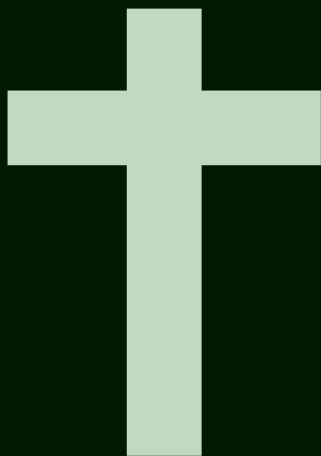

Dónbeenì páaníí
fĩle ṽahũ

New Testament in Buamu (UV:box:Buamu)

Dónbeenì páaní fīnle vūahũ

New Testament in Buamu (UV:box:Buamu)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Buamu

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Buamu

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 30 Dec 2021
331a1641-e36a-5300-8cb1-c9476fce9bf

Contents

Matiye	1
Maaki	37
Luki	59
Zán	100
Bè-wénia	126
Oroomusa	159
Koréntesa nín-yání	176
Koréntesa nun níí	191
Kalasiisa	201
Efēzesa	207
Filiipusa	213
Koloosisa	217
Tesaloniikisa nín-yání	221
Tesaloniikisa nun níí	225
Timotee nín-yání	227
Timotee nun níí	232
Tiite	236
Filemōn	238
Hebere	240
Zaaki	252
Piere nín-yání	257
Piere nun níí	262
Zán nín-yání	265
Zán nun níí	269
Zán tīn níí	270
Zude	271
Bè-sànkanií	273

Le Dónbeeni bín-tente vūahú na ó o Matiye túara

Vūahú túaró jūhú

O Matiye lé o Yeesu nǐ-keninia píru jún nǐ-kení. O bía mí vūahú yi le o Yeesu *Krista lé o kánílo na khíi buen, yía le Dónbeeni yánkaa dó mí jii nǎn le mí ì na 6a *zúifúwa yi. O mún zéenia bío 6a zúifúwa ya-díwá pánáa o Yeesu.

O Matiye bía a Yeesu teró là a háyónmu bío. O bía le o Yeesu lé o bée na wà buée kání 6a núpua mí bè-kora yi (Matiye 1-2). O mún bía bío ó o Zán bátízéráa o Yeesu, làa bío ó o Satáni kháráa wo lora (Matiye 3-4). O zéenia bío ó o Yeesu sá lè mí tonló ho Kalilee kshú yi (Matiye 19-28).

O Matiye sankaa o Yeesu kàránló làa cúa-hónú:

1. Ho túiá poni bèrò yi bío (Matiye 5-7).
2. Le *Dónbeeni béení bío keníló (Matiye 10).
3. Hā wāhio bío hējún na wee zéeni le Dónbeeni béení bío yahó (Matiye 13).
4. Bío le Dónbeeni núpua ko 6a 6ua lè míten (Matiye 18).
5. O Yeesu bíní 6uenló bío (Matiye 24-25).

O Yeesu lé o Krista bío bon

(Luki 3.23-38)

¹ O Yeesu *Krista nǎnkáni lé dío kà: O Yeesu Krista nǎnkáni can o *Daviide yi, ó o Daviide nǎnkáni 6èn can o *Abarahaamu yi. ² O o Abarahaamu lé o *Izaaki 6án maá.

O o Izaaki za lé o *Zakoobu,

ó o Zakoobu za lé o *Zudaa lè mín zàwa,*

³ ó o Zudaa zàwa na ó o yú là a Tamaare lé o Farēesi là a Zeraa,

ó o Farēesi za lé o Hēsiron,

ó o Hēsiron za lé o Araamu,

⁴ ó o Araamu za lé o Aminadaabu,

ó o Aminadaabu za lé o Naasōn,

ó o Naasōn za lé o Salamōn,

⁵ ó o Salamōn za lé o Buaze na ó o yú là a Arahaabu,

ó o Buaze za lé o Obēede na ó o yú là a Uruute,

ó o Obēede za lé o Zesee,

ó o Zesee za lé o bēe Daviide.

O o bēe Daviide za lé o *Salomōn na ó o yú là a Uuri 6án hāa,

⁷ ó o Salomōn za lé o Orobuamu,

ó o Orobuamu za lé o Abia,

ó o Abia za lé o Azaafe,

⁸ ó o Azaafe za lé o Zozafaa,

ó o Zozafaa za lé o Zoraamu,

ó o Zoraamu za lé o Oziasi,

⁹ ó o Oziasi za lé o Zuataamu,

ó o Zuataamu za lé o Akazaa,

ó o Akazaa za lé o Ezekiasi,

¹⁰ ó o Ezekiasi za lé o Manasee,

ó o Manasee za lé o Amōosi,

ó o Amōosi za lé o Zoziasi,

¹¹ ó o Zoziasi za lé o Zekonia lè mín zàwa.

Btún wó ká a *Isirayēle nípomu á ho *Babiloonasa kíkáa yi á 6a vaá wee káyá 6a kshú yi.

¹² Bío 6a wi ho Babiloona yi mu káyámu yi

ó o Zekonia ton o Salasiele,

ó o Salasiele za 6èn lé o Zorobabēele,

¹³ ó o Zorobabēele za lé o Abiyuude,

ó o Abiyuude za lé o Eliakiimu,

ó o Eliakiimu za lé o Azoore,

¹⁴ ó o Azoore za lé o Sadooki,

ó o Sadooki za lé o Akiimu,

* **1:2** O Zudaa lè mín zàwa lé bía lé o Isirayēle nípomu zì-júná píru jún 6án maáwá.

ó o Akiimu za lé o Eliyuude,
 15 ó o Eliyuude za lé o Eliazaare,
 ó o Eliazaare za lé o Matan,
 ó o Matan za lé o Zakoobu,
 16 ó o *Zakoobu za lé o Zozeefu, o Mari bân báa.
 O Mari mu lé wón ton o Yeesu na 6a le *Krista.

17 A wáa lá a *Abarahaamu jii wán à 6uee búe o *Daviide yi, á 6a maáwà na sâ mín á yú ho píró náa. O o Daviide jii à 6uee búe ho páahú na ó o *Isirayeele nípomu á ho Babiloonasa kíkáa yi á 6a vaá wee káyá 6a kôhú yi, á maáwà na sâ mín á yú ho píró náa. A 6èn lá bio 6a wi mu káyámu yi jii wán à 6uee búe o Krista yi, á maáwà na sâ mín á mún yú ho píró náa.

*O Yeesu teró
 (Luki 2.1-7)*

18 Bio ká lé bio ó o Yeesu bio wóráa á vaá 6ó a teró yi. Bân nu Mari fúuamu hía bô nân o Zozeefu yi.† Ká sání 6a ya mín, á bûn ò o sù lè sání lè le Dónbeení Hácírí pánká. 19 Bân fúaalé Zozeefu fù léé núpue na téréenna. O fù yí wi ò o dé nýio mín fúaalé Mari yi, ó o wi ò o sánka búe mu fúuamu. 20 Bio mu wi o síi yi ká, ó o Núhúso Dónbeení wáayi tonkaro bía láa wo há kónkórá yi: «*Daviide m̀nmaníi Zozeefu, yí hézón o Mari fé yaró. Le sání na wi o wán ká ó o sù lè le Dónbeení Hácírí pánká. 21 O ò te o za báa. Fo ò cé o yèni láa Yeesu.‡ Orén lé yía á à kání mín nípomu mí bē-kora yi.» 22 Mu búenbúen wó bera a na à bio ó o Núhúso bía lè mí jì-cúa fεero jii à yio lè. 23 O bía:

«Yia yí zū báa á à sí le sání á à te o za,§
 á 6a wé è ve láa Emanuwεele.
 Bûn kúará le: «Le Dónbeení wi láa wen».»*

24 Bio ó o Zozeefu sína, ó o wó bio le Dónbeení wáayi tonkaro le o wé. O fó a Mari á yan.
 25 Ká a Zozeefu máháyí wó a láa háa yí m̀n fúaa bio ó o ton mí za, ó o Zozeefu mu có a yèni láa Yeesu.

2

Ba bè-zúrlowá 6ueé búεkto o Yeesu

1 O Yeesu hía ton ho *Zudee kôhú lóhó na 6a le Beteleheεemu yi. Mu páahú ká a *Heroode* lé o bée. O Yeesu mu teró m̀ndén, á 6a núpua búí na káránna zū mu bio á zū há mànaayio lé mí kúaráwa, á ló lè le wii h̀enii 6ueé dñn ho Zeruzaleεmu lóhó, 2 á 6a túara: «Ba *zúifúwa bée na ton á wi wen? Le mànaayire búí há lè le wii h̀enii, á zéenia a bio, á wa ló 6uara wá 6ueé 6úaaní a.» 3 Bio ó o bée Heroode jná mu, ó orén lè ho Zeruzaleεmusa búenbúen yilera lúnkaa. 4 O o von le *Dónbeení yankarowá júnása lè ho *lándá bio zéenilowa búenbúen na wi o nípomu yi á kúaa mín wán. O o túara 6a yi láa hen na ó o kánílo á ko ò o te yi. 5 A 6a bía ǹn wo yi: «O ko ò o te ho Zudee kôhú lóhó na 6a le Beteleheεemu yi. Lé bio á bio ká lé bio á le *Dónbeení jì-cúa fεero túara:

6. «Beteleheεemu, fo yínóí ho *Zudaa kôhú lórá búenbúen bân ló-za.
 Lé fo ó o Núhúso na à dí ũ nípomu *Isirayeele yahó á à lé yi.»†

7 O o *Heroode wáa sánkaa von 6a bè-zúrlowá mu, ò o túara 6a yi á zúrnanáa ho páahú binbirí na 6a m̀n le mànaayire yi. 8 Bûn m̀n ó o le 6a lén va ho Beteleheεemu, ò o bía ǹn 6a yi: «Mí va a túaka o háyónza mu bio sese. Ká mi yú a m̀n, á mi bíní 6uee bio mu na m̀í, á ínén mún vaá 6úaaní a.»

9 Bio 6a jná hñn bíoní so o bée mu cñn vó, á 6a wá. A 6a bínía wee mí le mànaayire na 6a ǹnzoñ m̀n lè le wii h̀enii, á le wá á 6a bô yi. Páahú na le vaá dñn ho lahó na ó o háyónza mu wi yi, á le dñn. 10 Bio 6a m̀n le mànaayire ká síi, á mu wó sí-weε 6a cñn láa sóobée. 11 A 6a yóó zon le zii yi, á zoó m̀n o háyónza mu lè mín nu Mari. A 6a líí fárá mí nankópná wán á 6a 6úaanía a háyónza. Bûn m̀n á 6a feera mí sía á 6a hñn wo lè ho sánú lè mu biowa búí na sámu sí, ho *ánsán lè ho *mfíre. 12 Bûn m̀n le Dónbeení jná 6a zeñ wán há kónkórá yi le 6a yí bíní yí vaa lé o Heroode wán. A 6a wáa lá wá-veere á vannáa mín kôhú.

O Yeesu bân núwá lúwa láa wo

13 Ba bè-zúrlowá lénló m̀n, á le Dónbeení wáayi tonkaro búí 6uara a Zozeefu cñn há kónkórá yi, á bía ǹn wo yi: «Híní fé o háyónza lè mín nu à ũ lúwí va ho *Ezipite kôhú. Va a keení bín fúuu fúaa ká í khíi le ũ bíní buen. Lé bio ó o bée *Heroode á à bio le 6a cànka

† 1:18 Mu lé mu yaamu ká lé bio 6a dñn yí pánía le zii yi. Ba zúifúwa cñn ó o hñzoró hía wee wé keñ mín zii á yí le lúú-kúure síi, á loínáa wo ká a jùhú téréenna. ‡ 1:21 O Yeesu yèni kúará le: «Le Dónbeení wee kání 6a núpua.» § 1:23 Mí loñ Ezayii vùahú 7.14 * 1:23 Mí loñ Ezayii vùahú 8.8, 10 * 2:1 O Heroode na bio bía hen lé o Heroode Ní-beení. † 2:6 Mí loñ Mísee vùahú 5.1

a háyónza mu búe.»¹⁴ O o Zozeefu wáa hínnon ho t́nnaahú á fó a háyónza lè mín nu ò o ñon ho Ezipite kshú.

¹⁵⁻²¹ Ká a Heroode zúna le 6a bè-zúrlowà khà a, ó o síi cá làa sòobéé. O o ñon le ñii le 6a búe 6a zà-báawa búenbúen na ho Beteleheemu lóhó yi, làa h́a bámakaa ho yi. A wáa lá bia lúlúio yú há bio ñun ñii à liiráa, à héha lè ho páahú na 6a bè-zúrlowà zéenia le mí m̀on le mànaayiire yi. B́n lé bio á le *Dónbeení ñi-cúa f̀ero Zeremii bio na ó o b́a á wóràa ñii sí. O b́a:

«Wáamakaa búii sá ñá ho Aramaa lóhó yi.

Mu wó lè minka wéé.

Lé o Araseele wee wá mí zàwa bio yi.

O yí tà le 6a yanka mí

lé bio 6a ñúhú 6ó.†»

O Zozeefu là a háyónza lè mín nu kará ho Ezipite yi fúuu fúaa bio ó o Heroode húrun.

O *Heroode húmú m̀ondén, ó o Núhúso wáayi tonkaro b́nía 6uara a Zozeefu cón há kónkórà yi, á 6ueé b́a ñon wo yi: «H́n f́e o háyónza lè mín nu, à ù b́nii va ho *Isirayeele kshú yi. Lé bio á b́a lá wee cá a háyónza mu á à 6úe wáa húrun.» O o Zozeefu hínnon á fó a háyónza lè mín nu á b́nía 6uararàa ho Isirayeele kshú yi. Mu wó ká síi bèra a na à bio ó o Núhúso b́a lè mí ñi-cúa f̀ero ñii à yío lé. O b́a: «Í von 1 za léra ho *Ezipite kshú yi.»[§] ²² Bio ó o Zozeefu ñá à 6a le o Aakelayuusi lé ýa zon mín maá Heroode lahó á lé o béé ho *Zudee kshú yi, ó o zána ho vaa k̀eníló b́n. Bio á bio ó o ò wé á zéenia ñon wo yi há kónkórà yi, á 6a wá ñon ho Kalilee kshú. ²³ Ba vaá kará ho lóhó búii na 6a le Nazareete yi. Mu wó ká síi, bèra a na à bio le *Dónbeení ñi-cúa f̀erowá yánkaa b́a à ñii sí. Bán yánkaa le 6a khii wé è ve o làa Nazareete ńi.

3

O Zán Batiisi buera le Dónbeení bioní

(Maaki 1.1-8; Luki 3.1-18; Zán 1.19-28)

¹ Páahú búii 6ueé d̀on, ó o Zán Batiisi bio 6a zúna le o wi ho *Zudee kshú dùure yi, á wee bue le Dónbeení bioní. O wee bio na 6a ñupua yi: ² «Mí khi mu bè-kora wéroró yi, à bè le Dónbeení yi, lé bio le *Dónbeení béení 6ueé 6ó.» ³ Lé orén Zán mu á le *Dónbeení ñi-cúa f̀ero *Ezayii á b́a bio ká síi:

«Ñii búii wee bio p̀onp̀on le dùure yi ká síi:

·Mí wíoka ho wshú

ká a Núhúso o buen.

Mí muin ho wshú

na ò o bè.»*

⁴ O Zán dà-zínii tá là a cón-ñumúktú vará, á ku-c̀enii wó lè ho sáahú. O bè-dínii lé 6a hawa lè há sò-kía sòró. ⁵ Ho Zeruzaleemu lóhósa, lè ho Zudee kshú ñipomu, làa b́a 6ó ho muhú na 6a le Zurudén yi búenbúen á wee buen o cón. ⁶ Ba wee zéeni mí bè-kora 6a ñupua yahó, ò o Zán bátizé 6a ho Zurudén mu yi. ⁷ Bio ó o m̀on à 6a *Farizéwa lè 6a *Saduséwa wee lé buen o *bátizémú lahó yi, ó o b́a ñon 6a yi: «Mí yí m̀on miten le, díhionii zàwa yén! Le Dónbeení sí-clíle na yóo lua á mi so wee leéka le mí dà à fé miten níi yi le? Lé o yén b́a mu ñon mia? ⁸ Héyii! Mí wé wé há wárà na se, h́a wee zéeni le mí khú mu bè-kora wéroró yi á bò le Dónbeení yi. ⁹ Mí yí leéka le bio mí lé o *Abarahaamu m̀onm̀anía á b́n mí don wáa à yí dé. Le 1 bio mu na mia: Mí yí m̀on há huua na ká le? H́n le Dónbeení yáa pá dà à wé là a Abarahaamu zàwa. ¹⁰ A mí cén pa miten bio sese. Lé le dóorè hónhónía 6uan há v́nsia kíioró bio yi. V́ndéé léé v́ndéé na yí máa ha há bia na sí, á dén ñ kúii á à sía à kúee mín wán á à cíi. ¹¹ Inén wee bátizé mia lè mu ñumu lé bio mí khú mu bè-kora wéroró á bò le Dónbeení yi. Ká ýa á à buen Inén m̀on, wón á à bátizé mia lè le Dónbeení Háciri, lè ho dshú. O po mi. Í yáa yí ko là a nakáa tenló hùúu. ¹² O 6uan mí véeró d̀éé mí níi yi á 6ueé véeráa mí d́nló. A h́a lé ho d́n-poni o ò khuii á à kúee mí nání yi. Ká há ñáakáa h́on o ò cíi ho dshú na máa hí hùúu yi.»

O Yeesu bátizémú bio

(Maaki 1.9-11; Luki 3.21-22)

¹³ Mu páahú, ó o Yeesu ló ho Kalilee kshú yi á 6uara ho muhú na 6a le Zurudén yi. O 6uara a Zán cón le wón bátizé mí. ¹⁴ O o Zán pá, ò o b́a ñon wo yi: «Ūnén lé fo lá ko á ù bátizé mí, á léé webio 6̀en ñon á ù le Inén bátizéráa fo?» ¹⁵ Ká a Yeesu mahá b́a ñon wo yi: «Día le mu wé làa b́n. Lé ká síi á wa ko á wa wéráa à tírãa le Dónbeení síi bio ñii.» O o Zán wáa tà.

† 2:15-21 Mí lori Zeremii v_uahú 31.15

§ 2:15-21 Mí lori Ozee v_uahú 11.1

* 3:3 Mí lori Ezayii v_uahú 40.3

16 Bío ó o Zān bātízera a Yeesu wó ó o Yeesu ló mu n̄umu yi. Ho p̄n̄-kéní mu yi, á ho wáayi n̄ii héra, ó o m̄on le Dónbeení Hácírí á le lion lòn háponi o wán á líi wi láa wo. 17 A mu támu búii s̄á ná ho wáayi á bía: «Yia kà lé í Za na á ì b̄ò ì táká wán. O bío sí mií.»

4

*O Satāni wi ó khà a Yeesu lorí
(Maaki 1.12-13; Luki 4.1-13)*

1 B̄n̄ m̄ón á le Dónbeení Hácírí buan o Yeesu vannáa le duure yi bèra a na ò o *Satāni khà a lorí. 2 Hā wizoóní búarā-n̄un lè mí t̄n̄n̄na búarā-n̄un ó o Yeesu wó ò o yí dú, á le h̄ini dà a. 3 O o Satāni vá buéé b̄ó a yi, á bía n̄on wo yi: «Hā huua na kà fo yí m̄on lé? Ká fo lé le Dónbeení Za bío bon k̄énk̄én, á ù bío le há huua na kà yèrémá wé ho d̄n̄l̄o.» 4 O o Yeesu bía: «Bío kà lé bío túara le Dónbeení bióní v̄uah̄ú yi: «D̄n̄l̄o mí d̄on yí máa na mukān̄i n̄upue yi. O n̄upue mākóo mún wi le Dónbeení bióní na le wee bío yi.»*

5 B̄n̄ m̄ón ó o Satāni mu f̄ó a vannáa ho Zeruzal̄emu, á vaá yòó d̄n̄ia wo le *Dónbeení z̄i-beení n̄ún-t̄fah̄ú, 6 ò o bía n̄on wo yi: «Ká fo lé le Dónbeení Za bío bon k̄énk̄én, á ù yén lii ho tá yi, lé bío mu túara: «Le Dónbeení á á na le n̄ii mí wáayi tonkarowá yi á ba à c̄n̄ fo á líi wíoka à bàrá, bèra a na á ù z̄en yí t̄úii láa huée búii.»†

7 O o Yeesu bía n̄on wo yi. «Mu mún túara le Dónbeení bióní v̄uah̄ú yi kà: «Yí v̄í yí khúaa ù N̄húso Dónbeení n̄ii yi h̄arí lòn wizon-kéní.»‡

8 O o Satāni mu pá b̄n̄ia f̄ó a yòoraráa le búee búii na d̄ond̄n wán, á yòó zéenia ho tá kána búenb̄úen, lè mí n̄af̄oró, lè mí semu na wi há yi láa wo, 9 ò o bía n̄on wo yi: «Í ì na bío kà búenb̄úen fon ká fo tá líi f̄ará ù n̄onk̄ójúná wán á ù búaaania mi.» 10 O o Yeesu wáa bía n̄on wo yi: «Lé b̄n̄, Satāni! Mu túara le Dónbeení bióní v̄uah̄ú yi: «Ū N̄húso Dónbeení lé yia á ù ko á ù búaaani, á mún sá na orén mí d̄on yi.»§

11 O o Satāni wáa wá ò o día a Yeesu. A le Dónbeení wáayi tonkarowá buara a c̄n̄, á buéé wó bío ó o mākóo wí yi n̄on wo yi.

*O Yeesu búakáa mí tonl̄o ho Kalilee k̄sh̄ú yi
(Maaki 1.14-15; Luki 4.14-15)*

12 Wizonle búii, ó o Yeesu ná le o Zān ba d̄ó ho kásó yi, ó o wá van ho Kalilee k̄sh̄ú. 13 O yí kará ho Nazareete yi, ò o wá van vaá kará ho *Kap̄eeyayuumu lóhó yi. Ho lóhó mu wi ho Kalilee v̄ú-beení n̄ii, ho Zabulon lè ho Nefutalii lua na b̄n̄ yi. 14 Mu wó kà síi, á há bióní na le *Dónbeení n̄i-cúa f̄ero *Ezayii bía á n̄ii sí. O bía:

15 «Ūn̄én Zabulon lè ūn̄én Nefutalii kána na wi lè ho v̄ú-beení c̄n̄ ho Zurud̄en n̄h̄úh̄ú yi. Ūn̄én Kalilee na lé bía yín̄or̄ ba *z̄úif̄uwa k̄sh̄ú.

16 Min̄én n̄ipomu na lá wi le t̄íbírí yi á m̄on mu khon-beení.

Min̄én na lá kará mu húmú k̄sh̄ú yi mu yuumu yi á mu khoomu ló wán.»*

17 Lé b̄n̄ n̄ii wán ó o Yeesu wáa búakáa wee bue le Dónbeení bióní. Bío kà lé bío ó o h̄ia wee bío: «Mí khí mu bè-kora wéró yi á bè le Dónbeení yi. Lé le *Dónbeení b̄eení buéé b̄ó.»

(Maaki 1.16-20; Luki 5.2-11)

18 Bío ó o Yeesu h̄ia wee vará á bá ho Kalilee v̄ú-beení, ó o m̄on ba ce-pawá n̄uwá n̄un. Ba léee maá z̄awa, o Sim̄on na ba mún wee ve láa Piere, lè mín za Andere. Ba wee yénní mí z̄uán dé mu n̄umu yi. 19 O o Yeesu bía n̄on ba yi: «Mí buee bè mií, á ì wé á ba n̄upua lé bía á mí wé è yí á á búaa búennáa í c̄n̄ láa bío mí wee paráa ba cewa bío síi.» 20 A ba d̄en̄ia kúaará mí z̄uánwá á ba b̄ò lá a Yeesu wá.

21 Bío ó o wá van c̄in̄ú, ó o t̄n̄ m̄on maá z̄awa n̄uwá n̄un búii. Ba lé o Zebedee n̄uwá, o Zaaki lá a Zān. Ba wi mí wooh̄ú yi lè mín maá, á wee wíoka mí z̄uánwá. O o Yeesu von ba. 22 Mí lahó yi, á ba ló día mí wooh̄ú lè mín maá, á ba b̄ò lá a Yeesu wá.

(Luki 6.17-19)

23 O Yeesu h̄ia wee vará ho Kalilee k̄sh̄ú búenb̄úen yi, á wee k̄arán ba n̄upua ba *z̄úif̄uwa k̄aránl̄o z̄ín̄ na wi b̄n̄ yi, á wee bue le *Dónbeení b̄eení b̄n̄-tente. O wee w̄eé ba n̄upua na mu v̄ámú lè mí síf̄wá búenb̄úen tò. 24 O Yeesu yèní ló f̄ó ho Siirii k̄sh̄ú búenb̄úen. A ba wee bua bía mu v̄ámú lè mí síf̄wá wee beé lò, láa bía s̄ánia wee n̄í bío c̄èr̄èe bío yi á búennáa o c̄n̄: Bía ba c̄n̄awa wi yi, láa bía á le d̄and̄h̄ioní wi yi, lè ba mùamúawá, ó o Yeesu wee wee w̄eé

* 4:4 Mí lorí Lándá z̄eeníló v̄uah̄ú (Deutéronome) 8.3 † 4:6 Mí lorí Lení v̄uah̄ú (Psaumes) 91.11-12 ‡ 4:7 Mí lorí Lándá z̄eeníló v̄uah̄ú (Deutéronome) 6.16 § 4:10 Mí lorí Lándá z̄eeníló v̄uah̄ú (Deutéronome) 6.13 * 4:16 Mí lorí Ezayii v̄uah̄ú 8.23-9.1

6a. ²⁵ Ba zâamá-kúii hía wee bè o yi. Ba wee lé ho Kalilee lè há Lórá Bío Pírú kána yi, lè ho Zeruzalému lóhó yi, lè ho Zudee kǎhú yi, lè há kána na khií lè ho Zurudén muhú mǎn.

5

O Yeesu káránna 6a nùpua le búee wán
(Luki 6.20-23)

¹ Ká a Yeesu mǎn bán minka nǐ-kúii so, ó o yòora le búee yòò kará. O o nǐ-kenínia wà buée 6ó a yi. ² O o wáa lá le bíoní ò o wee kárán 6a ká síi:

³ «Bia zú le mí khon mí yiwa bán júná sí,
lé bío le Dónbeení béeñí á 6a nǐnǐ wi yi.

⁴ Bia wee wá, bán júná sí,
lé bío le Dónbeení khií hǐi 6a sía.

⁵ Bia wayika bán júná sí,
lé bío ho tá na le Dónbeení dó mí jii le mí ì na, á bío á à sí 6a yi.

⁶ Bia le Dónbeení síi bío wéro poni wee búe, bán júná sí,
lé bío á bío 6a wee ca á 6a á yí á mu jii ì sí.

⁷ Bia zú mí ninzáwa màkárí bán júná sí,
lé bío le Dónbeení mún khií zǔrǐ 6a màkárí.

⁸ Bia hácirí bò le Dónbeení bío mí dòn wán bán júná sí,
lé bío 6a khií mi le Dónbeení.

⁹ Bia wee wé á ho hérérá kerí bia láa ba páania wi páahú bán júná sí,
lé bío le Dónbeení khií ve 6a le mí záwa.

¹⁰ Bia 6a wee beé lò lé bío 6a wee wé bío le Dónbeení síi vá yi bán júná sí,
lé bío ho wáayi béeñí bío sá 6a yi.

¹¹ Ká 6a nùpua wee là mia, á wee beé mi lò, á wee fúaa há sabíoní lè mi síwá mi dání yi Inén bío yi, se mí júná sí. ¹² Mi zámaka, mi le mí sía wa láa sòobée, lé bío le Dónbeení búia beení pan mia ho wáayi mu bío yi. Mu bon, lé ká síi á 6a beéraráa le *Dónbeení jì-cúa fεεrowá na dú mi yahó lò.

(Maaki 9.50; Luki 14.34-35)

¹³ «Minén ka lòn yámú ho ðímjǎná nùpua fǎahú. Ká mu yámú yonyoró ló mu yi, á 6a á wé kaka á mu ù bíni ì zoráa. Mu cúnú máa kerí ká mu yínǎn á léee yénní mu kúia á 6a nùpua wé yonka.

¹⁴ «Minén ka lòn khoomu ho ðímjǎná nùpua fǎahú. Ho lóhó na son le búee wán wé ðin denkhεεn. ¹⁵ Ba máa wé dé fǐntáni á búni yi láa láahó. Ba wé dé le bǎrá hen na le ko le bǎrá yi, á bia wi le zǐi yi búenbúen kerí mu khoomu yi. ¹⁶ Minén mún ko mí kerí lòn khoomu 6a nùpua yahó, bèra a na ká 6a mǎn mu bè-tentewá na mí wee wé, á 6a búaaní mǐn Maá na wi ho wáayi.

O Yeesu káránna 6a nùpua ho lándá bío dǎni yi

¹⁷ «Mí yí leéka le 1 buara á wá buée búe o *Mǎyíize lándá lè 6a jì-cúa fεεrowá káránlò jǐhú dé. Búee. I wá buée tíi mu jii lé bío. ¹⁸ Le 1 mí ho túia na mia: Hǎrǐ ho wáayi lè ho tá à mía kaka, á ho lándá 6án bǐn-za na khúekhúe á máa fá ho jii, fúaa mu bío búenbúen wéro. ¹⁹ Lé búñ nǎn ká yía wó khon há lándáwá mu 6án dà-za búí dǎni yi, á wee kárán 6a nùpua le 6a wé wé láa búñ, wón 6ánsó khií kerí ðínú ho wáayi béeñí yi. Ká yía 6èn wee tà bè ho lándá yi, á wee kárán 6a nùpua le 6a wé wé láa búñ wón 6ánsó khií wé o nǐ-beení ho wáayi bá-zámu yi. ²⁰ Le 1 bío mu na mia: Ká mí yí máa bè bío le Dónbeení le mí wé yí á yí po ho *lándá bío zéenílowa lè 6a *Farizǐewa, á mí máa dǎn máa kerí ho wáayi bá-zámu yi.

Ho hérérá kerí ló minén lè 6a nùpua na ká páahú bío

²¹ «Mí jǎ á 6a bío bío ká nǎn wán búaaawa yi: «Yí búe nùpue.» * Yía wó nǐ-búe á 6ánsó 6a á bua á à varáa le cítii ffinii. ²² Ká Inén màhá á bío á à na mia: Yía síi cá mǐn za yí, wón 6a á bua á à varáa le cítii ffinii. Yía bío le mǐn za léee bǐnbú, wón 6ánsó á ho lándá túia fεεrowá ko 6a cítii. A yía bío le mǐn za lé o khéero, wón 6ánsó ko ò o dé le Dofní dǎhú yi. ²³ «Ká fo wá buée wé mu hámu á à na le Dónbeení yi mu hámu ðínii lahó yi, ká ù hácirí buara le fo wó khon lè mí nǐnza ò o síi wee ðí fon, ²⁴ á ù bǎrá ù hámu mu hámu ðínii lahó yi, ká ù lén va a cǎn á mí vaá véení mu. Ká búñ wó wó, á ù màhá buee wé ù hámu á na le Dónbeení yi.

²⁵ «Ó búí lá le fo wó khon láa mí síi, ó o von fo le cítii ffinii, á únén na wó khon á fèn wé le jii dà-kéní láa wo ho wǎhú wán ká mí ðín yí vaá ðǎn. Ká búñ mía á wón vaá dé fo o cítii-ffinii yi, á wón bèn á à yèrémá khií dé fo o paro níi yi o ò dé ho kásó yi. ²⁶ Le 1 mí ho túia na

* 5:21 Mí lorí Léro vǎahú (Exode) 20.13; Lándá zéenílò vǎahú (Deutéronome) 5.17

foñ: Ho kàsò mu á fo máa lé yi hùútu, ká ù yí wá le wá rí na á fo ko à ù na búenbúen á yí tíira jii.

Mi yi le mi sía vá nùpue bán háa yi
(Matiye 18.8-9; Maaki 9.43, 47-48)

²⁷ «Mi já à 6a bía bío kà: «Yi wé há-fé taa bá-fé.»[†] ²⁸ Ká ínén mahá à bío bío kà á à na mia: Yia lora mín za bán háa á sli vá a yi, se bánso fó a wó mí yilera yi. ²⁹ Ká mu lé ù nín-tiání yere wee dé fo mu bè-kohó wéro yi, à ù còkon le lèe díá. Mu sdaaní à ù sánia bío búí yí kerí bín, á po bío há jii sú à 6a léera dó le Dofnín dshú na máa hí lùe yi. ³⁰ Ká mu lé ù nín-tiání níi wee dé fo mu bè-kohó wéro yi, à ù kúii le lèe díá. Mu sdaaní à ù sánia bío búí yí kerí bín á po bío há jii sú á fo ò zoráa le Dofnín dshú na máa hí lùe yi.

O búí yi dñdñ ja mìn háa
(Matiye 19.7-9; Maaki 10.11-12; Luki 16.18)

³¹ «Mu tíara: «Yia le mí ì ja mìn háa, á bánso ko ò o wé mu yaamu fáaró vùahú à na a yi.»[‡] ³² Ká ínén mahá wee bío mu na mia: Báa na díá mìn háa, á bán háa mu jón yí fó báa, ká a wá vaá yan bá-veere, se lé bán báa mu dó a ho bá-fénló yi. A yia mún fó a háa na bán báa díá wo á yan, wón mún lé o há-fé.

Mi wé yi báa bío hùútu

³³ «Mi mún já à 6a bía nòn wàn òuaawa yi: «Bíó fo báa le Dónbeení yahó le fo ò wé à ù yí khíní yi. Wé mu.»[§] ³⁴ Ká ínén mahá wee bío mu na mia: Mí yí báa hùútu. Mí yí báa lè ho wáayi, lé bío á bín lé le *Dónbeení béení lùe. ³⁵ Mí yí báa lè ho tá, lé bío á hón lé le Dónbeení zení beení. Mí yí báa lè ho Zeruzalemu, lé bío á hón lé 6a bá-zawa béε lóhó. ³⁶ Yáá mún pá yí báa lè ù jùhú, lé bío le jún-vání dà-kéní mí dòn bán cemu le le bán bímu á fo yí dà máa wé. ³⁷ Mí wé le úu, à mí ñn bñn wán. Ká mí le búeé, à mí ñn bñn wán. Ká bío mí wee bñn báa à bè mu wán bñn wee lé o *Satáni yi.

Mi wé yi dí yúaa mìn wán
(Luki 6.29-30)

³⁸ «Mi já à 6a bía: «Ká yia fia mí nínza yère á 6a mún ñ fio bánso yère. Yia kéra mí nínza jín-kéza á 6a mún kén bánso jín-kéza.»^{*} ³⁹ Ká ínén mahá wee bío na mia le ká a ní-súmúí wí ò o wé mu bè-kora làa mia, à mí díá le o wé. Hen ká a búí dó ù nín-tiání sáahó yi, ù jì mu yi ká ù yèremá háa so dá a yi. ⁴⁰ Hen ká a búí le mí ì cíí làa fo á à féráa ù baká, ù bè ù kánbun ho wán na a yi. ⁴¹ Ká ho pánká ton-sá búí kíkka foñ le ù sè bío búí à varákaráa ho kilomεεtere dà-kéní, à ù sè mu à varákaráa há kilomεεterewa bío jùn làa wo. ⁴² Yia flora bío ù cón, à ù na mu wo yi. Yia le mí ì ke bío ù cón à ù yí pí.

Mi wé warí mí zúkúsa
(Luki 6.27-28, 32-36)

⁴³ «Mi já à 6a bía: «Fo ko à ù warí mí nínza ká ù jín ù zúkúso.»[†] ⁴⁴ Εε ká ínén wón wee bío mu na mia: Mí warí mí zúkúsa. Mí wé fio na bía wee beé mí lò yi, ⁴⁵ lé bñn á à zéení le mí lé mìn Maá na wi ho wáayi záwa. Orén lé yia wee wé à le wii há 6a ní-súmáa lè 6a ní-tentewá wán. O wee wé à ho viohó tè bía térénna làa bía yí térénna cón. ⁴⁶ Ká bía wa mia lé bán mí dòn á mí wa, á mí wee leéka le mí so pá à bñn ì yí cùnú mu món le? Hári 6a *lànpo féwá wee wé ká síi. ⁴⁷ Ká mìn záwa lè mìn hñni lé bán mí dòn mí wee tεεní yi, se mí so pá yú bío wó lé? Hári bía yí zú le Dónbeení wee wé ká síi. ⁴⁸ Mí wé 6a nùpua na jii tun làa bío á mìn Maá na wi ho wáayi tentemu jii tunnáa bío síi.»

6

O Yeesu kàránlò na ó o nòn mu hámu wéro dñn yi

¹ «Héyíi! Hen ká mí wé le mí ì wé bío le Dónbeení làndá bò, à mí yí wé mu le 6a nùpua mi. Ká mí wó mu 6a mòn, á mí máa yí cùnú mìn Maá na wi ho wáayi cón. ² Hen ká fo wé le fo ò há mu bío lè 6a ní-khenia, à ù yí yényení mu le 6a nùpua jii làa bío 6a ní-kháwa wee wéráa mu ho kàránlò zíní lè há bonfúaa yi bío síi. Ba wee wé mu à cà lè le yèni. Le 1 mí ho tíiá na mia: Bánsowa so yú mí cùnú wó. ³ Εε ká únén, fo wé le fo o há mu bío lè 6a ní-khenia, à ù yí le hári mìn bñnó binbirí à zúrí dεε búí mu yi. ⁴ Le mu hámu mu à wé bío na sánkaa wó. A mìn Maá na wee mí mu bío na sánkaa á à na mu cùnú foñ.

[†] 5:27 Mí loñ Léró vùahú (Exode) 20.14; Làndá zéenílò (Deutéronome) vùahú 5.18 [‡] 5:31 Mí loñ Làndá zéenílò vùahú (Deutéronome) 24.1 [§] 5:33 Mí loñ Levii nùwá vùahú (Lévitique) 19.12; Mílo vùahú (Nombres) 20.3; Làndá zéenílò vùahú (Deutéronome) 23.22-24 ^{*} 5:38 Mí loñ Léró vùahú (Exode) 21.24; Levii nùwá vùahú (Lévitique) 24.20; Làndá zéenílò vùahú (Deutéronome) 19.21

O Yeesu kàránlò na ó o nòn ho floró lè le jii líró dánt yi
(Luki 11.2-4)

⁵ «Hen ká mi wé wee fio, à mi yí wé lè 6a nì-khàwa bio sii. Bán wee wé òn ho kàránlò zíní làa hen na há wána fò mìn yi à wéráa mí floró, bèra a na à 6a nùpua óuénóuén wé mi 6a. Le í mǐ ho túiá na mia: Ba yú mi cúnú wó. ⁶ Èk ká únén wé le fo o fio, à ù yòo zo ù zii à pe ho zùajii, à ù fio mìn Maá Dónbeení yi. Le làa fo páanía zoó wi bín. A lerén na zù bio fo zoó wee wé á à na mu cúnú foñ.

⁷ «Hen ká mi wé wee fio, à mi yí òn la há minka bióní yi làa bio á bía yi zù le Dónbeení wee wéráa mu. Ba wee leéka le ká mí yi bía cèrè à le Dónbeení máa jí mí cón. ⁸ Mi yí wé bio 6a wee wé 6àn sii, lé bio á mìn Maá Dónbeení á fèra zù bio mi màkóo wi yi wó, ká mi òn yi flora.

⁹ «Mi wé wee fio, à mi fio ká sii:

Wàn Maá na wi ho wáayi,

wé à 6a nùpua zún le fo lé le Dónbeení na 6àn sii mia.

¹⁰ Dí ù béeñí há làa óuénóuén yi.

Le ù sii bio wé ho tá wán làa bio mu wee wéráa ho wáayi bio sii.

¹¹ Há wen lè mu bè-dínii na ko làa wen ho zuia.

¹² Sèn wa bè-kora díá, làa bio á warén mún wee tá sèn díá à na bía wó khon làa wen yi.

¹³ Pa wen bio wee khá wen dé mu bè-kohó wéró yi bio yi. Káñi wen o *Satáni níi yi.

[Le béeñí, lè ho dànló, lè ho cùkú bio sá foñ fèè. *Amiina.]

¹⁴ «Ká bía wó khon làa mia bio á mi wee tá sèn díá, á mìn Maá na wi ho wáayi mún wé è sèn mi bè-kora á à díá. ¹⁵ Ká mi yí máa tá sèn díá na 6a yi, á mìn Maá na wi ho wáayi mún máa wé è sèn mi bè-kora máa díá.

¹⁶ «Hen ká mi wé lù mí jini, à mi yí sè mí yara làa bio á 6a nì-khàwa wee wé wéráa mu. Ba wee wé sè mí yara à 6a nùpua óuénóuén zún le 6a lù mí jini. Le í mǐ ho túiá na mia: Ba yú mí cúnú wó. ¹⁷ Èk ká únén wé le fo ò lí ù jii à ù sè ù yahó, á wíoka ù jùhú sese, ¹⁸ bèra a na à 6a nùpua yí zún le fo lù ù jii. Mìn Maá Dónbeení mí òn na wi le lùe na sánkaa yi á mèn bio fo sánkaa wó. Orén lé yá á à na ho cúnú foñ.»

Ho náfòrò binbirí bio
(Luki 12.33-36)

¹⁹ «Mi yí sá ho náfòrò ká lè miten ho òmíná yi. Ba sùnòowa lè 6a làkàbùaawa wi bín á à yáa ho. Ba kònlòwà wee wé háaka há wonna ká 6a zoo juaa ho. ²⁰ Ho wáayi lé bín á mi sá ho náfòrò binbirí bàrà yi à ká lè miten. Bín á sùnòowa táà làkàbùaawa máa yi ho máa yáa. Kònlòwà mún yi dà máa yóó háa woohú bín á máa juaa bio. ²¹ Mu bon, hen na á ù náfòrò wi yi lé bín á ù síi óuénóuén á à dé yi.

²² «O nùpue yio lé o sánia fíntání. Ká ù yio se, á ù sánia óuénóuén á à kèñ mu khoomu yi. ²³ Ká ù yio yi se, á ù sánia óuénóuén á à kèñ le tìbíri yi. Hen ká mu khoomu na wi foñ háa yèrémáa wó le tìbíri, à ù loñ bio le tìbíri mu á à kèñnáa cícíci.»

(Luki 16.13)

²⁴ «Nii woon yi dà máa sá máa na júnása nùwá jùn yi. O ò jìn o nì-kéní ká a warí yia so. O wé è jí o nì-kéní bióní, ká yia so ó o máa kònbí. Mi yí dà máa sá máa na le Dónbeení yi ká mi mún pá hení le warí càrò bio.»

Mi dé mi sta le Dónbeení yi
(Luki 12.22-31)

²⁵ «Lé bñn nòn á í wee bíoráa bio ká á à na mia: Mi wé yí yáa mi yilera mi mukáñí bio yi, le mi ì yí mu bè-dínii lè mu bè-júnii wen, táà mi sánia bio yi, le mi ì yí há sí-zínia wen á à zí. Le mukáñí bio po mu bè-dínii, á há sánia bio po há sí-zínia, mu so yí bon le? ²⁶ Mi loñ 6a júnzáwa. Ba yí máa ðí bio á mún yí máa lá ðnló. Ba náa mia, ká mìn Maá na wi ho wáayi màhá pá wee ðíni 6a. A minén so bio jùhú yi wi yí po 6a júnzáwa le? ²⁷ Minén tñhú á yia dà mí mukáñí wizoóní á à dé wán cinú mí yilera yáaró bio yi so wi le?

²⁸ «Á mi yilera yáaró há sí-zínia bio yi so jùhú wi le? Mi loñ le pùíilè. Le yí máa sá dèè, á mún yí máa tí slá. ²⁹ Le í bio mu na mia: Hári o *Salomòn lè mí cùkú óuénóuén ká wón pá yí zá slá na se yú lerén búí yi. ³⁰ Ká le Dónbeení wee donkhueé le jíní ká sii, ðio wé kèñ ho zuia ká ho yíró à 6a cíí le, à sònkú minén á le è wé kaka máa zíní. Mi sladéro le Dónbeení yi èntín fòora.

³¹ «Áwa, á mi wé yí yáa mi yilera à ðn bio le léé webio mi ì dí táà léé webio mi ì jù, táà le mi ì yí há slá wen á à zí. ³² Mu bon, bía yi zù le Dónbeení óuénóuén wee ðn cà bñn fèè, ká minén mìn Maá na wi ho wáayi wón zù bio ko làa mia. ³³ Mi le mi yara sí le Dónbeení béeñí bio làa bio téréenna le cón, á bio ká óuénóuén á le Dónbeení á à na mia. ³⁴ Mi cén yi yáa mi

hácirí ho yíró bío yi. Lé ho yíró bío wi lé mi wáshú. Há wizooni lé mí dà-kéní kéní bè-wénia á à kája há.»

7

Mi wé yí cítí núpue à siini nùhú

(Luki 6.37-38, 41-42)

¹ «Mi wé yí cítí núpue à siini nùhú, á le Dónbeení mún máa cítí mia á máa siinia núná. ² Lé bío á bío mi wee siini lé 6a núpua núná, lé bñn 6àn sii le Dónbeení khii siininaa mi núná. Le wíló dèè na á mi wee mánzá le mu bío, lé déñ 6àn sii á le Dónbeení á à mánzá le mí bío. ³ Le zóore na wi ù yère yi á fo yí zú bío, à le zàn-dèè na wi mi nínza yère yi á fo máhá mán wee zéeni. ⁴ Fo dà á wé kaka á bío le mi nínza díá le ù lén le zàn-dèè na wi o yère yi, ká le zóore na wi ùnén yère yi á fo yí zú bío le? ⁵ Yí mán á úten na le! Le zóore na wi ù yère yi lé dío á ù ko á ù lén vé, á ù yío máhá á mi wéréwéré á à dàrì n lénnaa le zàn-dèè na wi mi nínza yère yi.

⁶ «Mi yí lá mu bío na bío sá le Dónbeení yi á na 6a booní yi. Nún-sí, á 6a dà à yèrémá à cúaaka mia. Mi mún yí kúia ho lóró na yáwá here 6a nònbùèení tá le 6a yonka.»

Mi wé cà mu bío le Dónbeení cón

(Luki 11.9-13)

⁷ «Mi wé fio le Dónbeení cón, á le è há mia. Mi wé cànka mu bío le Dónbeení cón, á mi ì yi. Mi wé búanbúa ho woohú á le è hén ho mi ì zo. ⁸ Lé bío á yía wee fio á le è há, yía wee cà bío le cón, ó ò yí mu, yía wee búanbúa ho woohú á le è hén ho ó ò zo.

⁹ «Minén òhúú ó o búii za flora ho búurú o cón, ó o so ò na huee wo yi le? ¹⁰ Táá ká á flora a ceza o cón ó o so na háa wo yi? ¹¹ Awa, á bío minén na yí seka á zú bío se naló mi zàwa yi, á sñnkú mìn Maá na wi ho wáayi á à wé kaka máa nanáa mu bè-tentewá bia wee fio mu o cón yi?

¹² «Bí o mi wi á 6a nì-vio wé na mia búenbúen à mi mún wé mu 6àn sii na 6a yi. Bñn lé bío ó o Mòyiize làndá le le *Dónbeení nì-cúa fèerowá zéenia.»

Mi bábá à mi cà le mukáni na máa vé

(Luki 13.24)

¹³ «Mi zo le ho zúajii na finia. Lé bío á hía 6úaa wáshú bèró sí, ká 6a núpua na máhá wee bè ho á à hí mu húmú binbirí. Bia wee bè ho á boo. ¹⁴ Ho zúajii na finia hón wáshú bèró do, ká bia máhá wee bè ho á à yi le mukáni binbirí na máa vé. Bia wee bè ho á yi tá yi boo sese.»

Ba nì-cúa fèerowá na bío yi bon wee zúñ kaka?

(Luki 6.43-44)

¹⁵ «Bia le mí lé le *Dónbeení nì-cúa fèerowá ká mu yí bon, á mi pa miten bío yi. Ba wee wayí miten lòn pia bío sii, ká 6a yiwa yi se lòn dakhínkhínwa. ¹⁶ Mi ì zúñ 6a bío 6a wára yi. Níá máa wé khé kíkahó wán. A lunkúnsoró mún máa wé fáa 6ódíohó wán. ¹⁷ Le vñndèè na se wee wé ha há bia na se. A le vñndèè na yí se wee wé ha há bia na yí se. ¹⁸ Le vñndèè na se máa wé ha bia na yí se, á le vñndèè na yí se máa we ha bia na se. ¹⁹ Vñndèè léè vñndèè na yí máa ha há bia na se, dén n kúii á à síá à kúee mìn wán á à cfi. ²⁰ Lé ká sii á mi ì zúñnaa bia le mí lé 6a nì-cúa fèerowá à 6a yí non 6a, há wára na 6a wee wé yi.»

(Luki 13.25-27)

²¹ «Bia búenbúen na wee ve mi le «Núhúso! Núhúso!» yínón bíá khii kerí le Dónbeení béení yi. Bia wee wé wán Maá na wi ho wáayi síi bío lé bán khii kerí mu yi. ²² Le cítí fi nònzo, á núpua cèrèè á à bío ò na mi: «Núhúso, wa buera le Dónbeení bíoní, á non 6a cínáwa léra 6a núpua yi, á wó mu yéréké bíowa cèrèè le ù yèni.» ²³ A í wáá à bío ò na 6a yi: I yí zú mia hùúu. Mi vá lé í nisání, bè-kora wérowá yén.»

Há zíní bío nún wahiire

(Luki 6.47-49)

²⁴ «Áwa. Núpue léè núpue na wee ní í bíoní à bè há yi wón 6ánsò bío 6onmín làa núpue na hácirí wi, á son mí zii ho 6úaaahó wán. ²⁵ Ho vlohó 6ueé tò, á há bònnaa sú cáa, á ho pinpiró và le mí pánká le zii mu wán á le yí tò, lé bío le nùhú fàrá ho 6úaaahó wán. ²⁶ Ká núpue léè núpue na wee ní í bíoní, ò o yí máa bè há yi, wón 6ánsò bío 6onmín là a núpue na le o bñnbú, á son mí zii le hñnlè wán. ²⁷ Ho vlohó 6ueé tò, á há bònnaa sú cáa, á ho pinpiró và le mí pánká le zii mu wán, á le tò pùpè.»

²⁸ Bío ó o Yeesu bíá vó, á 6a zámáa wó coon làa sòobéè bío ó o wee kàrán le 6a núpua bío yi. ²⁹ Lé bío ó o yí kàránna 6a núpua le ho *làndá bío zéenílowa bío sii. Orén wó mu le ho pánká na le Dónbeení non wo yi.

8

O Yeesu weéra a bùleré búi

(Maaki 1.40-45; Luki 5.12-16)

¹ O Yeesu yòó ló le bútee wán lion, á 6a zámá-kúii bò a yi. ² O o *bùleré búi vá 6ueé 6ó a yi, á lí fàrá mí nǎnkópúná wán o yahó, ò o bía: «Núhúso, fo dà á weé mí ká fo tà.» ³ O o Yeesu líí bò mí nǎi o wán ò o bía nǎn wo yi: «Í tà mu, wáa wa.» Mí lahó yi, ó o nǎi dèenía wan. ⁴ Bún mǎn ó o Yeesu bía nǎn wo yi: «Bío wó foñ á ù yi bío le nǎpue jí. Ká ù màhá vaa zéeni úten lè le *Dónbeení yankaro. A ù mún wé mu hǎmu bío na ó o *Mǎyíiye bò le 6a wé wé mu dǎní yi, á 6a búenbúen zǎn ká ù wan bío bon.»

O Yeesu weéra 6a dásíwá jǎhútsó ton-sá

(Luki 7.1-10)

⁵ Bío ó o Yeesu vaá wee zo ho *Kapɛɛnayuumu lóhó yi, á ho Oroomu dásíwá jǎhútsó búi vá 6ueé 6ó a yi, á flora a le o séení. ⁶ O bía: «Núhúso, í ton-sá dǎmaná le zǎi yi. O lé o mùamúa, á lò wee be dǎkhǎina.» ⁷ O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Í 6ueé weé wo.» ⁸ A 6a dásíwá jǎhútsó bía nǎn wo yi: «Núhúso, ù búenlò í zǎi lée bío na á ù yi koráa. Na le jǎi mí dòn, á í ton-sá pá á wa. ⁹ Inén í beere júnása wí á í wee bè bíoní yi. A Inén mún wí 6a búi jǎhú wán, á bán mún wee jí í cǎn. I le yá va hen á wón va bín. I le o búi buen ò o dèení buen. I le í ton-sá wé bío na, ò o dèení wé mu mí lahó yi.»

¹⁰ Bío ó o Yeesu jǎ hǎn bíoní so, ó o wó coon, ò o bía nǎn bía bò a yi: «Le í mí ho tǎi na mia: O *Isirayɛele nǎpomu búenbúen yi á í dǎn yi fò mín láa nǎpue na sídéro mǎi yú yá ká yi. ¹¹ Nǎpua cèrɛ khǎi lè lè le wii hèení lè le tèení, á 6ueé kèení ká 6a á dí ho sǎnú le *Dónbeení bèení dǎiní là a *Abarahaamu, là a *Izaaki, là a *Zakoobu. ¹² Ká bía lá ko á 6a nǎn kèní le Dónbeení bèení yi, bán 6a á jǎ lée kúia ho khúuhú le tǎbíri yi, á 6a lée wá á yiwa á vá bín.»

¹³ Bún mǎn ó o Yeesu wáa bía nǎn 6a dásíwá jǎhútsó yi: «Lén khífo, bío fo flora á á wé, lé bío fo dó ù síi mǎi.» Lé hǎn pǎn-kèní so yi, á 6a dásíwá jǎhútsó ton-sá á wan yi.

O Piere bǎn hio háa lè 6a vǎnvǎrowá búi weéró bío

(Maaki 1.29-34; Luki 4.38-41)

¹⁴ O Yeesu van o Piere zǎi. O vaá yú a Piere mu bǎn hio háa le dǎmu dèé yi á le tèení wee zèé wo. ¹⁵ O o Yeesu búan o nǎi yi á le tèení khǎina. O o háa mu dèenía hǎn nǎn ho dǎnló wo yi. ¹⁶ Ho tá yuuní, á 6a búan 6a nǎpua cèrɛ na 6a cǎnáwa wi yi á buararáa o Yeesu cǎn, ó o wee bío á jǎ 6a cǎnáwa lén 6a yi. O mún weéra 6a vǎnvǎrowá búenbúen na 6a búan buararáa o cǎn. ¹⁷ O wó mu bèra a na á le *Dónbeení jǎ-cúa fero *Ezayii bío na ó o bía á wé: «O lá wa lónbee. O fó wa vǎmú bò mí wán.»*

Ba nǎpua nǎwá jǎn búi na wi 6a bè là a Yeesu bío

(Luki 9.57-62)

¹⁸ O Yeesu mǎn 6a zámáa na kǎnia wo yi, ó o nǎn le jǎi mí nǎ-kenínia yi le 6a le mí khí lè ho vǎ-beení mǎn. ¹⁹ A ho lǎndá bío zéenílo búi 6ueé 6ó a yi, á bía nǎn wo yi: «Nǎ-karánlo, í ì bè foñ á á varáa há lùá búenbúen na á ù wee va yi.» ²⁰ O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Ba cawanwá yú há kǎna wee zo. A 6a jǎnzáwa mún yú mí lenna. Ká a *Nǎpue Za wón màhá yí yú ho lahó na ó o dà á vǎn yi.» ²¹ O o nǎ-kenínia nǎ-kèní búi bía nǎn wo yi: «Í ì bè foñ. Ká ù màhá díe le í vaa nù wán maá vé.» ²² O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Día le 6a nǎ-hía á nù mí nǎ-hía, ká ùnén 6uee bè mǎi.»

O Yeesu dǎnia ho pinpi-beení

(Maaki 4.35-41; Luki 8.22-25)

²³ O Yeesu yòó zon ho woohú lè mí nǎ-kenínia á 6a wá. ²⁴ Cúa-yen á ho pinpi-beení wee vá ho vǎ-beení wán á wee yǎnbónka mu jumu kúee ho woohú yi fúaa ho wi ho lí. Mu wee wé ká a Yeesu dǎma. ²⁵ O o nǎ-kenínia vá 6ueé 6ó a yi, á sínia wo, á 6a bía nǎn wo yi: «Núhúso, wa á hí. Kǎní wen.» ²⁶ O o Yeesu bía nǎn 6a yi: «Lée webio nǎn á mí zǎnanáa? Mí sía déro mǎi bèntǎn fòora.»

O o wáa líí hǎn, á yòó nǎmakaa ho pinpiró lè mu jumu na wee yǎnbónka yi, á mu wó tétété. ²⁷ Ba búenbúen á mu wó coon, á 6a wee bío mín yi: «Páa! O nǎpue mu lé o yén síi ká? Hǎri ho pinpiró lè mu jumu ó o biaráa, á mu pá bò a bíoní yi.»

Ba nǎpua nǎwá jǎn cǎnáwa jǎ lénlò bío

(Maaki 5.1-20; Luki 8.26-39)

²⁸ Bío ó o Yeesu khii dǎn ho Kadaraa kǎhú yi, á nǎpua nǎwá jǎn búi ló 6a nǎ-hía núnii wee sí a yahó. Ba nǎpua mu 6a cǎnáwa wi yi á 6a zǎnii wi fúaa nǎi woon yí máa khá miten

* 8:17 Mí loné Ezayii vtaht 53.4

à lá ho wǎhú mu. ²⁹ Bío 6a mǎn o Yeesu á 6a wee bío ká pǎnpǎn: «Dónbeení Za, lée webio fo lon láa wɛn. Fo ɔuara wà ɔueé beé wa lò ká mu pǎahú ðín yí dǎn le?»

³⁰ Mu wee wé á nǎnbùe-ɔoohú ɔúí khèra vaá wee dí. ³¹ A 6a ɔínáwa mu yankaa o Yeesu ká síi: «Hen ká ú wi ú ɔa wɛn, ú wǎa bío le wa vaa zo ho nǎnbùe-ɔoohú na ká yi.» ³² O o Yeesu le 6a vaa zo. A 6a ɔínáwa mu ló 6a nùpua nùwá ɔun mu yi á vaá zon 6a nǎnbùeɛni yi. A 6a ɔúenɔúen yóó lúwa le ɔúee wan á kùenkaa líi zon ho vù-beeni yí á húrun.

³³ A bíá lá wee pa 6a á lúwá lion ho lóhó, á líí lá bío wó ɔúenɔúen á fɛera, sǎnkú bío wó 6a nùpua nùwá ɔun na 6a ɔínáwa lá wi yi. ³⁴ A ho lóhó nùpua ɔúenɔúen ló wà lée sí a Yeesu yahó. Bío 6a lée yú a, á 6a yanka wo le o sáberé ɔ o lé mín kǎhú yi á lén.

9

O Yeesu wɛéra a níí ɔúí na sǎnta húrun
(Maaki 2.1-12; Luki 5.17-26)

¹ O Yeesu yóó zon ho woohú á yèrɛmáa káa ho vù-beeni á khú mí lóhó.* ² A 6a ɔuan o mùamúá ɔúí lè mí dǎmu dɛɛ á ɔuararáa o ɔsɛn. Bío ɔ o Yeesu mǎn bío 6a dóráa mí sía wo yi, ɔ o bíá nǎn o níí mu yi: «Wǎn bǎnlo, hení ú síi, ú bè-kora séra dí.» ³ A ho *lánda bío zéenilowa nùwá yɛn ɔúí wee bío mín yi: «O níí na ká wee mǎní mítɛn lè le Dónbeení.» ⁴ O o Yeesu zúna 6a yílɛra ɔ o bíá nǎn 6a yi: «Lée webio nǎn á há yile-kora wiráa mia. ⁵ Lé mu yén bíoró wayi? Lé á bío le o bè-kora séra día lée, tàà lé á bío le o híni varáka? ⁶ Ká í máhá wi mí zúri le o *Nùpue Za yú ho pánká ho tá wán á sɛnnáa mu bè-kora dí.» O o wǎa bíá bío ká nǎn o mùamúá yi: «Líi híni, lá ú dǎmu dɛɛ á ú khífo.» ⁷ O o níí mu hínnɔn yóó ðín, á wà van mí zii. ⁸ Bío 6a zǎmáa mǎn mu, á 6a zǎna, á wee khóoni le Dónbeení ho pánká na ká ɔán síi na le nǎn 6a nùpua yi bío yi.

O Yeesu von o Matiye le o bè mí yi
(Maaki 2.13-17; Luki 5.27-32)

⁹ Bún mǎn ɔ o Yeesu ló hón lahó so yi wà. Bío ɔ o wee khíí, ɔ o mǎn o níí ɔúí na 6a le Matiye ká a kará mí tonló lahó yi, á wee fé ho lǎnpó. O o bíá nǎn wo yi: «Híni bè mií.» O o Matiye líi hínnɔn bò a yi.

¹⁰ O Matiye von o Yeesu lè ho ðínló mí zii. Ho *lǎnpó féwá lè 6a ní-kora ɔèrɛe wi ho ðínló mu ðíini lí a Yeesu lè mí ní-kenínia. ¹¹ Bío 6a *Farizíewa mǎn mu ká, á 6a bíá nǎn o ní-kenínia yi: «Lée webio nǎn á mí ní-karánlo wee dí lè ho lǎnpó féwá lè 6a ní-kora na ká?» ¹² O o Yeesu ɔa bío 6a bíá, ɔ o bíá nǎn 6a yi: «Héyíi! Minéni! Nùpua na lò hereka so wee wé ɔa tɛni ɔánsó dǎni le? Búeé. Ba vǎnvarówa lè bíá wee wé ɔa á dǎni. ¹³ Mí lén vaa kǎrán le Dónbeení bíoni na ká á zúri kúará: «Bío á í mǎkóo wi yi lè le yi na se. Ká 6a bà-kúio na 6a wee wé lè mu hámu á í pǎ bío.»† Mí zúri mu sese. Inén yí ɔuara bíá wee léeka le mí térénaa bío yi dé. Bíá zú le mí lè 6a bè-kora wérowá lè bíá á í ɔuara bío yi.»

O Yeesu bíá há ɔini líro bío
(Maaki 2.18-22; Luki 5.33-39)

¹⁴ O Zǎn Batiisi ní-kenínia wá ɔueé ɔo a Yeesu yi á 6a wee túa wo yi: «Lée webio nǎn á warén lè 6a *Farizíewa wee lí wa ɔini túntún, únén ní-kenínia yí máa lí mí ɔini?» ¹⁵ O o Yeesu bíá nǎn 6a yi: «Mí wee léeka le bíá 6a von mu yaamu sǎnú ðíini yara so dà á sè ká a há-fla ɔán báa láa ba páania wi le? Bún yí dá máa wé. Ɛɛ ká pǎahú ɔúí khíi dá, ɔ o há-fla ɔán báa 6a á lén 6a fahú, bún ká 6a máhá wé è lí mí ɔini. ¹⁶ Nùpue máa lá nín-ké-flinle bío ɔúí máa lá láa baká kǎnle. Lé bío ká a wó mu, á le nín-ké-flinle á a wioka a lèe ho. ¹⁷ Láa bún síi, nùpue máa wé kúee *divén fla sǔmǎni-ká yi. Lé bío ká a kúaa ho bín, ká ho híla wee za, á há á nàma, á ho divén á á kúia, á há sǔmǎniwa mún n yáa. Ho divén fla 6a wé kúee há sǔmǎni-fla yi. Ká mu wó ká, á mu ɔúenɔúen á á wé se.»

Ba zúifúwa ya-dí hnló
lá a háa ɔúí wɛéɔ bío

(Maaki 5.21-43; Luki 8.40-56)

¹⁸ Pǎahú na ɔ o Yeesu wee bío lè 6a nùpua yi, á bún 6a *zúifúwa ya-dí ɔúí ɔueé dǎn, á ɔueé líí ɔúra á tá ɔ o bíá: «Í hínló húrun yí míana, ká ú máhá ɔuen ɔuee bè ú níi o wán o ú vèe.» ¹⁹ O o Yeesu lè mí ní-kenínia hínnɔn bò láa wo. ²⁰ Hón pǎahú so yi, á bún ɔ o háa ɔúí wee mí mí sɛɛɔ féɛɛ á dǎn há lúluúo píru ɔun á ho máa fl, á vá ɔueé ɔo a yi, á zoó túaa o dà-zínií ɔi-kǎni yi lá a mǎn. ²¹ O wee bío bío ká mí yi: «Hen ká í dǎrina túaa o dà-zínií yi mí dòn, á í wa.» ²² Bío ɔ o Yeesu yèrɛmáa khíi mǎn wo, ɔ o bíá: «Wǎn hínló, yí zǎn dɛɛ. Bío fo dó ú síi mií, lè bún wɛéra fo.» O o háa mu dɛɛnia wan mí lahó yi.

* 9:1 O Yeesu ɔán lóhó na ɔ o Matiye bío hen lè ho Kapɛnayuumu. Mí lorí Matiye vǎahú 4.13 † 9:13 Mí lorí Ozeɛ vǎahú 6.6

²³ Bío ó o Yeesu wáa vaá dǎn 6a zúífúwa ya-dí zlí, ó o wáa mǎn 6a sí-6úawá à 6a wíokaa mítén vó o ní-hío núuló bío yi, lè 6a zǎamáa na wee wá ká 6a a zúnzúrǎ. ²⁴ O bía: «Mi lé lè ho khúuhú. O hínzo-za mu yí húrun, o lée yía na dǔma.» A 6a wee yáa mí jíní yí na a yi. ²⁵ Bío 6a zǎamáa ló vó, ó o Yeesu yóó zon le zlí yi, á zoó fù o hínzo-za níi yi, ó o líí hínǎn, ²⁶ á mu jǎa ho kǎhú búenbúen yi.

Ba muiiwá là a níi na o cǎnà wí yi wééró bío

²⁷ Bún mǎn ó o Yeesu ló bín wá. Bío ó o wee khíí, á muiiwá núwá jun búí bò a yi ká 6a a wáamaka: «*Daviide Za, mǎkǎrí wén.» ²⁸ Bío ó o Yeesu vaá dǎn le zlí, á 6a muiiwá mu buée bó a yi, ó o tǔara 6a yi: «Mi láa mu yi le 1 dà wee wéé mia le?» A 6a le: «Úuu, Núhúso, fo dà mu.» ²⁹ O o Yeesu wáa dǎn 6a yío, ó o bía: «Le mu wé láa bío mi láarǎa mu yi.» ³⁰ A 6a yío dǎenía wee mi. O o Yeesu henía bío ká nǎn 6a yi: «Háyá, núpue yí ko ó o jí bío wó mia ká.» ³¹ Ká bío 6a wá, á 6a wee bío o Yeesu bío ho kǎhú búenbúen yi.

³² Pǎahú na á bán wee lén yi, á bún 6a 6uan o níi búí 6uararǎa o Yeesu cǎn, cǎnǎ búí wí o yi, ó o yí dà máa bío. ³³ O o Yeesu jǎn o cǎnǎ mu lera, ó o níi jún dǎenía fá á wee bío. A 6a zǎamáa wó coon mu bío yi, á 6a wee bío: «Warén *Isirayeele nípomu yi á wa dín yí mǎn bío ká bán síi húúu.» ³⁴ Ká 6a *Farizéwa bán bǎn wee bío: «Mu lé 6a cǎnǎwa jǔhúso lé yia wee na ho dǎnló wo yi ó o ja lè 6a cǎnǎwa lén bía 6a wí yi.»

Ba zǎamáa mǎkǎrí 6uan o Yeesu yi

³⁵ O Yeesu wee hée lé há ló-beera lè há ló-záwa yi, á wee kǎrán 6a núpua 6a *zúífúwa kǎránló zíní yi. O wee bue le *Dónbeení bǎení bín-tente, ká a wéé mu wámú lè mí sííwa búenbúen na tò 6a núpua. ³⁶ Ba zǎamáa na ó o wee mi á mǎkǎrí 6uan wo yi. Lé bío ó o mǎn á 6a san, á yilera lúnkaa. Ba ka lòn pia na paro mía. ³⁷ O o wáa bía nǎn mí ní-kenínía yi: «Ho dínló bon dín cǎrǎe, ká ho lǎrowá lé bía yí boo. ³⁸ Awa. A mi flo o mǎhú 6ánsó yi le o wíokaa na 6a ton-sáwá le 6a lá ho.»

10

O Yeesu tonkarowá píru jun yènnáa

(Maaki 3.13-19; Luki 6.12-16)

¹ O Yeesu hueekaa mí ní-kenínía píru jun á nǎn ho dǎnló 6a yi á 6a wé ja lè 6a cǎnǎwa lén bía 6a wí yi á mún wéé lè mu wámú lè mí sííwa búenbúen. ² Hla ká lé o tonkarowá píru jun yènnáa: O nín-yání tonkaro lé o Simǎn, na 6a mún có yèni láa Piere, lè mún za Andere, là a Zaaki lè mún za Zǎn na lé o Zebedee záwa. ³ A dé o Filiipu là a Baatelemii, o Toma là a lǎnpó fé Matiye, o Aliffee za Zaaki là a Tade, ⁴ o Simǎn na lé 6a Zelootewa* kuure núpua ní-kení, là a Zadaa Isikariote na khíí dé o Yeesu mí zúkúsa níi yi.

O Yeesu tonkaa mí tonkarowá píru jun

(Maaki 6.7-13; Luki 9.1-6)

⁵ Bán báawa píru jun so lé bía ó o tonkaa, á henía bío ká nǎn yi: «Mi yí va há kána na á bía yínǎn 6a *zúífúwa kará yi, á mún yi zo ho *Samarii kǎhú lórá yi. ⁶ O *Isirayeele nípomu na ka lòn pia na wúnun bán lé bía mi va cǎn. ⁷ Mi lá ho wǎhú wá, á bío ká lè bío mi wé bue: Le *Dónbeení bǎení á súarǎa. ⁸ Mi wéé 6a wánvǎrowá. Bía húrun á mí véení. Ba 6úeréwá á mí wéé, á ja 6a cǎnǎwa lén bía 6a wí yi. Mi yú mu láa kǎamáa, á mi bǎn mún wé na mu láa kǎamáa. ⁹ Mi yí lén láa sǎnú, tàá wǎrí. Hǎrí le wén-wíníwá á mí yí 6ua. ¹⁰ Mi yí 6ua puure. O búí yí 6ua báká tàá nakáa á séení hla ó o zǎ. O búí yí 6ua búin-za. ¹¹ Bía bún lé bío ó o ton-sá ko lè mí jún dínló. ¹² Mi wé vaá zon lóhó lée lóhó yi, á mí cǎ yía á à tà mí ì láa o wán, á kéení wón 6ánsó cǎn fúaa mí léro ho lóhó mu yi. ¹³ Mi wé vaá zon zlí lée zlí na yi, á mí bío le ho hээрá á kéení le zlí mu núpua wán. ¹⁴ Ká bía wí le yi á tà mí bío, á mí hээрá á à kéení 6a wán. Ká 6a pǎ mí bío, á mí fé mí hээрá tǎenii. ¹⁵ Mi wé vaá zon zlí, tàá lóhó na yi, ká bía wí bín pǎ mí bío á le mí máa jí mí cǎn, ká mí wee lé bín, á mí púaa mí zení khúnkhúní kúia.† ¹⁶ Le 1 mí ho túúia na mia: Le cítíí fí nǎnzoǎ, á hón lóhó so núpua bío na khíí sá 6a yi á à porí bío sá ho *Sodǎomu lè ho Komǎre lórása yi.»*

O Yeesu bía le lǎnbee na yóó lua bío

(Maaki 13.9-13; Luki 21.12-17)

¹⁶ «Mí jí bío ká: I wee tonka mia. Mí ka lòn pia na wá vaá zo 6a dakhínkhínwa tǎahú. Mí zún mítén 6uaró láa bío 6a háwá zúnáa mítén 6uaró bío síi, á wé 6a núpua na wayika lè

* **10:4** Ba Zelootewa lé 6a núpua na fú wee ctíi mún síi bío hení. Ba hla wee fi lè 6a Oroomusa lé tibírí yi. † **10:14** Há zení khúnkhúní púaa kúiaró lée bío na 6a zúífúwa wee wé hón pǎahú so yi ká 6a vaá ló ho ká-veere búí yi á bínía wá buée zo mún kǎhú. Ká bío hen ká bún lé 6arén zúífúwa wee wé mu láa mún, á zéení le le pǎaníi mia 6arén láa bía pǎ le Dónbeení bǎení bío pǎahú. ‡ **10:15** Mí loí Bío jǔhú 6úeenii wǎhú (Genése) 18-19

6a búaabúuní bío sii. ¹⁷ Mi pa miten bío. Ba núpua khíi wé è 6ua mia á à varáa ho pánká 6ánsowá cón á bán vaá cíí mia. Ba wé è ha mia lè há lábàani 6a *zuífúwa káranló zíní yi. ¹⁸ Ba wé è 6ua mia á vaá díní há kána núnása lè 6a bá-záwa yáhó bío mi tà mií bío yi. Lé bún mi i bè yi á à zéénináa i bío lè 6arén láa bía yínón 6a zuífúwa.

¹⁹ «Hen ká 6a khíi wé 6uan mia vannáa le cííí fliní, à mi yí le mi yiwa dé bío mi i láráa mi jì-cúa láa bío mi i bío bío yi. Mi i yí há bióní na mi i bío ho páahú mu yi. ²⁰ Há bióní mu máa wé mi kúrú bioní. Mìn Maá Dónbeení Hácírí lé dío á à dé há mi jíní yi á mi i bío. ²¹ Ba núpua búí wé è dé mún kúrú záwa á à na 6a à 6úe. Hári 6a maáwá búí á à wé mu 6án síí lè mí záwa. Ba záwa búí mún ñ híní mún maáwá wán, á à na 6a 6a à 6úe. ²² Ba núpua búenbúen á à jin mia bío mi tà mií bío yi. Ká yía máhá há mí síí fúaa mu véenii, wón á à fen. ²³ Hen ká 6a khíi wee beé mi lò lóhó na yí, à mi lúwí wa dà-veere yi. Le i mí ho túúá na mia: O *Isirayele kóhú lórá búenbúen á mi máa bëeni máa vé ká a *Núpue Za yí 6uara.

²⁴ «Ni-kenínii na po yía wee kení a wón mia. A ton-sá na po mí jùhúso wón mún mia. ²⁵ Ká a ñi-kenínii háa ká láa yía kenía wo bío, se bún á à kápa. Ká a ton-sá mún háa ká le mí jùhúso bío, se bún á à kápa. Ká le zì-jùhú ñi-kínle 6a háa wee ve là a *Belezebuule,§ á se o zii núpua á 6a a ve lè há yènnáa na yí seka po dén.

Le Dónbeení lé dío mi wé zón

(Luki 12.2-7)

²⁶ «Mí cén wé yí zón 6a núpua. Mu bío na sánkaa búenbúen khíi mi, á bío sá yi búenbúen mún khíi zún. ²⁷ Bío á i bía non mia le túbírí yi, à mi mí wéréwéré le 6a núpua jí. Bío á i hūmónkaa láa mia à mi yòo bue há lòra. ²⁸ Mi wé yí zón bía wee 6úe o núpue ká 6a yí dà máa 6úe o mánáká. Le Dónbeení na dà a yáa há sánía lè ho mánáká le Dofíní dāhú na máa hí yi, dén lé dío mi wé zón. ²⁹ Ba jínzá-wíníwá búaá jun so yí máa wé yèè ho tōmón dà-kéní le? Ee ká hári 6a yà-kéní máa kúen ká mún Maá Dónbeení yí zú mu. ³⁰ Ká mu lè minén, hári mi nún-vání búenbúen á le Dónbeení zú jii. ³¹ Mi wáa yí zón dèè, lé mi bío jùhú wi po 6a minka jínzá-wíníwá.

O Yeesu bío tāró tàd mu pló

(Luki 12.8-9)

³² «Yía dín 6a núpua yahó ò o bía wéréwéré le mí bío sá mií, á ínén mún khíi bío mu wéréwéré wán Maá na wi ho wáayi yahó le 6ánsó bío sá mií. ³³ Ká yía 6èn bía wéréwéré 6a núpua yahó le mí yí zú mi, á ínén mún khíi bío wán Maá na wi ho wáayi yahó le i yí zú 6ánsó.

O Yeesu bío wee kheé 6a núpua

(Luki 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ «Mí yí leéka le i 6uara wá 6ueé dé ho héerá ho dímíjáyí yi. Búeé. I yí wá 6ueé dé héerá ho yi. Há fio lé háa á i wá 6ueé dé. ³⁵ I wá 6ueé kheé o za lè mún maá, á à kheé o nu lè mí hínló, là a 6úaa háa lè mí yàró háa. ³⁶ O núpue bán zii núpua lé bán á à yèrèma à wé o zúkúsa. ³⁷ Yía wa mún maá táá mún nu á po mi, wón 6ánsó yí dà máa páani láa mi. A yía wa mí za táá mí hínló á po mi, wón 6ánsó yí dà máa páani láa mi. ³⁸ Yía yí máa lá mí *kúrúwá pí* à bèráa mií, wón 6ánsó mún yí dà máa páani láa mi. ³⁹ Yía wi ò o pa mí mukáni bío wón á à vīnii le. Ká yía máhá vīnía mí mukáni ínén bío yi, wón á à bīnii i yí le.

Yía 6uan le Dónbeení ton-sá cūnú na ó ò yi

(Maaki 9.41)

⁴⁰ «Yía 6uan mia sese, se lé ínén á 6ánsó 6uan sese. A yía 6uan mi se, se lé yía tonkaa mi á 6ánsó mún 6uan se. ⁴¹ Hen ká yía 6uan le *Dónbeení jì-cúa fεero búí se lé bío ó o lé le Dónbeení jì-cúa fεero, á 6ánsó khíi yí 6a jì-cúa fεerowá cūnú na 6a á yí. Hen ká a búí 6uan o núpue na térénaa lé bío ó o térénaa, ó o khíi yí bía térénaa cūnú na 6a á yí. ⁴² Ká núpue non hári ho kóo-za yimú cúee jun-wia bía wi hen na jùhú mia ñi-kéní búí yi, lé bío ó o lé i ñi-kenínii, wón 6ánsó á à yí mu cūnú máa khí.»

11

¹ Bío ó o Yeesu zéénía mí ñi-kenínia vó, ó o ló bín wá, á wá vaá káran 6a núpua ká a bue le Dónbeení bío ho kóhú mu lórá yi.

O Zán Batiisi tonkaa 6a núpua o Yeesu cón

(Luki 7.18-35)

§ **10:25** Belezebuule: Mu páahú ká le yèni mu á 6a zuífúwa cèrèè háa zú le lé 6a cínawa jùhúso na lé o Satáni te le.

* **10:38** Ho kúrúwá pló bío wee zéeni le 6ánsó sá mu húmú yi. Hen ká á mu wee zéeni le yía tà a Yeesu bío á zú le bún staañi orén mí bëere mukáni.

² Bío ó o Zán Batiisi wi ho kàsò yí, ó o já bío ó o *Krista wee wé, ó o tonkaa mí nì-kenínia nùwá yèn búí ³ le 6a va a tùa wo yi: «Ùnén lé fo á wa já bío le fo ko ù búen léé, tàá wa pá ko à wa lóoní nì-veere?» ⁴ O o Yeesu bíá nòn 6a yi: «Bío mi wee jí láa bío mi wee mí á mí vaa bío na a Zán yi. ⁵ Ba muíwá yío wee mí, á 6a múamúawá hínnon wee varáka. Ba búeréwá wee wa. Ba bekewá jikónna wee jí mu bío. Ba nì-hía wee vée. A le bín-tente wee bue na 6a nì-khenia yi. ⁶ Yía yí pá í bío ká a tà mu yi, se wòn 6ánsò jùhú sí.»

⁷ Bío ó o Zán nì-kenínia bíníá wá, ó o Yeesu wee bío o Zán mu bío lè 6a zámáa ká síi: «Lée webio á mi van vaá lora le dùure yi? Lée ho konkohó na ho pinpiró wee hée v́nvá lée? Bùéé. ⁸ A lée webio mí vaá lora? Lée núpue búí na sía h́nbńn le? B́ia wee źl h́n sí-seniso á wí 6a páamá-beera źnín yi. ⁹ A lé o yén mi van bío yi? Lé le *Dónbeení j́i-cúa f́ero búí le? Ká mu lé wón, se mí t́úá sí. O yáá pá po wón, le í bío mu na mia. ¹⁰ O Zán mu lé ýia á le Dónbeení b́ioní v́uahú bíá bío ká síi: «Í ì tonka í tonkaro ò ò dí ù yahó á 6ueé wíoka ù wóhú. ¹¹ Le í mí ho t́úá na mia: 6a núpua na wí ho dímṕná yi búenb́uen á ýia bío j́uhú wí po a Zán wón mia. Ée ká le *Dónbeení b́éení źawa món-dí máhá pá po a. ¹² Páahú na ó o Zán Batiisi wee zéení le Dónbeení bío yi á 6uee búe ho zuia yi, á le Dónbeení b́éení bío á 6a wee f́iraa lè mí sóobé. A bíá wee f́i láa b́un wí 6a fé mu lè ho pánká. ¹³ Le Dónbeení j́i-cúa f́erowá búenb́uen lá a *Moyizee lándá á bíá le Dónbeení b́éení bío yi f́úuu á 6ueé 6ó a Zán Batiisi páahú. ¹⁴ Ká mí tá le bío bíá búenb́uen bon, se o Zán mu lé ýia lé o *Elii na 6uenló bío f́era bíá. ¹⁵ Ýia wee jí bío, á wón jí bío bíá sese.»

¹⁶ O Yeesu pá b́nía bíá: «Ho zuia núpua á í dà á t́èè lè 6a yén? Ba ka lè 6a háyúwá na lée kará 6a núpua f́emínló lahó yi, á 6a wee háaní na mí nínzawa na zoó le 6onfóní yi ká: ¹⁷ «Wa búia há sía san, á mí le mí máa lée yo. Wa bó le yéni, á mí le mí máa wá.» ¹⁸ Mí lorí. Bío ó o Zán 6uara, á yí máa dí d́n-poni, á mún yí máa j́u dívén, á 6a le o ćná wí o yi. ¹⁹ O o *Núpue Za 6àn 6uara, á 6ueé wee dí ká a j́u, á 6a wee bío bío ká: «Mí lorí. O níi na ká yí máa wé bío búí ká mu ýinón dínló díró láa dívén j́uló. O lé 6a *lápó féwá lè 6a nì-kora 6àn b́onlò.» Ée ká le Dónbeení b́è-zúrminí wee zéení mí t́erénlò 6a b́è-zúrnlówa b́è-wénia yi.

Há lórá na núpua pá a Yeesu bío

(Luki 10.13-15)

²⁰ B́un món, ó o Yeesu wee zá lè há lórá na ó o wó mu yéréké bíowa c̀èrèe yi, lé bío á 6a núpua na wí há yi á yí yèrémáa mí yilera lè mí wára. O wee bío bío ká: ²¹ «Ùnén Korazén lóhó lè ùnén Betesayidaa lóhó, ho yéréké á à sá mia. Lé bío ká mu yéréké bíowa na wó mí ćn 6àn síi lá wó ho Tiire lè ho Sidón lórá* yi, se há lórá mu núpua lá hínnon háaní á khuiira há porókówá źá† á kúaa le sáni mí wán, á zéénianáa le mí wí á mí ḱhí mu b́è-kora wéro yi. ²² Lé b́un nòn á í wee bíoráa mu na mia: Le ćtíí f́i ńnzoñ á ho Tiire lè ho Sidón lórá lónbee na a yí há, á à wé láa yi mínén lónbee yi.

²³ «Ée ká ùnén *Kapèenyuumu, fo wee leéka le 6a ḱhí lá fo á à yòoráa ho wáayi yi le? Bùéé. Ho nì-hónbó-lóhó lè há 6a ḱhí líí dé fo yi. Lé bío ká mu yéréké bíowa na wó ù ćn 6àn síi lá wó ho *Sodómu yi, se ho lóhó mu pá lá wí hárí lón zuia. ²⁴ Lé b́un nòn á í wee bíoráa mu na mia: Le ćtíí f́i ńnzoñ á ho Sodómu bío á à wé láa yi ùnén bío yi.»

O Yeesu dó mìn Maá Dónbeení b́aráka

(Luki 10.21-22)

²⁵ Ćinú b́un món, ó o Yeesu b́nía wee bío bío ká: «Í Maá, ùnén lé ho wáayi lè ho tá Núhúso, í wee dé ù b́aráka. Lé bío mu bío na fo sá mu b́è-zúrminí 6ánsowá lè le hácírí 6ánsowá yi á fo tá zéénia láa bíá bío j́uhú míá. ²⁶ Í Maá, mu bon. Bío mu wóráa ká lé bío sí fon.

²⁷ «Í Maá dó mu bío búenb́uen í níi yi. Níi woon yí źú a Za, ká mu ýinón o Maá. A níi woon mún yí źú a Maá, ká mu ýinón o Za, láa bíá ó o Za mu wí ò o zéení láa wo.

²⁸ «Mínén búenb́uen na ho sèró na líi wee beé ló, mí buen í ćn, á í na há v́ríná mia. ²⁹ Mí lá í źúu b́è mí wán á día le í kárán mia. Lé bío á ínén wayí, á wee lííní íten, á mínén mí b̀ere á à yí há v́ríná. ³⁰ Í źúu na á í b́è mí wán á yí lí, á ho sèró na á í b́è mí wán á mún záyí.»

12

O Yeesu lé ýia á ho Sabaa bío wí níi yi

(Maaki 2.23-28; Luki 6.1-5)

¹ Ćinú b́un món, ó o Yeesu wee ḱaa há mana búí yi ho *Sabaa zoñ. A le híni dà a nì-kenínia, á 6a wee ḱhé ho dínló na bon d́ín à lá. ² Bío 6a *Farizéewa m̀on mu á 6a wee bío lá a Yeesu:

* **11:21** Ho Tiire lóhó lè ho Sidón lóhó: Há háa le ho Fenisii ḱhú ló-beera búí. Lé b́n á ho wáahú na 6a le Baale wi yi. Hón wáahú so lé háa ó o b́eé háa na 6a le Zezabele fó zónnáa o Isirayeele ḱhú yi. Há lórá mu f́rò bío bío o Ezekiyeele v́uahú yi 26.1-28.19. † **11:21** Hen ká 6a zúifúwa f́u wí 6a zéení le mí wí le wéé yi, tàá ká 6a wí 6a zéení le mí wí á mí ḱhí mu b́è-kora wéro yi, á 6a wé khuii há porókówá źl, ká 6a wé kútee le sáni mí wán.

«Loñ ũ ni-kenínia. Bío 6a wee wé yí ko làa wéró ho Sabaa zoñ. Wa làndá hò mu.»³ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Bío ó o *Daviide yankaa wó ká arén lè mí nùpua le híni dà á mí ðĩn yí káránna yí mɔn le?»⁴ O wá zon le Dónbeenĩ p̄nsóni búkú yí, á zoó lá ho búurú na 6a wó lè mu hãmu á 6a là. Ká 6a nɔn lá yí ko á 6a là ho. Le *Dónbeenĩ yankarowà mí ðòn lé bía á ho làró nĩ non yi.»⁵ Tàá mí so ðĩn yí káránna mu o *M̄yíize làndá yi, le le Dónbeenĩ yankarowà na wee sá le Dónbeenĩ p̄nsóni búkú yí, á máa wé bè ho Sabaa làndá yí ká mu nɔn pá yí nɔn wé khe le?»⁶ Le 1 bío mu na mia: Bío wi hen á nùhũ wi po le Dónbeenĩ p̄nsóni búkú. ⁷ Ká le Dónbeenĩ bióni v̄uahũ bióni na le bía le mínén màkóo wi le yi na se yi, ká 6a bà-kùio na 6a wee wé lè mu hãmu á mí pá bío,[†] á mí lá zũ kúarà, se bía yí wó yí khon á mí lá máa síniĩ n̄n̄á. ⁸ Lé bío ó o *Nùpue Za lé yía á ho Sabaa bío wi n̄i yi.»

O Yeesu wéera a n̄i na bàhó húrún
(Maaki 3.1-6; Luki 6.6-11)

⁹ B̄n̄n m̄ón ó o Yeesu ló b̄n̄n á wá van 6a *zuífùwa mu káránlò zii yi. ¹⁰ Mu zoñ à n̄i 6úu wi b̄n̄n á bàhó húrún. A bía wi b̄n̄n wi 6a kooni a Yeesu yi. Lé b̄n̄n nɔn á 6a t̄uara a yi ká: «Wa làndá yi á nùpue so dà wee wéé *Sabaa zoñ le?» ¹¹ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Mínén ó o 6úu pio yà-kéní mí ðòn lá wi síi, á wó wó kùera zon le buii yi ho Sabaa zoñ, ó o so máa líi lén wo le?» ¹² A bío ó o nùpue bío nùhũ màhá wi po a pio há. A b̄n̄n wa làndá yi, á nùpue dà á wé tentemu làa nùpue ho Sabaa zoñ.» ¹³ B̄n̄n m̄ón, ó o Yeesu yèrè máa bía là a n̄i: «Hóoní ũ bàhó.» O o n̄i hóonía mí bàhó, á ho ðèenía wan ðĩn làa h̄ia so bío.

¹⁴ A 6a *Fariz̄ewa wá ló, á bío 6a á wé á à yíràa o Yeesu á à 6úe lé b̄n̄n 6a léee wee w̄an̄i wán.

O Yeesu lé le Dónbeenĩ ton-sá na le mɔn léra

¹⁵ Bío ó o Yeesu z̄una mu, ó o ló b̄n̄n wá. A 6a minka z̄amáa bò a yi. O o wéera 6a v̄anv̄arowà 6úen6úen na wi b̄n̄n,¹⁶ ká a màhá henía mu non 6a yi le 6a yí bá mí bío na nùpua yi. ¹⁷ Mu wó ká síi, bèra a na ò o n̄i-cúaa f̄ero *Ezayii bióni na ká à n̄i sí. ¹⁸ Le le Dónbeenĩ bía:

«Yia ká lé 1 ton-sá na á 1 mɔn léra,
yia á 1 bó 1 tàká wán.
1 síi wan o bío yi.
1 i liini 1 Hácirí o wán,
o ò bue 1 cítii bío á à na h̄a síwá yi.
¹⁹ O làa nùpue máa w̄an̄i.
O máa w̄amaka bío.
Ba máa n̄i a s̄a bonfúaa yi.
²⁰ Le n̄aaninle na n̄umaa
ó o máa khé máa día.
A le f̄int̄áni na wee hí
ó o mún máa 6úe.
O ò 6ua míten ká síi,
fúaa bío ó o t̄erénlò bío yòò có ló,
²¹ á h̄a síwá 6úen6úen màhá á dé mí s̄ia wo yi.»[‡]

O Yeesu p̄anká á yi ló Sat̄ani c̄sn
(Maaki 3.22-30; Luki 11.14-23)

²² Ba 6uan o n̄i 6úu 6uararàa o Yeesu c̄sn ò o c̄n̄á wi o yi, ó o lé o muui á mún yí dà máa bío. O o Yeesu wéera a, ó o n̄i ðèenía fá á wee bío, á mún wee mi. ²³ A 6a z̄amáa wó coon mu bío yi, á 6a wee bío: «Yia ká màhá lé o *Daviide Za lée?»

²⁴ Ká bío 6a *Fariz̄ewa n̄a mu, á 6a wee bío: «O n̄i na ká á wee n̄a 6a c̄n̄áwa lén bía 6a wi yi là a *Belezebuule p̄anká, yia lé 6a c̄n̄áwa n̄uhũso.» ²⁵ Ká a Yeesu màhá z̄una 6a yilera, ó o bía nɔn 6a yi: «K̄sh̄ú lée k̄sh̄ú na nùpua wee fi mún yi á à fi ì vé. Lóhó lée lóhó, t̄áa zii lée zii na nùpua wee fi mún yi á nùhũ á à 6úe. ²⁶ Ká bío ó o *Sat̄ani te ó o wee b̄n̄i n̄a se o wee fi lé míten. A bía bío se a yi nùhũ so máa 6úe le?»

²⁷ «Mí wee bío le 1 wee n̄a 6a c̄n̄áwa lé bío ó o Belezebuule wee na mu 6àn p̄anká miĩ. Ká lé b̄n̄n mu wóràa, á yia 6èn wee na ho p̄anká mínén nùpua yi á 6a n̄a lè 6a c̄n̄áwa lé o yén? Bía làa mia lée dà-kéní bán mí bèere yáá wee z̄eení le mí bío yí bon. ²⁸ Ká le Dónbeenĩ Hácirí lé ðio wee na ho p̄anká ín̄en yi, á 1 n̄a lè 6a c̄n̄áwa, se b̄n̄n wee z̄eení le le *Dónbeenĩ b̄en̄i á ðèenía 6úeé 6ó mia.

²⁹ «N̄i woon yí dà máa zo p̄anká 6ànso zii á máa zoó khuii o n̄i bío, ká a yí can o p̄anká 6ànso mu yí wó. Ká a màhá can wo wó, ó o zoó khuii bío wi o zii 6úen6úen.

* 12:4 Mi loñ Samuw̄e le n̄in-yáni v̄uahũ 21.2-7 † 12:7 Mi loñ Ozee v̄uahũ 6.6 ‡ 12:21 Mi loñ Ezayii v̄uahũ 42.1-4

³⁰ «Yia yí wi làa mi, se wón wee fi làa mi. A yia mún yí máa séení mi ho vá kúeemínwánlò yí, se wón wee saawaní. ³¹ Lé bǔn non á ì wee bío mu na mia: Ba nùpua bè-kora na 6a wó búenbúen lè há bín-kora na 6a bía búenbúen, á bío khíi sèn ñ díá á à na 6a yí. Ká yia bía khon le Dónbeení Hácírí dání yí, wón 6a khíi máa sèn bío máa díá. ³² Yia bía le bín-kohó o *Nùpue Za dání yí, wón 6a à sèn ñ díá á à na yí. Ká yia bía khon le Dónbeení Hácírí dání yí, wón 6a khíi máa sèn máa díá máa na yí, hárí ho zuia.»

Le vǐndɛɛ semu wé zǔrǐ há bía na le wee ha yi
(Luki 6.43-45)

³³ «Hen ká le vǐndɛɛ se, à le bía wé sí. Ká le vǐndɛɛ yí se, à le bía máa wé sí. Le vǐndɛɛ semu wé zǔ há bía na le wee ha yi. ³⁴ Díhioni yén! Bío mi yí se, á mi dà à wé kaka á à bíoráa mu bío na se. O nùpue bío na wi o síi yí, bǔn lé bío ó o wee wé bío. ³⁵ O nùpue na se wón wee wé bío há bín-tentewá, lé bío á bío wi o síi yí se. Ká yia yí se wón wee wé bío há bín-kora lé bío á bío wi o síi yí se. ³⁶ Le ì mí ho tǔúá na mia: Le Dónbeení cítíi fi nǎnzoñ, á há bín-conconwá na 6a nùpua bía á 6a à zéení jǔhǔ. ³⁷ Lé bío á ù jǐ-cúa lé hǐa 6a à ñín wán á à fináa le cítíi á à zǔnnáa ká ù téréenna, táá ká ù yí téréenna.»

Ba le o Yeesu wé yéréké bío búí à mí mi
(Maaki 8.11-12; Luki 11.29-32)

³⁸ A ho *lándá bío zéenílowa lè 6a *Farizǐewa nùwá ycn búí wáa bía non o Yeesu yi: «Nì-kàránlo, wa wi á ù wé bío búí à wa mi.» ³⁹ O o Yeesu bía non 6a yi: «Ho zuia nùpua na yí se, na wee bǐn le Dónbeení mǎn á wé mu bè-kora, á wee cá à 6a mi yéréké bío. Ɛɛ ká 6a máa mi yéréké bío búí ká mu yínó le *Dónbeení jǐ-cúa fɛero Zonaasi bío. ⁴⁰ Mu bon. O Zonaasi wó há wizooní bío tǐn lè mí tǐnǎna bío tǐn o ceza píohó yí. Lé ká síi ó o Nùpue Za mún khíi wéráa há wizooní bío tǐn lè há tǐnǎna bío tǐn ho tá yí. ⁴¹ Ho Niniivesa yèrémáa mí yilera lè mí wárá, lé bío 6a jǎ a Zonaasi bíoní. A yia wi minén tǎahǔ, wón bío jǔhǔ wi po a Zonaasi. Lé bǔn non á le Dónbeení cítíi fi nǎnzoñ, á ho Niniivesa mu á à hǐnǐ ì ñín ho lǎnbíu nùpua yahó, á à kooní 6a yí. ⁴² O bɛɛ hǐa na hǐa wi ho Saba kǔhǔ jǔhǔ wán á hǐa ló lùe na dǎnǐ ná yí làa sòobɛɛ, á 6ueé jǎ a *Salomǎn bè-zǔrǐminí bíoní.* A yia wi minén tǎahǔ, wón bío jǔhǔ wi po a Salomǎn. Lé bǔn non á le Dónbeení cítíi fi nǎnzoñ, ó o bɛɛ hǐa mu á à hǐnǐ ì ñín ho lǎnbíu nùpua yahó á à kooní 6a yí.

Bío ó o cǐná wee bǐnǐ 6uee zordá yia ó o lá ló yi
(Luki 11.24-26)

⁴³ «Hen ká a cǐná ló a nùpue na ó o lá wi yi, ò o vaa héɛ vará le dùure yi, à cá ho lahó na ó ò kéení á à wǔrǐ yí ká a máa yí ho. Ká a hǐa cá san, ⁴⁴ ò o bío mí yi: «Ì ì bǐnǐ ì va hen na á ì ló yi.» Ká a bǐnǐa van bǐn ò o vaa yí ho lahó mu mí káamáa ká ho sàara, á wíokaa sesese. ⁴⁵ Ká a mǎn mu, ò o bǐnǐ vaa fé 6a cǐnáwa bùaa hɛjɔn na bɛn jǐi po arɛn, á 6a páanǐ 6uee zoo kéení cǐcáká ho lahó mu yi. Ká mu wó ká, á wón nùpue so bío wíokaa yáa poñ bío mu fù karáa. Lé làa bǔn síi á ho lǎnbíu nùpua na yí se bío khíi wéráa.»

O Yeesu 6àn nu lè 6àn zàwa lé 6a yén?
(Maaki 3.31-35; Luki 8.19-21)

⁴⁶ O Yeesu wee bío lè 6a zámáa, á bǔn à 6àn nu lè 6àn zàwa 6ueé dǎn. Ba lée ñín ho khúuhǔ, á wi 6a bío làa wo. ⁴⁷ O o búí bía là a Yeesu: «Loñ. Mǐn nu lè mǐn zàwa lée ñín ho khúuhǔ á wi 6a bío làa fo.» ⁴⁸ O o Yeesu bía lè 6ànso: «Wàn nu lé o yén? A wàn zàwa lé 6a yén?» ⁴⁹ Bǔn mǎn ó o dá mí níi mí nǐ-kenǐnia yi ò o bía. «Mí loñ. Wàn nu lè wàn zàwa wi hen. ⁵⁰ Lé bío á yia wee wé wàn Maá na wi ho wáayi síi bío, wón lé wàn za, lè wàn hǐnló, lè wàn nu.»

13

O ñiro wahiire
(Maaki 4.1-9; Luki 8.4-8)

¹ Bǔn zoñ ó o Yeesu hǐnǎn le zǐi yi ló, à wá vaá kará ho vǔ-beení jǐi, á wee kàrán 6a nùpua. ² Ba minka zámáa kǐnǐa wo yi, ó o wó san zon ho woohǔ á zoó kará, á 6a zámáa bán ñín mu jumu jǐi.

³ O wee wá há wahio á kàránnáa 6a nùpua làa bío cɛrɛɛ. O bía: «Nii búí ló van mí mǎhǔ yí, á wá waá dé mí bè-dá. ⁴ Bío ó o wee dé mu á mu búí lion ho wǔhǔ nísánǐ, á 6a jǐnzàwa sèekaa bǔn wá. ⁵ Mu búí lion ho búaaahó na le tǐnǐ yí wán ká le yí lí, á mu dɛɛnǐa ló, lé bío le tǐnǐ yí boo bǐn. ⁶ Bío le wii jǎ lé mí sòobɛɛ, á ho ñnló na ló wǐnǐwǐnǐ á hon, lé bío ho naní yí vá yí lion. ⁷ Mu búí lion hen na há kíkara bía héra yi, á mu ló, á hǐn kíkara so hǐnǎn yòò pá

§ 12:39 Zonaasi: O bío bía le Dónbeení páanǐi kǐnle vǔahǔ na 6a le Zonaasi vǔahǔ yi.
nǐn-yánǐ vǔahǔ (1 Rois) 10.1-13; Wizooní bè-wénia cúa-jun níi vǔahǔ (2 Chroniques) 9.1-12

* 12:42 Mí loñ Bá-zàwa

mu. ⁸ Mu 6úí bǔn lion ho tá na se yi, á mu ló, á yóó han mí bia. Há 6úí yú khímàni khímàni, há 6úí yú 6úará-tǔn tǔn, há 6úí yú 6óní làa píru píru.»

⁹ O Yeesu pá bǐnía bía bò mu wán: «Yíà wí ò o jí bío, á wón jí bío bía sese.»

Lée webio nǎn ó o Yeesu wee wárda há wáhio
(Maaki 4.10-12; Luki 8.9-10)

¹⁰ O o nǐ-kenínia vá 6ueé 6ó á yi, á wee túa wo yi. «Lée webio nǎn fo wee wárda há wáhio na 6a yi?» ¹¹ O o Yeesu bía nǎn 6a yi: «Le Dónbeení wó á le 6ééní bío na sà yi á mi yú zǔna, á 6a nǐ-vio yí zǔna mu. ¹² Lé bío á yía bío wí á 6a khíi bǐní yóó bè mu 6úí wán á à na a yi, ó o bío á á wé boo. Ká yía dǛe 6úí mía, wón á hàrí mu bè-za na ó o wee leéka le mu wi mi cǎn á 6a pá á fé. ¹³ Lé bǔn nǎn á í wee wárda há wáhio na 6a yi. Ba wee loí coon, ká 6a yí máa mi. Ba wee jí mu bío ká 6a yí máa 6ua mu á zǔn kúará. ¹⁴ Lé ká síi á le *Dónbeení jí-cúa fεero *Ezayii bío na ó o bía 6a dǎní yi á jíi sǔráa. O bía bío ká:

«Mi khíi wee jí mu bío

ká mi máa zǔn mu kúará.

Mi khíi wé è loí coon

ká mi máa mi hàrí dǛe.

¹⁵ Mu nǐpomu na ká 6èntǔn bǎnbúra.

Ba tun mí jǐkǎnna,

á muunía mí yío.

Ba yí wí á 6a mi bío.

Ba mún yí wí á 6a jí bío.

Ba yí wí á 6a zǔn mu bío

à yèrémá buen ínén Dónbeení cǎn á í weé 6a.»*

¹⁶ «Ée ká minén bǎn júná sí. Mí yío wee mi, á jǐkǎnna mún wee jí mu bío. ¹⁷ Le í mí ho túiá na mia: Le Dónbeení jí-cúa fεerowá cǛrèe lé 6a nǔpua 6úí na téréna á sía hía vá á 6a mi bío minén wee mi, á 6a yí mǎn mu. Ba sía hía vá á 6a jí bío minén wee jí, á 6a yí ná mu.

O Yeesu zéenta o díro wáhiire kúará
(Maaki 4.13-20; Luki 8.11-15)

¹⁸ «Mi wáa jí yía wee dé mu bè-dà wáhiire kúará. ¹⁹ Bía wee jí le *Dónbeení 6ééní bío á 6a yí zǔ mu kúará á ka lé ho wǎhǔ nǐsǎní na mu bè-dà lion yi. O *Satáni wee 6uee lén mu 6a sía yi. ²⁰ Ba 6úí ka lón 6úaaáhó. Ba wee jí le Dónbeení bióní, á tà le yi fúafúa, á zámaka le bío yi. ²¹ Ká 6a máhá yí máa díá á le zo 6a. Ba wee tà le bío ho páahǔ na cǐnú yi mí dòn. Ká le lónbee, táá ho kúará lénló yú 6a le Dónbeení bióní bío yi, á 6a dǛení pí le Dónbeení bío. ²² Ba 6úí ka lé ho tá na há kíkara bía héra yi á mu bè-dà lion yi. Ba jí le Dónbeení bióní, ká ho dímǐná bío yilera, lé ho nǎfóró poni na wee khá 6a nǔpua, á wee hè le bióní mu, á le máa wé bío 6a yi. ²³ Ba 6úí 6èn ka lé ho tá na se bío, na mu bè-dà lion yi. Ba wee jí le Dónbeení bióní, á zǔn le kúará, á 6a 6èn wee ha há bia. Ba 6úí khímàni khímàni, 6a 6úí 6úará-tǔn tǔn, 6a 6úí 6óní làa píru píru.»

Le jí-kohó wáhiire

²⁴ O Yeesu bǐnía wà le wáhiire 6úí nǎn 6a yi: «Ho wáayi 6ééní bío 6onmín làa bío ká: Nii 6úí dó mu bè-dà tente mí mǎhǔ yi. ²⁵ A ho tǔnǎahǔ 6úí ká 6a nǔpua 6úen6úen dǔma, ó o nǐ mu zúkúso 6uara, á 6ueé dó le jíni bía ho mǎhǔ mu yi, ò o bǐnía wá. ²⁶ Páahǔ na ho dínló ló á yóó wee te yi, á le jíni mún líi ló. ²⁷ A ho mǎhǔ 6ǎnso ton-sáwá bía nǎn wo yi: «Núhǔso, fo yí dó mu bè-dà tente ũ mǎhǔ yi le? A le jíni 6èn ló wen bǐn.» ²⁸ O o bía nǎn 6a yi: «Lé í zúkúso wó mu.» O o ton-sáwá bía: «Fo wí á wa vaa dǛe le jíni mu le?» ²⁹ A ho mǎhǔ 6ǎnso bía nǎn 6a yi: «Bùeé. Mí díá, lé bío ká mi le mǐ ì dǛe le jíni ká mi yí wó sese á mi ì dǛe le á á léé lé ho dínló. ³⁰ Mí díá le mu pááni dá fúaa ho dínló láró páahǔ. Hón páahǔ so yi, ká í bío ò na 6a ton-sáwá na á lá ho dínló yi le 6a dǛe le jíni vé, á kúia lé mí kúnkúwá á cǐí. Bǔn mǎn á 6a máhá lá ho dínló kúee í nání yi.»

Ho mútáadè bεere le le ja-fni wáhio
(Maaki 4.30-34; Luki 13.18-19)

³¹ O Yeesu tǔn bǐnía wà le wáhiire 6úí nǎn 6a yi: «*Le Dónbeení 6ééní bío 6onmín le ho mútáadè bεere na ó o nǐ 6úí vaá dù mí mǎhǔ yi. ³² Lé ka cǐnú po há bia na ká 6úen6úen. Ká le máhá ló, á le dá pon ho zen-6uahó bè-vánii 6úen6úen, á wé mí vǐndè-kúure, á 6a jǐnzáwa wé 6uee tá mí lenna lakara wán.»

(Luki 13.20-21)

³³ O Yeesu bǐnía wà le wáhi-veere 6úí nǎn 6a yi: «Ho wáayi 6ééní bío 6onmín le le ja-fni na ó o háa 6úí zúnzúio kúaa mu dǔmu kiloowa 6óní làa hǎnú yi á khan bǎrá á mu ló.»

* 13:15 Mi loí Ezayii vtaahǔ 6.9-10

*O Yeesu wee wà há wàhio á zééníndá mu bíowa yara
(Maaki 4.33-34)*

³⁴ Bún búenbúen ó o Yeesu wee wà lè há wàhio á na 6a zámáa yi. O hía yí máa wé kàrán 6a ká a yi wà wàhio. O hía wee wé ká síi, ³⁵ bera a na à le *Dónbeení jì-cúá fεero bío na ó o bía à jii sí:

«Í khii wé è bío làa ba
lè há wàhio.

Mu bío na sà yi
hàrí ho ðímjíná jùhú búeení
á í khii zéení yara làa ba.»†

O Yeesu zéenta le jì-kohó wàhiire kúará

³⁶ Bún món ó o Yeesu wà vaá zon le zii yi ò o díá 6a zámáa. O o ní-kenínia wà zon o cón, á zoó bía làa wo: «Le jíní na ló ho mōhú yi wàhiire kúará á ū zéení làa wen.» ³⁷ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Yia wee dé mu bè-dà tente lé o *Núpue Za. ³⁸ Ká ho mōhú lé ho ðímjíná. Mu bè-dà tente lé bía bío sá le Dónbeení béení yi. Ká le jì-kohó lé bía bío sá o *Satáni yi. ³⁹ O zúkúso na dó le jì-kohó bía lé o Satáni. Ho ðínló láró wee zéení ho ðímjíná véro bío. Ká 6a ton-sáwá na wee lá ho ðínló lé le Dónbeení wáayi tonkarowá. ⁴⁰ Bío 6a wee ðεεráa le jíní á kúee ho dshú yi, lé bún 6án síi mu khii wéráa ho ðímjíná véro páahú. ⁴¹ O Núpue Za khii tonka mí wáayi tonkarowá, á 6a 6ueé lén bía wee khá bía ká dé mu bè-kora wéro yi, làa bía wee wé mu bè-kora. ⁴² Ba khii kúee 6a ho dá-súmú yi, hen na le minka yi véé wi yi, á 6a á wá bín. ⁴³ Ká bía térénna bán á à jiiika lè le wii bío síi mín Maá Dónbeení béení yi. Yia wi ò o jí bío, á 6ánsó jí bío bía sese.

Ho náfóró na sánkaa lè ho lóró wàhio

⁴⁴ «Ho wáayi béení bío 6onmín lè mu bè-sení búí na 6a lú ho mōhú yi. O o búí zūna mu dání vaá khéra á bínia sá vaá lú. O síi wan wan, á vaá yéera bío wi o cón búenbúen, ò o 6ueé yà ho mōhú mu.

⁴⁵ «Ho wáayi béení bío 6onmín là a duanlo búí na wee cà ho lóró na yáwá here. ⁴⁶ Bío ó o yú ho búí na yáwá here, ó o vaá yéera bío wi o cón búenbúen, ò o yà ho lóró mu.

Ho zúán wàhiire

⁴⁷ «Ho wáayi béení bío pá bínia 6onmín lè ho zúán na 6a wee lèe dé ho muhú yi à vínáa 6a cewa lè mí síiwá. ⁴⁸ Ká ho sú, á 6a ce-pawá vá ho léráa mu jumu jii, á lée kéení ká 6a hueeka 6a. A bía se 6a wee kúee mí sákiwá yi, ká bía yi se bán 6a wee kúia. ⁴⁹ Lé bún 6án síi khii wé ho ðímjíná véro páahú. Le Dónbeení wáayi tonkarowá á 6ueé lén bía yi térénna bía térénna tlahú, ⁵⁰ á á kúee ho dá-súmú yi, hen na le minka yi véé wi yi, á 6a á wá bín.»

⁵¹ Bún món ó o Yeesu túara 6a yi: «Bíó ká búenbúen mí zú kúará le?» A 6a le úuu. ⁵² O o Yeesu wáa bía nɔn 6a yi: «*Lándá bío zéenílo lée lándá bío zéenílo na kenía mítén á zū ho wáayi béení bío jùhú á ka lòn zii 6ánsó búí na náfóró á mu bè-fla lè mu bè-ka wi yi.»

Ho Nazaréte lóhósa yi tà a Yeesu bío

(Maaki 6.1-6; Luki 4.16-30)

⁵³ Bío ó o Yeesu wà hán wàhio so wó, ó o ló bín, ⁵⁴ á wà van ho lóhó na ó o ðón yi. O wà vaá wee kàrán 6a núpua 6a *zúífúwa kàránló zíní yi. A 6a núpua na wi bín búenbúen wó coon á 6a wee bío: «Bún bè-zúrímíní so ó o yú wen? O wó kaka wee wéráa mu yéréké bíowa na ká? ⁵⁵ Yínóñ o búen-khéero te mí za le? A bán nu yínóñ o Mari le? O Zaaki là a Zoεεfu là a Simón là a Zude so yínóñ 6án záwa le? ⁵⁶ A 6án hínni so làa wen yi mín wán hen le? A lé wen ó o yú hón pánká so búenbúen yi?» ⁵⁷ Lé bún bío yi á 6a yi wi á 6a dé mí sía wo yi. O o Yeesu wáa bía nɔn 6a yi: «Le *Dónbeení jì-cúá fεero wé yí le kónbii há lùá búenbúen yi. Ká 6a lóhósa lè 6án kùrú zii núpua bán máa wé kónbi o.» ⁵⁸ O Yeesu yí ðárina yí wó yéréké bío cèrèe bín lé bío 6a ðadéro wo yi fóora.

14

O Zán Batiisi búero

(Maaki 6.14-29; Luki 9.7-9)

¹ Mu páahú ó o *Heroodé* na wi ho Kalilee kshú jùhú wán á jná bío 6a wee bío o Yeesu dání yi. ² O o bía nɔn mí mónsa na làa wo páanía wi yi: «O núpue mu na ká lé o Zán bínia véera. Lé bún nɔn ó o dá wee wéráa mu yéréké bíowa.» ³⁻⁴ Mu bon. O Heroodé hía nɔn le jii le 6a wii o Zán. A 6a wíira a can dó ho kásó yi. O Heroodé wó mu lé bío ó o Zán bía nɔn wo yi le o lá yí ko ò o fé mín za Filiipu bán háa Herodiade á ya. ⁵ O Heroodé lá wi ò o búte o

† 13:35 Mi lon Lení vùahú (Psaumes) 78.2 * 14:1 O Heroodé mu lé yía 6a wee ve làa Heroodé Antipaasi.

Zān ká a máhǎ zāna 6a zāamáa lé bǐo 6a búenbúen wee leéka le o Zān lé le *Dónbeení jǐ-cúa fεεro. ⁶ Eε ká a Heroode teró wizonle sánú díró yí, ó o Heroodiade hínló yon bǐa 6a von yahó. O o Heroode mu síi wan mu yí, ⁷ ó o báa le ká a hínzoró mu fiara bǐo na mí cǎn á mí ì na mu wo yí. ⁸ O o hínzoró vaá bǐa mu nǎn mín nu yí, á 6àn nu le o bǐo le o Zān Batiisi jǐhúhú lé hǐa á 6a dé ho lenbuan yí á na a yí. ⁹ Bǐo ó o hínzoró 6ueé bǐa mu, ó o bεε sánia tò mu bǐo yí. Ká bǐo ó o báa bǐa ó o von yahó, ó o nǎn le jǐi le 6a wé mu na a yí. ¹⁰ O o tonkaa o búu le o va ho kāsó yí á vaa kúii o Zān Batiisi jǐhúhú. ¹¹ A 6a vaá kúio ho dó ho lenbuen yí 6ueé nǎn o hínzoró yí ó o buan vaá nǎn mín nu yí. ¹² O o Zān mu ní-kenínia 6ueé lá a nùna, á 6a wá vaá bǐa bǐo mu wóráa á nǎn o Yeesu yí.

O Yeesu dínta 6a minka zāamáa

(Maaki 6.30-44; Luki 9.10-17; Zān 6.1-14)

¹³ Bǐo ó o Yeesu jǐa bǐo wó ká, ó o zon ho woohú wá, á wi ò orén mí dòn va ho laho búu na á nùpue mía yí. Ká 6a nùpua máhǎ zūna mu. A 6a lóka há lórá yí á vará mu jumu jǐi bò a Yeesu yí. ¹⁴ Páahú na ó o zoó ló ho woohú yí, ó o mǎn 6a minka zāamáa. A 6a makárí buan wo yí, ó o búakáa wee weé 6a vánvárowá na wi 6a tǐahú. ¹⁵ Bǐo ho zǐihú dǎn, ó o ní-kenínia wá 6ueé 6ó a yí, á bǐa nǎn wo yí: «Le wii tò, á ho laho na ká á bǐo búu mún mía yí. Bǐo le 6a nùpua lén va há lórá yí, á vaa yí mu bǐo yá dí.» ¹⁶ O o Yeesu bǐa nǎn 6a yí: «Ba varó bǐn jǐhúhú mía. Minén miten na mu bè-dínii 6a yí.» ¹⁷ A 6a bǐa nǎn wo yí: «Bǐo wi wa cǎn hen, léé búurú bi-záwa bǐo hònú láa cezawa búaa jún.» ¹⁸ O o Yeesu bǐa: «Mí 6ua mu 6uennáa.» ¹⁹ O o bǐa nǎn 6a zāamáa yí le 6a líi kεεní le jǐní wán. O o fó ho búurú bǐo hònú le 6a cezawa búaa jún, ó o hóonía mí yahó ho wáayi, ó o dó le Dónbeení bǐaráká, ó o cεεkaa ho búurú nǎn mí ní-kenínia yí. A bán fó sankaa nǎn 6a zāamáa yí. ²⁰ A 6a búenbúen dú sù. A bǐo dú ká 6a khuiira á mu sú há sǎkiwá píru jún. ²¹ Bǐa búenbúen na dú mu, á 6a báawa mí dòn á à yí ho muaseé hònú síi, ká 6a háawa le 6a háyúwá níi ló.

O Yeesu wee varáka mu jumu wán

(Maaki 6.45-52; Zān 6.16-21)

²² Bǐn mǎn, ó o Yeesu dεεnía kǐkǐa mí ní-kenínia yí le 6a zo ho woohú dí mí yahó kǐi ho vǐ-beení mǎn ká minén ñ na ho wǎhú 6a zāamáa yí á 6a á 6oka. ²³ Bǐo ó o wó búu vó, ó o wá yóora le 6uee wán mí dòn, á yóó wee wé mí fióró á ho tá hǐn yú bǐn. ²⁴ Bǐn páahú á ho woohú vá zon mu jumu yí, á ho pinpi-beení hínnon wee và le mí pánká á wee lá mu jumu 6uee hénka le ho woohú. ²⁵ Há tá-tǐa yí, ó o Yeesu zoó wee varáka mu jumu wán á mà mí ní-kenínia. ²⁶ Bǐo 6a mǎn wo ò o wee varáka mu jumu wán, á 6a zāna dǎkhǐina, á 6a wee bǐo: «O léé ní-hónbóni.» A 6a wee wáamaka. ²⁷ O o Yeesu dεεnía bǐa ká síi nǎn 6a yí: «Mí hení mí sla, mu lé ínéen, mí yí zǎn bǐo.» ²⁸ O o Piere wáa bǐa nǎn wo yí: «Núhúso, ká mu lé fo bǐo bon, ũ bǐo le í varáka mu jumu wán á buen ũ cǎn.» ²⁹ O o Yeesu bǐa nǎn wo yí: «Buen!» O o Piere ló wee varáka mu jumu wán á wee va a Yeesu cǎn. ³⁰ Ká bǐo ó o mǎn bǐo ho pinpiró wee wéráa ó o zāna. A bǐo ó o wá líi lí mu jumu yí, ó o wáamaa: «Núhúso fení mí.» ³¹ O o Yeesu dεεnía dá mí níi cǎna a, ó o bǐa nǎn wo yí: «Ū síidéro fòora. Léé webio nǎn á fo titikaaráa?» ³² Bǐo 6a mí núwá jún yóó zon ho woohú yí, á ho pinpiró dǐn. ³³ A 6a ní-kenínia na wi ho woohú yí á fǎrá mí nǎnkóruúná wán o Yeesu yahó, á 6a bǐa nǎn wo yí: «Fo 6èntǐn lé le Dónbeení Za bǐo bon.»

O Yeesu weéra 6a vánvárowá búu

(Maaki 6.53-56)

³⁴ Bǐo 6a kǎa ho vǐ-beení khǐi dǎn ho Zεεzarεεte kǎhú, ³⁵ á 6a nùpua na wi bǐn zūna a Yeesu, á 6a bǐa a buenló bǐo nǎn bǐa sǐarákaa bǐn búenbúen yí. A 6a buan 6a vánvárowá búenbúen guararáa o cǎn. ³⁶ A 6a wee fió wo le o día le 6a pá wáa yí o dà-zǐnii jǐ-kǎní túii yí. A bǐa búenbúen na wee yí le túii yí á wee wa.

15

O Yeesu le 6a Farizléwa wee wǎnti

(Maaki 7.1-13)

¹ Ba *Farizléwa búu le ho *lándá bǐo zéénílowa búu ló ho Zeruzalεεmu yí buara a Yeesu cǎn á 6ueé túara a yí: ² «Léé webio nǎn á ũ ní-kenínia yí máa wé bǐo á wán maáwa bò nǎn wen le wa wé wé? Ba yí máa sεε mí níni á bè yí díráa láa bǐo mu koráa.» ³ O o Yeesu bǐa nǎn 6a yí: «Léé webio nǎn á minén bεn yí máa wé bǐo le Dónbeení henía nǎn mia, á mi bò mi kǐrú kǎránlói yí? ⁴ Le Dónbeení bǐa bǐo ká: «Kǎnbi mín maá le mín nu,* le mún bǐa: «Yia bǐa khon mín maá táá mín nu dǎní yí, wón ko láa 6úéroró.»[†] ⁵ Ká minén wee kǎrán 6a nùpua le ká a búu

* 15:4 Mi loń Léró vǐahú (Exode) 20.12; Lándá zééníló (Deutéronome) vǐahú 5.16 † 15:4 Mi loń Léró vǐahú (Exode) 21.17

6àn maá lè 6àn nu ó o bía bío kà nòn yi: «Bíó á ì ko à ì na à séení làa fo á ì hñn lè le Dónbeení,»
 6 se wón 6ánsò màkóo míá ò o séení mín maá. Mi wee pí le Dónbeení bíoní kà síi à wé le làa
 bè-káamáa ká mi bè mi kùrú kàránlò yi. 7 Mi yí mòn miten na le? Yaa o *Ezayii túiá sí mi
 wán pàahú na ó o fɛɛra le *Dónbeení jii-cúu na kà mi dání yi:

8. Ba nùpua na kà wee òuaaní mi lè mí jinií

ká 6a yiwa yi á 6a khèra làa mi.

9 Le òuaaní na 6a wee na mii jùhú míá.

Lé bío 6a nùpua làndáwá lé hña 6a wee kàrán làa mín.†»

Bíó wee tíi o nùpue

(Maaki 7.14-23)

10 Bún món ó o Yeesu von 6a zàamáa á bía nòn 6a yi: «Mi jí bío kà à zúrú kúará. 11 Bíó wee
 zo a nùpue jii yí máa tíi wo. Há bíoní na wee lé là a nùpue jii, hñn lé hña wee tíi wo.» 12 O o
 Yeesu ní-keníníá vá òueé 6ó a yi, á bía nòn wo yi: «Fo zú le tí bíoní mu á vá 6a *Farizíewa
 yi le?» 13 O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Bè-fánii léé bè-fánii na á ì Maá na wi ho wáayi á yí fá, á
 khii déé á à kúia. 14 Mi díá 6a. Ba lé 6a muiiwá na tò 6a muiiwá búaa wán. Ká a muii tò mí
 ninza muii búini wán, á 6a á páani vaá zo ho kshú.» 15 O o Piere wáa bía nòn wo yi: «Zéení
 le wáhiire mu kúará làa wen.» 16 O o Yeesu bía nòn wo yi: «Éé! Lé minén pá òn yí zú mu
 bíowa yara le? 17 Mu bío búenbúen na wee zo a nùpue jii, á lii zo a píohó yi, bún ó o wee
 bíni léé ní kúia. 18 Éé ká há bíoní na ó o wee bío lè mí jii, á wee lé o síi yi, hñn lé hña wee tíi
 o nùpue. 19 Mu bon. Há yile-kora wee lé le síi yi. Lé bún te le ní-òueé, lè ho há-fénló lè ho
 bá-fénló lè mí síiwá, lè ho kónlò, làa bío yí bon bíoró o nùpue jii, lè 6a nùpua yènnáa yáaró.
 20 Bún bíowa so lé bío wee tíi o nùpue, ká ho dí le há níni na yí sɛɛra, bún yí máa tíi nùpue.»

O síi veere hña na tà a Yeesu yi bío

(Maaki 7.24-30)

21 Bún món ó o Yeesu ló bún wá, á van ho kshú búu na sùaráa ho Tiire lè ho Sidón lórá yi.
 22 A ho Kanan kshú háa búu na wi ho kshú mu yi, á wá 6uara a cón, á 6ueé wee bío pñpñ
 ká síi: «Núhúso, *Davide Za, màkárí mii. I hñnló á cíná búu wi yi á wee beé o lò làa sòobéé.»
 23 O o Yeesu yí dó mí jii wo yi. O o ní-keníníá vá òueé 6ó a yi, á wee bío làa wo yi: «O háa mu
 na bò wá mòn wee wáamaka fɛɛɛ á ù bío le o bíni.» 24 O o Yeesu bía: «O *Isirayele nípomu
 na kà lòn pia na vùnun lé bán 6a tonkaa mi bío yi.» 25 O o háa yáa wáa wá òueé líi fárá
 mí nòkójúná wán o Yeesu yahó, ò o bía: «Núhúso, séení mi.» 26 O o Yeesu bía nòn wo yi:
 «Mu yí se à 6a lá 6a háyónzáwa òn ló à yènní kúia na 6a booní yi.» 27 O o háa bía nòn wo yi:
 «Núhúso, bún bon. Éé ká 6a booní wee wé sèeka ho òn ló na wee kuenka lii kúia mín so tá à
 dí.» 28 O o Yeesu wáa bía nòn o háa mu yi: «Fo 6èntín dó tí síi mii làa sòobéé.» Mu ù wé làa
 bío fo lonnáa mu. O o hñnló òeéniá wan bún wán.

O Yeesu wéera 6a vánvárowá cèrèè

(Maaki 7.31)

29 Bún món ó o Yeesu ló hñn laho so yi á van ho Kalilee vù-beení jii, á vaá yòora le 6úee
 wán yòó kará. 30 A 6a minka zàamáa 6uara a cón lè 6a lóní, lè 6a muiiwá, làa bía sáníá bío
 búu mía bín, lè 6a bekewá, lè 6a vánvárowá cèrèè búu. Ba 6ueé bārāka 6a o Yeesu tá, ó o wéera
 6a. 31 Bío 6a zàamáa mòn á 6a bekewá na lá yí dà máa bío á wee bío, á mòn á bía sáníá bío
 búu lá mía bín á wan, á mòn á bía lá lè 6a lóní wee varāka sese, á mòn á bía lá lè 6a muiiwá
 á wee mi, á mu wó 6a coon dàkhíina, á 6a wee òuaaní o *Isirayele 6àn Dónbeení yèni.

O Yeesu bñna diinta 6a minka zàamáa

(Maaki 8.1-10)

32 O Yeesu von mí ní-keníníá á bía nòn 6a yi: «Ba nùpua na kà màkárí 6uan mii. Bío kà lé
 6a wizooní tñn ká 6a wí làa mi, á 6a bè-dínii wáa vó. I yí wí à ì díá 6a à 6a 6ó ká 6a yí yú bío
 yí dú. Lé bío 6a dà vaá lé è lùiorá ho wshú wán lé le híni.» 33 O o ní-keníníá túara a yi: «Wá
 á yí mu bè-dínii wen le òuure na ká yi á à na bán minka zàamáa so yi?» 34 O o Yeesu túara
 6a yi: «Lée búurú bío yèn wi mí cón?» A 6a bía nòn wo yi: «Lée búurú bío hējun làa cezawa
 búaa yèn búu.» 35 O o Yeesu wáa bía nòn 6a zàamáa yi le 6a lii kéení, 36 ò o fó ho búurú bío
 hējun lè 6a cezawa, ò o dó le Dónbeení bārāka, ò o cèekaa mu nòn mí ní-keníníá yi á bán
 sankaa nòn 6a zàamáa yi. 37 Ba búenbúen dú sù, ó o ní-keníníá khuiira bío ká, á mu sú há
 sákiwá bío hējun. 38 Bía búenbúen na dú mu, á 6a báawa mí òn á à yí muaaseé náa síi, ká
 6a háawa lè 6a háyúwá níi ló.

39 Bún món ó o Yeesu nòn ho wshú 6a zàamáa yi le 6a 6oka, ò o zon ho woohú mí òn á
 van ho Makadan kshú.

16

*Ba wi ò o Yeesu wé yéréké bio
(Maaki 8.11-13; Luki 12.54-56)*

¹ Ba *Farizilewa lè 6a *Sadusilewa wi á 6a khúaa o Yeesu jii yi, á 6a vá 6ueé 6ó a Yeesu yi á bía nòn wo yi le o wé yéréké bio 6úí na wee zéeni le o dànló ló le Dónbeení cón. ² O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Hen ká le wii líí wee zo, á ho wáayi múia, á mi le ho tá hía wé se. ³ Ká le yinbíi búiríi, ká ho wáayi múiamu á dó mí yuumu, á mi le ho viohó á à 6uen. Ká mi wee lorí ho wáayi á zúrínáa bio a á wé, á lée webio nòn á bio wee zéeni bio wee wé bio ká wán á mi yí zú? ⁴ Ho zuia núpua na yí se, na wee bíni le Dónbeení món á wé mu bè-kora wee cá á 6a mi yéréké bio. Éé ká 6a máa mi yéréké bio 6úí ká mu yínón le *Dónbeení jii-cúa fεero Zonaasi bio. * » Bún món ó o wá ò o díá 6a.

*Ba Farizilewa lè 6a Sadusilewa bio
(Maaki 8.14-21)*

⁵ Bio 6a ní-keninia wee khí lè ho vù-beeni món o Yeesu cón, á 6a nònsáa yí 6uan ho búurú. ⁶ O o Yeesu wáa bía làa ba: «Mí pa mítén 6a *Farizilewa lè 6a *Sadusilewa bio yi. Ba bio 6onmín lè le ja-fini.» ⁷ O o ní-keninia wee bio làa mín: «O wee bio ká sii lè bio wa yí 6uan ho búurú.» ⁸ O o Yeesu zúna bio 6a wee bio, ó o tùara 6a yi: «Lée webio nòn mi wee bíoráa le lè bio mí yí 6uan ho búurú? Mí sladéro míl 6éntín fòora. ⁹ Mí pá òtín yí máa jí mu bio á zúrí mu kúará le? Ho búurú bio hònú na á ì cèekaa nòn 6a báawa muaaseé hònú yí, lè há sákíwá na mí khuiira bio ká kúaa yí jii á mi nònsáa bio yi le? ¹⁰ A ho búurú bio hējun na á ì cèekaa nòn 6a báawa muaaseé náa yí, lè há sákíwá na mí khuiira bio ká kúaa yí jii á mi nònsáa bio yi le? ¹¹ A lée webio nòn á mí le mu lè ho búurú bio á ì wee bio? Mí pa mítén 6a Farizilewa lè 6a Sadusilewa na bio ka lòn ja-fini bio yi.» ¹² O o ní-keninia máh á wáa zúna le o lá yí bía le 6a pa mítén le ja-fini na 6a wee wé lè ho búurú bio yi, ká lè 6a Farizilewa lè 6a Sadusilewa káranló na 6a wee na ó o le 6a pa mítén bio yi.

*O Piere bía le o Yeesu lé yia le Dónbeení mən lera
(Maaki 8.27-30; Luki 9.18-21)*

¹³ O Yeesu wá van ho kòhú na sùaráa là a Filiipu ló-faránii na 6a le *Sezaaree yi. O o tùara mí ní-keninia yi: «Ba núpua wee bio webio o *Núpue Za dáni yi?» ¹⁴ A 6a bía nòn wo yi: «Ba 6úí le fo lé o Zán Batiisi. Ba 6úí le fo lé o *Elii. Ba 6úí yáá 6èn le fo lé o Zeremii, táá le *Dónbeení jii-cúa fεero 6úí.» ¹⁵ O o Yeesu tùara 6a yi: «Minén cón á ì 6èn lée wée?» ¹⁶ O o Simón Piere bía nòn wo yi: «Fo lé o *Krista, le Dónbeení na wi fεεε Za.» ¹⁷ O o Yeesu wáa bía nòn wo yi: «Zán za Simón, ú púhú sl. Mu yínón núpue zéenia ho túia poni na ká làa fo. Lé wán Maá na wi ho wáayi á zéenia mu làa fo. ¹⁸ A ìnén 6èn ñ bio bio ká á à na foñ: Fo lé o Piere bún kúará le huee. A lè dén huee so á ì ì fàrá ì kuure wán, á hárí mu húmú máa dáni bio 6úí máa wé làa de. ¹⁹ Ho wáayi béeñí won-záwa á ì ì na foñ. Bio lée bio na á fo khii wé pá bio ho tá wán, á le Dónbeení mún ñ pí mu bio ho wáayi. A bio na fo khii wé tá bio ho tá wán, á le Dónbeení mún ñ tà mu bio ho wáayi.» ²⁰ O o Yeesu wáa henía mu nòn mí ní-keninia yi le 6a yí bio le mí lé o Krista.

*O Yeesu wee bio mi húmú lè mi véero bio
(Maaki 8.31-9.1; Luki 9.22-27)*

²¹ A lá bún jii wán, ó o Yeesu 6úiakáa wee bio bio ká wéréwéré lè mí ní-keninia: «Í ko á ì va ho Zeruzalemu, á lò vaa be bíni làa soobéε 6a *ní-kia, lè 6a yankarowá júnáa lè ho *lándá bio zéeniłowa níi yi. Ba á 6úe mi, ká há wizooni tñ zon á ì ì vée.» ²² O o Piere wáa fó a 6a vá ló, ò o wee bio: «Ébé! Núhúso, bún máa wé làa fo. Le Dónbeení á à kání fo mu yi.» ²³ Ká a Yeesu máh yèrémáa bía nòn wo yi: «Vá lé ì nísání lè ù *Satáni bíoní. Fo wee búmaka ì tonló. U yilera yínón Dónbeení yilera. Há lè 6a núpua yilera.» ²⁴ Bún món ó o Yeesu bía nòn mí ní-keninia yi: «Yia wi ò o bè mi, á 6ánsó khí mí kúru sli bio wéro yi, ká a wé lá mí *kúruwá pí á bèráa mi. ²⁵ Lé bio á yia wi ò o kání mí mukání wón á à vñini le. Ká yia máh tá le mí ì vñini le ìnén bio yi, wón á à yí le. ²⁶ O núpue lá yú ho òmíná bio 6úen6úen, ò o khon le mukání binbirí yi, se lè ho cúnú yén á 6ánsó yú? O núpue lá khon le mukání binbirí yi, ó o so dá á na bio 6úí á à bíni ì yíráa le le? ²⁷ Mu bon. O *Núpue Za khii 6uen mín Maá cúkú beení yi lè mí wáayi tonkarowá, á 6ueé saání 6a núpua ní-kéní kéní yi, á à héha làa bio 6a wó. ²⁸ Le ì mí ho túia na mia: Ba núwá yen záwa 6úí na wi bía hen fahú máa hí ká 6a yí mən o Núpue Za 6uenló lè mí béeñí.»

* 16:4 Mí lorí Matiye vñahd 12.39

17

O Yeesu miníkaa le bútee wán

(Maaki 9.2-9; Luki 9.28-36)

¹ Wizoóní bio hēzín bún món, ó o Yeesu fó a Piere là a Zaaki là a Zán na ló o Zaaki bán za á yòoraráa le bútee búí na dōn wán. Bío 6a yòò wi bún mí dòn, ² ó o Yeesu miníkaa 6a yío yi, á yahó wee juiíka lè le wi bío síi, á sí-zlnia ka púiapúia lòn khoomu. ³ A 6a nī-kenínia le mí i lorí, á 6a mōn o *Moyiize là a *Elii* á 6a dñn wee tà há láakáwá là a Yeesu. ⁴ O o Piere wáa bía nōn o Yeesu yi: «Núhúso, mu wó se á wa wi hen. Ká fo tà á ì ì tá há búkú zàwa bío tñn. Unén dà-kéní, o Moyiize dà-kéní, o Elii dà-kéní.» ⁵ Bío ó o wee bío, á bún le dùndúure búí na wee juiíka á yòò ló líí pon 6a yi. A mu támu búí sá jà le dùndúure mu yi: «Yia ká lé í Za na á ì bó í taká wán. O bío sí mí. Mi wé jí a cōn.» ⁶ Bío ó o nī-kenínia jà mu támu mu sá, á 6a zónkaa dakhíina, á líí búrá mí yara ho tá yi. ⁷ O o Yeesu búee 6ó 6a yi, á bò mí níi 6a wán, ò o bía: «Mí líi hñí. Mí yí zón bío.» ⁸ A 6a wáa hóonia mí yara á 6a yí mōn núpue ká yínōn o Yeesu mí dòn. ⁹ Bío 6a ló le bútee wán wee líi, ó o Yeesu henía bío ká nōn 6a yi: «Bío mí mōn ká á mí yí bío le núpue jí fúaa o *Núpue Za húrun á vèera ló 6a nī-hía tñahú.»

(Maaki 9.10-13)

¹⁰ O o nī-kenínia túara a yi: «Lée webio nōn ho *lándá bío zéenílowa le o Elii ko ò o buen ho yahó?»[†] ¹¹ O o bía nōn 6a yi: «Mu bon. O Elii ko ò o buen vé, á búee kúee mu bíowa búenbúen mí lara yi. ¹² Le í bío mu na mia: O Elii mu yáá 6uara vó. Ká 6a núpua máhá yí zūna le lé orén. A 6a wó a láa bío 6a sía vá yi. Lé bún síi 6a mún ñ beéráa o Núpue Za ló.» ¹³ O o nī-kenínia wáa zūna le lé o Zán Batiisi ó o wee bío bío.

O Yeesu wéera a háyónza na le dándahóni wi yi

(Maaki 9.14-29; Luki 9.37-43a)

¹⁴ Bío 6a líí dōn hen na 6a zāamāa wi yi, ó o níi búí vá búee 6ó a Yeesu yi á líí fárá mí nōnkópúná wán o yahó, ò o bía: ¹⁵ «Nī-karánlo, lorí í za makári yi. Le dándahóni wi o yi. Le wee beé o ló. Pānna cēɛɛ le wee lá a dé ho dshú táa mu jumu yi. ¹⁶ A í 6uan wo 6uararáa ū nī-kenínia cōn, ká 6a máhá yí dárna yí wéera a.» ¹⁷ O o Yeesu wāamaa: «Éee! Mí zuia núpua bēntñn yí máa dé mí sía le Dónbeení yi bío bon, á mí mún yí máa jí hári dēe. Mí wee leéka le í kēení láa mia á wé è kárán mia fúuu le? Mí 6ua a háyónza mí na khúekhúe lè ho mútáade beere bío á mí yáá pá lá tá le mí wé láa bío, á mí lá dá á bío ò na le búee na ká yi le le lé ho lahó na le wí yi, á va lōn-veere, á mu ù wé. Bío woon á mí lá máa wé è wé máa sa. ²¹ [Ée ká mu máhá lé ho floró lè le jii lírō mí dòn lé bío dá á ja a cíná na ká bán síi á á lén.]»

¹⁹ Bún mōn ó o Yeesu wá. O o nī-kenínia wá vaá 6ó a yi á 6a túara a yi: «Lée webio nōn á warén yí dárna yí jōnnāa o cíná mu.» ²⁰ O o Yeesu bía nōn 6a yi: «Lé bío mí slidéro mí ka cínú dakhíina. Le í mí ho túia na mia: Hen ká mí sladéro mí na khúekhúe lè ho mútáade beere bío á mí yáá pá lá tá le mí wé láa bío, á mí lá dá á bío ò na le búee na ká yi le le lé ho lahó na le wí yi, á va lōn-veere, á mu ù wé. Bío woon á mí lá máa wé è wé máa sa. ²¹ [Ée ká mu máhá lé ho floró lè le jii lírō mí dòn lé bío dá á ja a cíná na ká bán síi á á lén.]»

O Yeesu wíokaa wee bío mí húmú le mí vèeró bío

(Maaki 9.30-32; Luki 9.43-45)

²² Wizonle búí ká a Yeesu lè mí nī-kenínia búenbúen páania wi ho Kalilee kshú yi, ó o bía nōn 6a yi: «O *Núpue Za á 6a á dé 6a núpua níni yi. ²³ Ba á búe o, ká mu wizoóni tñn zōn ò o vèe.» A 6a nī-kenínia yilera yáara láa sóobée.

Le Dónbeení zí-beení lánpó caló bío

²⁴ O Yeesu lè mí nī-kenínia wá van ho *Kapēenayuumu lóhó. A le *Dónbeení zí-beení *lánpó féwá wá búee 6ó a Piere yi á 6a túara a yi: «Mí nī-karánlo so wee sááni le Dónbeení zí-beení lánpó le?» ²⁵ O o Piere bía: «Ūuu o wee sááni ho.» Páahú na ó o Piere wá vaá zo le zii na ó o Yeesu wí yi, ó o Yeesu dēnia wee túa wo yi: «Simōn, lée wée ko ò o wé sááni ho lánpó lè mí síiwá á na ho dímná na ká bá-záwa yi? Fo wee leéka webio mu dání yi? Lé ho kshú núpua mí beere lée táá lé bía 6a funná á dárna?» O o Piere le lé bía 6a dárna. ²⁶ O o Yeesu bía nōn wo yi: «Áwa, bún wee zéeni le ho kshú núpua yí ko 6a wé sááni ho lánpó. ²⁷ Ée ká wa máhá máa lúnka 6a núpua mu yilera. Lén líi ho vū-beení yi, á líi pa le ce-hñí. O o nín-yáni ceza na fo ò vī á ū lén á lée hñ jii, á fo ò yí le wén-hñló le yi na dá warén wa nūwá jūn lánpó á á sááni. A ū wáa 6ua dén á ū va 6a cōn vaa sááni wa lánpó.»

18

Lée wée po bía ká

(Maaki 9.33-37; Luki 9.46-48)

* 17:3 Mi lorí Luki vñahú 9.31 † 17:10 Mi lorí Malasii vñahú 3.23

¹ Hón pàahú só yi, ó o Yeesu nĩ-keninia wà 6ueé 6ó a yi, à 6a wee tùa wo yi: «Yia bío jùhú wí po bíá ká le Dónbeení béeñí yi lé o yén.» ² O o Yeesu von o háyónza 6ueé òníná 6a yahó, ³ ò o bíá: «Le í mí ho tùúá na mia: Hen ká mi yí yèrémáa á yí ka lè 6a háyúwá bío síí, á mi máa zo le *Dónbeení béeñí yi. ⁴ Yia bío jùhú wí po bíá ká le Dónbeení béeñí yi lé yia wee liiní mítan à wé là a háyónza na ká bío síí. ⁵ Yia 6uan háyónza 6úi na ka làa yia ká bío síí sese, se mu lé ínén í bère à 6ánsò 6uan sese.

Mu bè-kohó wéró yí se
(Maaki 9.42-48; Luki 17.1-2)

⁶ «Ba háyúwá na dó mí sía míl nĩ-kéní á nùpue khà dó mu bè-kora wéró yi, se mu súaani á 6a ca le hue-beení 6ánsò fonle yi à lée dé ho mu-beení yi ò o líi lí. ⁷ Ho òmíná á ho yéréké khíí sá yi, lé bío á bío wee khà 6a nùpua dé mu bè-kora wéró yi á wi ho yi. Mu bon, mu lée bío na wéró máa khíí ho yi. Èé ká yia níi wee bè mu, á ho yéréké khíí sá yi. ⁸ Ká mu lé ù níi táá ù zeñ wee dé fo mu bè-kora wéró yi, ù kúio há lée kúia. Fo zon le mukáni na máa vé lùe yi lé ù nĩn-kéní táá lé ù zen-kéní, se mu súaani bío 6a à lée fo á à dé ho dshú na máa hí máa mi yi lé ù níni mí bío jùn táá ù zení mí bío jùn. ⁹ Ká mu lé ù yère wee dé fo mu bè-kora wéró yi, ù còkon le lée díá. Fo zon le mukáni na máa vé lùe yi lé ù yèn-kéní, se mu súaani bío 6a à lée fo ò dé le *Dofníní dshú yi lé ù yío mí bío jùn.

O pio na vñun bñia yú wáhiire
(Luki 15.3-7)

¹⁰ «Mi pa miten bío, à 6a háyúwá na ká nĩ-kéní ò o 6úi yí zuani yi. Lé bío 6a háyúwá mu wáayi tonkarowá wi lé wán Maá Dónbeení féeé. ¹¹ [O *Nùpue Za 6uara wà 6ueé cà bíá khèra le le Dónbeení á à fení.] ¹² Le í tùa mia. Hen ká a 6úi pia khímàni lá wi síí, ó o yà-kéní wó wó séra vñun, ó o so máa kúia 6a khímàni yà-kéní mía na ká le 6úee yi ká a máa cànka yia vñun le? ¹³ Le í bío mu na mia: Ká a hía yú a, ó o síi á à wa wa a bío yi á à poní 6a khímàni yà-kéní mía na yí vñun. ¹⁴ Lé làa bñn síi á mín Maá na wi ho wáayi mún yí wi à 6a háyúwá na ká nĩ-kéní à vñ. »

Ká mìn za 6úi wó khon làa fo

¹⁵ «Hen ká mìn za wó khon làa fo, à ù vaa zéeni a wékheró na a yi, únén làa wo mi nùwá jùn mi dòn. Ká a tà, á mi í bíní í wé 6a zàwa. ¹⁶ Ká a pá, à ù cà nùpue nĩ-kéní táá nùwá jùn dé ù wán, à héha làa bío le Dónbeení bioní vñahú bíaràa mu: «Mu bío 6úenbúen á wa à lén yío 6a seéràsa nùwá jùn táá nùwá tñn bè-bionii wán.» ¹⁷ Ká a pá pá le mí máa jí bán cón, à ù bío mu lé mìn zàwa na kúaa mìn wán. Ká a pá le mí máa jí bán cón, à ù wáa wé o lòn lànpo fé, táá nĩ-veere 6úi na yí zú Dónbeení. ¹⁸ Le í mí ho tùúá na mia: Bío lée bío na mi khíi wé pá bío ho tá wán, á le Dónbeení mún ñ pí mu bío ho wáayi. A bío lée bío na á mi khíi wé tá bío ho tá wán, á le Dónbeení mún ñ tà mu bío ho wáayi.

Mi wé 6unbua flo

¹⁹ «Le í mún bío mu na mia. Hen ká nùwá jùn 6úi wé ló mi tñahú á 6unbuaa flora bío lée bío ho tá wán, á wán Maá na wi ho wáayi á à na mu 6a yi. ²⁰ Mu bon, hen na á nùwá jùn táá nùwá tñn kúaa mìn wán yi í yèni yi, se í wi 6a tñahú.»

O ton-sá na pá ho sèndiaró bío

²¹ O o Piere wáa vá 6ueé 6ó a Yeesu yi ò o tùara a yi: «Núhúso, ká wán za wee wé khe làa mi féeé, á í ko à í sèn día na a yi cúa-yen? Lée cúa-hèjùn lée?» ²² O o Yeesu le 6úee. «Í yí bíá le cúa-hèjùn mí dòn. Í le 6úará-tñn làa píru píru cúa-hèjùn. ²³ Lé bñn nòn á í í tée ho wáayi béeñí làa bío ká: Bée 6úi le mí í cáti mí kení na wi mí ton-sáwá yi. ²⁴ Bío ó o 6úakáa wee cáti há, á 6a 6uar, á le wári na ó o ko o ò wí mí jùhúso yi á boo dàkhíina. ²⁵ O níi mu yí dá le máa yí. A 6a jùhúso nòn le jii le 6a wáa yèé wé o wé o wobá-níi, à yèé 6àn háa, là a zàwa, làa bío wi o cón 6úenbúen, à máhá wínáa le kee. ²⁶ O o ton-sá mu líí fàrá mí nonkòpúná wán mí jùhúso yahó ò o wee yanka a: «Sabéré ù jii ù yi. Í ù wí le kee mu 6úenbúen.» ²⁷ A 6a jùhúso zúna a màkàrí, ó o séra mu día non wo yi ò o le o lén.

²⁸ «Ó o ton-sá mu wá lée sá mí ninza 6úi yahó ò orén kee 6èn wi wón yi. Le lée wén-hàani khímàni. O o wíira mí ninza mu tun kònlè ò o wee bío: «Í wári na wi foní á ù wí.» ²⁹ A 6a ninza mu líí búrá à tá, á wee yanka a ká: «Sabéré ù jii ù yi. Í ù wí le kee mu.» ³⁰ Ká a máhá pá, ò o vaá dó a ho kàsó yi á pannáa o kee wíló. ³¹ Bío 6a ton-sáwá na ká mòn bío wó, á mu vá 6a yi làa sòobéé. A 6a wá vá lá mu 6úenbúen fèra nòn mí jùhúso yi. ³² A 6a jùhúso von o ton-sá mu á 6ueé bíá nòn yi: «Yí kohó 6ánsò yén! Únén á í séra bío díá lé bío fo yankaa mi. ³³ Fo 6èn mún lá ko à ù zúri mí ninza màkàrí làa bío á ínén zúnanáa à ù màkàrí.» ³⁴ Ba jùhúso síi cà dàkhíina, ó o le 6a 6ua a ton-sá mu vaa dé ho kàsó yi à pa le kee na wi o yi 6úenbúen wí

* 18:16 Mi loí Lándá zéeni lo vñahú (Deutéronome) 19.15

véró.» ³⁵ Bũn mɔ́n ó o Yeesu bĩnía bía: «Lé kà síi á wàn Maá na wi ho wáyai á khií wé láa mia, ká mi yí máa tà sɛn día na mĩn zàwa lè mĩn hĩnni yi lè mì sĩa ɓuɛnɓuɛn.»

19

Bio ó o Yeesu bía mu yaamu fáaró dǎnɩ yi (Maaki 10.1-12)

¹ Bio ó o Yeesu káránna ɓa nùpua kà síi vó, ó o ló ho Kalilee kǎhɩ yi á wà khú ho *Zudee kǎhɩ sɛ́n-kéni na wi ho Zurudɛ́n muhɩ mɔ́n. ² Nùpua cèrɛɛ ɓɔn o mɔ́n khú bĩn lè mì vǎnvárowà, ó o wɛ́era ɓa.

³ A ɓa *Farizɛ́wa ɓúí wi ɓa khúaa o Yeesu ɓii yi, á ɓa wà ɓueé ɓó a yi, á ɓa tùara a yi: «Wa lándá yi, ká nùpue ɓàn háa dá wó khon làa wo, á nĩi so nɔn wo yi ò ò dɛ́enɩ ja a le?» ⁴ O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Mì so yí káránna bío kà yí mɔn le Dónbeenɩ bionɩ vùahɩ yi le? «Mu ɓúhɩ ɓúeenɩ, á le Dónbeenɩ léra a ɓáa á léra a háa.» ⁵ Lé bũn nɔn ó o ɓáa á à día mĩn máá lè mĩn nu, ká à léé lè mĩn háa. A ɓa mí nùwá ɓun á à wé sǎnía dà-kéni.† ⁶ Ba wáa yí nɔn nùwá ɓun, ɓa léé nĩ-kéni. Bío le Dónbeenɩ cɛ́era mĩn yi à nùpue yí fáa.» ⁷ A ɓa *Farizɛ́wa bía nɔn wo yi: «Lée webio nɔn ó o Mɔyɩze bíaara le ká ɓáa le mí ì ja mĩn háa, o ò wé mu yaamu fáaró vùahɩ na a yi?» ⁸ O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «O Mɔyɩze nɔn le nĩi le mì dá a ja mi hǎnǎnɩ, lé bío mi yí máa ɓí dɛ́. Eɛ ká mu ɓúhɩ ɓúeenɩ á mu lá yí ka kà síi. ⁹ Le ì bío mu na mia: ɓáa na día mĩn háa à ɓàn háa mu ɓɔn yí fó ɓáa, ò o kũn fó há-veere yan, se wón léé há-fé.»

¹⁰ O o Yeesu nĩ-kenɩnia bía nɔn wo yi: «Ká mu lé kà síi ó o ɓáa ko ò ò ɓuaráa miten mĩn háa dǎnɩ yi, ká nùpue wáa yí yan se mu sũaanɩ.» ¹¹ O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Hón káránlò so na ká á ɓáawa ɓúenɓúen yí dá máa tà yi. Bía le Dónbeenɩ nɔn mu pánká yi, ɓán mí dòn lé bía dá à tà mu yi. ¹² Bío wee hè ɓa ɓáawa ɓúí à ɓa máa ya á síiwá boo. Ba ɓúí wee te ká ɓa ɓámu húrun. Ba ɓúí lé ɓa nùpua ɓó ɓa ɓámu. Ba ɓúí ɓèn wee ɓí mu há-yaamu ho wáyai béenɩ bío yi. Yia dá hón káránlò so á à tà yi, á wón tà ho yi.»

O Yeesu dũɓuaa ɓa háyúwá yi (Maaki 10.13-16; Luki 18.15-17)

¹³ Nùpua ɓúí ɓuan ɓa háyúwá ɓuararáa o Yeesu cɛ́n le o bè mí níní ɓa wán, ò o fio na ɓa yi. O o nĩ-kenɩnia wee zá làa ba. ¹⁴ O o Yeesu wáa bía nɔn ɓa yi: «Mì día ɓa háyúwá le ɓa ɓuen ì cɛ́n. Mì yí hè ɓa. Lé bío ho wáyai béenɩ bío sǎ bía ka lè ɓa bío síi yi.» ¹⁵ O o Yeesu wáa bò mí níní ɓa wán. Bũn mɔ́n ó o ló hón laho so yi wá.

Ho nǎfòrò lè le Dónbeenɩ béenɩ bío (Maaki 10.17-31; Luki 18.18-30)

¹⁶ Yio ɓueé tí, à nùpue ɓúí vaá vá ɓueé ɓó a Yeesu yi, á tùara a yi: «Nĩ-káránlò, léé webio á ì ko à ì wé ká mu se á yíráa le mukǎnɩ binbirɩ na máa vé?» ¹⁷ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Lée webio nɔn á fo wee tùaráa mĩ lè mu bío na se bío? Le Dónbeenɩ mí dòn lé dɩo se. Ká fo wi á ù yí le mukǎnɩ binbirɩ na máa vé, à le Dónbeenɩ bionɩ na le henɩa bío à ù bè yi.» ¹⁸ O o nĩ tùara: «Hón lé há bionɩ yén?» O o Yeesu bía: «Yí ɓúe nùpue. Yí wé há-fénlò táá bá-fénlò. Yí ɓuaa bío. Yí fi sabéré mi ninza ɓii. ¹⁹ Kǎnbi mĩn máá lè mĩn nu. Waɩ mí ninza làa bío á fo waráa úten bío síi.» ²⁰ O o yàronza bía nɔn o Yeesu yi: «Bún ɓúenɓúen á ì bò yi. Lé mu yén á ì pá bĩnía ko à ì wé.» ²¹ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Ká fo wi ù wé o nùpue na bío ɓii sú, á ù lén vaa yɛ́é bío wi ù cɛ́n ɓúenɓúen, à na wári ɓa nĩ-khenia yi, á fo khií yi ho nǎfòrò ho wáyai. Bũn mɔ́n á ù bĩnɩ ɓuee bè mĩl.» ²² Bio ó o yàronza ɓá hǎn bionɩ so, ó o bĩnía wá ká a sǎnía tò, lé bío ó o nĩi bío boo dá.

²³ O o Yeesu bía nɔn mí nĩ-kenɩnia yi: «Le ì mí ho tũtiá na mia: Ho nǎfòrò ɓanso zoró le *Dónbeenɩ béenɩ yi ɓèntɩn do. ²⁴ Ì pá à bĩnɩ ì bío bío ká á à na mia: O cɔ́n-ɓumúktú zoró lè ho mĩsĩmĩ kǎhɩ á à wé wayi á à ɓon o nǎfòrò ɓanso zoró le Dónbeenɩ béenɩ yi.» ²⁵ Bio ɓa nĩ-kenɩnia ɓá há bionɩ mu, á ɓa wó coon dǎkhĩna, á ɓa bía: «Éee! A yia wáa dá à fen léé wée?» ²⁶ O o Yeesu yóó fá mí yío ɓa yi ò ò bía: «Ba nùpua cɛ́n á mu yí dá máa wé, èɛ ká le Dónbeenɩ cɛ́n á bío ɓúenɓúen dà wee wé.» ²⁷ O o Piere wáa bía nɔn o Yeesu yi: «Loñ, warén ló día bío lá wi wa cɛ́n ɓúenɓúen à wá bò fon, á wa bío khií wé kaka?» ²⁸ O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Le ì mí ho tũtiá na mia: Hen ká a *Nùpue Za khií kará mí cùkú beenɩ kanmúinɩ wán ho dímjáa finle yi, á minɛ́n píru ɓun na bò mĩl á mún ñ kéenɩ ɓa bá-zàwa kanmúinɩ wán, á à citíráa o *Isirayɛle zɩ-ɓúná píru ɓun. ²⁹ A bía ɓúenɓúen na ló día mí zĩnɩ, lè mĩn zàwa,

* 19:4 Mì lorɩ Bio ɓúhɩ ɓúeenɩ vùahɩ (Genɛse) 1.27; 5.2 † 19:5 Mì lorɩ Bio ɓúhɩ ɓúeenɩ vùahɩ (Genɛse) 2.24 ‡ 19:7 Lándá zéenilò vùahɩ (Deutéronome) 24.1 § 19:19 Mì lorɩ ho Léró vùahɩ (Exode) 20.12-16; Lándá zéenilò vùahɩ (Deutéronome) 5.16-20; Levii nùwá vùahɩ (Lévítique) 19.18.

lè mín hínni, lè mín maawá, lè mín nuwá, lè mí zàwa tàà mí manawá ínén bío yí, bán khíi yí mu bàn cúa-khímàni khímàni á mún n̄ yí le mukàni binbirí na máa vé. ³⁰ Éé ká bíá dú ho yahó há làa na ká wán, á cèrèè khíi wé 6a món-díwá. Á bíá dú ho món há làa na ká wán, á cèrèè khíi wé 6a ya-díwá.

20

Ho èrèzén v̄ns̄la buahó v̄arowá wahiire

¹ «Mí loí, ho wáayi béení bío ka làa bío ó o n̄i búí na èrèzén v̄ns̄la buahó wi á h̄a wó. Wizonle búí ó o fèra hínn̄n ló le ȳnbií búiríi, á wá léé cá 6a v̄arowá á à kúee mí èrèzén v̄ns̄la buahó yí. ² Á 6a v̄arowá mu làa wo w̄anía tò le wén-h̄s̄nló dà-kéní na lé o n̄pue n̄i-kéní wizon-kùure sámú s̄ánní wán, ó o le 6a wáa vaa sá mí èrèzén v̄ns̄la buahó yí. ³ B̄n̄n m̄n ó o b̄n̄iá ló le ȳnbií-wi-bee yí, á léé yú 6a búí 6a n̄pua f̄em̄nló lahó yí à 6a yí máa wé d̄eé. ⁴ O o bíá n̄n 6a yí: «Minén mún lén vaa sá í èrèzén v̄ns̄la buahó yí, ká í na le wizon-kùure sámú s̄ánní mi n̄i-kéní kéní yí.» ⁵ Á bán wá van. B̄n̄n m̄n á ho m̄h̄t̄ b̄anso t̄n̄ b̄n̄iá ló ká le wii yòó f̄ará, á k̄n̄n ló le wi-h̄aaré, á léé wó bío ó o wó kh̄iina b̄an s̄ií. ⁶ Mu véenii ó o b̄n̄iá ló ho z̄iíh̄t̄ j̄ií, á t̄n̄ léé yú 6a n̄pua búí ho f̄em̄nló lahó yí. O o t̄uara 6a yí: «Mí kará hen á tò le wii k̄áamáa le we?» ⁷ Á bán bíá n̄n wo yí: «Lé bío á n̄pue yí lá wén.» Á ho m̄h̄t̄ b̄anso bíá n̄n 6a yí: «Minén mún lén vaa sá í m̄h̄t̄ yí.»

⁸ «Bíó le wii tò, á ho m̄h̄t̄ b̄anso bíá n̄n mi ton-sáwá j̄uh̄t̄so yí le o ve 6a v̄arowá 6uee s̄ánní yí. Le o bútaká làa bíá 6uara ho m̄n, á vaa véení làa bíá 6uara ho yahó. ⁹ Á bíá van ho m̄h̄t̄ yí ho z̄iíh̄t̄ á 6uara. Á 6a le mí n̄i-kéní kéní yú le wén-h̄aani dà-kéní kéní. ¹⁰ Á bíá van ho m̄h̄t̄ yí ho yahó wee leéka le minén n̄ yí á à poí 6a. Bíó 6a 6uara, á ho m̄h̄t̄ b̄anso mún n̄n le wén-h̄aani dà-kéní kéní 6a yí. ¹¹ Bíó 6a fó mí s̄ánní, á 6a s̄iá yí wan le bío yí, ¹² á 6a wee bíó là a m̄h̄t̄ b̄anso: «Bíá ká sá ho z̄iíh̄t̄ j̄ií mí d̄on. Á ù pá s̄ánniá 6a yí á m̄niá lè warén na tà le wizon-kùure sámú lònbee yí le wiso-h̄ád̄sh̄t̄ yí.» ¹³ Á ho m̄h̄t̄ b̄anso bíá n̄n 6a v̄arowá mu n̄i-kéní yí: «W̄n̄ b̄s̄n̄lo, í yí tò ù wán. Wa so f̄ú yí w̄anía yí tò le wén-h̄s̄nló dà-kéní wán le wizon-kùure sámú bío yí le? ¹⁴ Awa, fé ù w̄arí ù lén. Yia 6uara ho m̄n á í mún wi á í s̄ánní yí à m̄ni lè ùnén. ¹⁵ Inén léé yia te í w̄arí. Ká í le í wé le làa bío na, á í ì wé. Tàá lé bío á í wó mu s̄áamu lé b̄n̄n wee vá foí le?» ¹⁶ O o Yeesu b̄n̄iá bíá b̄o mu wán: «Ba m̄n-díwá khíi wé 6a ya-díwá, á 6a ya-díwá khíi wé 6a m̄n-díwá.»

O Yeesu wiokaa wee bío mí húmú lè mí véeró bío (Maaki 10.32-34; Luki 18.31-34)

¹⁷ Bíó ó o Yeesu wee va ho Zeruzal̄em̄mu, ó o fó mí n̄i-ken̄inia píru j̄un mí j̄ií yí, á wee b̄ioráa làa bío ká ká 6a wi ho w̄sh̄t̄ wán varákaa wá: ¹⁸ «Mí loí, wa wee yòo ho Zeruzal̄em̄mu. Lé b̄n̄n ó o *N̄pue Za 6a á dé le *Dónbeení yankarowá j̄únása lé ho *lándá bío zéeniłowa n̄i yí. Ba á s̄iíní a j̄uh̄t̄ á à 6úe. ¹⁹ Ba á na a bíá yí zú le Dónbeení yí á 6a à z̄uarka yí, á à ha a lè há làb̄aani. B̄n̄n m̄n, á 6a à 6úe wo ho *kùrùwá wán o ò hí. Ká mu wizonií t̄n̄ z̄on̄ o ò vée.»

Bíó ó o Zaaki là a Z̄an b̄an nu flora a Yeesu c̄s̄n (Maaki 10.35-45; Luki 22.25-27)

²⁰ O Zebedee b̄an h̄aa lè mí zàwa n̄w̄a j̄un wá 6ueé 6ó a Yeesu yí, ó o h̄aa mu líí f̄ará mí n̄n̄kòj̄úná wán o yahó, á wi ò o fio bío búí o c̄s̄n. ²¹ O o Yeesu bíá n̄n wo yí: «Léé webio á ù mákoo wi yí?» O o bíá: «Dé ù j̄ií na m̄l le í zàwa n̄w̄a j̄un na ká ò o n̄i-kéní khíi kerí ù n̄n-t̄f̄ání, ká a n̄i-kéní kerí ù n̄n-káahó* ù béení yí.» ²² O o Yeesu bíá n̄n 6a yí: «Bíó mí wee fio mí yí zú. Le lònbee na á ì lá b̄an s̄ií á mí so dà à lá le?» Á 6a le ùuu le mí dà mu. ²³ O o Yeesu bíá n̄n 6a yí: «Mu bon, mi lò á à be. Ká ínén m̄h̄á yí dà máa bío wéréwéré le lé yia ká á à kéení í n̄n-t̄f̄ání táá í n̄n-káahó. H̄s̄n l̄ua so bío s̄á bíá á wán Maá wiokaa há k̄aráa yí.»

²⁴ Bíó 6a n̄i-ken̄inia n̄w̄a píru na ká j̄á mu, á 6a s̄iá cá 6a n̄w̄a j̄un mu yí làa s̄obéé. ²⁵ O o Yeesu wáa von 6a búen̄b̄uen á bíá n̄n yí: «Mí zú le há k̄ana j̄únása wee wé mí p̄anká bíá 6a wi j̄uh̄t̄ yí wán. Á bíá lé 6a n̄i-beera wee zéeni làa bíá ká le mí po 6a. ²⁶ Éé ká minén bío yí ko mu wé ká s̄ií. Hen ká minén n̄i-kéní búí wi ò o bío j̄uh̄t̄ wé poí bíá ká, ó o ko ò o wé 6a ton-sá. ²⁷ Ká minén n̄i-kéní búí wi ò o dí bíá ká yahó, á b̄anso ko ò o wé mí wobá-n̄i. ²⁸ Lé ká s̄ií ó o *N̄pue Za bío k̄aráa. O yí 6uara à 6a sá na a yí. O 6uara wá 6ueé sá á à na 6a n̄pua yí, á mún n̄ na mí mukàni á à lénnáa 6a n̄pua cèrèè j̄úná.»

O Yeesu h̄era 6a muiiwá n̄w̄a j̄un yíó (Maaki 10.46-52; Luki 18.35-43)

* 20:21 N̄n-t̄f̄ání làa n̄n-káahó: Mu wee zéeni le h̄s̄n lara bío j̄un so lé h̄aa bío j̄uh̄t̄ wi.

²⁹ Bío 6a ló ho Zerikoo lóhó yi, á 6a zâamá-kúii bò a Yeesu yi. ³⁰ Mu wee wé à muiiwá nùwá ñun 6úii kará ho wóhú nísání, á ñá à 6a le o Yeesu wee khíi. A 6a wee bío pónpón: «Núhúso, *Daviide Za, màkàrí wén!» ³¹ A 6a zâamáa wee zá láa ba le 6a wé tété. A 6a yáá wáa wíokaa wee bío pónpón: «Núhúso, Daviide Za, màkàrí wén!» ³² O o Yeesu ðín ò o von 6a tùara yi: «Lée webio á mi wi á ì wé na mia?» ³³ A 6a bíá: «Núhúso, wé le wa yío à wé mi.» ³⁴ A 6a màkàrí 6uan o Yeesu yi, ó o ðñn 6a yío lè mí níní. Mí lahó yi á 6a yío ðééníá wee mi, á 6a bò a Yeesu yi.

21

O Yeesu zoró ho Zeruzalæmu lóhó yi

(Maaki 11.1-11; Luki 19.28-40; Zán 12.12-19)

¹ O Yeesu lè mí ñi-kenínia vaá sùaráa ho Zeruzalæmu yi. Bío 6a wi le 6úee na 6a le Oliivewa vínsla 6úee wán, ho Betefazee lóhó ñii, ó o fèra tonkaa mí ñi-kenínia nùwá ñun á bíá nòn 6a yi: ² «Mí lén va ho lóhó na vaá mí yahó yi. Mí vaa ðééní bín, á mi ì mi sùnpè-nu ká a can ðín lè mí za. Mí fee 6a 6úee na mi.» ³ Ká 6a tùara mia á mi bío le o Núhúso màkòo wí 6a yi, á 6a á ðééní ì díá 6a mi ì lénnaa.

⁴ Bún wó ká sii bèra a na le *Dónbeení ñi-cúa færo bioní na ká à bío wéráa.

⁵ «Mí bío na ho Sion lóhó ñipomu yi:

·Loí, lé ú béé na bò o buen ú cón.

O wayi.

O yòora a sùnpè-nu

lè mí za.»*

⁶ A 6a ñi-kenínia wáa wá, á vaá wó bío ó o Yeesu le 6a wé. ⁷ Ba vaá 6uan o sùnpè-nu lè mí za 6uararáa, á bò mí kánbunwá 6a wán ó o Yeesu yòó kará wán. ⁸ Ba minka zâamáa na bò a yi á 6a cèrèe wee bá mí kánbunwá ho wóhú wán o yahó. Ba 6úii lé há vínsla vónna 6a wee khé á bá. ⁹ Ba minka zâamáa na varákaa dú a Yeesu yahó láa bíá bò a yi á wee bío pónpón: «Le ho cùkú à dé o *Daviide Za yi.

Le le Dónbeení wé mu bè-tentewá láa yía bò o buen o Núhúso yèni yi.

Le le Dónbeení na wi ho wáayi á ho cùkú dé yi.»†

¹⁰ Bío ó o Yeesu vaá zon ho Zeruzalæmu, á ho ñipomu 6úen6úen kánkáa. Ba wee tùaka mín yi: «Yia ká lée wée ká?» ¹¹ A 6a nùpua wee bío: «O lé o Yeesu, le *Dónbeení ñi-cúa færo. O ló ho Kalilee kóhú lóhó na 6a le Nazaréete yi.»

O Yeesu zon le Dónbeení zì-beení yi

(Maaki 11.15-19; Luki 19.45-48; Zán 2.13-16)

¹² O Yeesu vaá zon le *Dónbeení zì-beení yi, á zoó ñon bíá wee yèé mu bío láa bíá wee yá mu bín. Ba wén-puárilowá tabáriwá láa bíá wee yèé 6a 6úaa6úuúni kanmúini ó o dónkaa kúaa, ¹³ ò o bíá nòn 6a yi: «Le Dónbeení bioní vüahú bíá bío ká: «Zii 6a wé è ve láa floró zii.»»

O o bíníá bíá: «Á mínén 6èn wó le lè 6a kónlowá lùe há?» ¹⁴ Ba muiiwá lè 6a mùamúawá 6úii wá 6uéé 6ó a Yeesu yi, ó o wééra 6a. ¹⁵ A 6a yankarowá ñúnáa lè ho *lándá bío zéénílowa yiwa cá bío 6a mòn ò o Yeesu wee wé mu yéréké biowa bío yi láa bío 6a háyúwá wee bío pónpón ká sii bío yi: «Ho cùkú à dé o *Daviide Za yi.» ¹⁶ A 6a wáa bíá nòn o Yeesu yi: «Fo wee ñí bío 6a wee bío le?» O o Yeesu le: «Úuu, í wee ñí mu. Mínén so yí káránna bío ká le Dónbeení bioní vüahú yi yí mòn le? «Fo wó, á hári 6a háyúwá lè 6a kúnkúzàwa wee khòoní fo.»*

¹⁷ Bún món ó o ló ho lóhó yi wá díá 6a, á van ho Betanii lóhó vaá cáana bín.

O Yeesu dánkánta le vñdèe na 6a le fíktyée

(Maaki 11.12-14, 20-25)

¹⁸ Mu tá na lée tñ yñbíi, ká a Yeesu bíníá bò o buen ho Zeruzalæmu, á le híni dà a. ¹⁹ O o mòn le vñdèe 6úii na 6a le *fíktyée ho wóhú nísání. O o wá vaá 6ó le yi, ká a màhá yí yú bíá le wán, lée vónna mí dòn. O o wáa bíá nòn le yi: «Fo máa bíní máa ha bíá huúu.» A le vñdèe mu ðééníá hon mí lahó yi. ²⁰ Bío ó o ñi-kenínia mòn mu, á mu wó 6a coon. A 6a tùara a Yeesu yi: «Le vñdèe mu ðééníá wó kaka honnáa ká?» ²¹ O o Yeesu bíá nòn 6a yi: «Le í mí ho túiá na mia: Hen ká mí dó mí sía mií, á yí máa titika, á bío á í wó lè le vñdèe na ká bân síi á mí wé è wé. Ká mí mún pá dà à bío ò na le 6úee na ká yi: «Híni hen na fo wi yi á vaa zo ho mu-beení yi», á mu ù wé. ²² Ká mí dó mí sía mií, á bío 6úen6úen na mi wee fio le Dónbeení cón, á mi ì yí.»

* 21:5 Mi loí Zakari vüahú 9.9 † 21:9 Mi loí Lení vüahú (Psaumes) 118.25-26 ‡ 21:13 Mi loí Ezayii vüahú 56.7

§ 21:13 Mi loí Zeremii vüahú 7.11 * 21:16 Mi loí Lení vüahú (Psaumes) 8.3

O Yeesu pànká ló wen?
(Maaki 11.27-33; Luki 20.1-8)

²³ O Yeesu yòò zon le *Dónbeení zì-beení yi zoó wee kàrán 6a nùpua. A 6a yankarowá júnáasà lè 6a *zúifúwa *nì-kíá wà 6ueé 6ó a yi, à 6a tùara a yi: «Fo yú le níi wen wee wéráa bío ká? Lé wée nòn mu wéró níi fon?» ²⁴ O o Yeesu bíá nòn 6a yi: «Ínén 6èn mún ò tùa mia láa bío dà-kéní mí dòn. Ká mí zééníá mu, á Ínén mún ò zééní yía nòn le níi míl á ì wee wéráa bío ká. ²⁵ Yía tonkaa o Zán le o wé bátízé 6a nùpua lée wée? Lé le Dónbeení lée, tàà lé 6a nùpua?» A 6a ðín wee wàaní mín yi: «Ká wa le lé le Dónbeení tonkaa wo, o ò bío le lée webio nòn á wa yí tàráa o bío. ²⁶ Ká wa mún le lé 6a nùpua tonkaa wo, á 6a zámáa máa díá wen. Lé bío 6a 6úen6úen wee leéka le o Zán lé le *Dónbeení jì-cúá fεero.» ²⁷ A 6a wáa bíá nòn o Yeesu yi: «Wa yí zú yía tonkaa wo.» O o Yeesu bíá nòn 6a yi: «Áwa, á Ínén mún máa zéení yía nòn le níi míl á ì wee wéráa bío ká.»

Ba zàwa nùwá jùn wáhiire

²⁸ O Yeesu pá bíníá bíá: «Mí jì bío ká: Níi 6úí zàwa nùwá jùn híá wi. O o von o ní-kéní á bíá nòn yi: «Í za, lén vaa vá ho érézén vínsla 6uahó yi ho zuia.» ²⁹ O o le mí máa va. O o híá bíníá lon mí yi, ó o wá van á vaá vá. ³⁰ Bún món, ó o maá mu bíá mu bío dà-kéní mu láa yía so. A wón le mí ì va, ò o máhá yí van. ³¹ Awa, 6a nùwá jùn mu tshá, á lé o yén wó bío á 6án maá lá wee cá?» A 6a bíá: «Lé yía ó o biaráa ho yahó.» O o Yeesu bíá nòn 6a yi: «Le í mí ho tùúá na mia: Ba *lànpo féwá lé 6a háawa na wee yéé mítén á à zo le *Dónbeení béení yi á à dí mí yahó. ³² Lé bío ó o Zán Batiisi 6uara, á 6ueé wee zéení ho wá-tente bío láa mia, á mí yí tà mu yi. Ká 6a lànpo féwá lé 6a háawa na wee yéé mítén bán tà mu yi. A bío mí yáá pá mòn bún, á mí pá yí yèrémáa mí yilera lè mí wárá, á yí tà a bío.»

Ho érézén vínsla 6uahó várová wáhiire
(Maaki 12.1-12; Luki 20.9-19)

³³ «Mí wíoka jì wáhiire 6úí: Mòhú 6ánsò 6úí híá fá ho érézén vínsla mí mòhú yi, á son ho dándá kńíá yi. O o có ho kshú á wíokaa, híá ho érézén wee jaa yi. O mún son o paro lùe. Bún món ó o wáania tò lè 6a nùpua 6úí na à vá ho, ò orén wá van le khúii. ³⁴ Páahú na ho érézén wee be yi, ó o tonkaa mí ton-sáwá le 6a va 6a nùpua mu cón le 6a khé bío bío sá mí yi á na. ³⁵ Ká 6a nùpua mu máhá vaá wíikaa 6a, á han o ní-kéní, á 6ó a jùn níi so, á mún léekaa o tfin níi so lè há huua 6ó. ³⁶ O o mòhú 6ánsò bíníá tonkaa 6a ton-sáwá mu 6úí. Bán boo po bíá lè ho yahó. Ká 6a nùpua mu máhá vaá wó bán láa bío 6a wó láa bíá so. ³⁷ Mu véení, ó o tonkaa mí za, ò o wee leéka: «Í za wón 6a à kónbi.» ³⁸ Ká bío 6a nùpua mu yèrè dá a wán, á 6a wee bío mín yi: «Yía lua ká lé yía á ho mòhú bío khíi sí yi. Mí wa 6úe o, á ho mòhú bío wáa à sí wen.» ³⁹ A 6a hínon wíira a, á khèra lée 6ó díá.»

⁴⁰ O o Yeesu tùara 6a yi: «Áwa, ká a mòhú 6ánsò khíi 6uara, ó o 6ueé wé 6a nùpua mu kaka?» ⁴¹ A 6a bíá nòn wo yi: «O máa cèe 6a bío máa díá. Ba ní-súmáa mu o ò 6úe, ká a cà ní-vio á à kúee mí mòhú mu yi. O orén láa bán á à wáaní ì tè bío 6a khíi na a yi wán, ho páahú na 6a dó nòn mín yi.» ⁴² Bún món, ó o Yeesu bíá nòn 6a yi: «Mí ðín yí káránna bío ká yí mòn hùúu le Dónbeení bíoní vùahú yi le? «Le huee na 6a so-sowa fù pá díá lé ðío híá 6uee 6uan ho soró ðíníá. Bío ká lé bío ó o Nùhúso Dónbeení wó, mu lée bè-tente wa yèn-dání yi.» ⁴³ O Yeesu pá bíníá bíá: «Lé bún nòn á ì ì bíoráa mu á à na mia. Le *Dónbeení béení á à fé mí cón á à na ní-vio yi, bíá á à ha le béení mu bán bíá mí béere. ⁴⁴ Yía lùwá le huee mu wán, á 6ánsò sáníá á à yáa. Ká yía á le 6èn kùera lion wán, á 6ánsò á à fúfúuka.»

⁴⁵ Bío 6a yankarowá júnáasà lè 6a *Farizléwa jà a Yeesu wáhiio na ó o wá, á 6a zúna le lé 6arén ó o wee bío bío. ⁴⁶ A 6a wáa wee cá bío 6a à wé wé á à 6úeráa wo, ká 6a máhá zána 6a zámáa na wee lá a Yeesu lè le *Dónbeení jì-cúá fεero.

22

Mu yaamu sánú ðínló wáhiire
(Luki 14.15-24)

¹ O Yeesu pá bíníá wá há wáhiio á biaráa láa bíá wee jì a cón. O bíá bío ká nòn 6a yi: ² «Ho wáayi béení bío 6onmín láa bío ká: Béé 6úí sá ho ðínló mí za yaamu yi. ³ O o tonkaa mí ton-sáwá le 6a vaa yí bíá ó o vonka ho ðínló mu bío yi le 6a 6uen. Ká 6a máhá yí wí 6a 6uen. ⁴ O o bíníá tonkaa mí ton-sáwá 6úí á nòn le jii na ká 6a yi: «Mí vaa bío bío ká à na bíá á ì von yi: Í dáaní lè ì búaa na jini wí á fútaana, í ðínló bío 6úen6úen wíokaa wó. Mí wáa 6uen mu yaamu sánú ðínló ðíinií.» ⁵ Ká bíá 6a von máhá yí cátió mu, á 6a wá vaá wee sáka mí tonni. Ba 6úí vanka mí mana. Ba 6úí vaá wee duan. ⁶ A bíá ká wíira 6a ton-sáwá mu han lè mí sóobéé, á 6a 6ó 6a. ⁷ O o béé síi cá, ó o tonkaa mí dá síwá le 6a vaa 6úe bíá wó mu, á cí

† 21:42 Mí lorí Lení vùahú (Psaumes) 118.22.

6a lóhó. ⁸ Bũn mɔn ó o bía nɔn mí ton-sáwá yi: «Mu yaamu sánú ðínlò sá wó, ká bía á ì von lé bía yí ko 6a dí ho. ⁹ Mi wáa lén zo ho lóhó 6onfúaa yi, á bía mí zoó yí bín 6úen6úen á mí ve le 6a 6uee dí ho ðínlò mu.» ¹⁰ A 6a ton-sáwá wá zoó von bía 6a fòráa mín 6úen6úen, 6a ní-kora lè 6a ní-tentewá. A ho sánú ðiiníi zlí 6ueé sú lè 6a nùpua.

¹¹ «Ó o bée yóó zón le zlí yi, á zoó wee lorí bía 6a vonka. Ó o mɔn o ní-kéní 6úi 6a t̄ahú ò o yí zá ho sánú baké. ¹² Ó o bía nɔn wo yi: «Wàn b̄s̄nlo, fo wó kaka zonnáa hen á ù yí zá ho sánú báká?» Ó o n̄i yí ðárina ðée yí bía. ¹³ Ó o bée nɔn le j̄ii mí ton-sáwá yi: «Mí w̄i wo ca zení lá a n̄iní, á lée lée ðía ho kh̄uhú le t̄íbírí yi, hen na le wée lè le minka yi wée wi yi.»

¹⁴ Ó o Yeesu b̄inia bía «Bia von boo. Ká bía hueekaa bán yi tá yí boo.»

Ho lánpó cáló á na ho Oroomu bée yi b̄io

(Maaki 12.13-17; Luki 20.20-26)

¹⁵ Ba *Farizíewa wá waá wáania tò b̄io 6a á tùa lá a Yeesu yi wán, á á yíráa o n̄i ì 6ua yi. ¹⁶ A 6a tonkaa mí ní-kenínia n̄uwá yɛn 6úi lá á *Heroodé mɔn nùpua n̄uwá yɛn le 6a vaa b̄io b̄io ká na a Yeesu yi: «Ní-káránlo, wa zú le fo wee mí ho t̄iá. B̄io le Dónbeení le 6a nùpua 6ua lè miten, lé b̄un 6án káránlò binbirí á fo wee na. Fo yí máa z̄s̄n nùpue. Fo mún yí máa ká nùpue yí. ¹⁷ Awa, á ù zéeni b̄io fo wee leéka b̄io ká ðání yi: Wa lándá yí á ho lánpó ko ho wé cá na ho Oroomu bée yi lée, t̄áa mu yí ko láa wéró?»

¹⁸ Ó o Yeesu z̄na há yile-kora na wí 6a yi, ó o bía nɔn 6a yi: «Mí yí mɔn miten le. Mí wee cá 1 n̄i á á 6ua yi le we? ¹⁹ Le wárí na á mí wee s̄ání lè ho lánpó á mí na le 1 lorí.» A 6a 6uan le w̄n-h̄s̄nlò 6ueé nɔn wo yi. ²⁰ Ó o Yeesu t̄uara 6a yi: «Ho yahó lè le yèni na wí le w̄n-h̄s̄nlò mu wán á wée te?» ²¹ A 6a bía: «Lé o bée Zezaare.» Ó o Yeesu wáa bía nɔn 6a yi: «Áwa. B̄io s̄á a bée yi, á mí na mu wo yi. Ká b̄io 6èn s̄á le Dónbeení yi, á mí na b̄un ðén yi.» ²² B̄io 6a já b̄io ó o Yeesu bía ká, á 6a wó coon, á 6a wáa ðia wo á 6a wá.

Ba ní-hia véeró b̄io

(Maaki 12.18-27; Luki 20.27-40)

²³ Mu zón, á 6a *Sadusíewa wá 6uara a Yeesu c̄n. (Barén lé bía le 6a ní-hía máa wée.) ²⁴ Ba t̄uara a Yeesu yi láa b̄io ká: «Ní-káránlo, b̄io ká lé b̄io ó o *M̄oyiize bía: «Hen ká báa 6úi yan mín háa á h̄urun ò o yí yú za láa wo, á 6án za 6úi ko ò o ya a maháa mu, á te 6a záwa yi mín za mu yèni yi.» ²⁵ Mu ù wé á záwa n̄uwá h̄ɛpun 6úi h̄ia wí láa w̄n. Yía n̄in-yání yan á h̄urun ò o yí yú za lè mín háa. ²⁶ A yía s̄á fó a maháa mu yan á wón h̄urun. Ó o t̄in n̄i so fó a, á wón mún h̄urun. Ba mí n̄uwá h̄ɛpun 6úen6úen yan wo b̄enia á h̄urunka. ²⁷ B̄io 6a 6úen6úen h̄urun, ó o háa mu mún h̄urun. ²⁸ Awa, á 6a ní-hía wée n̄onzoñ ó o háa mu b̄io á á s̄á a yén yi 6a n̄uwá h̄ɛpun mu t̄ahú? B̄io 6a 6úen6úen mahá yan wo b̄enia.» ²⁹ Ó o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Mí wee v̄iní miten. Mí yí zú h̄arí ðée le Dónbeení b̄ioní v̄uahú b̄io ðání yi. Mí mún yí zú le le Dónbeení ðá b̄io 6úen6úen wee wé. ³⁰ B̄io wí b̄in, hen ká 6a ní-hía kh̄ii véera, á 6a báawa lè 6a háawa máa ya mín. Ba á wé lè le Dónbeení wáayi tonkarowá b̄io síi ho wáayi. ³¹ Ba ní-hía véeró b̄io ðání yi, á mí so ðin yí káránna b̄io le Dónbeení bía nɔn mia le? ³² Le bía le miné le o *Abarahaamu, lá á *Izaaki, lá á *Zakoobu 6án Dónbeení. Le Dónbeení lé bía ȳio wí lua 6án Dónbeení. Le ȳinorí ní-hía 6án Dónbeení.»† ³³ Ba záamaa na já a b̄ioní á wó coon o káránlò b̄io yi.

Le Dónbeení lándá na b̄io n̄uhú wí po h̄ia ká

(Maaki 12.28-34; Luki 10.25-28)

³⁴ B̄io 6a *Farizíewa já ò o Yeesu bía 6ó 6a *Sadusíewa n̄uhú, á 6a kúaa mín wán. ³⁵ A 6a ní-kéní na lé ho lándá b̄io zéenilo wí ò o yí o n̄i 6ua yi, ó o t̄uara a yi: ³⁶ «Ní-káránlo, há b̄ioní na b̄io henía ho lándá yi, á lé le yén n̄uhú wí po h̄ia ká?» ³⁷ Ó o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Fo ko ù warí ù N̄uhúso Dónbeení lè ù síi 6úen6úen, lè ù mánáká 6úen6úen, lè ù yilera 6úen6úen.»‡ ³⁸ ðén lé ðio b̄io here, á n̄uhú wí po h̄ia ká. ³⁹ ðio s̄á le yi na mún n̄uhú wí lè lerén b̄io síi lé ðio ká: «Fo ko ù warí mí ninza láa b̄io á fo waráa ùten b̄io síi.»§ ⁴⁰ Ó o *M̄oyiize lándá 6úen6úen, lè le *Dónbeení j̄i-cúa f̄erowá káránlò 6úen6úen, á can há b̄ioní b̄io j̄un na b̄o henía ká yi.»

Yía le Dónbeení mɔn lera b̄io

(Maaki 12.35-37; Luki 20.41-44)

⁴¹ B̄io 6a *Farizíewa kúaa mín wán, ó o Yeesu t̄uara 6a yi: ⁴² «Mí wee leéka le *Yía le Dónbeení mɔn lera nɔnkáni can wen?» A 6a bía nɔn wo yi: «Ó lé o *Daviide m̄onm̄an̄ii.» ⁴³ Ó o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Á b̄io le Dónbeení Hácírí ðú a Daviide yahó, ó o 6èn wó kaka vonnáa wo le mí N̄uhúso? B̄io ká lé b̄io ó o Daviide bía:

⁴⁴ «Ó N̄uhúso Dónbeení bía nɔn 1 N̄uhúso yi:

* 22:24 Lándá zéenilò v̄uahú (Deutéronome) 25.5-6 † 22:32 Mí lorí Léwó v̄uahú (Exode) 3.6 ‡ 22:37 Mí lorí Lándá zéenilò v̄uahú (Deutéronome) 6.5 § 22:39 Mí lorí Levii n̄uwá v̄uahú (Lévitiique) 19.18

Buee keení 1 nín-tláni
 fúaa ká 1 búrá ũ zúkúsa ũ tá,
 á ũ bó ũ zení wán.»*

⁴⁵ Ká a Daviide wáa wee ve o Yia le Dónbeení mən léra le mí Núhúso, ó o wé o Núhúso ká a mún pá à bíní i wé o mənmanú kaka?»

⁴⁶ A 6a nni woon yí dárna dɛɛ yí bía. A lá bɔn zoŋ ó o búí yí bíní yí khà miten yí tũara a yi lãa bío búí.

23

Mi pa miten 6a zuifũwa ya-dĩwã bío yi

(Maaki 12.38-40; Luki 11.43, 46; 20.45-47)

¹ O o Yeesu wáa yèrémáa wee bío lè 6a zãamãa lè mí nĩ-kenĩnia: ² «Ho *lãndã bío zéenílowa lè 6a *Farizíewa wee kárán o *Mɔyíize lãndã lãa mia. Hón lè 6a tonló. ³ Mi ko mi wé jí 6a cón, à bè bío 6a wee bío na mia búenbúen yi. Ká 6a wárã hñn mi yí dé miten yi. Lé bío á bío 6a wee kárán lãa mia 6a yí máa wé. ⁴ Ba wee jí ho sèrò na lí 6a núpua bà-juńá wán, ká barén mí bæere máhã yí máa dé mí níní hãri cínú à séení 6a sèráa ho. ⁵ Ba wee wé mí bío búenbúen à zéeníńáa miten. O Mɔyíize lãndã bioní búí kúeení lúkua zãwa na 6a wee ca mí búráa lè mí bàra yi á barén wee wé à há wé òuaaka. Ba kánɔn wã jí-kãa dũbũtaani á wee keŋ khèekhãa. ⁶ Ho dínlò díníni keeníńia na seka, lè ho káránlò zíní yahón lãa, á 6a wa keenílò. ⁷ Ba wa à 6a núpua wé tɛení 6a yi lè le kònbii 6a zãamãa fémínlò lara yi, á mún wa à 6a núpua wé ve 6a lãa nĩ-káránlowa. ⁸ Ɛɛ ká minén ó o búí yí tà le 6a ve o lãa nĩ-káránlò. Mi búenbúen lè 6a zãwa mún yi, á mi nĩ-káránlò mún lé o nĩ-kéní. ⁹ Mi wé yí ve nni woon lè mún máa ho tá wán. Lé bío á mún Máa lé o nĩ-kéní, wón wi ho wáayi. ¹⁰ O búí yí tà le 6a ve o lãa júhúso. Lé bío mi júhúso lé o nĩ-kéní. Wón lé o *Krista. ¹¹ Yia po mi búenbúen ko ò o wé mí ton-sá. ¹² Yia yòonia miten, á wón 6a à liini. Ká yia liinia miten, á wón 6a à yòoni.

Ho yéréké khii sã 6a zuifũwa ya-dĩwã yi

(Maaki 12.40; Luki 11.39-52; 20.47)

¹³ «Minén *lãndã bío zéenílowa lè minén *Farizíewa nĩ-khãwa yén! Ho yéréké khii sã mia. Lé bío mi wee hẽ 6a núpua lè ho wáayi béení díró. Minén mi bæere yí dà máa dí le, á bía wi 6a dí le á mi mún wee hẽ.

¹⁴ [«Nĩ-khãwa yén! Ho yéréké khii sã mia. Mi wee fé 6a mahãawa nni bío búenbúen véení, ká mi pá bíní wé ho floró na túee à zéeníńáa le mi téréńna. Lé bɔn nɔn á minén citii khii wé here lãa sòobɛɛ.]

¹⁵ «Nĩ-khãwa yén! Ho yéréké khii sã mia. Mi wee vará ho tá lãa búenbúen yi, à pá há muna hɛɛ cà 6a núpua le 6a yèrémã mí yilera lè mí wárã. Ká mi yú a nĩ-kéní sãani à mi wé ò o bío sí le *Dofnĩ dshũ yi por minén lãa cúa-juun.

¹⁶ «Minén ya-dí muiiwã yén! Ho yéréké khii sã mia. Lé bío mi wee bío bío kà: Yia báa lè le *Dónbeení zĩ-beení yèni, se bɔn dɛɛ búí máa. Ká a máhã báa lè le Dónbeení zĩ-beení bãn sãnú yèni, se bɔn yí dà máa día kã. ¹⁷ Mi lé 6a bõnbúwã, á lé 6a muiiwã. Lé mu yén júhũ wi po mu yén? Lé ho sãnú lée, tãá lé le Dónbeení zĩ-beení na nɔn á ho sãnú mu bío sãńáa le Dónbeení yi? ¹⁸ Mi mún wee bío le yia báa lè mu hãmu cíníni bãn yèni, se bɔn dɛɛ búí máa. Ká a máhã báa lè mu hãmu na wi le wán yèni, se mu máa día kã. ¹⁹ Muiiwã yén! Lé mu yén júhũ wi po mu yén? Lé mu hãmu lée, tãá lé mu bãn cíníni na nɔn á mu hãmu mu bío sãńáa le Dónbeení yi? ²⁰ Yia cén báa lè mu hãmu cíníni, se bãnso báa lãa bío búenbúen na wi le wán yèni. ²¹ A yia báa lè le Dónbeení zĩ-beení yèni, se bãnso báa lè le zĩ-beení mu, á mún báa lè le Dónbeení na wi le yí yèni. ²² A yia mún báa lè ho wáayi yèni, se bãnso báa lè le *Dónbeení béení kanmúini yèni, á báa lè le Dónbeení mí bæere na karã lè wán yèni.

²³ «Minén lãndã bío zéenílowa lè minén Farizíewa nĩ-khãwa yén! Ho yéréké khii sã mia. Lé bío há vñn-zã-wíníwã lè mí síwã na 6a wee kúee le zeení yi á mi wee na bãn cúa-pírú nni, á ho lãndã káránlò na júhũ wí á mi máhã wee pón día. Bɔn na lé ho téréńlò, lè le hii, lè le Dónbeení bío táró. A bɔn lé bío mi ɔnũ lá ko mi wé wé, ká mi mún yí nɔnsã bío kã wéró yi. ²⁴ Ya-dí muiiwã yén! Mi wee líi mí bè-juunii à lén o dõnwã día, ká a cón-juumúkũ wón mi máhã wee vĩ.

²⁵ «Minén *lãndã bío zéenílowa lè minén Farizíewa nĩ-khãwa yén! Ho yéréké khii sã mia. Lé bío mi wee sɛɛ mu juum juunii lè ho dínlò díníni sãa bãn máa, ká há yiwa máhã zoó sú lè mí kònlò bío, lè mi yile-kora. ²⁶ Farizíewa muii yén! Ʋ yi lé dño ũ ceé vé, lé bɔn á à na kã bío ho khũhũ á à ce.

* 22:44 Mi loŋ Lení vɔahũ (Psaumes) 110.1.

²⁷ «Minén làndá bío zéenílowa lè minén Farizíewa, ní-khàwa. Ho yéréké khíi sá mia. Mi ka lè há búráa na 6a khúuníaa máa á há se, ká há yiwa máhá zoó sú lè 6a ní-híaa húaa lè mu bè-sooní lè mi sífwa. ²⁸ Minén mún ka ká síi. Ho khúuhú á mi ka lè mi lé 6a ní-tentewá 6a núpua yahó, ká mi yiwa hán sú lè ho ní-khènló lè mu bè-kora lè mi sífwa.

²⁹ «Minén làndá bío zéenílowa lè minén Farizíewa ní-khàwa yén! Ho yéréké khíi sá mia, lé bío mi wee so le *Dónbeení jì-cúaa fèerowá na húrun búráa, á wee donkhueé bíaa fù téréna miten búráa. ³⁰ Mi wee bío: Ká wán maáwá páahú á warén lá yánkaa wi yi, se 6a jì-cúaa fèerowá búeró bío á wa níni mía yi. ³¹ A búni mi bíoní lè mi wára wee zéení le bíaa 6ó le Dónbeení jì-cúaa fèerowá, bán mánmánía lé minén mi beere. ³² Awa á mún maáwá mu bío na á 6a búaa núpú á mi wáa bánbá tíi jii. ³³ Mi ka lòn háwá, dihioni yén! Mi wee léeka le mi dá a kání le Dofní dshú yi le? ³⁴ Lé búni non, á ínén á à tonka 6a jì-cúaa fèerowá lè mu bè-zúminí bānsowá, làa bíaa káranna dōn mi cōn. A mi ì búee 6a búii, ká 6a búii mi ì búee há *kurúwáwá wán. Ba búii bán mi ì ha lè há lábāani mi káránlò zíní yi, á wé ò paka 6a há lórá yi á à beé lò. ³⁵ Lé búni á à na ká bíaa minén lè mún búaaawa 6ó ká 6a bè-yáanii muá, lónbee na wi 6a búeró mōn á à yi mía. Le ní-búee mu búakáa o *Abéale ní-tente búeró jii wán, á búee 6ó a Barasii za Zakari yi, wón na 6a 6ó le sóobá-lùe lè mu hámu cínii páahú. ³⁶ Le í mí ho túúá na mía: Ho zuia núpua lé bán á le lónbee na wi dén ní-búee so mōn á à yi.»

O Yeesu bíaa ho Zeruzaléemu lóhó bío

(Luki 13.34-35)

³⁷ «Eee Zeruzaléemusa! Minén na wee búee le *Dónbeení jì-cúaa fèerowá, á wee léeka bíaa le Dónbeení tonkaa mi cōn lè há huua á búee. Léee zen cúaa-yen á ì wi á ì ve mia kúee mín wán làa bío ó o kùeerè wee wé veráa mí záwa kúee mí mía tá bío síi á mi yi tá mu. ³⁸ Awa, le Dónbeení á à pí mía á mi zii á à dñi coon. ³⁹ Le í bío mu na mía: A lá ho zuia jii wán, á mi máa bíni máa mi mí, fúaa nōnzōn na mi khíi wee bío bío ká: «Le le Dónbeení dúfua yia bō o buen o Náhúso yèni yi.»*»

24

Le Dónbeení zì-beení flóró bío

(Maaki 13.1-23; Luki 21.5-24)

¹ Bún mōn ó o Yeesu ló le *Dónbeení zì-beení lún yi. Bío ó o wee lén, ó o ní-kenínia vá búee 6ó a yi á 6a wíokaa wee zéení bío le Dónbeení zì-beení sonnāa síi làa wo. ² O o Yeesu wáa bíaa non 6a yi: «Bíoo ká búenbúen mi yí mōn le? Le í mí ho túúá na mía: Mu búenbúen khíi fi, á hári huee máa kéni mí ninza huee wán.»

Mu bè-súmaa na khíi wé bío

³ O Yeesu yóó kará há Olíivewa vñsía búee wán, ó o ní-kenínia mí jii yi vá búee 6ó a yi, á 6a túara a yi: «Zéení ho páahú na le Dónbeení zì-beení mu á à fi yi làa wen. Lé mu bíowa yén khíi zéení ú búenlò páahú lè ho dñíjñá véró páahú?» ⁴ O o Yeesu bíaa non 6a yi: «Mi pa miten bío. Mi yi díaa le núpue khá mía. ⁵ Lé bío á núpua cèrèe khíi buen í yèni yi á à bío le mí lé o *Krista. Ba á khá 6a núpua cèrèe á à vñni. ⁶ Há híaa táro á mi khíi wé è jí sá, híaa 6ó mía làa híaa khèra. Ká mi máhá yí zón. Lé bío á búni bíowa so ko mu wé ho yahó. Ée ká búni dèénia máa wé ho dñíjñá véró. ⁷ Ho síi búii khíi wé è lé vaá fi làa síi veere. A ho kōhú búii khíi wé è lé vaá fi lè ho ká-veere. Le híni, lè ho tá dèkéro á khíi wé è wé há lúaa búii yi. ⁸ Bún bíowa so búenbúen wéro á khíi kéni làa bío ó o há-sániso sání via wee wé búakáaa bío síi.

⁹ «Hón páahú so yi, á 6a núpua á à dé mía á à na 6a à beé lò, á à búee. Há sífwa núpua búenbúen khíi jín mía bío mi tá mí bío yi. ¹⁰ Hón páahú so yi, á núpua cèrèe á à khíni mí siadéro míi. Ba wé è bíni mín máa, á wé è jín mín. ¹¹ Bíaa le mí lé le *Dónbeení jì-cúaa fèerowá ká mu yi bon á khíi kéni cèrèe. Ba á vñni núpua cèrèe. ¹² Mu bè-kora ká dé wán, á 6a núpua cèrèe wamini á à tí yi. ¹³ Ká yia máhá há mí síi fúaa mu véenii, wón á à fen. ¹⁴ Le *Dónbeení bēení bñ-tente mu ko le bue ho dñíjñá lúaa búenbúen yi, á há sífwa búenbúen jí le, á ho dñíjñá máhá bè yi veráa.

¹⁵ «Mi khíi mi mu bè-súmúu na wee yáa mu bío ká mu wi le Dónbeení zì-beení yi, bío á le *Dónbeení jì-cúaa fèeró Daniyéele bíaa bío.* (Yia wee kárán bío ká, á zúri mu kúaráa sese.)

¹⁶ Hón páahú so yi ká bíaa wi ho Zudee yi á bán lúwí yòo há búaa. ¹⁷ Yia á à kéni mí zii lòho yi ko ó o líi zoo lá mí bío búii mí zii. ¹⁸ Yia á à kéni há mana yi mu páahú yi ko ó o bíni 6o á líi lá mí kánbon mí zii. ¹⁹ Ho yéréké khíi sá 6a há-séenas lè 6a há-páawa yi mu zoñ. ²⁰ Mi fio le Dónbeení yi á mi lúwílo mu yi wé há yio páahú, táa ho *Sabaa zoñ. ²¹ Lé bío á hón páahú so yi ká le lónbee á à wé búaa á à porí díoo khíina, á lá ho dñíjñá núpú búeenii na le Dónbeení léra mu bío búenbúen yi á búee búee ho zuia yi. A le bán síi mún máa bíni máa kéni húuu.

* 23:39 Mi lorí Lení vuahú (Psaumes) 118.26.

* 24:15 Mi lorí Daniyéele vuahú 9.27; 11.31; 12.11.

22 Ká le Dónbeení lá yí khò há wizoóní mu yi, á nii woon lá máa kǎní. Éε ká le máhá khò há yí 6a núpua na le hueekaa bío yi.»

O Núpue Za bíni 6uenlò bío

(Maaki 13.24-31; Luki 17.23-24; 21.25-31)

23 Ká a 6úí khíi bíá nǎn mia: «Mi loí, lé o *Krista na hen, táá nín-yíá vaá hen, à mi yí tá mu. 24 Mu bon. Ba kristawa lè 6a ñi-cúa fεerowà na bío yí bon khíi keń. Ba khíi wé è wé mu yéréké bíowa lè mí síwà na ka lè mu wee zéení le Dónbeení pǎnká á à vīnínáa 6a núpua. Hàrí bíá le Dónbeení hueekaa ká mu lá dà à wé, á 6a mún ñ vīníní bán. 25 Awa, 1 6èn wáa fεra bíá mu nǎn mia.

26 «Ká 6a wáa khíi bíá nǎn mia le o Krista wi ho tá hení yi, à mi yí va bíń. Táá ká 6a bíá le lé hen ká ó o sǎnkaa míten yi, à mi yí tá mu. 27 Lǎa bío ká ho vīohó ñuífina ho wáayi lùe 6úí à mu khoomu dèení keń lǎa 6úen6úen, lé bún 6àn síi ó o *Núpue Za bíni 6uenlò bío khíi wéráa. 28 Hen na ó o yà-híníi díá yi, lé bíń 6a dúbúawá wee wé fε mún yi. 29 Hón wizoóní so 6àn lónbee khííló mǎn, á le wii á à dé mí yuumu. Ho pīhú khoomu máa bíni máa keń. Há mǎnáyio á à kuenka à líi. Ho wáayi bío 6úen6úen á à dèké.† 30 Bún ká bío wee zéení a Núpue Za 6uenlò á à mi ho wáayi. A ho dīmíná núpua 6úen6úen wé è wá ká 6a à zúnzúra. Ba à mí a Núpue Za 6uenlò há dündúio wán ho wáayi lè mí dàríló lè mí cùkú beení. 31 Le búaa-beení sá á à ñí. O mún ñ tonka mí wáayi tonkarowá ho tá kón6úaa mí bío náa yi, á 6a à ve bíá le Dónbeení hueekaa á à kúee mún wán.

32 «Mi loí ho fikíyée vīndèε bío le wee wéráa. Hen ká le 6àn lakara híá wee náma, á wee sá mí vǎn-yórówá, se mí zú le ho vīohó téré dǎn. 33 Lé lǎa bún síi ká mí khíi wee mí bún bíowa so 6úen6úen wéror, à mí mún zúrí le o Núpue Za 6uenlò sùarǎa. O ò 6uen máa khí. 34 Le 1 mí ho túiá na mia: Ho pǎahú na ká núpua máa hí máa vé ká bún bío so 6úen6úen yí wó. 35 Ho wáayi lè ho tá khíi vé, ká 1 bíoní hǎn ñ keń bíń fεεε.»

Le Dónbeení mí dòn zú ho dīmíná véror pǎahú

(Maaki 13.32-37; Luki 17.26-30, 34-36)

36 «Nii woon yí zú ho dīmíná véror wizonle lè ho pǎahú máa zéení. Le Dónbeení wáayi tonkarowá yí zú mu, hàrí le Dónbeení Za mí bεere yáá pá yí zú mu. O Máa mí dòn lé yíá zú mu. 37 Bío wó a Nowee pǎahú lé bío 6àn síi khíi wé o *Núpue Za bíni 6uenlò pǎahú. 38 Pǎahú na mu ñun-beení dīn yí 6uara, ká 6a núpua wee dí ká 6a a ñu, á wee ya mún ká 6a a yeé mí hínni. Fúaa nǎnzǎn na ó o Nowee zon ho won-beení yi. 39 Ba yí zúna bío 6úí yahó fúaa bío mu ñun-beení 6uara 6ueé lá 6a 6úen6úen. Lé bún 6àn síi mún khíi wé o Núpue Za 6uenlò pǎahú.‡ 40 Mu pǎahú ká báawa nùwá ñun wi mana yi, ó o ñi-kéní á à fé è lénnaa, ká yíá so á à díá. 41 Ká háawa nùwá ñun pǎanía dīn wee ñi mu bío, ó o ñi-kéní á à fé, ká yíá so á à díá. 42 Mí cén tíni mí yío, lé bío mí yí zú le wizonle na mi Núhúso á à 6uen yi. 43 Mí zú mu le ká le zii 6ánsó lá wee wé zúrí o kǎnlo 6uenlò bío ho tǎnǎahú, se o lá wée tíni mí yío, á máa díá ó o máa zo a zii. 44 Lé bún nǎn á minén mún tíni mí yío, lé bío ó o Núpue Za khíi 6uen ho pǎahú na mi yí máa dé le o ò 6uen yi.

O ton-sá tente là a ton-sá kohó wáhiire

(Luki 12.41-48)

45 «O ton-sá na yí máa lé mí ñúhúso mǎn, na hácirí wi lé o yén? Lé yíá 6a ñúhúso dó 6a ton-sáwá na ká bío níi yi, ò o wé na ho dīnló 6a yi ho pǎahú na mu ko yi, 46 ó o wee sá ho tonló mu á 6a ñúhúso bíniá 6ueé kúaa wán. O ton-sá mu ñúhú sí. 47 Le 1 mí ho túiá na mia: O ñúhúso mu á à bǎrá a mí bío 6úen6úen ñúhú wán. 48 Éε ká a lé o ton-sá kohó, ó o wé è bío bío ká mí yi: «1 ñúhúso míana ó o máa 6uen. 49 Ká à híni wé è ha mí nínzáwa ton-sáwá, ká à dí ká à ñu lè 6a ña-ñuwa. 50 Wón ton-sá so 6a ñúhúso khíi 6uen le wizonle na ó o yí zú yi, lè ho pǎahú na ó o yí dó yi. 51 Ká a khíi 6ueé dǎn, ó o 6ueé beé o lò lǎa sóobéε, á à dé o 6a ton-sáwá na ló mí ñúhúso mǎn tǎahú.»

25

Ba hínni nùwá píru wáhiire

1 «Ho wáayi bεení bío 6onmín lǎa bío ká: Hínni nùwá píru 6úí híá guan mí fíntéena wá vaá sínáa o há-fla 6àn báa yahó. 2 Ba nùwá hònú lé 6a bǎnbúwá ká 6a nùwá hònú na ká lé 6a hénlowá. 3 Bíá lé 6a bǎnbúwá á 6uan mí fíntéena à 6a yí 6uan ho ñiló yí séenia. 4 A 6a hénlowá bán 6uan ho ñiló á séenia híá wi 6a fíntéena yi. 5 Bío ó o há-fla 6àn báa yuaanía ó o máa 6uen, á 6a hínni mí nùwá píru 6úen6úen dǎma á mu dǎmu 6ó.

† 24:29 Mi loí Ezayii vǎahú 13.10; 34.4 ‡ 24:39 Mi loí mu Bío ñúhú 6úeeníi vǎahú (Genése) 6-7.

⁶ «Ho tá tñahú á le zèèrè sá ná: «Lé o há-fla bân báa lua, mi lé lée sí a yahó. ⁷ A 6a hínni mí nùwá píru sínkáa, á wee wíokaa mí flntéena. ⁸ A 6a bónbúwá wee bío làa bíá hénkaa: «Mí há wen lé mí jiló cínú. Wa flntéena wee hí.» ⁹ A bán bíá nòn 6a yi: «Búéé. Wa máa wee mu. Ho jiló le wa buan máa yí warén làa mia. Mu sáaani á mi va 6a jì-yéerowá cón vaa yá mí jiló.» ¹⁰ A 6a bónbúwá wáa hínnon wá van ho jiló yèení. Ba lénló món, ó o há-fla bân báa buara. A 6a hínni nùwá hònú na wíokaa mí flntéena vó pan wo, á páanía yóó zon làa wo mu yaamu sánú dínni zii. A 6a pon ho zúanii á dó. ¹¹ Mu ù dé mí yí, á bün 6a hínni na so bèn búéé dän, á búéé wee wáamaka: «Núhúso, Núhúso, hén le wa zo.» ¹² O o há-fla bân báa bíá nòn 6a yi: «Le í mí ho túiá na mia: I yí zú mia.» ¹³ O o Yeesu bínia bíá bó mu wán. «Mí cén tíni mí yí. Lé bío mí yí zú le wizonle lè ho páahú na ó o *Nùpue Za á à buen yi.»

*Ba ton-sáwá nùwá tñn wáhiire
(Luki 19.11-27)*

¹⁴ «Ho wáayi béení bío bonmín làa bío ká: Nii búí le mí ì va le khúii, ó o von mí ton-sáwá á kárafáa mí ní bío yi. ¹⁵ O ní-kéni ó o nòn ho sánú kùráa khíá-hònú yi. A yía sá ó o nòn há kùráa khíá-jun yi. O o tñn níi so wón ó o nòn há kùráa khímáni yi. Ba ní-kéni kéní yú á héhaa làa bío 6a dá wee sáráa. Bün món ó o wá. ¹⁶ A yía yú há kùráa khíá-hònú dèenia hínnon wee duan làa há, á yú há kùráa khíá-hònú bó há wán. ¹⁷ Yía yú há kùráa khíá-jun mún wó làa bün bío síi, ó o yú há kùráa khíá-jun séenia. ¹⁸ Ká yía yú há kùráa khímáni wón wá vaá có ho kshú á lú mí jùhúso sánú kùráa yi.

¹⁹ «Mu míana, bün món á 6a ton-sáwá mu jùhúso bínia buara. O o wáa le 6a zéeni bío mí sánú bío wóráa. ²⁰ O o ton-sá na ó o nòn há kùráa khíá-hònú yi buara, á búéé zéenia há kùráa khíá-hònú na ó o bínia yú ó o bíá: «Núhúso, fo hía nòn ho sánú kùráa khíá-hònú mí. Loí, lé há khíá-hònú na á í bínia yú.» ²¹ A 6a jùhúso bíá nòn wo yi: «Foúá, fo wó se. Fo lée ton-sá tente. Bío fo téréna mu bío na jùhú tá mia bío yi, lé bün nòn á bío jùhú wí po bün á í khii kárafá foñ. Buen búee zámaka làa mi.»

²² «Bün món á yía yú há kùráa khímáni bèn buara, á búéé bíá: «Núhúso, fo hía nòn ho sánú kùráa khíá-jun mí. Loí, lé há khíá-jun búí na á í bínia yú.» ²³ A 6a jùhúso bíá nòn wo yi: «Foúá, fo wó se, fo lée ton-sá tente. Bío fo téréna mu bío na jùhú tá mia bío yi, lé bün nòn á bío jùhú wí po bün á í khii kárafá foñ. Buen búee zámaka làa mi.»

²⁴ «Á yía yú há kùráa khímáni bèn buara, á búéé bíá: «Núhúso, í zú le fo lé o nùpue na lònbee wí. Fo wee lá ho dínló ho lahó na fo yí te yi, á lá ho dínló hen na fo yí dù yi. ²⁵ Á í zána, á í vaá lú ù sánú kùráa ho tá yi. Awa, fé ù sánú.» ²⁶ A 6a jùhúso bíá nòn wo yi: «Ton-sá kohó yén! Fo lé o pa-dí. Bío fo zú á í wee wé lá ho dínló ho lahó na á í yí dù yi, ²⁷ á fo so lá yí ko ù vaa bárá í wári ho banki yi le? Se bío á í buara, á í lá vaá fé lé le bân cúnú. ²⁸ Awa, mí fé ho sánú kùráa khímáni mu o cón, á na yía há kùráa khíá-píru wí cón yi.»

²⁹ «Yía bío wí á 6a á na mu búii bänso yi yóó bè, o ò yí á à puuní. Ká yía bío míá, á hári mu bè-za na wí o cón, á 6a pa á fé. ³⁰ Ká a ton-sá na dá-jíánii míá á mí lá lée lée díá ho khúuhú, le tíbí-cúaa yi, hen na le minka yi véé lè lé wée wí yi.»

O Nùpue Za khii búee cíti 6a nùpua

³¹ «Ká a *Nùpue Za khii bínia bó le mí wáayi tonkarowá búenbúen buara le mí cúkú beení, ó o búéé kéeni mí bá-zámu kanmúini wán á à fínáa le cíti. ³² A há síiwá nùpua búenbúen á à kúee mín wán o yahó, ó o wáa á sanka 6a nùpua mín yi, làa bío ó o pí-pa wee wé sénnáa 6a pia lén 6a via yi bío síi. ³³ A 6a pia ó o kúee le mí nín-tláni, ká 6a via ó o kúee le mí nín-káahó. ³⁴ Bün món ó o béé á à bío á à na bíá wí lá á nín-tláni yi: «Minén na á wán Maá dúúua yi, mí buen búee fé le béeni káa na wíokaa mí bío yi hári ho dímíná lénló páahú. ³⁵ Mu bon. Le híni hía dá mí á mí nòn ho dínló mí. A le jù-háni dá mí á mí nòn mu jumu mi. A bío á í lé o ní-háni á mí tá á í huera mí wán. ³⁶ A bío á í fú we vará í bíri á mí nòn le dá-zíni mí. I lò fú yí here á mí buan mí sese. I fú wí ho kásó yi, á mí búéé búéekio mí.» ³⁷ A bíá téréna á à bío bío ká: «Núhúso, lé wen wa mən fo yi á le híni dá fo á wa nòn ho dínló foñ, táá lé jù-háni dá fo á wa nòn mu jumu foñ á ù jun. ³⁸ Lé ho páahú yén á wa mən á ù lé o ní-háni á wa tá á ù huera wa wán. Táá lé wen á wa mən fo á ù wee vará ù bíri á wa nòn le dá-zíni foñ. ³⁹ Lé ho pòn-yén á ù lò yí here, táá á ù zon ho kásó yi á wa vaá búéekio fo.» ⁴⁰ O o béé á à bío ò na 6a yi. Le í mí ho túiá na mia: Mí wé sansan wó mu nòn wán záwa ní-kéni búii na cínú yi, se mu lé ínén á mí wó mu nòn yi.

⁴¹ «Bün món ó o béé á à bío ò na bíá wí lá a nín-káahó yi: «Minén na le Dónbeení dánkánia, mí khén làa mí. Mí lén vaa zo ho dshú na máa hí máa mí yi, hía lò á pan o *Satáni le mí tonkarowá. ⁴² Mu bon, le híni fú dá mí, á mí yí nòn ho dínló mí. Le jù-háni fú dá mí, á mí yí nòn mu jumu mí. ⁴³ I fú lé o ní-háni á mí yí tá á í yí huera mí wán. I fú wee vará í bíri, á mí yí nòn le dá-zíni mí. I lò fú yí here, á fú wí ho kásó yi, á mí yí búéekio mí.» ⁴⁴ A 6a wáa á bío bío ká: «Núhúso, lé wen wa mən fo yi á le híni le le jù-háni dá fo, á ù lé o ní-háni, á ù

wee vará ũ bírí, á ũ lò yí here, á ũ wí ho kàsó yí, á warén yí séenia fo?» ⁴⁵ O o bÉé á à bío ò na 6a yi: «Le 1 mí ho tǔiá na mia: Mi wé sansan yí wó mu yí nɔn bía wíniwíni ká nǐ-kéní 6úí yí, se mu lé ínén á mi yí wó mu yí nɔn yi.» ⁴⁶ Bán nùpua so á à va le lònbee na máa vé lahó yi. Ká bía téréna bán á à va le mukáni binbirí na máa vé lahó yi.»

26

Ba zúifùwa púnása wee lè o Yeesu wán
(Maaki 14.1-2; Luki 22.1-2; Zán 11.45-53)

¹ Bío ó o Yeesu bía hǎn bíoní so wó, ó o bía nɔn mí nǐ-kenínia yi: ² «Mí zú le hen làa wizooní bío jùn ká ho *Paaki sánú á à dí. O o *Nùpue Za 6a à dé á à na 6a à búéε ho *kúrúwá wán.» ³ A 6a yankarowá púnása lè 6a *zúifùwa nǐ-kía wáa kúaa mín wán 6a yankarowá jùhúso beení na 6a le Kayiifu lún yi. ⁴ Ba wáania tò le mí ì wíi o Yeesu ká mu yí zú, á à búé. ⁵ Ba wee bío: «Wa yí ko wa wíi wo ho sánú páahú. Ká wa wó mu, á 6a zámáa á à kánká mu bío yi.»

O háa búí kúaa ho jiló o Yeesu jùhú wán
(Maaki 14.3-9; Zán 12.1-8)

⁶ Bío ó o Yeesu wí ho Betanii lóhó yi o Simón na háa lé o *6ùeré nǐi zii á wee dí, ⁷ ó o háa búí 6ueé zon ká a buan ho dǔukó-za na sú lè ho jiló na sámu sí á yáwá here. O háa mu wá 6ueé 6ó a Yeesu yi, ò o kúaa ho jiló mu o jùhú wán. ⁸ Bío ó o nǐ-kenínia mɔn mu, á 6a yiwa cá mu yi, á 6a wee bío: «Bí ká yí nɔn bè-yáarè le?» ⁹ Ho jiló mu jɔn lá dá à yèè ho yáwá na here yi á à sanká 6án wári á à na 6a nǐ-khenia yi.» ¹⁰ O o Yeesu zúna bío 6a wee bío, ó o bía nɔn 6a yi: «Mí wee zá lá a háa mu le we? Bío ó o wó láa mi á se. ¹¹ Ba nǐ-khenia bán làa mia á a kɛnín mín wán fÉεε, éε ká ínén wón máa kɛnín làa mia fÉεε. ¹² Ho jiló mu ó o kúaa 1 wán á fèra wíokaaraa 1 sánia 1 nùuló bío yi. ¹³ Le 1 mí ho tǔiá na mia: Le Dónbeení bín-tente wé buera lùe lé lùe yi, ho dímjǎá 6úen6úen yi á 6a à bío bío ó o háa na ká wó, á 6a à leéka a bío.»

O Zúdaa wí ò o dé o Yeesu na
(Maaki 14.10-11; Luki 22.3-6)

¹⁴ Lé mu ó o Yeesu nǐ-kenínia píru jùn nǐ-kéní na 6a le Zúdaa Isikariote wá van 6a yankarowá púnása cǎn, á vaá bía nɔn 6a yi: ¹⁵ «Hen ká 1 dó a Yeesu nɔn mia, á mí ì na webio mií?» A 6a mà le wén-háani 6óní làa píru nɔn wo yi. ¹⁶ A lá bǔn jii wán ó o Zúdaa wáa wee cá bío ó ò wé wé è dérää o Yeesu 6a nii yi.

O Yeesu wee dí ho Paaki dǔnló lè mí nǐ-kenínia
(Maaki 14.12-16; Luki 22.7-13)

¹⁷ Ho *búurú na á ja-fini yí dó yi sánú díró 6án nún-yání wizonle zòñ, ó o Yeesu nǐ-kenínia wá 6ueé tùara a yi: «Lé wen á fo wí á wa wíoka ho *Paaki sánú dǔnló bío yi.» ¹⁸ O o Yeesu wáa bía nɔn 6a yi: «Mí lén zo ho lóhó yi, ká mi zoó fò mín làa nùpe na, á mí bío na 6ánsó yi: O Nùhúso bía le mí páahú dǔn, á lé únén cǎn á mí 6ueé dí ho Paaki sánú yi lè mí nǐ-kenínia.» ¹⁹ A 6a nǐ-kenínia wó bío ó o Yeesu bía le 6a wé, á wíokaa ho Paaki dǔnló bío.

(Maaki 14.17-21; Luki 22.14; Zán 13.21-30)

²⁰ Bío ho ziihú dǔn, ó o Yeesu lè mí nǐ-kenínia píru jùn kará ho dǔnló jùhú yi. ²¹ Bío 6a wee dí, ó o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Le 1 mí ho tǔiá na mia: Mínén nǐ-kéní lé yía á à dé mí ì na.» ²² O o nǐ-kenínia yilera lùnkáa mu bío yi làa sóobéε, á 6a búakáa wee tùara wo yi lè mí nǐ-kéní kéní. A yía le: «Nùhúso, mu lé mínén le?» A yía le: «Mu lé mínén le?» ²³ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Yía páania zoó cá làa mi, wón lé yía á à dé mí ì na. ²⁴ O *Nùpue Za á à hí làa bío le Dónbeení bíoní vúahú bíaraa mu. Ká yía máhà nii ì bè mu á ho yéréké è zo jùhú. Bansa yáá lá yí ton, se mu sáaani.» ²⁵ O o Zúdaa na á à dé wo ò na á lá le bíoní ò o tùara: «Nǐ-karánlo, á lé ínén le, táá?» O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Únén lé yía bía mu.»

O Nùhúso dǔnló
(Maaki 14.22-25; Luki 22.15-20; 1 Korénte 11.23-25)

²⁶ Bío 6a wee dí, ó o Yeesu lá ho búurú, á dó le Dónbeení bǎráká, ò o cÉεkaa ho nɔn mí nǐ-kenínia yi ò o bía: «Mí fé lá. Hón lé 1 sánia.» ²⁷ Bǔn món ó o lá le jùunú dÉε na ho *dívén wí yi, á dó le Dónbeení bǎráká ò o nɔn ho 6a yi ó o bía: «Mí 6úen6úen fé puka. ²⁸ Dén lé 1 cǎni na wíokaa wee zéeni le Dónbeení páanii na le bò bío, dén lé 1 cǎni na kúaraa 6a nùpua cÉεε bè-kora séndiaró bío yi. ²⁹ Le 1 bío mu na mia: A lá bío ká jii wán, á 1 máa bíni máa jii ho dívén mu, fúaa nɔnzòñ na á 1 kǎhí bíni ì jii ho wán Maá Dónbeení bÉεni yi.» ³⁰ Bǔn món, á 6a sía ho sánú lení á 6a wá yòora há Oliivewa vǐnsia 6úee wán.

O Yeesu bía le o Piere á à pǎt mí bío
(Maaki 14.26-31; Luki 22.33-34; Zán 13.37-38)

³¹ O Yeesu wáa bía nɔn mí nǐ-kenínia yi: «Ho tǔnɔn-kéní na ká yi, ká mi 6úen6úen á à pǎt bío. Mu bon. Mu tùara le Dónbeení bíoní vúahú yi ká síi á 6a wee kǎrán:

Ɔ i búe o pi-pa,

á ho pi-6oohtú pia á à kénáà à lén ñ va hã lua búenbúen yi.*

³² Ɔ Ɛ ká í vээрó món, á ì ì dí mí yahó vaá pa mia ho Kalilee kãhú yi.»

³³ O o Piere lá le bioní á bía ñon wo yi: «Hári á bía ká búenbúen pí ũ bío, á ínén wón máa pí mu hùúu.» ³⁴ O o Yeesu bía ñon wo yi: «Le í mí ho tũá na foñ: Ho tũn-kéní na ká yi, ó o kò-bée máa wá, ká ùnén bía há cúa-tín le fo yí zũ mi.» ³⁵ O o Piere bía: «Í máa bío le í yí zũ fo hùúu, hári ká í ko á í hí láa fo.» Á 6a ñi-kenínia na ká búenbúen bía mu hen dà-kéní mu.

*O Yeesu wee flo ho Ztesesemanii yi
(Maaki 14.32-42; Luki 22.39-46)*

³⁶ O o Yeesu lè mí ñi-kenínia wáa vaá ðan le lùe búí na 6a le Ztesesemanii, ó o bía ñon 6a yi: «Mi kɛɛní hen, ká ínén wón á à lén ñ va vaá hen, á vaá flo.» ³⁷ O o fo a Piere lá a Zebedee záwa núwá ñun wáraa. O o yi wáa búakáa wee ðe, á hácirí yáara. ³⁸ O o bía ñon 6a yi: «Í hácirí yáara dàkhíina. I ka lè í máa fen. Mi kɛɛní hen láa mi á tñí mí yío.» ³⁹ Bũn món ó o wáa vá van cínú, á vaá líí búrá, ò o wee flo ká síi: «Í Maá, ká mu lá dà á wé, á ũ yí le le lònbee na ká á yí mi. Ɛ ká búeé. I yí le ínén síi bío wé. Ùnén lé yía síi bío wé.»

⁴⁰ O o bínía 6uara mí ñi-kenínia núwá tñn mu cón, á 6ueé yú 6a á mu dámu 6ó 6a. O o bía ñon o Piere yi: «Ɛee minén, le léèrè dà-kéní na mĩ fání mí yío yi á à fio láa mi lé búñ mí yí ðáña yí wó lon?» ⁴¹ Mi fání mí yío, á fio, bèra a na á mi yí zo mu bè-kora wéroyí. O nùpue síi wee wé vá mu bè-tente wéro yi, Ɛ ká ho pánká na ó o ò wé láa bú lé hía mia.»

⁴² O o Yeesu bínía wá mu cúa-ñun níi, á vaá wee flo ká síi: «Í Maá, hen ká le lònbee na ká yí dà máa dà í wán ká le yí yú mi, á ùnén lé fo síi bío pá wé.» ⁴³ O o tñn bínía 6uara mí ñi-kenínia cón, á 6ueé yú 6a á mu dámu 6ó 6a. Ba yí ðáña yí fánía mí yío. ⁴⁴ Mu cúa-tñn níi, ó o bínía wá, á tñn vaá flora mu bío dà-kéní mu.

⁴⁵ Bũn món, ó o bínía 6uara mí ñi-kenínia cón, á 6ueé bía ñon 6a yi: «Mi ðũma wee vũrika le? Mí loí, ho páahú ðn. O *Nùpue Za á 6a á dé 6a bè-kora wérowá níi yi. ⁴⁶ Mí híní wa lén. Yía á à dé mí ì na 6ueé ðn.»

*Ba wĩira a Yeesu
(Maaki 14.43-50; Luki 22.47-53; Zàn 18.2-11)*

⁴⁷ Páahú na ó o Yeesu wee bío yi, á búñ ó o Zúdaa 6ueé ðn. O lé 6a ñi-kenínia píru ñun ñi-kéní. Ba záamáa na bò láa wó á 6uan há khà-túa lè há búaa. Lé le *Dónbeení yankarowá ñúnása lè 6a *zúífúwa *ñi-káa lé bán tonkaa 6a. ⁴⁸ O Zúdaa, yía á à dé o Yeesu mu á à na, á zéenia bío 6a záamáa á à zúñnáa wo. O bía: «Í hía vaá tɛɛnia nùpue na yí lè le kónbii, se wón lé yía mi wee cá, á 6a wáa wii wo.» ⁴⁹ O o ðɛɛnia wá 6ueé 6ó a Yeesu yi ò o bía ñon wo yi: «Ñi-káranlo, foó.» O o tɛɛnia yi yí lè le kónbii. ⁵⁰ O o Yeesu bía ñon wo yi: «Wàn bónlo, bío fo wá 6ueé wé hen, á ũ wáa wé.»

A bía ká wá 6ueé 6ó a yi, á wĩira a. ⁵¹ A bía wí lá a Yeesu mu ñi-kéní búí ðò mí khà-tóní ò o hà le Dónbeení yankarowá ñúhúso beení ton-sá nín-tíání jikáahú kúúo. ⁵² O o Yeesu wáa bía ñon wo yi: «Dé ũ khà-tóní mí lóorè yi. Lé bío á bía wee khuii há khà-túa búenbúen khíi hí láa há. ⁵³ Fo yi zũ ká í lá dà á ve í Maá le o 6uee séení mí le? O o lá à ðɛɛní ì tonka mí wáayi tonkarowá hín-táwá ká 6a po kuio píru ñun le?» ⁵⁴ Ɛ ká mu wó ká, á bío túara le Dónbeení bioní vúahú yi á à wé kaka ñii ì síráa? Mu bon, ho vúahú mu yi á mu bía le lé ká síi á mu ko mu wéráa.» ⁵⁵ Bũn món ó o Yeesu bía ñon 6a záamáa yi: «Mí so lá ko mí 6ua khà-túa láa búaa 6uee wĩiraa mí lòn ñi-káanii le? Láa wizooní búenbúen ká í láa wee wé kɛɛní le *Dónbeení zĩ-beení yi á káran 6a nùpua á mi yí wĩira mi. ⁵⁶ Ɛ ká búñ búenbúen wó lée bèra a na, á le *Dónbeení ñi-cúa fɛɛrowá bío na 6a bía le Dónbeení bioní vúahú yi á ñii sí.» Á 6a ñi-kenínia búenbúen wáa lúwa 6a día a.

*Ba 6uan o Yeesu vannáa ho lándá tũá fɛɛrowá cón
(Maaki 14.53-65; Luki 22.54-55, 63-71; Zàn 18.12-14, 19-23)*

⁵⁷ Bía wĩira a Yeesu á 6uan wo vannáa 6a yankarowá ñúhúso na 6a le Kayiifu cón. Lé bín á ho *lándá bío zéeniflowa lè 6a *zúífúwa ñi-káa kúaa mín wán yi. ⁵⁸ O o Piere khèra bò a Yeesu món fúaa o Kayiifu lún, á vaá zoó páanía kará lè 6a parowá, á wee loñ bío mu hía wéráa. ⁵⁹ Ba yankarowá ñúnása, le ho lándá tũá fɛɛrowá búenbúen wee cá bío 6a á koonínaa o Yeesu yi á à bè yi ì síinínaa o ñúhú á à na 6a á búe. ⁶⁰ Ká 6a máhá yí yú bío búí, hári bío 6a nùpua cèrɛɛ pá wáa 6uara 6ueé koonía o yi mí cúee. Mu véení, á nùpua núwá ñun búí ⁶¹ 6uara 6ueé bía bío ká: «O ñii mu bía le mí dà á fio le Dónbeení zĩ-beení á à bíní ì so há wizooní bío tñn yi.» ⁶² Á 6a yankarowá ñúhúso líí hñon yóó ðn ò o bía ñon o Yeesu yi: «Bío 6a nùpua mu wee bío ũ ðání yi á fo le fo yí máa bío ðɛɛ búí yi le?» ⁶³ O o Yeesu cɛkɛ ò o ðñn.

* 26:31 Mí loí Zakari vúahú 13.7. † 26:53 Ho wáayi tonkarowá hín-táwá kuio píru ñun na bío bía ká á kuure dà-kéní wee yi hín-táwá muaseé hézn síi.

A 6a yankarowá jùhúso wáa bíá nɔn wo yi: «Í wee fio fo, le Dónbeení na wi fɛɛɛ yèni yi, ká fo lé o *Krista, le Dónbeení Za, ũ bío mu na wɛn.»⁶⁴ O o Yeesu bíá nɔn wo yi: «Lé fo bíá mu. Le í mí ho tǔiá na mia: A lá bío ká wán, á mi ì mi a Nùpue Za ká a kará le Dónbeení na dà mu bío búenbúen nín-tǎnǎn.‡ Mi mún khíi mi a ká a kará há dundúio wán wá à búen.»[§]

⁶⁵ A 6a yankarowá jùhúso wáa lɛɛkaa mí dà-zínii lé bío mu vá a yi dákhhíina, ò o bíá: «Lé le Dónbeení ó o là. Wa makóo yáa wáa mia sɛɛrása yi. Mi jǎ bío ó o là le le Dónbeení. ⁶⁶ Awa, á lé mu yén á mi wee leéka?» A 6a bíá: «O wó khon, ó o ko ò o búe.»⁶⁷ A 6a wee búini mí jinsáni kúee o yahó wán, ká 6a a vǎaa wo lè mí nín-kuio. Ba búii wee fio o sáara, ⁶⁸ ká 6a a bío: «Ūnén Krista, wáa zéeni yia vǎna fo làa wɛn.»

O Piere pá a Yeesu bío
(Maaki 14.66-72; Luki 22.56-62; Zán 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Hón páahú so yi, ò o Piere pá kará ho lún yi, á 6a yankarowá jùhúso beení ton-sá háa ní-kéní vá 6ueé 6ó a yi, á bíá nɔn wo yi: «Ūnén mún lá wi lá a Kalilee níi Yeesu.»⁷⁰ Ká a Piere máhá pá mu 6a nùpua búenbúen yío yi, ò o bíá: «Bíio fo wee bío ká á ínén yí zǔ.»

⁷¹ O o wá vaá ðín ho lún zǔajii. O o ton-sá háa ní-kéní tǎn mɔn wo, á wón bíá làa bíá wi bín: «Yia ká là a Nazareete níi Yeesu lá páania wi.»⁷² O o Piere tǎn pá mu ò o báa: «O níi na ká a ínén yí zǔ.»

⁷³ Mu dó mí yi cǐnú, á bíá bín vá 6ueé 6ó a Piere yi, á 6a bíá nɔn wo yi: «Mu bon kénkén. Fo lé 6a ní-kéní búii. Ū bíoni wee zéeni mu.»⁷⁴ O o Piere wíokaa báa lè mí sòobɛɛ á bíá: «O níi na ká a í yí zǔ hùú.» Ho pòn-kéní mu yi, ó o kò-bɛɛ wá. ⁷⁵ O o Piere hácírí máhá bǐniá 6uara bío ó o Yeesu bíá nɔn wo yi wán: Sáni ò o kò-bɛɛ wá, bǐn ká ūnén pá le fo yí zǔ mí á dǎn há cúa-tǎn. O o Piere ló, á lée wá búúbù.

27

Ba 6uan o Yeesu vannáa o Pilaate cǎn
(Maaki 15.1; Luki 12.1; Zán 18.28)

¹ Le yǐnbii búiríi á le *Dónbeení yankarowá júnása, lè 6a *zúifùwa ní-kía búenbúen páania wó le jii le mí ì na a Yeesu 6a à búe. ² A 6a nɔn le jii le 6a ca a, á 6ua varáa o *Pilaate cǎn, yia ho *Oroomu bɛɛ bǎrá ho Zudee kǎhú jùhú wán.

O Zudaa húmú bío
(Bè-wénia 1.18-19)

³ Bío ó o Zudaa, yia dó a nɔn á mɔn ò o Yeesu 6a síinia jùhú le mí ì búe, ó o zǔna le mí wó khon, ó o yilera yáara, ò o 6uan le wén-háani 6óní làa píurú á bǐniá 6ueé nɔn le Dónbeení yankarowá júnása lè 6a ní-kía yi, ⁴ ò o bíá: «Í 6èntǎn wó khon lé bío á í nɔn yia yí yáara dɛɛ le 6a búe.» Ká bán máhá bíá nɔn wo yi: «Á bǐn ciran warén le? Ūnén lé yia làa bú.»⁵ O o Zudaa míina le wári kúaará le *Dónbeení zǐ-beení yi, ò o ló lée wá, á vaá lù ho húló zon. ⁶ A le Dónbeení yankarowá júnása khuiira le wári, á 6a bíá: «Wa lándá yi, á dén wári so síi yí ko le kúee le Dónbeení zǐ-beení wári wán, lé bío á le lé le cǎni wári.»

⁷ A 6a wǎania tò, á 6a yá ho mǎhú búii na 6a wee ve làa «Có-mí Mǎhú» làa de, á wó lè 6a ní-háni nuuníi. ⁸ Lé bǐn te bío 6a wee veráa ho mǎhú mu làa cǎni mǎhú hári lòn zuia. ⁹ A le *Dónbeení jii-cúa fɛɛro Zeremii bío na ó o bíá á jii súrása: «Ba khuiira le wén-háani 6óní làa píurú, dén na lé le wári na ó o *Isirayɛle nípomu héhaa lá a yáamu ¹⁰ á yá là a có-mí mǎhú làa bío ó o jùhúso bíarása mu nɔn mií.»*

O Pilaate wee tùaka a Yeesu yi
(Maaki 15.2-5; Luki 23.2-5; Zán 18.29-38)

¹¹ Bío 6a 6uan o Yeesu vannáa o *Pilaate cǎn, á wón tùara a yi: «Lé ūnén lé 6a *zúifùwa bɛɛ le?» O o Yeesu bíá nɔn wo yi: «Fo bíá mu.»¹² Bǐn mǎn, á bío 6a yankarowá júnása lè 6a ní-kía wee kooní a yi, ó o yí bíá dɛɛ. ¹³ O o Pilaate wáa bíá nɔn wo yi: «Bíio 6a wee bío ũ jii búenbúen á fo yí máa jí le?»¹⁴ O o Yeesu yí bíá dɛɛ mu búii dǎn yi. A mu wó a Pilaate coon dákhhíina.

Ba síinia o Yeesu jùhú le mí ì búe
(Maaki 15.6-15; Luki 23.13-25; Zán 18.39-40; 19.4-16)

¹⁵ Ho *Paaki sǎnú lée Paaki sǎnú díró yi, á yia ho *Oroomu bɛɛ bǎrá ho Zudee kǎhú jùhú wán á lén o kásó níi búii díá, yia 6a zǎamáa le o díá. ¹⁶ Mu ũ wé á kásó níi búii wi bín á yèni ló. Ba wee ve o làa [Yeesu] Barabaasi. ¹⁷ O o Pilaate wáa tùara 6a zǎamáa na kúaa mín wán

‡ 26:64 Mi lorí Lení vǎahú (Psaumes) 110.1 § 26:64 Mi lorí Daniyɛele vǎahú 7.13 * 27:10 Mi lorí Zakari vǎahú 11.12-13; Zeremii vǎahú 18.2-3; 19.1-2; 32.6-15

yi: «Lé o yén á mi wi á ì lén díá? Lé o [Yeesu] Barabaasi lée tàà lé o Yeesu na 6a le *Krista?»
 18 O Pilaate zū kénkén le 6a dó a Yeesu nɔn mí yí lé bío le yandee wi 6a yi o bío yi.

¹⁹ Páahú na ó o Pilaate wi le cífíí flíní lahó yi, á bân háa le 6a 6uee bío bío ká na a yi: «Yí dé ũ jii o nni mu bío 6úí yi. Lé o yí wó yí khon. Ho tñàahú, á ì 6èntñn lò bon há kònkórá yí o bío yi.»

²⁰ A le *Dónbeení yankarowá júnáa lè 6a *zúífùwa nǐ-kía á bía 6ó 6a zámáa jùhú, le 6a fio o Barabaasi lén diá ró ká 6a 6úe o Yeesu. ²¹ O o Pilaate lá le bióní ò o tùara 6a yi: «Ba nùwá jùn na ká tñahú, á lé o yén á mi le í díá?» A 6a bía nɔn wo yi: «Día a Barabaasi.» ²² O o Pilaate tùara 6a yi: «Ká a Yeesu na 6a le Krista á mi le í wé kakará?» A 6a 6úen6úen bía: «Búee wo ho *kùrùwá wán ò o hí.» ²³ A wón tùara 6a yi: «Lée webio ó o wó khon yi?» A 6a wíokaa wee bío pǎnpǎn: «Búee wo ho kùrùwá wán ò o hí.»

²⁴ Bío ó o Pilaate mɔn ò o yí dà bío 6úí máa wé, á 6a nùpua hoorá wíokaa wee dé wán, ó o lá mu jumu ò o sɛera mí níní 6a zámáa yahó ò o bía: «Í nni ló a nni na ká 6úeró bío yi.» ²⁵ A 6a zámáa 6úen6úen bía: «Le o húmú bío sánsá warén lè wa zàwa.» ²⁶ O o Pilaate wáa léra a Barabaasi díá, ò o le 6a ha a Yeesu lè há lábàaní. O o nɔn wo le 6a 6úee ho kùrùwá wán.

Ba dásíwá wee zùarká a Yeesu yi

(Maaki 15.16-20; Luki 23.11; Zán 19.2-3)

²⁷ O Pilaate dásíwá 6uan o Yeesu zonnáa le zí-beení lún yi, á 6a von mí ninzáwa na ká 6úen6úen á 6a 6ueé kǐnía wo yi. ²⁸⁻²⁹ Bío 6a le mí ì zùarká a yi, á 6a tera a sí-zǐnia, á 6a zǐnía wo lè ho kánbun muhú†. Ba tá ho jùhú kírí lè há kíkara á yóò bò a jùhú wán á wó lá a bá-zámú khǎnlúee, á 6a dó le kǎaní o nín-tǎnǎn, á wee líi fǎrá mí nɔnkó júná wán o yahó, ká 6a a bío: «Zúífùwa bée, foó!» ³⁰ Ba wee púiní mí jinsǎnǎn kúee o wán, á wee fé le kǎanǎn vǐn lá a jùhú. ³¹ Bío 6a zùarkaa wo yí wó, á 6a tera ho kánbun muhú, á 6a bǐnía zǐnía wo lá a kùrú sía, á 6uan wo wá vaá 6úee ho kùrùwá wán.

O Yeesu 6a 6úaa ho kùrùwá wán

(Maaki 15.21-32; Luki 23.26-43; Zán 19.17-22)

³² Bío 6a zoó wee lé ho lóhó yi, á 6a fò mín láa nni 6úí na 6a le Simɔn. O wee lé ho Sirɛena lóhó yi. A 6a dásíwá kíkka wo yi le o fé o Yeesu kùrùwá pí. ³³ Bío 6a vaá dɔn ho lahó na 6a wee ve láa Kolokota, bǔn kúará le «jún-6òkúee lahó,» ³⁴ á 6a nɔn ho *dívén na 6a lúnkaa lè mu bío 6úí na hɛɛ o Yeesu yi le o jmu. Ká a dǐndío mu, ó o pá le mí máa jmu mu.

³⁵ Bío 6a 6úaa wo ho kùrùwá wán wó, á 6a wó le jún-sǐnǐ bío á sankaaráa o sí-zǐnia, ³⁶ á 6a kará bǐn pan wo yi. ³⁷ Ba tùara bío nɔn 6a síinǎnǎa o jùhú ho penpenɛn wán á yóò 6úaa o jùhú yi: YIA KÁ LÉ O YEEU, 6A ZÚÍFÙWA BÉE. ³⁸ Nǐ-wǎnna nùwá jùn 6a mún 6úaa há kùrùwáwá wán lá a Yeesu. O nǐ-kéní wi lá a nín-tǎnǎn, ó o nǐ-kéní wi lá a nín-káahó.

³⁹ Ba nùpua na wee khǐí láa bǐn wee kǐbón mí júná ká 6a á lá a, ⁴⁰ ká 6a a bío na a yi: «Ūnén na lá wi á ũ fio le *Dónbeení zǐ-beení á bǐnǐ so le bǎn dá-veere há wizoóní bío tǐn yi, wáa fení úten. Ká fo lé le Dónbeení Za, á ũ lè ho *kùrùwá wán líi.» ⁴¹ Hǎrǐ le Dónbeení yankarowá, lè ho lándá bío zéenilowa, lè 6a nǐ-kía wee yáa mí jini yi na a yi ká 6a a bío: ⁴² «O fenía 6a 6úí, ò orén máhá yí dá máa fení mítén. O yí le mí lè o Isirayeele nǐpomu bée le? O o wáa lé ho kùrùwá wán líi, á wa á dé wa sía wo yi. ⁴³ O dó mí síi le Dónbeení yi, á bía le mí lé le Dónbeení Za. Awa, ká le Dónbeení mu wa a, á le wáa fení a.» ⁴⁴ Ba nǐ-wǎnna na 6a 6úaa há kùrùwáwá wán o nǐsáa mún wee lá a láa bǔn síi.

O Yeesu húrún

(Maaki 15.33-47; Luki 23.44-56; Zán 19.25-42)

⁴⁵ Le wii yòò fǎráló páahú, á ho kǎhú 6úen6úen dǐndǐn wó le tǐbírí, á míana fíuu fúaa le wi-háarè. ⁴⁶ Le wi-háarè mu páahú, ó o Yeesu bía bío ká pǎnpǎn: «Elii, Elii, lama sabatani?» (Bǔn kúará le «wán Dónbeení, wán Dónbeení, fo pá mí día le we?») ⁴⁷ A bía wi bǐn nùwá yén 6úí jǎ mu, á 6a bía: O wee ve o *Elii. ⁴⁸ A 6a nǐ-kéní lúwa vaá lá le dɛɛ 6úí na wee kúiní mu jumu 6ua, á 6ueé zǐira mu bè-jia yi, á can le 6úaaahiire yi yóò dá a Yeesu yi le o jmu. ⁴⁹ Ba 6úí bǎn 6èn wee bío: «Mí día le wa loí le o Elii 6ueé fení a le?»

⁵⁰ O o Yeesu wíokaa wáamaa pǎnpǎn, ò o húrún. ⁵¹ Hón páahú so yi, á ho pǎnsò-beení na zoó céra le Dónbeení zǐ-beení yi á yóò léra mí tñahú líí ló. A ho tá dɛkío, á há 6úaará benkaa. ⁵² Há búráa jini hénkaa, á le Dónbeení nùpua cǛɛɛ 6úí na lá húrún á vèera. ⁵³ Ba ló há búráa yi, ó o Yeesu vèeró mǎn, á 6a líí zon le Dónbeení lóhó Zeruzalɛmu yi. A 6a nùpua cǛɛɛ mɔn 6a.

⁵⁴ A ho Oroomu dásíwá jùhúso lè 6a dásíwá na lá pan o Yeesu yi á mɔn ho tá dɛkéró láa bío wó, á 6a zǎna dǎkhǐina, á 6a wee bío: «O 6èntñn lá lé le le Dónbeení Za binbirí.» ⁵⁵ Háawa cǛɛɛ mún kera bǐn, á khèra dǐn wee loí. Ba lé bía bò a Yeesu yi hǎrǐ ho Kalilee yi, á wee sá

† 27:28-29 Mí lorí Maaki vùahú 15.17

‡ 27:46 Mí lorí Lení vùahú (Psaumes) 22.2

na a yi. ⁵⁶ Ba hãawa mu t̄ahũ ó o Makadala Mari, là a Zaaki là a Zozeɛfu ɓàn nu Mari, là a Zebedee nùwá ɓàn nu á wi yi.

⁵⁷ Bïo ho z̄ihũ d̄s̄n, á ho Arimatee lóhó n̄ii ɓúii na lé o nãfòrò ɓànso á wà ɓuara. O yèni ɓa le Zozeɛfu. O mún lá lé o Yeesu n̄i-ken̄inia n̄i-ken̄í ɓúii. ⁵⁸ Wón lé yia wà vaá fiara a Yeesu n̄i-h̄nmu o *Pilaate c̄s̄n. O o Pilaate le ɓa día le o lá. ⁵⁹ O o Zozeɛfu lá hã, á bá lé ho p̄nsò-finle, ⁶⁰ á dó mí kùrú búure yi na ó o có ho ɓúaa hó yi. O o ɓiinia le hue-been̄í á pon le jii, ò o wá. ⁶¹ Mu wee wé ò o Makadala Mari lè mí yèn-ɓua Mari na so á kará sãnsãa le búure.

Ba dásíwá pan o Yeesu búure yi

⁶² Mu tá na lée t̄s̄n, ho *Sabaá zoñ, á ɓa yankarowá j̄únása, lè ɓa *Fariz̄lewa páania van o Pilaate c̄s̄n, ⁶³ á vaá ɓia n̄on wo yi: «C̄úkúso Pilaate, o sab̄in-f̄úaaló mu ɓion̄í ɓúii á wa hácirí ɓuara wán. Bïo ó o ȳio lá wi lua, ó o ɓia le mí húmú wizoon̄í t̄in zoñ ká mí ì vèe. ⁶⁴ Cén na le jii le ɓa pa le búure yi fúaa mu wizoon̄í t̄in n̄ii, bèra a na ò o n̄i-ken̄inia yí ɓuee lén o s̄ania ká ɓa ɓio na ɓa z̄aamáa yi le o vèera. Á dén sabéré so á à poñ d̄io ho yahó.» ⁶⁵ O o Pilaate ɓia n̄on ɓa yi: «Ba dásíwá na a pa le búure yi wi hen, n̄in-ɓia. Mi fé ɓa á mi lén vaa pa le yi làa ɓio mi dà à wé làa ɓũ.» ⁶⁶ Á ɓa wáa wà vaá léra le búure mu paró ɓio ȳio. Le hue-been̄í na pon le búure jii á ɓa wíokaa pon k̄iink̄iin, á bàrà ɓa dásíwá le ɓa pa le yi.

28

O Yeesu vèera

(Maaki 16.1-10; Luki 24.1-12; Z̄an 20.1-10)

¹ Ho dimaasi zoñ tá-t̄ia yi, ká ho *Sabaá kh̄iina, ó o Makadala Mari lè mí yèn-ɓua Mari na so á wà van le búure wán. ² Ȳio ɓueé t̄i, á ho tá dèkio lè mí p̄nká, ó o N̄uh̄tso Dónbeen̄í wáayi tonkaro ɓúii yóó ló líi ɓiinia le huee kh̄ii bàrà á yóó kará wán. ³ O wee j̄uiika lè ho viohó j̄uiikaró ɓio s̄ii, á s̄i-z̄inia ka p̄diap̄diapt̄ia. ⁴ Ba parowá z̄ana fúaa ɓa wee zà, á ka le ɓa h̄urun.

⁵ A ho wáayi tonkaro lá le ɓion̄í, ò o ɓia n̄on ɓa hãawa yi: «Minén hãawa mu, mi yí z̄s̄n. I z̄u le mi wee cà a Yeesu, yia ɓa ɓúaa ho *kùrúwá wán. ⁶ O mia hen, o vèera làa ɓio ó o h̄ia ɓiaráa mu. Mi ɓuen ɓuee loñ ho lahó na ó o lá d̄uma yi. ⁷ Mi ɓánbá vaa ɓio na a n̄i-ken̄inia yi le o vèera. A ɓio ká wán, ó o dú ɓa yahó van ho Kalilee k̄sh̄t̄, lé ɓin ɓa vaá mi a yi. ɓ̄n̄n lé ɓio á ì lá wi á ì ɓio na mia.»

⁸ A ɓa d̄eɛnia ɓiinia f̄uaf̄ua ká ɓa z̄nkaa, á ɓa sia mún pá wan làa soóbéɛ, á l̄uwa vaá ɓia mu là a Yeesu n̄i-ken̄inia. ⁹ Ȳio ɓueé t̄i, ò o Yeesu wee s̄i ɓa yahó, á ɓia làa ba: «Mi foó.» A ɓa vá ɓueé ɓó a yi, á líi ɓuan o zen̄í yi á ɓa ɓúaan̄ia wo. ¹⁰ O o Yeesu wáa ɓia n̄on ɓa yi: «Mi yí z̄s̄n. Mi lén vaa ɓio na wán z̄awa yi le ɓa lén va ho Kalilee k̄sh̄t̄, lé ɓin ɓa à mi mi yi.»

Ba dásíwá na lá pan o Yeesu búure yi n̄i-c̄ua

¹¹ Bïo ɓa hãawa wi ho w̄sh̄t̄ wán wá, á ɓa dásíwá nùwá yèn ɓúii na lá pan le búure yi ɓ̄en wá lion ho lóhó yi, á líi ɓia ɓio wó ɓuenɓuen n̄on ɓa yankarowá j̄únása yi. ¹² Le *Dónbeen̄í yankarowá j̄únása kúaa mín wán lè ɓa *n̄i-k̄ia á w̄ania tò, á ɓa n̄on le wári na boo ɓa dásíwá yi, ¹³ á ɓa ɓia n̄on ɓa yi: «Mi ɓio le o n̄i-ken̄inia ɓueé j̄uaana a ho tá t̄ahũ ká mi d̄uma. ¹⁴ H̄arí ká a *Pilaate wó wó j̄á mu, á wa à z̄ur̄i ɓio wa á ɓio á à ɓúeráa o j̄uh̄t̄, á mi j̄úná á à lé.» ¹⁵ A ɓa parowá fó le wári, á ɓa wó làa ɓio ɓa ɓiaráa mu n̄on ɓa yi. A mu ɓ̄n̄b̄era fó hã l̄ua ɓuenɓuen ɓa *z̄uif̄uwa c̄s̄n á ɓueé ɓó ho zuia yi.

O Yeesu zéenia m̄iten lè mí n̄i-ken̄inia

(Maaki 16.14-18; Luki 24.36-49; Z̄an 20.19-23; Bè-wénia 1.6-8)

¹⁶ Ba n̄i-ken̄inia píru dòn wá van ho Kalilee k̄sh̄t̄, le ɓúe-za na ó o Yeesu zéenia làa ba wán. ¹⁷ Bïo ɓa man wo, á ɓa ɓúaan̄ia wo, ká ɓa ɓúii wi ɓa t̄ahũ pá titikaa. ¹⁸ O o Yeesu vá ɓuara, ò o ɓia n̄on ɓa yi: «Mu ɓio ɓuenɓuen wéró ho wáayi lè ho tá wán á le Dónbeen̄í n̄on p̄nká mi. ¹⁹ Mi wáa lén va há s̄liwá n̄upua ɓuenɓuen c̄s̄n, á vaa wé ɓa lè ì n̄i-ken̄inia. Mi ɓátizé ɓa o Maá là a Za lè le Dónbeen̄í Hácirí yèni yi. ²⁰ Mi kàrán ɓa á ɓa wé h̄e ɓio ɓuenɓuen na á ì hen̄ia n̄on mia yi. Mi z̄ur̄i mu, ì ì ker̄i làa mia hã wizoon̄í ɓuenɓuen yi fúaa ho d̄im̄j̄ná véró.»

Le Dónbeeni bin-tente vūahú na ó o Maaki túara

Vūahú tularó nūhú

O Maaki hía wee bè là a Piere là a Poole, á wee séení 6a le Dónbeeni tonló yi (Bè-wénia 13.5; Koloosisa 4.10; Piere nín-yání 5.13). O Maaki vūahú wee zéení le o Yeesu lé le Dónbeeni Za na yú ho pánká mu bío búenbúen wán (Maaki 1.1; 15.39).

Bíó ó o Zán na hía wee bátizé 6a núpua á 6uara 6ueé wiokaaráa ho wāhú ká là a Yeesu, lé bún ó o Maaki nín-yání túara mí vūahú yi. O mún zéenia bío ó o Yeesu 6uara 6ueé bátizéaráa o Zán cón làa bío ó o Satáni khàráa wo loína bío (Maaki 1.1-13).

Bíó ó o Yeesu von lè mí nī-kenínia, làa bío ó o wó, bún búenbúen ó o Maaki túara mí vūahú yi (Maaki 1.14-10.52).

O Yeesu fèra bíá bío va á wé o yi ho Zeruzaléemu yi á non mí nī-kenínia yi. Ká 6a màhá yi zúina a bíoní mu kúará (Maaki 8.31; 9.30-32; 10.32-34).

Pāahú na ó o Yeesu wee zo ho Zeruzaléemu yi, á 6a zāamāa dó ho cūkú beení wo yi. Ká 6a *zúifúwa ya-díwá bán pá a bío (Maaki 11-13). O Maaki vūahú véení, ó o zéenia o Yeesu húmú là a véeró bío (Maaki 14-16).

Le Dónbeeni tonkaa o Zán Batiisi

(Matiye 3.1-12; Luki 3.1-9, 15-17; Zán 1.19-28)

¹ Dío ká lé le bin-tente, dío wee zéení le Dónbeeni Za Yeesu *Krista bío nūhú 6úeení ² làa bío le Dónbeeni bíá mí nī-cúa fèero *Ezayii vūahú yi:

«Í ì tonka í tonkaro

o ò dí ù yahó á 6ueé wioka ù wāhú.*

³ Nii 6úí wee bío pónpón le dùure yi ká sii:

«Mí wioka ho wāhú ká a Nūhúso ò 6uen.

Mí muin ho wāhú na o ò bè.†»

⁴ A lé bún mu 6èn wóráa. O nii 6úí na 6a le Zán hía wi le dùure yi, á bío ká lé bío ó o wee bue: «Mí 6uen á ì bátizé mia, lé bún á à zéení le mí khú mu bè-kora wéró yi, á bò le Dónbeeni yi, á le è sèn mí bè-kora á à día.» ⁵ Ho Zudee kshú núpua lé ho Zeruzaléemu lóhósa búenbúen wee lé 6uen o cón. Ba wee zéení mí bè-kora 6a núpua yahó, ò o Zán bátizé 6a ho Zúendēn muhú yi. ⁶ O Zán dà-zínii tá là a cón-númúkú vará, á ku-cèení wó lé ho sáahú. O bè-dínii lé 6a hawá lè há sò-kia sòró. ⁷ Bío ká lé bío ó o hía wee bue na 6a zāamāa yi: «Núpue 6úí wi í món wá a 6uen, wón po mí. I yáá yí ko là a nakāa tenló hūú.» ⁸ Inén bátizéara mia lè mu jumu yi, ká arén wón khíi bátizé mia lè le Dónbeeni Hácírí.»

O Yeesu bátèmu là a kúarú lénló bío

(Matiye 3.13-17; 4.1-11; Luki 3.21-22; 4.1-13)

⁹ O Yeesu wáa ló ho Kalilee kshú lóhó na 6a le Nazaréete yi á van o Zán cón, á wón bátizéara a ho Zurudēn muhú yi. ¹⁰ O Yeesu zoo léení mu jumu yi, ó o mən ho wáayi á ho jii héra lè mí pánká, á le Dónbeeni Hácírí lion lòn háponi o wán. ¹¹ A mu támu 6úí sá ná ho wáayi, á bíá: «Fo lé í Za na á ì bò í taká wán, ù bío sí mí.»

¹² Bún món á le Dónbeeni Hácírí dēnia jàana a vannáa le dùure yi. ¹³ O wó há wizooní 6úará-jun bún. Lé hón pāahú so búenbúen ó o Satáni khá a yi loína. O kera 6a nájuwá tīahú bún á bío ó o mākóo wi yi, á ho wáayi tonkarowá wee wé na a yi.

O Yeesu von 6a ce-pawá nūwá nda

(Matiye 4.12-22; Luki 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ O Zán déró ho kásó yi món, ó o Yeesu wá van ho Kalilee kshú á vaá wee bue le Dónbeeni bin-tente na 6a núpua yi. ¹⁵ O wee bío na 6a yi: «Ho pāahú jii tun, le *Dónbeeni bēení 6ueé 6ó. Mí khí mu bè-kora wéró yi á bè le Dónbeeni yi, á mí tá le bin-tente bío.»

¹⁶ Bío ó o Yeesu hía bá ho Kalilee vū-beeni jii wá, ó o vaá mən 6a ce-pawá nūwá jun. Ba lé o Simon lè mín za Andere. Ba wee yénní mí zúán dé mu jumu yi. ¹⁷ O o Yeesu bíá non 6a yi: «Mí 6uee bè mí, á í wé á 6a núpua lé bíá mí wé è yí á à 6ua á 6uennáa í cón làa bío mí wee paráa 6a cewá bío síi.» ¹⁸ A 6a dēnia kúaará mí zúánwá à 6a bò là a Yeesu wá.

¹⁹ O Yeesu dá vá van mí yahó, ó o mən o nii 6úí na 6a le Zebedee záwa, o Zaaki lé mín za Zán á 6a wí mí woohú yi wee wioka mí zúánwá. ²⁰ O o Yeesu dēnia von 6a, á 6a ló díá mín maá Zebedee lè 6a ton-sáwá ho woohú yi, á 6a bò là a Yeesu wá.

* 1:2 Mí loń Malasii vūahú 3.1 † 1:3 Mí loń Ezayii vūahú 40.3

O nni na ó o cíná wee beé ló
(Luki 4.31-37)

²¹ O Yeesu lè mí nĩ-kenínia wà van ho *Kapεεnayuumu lóhó yi. Ba *zuífùwa vùrló wizonle na 6a le *Sabaá zoñ ó o zon 6a kàránlò zii yi, á zoó wee kàrán 6a. ²² A bíá jí á a bíoní wó coon láa sòobéé. Lé bíó ó o yí kàránna 6a núpua lè ho *lándá bíó zéenílowa bíó síi. Orén wó mu lè ho pánká na le Dónbeení nòn wo yi.

²³ Mu páahú mí bεere yi, á bñn ò o nni búí na ó o cíná wí yi 6ueé zon 6a zuífùwa kàránlò zii yi, á bíá pónpón: ²⁴ «Nazarete nni Yeesu! Léé webio á ù wà 6ueé cá wa cón hen? Fo 6uara wa yáaró bíó yi léé? Ba le 1 yí zú fo le? Unén lé yia lé le Dónbeení núpue na le tonkaa.» ²⁵ O o Yeesu námakaa wo yi: «Wé tété. Lé o nni mu yi lónbíó.» ²⁶ O o cíná zékera a nni lè ho pánká, ò o ló a yi ká a wáamaa pónpón. ²⁷ A 6a núpua wó coon dàkhíina, fúaa 6a wee bíó mín yi: «Éee! Bíó ká léé webio? Ho léé kàránlò finle na pánká wí. Hàrí 6a cínáwa ó o núpue mu wee na le jii yi, á 6a wé bíó ó o wí á 6a wé.» ²⁸ O o Yeesu yèni dèenia ló fúafúa ho Kalilee kshú búenbúen yi.

O Yeesu wéera 6a vánvárowà cèrèc
(Matiye 8.14-17; Luki 4.38-41)

²⁹ Bñn món ó o Yeesu ló 6a *zuífùwa kàránlò zii á bò mín là a Zaaki là a Zán á téréna van o Simón là a Andere 6àn zii. ³⁰ Mu wó ò o Simón 6àn hio háa wí le dāmu dεε yi, lé bíó le tēni wee zéé wo. O Yeesu 6uee dēenií á 6a bíá a bíó láa wo. ³¹ O o Yeesu vá vaá đin o jùhú yi, ò o líí fú a nni yi hoonia láa wo, á le tēni khíina ó o dēenia hínan nòn ho đinlò 6a yi. ³² Le wii zoró món, ho tá yuuní, † á 6a núpua 6uan mí vánvárowà láa bíá 6a cínáwa wí yi búenbúen 6uararāa o Yeesu cón. ³³ Ho lóhó nípomu búenbúen ló 6ueé kúaa mín wán le zii zūajii. ³⁴ O Yeesu wéera 6a núpua cèrèc na mu vāmú lè mí sífúwá lá wee beé ló, á mún jón 6a cínáwa cèrèc léra bíá 6a wí yi. O yí máa díá á 6a cínáwa mu bíó, lé bíó 6a zū a síí.

(Luki 4.42-44)

³⁵ Mu tá na léé tōn yinbíi búirri, ká ho tá ka yùúí, ó o Yeesu hínan le zii yi, á wà ló ho lóhó món le lue búí na á núpue mia yi, á léé wee fio le Dónbeení yi bñn. ³⁶ O o Simón lè mí ninzáwa ló léé wee cá a. ³⁷ Bíó 6a vaá yú a, á 6a bíá nòn wo yi: «Loí, 6a núpua búenbúen wee cá fo.» ³⁸ Ká a Yeesu máhá bíá nòn 6a yi: «Mí wa lén va há lórá na bámakaa yi. 1 mún ko à ì vaa bue le bín-tente bín, lé bíó á bñn lé 1 6uenlò jùhú.» ³⁹ O o wáa hínan tò ho Kalilee kshú búenbúen yi wá, á wee bue le Dónbeení bíoní na 6a núpua yi 6a *zuífùwa kàránlò zii yi, á mún wee jà 6a cínáwa lén bíá 6a wí yi.

O Yeesu wéera a búeré búí
(Matiye 8.1-4; Luki 5.12-16)

⁴⁰ *Búeré búí wà 6uara a Yeesu cón, á 6ueé líí fàrá mí nònkójúná wán ò o wee yanka a ká síi: «Fo dà á weé mí ká fo tà.» ⁴¹ O o nni mākárí 6uan o Yeesu yi dàkhíina. O o líí bò mí nni o wán ò o bíá nòn wo yi: «Í tá mu, wáa wa.» ⁴² O o búeré sáahú dēenia bínia se đin. ⁴³ O o Yeesu le o lén, ò o henía bío ká nòn wo yi: ⁴⁴ «Háyá. Bío wó fon á ù yí bío le núpue jí. Ká ù máhá vaa zéeni úten lè le *Dónbeení yankaro. A ù mún wé mu hámu bío na ó o *Moyiize bò le 6a wé wé mu dāní yi, á 6a búenbúen zūí ká ù wan bío bon.» ⁴⁵ Ká bíó ó o nni mu wá ó o wee yényení bío wó a yi há lúá búenbúen yi. Lé bñn nòn ó o Yeesu yí máa tà zo lóhó á núpue mí, ò o wee khèn kēni ho donkshú lue búí na á núpue mia yi. A 6a núpua wee lé lúá búenbúen yi á 6uen o cón.

2

O Yeesu wéera a mùamúa á mùn séra a bè-kora díá
(Matiye 9.1-8; Luki 5.17-26)

¹ Wizoní bío yen bñn món, ó o Yeesu bínia 6uara ho *Kapεεnayuumu. A 6a jí á sá le o wí le zii yi. ² A 6a zāamāa 6ueé fò mín búirí6úirí á lue yí ká, hári ho zūajii. O o Yeesu wee zéeni le Dónbeení bíoní na 6a yi. ³ A 6a núpua nùwá yen búí vaá ló wee 6uen. Ba nùwá náa 6a tshú 6uan o mùamúa. ⁴ Ká 6a máhá yí dá máa zoó bārā a o Yeesu yahó 6a núpua booró bío yi. A 6a yòó kara ho lòho sánsáa hen na ó o Yeesu wí yi. Lé hón kshú so á 6a dó a mùamúa yi lè há hūni á líinia ká a dūma mí dāmu dεε wán. ⁵ Bíó ó o Yeesu mōn bío 6a dórāa mí sía wo yi, ó o bíá nòn o mùamúa mu yi: «Wán bñnlo, ù bè-kora séra díá.» ⁶ A ho *lándá bío zéenílowa na wí bñn wee bíó mí yiwa. ⁷ «O núpue mu wee bíó ká síi le we? O wee mání mítén lè le Dónbeení. Léé wéé dá á sñn mu bè-kora á à díá ká mu yinón lè Dónbeení mí

† 1:32 Ho Sabaá jùhú wee wé 6úa ho yédmá zoñ zliíhú á vaa vé ho tibirí zoñ le wii zoró páahú. Lé bñn nòn á 6a bíarāa hen le 6a núpua pan le wii líi zoró á wee 6uarāa mí vánvárowà 6uennāa o Yeesu cón, lé bíó 6a lá yí dá máa wé mu le wisoni yi ho Sabaá bío yi.

dòn.»⁸ O o Yeosu dɛɛnía zūna 6a yilera ó o bía nɔn 6a yi: «Lée webio nɔn á hã yilera na ká sɪi wiráa mia?»⁹ Lé mu yén bioró wayi? Lé á bio na a mùamúá yi le o bè-kora séra díá lée, táá lé á bio na a yi le o híni lá mí dāmu dɛɛ ò o varáka?¹⁰ Ká í máhá wí á mí zūn na lé o *Nùpue Za yú ho pánká ho tá wán á sɛnnáa mu bè-kora díá.» O o wáa bía bio ká nɔn o mùamúá yi: «Le í bio mu na fon, líi híni, lá ũ dāmu dɛɛ á ũ kɪífo.»¹² Mí lahó yi ó o nni mu dɛɛnía hínnɔn yóó dín, á líi lá mí dāmu dɛɛ ò o lée wá ká 6a búenbúen dín wee loñ. A 6a búenbúen wó coon mu bío yi. A 6a wee khòoni le Dónbeení ká sɪi: «Bio ká bân sɪi wa dín yí mɔn hùúu.»

O Yeosu buara 6a bè-kora wérowá bío yi

(Matiye 9.9-13; Luki 5.27-32)

¹³ O yeesu yèrémáa van lè ho Kalilee vū-beení jii. A 6a zāamáa wee búen ò o kàrán 6a. ¹⁴ O wee khíi, ó o mɔn o nni búni na 6a le Alifee za Levii ká a kará mí tonló lùe yi, á wee fé ho lánpó. O o Yeosu bía nɔn wo yi: «Híni bè mī.» O o Levii líi hínnɔn bò a yi.

¹⁵ O Levii von o Yeosu lè ho dínló mí zii. Ho *lánpó féwá lè 6a ní-kora cɛ̀ɛɛ wi ho dínló mu díníi lá a Yeosu lè mí ní-kenínia. Mu bon. Ba nùpua cɛ̀ɛɛ na hía wee bè làa wo lé bân nùpua so sii. ¹⁶ Ho *lándá bio zéeniłowa na lé 6a *Farizéwa kuure nùpua búí á mɔn ò o Yeosu wee dí lè 6a ní-kora lè ho lánpó féwá, á 6a bía nɔn o ní-kenínia yi: «Lée webio nɔn ó o wee díráa làa bân nùpua so sii?» ¹⁷ O o Yeosu já bio 6a bía, ó o bía nɔn 6a yi: «Héyíi! Míén! Nùpua na lò hereka so wee wé cá tni bānsó dāni le? Bùéé. Ba vānvárowá lé bía wee wé cá a dāni. Inén yí buara bía wee leéka le mí téréna bío yi dé. Bía zū le mí lé 6a bè-kora wérowá lé bía á í buara bío yi.»

Mu bè-kta lè mu bè-fla wi mín jindá yi

(Matiye 9.14-17; Luki 5.33-39)

¹⁸ Wizonle búí ó o Zān Batiisi ní-kenínia lè 6a *Farizéwa ní-kenínia lù mí jini. A 6a nùpua búí wá búéé tuara a Yeosu yi: «Lée webio nɔn ó o Zān Batiisi ní-kenínia lè 6a Farizéwa ní-kenínia wee lí mí jini á únén ní-kenínia bɛ̀n yí máa wé mu?»¹⁹ O o Yeosu bía nɔn 6a yi: «Mí wee leéka le bía 6a von mu yaamu sánú díró yi á 6a so dá a bio le 6a lí mí jini ká a há-fla bân bāa làa ba wi mín wán le? Bún yí dá máa wé. ²⁰ Éé ká páahú búí khíi dá, ó o há-fla bân bāa 6a á lén 6a t̄ahú, bún ká 6a máhá wé è lí mí jini.

²¹ «Nùpue máa lá nín-ké-finle bio búí máa lá làa báká kɪnle. Lé bio ká a wó mu, á le nín-ké-finle á à wíoka à lɛ̀ɛ ho. ²² Làa bún sɪi, á nùpue máa kúee *dívɛ́n fla s̄māni-kta yi. Lé bio ká a kúaa ho bín, ká ho hía wee za, á hã à nāma. A ho dívɛ́n lè hã s̄māniwa á à páani í yāa. Ho dívɛ́n fla ko ho kúee hã s̄māni-fla yi.»

O Yeosu wee zéeni ho Sabaa bio ya-binbirí

(Matiye 12.1-8; Luki 6.1-5)

²³ Ho *Sabaa búí zòñ ká a Yeosu wee káa há mana búí yi, ó o ní-kenínia wee khé ho dínló ho wòhú nísáni à là. ²⁴ A 6a *Farizéwa wee bío lá a Yeosu. «Loñ, lée webio nɔn á ũ ní-kenínia wee sáráa ho Sabaa zòñ ká wa lándá jòñ hò mu?»²⁵⁻²⁶ O o Yeosu bía nɔn 6a yi: «Bio ó o *Davidee yánkaa wó á mí dín yí káranna yí mɔn le? Mu wó le *Dónbeení yankarowá jùhúso beení Abiataare páahú. O Davidee lè mí ninzáwa á le híni hía dá á 6a yí yú bio 6a á dí. O orén mí bɛɛre zon le Dónbeení zii yi á zoó lá le Dónbeení hámu búuru lá, ò o mún buan ho búí lée nɔn mí ninzáwa yi, ká le Dónbeení yankarowá mí dòn lé bía jòñ lá ko 6a wé là ho làa bio ho lándá bórāa mu.»²⁷ O o Yeosu pá bínia bía nɔn 6a yi: «Ho Sabaa bārā ò o nùpue bio wé se, ká nùpue yí léra Sabaa bio yi. ²⁸ Lé bún nɔn ó o Nùpue Za á ho Sabaa bio mún wi nii yi.»

3

O Yeosu wéera a nii na báhó hurun

(Matiye 12.9-14; Luki 6.6-11)

¹ Bún mɔn ó o Yeosu bínia van 6a *zúífúwa kàránló zii yi. Mu zòñ à nii búí wi bín á báhó hurun. ² A 6a *Farizéwa na wi bín bò mí yío o Yeosu wán le mí í loñ ká a wéé o nii mu ho *Sabaa zòñ, lé bio 6a wi 6a zéeni a Yeosu mu wékheró bio. ³ O o Yeosu bía nɔn o nii na báhó hurun yi: «Lii híni búee lée dín 6a nùpua búenbúen yahó le 6a mi fo.»⁴ Bún mɔn ó o Yeosu tuara bía wi bín yi: «Wa lándá yi á lé mu yén ó o nùpue ko ò o wé ho Sabaa zòñ? Lée bè-tente lée, táá lée bè-kohó? Lé ho káni a nùpue lée, táá lé ho díá ò o hí?» A bía wi bín yí bía dɛɛ. ⁵ O o Yeosu lořna 6a búenbúen yi khíi fò lè le sí-cíflé. O mún yi wee vá lè mí soóbɛɛ bio 6a yiwa tunka bio yi. O o wáa bía nɔn o nii yi: «Hóóni ũ báhó.» O o nii hóónia ho á ho dɛɛnía wan. ⁶ A 6a Farizéwa fò mín á 6a ló á dɛɛnía lée kúaa mín wán lá a *Herodee kuure nùpua, á 6a wee loñ bio 6a á wé á á búerāa o Yeosu.

* 2:25-26 Mí loñ Samuwéle nín-yáni vtaht 21.1-7

Ba zāamāa wee lé buen o Yeesu c̄sn

⁷⁻⁸ O Yeesu lè mí nì-kenínia wà van ho Kalilee vū-beení jii á 6a minka zāamāa bò a yi. Ba nùpua mu 6úí ló ho Kalilee k̄shū yi. Ba 6úí ló ho Zudee k̄shū lóhó na 6a le Zeruzalεemu yi, lè ho k̄shū mu lórá 6úí yi mún. Ba 6úí ló ho Idumεε k̄shū yi, lè ho Zurudēn muhū m̄ón. Ba 6úí ló há ló-zàwa na bāmakaa ho Tiire lè ho Sidōn lórá yi. Bán zāamā-kúii so hía wee buen o Yeesu c̄sn, lé bío 6a j̄á bío ó o wee wé búenbúen. ⁹ O o Yeesu wáa le mí nì-kenínia 6ua ho woohū 6úí buennáa bèra a na ká 6a zāamāa hía wee hénka a, ò o zo hon. ¹⁰ Mu bon. Bío ó o wee weé 6a nùpua c̄r̄εε kà síi, á bía mu vāmú wee beé lò wee j̄aa mín o wán, bèra à na ò o yí 6a túii yi. ¹¹ Ba nùpua na 6a c̄nāwa wi yi ká 6a sansan m̄on o Yeesu, á 6a lé lùiorá a tá, á wé wāamaka ká 6a á bío: «Fó lé le Dónbeení Za.» ¹² Ká a Yeesu mahá wee hení mu na 6a yi le 6a yí há mí bío na nùpua yi.

O Yeesu hueekaa mí tonkarowá ptrú j̄un
(Matiye 10.1-4; Luki 6.12-16)

¹³ B̄n m̄ón ó o Yeesu yòora le 6úee 6úí wán, ò o von 6a nùpua 6úí á 6a 6ueé yòora a c̄sn. ¹⁴ O o hueekaa 6a píru j̄un 6a t̄ahū á có yèni làa tonkarowá. O hueekaa 6a á 6a kerí mín wán làa wo ò o wé tonka á 6a bue le Dónbeení bío. ¹⁵ O mún non ho pánká 6a yi á 6a wé ja le 6a c̄nāwa lén bía 6a wi yi. ¹⁶ Bía ó o hueekaa yènnáa lé hía ká:

O Sim̄on, yia ó o có yèni làa Piere.

¹⁷ O Zaaki lè mín za Zān na lé o Zebedee zāwa. O Yeesu có 6a yèni làa Buanezεesi, b̄n kúará le «nùpua na ka lòn vlohó na wee námaka.*»

¹⁸ O Andere, o Filiipu là a Baatelemii,

o Matiye là a Toma,

o Zaaki na lé o Alifee za,

o Tade, o Sim̄on na lé 6a Zelootewa† kuure nùpua nì-kéní.

¹⁹ O Zudaa Isikariote na khii dé o Yeesu mí zúkúsa níi yi.

O Yeesu d̄ar̄ló yi ló Satāni c̄sn
(Matiye 12.22-32; Luki 11.14-23; 12.10)

²⁰ B̄n m̄ón ó o Yeesu b̄nía 6ueé lion le z̄ii yi. A 6a minka zāamāa t̄n 6ueé fò mín fúaa o Yeesu lè mí nì-kenínia yáa yi yú páahū máa d̄iraa. ²¹ Bío á 6àn nūwá j̄á mu, á 6a ló wá 6ueé fé o, á 6a wee bío le o j̄uhū m̄ia b̄n.

²² Ho *lándá bío zéenilowa na ló ho Zeruzalεemu yi 6uara b̄n bán 6èn wee bío: «Mu lé 6a c̄nāwa j̄uhūso na 6a le *Belezebuule³ lé yia wi o yi. Lé wón non ho pánká wo yi ó o dà wee janáa 6a c̄nāwa lén bía 6a wi yi.» ²³ O o Yeesu wáa von 6a wee b̄ioráa lè há wáhio: «O *Satāni yí dà máa ja mí ninzāwa c̄nāwa. ²⁴ Ká k̄shū dà-kéní nùpua hía wee fi mín yi, se hón k̄shū so máa va yahó. ²⁵ Ká z̄i-j̄uhū dà-kéní nùpua hía wee fi mín yi, á hón z̄i-j̄uhū so máa va yahó. ²⁶ Ká a Satāni hía wee fi lè mí ninzāwa c̄nāwa, ká a b̄éni sankaa, ó o pánká máa va yahó ká ho ò yáa. ²⁷ Nii woon yí dà máa zo pánká 6ānsó z̄ii á máa zoó khuii o níi bío ká a yí can o pánká 6ānsó mu yí vó. Ká a mahá can wo vó, ó o zoó khuii o z̄ii bío búenbúen á à lènnáa. ²⁸ Le i mí ho t̄iá na mia: Ba nùpua bè-kora lè 6a b̄n-kora na 6a á bío le Dónbeení d̄ani yi búenbúen á le Dónbeení dà khii s̄n ñ díá á à na 6a yi. ²⁹ Ká yia mahá khii bía le b̄n-kohó á leéra le Dónbeení Hácírí yi, wón bío á le Dónbeení máa s̄n máa díá máa mi hūhū. Mu ò j̄á a j̄uhū yi f̄éεε.» ³⁰ O Yeesu bía ká síi non 6a yi, lé bío 6a wee bío le o c̄nā wí o yi.

O Yeesu 6àn nūwá binbiri
(Matiye 12.46-50; Luki 8.19-21)

³¹ Bío ó o Yeesu 6àn nu lè 6àn zāwa wáa 6ueé d̄n, á 6a lée d̄n ho khūuhū, á 6a tonkaa o 6úí le wón zoó ve o. ³² Ba nùpua na kará k̄nía o Yeesu yi boo, á b̄n á yia 6a tonkaa 6ueé wee bío làa wo: «Loñ, mín nu lè mín zāwa [lè mín h̄inni] wee cá fo, 6a lée wi ho khūuhū.» ³³ O o Yeesu bía: «Lé o yén lé wán nu? A wán zāwa lé 6a yén?» ³⁴ O o lorina bía kará k̄nía wo yi khii fò, ò o bía: «Mi lorí! Wán nu lè wán zāwa wi hen. ³⁵ Lé bío á yia wee wé le Dónbeení síi bío se wón lé wán za, t̄aa wán h̄inló, t̄aa wán nu.»

4

O d̄iro wáhiire
(Matiye 13.1-9; Luki 8.4-8)

¹ O Yeesu t̄n wíokaa wee kárán 6a nùpua ho Kalilee vū-beení jii. Ba minka zāamāa k̄nía wo yi, ó o wó san zon ho woohū á zoó kará. Ho woohū mu wi mu j̄umu yi, ká 6a zāamāa bán lée wi le 6ón6óore yi mu j̄umu jii. ² O hía wee wá há wáhio á kárannáa 6a nùpua làa

* 3:17 Ba zúifūwa c̄sn, ó o nùpue na ka lòn vlohó na wee námaka lé o nùpue na síi khúaa. † 3:18 Mi lorí Matiye vuhū 10.4 ‡ 3:22 Mi lorí Matiye vuhū 10.25

bío cêrêe. Bío ká lé bío ó o káránna làa ba: ³ «Mi tántá mi jíkònná. Nii búí ló van mí mǎhú yí, á wá vaá dé mí bè-dà. ⁴ Bío ó o wee dé mu, á mu búí lion ho wǎhú nísání, á 6a jínzàwa sèekaa búñ wá. ⁵ Mu búí lion ho búaaahó na le tǎní wi wán ká le yí lí, á mu dèenía ló, lé bío le tǎní yí boo búñ. ⁶ Bío le wii jǎ mu lè mí sòobé, á mu hon, lé bío mu naní yí zon ho tá yí sese. ⁷ Mu búí lion hen na há kíkara bia héra yí, á mu ló, á hún kíkara so hínon yóó pà mu, á mu yí yú bia húú. ⁸ Mu búí búñ lion ho tá na se yí, á mu ló, á yóó dǎn, á yú há bia bóní làa píru píru, búará-tín tǎn, khímàni khímàni.» ⁹ Búñ món ó o bía nǎn 6a yí: «Yia wee jí bío, á wón jí bío bia sese.»

O Yeesu wahio wǎrò jǎhú

(Matiye 13.10-17; Luki 8.9-10)

¹⁰ Bío ó o Yeesu páanía wi làa bia yí máa tà lé o món là a ní-kenínia píru jún, á 6a flora a le o zéení há wǎhio mu kúará làa mí. ¹¹ O o bía nǎn 6a yí: «*Le Dónbeení béeñí bío na kúará lá dǎn yí zú á minén yú zúna. Ká 6a ní-vio wee jí mu bío búenbúen lòn wǎhio. ¹² Lé búñ nǎn á 6a lé 6a núpua na yío wi ká 6a yí máa mi sese.

Ba múñ wee jí mu bío,

ká 6a yí máa zúñ mu 6àn kúará binbirí.

Ká búñ mía se 6a lá á à yèrémá à 6uen le Dónbeení cǎn,

á dèn lá à sèn ñ díá á à na 6a yí.»*

O Yeesu zéenia o díro wǎhiire kúará

(Matiye 13.18-23; Luki 8.11-15)

¹³ Búñ món ó o Yeesu bía nǎn 6a yí: «Ká le wǎhiire na ká 6àn kúará á mi yí zú, á mí ì wé kaka á à zúrínáa há wǎhio búenbúen na ká 6àn kúaráwa? ¹⁴ Le Dónbeení bióní ka lè mu bè-dà na ó o díro wee dé. ¹⁵ Ba núpua búí ka lè ho wǎhú nísání na le bióní lion yí. Hen ká 6a jǎ le Dónbeení bióní, ò o Satání dèení lén le 6a yiwa. ¹⁶ Ba búí ka lè ho búaaahó na le tǎní wi wán ká le yí lí. Hen ká 6a jǎ le Dónbeení bióní, á 6a tá le yí, á zámaka le bío yí. ¹⁷ Ká 6a mǎhá yí máa tà à le bióní mu wii 6a sese à va yahó. Ká le lònbee, táá ho kúará lénlò yú 6a le Dónbeení bióní bío yí, á 6a dèení pí le Dónbeení bío. ¹⁸ Ba búí ka lè ho tá na á há kíkara bia héra yí á mu bè-dà lion yí. Ba jǎ le Dónbeení bióní, ¹⁹ èe ká ho yíró bío yilera, lè ho nǎfòró símu na wee vǎní 6a núpua, lè mu biowa síwá cêrêe na 6a núpua sía wee vá yí, búñ wee wii 6a, á hè le bióní mu á le máa dǎn dèe búí wé. ²⁰ Ba búí 6àn ka lè ho tá na se bío. Ba wee jí le Dónbeení bióní á tà le yí. Bán ka lòn dínló na yóó ton, á ho búí yú há bia bóní làa píru píru, búará-tín tǎn, khímàni khímàni.»

Le fíntání wǎhiire

(Luki 8.16-18)

²¹ Búñ món ó o Yeesu bínía bía nǎn 6a yí: «O búí so wee wé dé fíntání à bíní lá láahó 6ún yí le? Táá 6ánsò so wee wé dé le zoo bǎrá kátà tá le? Búé. Ba wé dé le bǎrá hen na le ko le bǎrá yí. ²² Mu bío na sǎnkaa búenbúen khíi mi. A bío sà yí búenbúen bío khíi zúñ. ²³ Yia wee jí bío, á 6ánsò jí bío bia sese.»

²⁴ O Yeesu pá bínía bía bío ká nǎn 6a yí: «Mi wé jí bío wee bío na mia sese. Le wíló dèe na mi wee mǎnzá lè mu bío, lé dèn 6àn síi á le Dónbeení á à mǎnzá lè mí bío á à wíoka à bè mu búí wán á à na mia. ²⁵ Lé bío á yia bío wi á le è bíní ñ na mu búí wo yí á à bè mu wán. Ká yia dèe búí mía, á hári mu bè-za na ó o wee leéka le mu wi mí cǎn, á le pá à fé.»

Bío mu bè-dínii wee wé wé dǎnda 6àn wǎhiire

²⁶ O Yeesu tǎn bínía bía: «*Le Dónbeení béeñí bío 6onmín làa bío ká: Nii búí dó mí bè-dà mí mǎhú yí. ²⁷ O wee da à lée sǎn làa wizooní. Hón páahú so ká há bia wee háa à yóó lé ká a yí zú bío mu wee wéráa. ²⁸ Ho tá miten wee wé à mu bío na dó à lé, á wé mí mùuní, á te, á kútee mí yío. ²⁹ Ká ho dínló hía bon, á láró dǎn, ò o mǎhú 6ánsò dèení lá mí khónle ká a khe ho.»

Ho mútáadè vǎndèe beere wǎhiire

(Matiye 13.31-32; Luki 13.18-19)

³⁰ Búñ món ó o Yeesu tǎn pá bínía bía: «Lé mu yén á wa dà à tée lè le Dónbeení béeñí? Lé le wǎhiire yén á wa à dǎn wán á à zéenínáa le béeñí mu bío? ³¹ Mu bío dà à tée lè le vǎndèe na 6a le mútáadè 6àn beere. Le ka cínú á po há bia búenbúen na ho dímjǎ yí. ³² Ká 6a dù le á le lé, á dà poi ho zen-6uahó bè-vànií búenbúen, á lakara keñí á tǎró wé, á 6a jínzàwa wé dǎn tá mí lenna yí.»

(Matiye 13.34-35)

* 4:12 Mi lorí Ezayii vtauhú 6.9-10

³³ Lé ká síi ó o Yeesu hía wee wàráa há wàhio cèrèè làa hía ká bân síi bío, á zééníáa le Dónbeení bioní na 6a núpua yi. O hía wee kàrán 6a à héha làa bío á bíá wee jí a cín dà à zúrínáa há kúará. ³⁴ O hía máa wé bío lé 6a zámáa ká a yí máa wà wàhio. Ká páahú na ó orén lé mí nǐ-kenínia wi mí dòn, ò o zééní há kúará na bán yi.

*O Yeesu dñña ho pinpiró
(Matiye 8.23-27; Luki 8.22-25)*

³⁵ Mu nònzon mí bεεε ziihú, ó o Yeesu bíá nòn mí nǐ-kenínia yi: «Mi wa khí lé ho vū-beení mǎn.» ³⁶ Á 6a wáa wà díá 6a zámáa. Ho woohú na ó o Yeesu lá wi yi lé hía ó o nǐ-kenínia zon làa wo á 6a wà. Há wonna búí mún sùaráa yi làa ba. ³⁷ Cúa-yen á ho pinpi-beení hínon wee và, á mu jumu wee yànbónka zo ho woohú. Lónbio á ho yòó wee sí lé mu jumu. ³⁸ Mu wee wé ó o Yeesu líi duma ho woohú fíkshú sá mí jùhú á mu dàmú 66. O o nǐ-kenínia sǐnía wo á bíá nòn wo yi: «Núhúso, wa à hí. Mu so léé bío na yí ciran fo léé?» ³⁹ O o Yeesu sǐna námakaa ho pinpiró yi, ò o bíá nòn ho vū-beení jumu yi: «Wé tété.» Á ho pinpiró dēnía dñn. Á mu búenbúen wó tété. ⁴⁰ O o Yeesu bíá nòn mí nǐ-kenínia yi: «Léé webio nòn á mi zánanáa? Á lé minén pá dñn yí dó mí sía mi lon?» ⁴¹ Ká bío 6a zána dakhíina, á 6a wee bío mún yi: «Páa! O núpue mu lé o yén síi ká? Hàrí ho pinpiró le mu jumu ó o bíaráa, á mu pá bò a bioní yi.»

5

*O Yeesu nòn 6a cínáwa léra o nǐ búí yi
(Matiye 8.28-34; Luki 8.26-39)*

¹ Bún mǎn á 6a wà khíi dñn ho Kalilee vū-beení mǎn ho Zerasaa* kshú yi. ² Bío ó o zoó ló ho woohú yi léé wee dñn, á bún ò o nǐi búí ló 6a nǐ-hía nùuní† á wee sí a yahó. O cíná búí wi o nǐi mu yi á wee beé o lò. ³ O wee cāa 6a nǐ-hía nùunii. Núpue yí dá máa bíni máa ca a làa dēe woon, hàrí lé há zuakúaríwá. ⁴ Pǎnna cèrèè 6a can wo lé há zuakúaríwá. Ká a màhá wee wé khòo há zuakúaríwá, á háaka há claní na wi o zení yi. Pánká bānsu na dà a bío wón mía. ⁵ Fúuu lé há wizooní, ká lé 6a nǐ-hía nùuníi lé há búaa ó o wi yi, á wee wāamaka ká a hūaa míten 6óoníka yi lé há huua.

⁶ O nǐi mu khèra mǎn o Yeesu ó o lúwa 6uara á 6ueé líi búrá á tá ⁷ ò o wee bío bío ká pǎnpǎn: «Dónbeení na wi mu bío búenbúen jùhú wán Za Yeesu! Léé webio fo lon làa mí? Sábéré, í wee yanka fo le Dónbeení yèni yi, yí yáa í bío.» ⁸ O bíá bún, lé bío ó o Yeesu wee kíká a cíná na wi o yi le o lé. ⁹ O o Yeesu túara a yi: «Ú yèni 6a le we?» O o bíá: «Í yèni 6a le Zámáa, lé bío wa boo.» ¹⁰ O o wee yanka a le o yí ja mí lén ho kshú mu yi.

¹¹ Mu wee wé á nǎnbù-foohú búí wee dí le 6úee nǐsání. ¹² Á 6a cínáwa mu yankaa o Yeesu ká: «Na ho wshú wen le wa vaa zo 6a nǎnbùeéni na ká yi.» ¹³ O o Yeesu nòn mu wshú 6a yi. Á 6a cínáwa mu ló a nǐi yi á vaá zon 6a nǎnbùeéni yi. Á 6a búenbúen yòó lúwa le 6úe wán á kúenkaa líi zon ho vū-beení yi á húrún. Ba à yí lòn muaaseé jún sii.

¹⁴ Á bíá lá wee pa 6a lúwa vaá bíá mu nòn bíá wi mí manawà yi, á bíá mu nòn bíá wi ho lóhó yi. Á 6a núpua ló wà 6ueé lorí bío wó. ¹⁵ Bío 6a 6ueé dñn hen na ó o Yeesu wi yi, á 6a mǎn o nǐi na 6a minka cínáwa lá wi yi, ò o wó mí nǐ-tente á zǎ mí sía kará, á 6a zána. ¹⁶ Á bíá mu wó yío yi lá bío wó a nǐi na 6a cínáwa lá wi yi làa bío wó 6a nǎnbùeéni yi á fεera nòn bíá ló 6uaraka yi. ¹⁷ Á 6a wee yanka a Yeesu le o sáberé ò o lén díá mí.

¹⁸ Páahú na ó o Yeesu bíniá wà yòó zo ho woohú yi, ó o nǐi na yú míten 6a cínáwa nǐi yi yankaa wo le o díá le mí bè làa wo. ¹⁹ O o Yeesu pá ò o bíá nòn wo yi: «Bíni va mún zii á vaa bío ú màkárí na ó o Núhúso zúrína, làa bío ó o wó nòn foñ búenbúen á na 6a núpua yi.» ²⁰ O o nǐi mu 6èn wáa wà á tò há Lórá Bío Pírú kshú yi ká a wee yényení bío búenbúen na ó o Yeesu wó nòn wo yi. Á bíá búenbúen na jí mu á mu wó coon dakhíina.

*O Zayiruusi htnló là a hāa búí wεéró bío
(Matiye 9.18-26; Luki 8.40-56)*

²¹ Bún mǎn ó o Yeesu zon ho woohú, á yèrémáa khú ho vū-beení mǎn, hen na ó o ló yi 6uararáa. Á 6a minka zámáa 6ueé kñia wo yi ká a wi mu jumu jii. ²² Hón páahú so yi á bún 6a *zúífúwa kàránló zii ya-dí búí na yèni 6a le Zayiruusi 6ueé dñn. Bío ó o 6ueé 6ó a Yeesu yi ó o líi búrá a tá, ²³ á wee 6ón6óní a ká síi: «Í hínló máa fen, í wee fio fo, sáberé á ù 6uee bè ú nǐi o wán ò o lò fá.» ²⁴ O o Yeesu wáa bò làa wo á 6a wà. Á 6a minka núpua 6ura bò a yi. ²⁵ Háa búí wi 6a fñhú á wee mí mí sεeró fεεε á dñn há lúluio píru jún á ho máa fí. ²⁶ O lò bon làa sòobéε le tñni 6ánsowá níní yi, á nǐi bío búenbúen vó. Ká a màhá pá yí yú míten.

* 5:1 Ho Zerasaa lé há Lórá Bío Pírú kshú ló-beení. Le Dónbeení bioní vǎnna búí yi á ho Kadaraa lé ho Zεekesa lórá lé hía bío bíá. † 5:2 Ba zúífúwa búráa lé warén búráa yínón dà-kéni. Ba fù wee wé cé mí búráa há 66-leera yi kúia. Lé hñn búráa so síi ó o khéero ló yi 6uararáa o Yeesu cñn. ‡ 5:25 Mi lorí Levii nuwá vuahú 15.25-33

O vǎmú yáá wíokaa wee dé wán. ²⁷ O háa mu hía jí a Yeesu bío, lé bún nǎn ó o ǒueé zon 6a zǎamáa yí, á ǎána zoó 6o a Yeesu yí, á túaa o dà-zínii yí là a mǎn. ²⁸ O lá wee bío bío ká mí yí: «Hen ká í dǎrina túaa o dà-zínii yí, á í ì wa.» ²⁹ Bío ó o 6èn yú zoó túaa o dà-zínii yí, ó o sɛɛró dɛɛnía dín, ó o zúna mu mí sǎnia yí le mí wan. ³⁰ Mí lahó yí, ó o Yeesu zúna le pǎnká 6úí ló mí yí, ó o yèrémáa dín 6a zǎamáa yí ò o túara: «Lée wée túaa í dà-zínii yí?» ³¹ O o ní-kenínia bía nǎn wo yí: «Fo yí mǎn bío 6a núpua 6urarára fǎ á wee ǎaa mín le? A ù pá wee túa le lée wée túaa foñ.» ³² Ká a Yeesu wí ò o zúrí yí wó mu, ó o wee loñ mí nísáa yí. ³³ O o háa zǎna, ó o wee zá, lé bío ó o zú bío wó a yí. O o wá 6ueé líí 6úrá a Yeesu tá, ò o fɛɛra bío mu wóráa 6úen6úen nǎn wo yí. ³⁴ O o Yeesu bía nǎn wo yí: «Wàn hínló, bío fo dó ù sii mií, lé bún wɛéra fo. Wáa lén, vaa yí hɛéra. Fo wan mu wóráa.»

³⁵ Bío ó o Yeesu wee bío ká sii á bún 6a tonkarowá 6úí ló a Zayiruusi zii ǎn o mǎn á 6ueé wee bío làa wo: «Ū hínló wáa húrun. Fo tǎn pa á sɛé o ní-káranló le?» ³⁶ Ká a Yeesu máhá yí loñna lé 6a cǎn ò o bía nǎn o Zayiruusi yí: «Yí titika, dé ù sii mií.» ³⁷ O Yeesu yí tà le núpue lɛɛní mí ká mu yínǎn o Piere lá a Zaaki lé mín za Zǎn. ³⁸ Bío ó o vaá dǎn o Zayiruusi mu zii, ó o Yeesu mǎn bío le lùe kánkáa dǎnnáa. Ba núpua wee wá pǎnpǎnpǎn. ³⁹ O o Yeesu yòó zon le zii yí ò o bía nǎn 6a yí: «Lée webio te hǎn minka kánkáa so. Lée webio nǎn mí wee wáráa ká sii? O hínzo-za mu yí húrun, o lée yí na duma.» ⁴⁰ A 6a wee zùarika a yí. O o wáa le 6a 6úen6úen lé, ò o fó a hínzo-za 6àn maá lé 6àn nu le mí ní-kenínia nùwá tǎn á zonnáa hen na ó o hínzo-za wí yí. ⁴¹ O o líí fù a ní yí ò o bía: «Talita kumi.» (Bún kúará le «hínzo-za, le í bío mu na foñ, lii híní»). ⁴² O o hínzo-za dɛɛnía líí hínǎn wee varáka. O teró lúlúio yú píru ǎn. Bío 6a mǎn mu ká sii á 6a wó coon dákhiina. ⁴³ Ká a Yeesu máhá henía mu nǎn 6a yí le 6a yí bío mu le núpue jí. O o bínía bía le 6a na mu bío wo yí le o dí.

6

Ho Nazarɛte lóhósa yí tà a Yeesu bío (Matiye 13.53-58; Luki 4.16-30)

¹ Bún mǎn ó o Yeesu ló hǎn lahó so yí á wá van ho lóhó na ó o dǎn yí. O o ní-kenínia bò làa wó. ² Bío ho Sabaa dǎn ó o zoó káranna 6a núpua 6a *zúifúwa káranló zii yí. Ba minka núpua na jí a bióní á wó coon dákhiina. A 6a wee bío: «Bíó ká 6úen6úen ó o yú wen? O bè-zúrímíni lé mu yéréké biowa na ó o wee wé ó o yú wen?» ³ Yínǎn orén lé o 6úen-khɛero le? A 6àn nu yínǎn o Mari le? O Zaaki lá a Zozee lá a Zude lá a Simǎn, bán so yínǎn 6àn záwa le? A 6àn híníi làa wen yí wí mín wán hen le?» Lé bún nǎn á 6a yí táráa o Yeesu bío. ⁴ Ká a Yeesu máhá bía nǎn 6a yí: «Le *Dónbeení jí-cúa fɛɛro wé yí le kǎnbii lùe 6úen6úen yí. Ká 6àn kúrú lóhó mí bɛɛre núpua, lé 6àn temínlowá lé 6àn zí-júhú núpua bán máa wé kǎnbi o.» ⁵ O Yeesu yí wó yéréké bío bín, ká mu yínǎn 6a vǎnvarowá nùwá yen na ó o bò mí níni wán á wɛéra. ⁶ Bío 6a yí dó mí sía wo yí á wó a coon.

O Yeesu tonkaa mí ní-kenínia lé 6a nùwá ǎn ǎn (Matiye 10.5-15; Luki 9.1-6)

Bún mǎn ó o Yeesu tò há lórá na bámakaa bín yí, á wee káran 6a núpua. ⁷ O von mí ní-kenínia píru ǎn á wee tonka lé 6a nùwá ǎn ǎn. O nǎn ho dǎn ló 6a yí, á 6a wé kíkánáa 6a cínáwa yí, ⁸ á bía bío ká nǎn 6a yí: «Mí yí 6ua dɛɛ á láráa ho wǎhú ká mu yínǎn le búin-za mí dón. Mí yí 6ua bè-dínii, táa poure. Mí yáá pá yí 6ua wárí. ⁹ Mí zí há nakáa ká a 6úí yí 6ua báká 6úí á sɛení hía ó o zá.» ¹⁰ O o bínía bía: «Mí wé vaá zon lóhó lée lóhó yí, á le zii na mí láara yí lé bín á mí kɛɛní yí fúaa mí léro ho lóhó mu yí. ¹¹ Ká lóhó na sa wé pá le mí máa làa mí wán, táa ká 6a pá le mí máa jí mí cǎn, ká mí wee lé ho yí, á mí púaa mí zení khúnkúhni kúia bín.* A bún ñ zéeni làa bán le 6a wó khon.» ¹² A 6a 6èn wá dɛn jii so wán, á vaá wee hɛɛ bue mu na 6a núpua yí le 6a yèrémá mí yilera lé mí wárá. ¹³ Ba cínáwa cɛɛɛ 6a wee ǎa lén bía 6a wí yí, á mún wee khii ho jíiló lé 6a vǎnvarowá cɛɛɛ, á wɛé 6a.

O Zán Batiisi 6úeró bío (Matiye 14.1-12; Luki 9.7-9)

¹⁴ Bún ñ wé ò o bɛɛ *Heroode† jí a Yeesu bío, lé bío ó o yèni ló há lùe 6úen6úen yí. Ba núpua 6úí wee bío le lé o Zán Batiisi á vɛera, le lé bún nǎn ó o dà mu yéréké bío wee wéráa. ¹⁵ Ká 6a 6úí bán 6èn wee bío le mu lé o *Elii. Ba 6úí yáá 6èn wee bío le mu lé le *Dónbeení jí-cúa fɛɛrowá na yáania ní-kéní. ¹⁶ Bío ó o Heroode jí mu ká, ó o le éee! Le o Zán Batiisi na mínɛn nǎn le jii 6a kúio júhú lé wón bínía vɛera le.

* 6:11 Mí loñ Matiye vuahú 10.14 † 6:14 O Heroode na 6a bía bío hen lé o Heroode Antipaasi.

17-20 Bío kà lé bío mu wóràa: O Heroode hía fó mín za Fíliipu[‡] 6àn hãa Herodiade yan. O o Zàn bía nòn wo yi: «Mín za 6àn hãa á fo yí ko à ù fé ya.»[§] Bío ó o Herodiade ná mu ó o sñi cá a Zàn yi, á wí ò ò cá a 6úeró yahó ká a máhá yí dàrina mu yí wó, lé bío ó o Heroode mu fù wee hézsn o Zàn. O zù le o lée nì-tente na bío sã le Dónbeení yi, ó o 6èntfn fù pan o bío. Hen ká a wee jí a bióní, ò o máa zūn bío ò ò wé sese, ò o ñn pá wa a bióní jíló. Ká bñn pá yí hò bío ó o nòn le jii á 6a wíira a Zàn mu can dó ho kásó yi, á weéraràa o Herodiade sli.

²¹ A nònzòh na ó o Heroode mu teró wizonle bánbáa 6ueé ðn yi, ó o Herodiade wáa bò bñn yi á wóràa bío ó o lá wee leéka. Mu zoñ ó o Heroode wó ho sñn-beení ò o von mí léení nì-beera, á von 6a dásíwá ñúnása lè ho Kalilee kòhú bá-zàwa. ²² Mu zoñ ó o Herodiade hñnló á wá zon hen na 6a wee dí ho sánú yi, á zoó yon. O o bío weéra a Heroode làa bía ó o von sía. O o Heroode wáa bía nòn o hñnzoró yi: «Bío fo le fo ò cá á ù zéeni, á ï na mu foñ.» ²³ Fúaa o hía báa á bía bío ká: «Bío 6úen6úen na á fo le fo o cá á ï na foñ, hàrí mu wéí léení 6àn sanká màní, á ï pá à na mu foñ.» ²⁴ O o hñnzoró wáa wá lée tùara mín nu yi: «Lé mu yén á ï ko à ï bío le o *Heroode na mí coon?» A wón bía nòn mí hñnló yi: «Lén zo o bío le o Zàn Batiisi ñúhú lè hía ò o na foñ.» ²⁵ O o hñnzoró ðènia yèrèmaa bánbáa zon o béè cón á zoó bía bío ká nòn wo yi: «O Zàn Batiisi ñúhú lè hía à ù wáa dé ho len6uen yi na mí.» ²⁶ O o béè sánka 6úen6úen yòò tò. Ká a máhá yí wí ò ò pí bía ó o von yahó bío ó o báa bío yi. ²⁷ Mí lahó yi ó o ðènia tonkaa mí dásí nì-kéní, á nòn le jii yi le o vaa kúii o Zàn Batiisi ñúhú 6ua 6uennáa. O o dásí nñi wá van ho kásó zii yi, á vaá kúio o Zàn Batiisi ñúhú, ²⁸ á dó ho len6uen yi á 6ueé nòn o hñnzoró yi, á wón 6uan vaá nòn mín nu yi. ²⁹ Bío ó o Zàn Batiisi nì-kenínia ná mu, á 6a 6ueé lá a vaá nùuna.

O Yeesu ðintá 6a minka zàamáa
(Matiye 14.13-21; Luki 9.10-17; Zàn 6.1-14)

³⁰ Ba tonkarowá vaá bñnia 6uara a Yeesu cón, á 6ueé fèera bío 6a wó làa bío 6a kàráanna 6úen6úen lè 6a ñupua á nòn wo yi. ³¹ Ba ñupua na wee 6uen ká 6a bñn lén á boo dá, fúaa o Yeesu lè mí tonkarowá yí yú ho páahú máa díráa. Lé bñn nòn ó o biaráa bío ká nòn 6a yi: «Mí 6uen le wa khèn lé á mí lée yí vñn cñnú.» ³² A 6arén mí ðòn wáa zon ho woohú á khèra ló van hen na á ñupue mía yi. ³³ Ká ñupua cèrèè máhá mòn 6a lénló, á zūna 6a. A 6a lóka há lórá 6úen6úen yi á 6úunia dú a Yeesu lè mí tonkarowá yahó van ho lahó mu yi. ³⁴ Bío ó o Yeesu zoó ló ho woohú yi, ó o mòn 6a minka zàamáa. A 6a màkárí 6uan wo yi, lé bío 6a 6onmín lòn pia na paro mía. O o wáa kàráanna 6a làa bío cèrèè. ³⁵ Bío le wii wee tè, ó o Yeesu nì-kenínia vá 6ueé 6ó a yi á bía nòn wo yi: «Le wii tò, à hen na wa wi yi, á ñupue mía yi. ³⁶ Bío le 6a ñupua mu lén wa há manawá lè há lórá na sùaràkaa hen, á vaa ya mu bío dí.» ³⁷ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Minén miten na mu bè-ðinii 6a yi.» A 6a bía nòn wo yi: «Hàrí wa vaa yá wén-hàani* khíá-ñun búurú 6uee na 6a yi, á hon pá máa yí 6a.» ³⁸ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Mí vaa loñ le lée búurú bío yen ká mí cón.» Bío 6a van 6uara, á 6a bía nòn wo yi: «Lée búurú bi-zàwa bío hònú làa cezàwa bùaa ñun.» ³⁹ O o Yeesu wáa nòn le jii mí nì-kenínia yi le 6a sanká 6a ñupua le 6a kéení lè mí kúio le jí-sio wán. ⁴⁰ A 6a kará lè mí kúio. Ba 6úí lè ho khimáni khimáni, 6a 6úí lè ho 6úará-ñun làa píru píru. ⁴¹ O o Yeesu wáa fó ho búurú bi-zàwa bío hònú lè 6a cezàwa bùaa ñun 6uan, ò o hóonia mí yahó ho wáayi á wee fio, ò o dó le Dónbeení bārāká, ò o cèèkaa ho nòn mí nì-kenínia yi le 6a sanká na 6a ñupua yi. O mún sankaa 6a cezàwa bùaa ñun nòn 6a 6úen6úen yi. ⁴² Ba lè mí nì-kéní kéní yú dú á sù. ⁴³ Ho búurú lè 6a cezàwa na là ká á 6a nì-kenínia khuiira, á mu sù há sákíwá píru ñun. ⁴⁴ Bía dú mu, á 6a báawa mí ðòn á yú ho muaaseé hònú.

O Yeesu wee varáka ho vù-beení ñumu wán
(Matiye 14.22-33; Zàn 6.15-21)

⁴⁵ Bñn mòn ó o Yeesu ðènia kíkka mí nì-kenínia yi le 6a zo ho woohú á dí mí yahó khí ho vù-beení mòn lè ho Betesayidaa lóhó cón, ká minén ñ na ho wñhú 6a zàamáa yi á 6a á 6oka. ⁴⁶ Bío 6a saawaa mín yi vó, ó o vaá yòora le 6úee ñii wán á wá yòò fio le Dónbeení yi. ⁴⁷ Ho tá á á bío le mí í hì, á bñn ho woohú na ó o nì-kenínia zón á zoó wí ho vù-beení sti yi. O o Yeesu mí ðòn lée ðn le 6ón6óore yi. ⁴⁸ O o mòn ò o nì-kenínia lò wee be lè ho woohú paró, lé bío ho pìnpíró wee sí 6a yahó. Há tá-tía yi, ó o Yeesu wee varáka mu ñumu wán á má 6a, á wá vaá nikhíí 6a. ⁴⁹ Bío 6a mòn wo ò o wee varáka mu ñumu wán, á 6a wee leéka le o lée nì-hñnbóní. A 6a wee wáamaka. ⁵⁰ Ba 6úen6úen á yia yi mòn wo mía. A 6a zónkaa dàkhíina. Ká a Yeesu ðènia bía làa ba: «Mí hení mí sía, mu lé ínén, mí yí zsn bío.» ⁵¹ O o yòó

[‡] 6:17-20 O Fíliipu na 6a bía bío hen lé yía hía wi ho Oroomu lóhó yi. Wón wi mí ðòn là a Fíliipu na fàrá ho Sezaaree lóhó. O Heroode hía fó 6àn hãa yan ká a yío wi lua. [§] 6:17-20 Mí loñ Levii nùwá vuaht (Lévítique) 18.16 ^{*} 6:37 Le wén-hñnló dà-kéní wee yi o ñupue nì-kéní wizon-kùure sámú sáání.

zon ho woohú yi láa ba, á ho pinpiró ðín. O o ñi-kenínia wó coon dàkhíina. ⁵² Ba yi zúna mu yéréké bio na ó o wó lè ho búurú àn kúará, lé bio 6a tun mí yiwa.

⁵³ Ba káa ho vū-beení khíi ðn ho lahó na 6a le Zenezareete kōhú, á 6a can mí woohú mu jumu jii. ⁵⁴ Bio 6a zoó ló ho woohú yi á 6a núpua na man o Yeesu ðeñía zūna a, ⁵⁵ á 6a héera bía a bio. Á 6a núpua wee lé lùá búenbúen yi á 6ua mí vánvárowá ká 6a wi mí dāmu sía wán, á varáa o cón hen na 6a wee jí le o wi yi. ⁵⁶ Lùá búenbúen na ó o Yeesu wee va yi, há ló-záwa lé há ló-beera lé há manawá, á 6a núpua wee 6ua mí vánvárowá á varáa ho fémínló lara yi ká 6a yanka a le o díá le 6a tūiika a dà-zíni jii-káa yi. Á bía wee yi le tūii yi, bán búenbúen wee wa.

7

O Yeesu lè 6a Farizéwa wee wāni (Matiye 15.1-9)

¹ Ba *Farizéwa lé ho *lándá bio zéenílowa nūwá yen búii na ló ho Zeruzalemu yi, á gueé kúaa mín wán kñia o Yeesu yi. ² Ba loína man ò o ñi-kenínia búii wee dí á 6a yi seera mí níni á yi ceéarāa míten láa bio ho lándá bōráa mu. ³ Mu bon, 6a Farizéwa lé 6a *zúifūwa búenbúen á wee bè ho lándá na á àn maáwá zéenína nōn 6a yi. Ba máa wé dí ká 6a yi seera mí níni sese. ⁴ Ká 6a vaá ló ho yáwá yi á 6a máa dí ká 6a yi seera míten. *Lándáwá cèrèè na 6a yú mín maáwá cón á 6a wee bè yi: Há juunii sía, lè há ðúna lè há bánámáwá, bio na á há ko á há wé seeráa. ⁵ Á 6a Farizéwa lè ho lándá bio zéenílowa wáa túara a Yeesu yi: «Léé webio nōn á ù ñi-kenínia yí máa bèráa ho káranló na á wán maáwá nōn wēn yi, á wee dí ká 6a níni yí seera láa bio ho lándá bōráa mu?» ⁶ O o Yeesu wáa bía nōn 6a yi: «Ñi-kháwa yén! O *Ezayii tūúá sí mí wán páahú na ó o fēera le *Dónbeení jii-cúaa na ká mí dání yi. Bio ká lé bio ó o hía túara:

«Ba núpua na ká wee ùaani mí lè mí jini,
ká 6a yiwa yi, á 6a khèra láa mí.

⁷ Le ùaani na 6a wee na mí juhú mía.
Lé bio 6a núpua lándáwá

lè hía 6a wee káran láa mín.» *

⁸ O o Yeesu bínía bía: «Le Dónbeení lándáwá á mí wee pí díá, ká mí bè 6a núpua káranló yi.» ⁹ O o pá bínía bía: «Bio mí pá le Dónbeení lándáwá á mí bó mín kúru lándáwá yi léé bio na se mí cón sá! ¹⁰ Mu bon. O *Moyiize bía: «Kōnbi mín maá lé mín nu.»[†] Mu mún bía: «Yia bía khon mín maá táá mín nu dání yi, wón ko làa búeró.»[‡] ¹¹ Ká minén bán wee káran 6a núpua le ká núpue bía nōn mín maá yi tàá mín nu yi le mí níi bio na mí lá ko á mí séení láa wo léé Koroban. (Bún kúará le hámu na bio sá le Dónbeení yi.) ¹² Se mí nōn le níi wo yi ò o yí séení mín maá táá mín nu. ¹³ Ká mí wee wé ká síi se lé le Dónbeení bioní àn báhéé á mí wee lén le wán lè mí kúru lándáwá na mí wee zéení láa mín. Bún àn síiwá cèrèè á mí wee wé.»

Mu bio na wee tíi o núpue (Matiye 15.10-20)

¹⁴ Bún món ó o Yeesu von 6a zāamāa á bía nōn yi: «Mí búenbúen jí bio ká á zūn kúará: ¹⁵ Bio ó o núpue wee dí, bún ðeé woon yí máa tíi wo. Bio wee lé o síi yi, bún lé bio wee wé tíi wo. ¹⁶ [Yia wee jí bio á wón jí bio bía sese.]» ¹⁷ Bio ó o Yeesu wá díá 6a zāamāa ó o vaá zon le zii yi, ó o ñi-kenínia zoó wee túa wo yi lè le wáhiire mu àn kúará. ¹⁸ O o bía nōn 6a yi: «Minén mún yí zú mu biowa mu yara le? Mí yí zú le bio ó o núpue wee dí ðeé woon yí máa tíi wo le? ¹⁹ Mu yí máa zo a síi yi, ká mu wee zo a píohó yi ò o bíni léé ní kúia.» O Yeesu wee zéení láa hñ bioní so le ho ðnlo búenbúen dà wee dí. ²⁰ O pá bínía bía: «Bio wee lé o núpue síi yi lé bio wee tíi wo. ²¹ Lé bio ó o núpue síi lé bín á há yile-kora wee lé yi á dé o ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwá yi, lè ho kōnló lè le ní-búee yi. ²² Há wee na ò o wé o bá-fé táá o há-fé, á síi wé vá 6a núpua biowa yi, á wé o ní-súmúí, á wé khá 6a núpua vīni. O yú bio na ò o wé. Le yandee wee kēn wo yi. O wé yáa 6a núpua yēni, á wé ùaani míten, á wé o bñbú. ²³ Bún biowa so búenbúen wee lé o núpue síi yi. Bún lé bio wee tíi wo.»

O síi veere hāa na tà a Yeesu yi bio (Matiye 15.21-28)

²⁴ Bún món ó o Yeesu ló dén lùe so yi á wá van ho kōhú na sùarāa yi lè ho Tiire lóhó. O vaá zon le zii búii yi, á yí wi á 6a zūn o bio. Ká a máhá yí sá míten yí yú. ²⁵ Háa búii na hñló

* 7:7 Mí loñ Ezayii vūahú 9.13 † 7:10 Mí loñ Léro (Exode) vūahú 20.12; Lándá zéeníló (Deutéronome) vūahú 5.16

‡ 7:10 Mí loñ Léro (Exode) vūahú 21.17; Levii nūwá (Lévitique) vūahú 20.9 § 7:19 Mí loñ Bè-wénia vūahú 10.9-16

ó o cíná wí yi á jná a sã. Ó o dɛɛnía wá ɓuara a cǎn á ɓueé líí ɓúra a tá, ²⁶ ò o fióra a Yeosu le o ja a cíná lén mí hínlò yi. O hãa mu yínǎn zúífù, o ló ho Siiro-Fenisii kǎhú yi. ²⁷ O o Yeosu bía làa wo: «Díá le 6a háyúwá dí vé. Mu yí se á 6a lá 6a háyónzàwa dínlò yénni kúia na 6a booní yi.» ²⁸ O o hãa bía nǎn wo yi: «Núhúso, mu bon. Ee ká 6a booní jǎn mún pá wee wé sèeka ho dínlò na 6a háyónzàwa wee dí ká ho ò kùenka.» ²⁹ O o Yeosu wáa bía nǎn wo yi: «Ū bíoní na á ũ bía ká bío yi, á ĩ jǎn o cíná léra ũ hínlò yi wó. Wáa híní lén va ũ zǐi.» ³⁰ O o hãa ɓèñ bínía wá van mí zǐi, á vaá yú mí hínlò ò o dũma le dãmu dɛɛ wán, ò o cíná ló a yi.

O Yeosu weéra a beke ɓúí

³¹ Bún mǎn ó o Yeosu ló ho kǎhú na á ho Tiire lóhó wí yi, á ló ho Sidǎn lóhó yi, á káa há Lórá Bío Pírú kǎhú yi bínía ɓuararáa lè ho Kalilee vù-beení cǎn. ³² A 6a bò là a níi ɓúí ɓuararáa o cǎn ò o lé o beke, á bíoní mún yí máa jí. Ba fióra a Yeosu le o bè mí níni o wán. ³³ O o Yeosu wáa fó arén mí dòn wàráa á khèra lè 6a zãamáa, ò o kúiaa mí nín-kizàwa o jikǎnna yi. Bún mǎn ó o bò mí jinsǎní o níi dɛnle wán, ³⁴ ò o hóonía mí yahó ho wáayi á wee fio, ò o vùuna sùɛ ò o bía nǎn o níi yi: «Efata.» (Mu kúará le «hén»). ³⁵ Mí lahó yi ó o níi jikǎnna dɛɛnía wee jí mu bío, á dɛnle fá, á wee bío sese. ³⁶ O o Yeosu henía mu nǎn bía wí bín ɓúenɓúen yi le 6a yí bío bío wó ká á na nùpue yi. Ká bío ó o hò 6a ká sǐi, á 6a wáa wíokaa wee yényéni mu. ³⁷ Ba nùpua wó coon mu bío yi dǎkhíina. Ba wee bío: «Bío ó o wee wé ɓúenɓúen ɓèntfn se. Hàrì 6a bekewá jikǎnna wee jí mu bío. A bía bíoní lá yí máa jí wee bío sese.»

8

O Yeosu bínia díníia 6a minka zãamáa (Matíye 15.32-39)

¹ Hón pǎahú so yi á 6a minka zãamáa tǎn wá ɓueé kúaa mún wán. Bío á bío 6a à dí mia, ó o Yeosu von mí nǐ-kenínia á bía bío ká nǎn yi: ² «Ba nùpua na ká makárí ɓuan mií. Bío ká lé 6a wizooni tǎn ká 6a wí làa mi, á 6a bè-dínii wáa wó. ³ Ká í díá 6a ká sǐi 6a wá, á 6a wé è lé è lùiorá ho wǎhú wán lé le hǐni. Lé bío 6a cèrèè léénia ná yi.» ⁴ O o nǐ-kenínia bía nǎn wo yi: «Wa à yí mu bè-dínii wen le dũure na ká yi á à na bán minka zãamáa so yi?» ⁵ O o Yeosu tũara 6a yi: «Lée búurú bío yɛn wí mi cǎn?» A 6a bía nǎn wo yi: «Lée búurú bío hɛɓun.» ⁶ O o bía nǎn 6a zãamáa yi le 6a líi kɛɛní. O o fó ho búurú bío hɛɓun, ò o dó le Dónbeení bǎrákà, ò o cɛɛkaa ho nǎn mí nǐ-kenínia yi le 6a sankaa na 6a zãamáa yi, á 6a sankaa ho nǎn 6a yi. ⁷ Cezàwa ɓúaa yɛn ɓúí mún lá ká 6a cǎn. O o Yeosu dó le Dónbeení bǎrákà 6a cezàwa mu bío yi, ò o le 6a nǐ-kenínia mún sankaa bán na 6a yi. ⁸ Ba ɓúenɓúen dú sù, ó o nǐ-kenínia khuiira bío ká, á mu sú há sǎkíwá bío hɛɓun. ⁹ Ba báawa na kera bín á à yí muaaseé náa sǐi. Bún mǎn ó o Yeosu nǎn ho wǎhú 6a yi le 6a ɓoka. ¹⁰ O o yóó zon ho woohú bún wán lè mí nǐ-kenínia á jǎn ho Dalamanuta kǎhú.

Ba Farizɛwa le o Yeosu wé yéréké bío ɓúí à mí mi (Matíye 16.1-4)

¹¹ A 6a *Farizɛwa ɓuara ɓueé wee wǎani lá a Yeosu. Ba wí 6a khúaa o jii yi, á 6a le o wé mu yéréké bío ɓúí na wee zéeni le o dàrló ló le Dónbeení cǎn. ¹² O o Yeosu yóó vùuna sùɛ ò o bía: «Lée webio nǎn á ho zuia nùpua wee càraa mu yéréké bío? Le í mǐ ho túiá na mia: Yéréké bío dɛɛ woon máa zéeni làa mia.»

¹³ O Yeosu wá díá 6a, á bínía yóó zon ho woohú lè mí nǐ-kenínia á jǎn lè ho vù-beení mǎn.

Ba Farizɛwa là a Heroode bío (Matíye 16.5-12)

¹⁴ O Yeosu nǐ-kenínia nǎnsáa á yí ɓuan mu bè-dínii. Búurú bi-za dà-kéní mí dòn lé hía wí 6a cǎn ho woohú yi. ¹⁵ O o Yeosu wáa bía bío ká henía nǎn 6a yi: «Mí fání mí yío, à pa miten bío 6a *Farizɛwa là a *Heroode bío yi. Ba bío ɓonmín lè le ja-fíni.» ¹⁶ O o nǐ-kenínia wee bío mún yi: «O wee bío ká sǐi lé bío wa yí ɓuan ho búurú.» ¹⁷ O o Yeosu zũna bío 6a wee bío, ó o tũara 6a yi: «Lée webio nǎn mí wee bíoráa le lé bío mí yí ɓuan ho búurú? Mí pá dǐn yí máa jí mu bío á zũn mu kúará le? Mí tun mí yiwa le? ¹⁸ Mí lée muiiwá lée, tǎa mí yí máa jí bío. Mí so yí máa leéka mí yiwa bío ká wán le: ¹⁹ Bío á ĩ cɛɛkaa ho búurú bío hònú nǎn 6a báawa muaaseé hònú yi, á bío dú ká na mí khuiira wàráa sú sǎkíwá bío yɛn?» A 6a bía: «Lée sǎkíwá pírú jún.» ²⁰ O o bíníia tũara 6a yi: «Á bío á ĩ cɛɛkaa ho búurú bío hɛɓun á nǎn 6a báawa muaaseé náa yi, á bío dú ká na mí khuiira wàráa á sú sǎkíwá bío yɛn?» A 6a bía: «Lée sǎkíwá bío hɛɓun.» ²¹ O o Yeosu wáa bía nǎn 6a yi: «Ó, o! A hàrì lòn zuia á mí pá yí zũ mu bío yara le?»

O Yeosu wó ó o muíi ɓúí wee mi

²² Bún mǎn á 6a wá vaá dǎn ho Betesayidaa lóhó. A 6a ɓúí ɓuan o muíi ɓuararáa o Yeosu cǎn á 6a fióra a le o tǐii wo yi. ²³ O o Yeosu tò a muíi mu níi yi á lóráa ho donkíahú, á lée bò

mí ninsáni o yio wán, ò o bò mí níní o wán ò o tùara a yi: «Fo wee mí bío 6úí le?» ²⁴ O o muíi yóó lońna ò o bía: «Í wee mí 6a nùpua. Ba wee varáka, ká 6a máhá ka lòn vńsla.» ²⁵ O o Yeesu pá bńńa bò mí níní o yio wán, ó o lońna sese á mən mu bío wéréwéré. O wan á wee mí mu bío búenbúen wēen. ²⁶ O o Yeesu wáa le o lén va mí zń, ká a yí líi zo lóhó yi.

O Piere bía le o Yeesu lé yía le Dónbeenĩ mən lera
(Matiye 16.13-20; Luki 9.18-21)

²⁷ Bũn món ó o Yeesu lè mí nĩ-kenńnia wá nən lè há lórá na suaráa yi là a Filiipu ló-fáráníi cńn, hĩa 6a le Sezaaree. Bío 6a lá ho wǎhũ wá, ó o Yeesu tũara 6a yi: «Lée webio 6a nùpua wee bío í dání yi?» ²⁸ A 6a bía: «Ba 6úí le fo lé o Zán Batiisi. Ba 6úí le fo lé o *Elii. Ba 6úí bán 6èn le fo lé *Dónbeenĩ nĩ-cúa fēerowá 6úí na yáania nĩ-kénĩ.» ²⁹ O o bńńa tũara: «Ká minén bán 6èn le í lée wée?» O o Piere bía nən wo yi: «Ūnén lé yía le Dónbeenĩ mən lera.» ³⁰ O o Yeesu wáa henía mu nən 6a yi le 6a yí bío mu na nùpue yi.

O Yeesu wee bío mí húmú lè mí vèeró bio
(Matiye 16.21-28; Luki 9.22-27)

³¹ Bũn món ó o Yeesu wee kárán mí nĩ-kenńnia ká a bío: «O *Nùpue Za ko ò o lò be làa sòobēe. Ba *nĩ-kĩa, lè le *Dónbeenĩ yankarowá núnása, lè ho *lándá bío zéenlowa á à pí a bío. Ba nùpua á 6úe ò ká há wizoónĩ tń zoń ò ò vée.» ³² O hĩa wee bío mu na 6a yi wéréwéré. O o Piere wáa fó a á 6a vá ló, á lée wee bío làa wo. ³³ Ká a Yeesu máhá yèrémáa khĩi lońna mí nĩ-kenńnia yi ò o námakaa o Piere yi ká sńi: «Va lé í nísání lè ũ *Satáni biónĩ. Ū yilera yínń Dónbeenĩ yilera. Há lé 6a nùpua yilera.»

³⁴ Bũn món ó o Yeesu von 6a zámáa lè mí nĩ-kenńnia á bía nən yi: «Yia wí ò o bè mĩ, á 6ánsó khĩ mí kúrú sńi bío wéro yi, ká a wé lá mí *kúrúwá pí* á béráa mĩ. ³⁵ O nùpue na wí ò o kání mí mukání wón á à vńĩnĩ le. Ká yía máhá tá le mí í vńĩnĩ le ínén lè le Dónbeenĩ bńntente bío yi, wón á à kání le. ³⁶ O nùpue lá yú ho dńmńá bío búenbúen ò o khon le mukání binbirĩ yi, se lè ho cúnũ yén á 6ánsó yú? ³⁷ Lée webio ó o nùpue dá á kání lè mí manáká? ³⁸ Yia wee nĩi ínén lè í bńonĩ bío yi ho zuia nùpua tǎhũ, bía wee bńĩ le Dónbeenĩ mńn á wé mu bè-kora, ó o Nùpue Za 6èn mún khĩi nĩi 6ánsó bío yi ká a khĩi bńńa 6uara mín Maá Dónbeenĩ cúkú beenĩ yi lè le Dónbeenĩ wáayi tonkarowá.»

9

¹ O Yeesu pá bńńa bía nən 6a yi: «Le í mĩ ho tũía na mia: Ba nũwá yēn 6úí wi hen á máa hí ká 6a yí mən le *Dónbeenĩ bēenĩ láró lè ho pánká.»

O Yeesu minĩkaa le 6úee wǎn
(Matiye 17.1-13; Luki 9.28-36)

² Wizoónĩ bío hēzn bũn món, ó o Yeesu fó a Piere là a Zaaki là a Zán á yòoraráa le 6úee 6úí na dńn wán á 6a yóó wí bńn mí dòn. O o Yeesu dńndńn minĩkaa 6a yahó, ³ á sń-zńnia wee nũĩka kũĩakũĩá, á ka pũĩapũia. Há cemũ 6án sńi a nùpue na dà á ceé làa sńa ho dńmńá yí wón mĩa. ⁴ Yio 6ueé tĩ, ò o *Elii là a *Moyiize * dńndńn ló 6ueé wee bío là a Yeesu. ⁵ O o Piere wáa bía nən o Yeesu yi: «Nĩ-káránlo, mu wó se á wa wi hen. Wa á tá há búkú záva bío tń: Ūnén dá-kénĩ, o Moyiize dá-kénĩ, o Elii dá-kénĩ.» ⁶ O yí zũ bío o ò bío lè bío 6a nĩnzawa là arén mí bēere á zána dakhńina. ⁷ A le dũndũure 6úí yóó ló líi pon 6a yi á mu tǎmu 6úí sá wee nĩ le dũndũure mu yi: «Yia ká lé í Za na á í bó í taká wán, mí wé jí a cńn.» ⁸ Mí lahó yi á 6a nĩ-kenńnia lońkaa mí nĩsáa yi, á 6a máhá yí mən nĩ-veere ká yínń o Yeesu mí dòn.

⁹ Bío 6a ló le 6úee wán wee líi, ó o Yeesu bía nən 6a yi: «Bío mí mən ká á mí yí bío le nùpua nĩ, ká mu yínń o *Nùpue Za húmú là a vèeró mńndén.» ¹⁰ A 6a tá bío ó o bía yi ká 6a máhá wee tũaka mín yi: «Ho vèeró mu húmú mńndén 6án kũará lé mu yén?» ¹¹ A 6a tũara a Yeesu yi: «Lée webio nən á ho *lándá bío zéenlowa le o Elii ko ò o buen ho yahó?» ¹² O o bía nən 6a yi: «Mu bon. O Elii ko ò o buen ho yahó á 6uee kúee mu biowa mí lara yi. Ee ká lée webio 6èn mún nən á mu tũararáa le Dónbeenĩ bńonĩ vũahũ yi le o Nùpue Za lò ò be làa sòobēe, á 6a mún máa mí a máa dé dēe yi. ¹³ Awa, á le í bío mu na mia: O *Elii mu 6uara ho yahó, á 6a nùpua wó a làa bío 6a sńa vá yi làa bío mu tũararáa le Dónbeenĩ bńonĩ vũahũ yi o dání yi. Š»

O Yeesu wēera a háyónza bú
(Matiye 17.14-20; Luki 9.37-43a)

¹⁴ Bío 6a 6ueé dńn 6a nĩ-kenńnia na ká, á 6a 6ueé yú á 6a zámáa kńńa 6a yi, á ho *lándá bío zéenlowa 6úí dńn wee wáanı làa ba. ¹⁵ Ba nùpua miĩnĩ là a Yeesu á mu vńĩkkaa 6a. A

* 8:34 Mi loń Matiye vũahũ 10.38 * 9:4 Mi loń Luki vũahũ 9.31 † 9:4 O Elii là a Moyiize lé le Dónbeenĩ nùpua na yánkaa wee fēe le nĩ-cúa na le nĩpomu yi. Ba húrún mĩana. ‡ 9:11 Mi loń Malasii vũahũ 3.23 § 9:13 O Elii na ó o Yeesu le o 6uara ho yahó lé o Zán Batiisi ó o bía bío.

6a búunia wà ɓueé tɛɛní a yi. ¹⁶ O ɔ Yeesu tũara mí nĩ-kenĩnia yi: «Lée webio mi wee wãani wán làa ba?» ¹⁷ O ɔ búii ló 6a zãamaa yi á bía nɔn wo yi: «Nĩ-karánlo, í lá ɓuan í za ɓuararãa ũ c̄n̄, c̄n̄á búii wi o yi á wee beé o ló. O wee h̄e o ò o máa bío yi. ¹⁸ Lùe lée lùe ká a bío mu h̄n̄n̄ o wán, ò o c̄n̄á mu fé o dé ho tá yi, ò o jinsã-khùankhúá wé lé, á wé lá mí jia, á pà díá. A í flora ũ nĩ-kenĩnia le 6a ja a c̄n̄á mu lén wo yi, ká 6a máhã yí dàina mu.» ¹⁹ O ɔ Yeesu bía nɔn 6a yi: «Mí zuia nùpua ɓɛnt̄n̄ yi dó mí s̄a le Dónbeení yi bío bon. I máhã wãá á j̄í í yi mí bío yi, á wé è kárán mia waá dá ho páah̄t̄ yén coon? Mí ɓua a háyónza mu ɓuennãa.» ²⁰ A 6a ɓuan wo ɓuararãa. O c̄n̄á miin̄í lá a Yeesu ó o zékéra a háyónza lè mí pánká. A wón líi lùwá ho tá yi, á wee birónka, á jinsã-khùankhúá wee lé. ²¹ O ɔ Yeesu tũara a háyónza ɓan maá yi: «Mu wee wé o yi míana lée táá lé lònɓio?» A ɓan maá bía: «Lé o kúnkúzamu páah̄t̄ á mu ɓuakáa yi. ²² P̄n̄na c̄ɛɛɛ yi ó o c̄n̄á mu wé lá a á dé ho d̄sh̄ yi táá mu jumu yi le mí ì ɓúe. Ká fo dá á wé bío búii, á ũ makári w̄en á ũ séení w̄en.» ²³ O ɔ Yeesu bía nɔn wo yi: «Fo bía le ká í dá mu. Yia dó mí s̄i miĩ á bío búenbúen dá wee wé c̄n̄.» ²⁴ Mí lahó yi ó o háyónza ɓan maá d̄ɛɛnia zoó wãamaa: «Í dó í s̄i fon ká ũ máhã séení mí á í yí titika.» ²⁵ O ɔ Yeesu m̄n̄ á 6a zãamaa búunia wà ɓueé ɓúe 6a yi, ó o wee zá lá a c̄n̄á ká s̄i: «Ūn̄én c̄n̄á na wee wé ò o nùpue máa bío yi, á mún máa j̄í mu bío, le í bío mu na fon, lé o háyónza mu yi, á yí bíni yí zo a yi húúu.» ²⁶ O ɔ c̄n̄á wee wãama, ò o zékéra a háyónza lè mí pánká ò o ló. O ɔ háyónza díá lòn nùpue na húrun. Fúaa bíá wi b̄n̄ c̄ɛɛɛ wee bío le o húrun. ²⁷ Ká a Yeesu máhã líi fù a níi yí á h̄óniã làa wo ó o yóó d̄n̄. ²⁸ Bío ó o Yeesu wá van le z̄i yi á lè mí nĩ-kenĩnia mí d̄on páania wi, á 6a tũara a yi: «Lée webio nɔn á warén yí dàina yi j̄n̄n̄na o c̄n̄á mu?» ²⁹ O ɔ Yeesu bía nɔn 6a yi: «Ho floró mí d̄on lé h̄ia dá á ja a c̄n̄á na ká ɓan s̄i á á lén.»

O Yeesu wiokaa wee bío mí húmú lè mí vèeró bío

(Matiye 17.22-23; Luki 9.43-45)

³⁰ B̄n̄ m̄n̄ ó o Yeesu lè mí nĩ-kenĩnia ló d̄en lùe so yi á káa ho Kalilee k̄sh̄t̄ wá. O Yeesu yí wi á 6a nùpua z̄ur̄i o d̄ání, ³¹ lé bío ó o wee kárán mí nĩ-kenĩnia. O wee bío na 6a yi: «O *Nùpue Za á 6a á dé 6a nùpua níni yí á 6a á ɓúe. O o húmú m̄n̄ wizoóni t̄n̄ ká a vèe.» ³² Ká a nĩ-kenĩnia máhã yí z̄una a bíoni mu kúarã. A 6a mún z̄ana, á yí wi 6a tũa wo yi lè mu j̄uh̄t̄.

Lée wée po bíá ká?

(Matiye 18.1-5; Luki 9.46-48)

³³ B̄n̄ m̄n̄ ó o Yeesu lè mí nĩ-kenĩnia wá waá d̄an ho *Kap̄ɛɛnyuumu lóhó. Bío á 6a wá van le z̄i yi ó o tũara 6a yi: «Lée webio mi lá wee wãani wán ho w̄sh̄t̄ wán?» ³⁴ A 6a wó t̄t̄é, lé bío 6a lá wee wãani, á wi 6a z̄ur̄i yia po ɓarén na ká. ³⁵ O ɔ Yeesu wãa líi kará ò o von 6a mí píru j̄un á bía nɔn yi: «Hen ká ȳia wi ò o ker̄n̄ bíá ká j̄uh̄t̄ wán, á ɓanso líni míten 6a búenbúen yahó, á wé 6a búenbúen ton-sá.» ³⁶ O ɔ fó a háyónza búii ɓueé d̄n̄iã 6a yahó, á líi lá a yóó ɓuan ò o bíá: ³⁷ «Nùpue lée nùpue na ɓuan o háyónza na ká ɓan s̄i sese ínén bío yi, se le ínén í b̄ɛɛɛ á ɓanso ɓuan sese. A ȳia ɓuan mí sese, se mu ȳin̄r̄i ínén á ɓanso ɓuan sese, mu lé ȳia tonkaa mi ó o ɓuan sese.»

Yia yí máa fi làa w̄en se wón làa w̄en lée dà-kéní

(Luki 9.49-50)

³⁸ O ɔ Z̄an bía nɔn o Yeesu yi: «Nĩ-karánlo, wa m̄n̄ o níi búii ò o wee ja 6a c̄n̄áwa lè ũ yèni, á wa lá wi á wa h̄e o, lé bío ó o mía wa kuure yi.» ³⁹ Ká a Yeesu máhã bía nɔn 6a yi: «Mí yi h̄e o, lé bío á Nùpue na wó yéréké bío lè í yèni á yí dá máa bío b̄n̄-kohó í d̄ání yí mí lahó yi. ⁴⁰ Yia yí máa fi làa w̄en se wón làa w̄en lée dà-kéní. ⁴¹ Le í mí ho t̄úia na mia: Yia non mu j̄umu kóo-cúe mia lé bío mi bío s̄a yia le Dónbeení m̄n̄ léra yi, wón ɓanso á á yí mu c̄nú máa khi.

Mi pa míten bío mu bè-kohó wéró yi

(Matiye 18.6-9; Luki 17.1-2)

⁴² «Ba háyúwá na dó mí s̄a miĩ á ȳia khà dó mu bè-kohó wéró yi, wón ɓanso á 6a lá can le hue-beeni fonle yi á léera dó ho muh̄t̄ yi, b̄n̄ pá á wé s̄taani le lònbee na á yí o. ⁴³ Ká mu lé ũ níi wee dé fo mu bè-kora wéró yi, á ũ kúii le díá. Fo yú le mukáni binbir̄i na máa vé lè ũ níi dà-kéní b̄n̄ s̄taani bío 6a á dé fo le Dof̄n̄i d̄sh̄t̄ na máa hí lùe yi lè ũ níni bío j̄un. ⁴⁴ [Ba s̄n̄b̄owa na wee lá h̄ã s̄anía wi b̄n̄, 6a yí máa hí. A ho d̄sh̄t̄ mún yí máa hí b̄n̄ húúu.] ⁴⁵ Ká mu lé ũ zeñ wee dé fo mu bè-kora wéró yi, á ũ kúii le díá. Fo yú le mukáni binbir̄i na máa vé lè ũ zeñ kéní b̄n̄ s̄taani bío 6a á dé fo le Dof̄n̄i d̄sh̄t̄ na máa hí lùe yi lè ũ zení mí bío j̄un. ⁴⁶ [Ba s̄n̄b̄owa na wee lá h̄ã s̄anía wi b̄n̄, 6a yí máa hí, á ho d̄sh̄t̄ mún yí máa hí b̄n̄ húúu.] ⁴⁷ Ká mu mún lé ũ yère wee dé fo mu bè-kora wéró yi, á ũ còkon le lén díá. Fo yú le *Dónbeení b̄ɛɛɛn̄ lè ũ yèn-kéní b̄n̄ s̄taani bío 6a á dé fo le Dof̄n̄i d̄sh̄t̄ na máa hí lùe yi lè ũ

yío mí bío ñun. ⁴⁸ «Ba sùnbowa na wee là hã sánia wi bín, 6a yí máa hí. A ho dshú mún yí máa hí bín hùú.»*

⁴⁹ «Nùpue lée nùpue á le Dónbeení khíi khén kúará lè le lònbee na ka lòn dshú bío, á à ceeráa wo, làa bío 6a hía wee wé kúeeráa mu yámú mu hámu wán à ceeráa mu bío síi.†
⁵⁰ Mu yámú yoo. É ká mu yámú yonyoró hía ló mu yí, á 6a á wé kaka á mu ù bíní ì zoráa? Minén mí bæere keñ lòn yámú na yonyoró wi. Mí keñ mún wán làa héerá.»

10

Bío ó o Yeesu bíá mu yaamu fáaró dánt yi (Matiye 19.1-12; Luki 16.18)

¹ Bún món ó o Yeesu ló bín á wá van ho *Zudee kshú, á khú ho Zurudēn muhú món. A 6a zámáa tñ kúaaaka mín wán hen na ó o wi yí. O o wee kárán 6a làa bío ó o lá wee wéráa mu. ² A 6a *Farizēwa núwá yen búí vá 6ueé bó a yí. Ba wi á 6a yí o nñi 6ua yí, á 6a túara a yí: «Wá làndá wee na nñi báa yí ò o ña mín háa le?» ³ O o Yeesu mún túara 6a yí: «Lé mu yén ó o *Moyiize làndá henía ñon mia mu dánt yi?» ⁴ A 6a bíá: «O Moyiize ñon le ní le ká báa wi ò o díá mín háa ò o lén, ò o wé mu yaamu fáaró vūahú vé á bè yi díaráa wo.»* ⁵ O o Yeesu wáa bíá ñon 6a yí: «O Moyiize mà bñn lé bío mi yí máa ñí dē. ⁶ Bñn mia á mu ñúhú 6úeení ká mu lá yí ka ká. Mu bío 6úen6úen lénló páahú, á le Dónbeení déra a báa, á léra a háa.»†
⁷ «Bñn bío yí ó o báa á à díá mín maá lè mín nu ká à léé lè mín háa, ⁸ á 6a mí núwá ñun á à wé sánia dà-kéní.»‡ Ba wáa yínón núwá ñun, 6a lée ní-kéní. ⁹ Bío le Dónbeení ceéra mín yi á nùpue yí fáa.»

¹⁰ A bío ó o Yeesu lè mí ní-kenínia hía zon le zii yi, á 6a wíokaa túara a yí mu bío mu dánt yi. ¹¹ O o bíá ñon 6a yí: «Báa na díá mín háa ò o kún fó há-veere yan, se wón lée há-fé 6àn nin-yání háa csn. ¹² Mu lée dà-kéní là a háa na díá mín báa ò o wá vaá yan bá-veere. Wón mún lée bá-fé.»

O Yeesu wee fan 6a háyúwá bío yi (Matiye 19.13-15; Luki 18.15-17)

¹³ Ba nùpua búí 6uan mí háyúwá 6uararáa o Yeesu csn le o bè mí níni 6a wán. O o ní-kenínia wee zá làa ba. ¹⁴ Ká bío ó o Yeesu mən mu, ó o síi cá ó o bíá ñon mí ní-kenínia yí: «Mí wé díá le 6a háyúwá 6uen í csn. Mí yí hē 6a. Mu bon, bíá ka lè 6a háyúwá na ká bío síi, lé bán á à keñ le Dónbeení bá-zàmú yi. ¹⁵ Le í mí ho túia na mia: Yia yí tà le *Dónbeení béení bío là a háyónza bío síi á 6ánsó yí dà máa zo le yi hùú.» ¹⁶ Bñn món ó o wee láka 6a 6ua ò o bò mí níni 6a ní-kéní kéní wán ò o fara le le Dónbeení wé mu bè-tentewá làa ba.

Ho náfòró 6ánsó lè le Dónbeení béení bío (Matiye 19.16-30; Luki 18.18-30)

¹⁷ Bío ó o Yeesu wee lá ho wshú á à lén, á bñn ò o nñi búí lúwá mà a, á 6ueé líi fárá mí ñonkórúná wán o yahó ò o túara a yí: «Ní-káránlo tente, lée webio á í ko á í wé á yiráa le mukáni binbirí na máa vé?» ¹⁸ O o Yeesu bíá ñon wo yí: «Lée webio ñon fo wee veráa mí làa ní-tente? Ní-tente mia ká mu yínón le Dónbeení mí dòn. ¹⁹ Fo zú le Dónbeení làndáwá na ká: Yí 6úe nùpue, yí wé há-fénló táá há-fénló, yí ñuaa bío, yí fi sabéré nùpue ñii, yí khá nùpue á fé bío, kñbñ mìn maá lè mìn nu.»§ ²⁰ O o nñi bíá: «Ní-káránlo, bñn 6úen6úen á í bò yi hári í yáronzámú páahú.» ²¹ O o Yeesu loína a yí, á wara a. O o bíá ñon wo yí: «Bíó dà-kéní ká á fo yí wó. Lén vaa yéé bío wi ù csn 6úen6úen á sanká 6àn wári na 6a ní-khenia yi, bñn ká le Dónbeení kía na ho wáayi á fo ò yí. Bñn món á ù bíní 6uee bè mií.» ²² Ká a nñi ná hñn bíoní so, ó o sánia tò, á yèrémáa wá ká a yilera yáara, lé bío ó o nñi bío boo. ²³ O o Yeesu loína mí ní-kenínia na kñnia wo yí ò o bíá: «Ho náfòró 6ánsowá zoró le *Dónbeení béení yi 6èntñn lònbee wi.» ²⁴ Há bíoní mu yáara 6a hácirí làa sóobé. O o Yeesu pá bínia bíá ñon 6a yí: «Wán bñnlowá, ho zoró le Dónbeení béení yi 6èntñn lònbee wi. ²⁵ O cón-ñumúkú zoró lè ho mísmí kshú á à wé wayi á à porí o náfòró 6ánsó zoró le Dónbeení béení yi.» ²⁶ Ba ní-kenínia wó coon dàkhíina há bíoní mu bío yi. A 6a wee tuaka mín yi: «Éee! A yia wáa dà à fen lée wée?» ²⁷ O o Yeesu loína 6a yí ò o bíá: «Bíó yí dà máa wé 6a nùpua csn á dà wee wé le Dónbeení csn. Lé bío le Dónbeení dà bío 6úen6úen wee wé.» ²⁸ O o Piere bíá ñon wo yí: «Loñ, warén ló díá bío lá wi wa csn 6úen6úen á wa bó fon.» ²⁹ O o Yeesu bíá ñon 6a yí: «Le í mí ho túia na mia: Yia ló díá mí zii, lè mín zàwa, lè mín hínni, lè mín nu, lè mín maá, lè

* 9:48 Mi loñ Ezayii vūahú 6.24 † 9:49 Mi loñ Levii núwá vūahú (Lévítique) 2.13 * 10:4 Mi loñ Làndá zééníló vūahú (Deutéronome) 24.1, 3 † 10:6 Mi loñ Bío ñúhú 6úeení vūahú (Genése) 1.27; 5.2 ‡ 10:8 Mi loñ Bío ñúhú 6úeení vūahú (Genése) 2.24 § 10:19 Mi loñ Léró vūahú (Exode) 20.12-16; Làndá zééníló vūahú (Deutéronome) 5.16-20

mí zàwa, lè mí manawá Ìnén lè ì bín-tente bío yi, ³⁰ á ǎnso ò yí há zíní, lè mín zàwa, lè mín hínní, lè ǎa nuwá, á à yí ǎa zàwa, lè há manawá. A le lónbee mún n̄ yí o. Mu ǎn khímàni khímàni á ǎnso ò yí ho pàahù ná wa wi yi. A mún n̄ yí le mukání binbirí ná máa vé ho pàahù ná wà à ǎuen yi. ³¹ ƐƐ ká bíá dú ho yahó bío ká wán á cèrèè khíi wé ǎa món-díwá. A bíá dú ho món bío ká wán á khíi wé ǎa ya-díwá.»

*O Yeesu wioka wee bío mí húmú lè mí vèèró bío
(Matiye 20.17-19; Luki 18.31-34)*

³² O Yeesu láa bíá láa wo bò mín wáa lá ho wáshù wee yòo ho Zeruzalɛmu. O o varákaa dú mí n̄-kenínia yahó. O o n̄-kenínia hácírí yáara, á bíá láa ba bò mín zána. O o Yeesu t̄n b̄nía fó mí n̄-kenínia píru j̄un, ò o wee bío bío ko mu wé o yi hen láa c̄ínú à ná ǎa yi: ³³ «Mí loí, wa wee yòo ho Zeruzalɛmu, hen ná ó o *Nùpue Za ǎa á dé le *Dónbeení yankarowá j̄únása lè ho *lándá bío zéenílowa níi yi. Ba à sííní a j̄úhù, á à ná bíá yínóń ǎa *zúífùwa yi á ǎa à ǎúe. ³⁴ Bán á à zàarika a yi, á à p̄úíní mí j̄insání ì kúee o wán, á à ha a lè há lábàani, á à ǎúe o. Ká há wizooní t̄n zoń o ò vèe.»

*Bíó ó o Zaaki lá a Zán wee flo o Yeesu c̄ón
(Matiye 20.20-28)*

³⁵ B̄n m̄n ó o Zebedee zàwa Zaaki lá a Zán á ǎúeé ǎó a Yeesu yi á bíá n̄n wo yi: «N̄-káránlo, wa wi à ù wé bío wa à flo ù c̄ón à ná w̄en.» ³⁶ O o Yeesu t̄nara ǎa yi: «Lé mu yén á mí le ì wé ná mia?» ³⁷ A ǎa bíá n̄n wo yi: «Hen ká ù khíi wí ù b̄éni c̄úkú yi, á ù tà díá le wa k̄éni ù n̄sáa. O n̄-kéní k̄éñ lè ù n̄n-t̄fáni, á ȳia so k̄éñ lè ù n̄n-káahó.» ³⁸ O o Yeesu bíá n̄n ǎa yi: «Bíó mí wee flo á mí yí z̄ú j̄úhù. Mí so dá a lá le lónbee ná a dé mí mu húmú yi láa mí le?» ³⁹ A ǎa le ùu le mí dá mu. O o Yeesu bíá n̄n ǎa yi: «Mu bon. Le lónbee ná à yí mí ǎn síí á à yí mia. Mí ì zo le lónbee mu yi. ⁴⁰ Ká mu mahá yínóń Ìnén á à bío le ȳia ká ǎnso à k̄éni ì n̄n-t̄fáni t̄áá ì n̄n-káahó. H̄n l̄a so bío sá bíá le Dónbeení wiokaa há karáa yi.»

⁴¹ Ká bío ǎa n̄-kenínia n̄wá píru ná ká j̄á mu, á ǎa s̄ia c̄á a Zaaki lá a Zán yi. ⁴² O o Yeesu von ǎa búenb̄uen á bíá n̄n yi: «Mí z̄ú mu le bíá ǎa n̄pua ȳio wí wán le ǎa lé há kána j̄únása, bán j̄únása so á wee wé zéeni mí p̄ánká ǎa n̄pua wán. A ǎa n̄-beera wee wé zéeni láa bíá ká le mí po ǎa. ⁴³ ƐƐ ká minén bío lá yí ko mu wé ká síi. Hen ká mí n̄-kéní búí wí ò o bío j̄úhù wé poń bíá ká, á ǎnso wee minén ná ká ton-sá. ⁴⁴ Hen ká mí n̄-kéní búí wí ò o dí bíá ká yahó, á ǎnso ko ò wé mí búenb̄uen wobá-níi. ⁴⁵ O Nùpue Za mí b̄eere yáá yí ǎuara á ǎa sá ná a yi. O ǎuara wá ǎúeé sá à ná ǎa n̄pua yi, á mún n̄ ná mí mukání á à lénnáa ǎa n̄pua c̄èrèè j̄úná.»

*O Yeesu w̄éera a muíi búí ná ǎa le Baatimɛ ylo
(Matiye 20.29-34; Luki 18.35-43)*

⁴⁶ O Yeesu lè mí n̄-kenínia lè ǎa z̄aamáa vaá d̄n ho Zerikoo lóhó. Bío ǎa wee lé ho yi, á b̄n ò o muíi búí ná ǎa le Baatimɛ á kará ho wáshù n̄sání wee floka. B̄n maá ǎa le Timɛ. ⁴⁷ Bíó ó o j̄á le mu lé o Nazarete níi Yeesu, ó o bíá p̄np̄n: «*Daviide Za, Yeesu, makári mí.» ⁴⁸ A ǎa n̄pua c̄èrèè wee zá láa wo le o wé t̄é. O o yáá wáa wiokaa wee bío p̄np̄n: «Daviide za, makári mí.» ⁴⁹ O o Yeesu d̄n ò o bíá: «Mí ve o le o ǎuen.» A ǎa bíá n̄n o muíi mu yi: «Hení ù síí, líi hínní, lé o wee ve fo.» ⁵⁰ O o wáa léera mí kánbun díá, ò o líí tá hínnon á má a Yeesu wee ǎuen. ⁵¹ O o Yeesu t̄nara a yi: «Lée webio á fo le ì wé ná foń?» O o muíi bíá n̄n wo yi: «N̄-káránlo wé le ì ylo á wé mí.» ⁵² O o Yeesu bíá n̄n wo yi: «L̄én, bío fo dó ù síi mí lé b̄n á ì w̄éeráa fo.» Mí lahó yí ó o d̄éniá wee mí á bò là a Yeesu wá.

11

*O Yeesu zoró ho Zeruzalɛmu yi
(Matiye 21.1-11; Luki 19.28-40; Zán 12.12-19)*

¹ Bíó ó o Yeesu lè mí n̄-kenínia waá s̄uáraa ho Zeruzalɛmu yi, ho Betefazee lè ho Betanii lórá n̄sání, lè há Oliivewa v̄ns̄ta ǎúee c̄ón, ó o Yeesu tonkaa mí n̄-kenínia n̄wá j̄un le ǎa dí mí yahó, ² á bíá n̄n ǎa yi: «Mí lén va ho lóhó ná vaá mí yahó yi. Mí vaa d̄énií á mí ì d̄éni ì mí s̄np̄è-bòohù búí ná á n̄pue d̄n yí yòora yí m̄n h̄útu ká a can d̄n. Mí fee wo à ǎua ǎúee ná mí. ³ Ká a búí t̄nara mia le lée webio n̄n mí wee feeráa wo, á mí bío ná ǎnso yi le o N̄húso makóo wí o yi, ó o mún ì b̄nì ì ǎuen láa wo lónbio.»

⁴ A ǎa wá van á vaá zoó yí a s̄np̄è-bòohù búí le ǎonfónii ho wáshù n̄sání ká a can d̄n le z̄íí búí z̄uaj̄ii. A ǎa feera a. ⁵ A ǎa n̄pua n̄wá yen búí ná wí b̄n á t̄nara ǎa yi: «Lée webio mí wó ká? Mí feera o s̄np̄ènií mu le we?» ⁶ A bíó ó o Yeesu lá bíá n̄n ǎa yi lé b̄n á ǎa bíá n̄n ǎa n̄pua mu yi. A ǎa díá ǎa á ǎa wá. ⁷ Ba ǎuan o s̄np̄ènií mu ǎúeé n̄n o Yeesu yi, á ǎa bò mí kánbunwá o mání wán, ó o Yeesu yóó kará wán. ⁸ Ba n̄pua c̄èrèè wee bá mí kánbunwá

* 10:37 Mí loí Matiye v̄ahù 20.21

ho wshũ wán o yahó. Ba 6úi lé há v̄ns̄la v̄n̄na na 6a khó há mana yi á 6a wee bá. ⁹ Bia dú a yahó làa bia dú a m̄n̄ á wee bio bio ká p̄s̄np̄n̄:

«Le ho cùkú à bio s̄l le Dónbeen̄i yi.
Le le Dónbeen̄i wé mu bè-tentewà
làa yia bò o 6uen o Núh̄s̄o Dónbeen̄i yèni yi.*

¹⁰ Le le Dónbeen̄i wé mu bè-tentewà
làa yia wà 6ueé fàrá wàn 6úaa *Daviide béen̄i á à ð̄n̄i.
Le ho cùkú à bio s̄l le Dónbeen̄i na dà mu bio 6úen6úen wán yi.»

¹¹ Bio ó o Yeesu vaá ð̄n̄ ho Zeruzal̄εmu, ó o wà van le *Dónbeen̄i z̄l-been̄i lún yi, á zoó loĩkaa le khii fò. B̄n̄ m̄n̄ ó o fó mí n̄i-ken̄inia pírū j̄un à 6a b̄n̄ia j̄on ho Betanii. A b̄n̄ à le wii wáa tò.

O Yeesu d̄ank̄ania le v̄nd̄ε na 6a le f̄lkyée
(Matiye 21.18-19)

¹² Mu tá na lée t̄n̄, p̄ah̄ũ na 6a wee lé ho Betanii yi á à l̄n̄, à b̄n̄ ò o Yeesu á le h̄ni dà.
¹³ O kh̄era m̄n̄ le v̄nd̄ε na 6a le f̄lkyée à le s̄a ð̄n̄. O o wà le mí vaá loĩ le mí i yi bia le wán lé. O o vaá yú à lée v̄n̄na mí j̄ii yi, lé bio mu yí wó há v̄ns̄la mu haró p̄ah̄ũ. ¹⁴ O o Yeesu wáa b̄ia b̄n̄n̄ le v̄nd̄ε mu yi: «Fo máa b̄n̄i máa ha bia h̄úúu á n̄pue máa dí.» O o n̄i-ken̄inia j̄á bio ó o b̄ia.

O Yeesu j̄on 6a bè-ȳérowà
(Matiye 21.12-17; Luki 19.45-48; Z̄an 2.13-22)

¹⁵ Ba vaá ð̄n̄ ho Zeruzal̄εmu ó o Yeesu wà vaá zon le *Dónbeen̄i z̄l-been̄i lún yi á zoó wee j̄a 6a bè-ȳérowà lè 6a bè-ȳawa. Ba w̄en-p̄ar̄ilowà t̄ab̄ar̄iwa, làa bia wee ȳé 6a 6úaa6úun̄i kanm̄úni ó o dónkaa kúaa. ¹⁶ O wee h̄e 6a le n̄pue yí 6ua d̄ε à k̄aanáa ho lún mu yi. ¹⁷ O o m̄ah̄ wáa wee k̄ar̄an 6a n̄pua làa bio ká: «Le Dónbeen̄i b̄ion̄i v̄ah̄ũ yí á mu b̄ia: «I z̄li 6a wé è ve le k̄ana n̄pua 6úen6úen fioró z̄ii.»†) O o Yeesu b̄n̄ia b̄ia: «Á min̄en wó le lè 6a k̄n̄lowà l̄ue há?» ¹⁸ Á le *Dónbeen̄i yankarowà j̄un̄asa lè ho *l̄andá bio z̄een̄ilowa j̄á mu á 6a wee cà bio 6a à wé wé è 6úeráa o Yeesu. Ba z̄ana a lé bio ó o k̄ar̄anlò á 6a z̄aamáa 6úen6úen s̄ia wee wa bio yi. ¹⁹ Bio le wii tò ó o Yeesu lè mí n̄i-ken̄inia á ló ho lóhó yi lée wá.

Mi dé mi s̄ia le Dónbeen̄i yi
(Matiye 21.20-22)

²⁰ Mu tá na lée t̄n̄ ȳnb̄ii b̄uir̄i ká 6a lá ho wsh̄ũ wà, á 6a vaá m̄n̄ ho f̄lkyée mu á ho hon lè mí nan̄i 6úen6úen. ²¹ O o Piere leékaa bio wó khiina bio, ó o b̄ia n̄on o Yeesu yi: «N̄i-k̄ar̄anlò, loĩ. Ho f̄lkyée na fo d̄ank̄ania á hon.» ²² O o Yeesu wáa b̄ia b̄n̄n̄ mí n̄i-ken̄inia yi: «Mi dé mi s̄ia le Dónbeen̄i yi. ²³ Le i mí ho t̄iia na mia: Ká a 6úi lá b̄ia lè le 6úee na ká: «H̄ni hen na fo wi yi á vaa zo ho mu-been̄i yi.» Ká 6̄anso yí titikaa ò o dó mí s̄ii le Dónbeen̄i yi le bio mí b̄ia á à wé, á m̄n̄ n̄ wé á à na a yi. ²⁴ Lé b̄n̄n̄ n̄on á i wee b̄ioraa mu á à na mia: Hen ká mi wé wee fio bio 6úii le Dónbeen̄i c̄n̄ à mi láa mu yi le mu yú wó. Le è wé mu á à na mia. ²⁵ Mi wé sansan wee fio, ká a 6úii wó khon làa mia á mi s̄ia wee c̄l bio yi, à mi s̄en̄ mu dia. B̄n̄ ká m̄n̄ Maá Dónbeen̄i á m̄n̄ n̄ s̄en̄ mi bè-kora á à dia.» ²⁶ [Ká mí yí máa tà s̄en̄ dia na 6a yi, á m̄n̄ Maá na wi ho wáayi m̄n̄ máa wé è s̄en̄ mi bè-kora máa dia.]

O Yeesu p̄ank̄á ló wen?
(Matiye 21.23-27; Luki 20.1-8)

²⁷ B̄n̄ m̄n̄ á 6a wáa j̄on ho Zeruzal̄εmu. Bio ó o Yeesu zoó wee varáka le *Dónbeen̄i z̄l-been̄i lún yi, á 6a yankarowà j̄un̄asa lè ho *l̄andá bio z̄een̄ilowa lè 6a n̄i-k̄ia á wà 6ueé 6ó a yi ²⁸ à 6a t̄uara a yi: «Fo yú le n̄ii wen wee w̄eráa bio ká? Lée wée n̄on mu wéró n̄ii fon?» ²⁹ O o Yeesu b̄ia n̄on 6a yi: «In̄en̄ m̄n̄ n̄ t̄ua mia làa bio dà-k̄eni. Ká mí tà á z̄een̄ia mu, á i 6èn̄ m̄n̄ n̄ z̄een̄i yia n̄on mu b̄iowa mu 6̄an̄ wéró n̄ii m̄i làa mia. ³⁰ Yia n̄on le n̄ii o Z̄an yi le o wé b̄at̄izé 6a n̄pua lée wée? Lé le Dónbeen̄i lée, t̄aa lé 6a n̄pua? Mi bio lon!» ³¹ Á 6a ȳeremáa wee w̄an̄i m̄n̄ yi: «Ká wa le lé le Dónbeen̄i tonkaa wo, o ò bio le lée webio n̄on á wa yí t̄ar̄aa o bio. ³² T̄aa ká wa 6èn̄ le lé 6a n̄pua tonkaa wo, á mu ù wé kaka?» Ba z̄ana 6a z̄aamáa lé bio á bán 6úen6úen wee leéka le o Z̄an h̄ia lé le *Dónbeen̄i j̄i-cúa f̄ero binb̄ir̄i. ³³ Á 6a wáa b̄ia n̄on o Yeesu yi: «Wa yí z̄ú yia tonkaa wo.» O o Yeesu b̄ia n̄on 6a yi: «Áwa, á In̄en̄ m̄n̄ máa z̄een̄i yia n̄on le n̄ii m̄i á i wee w̄eráa bio ká.»

12

Ho er̄éz̄en̄ v̄ns̄la 6uahó v̄arowà wah̄ire
(Matiye 21.33-46; Luki 20.9-19)

* 11:9 Mi loĩ Leni v̄ah̄ũ (Psaumes) 118.25-26 † 11:17 Mi loĩ Ezayii v̄ah̄ũ 56.7

¹ Bũn mɔn ɔ o Yeesu waa wee bio laa ba le ha wahio: «Ni bui hia lera ho erezɛn vɛnsɩa guahɔ a son ho danda kɩnia yi, a co ho kshu na ɔ o we ɛnaa ho erezɛn yi. O mun son o paro lue. Bũn mɔn ɔ o waania to le ba nupua bui na a va ho, o orɛn wa van le khuii. ² Paahtu na ho erezɛn wee be yi, ɔ o tonkaa mi ton-sa ni-keni le o va ba nupua mu csn le ba khe bio bio sa mi yi a na. ³ A ba nupua mu vaah han wo a dia ɔ o wa le mi ni kaamaa. ⁴ O o mshu banso binia tonkaa mi ton-sa veere. A won ba va vaaana vaaana juhu, a ba la la a. ⁵ O o mshu banso tin pa binia tonkaa ni-veere. A ba vaab 60 won. Le ka sii ba wo le ba ton-sawa cɛre na ɔ o mshu banso tonkaa. Ba bui ba han, a ba bui ba 60. ⁶ O mshu banso za na ɔ o bo mi taká wán lé yia waa ka a cɔn. A won lé yia ɔ o tonkaa, o o wee leeka: I za won ba a kɔnbi. ⁷ Bio ba nupua mu yere da a wán, a ba wee bio min yi: «Yia lua ka le yia a ho mshu bio khii si yi. Mi wa bue o a ho mshu bio waa a si wen.» ⁸ A ba hinon wiira a za mu 60, a la lee leera dia le ho soró mɔn.» ⁹ O o Yeesu waa tuara ba yi: «Le mu yen a ho mshu banso waa a we? O o ɔ buen buee bue ba nupua mu, ka a ca ni-vio a a kúee mi mshu mu yi. ¹⁰ Le bioni na ka a mi so diŋ yi karanna le Donbeení bioni vuahú yi yi mon le?»

«Le huee na ba so-sowa fu pa dia le dio hia buee buan ho soró dnia.

¹¹ Bio ka le bio ɔ o Nuhúso Donbeení wó, mu lee be-tente wa yen-dáni yi.*»

¹² Ba *ziufuwa punasa wee ca bio ba a diŋ wán a a wirraa o Yeesu, le bio ba zu le le barɛn a le wahiiire mu wa bo wán. Eɛ ka bio ba zana ba zaamaa, a ba dia wo a ba wa.

Ho lanpo calɔ a na ho Oroomu beɛ yi bio
(Matiye 22.15-22; Luki 20.20-26)

¹³ Bũn mɔn a ba tonkaa ba *Farizɛwa nuwa yen bui la a *Heroode kuure nupua nuwa yen bui o Yeesu csn le ba buee tua wo yi, a yiraa o nii bua yi. ¹⁴ A ba buee bia non wo yi: «Ni-karanlo, wa zu le fo wee mi ho tuia. Fo yi maa zsn nupue. Fo mun yi maa ka nupue yio. Bio le Donbeení le ba nupua we bua le miten le bun ban karanlo binbiri a fo wee na. Awa, a u bio na wen. Wa landa yi a ho lanpo ko ho we ca na ho Oroomu kshu be yi lee, taá mu yi ko laa weró? Wa ko wa we ca ho lee, taá wa we yi ca ho?» ¹⁵ O o Yeesu zina le bio ba lon binbiri a ba yi bia. O o waa bia non ba yi: «Mi wi mi khuaa i jii yi a yiraa i nii bua yi le we? Mi ca le wen-hsnlo bui na mi le i lor.» ¹⁶ A ba ca le buee non wo yi. O o Yeesu tuara ba yi: «Ho yahó le le yen na wi le wen-hsnlo mu wán a wee te?» A ba bia: «Le ho Oroomu beɛ.» ¹⁷ O o Yeesu waa bia non ba yi: «Awa. Bio sa ho Oroomu beɛ yi a mi na mu wo yi. Ka bio ɛn sa le Donbeení yi a mi na mu le yi.» A ba wo coon bio ɔ o bia bio yi.

Ba ni-hia veero bio
(Matiye 22.23-33; Luki 20.27-40)

¹⁸ Ba *Sadusɛwa le dia le ba ni-hia maa ve. Wizonle bui, a ba bui a buee 60 a Yeesu yi a tuara a yi ka: ¹⁹ «Ni-karanlo, bio ɔ o *Moyiize tuara henia non wen le bio ka: «Hen ka a bui yan min haa a hurun o o yi yu za laa wo, a ban za ko o o fe ban haa ya a te ba zawa yi min za mu yeni yi.» ²⁰ Awa. Ka lon nupua nuwa hejun bui yankaa lee zawa sii. O o yahon so yan min haa a hurun o o yi yu za laa wo. ²¹ O o jun nii so fo a mahaa mu yan a hurun o o yi yu za laa wo. Le bun ɔ o tin nii so bio mun woraa. ²² Ba mi nuwa hejun yan wo beenia a hurunka o o bui yi yu za laa wo. Mu ban veeni ɔ o haa mu mun hurun. ²³ Awa. Nonzon na ba ni-hia a a vee yi ɔ o haa mu bio a a si a yen yi? Bio ba mi nuwa hejun mahá yan wo beenia.» ²⁴ O o Yeesu bia non ba yi: «Mi wee vini miten. I bia bun le bio mi yi zu le Donbeení bioni vuahú bioni kuará. Mi mun yi zu le le Donbeení da bio buenbuen wee we. ²⁵ Mu bon. Ba ni-hia khii veera a ba baawa le ba haawa maa bini maa ya min. Ba a 6onmin le le Donbeení waayi tonkarowa ho waayi. ²⁶ Ba ni-hia veero dani yi a mi so diŋ yi karanna ho lahó na wee bio le vɛndɛ-za na ho dshu wi yi bio o Moyiize vuahú yi yi mon le? Mu tuara bin le le Donbeení bia non o Moyiize yi: «Inen le o *Abarahaamu la a *Izaaki la a *Zakoobu ban Donbeení.» ²⁷ O o Yeesu waa bia: «Le Donbeení le bia yio wi lua ban Donbeení ka le yinon ni-hia ban Donbeení. Mi soobaa wee vini miten da.»

Le Donbeení landa na bio here po hia ka
(Matiye 22.34-40; Luki 10.25-28)

²⁸ Ho *landa bio zeenilo bui na ba waania. O o mon o o Yeesu bia se non ba Sadusɛwa yi ɔ o va buee 60 a yi o o tuara a yi: «Le Donbeení landawa buenbuen tshu a le ho yen bio here po hia ka?» ²⁹ O o Yeesu bia non wo yi: «Le Donbeení landawa yi a hia ka le hia bio here po hia ka: *Isirayele nipomu, ji bio ka: Wa Nuhúso Donbeení le o Nuhúso mi don. ³⁰ Fo ko a u war u Nuhúso Donbeení le u sii buenbuen, le u manaka buenbuen, le u yilera buenbuen, le u panká buenbuen.» ³¹ Hia sa ho yi le hia ka: «Fo ko a u war mi niza laa bio fo waraa

* 12:11 Mi lorí Lení vuahú (Psaumes) 118.22-23 † 12:19 Mi lorí Landá zeeniló vuahú (Deutéronome) 25.5-6 ‡ 12:26 Mi lorí Léro vuahú (Exode) 2.6 § 12:30 Mi lorí Landá zeeniló vuahú (Deutéronome) 4-5

üten bio sii.»* *Lándáwá na kūn bio here á po há bio ñun na kà hǎn mía.»³² A ho lándá bio zéénílowá wáa bía nǎn o Yeesu yi: «Nì-kàránlo mu se, bio fo bía lé ho tǔiá. O Nùhǔso lé le Dónbeení mí dǎn. Dónbeení búii kūn mía ká mu yínǎn lerén.»³³ A warí le Dónbeení lè ũ sii búenbúen, lè ũ yilera búenbúen lè ũ pánká búenbúen, à mún warí mi ninza lè ũten bio sii, búñ sǎaaní mu hámu na 6a wee wé na le Dónbeení yi lè 6a bà-kúio na 6a wee ya lè le muini na le Dónbeení yi.»³⁴ O o Yeesu man ò o ñii mu bía 6a bè-zúílowá bíoní ó o bía nǎn wo yi: «Hen làa cǐntú ká fò ò kerí le Dónbeení bá-zámu yi.» Bún món ó o búii wáa yí bíniá yí khà mítén yí tǔara a yi làa bio búii.

Yia le Dónbeení man lera bio

(Matiye 22.41-46; Luki 20.41-44)

³⁵ Mu wó ká a Yeesu wee kàrán 6a nùpua le *Dónbeení zì-beení yi, ó o tǔara bio ká: «Ho *lándá bio zéénílowa dà a wé kaka a bíoráa le yia le Dónbeení man lera lé o *Daviide mǎnmǎnií? ³⁶ Lé bio ó o *Daviide mí beere á le Dónbeení Hácírí wó ó o bía bio ká:

«O Nùhǔso Dónbeení bía nǎn í Nùhǔso yi:

Buee keení í nín-tǎnǎní fúaa ká í búrá ũ zúkúsa ũ tá á ũ bú ũ zení wán.»[†]

³⁷ «Bio ó o *Daviide wee ve yia le Dónbeení man lera le mí Nùhǔso. O o wé o Nùhǔso ká a mún pá à wé o mǎnmǎnií kaka?» Ba zǎamáa wee jí a Yeesu cǎn lè le sí-wéé.

Mi yi wé lé ho lándá bio zéénílowa bio

(Matiye 23.1-36; Luki 20.45-47)

³⁸ Bio ó o Yeesu wee kàrán 6a zǎamáa ó o wee bio na 6a yi: «Mi yi wé lé ho *lándá bio zéénílowa bio. Bán na wa há báká-beera zíló à wé héekeeraa. Ba wi 6a nùpua wé tǔení 6a yi lè le kǎnbii 6a zǎamáa fémínló lara yi. ³⁹ Ba *zúifúwa kàránló zíní yahón kanmúini lè ho dǐnló dǐinií keeníniá na seka á 6a wé hueeka keení yi. ⁴⁰ Ba wee khà 6a maháwa à fé ní bio búenbúen. Ba mún wa ho fioró na tǔee wéro à wé lé 6a téréenna. Barén cǐtíi khíi wee here le Dónbeení cǎn.»

O mahá-khenii hámu bio

(Luki 21.1-4)

⁴¹ O Yeesu kará le *Dónbeení zì-beení hámu 6onkoní nǐsǎnǐ á wee lorí bio 6a zǎamáa wee kúeeráa le warí le yi. Ho nǎforó 6ánsowá cǔrǔe wee 6uee kúee le warí na boo. ⁴² Mahá-khenii búii mún 6uee kúaa mí tǔmǎnwá bio ñun. ⁴³ O o Yeesu wáa von mí nǐ-keninia á bía nǎn yi: «Le í mí ho tǔiá na mia: O mahá-khenii na ká bio na ó o kúaa á boo po bía ká búenbúen bio. ⁴⁴ Lé bio le warí na 6a búenbúen wó lè mu hámu lé dǐo 6a yú puunia. O orén lè mí khemu, ò o pá kúaa bio wi o cǎn búenbúen na ó o lá wé è dí.»

13

Ho dǔmǐná véro là a Nùpue Za 6uenló bio

(Matiye 24.1-44; Luki 21.5-33)

¹ Bio ó o Yeesu zoó ló le *Dónbeení zì-beení lún yi, ó o nǐ-keninia nǐ-kení bía nǎn wo yi: «Nì-kàránlo, há huua na ká 6ǎntǔn seka, á há mún 6úaaaka. Há soni dáamu yáa!»² O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Fo mǎn há dáamu lon? Ée ká huee khíi máa kerí mí ninza huee wán. Mu búenbúen khíi fi.»

³ Bún món ó o Yeesu yóó kará há Oliiwewa vǐnsla 6úee wán á sǎnsáa le Dónbeení zì-beení. O o Piere là a Zaaki là a Zán là a Andere na wi làa wo mí dǎn á tǔara a yi: ⁴ «Lé ho páahǔ yén a mu bio mu ù wé yi? A lé mu bio yén khíi zéení le mu wéro páahǔ dǎn?»⁵ O o Yeesu wáa bía nǎn 6a yi: «Mi pa mítén bio. Mí yí día le nùpue khà mia. ⁶ Nùpua cǔrǔe khíi 6uen í yèni yi á à bio: «Í lé o Krista.» Ba à khà nùpua cǔrǔe á à vǐini. ⁷ Ká mi khíi wee jí há hǐa tǎrǔo sǎ, hǐa lúio yi làa hǐa khǐra làa mia á mi yí le mi yiwa dé, lé bio á búñ bíowa so ko mu wé ho yahó. Ká búñ dǔenia máa wé ho dǔmǐná véro. ⁸ Ho síi búii khíi wé è lé vaá fi lè ho sii veere. A ho kǔhǔ búii khíi wé è lé vaá fi lè ho kǎ-veere. Ho tá dǔkéro khíi wé há lúu búii yi. A le hǐni khíi lé. Mu ù wé làa bio o há-sǎnisǔo sǎnǐ vía wee wé 6úakáráa bio sii.

⁹ «Ée ká minén pa mítén bio. Ba nùpua khíi wé è 6ua mia á à varáa ho pánká 6ánsowá cǎn á bán vaá cǐtíi mia. Ba wé è ha mia 6a *zúifúwa kàránló zíní yi. Ba wé è 6ua mia á vaá dǐni há kána ñúnása lè 6a bá-záwa yahó bio mí tà míi bio yi. Lé búñ mí ì bè yi á à zéenínáa í bio làa ba. ¹⁰ Mu bon, sǎni ho dǔmǐná vé, á le Dónbeení bín-tente ko le bue á na há síiwá búenbúen yi. ¹¹ Hen ká 6a khíi wé wíikaa mia á 6uan vannáa le cǐtíi yi á mi yí le mi yiwa fèn dè bio mí vaá bio bio yi. Hón páahǔ so yi á há bíoní na á bio ò na mia lé hǐa á mi bio. Lé bio á há máa lé minén mí beere yi. Mu lé le Dónbeení Hácírí á à dé há mi jinií yi. ¹² Ba nùpua búii wé è dé mín kǔrú záwa á à na 6a à 6úe. Hári 6a maáwá búii á à wé mu 6án sii lè mí záwa.

* 12:31 Mi lorí Levii núwa vǔahǔ (Lévittique) 19.18 † 12:36 Mi lorí Lení vǔahǔ (Psaumes) 110.1

Ba zàwa ɓúí mún n̄ híní mún maáwà wán, á à na 6a 6a à 6úe. ¹³ Ba nùpua ɓúenɓúen á à jin mia bío mi tá mĩ bío yi. Ká yía màhá há mí s̄l̄i fúaa mu véenii, wón á à fen.

¹⁴ «Mi khií mi mu be-s̄umúí* na wee yáa mu bío ká mu wi hen na mu yí ko mu keŋ yi. (Yia wee kárán bío ká à zūn mu kúará sese.) Hón p̄ahú so yi ká b̄ia wi ho Zudee yi à bán lùwí yoo há 6úaa. ¹⁵ Yia á à keŋ mí z̄l̄i lòho yí ko ò o líi zoo lá bío 6úí. ¹⁶ Yia á à keŋ há mana yi mu p̄ahú yí ko ò o b̄iní 6o à líi lá mí kánbun mí z̄l̄i. ¹⁷ Ho yéréké khií sá 6a há-s̄enasà lè 6a há-n̄aawa yi mu zoŋ. ¹⁸ Mi flo le Dónbeení yi à mu biowa mu wéro yí lí há yio yi. ¹⁹ Lé bío ho p̄ahú mu 6án lònbee á à wé 6úaa á à porí d̄io khiína. Hàri ho d̄im̄j̄ná j̄uhú ɓúaró p̄ahú na le Dónbeení léra mu bío ɓúenɓúen yi à 6uee 6úe ho zuia yi, á le lònbee mu s̄ii yi kera yi m̄on. A le 6án s̄ii mún máa b̄iní máa keŋ h̄uuu. ²⁰ O Nuhúso lá yí khò le lònbee mu wizoóní yi, á n̄ii woon lá máa k̄ání. Ká a màhá khò há yi 6a n̄upua na ó o hueekaa à 6a wé làa wo bío yi. ²¹ Ká a 6úí b̄ia n̄on mia ká s̄ii: «Mi loŋ. Lé o *Krista na hen, táá n̄in-yia vaá hen», à mi yí tá mu. ²² Mu bon, 6a Kristawa lè le Dónbeení j̄i-cúaa f̄erowà na bío yí bon khií keŋ. Ba à wé mu yéréké biowa lè mí s̄iwa na ka lè mu wee zéeni le Dónbeení p̄anká á à v̄in̄ináa 6a n̄upua. Hàri b̄ia le Dónbeení hueekaa ká mu lá dà à wé, á 6a mún n̄ v̄in̄i bán. ²³ Awa. A min̄én cén pa miten bío. I f̄era b̄ia mu ɓúenɓúen n̄on mia vó.

²⁴ «Le lònbee khiíló m̄ondén á

de wii á à dé mí yuumu.

Ho p̄ihú khoomu máa b̄iní máa keŋ.

²⁵ Há màndayio á à k̄enka à líi.

Bío ɓuan ho wáayi biowa d̄nia ɓúenɓúen á à d̄eké.»†

²⁶ Hón p̄ahú so yi á 6a à mi a Nùpue Za ɓuenló há d̄undúio wán lè mí d̄ar̄lò lè mí c̄ukú beení. ²⁷ O khií tonka le Dónbeení wáayi tonkarowà ho tá kón6úaa bío náa yi lè ho d̄im̄j̄ná ɓúenɓúen yi á 6a a ve b̄ia le Dónbeení hueekaa á à k̄úee mín wán.

²⁸ «Mi loŋ ho *fik̄iyéé v̄ind̄eé bío le wee wéráa. Hen ká le 6án lakara h̄ia wee náma á wee sá mí v̄on-yórówà, se mi z̄ú le ho v̄iohó t̄eró d̄on. ²⁹ Lé làa bún s̄ii ká mi khií wee mi mu biowa mu wéro, à mi mún z̄úŋ le o *Nùpue Za ɓuenló s̄úaràa. O ò 6uan máa khi. ³⁰ Le í mí ho t̄úia na mia: Ho p̄ahú na ká n̄upua máa hí máa vé ká bún biowa so ɓúenɓúen yí wó. ³¹ Ho wáayi lè ho tá khií vé, ká í b̄ioní h̄n̄ n̄ keŋ b̄in̄ f̄éé. ³² Nii woon yí z̄ú ho d̄im̄j̄ná wéro wizonle lè ho p̄ahú máa zéeni. Le Dónbeení wáayi tonkarowà yí z̄ú mu, hàri le Dónbeení Za mí beere yáá pá yí z̄ú mu. O Máa mí dòn lé yia z̄ú mu.

³³ «Mi pa miten bío. Mi yí wé lòn n̄upua na d̄úma. Lé bío mi yí z̄ú ho p̄ahú na mu ù wé yi. ³⁴ Mu bío 6onmín làa bío ká: Nii ɓúí le mí ì va le khiíi. O o k̄aráfáa mí z̄l̄i mí ton-sáwá yí, á sankaa há tonni n̄on 6a lè mí n̄i-kéní kéní yi. Bún m̄on ó o b̄ia n̄on o paro yi le o t̄n̄í mí yí. ³⁵ Min̄én mún t̄n̄í mí yío, lè bío mi yí z̄ú a z̄l̄i 6ánsò b̄iní ɓuenló p̄ahú. O dà à ɓuen z̄l̄ihú táá tá t̄ahú, táá kò-bá-wéé yi, táá ȳinb̄ii. ³⁶ Ká a khií d̄ind̄in̄ ɓuara ò o yí 6uee yí mia ká mi ka lòn n̄upua na d̄úma. ³⁷ Bío á ì wee bío na mia ká, á yahó sá 6a n̄upua ɓúenɓúen. Mi yí wé lòn n̄upua na d̄úma.»

14

Ba z̄uif̄l̄wa j̄unása wee lè o Yeesu wán

(Matiye 26.1-5; Luki 22.1-2; Zán 11.45-53)

¹ Wizoóní bío j̄un wáa ká ho Paaki s̄anú díro lè ho *b̄úurú na á ja-f̄ini yí dó yi s̄anú díro yi. A le *Dónbeení yankarowà j̄unása lè ho *l̄andá bío zééniflowa wee cá bío 6a à wé wé è w̄iráa o Yeesu ká mu yí z̄ú, á à na 6a à 6úe. ² Ba wee bío: «Wa yí dá máa w̄ii wo ho s̄anú díro yi. Ká wa wó mu á 6a z̄aamáa á à kánká mu bío yi.»

O háa ɓúí k̄úaa ho j̄iló o Yeesu j̄uhú wán

(Matiye 26.6-13; Zán 12.1-8)

³ O Yeesu kera ho Betanií lóhó yi o Sim̄on na h̄ia lé o *6úeré nii z̄l̄i. P̄ahú na ó o kará wee dí à bún à háa ɓúí 6ueé wee zo, á ɓuan mí d̄úukó-za ɓúí na wó lè le huee na 6a le alibaatere à ho sú làa j̄iló ɓúí na s̄amu sí. Ho j̄iló mu 6a le náarè á yáwá here làa s̄ob̄bé. Bío ó o 6ueé 6ó a Yeesu yí ó o p̄úina ho d̄úukó-za mu j̄ii, ò o k̄úaa ho j̄iló mu o Yeesu j̄uhú wán. ⁴ A b̄ia wi b̄in̄ ɓúí sía cá. A 6a wee bío mín yi: «Ho j̄iló na ká yáaró j̄uhú lè mu yén? ⁵ Ho j̄on̄ lá dà à yèé á à yí há wén-h̄aani khiá-t̄in̄* á à sankaa na 6a n̄i-khenia yi.» A 6a lan wee zá làa wo. ⁶ O o Yeesu wáa b̄ia: «O háa mu mi díaa bío. Mi wee zá làa wó le we? Bío ó o wó làa mi á se. ⁷ Ba n̄i-khenia bán làa mia á à keŋ mín wán f̄éé. A p̄ahú lée p̄ahú á mi dá wé è wé mu s̄amu làa ba ká mi tá. Éé ká in̄én wón máa keŋ làa mia f̄éé. ⁸ Bío ó o dà à wé lé bío ó o wó. O k̄úaa ho j̄iló na s̄amu sí ì s̄anía wán à f̄en wiokaràa há paráa há n̄ulól. ⁹ Le í mí ho t̄úia

* 13:14 Mi loŋ Daniyele v̄uah̄ 9.27; 11.31; 12.11 † 13:25 Mi loŋ Ezayii v̄uah̄ 13.10; 34.4

* 14:5 Mu p̄ahú á há

wén-h̄aani khiá-t̄in̄ lè o n̄upue l̄ilú-k̄uure s̄amú s̄ánni.

na mia: Le Dónbeení bín-tente wé buera lùe lée lùe yi ho ðímíjǎ búenbúen yi, á 6a á bío bío ó o háa na kà wó, á 6a á leéka a bío.»

*O Zudaa wi ò o dé o Yeesu na
(Matiye 26.14-16; Luki 22.3-6)*

10 O Yeesu nǐ-kenínia píurú jún nǐ-kéní na 6a le Zudaa Isikariote á wá waá bíá nǎn 6a yankarowá júnása yi le mí wí á mí dé o Yeesu na 6a yi. 11 A bán sía wan wan á dó mí jímí nǎn le mí ì na le wárí wo yi. O o wáa wee cá ho pǎahú na o ò dàñ ñ wé mu yi, á á dérǎa wo 6a níní yi.

*O Yeesu wee dí ho Paaki ðínló lè mí nǐ-kenínia
(Matiye 26.17-25; Luki 22.7-14, 21-23; Zan 13.21-30)*

12 Ho *búurú na á ja-fini yí dó yi sǎnú díró bán nín-yání wizonle zoñ, dío 6a wee wé fúaa ho Paaki piowáwa yi,† ó o Yeesu nǐ-kenínia túara a yi: «Lé wen á fo wí á wa vaa wíoka ho Paaki ðínló yi?» 13 O o tonkaa mí nǐ-kenínia núwá jún á bíá nǎn yi: «Mí lén zo wa lóhó yi, á mí zoó sí a nǐi búí yahó ká a sò mu jumu lè ho dúuhú. Mí bè o yi, 14 ká a vaá zon zǐ na yi á mí bío na le zǐ mu bánso yi: O nǐ-karánlo le wa túa foñ: Ho lahó na á ñnén lè ì nǐ-kenínia á á dí ho Paaki ðínló yi lé ho yén? 15 O ò zéení la-beení búí làa mia ho nónwíohú yi na sía bǎrǎka wó. Lé bǐn á mí wíoka wa Paaki ðínló bío yi.» 16 A 6a wá waá zon ho lóhó yi, á zoó yú mu búenbúen làa bío ó o Yeesu bíarǎa mu. A 6a wíokaa ho Paaki ðínló bío.

17 Bío le wíi tò, ó o Yeesu lè mí nǐ-kenínia píurú jún 6uara. 18 Bío 6a kará wee dí ó o Yeesu bíá: «Le ì mí ho túiá na mia: Minén na làa mí páanía kará ho ðínló júhú yi nǐ-kéní á á dé mí ì na.» 19 O o nǐ-kenínia yilera lúnkaa, á 6a wee túaka a yi lé mí nǐ-kéní kéní. A yía le: «Mu lé ñnén le?» A yía le: «Mu lé ñnén lé?» 20 O o Yeesu bíá nǎn 6a yi: «Mu lé minén píurú jún nǐ-kéní, yía làa mí páanía wá zoó cí. 21 Mu bon. O *Núpue Za á á hí làa bío le Dónbeení bíoni vúahú bíarǎa mu. Ká yía máhá nǐi ì bè mu á ho yéréké è zo júhú. Bánso yáá lá yí ton se mu sáaani.»

(Matiye 26.26-30; Luki 22.15-20; 1 Korénte 11.23-25)

22 Bío 6a wee dí, ó o Yeesu lá ho búurú á dó le Dónbeení bǎrǎka. O o wee cèeka ho ña mí nǐ-kenínia yí ká á bío: «Mí fé là, hón lé ì sǎnia.» 23 O o bǐnia lá le juuníi dèe na ho *divén wí yi ó o dó le Dónbeení bǎrǎka. O o nǎn ho 6a yi á 6a búenbúen jún. 24 O o bíá nǎn 6a yi: «Dén lé ì cáni na wíokaa wee zéení le Dónbeení páanii na le bò bío, dén lé ì cáni na kúaarǎ 6a núpua cèrèe bío yi. 25 Le ì mí ho túiá na mia: I máa bǐni máa ju divén húuu fúaa ho pǎahú na á ì khíi ju ho bán bè-fla yi le Dónbeení béeni yi.» 26 Bún mǎn á 6a sía ho sǎnú lení, á 6a wá yóra há Oliivewa vǐnsǎ búee wán.

*O Yeesu bíá le o Piere á á pí mí bío
(Matiye 26.31-35; Luki 22.31-34; Zan 13.36-38)*

27 O Yeesu bíá nǎn mí nǐ-kenínia yi: «Mí búenbúen á á lùwí ì día mí. Làa bío le Dónbeení bíarǎa mu mí bíoni vúahú yi ká síi: † ì búe o pi-pa á 6a pia á á kénǎá ì lén ñ va há lùá búenbúen.»‡ 28 Èe ká ì véeró mǎn, á ì ì dí mí yahó vaá pa mia ho Kalilee kǎhú yi.» 29 O o Piere bíá: «Hǎrì á bíá ká búenbúen pí ù bío, á ñnén wón máa pí mu húuu.» 30 O o Yeesu bíá nǎn wo yi: «Le ì mí ho túiá na foñ. Ho ðnǎn-kéní na ká yi, sǎni ò o kó-béé wá há cúa-jún, bún ká unén bíá le fo yí zú mí á dǎn há cúa-ñn.» 31 O o Piere pá bǐnia wíokaa tǐina mí bíoni yi: «Ì máa bío le ì yí zú fo máa mí húuu, hǎrì ká ì ko á ì hí làa fo.» A 6a nǐ-kenínia na ká búenbúen bío mu bío dá-kéní mu.

*O Yeesu flora ho Zetesemanii yi
(Matiye 26.36-46; Luki 22.39-46)*

32 Bún mǎn á 6a wá waá ðn le lùe búí na 6a le Zetesemanii. O o Yeesu bíá nǎn mí nǐ-kenínia yi: «Mí kèení hen le ì lén vaa flo.» 33 O o fó a Piere là a Zan á bǎrǎa. O búakáa zǎna á yí wee dé 34 ó o bíá nǎn 6a yi: «Ì hǎcírí yáara dàkhíina. I ka le ì máa fen. Mí kèení hen, á tǐní mí yío.» 35 Bún mǎn ó o wáa wá van cǐnú, á vaá líí búrá ò o flora le ká mu dá á wé, á le lónbee na ká á yí yí mí. 36 O bíá bío ká: «Ì Maa, fo dá bío búenbúen wee wé. Yí le le lónbee na ká á yí mí. Èe ká mu yí wé ñnén síi bío. Le unén lé yía síi bío á wé.» 37 O o bǐnia 6uara mí nǐ-kenínia cǎn á 6ueé yú 6a á mu dǎmu 6ó 6a. O o bíá nǎn o Piere yi: «Simon, dǎmu 6ó fo le? Fo yí dá máa tǐní ù yío hǎrì le léèrè dá-kéní yi le? 38 Mí fání mí yío á wé flo bèra a na á mí yí zo mu bè-kora wéró yi. O núpue síi wee wé wá mu bè-tente wéró yi, èe ká ho pǎnká na ó o ò wé làa bún lé hía mía.» 39 O o tǐn wíokaa khèra vaá flora ò o bíá há bíoni dá-kéní mu. 40 Bún mǎn ó o bǐnia 6uara mí nǐ-kenínia cǎn á 6ueé yú 6a á mu dǎmu 6ó 6a. Ba yí dàrina yí fǎnia mí yío. A bío 6a wáa á bío á á na a Yeesu yi á 6a yí zú. 41 Bío ó o Yeesu wá á bǐnia 6uara mún cúa-ñn nǐi yi, ó o 6ueé bíá nǎn 6a yi: «Mí pá dǔma wee vǔnka lon? Mu wáa wó. Ho pǎahú

† 14:12 Mi loní Léró vúahú (Exode) 12.6, 14-20 ‡ 14:27 Mi loní Zakari vúahú 13.7

dǎn. O *Nùpue Za á 6a à dé 6a bè-kora wérowà nii yi. ⁴² Mi hĩnĩ wa lén. Yia á à dé mi ì na 6ueé dǎn.»

Ba wĩira a Yeesu

(Matiye 26.47-56; Luki 22.47-53; Zǎn 18.3-12)

⁴³ Pǎahũ na ó o Yeesu wee bío yi, à bũn ò o Zudaa 6ueé dǎn. O lé 6a nĩ-kenĩnia pĩrũ òun nĩ-kenĩ. Ba zǎamáa na bò lǎa wo á 6uan hǎ khǎ-túa lè hǎ búaa. Bĩa tonkaa 6a lé le *Dónbeenĩ yankarowá òúnáa lè ho *lǎndá bío zéenílowa lè 6a nĩ-kía. ⁴⁴ O Zudaa, yia á à dé o Yeesu mu á à na, á zéenia bío 6a zǎamáa á à zúnnáa wo. O bía: «Ì hía vaá tēenia nùpue na yi lè le kǎnbii, se wón lé yia mi wee cá. A mi wǎa wii wo à 6ua sese lénnáa.» ⁴⁵ O Zudaa 6uee dēenii ó o wǎ vaá 6ó a Yeesu yi ò o bía nǎn wo yi: «Nĩ-kǎránlo.» O o tēenia wo yi lè le kǎnbii. ⁴⁶ A bía lǎa wo bò mín wǎa wĩira a Yeesu. ⁴⁷ A 6a nĩ-kenĩ búii dò mí khǎ-tóní á hǎ lè le *Dónbeenĩ yankarowá òúnáa lè ho *lǎndá bío zéenílowa lè 6a nĩ-kía. ⁴⁸ O o Yeesu bía nǎn bía wǎ 6ueé wii wo yi: «Mi so lá ko à mi 6ua khǎ-túa lǎa búaa à 6uee wĩiraa mi le? I lée nĩ-kǎanii le? ⁴⁹ I lǎa mia lá wee kēnĩ mín wǎn túntún, á wee kǎrán 6a nùpua le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ lún yi á mi yí wĩira mi. Eε ká mu wó díá, á le Dónbeenĩ bíonĩ vǎahũ bío òun sǎráa.» ⁵⁰ O o nĩ-kenĩnia búenbúen wǎa lúwa wǎ à 6a día a. ⁵¹ Yǎrónza búii lé yia bò a Yeesu yi. Lée búnló mí dǎn wí o wǎn. Ba le mí ì wii wo, á 6a 6uan o búnló yi, ⁵² ó o kueera ho díá, ò o lúwa wǎ mí kǎamáa.

O Yeesu 6a 6uan vannáa 6a túia fεerowá yahó

(Matiye 26.57-68; Luki 22.54-55, 63-71; Zǎn 18.13-14, 19-24)

⁵³ Bũn mǎn á 6a 6uan o Yeesu vannáa le *Dónbeenĩ yankarowá òúnáa zii, hen na 6a yankarowá òúnáa lè 6a nĩ-kía lè ho *lǎndá bío zéenílowa búenbúen kúaa mín wǎn yi. ⁵⁴ O Piere khèra bò a Yeesu mǎn. O 6ueé zon 6a yankarowá òúnáa lún yi, á zoó páania kará lè 6a parowá á wee huee ho dǎhũ. ⁵⁵ Ba yankarowá òúnáa lè 6a *zúifúwa túia fεerowá búenbúen wee cá bío 6a à koonínáa o Yeesu yi á à bè yi ì síinináa o òunhũ á à na 6a à búe. Ká 6a mǎhá yí yú bío búii. ⁵⁶ Nùpua cǎrēε wee 6uee fúaa hǎ saboní o òun, ká 6a mǎhá wee bíni kǎn mín. ⁵⁷ A 6a núwǎ yén búii wǎa hĩnǎn koonia o yi lè le sabéré na kía: ⁵⁸ «Wa òun á à mi le mí ì fio le Dónbeenĩ zii na 6a nùpua son, á à bíni ì so le búii hǎ wizooní tĩn yi ká dén á nùpua máa so.» ⁵⁹ Hǎrĩ búni á 6a yǎá pá wee kǎn mín wǎn. ⁶⁰ A 6a yankarowá òúnáa wǎa lĩ hĩnǎn yóó dǎn 6a búenbúen yahó ò o túara a Yeesu yi: «Bío 6a nùpua wee bío ù dǎní yi á fo le fo máa bío dēε búii yi le?» ⁶¹ O o Yeesu cǎkē ò o dǎn. A 6a yankarowá òúnáa wíokaa túara a yi: «Le únén lé o Krista, le Dónbeenĩ na wa wee khóoní za le?» ⁶² O o Yeesu bía: «Úuu, ì lé orén. Mi búenbúen á à mi a *Nùpue Za ká a kará le Dónbeenĩ na dà mu bío búenbúen nĩntǎnĩ. Mi mún khii mi a ká a kará há dũndúio wǎn bò ò buen.Š» ⁶³ A 6a yankarowá òúnáa wǎa lēεkaa mí dà-zínii lé bío mu wǎ a yi dǎkhĩna, ò o bía: «Wa mǎkoo wǎa mia seérása yi. ⁶⁴ Hǎ bĩn-kora na ò o má lēεra le Dónbeenĩ yi á mi òun. Awa, á lé mu yén á mi wee lēεka?» A 6a búenbúen le o wó khon ó o ko ò o búe. ⁶⁵ Ba núwǎ yén zǎwa búii 6a fǎahũ á búakáa wee khǎani kúee o Yeesu wǎn. Ba pon o yahó yi á 6a wee vǎaa wo lè mí nĩn-kuio ká 6a à túa wo yi le o zéeni yia wó mu lǎa wo. Le *Dónbeenĩ yankarowá òúnáa lún parowá fó a, á wee dé sǎará yi.

O Piere pá a Yeesu bío

(Matiye 26.69-75; Luki 22.56-62; Zǎn 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Pǎahũ na ó o Piere pá líi wí ho lún yi, à búni le Dónbeenĩ yankarowá òúnáa beenĩ ton-sǎ háawa nĩ-kenĩ búii 6ueé dǎn. ⁶⁷ Bío ó o mǎn o Piere ò o wee huee ho dǎhũ, ó o wíokaa loĩna a yi sese ò o bía: «Únén mún lá wí lá a Nazareete nii Yeesu mu.» ⁶⁸ O o Piere pá mu ò o bía: «Bío á fo wee bío ká á ì yí zũ.» Bũn mǎn ó o wǎ vaá bǎnía dǎn ho lún zúanjii. [O o kò-béε wǎ.] ⁶⁹ Bío ó o ton-sǎ háa mu mǎn o vaa bǎnĩló, ó o wee bío lǎa bía wí bĩn: «O nùpue na ká lé 6arén nĩ-kenĩ búii.» ⁷⁰ O o Piere tĩn pá. Mu yǎá yí mǎna, à búni á bía wí bĩn tĩn bía nǎn o Piere mu yi: «Ho túia poni. Fo lé 6arén búii. Únén mún lé o Kalilee nii.» ⁷¹ O o Piere wǎa bía: «Ká ì fǎ sabéré á le Dónbeenĩ le ì mi mu. I ì báa mu òun wǎn, o nùpue na mi wee bío bío á ì yí zũ.» ⁷² Hón pǎahũ so yi ó o kò-béε wǎ há cúa-òun nii. O o Piere hácĩrĩ mǎhá bíniá 6uara bío ó o Yeesu fú bía lǎa wo yi wǎn: «Sǎni ò o kò-béε wǎ há cúa-òun búni ká únén pá le fo yí zũ mí á dǎn há cúa-tĩn.» O o Piere wǎa wee wǎ.

15

Ba 6uan o Yeesu 6uararǎa o Pilaate cǎn

(Matiye 27.1-2, 11-14; Luki 23.1-5; Zǎn 18.28-38)

¹ Le yĩnbii búurii á 6a *yankarowá òúnáa, lè 6a nĩ-kía, lè ho *lǎndá bío zéenílowa, bǎn búenbúen na lè 6a *zúifúwa túia fεerowá á kúaa mín wǎn, bèra a na à 6a bío tē bío dà-kenĩ

wán. Ba can o Yeesu, á buan ɓueé nɔn o *Pilaate yi. ² O o Pilaate tũara a yi: «Lé ũnɛn lé 6a zũifũwa bɛɛ le?» O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Fo bía mu.» ³ Ba yankarowá púnása wee kooní a Yeesu yi láa bío cɛ̀rɛ̀. ⁴ O o Pilaate wíokaa tũara a yi: «Fo le fo máa bío dɛ̀ le? Bío 6a wee bío ũ jii á fo yi máa jí le?» ⁵ Ká a Yeesu máhá yí bínía yí bía dɛ̀. Bũn wó a Pilaate coon.

Ba le o Yeesu ko ò o búte

(Matiye 27.15-26; Luki 23.13-25; Zán 18.39-19.16)

⁶ Hen ká ho *Paaki sánú sansan dɛ̀n, ò o Pilaate lén o kásó nni búí díá, yíá 6a zámáa le o díá. ⁷ Mu ù wé á nni búí na 6a le Barabaasi páanía wi ho kásó yi lé 6a búí na láa wo káa á 6ó a nni búí. ⁸ A 6a zámáa wáa wá van o Pilaate cón á vaá wee fio wo ò o wé bío ó o láa wee wé na 6a yi. ⁹ O o Pilaate bía nɔn 6a yi: «Mi wi á 6a zũifũwa bɛɛ lé yíá á í díá le?» ¹⁰ O Pilaate zũ kénkén le 6a yankarowá púnása dó a Yeesu nɔn mí yi lé bío le yandee wi 6a yi o bío yi. ¹¹ Ká 6a yankarowá púnása máhá súkúra 6a zámáa le 6a fio o Pilaate cón le o Barabaasi lè yíá ò o díá. ¹² O o Pilaate wíokaa tũara 6a zámáa yi: «Lé mu yén mi le í wé láa yíá mi wee ve láa zũifũwa bɛɛ?» ¹³ A 6a wee bío na a yi ká 6a a wáamaka: «Búɛɛ wo ho *kürúwá wán ò o hí.» ¹⁴ O o Pilaate tũara 6a yi: «O wékhe lé ho yén?» A 6a yáá wíokaa wee wáamaka pónpón: «Búɛɛ wo ho kürúwá wán ò o hí.» ¹⁵ O Pilaate wi ò o wɛɛ 6a zámáa síí, ó o lera o Barabaasi díá, ò o le 6a ha a Yeesu lè há lábáani, ò o nɔn wo le 6a búɛɛ ho kürúwá wán.

Ba dásiwá wee zuarŋka a Yeesu yi

(Matiye 27.27-31; Zán 19.2-3)

¹⁶ A 6a dásiwá buan wo zonnáa ho *Zudee kóht bɛɛ lún yi, á 6a von mí ninzáwa na ká búenbúen. ¹⁷ Ba zínía o Yeesu lè le dá-muhú, á tá ho kíri lè há kíkara á dó a púht yi.* ¹⁸ Bũn món á 6a wee tɛ̀nɛ́ a yi ká: «*Zũifũwa bɛɛ, foól!» ¹⁹ Ba wee vúaa o púht lè le káani, á wee káani kúee o wán ká 6a á fára mí nɔnkópúná wán á lii búrá a yahó. ²⁰ Bío 6a zuarŋkaa wo yi wó, á 6a tɛ̀ra le dá-muhú o wán, á 6a zínía wo lá a kürú sía. Bũn món á 6a buan wo lóráa ho donkíahú á wá lée búɛɛ ho *kürúwá wán.

Ba búaa o Yeesu ho kürúwá wán

(Matiye 27.32-44; Luki 23.26-43; Zán 19.17-27)

²¹ O Sirɛ̀na nni Simón na lé o Alekisándere lá a Urufuusi 6án maá, á ló há mana yi bò ho wóht ɓueé wee kúhí, á 6a dásiwá ɓueé kíkáa yi le o fé o Yeesu kürúwá pí. ²² Ba buan o Yeesu vannáa lahó búí na 6a le Kolokota yi, bũn kúará le «pún-6ókuee lahó.» ²³ Ba lunkaa ho *dívén lè mu bío búí na 6a le múrè á wi 6a na a Yeesu yi ò o ju, ká a máhá yí jun mu. ²⁴ Bũn món á 6a búaa wo ho kürúwá wán. Ba le mí ì sanká a sí-zínía á 6a wó le pún-síni bío á zúrínáa dío á á sí yíá láa yíá yi. ²⁵ Le wi-bee páahú lè bío 6a búaa wo yi ho *kürúwá wán. ²⁶ Bío 6a tũara le dɛ̀e wán, bío wee zéeni bío nɔn 6a búaraa wo lé bío ká: «Zũifũwa bɛɛ.» ²⁷ Ba mún búaa 6a nì-wánna núwá jun búí lá a Yeesu. O nì-kéní wi lá a nín-tíani ká a nì-kéní wi lá a nín-káahó. ²⁸ [Bũn wó á le Dónbeení bioní vúahú bioní na ká a jii sí: «Ba má a dó 6a nì-kora tɛ̀ahú.»]† ²⁹ Ba núpua na wee kúhí láa bín wee kí6ón mí púná ká 6a a lá a. Ba wee bío: «Fo yi mɔn mu le. Únɛn na lá le fo ò fio le *Dónbeení zì-beeni á à bini ì so le bân dá-veere há wizooní bío tɛ̀n yi, ³⁰ wáa fení úten. Lii ho *kürúwá wán le wa loí.» ³¹ Le *Dónbeení yankarowá púnása lè ho *lándá bío zéeni lowa mún wee yáa mí jini yi na a yi ká 6a a bío láa mún: «O fenía 6a búí ò orén máhá yí dá máa fení mítén. ³² Le o Krista, o *Isiraye le bɛɛ, á lé ho kürúwá wán lii. Ká wa mɔn mu á wa á dé wa sía wo yi.» Bía páanía búaa há kürúwáwá wán lá a Yeesu bán mún wee lá a.

O Yeesu húmú

(Matiye 27.45-56; Luki 23.44-49; Zán 19.28-30)

³³ Le wii yòo fáráló páahú á ho kóht búenbúen dɛ̀ndɛ̀n wó le túbiri. Mu míana fúuu fúaa le wi-háare. ³⁴ Le wi-háare wo páahú, ó o Yeesu bía bío ká pónpón: «Eloyii, Eloyii, lama sabatanii?» Bũn kúará le «Wán Dónbeení, wán Dónbeení, fo pá mi díá le we?» ³⁵ A bía wi bín núwá yén búí jná mu á 6a bía: «Mi loí, o wee ve o *Elii.» ³⁶ A 6a nì-kéní búí lúwa vaá lá le dɛ̀e búí na wee kúini mu numu á zíira mu bè-nia yi á can le 6úaa hiire jii yi á yòó dá a Yeesu yi le o yɛ̀, ò o bía: «Mi dɛ̀n, wa á loí ká a Elii ɓueé liini á ho *kürúwá wán.» ³⁷ Lé bũn páahú ó o Yeesu wáamaa yi pónpón, ò o húrun. ³⁸ A ho pónsò-beeni na zoó céra le *Dónbeení zì-beeni á yòó lɛ̀era mí tɛ̀ahú líi ló. ³⁹ Ho Oroomu dásiwá púhtso na dɛ̀n o Yeesu yahó á mɔn bío ó o húrunnáa ó o bía: «O núpue na ká bɛ̀ntɛ̀n lá lé le Dónbeení Za binbirí.»

* 15:17 Ba bá-záwa lé 6a nì-beera lé bía yánkaa dá há sí-muna wee zì. Há yáwá fù here. Há kíriwá 6a wee wé, á kúee 6a bá-záwa púná yi á zéeni náa 6a bá-zámú pánká bío. Ká bío 6a wi 6a zuarŋka a Yeesu yi, á 6a zínía wo lè ho kánbun muht á dó há kíkara kíri o púht yi. † 15:28 Mi loí Ezayii vúahú 53.12

⁴⁰ Hãawa nùwā yen 6úí mún hía wi bín á khèra dín wee lorí. Ba hãawa mu t̄ahú ó o Mari wi yi, yia wee lé ho Makadala lóhó yi. A séení a Mari na lé o Zaaki háyónza là a Zozee 6àn nu, là a Salomé. ⁴¹ Ba hía wee bè o Yeesu yi ká a wi ho Kalilee yi á wee séení a. Hãawa c̄èr̄èc̄ 6úí mún hía wi 6a hãawa mu t̄ahú á bô là a Yeesu 6uara ho Zeruzalému yi.

Ba nùluna a Yeesu

(*Matiye 27.56-61; Luki 23.50-56; Zan 19.38-42*)

⁴² O Yeesu hí-nónzoñ ho zliht̄ jii, á bío á lé b̄n̄ zoñ á 6a wee wíoka mítén ho *Sabaá bío yi, ⁴³ ó o Zozéefu na wee lé ho Arimatee lóhó yi á 6uara. O fù lé 6a *zúífùwa t̄úia f̄erowá n̄i-kéní na 6a ninzáwa wee k̄n̄bi. Wón mún lá wee l̄on̄i le Dónbeení b̄éñí láró p̄ahú. O henía mí síi ò o van o *Pilaate c̄n̄ á vaá flora a Yeesu n̄i-h̄n̄mu. ⁴⁴ Ká a Pilaate j̄á bío ó o Yeesu d̄èñia h̄urun ó o wó coon mu bío yi. O o von 6a dásiwá j̄úh̄t̄so á 6ueé t̄uara yi le o Yeesu mu h̄urun míana le. ⁴⁵ A bío ó o j̄á mu 6a dásiwá j̄úh̄t̄so c̄n̄ vó, ó o non le jii o Zozéefu yi le o lá a s̄ánia. ⁴⁶ O o Zozéefu yá ho 6un-sení d̄a-poni ò o liinia o Yeesu ho *kùrùwá wán á líí bá lé ho 6unlò 6uan vaá dó le búure yi, d̄io 6a lá có ho 6úahó yi díá. B̄n̄ m̄ón ó o b̄inía le hue-beení pon le búure mu jii. ⁴⁷ O Makadala Mari là a Zozee 6àn nu Mari á d̄n̄ m̄on hen na ó o dó a yi.

16

O Yeesu vèeró

(*Matiye 28.1-8; Luki 24.1-12; Zan 20.1-10*)

¹ Bio ho *Sabaá kh̄ina, ó o Makadala Mari là a Zaaki 6àn nu Mari là a Salomé á yá ho j̄iló na s̄amu sí le mí vaá kh̄ii làa Yeesu s̄ánia. ² Ho dimaasi zoñ ȳinb̄ii bùiri, le wii h̄aró p̄ahú, á 6a h̄n̄on wá j̄on le búure. ³ Ba wee bío mín yi: «Lé wée yáá vaá b̄iní le hue-beení na pon le búure jii á à na w̄en coon?» ⁴ Ká bío 6a vaá d̄on, á 6a le mí i lorí, à le hue-be-beení b̄inía ló le búure jii á kh̄ii díá le n̄s̄ání. ⁵ A 6a wá vaá zon le yi, á zoó m̄on ȳarónza 6úí ò o kará lè le n̄n-tiání, á zá ho báka poni na t̄úee. A 6a z̄ána. ⁶ Ká a ȳarónza mu máh̄á b̄ia non 6a yi: «Mí yí z̄n̄. I z̄ú le lé o Nazaréete n̄i Yeesu na 6a 6úaa ho *kùrùwá wán á mi wee cà. O míá hen, o vèera. Mí lorí. Lé ho lahó na ká á 6a lá bàrá a yi. ⁷ Mí lén vaa bío mu na a Piere là a Yeesu mu n̄i-kenínia na ká yi le o dú 6a yahó van ho Kalilee k̄h̄ú. Lé b̄n̄ 6a vaá mí a yi làa bío ó o b̄iaráa mu.» ⁸ A 6a yilera lunkaa, á 6a wee z̄á. A 6a ló á lée lùwa wá. Ba yí b̄ia d̄èc̄ yi n̄on n̄upue yi lé bío 6a z̄ána.

O Yeesu zéenia mítén lè mí n̄i-kenínia

(*Matiye 28.9-10; Zan 20.11-18*)

⁹ [O Yeesu vèeró m̄on ho dimaasi zoñ ȳinb̄ii á mu n̄n-yání, ó o zéenia mítén là a Makadala Mari, wón na ó o h̄ia j̄on 6a c̄n̄awa b̄úaa h̄ejun léra yi. ¹⁰ O o Mari wá van b̄ia là a Yeesu lá páania wi c̄n̄, á vaá yú 6a à 6a yara sò á wee wá, ó o b̄ia làa ba le mí m̄on o Yeesu. ¹¹ Ká bío 6a j̄á bío ó o Mari b̄ia le o Yeesu vèera, ó o mún m̄on wo, á 6a yí tà mu.

¹² B̄n̄ m̄ón ó o Yeesu zéenia mítén làa síi veere lè mí n̄i-kenínia nùwá j̄un ká 6a j̄on há mana. ¹³ A 6a b̄inía 6ueé b̄ia mu lè 6a n̄i-kenínia na ká á bán mún yí tà mu yi.

¹⁴ Mu 6àn m̄ón, ó o Yeesu zéenia mítén lè 6a n̄i-kenínia pirú d̄on ká 6a wee dí. O zá làa ba bío 6a yí dó mí sía wo yi, làa bío 6a tun mí yiwa á yí tà b̄ia b̄ia le mí m̄on wo ò o vèera blo. ¹⁵ O o w̄aa b̄ia non 6a yi: «Mí lén va ho d̄m̄j̄á lùá 6úen6úen yi á vaa bue le Dónbeení b̄in-tente na 6a n̄upua 6úen6úen yi. ¹⁶ Yia á à dé mí síi le yi, á 6a à b̄átizé, wón á à fen. Ká yia yí dó mí síi le yi, wón j̄úh̄t̄ á à sí. ¹⁷ B̄ia dó mí síi le yi wé è wé mu yéréké biowa na wee zéení le Dónbeení p̄anká: 'Ba á j̄a 6a c̄n̄awa á à lén b̄ia 6a wi yi lè i yèni; 6a a bío h̄á síi-viò b̄ioní; ¹⁸ yia wé 6uan háa yi, táá ká a j̄un b̄e-j̄unii 6úí na dá a 6úe n̄upue, á d̄èc̄ woon máa wé 6anso; 6a à bè mí n̄n̄i 6a v̄ánvárowá wán á bán á wá.»

¹⁹ Bio ó o b̄ia b̄n̄ wo, ó o N̄úh̄t̄so Yeesu 6uan yòora ho w̄aayi á yòó kará le Dónbeení n̄n-tiání. ²⁰ A 6a n̄i-kenínia wá vaá wee bue le b̄in-tente há lùá 6úen6úen yi. O N̄úh̄t̄so wee séení 6a, á 6a wee wé mu yéréké biowa na wee zéení le Dónbeení p̄anká á zéení le bío 6a wee bío á lée t̄úia poni.]

Le Dónbeeni bín-tente vūahú na ó o

Luki túara

Vūahú túaró jūhú

O Luki hía wee bè là a Poole va hā kúio. O yínón zúifù. O lé o *Kereesi nīi. O fù lé o òkòtúaràn. Lé orén túara ho vūahú mu, á mún túara 6a Tonkarowà bè-wénia vūahú.

Bío nòn ó o Luki túararáa mí bín-tente:

1. O Luki wi á 6a kèrètíewa búenbúen zúrì le bia dó mí sía o *Krista yi á bio bò bio na wó mòn kénkén wán. O o wi ò o hení 6a sía à 6a wíoka fàrá tìn.
2. O mún wi ó o zéeni le 6a kèrètíewa yínón núpua na wi á 6a fá mí jii ònì le 6a *zúifúwa.
3. Nún-sí ó o Tiofile hía lé o Poole jì-tà ho Oroomu yi. O o Luki túara ho vūahú mu nòn wo yi, à séenia o tonlò yi.

O henia mu bè-kora séndiaró le ho floró bio. O zéenia a *Isirayele nípomu lándáwá yara. Yia lé 6a núpua búenbúen kánílo ó o zéenia bio mí vūahú mu yi.

¹⁻² Tiofile,* bio wó khíina wa cón le mí dà-kéni kéní búenbúen le Dónbeeni dání yi á là mu jūhú búenbúen á 6a búii mòn á lé mu scérása, bán lé bia wó le Dónbeeni bín-buerowà na zéenia mu làa wèn. Ba cèrèe wi á 6a kúeeka mu mín wán à túa hā wónna yi. ³ A bio á ínén mún wi á í túa mu le 6a bio síi, á í tūakaa mu cinciira bia mòn mu le mí nì-kéni kéní cón á zúrìnanáa mu ya-tente. A bio mu sámaanáa lé bún á í wi á í túaráa mu à na únén Tiofile cūkúso yi, ⁴ bún lé bio o na á fo ò zúrì kénkén ká bio á 6a fù kàráanna làa fo búenbúen lé ho túia poni.

O Zán Batiisi teró bio zéeniłó

⁵ Ho Zudee kshú bèe *Herodee páahú, á le Dónbeeni yankaro búii fù wi bín á yèni 6a le Zakari. O lé o Abia kuure núpue búii. Bàn hāa yèni 6a le Elizabēeti. Wón fù lé le *Dónbeeni yankarowà jūhúso *Aaron nōnkāni hínlò búii. ⁶ Ba mí nūwā jūn fù lée núpua na téréenna le Dónbeeni yahó, ó o Nuhúso lándáwá là a bè-zéeniinia le mí dà-kéni kéní búenbúen á 6a wee bè yi le mí jii-kāa. ⁷ Ba lá òn yi yá za lé bio ó o Elizabēeti hāana yi máa te, á 6a mí nūwā jūn mún kīnkaa.

⁸ Wizonle búii, ó o Zakari zon le *Dónbeeni zì-beeni yi le bio á 6a kuure núpua le bán ho yankaró páahú yèrémáa búee dōn, ⁹ á bio 6a le mí í cá yia zoó cíi mu bio na sámu sí le *sòobá-lùe† yi làa bio mu bòráa le Dónbeeni yankarowà lándá yi á 6a wó le jūn-sini bio, ó orén lé yia ó o Nuhúso léra.

¹⁰ Hón páahú so yi, ká 6a zāamāa lée òn ho khūuhú á wee wé ho floró. ¹¹ Yio búee tí ò o Nuhúso wáayi tonkaró líi òn o yahó mu bio na sámu sí cíini òn nísání 6an nín-tíani. ¹² Páahú na ó o Zakari mòn wo, ó o zāna làa sòobéé á wee zà wàwàwà. ¹³ Ká a tonkaró máhā bia làa wo: «Zakari, yi zón òn, le Dónbeeni jà ũ floró. Mín hāa Elizabēeti á à sí le sání á à te o za báa; ká a khii ton à ũ cé o yèni le Zán. ¹⁴ O bio khii wé hā zāmaka le le sí-wee ũ cón, á núpua cèrèe mún khii zāmaka a teró bio yi. ¹⁵ Lé bio ó o khii wé nì-beeni o Nuhúso yèndání yi. Bè-junni na dà a vī hā yío ó o máa bè mí jii yi hūúu, á le Dónbeeni Hácírí á à fèn òn kēn wo yi ká a yáá òn yi ton. ¹⁶ Orén lé yia khii bíní í fé o *Isirayele nípomu cèrèe á 6a à yèrémá à buen 6a Nuhúso Dónbeeni cón. ¹⁷ Orén mí bèere lé yia khii fèn òn wíoka a Nuhúso wshú le le Hácírí le ho dárílo na le Dónbeeni yānkaa nōn mí jii-cúa fere *Elii yi. ũ za mu lé yia khii véeni hā bioní na wi 6a maáwá le mí zāwa páahú, á mún òn yèrémá bia pá le Dónbeeni bioní sía á 6a à wé le 6a núpua na téréenna le 6a bè-zúrìlowá bio síi. Lé ká síi ò ò wíokarāa 6a núpua á à parāa o Nuhúso búenlò.»

¹⁸ O o Zakari bía nòn le Dónbeeni tonkaró mu yi: «Bío ò wé á í tarāa mu yi lé mu yén? Bío á í máhā kīna, á wán hāa mún yío tōn yú.» ¹⁹ Á le Dónbeeni tonkaró bía: «Inén na òn ũ yahó ká lé o Kabiriyēele. I wi le Dónbeeni nísání á wee sá na le yi. Lerén lé òn tonkaa mí le í búee bio le bín-tente na ká na foñ. ²⁰ Awa! A bio fo yi tá í bioní yi, le bún nòn á ũ jii á à lí á máa bíní máa bio fúaa ũ za báa mu te nōnōn. Loñ mu sese, bio á í bía làa fo búenbúen á à wé ho páahú na le Dónbeeni le mu ko yi.»

²¹ Hón páahú so yi ká 6a zāamāa pá lée òn ho khūuhú á pan o Zakari. Ho pòn-tóni na ó o zoó wó le sòobá-lùe yi á lūnkaa 6a yilera. ²² Páahú na ó o wá búee lé yi, à bún ò o jii lù, ó o wee bio le 6a núpua le mí níní. A 6a òn yia zūna mu le o bio mu yínón kāmāa, Dónbeeni

* **1:2** Tiofile: Le yèni mu kúará lé bio ká: «Yia le Dónbeeni wa.» Yia ó o Luki von le le yèni mu á bio yi tá yi zú sese. † **1:9** Le sòobá-lùe: Lé le Dónbeeni zì-beeni laho búii na á núpue woon yi dà máa zo yi ká mu yínón le Dónbeeni yankarowà mí òn.

zéeńia bío búı lãa wó zoó le sòobá-lùe mu yi. ²³ Ǹnzoń na ó o Zakari mu tonló wó yi, ó o wá van mí zıı.

²⁴ Lé bún món á bãn háa Elizabethi sùráa mí sání. Bío ó o zũna mí sání mu bío, ó o wó há pĩna bío honú búenbúen ká a yí máa tà lé khũhũ. Hón páahũ so yi ó o wee bío mí yi: ²⁵ «Pátı! Bío ká yáa đın yí bon. O za máa teró bío na fù wee wé bío na miı fẽẽ á wáa wó ho zuia. O Nũhũso na pánká wı á zũna ı mákárı á hóonıa ı jũhũ.»[‡]

O Yeesu teró bío zéenló

²⁶ Pĩna bío hẽzn bún món, á le Dónbeenı bía nɔn mí tonkaro Kabiriyeele yi le o tın lɛn va ho Kalilee k̄shũ lóhó búı na 6a le Nazareete yi, o hınzo-sınii búı c̄n. ²⁷ O hınzoró mu fũaamu[§] á bõ nɔn o b̄e *Daviide nɔnkáni nupue búı na yèni 6a le Zozefu yi. O hınzo-sınii mu yèni 6a le Mari. ²⁸ Bío ó o Kabiriyeele vaá zon o zıı yi ó o t̄enıa a yi: «Mari, foó. O Nũhũso Dónbeenı wó mí sáamu lãa fo: Orén mí beere mún wi lãa fo. Wáa zámaka.» ²⁹ O o Mari kará coon á yilera yáara. O wee le mí yi, le dén t̄enıı so jũhũ lé mu yén. ³⁰ A le Dónbeenı tonkaro bía: «Mari, yı z̄n d̄e woon, le Dónbeenı sáamu á d̄n fo. ³¹ Lorı! Bío fo kará wán á fo ò sı le sání á a te o za baa, ká ũ le fo ò cé o yèni á ũ bío le Yeesu. ³² O khiı wé nupue na jũhũ wı á 6a wé è ve o lè le Dónbeenı na wi mu bío búenbúen jũhũ wán Za. A le Dónbeenı mún khiı bára á bãn búaa Daviide bá-zamu kanmúıni wán. ³³ O khiı lá lé b̄eńı o *Zakoobu nupomu zıı, á bá-zamu máa ve máa mi.»

³⁴ O o Mari bía nɔn wo yi: «Mu dà a wé kaka? Bío á ı máhá yı zũ baa.»

³⁵ A ho wáayi tonkaro zéeńia mu ya-tente lãa wo: «Le Dónbeenı Hácırı á à lii ũ wán, á le Dónbeenı na wi mu bío búenbúen jũhũ wán d̄arıló á à bún fon lè ho t̄aró bío síı. Lé bún nɔn ó o za na á ũ khiı te á 6a wé è ve le yi poni b̄anso, lãa Dónbeenı Za. ³⁶ Lorı! O Elizabethi na lãa fo te mún pá sù le sání lè mí há-kınmu; wón na 6a fù le o h̄ana yı máa te, nın-yıa sání pĩna yú há bío hẽzn. ³⁷ Lé bío á bío na le Dónbeenı á à wé è sa bún bío so mıa hũuu.» ³⁸ Hón páahũ so yi ó o Mari bía nɔn ho wáayi tonkaro yi: «ı wi o Nũhũso níı yi ho zuia, ı wi o níı yi ho yıró. Le mu wé miı lãa bío fo bıaráa mu.» A ho wáayi tonkaro zoó ló lee wá ò o día a Mari.

O Mari búektró là a Elizabethi bío

³⁹ Wizoonı bío yen bún món, ó o Mari hınɔn b̄anbáa jɔn ho lóhó búı na wi ho *Zudaa k̄shũ búaa yi. ⁴⁰ Bío ó o vaá d̄n ó o t̄eréńna vaá zon o Zakari zıı, á zoó t̄enıa a Elizabethi yi. ⁴¹ Bío ó o Elizabethi j̄a a Mari t̄enıı s̄a, ó o za d̄enıa zoó kùrúnna a yi, á le Dónbeenı Hácırı wáa sù a Elizabethi mu, ⁴² ó o zoó bía p̄np̄n: «Ba háawa búenbúen t̄ahũ ún̄n lé yıa le Dónbeenı dúbuaa wi wán, ó o za na sání wi ũ wán á le mún dúbuaa yi. ⁴³ Inén lee wée á ı Nũhũso bãn nu ló guaráa ı c̄n! ⁴⁴ Lorı! Páahũ na á ı j̄a ũ t̄enıı s̄a, á ı za sli wan wan á kùrúnna ı yi. ⁴⁵ Yıa tà le bío ó o Nũhũso bía nɔn mí yi á à wé máa k̄ı b̄en̄tın bío se.»

Le Dónbeenı khòonló leni na ó o Mari sia

⁴⁶ O o Mari wáa bía:
Inén wee dé o Nũhũso yèni wán,
⁴⁷ á ı sli mún wan le Dónbeenı
na lé ı k̄anılo bío yi.
⁴⁸ Lé bío le lora mí ton-sá háa
na bío jũhũ mıa.
Bío ká wán á 6a nupua búenbúen
na wee te lè mí p̄nna
á à bío lé ı bío se.
⁴⁹ Lé bío le Dónbeenı na dà mu bío búenbúen
á wó mu b̄e-beera nɔn miı.
Le yèni po há yènnáa búenbúen.
⁵⁰ Le sáamu á b̄enb̄era fò 6a nupua
na wa le á wee k̄nbi
há p̄nna búenbúen yi.
⁵¹ Le wee wé zéeni mí pánká
bía wee búaanı mıt̄en wán
á j̄a 6a vınvına.
⁵² Le wee wé liını 6a bá-zawa mí kanmúıni wán
à hóonı 6a yídawa j̄uná.
⁵³ Bía le h̄ni wee búe

[‡] 1:25 Ba zuifũwa c̄n ó o háa na ton hınɔn yóó k̄na ò o yı fò za hũuu á bío fù lee nıyio na búaa d̄akhlına.

[§] 1:27 Mi

lorı Matıye vuahđ 1.18

á le wee wé siini níni
 lè mu bè-tentewá cèrè,
 à ja ho náfòró bànsowá
 á 6a lén lè mí nín-káamáa.

54 Le séenía mí ton-sá *Isirayeele,

à zéenináa le le yi yí nansáa mu sáamu
 55 na le wee wé lá a *Abarahaamu lè mí món yi fúuu,
 làa bío le hía dóráa mí jii non wán maáwá yi.

56 O o Mari wáa kará là a Elizabæeti á yú hā pīna tīn sīi, bīn món ó o bīnía wà 6on.

O Zān Batiisi teró

57 Bío ó o Elizabæeti teró dōn, ó o ton mí za báa. 58 A bīa làa wó kará 6ó mín yi lè 6àn temínlowá ja le o Nūhūso wó mí sáamu làa wo, á 6a pánía wee zámaka làa wo. 59 O kúnkúza mu teró wizooni bío hētīn zoñ á 6a 6uan wo 6ueé *kúio,* á 6a le mí ì cé 6àn maá Zakari yèni á à na a yi. 60 A 6àn nu Elizabæeti pá ò o bía: «Bueé. O yèni 6a le Zān.» 61 A 6a bía non wo yi; «Lée webio? Le yèni mu 6a yèn-6ua mia mīn zīi.» 62 A 6a wáa wee túa 6àn maá yi lè mí níni le lé le yèni yén ó o le mí ì cé á à na mí za yi. 63 O o Zakari le 6a lá le dèe na wee túa wán na mí yi, á bío kà lé bío ó o túara: «O yèni 6a le Zān.» A mu wó 6a coon. 64 Lé bīn wán ó o Zakari jii dēnía feera wee bío, á wee 6uaanī le Dónbeenī. 65 A bīa súarakaá bīn 6úen6úen zāna, á ho *Zudee kǎhǎ 6úaa lùu 6úen6úen yi á 6a wee bío bío wó. 66 A bīa wee jí mu 6úen6úen wee 6ua mu mí sīa yi. Ba wee túa mīten yi: «O kúnkúza mu bío kǎhǎ wé kaka coon?» O Nūhūso pánká 6ētīn wī làa wo.

Le Dónbeenī khòonlò leni na ó o Zakari sīa

67 O o kúnkúza mu 6àn maá Zakari á le Dónbeenī Hácírí sú á le le o bío hā bionī na kà:

68 «Mí wé sío 6uaanī a Isirayeele nīpomu

6àn Dónbeenī na lé o Nūhūso.

Lé bío le 6uara kánía mí nīpomu

á mu wī mīten.

69 Le non ò kánilo na pánká wī wēn
 na ló le ton-sá *Daviide zī-júhǎ yi.

70 Le yánkaa bía bío kà hááni
 mí jí-cúa fērowá jīnī yi:

71 I kǎhǎ kánī mia mí zúkúsa
 làa bīa jina mia 6úen6úen níni yi.

72-73 Bīn sáamu so lé bío le hía wó,
 le hía wó mu á non wán 6uaawa yi.

Le yi pá yí nansáa bío lerén làa ba jīnī tò wán
 le mí ì 6ua làa mīn yi.

Le yáania báa lè wán 6úaa *Abarahaamu

74-75 le mí ì fé wēn wà zúkúsa níni yi,

A wa á dān ñ dīn wé è sá a na le yi
 wa mukānī wizooni 6úen6úen yi.

Mu húaarāmu lè mu tentemu yi
 le yahó ká zānīi mia wēn.

76 Unén háyónza mu, 6a kǎhǎ ve
 làa yía dà mu bío 6úen6úen wán jí-cúa fēero.

Fo kǎhǎ dí o Nūhūso yahó loo
 á à wíoka a wǎhǎ á à na a yi.

77 O o nīpomu á zūñ ho fenlò
 bío 6a bè-kora sēndiaró bío yi.

78 Wán Dónbeenī sīi se, á hīi wī
 le lée waminī 6ānsó.

Le wó á mu khoomu ló ho wáayi
 lè le wīi na líi há bío sīi.

79 Le khoomu mu ù lé á à kúia
 bīa kará le tībírí yi wán
 làa bīa na wī mu húmú yuumu yi,
 á à dí wa yahó ho hēerá wǎhǎ wán.»

* 1:59 Mu lé o nūpue bámu dēe 6àn jii saahǎ wēndiaró. Ba zūifúwa cǎn á mu fù lée bío na 6a wee wé á zéenináa mu temínmu na yánkaa wī le Dónbeenī là a Abarahaamu lè mí món nūpua páahǎ. Hārī ho zuia á 6a món nūpua pá wee wé mu. Mi loí Levii nūwá vuahǎ (Lévítique) 12.3

⁸⁰ O o háyónza mu wáa wee dá á hácirí wee dé wán ká le wá. O o ò kéení há mana tá hení yi fúaa nònzoñ na ó o khií ðññ o Isirayeele nípomu yahó á 6a a mi.

2

O kánilo teró bío

(Matiye 1.18-25)

¹ O Zán mu teró páahú lé bún á ho *Oroomu béε Okusite á nòn lè jii, le há kána na bío sá mí yi á 6a túa núpua búenbúen yènnáa à mí zúrñ jii. ² Hón nín-yání mló so wó ká a Kiriniyuusi lé yía ó o bára ho Siirii kóhú ñúhú wán. ³ Lé bún nòn ká núpue na nònkáni can lóhó na yi ó o lén va bín à vaa túa mí yèni.

⁴ O o Zozeefu mún hínòn ló ho Kalilee lóhó na 6a le Nazareete yi á wá van ho Zudee kóhú lóhó yi, hía yèni 6a le Beteleheεmu. Lé bín ó o béε *Daviide ton yi. O Zozeefu mu lé o Daviide mònmaníí búí. ⁵ O o Zozeefu mu lè mún fúaalè Mari hínòn páanía bò mín á wá vaá túa mí yènnáa bín. Hón páahú so yi ká bân fúaalè mu sání ðññ.

⁶ Bío 6a vaá wi ho Beteleheεmu yi, ó o Mari teró páahú ðññ, ⁷ ó o ton mí hínbíi za á 6a bá a lè ho pñsóró á dó ho boohó yi, lé bío 6a yí yú le lùe 6a ní-hání láanfi.

Ba pi-pawá ñá le bín-tente

⁸ Mu wee wé ká 6a pi-pawá khèra vaá wee pa mí pia fé mín yi há mana na sùaráa bín yi. ⁹ Yio buée tí á le Dónbeení wáayi tonkaró búí ðññ 6a yahó, ó o Núhúso khon-be-beení lion 6a wán lè mí pánká á 6a yiwa léεkaa á zána dàkhúina. ¹⁰ Ká ho wáayi tonkaró máhá bía á híina 6a sía: «Mí yí zññ wá. Lée bín-tente á ì bío á à na mia. Le bío á à wé há zámaka-beení mún nípomu búenbúen cññ. ¹¹ Mí yú a kánilo, o ton ho ñnáahú na ká yi o Daviide 6a lóhó yi. O lé o *Krista á lé o Núhúso. ¹² Bío mí ì zúrñáa wo lé bío ká: Mí wáa lén, ká mí hía vaá mòn kúnkúza yía ká a duma ho boohó yi á bá lè ho pñsóró se wón lé orén.»

¹³ Mí lahó yi á bún á ho wáayi tonkarowá ku-beení búí yòó ló lion o cññ á 6a páanía wee khòoní le Dónbeení:

¹⁴ «Ho cùkú lè le yèn-beení à bío sí le Dónbeení

na dà mu bío búenbúen ñúhú wán yi!

O o hээрá na ó o wee na 6a núpua

na bío sí a yi à yí mí pánká ho tá wán.»

¹⁵ Bún món á ho wáayi tonkarowá bínía yòó wá à 6a día 6a pi-pawá, á 6a yèrémáa wee bío mín yi: «Mí híni le wa bánbá va ho Beteleheεmu yi á vaa mí bío ó o Núhúso zéenia láa wen á zúrñ mu yahó.» ¹⁶ Mí lahó yi á 6a ðènia hínòn bánbáa vaá yú à Mari lá a Zozeefu lá a kúnkúza yía mu ká a duma ho boohó yi. ¹⁷ Bío 6a mòn wo ká síi, á 6a ðènia lan wee bío bío ho wáayi tonkaró bía nòn 6a yi o kúnkúza mu bío yi à na bía wi bín yi. ¹⁸ A bía ñá 6a pi-pawá mu ñi-cúa búenbúen á ðññ coon mu bío yi. ¹⁹ O o Mari wón 6èn guan há bioní mu mí yi, á wee le mí yi há bío yi féεε. ²⁰ Bío 6a vaá mòn o wán vó, á 6a bínía wá ká 6a wee búaaní le Dónbeení yèni, á wee khòoní le bío 6a ñá láa bío 6a mòn búenbúen bío yi.

O Yeesu 6a vad nòn le Dónbeení yi

²¹ O teró wizoóní bío hétin níi zoñ á 6a *kúio* wo, á có yèni le Yeesu. Dén yèni so le ðio á ho wáayi tonkaró hía zéenia lè bân nu ká a sání yáá ðññ yí sù. ²² Bún món á bío 6a ceéra mítén vó láa bío mu bóràa o *Moyiize lándá yi, ó o Mari lá a Zozeefu guan mí za Yeesu vannáa ho Zeruzaleεmu á wá vaá na a ñúhúso yi, ²³ láa bío mu túararáa o ñúhúso lándá vúahú yi: «Ba núpua hínbíi zà-báawa lè 6a sároní búaa nín-yání zà-tenia bà-báa búenbúen bío sá a Núhúso yi.»[†] ²⁴ Ba mún ko 6a na 6a búaa búuuní búaa ñun, ká bán yí yú, á 6a a na 6a háponí búaa ñun á á wé lè mu hámu, láa bío mu túararáa o Núhúso lándá vúahú yi.[‡]

²⁵ Bún páahú ká a ní-kínle búí fù wi ho Zeruzaleεmu yi á yèni 6a Simíon. Le Dónbeení Hácirí fù wi láa wo. O lée núpue na fù térenna 6a núpua yahó, á dó mí síi le Dónbeení yi, á mún bò le lándáwá lè mí dà-kéni kéní yi. O fù kará wee lóoní yía wá buée kání a *Isirayeele nípomu mí wobámu yi. ²⁶ Le Dónbeení Hácirí yánkaa bía nòn wo yi: «Fo máa hí ká fo yí mòn o *Krista na lé le Dónbeení tonkaró lè ũ yío.»

²⁷ Ho páahú na ó o Yeesu bân núwá guan wo wá buée tíiraa o Núhúso lándá jii, lé hón páahú so yi á le Dónbeení Hácirí dà-kéni kéní mu á ñàana a Simíon guararáa le *Dónbeení zí-beení yi. ²⁸ Bío ó o mòn o kúnkúza mu ó o ðènia vaá fó a guan mí bàra yi, ó o wee khòoní le Dónbeení ká síi:

²⁹ Núhúso, bío á ũ fù bía
èε lé mu wáa wó ho zuia.

* 2:21 Mí loñ 1.59 † 2:23 Ba sároní búaa nín-yání zà-tenia bà-báa bán wee búe á wé lè mu hámu na a Núhúso yi. Mí loñ Léro vúahú (Exode) 13.2, 12, 15 ‡ 2:24 Mí loñ Levii núwá vúahú (Lévítique) 12.1-8

Lònbiò ù ton-sá à ù wáa díá

o ò yí níí à hí làa héerá.

³⁰ O kánílo á ì yíó á wáa mɔn,

³¹ yíá ù fèra wíokaa bàrá

há slíwà búenbúen yahó loo,

o ò wé yíá wé è dé há khoomu.

³² Orén lé yíá à à wé mu khoomu

á há slíwà nùpua á à bè yí ì zúrínáa fo

o ò wé ù nípomu *Isirayεεle

cúkú là ho yèni loo.

O Simion là a Aana bío na 6a bío a Yeesu dánti yi

³³ O o Yeesu bán maá là bán nu wó coon há bióní na ó o Simion bío 6a za dánti yi bío yi. ³⁴ Bún mɔn ó o Simion dúbuua 6a yi, ò o bío nɔn o Yeesu bán nu Mari yi: «Àwá! Le ì fèn bío mu na foñ: Ù za mu na ká bío khíi wé há kánkáa o Isirayεεle nípomu búenbúen cón. Orén bío yi, á le Dónbeení khíi síni 6a cèrèe júná, á lé orén bío yi, á le mún ñ lén 6a cèrèe búí júná. O ò wé yíá wé è zéeni le Dónbeení bío, ká 6a nùpua màhá máa tá a yi. ³⁵ Bún lé bío á à na ká 6a nùpua cèrèe sía bío na fù tun yí á à lé ho khúhú. εε ká únén Mari, le lònbee na á yí fo á à kerí lòn cànbiá na 6a cú là ù kosii.»

³⁶ Hón pàahú so yí ò o há-kínle búí mún 6ueé dɔn. O lé le *Dónbeení ñi-cúa fεero. O yèni 6a le Aana, ká bán maá lé o Fanuwεεle na ló a Azεere nùwá zii. Bàn báa na ó o hía yan là mí hínmu ó o kararáa dɔn há lúlúio bío hèjɔn. ³⁷ Bío á wón húrun ó o yí bíníá yí yan á teró lúlúio yòó yú ho búará-náa làa bío náa. O fù wee wé búen le *Dónbeení zì-beení yi túntún à 6uee sá na le yí le jii lírò là mí fióró le wisoní là ho tñnaahú. ³⁸ Bío ó o mɔn o kúnkúza Yeesu ká bán nùwá buan wo, ó o dèenia wee khòoni le Dónbeení ká a bío o háyónza yía mu bío à na bío búenbúen na fù wee lòoni ho pàahú na le Dónbeení á à kání ho Zeruzaleεmu yi.

Ho Nazarete bini varó bío

³⁹ Bío ó o Yeesu bán nùwá wó bío ó o Núhúso làndá lé 6a bè yí á mu búenbúen jii tun wó, bún mɔndén á 6a van ho Kalilee kòhú yi, ho Nazarete lóhó na 6a lá wi yi. ⁴⁰ O o háyónza mu wee dá ká a líika, á hácirí wee dé wán. O fù sú là mu bè-zúrímíní à le Dónbeení dúbuua mún fù wi o wán.

O Yeesu fò mìn là ho làndá zúrìlowá

⁴¹ Lúlúure léé lúlúure ká a Yeesu bán nùwá fù wee wé va ho Paaki sánú^S dfinii ho Zeruzaleεmu yi. ⁴² Bío ho pàahú mu yèrémáa 6ueé dɔn, á 6a le mí ì va bín làa bío 6a lá wee wé wéráa mu. Hón pàahú so yí, ò o Yeesu lúlúio wáa yú ho píru jɔn* ó o bò là mún nùwá van ho sánú mu dfinii. ⁴³ Bío ho Paaki sánú mu vaá dú wó, á 6a bíníá wee 6o, á 6a za Yeesu wón pá kará ho Zeruzaleεmu yi ká 6a yí zú mu. ⁴⁴ Barén hácirí yi á 6a wee leéka le o wi mí nínzáwa tñahú. Lé 6a wizon-kúure vèni mɔn, á 6a màhá zúrínána mu ká a yí bò làa bán. A 6a màhá wáa wee héé tùaka a bío mún temínlowá là mí nì-zúrìlowá cón. ⁴⁵ A bío 6a tùakaa san, á 6a bíníá lá ho wòhú van ho Zeruzaleεmu á vaá wee cànka a bín.

⁴⁶ Mu wizooní tñ nii zòn á 6a vaá zoó yú a le *Dónbeení zì-beení yi ká a páníá kará là ho làndá zúrìlowá á wee jí 6a cón ká a tùaka 6a yi. ⁴⁷ A bío wee jí a bióní búenbúen wee wé coon le hácirí na ó o wee cikonnáa mu bío dánti yi, làa bío ó o wee bíní zéeniíáa mu yara bío yi.

⁴⁸ Bío ó o Yeesu bán maá le bán nu zoó mɔn wo bín á 6a dín concáan. A bán nu bío làa wo: «Éee! Unén, fo wó wén ká le we? Loñ! Mìn maá làa mi cànkaa fo há lùu búenbúen yi san á wa yí mɔn fo, á wa hácirí yáara làa sòobé ù bío yi.»

⁴⁹ O o Yeesu bío nɔn 6a yi: «À mi lá wee cànka mi le we? Mí so yí zú ká ì ko á ì pa bío bío sá wán Maá yi sese à wé o síi bío le?» ⁵⁰ A bán nùwá yí zúna a bióní mu kúará.

⁵¹ Bún mɔn ó o Yeesu hínɔn bò 6a yi vannáa ho Nazarete á vaá wee bè 6a bióní yi. Bún bíowa so na wee wé là mí dà-kéní kéní búenbúen á bán nu fù wee 6ua mí síi yí, á wee le mí yí mu wán fεεε. ⁵² O o Yeesu wáa wíokaa wee dá ká a líika. O hácirí là a bè-zúrímíní wee dé wán ká mu wá. Lé bún nɔn ó o bío wééraráa le Dónbeení là 6a nùpua sía.

^S 2:41 Ba zúifúwa Paaki sánú là 6a kèrètíewa Paaki sánú yinóni dà-kéní. Mí loñ Dónbeení bióni vuahú bióni 6úí bán kúará vuahú yi. * 2:42 Ba zúifúwa cón ká a za báa teró lúlúio hía yú ho píru jɔn bún ká a wáa dá wee mí dé 6a nùpua na yó tɔn tñahú le Dónbeení bío dánti yi.

3

*O Zān Batiisi tonló ɲúhú**(Matiye 3.1-10; Maaki 1.1-6; Zān 1.19-23)*

¹ Bɛn p̄ahú ká 6a bá-záwa béε Tibεere wi mí p̄anká láró lúlúio píru h̄onú níi yí.* A bío ká lé bío ó o b̄araka lè mí n̄pua há k̄ana 6úí na bío sá a yí ɲúná wán: O *P̄nsi Pilaate lé ho Zudee á wón wi ɲúhú wán; ká a *Herodee lé ho Kalilee. B̄an k̄nle Filípu lé ho Ituree lè ho Tarakoniite á wón wi ɲúná wán; ò o Lizianiasi 6èn lé ho Abilene á wón wi ɲúhú wán. ² Bia h̄a lé le *Dónbeení yankarowá ɲúnása mu p̄ahú lé o Aana là a Kayiifu. Lé h̄on p̄ahú so yí á le Dónbeení dó mí bíoní o Zakari za Zān ɲii yí ká a wi há mana yí ho tá hení yí. ³ O o w̄aa h̄n̄n̄n tò há lórá na bá ho Zurud̄en muhú á wee bue bío ká na 6a n̄pua yí: «Mí buen á í bátízé mia, lé b̄n̄n á à zéení le mi khú mu bè-kora wéró yí, á b̄o le Dónbeení yí, á le è s̄en mi bè-kora á à dia.» ⁴ B̄n̄n lé bío wee zéení le le *Dónbeení ɲi-cúa fεero *Ezayii bío mu na ó o yánkaa túara mí v̄uahú yí ká wéró d̄n:

«N̄i 6úí wee bío p̄n̄p̄n̄ le dùre yí ká síi:

«Mí wíoka ho w̄shú ká a ɲúhúso o buen.

Mí muin ho w̄shú na o ò bè.

⁵ H̄a léé bonconí à mi ti há.Há 6úaa lè há 6úe-záwa
à mi dà le há màní.Há w̄ana na kunka
à mi bíni téréen.Há w̄a-záwa na k̄arank̄arán
à mi bíni wíoka.⁶ H̄on p̄ahú so yí á 6a n̄pua
na wi ho síi yí 6úen6úen
á à mi bío le Dónbeení wi á le k̄ánina 6a.»[†]

⁷ A bío 6a z̄amaa lè mí kuio wee lé buen o Zān mu c̄n̄n b̄era a na o ò bátízé 6a, ó o wee bío na 6a yí: «Mí yí m̄n miten le, dihioni záwa yén! Le Dónbeení sí-cl̄ilè na yòó lua á mi so wee leéka le mi dà a fé miten níi yí le? Lé o yén b̄ia mu n̄n mia?» ⁸ Héyii! Mí wé wé há w̄ará na se, h̄a wee zéení le mi khú mu bè-kora wéró yí á b̄o le Dónbeení yí. Mí yí bío mí yiwa le bío mí lé o *Abarahaamu m̄nm̄n̄ia á b̄n̄n mí d̄on w̄aa á yí dé. Le í bío mu na mia: Mí yí m̄n̄n há huaa na ká le? H̄n̄n le Dónbeení yáá pá dà à yèrémá à wé là a Abarahaamu záwa. ⁹ A mi c̄n̄n pá miten bio sese. Lé le d̄orè h̄onh̄onia buan há v̄n̄s̄la k̄uitoró bio yí. V̄nd̄εε léé v̄nd̄εε na yí máa ha há bia na sí, á d̄en ñ k̄uúí á à sía à k̄úee m̄n̄ wán á à c̄lí.»

¹⁰ A b̄ia wi b̄n̄n 6úí túara a yí: «Àwa! A bío wa w̄aa ko wa wé lé mu yén coon?» ¹¹ A bío ká lé bío ó o b̄ia n̄n 6a yí: «Hen ká ȳia b̄akáwá léé bío ɲun ká a m̄n̄n mí ɲinza 6úí na b̄aká mia h̄uúu, ó o ko ò o na ho 6úí wo yí. Ká ȳia bè-d̄inii wi ò o mún páanii sankka mu làa ȳia bè-d̄inii woon mia máa dí.»

¹² Ba *lanpó féwá 6úí mún 6uara a Zān mu c̄n̄n á wà 6ueé bátízé. A b̄an mún túara a yí: «N̄i-kar̄ánlo, lé mu yén á war̄en 6èn ko wa wé?» ¹³ O o b̄ia n̄n 6a yí: «Mí yí fé ho lanpó à yòó porí bio ho lándá zéenia làa mia.»

¹⁴ A 6a d̄ásiwá mún 6uara á 6ueé túara a yí làa bío á 6ar̄en 6èn ko 6a wé. O o b̄ia n̄n 6a yí: «Mí wé yí h̄h̄iika 6a n̄pua á fé w̄ari, à mún yí b̄aká n̄pue woon yí le s̄abéré ɲii wán, ká mi s̄aáníi lé d̄io à mi k̄aɲa yí.»

(Matiye 3.11-12; Maaki 1.7-8; Zān 1.24-28)

¹⁵ B̄n̄n 6úen6úen yí ká 6a n̄pua kará dó mí sía wee l̄oní bío le Dónbeení le mí ì wé. Ba mí n̄-kéní kéní wee leéka le ɲúhú sí ó o Zān mu lé yia lé o *Krista. ¹⁶ Ká a m̄h̄á b̄ia n̄n 6a yí: «In̄en wee bátízé mia le mu ɲumu, εε ká a 6úí na 6èn p̄anká po in̄én á wi le ho m̄n̄n b̄o o buen. I yáá yí ko là a nakaa tenl̄o h̄uúu. Wón lé yia 6ueé bátízé mia le le Dónbeení Hácírí le ho d̄sh̄ú. ¹⁷ O buan mí vééró d̄εε mí níi yí á 6ueé véeráa mí d̄n̄l̄o. A h̄a lé ho d̄n̄n-poni o ò khuii á à k̄úee mí n̄n̄n yí. Ká há p̄akaa h̄n̄n o ò c̄lí ho d̄sh̄ú na máa hí h̄uúu yí.»

¹⁸ O Zān mún pá k̄un h̄a b̄ia bíoní c̄er̄εε làa b̄n̄n 6àn síi á n̄n 6a n̄pua yí á mún zéenia le Dónbeení b̄n̄n-tente bío làa ba.

*O Zān k̄asó zoró bío**(Matiye 14.3-4; Maaki 6.17-18)*

¹⁹ B̄n̄n wee wé ká a *Herodee, yia wi ho Kalilee k̄sh̄ú ɲúhú wán á f̄o m̄n̄n k̄nle 6àn h̄a Herodiade yan. O mún lá wee wé há wén-kora lè mí síwá á s̄enia bío ká. B̄n̄n 6úen6úen

* **3:1** Bío ó o Tibεere wi mí p̄anká láró lúlúio píru h̄onú níi yí, á b̄n̄n ò o Yeesu teró lúlúio yú ho 6óní làa píru. B̄n̄n wee zéení le o Yeesu lúlúio píru ɲun bío na b̄ia là a Zān Batiisi bío mu yí c̄era m̄n̄n yí, ká lúlúio c̄er̄εε wi mu p̄ahú. [†] **3:6** Mí loñ Ezayii v̄uahú 40.3-5

lé b̄io ó o Zān n̄á ó o vaá yú a á b̄ia n̄on wo yi le o lá yí ko ò o wé mu. ²⁰ O o yàá wíoka dó mu wán, ò o le 6a fé o Zān vaa pe jii ho kásó yí.

O Yeesu bátéemù b̄io
(*Matiye 3.13-17; Maaki 1.9-11*)

²¹ B̄io 6a n̄upua h̄ia wee lé 6uen o Zān c̄n̄ à 6uee bátízé, ó o Yeesu mún 6uara ó o Zān bátízera a. B̄io o Zān bátízera a vó ó o Yeesu wee fio. Lé h̄ón p̄aah̄ú so á ho wáayi jii h̄era ²² á le Dónbeen̄i Hácírí lá a háponi síí, á lion o wán. A mu támu 6úí s̄á n̄á ho wáayi á b̄ia: «Fo lé 1 Za na á í b̄ò 1 taká wán, ũ b̄io sí mií.»

O Yeesu n̄onk̄ani
(*Matiye 1.1-17*)

²³ P̄aah̄ú na ó o Yeesu h̄ia wee 6úa mí tonl̄ó p̄úh̄ú yi ká a teró l̄útiio wee yí ho 6óni láa píru síi. A b̄io 6a yánkaa wee leeka láa b̄ún ó o h̄ia lé o Zozεεfu za, ká a Zozεεfu mu 6àn maá 6èn lé o Helii,

²⁴ ó o Helii 6àn maá lé o Mataate,
ó o Mataate 6àn maá lé o Levii,
ó o Levii 6àn maá lé o M̄eliki,
ó o M̄eliki 6àn maá lé o Zanayii,
ó o Zanayii 6àn maá lé o Zozεεfu,

²⁵ ó o Zozεεfu 6àn maá lé o Matatiasi,
ó o Matatiasi 6àn maá lé o Am̄osi,
ó o Am̄osi 6àn maá lé o Nahuumu,
ó o Nahuumu 6àn maá lé o H̄esilii,
ó o H̄esilii 6àn maá lé o Nakayii,

²⁶ ó o Nakayii 6àn maá lé o Maate,
ó o Maate 6àn maá lé o Matatiasi,
ó o Matatiasi 6àn maá lé o Sem̄εεε,
ó o Sem̄εεε 6àn maá lé o Zozεεki,
ó o Zozεεki 6àn maá lé o Zodaa,

²⁷ ó o Zodaa 6àn maá lé o Yuanan,
ó o Yuanan 6àn maá lé o Erezaa,
ó o Erezaa 6àn maá lé o Zorobab̄εεle,
ó o Zorobab̄εεle 6àn maá lé o Salasiεle,
ó o Salasiεle 6àn maá lé o N̄erii,

²⁸ ó o N̄erii 6àn maá lé o M̄eliki,
ó o M̄eliki 6àn maá lé o Adii,
ó o Adii 6àn maá lé o Kosaamu,
ó o Kosaamu 6àn maá lé o Elemadamu,
ó o Elemadamu 6àn maá lé o εεre,

²⁹ ó o εεre 6àn maá lé o Zozue,
ó o Zozue 6àn maá lé o Eliyezεεre,
ó o Eliyezεεre 6àn maá lé o Zoriimu,
ó o Zoriimu 6àn maá lé o Mataate,
ó o Mataate 6àn maá lé o Levii,

³⁰ ó o Levii 6àn maá lé o Simīon,
ó o Simīon 6àn maá lé o Zudaa,
ó o Zudaa 6àn maá lé o Zozεεfu,
ó o Zozεεfu 6àn maá lé o Zonaamu,
ó o Zonaamu 6àn maá lé o Eliakiimu,

³¹ ó o Eliakiimu 6àn maá lé o Meleyaa,
ó o Meleyaa 6àn maá lé o M̄εnaa,
ó o M̄εnaa 6àn maá lé o Matataa,
ó o Matataa 6àn maá lé o Nat̄an,
ó o Nat̄an 6àn maá lé o *Daviide,

³² ó o *Daviide 6àn maá lé o Zesee,
ó o Zesee 6àn maá lé o Ob̄εede,
ó o Ob̄εede 6àn maá lé o Buaze,
ó o Buaze 6àn maá lé o Sala,
ó o Sala 6àn maá lé o Naas̄n,

³³ ó o Naas̄n 6àn maá lé o Aminadaabu,
ó o Aminadaabu 6àn maá lé o Adem̄en,
ó o Adem̄en 6àn maá lé o Aanii,

ó o Aanii ɓàn maá lé o Hɛsiron,
 ó o Hɛsiron ɓàn maá lé o Farɛɛsi,
 ó o Farɛɛsi ɓàn maá lé o *Zúdaa,
³⁴ ó o Zúdaa ɓàn maá lé o *Zakoobu,
 ó o Zakoobu ɓàn maá lé o *Izaaki,
 ó o Izaaki ɓàn maá lé o *Abaraahaamu,
 ó o Abaraahaamu ɓàn maá lé o Teraa,
 ó o Teraa ɓàn maá lé o Nahoore,
³⁵ ó o Nahoore ɓàn maá lé o Seruuki,
 ó o Seruuki ɓàn maá lé o Arakoo,
 ó o Arakoo ɓàn maá lé o Falɛki,
 ó o Falɛki ɓàn maá lé o Eɓɛɛre,
 ó o Eɓɛɛre ɓàn maá lé o Sala,
³⁶ ó o Sala ɓàn maá lé o Kayinaamu,
 ó o Kayinaamu ɓàn maá lé o Aafakisaade,
 ó o Aafakisaade ɓàn maá lé o Sɛɛmu,
 ó o Sɛɛmu ɓàn maá lé o Nɔwee,
 ó o Nɔwee ɓàn maá lé o Lamɛɛki,
³⁷ ó o Lamɛɛki ɓàn maá lé o Matuzala,
 ó o Matuzala ɓàn maá lé o Enɔɔki,
 ó o Enɔɔki ɓàn maá lé o Yarɛɛde,
 ó o Yarɛɛde ɓàn maá lé o Maleleyɛɛle,
 ó o Maleleyɛɛle ɓàn maá lé o Kayinaamu,
³⁸ ó o Kayinaamu ɓàn maá lé o Enɔɔsi,
 ó o Enɔɔsi ɓàn maá lé o Sɛɛte,
 ó o Sɛɛte ɓàn maá lé o Adáma,
 ó o Adáma ɓàn maá lé le Dónbeení.

4

O Yeesu kuɗaá lénló ɓío

(Matiye 4.1-11; Maaki 1.12-13)

¹ Le Dónbeení Hácírí ɓànká wi o Yeesu wán. O o wáa ló ho Zurudɛn yi léé wà, á le Dónbeení Hácírí lɛɛnía wo vannáa le dùure yi. ² A mu yú wizoóní ɓúaráa-jun ká a *Satáni wee khà a loŋ bɛn. Hɛn wizoóní so yi ɓúenɓúen ó o yí dú bío hùúu. Há wizoóní mu vaa véenii, á le hɛni dà a. ³ Bío ó o Satáni mɔn mu ká, ó o ɓía nɔn wo yi: «Le huee na ká á fo yí mɔn le? Ká fo lé le Dónbeení Za ɓío bon kɛnkɛn, á ũ bío le le huee na ká yèrémá wé ho ɗínlɔ.» ⁴ O o Yeesu ɓía nɔn wo yi: «Bío ká lé bío túara le Dónbeení ɓióní vùahú yi: «Dínlɔ mí dòn yí máa na mukáni nùpue yi.»*»

⁵ Bɛn mɔn ó o Satáni mu fó a yòoraráa le ɓúee ɓúii na dɛn wán á yòò ɗín ó o zéénia ho tá kána ɓúenɓúen làa wo le cùekúee wán, ⁶ ò o ɓía nɔn wo yi: «Í ì na ho ɓànká foŋ á fo ò kɛŋ há jùhú wán, á à na há nàfòró lè há semu na wi há yi foŋ, lé bío le Dónbeení nɔn há mi. Í dà a na há yia á í sli vá yi. ⁷ Ká fo tà á líí fàrá ũ nɔnkóŋúná wán à ũ ɓúaanía mi, á há bío ò sí foŋ.» ⁸ O o Yeesu ɓía nɔn wo yi: «Mu túara le Dónbeení ɓióní vùahú yi: «Ū Nùhúso Dónbeení lé yia á ũ ko à ũ ɓúaaní à mún sá na orɛn mí dòn yi.»[†]»

⁹ Bɛn mɔn ó o Satáni mu pá ɓínía fó a vannáa ho Zeruzalɛmu, á vaá yòò ɗínía wo le *Dónbeení zì-beení jún-ŋahú, ò o ɓía nɔn wo yi: «Ká fo lé le Dónbeení Za ɓío bon kɛnkɛn, á ũ yén líi ho tá yi, ¹⁰ lé bío mu túara: «Le Dónbeení á a na le jii mí wáayi tonkarowá yi le ɓa pa ũ bío sese.»

¹¹ A mu mún ɓínía túara: «Ba à cɔn fo á líí wíoka à bàrá, bèra a na ũ zeŋ yí túii làa huee ɓúii.»[‡]»

¹² O o Yeesu ɓía nɔn wo yi: «Mu mún túara lè Dónbeení ɓióní vùahú yi: «Yí vɪ vɪ yí khúaa ũ Nùhúso Dónbeení jii yi hárí lòn wizoŋ-kéní.»[§]»

¹³ Bío ó o Satáni mu khà a làa bío ɓúenɓúen san ó o wà ò o día a, á pannáa pɔn-veere.

O Yeesu ɓàn kùrú nùwá pɗ a ɓío

(Matiye 4.12-17; Maaki 1.14-15)

* **4:4** Mi loŋ Lándá zééníló vùahú (Deutéronome) 8.3 † **4:8** Mi loŋ Lándá zééníló vùahú (Deutéronome) 6.13 ‡ **4:11** Mi loŋ Lení vùahú (Psaumes) 91.11-12 § **4:12** Mi loŋ Lándá zééníló vùahú (Deutéronome) 6.16

¹⁴ Bío á bǔn búenbúen wó khíina, ó o Yeesu wá van ho Kalilee kshú ká le Dónbeení Hácírí pánká wi o wán. O yèni ló ho Kalilee mu kshú lórá búenbúen yi. ¹⁵ O fù wee wé kàrán 6a nùpua 6a *zúífúwa kàránlò zǐn yi. A 6a búenbúen ǵɛntɛn fù wee wíoka a yèni.

(*Matiye 13.53-58; Maaki 6.1-6*)

¹⁶ Bǔn mǎn ó o wá van ho Nazareete, hen na ó o dǎn yi. Ho *Sabaazòñ ó o van 6a zúífúwa kàránlò zǐi làa bío ó o lá wee wé wéráa mu. Bío ó o le mí ì kàrán le Dónbeení bioní vùahú, ó o líi hínɔn yòò dǐn, ¹⁷ á 6a lá le *Dónbeení jǐ-cúa fɛɛro *Ezayii vùahú nɔn wo yi. O o fò ho bera á fò mín làa bío ká:

¹⁸ «O Nùhúso Hácírí á wi mǐ.

Lé bío ó o léra mi

le í vaa bío le bín-tente bío

à na bíá lé 6a ní-khenia yi.

Le tonkaa mi

le í bío na 6a kàsósa yi

le 6a à kɛrí mítén,

à í mún bío na 6a muiiwá yi

le 6a yío á à bǐnǐ wé è mi.

A í na há sǎnǐ-wia

bía 6a wee beé lò yi.

¹⁹ A í mún bue le lúluure na ó o Nùhúso sáamu bío ò wé yi bío.»*

²⁰ Bǔn mǎn ó o bun ho vùahú á khii nɔn ho kàránlò zǐi ton-sá yi ò o líi kará á wee zéeni há bioní mu júná làa ba. A bíá wi le zǐi yi búenbúen fá mí yío o yi. ²¹ Bío ó o jii zoó wee hen á bío ká lé bío ó o bíá nɔn 6a yi ho yahó: «Mí yí mɔn le? Le Dónbeení jǐ-cúa fɛɛro bioní na mí jǎ lé hǎn bío lan wee wé ho zuia.»

²² Bíá wee jí há bioní mu búenbúen wee wíoka a yèni á mún wó coon há bío yi. Ba lá yí máa dé le hǎn bín-tentewá so na ká ó o dà wee bío. A 6a wee bío mín yi: «Yia ká kúanǐ yínɔn o Zozɛfu yáró na wa búenbúen zǐi lé wón wee bío há bioní mu na ká.» ²³ O o Yeesu bíá nɔn 6a yi: «Mí túiá sí, mí dà á wá le wáhiire na ká á à na mǐ: «Tini bǎnso wéé úten úten.» Lé bǔn nɔn á mí yáa pá dà à bǐnǐ ì bioráa bío ká á à na mǐ: «Bío á fo wó ho *Kapɛɛnayuumu yi búenbúen á wa jǎ, á ù bèn wé mu bǎn síi hen ká mǐn kúrú lóhó yi le wa mǐ.» ²⁴ O o Yeesu pá bǐnǐa bíá: «Le í mí ho túiá na mia: Le Dónbeení jǐ-cúa fɛɛro na dà à yí le yèn-tente mún kúrú lóhó yi, wón mía. ²⁵ Le í mí ho túiá poni na mia: Le Dónbeení jǐ-cúa fɛɛro *Elii páahú, á ho viohó hía dǐn á yí máa tɛ á dǎn há lúluúo bío tǐn le mí plina bío hɛzǐn, á le hǐni ló ho kshú búenbúen yi. Bǔn páahú ká 6a maháwa mún boo o *Isirayɛele nǐpomu tǎahú. ²⁶ Ká le Dónbeení mahá pá yí tonkaa o Elii 6a ní-kénǐ woon cǎn, ká yínɔn ho Sidǎn kshú lóhó búii na 6a le Sareputaa maháa mí dòn cǎn. [†] ²⁷ Ba bǔeréwá mún hía boo o Isirayɛele nǐpomu tǎahú le Dónbeení jǐ-cúa fɛɛro Elize páahú, à 6a ní-kénǐ woon ó o búii sǎnǐa yí wan ká yínɔn o Siirii níi Naaman mí dòn.»[‡]

²⁸ Hǎn bioní so bío vaa véenii, à bǔn à bíá wi le zǐi yi búenbúen hínɔn yòò dǐn lé le sí-ǐfíle.

²⁹ Lé bǔn 6a dɛɛnǐa wíira a wán, á wá lóráa léé líikaa lóráa ho lóhó mǎn, á waá yòora le búee mu na ho lóhó son wán bǎn jún-tǎahú le mí ì dòn wo ò dé ho kshú yi. ³⁰ O o dǐndǐn fò mítén 6a níni yi á léé wá ò o díá 6a.

O Yeesu wéera 6a vǎnvǎrowa

(*Maaki 1.21-28*)

³¹ Bǔn mǎn ó o wá van ho Kalilee lóhó, hía 6a le *Kapɛɛnayuumu. Ká 6a *zúífúwa vúnúlo wizonle na 6a le *Sabaadǎn, ò o kàrán 6a 6a kàránlò zǐi yi. ³² A bíá jǎ á bioní wó coon làa sòobɛ lé bío ó o bioní pánká wi binbirí. ³³ Mu zòñ ò o níi búii na ó o cǐná wi yi á wi 6a kàránlò zǐi mu yi. A wón zoó bíá bío ká pǎnpǎn: ³⁴ «Éee! Nazareete níi Yeesu, léé webio á ù wá bueé cá wa cǎn hen? Fo guara wa yáaró bío yi léé? Ba le í yí zǐi fo le? Unɛn lé yia lé le Dónbeení nǐpue na le tonkaa.» ³⁵ O o Yeesu dǎmakaa wo yi: «Wé tɛtɛ, lé o níi mu yi lònbió!» O o cǐná mu dɛɛnǐa fò a dó ho tá yi 6a nùpua na wi bǐn búenbúen tǎahú ò o ló a yi ká a mahá yí yú a yi 6óonǐa yi. ³⁶ A bíá kɛra bǐn na mɔn mu wéró bǎn búenbúen zǎnkaa kará concǎan. Cúa-yɛn, à 6a yèrémáa wee bío mín yi: «Pátí! Dío ká lé le bioní yén síi ká? O nǐpue mu wee na le jii 6a cǐnáwa yi lé ho pánká, á 6a máa dǎn kán wo ká 6a dɛɛnǐ wé bío ó o le 6a wé.» ³⁷ O o Yeesu yèni dɛɛnǐa ló há lórá na bǎmakaa bǐn búenbúen yi.

(*Matiye 8.14-17; Maaki 1.29-34*)

* **4:19** Mí lorí «Dónbeení sáamu lúluure» Dónbeení bioní vùahú bioní búii bǎn kúará vùahú yi. † **4:26** Mí lorí Bá-záwa nǐn-yǎnǐ vùahú (1 Rois) 17.9 ‡ **4:27** Mí lorí Bá-záwa cúa-jun níi vùahú (2 Rois) 5.1-14

³⁸ Bïo ó o zoó ló ho kàránlò zii, ó o térénná van o Simón zii. O vaa dèenii á bñn 6a wee bío láa wo le o Simón bñn hio háa le tēēni wee zēē. A 6a fiara a le o wēé wo. ³⁹ O o vaá zon á líi lúnlúrá a jùhù yì ò o bíá le le tēēni lé o yì, á le dēēniá ló. Mí lahó yì ó o hínnon nnon ho dñnló 6a yì.

⁴⁰ Bïo le wii líi zon,^S á bíá búenbúen na 6a vánvárowà lè mí síiwá wi cón á buan 6a buararàa. O o bò mí níni 6a nì-kéni kéní wán á 6a wan. ⁴¹ Ba nùpua cèrèe na 6a cínáwa wi yì á 6a wee lé yì ká 6a a bío pónpón: «Unén lé yia lé le Dónbeení Zaa.» Ká a Yeesu wón mahá wee zá làa ba le 6a yì bío. Lé bío barén mí bēere yáá zū mu le o lé *Yia le Dónbeení nnon léra.

O Yeesu wee bue le Dónbeení bñn-tente

(Maaki 1.35-39)

⁴² Bñn bñn tá lée tñn yinbii búirri, ó o Yeesu hínnon khèra ló van le lùe búii na a nùpue mia yì, á vaá kará mí dòn. Bío 6a nùpua sína yì mnon wo, á 6a wee cànka a. Bío 6a vaá yú a, á 6a wáa yì wi á 6a bñni díá ò o khèn láa ba. ⁴³ O o Yeesu bíá nnon 6a yì: «Ó, o! I mún ko á ï va há lórá na ká yì á vaa bue le *Dónbeení bēēni bñn-tente bñn, lé bío á bñn lé bío le Dónbeení tonkaa mi bío yì.» ⁴⁴ O o hínnon wá, á vaá wee bue le bñn-tente 6a *zúífúwa kàránlò zíní yì ho *Zudee kshù yì.

5

O Yeesu von mí nñn-yáni nñ-keninia

(Matiye 4.18-22; Maaki 1.16-20)

¹ Wizonle búii ká a Yeesu wi ho Zenezareete* vù-beeni jii á 6a zāamāa kñina yì wee jaa mín, lé bío 6a wi 6a jii le Dónbeení bioní, ó o mnon há wonna bío jñun ká há dñn mín nísāa mu jñumu jii. ² Ba ce-pawá na zon há buararāa búenbúen ló lée dñn wee sēē mí zúánwá. ³ Há wonna mu bñn dà-kéni lé o Simón te ho, á hón lé háa ó o Yeesu fiara zon, ò o bíá nnon wo yì le o jaa zo mu jñumu yì cñinú, bñn mnon ó o líi kará ò o wee kàrán 6a zāamāa na dñn bñn.

⁴ Pāahù na ó o bíá vó yì, ó o khíi wee bío lá a Simón: «Wáa vá zo mu jñumu na boo yì, á ünén lè mí ninzāwa na páania wee sá á yénní mí zúánwá kúee mu jñumu yì á mí wíika 6a cewa.» ⁵ O o Simón bíá láa wo: «Eee! Unén! Loñ! Wa púia mu jñumu yì cáana á wa yì fò hári ceza. Ee ká ù bioní jii wán, á ï yénní há á á kúee.» ⁶ A 6a yénníá há kúaa mu jñumu yì á há líi vñn 6a cewa cèrèe, lée cñinú ká há zúánwá hñni lá á fáa. ⁷ A 6a von mí ninzāwa ce-pawá na wi ho won-veere yì le 6a buee séēni mí. A bán buara bueé séēniá 6a á há wonna mí bío jñun sú lè 6a cewa fúaa há wi há líi lí mu jñumu yì.

⁸ Bío ó o Simón Piere mnon mu ká síi, ó o líi búrá a Yeesu tá ò o bíá nnon wo yì: «Búii! Nùhúso, ï yáá bēntñn lá yì ko á ï sùará foñ lé bío á ï lé o bē-kora wéro.» ⁹ O o Simón wee bío ká síi lé bío 6a ce-kuii na 6a vñn ká bío zánia wo dakhñina, orén láa bíá páania wi ho woohù yì láa wo. ¹⁰ Hári o Zebedee nùwá Zaaki láa Zán na mún lé 6a ce-pawá, bán mún zāna lè 6a bío síi. O o Yeesu bíá nnon o Simón mu yì: «Áyí! Yí zón dēē woon. Lii hñni. A lá ho zuia jii wán, á 6a nùpua lé bío fo wé è yì á á 6ua á buennáa ï cón.» ¹¹ Bñn mnon á 6a vaá mí wonna bueé dñina mu jñumu jii, á 6a kúará mí bío búenbúen bñn, á 6a bò lá a Yeesu wá.

O Yeesu wēera a búeré nñi

(Matiye 8.2-4; Maaki 1.40-45)

¹² Wizonle búii ká a Yeesu wi ho lóhó búii yì, ó o fò mín lá a *búeré nñi búii. Bío ó o mnon o Yeesu ó o dēēniá líi búrá á yahó á buure bó ho tá yì. O o fiara a yì ká: «Nùhúso! Fo dá á wēé mí ká fo tá.» ¹³ O o Yeesu líi bò mí níi o wán ò o bíá nnon wo yì: «Í tá mu, wáa wa.» Mí lahó yì ó o nñi dēēniá wan. ¹⁴ Bñn mnon ó o Yeesu heníá bío ká láa sòobéē nnon wo yì: «Bíó wo foñ á ù yì bío le nùpue jii. Ká ù mahá vaa zéeni ütēn lè le *Dónbeení yankaro. A ù mún wé mu hámu bío na ó o *Mzyiize bò le 6a wé wé mu dání yì á 6a búenbúen zñi ká ù wan bío bon.»

¹⁵ Ká bñn yì hò bío 6a wíokaa wee bío o Yeesu bío há lùe búenbúen yì. A 6a nùpua cèrèe wee vá kúee mín wán á jínáa o bioní á mún bua mí vánvárowà lè mí síiwá á buennáa ó cón le o wēé. ¹⁶ Ká a Yeesu wón mahá wee wé wé ká a lén mí dòn vaa fio le lùe búii na wan búirín yì ká a bñni bñn.

O Yeesu wēera a mùamúa

(Matiye 9.1-8; Maaki 2.1-2)

¹⁷ Wizonle búii ò o Yeesu wee kàrán 6a nùpua. Mu nnonzón ká 6a *Fariziéwa lè ho *lándá bío zéeni lowa wi bñn á kará bó a yì. Ba ló ho Kalilee lè ho *Zudee lórá cèrèe yì. Ba búii yáá pá

^S 4:40 Mí loñ Maaki vùahd 1.32 * 5:1 Ho Zenezareete vù-beeni yēni, ho Kalilee vù-beeni lè ho Tiberiade vù-beeni búenbúen lé ho vuhù dà-kéni 6a wee ve ká.

lò ho Zeruzalæmu lóhó yi. O Nùhúso Dónbeení pánkà na wi o Yeesu yi lé hía nòn ó o wee wééráa 6a vánvárowà. ¹⁸ Yio 6uee tí, à nùpua 6úí só mí mùàmúa luaráa ká a wi mí dàmú dèe wán. Bío 6a 6ueé dǎn á 6a wi 6a zo le zii yi làa wó à zoó bàrà a Yeesu yahó. ¹⁹ A 6a wó fúuu san lé bío 6a nùpua boo dà. A 6a díá 6a yòora làa wó le zii mu lòho, á yòò kara ho sǎn-kéní á 6a can há hùni o mùàmúa mu dàmú dèe yi á liinia làa wó líi bàrà a Yeesu yahó bía wi bín búenbúen fíahú. ²⁰ Bío ó o Yeesu mǎn bío 6a dóràa mí sía wo yi, ó o bía nòn o mùàmúa yi: «Wàn bǎnlo, ù bè-kora séra díá.»

²¹ Bío ó o bía bǔn ká á ho làndá bío zéeniłowa lè 6a Farizléwa á wee bío mí yiwa: «O nùpue mu lée wée á wee mǎní mítén lè le Dónbeení ká sii? Lé wée dà a sǎn mu bè-kora á à díá ká yínǎri le Dónbeení mí dǎn.» ²² Ká a Yeesu màhá zúna 6a yilera ó o bía nòn 6a yi: «Lée webio nòn á há yilera na ká sii wiráa mia? ²³ Lé mu yén bíoró wayi? Lé á bío le o bè-kora séra díá lée tǎá lé á bío le o híni varáka? ²⁴ Ká í màhá wi á mí zúri le o *Nùpue Za yú ho pánkà ho tá wán à sǎnnáa mu bè-kora díá.» O o wáa bía bío ká nòn o mùàmúa yi: «Le í bío mu na fon, líi híni, lá ú dàmú dèe á ú kǎíbo.» ²⁵ O o nǎi mu dèeniá hínon yòò dǎn bǔn wán 6a búenbúen yio yi á líi lá mí dàmú dèe ò o wee búaaní le Dónbeení ká a wá pǎn mí zii. ²⁶ A 6a búenbúen wó coon mu bío yi. A 6a zána à 6a pá wee khòoni le Dónbeení ká sii: «Wa 6èntǎn mǎn yéréké bè-bárakáwa zuia.»

*O Yeesu von o Levii le o bè mí yi
(Matiye 9.9-13; Maaki 2.13-17)*

²⁷ Bǔn mǎn ó o Yeesu ló lée wá. O vaá wee khíí ó o mǎn o lànpó fé 6úí na 6a le Levii ká a kará mí tonló lùe yi. O o bía nòn wo yi: «Híni bè mi.» ²⁸ O o Levii dèeniá hínon díá mí tonló lè mí bío búenbúen, ò o bò a Yeesu yi.

²⁹ O Levii sá ho dǎnló o Yeesu bío yi, ò o von wo mí zii. O mún von 6a nùpua 6úí 6a 6ueé páania kará wee dí. Ba cǎrèè lé 6a ninzáwa *lànpó féwá. ³⁰ A bío 6a Farizléwa lè ho làndá bío zéeniłowa na bío sá 6a yi mǎn mu á 6a wee khíí mí kíó yi. A 6a túara a Yeesu nǎ-kenínia yi: «Lée webio nòn á mí pá tá wee dí ká mí ì ju lè 6a lànpó féwá lè 6a nǎ-kora na ká?» ³¹ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Héyii! Minén! Nùpua na lò hereka so wee wé cà tǎni bǎnso dǎni le? Búeé, 6a vánvárowà lé bía wee wé cà a dǎni. ³² Inén yí 6uara bía wee leéka le mí téréna bío yi dé. Bía zú le mí lé 6a bè-kora wérowà lé bía á í 6uara bío yi, bèra a na à 6a khíí mu bè-kora wéro yi.»

*O Yeesu bía le jii líró bío
(Matiye 9.14-17; Maaki 2.18-22)*

³³ Bǔn mǎn á 6a nùpua 6úí túara a Yeesu yi: «O Zǎn nǎ-kenínia wee wé lí mí jini á mún wé mí floró, á 6a Farizléwa nǎ-kenínia mún wee wé ká sii. A tǎnén nùpua bán 6èñ wee dí ká 6a a ju lée webio?» ³⁴ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Mí yí mǎn le: Pǎahú na 6a nùpua wi mu yaamu sǎnú díró yi là a há-fla bǎn báa á 6a so dà à bío le 6a lí mí jini le?» ³⁵ Ho pǎahú 6úí khíí dá ó o há-fla bǎn báa 6a a lén 6a fíahú, bǔn ká 6a màhá wé è lí mí jini.»

³⁶ O o mún bǎniá wá le wǎhiire na ká nòn 6a yi: «Nùpue na a lá mí báká fínle á à kúii bío 6úí á à la lè mí báká kínlé na lèera wón mia. Lé bío ká a wó mu, á ho dà-fínle á à yáa. A bío lan mǎn yi mún máa wii mǎn. ³⁷ Làa bǔn sii, nùpue máa kúee *dǎvén fía sǔmǎni-kía yi. Lé bío ká a kúaa ho bín ká ho hía wee za, á há à nǎma, á ho dǎvén á à kúia, á há sǔmǎniwa mún ñ yáa. ³⁸ Ho dǎvén fía ko ho kúee há sǔmǎni-fla yi. ³⁹ A nùpue mún máa díá dǎvén kía ká a máa ju dǎvén fía. Lé bío á 6a wee bío le ho dǎvén kía lé hía sl.»

6

*O Yeesu zéeniá ho Sabaa bío lè 6a nùpua
(Matiye 12.1-8; Maaki 2.23-28)*

¹ Mu wó ká a Yeesu wee kǎa há mana 6úí yi ho *vǔríló wizonle na 6a le Sabaa zoñ, ó o nǎ-kenínia wee báara zoo khé ho dǎnló lée púká là. ² A 6a *Farizléwa 6úí mǎn mu á 6a wee bío làa ba: «Lée webio nòn mí wee wéráa bío ká? Wa làndá hò mu.» ³ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Bío ó o *Daviiide yánkaa wó ká arén lè mí nùpua á le híni dá a mí dǎn yí kǎrána yí mǎn le? ⁴ Orén mítén zon le Dónbeení zii á zoó lá le Dónbeení hámu búurú á là, ò o 6uan ho 6úí lée nòn bía làa wó bò mǎn yi. Ká a juñ lá yi ko ò o wé mu, lé bío le *Dónbeení yankarowá mí dǎn le bán wee wé lá ho.» ⁵ O o tǎn pá bǎniá bía nòn 6a yi: «O *Nùpue Za lé yía á ho Sabaa bío wí nǎi yi.»

(Matiye 12.9-14; Maaki 3.1-6)

⁶ Ho Sabaa mu 6úí zoñ ó o Yeesu van ho kǎránló zii yi á vaá zoó wee kǎrán 6a nùpua. Mu zoñ à nǎi 6úí wi bín á nín-tǎnǎi bǎhó húrún. ⁷ A ho *làndá bío zéeniłowa lè 6a Farizléwa bò mí yío o Yeesu wán le mí ì loñ ká a pá à wéé nùpue ho Sabaa zoñ, lé bǔn 6a à dǎn wán á à yiráa wo ò kooni yi. ⁸ O o Yeesu zúna 6a yilera ò o pá bía nòn o nǎi na bǎhó húrún yi: «Lii híni

vá 6ueé léé dín hen kà 6a nùpua yahó le 6a mi fo.» O o nni líí hñnɔn á vá 6ueé léé dín. ⁹ O o Yeosu bía làa ba: «Le í tùa mia làa bío 6úí: Lé mu yén ó o nùpue ko ò o wé ho Sabaa zoì? Léé bè-tente léé, táá léé bè-kohó? Lé ho kâni a nùpue léé, táá lé ho 6úe o?» ¹⁰ O o Yeosu lora 6a 6úen6úen yi khíi fò ò o bía nɔn o nni yi: «Hóní ù bàhó.» O o nni hóníá ho á ho dɛéníá wan. ¹¹ A ho làndá bío zéenílowa lè 6a Farizíɛwa sía cã mu yi làa sòobɛɛ, á 6a wee wáani mín yi: «Lée webio á wa yáá á wé á á yírãa wò ò fi nni yi coon?»

*O Yeosu hueekaa mi tonkarowà píru jun
(Matiye 10.1-4; Maaki 3.13-19)*

¹² Wizonle 6úí ó o Yeosu hñnɔn le mí yòó wé mí fioró le 6úee wán, ó o yòó flora le Dónbeení yi bín fúuu cáana. ¹³ Bío ho tá tɔn, ó o von mí nì-kenínia kúaa mín wán, á hueekaa 6a píru jun 6a fiahú á có yèni làa tonkarowà. Híã kà lé 6a yènnáa:

¹⁴ O Simɔn na ó o có yèni làa Piere,
o Andere na lé o Simɔn mu 6àn za,
o Zaaki là a Zàn, o Filiipu là a Baatelemii,
¹⁵ o Matiye là a Toma, o Alifée za Zaaki,

o Simɔn na lé 6a Zelootewa* kuure nùpua nì-kéní,

¹⁶ o Zaaki za Zudaa,

là a Zudaa Isikariote na khíi dé o Yeosu o zúkúsa níi yi.

*O Yeosu káranna 6a nùpua á wéera 6a bíi
(Matiye 4.23-25; Maaki 3.7-11)*

¹⁷ Bún mɔn, ó o Yeosu bíníá bò lè mí nì-kenínia lion ho tá pɛɛrú yi hen na ó o mɔn-bèwa cèrɛɛ dín yi. 'Ba minka zãamãa mún wi bín. 'Ba ló 6a *zúífúwa kshú kuarãa 6úen6úen yi, ho Zeruzalɛemu lóhó, lè ho Tiire lè ho Sidán lórã na wi mu yámú jumu jii ló-zàwa yi. ¹⁸ Ba 6úen6úen wá 6uee jí a Yeosu csn á mún ñ cànka ò o wéé 6a vééna. Bía 6a cínãwa wee beé lò wee yí mítén. ¹⁹ Ba nùpua 6úen6úen wee cànka á 6a yí o túii yi, lé bío le Dónbeení pánkã na wi o yí á wee lé léé wéé 6a nùpua 6úen6úen.

(Matiye 5.1-12)

²⁰ O o Yeosu wãa yòó lora mí nì-kenínia yi ò o bía:

«Minén na lé 6a nì-khenia, mi júná sí,
lé bío le Dónbeení bɛéni á mi níni wi yi!

²¹ Minén na le hñi wee 6úe ho zuia, mi júná sí,
lé bío á bío mi wee ca á mi ì yí á mu jii ì sí!

Minén na wee wá ho zuia, mi júná sí
lé bío mi khíi dí há konsíní!

²² «Ká 6a nùpua khíi jina mia, á pá mia, á wee là mia, á wee yáa mi yèni o *Nùpue Za bío yi, se mi júná sí. ²³ Mí zãmaka á wé coronka lé bío le Dónbeení bùiã beení pan mia ho wáayi mu bío yi. Mu bon, lé kã síi á 6arén 6àn 6úaawa mún yánkaa beérarãa le *Dónbeení jì-cúa fɛɛrowá lò.

²⁴ ɛc kã minén náforó 6ãnsowá á ho yéréké khíi sá yi,
lé bío á mu bío 6úen6úen mí yú vó,

á bío máa bíni máa bè mu wán máa na mia.

²⁵ Minén na wee dí bùubaa ho zuia á ho yéréké khíi sá yi,
lé bío á bío cèrɛɛ hñi khíi tè mia.

Minén na wee dí há konsíní ho zuia á ho yéréké khíi sá yi,
lé bío mí bío khíi wé ho yahó sèrò lè le wéɛ.

²⁶ Minén na 6a nùpua wee wíoka yèni á ho yéréké khíi sá yi,
lé bío á lé kã síi á 6àn 6úaawa mún yánkaa wó làa bío fù le mí lé le Dónbeení jì-cúa fɛɛrowá kã mu jii yí bon.

*Wa ko wa wé wé mu bè-tentewá làa bío yí wa wen
(Matiye 5.38-48)*

²⁷ «Áwa, minén na wãa dín wee jíí csn 6úen6úen lé minén á ì wee bío bío kã a na yi:

Mí wañ mí zúkúsa.

Bía jina mia á mi wé mu bè-tentewá na yi.

²⁸ Bía wee dánkání mia
á mi wé dúgua yi.

Bía wee yáa mi yèni
á mi wé flo na yi.

²⁹ Hàrí kã á 6úí dó ù sáhó yi,
á ù yèrémã híã so dá á yi.

* 6:15 Mí lorí Matiye vúahú 10.4

Ká a 6úí fò ù kán6un,
à ù mún díá le o fé ù báká.

³⁰ Yia flora bío ù c̄s̄n,
ù na mu wo yi.

Yia lá ù bío,
à ù díá le o 6ua.

³¹ Bío mi wi á 6a n̄-vio wé na mia,
à mi wé mu 6àn síi à na 6a yi.

³² Ká b̄ia wa mia lé bán mí dòn á mi wa, á mi wee leéka le mi so pá à b̄iní ì yí bío mu m̄ón le? H̄arí 6a bè-kora wérowà mún wa b̄ia wa 6a. ³³ Ká b̄ia wee wé mu bè-tentewà na mia lé bán mí dòn mi wee wé mu 6àn síi na yi, á mi wee leéka le mi so pá à b̄iní ì yí bío mu m̄ón le? H̄arí 6a bè-kora wérowà mún wee wé b̄un. ³⁴ Ká b̄ia khii dàrì mu á à wí mia, lé bán mí dòn á mi wee ke lé mí bío, á mi wee leéka le mi so pá à b̄iní ì yí bío mu m̄ón le? H̄arí 6a bè-kora wérowà mún wee ke m̄in bíowa làa m̄in làa b̄un síi à paráa mu khii w̄l̄ó. ³⁵ Ēe ká m̄inén yí wé b̄un. Mi warí mi zúkúsa, mi wé wé mu bè-tente na 6a yi. Ká n̄pue kon ù bío, ù yí dé ù síi mu khii b̄iní w̄l̄ó yi. Lé b̄un ò na ká mi ì wé le Dónbeení na wi mu bío 6úen6úen j̄uh̄ wán z̄awa, lé bío á 6a bè-yíz̄url̄owà le 6a n̄-s̄umáa á le wee wé mu bè-tentewà na yi. ³⁶ Mi z̄ur̄ le hii wéró làa bío á m̄in Maá Dónbeení z̄unáa le hii wéró bío síi.

Mi wé yí cití n̄pue
(Matiye 7.1-5)

³⁷ «Mi wé yí cití n̄pue, á le Dónbeení mún máa cití mia. Mi yí síiní n̄pue j̄uh̄, á le Dónbeení mún máa síiní mí j̄uná. Mi wé s̄en díá na m̄in yi, á le Dónbeení mún wé è s̄en ò díá á à na mia. ³⁸ Mi wé h̄a mu bío, á le Dónbeení mún wé è h̄a mia. Mu bío na le Dónbeení á à h̄a làa mia á à wé bío na à kúee mí d̄ēe yi á à didii fúaa ká mu sú cáa p̄uu. Lé bío le w̄l̄ó d̄ēe na mi wee m̄onzá le mu bío, lé dén 6àn síi á le Dónbeení á à m̄onzá le mí bío á à na mia.»

³⁹ O b̄inía wà le wàhiire na ká: «Muí so dà à tè mí ninza muí b̄iní wán le? B̄ueé. Lé bío ká 6a vaá d̄on ho k̄h̄ á 6a mí n̄wá j̄un á à páani ì zo ho. ⁴⁰ N̄i-keníni na po yia wee kení a wón mia. N̄pue léee n̄pue na kenía d̄on ó dà à wé làa yia kenía wo bío síi. ⁴¹ Léee webio n̄on á le z̄óore na wi ù yère yi á fo yí z̄u bío, à le zàn-d̄ēe na wi mi ninza yère yi á fo mah̄a m̄on wee zéeni? ⁴² Fo dà a wé kaka à bío le mi ninza díá le ù lén le zàn-d̄ēe na wi o yère yi, ká le z̄óore na wi ùnén yère yi á fo yí z̄u bío le? Yí m̄on ùten na le! Le z̄óore na wi á ù yère yi lé dío á ù ko à ù lén vé, á ù yílo mah̄a á mi wéréwéré á à dàrì ò lénnaa le zàn-d̄ēe na wi mi ninza yère yi.

Le v̄ind̄ēe le mí bia wàhiire
(Matiye 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ «V̄ind̄ēe na se máa wé ha bia na yi se, á le v̄ind̄ēe na yi se mún máa wé ha bia na se. ⁴⁴ Mu bon, le v̄ind̄ēe bia lé h̄s̄n 6a wee wé bè yi à z̄ur̄náa le síi. Lunkúnsòró máa wé fáa 6ódióhó wán. A j̄ia mún máa wé khé kíkáhó wán. ⁴⁵ O n̄pue na se wón wee wé bío h̄a b̄in-tentewà le bío á bío wi o síi yi se. Ká yia yí se wón wee wé bío h̄a b̄in-kora, lé bío á bío wi o síi yi yi se. O n̄pue bío na wi o síi yi, lé b̄un wee wé lé là a j̄ii.

H̄a z̄tni bío j̄un wàhiire
(Matiye 7.24-27)

⁴⁶ «Mi wee ve mi le «N̄uh̄s̄o! N̄uh̄s̄o!» à mi mah̄a yí máa wé bío á ì wee bío na mia á mu j̄uh̄ so wi le? ⁴⁷ Mi ð̄in le ì zéeni a n̄pue na wee buen ì c̄s̄n, à j̄i ì b̄ioní, à mún bè h̄a yi bío ó o bío 6onnáa m̄in làa mia. ⁴⁸ O bío 6onm̄in làa n̄pue 6úí na le mí ì so mí z̄i ó o náana ho tá á líi 6ó le huee yi a mah̄a b̄o yi f̄ar̄ar̄aa le j̄uh̄. H̄a vi-beera t̄eró p̄aah̄ á mu j̄un-beení 6ueé d̄éko le à le pá ð̄in. Le yí tò lé bío le j̄uh̄ fárá se. ⁴⁹ Ēe ká yia wee j̄i ì b̄ioní ó o yí máa bè h̄a yi, wón 6anso bío 6onm̄in làa n̄pue 6úí na fárá mí z̄i j̄uh̄ ho tá k̄amáa yi á son. Bío ho vi-beení tò á mu j̄un-beení 6uara 6ueé 6ó le yi, à le d̄ēenía tò pup̄e.»

7

Ba d̄asiwá j̄uh̄s̄o ton-sá w̄ēró bío
(Matiye 8.5-13; Z̄an 4.46-54)

¹ Bío ó o Yeesu b̄ia h̄s̄n b̄ioní so 6úen6úen á n̄on 6a z̄amáa yi vó, ó o wà van ho *Kap̄ēnayuumu. ² Mu p̄aah̄ ká ho *Oroomu d̄asiwá j̄uh̄s̄o 6úí wi b̄in á ton-sá n̄i-kení na ó o 6̄ent̄n wa làa sóob̄ēe á lò yí here díá mu húmú j̄ii wán. ³ Bío 6a d̄asiwá j̄uh̄s̄o mu j̄á a Yeesu bío, ó o tonkaa 6a *z̄uíf̄uwa n̄i-k̄la n̄wá ȳen 6úí le 6a vaa fio wo le o 6uee w̄ē mí ton-sá. ⁴ A bán wà van o Yeesu c̄s̄n á vaá wee 6ón6óní a ká 6a à bío làa wo: «O n̄i mu na tonkaa w̄en 6̄ent̄n ko le ù s̄eení, ⁵ lé bío ó o wa wa n̄ipomu. Or̄én lé yia léra mí n̄i yi á

séenia wɛn á sonnáa wa kàránlò zii.» ⁶O o Yeesu dɛɛnía bò làa ba á 6a wà. Bío 6a vaá sùaráa o nni mu zii á bɛn ò o tɛn tonkaa mín bɛnlowá le 6a lée bío na a yi: «Núhũso, yí sɛé ɛtɛn í bío yi. Ʋ ɛuenlò 1 zii yi lée bío na á ɛ yi koráa. ⁷Lé bɛn bío yi á ɛ yi hɛnianáa í síi á yí ɛuara Ʋ cɛn ɛten. Na le jii á ɛ ton-sá pa à wa. ⁸Inén 1 bɛɛre júnáa wi á ɛ wee bè bíoní yi. A Inén mún wi 6a ɛúí jùhũ wán, á bán mún wee jí 1 cɛn. 1 le yia va hen à wón va bɛn, 1 le o ɛúí ɛuen ò o dɛɛní ɛuen. 1 le 1 ton-sá wé bío na, ò o dɛɛní wé mu mí lahó yi.» ⁹Bío ó o Yeesu jà hɛn bíoní so, ó o wó coon o nni mu bío yi, ó o yèrɛmáa khii bíá lè 6a zámáa na bò a yi: «Le 1 bío na mia: O *Isirayɛle nìpomu ɛúenɛúen yi á ɛ dɛn yi fò mín làa nupue na sídèrò mi yú yia ká yi.» ¹⁰A 6a dá síwá jùhũso ɛán bɛnlowá bíniá khíɛon á vaá yú ò o ton-sá mu wan.

O Yeesu véenia o Naɛɛ maháa za

¹¹Bɛn mɛn ó o Yeesu wà wee va ho lóhó ɛúí na 6a le Naɛɛ. O o ní-kenínia lè 6a zámá-kúii bò làa wo. ¹²Bío ó o vaá dɛn ho lóhó jii, ó o fò mín làa nupua ɛúí á 6a ɛuan mí ní-hío wà vaá nùu. Yia húrun lée maháa ɛúí te mí za kéní. Ho lóhó nupua cɛɛɛ ló á bò là a háa mu. ¹³Bío ó o Núhũso mɛn o háa mu ó o mákári ɛuan wo yi. O o bíá làa wo: «Háa mu, yí yáa Ʋ yilera.» ¹⁴O o wà vaá 6ó 6a yi á lá mí níi bò le kháare wán á bíá ɛuan o ní-hío dɛn. O o Yeesu bíá: «Yàronza, líi hɛní, lè mí bíá mu.» ¹⁵O o dɛɛnía líi hɛnɔn yóó kará wee bío. O o Yeesu hooní wa yóó dó ɛán nu níi yi. ¹⁶A bíá wi bɛn ɛúenɛúen zána á 6a wee khòoní le Dónbeení ká síi: «Yia ká mahá lè le *Dónbeení jì-cúa ɛɛro binbirí á wa yú. Le Dónbeení ló ɛuara á wà ɛueé fení mí nìpomu.» ¹⁷O Yeesu bío na ó o wó ká dɛɛnía jà 6a *zúifùwa káhũ ɛúenɛúen yi á dà khii zon háa làa ba 6ó mín yi mún.

O Yeesu zéenia mí ɛuenlò jùhũ nɔn o Zán Batiisi yi
(Matíye 11.2-6)

¹⁸O Zán Batiisi ní-kenínia vaá bíá bío wó ɛúenɛúen á nɔn wo yi. Bɛn mɛn ó o von 6a núwá jún ɛúí 6a tìahũ ¹⁹á tonkaa le 6a vaa túa o Yeesu yi: «Únɛn lè yia á wa jà bío le fo ko Ʋ ɛuen lée, táá wa pá ko á wa lòoní ní-veere?» ²⁰A bán wà vaá yú a Yeesu á bíá nɔn wo yi: «O Zán Batiisi tonkaa wɛn Ʋ cɛn le wa ɛuee túa foɛn le lé fo lé yia ko Ʋ ɛuen lée, táá wa pa ní-veere?» ²¹A mu wáa wó se á 6a ɛueé dɛn ò o lan wee wɛé 6a nupua cɛɛɛ na mu wámú lè mí síwá tò. O mún wee jà 6a cínáwa lén bíá 6a wi yi, á mún wee hɛn 6a muíiwá yío á há mí wéréwéré. ²²Bɛn wéró mɛn, ó o mahá yèrɛmáa wee bío là a Zán tonkarowá: «Mí lén vaa zéeni bío mí mɛn làa bío mí jà à na a Zán yi: Lé 6a muíiwá yío wee mí, á 6a mùamúawá hɛnɔn wee varáka, 6a ɛúeréwá wan, 6a bekwá jìkɔnna wee jí mu bío, 6a ní-hia wee vèe, á le bìn-tente wee bue na 6a ní-khenia yi.» ²³Yia yí pá 1 bío ká a tà mu yi se wón ɛánsò jùhũ sí.»

O Yeesu wee bío o Zán Batiisi bío
(Matíye 11.7-11)

²⁴Bío ó o Zán tonkarowá bíniá wà, ó o Yeesu wáa wee bío o Zán mu bío lè 6a zámáa ká síi: «Lée webio á mí van vaá lora le dùure yi? Lé ho konkohó na ho pinpiró wee hɛé vɛnvá lée? Bùéé. ²⁵A lée webio mí vaá lora? Lée nupue ɛúí na sía hɛnɛnɛn le? Hɛn sí-sení ɛánsowá so lè 6a páamá-beera zíní á 6a wi yi. ²⁶Á lé o yén mí van bío yi? Lé le *Dónbeení jì-cúa ɛɛro lée? Ká mu lé wón se mí túiá sí. O yáá pá po wón, le 1 bío mu na mia. ²⁷Orɛn lè yia le Dónbeení fèra bíá bío mí vónna yi: Ʋ 1 tonka 1 tonkaro o ò dí Ʋ yahó á ɛueé wíoka Ʋ wóhũ.» ²⁸Le 1 bío mu na mia: Ba nupua na ho dímjíná yi ɛúenɛúen á yia jùhũ wí po a Zán wón mia. Ɛɛ ká le *Dónbeení bɛɛní zàwa mɛn-dí mahá pá po a.

(Matíye 11.16-19)

²⁹«Ba nupua ɛúenɛúen, hàri ho *lànpo féwá á háa wee ɛuee jí a Zán cɛn. A 6a tà zúrta le le Dónbeení bío bon á 6a wee ɛuen o cɛn ò o bátizé 6a. ³⁰Ká 6a *Farizɛwa lè ho *lándá bío zéeniLOWA bán yi tà bío le Dónbeení le mí ì wé è na 6a yi, á 6a ɛèn mún pá à Zán *bátɛɛmú bío.» ³¹O o Yeesu bíniá bíá: «Ho zúia nupua na ká á ɛ dá á tée lè 6a yén? Lé 6a yén á 6a bío 6onnáa mín? ³²Ba ká lè 6a háyúwá na lée kará 6a nupua fémínlò lahó yi, á wee háani na mí ninzáwa na zoó le 6onfónii yi ká:

Wa ɛúia há sía san,

à mí le mí máa lée yo.

Wa bó le yèni,

á mí le mí máa wá.

³³Bío ó o Zán Batiisi ɛuara á yí máa dí dɛn-poni, á mún yí máa jù *dívɛn, á mí le o cíná wi o yi. ³⁴A bío ó o *Nupue Za ɛèn ɛuara wee dí, á mún wee jù ho dívɛn á mí mún yi tà bɛn,

* 7:22 Mi lorí Ezayii vuahũ 35.5; 61.1 † 7:27 Mi lorí Malasii vuahũ 3.1

à mi wee bío bío kà: «Mi lorí! O nni na kà yí máa wé bío búí ká mu yínorí dínló díró làa ña-
ñunló. O lé 6a *lànpo féwá lè 6a bè-kora wérowá àn b́nlo.» ³⁵ Ɛε ká b́a búenb́uten na mu
bè-zúrímíní wí yí bío bon, bán wé è wé mu bè-zúrímíní mu àn wára.»

O bá-fé na bè-kora séra día bío
(Matiye 26.1-13; Zán 12.1-8)

³⁶ Wizonle búí ó o Farizé búí von o Yeesu le o 6uee dí mí zii. O o Yeesu van á 6a vaá
khónkaa d́maka[‡] wee dí. ³⁷ Hón páahú so yí ò o háa búí na á ho lóhó ñupua búenb́uten
zú bá-fénló bío á ñá bío ó o Yeesu wí o nni mu zii, ó o 6uan mí ðée búí na yáwá here na sú lè
ho ñiló na sámu sí á 6uararáa b́n. ³⁸ Bío ó o 6uee zón, ó o bánb́aa khii hùerá a Yeesu món
ò o wee wá, ó o yèn-caa wee lii o Yeesu mu zení wán. O o ñún-vání lé dío ó o wee b́nì sùuka
làa há, b́n món ó o wee b́nì yèè há ká a kúee ho ñiló mu há wán.

³⁹ A bío ó o Farizé na ó o wí zii á m̀n mu, ó o wee bío mí yí: «Yia ká cén lá léee Dónbeení
ñi-cúa fεero kénkén, ó o lá a zúrì o háa mu na wee lanlaka a zení léenii, là a bè-wénia.» ⁴⁰ O o
Yeesu b́a ñon wo yí: «Simón, í í bío bío búí á à na foñ.» O o Simón le: «Ñúhúso, bío.»

⁴¹ O o b́ia làa wo: «Ñupua ñuwá ñun háa kon náfórò 6ánsò búí wári. O ñi-kéní léee wén-
háani khía-hòni, ò o ñi-kéní na so léee wén-háani búará-ñun làa píru. ⁴² Bío á yia 6a kon le
cón zú à 6a yí dà le máa wí, ó o 6ó 6a mí ñuwá ñun kení. Awa! Ba ñuwá ñun mu f́ahú, á ù
wee leéka le lé o yén ñ warí o nni mu á à porí mí ñinza.» ⁴³ O o Simón b́ia: «Í wee leéka le lé
yia ó o día le kee na 6úaa ñon yí.» O o Yeesu le: «Ū bío bon, fo mà ho túúá.»

⁴⁴ O o yèrémáa khii sánsáa o háa mu ò o wee bío là a Simón: «Fo yí m̀n le: í 6uee zón
hen coon à ù yí le 6a 6ua mu ñumu 6uee sεε le í zení, ò o háa na ká wón wá siinia há á b́nia
sùukaa lè mí ñún-vání. ⁴⁵ Bío á í 6uee ðñ ū zii, á ù yí h́nnon yí wíira mi á yí yèera ñii, ò orén
lè mí 6uee zoró hen á í zení lé h́n ó o wíira lè ho yèeró. ⁴⁶ Fo mún yí kúaa ñiló í ñuhú wán á
yí dóráa ho cùkú mii, ò orén wón lé ho ñiló na sámu sí ó o kúaa í zení wán. ⁴⁷ Lé b́n ñon
á í í bío mu á à na foñ: Bío ó o háa mu 6a séra bè-kora c̀erεε día lé b́n ñon ó o waminí wára
booráa. Ɛε ká yia bè-kora na séra día ka ćinú, wón waminí wára na o ò zéeni à 6̀n ñ kerí
ćinú.»

⁴⁸ B́n món ó o Yeesu b́a ñon o háa yí: «Ū bè-kora séra día.» ⁴⁹ A b́ia làa wo páania wee
dí wee bío mí yíwa: «O ñupue mu léee wée á wee hení mí síi à bío le mu bè-kora séra día?»
⁵⁰ O o Yeesu b́a ñon o háa yí: «Fo wáa yú ho héerá, h́nì lén, ū sídéró mii á fenía fo.»

8

Ba háawa na fù wee bè là a Yeesu

¹ B́n món ó o Yeesu h́non tò há ló-beera lè há ló-záwa yí á wee bue le *Dónbeení béení
bin-tente. B́a b̀ làa wó lé o ñi-kenínia píru ñun, ² lè 6a háawa ñuwá yén búí, b́ia ó o ñon 6a
ćnawá léra yí á mún weéra véena. Ba lé o Mari na 6a wee ve làa Makadala* Mari, yia ó o
ñon 6a ćnawá búaa h́eñun léra yí, ³ là a Kuza na ó o *Herodee b́ará mí zii tonni ñuhú wán
àn háa Zaana, là a Suzaana. Háawa c̀erεε mún háa wí b́n á séenia 6arén á fù wee wé lén
mí ñii bío à séeni là a Yeesu lè mí ñi-kenínia.

O Yeesu wà o díró wáhiire á b́nta zéenia kúarà
(Matiye 13.1-9; Maaki 4.1-9)

⁴ Ba ñupua háa wee léka há lórà yí 6uen o Yeesu cón. Bío 6a ḱnia wo yí boo, ó o wà le
wáhiire na ká ñon 6a yí: ⁵ «Ñii búí háa ló van mí mohú yí, á wà vaá dé mí bè-dà. Bío ó o vaá
wee dé mu á mu búí léee lion ho wáwhú wán, á 6a wá-béwa yonkaa, á mu búí á 6a ñínzáwa
6̀n sèekaa v́. ⁶ Mu búí lion há huua yí hen na le f́nì yí boo yí, á mu ló ká mu ðeenia b́nia
hon, lé bío á ho h́nló mía b́n. ⁷ Mu búí b́n lion hen na há kíkara b́ia h́era yí, á mu ló á yòó
zón mín yí làa há, á h́n pá mu. ⁸ Mu búí b́n lion ho tá na se yí, á mu ló á yòó ðñ á han mí
bia, á há lè mí dà-kéní kéní á yú há b́ia khímáni khímáni.» B́n món ó o pá b́nia b́ia bío ká
ñon 6a yí: «Yia wee ñí bío, á wón ñí bío b́ia sese.»

(Matiye 13.10-13; Maaki 4.10-12)

⁹ O o Yeesu ñi-kenínia túara a yí: «Le wáhiire mu kúarà lé mu yén?» ¹⁰ O o b́ia ñon 6a yí:
«Le Dónbeení béení bío na ó o ñupue yí zú kúarà á le wee zéeni á ceé na minén mí ðon yí.
Ká 6a ñupua na ká wee ñí mu lòn wáhiio káamáa, lé b́n ñon á 6a lé 6a ñupua na yio wí ká
há yí máa mí, á mún wee ñí mu bío ká 6a yí máa zúrì mu kúarà.†

(Matiye 13.18-23; Maaki 4.13-20)

‡ 7:36 O Yeesu páahú ká 6a zúifúwa le mí í dí, á 6a khón daráka ḱnì ho d́nló yí díráa. § 7:46 Le ñii yèeró, há zení
sεeró lè ho ñiló kúeeró ho ñuhú wán, b́n búenb́uten lé bío á 6a zúifúwa fù wee wé á déràa ho cùkú mí ñi-háni yí. * 8:2
Makadala: Lé ho lóhó búí na wí ho Kalilee v́-beení ñii lè le wii teení. † 8:10 Mi lorí Ezayii vuahú 6.9.

¹¹ «Le wáhiire mu kúará lé bío ká: Mu bè-dà lé le Dónbeení bioní. ¹² Bío lion ho wóhú wán lé 6a núpua na ká 6a jí le Dónbeení bioní à 6a máa yí tà le yí, ká a *Satáni dèení bánbá 6uee lén le 6a yiwa yí, à mún ti 6a káníló wóhú. ¹³ Bío lion há huua na le tñí yí boo yí lé 6a núpua na ká 6a jí le Dónbeení bioní à 6a tà le yí, à zámaka le bío yí, ká ho kúará lénlò yú 6a páahú na yí, à 6a dèení lé le mí món, lé bío á le bioní mu yí wíira 6a sese. ¹⁴ Bío lion há kíkara yí lé bío wee jí le Dónbeení bioní ká 6a jún-sèró, lè ho òmíjǎ náfòró, lè ho 6án símu á wee hè le à le máa dàri ha há bia na dón. ¹⁵ Bío 6èn lion ho tá na se yí lé bío wee jí le Dónbeení bioní à 6ua le lè le sí na se, dío púaara día. Ba yí máa bíni lé le mí món. Bún lé bío non á 6a wee haráa há bia na se.

Le fntáni wáhiire

(Maaki 4.21-25)

¹⁶ «Núpue na à dé le fntáni mí zii á à bíni ì lá le dèe 6úí á à pe yí, tàá ká a dó le wó o ò lá le zoó bàrá mí kàtà tá wón mía. Ba wé dé le bàrá hen na le ko le bàrá yí, à bia wee zo le zii wé mí. ¹⁷ Mu bè-sànkani na mu khoomu khíi máa lé wán bún mía. Hàri bío kúará yí zún 6úen6úen bío khíi bío yí le wizon-kéni. ¹⁸ A mí cén wé jí bío wee bío na mia sese, lé bío á yia bío wí á 6a à bíni ì na mu 6úí wo yí á à bè mu wán. Ká yia dèe 6úí mía, á hàri mu bè-za bío na ó o wee leéka le mu wí mí cón á 6a pa à fé.»

O Yeesu 6àn nu le 6àn zàwa bío

(Matiye 12.46-50; Maaki 3.31-35)

¹⁹ O Yeesu 6àn nu le 6àn zàwa 6uara a cón á 6a màhá yí dà máa zoó 6úe o yí, lé bío 6a núpua boo dà. ²⁰ O 6úí bia mu non wo yí: «Mín nu le mín zàwa wí 6a mí ù wán, 6a lée òmí ho khúhú pan fo.» ²¹ O o Yeesu bío non bío wí bún 6úen6úen yí: «Bia wee jí le Dónbeení bioní à bè le yí, bán lé wán nu le wán zàwa.»

O Yeesu òmí ho pinpiró

(Matiye 8.23-27; Maaki 4.35-41)

²² Wizonle 6úí, ó o Yeesu zon ho woohú lé mí nì-kenínia, ò o bío non 6a yí: «Mí wa khí lé ho vù-beení món.» A 6a dèenia zoó wá mu jumu yí bún wán. ²³ Bío 6a vá zon yú, á ho pinpi-beení hínon wee và lé mí pánká ho vù-beení wán, á mu jumu wee yànbón zo ho woohú, lónblo à ho yóó wee sí le mu jumu. Bún 6úen6úen wee wé ká a Yeesu wón mu dāmu 6ó. ²⁴ O o nì-kenínia váa wee síní a ká 6a à bío bío ká: «Núhúso! Núhúso! Wa à hí.» Bío ó o sína, ó o líi hínon á nāmaka ho pinpiró lé mu jumu na wee yànbónka yí á mu 6úen6úen òmí wó tété. ²⁵ O o Yeesu bío làa ba: «Mí sía dèró mí wáa wí wen?» A 6a 6úen6úen zónkaa òmí concáan, á wee bío mín yí: «Páa! O núpue mu lé o yén síi ká? Hàri ho pinpiró lé mu jumu ó o bíarāa, á mu pá bò a bioní yí.»

O Yeesu wéera a nni na 6a cínáwa wí yí

(Matiye 8.28-34; Maaki 5.1-20)

²⁶ A 6a khíi dón ho Zerasaa kóhú, hía sánsáa mín lé ho Kalilee kóhú. ²⁷ Bío ó o Yeesu ló ho woohú yí líi le mí ì òmí, à bún ho lóhó na 6a wí yí núpue 6úí na 6a cínáwa wí yí á wee sí a yahó. O wee vará mí bíri míana. O mún yí máa da zii yí, lé 6a nì-hía núnuní ó o wee da yí. ²⁸⁻²⁹ Pónna cèrèe ká 6a cínáwa mu hínon o wán, à 6a sí sa ca a nini lá a zení lé há zúakuaríwá ò o yí dàri yí va lùe. Ká a màhá wee khòo há 6úen6úen kúia, à 6a cínáwa na le o yí ja a dé há mana yí. O o Yeesu non le jii 6a cínáwa na wí o yí le 6a lé. Lé bún non ó o miiní lá a Yeesu mu, ó o líi 6úrá a tá ò o wee bío bío ká pánpán: «Dónbeení na wí mu bío 6úen6úen jùhú wán Za Yeesu, lée webio á ù lon làa mí? Sábéré, í wee yanka fo, yí yáa í bío.» ³⁰ Bún món ó o Yeesu tũara a nni mu yí: «Ú yèni 6a le we?» O o bío: «Í yèni 6a le Zámāa.» Lé bío 6a cínáwa na wí o yí á boo dà. ³¹ A bán lé bío wee yanka a Yeesu le o yí ja mí vaa kúee 6a cínáwa kóhú na náyiló jii mía yí. ³² Mu wee wé à nòn bùe-6oohú 6úí yóó wee dí le 6úee yí. A 6a cínáwa mu yankaa o Yeesu le o sáberé ò o na ho wóhú mí yí, à mí vaa yóo zo bán yí. O o non mu wóhú 6a yí. ³³ Lé bún wán 6a cínáwa mu ló a nni mu yí á vaa zon 6a nòn bùe: nni yí. A 6a 6úen6úen yóó lùwa le 6úee wán á kùenkaa líi zon ho vù-beení yí á húrun.

³⁴ Bío á bia láa wee pa 6a non bío wó ká, á 6a lùwa vaa bío mu non bío wí mí manawá yí, á bia mu non bío wí ho lóhó yí. ³⁵ A 6a núpua ló le mí 6ueé loí bío wó. Bío 6a 6ueé dón o Yeesu, á 6a non o nni mu na 6a cínáwa lá wí yí, ò o wó a nì-tente á zá mí sía kará a Yeesu tá. A 6a zána. ³⁶ A bío mu wó yí yí wee bío bío ó o nni mu wó wó wannāa làa ba. ³⁷ Ho Zerasaa kóhú nípomu yí á yia yí zána mu bío mu wón mía, fúaa 6a wee yanka a Yeesu le o sáberé ò o lén día mí. O o Yeesu wá vaa zon ho woohú le mí ì bíni ì lén ì na ven na ó o ló yí, ³⁸ ó o nni na yú miten 6a cínáwa nni yí yankaa wo le o día le mí bè làa wo. O o Yeesu pá ò o bío non wo yí: ³⁹ «Lén va mín zii á vaa bío bío 6úen6úen na le Dónbeení wó non foñ à na 6a núpua

‡ 8:31 Ba zúifúwa cón á ho kóhú na náyiló jii mía mu lé 6a cínáwa kásó lùe.

yi.» O o nii mu binia wà á vaá wee yényení bío búenbúen na ó o Yeesu wó nòn wo yi ho lóhó búenbúen yi.

*O Zayiruusi hínlò lá a háa búí weéró bío
(Matiye 9.18-26; Maaki 5.21-43)*

⁴⁰ Bío ó o Yeesu wó binia khíi dñn hen na ó o ló yi guararáa, ó o khíi yú 6a núpua cèrè à 6a wee zámaka a biní búenlò bío yi. Ba búenbúen lá wee lóoní a. ⁴¹ Hón páahú so yi á bún ò o nii búí na lé 6a *zúufúwa káranlò zli ya-dí na yèni 6a le Zayiruusi búeé dñn, á búeé líí búrá a Yeesu tá ò o wee yanka a le o bè làa mí va mí zli, ⁴² lé bío ó o hínlò ya-kéni na ó o yú á wee hí. O lúlúio wáa lá wee yí ho píru jùn síi. Bío ó o Yeesu bò làa wo wá a va a zli, á 6a minka núpua 6ura bò a yi.

⁴³ Háa búí wi 6a fháhú á wee mi mí sèéró fèéé á dñn há lúlúio píru jùn á ho máa fl. O nii bío yáara le tñni bñnsowá cèrèé cñn ká bán búenbúen máhá yí dñnna a yí weéra. ⁴⁴ Bío ó o vá zoó bó a Yeesu yi, ó o zoó tñna o dà-zínií jii-kání yi lá a món. O o sèéró dèéniá dñn bún wán. ⁴⁵ O o Yeesu dñn ò o tñna: «Lé o yén tñna míi?» Á bíá bó a yi búenbúen á yía le mí yí tñna wo yi, á yía le mí yí tñna wo yi. O o Piere lé yía bíá làa wo: «Ééé! Nuhúso! Fo yí mòn bío 6a núpua búraráa foñ á wee jàa mín le?» ⁴⁶ O o Yeesu le: «Í mòn mu, ká a búí máhá pá tñna míi. Lé bío á í zúna mu le pánká búí ló míi.»

⁴⁷ Bío ó o háa mu mòn ò o zúna a bío ó o wá 6uara ká a wee zàka á búeé líí búrá a Yeesu tá, ò o zéeniá bío nòn ó o tñnaaná wo yi, làa bío ó o wó wó wannáa mí lahó yi bíá wi bñn búenbúen yahó. ⁴⁸ O o Yeesu bíá nòn wo yi: «Wàn hínlò, bío fo dó ú síi míi, lé bún weéra fo. Wáa lén, vaa yí hèérá.»

⁴⁹ Bío ó o Yeesu wee bío ó o jii yáá yí tò, á bún ò o tonkaro búí ló a Zayiruusi zli á jòn o món búeé dñn á búeé wee bío làa wo: «Ū hínlò wáa húrun. Wáa yí séé o ní-karánlo.» ⁵⁰ Bío ó o Yeesu jà mu, ó o bíá nòn o Zayiruusi yi: «Yí titika, dé ú síi míi, á ū hínlò á à wa.» ⁵¹ Bío 6a vaá dñn, ó o le bíá ká dñn ho khúuhú, ò o Piere là a Zán là a Zaaki là a hínzo-za bán maá lé bán nu lé bán ó o fó zonnáa le zli yi. ⁵² Ba núpua búenbúen wee wá kúaará a hínzo-za mu bío yi. O o Yeesu bíá: «Mí yí wá bío. O hínzo-za mu yí húrun, o léé yía na duma.» ⁵³ Á 6a núpua wee zúarika a yi lé bío 6a zú kénkén le o húrun. ⁵⁴ O o Yeesu líi fù a níi yi, ò o von wo pñnpñ: «Í hínlò, líi híní.» ⁵⁵ O o vèera á dèéniá líi hínñ. O o Yeesu bíá le 6a na mu bío wo yi le o dí. ⁵⁶ Á bán nùwá can dñn coon mu bío yi. Ká a Yeesu máhá henia mu nòn 6a yi le 6a yí bío bío wó ká le núpue jii.

9

*O Yeesu tonkaa mí ní-kenínia píru jùn
(Matiye 10.5-9, 11-14; Maaki 6.7-13)*

¹ O Yeesu von mí ní-kenínia píru jùn á nòn ho dànló le le jii 6a yi, á 6a wé kíkánáa 6a cínáwa yi á mún weéráa mu wámú le mí síiwá. ² O tonkaa 6a le 6a vaa bue le *Dónbeení bééni bío á mún weé 6a vánvárowá. ³ Bío ká lé bío ó o henia nòn 6a yi: «Mí yí 6ua hàrì dèé á láráa ho wshú. O búí yí 6ua búin-za, táá puure, táá bè-dínií. Mí yáá pá yí 6ua wári. O búí yí 6ua báká búí á séeni háa ó o zà. ⁴ Mí wé vaá làara núpue na wán, á wón zli lé dío mí kééni yi fúaa mí léro ho lóhó mu yi. ⁵ Mí wé vaá zon lóhó na yi, ká bíá wi ho yi pá mí bío, ká mí wee lé ho yi, á mí púaa mí zení khúnkhúni kúia bñn.* Á bún ñ zéeni láa bán le 6a wó khon.» ⁶ Á 6a bán wá dèni jii so wán á vaá wee hée bue le Dónbeení bín-tente, á mún wee weé 6a vánvárowá há lórá le mí dà-kéni kéní yi.

*O Heroode háctri yáara a Yeesu bío yi
(Matiye 14.1-2; Maaki 6.14-16)*

⁷ Bún bíowa so na wee wé ká búenbúen ó o *Heroode na 6a bàrá ho kshú jùhú wán pá á mu lúnkaa o yilera, lé bío 6a búí wee bío le le o Zán Batiisi vèera. ⁸ Ba búí 6èn le le o *Elii binia 6uara. Ba búí yáá 6èn wee bío le mu le le *Dónbeení jii-cúa fèerowá na yáania ní-kéni lé yía vèera. ⁹ Ká a Heroode wón wee bío mí yi: «O Zán á Inén 1 béere nòn le jii á 6a kúio jùhú. O o nii mu na 6èn wee wé bún bè-beera so na á í jà bío léé wée coon?» O o wáa wee cá ò o mi a Yeesu wán konloon.

*O Yeesu dñnla 6a núpua na po muaaseé hòni
(Matiye 14.13-21; Maaki 6.30-44; Zán 6.1-15)*

¹⁰ Bío ó o Yeesu tonkarowá binia búeé dñn á bío 6a wó búenbúen á 6a lá fèera nòn wo yi. Bún món ó o fó 6arén mí dòn á 6a khèra van le ho lóhó búí na 6a le Betesayidaa cñn. ¹¹ Á bío 6a zámáa zúna mu, á 6a bò a món. O o Yeesu mòn 6a ò o yèrémáa sá 6a yahó, á wee bío le Dónbeení bééni bío na 6a yi. Á bíá wee cá le lòn-hebúee ó o mún weéra. ¹² Bío ó o ní-kenínia

* 9:5 Mí loñ Matiye vuahú 10.14

pirú ñun mən à le wii wee tè, á 6a vá 6ueé 6ó a yi á 6a bía láa wo: «Bío na 6a zāamāa yi le 6a lén va há ló-záwa lè há manawá na sùarāa hen á vaa láa, à mún yí mu bío dí. Lé bío á hen na wa wi yí á lóhó yí sùarāa yi, dèe woon mīa hen.»¹³ O o Yeesu bía nən 6a yi: «Minén miten na mu bè-díni 6a yi.» A 6a bía nən wo yi: «Búurú bi-záwa bío hōnú láa cezāwa bùaa ñun mí dòn lé bún wi wa cón hen, táá fo le wa lén vaá yá ho ðnló á 6uee na 6a nī-kúii na ká yi le?»¹⁴ Lé bío á 6a báawa na wi bún mí dòn mu zoñ á à yí ho muuaseé hōnú síi. O o Yeesu bía nən mí nī-kenínia yi: «Mi sanká 6a núpua le 6a keení lè mí kuaa ho búará-ñun láa píru píru wán.»¹⁵ A 6a hīnən sankaa 6a á 6a búenbúen karáka.¹⁶ O o Yeesu wáa fó ho búurú bío hōnú lè 6a cezāwa bùaa ñun mu á buan ò o hōnía mí yahó yóó dá ho wáayi, ò o dó le Dónbeení bārāká mu bío yi. Bún mōn ó o cèekaa mu nən mí nī-kenínia yi le 6a dá lè 6a zāamāa.¹⁷ A 6a búenbúen dú sù, á bío ká á 6a khuirá á mu sù há sákiwá píru ñun.

*O Piere le o Yeesu lé o Krista
(Matiye 16.13-21; Maaki 8.27-31)*

¹⁸ Wizonle 6úii, ó o Yeesu khèra vaá wee fio, ò o nī-kenínia wi bún, ó o tùara 6a yi: «Ba núpua wee bío webio í dání yi?»¹⁹ A 6a bía: «Ba 6úii le fo lé o Zán Batiisi, 6a 6úii le fo lé o Elii. Ba 6úii bán 6èn le fo lé le Dónbeení ñi-cúa fèrowá na yáania nī-kéní 6úii na véera.»²⁰ O o Yeesu bínia tùara 6a yi: «Ká minén cón á mí le í léé wée?» O o Piere bía: «Fo lé o *Krista na le Dónbeení tonkaa.»²¹ O o bía bío ká henía nən 6a yi: «Mí yí vī vī bío mu le núpue jí dé.»²² O o pá bínia bía nən 6a yi: «O *Núpue Za ko ò o lò be. Ba nī-kía, lè le *Dónbeení yankarowá ñúnása, lè ho *lándá bío zéeniłowa á à pí a. Ba à na a 6a á 6úe, ká há wizooní tñn zoñ ò ò vèe.»

*O Yeesu wee bè yi kaka
(Matiye 16.24-26; Maaki 8.34-9.1)*

²³ Bún mōn ó o yèrémāa wee bío láa bía wi bún búenbúen: «Yia wi ò o bè mií, á 6ánsó khí mí kùrú síi bío wéro yi, ká a wé lá mí *kùrúwá pí† lè há wizooní búenbúen, á bèraa mií.²⁴ O núpue na wi ò o kání mí mukání, wón á à vīnī le. Ká yía máhá tá le mí ò vīnī le ínén bío yi, wón á à kání le.²⁵ O núpue lá yú ho ðmíjā bío búenbúen ò o khon le mukání binbirí yi, táá o bío yáara búenbúen, se lé ho cúnú yén á 6ánsó yú? ²⁶ Yia wee niyi ínén lè í bioní bío yi, ó o Núpue Za 6èn mún khíi niyi 6ánsó bío yi ká a khii bínia 6uara lè mí cùkú beení, lá a Maá Dónbeení lè mí wáayi tonkarowá cùkú beení yi.²⁷ Le í mí ho tūia na mia: Bía wi hen tñahú, á 6a 6úii wi yi á máa hí ká 6a yí mən le *Dónbeení bēení.»

*O Yeesu minikaa le 6úee wán
(Matiye 17.1-8; Maaki 9.2-8)*

²⁸ Bío á bún búenbúen bía khíina, wizooní bío hētñn bún mōn ó o fó a Piere lá a Zán, lá a Zaaki á yòorarāa le 6úee wán á wá yóó fio.²⁹ Páahú na ó o wee fio yi, ó o yahó ðñññ miníkāa, á sí-zinia mún yèrémāa wee ñuifka kúiakúia.³⁰⁻³¹ Yio 6ueé tí á núpua núwá ñun 6úii ðññ lá a Yeesu ho wáayi cùkú beení yi á wee tá há láakáwá láa wo. *Ba lé o Mōyiize yi á *Elii.‡ Há láakáwá na 6a wee tá lé o Yeesu blo na ó o ò va ho Zeruzalemu á vaá hí á à tíirāa ho tonló na ó o 6uara bío yi ñii.³² Bún búenbúen wee wé ká a Piere lè mí ninzāwa dūma kákákā. Bío 6a sína á 6a mən o Yeesu cùkú beení lè 6a núpua núwá ñun na páania ðññ láa wo.³³ Páahú na á 6a núpua mu le mí ò lén, ó o Piere wáa yí zú bío ò ò bío, ó o bía nən o Yeesu yi: «Núhúso, mu wó se á wa wi hen. Wá á tá há búkú-zāwa bío tñn: Unén dá-kéní, o Mōyiize dá-kéní, o Elii dá-kéní.»³⁴ Páahú na ó o wee bío yi, á le dùndúure 6úii yóó ló lii pon 6a yi. Blo ó o nī-kenínia mən bún, á 6a zāna.³⁵ A mu tāmú 6úii sá wee jí le dùndúure mu yi: «Yia ká lé í za na á ï mən léra. Mí wé jí a cón.»³⁶ Bún tāmú so bío vaa véenii, á 6a le mí ò loñ ò o Yeesu ðññ mí dòn. A lá bún ñii wán á 6arén ó o 6úii yí bía bío 6a mən yí nən núpue yi húuu.

*O Yeesu wéera a háyónza na ó o cñá wi yi
(Matiye 17.14-18; Maaki 9.14-27)*

³⁷ Mu bán tá na léé tñn ká 6a ló le 6úee wán wee lii, á 6a zāamāa léé sá a Yeesu yahó.³⁸ Ba nī-kúii mu tñahú á ñii 6úii ðññ ðññ ò o wáamaa yi: «Nī-karánlo! I wee yanka fo, loñ í za bío yahó yí; lé orén mí dòn lé yia á ï ton káñaa yi.³⁹ Cíná 6úii wi o yi, á wee ðññ ðññ fé wo dé, ò o wé wáama ká a táarā, á ñinsá-khuankhúá wé lé. Mu wee wé hñí o wán tñntún. Hen ká mu hīnən o yi á mu bío le mí ò khíi ká a díá sùrén lòn nī-hío.⁴⁰ A ù nī-kenínia á ï yáá fèra yú á yankaa le 6a ña a lén wo yi, ká 6a máhá yí ðarína mu.»⁴¹ O o Yeesu bía: «Mí zuia núpua 6èntñn yí máa dé mí sía le Dónbeení yí bío bon, á mí mún yí máa jí hārí dèe. Mí wee léeka le í keení láa mia á wé è káran mia fúuu le?» Bún mōn ó o mún bía lá a ñii: «Bua ù za mu á ù buen le í loñ.»⁴² Bío ó o háyónza vá wá 6ueé sùarā a yi, ó o cñá mu tñn fó a dó ho tá yi ó o lii

† 9:23 Mí loñ Matiye vñahú 10.38 ‡ 9:30-31 O Mōyiize bío wee zéeni ho Lándá bío o Isirayeele ñipomu cón. Ká a Elii bío bún wee zéeni le Dónbeení bioní tññllo bío. O Yeesu lé yia 6èn 6ueé tíira mu mí cúa-ñun ñii.

wee dá kèkèkè. Ó o Yeesu kíkáa o cíná mu yi le o lé, ò o wéera a yàrónza nòn bân maá yi. ⁴³ A bía wi bín búenbúen can ðín le Dónbeení na dá mu bío búenbúen pánká na 6a m̀on bío yi.

O Yeesu wee bío mí húmú lè mí vèeró bío
(Matiye 17.22-23; Maaki 9.30-32)

Bío 6a lè mí nì-kéní kéní ðín wee loń mu bè-beera na ó o Yeesu wó ká, ó o yèrèmaa wee bío lè mí nì-keninia: ⁴⁴ «Há bióni na á ì ì bío ò na mia á mi jí à 6ua mi yíwa: O *Nùpue Za á 6a à dé 6a nùpua níi yi.» ⁴⁵ Le bióni mu ó o nì-keninia yí ná jùhú sese, le kúará á tun 6a yi, lé búń nòn á 6a yí zú le 6àn ya-tente, á 6a mún hézána mu b́nı́ tuáro láa wo.

Lée wée po bía ká?
(Matiye 18.1-5; Maaki 9.33-37)

⁴⁶ O Yeesu nì-keninia wee wáanı́ mún yi á à zúrńnaa yía po 6a búenbúen. ⁴⁷ Bío ó o Yeesu zúna 6a yilera, ó o vaá fó a háyónza búı́ buéé bára mí nísanı́ ⁴⁸ ò o wee bío láa ba: «Nùpue lée nùpue na buan o háyónza na ká sese ínén bío yi, se lé ínén á b́nso mún buan sese. A yía buan mi se, se wón mún buan yía tonkaa Mi sese. Lé bío á yía bío jùhú mia mi búenbúen t́ahú wón lé yía po minén na ká.»

Yía yi máa fi láa mia se wón sá mi jii
(Maaki 9.38-40)

⁴⁹ O o Zán lá le bióni ò o bía: «Núhúso, wa m̀on o níı́ búı́ ò o wee ja 6a cínáwa lè ũ yèni, á wa lá wi wa hè o, lé bío ó o mia wa kuure yi.» ⁵⁰ O o Yeesu bía bío ká nòn 6a yi: «Mi yí hè o, lé bío á yía yi máa fi láa mia se wón láa mia lée dà-kénı́.»

Ho Samarii lóhó búı́ nùpua yi tà a Yeesu bío

⁵¹ Bío ó o Yeesu léro ho ðímjána yí páahú wá buéé sùará, ó o há mí síi ò o le mí wáa à lén á à wa ho Zeruzalemu. ⁵² O o fèra tonkaa 6a nùpua á 6a dú a yahó. A 6a wá vaá zon ho *Samarii lóhó búı́ yi le mí zoó wíoka le lùe á à ká láa wo. ⁵³ A ho lóhó mu nùpua pá le o máa láa mí wán, lé bío ó o vèenı́ yahó sá ho Zeruzalemu. ⁵⁴ Bío ó o Zaaki lá a Zán mon mu ká, á 6a bía nòn o Yeesu yi: «Núhúso, fo le wa bío le ho dšhú lé ho wáayi à lii cı́fi 6a búe jùhú le?» ⁵⁵ O o Yeesu yèrèmaa khii zá láa ba. ⁵⁶ Bún mún á 6a wá van ló-veere.

Yía le mí ì bè o Yeesu bío
(Matiye 8.19-22)

⁵⁷ Páahú na á 6a wi ho wšhú wán, ó o níı́ búı́ vaá ló buéé wee bío lá a Yeesu: «İ ì bè fon á à varáa há lùá búenbúen na á ũ wee va yi.» ⁵⁸ O o Yeesu bía nòn wo yi: «Ba cawanwá yú há kána wee zo, á 6a jínzawa mún yú há lenna. Ká a *Nùpue Za wón máhá yí yú ho lahó na ó o dà à vúrı́ yi.»

⁵⁹ O o Yeesu bínı́a bía láa búı́: «Buee bè mı́.» A wón bía láa wo: «İ ì bè fon. Ká ũ máhá día le İ vaa nù wán maá vé.» ⁶⁰ O o Yeesu bía nòn wo yi: «Día le 6a nı́-hía à nùu mí nı́-hía, ká únén vaa bue le Dónbeenı́ b́enı́ bío.»

⁶¹ O o búı́ pá bínı́a bía láa wo: «Núhúso, İ ì bè fon, ká ũ máhá día le İ vaa dé wán nùwá cāawése vé à İ b́nı́ buen.» ⁶² O o Yeesu bía láa wo: «Yía wee vá le mí náwa súnbúahó ká a yèrèma khii loń lè mí mún, wón yi ko lè le *Dónbeenı́ b́enı́.»

10

O Yeesu tonkaa mí nì-keninia búı́

¹ Bún mún ó o Núhúso pá bínı́a hueekaa 6a nùpua búará-tńn láa píru láa nùwá jún* búı́ á tonkaa lè 6a nùwá jún jún le 6a dí mí yahó va há ló-beera lè há lùá búenbúen na ó orń mí beere ko ò o va dá. ² O o bía nòn 6a yi: «Ho ðńló bon ðńn cèrèe, ká ho lárowá lé bía yí boo. Awa. A mi fio o m̀ohú b́nso yi le o wíoka na 6a ton-sáwá le 6a lá ho. ³ Mi lén! Ká mí jí bío ká: İ wee tonka mia. Mi ka lón piozawa na wá vaá zo 6a dakhńkhńwa t́ahú. ⁴ Mi yí 6ua wáı́, mi yí 6ua puure, hárı́ nakáa. Mi yí ðńn la 6a nùpua t́enı́ló yi ho wšhú wán.

⁵ «Mi wé vaá zon zlı́ lée zlı́, á mi fèn bío le ho h́erá keri le zlı́ mu yi. ⁶ Ká nùpue na ko lè ho h́erá wi le yi, á mí h́erá á à dá b́nso. Ká a b́en yi ko láa ho, á ho máa dá a. ⁷ Dén zlı́ so lé dío à mi kèenı́ yi, ká mí wé yí láa zlı́ yi à b́nı́ lé vaa láa le búı́ yi. Ba wé yú bío na nòn mia à mi dí búń. İ bía búń lé bío ó o ton-sá ko lè mí jii ðńló.

⁸ «Lóhó lée lóhó na mí wé vaá zon yi, ká 6a tà buan mia, ká 6a wé yú bío na b́ará mí tá, á mi dí búń. ⁹ A 6a vánvarowá na wi ho lóhó mu yi à mi wéé, á mi mún bío na ho nùpua yi le

Š 9:54 Le Dónbeenı́ bióni vónna búı́ yi á bío ká lé bío tuara sá le bióni mu jii: «Laa bío ó o Elii hía wóráa mu bío síı́.»

* 9:55 Le Dónbeenı́ bióni vónna búı́ yi á bío ká lé bío tuara sá le bióni mu jii: «Le hácirı́ na wee jı́aa mia dé bío ká yi á mí yí zú síı́. O Nùpue Za 6uara 6a nùpua kánı́ló bío yi ká a yí 6uara 6a búero bío yi.» * 10:1 Le Dónbeenı́ bióni vónna búı́ yi á 6a tonkarowá mu lée búará-tńn láa píru.

le *Dónbeení béeñí 6ueé 6ó 6a yi. ¹⁰ Ká lóhó na mi vaá zon yi ká ho núpua yí tã mi bío, à mi zoo òn na lóhó mu sli yi ká mi bío bío ká na 6a yi: ¹¹ «Mi lóhó khúñkhúñí na fà wa zení á wa à púaa á à kúee mi wán,† ká mi máhã pá zúrì mu le le Dónbeení béeñí 6ueé 6ó.» ¹² Le í bío mu na mia: Le cítii fí nànzòh, á hón lóhó so núpua bío na khíi sá 6a yi á à porí bío sá ho *Sodómu lóhósa yi.‡

(Matiye 11.20-24)

¹³ «Ūnén Korazén lóhó lè ūnén Betesayidaa lóhó, ho yéréké á à sá mia. Lé bío á ho yéréké bè-beera na wó minén cón bân síi lé búñ lá wó ho Tiire lè ho Sidón lórã^S yi, se há lórã mu núpua lá hñn hãñí á khuiira há pórókowá zã, á kúaa le sãni mí wán, á zéenianáa le mí wí á mí khí mu bè-kora wéró yi. ¹⁴ Lé búñ nòn le cítii fí nànzòh á ho Tiire lè ho Sidón lórã lònbee na à yí há á à wé láa yi minén lònbee yi. ¹⁵ Èé ká ūnén *Kapēenayuumu, fo wee leéka le 6a khíi lá fo á à yòoráa ho wáayi le? Búee. Ho nĩ-hónbó-lóhó lé hĩa 6a khíi líí dé fo yi.» ¹⁶ O o wee bío lè mí nĩ-kenínia: «Yia wee jí mí cón, se bânso mún wee jí í cón. A yia pá mia se wón mún pá mi. A yia pá mi, se lé yia tonkaa mi ó o mún pá.»

Ba tonkarowá bíni buenlò bío

¹⁷ Bía ó o tonkaa mí 6úará-tín láa píru láa nùwã jun* bíniã 6uara á 6a sía wan láa sòobéé, á 6a bíã nòn o Yeesu yi: «Núhũso, hári 6a cínáwa ká wá von ū yèni le 6a wé bío na, à 6a wé mu.» ¹⁸ O o Yeesu bíã nòn 6a yi: «Í lá wee wé mi a *Satãni, 6a cínáwa núhũso ká a yòó kùera ho wáayi wee líi lè ho viðhó na juúina bío síi. ¹⁹ Mi lorí! I nòn ho pánkã mia, hĩa mi wé è varákarãa 6a háwá, lè 6a naawá wán, à mún púpúuráa o zúkúso pánkã 6úen6úen, ká dèe woon máa yi mia. ²⁰ Èé ká mi máhã yí zãmaka bío mí yú ho pánkã 6a cínáwa wán bío yi, ká mi zãmaka lé bío á mi yennã túara ho wáayi le Dónbeení cón.»

(Matiye 11.25-27)

²¹ Hón páahũ dá-kéní so yi á le Dónbeení Hácírí wéera Yeesu síi, ó o wee bío bío ká: «Éee! I Maá, ūnén lé ho wáayi lé ho tá Núhũso, í wee dé ū bārãkã. Lé bío mu bío na fo sã mu bè-zúrìminí 6ãnsowá lè le hácírí 6ãnsowá yi á fo tá zéenia láa bío bío núhũ mĩa. I Maá, mu bon. Bío mu wórãa ká lé bío sí foñ. ²² I Maá dó mu bío 6úen6úen í nũ yi. Nii woon yí zũ a Za, ká mu yínorí o Maá. A nii woon mún yí zũ a Maá, ká mu yínorí o Za, láa bío ó o Za mu wí ò o zéeni láa wo.»

(Matiye 13.16-17)

²³ Bún món ó o yèrèmaa wee bío lè mí nĩ-kenínia mí núhũ wán: «Minén na wee mi bío ká lè mí yio, mí juúnã 6èntín sí. ²⁴ Lé bío le *Dónbeení jí-cúã fèerowá lè 6a bá-zãwa cèrèe síã hĩa vá à 6a mí bío minén wee mi á 6a yí mòn mu. Ba síã hĩa vá à jí bío minén wee jí, á 6a yí jíã mu.»

O Samarii nĩ na wó le hii wahiire

²⁵ Ho *lándá bío zéeni lo 6úí wí ò o yí o Yeesu níi 6ua yi, ó o túara a yi: «Nĩ-kàránlo, í ko à í wé kaka à bè yi yíráa ho yíròn mukáni na máa vé?» ²⁶ O o Yeesu bíã nòn wo yi: «Lé mu yén túara wa lándá vúahũ yi? Fo wee jí mu kaka?» ²⁷ O o níi bíã nòn wo yi: «Fo ko ū warí ū Núhũso Dónbeení lé ū síi 6úen6úen, lè ū mánákã 6úen6úen, lè ū pánkã 6úen6úen, lè ū yilera 6úen6úen† à ū mún warí mi ninza láa bío á fo waráa ūten bío síi.‡» ²⁸ O o Yeesu bíã nòn wo yi: «Fo bíã se. Bánbã ū wé búñ, á fo ò yí le mukáni.»

²⁹ O o níi pá wí ò o cá ho túiã síni, ó o bíniã túara a yi: «Lé o yén lé wa ninza?» ³⁰ O o Yeesu bíã nòn wo yi: «Nii 6úí hĩa ló ho Zeruzalemu yi á wee va ho Zerikoo, á 6a wã-tiwa vaá tun wo ho wshũ kuio yi á fó síã, à 6a han wo 6óonía yi ó o yuunia díã, à 6a wã. ³¹ Mu wó fó mín à le *Dónbeení yankaro 6úí lá ho wshũ mu. Bío ó o 6ueé mòn o níi mu ò o díã ó o há yóó ló á khíi lá mí wshũ wã. ³² O o *Levíi nùwã nĩ-kéní 6úí mún lá ho wshũ mu á 6ueé mòn o níi mu ò o díã, á wón mún há yóó ló á khíi wã. ³³ Bún món ó o *Samarii níi mún lá ho wshũ dá-kéní mu. Bío ó o 6ueé mòn o níi ó o makári 6uan wo yi. ³⁴ O o vaá 6ó a yi, á kúaa ho díwén lè ho jíiló o dokuaa wán á bá, ò o lá a yóó bò mí yã-yòonii wán á vannãa 6a nĩ-hãní làanú zii, á vaá wee lorí wo yi ká a váaní a. ³⁵ Mu tá na lée tñ yinbii ó o léra le wén-hãni bío jun á nòn le zii 6ãnsó yi, ò o bíã: «O níi mu á ū pa bío sese, ká í khíi bíniã wã 6ueé khíi hen, ká bío fo wó a bío yi á po le wári na á nòn foñ, á ì ì sãáni mu.» ³⁶ O o Yeesu máhã bíniã wee túa wo yi: «Ba nùwã tñ mu fiahũ ó o yén lé yia zéenia le o núpue na 6a wã-tiwa tun lé mí ninza?» ³⁷ A ho lándá bío zéeni lo bíã: «Lé yia wó le hii láa wo.» O o Yeesu bíã nòn wo yi: «Wáã lén à wé vaa wé láa búñ síi.»

† **10:11** Mi lorí o Matiye 10.14 ‡ **10:12** Ho Sodómu lé há ló-beera bío jun na le Dónbeení yánkaa 6ó núhũ o Abarahaamu páahũ dá-kéní. Ho bío wee zéeni mu bè-kora mónlò lè le Dónbeení cítii bío. Mi lorí Bío núhũ 6úenú vuahũ (Genèse) 18.20-21; 19.24-25 § **10:13** Mi lorí Matiye vuahũ 11.21 * **10:17** Mi lorí o Luki 10.1 † **10:27** Mi lorí Levii nùwã vuahũ (Lévítique) 19.18 ‡ **10:27** Mi lorí Lándá zéeni lo vuahũ (Deutéronome) 6.5

O Yeesu làara a Maate là a Mari àn zîi

³⁸ Bîo ó o Yeesu lè mí nî-kenínia wi ho wǎhú wán wà, ó o vaá dǎn ho lóhó búí, ó o zoó làara a háa búí na 6a le Maate zîi. ³⁹ O háa mu 6àn hínló búí wi bín á yèni 6a le Mari. Bîo ó o mǎn o Yeesu ó o wà 6ueé kará a tá á wee jí a bíoni. ⁴⁰ Hón páahú so yi, ò o Maate wón 6èn yahó bon mí zîi tonni sáró yi. Bîo ó o mǎn mín hínló mu ò o kará, ó o wà 6ueé wee bío là a Yeesu: «Núhúso, wán hínló bío ó o kará yí máa séení mí á fo yí mǎn le? Bío le o híní dé mí níi mií.» ⁴¹ O o Yeesu bíá nǎn wo yi; «Héyíi, Maate. Fo wee yáa ũ yilera ká ũ héé tǎmá mu bío càrèè wéró yi, ⁴² ká bío dà-kéní lé bío bío here. O Mari léra bío se po mu búenbúen, bío á nùpue yí dà máa fé o cǎn máa yí.»

11

*O Yeesu wee zéení ho floró wéró
(Matiye 6.9-13)*

¹ Wizonle búí ó o Yeesu vaá wee wé mí floró le lùè búí. A bío ó o flora wó, ó o nî-kenínia nî-kéní bíá làa wo: «Núhúso, kení wen lè ho floró làa bío ó o Zǎn Batiisi keníanáa mí nî-kenínia.» ² O o Yeesu bíá nǎn 6a yi: «Hen ká mí wé wee flo, á mi bío ká:

Wán Maá,

wé à 6a nùpua zúrî le fo lé le Dónbeení na 6àn síi mia.

Dí ũ béení há lùà búenbúen yi.

³ Há wen lè mu bè-dínii na ko làa wen

há wizooní lè mí dà-kéní kéní yi.

⁴ Sén wa bè-kora díá,

làa bío á warén mún wee tà sén díá

à na bíá wó khon làa wen yi.

Pa wen bío wee khá wen dé mu bè-kohó wéró yi bío yi.»

⁵ O o pá bínia bíá nǎn 6a yi: «O búí 6àn bǎnlo wáa lá wi síi. Wizonle búí ó o hínǎn vaá yú a ho tá fíahú á bíá nǎn yi: «Í bǎnlo, ke mí làa búurú bí-zàwa bío tǎn, ⁶ wán bǎnlo nî-kéní búí ló le kúii yí á 6ueé ló í wán, à bè-dínii míá í cǎn máa na a yi.» ⁷ A yía zoó le zîi yi 6èn bíá bío ká: «Día mí, yí búmaka mí. Ho woohú pon, á í zàwa làa mí dǔma wó. Í yí dà máa híní máa na búurú foñ. Bǎnlo na á wé búm miá.» ⁸ Le í mí ho túiá na mia: Hári ká a pá le mí máa híní máa na ho búurú mu wo yi 6a bǎnmu bío yi, á bío ó o yí wi ò o yèni yáa, ó o pá há híní á à na bío ó o wee cà búenbúen wo yi.

(Matiye 7.7-11)

⁹ «Ínén wee bío mu na mia: Mí wé flo le Dónbeení cǎn, á le è há mia. Mí wé cǎnka mu bío le Dónbeení cǎn, á mí í yí. Mí wé búanbúa ho woohú á le è hén ho mí í zo. ¹⁰ Lé bío á yía wee flo á le è há, yía wee cà bío le cǎn, ó o yí mu, yía wee búanbúa ho woohú á le è hén ho ò zo.

¹¹ «Minén fíahú ó o búí za* flora a ceza o cǎn, ó o so o na háa wo yi le? ¹² Táá ká a flora le fúuale ó o so o na naa wo yi le? ¹³ Awa, á bío minén na yí seka á zú bío se naló mí zàwa yi, á sǎnkú mǎn Maá na wi ho wáayi á à wé kaka máa nanáa mí Hácírî bíá wee flo le o cǎn yi?»

Béení na nùpua wee fi mín yi yí dà máa va yahó

(Matiye 12.22-30; Maaki 3.20-27)

¹⁴ Wizonle búí ò o Yeesu wee ja a cíná á à lén o níi búí na ó o cíná mu wó ó o yí dà máa bío yi. Bío ó o ló a yí wó, ó o níi jii dǎenia fá á wee bío. A 6a zǎamáa wó coon mu bío yi. ¹⁵ Ká 6a nî-kéní kéníwá búí máhá pá wee bío: «Mu lé 6a cínáwa núhúso *Belezebuule† lé yía nǎn ho pǎnká wo yi, ó o dà wee ja náa 6a cínáwa lén bíá 6a wi yi.» ¹⁶ Ba búí bán 6èn le míi khúaa o níi yi, á 6a bíá nǎn wo yi: «Wé ho yéréké bío búí na wee zéení le ũ dǎríní ló le Dónbeení cǎn le wa mi.» ¹⁷ Ká a Yeesu máhá zúna 6a yilera, ó o bíá nǎn 6a yi: «Kǎhú léé kǎhú na nùpua wee fi mín yi, á à fi í vé. A zî-núhú na nùpua mún wee fi mín yi á núhú á à búé. ¹⁸ Ká a *Satáni há bínia wee fi lè miten ó o béení á à wé kaka à keríiná? Bío á mí máhá wee bío le mu lé o Belezebuule lé wón nǎn ho pǎnká míi á í wee ja lé 6a cínáwa. ¹⁹ Ká lé búm mu wóráa, á bíá làa mía lé le dà-kéní 6èn wee ja 6a cínáwa mu lè ho pǎnká yén? Bán mí bǎere wee zéení le mí bío yí bon. ²⁰ Le í mí ho túiá na mia: Lé le Dónbeení pǎnká lé háa á í wee ja lé 6a cínáwa. Bún wee zéení le le Dónbeení mu béení wáa 6ueé 6ó mia. ²¹ Ká a pǎnká 6ánsó búí á háa sía wi ó o kará pannáa mí lùè yi, ó o níi bío á dǎe búí máa wé. ²² Éé ká yía pǎnká wi po a vaá ló búara 6ueé dǎrina a han, o ò fé o háa sía na ó o lá dó mí síi yi, á mún n̄ khuii o níi bío á à sanká.

* **11:11** Le Dónbeení bíoni vǎnna búí yí á bío ká lé bío túara sá le bíoni mu jii: Ká a za flora ho búurú o cǎn ò ò na le huee wo yi le. † **11:15** Mí lorí Matiye vǎahú 10.25

²³ «Yia yi tá í bío se wón lé í zúkúso, á yia mún yi máa séení mi ho kúeemínwánló bío yi, se wón wee saawaní.

(Matiye 12.43-45)

²⁴ «Hen ká a cíná ló a núpue na ó o lá wi yi, ò o vaa héε vará le dùure yi, à cà ho lahó na ó ò kéení á à vún yi ká a máa yi ho. Ká a wó san ò o bío mí yi: «Mu stáani à í bíní va hen na á í ló yi.» ²⁵ Ká á bíní van bín, ò o vaa yi ho lahó mu ká ho sàara á wíokaa sesese. ²⁶ Ká a mən mu, ò o bíní vaa fé 6a cínáwa búaa hējun na bèn jii po arén á 6a páani 6uee zoo kéení cicàkà ho lahó mu yi. Ká mu wó kà, à wón núpue so bío wíokaa yáa poí bío mu fù karáa.»

²⁷ Bío ó o Yeesu đín wee bío, à bűn ò o háa búí na wi 6a zámáa fíahú bíá nən wo yi pónpón: «O háa na ton fo á yèení 6eđtńń júhú sl.» ²⁸ O o Yeesu bíá nən wo yi: «Bia júná sl lé bia wee jí le Dónbeení bioní à mún tà bē le yi.»

Ba le o Yeesu wé yéréké bío à mí mi

(Matiye 12.38-42)

²⁹ Páahú na 6a zámáa kńńa o Yeesu yi wee jàa mún, ó o wee bío làa ba: «Ho lónbío núpua yiwa yi se. Ba wi á í wé yéréké bío búí á 6a mí. Éε ká 6a máa mi yéréké bío búí ká mu yínóń le *Dónbeení jii-cúa fεero Zonaasi bío. ³⁰ Bío ó o Zonaasi bío háa zéeníána ho Niniivesa, † lé bűn bən sńń ó o *Núpue Za bío mún kńńi zéeníána ho lónbío núpua.

³¹ «O bée háa na háa wi ho Sabaa kńhú júhú wánš á háa ló le lúe na đání náyí làa sóobéε á 6ueé já a Salomən bē-zúrminí bioní. A bío wi minén fíahú bűn bèn po a Salomən. Lé bűn nən á le Dónbeení cíńńi fl nənzoń ó o bée háa mu á à hńńi ì đńń ho lónbío núpua yahó á á kooní 6a yi.» ³² «Ho Niniivesa kńu mu bē-kora wéroró yi lé bío 6a já a Zonaasi bioní. A bío wi minén fíahú bűn bèn po a Zonaasi. Lé bűn nən á le Dónbeení cíńńi fl nənzoń á ho Niniivesa mu á à hńńi ì đńń ho lónbío núpua yahó á á kooní 6a yi.

Le fntání wáhiire

(Matiye 5.15; 6.22-23; Maaki 4.21)

³³ «Núpue máa dé fntání á máa sánka, ó o mún máa bűn le yi làa láahó. Ba wé dé le bára hen na le ko le bára yi, à bia wee zo le zńńi wé mi.

³⁴ «Ū yio lé ū sánia fntání. Ká ū yio se, á ū sánia búenbúen á à kéń mu khoomu yi. Ká ū yio yára á ū sánia á à kéń le túbírí yi. ³⁵ Awa! A ū cén pa ūten bío, á ū khoomu á yí wé le túbírí. ³⁶ Ká ūnén ū bεere á wi mu khoomu yi á bío búí yúńi mia yi, á fo ò đńń wé è mi làa bío ká fo đńń le fntání khoomu yi á ū mináa bío sńń.»

O Yeesu wee kooni ho lándá júnása yi

(Matiye 23.4-36; Maaki 12.38-40)

³⁷ Páahú na ó o Yeesu bíá wó yi, ó o *Farizlé búí 6ueé von wo le ho đńńló mí zńńi. O o Yeesu hńńə á vaá zoó kará wee đí. ³⁸ O Farizlé mu na von wo á wó coon bío ó o wee đí ò o yí sεεkaa mńten làa bío 6a wee wé wéráa mu. ³⁹ O o Nńhúso bíá nən wo yi: «Minén Farizléwa, mi ká le mu jumu juuńńi le ho đńńló đńńńi sńa na máa mí don wee ce wéréwéré, ká mi yiwa hńń máhá sń le ho kńńló le mu sństámámu. ⁴⁰ Mi lé 6a bńńbúwá. Le Dónbeení na wó bío wee mi ho kńńúhú á so mún yi wó bío wi le ho yi le? ⁴¹ Mu hámu wéroró se, ká mi yiwa naló le Dónbeení yi á mi yí nńnsá yi, lé bűn ì na ká mu bío búenbúen á à ce wéréwéré. ⁴² Ká minén Farizléwa, ho yéréké kńńi sá mia, lé bío á hári há vńn-zá-wńńíwá na 6a wee kúee le zéení yi búenbúen á mi wee na bən cúa-pírú nń, á mu húaaramu le le Dónbeení waminí á mi máhá wee pńń đía, à bűn lé bío mi jńń lá ko à mi wé wé ká mi yiwa mún yi nńnsá bío ká wéroró yi.

⁴³ «Ho dšhú kńńi cń minén Farizléwa, lé bío mi wa ho yahón lúe kéeníló ho káranló zńńi yi, á mún wa á 6a núpua wé tēńi mia le le kńńbii 6a zámáa fεmńńló lara yi. ⁴⁴ Ho yéréké kńńi sá mia, lé bío mi ká lòn búráa na yí máa mi sese na 6a wee vará wán á 6a yí zń mu *.»

⁴⁵ A ho *lándá bío zéeníló nń-kéńi bíá làa wo: «Nń-káranló, fo wee bío ká, se lé warén fo mún wee lá.» ⁴⁶ O o Yeesu bíá nən wo yi: «Minén lándá bío zéeníłowa á ho dšhú mún kńńi cń, lé bío á mi wee jí ho sėroró na lí 6a núpua wán, à mi máhá yí máa dé mi nńńi ho sėroró bío yi hári cńńú. ⁴⁷ Ho yéréké kńńi sá mia, lé bío á 6a jii-cúa fεerowá na á mńn maáwá 6ó bən búráa lé hńń á minén wee so. ⁴⁸ Bűn wee zéení le bío á mńn maáwá mu wó á mí tá á nən mi wee soráa 6a jii-cúa fεerowá mu na 6a 6ó búráa.

⁴⁹ «Lé bűn nən le Dónbeení bē-zúrminí bíaráa bío ká: † ì tonka 6a jii-cúa fεerowá le 6a tonkarowá 6a cń, á 6a búí 6a á búe 6a fíahú, ká 6a búí 6a á beé ló.» ⁵⁰ Ho đmńjńá júhú fáráló páahú, á 6a jii-cúa fεerowá na 6a 6ó búenbúen á ho zuia núpua lé bən á le lónbee na wi 6a

‡ 11:30 Mi lorń Zonaasi vuahđ 2.11-3.9 § 11:31 Mi lorń Bá-záwa nń-yání vuahđ (1Rois) 10.1-13 * 11:44 Há búráa bío: Ho lándá bío zéeníłowa cń ká yía đńn o nń-hío á 6a le wón tun. Lé bűn á hári há búráa á núpue yáa pá yí ko ò o vará wán táá ò o đá, bűn ká a pá đéńia tun. Lé bűn nən á 6a zúífúwa fú wee wé kńńunínaa mi búráa á há wé mi sese.

húmú món á à jǐ wán. ⁵¹ A lá a *Abɛɛle búeró pàahù á 6uee dá a Zakari búeró yi, wón na 6a 6ó le *Dónbeení zǐ-beení yi mu hámu wéení lahó lè le *sòobá-lùe pàahù.† Le í mí ho tǔiá na mia: Dén cǎni so na kúará búenbúen lé ho lónbío núpua lé bán á le lónbee na wi mu món á à jǐ wán.

⁵² «Minén làndá bío zéenílowa: Ho yéréké khii sá mia, lé bío le Dónbeení zúnló binbirí wǎhù á mí tun. Minén mi ɛere á yí bò ho, á bía le mí í bè ho á mí mún hò.» ⁵³ Bío ó o Yeesu ló le zii yi, á bío ho làndá bío zéenílowa mu lè 6a Farizǐewa sía wee cǐ a yi làa sòobɛɛ, á 6a léee wee tǔaka a yi mu biowa lè mí síwà dǎní yi. ⁵⁴ Ba le mí í jǐ a jii yi ká a hǎ bía khon á 6a yi o níi 6ua yi.

12

Mi pa miten bio

(Matiye 10.26-27, 19-20)

¹ Mu wee wé ká 6a núpua fò mín bǐn búirí búirí búirí fúaa 6a wee yonka mín zení lé 6a booró. O o Yeesu wáa sánsáa mi ní-keninia á wee bíoráa: «Héyí! Mi pa miten 6a *Farizǐewa bío yi. Ba bío 6onmín lè le ja-fini. Bío 6a wee káran lè 6a núpua á 6arén mí ɛere yí máa bè yi. ² Mu bío na sánkaa búenbúen khii mi, á bío sá yi búenbúen mún khii zúrí. ³ Lé bǐn nǎn á bío mi í bío le tǐbírí yi, á 6a núpua khii mí wéréwéré. Bío mi wee hǔmǎnka kúee mín jikǎnna yi há zǐní fíkana á mún khii bue há lora.

Mi wé kǎnbi le Dónbeení

(Matiye 10.28-31)

⁴ «Wàn bǎnlowá, í í bío mu ù na mia. Mi wé yí zǎn bǎa wee búe o núpue ká 6a máa bǐní dǎní mu 6úí wé. ⁵ Yía mi ko á mí wé zǎn á í í zéení làa mia. Mi wé zǎn le Dónbeení na dà à dé mia le Dofní dǎhù na máa hí yi mu húmú món. Le í bío mu na mia: Dén le dǐo mi ko mi wé zǎn. ⁶ Ba jǐnzà-wǐnǐwá buaa hònu so yi máa yéé há tǎmǎnwá bío jun le? A le Dónbeení yi pá yí máa nǎnsá bán yá-kéní 6úí yi. ⁷ Hǎrí mi jǐn-vání búenbúen á le Dónbeení zǐ jii. Mi wáa yí zǎn dɛɛ, lé mí bío jǐhù wi po 6a minka jǐnzà-wǐnǐwá.

Yia tà làa yia pǎ a Yeesu bio

(Matiye 10.19-20; 10.32-33)

⁸ «Le í bío mu na mia: Yía dǐn 6a núpua yahó ó o bía wéréwéré le mí bío sá mií, ó o *Núpue Za mún khii bío le Dónbeení wáayi tonkarowá yahó le 6ánsu bío sá mí yi. ⁹ Ká yía 6èn bía wéréwéré 6a núpua yahó le mí yí zǐ mi, ó o Núpue Za mún khii bío le Dónbeení wáayi tonkarowá yahó le mí yí zǐ 6ánsu. ¹⁰ Núpue na bía le bǐn-kohó o Núpue Za dǎní yi, á wón 6ánsu á 6a à sɛn ñ díá á à na yi. Ká yía khii bía le bǐn-kohó le Dónbeení Hácírí dǎní yi, á wón 6ánsu máa yí mu 6án séndíaró.

¹¹ «Hen ká 6a khii wé 6uan mia vannáa 6a *zúifùwa káranló zǐní yi, táa ho pánká 6ánsowá yahó á bán cǐtí mia, á mí yi le mí yiwa dè bío mi í láráa mi jǐ-cúa làa bío mi í bío bío yi. ¹² Lé bío á bío mí vaá bío á le Dónbeení Hácírí á à zéení làa mia hón pàahù so yi.»

O náfóró 6ánsu na lé o bǎnbú wáhiire

¹³ O níi 6úí bía nǎn o Yeesu yi 6a zǎamáa tǎhù: «Ní-káranlo, bío na wán za yi le o sanká wán kǎa ó o na í bío.» ¹⁴ O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Wàn bǎnlo, léee wée dó mí le í fáa mún tǔiáwá à mún sanká mǐn kǎa na mia?» ¹⁵ Bǐn món ó o wee bío làa bía wi bǐn búenbúen: «Mi pa miten bio. Mi yí wé núpua na yío yí máa sí làa bío, lé bío hǎrí ó o núpue níi bío wé boo kaka, á so o mukání pá po mu.»

¹⁶ O o wáa wá le wáhiire na ká nǎn 6a yi: «Níi 6úí na náfóró wi hǎa 6ó ho dǐnló làa sòobɛɛ mí mǎhù yi. ¹⁷ O o lon mí yi, ó o wee bío bío ká lè mí síi: «Lé mu yén á í ko á í wé? Í dǐnló na á í yú á máa zo í náa.» ¹⁸ Á bío ká lè bío ó o wáa le mí í wé: «Í í í náa búenbúen, ká í bǐní í so hǎa 6úaa ká á khuii í dǐnló le í bío búenbúen á à kúee yi.» ¹⁹ Bǐn món á í wáa á bío í síi yi: «Ayí, wázaa, á ù bío 6èntǐn se. Fo ò wé há lúliúo zǎnzán ká dɛɛ 6úí máa fòo fòo. Wáa wé vǔn, wé dí, wé jǐ ká ù wé bío sí fòo.» ²⁰ Ká le Dónbeení máhá bía nǎn wo yi: «Fo lé o bǎnbú. Ho tǎnǎhù na ká lè hón á í í fé ù mukání yi. Awa, hón pàahù so yi, ká ù bío na á ù khuiira zoó bǎrá pan yi á bío á à sí wée yi.» ²¹ Lé ká síi á yía wee khuii ho náfóró zoo pa yi ká a máa cá hǎa le Dónbeení cǎn á bío khii wéráa.»

Mi cá le Dónbeení ɛéeni vé

(Matiye 6.25-34)

† **11:51** O Abɛɛle là a Zakari húmú bio: Le Dónbeení bioní vǔahù làa bío 6a zúifùwa fù tuara làa ho, ó o Abɛɛle lé yía lé o yahón núpue na 6a 6ó, á ho vǔahù mu vaa véení ó o Zakari lé yía 6a 6ó dú ho mǎn. Mi lon Bío Nǔhù Búeení vǔahù (Genɛsɛ) 4.8; Wizooni bè-wénia nin-yání vǔahù (1 Chroniques) 24.20-22

²² Bún mǎn ó o wee bío lè mí nǐ-kenínia: «Lé bún nǎn á ĩ wee bíoráa bío ká á à na mia: Mí wé yí yáa mí yilera mí mukānǐ bío yí, le mí ì yí mu bè-dínii wen á à dí, tàá mí sǎnía bío yí, le mí ì yí hǎ sǐ-zǐnia wen á à zǐ. ²³ Mu bon. Le mukānǐ bío po mu bè-dínii, á hǎ sǎnía bío po hǎ sǐ-zǐnia. ²⁴ Mí loí 6a khǎnkhonwá, 6a yí máa dí bío, á mún yí máa lá dǐnló. Ba náa mia, ká le Dónbeenǐ mahá pá wee dǐnǐ 6a. A bío mínén bío jǐhúhú mahá wí po 6a nǐnzàwa. ²⁵ Minén tǎhú á yía dà mí mukānǐ wízonǐ á à dé wán dǐnú mí yilera yáaró bío yí so wí le? ²⁶ A bío mí yí dà dèe woon máa wé bío dǐnú bío yí, á mí wee yáa mí yilera bío ká dǎnǐ yí le we? ²⁷ Mí loí le pǐlǐlè. Le yí máa sá dèe, á mún yí máa tǐ sǐa. Le 1 bío mu na mia: hǎrǐ o *Salomǎn lè mí cùkú búenbúen ká wón pá yí zǎ sǐa na se yú lerén búí yí. ²⁸ Ká le Dónbeenǐ wee donkhueé le jǐnǐ ká sǐi, dǐo wé kerǐ ho zuia ká ho yíró à 6a dǐí le, á sǎnkú mínén á le è wé kaka máa zǐnǐ. Mí siadéro le Dónbeenǐ yí bǐntǐn foorá. ²⁹ Mí wé yí yáa mí yilera á wé dǐn cá bío mí ì dí làa bío mí ì ju. ³⁰ Mu bon, bíá yí zǐ le Dónbeenǐ ho dǐmǐjǎ yí le bán wee wé dǐn cá bún búenbúen fèe. Ee ká mínén mǐn Maá Dónbeenǐ wón zǐ bío ko làa mia. ³¹ Mí le mí yara sǐ le Dónbeenǐ bǐenǐ bío, á bío ká á le Dónbeenǐ á à na mia.

³² «Minén nǔwá yen zàwa na á ĩ pan bío, mí yí zǎn dèe, lé bío á mu wó sǐna mǐn Maá Dónbeenǐ yí à le na mí bǐenǐ mia.

(Matiye 6.19-21)

³³ «Mí yèè mí nǐi bío à sanká wǎrǐ na mí yú à na 6a nǐ-khenia yí. Mí cá ho nǎfóro binbirǐ na máa vé bàrá ho wáyí ká lè miten. Bǐn á 6a kǎnlowá máa juuaa ho, á bùaa mún máa yáa ho. ³⁴ Mu bon, hen na mí nǎfóro wí yí lé bǐn á mí sǐa búenbúen á à dé yí.

Ba ton-sáwá na wee fǎnt mí yǐo bío
(Matiye 24.45-51)

³⁵ «Mí zǐ mí tonló sǐa, á zǎnǐ mí fǐntéena wíoka dǐnnáa. ³⁶ Mí wé lè 6a nǐpua na pan mí jǐhúhúso na van mu yaamu cǐenǐ bío. Ká á buée dǎn páahú na yí, á búanbúaa ho woohú á 6a dǐenǐ hén ho. ³⁷ Bán ton-sáwá so na á 6a jǐhúhúso buée yú á 6a fǎnía mí yǐo pan wo bǐntǐn júná sǐ. Le 1 mí ho tǔiá na mia: O jǐhúhúso mí bǐere á à lá mí tonló sǐa á à zǐ ká á bío le 6a kǐenǐ, ká á lá ho dǐnló á à sanká à na 6a yí 6a á dí. ³⁸ Hǎrǐ ó o jǐhúhúso mu buée dá ho tá tǎhú tàá mu yáa dà bún wán, ká á buée yú 6a ká 6a yǐo fá á kará pan wo, se bán ton-sáwá so júná bǐntǐn sǐ.

³⁹ «Mí zǐ le ká le zǐi bǎnsó lá wee wé zǐrǐ o kǎnlo buenló páahú, ó o lá máa wé è díá ó o máa zo á zǐi. ⁴⁰ Minén mún tǐnǐ mí yǐo, lé bío ó o *Nùpue Za khǐi buen ho páahú na á mí yí máa dé le o buen yí.» ⁴¹ O o Piere tǔara á yí: «Núhúhúso, le wǎhiire mu á ũ wá nǎn warén wa dǎn yí lée, tàá lé 6a nǐpua búenbúen á le wá nǎn yí?»

⁴² O o Yeesu bíá nǎn wo yí: «O ton-sá na yí máa lé mí jǐhúhúso mǎn, na hǎcǐrǐ wí le o yén? Lé yía ó o jǐhúhúso á à bàrá mí zǐi tonǐ jǐhúhú wán, le o wé sanká ho dǐnló na mí zǐi nǐpua lè mí nǐ-kenǐ kénǐ yí ho páahú na mu ko yí, ⁴³ ó o wee sá ho tonló mu ó o jǐhúhúso bǐnía buée kúaa wán. O ton-sá mu jǐhúhú sǐ. ⁴⁴ Le 1 mí ho tǔiá na mia: O jǐhúhúso á à bàrá á mí bío búenbúen jǐhúhú wán.

⁴⁵ «Ká á ton-sá mu díá ò o wee bío mí yí: †jǐhúhúso míana ò o máa buen.‡ O o wǎa hǐnǎn wee ha mí nǐnzàwa ton-sáwá, 6a báawa lè 6a háawa, á wee dí ká á ju khée, ⁴⁶ wón ton-sá so 6a jǐhúhúso khǐi buen le wizonle na ó o yí zǐ yí, lè ho páahú na ó o yí dó yí. Ká á jǐhúhúso mu khǐi buée dǎn, ó o buée beé o lò làa sòobé, ká á pá à dé o 6a ton-sáwá na lò mí jǐhúhúso mǎn tǎhú.

⁴⁷ «O ton-sá na zǐ mí jǐhúhúso sǐi bío, ò o yí wíokaa mítén á yí wó mu làa bío ó o lonnáa mu, wón á ho haró ò jǐ. ⁴⁸ Ká yía yí zǐ mí jǐhúhúso sǐi bío, ò o wó hǎ wén-kora á 6a ko 6a ha, wón haró máa tà máa jǐ á làa yía so bío. Yía 6a nǎn mu bío na boo yí, á 6a khǐi fè bío boo cǎn, á yía 6a kǎráfáa mu bío na boo yí, á 6a khǐi tǔa yí làa bío pò bún.

Ho kharó lè lé cǐtǐ bío

⁴⁹ «Lé ho dǎhú á ĩ buan wa buée dé ho tá yí, á ĩ bǐntǐn lá wí á ho dǐenǐ zà! ⁵⁰ Ká 1 mahá ko á ĩ kǎa lǎnbe-beenǐ búí yí, á ĩ hǎcǐrǐ bǐntǐn húnkaa mu bío yí, ká mu yí wó yí wó, á ĩ máa yí ĩten.

(Matiye 10.34-36)

⁵¹ «Mí wee leéka le 1 buara wá buée dé hǐerá ho dǐmǐjǎ yí le? Bùeé. Le 1 bío mu na mia: Lé hǎ bǐonǐ á ĩ wá buée kúee á à khǐeráa 6a nǐpua. ⁵² Bío ká wán á 6a nǐpua nǔwá hònú na wí le zǐi dà-kénǐ yí á à kha. Ba nǔwá tǐn á à fǐ lè 6a nǔwá jún na so, á 6a nǔwá jún á mún ñ fǐ lè 6a nǔwá tǐn mu. ⁵³ O maá máa wé sǐ lè mí za, ó o za mún máa wé sǐ lè mún maá. O nu máa wé sǐ lè mí hǐnló, ó o hǐnló mún máa wé sǐ lè mún nu. O bùaa háa máa wé sǐ lè mí yáro háa, ó o yáro háa mún máa wé sǐ lè mún bùaa háa.»

(Matiye 16.2-3)

⁵⁴ Bún mún ó o wee bío lè 6a zāamāa: «Hen ká mi mún ká há dündúio wee vá kúee mín wán lè le wii tēenii, à mi le ho vlohó ò tè, à mu bèn wé làa bún. ⁵⁵ Hen ká mi mún ká ho pinpiró wee lé lè le wii hēenii 6àn nín-káahó à 6uen, à mi le ho wunwuró ò keri, à mu bèn wé làa bún.* ⁵⁶ Ni-kháwa yén! Mi wee loń ho tá lè ho wáayi à zūrnáa bío wee wé p̄nna. A lée webio n̄n á mu bío na wee wé lònbió á mí yí zú máa zéeni kúará?»

(*Matiye 5.25-26*)

⁵⁷ «Lée webio n̄n á mínén mi bēere yí dà máa hueeka mu biowa mín yi à zūrnáa bío téréna. ⁵⁸ O 6úí lá wó khon lè mi ninza síi, ó o von fo le cítii yi, à únén na wó khon bánbá à ù fèn wé le jii dà-kéní lè mi ninza mu ho wshú wán ká mi dñ yí vaá dñ. Ká bún mia ó o vaá dé fo o cítii-ñi ní yi, à wón bèn à à yèremá khii dé o paro níi yi, à wón ñ dé ho kásó yi. ⁵⁹ Le 1 bío mu na mia: Ho kásó mu á fo máa lé yi hùúu ká ù yi wá le wári na fo ko á ù na búenbúen á yí tíra jii.»

13

Le v̄nd̄e na yi máa ha wáhiire

¹ Mu páahú, á núpua nūwá yen 6úí ló 6ueé wee bío ho Kalileesa 6úí bío là a Yeesu, bío ó o *Pilaate na wi ho *Zudee kshú júhú wán á n̄n le jii 6a 6ó ká 6a dñ wee wé mu hámu. ² O o Yeesu bío n̄n 6a yi: «Mí wee leéka le bán núpua so lè bío háa wee wé mu bē-kora po ho Kalileesa na ká á n̄n 6a bío wórāa ká síi le? ³ Búeé. Ká minén mún yi khú mu bē-kora wéró yi, á mi ñ hí lè 6a bío, le 1 bío mu na mia. ⁴ Táa mi wee leéka le 6a núpua píru hētín na ho Silowee n̄nwíohú háa tò jà yi á 6a húrun lé bán háa wee wé mu bē-kora po ho Zeruzalemu núpua na ká le? ⁵ Búeé. Ká minén mún yi khú mu bē-kora wéró yi, á mi ñ hí lè 6a bío, le 1 bío mu na mia.» ⁶ Bún mún ó o wá le wáhiire na ká n̄n 6a yi: «Nii 6úí há fá le v̄nd̄e 6úí na 6a le *fikiyéé mí v̄ns̄la 6uahó yi. Wizonle 6úí ó o le mí 6ueé loń le mí ñ yi bia ho wán á à khòo lè, ó o 6ueé khon. ⁷ O o wáa wee bío le mí ton-sá: «Bíó ká le mu lúliúio bío tñ ká 1 sansan le 1 6ueé khòo le v̄nd̄e mu na ká bia, à ñ 6uee khe. Mu júhú mia á ñ dia le à le fé le lùe káamāa. Búe le.» ⁸ O o ton-sá bío n̄n wo yi: «jũhũso, dia lé ho dueera loń, ká 1 ñ búnbú le jũhũ á à kúee ho duiró yi. ⁹ N̄n-sí á lóhóló ká le è ha. Ká le wáa yi han láa bún, à ù máhá 6úe le.»

O Yeesu wéera h̄-mónkú 6úí ho Sabaa zon

¹⁰ Mu háa wó *Sabaa 6úí zon ká a Yeesu wee kárán 6a núpua ho káránlò zii yi. ¹¹ Mu zon à háa 6úí wi bñ á lò yi here yú há lúliúio píru hētín. O cíná 6úí wó a là a mónkú ó o yí dà máa h̄nii máa yòo muin. ¹² Bío ó o Yeesu mún wo, ó o von wo á 6ueé bío bío ká n̄n yi: «Háa mu, fo wáa yú ütēn ù v̄mú níi yi.» ¹³ O o yòo hò mí níni o wán, ó o d̄en̄n̄a h̄n̄n̄ yòo muina dñ á wee 6úaan̄ le Dónbeen̄. ¹⁴ Ká ho káránlò zii jũhũso máhá yi wara mu, lé bío ó o Yeesu wéera vánváro ho Sabaa zon, ó o bío n̄n 6a zāamāa yi: «Hā wizooni bío hēz̄ln lé h̄n̄ á ho tonlò ká à ho wé sá yi ho yáwá jũhũ yi, á mí wé buen le 6a wéé mia h̄n̄n páahú so yi, ká mí yi wé mu há wizooni bío hējun níi na le ho Sabaa zon yi.» ¹⁵ O o Núhũso bío n̄n wo yi: «Ni-kháwa yén! Minén á yia yi máa fee mí n̄a táa mí s̄unp̄en̄i à lée juii ho Sabaa zon lée wée? ¹⁶ O háa na ká na lé o *Abarahaamu m̄n̄m̄n̄ii 6úí na ó o *Sat̄ani can há lúliúio píru hētín yi á so lá yi kó ò o fee dia ho Sabaa zon le?» ¹⁷ Dén bion̄i so na ó o Yeesu bío á dó há níyio bío làa wo wee wáani yi. Ká 6a zāamāa na wi bñ búenbúen bán bèn wee zámaka mu bē-tentewá na ó o wee wé bío yi.

Ho mut̄ad̄e b̄ere lè le ja-fni wáhiio

(*Matiye 13.31-33; Maaki 4.30-32*)

¹⁸ O Yeesu b̄in̄ia bío bío ká: «Le *Dónbeen̄i b̄en̄i á 6onm̄n̄ láa webio? Lée webio á ñ dà à téé làa de? ¹⁹ Le bío 6onm̄n̄ lè ho mut̄ad̄e* b̄ere na ó o n̄ii 6úí dù mí v̄ns̄la 6uahó yi, á le ló á h̄n̄n̄ yòo wó mí v̄nd̄e-been̄i, á 6a j̄n̄z̄awa wee tá mí len̄na yi.» ²⁰ O o pá b̄in̄i bío bío ká: «Lée webio á ñ dà à téé lè le Dónbeen̄i b̄en̄i? ²¹ Le bío 6onm̄n̄ lè le ja-fni na ó o háa 6úí z̄n̄z̄úio kúaa mu d̄umu kiloowa 6óni láa h̄on̄u yi á khan b̄ará á mu ló.»

Ho zoró lè ho z̄uap̄ii na f̄n̄ia bío

(*Matiye 7.13-14, 22-23*)

²² O Yeesu háa tò há ló-beera lè há ló-záwa yi á wee kárán 6a núpua ká a va lè ho Zeruzalemu c̄n̄. ²³ O o 6úí túara a yi: «Núhũso, bío á à k̄n̄i ȳn̄n̄i 6a à wé 6a n̄i-dònd̄aa le?» O o bío n̄n 6a yi: ²⁴ «Mí bánbá à mí zo lè ho z̄uap̄ii na f̄n̄ia. Le 1 bío mu na mia: 'Ba núpua c̄r̄eé khii cá ho zoró yahó ká mu yio máa lé. ²⁵ Ká a z̄ii 6̄anso khii h̄n̄n̄ á vá mí

* **12:55** Ba z̄iif̄uwa kshú bío síi wi mí dòn le warén bio. Mu yámú jumu wi lè le wii tēenii. Lè láa bñ á ho vlohó wee wé lé yi 6uennáa. Ká le wii hēenii 6àn nín-káahó á ho tá hen̄i 6úaa yi. Lè láa bñ á ho wunwuró wee wé lé yi 6uennáa.

* **13:19** Ba z̄iif̄uwa c̄n̄ á ho mut̄ad̄e b̄ere lè dío ká c̄in̄u. 'Ba wee wé ni ho 6àn bia kúee le zéeni yi, à le símu wioka dé wán.

woohũ pon á dó, à bũn minén lée wi ho khũuhũ á wee búanbúa ká mi ì bío bío kà: «Nũhũso, hén le wa zo.» O ò bío o na mia: «Í yí zũ mi lénii.»²⁶ A mi ɛ̀n á à bío o na a yi: «Eee! Ká wa ɲon páania dú á ɲun láa fo, á fo mún kàrána ba núpua wa lóhó ɓonfúaa yi.»²⁷ O o tɛn á à bío ò na mia: «Mi vá lé í nísání, bè-kora wérowà yén! I yí zũ mi lénii.»

²⁸ «Ká mi khii mɔn o Abarahaamu là a *Izaaki là a *Zakoobu lé le Dónbeeni ɲi-cúa fɛerowà ɓuɛnɓuɛn le Dónbeeni bá-zámu yi à minén ɓa lée kúaará ho khũuhũ, á mi ì wá á yiwa à vá bín. ²⁹ Ba núpua khii lé ho dímíɲá kúaráa ɓuɛnɓuɛn yi á ɓueé kɛɛní ká ɓa à dí ho sánú le Dónbeeni bɛɛní diinii. ³⁰ Bũn ká bía dú ho mɔn ho zuia khii wé ɓa ya-díwá, ká bía dú ho yahó ho zuia ɓèn khii wé ɓa mɔn-díwá.»

O Yeesu varakaa wee va le ho Zeruzaleemu cɔn

³¹ Hón páahũ so yi á ɓa *Farizilewa nũwá yɛn ɓúí wá ɓueé ɓó a Yeesu yi á wee bío làa wo: «Héyiii! Híni lén hen á va lòn-veere, lé bío ó o *Heroode wi ò o ɓúe fo.»³² O o bía nɔn ɓa yi: «Mí lén va à bío na wón cawan† so yi: «Í wee ɲa ɓa cínáwa á mún wee wɛé ɓa vánvárowá ho zuia lé ho yíró, ká mu wizooni tɛn zoñ á í tíí 1 tonló ɲii. ³³ Ká 1 máhá ko á í lá 1 wóhũ lén ho zuia lé ho yíró lé ho yíró níi ló, lé bío mu yí se à le *Dónbeeni ɲi-cúa fɛero hí lòn-veere ká mu yínóí ho Zeruzaleemu yi.»

(Matiye 23.37-39)

³⁴ «Eee Zeruzaleemusa! Minén na wee ɓúe le Dónbeeni ɲi-cúa fɛerowá, á wee léeke bía le Dónbeeni wee tonka mi cɔn lé há huua á ɓúe. Lée zen cúa-yen á í wi á í wá mia kúee mín wán láa bío ó o kúeeré wee wé veráa mí záwa kúee mí mia tá bío sii á mi yí tá mu!³⁵ Awa! Le Dónbeeni á à pí mia hũú.‡ Le 1 bío mu na mia: Mí máa bíní máa mi mi fúaa nɔnzoñ na mi khii wee bío bío kà: «Le le Dónbeeni dúɓua yía bò o ɓuen o Nũhũso yèni yi!»»

14

O Yeesu wɛéra vánváro ɓúí ho Sabaa zoñ

¹ Ho *Sabaa ɓúí zoñ ó o Yeesu á ɓa *Farizilewa ɲũhũso ɓúí von le ho dɛnló mí zii. A bía wi bín fá mí yío wo yi le mí ì loñ bío o ò wé. ² A bũn ò o níi ɓúí na mu vámú ɓúí tò ó o sánia lon á dɛn o yahó. ³ O o Yeesu lá le bioní ò o tũara ho *lándá bío zéeniłowa lé ɓa Farizilewa yi: «Wa lándá yí á núpue so dà à wɛé vánváro ho Sabaa zoñ le?» ⁴ A ɓa yí bía, à ɓa dɛn ɓúirín. O o Yeesu wáa ɓuan wo yi, á wɛéra, ò o le o lén khífo. ⁵ Bũn mɔn ó o wee bío làa bía wi bín: «Minén á yía za táá o nàa tò le buii yi ó o máa dɛɛní máa suee wo fúafúaa hári mu wé ho Sabaa zoñ lé o yɛn?» ⁶ O o ɓúí mún yí dárina dɛɛ yí bía mu dání yi.

Bío wi ho yahón lùà le ho mɔndén lùà kɛɛnlló yi

⁷ Bũn mɔn á bío ó o Yeesu mɔn à bía ɓa von wee yí ho yahón lùà à kɛɛní yi, ó o wá le wáhiire na ká nɔn ɓa yi: ⁸ «Hen ká a ɓúí von fo mí yaamu sánú diinii, à ù yí dɛɛní yí vaa kɛɛní ho yahó, lé bío mu dà a wé le o ɓúí na ɲũhũ wi po fo á ɓa mún von. ⁹ A fo ò kɛɛní ù záamu ká yía von mia mi nũwá ɲun á ɓueé wee bío làa fo: «Híni à ù na le lùe yía ká yi.» A fo máhá à còoni ì híni lé ù n̄yio á à lén khii kɛɛní ho mɔn. ¹⁰ Ba wé von fo làa bũn sii, à ù ɓuee khii lii kɛɛní ho mɔn, ká yía von fo ɓuee dɛn, o ò bío ò na foñ: «Wán bɔnlo, híni ɓuee yòo kɛɛní ho yahó.» Hón páahũ so yi bũn ká bía ɓa von mu yaamu sánú diinii ɓuɛnɓuɛn á à mi bío ɓa ɓuaaníanáa fo. ¹¹ Lé bío á núpue lée núpue na wee yòoní míten wón à le Dónbeeni á à liini. Ká yía wee liini míten wón à le è yòoni.» ¹² Bũn mɔn ó o yèrémáa wee bío làa yía von wo: «Hen ká fo wé le fo ò ve núpua à ɓa ɓuee dí ù cɔn, à mu wé wisoni yi táá ho tɛnãahũ, à ù yí le mu wé mɛn bɔnłowa, lé mɛn záwa lé mɛn tɛmɛnłowá, táá mi ninzawa bío ɓánsowá. Lé bío ɓa khii dáif fo ò ve làa bũn bío sii á à dè bío fo wó nɔn ɓa yi lahó yi. ¹³ Ká fo wíokaa ho dɛnló ho sánú bío yi á le fo o ve le ɓa núpua, à ɓa n̄-khenia, lé ɓa mùamúawá, lé ɓa lóní lé ɓa muiiwá lé bán à ù ve. ¹⁴ Ká fo wó bũn, à ù bío á à wé se, lé bío á bán yí dà mu sii máa wé máa na foñ. Le Dónbeeni le dío khii sááni foñ bía wó mu bè-tentewá vèeró zoñ.»

Bía ɓa von le ho dɛnló wáhiire

(Matiye 22.1-10)

¹⁵ Bío á bía làa wo páania wee dí n̄-kéní ɲá h̄sn bioní so, ó o bía nɔn o Yeesu yi: «Yía khii kɛɛn le *Dónbeeni bɛɛní dɛnló diinii ɓɛntɛn bío se.» ¹⁶ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Núpue ɓúí hía le mí ì dí s̄sn-beeni, ó o fèra bía mu nɔn ɓa núpua cèrɛɛ yi. ¹⁷ Bío ho dɛnló mu díró páahũ dɛn, ó o le mí ton-sá vaa bío na bía ó o von yi: «Mí híni ɓuen, lé ho dɛnló wíokaa wó pan mia.» ¹⁸ A ɓa le mí n̄-kéní kéní yí bío ɓa à bío máa ɓuennáa. O n̄n-yání núpue bía nɔn o ton-sá yi: «Sábéré, 1 ɓɛntɛn yí dà máa ɓuen; 1 yà ho mɔhũ lònɓio, á í ko á í vaa loñ ho.» ¹⁹ O o ɓúí

† 13:32 Ba zúifúwa cɔn ó o cawan lé yía ɓèn héra làa bío ó o zanká héraráa warén cɔn bío s̄ii. ‡ 13:35 Mí loñ Zeremii vuahũ 12.7, 22.5 § 13:35 Mí loñ Lení vuahũ (Psaumes) 118.26.

wón bía nɔn wo yi: «Sábéré, 1 ya ho vòró nàwa bùaa píru, lé bán á ì wi á ì díní loń.»²⁰ O o ní-kéní wón 6èn bía: «I yan lònbió á ì 6èntín yí dà máa 6uen.»²¹ O o ton-sá mu bínía 6ueé bía mu 6úen6úen nɔn mí jùhúso yi, á wón síi cã, ó o bía nɔn wo yi: «Wáa bánbá lén va 6a nùpua fèminló lara yi, à zo ho lòhó 6onfúaa yi, à 6a ní-khenia, 6a mùamúawà, 6a múiwiwà lè 6a lóní na fo ò fèráa mín bín à ù 6ua 6uennáa.»²² Mu ù dé mí yi, ó o ton-sá bínía 6ueé wee bío lè mí jùhúso: «Bíó fo le 1 wé á ì wó ká há lùà 6úí màhã pá ká.»²³ O o bía nɔn mí ton-sá yi: «Wáa hée lá há wána, à léka há manawá yi loń, ká ù fò mín làa nùpua na, à ù bíó 6úe 6a júná le 6a 6uen 1 zii, bèra a na à le sí.»²⁴ Le 1 bíó mu na mia: Bía á ì von ho yahó 6úen6úen á ní-kéní ká á ì díní loń mu máa zo jii.»

O Yeesu bèró yi bíó

(Matiye 10.37-38)

²⁵ Páahú 6úí ó o Yeesu lá ho wãhú á 6a zãamáa bò a yi, ó o yèrèmaa wee bíó làa ba: ²⁶ «Yia le mí i 6uen 1 cón, ká 6ánsò yí pá mín maá, lè mín nu, á yí pá mín háa lè mí zàwa, á yí pá mín zàwa lè mín hñni, á yáá pá yí pá míten mí bæere, á 6ánsò yí dà máa wé 1 ní-kenínii.»²⁷ Yia yí máa lá mí *kúruwá pí* á bèráa mii, wón 6ánsò yí dà máa wé 1 ní-kenínii.²⁸ Hen ká minén ó o 6úí lá le mí i so le zì-beení, ó o so máa keeni ká a máa le mí yi le wári na o ò dé le yi bíó yi, à loń ká dío wi o cón á dà le wee so á à 6ueé le? ²⁹ Ká bñn pá ká a fàrá le jùhú á le yí dàrina yí 6on, jún-sí á bía wee mí le wé è yáa mí jini yi á à na a yi ká 6a à bíó: ³⁰ «O nni na ká son mí zii hñnia yi ò o yí dàrina le yí 6ueéa.»

³¹ «Mu mún lée dà-kéní là a bæe 6úí na á 6a ninza bæe ló wá 6ueé tá le há hía. O so máa keeni ká a máa loń le mí dásiwá muaaseé píru á dà wee sánsá mí zúkúso dásiwá muaaseé 6óní na wá 6ueé fi làa wo le? ³² Ká a zú le mí yí dà mu, o ò fèn ñ tonka 6a nùpua á 6a à khèn vaá sí a yahó á à tùa wo yi làa bíó ó o ko ò o wé na a yi, à bè yi yíráa ho hээрà.»³³ O o Yeesu wáa bía: «Mí le mí yiwa sese. Minén ó o 6úí yí dà máa wé 1 ní-kenínii ká 6ánsò yí pá bíó wi o cón 6úen6úen.»

Mu yámú na pánká mia bíó

(Maaki 9.50)

³⁴ «Mu yámú yoo. Ee ká mu yámú yonyoró hía ló mu yi, á 6a à wé kaka á mu ù bíní ì zoráa.»³⁵ Mu cúnú wáa mia, mu yí dà máa yèrèma máa wé bíó 6úí ho tá yi, á mu mún yí dà máa wé duíoró. «Ba wé yénní mu kúia. Yia wee jí bíó, à wón jí bíó bía sese.»

15

O pio na vñnun á bñnia yú wáhiire

(Matiye 18.12-14)

¹ Wizonle 6úí á ho *lãnpó fèwá lè 6a bè-kora wérowá wá 6ueé kñnia o Yeesu yi á wee jí a bioní. ² Bíó 6a *Farizéwa lè ho *lãndá bíó zéenilowa mɔn mu á 6a sía wee cí á 6a wee bíó mín yi: «Mí loń, o nùpue mu mána mín lè 6a bè-kora wérowá á wee dí làa ba.»³ O o Yeesu wá le wáhiire na ká nɔn 6a yi: ⁴ «Minén ó o 6úí pia khímàni lá wi, ó o yà-kéní wó wó séra vñnun, ó o so máa kúia 6a khímàni yà-kéní mia na ká le dùure yi ká a máa vaá cànka yia vñnun fúaa o yú a le? ⁵ Ká a hía vaá yú a, ó o síi ì wa wa á à lá a yòò pí á à khíforáa.»⁶ O 6uee dèenii o ò ve mín bñnlowá làa bía làa wó 6ó mín yi á à bíó ó na yi: «I pio yà-kéní na lá vñnun á ì wáa cã yú. Mí le wa páani zámaka mu bíó yi.»⁷ Le 1 bíó mu na mia: Lé ká síi á le sí-wee mún ñ wéráa hen na le Dónbeení lè mí tonkarowá yóó wi yi, o nùpue ní-kéní na khú mu bè-kora wéro yi bíó yi, á à poń 6a ní-tentewá khímàni ní-kéní mia na màkóo mia ho yèrèmaló yi.

O háa na wén-hñnló vñnun ó o cã yú bíó

⁸ «Táá ká a háa 6úí wén-hãani bíó píru lá wi, ó o wó wó vñnia le dà-kéní, ó o so máa dé le fñntání á máa sàa mí zii ká a cã le kùaráa 6úen6úen yi fúaa o yú le le? ⁹ Ká a yú le o ò ve mín bñnlowá làa bía làa wó 6ó mín yi á à bíó ó na yi: «I wén-hñnló na lá vñnun á ì yú. A mí le wa páani zámaka mu bíó yi.»¹⁰ Le 1 bíó mu na mia: Lé ká síi á le Dónbeení wáayi tonkarowá sía á à waráa o bè-kora wéro ní-kéní na khú mu bè-kora wéro yi bíó yi.»

O za na van vñnun wáhiire

¹¹ Bñn món ó o Yeesu pa bñnia bía bíó ká: «Nii 6úí zàwa nùwã jùn hía wi. ¹² Wizonle 6úí ó o fèeso bía nɔn mín maá yi: «I maá, sanká wàn kía à ù na ínén bíó.» O o maá 6èn sankaa mí nãfòró á nɔn mí zàwa nùwã jùn mu yi.

* 14:27 Mí loń Matiye vùahú 10.38 † 14:34 Hón páahú so yi ká mu yámú á yí máa ce sese. Mu biowa 6úí hía lùnkaa mu yi. Lé bñn nɔn á mu yonyoró hía wee wé lé mu yi ká mu 6úí pá ká à 6a lá lée kúia.

¹³ «Wizooni bio yen bun mɔn, ó o fɛso yɛra bio ó o yú búenbúen á lá wári ò o wá van ho kɔhú búu na dání nàyi. Bio ó o vaá wi bín ó o zon mu koomu yi á yáara mí wári búenbúen véenia. ¹⁴ Páahú na ó o wári mu yáara vó yi, á bún le hín-súmúú búu ló ho kɔhú mu yi, á mu bio búenbúen hini wee tɛ o. ¹⁵ O o vaá yú ho kɔhú mu núpue búu á wón le o wé vaa pa mí nɔnbúeení mí máhú yi. ¹⁶ A 6a nɔnbúeení dínlò ó o sii wee bíní vá yi lè ho díró ká núpue máhú yí máa na ho wo yi.

¹⁷ «Ó o hácirí bínía ɓuara bio ó o wó khíina wán, ó o zúna le mí wó khon, ó o wee bío mí yi: «Wán maá ton-sáwá búenbúen wee dí ho dínlò sa mítén, á Inén wón ɓueé wee hí hen lè le hini. ¹⁸ I i bíní ì va wán maá cɔn á vaá bío ò na a yi: I maá, í ɓèntfn wó khon lè le Dónbeení á mún wó khon làa fo, ¹⁹ á í wáa yí ko á ù bíní ɓua mi lè ù kùrú za tenii bio, ká ù ɓua mi lè ù ton-sá bío sii.» ²⁰ O o wáa hínɔn wá ɓon mín maá zii. Bio ó o khèra yòó ló lua, á ɓàn maá fèra mɔn wo, ó o makári ɓuan wo yi làa sòobɛɛ, ó o lùwa wee sí mí za mu yahó á vaá wíira a kùkà á wee ɓɛɛnii yi. ²¹ O o za wee bío làa wo: «I maá, í wó khon lè le Dónbeení á mún wó khon làa fo. I yí ko á ù bíní ɓua mi lè ù kùrú za bío sii.» ²² Ká ɓàn maá máhà bía nɔn mí ton-sáwá yi: «Mí bánbá zoo loŋka á mi lén ho báká beení na se po hía ká á ɓuee léé zíní làa wo. A mi dé le nín-kízà-ɓbɛɛre o nín-kíza yi, á mún zíní a lè há nakáa. ²³ Mi léé lén o nɔn-bòohú na jini wi á ɓúe á wá dí ho sánú á wéé wa sía. ²⁴ Lé bío, á í za mu lá ka lòn nii na húrun ká á bínía véera. O lá vúnun, á í bínía yú.» A 6a wáa cɔana ho sánú díró.

²⁵ «Bún búenbúen wee wé ká a nii mu za kɔnle so van há mana. Bio ó o ló há mana yi ɓueé wee sùará mín zii, ó o wee jí há sía lè ho yoró sá. ²⁶ O o dín ò o von o ton-sá búu tùara yi làa bio wee wé ɓàn lún yi. ²⁷ O o ton-sá bía nɔn wo yi: «Lé mìn fɛɛ bínía ɓuara, á mìn maá léra a nɔn-bòohú na jini wi á ɓó, lé bío ó o za bínía ɓuara lè le lòn-hefútee.» ²⁸ O o kɔnle so dɛɛnía sii cá bún wán á henɓuaa le mí máa zo. A ɓàn maá ló le mí léé yanka a ò o ɓuee zo. ²⁹ Ká a máhà bía nɔn mín maá yi: «Loŋ, Inén sá nɔn foñ há lúlúio cèrɛɛ yi, á hári wizon-kéní á í dín yí pá ù jii, ò o vio za sáani á ù yáá pá dín yí nɔn mi le í dí lè ho sánú lè wán ɓónlowá. ³⁰ A únɛn za na lá ù nii bio vaá yáara véenia 6a há-kora wán bínía ɓuara, á ù máhà le 6a lén o nɔn-bòohú na jini wi ɓúe.» ³¹ A ɓàn maá bía nɔn wo yi: «I za, Inén làa fo pánía wi mìn wán fɛɛ, á bio á í te búenbúen bio sá foñ. ³² Ká wa máhà ko wa dí ho sánú á wéé wa sía, lé bio á mìn fɛɛ mu lá ka lòn nii na húrun á bínía véera. O lá vúnun á í bínía yú.»

16

O ton-sá kohó na hácirí wi wáhiire

¹ Bún mɔn ó o Yeesu wee bio lè mí ní-kenínia: «Náfóro ɓanso búu hía lá núpue búu bárá mí tonni jùhú wán. Wizonle búu á 6a ɓueé bía nɔn wo yi le o ton-sá mu wee yáa o nii bio dákhlína. ² O o von wo ɓueé wee bíoráa: «Bio á í jáá ù dání yi á so bon le? Wáa wa lá bio á ù wó búenbúen ɓàn cáti, bún mɔn á wa á kúia mìn. A ù tonlò vó í cɔn zuia.» ³ O o nii wee bio mí yi: «Eee! I jùhúso wáa léra mi mí tonni sáró yi á í wé kaka? Bio ho varó á í yí dá bio, á ho hɛɛ fio mún nɔyio wi mi. ⁴ Awa, í wáa zú bio á í wé ká í tonlò yáara á í pá á yí 6a búu na á ɓua mi.» ⁵ A bía búenbúen na 6a jùhúso kení wi yí ò o von lè mí ní-kení kéní. A yía ɓuara ho yahó ó o tùara yi: «I jùhúso kee na wi foñ lé le yén?» ⁶ A wón bía: «Lée oliivewa bía jilò bāríkónwa khímáni.» O o bía nɔn wo yi: «Lii keɛnii fúafúa. Fé ù kee vùahú á ù túa: Nilò bāríkónwa ɓúará-ɓun láa píru.» ⁷ O o bínía tùara a búu yi: «A únɛn ɓen kee lé le yén? A wón bía: «Lée dínlò pórókówá khíá-hónú.» O o bía nɔn wo yi: «Fé ù kee vùahú á ù túa: Dínlò pórókówá khíá-náa.» ⁸ Bio ó o ton-sá mu yí téréna ká 6a jùhúso máhà pá khòonía wo há hénni na ó o yú bio yi. Lé bio á ho dímjána na ká núpua zú mìn ɓuaró á po mu khoomu núpua.»

⁹ O o Yeesu mu bínía bía: «Le í bio mu na mia: Mi wé yú ho dímjána náfóro á mi wé wé bio mi ì yíráa 6a ɓónlowá làa ho, ká ho khii vó mi cɔn, á 6a á fé mia á á zoráa le mukāni na máa vé lahó yi. ¹⁰ Yia yú mu bio na cínú ó o zúna mu ɓuaró, wón 6a nɔn bio boo yi ó o mún ñ zúni mu ɓuaró. Yia yí téréna mu ɓua na cínú yi, ó o mún máa téréna mu bè-beera yi. ¹¹ Ká mi yú ho dímjána náfóro á mi yí zúna hón ɓuaró, á léé wéé á á tá á na ho náfóro tente mia? ¹² O ní-veere bio na 6a kàrafáa mia á mi yí zúna ɓuaró, á mi kùrú bio á 6a mún máa na mia.

(Matije 6.24)

¹³ «Ton-sá woon yí dá máa sá máa na júnása nùwá ɓun yi. O ò jin o ní-kéní, ká a wañ yía so. O wé è jí a ní-kéní bióní, ká yía so ó o máa kɔnbi. Mi yí dá máa sá máa na le Dónbeení yi ká mi mún pá henía le wári càró bio.» ¹⁴ Bio 6a *Farizɛɛwa já há bióní mu, á 6a wee yáa mí jini yi na a Yeesu yi, lé bio á 6a dó mí sía le wári càró yi dákhlína. ¹⁵ Ká a Yeesu máhà bía nɔn 6a yi: «Minén wee wé mítén lè 6a ní-tentewá 6a núpua yahó, ɛɛ ká le Dónbeení dén zú bio wi mi yiwa, lé bio á bio 6a núpua wee mi á wé lè mu bè-beení á le Dónbeení yí máa tá yi.

*Ho làndá lè le Dónbeení béeení bío**(Matiye 11.12-13)*

¹⁶ «O *Moyiize làndá lè le *Dónbeení jì-cúa fεεrowà vōnna á páahú wà fεεε 6ueé bó a Zàn Batiisi 6uenlò yi. Wón 6uenlò jii lé bñn á le *Dónbeení béeení bío buerò jùhú 6úa yi, á 6a nùpua lè mí ñ-kéní kéní wee jàa mín le béeení mu zoró yi wán.

(Matiye 5.18)

¹⁷ «Ho wáayi lè ho tá véro á wayi po ho làndá bín-za dεε na cfinú v1lò.

(Matiye 5.32)

¹⁸ «Báa na día mín háa ò o bñna fó há-veere yan lée há-fé. A yia fó a háa na 6àn báa día wo á yan mún lé o há-fé.»

O náfòró 6ánsò là a Lazaare wáhiire

¹⁹ Bñn món ó o Yeesu pá bñnia bío kà: «Nùpue 6úi háa wi bñn á náfòró wí á wee z1 há s1-sen1 na yáwá here. Wizooní 6úen6úen lée sánú díró o cñn. ²⁰ Ní-khenii 6úi na yèni 6a le Lazaare, na sánia 6úen6úen vó lè há dokuaa á háa wee 6uee da a náfòró 6ánsò mu khúuhú. ²¹ O s1i yáa wee wé vá a nñi mu dñnló na wee kùenka lii kúia yi lè ho díró. A bè bñn wán, á 6a boon1 wee wé 6uee dεnka a dokuaa. ²² Wizonle 6úi ó o ñ-khenii mu húrún, á le Dónbeení wáayi tonkarowá 6ueé líí lá a yòò bàrá a *Abarahaamu nísání. Bñn món ó o náfòró 6ánsò mún húrún á 6a nùuna. ²³ Bío ó o wi ho ñ-hónbó-lóhó yi, ó o lò wee be dakhfina. O o hóonia mí yahó le mí i loñ, ó o khèra mən o Abarahaamu ò o Lazaare kará a nísání.

²⁴ «Ó o von wo pñnpñn: «Wàn 6úaa Abarahaamu, loñ 1 makári yi á ù tonka a Lazaare le o dé mí ñn-kíza jùhú mu jumu yi, á 6uee weé lè 1 denle, lé bío á 1 lò 6éñtñn wee be ho dñhú na ká yi dakhfina.» ²⁵ Ká a Abarahaamu màhá bíá ñn wo yi: «1 za, le ù yi, bío á ù y1ò fù lua á ù yú mu bè-sen1 cεεε á wεéra le ù s1i, ò o Lazaare bío wó há yinyio. Ho zuia á wón yú mí lònbee cñnú á ùnén 6àn yú le lònbee. ²⁶ Bñn pá nñi ló, á ho ká-be-been1 wi warén làa mia páahú, bèra na ká bíá le mí i lé hen á à khí mí cñn á 6a yí dàñ mu. A nùpue mún yí dà máa lé hen na á ù khii wi yi máa 6uen wa cñn.»

²⁷ «Ó o náfòró 6ánsò bíá ñn wo yi: «1 pá à bñn1 ñ fio fo. Sábéré á ù tonka a Lazaare mu ò o lii wàn maá z1i. ²⁸ Wàn zàwa nùwá hònú lii wi bñn, ò o lii j1 6a zeñ wán à bán wáa y1 6uee zo le lònbe-been1 na ká lahó yi.» ²⁹ O o Abarahaamu bíá ñn wo yi: «O *Moyiize làndá lè le *Dónbeení jì-cúa fεεrowá bíoní wi bñn, le mñn zàwa mu wé j1 hñn.» ³⁰ O o náfòró 6ánsò bíá: «Wàn 6úaa Abarahaamu, bñn pá máa y1 6a. Hen ká bíá húrún ñ-kéní 6úi lá lò lion 6a cñn á 6a à yèrémá wárá.» ³¹ Ká a Abarahaamu màhá bíá ñn wo yi: «Ká 6a y1 máa j1 a Moyiize lè le Dónbeení jì-cúa fεεrowá cñn, á hárí à ñ-hío 6úi vée, á 6a pá máa tà.»»

17*Yi khà mi ninza dé bè-kohó wéró yi**(Matiye 18.6-7; Maaki 9.42)*

¹ Bñn món ó o Yeesu bíá ñn mí ñ-kenínia yi: «Bíe wee vá a nùpue dé mu bè-kohó wéró yi bñn yí dà máa hē hūu. Éε ká yia màhá nñi bó mu bío, wón á ho yéréké è sá yi. ² Hárí 6a ca le hue-been1 o fonle yi à lée dé ho muhú yi, bñn pá à wé wayi á à poñ le lònbee na á y1 o ká mu lé orén ñn á 6a háyúwá na ká ñ-kéní 6úi wó mu bè-kohó. ³ Mí cén pa miten bío sese.

*Mi ninza bè-kora séndlaró bío**(Matiye 18.21-22)*

«Hen ká mi ninza 6úi wó khon làa fo á ù zéení a wékheró na a yi. Ká a tà le mí i khí mu yi, á ù sén mu díá na a yi. ⁴ Ká a wó khon làa fo le wizon-kùure yi há zen cúa-hèjun, á mu lé mí dà-kéní kéní ó o wee 6uee dñn ù yahó le mí i khí mu yi, á ù sén mu díá na a yi.»

*Le s1idéro na ka lè ho mútáadè bεεre bío**(Matiye 17.20)*

⁵ Ba tonkarowá bíá ñn wo yi: «Núhúso, dé wa s1idéro wàn.» ⁶ O o Núhúso bíá: «Hen ká mi s1idéro na khúekhúe lè ho mútáadè bεεre bío á mi yáa pá lá tà le mí i wé làa bío, á mi lá dá à bío ò na* le vñndεε na ká yi: «Dè ho lahó na ù wi yi a vaa zoo fá úten ho muhú yi, á le é wé mu.

O ton-sá tonló bío

* **17:6** Bío ó o Yeesu bíá binbiri lé bío kà: «Hen ká mi s1idéro lá 6úaa yú ho mútáadè bεεre na cfinú yi.» Ba zúifúwa cñn á ho mútáadè bεεre lé dío ka cfinú po mu bè-dñni bíá 6úen6úen. Ba wee wé ni ho 6àn bíá kúee le zéení yi, á le s1mu wioka dé wán.

⁷ «Hen ká minén ó o búí ton-sá lá wi á wee vâ a mōhū tàà o wee pa a sároní bùaa síi, ká a ló há mana yi buara, á mi ì bío le o dèení buee kèení ò o dí le? ⁸ Yínáí bío ká mi ì bío ò na a yi le: «Sá ho dínlò na mií, wíoka úten à ù lá ho buennáa le í dí á í ju. Búñ món á únén máhá á dí ká ù ju.» ⁹ O so o tēení mí ton-sá mu yi bío 6a le o wé ó o wó bío yi le? Bùéé. ¹⁰ Minén bío láa búñ mún lée dà-kéní. Bío le Dónbeení le mi wé ká mi wó mu wó, à mi bío bío kà: «Wa lée ton-sáwá na á nùpue yi ko ò o na bío yi. Bío 6a le wa wé lé búñ mí dòn á wa wó.»

O Yeesu wéera 6a bueréwá nùwá píri

¹¹ Bío ó o Yeesu wee va ho Zeruzalēemu, ó o bō le sūii na wi ho *Samaríi lè ho Kalilee páahū yi. ¹² O o vaá wee suará ho lóhó búí yi, à *bueréwá nùwá píri wee sí a yahó. A 6a khèra dín ¹³ á 6a wee wáamaka pópón: «Yeesu! Ní-káranlo! Zúri wa makári.» ¹⁴ Bío ó o Yeesu mōn 6a, ó o bíá nōn 6a yi: «Mí lén vaa zéení míten lè le *Dónbeení yankarowá.»[†]

A bío 6a bō mín wee va bín, á 6a wan. ¹⁵ Bío 6a ní-kéní mōn ò o wan, ó o bíníá tò mí láa yi á wee khōoni le Dónbeení pópón ká a buen, ¹⁶ á buéé líi búrá a Yeesu tá, á yahó 6ó ho tá yi, ò o wee dé o bāraká. O lée Samaríi níi. ¹⁷ O o Yeesu wáa bíá: «Ba mí nùwá píri búenbúen yí wan le? A 6a nùwá dènú na ká bèn zon wen? ¹⁸ Bán tñahū ó o búí yí leékaa ò o bíní buee búaaní le Dónbeení ká mu yínáí ho síi veere nùpue na ká mí dòn le?» ¹⁹ Búñ món ó o Yeesu bíá nōn wo yi: «Lii híni lén, à ù síidéro mí wéera fo.»

O Nùpue Za bini búenlò bío

²⁰ Wizonle búí á 6a *Farizéwa túara a Yeesu yi le lé ho páahū yén á le *Dónbeení bēení á a buen yi. O o bíá nōn 6a yi: «Le Dónbeení bēení búenlò yínáí bío na wee mi láa yío. ²¹ Ba máa bío le: «Mí lorí, mu wi hen» táá «Lé vaá hen á mu wi yi.» Lé bío á mi ko á mi zúri mu le le Dónbeení bēení yí láa mia vó.» ²² Búñ món ó o bíá nōn ó o mí ní-kenínia yi: «Páahū búí buéé dá ó o *Nùpue Za wizooní dà-kéní búí á mi sía á á vâ yi lè ho mílò ká mi máa mi le.

(Matiye 24.23-28)

²³ «Ba á bío ò na mia: «O wi hen» táá «Lé vaá láa hen ó o wi yi.» Ée ká mi yí va bín, mi yí lúwí mu bío yi. ²⁴ Láa bío ká ho vlohó juúina ho wáayi lue búí à mu khoomu dèení kēni lúá búenbúen, lé búñ 6àn síi ó o Nùpue Za bíní búenlò wizonle bío khíi wéráa. ²⁵ Ée ká a máhá ko ò o lò be láa sòobéé vé, á ho páahū na ká nùpua pí a bío.

(Matiye 24.37-41)

²⁶ «Bíó wó a Nōwee páahū lé bío 6àn síi khíi wé o *Nùpue Za bíní búenlò páahū. ²⁷ Ba nùpua híá wee dí ká 6a à ju, á wee ya mín ká 6a a yéé mí zàwa mín yi fúaa nōnzoñ na ó o Nōwee zon ho won-beení yi á mu jun-beení buara buéé 6ó 6a búenbúen. ²⁸ Mu mún khíi wé láa bío híá wó a Loote páahū. ²⁹ Ba nùpua híá wee dí á wee ju, á wee ya ká 6a a yéé mí biowa, á wee dí ká 6a a so. ³⁰ Ée ká nōnzoñ na ó o Loote ló ho Sodōmu yí, á ho dshú lè ho kiribí ló ho wáayi á tò 6a wán, á 6ó 6a véenia. ³¹ Lé búñ 6àn síi mún khíi wé nōnzoñ na ó o Nùpue Za ko ò o mi wán. ³² Mu zoñ à yia wi mí zii lóho yí bío le mí ì líi á zoó khuii mí sía, á yia há mana yi mún yí bío le mí ì bíní ì buen mí zii. ³³ Mi leéka a Loote 6àn háa bío. ³⁴ Yia wi ò o fení mí mukáni wón á à vīni le. Ká yia vīniá mí mukáni wón á à yí le.

³⁵ «Le í bío mu na mia: Mu zoñ tñahū á 6a nùpua nùwá jun na páania dūma le dāmu dēe dà-kéní wán, ó o ní-kéní á á fé è lēnnáa, ká yia so á á díá. ³⁶ Ba háawa nùwá jun na páania wee ní mu bío, ó o ní-kéní á á fé è lēnnáa, ká yia so á á díá. ³⁷ [Ba báawa nùwá jun na wi há mana yi, ó o ní-kéní 6a á fé è lēnnáa, ká 6a á díá a ní-kéní.] ³⁸ O o ní-kenínia túara a yi: «Núhúso, lé wen á mu ù wé yi?» O o bíá nōn 6a yi: «Hen na ó o yá-hínií díá yi, lé bín á 6a dùúawá wee wé fè mín yi.»

18

O maháa lá a cíti-fl wáhiire

¹ Bío ó o Yeesu wí ò o zéení lé mí ní-kenínia le 6a ko 6a wé fio féee á bàra yí tē hùúu, ó o wá le wáhiire na ká nōn 6a yi: ² «Cíti-fl búí híá wi lóhó búí yi. O yí máa zón Dónbeení, á mún yí máa kñnbi nùpue. ³ Maháa búí mún híá wi ho ló-kéní mu yí á wee buen o níi mu cñn féee á buee bío bío ká na a yi: «Mí ínén le í fioso túiá.» ⁴ O wó mu míana ò o níi mu wee pí a bío. Ká mu máhá a va á yí, ò o sá san ó o wee bío mí yi: «Í yí máa zón le Dónbeení, á í mún yí máa kñnbi nùpue búñ bon, ⁵ ká a maháa na ká bēntñ lan mií dakhíina. Í ì wé bío ó o wee cà, ò o wé yí buee dñn seé mí.» ⁶ O o Núhúso bíníá bíá nōn 6a yi: «Mí lorí bío ó o cíti-fl-kohó mu na ká wó. ⁷ Mí wee leéka le le Dónbeení so máa na ho túiá síni bíá le hueekaa yi na wee ve le

[†] 17:14 Le Dónbeení yankarowá mí dòn lé bíá híá wee wé bío le o nùpue na mu 6úemu wámú lá wi yi á wán, ó o wáa dá á zo 6a nùpua tñahū. Mí lorí Levii nùwá (Psaumes) 13.49. [‡] 17:26 Mí lorí Bío Núhú Búeeníi vñahū (Genèse) 6-9

§ 17:28 Mí lorí Bío Núhú Búeeníi vñahū (Genèse) 19 * 17:32 Mí Lorí Bío Núhú Búeeníi vñahū (Genèse) 19.26

pónpón le wisoni lè ho tñaahtú yi le? ⁸ Le 1 bio mu na mia: Le è na ho tñia sini 6a yi ho paahtú na mu ko yi. Ee ká a *Núpue Za máhá khii bñia 6uara, ó o 6uee yí 6a núpua na dó mí sía le Dónbeení yi ho tá wán le?»

O Farizíe là a lánpó fé wahiire

⁹ O mún bñia wà le wahiire 6úí á bò bía wee leéka le mí térénna à 6a wee zuàn bía ká yi wán: ¹⁰ «Núpua núwá ñun 6úí hía wá yóó wé ho floró le *Dónbeení zì-beeni yi. O nì-kéní léé *Farizíe ká yía so léé *lánpó fé. ¹¹ O o Farizíe zoó fàrá ðn ho wáayi á wee fio mí yi ká: «Dónbeení, 1 wee dé ú bārākā, lé bio á i yi ka lè 6a núpua na ká bio. Ba wee tē 6a núpua wán, á wee ñuaa, á lé 6a há-féwá, sñkú o lánpó fé na ká. ¹² Inén wee lí 1 ñii há cúa-ñun ho yáwá ñuhú dà-kéní yi, á bio á i wee yí 6án cúa-pírú ñii á i mún wee na foñ.» ¹³ O o lánpó fé wón vá lí ðn le kùèèrè yi á yáa yí wi ò o hóóní mí yahó ho wáayi á wee hiimika ká a bio mí ñi-káa yi ká: «Dónbeení, mākárí mī, 1 léé bè-kora wéro.» ¹⁴ O o Yeesu bñia bía bio ká: «Le 1 bio mu na mia: Ba núwá ñun mu tñahú ó o lánpó fé lé yía bñia van mí zii ká a térénna le Dónbeení yahó. Lé bio á yía wee yóóní mítén á le Dónbeení á à liiní, ká yía wee liiní mítén á le è yóóní.»

Ba 6uan 6a háyúwá 6uararàa o Yeesu cón
(Matiye 19.13-15; Maaki 10.13-16)

¹⁵ Hàri 6a háyúwá á núpua 6úí 6uan 6uararàa o Yeesu cón le o bè mí níní 6a wán. Bio ó o nì-kenínia mñn mu, á 6a wee zá láa ba. ¹⁶ Ká a Yeesu máhá von 6a, ò o bía: «Mí díá le 6a háyúwá wé 6uen 1 cón, mí yí hē 6a, lé bio le *Dónbeení bēñí bio sá bía ka lè 6a bio síi yi. ¹⁷ Le 1 mí ho tñia na mia: Yía yí tà le Dónbeení bēñí bio là a háyónza bio síi, á 6ánsò yí dà máa zo le yi húúu.»

Ho náfòró 6ánsowá lè le Dónbeení bēñí bio
(Matiye 19.16-30; Maaki 10.17-31)

¹⁸ Ba *zuífúwa ñúnása nì-kéní 6úí tùara a Yeesu yi: «Nì-kàránlo tente, 1 ko á i wé mu yén á yíráa le mukání na máa vé.» ¹⁹ O o Yeesu bía nñn wo yi: «Lée webio nñn á fo wee veráa mí láa nì-tente? Nì-tente máa ká mu yínóñ le Dónbeení mí dòn. ²⁰ Fo zú le Dónbeení lándáwá na ká: Yí wé há-fénló táá bá-fénló, yí 6úe núpue, yí ñuaa bio, yí fí sáberé mí ninza ñii, kónbi mñn maá le mñn nu.*» ²¹ O o ñii bía nñn wo yi: «Bún 6úen6úen á i bò yi hàri 1 yàrónzamu paahtú.» ²² Bio ó o Yeesu ñá a ñi-cúa vó, ó o bía nñn wo yi: «Bio dà-kéní pá fòora foñ. Vaa yéé bio wi ú cón 6úen6úen á sanká 6án wári na 6a nì-khenia yi, bún ká fo ò yí ho náfòró ho wáayi. Bún món á ù bñí 6uee bè mī.»

²³ Ká a ñii mu ñá há bióní mu, ó o sánia tò, lé bio ó o ñii bio boo dà. ²⁴ Bio ó o Yeesu mñn ò o yahó so, ó o bía bio ká: «Ho náfòró 6ánsowá zoró le Dónbeení bēñí yi 6èntfn á à wé here. ²⁵ O cón-ñúmukú zoró lè ho míslmí kshú á à wé wayi á à poñ o náfòró 6ánsò zoró le Dónbeení bēñí yi.» ²⁶ A bía ðn wee ñi a bióní tùara a yi: «Éée! A yía wáa dà à fen léé wée?» ²⁷ O o Yeesu bía nñn 6a yi: «Bio yí dà máa wé 6a núpua cón á dà wee wé le Dónbeení cón.»

²⁸ Bún món ó o Piere bía nñn wo yi: «Loñ, warén ló díá bio lá wi wa cón à wa bò foñ.» ²⁹ O o Yeesu bía nñn 6a yi: «Le 1 mí ho tñia na mia: Yía ló díá mí zii, táá mñn háa, lè mñn záwa, lè mñn núwá, lè mí záwa le Dónbeení bēñí bio yi, ³⁰ ó ò yí bio cèrèe á à poñ bún ho paahtú na wa wi yi, á mún pá à yi le mukání na máa vé ho yíró na lua yi.»

O Yeesu wlokaa wee bio mí húmú lè mí vèeró bio
(Matiye 20.17-19; Maaki 10.32-34)

³¹ O Yeesu fó mí nì-kenínia pírú ñun mí ñuhú wán á bía nñn 6a yi: «Mí loñ, wa wee yòo ho Zeruzalemu, á bio 6úen6úen na le *Dónbeení ñi-cúa fèerowá tùara o *Núpue Za dání yi á ñii yóó sí bñ. ³² Lé bio 6a á dé o bía yí zú le Dónbeení ñii yi, á bán ñ zuañ yi, á à là, á à púiní mí ñinsáni i kúee o wán. ³³ Ba á ha a lé há lábàani, á à 6úe o. Ká mu wizooní tñn zoñ, o ò vèe.» ³⁴ Ká a nì-kenínia máhá yí zúna dèe woon mu yi. Há bióní mu 6án kúará á sá 6a yi á 6a yí zú bio ó o Yeesu wi ò o bio ñuhú.

O Yeesu héra a muíi 6úí ylo ho Zerikoo yi
(Matiye 20.29-34; Maaki 10.46-52)

³⁵ Bio ó o Yeesu vaá wee súarà ho Zerikoo yi, á bún ò o muíi 6úí kará ho wshú nísáni wee floka. ³⁶ Bio ó o ñá 6a záamaa na wee khí sá, ó o tùara bio wee wé. ³⁷ A 6a bía nñn wo yi le lé o Nazarete ñii Yeesu lé yía wee khí. ³⁸ O o wee bio pónpón: «*Davide Za, Yeesu, mākárí mī!» ³⁹ A bía wi ho yahó wee námaka a yi le o wé tété. Ká a yáa wlokaa wee wáama lè mí sòobé: «Davide Za, mākárí mī!» ⁴⁰ O o Yeesu ðn ò o le 6a 6ua a muíi mu 6uennáa. Bio ó o

* **18:20** Mí loñ Léror vñahú (Exode) 20.12-16; Lándá zéenióló vñahú (Deutéronome) 5.16-20

6ueé d̄n, ó o t̄lara a yi: ⁴¹ «Lée webio á fo le í wé na fon?» O o bía: «Núh̄so, wé le í yío á wé mi.» ⁴² O o Yeesu bía n̄n wo yi: «Wáa mi, b̄io fo dó t̄ síi mií lé b̄n á í w̄éraráa fo.» ⁴³ Mí lahó yi ó o d̄enía wee mi, á b̄o a Yeesu yi á wee kh̄oní le Dónbeení. Á 6a z̄amáa búenb̄uten m̄n mu á 6a mún wee kh̄oní le Dónbeení.

19

O Yeesu là a Zasee bío

¹ B̄io ó o Yeesu vaá zon ho Zerikoo, ó o t̄ò ho yi wee k̄aa. ² O n̄i b̄úí wi ho lóhó mu yi á yèni 6a le Zasee. O lé ho *l̄anpó féwá p̄uh̄so b̄úí, á n̄af̄oró wi. ³ O wee cà ò o mi a Yeesu à z̄urí, ó o wó san, lé b̄io 6a n̄pua boo dà, ò o mún lé o n̄i-b̄úinb̄úí. ⁴ O o l̄uwa dú ho yahó á vaá yòora le v̄ind̄-beení b̄úí na 6a le sikom̄ore, na d̄fn hen na ó o Yeesu wà 6uee kh̄í yi, ò o d̄at̄ mináa wo.

⁵ B̄io ó o Yeesu 6ueé d̄n le l̄ùe mu, ó o h̄onía mí yahó ò o von wo: «Zasee, 6uee lii f̄uf̄aúa. Lé fo á í ko à í làa wán ho zuia.» ⁶ O o Zasee d̄enía bánbáa lion, á líí fó a Yeesu vannáa mí z̄ii lé há z̄amakaa.

⁷ Á b̄ia búenb̄uten na m̄n mu á mu yí sí yi á 6a wee h̄uh̄daaka: «O n̄pue mu vaá làara a b̄e-kora w̄ero wán.» ⁸ Ká a Zasee wón m̄h̄á h̄n̄n yòò d̄fn o Yeesu yahó ò o wee bío: «Núh̄so, loí, í n̄i b̄io bánbáa sanka m̄n á í ì na 6a n̄i-khenia yi, ká í mún tò a b̄úí wán mu b̄úí yi, á í ì na mu bánbáa bánso yi.» ⁹ O o Yeesu bía n̄n wo yi: «Le z̄ii na ká n̄pua wáa k̄ánia ho zuia, lé b̄io ó o n̄i na ká mún lé o *Abarahaamu m̄n̄m̄n̄i b̄úí. ¹⁰ Lé b̄io ó o *N̄pue Za buara wà 6ueé cà b̄ia kh̄era le le Dónbeení, á à fení.»

Ho s̄nú k̄uráa wah̄ire

(Matiye 25.14-30)

¹¹ O o Yeesu b̄inia wà le wah̄ire dà-kéní á n̄n b̄ia d̄fn p̄á há b̄ioní mu yi. Lé b̄io ó o s̄uaraa le ho Zeruzalēmu, á 6a mún wee leéka le le *Dónbeení b̄ení á à d̄ení ì z̄eení míten mí lahó yi. ¹² B̄io ká lé b̄io ó o bía: «N̄i b̄úí na s̄a se mún z̄ii á ko ò o lá le b̄ení, ó o ló van ho k̄sh̄ b̄úí na d̄n̄i n̄ayi á wà vaá lá le b̄n ká a b̄iní ì buen.* ¹³ S̄áni ò o l̄én, ó o von mí ton-sáwá n̄wá píru á sankaa ho s̄nú k̄uráa† dà-kéní kéní n̄n yi, ò o bía: «Mí bánbá duan làa ho ká í ì buen.» ¹⁴ Ká 6a k̄sh̄sa m̄h̄á p̄ina á à 6a tonkaa 6a n̄pua le 6a p̄a a m̄n à vaa bío bío ká: «Wa yí wi ò o n̄i mu wé wa b̄é.»

¹⁵ «B̄io ó o vaá lá mí b̄ení b̄inia buara mún k̄sh̄, ó o von 6a ton-sáwá na ó o k̄aráfáa mí s̄nú yi. O wi ò o z̄urí bio 6a s̄á yú làa ho.

¹⁶ «Ó o n̄n-yání n̄pue buara á bía: «Núh̄so, ù s̄nú k̄urè na á ù n̄n mií á í b̄inia yú há k̄uráa bío píru s̄enía.» ¹⁷ O o b̄é bía n̄n wo yi: «Fobúa, fo wó se. Fo lée ton-sá tente, bío á fo térénna mu b̄e-w̄inwá yi, á í ì b̄ara fo há ló-beera bío píru p̄uh̄ wán.»

¹⁸ «Á yía s̄a buara 6ueé bía: «Núh̄so, ù s̄nú k̄urè na á ù n̄n mií á í b̄inia yú há k̄uráa bío h̄onú s̄enía.» ¹⁹ O o b̄é bía n̄n wo yi: «A ùnén á í ì b̄ara há ló-beera bío h̄onú p̄uh̄ wán.»

²⁰ «Ó o b̄úí b̄inia buara 6ueé bía: «Núh̄so, ù s̄nú k̄urè na á ù n̄n mií, n̄n-d̄io. Í lá dó le le n̄n-kéní yi b̄ara, ²¹ lé b̄io á í z̄ana fo. Fo lé o n̄pue na mukání p̄ii. Fo wee lá bío á ù yi b̄ara, á wee lá ho d̄nló na á ù yi dù.»

²² «Ó o b̄é bía n̄n wo yi: «Ton-sá kohó yén! Í ì cítí fo ù k̄urú p̄i-cúa wán. Fo f̄ú z̄ú le í p̄ii, á wee lá bío á í yi b̄ara, á mún wee lá ho d̄nló na á í yi dù, ²³ ká b̄n fo z̄ú, á lée webio n̄n á ù yi vaá b̄ara le ho banki yi? Se bío á í b̄inia buara, á í lá 6ueé fé le le 6a b̄n c̄nú.»

²⁴ «B̄ún m̄n ó o bía n̄n b̄ia wi b̄n yi: «Mí fé ho s̄nú k̄urè mu o c̄n à na há k̄uráa bío píru bánso yi.» ²⁵ Á 6a b̄ia n̄n wo yi: «Núh̄so, wón á há bío píru wi c̄n vó.» ²⁶ O o b̄ia n̄n 6a yi: «Le í bío mu na mia: Yia bío wí á 6a à b̄iní ì na mu b̄úí wo yi á à b̄e mu wán. Ée ká yia bío mía, á h̄arí mu b̄e-za na wi o c̄n á 6a pá à fé. ²⁷ Ká í z̄ukúsa na yí wi á í wé 6a b̄é á mí bua buennáa hen à 6uee b̄úí í yío yi.» ²⁸ B̄io ó o Yeesu bía b̄n vó, ó o kh̄ina dú 6a yahó á p̄n ho Zeruzalēmu.

O Yeesu zoró ho Zeruzalēmu yi

(Matiye 21.1-11, 15-17; Maaki 11.1-10; Zan 12.12-16)

²⁹ B̄io ó o Yeesu vaá s̄uaraa ho B̄tefazee le ho Betanii yi, le 6úee na 6a wee ve làa Oliivewa v̄ns̄la 6úee n̄s̄ání, ó o tonkaa mí n̄i-kenínia n̄wá p̄un á b̄ia n̄n yi: ³⁰ «Mí l̄én va ho lóhó na vaá mí yahó yi, ká mí vaá d̄n, á mí ì mí s̄np̄e-za na á n̄pue d̄fn yí yòora yí m̄n h̄úu ká a can d̄fn. Mí fee wo 6ua buennáa. ³¹ Ká a b̄úí t̄lara mia le lée webio n̄n mi wee feeráa wo, á

* **19:12** Mu bánbá h̄a wó ho p̄ah̄ mu yi: B̄io ó o Heroode N̄i-beení h̄a h̄urun, ó o za Heroode Aakelayuusi ló van ho Oroomu á wà vá cà le b̄ení á 6ueé zoráa m̄n maá lahó yi, á 6a z̄uíf̄uwa tonkaa 6a n̄pua le 6a p̄a a m̄n à vaa bío le mí yí tá a bío. † **19:13** Mu p̄ah̄ ká ho s̄nú k̄urè dà-kéní á 6a ȳera a ho bán w̄arí á à yí o n̄pue n̄i-kéní w̄izooní kh̄im̄ani s̄amú s̄án̄i.

mi bío na ònso yi: «O Níhúso màkóo wi o yi.»³² A bíá ó o tonkaa wá van, á mu búenbúen vaá wó làa bío ó o Yeesu bíaráa mu.

³³ Bío 6a wee fee o sùnpè-za mu, á bíá te o wee túa 6a yi: «Lée webio nòn á mi wee feeráa o sùnpè-za mu?»³⁴ A 6a bíá: «O Níhúso màkóo wi o yi.»³⁵ Bún mán á 6a buan o sùnpè-za mu buararáa o Yeesu cón, á bò mí kánbunwá o wán, á 6a buan wo yi ó o Yeesu yòra.³⁶ Bío ó o lá ho wshú wá, á 6a núpua wee bá mí kánbunwá ho wshú wán o yahó.³⁷ Bío ó o búakáa wee bíron há Ollivewa vnsla búee á wá vaá suaráa ho Zeruzaleemu yi, á 6a zámáa na lé o ní-kenínia búenbúen wee zámaka, á 6a búakáa wee khòoni le Dónbeení pónpón ho yéréké bè-beera na 6a mòn bío yi:³⁸ Ba wee bío:

«Le le Dónbeení wé mu bè-tentewa
là a béε *Daviide na bò o buen o Níhúso yèni yi.
Ho héerá kerí ho wáyai,
á ho cúkú lè le yèn-beení bío sí le Dónbeení
na dà mu bío búenbúen níhú wán yi.»

³⁹ A 6a *Farizewa búii na wí 6a zámáa fíahú bíá nòn o Yeesu yi: «Ní-kàránlo, bío le tí ní-kenínia wé tété.»⁴⁰ O o Yeesu bíá: «Ká 6a wó tété, á há huua pá à wámaka.»

O Yeesu wee wá ho Zeruzaleemu bío yi

⁴¹ Bío ó o Yeesu vaá suaráa ho Zeruzaleemu yi, á yílo mòn ho, ó o wee wá ho nípomu bío yi,⁴² ká a bío: «Éee Zeruzaleemusa, mi yáá mún lá zúna bío dà á na ho héerá mía ho zuia bío há. Éε ká mu máhà wáa sánkaa mia. Mi yí dà mu máa mi. ⁴³ Lé bío ho páahú búii khii dá, á mi zúkúsa á à keení i kóní mia, á à fífaka yi. ⁴⁴ Ba à fi mí lóhó lè minén búenbúen dúkúdukúdukú. Ba máa díá á hàrì huee máa kerí mí nínza huee wán mí lóhó mu yi, lé bío mí yí zúna ho páahú na le Dónbeení buara mi bío yi.»

O Yeesu nòn 6a bè-yèerowá

(Matiye 21.12-13; Maaki 11.15-17; Zán 2.13-16)

⁴⁵ Bún mán ó o Yeesu zon le *Dónbeení zì-beení yi á zoó wee ja 6a bè-yèerowá ká a bío na 6a yi:⁴⁶ «Le Dónbeení bíá mí bíoni vónna yi: «Í zii á à wé fióró zii,»⁴⁷ ká minén wó le lè 6a kònlowá lùe.»

⁴⁷ O Yeesu lá wee wé kàrán 6a núpua le Dónbeení zì-beení yi làa wízoní búenbúen. A le *Dónbeení yankarowá júnása, lè ho *lándá bío zéenílowa, lè mu nípomu júnása wee cá bío 6a à wé è búeráa o Yeesu. ⁴⁸ Ká bío 6a à wé è yíràa wo á 6a yí zú, lé bío ó o bíoni jíló sí 6a núpua búenbúen yi.

20

Ba wí 6a zún hen na ó o Yeesu pánká ló yi

(Matiye 21.23-27; Maaki 11.27-33)

¹ Wízonle búii ká a Yeesu wee kàrán 6a núpua le *Dónbeení zì-beení yi ká a bue le bín-tente, á 6a *yankarowá júnása, lè ho *lándá bío zéenílowa, lè 6a *zúifúwa ní-ká ² bueé wee túa wo yi: «Zéení bío nòn á úi wee wéráa há wárá mu? Lée wée nòn mu bán ní fon?»³ O o Yeesu bíá nòn 6a yi: «Inén mún ñ túa mia, mi bío na míi: ⁴ Lée wée híá nòn le níi le o Zán wé bátízé 6a núpua? Lé le Dónbeení lée, táá lé 6a núpua?»

⁵ A 6a ðín wee bío mín yi: «Hen ká wa le lé le Dónbeení, o ò bío le lée webio nòn á wa yí taráa o blo. ⁶ Ká wa mún le lé 6a núpua tonkaa wo, á 6a zámáa á à lèeka wen lè há huua á à búe. Lé bío á 6a láa mu yi kénkén le o Zán lé le *Dónbeení jì-cúa fεero.»⁷ A 6a wáa bíá le mí yí zú yíá nòn le níi mu o Zán yi. ⁸ O o Yeesu bèn bíá nòn 6a yi: «Áwa, inén mún máa zéení yíá nòn le níi míi á í wee wéráa bío ká.»

Ho èrèzén vnsla buahó várová wahiire

(Matiye 21.33-46; Maaki 12.1-12)

⁹ Bún mán ó o Yeesu wá le wahiire na kà nòn 6a zámáa yi: «Nii búii híá léra mí èrèzén vnsla buahó á nòn 6a núpua na làa wó wánia tò bío 6a khii na a yi wán, le 6a wé va ho, ò o wá van le khii na nàyi á wá vaá mía bín. ¹⁰ Páahú na ho èrèzén wee be yi, ó o tonkaa mí ton-sá ní-kéni le o va 6a núpua mu cón le 6a khé bío bío sá mí yi á na. A 6a núpua mu vaá han wo, á díá ó o wá lè mí nín-kámáa. ¹¹ O o mōhú ònso bínia tonkaa mí ton-sá veere, á 6a mún vaá là wón á han jòn, ó o wá à 6a yí nòn ðéε wo yi. ¹² O o pá bínia tonkaa 6a nùwá tìn níi, á wón 6a mún vaá han bóoníkaa yi, á jòn.

¹³ «Ó o mōhú ònso wáa bíá: «Eee í wáa à wé kaka coon? Awa, í ñ tonka í za na á í wa làa sòobéε, jún-sí á wón 6a à kónbi.» O o bíá nòn mí za mu yi le o híni lén, á wón hínon wá. ¹⁴ Éε ká bío 6a núpua mu yère dá a wán, á ba wee bío mín yi: «Yíá lua ká lé yíá á ho mōhú bío khii

sí yi. Mi wa búe o, á ho mǎhú bío wáa à sí wɛn.»¹⁵ A 6a hínɔn wiira a á khèra léé 6ó díá.» O o Yeesu wáa túara 6a yi: «Áwa! Lé mu yén á ho mǎhú 6ánsó ò wé làa ba?»¹⁶ O ò 6uen 6ueé búe 6a nùpua mu, ká a cà nǐ-vio á à kútee mí mǎhú mu yi.» Bío 6a nùpua ɲá há bíoní mu, á 6a bíá: «Póon! Bún máa wé.»

¹⁷ Ká a Yeesu máhá fá mí yío 6a yi ò o bíá: «Le Dónbeení bíoní vǎahú bíoní na ká kúará lé mu yén?

«Le huee na 6a so-sowa lá pá díá,
lé dío hía bínía 6ueé 6uan ho soró díníá.»

¹⁸ Yia lùwá le huee mu wán á 6ánsó sǎnía á à yáa.

Ká yía á le 6èn kùera lion wán, á 6ánsó á à fúfúuka.»*

¹⁹ A 6a *yankarowá ɲúnása lè ho *lándá bío zéenílowa zúna le lé 6arén á le wáhiire mu wá bó wán, á 6a dèeníá wee cà a wíiro yáhó, ká 6a máhá zána 6a nùpua.

Ho lànpo cǎló á na ho Oroomu bée yi bío

(Matiye 22.15-22; Maaki 12.13-17)

²⁰ Bún mǎn á 6a wee hùen o Yeesu. Ba tonkaa 6a nǐnbáwa 6úi na wee wé mítén lòn nùpua na téréenna. Ba le bán khúaa o ɲii yi á yí o bín-kohó 6úi bè yi déráa wo yia wi ho kǎhú ɲúhú wán nǐ yi.²¹ A 6a túara a yi: «Nǐ-karánlo, wa zú le bío fo wee bío làa bío fo wee káran lé 6a nùpua á téréenna. Fo yí máa ká nùpue yío. Bío le Dónbeení le 6a nùpua wé 6ua lè mítén lé bún bán káranló binbirí á fo wee na.²² Áwa! A ũ bío na wɛn: Wa lándá yi á ho lànpo ko ho wé cà na ho Oroomu kǎhú bée yi léé, táá mu yí ko làa wéró?»

²³ O o Yeesu zúna 6a hénní bío, ó o bíá nɔn 6a yi:²⁴ «Mí zéení le wén-hǎnló 6úi làa mi. Ho yáhó lè le yèni na wi le wén-hǎnló mu wán á wée te?» A 6a bíá: «Lé o bée.»²⁵ O o Yeesu bíá nɔn 6a yi: «Áwa. Bío sá a bée yi á mi na a yi, ká bío 6èn bío sá le Dónbeení yi á mi na mu dén yi.»²⁶ O bíoní na ó o bíá á 6a yí mɔn bín-kohó 6úi na 6a dà a bè yi á à wíiraa wo 6a nùpua yáhó. Bío ó o bíá wó 6a coon, á 6a dín tétété.

Ba nǐ-hía vèeró bío

(Matiye 22.23-33; Maaki 12.18-27)

²⁷ Ba *Sadusiéwa lé bío le 6a nǐ-hía máa vèe. Lé bán nùwá yɛn 6úi 6uara a Yeesu cǎn 6ueé túara a yi:²⁸ «Nǐ-karánlo, bío ó o *Mɔyíize túara heníá nɔn wɛn lé bío ká: Hen ká a 6úi yan mín háa á húrún ò o yí yú za làa wo, á bán za ko ò o fé bán háa ya, á te 6a zàwá yi mín za mu yèni yi.»²⁹ Ká lòn nùpua nùwá hɛɲun 6úi lá léé zàwa síi, ó o yáhón so yan mín háa á húrún ò o yí yú za làa wo.³⁰ O ɲun nǐ so fó a maháa mu yan,³¹ bún mǎn ó o tǐn nǐ so fó yan, á 6a mí nùwá hɛɲun yan wo bèenia á húrunka, ò o 6úi yí yú za làa wo.³² Mu bán véení ó o háa mu mún húrún.³³ Áyá, nǎnzón na 6a nǐ-hía á à vèe yi, ó o háa mu bío ò sí a yén yi? Bío 6a mí nùwá hɛɲun máhá yan wo bèenia.»

³⁴ O o Yeesu bíá nɔn 6a yi: «Ho dímíɲá na lónbío báawa lè 6a háawa wee ya mín.³⁵ Éé ká 6a báawa lè 6a háawa na ko 6a khii vèe á yí le mukáni ho dímíɲá na bò o 6uen yi bán máa ya mín.³⁶ Ba yí dà máa bíní máa hí, lé bío 6a 6onmín lè le Dónbeení wáayi tonkarowá. Ba lé le Dónbeení zàwa lé bío 6a vèera.³⁷ Ho lahó na bíá le vǐndè-za na ho dǎhú wi yi bío, ó o Mɔyíize zéenia mu wéréwéré le 6a nǐ-hía khii vèe, ò o von o Núhúso le *Abarahaamu bán Dónbeení lá a *Izaaki bán Dónbeení lá a *Zakoobu bán Dónbeení.»³⁸ Le Dónbeení lé bíá yío wi lua bán Dónbeení, ká le yínón nǐ-hía bán Dónbeení. Lé bío 6a 6úen6úen yío wi lua lerén bío yi.»

³⁹ Á ho *lándá bío zéenílowa nùwá yɛn 6úi bíá nɔn wo yi: «Nǐ-karánlo, fo bíá se.»⁴⁰ Lé bío 6a yí wi á 6a bíní khá mítén túa wo yi làa bío 6úi. §

O Krista sǐnǐ zǎnló bío

(Matiye 22.41-46; Maaki 12.35-37)

⁴¹ O Yeesu bínía túara 6a yi: «Ba da á wé kaka á bíoráa le o *Krista lé o *Daviide mǎnmǎnǐi?»
⁴² Lé bío ó o Daviide mí bɛere bíá mu há Lení vǎahú yi:

«O Núhúso Dónbeení bíá nɔn 1 Núhúso yi:

Buee keení 1 nǐn-tǎní,

⁴³ fúaa ká 1 6úra ũ zúkúsa ũ tá,

á ũ bò ũ zení wán.»*

⁴⁴ Bío ó o Daviide wee ve o Krista lè mí Núhúso, o ò wé o ɲúhúso ká a mún pá á wé o mǎnmǎnǐi kaka?»

* 20:18 Mi loñ Lení vǎahú (Psaumes) 118.22 † 20:28 Mi loñ Lándá zéeníló vǎahú (Deutéronome) 25.5 ‡ 20:37 Mi loñ Léró vǎahú (Exode) 3.6 § 20:40 Mi loñ Léró vǎahú (Exode) 3.6 * 20:43 Mi loñ Lení vǎahú (Psaumes) 110.1

Mi pa miten ho lándá bío zéenllowa bío yi

(*Matiye 23.6; Maaki 12.38-40*)

⁴⁵ Bío 6a zámáa dín wee jí a bíoní, ó o bío nòn mí nì-kenínia yi: ⁴⁶ «Mi pa miten ho *lándá bío zéenllowa bío yi. Ba wa há báká-beera zíló à wé héeekaráa. Ba wa 6a wé tēnī 6a yi lè le kònbií 6a zámáa fémínló lara yi. Ho kàránló zíní yahón lùà, lè ho dínlò díníí kēénínia na seka 6a wé hueeka kēéní yi. ⁴⁷ Ba wee khà 6a maháawa nuaa bío, á mún wa ho floró na túee wéro á 6a nùpua leéka le 6a téréna. Lé bñn búenbúen nòn á 6a lònbee khíi wíoka à déráa wán.»

21

O mahá-khenii hámu bío

(*Maaki 12.41-44*)

¹ O Yeesu hóonia mí yahó á lora khíi fò, ó o mən ho náfóró bənsowá na wee kúee mí hámu há bonkoní yi le *Dónbeení zí-beení yi. ² O o mún mən o mahá-khenii búii ò o wee kúee mí tāmónwá bío nūn, ³ ó o bío: «Le í mí ho túiá na mia: O mahá-khenii na ká bío na ó o kúaa á boo po bío ká búenbúen bío. ⁴ Lé bío le wáí na 6a búenbúen wó lè mí hámu lè dío 6a yú puunia. O orén lè mí khemu, ò o pá kúaa bío wi o cón búenbúen na ó o lá wé è dí.»

Le Dónbeení zí-beení floró bío

(*Matiye 24.1-8; Maaki 13.1-8*)

⁵ Bío 6a nùpua nùwá yēn búii wee bío le Dónbeení zí-beení bío, le le donkhueéra lè há *hue-sení lè mu bíowa na 6a wó lè mu hámu, ó o Yeesu bío nòn 6a yi: ⁶ «Pàahú búii khíi dá ká bío mí yío wi wán ká á à fi. Hári huee máa kēn mí nínza huee wán.»

Ho yéréké bíowa na khíi wé á ho dímjnd á à vérdá

⁷ Á 6a túara a yi: «Nì-kàránlo, lè ho pàahú yén á bñn bío so ò wé yi, á lé mu bío yén khíi zéení le mu bío mu wéro pàahú dñn?» ⁸ O o Yeesu bío: «Mi pa miten bío. Mi yí díá le 6a vínii mia. Lé bío á nùpua cèrèe khíi buen í yēni yi á à bío: «Í lé o *Krista, ho pàahú dñn.» Ká mi mahá yi bè 6a yi. ⁹ Hen ká mi khíi wee jí há hía táró, lè ho káaló bío, à mi yí dée mi yiwa. Lé bío á bñn bíowa so ko mu wé ho yahó. Ká bñn dēénia máa wé ho dímjnd wéro pàahú.»

¹⁰ O o bñnia bío mu wán: «Ho síí búii khíi wé è lé vaá fi lè ho síí veere, á ho kshú búii khíi wé è lé vaá fi lè ho ká-veere. ¹¹ Ho tá dēkénòn sūmáa khíi wé há lùà búii yi, á le hñi lè mu vñn-kora khíi kēn lùà cèrèe yi. Mu bè-beera búii na bío á à wé le zánii á à wé ho wáayi lè ho tá yi.

(*Matiye 10.17-22; Maaki 13.9-13*)

¹² «Ée ká sání à bñn búenbúen dá, á 6a à wíika mia á à beé lò. Ba à 6ua mia á à varáa 6a *zúífúwa kàránló zíní yi á vaá cítí, á à kúee mia ho kásó yi. Ba wé è 6ua mia á vaá dñní há kána núnása lè 6a bá-záwa yahó bío mi tà mí bío yi. ¹³ Lé bñn mi ì bè yi á à zééniná í bío. ¹⁴ Mí bè mí hácirí bío ká lè bío wán: Mí yí dée mi yiwa bío mi vaá bío á à fenínáa miten bío yi. ¹⁵ Inén í beere lé yia á à na há bíoní lè mu bè-zúrímíní bío, á mí zúkúsa ó o búii máa dān máa sánsá mia á mún máa kán. ¹⁶ Hári mñn maáwá lè mñn nuwá, mñn záwa lè mñn nùwá na ká, lè mñn bñnlowá miten lé bán á à dée mia á à na, á mí cèrèe búii 6a à búe. ¹⁷ Ba nùpua búenbúen á à jin mia bío mi tà mí bío yi. ¹⁸ Ée ká hári mí nún-vñn dá-kéní búii máa ví. ¹⁹ Mí fárá dñn sese, bñn lé bío á à na ká mi ì yí le mukáni na máa vé.

O Yeesu wee bío ho Zeruzaleemu floró bío

(*Matiye 24.15-21; Maaki 13.14-19*)

²⁰ «Pàahú na mi khíi mi 6a hñn-táwá lè mí kuio ká 6a kñnia ho Zeruzaleemu yi, bñn ká mi ì zñn le cínú ká ho floró yi. ²¹ Hón pàahú so yi á bío á à kēn ho *Zudee yi ko 6a lùwí yóo há búaa. Bío á à kēn ho Zeruzaleemu yi ko 6a lé ho yi lén, á bío wi há mana yi yí bñní búee zo ho yi. ²² Lé bío mu ù wé le cítíí fló wizoóni na le Dónbeení bíoní vñahú bè-bíonii búenbúen á jii ì sí yi. ²³ Ho yéréké khíi sá 6a há-sēenasa lè 6a há-jáawa yi mu zoñ. Lé bío mu ù wé le yi-véé làa soobéé ho kshú mu yi, á le Dónbeení á à zéení le le síi wee cí 6a nùpua mu yi. ²⁴ Ba à búe 6a búii lè há hía khàra, ká 6a búii 6a à 6ua à varáa há ká-vio yi, á bío yínón 6a zúífúwa búee fi ho Zeruzaleemu á à kēnii ho yi fúaa 6a pàahú jii sú.

O Nùpue Za bñn búenllowa bío

(*Matiye 24.29-35; Maaki 13.24-31*)

²⁵ «Mu bíowa búii na síí yi zú khíi wé le wii le ho píihú lè há mánáayio yi. Ho dímjnd kánasa búenbúen á yilera á yáa mu yámú numu na wee kúrún sá jiló bío yi. ²⁶ Ba nùpua búii yiwa á à dée de è yuunika ká 6a leékaa bío khíi wé ho tá wán mu pàahú, lé bío á ho wáayi bío búenbúen á à déké. ²⁷ Bñn ká 6a à mí a *Nùpue Za há dùndúio wán ká a yóo lua lè mí dānló

lè mí kúkú beení. ²⁸ Ká b́n biowa so wéró jii khií h̀era, à mi h́nì d́n à hóoní mi júná lé bio á mi kánlò wáa s̀aráa.»

O Yeesu lá ho f́kíyée bio á káránna lé 6a ǹpua
(*Matíye 24.32-35; Maaki 13.28-31*)

²⁹ B́n m̀n ó o Yeesu wà le wáhiire na kà ǹn 6a yi: «Mi loń ho *f́kíyée v́nd̀e lé h́ v́ns̀a na ká. ³⁰ Ká há h́a wee sá mi v̀n-yórowá, se mi zú le ho viohó t̀eró d̀n. ³¹ L̀a b́n síi ká mi khií m̀n ká b́n biowa so wee wé, à mi zúrì le le *Dónbeení b̀ení s̀aráa. ³² Le í m̀ ho t̀iá poni na mia: Ho páahú na kà ǹpua máa hí máa vé ká b́n biowa so búenb́uen yi wó. ³³ Ho wáayi lé ho tá khií vé, ká í b́oní h́n ǹ k̀n b́n f̀e.»

Mi wé f́nì mí yío

³⁴ «Hen ká mi wee pa miten bio sese, á mi máa na miten ho dánd́nló lé ho ja-junlò, lé ho dímj́a bio yilera yi. Ká b́n mia le wizonle mu khií ví mia lé ho zúan bio síi. ³⁵ Lé bio le khií yòka ho dímj́a ǹpua búenb́uen wán. ³⁶ Mi f́nì mí yío. Mi wé flo f̀e, á mi í yi ho pánká à fenínáa miten bio wà 6ueé wé búenb́uen yi, á à d̀n ǹ d́nnaa o *Ǹpue Za yahó.»

³⁷ Le wisoni yi ó o Yeesu f̀u wee wé kárán 6a ǹpua le *Dónbeení zí-beení yi. Ká ho źihú ò o l̀n yòo c̀a há Oliivewa v́ns̀a búee wán. ³⁸ Ba ǹpua búenb́uen f̀u wee wé buen le Dónbeení zí-beení yi le ýnb́i búirí, à 6uee j́i a c̀n.

22

O Yeesu dénaló bio

(*Matíye 26.1-5, 14-16; Maaki 14.1-2, 10-11; Zán 11.47-53*)

¹ Ho *búurú na á ja-f́ni yi dó yi sánú na 6a le Paaki wà 6ueé s̀ará. ² A 6a *yankarowá júnáa lé ho *lándá bio zéenl̀owa wee c̀a bio 6a à wé wé è búeráa o Yeesu, lé bio 6a zána 6a zámáa. ³ A b́n ó o *Satáni dó há yile-kora ò Zúdaa na 6a wee ve l̀a Isikariote yi. O lé 6a ǹ-kenínia píurú jún ǹ-kení. ⁴ O o Zúdaa mu wà vaá wánia lé 6a yankarowá júnáa lé le *Dónbeení zí-beení parowá júnáa, à zúrínáa bio ò wé wé è déráa o Yeesu 6a níi yi. ⁵ A bán sía wan wan le mí í na le wári wo yi. ⁶ O o Zúdaa wá tá, á h́n wee c̀a bio ò ò d́n wán á à déráa wo 6a níi yi ká 6a zámáa yi zúrì mu.

O Yeesu le 6a wioka ho Paaki d́nló bio

(*Matíye 26.17-19; Maaki 14.12-16; Zán 13.21-30*)

⁷ Páahú na 6a wee dí ho búurú na á ja-f́ni yi dó yi sánú yi, á le wizonle na 6a ko 6a f́uaa ho Paaki piowáa yi à wé lé mu hámu d̀n, ⁸ ó o Yeesu tonkaa o Piere là a Zán á b́a ǹn yi: «Mí l̀n vaa wioka ho Paaki d́nló bio.» ⁹ A 6a t̀ara a yi: «Lé wen á fo wi à wa wioka mu yi?» ¹⁰ O o b́a ǹn 6a yi: «Mí loń! Hen ká mi h́a wá líi zo ho lóhó yi, á mi í f̀e m̀n l̀a níi búí na sò mu jumu lé ho dúhú, à mi bè o yi va le źi na ó o vaá zo yi, ¹¹ à vaa bio na le źi mu bánso yi: «O ǹ-káranlò le wa t̀a foń: Ho lahó na á ínén lé í ǹ-kenínia á à dí ho Paaki d́nló yi lé ho yén?» ¹² O ò zéeni la-beení búí l̀a mia ho ǹnwiohú yi na sía b́aráa wó. Lé b́n à mí wioka ho d́nló bio yi.» ¹³ A 6a wá vaá yú mu búenb́uen l̀a bio ó o Yeesu b́aráa mu á 6a wiokaa ho Paaki d́nló bio.

O Ǹhúso d́nló

(*Matíye 26.26-29; Maaki 14.22-25; 1 Korente 11.23-25*)

¹⁴ B́o ho páahú d̀n, ó orén lé mí tonkarowá páania kará ho d́nló j́hú yi. ¹⁵ O o b́a ǹn 6a yi: «Í b̀ntn wee c̀a à í dí ho Paaki sánú d́nló na ká l̀a mia á bè yi l̀o beráa. ¹⁶ Lé bio á í máa b́nì máa dí ho l̀a mia h́uú, f́uaa ǹnzon na á mu ù wé á j́i á sí yi le *Dónbeení b̀ení yi, le í bio mu na mia.» ¹⁷ O o wáa lá le júnú d̀e á 6uan, ò o dó le Dónbeení b́aráa, ò o b́a: «Mí fé le júnú d̀e na ká à ju fé m̀n yi. ¹⁸ Le í bio mu na mia: A lá ho zuia j́i wán, á í máa b́nì máa ju d́v̀n h́uú, ká mu ýnò le Dónbeení b̀ení 6uenlò m̀n.»

¹⁹ B́n m̀n ó o l̀a ho búurú, á dó le Dónbeení b́aráa, ò o c̀ekaa ho ǹn 6a yi, ò o b́a: «H́a ká lé í sánia [na ǹn mi bio yi. Mi wé wé mu à leékaráa í bio.» ²⁰ Lé bio bán síi ó o mún láráa le júnú d̀e ho d́nló díró m̀n, ò o b́a: «Le júnú d̀e na ká lé le páaní f́nle na bò lé í c̀ani na á à kúia mi bio yi.]

(*Matíye 26.20-25; Maaki 14.17-21*)

²¹ «È ká mi mahá loń, ýa á à dé mí í na l̀a mi á páania kará ho d́nló j́hú yi hen. ²² Mu bon, o *Ǹpue Za á à hí l̀a bio le Dónbeení le mu wéráa. Ká ýa mahá níi í bè mu á ho yéréké è zo j́hú. ²³ A 6a búakáa wee t̀aka m̀n yi le lé o yén mahá à wé mu mí f́ahú coon?»

Ýa po b́a ká lé o yén?

(*Matíye 20.25-28; Maaki 10.42-45*)

²⁴ O Yeesu ǹ-kenínia wee wání m̀n yi à zúrínáa ýa po b́arén na ká. ²⁵ O o Yeesu b́a ǹn 6a yi: «Ho dímj́a kána bá-záwa wee wé mí pánká há wán, á b́a ho pánká wi níni yi le 6a

wé ve mí làa ðbè-tente wérowà». ²⁶ Èe ká minén bío yí ko á mu kɛrí kà. Minén á yía ñúhú wi po bíá ká wón ko ò o wé mítén cínú bíá ká yahó. A yíá á ho pánká wi níi yí wé bíá ká ton-sá. ²⁷ Yíá ñúhú wi lée wée? Lé yíá 6a wee lá ho ðínlò na yí ò o dí lée, tǎá lé yíá wee lá ho na? Yínón yíá 6a wee lá ho na yí le? Awa! Inén wi mí ðahú lòn ton-sá bío síi.

(Matiye 19.28)

²⁸ «Bíó á mí wee tà kɛrí làa mí fɛɛe le lònbee na wee yí mí yí, ²⁹ le búñ nòn á le béɛní na á í Maá nòn míí á í múñ nòn mia. ³⁰ Mí khíí dí á à ñu làa mí í béɛní yí, á mí múñ khíí kɛɛní 6a bá-zàwa kanmúíni wán á à cítíráa o *Ísirayeele zí-ñúná píru ñun.»

O Yeesu bíá le o Piere hta pt mí bío

(Matiye 26.31-35; Maaki 14.27-31; Zán 13.36-38)

³¹ O Yeesu bíá nòn o Simón Piere yí: «Simón, Simón, héyíi! Loñ! O *Satáni flora ho wáhtú le Dónbeení cón yú á didiráa mia làa bío 6a wé didiráa mu ðúmu á lén zàn-bíó. ³² Èe ká í máhà flora nòn fon, á le slíderú yí fòo fon. Ká ũ khíi tà yèrémáa 6uara í cón, á ũ hení mún zàwa sía.» ³³ O o Piere bíá nòn wo yí: «Ñúhúso, hárí á mu wé kásó, á í ñi zo ho làa fo. A mu wé húmú, á í hí làa fo.» ³⁴ O o Yeesu bíá: «Piere, le í bíó mu na fon: Ho zuia ó o kò-béé máa wá, ká ũ pá le fo yí zú mí á ðñ hã cúa-tín.»

Mi wé wloka miten há fio bío yí

³⁵ Bún món ó o Yeesu bíá nòn 6a yí: «Bíó á í hía tonkaa mia, á í le mí yí 6ua wárí á yí 6ua puure làa nakáa, á bíó 6úí cén fòora mia le?» A 6a bíá: «Dèe 6úí yí fòora wen.» ³⁶ O o wáa bíá nòn 6a yí: «Áwa! Bíó ká wán ká yíá wárí wi ò o lá le 6ua, á yía puure wi múñ lá le 6ua. Yíá khà-tóní míá à wón yéé mí baká beení, ò o yà ho 6úí. ³⁷ Le í bíó mu na mia: Le Dónbeení bíoní vùahú bíoní na ká bío ko á mu sá míí á ñii sí: «Ba mà á dó 6a bè-kora wérowà ñii.»* Mu bon. Bíó túara í ðání yí á à wé ñii í sí.» ³⁸ O o ní-kenínia bíá nòn wo yí: «Ñúhúso, lé há khà-túa bío ñun na.» O o Yeesu bíá: «Mí wáa díá ká.»

O Yeesu flora há Oliivewa Búee wán

(Matiye 26.36-45; Maaki 14.32-41)

³⁹ O Yeesu ló ho lóhó yí á wá van há Oliivewa búee wán làa bíó ó o wee wé wéráa mu. O o ní-kenínia bò á yí. ⁴⁰ Bíó ó o vaá ðñ ho lahó mu ó o bíá nòn 6a yí: «Mí wé fio bèra a na á mí yí zo mu bè-kora wérowá yí.» ⁴¹ Bún món ó o khèra làa ba á à yí lòn hen na ó o núpue hue-lènnii dá vaá dá yí síi, á líí fàrá mí ñonkónúná wán ò o wee fio ká síi: ⁴² «Í Maá, ká fo tà, á ũ yí le le lònbee na ká dá mí. Èe ká mu yí wé ínén síi bíó ká únén síi bíó lé bíó wé.» ⁴³ [Bún món á le Dónbeení tonkoro 6úí 6ueé zéenía mítén làa wo, á híina a síi. ⁴⁴ O Yeesu wíokaa wee fio le mí soóbéé, lé bíó á bíó wá 6ueé wé làa bíó á à sá á yí búenbúen ó o mɔn, á mu wee beé o lò ðakhíina, ó o fɛɛní yèrémáa ka lòn cǎni, á wee luioka líi kúia ho tá yí.] ⁴⁵ Bíó ó o flora wó, ó o bínía 6uara mí ní-kenínia cón á 6ueé yú 6a á mu ðámu 6ó 6a, lé bíó 6a yiwa wee váráa. ⁴⁶ O o bíá nòn 6a yí: «Mí yí da. Mí híni fio á mí yí zo mu bè-kora wérowá yí.»

Ba wíira a Yeesu

(Matiye 26.47-55; Maaki 14.43-49; Zán 18.2-11)

⁴⁷ Bíó ó o Yeesu ðñ wee bíó, á búñ 6a zámáa 6úí vaá ló lua. Yíá dú 6a yahó lé o Zúdaa, wón na lé o ní-kenínia píru ñun ní-kení mí bæere. O 6uee ðɛɛní, ó o wá 6ueé 6ó a Yeesu yí, á le mí í tɛɛní a yí le le kónbii. ⁴⁸ A wón bíá nòn wo yí: «Éee, Zúdaa, lé le kónbii tɛɛní á fo ò bè yí á à déráa o *Núpue Za á à na le?» ⁴⁹ Ká bíá làa wo bò mún zúna bíó híá á wé, á 6a túara a yí: «Ñúhúso, wá dá á fi le wá khà-túa le?» ⁵⁰ A 6a ní-kení 6úí ðɛɛníá há 6a *yankarowá ñúhúso ton-sá nín-ñání ñikáahú kúio. ⁵¹ Ká a Yeesu máhà bíá: «Héyíi! Mí díá ká.» O o ðñ o ní ñikáahú ó o ðɛɛníá wan. ⁵² Bún món ó o Yeesu yèrémáa bíá nòn 6a yankarowá ñúnása, le le *Dónbeení zí-beení parowá ñúnása le 6a ní-kía na wá 6ueé wíi wo yí: «Mí 6uan mí khà-túa le mí búaa 6uararáa í wán le we? Í lée ní-káanii le?» ⁵³ Há wízoóní búenbúen á í lá wee wé kɛrí làa mia le Dónbeení zí-beení yí á mí yí wíira mí hón páahú so yí. Èe ká ho páahú na ká hón bíó sá minén le le tíbirí pánká ñúhúso yí.»

O Piere pá a Yeesu bíó

(Matiye 26.57-58, 69-75; Maaki 14.53-54; Zán 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Bún món á 6a wáa wíira a Yeesu á 6uan vaá zonnáa 6a yankarowá ñúhúso zii. O Piere bò 6a yí ká a máhà khèra wí. ⁵⁵ Ba zoó lò ho ðshú ho lún síi yí á 6a 6úí kará kínía yí. O o Piere 6ueé zoó kará làa ba. ⁵⁶ O o ton-sá háa 6úí mɔn wo ho ðshú koomu yí ò o kará, ó o fá mí ylo wo yí, ò o bíá: «O níi na ká múñ fù wí làa wo.» ⁵⁷ O o Piere pá mu, ò o bíá: «Héyíi! Háa mu, í yáá yí zú a.»

* 22:37 Mí loñ Ezayii vùahú 53.12

⁵⁸ Mu ù dé mí yí ò o búí òn m̀n wo, á wón bía ǹn wo yí: «Ùnén mún lé o nni mu b̀n ní-kéní búí.» Ká a Piere m̀hà há bía: «Nii mu, í yí ǹn wo.» ⁵⁹ Bio mu dá dò mí yí lòn lèèrè dà-kéní síi ó o ní-veere búí òn pá b́nía bía mu: «Mu bon kénkén. O nni mu fù wí làa wo, lé bio ó o mún lé o Kalilee nii.» ⁶⁰ Ká a Piere m̀hà há bía: «Bio á ùnén yáá wee bio á í yí zú.» Ho páahú dà-kéní kéní na ó o wee bio mu yí ó o kò-béé wá. ⁶¹ O o Nùhúso yèrémáa fá mí yí o Piere yí. Lé b́n ó o Piere hácírí m̀hà há bía bio ó o Nùhúso bía ǹn wo yí wán: «Ho zuia ó o kò-béé máa wá ká ù pá le fo yí zú mí á d̀n há cúa-t́n.» ⁶² O o Piere h́n ǹn ló á lée wá búbùbù.

Ba dásíwá wee ha a Yeesu ká ba a là a
(Matiye 26.67-68; Maaki 14.65)

⁶³ Ba nùpua na pan o Yeesu yí wee yáa mí jíní yí na a yí ká ba a ha a. ⁶⁴ Ba wee pe o yahó yí ká ba túa wo yí: «Ká fo lé le *Dónbeení jì-cúa f̀ero bio bon, à ù zéení ýa v́na fo.» ⁶⁵ Ha b́n-kora lé mí sííwá á ba wee bio na a yí.

Ba buan o Yeesu vannáa ho lándá túiá f̀erowá c̀n
(Matiye 26.59-65; Maaki 14.55-65; Zán 18.19-24)

⁶⁶ Bio ho tá t̀n, á ba *zúífúwa ní-k̀a, lè ba *yankarowá júnása *lè ho lándá bio zéenílowa kúaa mún wán, à ba le ba búa a Yeesu buennáa minén na lé ho lándá túiá f̀erowá yahó. ⁶⁷ A ba túara a yí: «Fo lé o *Krista á ù bio mu le wa j́í.» O o bía ǹn ba yí: «Í bía mu ǹn mia á mí máa tá mu, ⁶⁸ ká í mún túara mia á mí máa bio d̀é. ⁶⁹ Ká há làa na ká wán, ó o *Nùpue Za á à k̀éni le Dónbeení na dà mu bio búenb́uen ńn-t́áni.»[†] ⁷⁰ A ba búenb́uen wáa bía: «A b́n á fo lé le Dónbeení Za lon?» O o bía ǹn ba yí: «Lé minén miten bía le í le órén.» ⁷¹ A ba wáa bía: «Wa m̀kóo wáa mia s̀érasa yí. Warén waten wáa j́a a jì-cúa.»

23

Ba buan o Yeesu buararáa o Pilaate c̀n
(Matiye 27.2, 11-14; Maaki 15.1-5; Zán 18.28-38)

¹ Ho lándá túiá f̀erowá búenb́uen h́n ǹn buan o Yeesu vannáa o *Pilaate c̀n. ² Bio ba wáa d̀n b́n, á ba wee bá a ká ba a bio: «O nii na ká á wa yú ò o wee khá wa nípomu v́ini le ba yí cá ho lánpó á na a b́éé yí. O o mún wee bio le mí lé o *Krista, o b́éé.» ³ O o Pilaate túara a yí: «Lé ùnén lé ba *zúífúwa b́éé le?» O o Yeesu bía ǹn wo yí: «Fo bía mu.» ⁴ O o Pilaate bía ǹn ba yankarowá júnása lè ba z̀amáa yí: «Bíoní na á í ò òn wán á à síinínaa o nii na ká j́uhú á í yí m̀n.» ⁵ Ká ba m̀hà há pá wíokaa wee bio lè mí pánká: «O wee káani wa nípomu lè mí káranlò. O búa mu j́uhú ho Kalilee yí á tò ho *Zudee yí f̀ééé wá buéé b́ó hen.»

⁶ Bio ó o Pilaate j́a há bíoní mu, ó o túara: «O nii mu lée Kalilee nii le?» A ba le úuu. ⁷ A bio ó o zúna mu ká, ó o le ba búa a varáa o *Heroode c̀n, lé bio ó o Heroode lé ýa wí ho Kalilee j́uhú wán, á wón mún wí ho Zeruzalému yí mu páahú.

Ba buan o Yeesu buararáa o Heroode c̀n

⁸ Bio ó o Heroode m̀n o Yeesu, ó o síi wan, lé bio ó o j́a a sá míana, á lá wí ó o mi a wán h́rí hááni. O lá wí ò o mi a ká a wee wé yéréké bio búí. ⁹ O túara a yí làa bio c̀r̀éé ká a Yeesu m̀hà yí dó mí j́ii wo yí hùúu.

¹⁰ Ba *yankarowá júnása lè ho *lándá bio zéenílowa òn wee kooní a Yeesu yí lè le h̀erè. ¹¹ O Heroode lè mí dásíwá wee yáa mí jíní yí na a Yeesu yí ká ba a z̀ańka a yí. Ba źinía wo lè ho báká beení na se làa s̀obéé, á ba b́nía buan wo vannáa o Pilaate c̀n. ¹² Lé b́n zòh ó o Heroode là a Pilaate b́nía wó ba b́nlowá ká ba j́on lá wee fi.

Ba le o Yeesu ko ò o búé
(Matiye 27.15-26; Maaki 15.6-15; Zán 18.39-40; 19.4-16)

¹³ B́n m̀n ó o Pilaate von ba yankarowá júnása, lè ba ya-díwá lè ba z̀amáa á kúaa mún wán, ¹⁴ ò o bía ǹn ba yí: «O nii na ká á mí buan buararáa í c̀n, á le o wee káani mu nípomu. Awa! I mún wáa túara a yí mi búenb́uen yí yí, á há wén-kora na mi le o wó na dà á dé o j́uhú á í yí m̀n. ¹⁵ O Heroode b́nía buan wo buéé non wen, lé bio á wón mún yí m̀n o wékkeró. O b̀nt́n yí wó bio búí na ǹn ó o koráa lè mu h́mú. ¹⁶ I ò bio le ba ha a lè há lábáani, ká í ò dia wo ò lén.» ¹⁷ [Hen ká ho Paaki sánú díró d̀n, ó o Pilaate ko ò o lén o kásó nii búí dia.]

¹⁸ A b́n ba búenb́uen páania wee bio p̀npán: «Búé o, à ù día o Barabaasi!» ¹⁹ Wón Barabaasi so kásó zoró j́uhú lé bio ó o h́a wí ho káaló fio yí, á b́ó a nii búí. ²⁰ Bio ó o Pilaate wí ò o día a Yeesu, ó o wíokaa túara ba z̀amáa yí. ²¹ Ká ba m̀hà wee wáamaka: «Búéé wo ho *kùrùwá wán ò o hí! Búéé wo ho kùrùwá wán ò o hí!»

† 22:69 Mi Iorí Lení v́tahú (Psaumes) 110.1, Daniyele v́tahú 7.13

²² Mu cúa-tín nii ó o Pilaate bía nòn 6a yi: «Lée webio ó o wó khon yi? I yí m̀n bío búí na ǹn ó o koráa lè mu húmú. I ì bío le 6a ha a lè há làbàani, ká ì ì día wo o ò lén.» ²³ Ká 6arén bán pá lan wee wāamaka p̀np̀n le 6a búεε o Yeesu ho kùrùwá wán. A 6arén wāamakaa lè há yí ho p̀nká. ²⁴ O o wáa tà le mí ì wé bío 6a wee cà. ²⁵ O nii na 6a le o día, wón na k̀era ho káaló fio yí á wó le ñi-búεε 6a dó ho kásó yi, ó o léra día, ò o ǹn o Yeesu 6a dásiwá yi le 6a wé láa bío 6a zúífùwa sía wá yi.

Ba dásiwá buan o Yeesu wárda

(*Matiye 27.32-34; Maaki 15.21-23; Zán 19.17-22*)

²⁶ Bío 6a buan o Yeesu wárda, á 6a vaá fò mín láa Síreena* nii búí na 6a le Sim̀n, ò o ló há mana yi lua. A 6a dásiwá wíira a 6ueé séenia lè ho kùrùwá, ò o b̀era o Yeesu m̀n. ²⁷ Ba minka záamáa bò a yi á séenia 6a háawa búí na wee wá kuaará a bío yi. ²⁸ O o Yeesu yerémáa wee bío láa ba: «Zeruzalemu háawa, mí yí wá ínén bío yi, ká mí wá minén mítén lè mí záwa bío yi. ²⁹ Lé bío há wizooni búí na lua yi, á 6a khíi wé é bío: «Ba háawa na yí máa te láa bía dín yí ton za yí yéenia yí m̀n bán núná 6̀ntn sl.» ³⁰ Hón páahú so yí ká 6a á bío ò na há búaa yi: «Mí t̀è ñi wεn» á mún ñi bío lè há dónbúaa: «Mí pe wεn.» ³¹ Lé bío ká 6a wee wé ínén na ka lòn búen-siire ká síi, á minén na ka lòn búen-hení bío khíi dà búñ wán.»

Ba búaa o Yeesu ho kùrùwá wán

(*Matiye 27.35-44; Maaki 15.24-32; Zán 19.17-27*)

³² Ba mún buan ñi-wanna núwá nún búí na 6a á páani ì 6ueé lá a Yeesu. ³³ Bío 6a vaá d̀n ho lahó na 6a wee ve láa «Nún-6ókuee» á 6a búaa o Yeesu ho *kùrùwá wán bín. Ba ñi-wanna núwá nún á 6a mún búaa há kùrùwá wán bín. O ñi-kéni wi lá a Yeesu nín-tíani ká yia so wi lá a nín-káahó. ³⁴ [O o Yeesu bía: «Í Maá, sén día na 6a yi, lé bío 6a yí zú bío 6a wee wé.»] Bún m̀n á 6a dásiwá wó le nún-sini bío á sankaaráa o sí-zinia. ³⁵ Ba záamáa dín bín á wee loí. Ba *zúífùwa núnáa bán wee yáa mí jini yi na a yi ká 6a á bío: «O fenía 6a búí, le orén mún fení mítén ká a lé o *Krista bío bon, yia le Dónbeení m̀n léra.» ³⁶ Ba dásiwá mún wee yáa mí jini yi na a yi. Ba vaá 6ueé 6ó a yi, á hoonía mu bè-jia yóó ǹn wo yi ³⁷ á 6a wee bío: «Hen ká fo lé 6a zúífùwa b́εε, á ù fení úten úten.» ³⁸ Yóó o jùhú yi á bío ká lé bío 6a túara: «Yia ká lé 6a zúífùwa b́εε.» ³⁹ Ba ñi-wanna na 6a búaa ñi-kéni wee lá a ká a bío: «Fo yinrí o Krista le, á ù fení úten úten á ù mún fení warén lon!» ⁴⁰ Ká a ñi-kéni na so wón 6̀n wee zá lè mí ninza mu ká a bío: «Fo yí máa źn Dónbeení le? Yinrí le lònbee dà-kéni mu á ù wi yi le? ⁴¹ Warén bán ko lè le lònbee, lé bío wa wékhé lé háa dó wεn mu yi, ká arén wón yí wó bè-kohó.» ⁴² Bún m̀n ó o b́nia bía: «Yeesu, hen ká fo khíi buara lé ù b́éni, á ù pa í bío.» ⁴³ O o Yeesu bía ǹn wo yi: «Le í mí ho túiá poni na fon: Ho zuia ká fo ò k̀er láa mí le Dónbeení ćn.»

O Yeesu húmú

(*Matiye 27.45-56; Maaki 15.33-41; Zán 19.28-30*)

⁴⁴⁻⁴⁵ Mu wó á le wii wá yóó f́ará, á ho ksh́ búenbúen d́nd́n wó le tibíri á míana fúuu fúaa le wi-háarè. Ho p̀nsòró na zoó le *Dónbeení zí-beení yi á lenkaa mín t́ahú. ⁴⁶ O o Yeesu bía p̀np̀n: «Í Maá, í wee dé í m̀náká ù nii yi.» Bío ó o bía búñ wó, ó o húrun. ⁴⁷ Bío ho Oroomu dásiwá kuure jùhúso m̀n bío wó, ó o khòonia le Dónbeení, ò o wee bío: «O nii na ká 6̀ntn lá t́erenna.» ⁴⁸ Ba záamáa na búara 6ueé lora mu bío mu á m̀n bío wó, á 6a b́nia wá ká 6a yara sò láa sòob́εε. ⁴⁹ O Yeesu bán b́nlowá búenbúen lè 6a háawa na bò láa wó hári ho Kalilee yi á 6ueé kh̀era dín wee loí bío wee wé.

O Yeesu núuló bío

(*Matiye 27.57-61; Maaki 15.42-47; Zán 19.38-42*)

⁵⁰⁻⁵¹ Nii búí háa wi bín á yèni 6a le Zozεffu. O wee lé 6a *zúífùwa lóhó na 6a le Arimatee yi. O fù léé ñi-tente na t́erenna, á háa wee lóoni le *Dónbeení b́éni búenlò. O fù léé 6a zúífùwa lándá túiá f́erowá ñi-kéni, ká a máhá fù yí tá bío 6a ninzáwa jini tò wán wó. ⁵² O o wá van o Pilaate ćn vaá flora a Yeesu ñi-hínmu. ⁵³ Bún m̀n ó o huera a ho *kùrùwá wán, á líi pon yi lè ho búnló, á lá vaá núuna le búure na có ho búaa hó yi, na á ñi-hío lá dín yí núuna yi yí m̀n. ⁵⁴ Mu wó ho yezúamá zoñ ziihú á ho *Sabaa jùhú búaráa. ⁵⁵ Ba háawa na bò lá

* **23:26** Síreena: Ho léé lóhó búí na wi ho Afiriiki ksh́d yi á súaráa yi lè ho Mediteranée yámú jumu. O Yeesu páahú á 6a zúífùwa búí háa wi ho lóhó mu yi. † **23:30** Mí loí Ozee v́ahú 10.8. ‡ **23:53** Ba zúífùwa búráa: O Yeesu páahú ká 6a zúífùwa na níni se fù wee wé cé mí búráa há búaraá yi. Há búí wee wé há bú-káni á ho zí-jùhú dà-kéni núpua wé nuu yi. Há búráa mu 6a fù wee wé pe jini lè há hue-beera. Bia yí dà h́n búráa so síi máa cé, bán búráa fù wee wé cé ho tá káamáa yi. Ba fù wé khtuuni há á há wioka wé mí, lè bío ká yia vará há wán táá o d́n há, se 6̀nsò tun.

a Yeesu hãri ho Kalilee yi á bô mín là a Zozεfu vaá m̄n le búure, á lora bïo ó o Yeesu ñ-hĩnmu dũmanáa. ⁵⁶ B̄n m̄n á 6a b̄nía vaá wee wioka ho jiló lè mu bïo na s̄mu sí o Yeesu mu s̄nía bïo yi. Ho Sabaa zoñ á 6a v̄rína làa bïo ho làndá henianáa mu.

24

O Yeesu vèeró bïo

(Matiye 28.1-9; Maaki 16.1-8; Zán 20.1-10)

¹ Ho dimaasi zoñ yinb̄i búirií á 6a háawa h̄n̄n lá ho jiló na s̄mu sí na 6a lá wiokaa, á buan vannáa le búure wán. ² Ba vaá yú le hue-beení na lá pon le búure jii á le b̄nía khíi día. ³ A 6a yòó zon, ká 6a máh̄á yí zoó m̄n o N̄h̄uso Yeesu s̄nía. ⁴ A 6a ð̄n yilera l̄nkaa, á b̄n̄ á báawa n̄w̄a j̄un na sí-z̄nía wee j̄uúika ð̄n 6a yahó. ⁵ Bïo 6a z̄na ð̄n cúiorá mí j̄úná, á 6a n̄pua mu b̄ia làa ba: «Lée webio n̄n á ȳia ȳo wi lua á mí 6ueé wee cá 6a ñ-hía l̄uè yi? ⁶ [O mía hen. O vèera.] Mi le mi yiwa bïo ó o h̄a b̄ia n̄n mia wán ká a wi ho Kalilee yi: ⁷ «O *N̄pue Za ko ó o dé 6a bè-kora wérowá ní yi, á 6úεε ho *k̄urúwá wán, á vèe há wizoóni ð̄n ní zoñ.»

⁸ A 6a hácirí máh̄á b̄nía 6uara o Yeesu b̄ioní wán. ⁹ A 6a b̄nía wá vaá b̄ia mu 6úen6úen n̄n 6a tonkarowá píru dòn làa b̄ia ká 6úen6úen yi. ¹⁰ Ba lé o Makadala Mari, là a Zaana, là a Zaaki 6àn nu Mari. Ba há-vio na lá páania wi làa ba á m̄n b̄ia mu bïo dà-kéní mu n̄n 6a tonkarowá yi. ¹¹ εε ká 6a tonkarowá máh̄á lá há b̄ioní mu lòn b̄in-conconwá, á 6a yí tá 6a bïo. ¹² [Ká a Piere máh̄á pá h̄n̄n l̄uwa van le búure wán á vaá líi l̄unlurá ó o lora le yi. A ho n̄ulól d̄εε lé ð̄io ó o m̄n. O o wó coon bïo wó bïo yi á b̄nía vannáa mí zii.]

O Yeesu zéenia m̄ten lè mí ñ-kent̄nia 6úí

(Maaki 16.12-13)

¹³ Le wizonle mu mí 6εere zoñ, ó o Yeesu ñ-ken̄nia n̄w̄a j̄un 6úí bô mín j̄on ho lóhó na 6a le Emayuusi. Horén lè ho Zeruzalεmu á à yí l̄é̄r̄ewa bïo j̄un v̄ε̄n̄i síi. ¹⁴ Bïo wó kh̄fina 6úen6úen lé b̄n̄ 6àn láakáwá á 6a wee tá. ¹⁵ Bïo 6a wee b̄io ká 6a á w̄aaní mín ká 6a wá, ó o Yeesu mí 6εere 6ueé 6ó 6a yí á bô làa ba. ¹⁶ Ba j̄on wee mí a, ká bïo 6úí máh̄á hò 6a á 6a yí z̄na a. ¹⁷ O o Yeesu t̄uara 6a yi: «Lée webio á mí wee w̄aaní wán ká mí wá?»

A 6a ð̄n só mí yara. ¹⁸ A 6a ñ-kéní na 6a le Keliopaasi b̄ia n̄n wo yi: «Ba n̄pua na 6uara ho Zeruzalεmu yi 6úen6úen, á ún̄n ũ dòn lé ȳia yí z̄u mu b̄iowa na wó há wizoóni ȳen na ká yi le?» ¹⁹ O o t̄uara 6a yi: «Á b̄n̄ b̄iowa so lè mu ȳén?» A 6a b̄ia n̄n wo yi: «Bïo wó a Nazareete níi Yeesu yi há. O lá lè *Dónbeení j̄i-cúa f̄εero. Le Dónbeení lè 6a n̄pua z̄na le o p̄anká wi mí bè-wénia lè mí b̄ioní yi. ²⁰ Wa *yankarowá j̄únása lé wa ya-ðiwá n̄n wo b̄ia yí z̄u le Dónbeení yi á bán siin̄ia j̄uh̄ á 6úé, á 6a 6úaa wo ho *k̄urúwá wán. ²¹ Wa lá wee leéka le orén lè ȳia ko ó o k̄ání a *Isirayεle n̄pomu, ká mu ȳio w̄aa máa lé. Ho z̄uia lé mu b̄iowa mu wéru wizoóni b̄io ð̄n. ²² Wa kuure háawa n̄w̄a ȳen 6úí wó w̄en coon. Ba f̄u h̄n̄n le yinb̄i búirií á van le búure wán, ²³ ká 6a máh̄á yí vaá yú a s̄nía. A 6a b̄nía 6ueé b̄ia mu n̄n w̄en, á 6a m̄n b̄ia le Dónbeení w̄aayi tonkarowá 6úí zéenia m̄ten làa mí, á 6a b̄ia n̄n mí yi wérewéré le o yio wi lua. ²⁴ Wa ninzawa n̄w̄a ȳen 6úí m̄n van le búure wán á vaá m̄n mu 6úen6úen làa bïo 6a háawa bíaraa mu, ó o Yeesu wón 6a yí m̄n.»

²⁵ O o Yeesu máh̄á w̄a wee b̄io làa ba: «Mí lé 6a b̄n̄b̄uwá. Mí yi m̄n 6a yí sía le Dónbeení j̄i-cúa f̄εerowá bè-b̄ionii yi f̄ua. ²⁶ O *Krista so lá yí ko ó o ló be ká síi á yiraa mí c̄kú beení le Dónbeení c̄n le?» ²⁷ B̄n̄ m̄n ó o w̄a zéenia b̄io b̄ia a d̄ání yi le Dónbeení b̄ioní v̄uah̄ yi 6úen6úen 6àn kúará. O 6úaa mu j̄uh̄ lá a *Moyiize v̄onna á vaá lá lè le Dónbeení j̄i-cúa f̄εerowá v̄onna 6úen6úen.

²⁸ Bïo 6a vaá 6ó ho lóhó na 6a wee va yi, ó o Yeesu wó lòn níi na le mí ñ kh̄fí á va làa yahó. ²⁹ Ká 6a máh̄á hò a le o yí wé mu, á 6a b̄ia n̄n wo yi: «Día á ũ c̄aa làa w̄en, ho tá wee hí.»

O o Yeesu w̄a zoó làara 6a wán. ³⁰ Bïo 6a wee dí, ó o lá ho búuru, á dó le Dónbeení b̄aráka, ó o c̄ε̄kaa ho n̄n 6a yi. ³¹ Lé b̄n̄ wán á 6a ȳio máh̄á fá, á 6a z̄na a. O o d̄ε̄nia j̄uuna v̄nun 6a yahó. ³² A 6a wee b̄io làa m̄n: «Bïo ó o f̄u wee b̄io ká a zéeni le Dónbeení b̄ioní kúará làa w̄en ho w̄h̄ wán á wa sía so f̄u yí há le?»

³³ A 6a d̄ε̄nia h̄n̄n b̄nía j̄on ho Zeruzalεmu. Ba vaá yú 6a tonkarowá píru dòn lè mí ninzawa m̄n wán b̄n̄, ³⁴ á bán wee b̄io làa ba: «O N̄h̄uso vèera b̄io bon. O Sim̄n m̄n wo.» ³⁵ A 6arén mí 6εere lá b̄io wó ho w̄h̄ wán b̄ia n̄n 6a yi, làa bïo 6a z̄úrnanáa o Yeesu páah̄t na ó o wee c̄ε̄ka ho búuru yi.

O Yeesu wiokaa zéenia m̄ten lè mí tonkarowá

(Matiye 28.16-20; Maaki 16.14-18; Zán 20.19-23; Bè-wénia 1.6-8)

³⁶ Bïo 6a wi b̄n̄ bíoró yi, á b̄n̄ ó o Yeesu mí 6εere d̄ε̄nia wi 6a ð̄ah̄t [ó o b̄ia n̄n 6a yi: «Le ho h̄érà kerí làa mia.»] ³⁷ A 6a z̄na dàkh̄fina, lé bïo 6a m̄n wo wó làa ñ-h̄n̄b̄oní. ³⁸ Ká a Yeesu máh̄á b̄ia làa ba: «Mí yilera yáara le we? Lée webio n̄n há titikaa wiraa mí sía yi?»

³⁹ Mi lorí 1 níní le 1 zení. Mu lé inén 1 beere. Mi 6uee dá mi lorí, lé bio ó o ní-hónbóní sánia mia làa bio mi mən à Inén sánia wiráa bio sii.» ⁴⁰ [O bía hñn bióní so nən 6a yi, ò o zéenia mí níní lè mí zení làa ba.] ⁴¹ Ká 6a minka sí-wεε làa bio mu wó 6a coon bio yi, á 6a pá yí tà yí tà le o Yeesu vèera bio bon, ó o wáa bía nən 6a yi: «Bè-dínii wi mi cǎn le?» ⁴² A 6a nən o ceza na sən sǎn-kéní wo yi, ⁴³ ó o fó a là 6a yío yi.

⁴⁴ Bǔn mǎn ó o bía nən 6a yi: «Bio ká lé bio á ĩ bía nən mia páahǔ na á ĩ làa mia páania wi: Bio túara 1 dǎní yi 6úen6úen o Mǎyiize lǎndá lè 6a ǎi-cúa fεεrowá vǎnna, lè há leni vǎahǔ yi á lá ko mu wé.» ⁴⁵ Bǔn mǎn ó o Yeesu wó á 6a wee zǔrǐ le Dónbeení bióní vǎahǔ bióní kúará, ⁴⁶ ò o bía nən 6a yi: «Mu túara ká: O *Krista ko ò o lò be, bǔn mǎn ò o vèe há wizooní tǐn níi zon. ⁴⁷ Bio ká lé bio mi bue o yèni yi à na há sǐiwá nǔpua 6úen6úen yi: «Mi yèrémá mi yilera lè mi wára à mi yí mu bè-kora sǎndiaró.» Mi 6úa mu ǎhǔhǔ ho Zeruzaleemu yi. ⁴⁸ Bio mi mən à mi bio na 6a nǔpua yi. ⁴⁹ Inén 1 beere á à tonka le Dónbeení Hácírí na le dó mí ǎii le mí ì na á le è lii mi wán, ká mi máhǎ ko mi kεení ho lóhó yi fúaa le Dónbeení pánká lé ho wáyai à lii mi wán.»

O Yeesu yòora le Dónbeení cǎn

(Maaki 16.19-20; Bè-wénia 1.9-11)

⁵⁰ Bǔn mǎn ó o Yeesu fó 6a á 6a ló ho lóhó yi wá vaá sùaráa ho Betanii yi, lé bín ó o hóonia mí níní ò o dúbuua 6a yi. ⁵¹ Páahǔ na ó o wee dúbuua 6a yi, ó o làa ba saawaa mín yi, [ó orén wón 6uan yòora ho wáyai.] ⁵² [Ká barén bán 6úaanía wo] à 6a bínia van ho Zeruzaleemu ká 6a sǐa wan làa sòobéε. ⁵³ Ba yí máa kǐ le *Dónbeení zǐ-beení yi. Ba wee 6uee 6úaaní le bín fεεε.

Le Dónbeení bín-tente vūahú na ó o Zán túara

Vūahú tularó jūhú

O Zán na hía lé o Yeesu nī-kenínia nī-kéní lé wón túara ho vūahú na kà. O sansas wee bío míten bío, ò o le o nī-kenínii búí (18.15), tǎá o nī-kenínii na ó o Yeesu wa (13.23; 19.26; 20.2; 21.7, 20,41).

Bíio o Matiye là a Maaki là a Luki túara cèrèè ó orén wǎa yí bínia yí tò yí mí vūahú yí. Bío o Zán túara mí vūahú lé bío kà:

1. O zéénia le o Yeesu lé le Dónbeení bióní na wi fèèè, le o wó míten là a nùpue á 6ueé kará làa wèn. O zéénia bío ó o Zán Batiisi fèèra a Yeesu tǔiá poni dǎní yí. O mu zéénia bío ó o Yeesu fòráa mín lè 6a nùpua lè mí síwǎ (1).
2. O Zán zéénia le o Yeesu ló le Dónbeení cǎn, á mún zéénia bío o Yeesu kǎráanna lè 6a nùpua (2-12).
3. O zéénia bío ó o Yeesu kǎráanna lè mí nī-kenínia ho tǎnǎahú na 6a wíira a yí (13-17).
4. O Zán bía bío wó a Yeesu yí bío (18-19).
5. Ho vūahú vaa véénii, ó o mún bía a vèeró, làa bío ó o zéénianáa míten lè mí nī-kenínia mí vèeró mǎn bío (20-21).

O Yeesu Krista lé le Dónbeení Bioní

¹ Mu jūhú búèènií, á yia lé le Bioní á wi ká bío búí ðñ yí léra. O páania wi lè le Dónbeení. Orén mí bèere lé le Dónbeení. ² Mu bío búenbúen jūhú búèènií, ká arén lè le Dónbeení páania wi. ³ Lé orén á le Dónbeení ðñ wán léraráa mu bío búenbúen. Bío ó o nǐi yí kera lénló yí bǔn mia. ⁴ Orén lé yia le mukǎní wee lé cǎn. Dén mukǎní so ka lòn khoomu na wee zéení bío le Dónbeení karáa lè 6a nùpua. ⁵ Mu khoomu mu wee dé le tǐbíri yí, á bǐa wi le tǐbíri mu yí wee pí mu bío.*

⁶ Nǐi búí hía wi bǐn á le Dónbeení tonkaa. O yèni 6a le Zán.† ⁷ Lé orén 6uara 6ueé wó yia ka lòn khoomu seéráso, á wee mí ho tǔiá o jǐi, bèra a na à 6a búenbúen tá le yia ka lòn khoomu á bío bon orén pǎnká yí. ⁸ Orén mí bèere hía yǐnǎi yia ka lòn khoomu, ká a 6ueé wó o seéráso, á mà ho tǔiá o jǐi. ⁹ Yia lé mu khoomu binbiri á 6uara ho ðmǐjǎ yí á 6ueé wee dé mu khoomu 6a nùpua búenbúen wán.

¹⁰ Yia lé le Bioní á wi ho ðmǐjǎ yí, ho ðmǐjǎ na le Dónbeení ðñ orén wán á léra. Èè ká ho ðmǐjǎ mu nùpua máhá yí zǔna a. ¹¹ O 6uara mín kǔrú lùè yí, á bía bío sǎ a yí pá a bío. ¹² Ká 6a tǎhú á 6a búí máhá tá a bío, á dó mí sía wo yí. Bán ó o wó á 6a wó le Dónbeení zǎwa. ¹³ Ba yí wó le Dónbeení zǎwa làa bío 6a nùpua wee teráa 6a zǎwa bío. Ba mún yí wó le Dónbeení zǎwa làa bío ó o báa là a hǎa wee páani á yírǎa 6a zǎwa bío. Le Dónbeení míten lé ðio wó á 6a lé le zǎwa.

¹⁴ Yia lé le Bioní á 6ueé wó a nùpue, á kará làa wèn. O sǎamu jǐi mia. Lé orén wee zéení ho tǔiá poni binbiri làa wèn. Wa fá wa yío o cùkú yí, hía ó o Za kéní na ló mín Maá Dónbeení cǎn wé yí.

¹⁵ O Zán na lé o seéráso á bía bío ká pǎnpǎn o dǎní yí: «Yia ká lé yia á ï fèra bía bío nǎn mia. I bía le o wi ï mǎn bò o 6uen, ká a máhá po mí lé bío ó o wi ï yahó hááni.»

¹⁶ Mu bè-tentewá lè mí síwǎ na lé o sǎamu na jǐi mia á wa búenbúen yí jǎmaa mín wán. ¹⁷ Ho lǎndá lé o *Mayiize á le Dónbeení bò yí nannáa ho wèn. Ká mu sǎamu lè ho tǔiá poni lé orén na lé o Yeesu *Krista á le Dónbeení bò yí zéénianáa mu làa wèn. ¹⁸ Nùpue na ðñ mǎn le Dónbeení wón mia. Ká arén na lé o Za kéní na lé le Dónbeení, yia páania wi là a Maá Dónbeení, lé wón nǎn ó o Maá bío zǔnǎa.

Bíio ó o Zán Batiisi bía míten dǎnt yí

(Matiye 3.1-12; Maaki 1.2-8; Luki 3.15-17)

¹⁹⁻²⁰ Wizonle búí á 6a *zúífùwa júnása na wi ho Zeruzalèemu yí á tonkaa 6a yankarowá là a Levii nǔwǎ le 6a 6uee tǔa o Zán yí le o lé o nùpue yén síí. O o yí sǎ mu, ò o mà ho tǔiá wéréwéré nǎn bía 6a tonkaa yí: «Ìñnè yǐnǎi o Krista, yia le Dónbeení mǎn léra.» ²¹ A 6a túara a yí: «Á fo lé o nùpue yén síí? Fo lé le *Dónbeení jǐi-cúa fèero *Elii‡ le?» O o Zán le mí

* **1:5** á bía wi le tǐbíri mu yí wee pí mu bío: Le Dónbeení bioní vǎnna búí yí, á mu bía ká síi: á le tǐbíri máa ðǎn mu bío.

† **1:6** O Zán na bío bía hen lé yia hía wee bátize 6a nùpua. Mi lorí Matiye vūahú 3.1-17 ‡ **1:21** Bío le Dónbeení jǐi-cúa fèero Elii tonló sǎ vó, ó o 6uan yòora ho wǎayi. Ba búí hía wee leéka le o ko ò o biní 6uen á ðí yia le Dónbeení mǎn léra yahó, á 6uee wíoka a búenló bío. Mi lorí Malasii 3.23

yínorí Elii. A 6a bíníà tùara: «Á fo lé le *Dónbeení jì-cúa fεero na wa wee lòoní\$ le?» O o Zán le 6úeé. ²² A 6a wáa bíá nòn wo yi: «Ùnén 6èn lé o nùpue yén síi? Wa ko wa vaa zéeni bío 6úí à na bíá tonkaa wèn yi. Fo léé wée?» ²³ O o Zán bíá: «Ìnén lé yía le *Dónbeení jì-cúa fεero *Ezayii bíá bío:

«Níi 6úí wee bío pónpón le dùure yi ká síi:

Mi wíoka ho wáhd ká a Nùhúso o 6uen.»*

²⁴ Bíá 6a tonkaa o Zán cón 6úí lé 6a Farizéwa. ²⁵ A bán tùara a Zán mu yi: «Ká fo yínorí yía le Dónbeení mòn léra, á yínorí o Elii, á mún yínorí le Dónbeení jì-cúa fεero na wa wee lòoní, á léé webio nòn fo wee bátízérá 6a nùpua?» ²⁶ O o Zán wáa bíá nòn 6a yi: «Ìnén wee bátízé 6a nùpua le mu jumu. Eε ká a 6úí wi mi fahú á mi yí zú bío. ²⁷ Inén fèra dú wón yahó. O nakáa tenló á ìnén yáá pá yí koráa.» ²⁸ Bío ká 6úen6úen wó ho Betanii† lóhó yi, ho muhd na 6a le Zurudén món, hía ó o Zán hía wee bátízé 6a nùpua yi.

O Yeesu ka lòn muini pioza á le Dónbeení nòn

²⁹ Mu tá na léé tñn, ó o Zán mòn ò o Yeesu mà a wee 6uen, ó o bíá: «Yía ká ka lòn muini pioza á le Dónbeení nòn á sennáa ho ðmíjná nùpua bè-kora díá.‡ ³⁰ Lé orén lé yía á í bíá bío ká síi: Nùpue 6úí wi í món bò o 6uen, ká a máhá po mí lé bío ó o wi í yahó hááni. ³¹ Í lá yí zú yía lé orén, ká í máhá 6ueé wee bátízé 6a nùpua le mu jumu, bèra a na ò o *Isirayεele nípomu á zún wo.» ³² O Zán mu pá bíníà bíá bío ká wéréwéré: «Í mòn le Dónbeení Hácírí á le lion o wán lòn háponi, á líí wi làa wo. ³³ Í lá ðíh yí zú yía lé orén, ká le Dónbeení na tonkaa mi le í bátízé 6a nùpua le mu jumu máhá bíá nòn mi: «Fo ó mí le Dónbeení Hácírí ká le yóó ló wee líi o nùpue 6úí wán. Wón lé yía á à bátízé 6a nùpua le le Dónbeení Hácírí.» ³⁴ Í mòn mu, á í wee bío mu wéréwéré le o lé le Dónbeení Za.»

O Yeesu lé yía le Dónbeení mòn léra

³⁵ Mu tá na léé tñn, ká a Zán tñn wi ho lahó dà-kéni kú yí le mí nì-kenínia nùwá jùn, ³⁶ ó o mòn o Yeesu ò o wee khíí, ó o bíá: «Yía wee khíí ká le le *Dónbeení Pioza.» ³⁷ O o Zán nì-kenínia nùwá jùn mu pá bío ó o bíá, á 6a ðéniá bò a Yeesu yi. ³⁸ O o Yeesu yèrémáa khíí lora á mòn à 6a bò a yi, ó o tùara 6a yi: «Léé webio mi wee cà.» A 6a bíá: «Arabii (bún kúará le: «Nì-kàránlo»), lé wen fo wi yi?» ³⁹ O o Yeesu bíá nòn 6a yi: «Mí 6uen, á mi vaa mi hen na á í wi yi.» A 6a wáa bò a yi á vaa zúna bín. Mu wó le wi-háaré. A 6a wáa kará tò le wii bín làa wo.

⁴⁰ O Zán nì-kenínia nùwá jùn na jà a bíoní á bò a Yeesu yi nì-kéni 6a le Andere, o Simòn Piere 6àn za. ⁴¹ Yía ó o Andere mu nín-yání van cón lé 6àn za Simòn mu á vaa bíá nòn wo yi: «Wa mòn o Mεsii.» (Mεsii lé mu heberemu. Ká mu kúará le mu kerεekimu 6a le Krista, bún kúará le yía le Dónbeení mòn léra.) ⁴² O o fó a 6uararáa o Yeesu cón. O o Yeesu lora a yi ò o bíá: «Fo lé o Simòn, o Zán za. Awa! Bío ká wán á 6a wé é ve fo làa Sefaasi.» (Sefaasi lé mu heberemu. Mu kerεekimu yi 6a le Piere, bún kúará le 6úaa hó.)

⁴³ Mu tá na léé tñn, ó o Yeesu le mí í va ho Kalilee kóhd, ó o fó mín là a níi 6úí na yèni 6a le Filiipu, ó o bíá nòn wo yi: «Bè mií.» ⁴⁴ O Filiipu mu wee lé ho Betesayidaa lóhó yi, hen na ó o Andere là a Piere wee lé yi. ⁴⁵ Bún món ó o Filiipu 6èn vaá fó mín là a Natanayεele, ó o bíá nòn wón yi: «Yía ó o *Moyiize bíá bío ho lándá vónna yi, wón na 6a jì-cúa fεero mún bíá bío, á wa yú. O lé o Nazareete níi Yeesu, o Zozeεfu za.» ⁴⁶ O o Natanayεele bíá nòn wo yi: «Bè-tente so dà a lé Nazareete yi le?» O o Filiipu bíá nòn wo yi: «Buen á fo vaá mi a.» ⁴⁷ Bío ó o Yeesu mòn o Natanayεele ò o vará mà a, ó o bíá bío ká o dání yi: «Yía ká á kúaaaktaamu mía yi. O lé o *Isirayεele níi binbirí.» ⁴⁸ O o Natanayεele tùara a Yeesu yi: «Fo wó kaka zúnanáa mí?» O o Yeesu bíá nòn wo yi: «Í fèra mán fo ká ù kará le vındεε na 6a le fikiyée tá, ká a Filiipu yáá ðíh yí von fo.» ⁴⁹ O o Natanayεele bíá nòn wo yi: «Nì-kàránlo, fo lé le Dónbeení Za. Fo lé o Isirayεele nípomu béε.» ⁵⁰ O o Yeesu bíá nòn wo yi: «Fo dó ù síi mí lé bío á í bíá le í mòn fo ho *fikiyée tá. Awa! Bè-beera 6úí yáá khíí wé fo ò mí ká mu po bío ká.» ⁵¹ O o pá bíníà bíá: «Le í mí ho túiá na mia: Mí khíí mi ho wáayi ká ho héra, á le Dónbeení wáayi tonkarowá wee bè o *Nùpue Za yi á liiráa à bíni yóo.\$»

§ 1:21 O jì-cúa fεero na 6a Farizéwa tùara bío lé o jì-cúa fεero na ó o Moyiize bíá bío le o ka le mínén bío síi á le Dónbeení khíí tonka. Mi lorí Lándá zéeniól vúahd (Deutéronome) 18.15 * 1:23 Mi lorí Ezayii vúahd 40.3 † 1:28 Ho Betanii na 6a bíá bío hen hón wi ho Zurudén muhd nísání. Ho wi mí ðòn làa hía wi ho Zeruzaleemu nísání. ‡ 1:29 Ba zúifúwa fú wee wé ya há muini lé 6a bà-kúio, á caráa mí bè-kora séndíaró. O Zán le o Yeesu ka lòn muini pioza á le Dónbeení nòn, lé bío ó o Yeesu mu á 6a á 6úie 6a nùpua bè-kora séndíaró bío yi. Mi lorí Ezayii vúahd 53. § 1:51 Bío ó o Yeesu bíá hen á bío 6onmín le le yóoní na ó o Zakoobu hía mòn há kónkórá yi ká ho wáayi tonkarowá wee líi á bíni yóo làa de. Mu wee zéeni le o Yeesu ka lòn yóoní na wi le Dónbeení le 6a nùpua páahd. Mi lorí Bío jùhd 6úeenii vúahd (Genése) 28.12-13

2

O Yeesu yéréké bío na ó o nín-yání wam

¹ Hã wízoóní bío tìn zoñ, à bñn nu yaamu sánú búí wee dí ho Kalilee kōhū lóhó na 6a le *Kanaa yi. O o Yeesu bân nu kera bñn. ² Ba mún von o Yeesu lè mí nì-kenínia mu yaamu mu sánú díiní. ³ Bío ho *dívén hía vó, ó o Yeesu bân nu 6ueé bíá nòn wo yi: «Ba dívén vó.» ⁴ Ká a Yeesu mähá bíá nòn wo yi: «Háa mu, lé ünén ko ũ zéení bío á ĩ ko á ĩ wé làa mi le? I páahū đñ yí đñ.» ⁵ O o Yeesu bân nu wáa bíá nòn 6a ton-sáwá yi: «Bíó búenbúen na ó o hía à bío le mi wé, à mi wé mu.»

⁶ Numu sía bío hēzñn wi bñn. Hã lé hã huua á 6a tan. Hã mí dà-kéni kéní á liiterewa khímáni síi dà à kúee yi. Ba *zuífúwa wee wé kúee mu jummu há yi, à seeka lè mítén làa bío 6a landá bóráa mu à ceeráa mítén. ⁷ O o Yeesu bíá le 6a ton-sáwá hà mu jummu síiní há sía mu. A bân síinía há yóó 6ó mí jì-káa yi. ⁸ O o Yeesu wáa bíá nòn 6a yi: «Mí kí mu đñnú à vaa na yía dú ho sánú tonni yahó yi.» A 6a ká mu vaa nòn wo yi, ⁹ ó o đñđio à mu lé ho dívén. O o yí zū hen na á hón dívén so ló yi, ká 6a ton-sáwá na hà mu jummu, bân zū hen na ho ló yi. O o von o há-fla bân báa ¹⁰ á bíá nòn wo yi: «Ba nùpua búenbúen wee wé dá ho dívén na sí ho yahó. Ká páahū na á bíá 6a von yíó hía wee vī 6a, à 6a mähá wé dá hía yi tà yí sí. A ünén wón 6èn bārā hía sí fúuu fúaa há làa na ká wán.»

¹¹ Bío kà lé o Yeesu nín-yání yéréké bío na wee zéení le ó ló le Dónbeení cñn na ó o wó. Mu wó ho Kalilee kōhū lóhó na 6a le Kanaa yi. Bío ó o wó kà lé bñn zéení o beemu, ó o nì-kenínia wíokaa dó mí sía wo yi. ¹² Bñn món ó o Yeesu lè mín nu, lè mín záwa, lè mí nì-kenínia á bò mín van ho *Kapeenayuumu lóhó yi. Ba kará bñn wó há wízoóní bío yen.

O Yeesu zoó nòn 6a duanlowá

(Matiye 21.12-13; Maaki 11.15-17; Luki 19.45-46)

¹³ Bío 6a *zuífúwa sánú na 6a le *Paaki đíró wá 6ueé sùará, ó o Yeesu wá yòora ho Zeruzalēmu lóhó yi. ¹⁴ Bío ó o vaa zon le *Dónbeení zì-beení lún yi, ó o zoó yú 6a nùpua bñn à 6a wee yéé 6a nàwa, lè 6a pia, lè 6a 6uua6úuní. O mún zoó yú bíá wee pùarí le wáří bñn, à 6a karáka mí tabáriwa júná yi.* ¹⁵ O o wáa lá ho huló pá lè le lábàaní, á nòn lè 6a búenbúen á 6a ló lè mí nàwa lè mí pia. A 6a wén-pùarílowá wáří ó o pónkaa kúaará, á líikaa 6a tabáriwa kúaaaka. ¹⁶ O o bíá nòn 6a 6uua6ú-yéérowa yi: «Mí khuuú 6a le 6a lé. Mí yí wé í Maá zii làa duanló zii.» ¹⁷ O o nì-kenínia hácírí yóó 6uara le Dónbeení bíoní vūahū bíoní na ká wán: «Dónbeení, bío á ĩ heníanáa ũ zii bío 6èntñn hía máa ká mi*» ¹⁸ A 6a zuífúwa júnása na wi bñn túara a yi: «Lé mu yéréké bío yén á fo dà à wé á à zéení le bío fo wó ká bân wéró pánká á fo yú le Dónbeení cñn?» ¹⁹ O o Yeesu bíá nòn 6a yi: «Ká le Dónbeení zì-beení na ká mí lá fù, á ínén ñ bñn ñ so le há wízoóní bío tìn yi.» ²⁰ A 6a zuífúwa júnása bíá nòn wo yi: «Le Dónbeení zì-beení na 6a son há lúluúo 6uárá-jun làa bío hēzñn* lé dén á ünén le ká 6a lá fù, á fo dà à bñn ñ so há wízoóní bío tìn yi le?»

²¹ Éé ká le Dónbeení zì-beení na ó o Yeesu wee bío bío lé orén mí bēere sánía. ²² O Yeesu véeró món lé hón páahū so ó o nì-kenínia hácírí bínía 6uara há bíoní na ó o hía bíá wán. A 6a tá le le Dónbeení bíoní vūahū bíoní á bon, á mún tá le o Yeesu bíoní á bon.

O Yeesu zū bío wi 6a nùpua sía yi

²³ Páahū na ó o Yeesu hía wi ho Zeruzalēmu yi ho *Paaki sánú bío yi, á 6a nùpua cèrē mòn mu yéréké bíowa na ó o wee wé, á 6a tá a bío. ²⁴ Ká a Yeesu mähá yí dó mí síi 6a yi, lé bío ó o zū bío wi 6a nùpua búenbúen yi. ²⁵ O màkóo mía á 6a zéení bío wi o nùpue yi làa wo. Orén mítén zū bío wi o nùpue síi yi.

3

O Yeesu zéenia le mukānī binbirī bío

¹ Nñi búí hía wi bñn á yèni 6a le Nikodēemu. O lé 6a *zuífúwa jūhūso búí á mún lé 6a *Farizēwa kuure nùpue búí. ² Tínaahū búí, ó o 6uara a Yeesu cñn á 6ueé wee bío làa wo: «Nì-káranlo, wa zū le ünén lé yía le Dónbeení tonkaa. Lé bío á nùpue yí dà máa wé mu yéréké bíowa làa bío ünén wee wéráa mu ká le Dónbeení yí nòn mu wéró pánká 6anso yi.» ³ O o Yeesu bíá nòn wo yi: «Le í mí ho tūiá na foñ: Nùpue yí dà máa zūrñ le *Dónbeení bēēñí

* **2:14** Le wáří pùaríló: Ba zuífúwa na hía wee lé há ká-vio yi 6uen á wee 6uee pùaríka há ká-vio wáří na 6a 6uan lè mín kōhū wáří, à dān yārāa 6a bà-kúio 6a muini yaró bío yi, lè le Dónbeení zì-beení lānpó caló bío yi. † **2:17** Mí loñ Lení vūahū (Psaumes) 69.10 ‡ **2:20** Le Dónbeení zì-beení soró jūhūđ 6úa yú há lúluúo 6óní ó o Yeesu tonnāa. Bñn páahū ká a Heroode Nì-beení lé yía lé ho Zudee kōhū bēe. O Yeesu teró món lúluúo 6uárá-tñn làa bío náa lé bñn le zì-beení mu son wó yi. Bñn páahū ká a Heroode Akiripaa lé yia 6èn lé o bēe.

bío, ká ònso yí bíníá yí ton.* »⁴ O o Nikodεεmu t̀̀ara a Yeesu yi: «O ǹ̀pue na yíò t̀̀n dà à bíní ì te kaka? Bío ó o màhà yí dà máa bíní máa zo mín nu píohó yí á máa te.»⁵ O o Yeesu bía ǹ̀n o Nikodεεmu yi: «Le ì mí ho t̀̀iá na foñ: Ǹ̀pue yí dà máa kεñ le Dónbeení bεεñí d̀̀iníi, ká ònso yí ton mu jumu lè le Dónbeení Hácírí yi.»⁶ Yia ton o ǹ̀pue yi, wón mu ǹ̀pomu mukání wí yi. A yia ton le Dónbeení Hácírí yi, wón le Dónbeení Hácírí na wee na le mukání binbirí wí yi.⁷ Awa, á bío á ì bía ǹ̀n foñ le mí óuénóuén, á mí bíní te, ù cén yí le mu wé fo coon.⁸ Ho pinpiró wee wé và lùe lée lùe na bío sí ho yi. A fo ò jí ho sá, ká fo yí zù hen na ho ló yi, làa hen na ho wee va yi. Lé ká síi ó o ǹ̀pue na ton le Dónbeení Hácírí yi á bío karáa.»⁹ O o Nikodεεmu wáa bía ǹ̀n o Yeesu yi: «Ho bíní teró mu bío á dà à wé kaka?»¹⁰ O o Yeesu bía ǹ̀n wo yi: «Ùnén ñi-kàránlo na yéni ló a *Isirayεele ǹ̀pomu f̀̀ahù, á pá yí zù b̀̀n le? »¹¹ Le ì mí ho t̀̀iá na foñ: Bío wa zù làa bío wa m̀̀n á lé mu seérasa, b̀̀n lé bío wa wee bío bío wéwéwé. Ká mí màhà yí wí à mí tà mu yi.¹² Hen ká ì wee bío bío wee wé ho tá wán làa mia, á mí máa tà bío á ì wee bío yi. A mí b̀̀n ñ wé kaka á tàráa bío á ì wee bío yi ká ì wee bío wee wé ho wáayi làa mia?»

¹³ Ǹ̀pue d̀̀n yí yòora ho wáayi. O *Ǹ̀pue Za mí d̀̀n lé yia ló ho wáayi á lion.

¹⁴ Bío ó o Isirayεele ǹ̀pomu h́a wi ho tá hení yi, ó o *M̀̀yíize h́a can ho h́nóló háa le óuεεñí yi á hóonía f́ará.† O Ǹ̀pue Za m̀̀n ko ò o ca le óuεεñí yi á hóoní f́ará làa b̀̀n síi,¹⁵ bèra a na ká ǹ̀pue lée ǹ̀pue dó mí síi wo yi, á ònso yí le mukání binbirí na máa vé.

¹⁶ Mu bon. Le Dónbeení wara ho d̀̀míj́ná ǹ̀pua d̀̀khíina, f́úaa le ǹ̀n mí za kéní, bèra a na ká ǹ̀pue lée ǹ̀pue na dó mí síi wo yi, á ònso bío yí yáa, ká a yí le mukání binbirí na máa vé.¹⁷ Le Dónbeení yí tonkaa mí Za ho d̀̀míj́ná yi á síiníinaa ba ǹ̀pua j́úná, ká le tonkaa wo ò o óuee kání ba.¹⁸ Yia dó mí síi wo yi, wón ònso j́uhù máa sí. Ká yia yí dó mí síi wo yi, wón j́uhù sú wó. Bànsò j́uhù sú lé bío ó o yí dó mí síi le Dónbeení Za kéní yi.¹⁹ Bío ǹ̀n á ba ǹ̀pua j́úná súráa lé bío ká: Yia na lé mu khoomu binbirí ló óuara ho d̀̀míj́ná yi. Ká bío ba ǹ̀pua wárá yí seka á ba wara le t́íbírí á po a.²⁰ Mu bon, ǹ̀pue lée ǹ̀pue na wee wé mu bè-kora, wón wee j́in mu khoomu. O yí máa tà lée d̀̀n mu yi ò o wén-kora á mí wéwéwé.²¹ Eε ká yia wee bè le Dónbeení t̀̀iá poni yi, wón wee wé lé mu khoomu yi, á ba mí wéwéwé le o wee bè le Dónbeení bióní yi.

Bío ó o Zán Batiisi bía a Yeesu d̀̀n yí

²² B̀̀n m̀̀n ó o Yeesu lè mí ñi-kenínia ló ho Zeruzaleεemu yi wá van la-veere ho *Zudee k̀̀hù yi. O vaá kará b́n á cáakaa làa ba, á wee bátízé ba ǹ̀pua.²³ O Zán wón m̀̀n h́a wee bátízé ba ǹ̀pua ho lahó na ba le Enon yi, ho wi ho Saliimu lóhó nísání, lé bío mu jumu boo b́n. Ba ǹ̀pua h́a wee óuen o c̀̀n ò o bátízé ba.²⁴ Mu wee wé ká a Zán ba d̀̀n yí dó ho kásó yi.

²⁵ Wizonle óu, ó o Zán ñi-kenínia ǹ̀wá yεn óu wáania là a zúifù ǹ̀i óu bío ho landá le ba wé wé ceérasa m̀̀n wán.²⁶ O o Zán ñi-kenínia mu wá van o c̀̀n, á vaá bía ǹ̀n wo yi: «Ñi-kàránlo, ù hácírí so óuara a ǹ̀pue na ǹ̀zoñ wi làa fo khíi ho Zurudén m̀̀n bío yi le? Yia fo mà ho t̀̀iá j́ii. Awa, lé o wáa wee bátízé ba ǹ̀pua, á ba ǹ̀pua c̀̀rεε m̀̀n wee va a c̀̀n.»²⁷ O o Zán bía ǹ̀n ba yi: «Ǹ̀pue yí dà máa yí bío ká Dónbeení yí ǹ̀n mu wo yi.²⁸ Minén mí beere j́á ho t̀̀iá na á ì má le ì yínóñ yia le Dónbeení m̀̀n léra, ká ì lée ǹ̀pue na le Dónbeení tonkaa á ì dú a yahó óuara.²⁹ Mu ka lòn há-fla, wón bío sá m̀̀n báa yi. Eε ká ònso báa mu b̀̀n b̀̀nlo wón wee wé d̀̀n o nísání, á wé jí a bióní. O síi wé wa a há-fla ònso báa bióní yi. Lé b̀̀n á ñén síi m̀̀n wee waráa. Lé ì sí-wεε mu j́ii màhà wáa sú bío ká wán.³⁰ Yia mí bía bío ko ò o bío j́uhù wé, á wé dé wán, ká ñén bío ko mu t́ yi.

³¹ «Yia ló ho wáayi lion, wón po ba ǹ̀pua óuénóuén. Yia bío sá ho tá yi, wón wee wé ba ǹ̀pua wárá, á wee bío ba ǹ̀pua bióní. Ká yia ló ho wáayi lion wón po ba ǹ̀pua óuénóuén.

³² Bío ó o m̀̀n làa bío ó o j́á ho wáayi le Dónbeení c̀̀n, lé b̀̀n ònso t̀̀iá ó o wee mí na ba ǹ̀pua yi. Ká ba ǹ̀pua màhà yí máa tà bío ó o wee zéeni yi.³³ Yia tà ho t̀̀iá na ó o mà ǹ̀n ba yi, se ònso wee zéeni le bío le Dónbeení bía lée t̀̀iá poni.³⁴ Yia le Dónbeení tonkaa wón wee fεε le j́i-cúa, lé bío le Dónbeení wee na mí Hácírí ònso yi á yòo punnì.³⁵ O Maá Dónbeení wa a Za, á bàrá a mu bío óuénóuén j́uhù wán.³⁶ Yia dó mí síi o Za yi, se ònso yú le mukání binbirí na máa vé. Ká yia pá a Za mu bío, se wón yí yú d̀̀n mukání so. Ká le Dónbeení síi pá wé é c̀̀ ònso yi fεεε.»

4

O Yeesu là a Samarii h́nzoró fò m̀̀n le buii wán

* 3:3 Yi bíníá yí ton: Mu kεεεkemu yi á le bióní mu na yèrémáa ká ònso kúará m̀̀n lé bío ká: Yí ton ho wáayi. † 3:14 Páahù óu ó o Isirayεele ǹ̀pomu á ba háwá h́a wee háa ho tá hení yi, á ba hí. Ká yia yóo lora a háa na o M̀̀yíize wó lè ho h́nóló á hóonía f́ará yi, á wón fen. Mí lorí Miló wáahù (Nombres) 21.9

¹ Ba *Farizíewa ná le o Yeesu món núpua á po a Zán núpua, ó o mún wee bátizé 6a núpua po a. ² (O Yeesu mí beere yí máa bátizé 6a núpua. O ní-kenínia lé bía wee bátizé 6a). Bio ó o Yeesu ná bio 6a bía a dání yí, ³ ó o ló ho *Zudee kshú yí le mí ní-kenínia á bínia nɔn ho Kalílee kshú. ⁴ Ká 6a máhà ko 6a káa ho *Samarii kshú yí á varáa bín. ⁵ Ba wá á vaá súaráa ho Samarii lóhó búí na 6a le Sikaare yí. Ho lóhó mu bó ho mshú na ó o *Zakoobu yánkaa nɔn mí wá Zozefu yí.* ⁶⁻⁸ Buii búí ó o Zakoobu yánkaa có bín. Bio ó o Yeesu 6ueé dñn dén buii so púhú yí, ò o san le veení yí, ó o líí kará bín wee vúríka. O o ní-kenínia bán wá zoó yá mu bè-dínií ho lóhó yí. Mu wó á le wii yóó fára.

O o Samarii hñzoró búí ló wá 6ueé hà mu nɔmu, ó o Yeesu bía làa wo: «Háa mu, há mí le mu nɔmu le í nɔ.» ⁹ O o háa bía nɔn wo yí: «Éee! Unén zúifú nñi wó kaka wee fio mu nɔn-nɔnií ínén na lé o Samarii hñzoró cón?» O háa bía bñn lé bio 6a *zúifúwa fù yí máa páaní bio búí yí le 6a Samariisa huúu. ¹⁰ O o Yeesu bía nɔn o háa mu yí: «Fó lá zú bio na le Dónbeení le mí í há làa fo, á lá zú yía wee fio mu nɔmu ũ cón, unén lé fo lá à fio mu nɔmu, ó o lá à na mu nɔmu na wee na le mukání binbirí foñ.» ¹¹ O o háa bía nɔn o Yeesu yí: «Ní-karánlo, le buii ná yí, á ũ húló mún mía máa háráa. A fo lá à wé kaka á à yíráa mu nɔmu na wee na le mukání binbirí mu? ¹² Wán 6úaa Zakoobu lé yía có le buii mu. Orén mí beere nɔn le nɔmu, ó o záwa lá a sáníí mún nɔn mu. A unén so dá à bio le fo po wón le?» ¹³ O o Yeesu bía nɔn wo yí: «Núpue léee núpue na wee nɔ le buii na ká nɔmu, wón á le nɔ-hání pá wé è dání. ¹⁴ Ee ká núpue na á nɔ mu nɔmu na á í na 6ánsó yí, wón á nɔ-hání máa bíni máa dání huúu. Mu nɔmu na á í na a yí, á à wé lón nɔn-dání na yí máa fí huúu 6ánsó yí, á mu ù na le mukání binbirí.» ¹⁵ O o háa bía nɔn o Yeesu yí: «Ní-karánlo, yáá wáa na bñn nɔmu so míí, á le nɔ-hání yí bíni yí dání mí, á í wáa yí bíni yí 6uee há nɔmu hen.»

¹⁶ O o Yeesu bía nɔn o háa yí: «Lén zoó ve mìn báa á mí 6uee lé.» ¹⁷ O o háa bía nɔn wo yí: «Í yí yan.» O o Yeesu bía nɔn wo yí: «Ū túiá sí à ũ bio le yí yan. ¹⁸ Bio fo bía bon. Ba báawa na fo yan yú 6a núwá hònú, á yía làa fo páanía wi ká yínóí mìn báa.» ¹⁹ O o háa wáa bía nɔn o Yeesu yí: «Wán yáró, í wáa zú le unén lé le *Dónbeení nɔ-cúaa fεεro búí. ²⁰ Warén wán 6úawa á 6úaaní le Dónbeení le 6úee na ká wán, ká minén zúifúwa bán wee bio le hen na le Dónbeení ko le wé 6úaaní yí á wí ho Zeruzalemu yí. A lé mu yén wáa bio bon?» ²¹ O o Yeesu bía nɔn wo yí: «Háa mu, tá bio á à í bio yí. Páahú búí khií dá, á le Dónbeení 6úaanílo le 6úee na ká wán le ho Zeruzalemu yí á bio púhú máa wé. ²² Minén Samariisa wee 6úaaní le Dónbeení ká mí yí zú le. Warén zúifúwa bán zú le Dónbeení na wa wee 6úaaní lé bio le Dónbeení dñn warén wán á wee kánííaa 6a núpua. ²³ Ee ká páahú búí khií dá, ho yáá wáa dñn wó, á le Dónbeení 6úaanílowa binbirí á wé è 6úaaní a Maá Dónbeení le lerén mí beere Hácírí pánká, le ho túiá poni na le zééníaa làa ba. Mu bon, bán 6úaanílowa so lé bía ó o Maá síi wá yí. ²⁴ Le Dónbeení le le hácírí, á bía wee 6úaaní le ko 6a 6úaaní le le lerén mí beere Hácírí pánká, le ho túiá poni na le zééníaa làa ba.»

²⁵ O o háa bía nɔn o Yeesu yí: «Í zú mu le *Yia le Dónbeení mɔn léra yía 6a le *Krista, á wá à buen. Ká a khií 6ueé dñn, ó o 6ueé zééníka mu bíowa 6úen6úen yara làa wen.» ²⁶ O o Yeesu bía nɔn wo yí: «Inén na wee bío làa fo ká le orén mí beere.»

²⁷ Bñn páahú ò o Yeesu ní-kenínia bíniá 6ueé dñn. Bio 6a 6ueé mɔn ò o Yeesu wee bío lá a háa, á mu wó 6a coon. Ká 6arén ó o búí máhá yí túara a yí le mu wó kaka táá léee webio nɔn ó o wee bíoráa lá a háa mu. ²⁸ O o háa wáa díá mí nɔmu dεε bñn, ò o wá zon ho lóhó yí á zoó wee bío le 6a núpua ²⁹ le 6a 6uee léee loí o nñi na zúrna bio á mí wó 6úen6úen á bía. Le o máhá á wé Yia le Dónbeení mɔn léra na 6a le Krista léee? ³⁰ A 6a núpua ló má a Yeesu.

³¹ Hón páahú so yí, ó o Yeesu ní-kenínia le o dí. Ba wee bío: «Ní-karánlo, sáberé á ũ dí.» ³² Ká a máhá bía nɔn 6a yí: «Í bè-dínií á mí yí zú síí.» ³³ A 6a ní-kenínia wee túaka mìn yí le o búí máhá guan bè-dínií 6ueé nɔn wo yí léee. ³⁴ O o Yeesu bía nɔn 6a yí: «Yia tonkaa mí síi bio wéró, le ho tonló na ó o le í sá à síinií nñi, bñn lé bio lé í dñllo. ³⁵ Minén wee wee bío le hen làa píina bio náa ká ho dñnló láró dñn. Ká inén 6èn wee bío na mia: Mí loí há manawá sese, ho dñnló bon dñn á pan mí láró. ³⁶ Yia wee lá ho dñnló dεéniá 6úakáa mí tonló á wee yí mí sááníí. Ho dñnló na ó o wee lá lé 6a núpua na à keñ le mukání binbirí na máa wé yí. Lé ká síi ó o diro lá a láro sía wee wá páaní waráa. ³⁷ Bio bía ká 6éñtñn bon. O diro wí, á yía wee lá ho dñnló wí. ³⁸ Awa, ínén wáa tonkaa mia 6a núpua cón bera a na à mí yí 6a guennáa làa bio ho dñnló lárówá wee láráa ho ho mshú na á 6a yí sá yí bio síi. Ní-vio lé bía 6úa ho tonló mu púhú, á minén á à sá à sí nñi.»

³⁹ Ho Samariisa na wí ho lóhó mu yí cèrεε dó mí sía o Yeesu yí, lé bio ó o háa míten bía nɔn 6a yí le o Yeesu bía bio mí wó 6úen6úen nɔn mí yí. ⁴⁰ Lé bñn nɔn ká 6a Samariisa 6ueé dñn, á 6a yánkaa wo le o keení làa mí. O o Yeesu kará bín há wizoóní bio nɔn. ⁴¹ A bía dó mí sía wo yí wíokaa dó wán há bíoní na ó orén mí beere bía nɔn 6a yí bio yí. ⁴² A 6a bía nɔn o háa

* 4:5 Mí loí Bio púhú 6úeeníí vúahú (Genèse) 33.19; 48.22; Zozue vúahú 24.32

yi: «Bío ká wán, á wa wáa dó wa sía wo yi lé bío warén wa beere ná a ñi-cúta, ká mu yíná bío fo bía nòn wèn mí dòn bío yi. Wa wáa zú le orén lé ho ñmíjána kánílo.»

O Yeesu wéera a ya-dí beení búí za

⁴³ Bío ó o Yeesu lè mí ñi-kenínia wó há wizoóní bío ñun ho lahó mu yi, á 6a ló bín wá van ho Kalilee kshú yi. ⁴⁴ O Yeesu mítén hía bía le *Dónbeení ñi-cúta fero máa wé yi le kónbii mín kùrú kshú yi. ⁴⁵ É ká bío ó o vaá dñn ho Kalilee, á ho kshú mu núpua ñuan wo se. Lé bío á bán mún van ho *Paaki sánú díró ho Zeruzalemu yi, á vaá mòn bío ñúenñúen na ó o wó bín.

⁴⁶ O Yeesu bínía van ho Kalilee kshú lóhó na 6a le *Kanaa, hen na ó o hía yèrémáa mu ñumu wó lè ho ñvén yi. Ho kshú mu béé tonni ya-dí beení búí wi bín á za lò yí here wi ho *Kapenayuumu yi. ⁴⁷ Bío ó o tonni ya-dí beení mu ná le o Yeesu ló ho *Zudee kshú yi á ñuara ho Kalilee, ó o ló van o cñn, á vaá yankaa wo le o ñuen ho Kapenayuumu, á ñuee wéé mí za na día mu húmú ñii wán. ⁴⁸ O o Yeesu bía nòn o ñii yi: «Yíná mí wé yí mòn mu yéréké bíowa na wee zéeni le Dónbeení pánká, á mí máa dé mí sía mii lon?» ⁴⁹ O o béé tonni ya-dí beení bía nòn o Yeesu yi: «Ñi-karánlo, sáberé á ù wa bè mín va hen na á ï za wi yi ò o yí hí.» ⁵⁰ O o Yeesu bía nòn wo yi: «Lén va, ù za á ñeé búí máa wé.» O o ñii dó mí sii bío ó o Yeesu bía nòn wo yi ó o bínía wá.

⁵¹ Mu tá na lée tñn, ó o ton-sáwá ló ñueé sá a yahó, á bía nòn wo yi le o za wáa wan. ⁵² O o tñara ho páahú na ó o za mu bío díká dó yi láa ba. Á 6a bía nòn wo yi le mu wó ho híhú ká le wii dá yénía. Lé hón páahú so á le tñn bíakáa ló a sánía yi. ⁵³ O o za ñan maá wáa zúna le mu wó ho pñn-kéní na ó o Yeesu bía nòn wo yi le o za á ñeé búí máa wé. O orén lè mí zii núpua ñúenñúen dó mí sía o Yeesu yi. ⁵⁴ Bún lé bío wó a Yeesu cúa-ñun ñii yéréké bío na wee zéeni le o ló le Dónbeení cñn na ó o bínía ñueé wó ho Kalilee kshú yi, ká a ló ho Zudee kshú yi ñuara bín.

5

O Yeesu wéera a mñamñá búí

¹ Wizoóní bío yèn bñn mñn, á bñn 6a *zúífúwa sánú búí díró dñn, ó o Yeesu wá yòora ho Zeruzalemu. ² Ho lóhó mu yi á súeení la-beení búí wi yi á 6a wee ve lè mu heberemu le Betezadaa. Le bó ho zúañii na 6a wee ve láa Pia Zúañii. Há sánsáwá bío hñn son kñnia le súeení la-beení mu yi. ³ Lé hñn tá á 6a vánvárowá cèrèe hía wee wé da yi. Ba vánvárowá mu fñhú á 6a muíwá, lè 6a lóní, lè 6a muámúawá wi yi. [Ba hía wee da bñn á pa bío mu ñumu hía á búcán. ⁴ Lé bío á pñnna búí, á le Dónbeení wáayi tonkaro ñuee búcán mu. Ká a vánváro na zon mu yi ho yahó, hñrí mu wé vámú lée vámú tò á o ò pá wa.] ⁵ Vánváro búí hía wi bín á vámú mñana a wán yú há lúliio bóni láa píru láa bío hñfn. ⁶ Bío ó o Yeesu mñn wo ò o dñma, ó o zú le o lò yí here mñana, ó o tñara a yi: «Fo wi á ù wa le?» ⁷ O o ñii bía nòn wo yi: «Ñi-karánlo, núpue na á lá mí líí dé mu ñumu yi mu búcánlò páahú á mña. Hen ká í ñámákáa le í líí zo, bñn ká a búí zon wó.» ⁸ O o Yeesu bía nòn wo yi: «Lii híni, lá ù ñámu ñeé á ù varáka.» ⁹ Mí lahó yí ó o ñii mu ñeénia wan, á lá mí ñámu ñeé ò o wee varáka.

É ká bío mu wó 6a *zúífúwa vñríló wizonle na 6a le *Sabaa zñn, ¹⁰ á 6a zúífúwa ñúnása wee bío lá a ñii na wan: «Wa lándá yí, á fo yí ko á ù lá ù ñámu ñeé 6ua, lé bío ho Sabaa lé ho zúia.» ¹¹ O o ñii bía nòn 6a yi: «Yia wéera mí lé yia bía nòn mii le í lá í ñámu ñeé á ù varáka.» ¹² Á 6a wáa tñara a yi: «Yia le ù lá ù ñámu ñeé ù varáka lée wé?» ¹³ Ká a ñii máh yí zú yla wéera a, lé bío ó o Yeesu vñnun 6a núpua na wee ñaa mín bñn fñhú.

¹⁴ Bñn mñn, ó o Yeesu vaá fò mín lá a ñii mu le *Dónbeení zí-beení lún yi, ó o bía nòn wo yi: «Loñ lon. Bío ká wán, á fo wáa wan. Awa. Ká fo yí wi á mu búí na po bío yú fo kñína á bñn yí fo, á ù yí bñn yí wé bè-kohó.» ¹⁵ O o ñii wá vaá bía nòn 6a zúífúwa ñúnása yi le ló o Yeesu wéera mí. ¹⁶ Lé bñn nòn á 6a zúífúwa ñúnása vá bñra o Yeesu yi wee seé, bío ó o wéera a núpue ho Sabaa zñn bío yi. ¹⁷ Ká a Yeesu máh bía nòn 6a yi: «Í Maá Dónbeení wee sá fèe, á ñnén mún wee sá.» ¹⁸ Dén bíoní so na ó o Yeesu bía bío yi, á 6a zúífúwa ñúnása wíokaa sóobáa mítén o ñueró bío yi. Lé bío á mu yíná bío ó o wó khon ho Sabaa bío yi mí dòn, ká lé bío ó o le le Dónbeení lé mín kùrú Maá. Bñn wee zéeni le o mñnia mítén le le Dónbeení.

Le Dónbeení Za pánká

¹⁹ O Yeesu wíokaa lá le bíoní ò o bía nòn 6a yi: «Le í mí ho tñia na mia: O Za* yí máa wé bío búí mítén. Bío á ñan Maá Dónbeení wee wé ò o mi, bñn lé bío ó o wee wé. Bío á ñan Maá wee wé ñúenñúen ó o mún wee wé. ²⁰ Mu bon, o Maá wa a Za, á bío ó orén mí beere wee wé ó o

* **5:19** Hen ká a Yeesu sansan le Za táá Dónbeení Za se lé orén Yeesu mí beere wee bío mítén bío.

wee zéeni láa wo. O pá à bíní ì zéeni á lè mu bè-beera na po bío mi m̀n ́ á 6ueé 6ó ho zuia yi, ó ́ ò wé, á mu ù wé mia coon. ²¹ Laa bío sii ó ́ Maá wee vèenináa 6a nì-hía à na le mukáni binbirí 6a yi, lé làa b̀n sii ó ́ Za m̀n wee nanáa le mukáni binbirí bía ó ́ wi ò ́ na le yi. ²² O Maá m̀n yí máa cítí ǹpue, ká a màhá ǹn le cítí fló pánká 6úen6úen o Za yi, ²³ bèra a na à 6a ǹpua 6úen6úen wé k̀nbi o Za, làa bío 6a wee k̀nbiráa o Maá. Yia yí máa k̀nbi o Za, se 6ánsò m̀n yí máa k̀nbi o Maá na tonkaa wo. ²⁴ Le 1 mí ho t̀tiá na mia: Yia wee tà jí 1 bioní, á dó mí sii 1 Maá na tonkaa mi yi, wón 6ánsò yú le mukáni binbirí na máa vé há làa na ká wán. 6ánsò á 1 máa cítí. O dèenía ló mu húmú yi, á yú le mukáni binbirí. ²⁵ Le 1 mí ho t̀tiá na mia: Ho páahú 6úi khii dá, ho yáá wáa d̀n wó, á bía yí yú le mukáni binbirí, na ka lòn nì-hía á à jí le Dónbeení Za támu. Bía á à jí mu, bán á à yí le mukáni binbirí. ²⁶ Mu bon, làa bío ó ́ Maá á le mukáni binbirí wee lé c̀n, lé làa b̀n sii ó ́ wó ó ́ Za á le mukáni binbirí m̀n wee lé c̀n. ²⁷ O ǹn ho pánká wo yi ò ́ fináa le cítí, lé bío ó ́ lé o *Ǹpue Za.

²⁸ «Mí yí le bío bía ká wé mia coon, lé bío á páahú 6úi khii dá, ká 6a nì-hía 6úen6úen á à jí a Ǹpue Za támu, ²⁹ á 6a à vèe. A bía wó mu bè-tentewá á à yí le mukáni binbirí na máa vé. Ká bía wó mu bè-kora bán júná à sí. ³⁰ Inén yí dà dèe máa wé íten. I wee wé fi le cítí á héha lé 1 Maá jì-cúa na ó ́ o mà ǹn mi. A 1 cítí fló m̀n téréna, lé bío á 1 yí máa fi le làa bío á 1 sii vá yi. I wee fi le làa bío ó ́ Maá na tonkaa mi sii vá yi.

³¹ «Mu lá lé Inén 1 d̀n á wee mí ho t̀tiá 1 jii, á mí lá dà a pí 1 t̀tiá. ³² Ee ká nì-veere lé 1 seérá, á 1 zú le ho t̀tiá na ó ́ o wee mí 1 jii á bon. ³³ Minén lé bía tonkaa 6a ǹpua á 6a van o Zán Batiisi c̀n, á wón vaá mà ho t̀tiá 1 jii á ǹn 6a yi. ³⁴ Inén wón màkóo mia à ǹpue wé 1 bío seéráso. Ká 1 màhá bía mu bèra a na à mí d̀n k̀n.

³⁵ «Bío ó ́ Zán hía wee bío ka lòn flntáni na khoomu yenkeen, á mi tà zámakaa mu khoomu mu bío yi ho p̀n-za dèe yi. ³⁶ Bío 6úi wi b̀n á wee zéeni bío á 1 bío karáa. B̀n po ho t̀tiá na ó ́ Zán mà 1 jii. Mu bío mu lé mu bè-wénia na á 1 Maá le 1 wé, bío á 1 wee wé ká, lé b̀n wee zéeni le 1 Maá tonkaa mi bío bon. ³⁷ A 1 Maá na tonkaa mi wón mí b̀ere m̀n wee mí ho t̀tiá 1 jii. Mí yí já a bioní, á mí m̀n yí zú a. ³⁸ Mí yí tà a bioní yi binbirí, lé bío mí yí tà yia ó ́ o tonkaa bío. ³⁹ Mí wee káran le Dónbeení bioní á cikon, lé bío mí wee leéka le lé lerén wee na à mí zú bío mí 1 wé á à yíráa le mukáni binbirí na máa vé. Awa, lé dèn bioní so lé dío wee zéeni bío á 1 bío karáa wéréwéré, ⁴⁰ á mí màhá pá yi wi à mí buen 1 c̀n á yíráa le mukáni binbirí.

⁴¹ «Inén màkóo mia á 6a ǹpua khòoní mi. ⁴² Ee ká minén bán á 1 zú bío mi karáa. Le Dónbeení mí yí wa. ⁴³ I Maá lé yia á 1 6uara yèni yi, á mí pá 1 bío. Ká a 6úi màhá lá 6uara mí kùrú yèni yi, á mí 1 tà wón bío. ⁴⁴ Minén na wi mí wé khòoní m̀n, á mí yí wi à mí cà à dío lé le Dónbeení mí d̀n à khòoní mia, á à wé kaka à déráa mí sía Inén yi? ⁴⁵ Mí yí leéka le lé Inén khii kooní mia le Dónbeení yahó dé. 6úeé. O *M̀yíize na mí wee lòní le o ò séeni mia lé wón wee kooní mia le Dónbeení yahó. ⁴⁶ O M̀yíize bío mí lá tà kénkén, se Inén á mí mún lá à tà bío, lé bío á Inén lé yia ó ́ o M̀yíize bía bío mí vónna yi. ⁴⁷ Ee ká bío ó ́ o túara 1 d̀n yi á mí yí tà yi, á mí mún yí dà máa tà Inén bioní yi.»

6

O Yeesu diinta 6a zámáa

(Matiye 14.13-21; Maaki 6.30-44; Luki 9.10-17)

¹ B̀n m̀n ó ́ Yeesu lè mí nì-keninia zon ho woohú á khú ho Kalilee vù-beeni m̀n, hía 6a m̀n wee ve làa Tiberiade vù-beeni. ² A 6a minka zámáa bò a yi, lé bío 6a vánvárowá na ó ́ o wee wé á 6a mi á bío wee wé ho yéréké. ³ O ́ Yeesu wa vaá yòora le 6úee 6úi, á yòó kará b̀n le mí nì-keninia. ⁴ Mu wee wé, à 6a *zúifúwa sánú na 6a le *Paaki díró suaráa. ⁵ O ́ Yeesu le mí 1 lorí, à 6a minka zámáa wee buen wo yi, ó ́ o túara a Filiipu yi: «Lé wen á wa à yí mu bè-dinií yi á à na 6a minka ǹpua na ká 6úen6úen yi?» ⁶ O Yeesu túara a Filiipu yi ká, lé bío ó ́ o wi ò ́ khén o kúara, ká arén wón zú bío ó ́ ò wé. ⁷ O ́ Filiipu bía ǹn o Yeesu yi: «Hári wa lá yí le wén-hàani khlá-jun* à vaa yá lè ho búurú 6úee cèeka wíníwíní, á 6a 6úen6úen pá máa yí.» ⁸ O ́ nì-keninia nì-kéní, o Simon Piere bán za Andere á bía ǹn o Yeesu yi: ⁹ «Yárónza 6úi wi hen á 6a cezàwa bùaa jun, lè ho búurú bi-zàwa bío hònú na wó lè mu bío 6úi na 6a le ooze† d̀mu á wi c̀n. Ká léee webio á b̀n ì wé lé 6a minka zámáa na ká?» ¹⁰ O ́ Yeesu wáa bía: «Mí bío le 6a 6úen6úen líi kèení.» Le jíni sá le lùe mu yi boo, á lé dèn 6a wáa líi kará wán. Ba báawa mí d̀n á à yí muaasee hònú sfi. ¹¹ O ́ Yeesu fó ho búurú bi-zàwa, á dó le Dónbeení b́aráká, ò ́ ǹn ho le 6a sanka na bía kará b̀n 6úen6úen yi. Lé b̀n bán sii ó ́ o m̀n wó lè 6a cezàwa, á 6a 6úen6úen dú làa bío 6a sía vá yi. ¹² Bío 6a

* 6:7 Le wén-h̀nló dà-kéní wee yí o ǹpue nì-kéní wizon-kùure sámú sáanii. † 6:9 Ooze: Mu léee bè-vánii 6úi na 6a zúifúwa hía wé vá à wé lé 6a náwa d̀nló. Ho ooze mu d̀mu á 6a nì-kenhia wee è wé lé ho búurú. Horén d̀mu yáwa sá.

búenbúen dú sù, ó o Yeesu bía nòn mí nì-kenínia yi: «Mi yí díá le bío dú ká à yáa. Mi khuii mu búenbúen.»¹³ A 6a khuiira mu, á ho ooze búurú bi-záwa bío hònú bío na là ká á sú há sákíwá píurú ñun. ¹⁴Bíó 6a ñupua mòn mu yéréké bío na ò o wó, á 6a bía: «O ñii na ká bènñín lé le *Dónbeení ñi-cúa fεero, yíá lá ko ò o búen ho ðmíjná yi.»¹⁵ Bíó ó o Yeesu zúna le 6a ñupua búeé fé mí á à wé lé mí bεε lé ho pánká, ó o ðn wá yòora le búee wán mí ðòn.

O Yeesu varákaa mu ñumu wán
(Matiye 14.22-27; Maaki 6.45-52)

¹⁶ Ho ziihú, ó o Yeesu nì-kenínia wá lion ho vù-beení ñii, ¹⁷ á líí zon ho woohú wee khí lé ho *Kapεenayuumu lóhó cón. Ho tá hùn ká a Yeesu ðñ yí búeé ðñ 6a. ¹⁸ Ho pinpiró wee wá lé mí pánká, á ho vù-beení ñumu wee yánbónka. ¹⁹ Bíó 6a wá zon á à yí lòn kilomεeterewa bíó hònú táá bíó hēzín sii lé le bónbóore[‡], á 6a mòn o Yeesu ò o wee varáka mu ñumu wán wá búeé súará 6a yi, á 6a zána. ²⁰ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Mu lé ñén, mí yí zón.»²¹ A 6a wáa wí 6a bío le o Yeesu yòo zo ho woohú yi, á bñn 6a ðεéníá ðñ hen na 6a wee wa yi vó.

O Yeesu ka lòn ðnól na wee na le mukáni binbirí

²² Mu tá na lée ðñ, á 6a zámáa na khíi wí lé ho vù-beení món á zúna le lée woohú dà-kéní mí ðòn lá wí bñ. Ba zúna le o Yeesu yí zon ho woohú lé mí nì-kenínia, ká lé 6arén wá mí ðòn. ²³ Eε ká wonna búí ló ho Tiberiade lóhó yi búeé ðñ ho lahó na ó o Yeesu ðo le Dónbeení báraká ò o nòn ho búurú 6a là yi. ²⁴ Bíó 6a zámáa mòn ò o Yeesu mía bñ, ó o nì-kenínia mún mía bñ, á 6a yòó zon hñn wonna so yi ñun ho *Kapεenayuumu lóhó, á wá khíi cá a.

²⁵ Bíó 6a bñíia khíi yú a Yeesu ho vù-beení món, á 6a wee túa wo yi: «Nì-karánlo, fo 6uara hen ðá?»²⁶ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Lé í mí ho túiá na mia: Mi wee cá mí yínoí bío mí zúna mu yéréké bío na á í wó 6án kúará, ká lé bío mí yú ho búurú á là sù bío yi. ²⁷ Mi wé yí sá ho ðnól na dà wee yáa bío yi, ká mí wé sá hía yí máa yáa bío yi, hón na wee na le mukáni binbirí na máa vé. Hón ðnól so lé o Ñupue Za á à na ho mia, lé bío ó orén lé yíá ó o Maá Dónbeení zééníá bío le mí nòn mu bío búenbúen wéró pánká yi.»²⁸ A 6a túara a yi: «Lé ho tonló yén á le Dónbeení wí á wa sá?»²⁹ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Bíó le Dónbeení le mí wé, lé á mí dé mí sía yíá le tonkaa yi.»

³⁰ Bíó ó o bía ká sía, á 6a bía nòn wo yi: «Ūnén bèn lé mu yéréké bío yén fo dà à wé á wa á mí á à déróa wa sía fon? Wé mu búí le wa mí!»³¹ Páahú na á wán 6úaawa hía wí ho tá hení yi, á 6a yú ho *maane á là, làa bío mu túararáa le Dónbeení bioní vúahú yi: «O hía nòn ho ðnól na ló ho wáayi 6a yi á 6a dú. §»³² O o Yeesu 6èn bía nòn 6a yi: «Lé í mí ho túiá na mia: Mu yínoí o *Moyiize lé yíá hía nòn ho búurú na ló ho wáayi mia. Lé í Maá Dónbeení nòn ho mia. Lé orén mún wee na ho ðnól binbirí na ló ho wáayi mia. ³³ Mu bon, ho ðnól binbirí na le Dónbeení wee na lé yíá ló ho wáayi lion. Lé orén wee na le mukáni binbirí ho ðmíjnáa yi.»³⁴ A 6a bía nòn wo yi: «Nì-karánlo, wé na hón ðnól so wen fεεε.»

³⁵ O o Yeesu wáa bía nòn 6a yi: «ñén lé yíá lé ho ðnól na wee na le mukáni binbirí. Yíá bò mí á dó mí síi míi, á hñi láa ñu-hání máa búeé 6ánsó huúu. ³⁶ Í bía mu nòn mia le mí mòn bío á í wó, á mí ñon pá yí dó mí sía míi. ³⁷ Bía á í Maá wee wé á 6a bío sí míi le mí nì-kéní kéní wé è bè míi. Yíá bò míi, á í máa bío le o bñí huúu. ³⁸ Lé bío á í yí ló ho wáayi yí wá búeé wé í síi bío. Yíá tonkaa mí lé wón síi bío á í wá búeé wé. ³⁹ Yíá tonkaa mí síi bío lé á í yí vñíi bía ó o káráfáa míi nì-kéní búí, ká í vèení 6a ho ðmíjná vé nònzoñ. ⁴⁰ Mu bon, í Maá síi bío lé á bía búenbúen na fá mí yío o Za yi á dó mí sía wo yi, á yí le mukáni binbirí na máa vé, á í vèení 6a ho ðmíjná vé nònzoñ.»

⁴¹ A 6a *zúifwá wáa wee khí mí kío yi, lé bío ó o bía le mínén lé ho ðnól binbirí na ló ho wáayi lion. ⁴² A 6a bía: «Yínoí orén lé o Zoεεfu za Yeesu le? Wa zú 6án máa lé 6án nu. O o wáa à wé kaka á à bíoráa le mí ló ho wáayi lion?»⁴³ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Mí yí khí mí kío yi. ⁴⁴ Ñupue woon yí dá máa bè míi, ká a Maá na tonkaa mí yí 6uan wo yí buararáa, á ñén á à vèení 6ánsó ho ðmíjná vé nònzoñ. ⁴⁵ Bíó ká lé bío túara le Dónbeení ñi-cúa fεerowá vónna yi: «Le Dónbeení khíi káran 6a búenbúen.*» Ñupue léé ñupue na wee ñí a Maá Dónbeení támu, á wee díá mítén ò o káran, wón á à bè míi. ⁴⁶ Bñn yí máa zéení le í le ñupue búí mòn o Maá. Yíá ló le Dónbeení cón 6uara, lé wón mí ðòn mòn wo. ⁴⁷ Lé í mí ho túiá na mia: Yíá dó mí síi wo yi, wón yú le mukáni binbirí na máa vé. ⁴⁸ ñén lé ho ðnól na wee na le mukáni binbirí. ⁴⁹ Mñn 6úaawa là ho *maane ho tá hení yi, éε ká bñn máh yí hò 6a húmú. ⁵⁰ Ká ñén lé ho ðnól binbirí na ló ho wáayi lion. Yíá dú ho, á 6ánsó ò yí le mukáni binbirí na máa vé. ⁵¹ ñén lé ho ðnól na wee na le mukáni binbirí, hía ló ho wáayi lion. Yíá dú ho, á 6ánsó á à

[‡] **6:19** Ho Kalilee vù-beení: Ho vù-beení mu tóntómú á à yí kilomεeterewa 6óní sii, ká ho 6úaaró á à yí kilomεeterewa píurú ñun sii. § **6:31** Mí loí Lení vúahú (Psaumes) 78.24; Léro vúahú (Exode) 16.1-15. Ba zámáa bía le bioní mu á zéení le o Moyiize lé yíá hía nòn ho ðnól mín 6úaawa yi.

* **6:45** Mí loí Ezayii vúahú 54.13

yí le mukānī binbirī na máa vé. Ho dīnló na á ì ì na bèra a na à ho dīmījása yí le mukānī binbirī, lé ì sánia.»

⁵² Bío 6a *zúifúwa jà há bióní mu, á 6a wee kán mín lè mí sòobé. Ba wee bío: «O nīi mu dà a wé kaka a nanáa mí sánia wen á wa a là?» ⁵³ O o Yeesu bía non 6a yi: «Le ì mí ho tūiá na mia: Hen ká mi yí là a Nùpue Za sánia, á yí jun o cāni, á le mukānī binbirī máa keri mia. ⁵⁴ Yia là ì sánia, á jun ì cāni, wón 6anso yú le mukānī binbirī na máa vé. Ì ì vèni 6anso ho dīmījá vé nanzon. ⁵⁵ Mu bon, inén sánia lé ho dīnló binbirī, á ì cāni lé mu bè-junni binbirī. ⁵⁶ Yia là ì sánia á jun ì cāni, se wón páania làa mi á inén páania làa wo. ⁵⁷ O Maá na tonkaa mi lé wón mí beere wee na le mukānī binbirī. A lé orén pánká yí á le mukānī binbirī mún wiráa inén yi. Lé làa bún sii, á yia là ì sánia, á 6anso mún ñ yí le mukānī binbirī inén pánká yi. ⁵⁸ Inén lé ho dīnló na ló ho wáayi lion, hón yí ka làa hía á mín 6uaawa yánkaa dú bío sii. Bán dú hón á 6a pá hurun. Ée ká yia dú ho dīnló na ló ho wáayi lion, á 6anso á à yí le mukānī binbirī na máa vé.» ⁵⁹ O Yeesu bía há bióní na ká, ká a wee káran 6a nùpua 6a zúifúwa káranló zii ho *Kapeenyuum lóhó yi.

Le mukānī binbirī na máa vé bioni

⁶⁰ Bío á bía bò a yí ná á bióní, á 6a cèrèe bía: «O nīi mu bióní 6èntn hereka. Nùpue na dà á tà há yí á mia.» ⁶¹ O o Yeesu zūna le bía bò a yí wee ká mí kíó yí bío ó o bía bío yi, ó o bía: «Há bióní mu 6oonia mia léé? ⁶² Ée ká mí 6èn wáa khii mən o *Nùpue Za ká a bínia wee yòo hen na ó o ló yí 6uara há? ⁶³ Le Dónbeení Hácirí lé dío wee na le mukānī binbirī. O nùpue mítén yí dà dèe máa wé. Há bióní mu na á ì bía non mia ká lé le Dónbeení Hácirí á há ló cón. Há wee na le mukānī binbirī. ⁶⁴ Ée ká 6a nùwá yèn 6úii mi tshú á yí dó mí sia mi.» A mu 6èn bon, mu nùhú 6úeenii á bía yí dó mí sia o Yeesu yí ó o zūna bío, á mún zūna yia á à dé o ò na bío. ⁶⁵ O o Yeesu pá bínia bía ká sii: «Lé bún te bío á ì bía mu non mia le nùpue yí dà máa bé mi, ká a Maá Dónbeení yí non mu wéro pánká 6anso yi.»

⁶⁶ A wáa lá bún jii wán, á bía bò a yí cèrèe bínia o món, á yí máa bè làa wo. ⁶⁷ O o wáa tūara mí nī-keninia píru jun yi: «Minén mún máa bini le?» ⁶⁸ O o Simon Pierre bía non wo yi: «Núhúso, lé o yén á wa à bini vaá bè yi? Unén lé yia le mukānī binbirī na máa vé bioni wee lé cón. ⁶⁹ Warén dó wa sia foñ, á zú le unén lé yia lé le Dónbeení nùpue yí poni 6anso na le tonkaa.» ⁷⁰ O o Yeesu bía non 6a yi: «Mu so yinon inén hueekaa minén píru jun le? Ée ká mí nī-keni 6úii máhá pá lé o *Satāni nùpue.» ⁷¹ Mu lé o Simon Isikariote za Zudaa ó o wee bío. Mu bon, 6a píru jun mu tshú ó orén lé yia á dé o ò na.

7

O Yeesu 6an zàwa yí dó mí sia wo yi

¹ Bún mán, ó o Yeesu tò ho Kalilee kshú yi. O yí wi ò o zoo tè ho *Zudee kshú yi, lé bío 6a *zúifúwa júnása wi 6a 6úe o. ² Bío 6a zúifúwa sánú na 6a le *Bukúwá Sánú díro wá 6ueé suará, ³ ó o Yeesu 6an zàwa bía non wo yi: «Fo lá ko à ù lé hen à lén va ho Zudee kshú yi, á bía bò foñ bín mún mi mu bè-wénia na fo wee wé. ⁴ Nùpue na wi 6a zún wo, wón bè-wénia máa wé sánka wé. Mu bè-beera na fo wee wé, á fo ko à ù wé á 6a nùpua 6úenbuen mi.» ⁵ Mu bon, o Yeesu 6an zàwa mí beere yí dó mí sia wo yi. ⁶ O o Yeesu bía non 6a yi: «Inén á ho páahú dñ yí dñ cón, ká minén bán á ho páahú wi cón wá fèe. ⁷ Ho dīmījá nùpua yí dà máa jin mia, ká inén wón 6a jina, lé bío á ì wee mí ho tūiá le 6a wará yí seka. ⁸ Minén lén va ho sánú diinii. Inén wón máa va, lé bío ho páahú dñ yí dñ ì cón.» ⁹ O Yeesu bía hñ bióní so non 6a yi ò o kará ho Kalilee kshú yi.

O Yeesu van há bukúwá sánú diinii

¹⁰ Bío ó o Yeesu 6an zàwa wá van ho sánú diinii, ó orén mún wá van. Ká a máhá sánkaa mítén vannáa, ò o bío yí zūi. ¹¹ Ba *zúifúwa júnása wee cá a ho sánú mu diinii. Ba wee hée tūaka hen na ó o Yeesu mu wi yi. ¹² O Yeesu bío wó le wáanii láa sòobé 6a zámáa tshú. Ba 6úii wee bío le o nīi mu lée nī-tente. Ba 6úii 6èn le o wee vīni 6a nùpua. ¹³ Ká nùpue na máhá á hení mí sī á à bío mu wéréwéré 6a nùpua yahó wón mia, lé bío 6a zána 6a zúifúwa júnása.

¹⁴ Ho sánú dú zon ho tshú lòn wizooni bío náa sii ó o Yeesu zonnáa le *Dónbeení zī-beeni lún yi, á zoó wee káran 6a nùpua. ¹⁵ Ba zúifúwa wee wé coon o bío yi, á 6a wee bío: «O nīi mu káranló non yí van yahó ó o pá zú le Dónbeení bióní vūahú bío ká sii le we?»

¹⁶ O o Yeesu bía non 6a yi: «Bío á ì wee káran làa mia á yí ló inén ì beere cón. Yia tonkaa mi lé yia mu ló cón. ¹⁷ Yia tà wee wé le Dónbeení sii bío, wón 6anso á à zūn ká ì káranló ló le Dónbeení cón, tàá ká ì wee bío ì kúrú bióní. ¹⁸ Yia wee bío mí kúrú bióní, wón wee cá le yèni. Ká yia wee cá le yèni á na yia tonkaa wo yi, wón wee mí ho tūiá, o téréenna. ¹⁹ O *Moyiize so yí non ho landá mia le? A yia máhá wee bè ho yi mi tshú wón mia. Léé webio

nɔn mi wi mi ɓúeráa mi?» ²⁰ A ɓa zâamáa bía nɔn wo yi: «O cíná wí foñ! Yía wi ò o ɓúe fo lé o yén?» ²¹ O o Yeosu bíníá lá le bióní ò o bía nɔn ɓa yi: «Í wó mu yéréké ɓio dà-kéni mí dòn wa vùnló wizonle na lé ho *Sabaa zoñ, á mi ɓúenɓúen wó coon mu ɓio yi. ²² O Mɔyíize ɓò mu heníá nɔn mia le mi wé *kúio mi zà-báawa, á mi yáá wee kúio ɓa hàrì ho Sabaa zoñ. Ho lándá mu yáá yínórì Mɔyíize ɓúa ho jùhù, mu lé mìn ɓúaaawa. ²³ Awa, ká minén dà wee kúii o za báa ho Sabaa zoñ, bèra na á mi yí wé yí khe o Mɔyíize lándá dání yi, á léé webio nɔn á mi sía wee cínáa mií, lé ɓio á í wó ò o ní-kùure wan cun ho Sabaa zoñ? ²⁴ ɓio mi wee mi á ðín wán cítíráa o nùpue á mi khí yi. Mi wé cítí o nùpue làa ɓio téréna le Dónbeení cón.»

O Yeosu lé yía le Dónbeení mɔn léra

²⁵ A ho Zeruzaleemusa ɓúii wáa wee ɓio: «Éee! Yía ká so yínórì o nli na á wa júnása wi ɓa ɓúe le? ²⁶ Nín-yía wee ɓio ɓa nùpua yahó, ò o ɓúii yí dó mí jii wo yi. Wa júnása màhá wáa zúna le lé orén lé yía le Dónbeení mɔn léra lé? ²⁷ Yía ká wón á warén zú léenii. Ée ká yía le Dónbeení mɔn léra khíi ɓuara, á nùpue woon máa zúñ hen na ó o ló yi.» ²⁸ ɓio ó o Yeosu wee kárán ɓa nùpua le *Dónbeení zì-beenì lún yi, ó o ɓía ɓio ká pǎnpǎn: «Mi so zú mi kénkén, á zú 1 léenii le? Inén yí ɓuara iten, ká ho tùúá poni ɓánsò lé yía tonkaa mi. Mi yí zú a, ²⁹ ká lnén wón zú a, lé ɓio á mu lé orén á í ló cón ɓuararáa. Orén lé yía tonkaa mi.» ³⁰ A ɓa wáa wee cá a wíiró yahó, ká nùpue woon yí wíira a, lé ɓio ó o pǎahù ðín yí ðán. ³¹ Ée ká ɓa zâamáa mu ṭahù, á ɓa cèrèè jòn pá tà a ɓio. ɓa wee ɓio: «*Yía le Dónbeení mɔn léra khíi ɓuara, ó o so ɓúeé wé yéréké ɓiowa na po ɓio ó o ní na ká wee wé le?»

Ba tonkaa ɓa parowà le ɓa vaa wíi o Yeosu

³² A ɓa *Farizíewa ɓúii já ɓio ɓa zâamáa wee hùahùaaaka a Yeosu dání yi, á ɓa Farizíewa mu kuure lè le *Dónbeení yankarowá júnása tonkaa ɓa parowá ɓúii le ɓa vaa wíi wo. ³³ O o Yeosu bía: «Í keríló mi ṭahù máa wé ɓio na á à mía. Hen làa cínúú ká í i bíní i va yía tonkaa mi cón. ³⁴ Mi khíi wé è cá mi, ká mi máa yí mi, á hen na á í i kerí yi á mi mún yí dà máa va yi.» ³⁵ A ɓa *zúifúwa wee ṭuaka mún yi le lé wen o ò va ká mi máa yí o coon? Lé ɓa zúifúwa na héera wika bía yínórì ɓa zúifúwa ṭahù ó o màhá wí o ò lén va cón léé? O màhá wi o ò vaa káran bía yínórì ɓa zúifúwa léé? ³⁶ ɓio ó o ɓía le wa khíi wé è cá mi ká wa máa yí mí, á hen na mí i kerí yi á wa yí dà máa va yi, bñn kúaráa léé webio?

O Yeosu le ɓia le ju-hání dà buen mí cón

³⁷ Ho sánú dí vé nɔnzòn ðén wizonle so lé ðio jùhù wí po hía ká. Bñn zoñ ó o Yeosu ðín ɓa zâamáa yahó ò o ɓía pǎnpǎn: «Hen ká yía le ju-hání dà, á ɓánsò buen 1 cón á í i na mu jumu wo yi ó o ò ju. ³⁸ Yía dó mí síi mií, làa ɓio mu túararáa le Dónbeení bióní vùahù yi ká síi: «A wón ɓánsò síi á á wé lòn jun-dání, á mu jumu na wee na le mukání wé è tá á á lé yi.» ³⁹ Mu lé le Dónbeení Hácírí ó o Yeosu wee ɓio ɓio ká síi, ðio á ɓia dó mí sía wo yi khíi yi. Mu pǎahù ká le Dónbeení ðín yí nɔn mí Hácírí ɓia dó mí sía o Yeosu yi, lé ɓio le Dónbeení ðín yí léra a yèni.

Ba zâamáa jì-cúa wi mìn júná yi o Yeosu ɓio yi

⁴⁰ Ká ɓa zâamáa na wi bñn já a Yeosu bióní mu, á ɓa ɓúii wee ɓio le yía ká wón ɓèntín lé le *Dónbeení jì-cúa fεero. ⁴¹ Ba ɓúii bán ɓèn le o lé *Yía le Dónbeení mɔn léra. ɓa ɓúii ɓèn le mu so bon ká yía le Dónbeení mɔn léra ko ò o lé ho Kalilee kòhù yi le. ⁴² Mu so yí túara le Dónbeení bióní vùahù yi le o *Daviide nonkání, là a Daviide mu ɓa lóhó Betelehemu lé bñn á Yía le Dónbeení mɔn léra ko ò o lé yi le? ⁴³ A ɓa zâamáa jì-cúa wó mìn júná yi o Yeosu mu ɓio yi. ⁴⁴ Ba zâamáa mu ṭahù á nùwá yèn ɓúii wi ɓa wíi wo, ká nùpue woon yí túaa wo yi.

Ba zúifúwa júnása yi tà a Yeosu ɓio

⁴⁵ ɓio ɓa parowá na le Dónbeení yankarowá júnása lè ɓa Farizíewa tonkaa bíníá ɓuara, á bán túara ɓa yi: «Léé webio nɔn á mi yí ɓuannáa wo yí ɓuararáa?» ⁴⁶ A ɓa parowá bía: «Há bióní na ó o nùpue mu wee ɓio ɓàn síi á wa ðín yí já a ɓúii jii yi yí mɔn hùúu.» ⁴⁷ A ɓa Farizíewa bía nɔn ɓa yi: «Minén mún ðía miten ó o khà lon? ⁴⁸ Warén júnása ṭahù lè warén Farizíewa ṭahù á ní-kéni ká so tà a ɓio le? ⁴⁹ Ká lé ɓa zâamáa na ká mí dòn, bán na yí zú ðèè o Mɔyíize lándá ɓio yi, bán le Dónbeení dánkánía.» ⁵⁰ A ɓa Farizíewa ní-kéni na ɓa le Nikodeemu, yía van o Yeosu cón ho ṭnàahù ɓúii, ⁵¹ á ɓía nɔn ɓa yi: «Wa lándá yi, á wa yí dà máa síini nùpue jùhù ká wa yí já ɓánsò jì-cúa, á yí zúna ká a wó khon.» ⁵² A ɓa ɓía nɔn wo yi: «Unén mún wee ɓio lòn Kalilee níi! Káran le Dónbeení bióní vùahù á cikon, á fo ò mí mu le *Dónbeení jì-cúa fεero ní-kéni ká yí máa lé Kalilee yi.»

[⁵³ Lé bñn á ɓa ɓúenɓúen wá khífon wán,

* 7:42 Mi lorí Samuwéle jun níi vùahù 7.12; Mísee vùahù 5.1

8

1 ò o Yeesu wón wà yòora le búee na 6a le Oliivewa búee wán.

O há-bá-fé na ó o Yeesu kánia

2 Mu tá na lée tñ yinbí búirí, ó o bínia van le *Dónbeení zí-beení lún yi, á 6a zámáa búee kánia wo yi. O o líi kará ò o wee kàrán 6a. 3 A ho *lándá bío zéenílowa lè 6a *Farizléwa buan o háa búí na 6a zù yi là a bá-veere búee zonnáa, á zoó ðínia wo 6a núpua búenbúen yáoh, 4 á 6a bía nòn o Yeesu yi: «Ní-kàránlo, o háa na ká 6a zù yi là a báa. 5 A wa lándá yi, ó o *Moyiize bó mu hení nòn wen le ká wa wé yú bán háawa so síi, á wa lèeka 6a lè há huua búe. * Awa, únén 6èn le we mu dání yi?» 6 Ba bía búñ à khúaanáa o Yeesu jii yi à yíráa wo kooní yi. Ká a Yeesu máhá líi lúnlúrá, ò o wee túa ho tá púnpurò yi lè mí nín-kíza. 7 Bío 6a ðín lan wee túa wo yi, ó o líi hínòn yóò ðín, ò o bía nòn 6a yi: «Yia ðín yi wó bè-kohó huúu mi ñahú, á wón wáa lée wo lè le huee ho yáoh.» 8 O o Yeesu bínia líi lúnlúrá, á wee túa ho tá púnpurò yi. 9 Bío ho lándá bío zéenílowa lè 6a Farizléwa mu ná h́n bióní so, á 6a wee lén lè mí nì-kéní kéní, á búaká lè 6a nì-káa, á ká a Yeesu là a háa ho ñahú. 10 O o Yeesu wáa líi hínòn yóò ðín ò o wee bío là a háa: «O, o, háa mu, 6a núpua mu bó làa wen? O búí mía máa síiní ù jùhú le?» 11 O o háa bía nòn o Yeesu yi: «Núhúso, o búí mía máa síiní ho.» O o Yeesu wáa bía nòn wo yi: «Áwa, á ínén mún máa síiní ù jùhú. Fo dá a lén, ká ù 6èn yi bíni yi wé bè-kohó.»]

O Yeesu ka lòn khoomu ho ðímjása ćn

12 O Yeesu pá bínia bía bío ká nòn 6a zámáa yi: «ínén ka lòn khoomu ho ðímjása ćn. Yia tá bó mi, se 6ánsó yú mu khoomu na wee na le mukání binbirí. O máa kéñ t́bíri yi huúu.» 13 A 6a Farizléwa bía nòn o Yeesu yi: «Únén wáa wee mí ho túiá ù jii, á búñ á bío fo wee bío á núpue yí ko ò o tá yi.» 14 O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Hàrì ká í wee mí ho túiá í jii, se bío á í wee bío ó o núpue ko ò o tá yi. Lé bío á í zù hen na á í ló yi buarará, á í mún zù hen na á í wee va yi. Ká minén bán yí zù í léení, á mún yí zù hen na á í wee va yi. 15 Minén wee í 6a núpua cítí fló síí, ká ínén wón máa cítí núpue. 16 Ká í ló ko à í flí cítí, á í cítí mu jùhú á à wé. Lé bío mu yínón ínén í dòn á à flí le cítí mu. Mu lé ínén lè í Maá na tonkaa mi á à páaní í flí le. 17 Mi lándá vùahú yi á mu túara le ká seérása núwá jun mà ho túiá mu bío dá-kéní bío yi, se búñ bío so á núpue ko ò o tá yi. 18 Inén wee mí ho túiá í jii. A í Maá na tonkaa mi mún wee mí ho túiá í jii.» 19 A 6a túara a yi: «Mín máa mu wí wen?» O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Mí yí zù mi, á mún yí zù í Maá. Ká mí lá zù mi, se mí mún lá à zùñ í Maá.» 20 O Yeesu bía h́n bióní so ká a wee kàrán 6a núpua le *Dónbeení zí-beení lún yi, mu hámu kúeení lahó nisání. Núpue yí wíira a lè bío ó o páahú ðín yi dñ.

O Yeesu wee bío mí varó mín Maá ćn bío

21 O Yeesu pá bínia bía bío ká nòn 6a yi: «ínén n lén á mí í cáraa mi. Ée ká mí máhá á hí lè mí bè-kora. Hen na á ínén wee va yi, á minén yí dá máa va yi.» 22 A 6a *zúífúwa wee bío mín yi: «O wí ò o búe mítén léee? Bío ó o máhá le hen na mínén wee va yi á warén yí dá máa va yi.» 23 O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Mínén ló ho tá yi. Ká ínén ló ho wáyí. Minén bío sá ho ðímjása na ká yi, ká ínén wón bío yí sá ho yi. 24 Lé búñ te bío á í le mí í híraa lè mí bè-kora. Mu bon, hen ká mí yí tá le ínén lé yia wí féee, á mí í hí lè mí bè-kora.» 25 A 6a túara a yi: «Únén lé o yén?» O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Í wee bío mu na mia féee hàrì mu jùhú búeení. 26 Í dá à bío bío cèrèe mi dání yi, á dá à flí le cítí mí bío cèrèe wán. Ká yia tonkaa mí lé ho túiá poni 6ánsó, á bío á í jà a ćn, búñ lé bío á í wee bío na ho ðímjása yi.»

27 Ba yí zù ká ló o Maá Dónbeení ó o wee bío bío. 28 O o Yeesu wáa bía nòn 6a yi: «Ká a *Núpue Za á mí can le búeení wán hóonia fàrá, búñ ká mí í zùñ ká ínén lé yia wí féee. A mí í zùñ ká í yí máa wé bío woon íten. Bío á í Maá bía nòn mi, búñ lé bío á í wee bío. 29 Í Maá na tonkaa mí á wí làa mi, o yí día mí í dòn, lé bío á í wee wé bío sí a yi féee.» 30 Bío ó o Yeesu wee bío ká, á 6a núpua cèrèe dó mí sía wo yi.

Le Dónbeení túiá poni wee wé ó o núpue kéñ mítén

31 O o Yeesu wáa bía nòn 6a zúífúwa na dó mí sía wo yi: «Ká mí wee bè í bióní yi, se mí máhá lé í nì-kenínia bío bon. 32 Mí í zùñ ho túiá poni binbirí na ló le Dónbeení ćn. Lé búñ n wé á mí í kéñ mítén.» 33 A 6a bía nòn wo yi: «Warén lé o *Abaraamu m̀nmanía. Wa yí wó a búí wobáaní yí m̀n. A lée webio nòn á únén bíaràa le wa à kéñ waten?» 34 O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Lé í mí ho túiá na mia: Núpue lée núpue na wee wé mu bè-kora wón ka lòn wobá-níi mu bè-kohó níi yi. 35 A mí zù le o wobá-níi bío yí sá ho zì-jùhú yi féee. Ká a za na ton ho zì-jùhú yi, wón bío sá ho yí féee. 36 Ká le Dónbeení Za wáa wó mia lè 6a núpua na wí mítén, á mí í wé mítén binbirí. 37 Í zù le mí lé o Abaraamu m̀nmanía, ée ká mí máhá wee

* 8:5 Mí lorí Lándá zéeníló vùahú (Deutéronome) 17.6-7

cá à mi búe mi, lé bío á bío á ì wee kàrán làa mia yí máa zò mia. ³⁸ Bío á ì Maá zéenia làa mi, lé bún á ì wee bío, ká minén bèn wee wé bío á mìn maá bía nòn mia.» ³⁹ A 6a bía nòn wo yi: «Warén wàn maá lé o Abarahaamu.» O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Ká mi lá lé o Abarahaamu zàwa bío bon, se mi lá wee wé há wárá na ó o Abarahaamu wó 6àn síi. ⁴⁰ A mi yí máa wé h́n, à mi wi mi búe ìnén na mà ho tũia poni nòn mia, h́a na á ì j́á ì Maá Dónbeení ćn. Bún ó o Abarahaamu yí wó. ⁴¹ Mí wee wé mìn maá wára.» A 6a bía nòn wo yi: «Wàn maá lé le Dónbeení mí dón. Wa yínorí zíní zàwa.» ⁴² O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Ká mìn maá lá lé le Dónbeení, á mi lá à warí mi, lé bío á ìnén ló le Dónbeení ćn 6uara. I yí 6uara ìten. Lé lerén tonkaa mi. ⁴³ Bío nòn á mi yí máa zũrnáa há bioní na á ì wee bío na mia kúará lé mu yén? Lé bío á mi yí wi mi j́i há. ⁴⁴ Yia lé mìn maá lé o *Satáni. A mìn maá síi bío lé bún á mi wi à mi wé. O lé o ñi-6úe hàrì ho ðmíj́ná lénlò páahú. O yí dà máa m̀ ho tũia poni, lé bío á tũia poni mia wo yi. Hen ká a fá le sabéré, se lé orén mí b́ere síi ó o wee zéeni, lé bío ó o lé o sabín-fúaaló. Orén lé yia á há sabioní wee lé yi. ⁴⁵ Eé ká ìnén wee m̀ ho tũia poni, lé bún nòn á mi yí táraa ì bioní yi. ⁴⁶ Minén t́ahú, ó o 6úí so dà a bío le ì wó bè-kohó le? Ká ì wee m̀ ho tũia poni, á léé webio nòn mi yí táraa ì bioní yi? ⁴⁷ Bía na lé le Dónbeení zàwa binbirí wee wé j́i le Dónbeení bioní. Eé ká minén yínorí le Dónbeení zàwa, lé bún nòn mi yí máa j́iná le bioní.»

O Yeesu le minén po a Abarahaamu

⁴⁸ A 6a *zũifúwa bía nòn wo yi: «À bún wa tũia sí à wa bío le fo lé o *Samaríi níi†, á wa mún tũia sí à wa bío le o ćná wí foñ.» ⁴⁹ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Ìnén á ćná mia yi. I Maá lé yia á ì wee k̀nbi. Ká minén bán wee zúarí mi. ⁵⁰ Ìnén yí máa bío le nùpue dé cùkú mi. O 6úí wí á à bío le 6a dé ho mi, á lé wón mún lé o cítí-fl. ⁵¹ Le ì m̀ ho tũia na mia: Yia tà b́o ì bioní yi, á 6ánsó máa hí máa cén.»

⁵² A 6a zũifúwa bía nòn wo yi: «Há làa na kà wán, á wa wáa láa mu yi ḱenḱen le o ćná wí foñ. O *Abarahaamu húrun, á le *Dónbeení j́i-cúa f́erowá húrunka. A ùnén pá wee bío le ká yia tà b́o ì bioní yi á 6ánsó máa hí máa cén. ⁵³ Ùnén 6èn wee leéka le ù j́uhú so wi po a Abarahaamu le? Wón húrun, á le Dónbeení j́i-cúa f́erowá mún húrunka, á ùnén 6èn wee leéka le fo léé wée?»

⁵⁴ O o Yeesu bía: «Ì lá wee dé ho cùkú ìten yi, se mu j́uhú mia. Yia wee dé ho cùkú mi lé ì Maá, yia mi le o lé mìn Dónbeení. ⁵⁵ A mi j́on yí zú a. Ká ìnén wón zú a. I lá le ì yí zú a, se ì lé o sabín-fúaaló le mi bío síi. Eé ká ì zú a, á wee bè o bioní yi. ⁵⁶ Mìn maá Abarahaamu háa wee leékaa le mí ì mi ì 6uenlò, ó o zámakaa mu bío yi. O o 6èn m̀n ì 6uenlò, á síi wan mu bío yi.» ⁵⁷ A 6a zũifúwa bía nòn wo yi: «Ùnén na lúlúio máa yí ho 6úará-jun làa píru á m̀n o Abarahaamu wen?» ⁵⁸ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Le ì m̀ ho tũia na mia: O Abarahaamu á à bío le mí ì te, à bún á ìnén wi.»

⁵⁹ A 6a wáa sèekaa há huua le mí ì lèeka làa wo á à 6úe. O o Yeesu sà mítén ló le *Dónbeení zì-beení lún yi léé wá.

9

O Yeesu wéera a níi na ton ká a lé o muíi

¹ Bío ó o Yeesu le mí ñi-kenínia wee khíi, á 6a fò mìn làa níi 6úí na ton ká a lé o muíi. ² O o ñi-kenínia t̀ara a yi: «Nì-kàránlò, léé webio nòn ó o níi na kà ton ká a lé o muíi? Lé orén kùrú bè-kora bío yi léé, tàà lé 6àn nùwá bè-kora bío yi?» ³ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Mu yínorí orén bè-kora bío yi, á mu mún yínorí 6àn nùwá bè-kora bío yi. O níi mu ton ká a lé o muíi, léé bèra a na à bío le Dónbeení dà a wé à 6a nùpua 6úen6úen mí a yi. ⁴ Bío mu khoomu wí há làa na kà wán, á wa ko wa wé le Dónbeení na tonkaa mi bè-wénia. Le t́íbrí há wí, á nùpue máa dàn máa wé bío 6úí. ⁵ Bío á ì wi ho ðmíj́ná yi há làa na kà wán, á ì ka lòn khoomu ho yi.» ⁶ Bío ó o Yeesu bía h́n bioní so wó, ó o p̀inínia mí j́insání, á khan le le t́nì, á khíira là a muíi yío, ⁷ ó o bía nòn wo yi: «Lén vaa sèe ù yahó le sùeeníi la-beení na 6a le Silowee yi.» (Ho Silowee mu kúará le «tonkaró».) O o muíi wá vaá sèera mí yahó, á b́inía wee 6uen, ó o wee mi. ⁸ A bía làa wo kará bó mìn yi, làa bía lá wee wé mi a ká a wee fioka, á wáa wee t̀aka mìn yi: «Yia ká so yínorí o níi na lá wee wé ḱeení fioka le?» ⁹ A 6a 6úí le mu lé orén. Ba 6úí 6èn le mu yí bon, le o làa wo 6onmín. O o níi le mu lé minén. ¹⁰ A 6a t̀ara a yi: «Fo wó kaka wee mináa?» ¹¹ O o níi bía nòn 6a yi: «O níi na 6a le Yeesu, lé wón khan le t́nì le mí j́insání, á khíira le ì yío, ó o le ì lén vaa sèe ì yahó ho Silowee yi. A ì wá van b́in vaá sèera ì yahó, á ì wee mi.» ¹² A 6a t̀ara a yi le o níi mu wi wen, ó o le mí yí zú.

Ba Farizéwa wee t̀aka a muíi yi là a waró bío

† 8:48 Samaríi níi: Ba zũifúwa ćn á 6a Samariisa yí máa ce le Dónbeení yahó. Ba yí máa bè le Dónbeení lándá yi. Ba von o Yeesu le le yéni mu hen á là làa wo.

¹³ A 6a bò là a nli na lá lé o muui vannáa 6a *Farizléwa cón. ¹⁴ Yaa bío ó o Yeesu khan le tñí lè mí jinsání á wéera a nli ylo, á wó ho *Sabaá zoñ. ¹⁵ Lé bún nòn á 6a Farizléwa 6èn sá wee tùa o nli yi làa bío wó wó ó o wee mináa. A wón bía nòn 6a yi: «O khiira le tí-sio lè 1 ylo, á 1 seera 1 yahó, á 1 wáa wee mi.» ¹⁶ A 6a Farizléwa núwá yen búí wáa bía: «O nli na wó bío ká á Dónbeení yí tonkaa, lé bío ó o yí bò ho Sabaá làndá yí, ò o sá ho tonló.» Ba búí bán 6èn wee bío: «Bè-kora wéro so dà wee wé yéréké bío na wee zéeni le Dónbeení pánká na á yía ká wó bán síi le?» A 6arén jì-cúa bínía wi mún júná yí. ¹⁷ A 6a bínía tùara a nli yi: «Lé mu yén únén 6èn wee leéka o nli mu dání yí, bío á lé orén wéera ù ylo?» A wón bía: «O nli mu lé le *Dónbeení jì-cúa fèero.»

¹⁸ Bío ó o nli lá lé o muui, á ylo bínía wee mi, á 6a zúífùwa júnása yí tà yí. ¹⁹ A 6a von bán núwá wee tùa yi: «Yía ká lé minén te mi za le? Lé orén á mi le o ton ká a lé o muui le? A mu wó kaka ó o wee mináa?» ²⁰ O o nli bán núwá bía: «Lé warén te wa za, á ton ò o lé o muui. ²¹ Ká bío wó wó ó o wee mináa á wa yí zú, á yía wéera a ylo á wa mún yí zú. Mi tùa wo yi, o ylo tòn, o dà wee bío mí bío mítén.» ²² Ba bía ká síi lé bío 6a zána 6a zúífùwa júnása. Bán wo le jii le ká núpue bía wéréwéré 6a núpua yahó le o Yeesu lé *Yia le Dónbeení mòn léra, á bánso 6a à hè lè mí kàránló zii zoró. ²³ Lé bún nòn á bán núwá bíaràa le 6a tùa orén mí bèere yi, le o ylo tòn.

²⁴ A 6a zúífùwa júnása bínía von o nli na lá lé o muui, á bía nòn wo yi: «Loñ le Dónbeení yí à ù 6èntín mí ho tùá. Warén bán zú le o nli mu lé o bè-kora wéro.» ²⁵ O o nli bía nòn 6a yi: «O nli mu lé o bè-kora wéro lée, o yinón o bè-kora wéro lée, bún á ìnén yí zú. Bío dà-kéni lé bío á ì zú, ì lá lé o muui, ká bío ká wán á ì wee mi.» ²⁶ A 6a bía nòn wo yi: «Lée webio ó o wó làa fo. O wó kaka á wéeraráa ù ylo?» ²⁷ O o nli bía nòn 6a yi: «Ì lá bía mu nòn mia, á mí yí jná lè 1 cón. A lée webio nòn á mí wi à ì bíni bíoráa mu na mia? Minén yáá mún wáa wi à mí wé o ní-kenínia sá?» ²⁸ A 6a wee là a, à 6a bía: «Únén lé yía lé o nli mu ní-kenínii kèè. Warén bán lé o *Moyiize ní-kenínia. ²⁹ Wa zú le le Dónbeení bía là a Moyiize. Ká yía ká wón á wa yí zú léenii.» ³⁰ O o nli bía nòn 6a yi: «Mu 6èntín lée bè-vníkanii. Mí yí zú a léenii, èè ká arén lé yía màhá wéera 1 ylo. ³¹ Wa zú le le Dónbeení yí máa jì a bè-kora wéro floró. Ká yía wee kònbi le, á wee wé le síi bío, wón lé yía á le wee jì floró. ³² Bío ho òmíjná wi wi, á wa òmí yí jná ká núpue na ton ká a lé o muui ó o búí wéera ylo. ³³ O nli na ká lá yí ló le Dónbeení cón, á bío ó o wó ká ó o lá máa dàn máa wé.» ³⁴ A 6a bía nòn wo yi: «Únén na ton lè mu bè-kora mí jii yí le fo wee kàrán warén le?» A 6a jòn wo ó o ló, á hò a lè mí kàránló zii zoró.

Bía lé 6a muuiwá binbiri

³⁵ Bío ó o Yeesu jná à 6a hò a nli lè mí kàránló zii zoró, ó o wá vaá yú a, á bía nòn wo yi: «Fo dó ù síi o *Núpue Za yí le?» ³⁶ O o nli bía: «Ní-kàránlo, zéeni a làa mi bèra a na á ì dánt dé 1 síi wo yi.» ³⁷ O o Yeesu bía nòn wo yi: «Fo mòn wo, ìnén na wee bío làa fo lé orén.» ³⁸ O o nli wáa bía: «Núhúso, 1 dó 1 síi fòñ.» O o líí búrá a yahó. ³⁹ O o Yeesu wáa bía: «Ìnén 6uara ho òmíjná yí le cítii bío yí, bèra a na à 6a muuiwá á wé mi. Ká bía wee mi, à bán wé 6a muuiwá.» ⁴⁰ Bío 6a *Farizléwa núwá yen búí na wi bíi jná há bíoní mu, á 6a bía nòn o Yeesu yi: «Á lé warén mún lé únén muuiwá le?» ⁴¹ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Ká mí lá lé 6a muuiwá binbirí, á bè-kohó bío lá máa mí máa léé mia. Èe ká bío mí le mi wee mi, lé bún nòn á mu bè-kohó bío wee mí léeráa mia.»

10

Le pi-loore wáhiire

¹ O Yeesu bía nòn 6a yi: «Le 1 mí ho tùá na mia: Yía yí máa zo le pi-loore yi lè le bán zúajii, ká a wee zo le yi làa lòn-veere, wón bánso lée kònlo làa ní-wáahú. ² Yía wee zo lè ho zúajii, wón lé o pi-pa. ³ Yía wee pa le pi-loore yi wee hén le jii ò o zo. A 6a pia wee jì a cón. O wee ve mí pia lè 6a yènnáa à léráa ho khúhú. ⁴ Ká a von mí pia búenbúen 6a ló, ò o dí 6a yahó lén à 6a bè món, lé bío 6a zú a támu. ⁵ Ká yía 6a yí zú wón 6a máa bè món. Ba yáá à lùwí á à khàn làa wo, lé bío 6a yí zú a támu.»

⁶ O Yeesu wá dén wáhiire so nòn 6a yi, ká bío ó o wá le nòn yi màhá yí zúna a bíoní kúará.

O Yeesu ka lòn pi-pa tente

⁷ O Yeesu pá bínía bía: «Le 1 mí ho tùá na mia: Ìnén ka lòn pi-loore bán zúajii. ⁸ Bía dú 1 yahó búenbúen lée kónlowá làa ní-wánna. Èe ká 1 pia yí jná 6a cón. ⁹ Ìnén ka lòn zúajii. Yía zon làa ho, á wón ñ fen. Bánso dà wé è zo ká a lé mítén, á mún ñ yí mí bè-dínii. ¹⁰ O kònlo wón wee wé buen ho juaáló, lè ho búeró, lè ho yáaró bío yí mí dòn. Èe ká ìnén wón 6uara, bèra a na à ì pia yí le mukáni binbirí na bán síi mia.

¹¹ «Ìnén ka lòn pi-pa tente. O pi-pa tente wee tà dé mí mukáni na mí pia bío yi. ¹² Ká yía wee pa 6a pia le wári bío yi, wón ká a mòn o dakhínkhín ò o lùwí ká a díá 6a, á wón yí 6a búí

wiika, à bia ká kénna. O wé lùwí lé bío 6a pia bío yí sà a yi. O yínón pi-pa binbirí. ¹³ O wee sá le wári bío yi, ká 6a pia bío yí ciran wo.

¹⁴ «Inén ka lòn pi-pa tente. Bia bío sá mi ka lòn pia. I zú 6a, á 6a mún zú mi, ¹⁵ làa bío ó o Maá zúnáa mi á i mún zúnáa wón bío sii. I wee dé i mukáni na i pia bío yi. ¹⁶ I pia búí pá wi, á ðín yí zon le pi-loore na ká yi. Bán á i mún ko á i hè buennáa. Ba à jí i támu, á 6a á wé pi-6oohú dà-kéní, làa pi-pa ní-kéní. ¹⁷ O Maá wa mi, lé bío á i wee tá dé i mukáni na, à bíní yíráa le. ¹⁸ Núpue yí dá máa vííní Inén mukáni làa pánká. Inén lé yia wee tà dé le na Iten. Le bán naló pánká wi i cón, á le bán bíní yíró pánká mún wi i cón. Bún lé bío á i Maá non le jii le i wé.»

¹⁹ Hón bióní so bío yi, á 6a *zúifùwa jii-cúa ðín wó mín júná yi. ²⁰ Ba tñahú, á 6a cèrèe wee bío bío ká: «O cíná wi o yi, o wee khée. Mi yí jí a cón.» ²¹ Ba búí bèn wee bío: «Núpue na á cíná wi yi yí dá máa bío há bioni na ká bán sii. Cíná so dá a wéé muiwá yío le?»

Ba zúifùwa júnáa pá a Yeesu bío

²² Mu wó le tèní páahú, ká 6a *zúifùwa wee dí le *Dónbeení zí-beení ceéro sánú ho Zeruzaléemu yi, ²³ ó o Yeesu zoó wee varáka ho sànsá na 6a le Salomón sànsá yi, le Dónbeení zí-beení lún yi. ²⁴ A 6a zúifùwa wáa 6ueé kńia wo yi, á 6a túara a yi: «Fo máhá á día wen há yilera yi á vaá dá ho páahú yén coon? Hen ká fo lé *Yia le Dónbeení mán léra, á ù bío mu wéréwéré na wen.» ²⁵ O o Yeesu bía non 6a yi: «I bía mu non mia, á mi yí tà mu. Há wára na á Inén wee wé lé i Maá pánká, lé hón wee zéení i léení. ²⁶ Eé ká bío non á minén yí taráa mu, lé bío á mi yí máa mí dé bía bío sá mi jii. ²⁷ Bia bío sá mi wee jí i cón làa bío 6a pia wee júnáa o pi-pa cón bío. I zú 6a, á 6a wee bè mi. ²⁸ I wé è na le mukáni binbirí na máa vé 6a yi. Ba bío máa yáa hùú. O búí máa fé 6a i ní yi. ²⁹ O Maá na karáfáa 6a mi, wón po mu búenbúen, ó o búí máa fé 6a i Maá ní yi máa yi. ³⁰ Inén lé i Maá lée dà-kéní.»

³¹ A 6a zúifùwa ðín khiira há huua le mí i lèeka làa wo ò búe. ³² O o Yeesu wáa bía non 6a yi: «I wó mu bè-tentewá cèrèe lé i Maá pánká á mi non. A lé mu yén bío yi á mi le mí i lèekaráa mí le há huua á à búe?» ³³ A 6a bía non wo ó o Maá Dónbeení mán léra á i bío sá a yi á tonkaa ho ðímíjá yi. A mi i wé kaka á bíoráa le Inén wee là le Dónbeení lé bío á i bía le i lé le za? ³⁷ Hen ká i yí máa wé bío á i Maá wee wé, á mi yí tà i bío. ³⁸ Ká i wee wé mu, hari ká mi le mí máa tà i bióní yi, á mi pá wáa tà bío á i wee wé yi, bèra a na á mi zún kénkén le o Maá pánia làa mi, á i pánia làa wo.»

³⁹ A 6a ðín le mí i wí wo, ká a máhà porónna wá ò o díá 6a.

⁴⁰ O Yeesu bínia khú lé ho Zurudén muhú món, hen na ó o Zán lá wee bátizé 6a núpua yi, á khii kará bín. ⁴¹ Núpua cèrèe buara a cón. Ba wee bío: «O Zán yí wó hari yéréké bío dà-kéní na wee zéení le Dónbeení pánká. Ká bío búenbúen na ó o bía a ní mu ðání yi bantín lée tuiá.» ⁴² A 6a núpua cèrèe dó mí sía o Yeesu yi bín.

11

O Lazaare húmú làa véero bío

¹ Níi búí na 6a le Lazaare háa lò yí here. O Lazaare mu lé mín hínni nùwá jún, o Maate là a Mari, á wi ho Betaní lóhó yi. ² O Mari mu lé yia háa kúaa ho jiió na sámu sí o Yeesu zení wán á bínia sùukaa le mí jún-vání.* Lé wón bán za Lazaare á lò yí here. ³ O o Lazaare mu bán hínni mí nùwá jún tonkaa o búí le o vaa bío bío ká na a Yeesu yi: «Núhúso, mín bóńlo á lò yí here.» ⁴ Bío 6a vaá bía mu non o Yeesu yi, ó o bía: «Mu wámú mu yínón bío na á wé o ò hí i cén. Mu ù wé á le Dónbeení yèni á lé. Mu ù wé á le Dónbeení Za cúkú á à mi.»

⁵ O Yeesu á wa a Maate là a Mari le bán yáro Lazaare. ⁶ Eé ká bío ó o já a Lazaare wámú bío, ó o bínia wó há wizooní jún hen na ó o wi yi. ⁷ Bún món, ó o bía non mí ní-kenínia yi: «Mí bíní le wa lén va ho *Zudee káhú.» ⁸ O o ní-kenínia bía non wo yi: «Ní-karánlo, yínón bín á 6a còonia le mí i lèeka fo lé há huua á à búe le? A lé bín á ù pá wi á ù bíní va yi le?» ⁹ O o Yeesu bía non 6a yi: «Há léèrèwa píru jún lé há wi le wizon-kúure yi, táá? Ká a núpue wee varáka le wisoni yi, ò o máa húa míten, lé bío á mu khoomu wi. ¹⁰ Eé ká a núpue wee varáka ho tñahú, ò o wé húa míten, lé bío mu khoomu mia.» ¹¹ Bío ó o Yeesu bía hón bióní so wó, ó o pá bínia bía: «Wán bóńlo Lazaare duma, ká i máhà vaá síni a.» ¹² O o ní-kenínia bía:

* 10:34 Mi lorí Lení vuahú (Psaumes) 82.6 * 11:2 Mi lorí Zán vuahú 12.3

«Hen ká a dũma, se o vãmú díkã wee dé, o ò wa.»¹³ O Yeesu wí ò o bío le o Lazaare húrún. Ká a ñi-kenínia bán wee leéka le lé mu dãmú binbirí ó o bíá bío.¹⁴ O o Yeesu wãa bíá mu wéréwéré ñon 6a yi: «O Lazaare húrún.¹⁵ Bío mu yí wó yí yú mi bín á ì wee zãmaka minén bío yi, lé bío á lé bũn á à na á mi ì wioka à dérãa mi sãa mi. Mi wãa wa lén va hen na ó o Lazaare mu wi yi.»¹⁶ O o Toma na 6a wee ve làa Hénbéni á wãa bíá ñon 6a ñi-kenínia na ká yi: «Mi mún wa lén va, à vaá páani hí làa wo.»

¹⁷ Bío ó o Yeesu wã vaá zo ho Betanii lóhó yi, ó o ñá à 6a le o Lazaare nũna á yú há wizoóni bío náa.¹⁸ Ho Betanii lè ho Zeruzalæmu yí ná yi mún yi. Mu máa yí kilomæterewa bío tĩn sese,¹⁹ á 6a *zúifũwa cêrêé ló ho Zeruzalæmu yi 6uara a Maate là á Mari cõn, á wã 6ueé tẽn bío yá rã yó yúmú.²⁰ Bío ó o Maate ñá à 6a le o Yeesu bõ o 6uen, ó o ló lée sã a yahó, ò o Mari wón kará le zĩ yi.²¹ Bío ó o lée yú a, ó o bíá ñon wo yi: «Núhũso, fo ñonzon lá wi hen, se wã yá rã yó yí húrún.²² Éé ká ì zũ le há làa na ká wán pá, á bío 6úen6úen na fo ò fio le Dónbeení cõn, á le è wé.»²³ O o Yeesu bíá ñon wo yi: «Mín yá rã á à vèe.»²⁴ O o Maate bíá: «Ì zũ le ká le Dónbeení wee vèeni 6a ñi-hía ho ñimí ñá vé ñonzon, ó o ò vèe.»²⁵ O o Yeesu bíá ñon wo yi: «Inén lé yia wee vèeni 6a ñi-hía á wee na le mukáni binbirí. Yia dó mí sli mi, ó o mukáni á à kærí, hãrì à 6ãnsò hí.²⁶ A nũpue lée nũpue na dó mí sli mi á yú le mukáni binbirí, wón máa hí máa cén. Maate, fo tà bũn le?»²⁷ O o Maate bíá: «Úuu Núhũso, ì tà le fo lé *Yia le Dónbeení m̄n lera, le Dónbeení Za na ko ò o 6uen ho ñimí ñá yi.»

²⁸ Bío ó o Maate bíá bũn wó, ó o wã 6ueé von mín hĩnló wee hũm̄nkarãa: «O ñi-karánlo lée wi hen. O le ù 6uen.»²⁹ Bío ó o Mari ñá bío bíá, ó o dẽnía hĩnlon bánbãa mà a Yeesu.³⁰ Mu pãahũ ò o Yeesu lá ñin yí 6ueé zon ho lóhó yi. O wi hen na ó o Maate lée sã a yahó yi.³¹ Bío 6a zúifũwa na lá wi le zĩ yi làa Mari, á wee hĩi o sli m̄n wo ò o hĩnlon bánbãa ló, á 6a bõ a m̄n. Ba wee leéka le o bõ ò lé le búure wán á lée wá.³² Bío ó o Mari vaá dãn hen na ó o Yeesu wi yi, ó o líi 6úrã a yahó, ò o bíá ñon wo yi: «Núhũso, fo ñonzon lá wi hen, se wã yá rã yó yí húrún.»³³ Ká a Yeesu m̄n ò o wee wá, á 6a nũpua na bõ làa wo mún wee wá, á mu vã a yí làa sòobéé, ó o sò mí yahó.³⁴ O o tũara 6a yi: «Lé wen á mí nũna a yi?» A 6a bíá ñon wo yi: «Núhũso, 6uen 6uee loĩ.»³⁵ O o Yeesu yèn-caa wee lé.³⁶ A 6a zúifũwa na wi bín á wee bío: «Mi loĩ bío ó o lá wa làa wo.»³⁷ Ká 6a nũwã yèn 6úí bán 6èn wee bío: «Orén na wéera a muíi yío, á so mún lá yí dà máa hè o Lazaare hũmú le?»

³⁸ Bío 6a wee va hen na le búure wi yi, ó o Yeesu á mu wiokaa vã yi làa sòobéé. Le búure mu lée 6ó-lexhó 6úí kãhũ, á ñii pon le le hue-beeni.³⁹ O o Yeesu bíá: «Mi bĩni le huee lén bĩn.» O o Maate na lé yia húrún bán hĩnló, á bíá ñon o Yeesu yi: «O sãmu á à wé, lé bío ó o wi le búure yi yú há wizoóni bío náa.»⁴⁰ O o Yeesu bíá ñon wo yi: «Ì so yí bíá yí ñon foñ le ká fo dó ù sli mi, á fo ò mí le Dónbeení cùkú beeni le?»⁴¹ A 6a wãa bĩnia le huee lera. O o Yeesu yó dó mí yahó ho wáayi, ò o bíá: «Ì Maá, ì wee dé ù bãrákã, lé bío fo tà ñá ì floró.⁴² Ì zũ le fo wee ñí ì cõn fèéé, éé ká ì wee bío làa fo bío ká wán 6a nũpua na kĩnia mi ká bío yi, bèra a na 6a tà le lé tũnén tonkaa mi bío bon.»⁴³ Bío ó o Yeesu bíá hĩn bioni so wó, ó o bíá p̄n̄p̄n̄: «Lazaare, 6uee lé.»⁴⁴ O o Lazaare na lá húrún 6ueé ló, ká a zení là a ñini bá lè há ñin-kéniwã, á yahó pon yi. O o Yeesu bíá: «Mi fee wo, à día le o lén.»

Ba zúifũwa ñũnsã le mí ì na a Yeesu 6a à 6úe
(Matíye 26.1-5; Maaki 14.1-2; Luki 22.1-2)

⁴⁵ Bío 6a *zúifũwa na 6uara a Mari cõn m̄n bío ó o Yeesu wó, á 6a cêrêé dó mí sli wo yi.⁴⁶ Ká 6a tãhũ á 6a nũwã yèn 6úí wa vaá yú 6a *Farizlewa, á lá bío ó o Yeesu wó á fèera ñon 6a yi.⁴⁷ A 6a Farizlewa lè le *Dónbeení yankarowã ñũnsã á von mí ñinzàwa *lãndã tũia fèerowã na ká à 6a kũaa mín wán, á bíá ñon mín yi: «Wa 6èntĩn ko à wa wé bío 6úí. O ñii mu sòobãa wee wé mu yéréké biowa dãkhĩna.⁴⁸ Ká wa díã ó o wee wé mu, á 6a nũpua 6úen6úen hĩa yèrémã à dé mí sli wo yi. A ho Oroomusa ñũnsã á à hĩn ì fi wa *Dónbeení zĩ-beeni, á à 6úe wa ñipomu ñũhũ.»⁴⁹ A 6a ñi-kéni na 6a le Kayiifu, yia lé le Dónbeení yankarowã ñũhũso beeni le lúlũure mu yi, á bíá ñon 6a yi: «Mi yí zũ bío 6úí mu yi.⁵⁰ Mi so yí zũ le warén cõn á mí mu sũaaní ò o nũpue ñi-kéni hí wa ñipomu 6úen6úen bío yi à mu bè yi fennãa le?»⁵¹ O Kayiifu mu yí bíá há bioni mu mítén. Ká bío ó o lé le Dónbeení yankarowã ñũhũso beeni le lúlũure mu yi, lé bũn ñon ò o wee fèe le Dónbeení ñi-cúa ká sli, le o Yeesu ko ò o hí mín ñipomu bío yi.⁵² Mu yĩn̄n̄ bán mí dòn bío yi. O mún ko ò o hí, à le Dónbeení zãwa 6úen6úen na saawaa wi ho ñimí ñá 6úen6úen yi, ò o vã kúee mín wán, á wé le mu ñipomu dà-kéni.

⁵³ Lé bũn bío yi, á 6a zúifũwa ñũnsã bíá tò mu wán mu zon le mí ì na a Yeesu 6a à 6úe.⁵⁴ A lé bũn ñon ó o Yeesu wãa yí máa hée 6a zúifũwa tãhũ à 6a mi, ò o wã van ho lóhó 6úí na 6a le Efarayiimu, hĩa 6ó le dùure yi, á vaá kará bĩn le mí ñi-kenínia.

† 11:48 Ho pãahũ mu yi, ká ho Oroomusa pãnkã wi 6a zúifũwa wán.

⁵⁵ Hen ká 6a zúífúwa sánú na 6a le Paaki wá 6ueé dá, á 6a cèrè léka á fèn va ho Zeruzalæmu, á vaa ceé mítén á dàñ diráa ho sánú mu. ⁵⁶ Ba nùpua wee cà a Yeesu, á wee tũaka mín yi le Dónbeení zì-beení lún yi le o Yeesu mu á à yí i 6uen ho sánú díiní léé, táá o máa 6uen. ⁵⁷ Mu ù wé à le *Dónbeení yankarowá júnása lè 6a *Farizæwa á non le jii le ká yia zú hen na ó o Yeesu wi yi, á 6ánsó 6uee bío mu, á mí wii wo.

12

O Mari kúaa ho jiló na sámu sí a Yeesu zení wán

(Matiye 26.6-13; Maaki 14.3-9)

¹ Bío á ho *Paaki sánú díró ká há wízoní bío hèzín, ó o Yeesu 6uara ho Betanii lóhó, hen na ó o Lazaare wee lé yi, yia ó o vènia. ² Ba wee dí ho sánú o Yeesu bío yi bín, ó o Maate wee na ho dínló 6a nùpua yi. Bía là a Yeesu páanía kará ho dínló jùhú yi ó o Lazaare wi tñahú.

³ O o Mari 6uan ho jiló na sámu sí á yàwá here liitere sanká màní, hía wó lè mu bío 6úí na 6a le náàrè mí jii yi, á 6ueé kúaa o Yeesu zení wán, á bínía sũukaa lè mí jún-vání. A ho jiló sámu hínón sú le zii mu 6úén6úén. ⁴ O o Yeesu nì-kenínia nì-kéní na 6a le Zúdaa Isikariote, yia á à dé wo ò na, á wáa bía: ⁵ «Lée webio non 6a yí yèèraráa ho jiló mu lè wén-háani khíá-tín, á yí non 6a nì-khenia yi?» ⁶ O Zúdaa bía bũn yínón bío 6a nì-khenia bío here wo yi, ká lé bío ó o lé o kánlo. Ba 6un6ua-wári na wi o cón ó o wee lén dí. ⁷ Ká a Yeesu máhá bía: «O háa mu á ù día. Ho jiló mu ó o lá bàrá pan lè í sánía wíokaró há nùlò bío yi. ⁸ Ba nì-khenia á à keí làa mia fèèè, ká Ínén wón máa keí làa mia fèèè.»

⁹ Ba minka *zúífúwa já le o Yeesu wi ho Betanii yi, á 6a wá van bín. Mu yínón o Yeesu bío yi mí dón 6a vannáa, 6a mún wi 6a vaa mi a Lazaare na ó o Yeesu vènia. ¹⁰ A le *Dónbeení yankarowá júnása mún wáania tò le mí i na a Lazaare 6a á 6ue ¹¹ lé bío á mu lé o Lazaare mu vèeró bío yi á 6a zúífúwa cèrèè wee yèrè má dé mí sía o Yeesu yi.

O Yeesu zoró ho Zeruzalæmu lóhó yi bío

(Matiye 21.1-11; Maaki 11.1-11; Luki 19.28-40)

¹² Mu tá na lée tón, á 6a minka zámáa na 6uara ho sánú díró bío yi, á já le o Yeesu wá 6ueé zo ho Zeruzalæmu, ¹³ á 6a khó há yúkúio vónna na 6a lée dérú ho cùkú wo yi 6uan, á 6a wá lée sá a yahó. Ba wee bío bío ká pónpón: «Le ho cùkú á bío sí le Dónbeení yi. Le o Nùhũso Dónbeení wé mu bè-tentewá làa yia bò o 6uen o yèni yi, o *Isirayèle bée.» ¹⁴ O Yeesu yòora a sũnpè-bòohú 6úí, làa bío le Dónbeení bíoní vùahú biaráa mu ká síi:

¹⁵ «*Sion lóhó nĩpomu, yí zón dèè.

Loí, lé ù bée bò o 6uen,
o yòora a sũnpè-bòohú.»

¹⁶ Páahú na mu wee wé yi, ó o Yeesu nì-kenínia yí zúna mu kúará. Ká páahú na le Dónbeení léra a Yeesu yèni yi, á 6a hácírí máhá 6uara bío le Dónbeení bíoní vùahú bía a dání yi wán. A bío ho vùahú mu bía, lé bũn ó o bío wórúa.

¹⁷ Bía nònzon páanía wi là a Yeesu páahú na ó o von o Lazaare á wón vèera ló le búure yi, bán 6úén6úén wee mí bío 6a mòn tũíá. ¹⁸ Bío mún non 6a minka zámáa lée sánáa o yahó, lé bío mu yéréké bío na wee zéení le o ló le Dónbeení cón tũíá na mà á 6a já. ¹⁹ A 6a *Farizæwa wáa wee bío mún yi: «Mí yí mòn mu le, mí yí dà dèè 6úí máa wé. Ba nùpua 6úén6úén wee yèrè má bè o yi.»

O Yeesu wee bío mí hutú bío

²⁰ Bía wá 6ueé 6úaaní le Dónbeení ho Zeruzalæmu yi ho sánú díró páahú á bía yínón *zúífúwa 6úí wi tñahú. ²¹ Ba wá 6ueé 6ó a Filiipu na wee lé ho Kalilee kshú lóhó na 6a le Betesayidaa yi, á bía non wo yi: «Wa wi á wa mi a Yeesu wán.» ²² O o Filiipu wáa bía mu là a Andere, á 6a mí nùwájún wá vaa bía mu là a Yeesu. ²³ O o Yeesu bía non 6a yi: «Hia ká lé ho páahú na le Dónbeení á à lén o *Nùpue Za yèni yi. ²⁴ Le í mí ho tũíá na mia: Ká ho dínló bèere á yí dù, á mukání yí há á bío ká yí soora, á le è dín ká. Ká le mukání há, á bío ká soora, á le è há há bía na boo. ²⁵ Yia henía mí mukání bío, wón á à víní le. Ká yia yí máa catí mí mukání bío hũúu ho dímjá na ká yi, wón á à yí le mukání binbirí na máa wé. ²⁶ Yia wi ò o sá na mií, á wón bè mií. A hen na á í wi yi, á í ton-sá mún n keí yi. Yia wee sá na mií, wón á í Maá á à dé ho cùkú yi. ²⁷ Bío ká wán, á í hácírí yáara. Lé mu yén á í bío? I bío le í Maá kání mí le lónbee na à yí mí há làa na ká wán lée? Èé ká lé bũn bío yi á í jón 6uararúa. ²⁸ I Maá, zéení ù cùkú le 6a nùpua mi.» A támu 6úí sá já ho wáayi á bía: «Í zéenia í cùkú, á í pá à wíoka à zéení ho.» ²⁹ Ká 6a zámáa na dín bín já mu, á 6a le lée viohó vā. Ba 6úí 6èn le lée tonkaro na ló ho wáayi bía làa wo.

³⁰ O o Yeesu bínía bía: «Mu yínón ínén bío yi á mu támu sá jánáa. Mu lé minén bío yi.

³¹ Bío ká wán lé ho dímjá na ká nùpua cífíró páahú. Lé bío ká wán á le Dónbeení lùwárúa

ho ðímíjǎ ná na kǎ jǎhúso. ³² Kǎ Ìnén ǎa khii can le búèèní wán hóóníá yòò fǎrá, á ì wé á ǎa nùpua búenbúen á à búen Ì cǎn.» ³³ O bíá kǎ síí á zééníááa bíó ó o ò híráa síí. ³⁴ A ǎa zǎamáa bíá nǎn wo yi: «Wa zú le le Dónbeení lǎndá vǎahú yí á mu bíá le *Yíá le Dónbeení mǎn léra ko ò o kerí bín fǎèè, á ù wó kaka wee bíoráa le o *Nùpue Za ǎa ko ǎa ca le búèèní wán hóóní yòò fǎrá? A wón Nùpue Za so bèn lé o yén?» ³⁵ O o Yeesu bíá mítén bíó nǎn ǎa yi: «Mí yú mu khoodu, kǎ ho páahú na mu ù wé á yí túee. A bíó mí yú mu khoodu, á mí wáa wé varáka mu yí, á le tíbírí hǎ yí yóoka mí wán. Mu bon, yíá wee varáka le tíbírí yí á yí máa mí bíó wí o yahó. ³⁶ Mí tà dé mí síá yíá lé mu khoodu yí, páahú na mí yú mu yí, á mí wé mu khoodu nùpua.»

Bíó ó o Yeesu bíá hǎn bíoní so wó, ó o khèra vaá sà mítén ǎa yi.

Ba zúífúwa cèrèè pá pá a Yeesu bíó

³⁷ Bíó ó o wó mu yéréké bíowa cèrèè na wee zéení le o ló le Dónbeení cǎn ǎa mǎn mí cúee, kǎ ǎa pá yí dó mí síá wo yi. ³⁸ Mu wó ò o *Ezayii jǎ-cúa na ó o fèera, á jǎí sí. O bíá: «Núhúso, lé o yén yáá dó mí síí le bín-tente na wa wee bue yi?

A lé o yén ó o Núhúso zéeníá le mí pǎnká?»*

³⁹ Bíó nǎn ǎa yí dà máa táráa mu yí, lé bíó ó o Ezayii mu pá bǎnía bíá:

⁴⁰ «Le Dónbeení wó á ǎa ka lòn muíiwá,

bèra a na à ǎa wé yí mí.

Le wó á ǎa yiwa tunka

bèra a na à ǎa wé yí dàñ zúñ bíó á le wee wé.

Le wó kǎ síí bèra a na

à ǎa yí dàñ yèrémá búen le cǎn á le wéè ǎa.»†

⁴¹ O Ezayii bíá hǎn bíoní so lé bíó ó o mǎn ho cùkú na le Dónbeení á à dé o Yeesu yi, ó o bíá a bíó yi. ⁴² Èè kǎ ǎa *zúífúwa ya-díwá mí bèere tǎahú, á ǎa cèrèè jǎn pá dó mí síá o Yeesu yi. Kǎ ǎa mahá yí máa tà bíó mu wéréwéré, lé ǎa *Farizléwa bíó yi, á bǎn yí hè ǎa lé ǎa zúífúwa kǎránlò zii zoró. ⁴³ Ba wa le yèni càrò ǎa nùpua cǎn á po le yèni càrò le Dónbeení cǎn.

Yíá yí máa tà a Yeesu bíoní bíó, wón jǎhú á à sí

⁴⁴ O Yeesu bíá bíó kǎ pǎnpǎn: «Yíá dó mí síí míí, se yínǎn Ìnén Ì dòn á ǎanso dó mí síí yi. Bǎnso dó mí síí yíá tonkaa mí yi. ⁴⁵ Yíá mǎn mí, se lé yíá tonkaa mí á ǎanso mún mǎn. ⁴⁶ Ìnén ka lòn khoodu á ǎuara ho ðímíjǎ yí, bèra a na kǎ nùpue léee nùpue na dó mí síí míí, á ǎanso yí kerí le tíbírí yi. ⁴⁷ Kǎ á búí jǎ Ì bíoní ò o yí bò há yi, á mu máa wé Ìnén lé yíá á à sííní ǎanso jǎhú. Mu bon, Ìnén yí wá búee sííní ho ðímíjǎ nùpua jǎn, kǎ Ì wá búee fení ǎa. ⁴⁸ Yíá pá Ì bíó, á yí máa tà Ì bíoní yi, wón jǎhú á à sí. Hǎ bíoní na á Ì bíá lé hǎn á à sííní ǎanso jǎhú ho ðímíjǎ vé nǎnzoñ. ⁴⁹ Lé bíó á Ì yí bíá lé Ì pǎnká. Kǎ á Máa na tonkaa mí, wón mínté yíá nǎn le jǎí míí, á zéeníá bíó á Ì bíó binbirí lé ǎa nùpua. ⁵⁰ A Ì mún zú le bíó ó o wee na le jǎí á Ì hení na ǎa nùpua yi, búñ wee na le mukǎní binbirí na máa vé. Hǎ bíoní na á Ì wee bíó lé hǎa ó o Máa nǎn le jǎí le Ì bíó.»

13

O Yeesu seera mí ní-kenínia zení

¹ Sǎní ho *Paaki sǎntú díró búaká, á bíó ó o Yeesu zúna le mí léró ho ðímíjǎ yí à va mún Máa cǎn páahú dǎn, á bíá bíó sǎ yi na wi ho ðímíjǎ yí ó o wa, ó o wíokaa zéeníá le bíó mí wa láa ba ǎan síí mía.

² O Yeesu lé mí ní-kenínia lan wee dí ho ziihú jǎí. A búñ, ò o *Satǎní wó ó o Yeesu dénaló bíó wí o Zudaa na lé o Simǎn Isikariote za síí yi wó. ³ O Yeesu zú le o Máa dó mu bíó búenbúen mí níí yi. O o mún zú le mí ló le Dónbeení cǎn, á bǎnía wá à va le cǎn. ⁴ O o wǎa líí hǎn ho ðínlò jǎhú yi, á tera mí báká beení, ò o lǎ le nín-kéní can le mí kuio. ⁵ O o kúaa mu jumu le dèè búí yi, ò o wee seè mí ní-kenínia zení, á bǎn sùuka le le nín-kéní na ó o can le mí kuio.

⁶ Bíó o búee dǎn o Simǎn Piere, á wón bíá nǎn wo yi: «Núhúso, lé únén wí á ù seè Ìnén zení le?» ⁷ O o Yeesu bíá nǎn wo yi: «Bíó á Ìnén wee wé bíó kǎ wán á únén yí zú kúará. Èè kǎ fo khíí zúñ mu láa mǎn.» ⁸ O o Piere bíá: «Búee, únén máa seè Ì zení hùúu.» O o Yeesu bíá nǎn wo yi: «Kǎ Ì yí seera ù zení, á únén láa mí máa páaní bíó búí yi.» ⁹ O o Simǎn Piere wǎa bíá: «Núhúso, kǎ mu ka kǎ, á ù yí seè Ì zení mí dòn, kǎ ù seè Ì níní lé Ì jǎhú.» ¹⁰ O o Yeesu bíá nǎn wo yi: «Yíá súaa, wón bíó búenbúen wee ce. O hǎ le mí Ì seè bíó, se mu lé o zení. Míín bǎn wee ce, èè kǎ mu yínǎn mí búenbúen.» ¹¹ O Yeesu zú yíá á à dé o ò na, lé búñ te bíó ó o le ǎa búenbúen yí máa ce.

* 12:38 Mí loñ Ezayii vǎahú 53.1 † 12:40 Mí loñ Ezayii vǎahú 6.10

¹² Bío ó o sɛɛra ɓa zení wó, ó o lá mí báká beení zā ò o bíníá líí kará ho ðínlò jùhù yí, ò o wáa wee bío lè mí nì-keníníá: «Mi so zū bío á ï wó ká kúará le?» ¹³ Mi wee ve mi làa nì-kàránlo, làa Núhùso, á mí tùíá sí, ï lé o nì-kàránlo á lé o Núhùso. ¹⁴ Ká Ìnén hía sɛɛra minén zení, se minén mún ko mi wé sɛɛ mín zení. ¹⁵ I wó mu zééníá làa mia, bèra a na, à minén mún wé wé mu làa mín, làa bío á ï wóráa mu làa mia. ¹⁶ Le ï mí ho tùíá na mia: Ton-sá na po mí jùhùso wón míá. O o tonkaro na po yía tonkaa wo, wón mún míá. ¹⁷ Bío mi zū bún, ká mí wee wé mu, se mí jùná sí.»

O Yeesu le mi nì-keninia nì-ként á à dé mí ì na
(Matiye 26.20-25; Maaki 14.17-21; Luki 22.21-23)

¹⁸ O Yeesu bía: «Mu yínón mí ɓúenɓúen á ï wee bío bío. Inén lé yía zū bía á ï hueekaa. Eɛ ká bío túara le Dónbeení bioní vùahù yí ko mu wé à jii sí. Mu túara ká síi: «Yia làa mi páania dú ï ðínlò á bíníá wee fi làa mi.»* ¹⁹ I wee bío mu na mia bío ká wán ká mu bío mu ðín yí ðón, bèra a na ká mu khii ðón, à mí tà le Ìnén lé yía wi fɛɛɛ. ²⁰ Le ï mí ho tùíá na mia: Nùpue na khii ɓuan ï tonkaro sese, se lé Ìnén á ɓánsò ɓuan sese. A yía ɓuan mi sese, se lé yía tonkaa mi á ɓánsò ɓuan sese.»

²¹ Bío ó o Yeesu bía hán bioní so wó, ó o hácirí wíokaa yáara, ó o wáa bía wéréwéré: «Le ï mí ho tùíá na mia: Minén nì-kéní lé yía á à dé mí ì na.» ²² A ɓa nì-keníníá wee loŋka mín yi. Ba yí zū yía ó o wee bío bío. ²³ Mu wee wé, ò o Yeesu nì-keníníá nì-kéní, yía ó o wa, á kará ɓó á yi. ²⁴ O o Simón Piere bía làa wón lè mí níi le o tùa o Yeesu yi le lé o yén ó o wee bío bío. ²⁵ O o nì-keníníi mu ɓuera van lá á Yeesu cón, á túara a yi: «Núhùso, lé o yén fo wee bío bío?» ²⁶ O o Yeesu bía: «I zoó cì ho búurú, ká yía á ï nòn ho yi, se wón lé orén.» O o Yeesu wáa lá ho búurú zoó cá á nòn o Zúdaa na lé o Simón Isikariote za yi. ²⁷ O Zúdaa féení lè ho búurú, ó o Satání ðééníá zon wo. O o Yeesu bía nòn o Zúdaa yi: «Bío fo le fo ò wé, á ù wé fùá.» ²⁸ A ɓa nì-keníníá na ká t̄ahù á nì-kéní woon yí zū bío nòn ó o Yeesu bíaráa làa wo ká síi. ²⁹ Bío ó o Zúdaa ɓa ɓunɓua-wári wi cón, á ɓa ɓúí wee leéka le o Yeesu wi ò o bío le o vaa yá bío ɓa màkóo wi yi ho sánú bío yi. Tàá ká á Yeesu wi ò o Zúdaa mu na bío ɓúí ɓa nì-khenia yi. ³⁰ Bío ó o Zúdaa wáa fó ho búurú ká síi, ò o ðééníá hínan yòò ló. Mu wee wé à ho tá hún.

O Yeesu bin-ftnle ɓúí na ó o bía bío hentá

³¹ O Zúdaa léroó mǎndén, ó o Yeesu bía: «Hā làa na ká wán, ó o *Nùpue Za cùkú wee mi, ó o Nùpue Za mún wee zéení le Dónbeení cùkú. ³² [Ká a Nùpue Za wee zéení le Dónbeení cùkú] á le mún ñ wé ó o Nùpue Za cùkú mún ñ mi, á le è wé mu hen làa cínú. ³³ I nì-keníníá na á ï wa làa sòobɛɛ, ho páahù na á ï ï wé làa mia á yí túee. Mi khii wé è cà mi. Eɛ ká bío á ï bía nòn ɓa *zúífùwa yi, lé ɓún ɓán síi á ï mún ñ bío á ï na minén yi: Mí yí dà máa va hen na á ï wee va yi. ³⁴ I bío bin-ftnle ɓúí á ï héní ñ na mia: Mí wee warí mún. Mí ko mí wé warí mún, làa bío á ï waráa mia bío síi. ³⁵ Ká mi wa mín, á ɓa nùpua ɓúenɓúen màhá á zúri le mi lé ï nì-keníníá.»

³⁶ O o Simón Piere túara a yi: «Núhùso, lé wen á fo ò va yi?» O o Yeesu bía nòn wo yi: «Hā làa na ká wán, á fo yí dà máa bè làa mi máa va hen na á ï wee va yi. Ká fo màhá khii bè làa mi làa mǎndén.» ³⁷ O o Simón Piere bía nòn wo yi: «Núhùso, léee webio nòn á ï yí dà máa bè làa fo hā làa na ká wán? I tà á ï ï dé ï mukānī na ù bío yi.» ³⁸ O o Yeesu bía: «Fo ò tà á à dé ù mukānī ñ na Ìnén bío yi kénkén le? Le ï mí ho tùíá na foñ: Sāni o kò-bɛɛ wá, ká fo bía le fo yí zū mí hā cúa-ñn.»

14

O Yeesu lé yía lé ho wāhú

¹ O Yeesu bía nòn mí nì-keníníá yi: «Mi yí yáa mi yilera. Mí dé mi sía le Dónbeení yi, á mún dé mi sía mií. ² Wán Maá zii á hā keeníníá lùá cèrɛɛ wi yi. Ká mu lá yí bon, se ï lá yí bía le ï vaá wíokaa lùé á à ká làa mia. ³ Ká le lùé vaá wíokaa wó, á ï bini ɓueé fé mia, á mi vaa páani keeni làa mi hen na á ï keeni yi. ⁴ Mi zū ho wāhú na wee va hen na á ï wá á va yi.»

⁵ O o Toma bía nòn wo yi: «Núhùso, bío wa yí zū ù veení, á wa á zúri ho wāhú kaka?» ⁶ O o Yeesu bía nòn wo yi: «Inén lé yía lé ho wāhú, á lé ho tūíá poni ɓánsò, lé Ìnén le mukānī binbirī wee lé cón. Nùpue yí dà máa va a Maá cón ká ɓánsò yí ló ï wán. ⁷ Ká mi lá zū mi, ó o Maá á mí mún ñ zúri. Hā làa na ká wán, ó o Maá mi zū, á mɔn wo.» ⁸ O o Filiipu bía nòn o Yeesu yi: «Núhùso, zéení a Maá làa wɛn, á ɓún wáa á yí wɛn.» ⁹ O o Yeesu bía nòn wo yi: «Éee! Filiipu, Ìnén wi làa mia míana, á ù pá yí zū mi le? Yia mɔn mi, se ɓánsò mɔn o Maá. A fo ñn le ï zéení a Maá làa fo le we? ¹⁰ A le fo yí tà le Ìnén páania là a Maá ó o Maá páania làa mi lon? Hā bioní na á ï wee bío na mia á Ìnén yí te. Hā bioní mu wee lé o Maá na wi làa mi cón. Lé orén wee wé bío ó o síi va yi. ¹¹ Mi tà bío á ï bía nòn mia yi le Ìnén páania là a Maá

* 13:18 Mi loŋ Lení vùahù (Psaumes) 41.10

ó o Maá páanía làa mi. Ká bñn mía à mi pá wáa tà mu bè-wénia na á ì wó á mi mɔn bío yi. ¹² Le ì mí ho tuiá na mia: Yia dó mí sli mií, á òanso ò wé há wára na á ì wee wé òan síi. O yáá à wé hía po hñn, lé bío á ì wee va a Maá cón. ¹³ A bío búenbúen na mi wé è fio ì yèni yi á ì wé, bèra a na ò o Maá yèni lé ìnén na lé o Za pánká yi. ¹⁴ Ká mi wé flora bío búí ì yèni yi, á ì wé mu.»

O Séenilo veere naló bío

¹⁵ «Ká mi wa mi, á mi wé è bè bío á ì henía nɔn mia yi. ¹⁶ A ìnén á à fio o Maá yi, ó o na a Séenilo veere mia, ò o wé kerí làa mia fɛɛɛ. ¹⁷ O Séenilo mu lé le Dónbeení Hácírí tuiá poni òanso, dén na á ho òmíjása yí dà máa yí, lé bío á 6a yí máa mi le, á yí zú le. Minén bán zú le, lé bío le wi làa mia, á khíi kerí mia.

¹⁸ «Ì máa díá á mi máa wé lòn híimíní, ì ì bíní ì buen mi cón. ¹⁹ Hen làa cínú ká ho òmíjása máa mi mi, ká minén bán ñ mi mi, lé bío á le mukání binbirí wi mií á minén le mukání binbirí mún ñ wé yi. ²⁰ Ká mu páahú khíi òn, á mi ì zúrí le ìnén páanía lé ì Maá, á minén páanía làa mi, á ìnén páanía làa mia. ²¹ Yia wee pa ì bíoní na á ì bò henía bío, á wee bè há yi, wón lé yia wa mi. Ì Maá á à warí yia wa mi, á ìnén mún ñ warí òanso, á wé è zéeni ìten làa wo.»

²² O o Zudaa, yia wi mí òn làa Zudaa Isikariote, bíá nɔn wo yi: «Fo ò wé kaka à zéeni ùten làa wen ká fo máa zéeni ùten le ho òmíjása?» ²³ O o Yeesu bíá nɔn wo yi: «Yia wa mi, wón wee bè bío á ì wee bío yi. Ì Maá á à warí òanso, á ì Maá làa mi á à buen òanso cón, á òueé kerí làa wo. ²⁴ Yia yí wa mi, wón yí máa bè ì bíoní yi. Há bíoní na á ì wee bío ká yí ló ìnén ì bèere yi. Mu lé ì Maá na tonkaa mi á há ló yi.

²⁵ «Ì bíá bío ká nɔn mia ho páahú na á ì wi làa mia. ²⁶ Ee ká a Séenilo na lé le Dónbeení Hácírí, díó o Maá Dónbeení á à tonka ì yèni yi, dén wé è kení mia le mu bío búenbúen, á à bíní ì leéka mia le mu bíowa búenbúen na á ì bíá nɔn mia.

²⁷ «Ì wee lén, ká ì máhá a na ho hээрà mia. Ì hээрà lé hía á ì wee na mia. Ho wi mí òn le ho òmíjása hээрà. Mi yí le mi yilera yáa. Mi yí zón. ²⁸ Mi já à ì bíá le ì wee lén, ká ì bíní ì buen mi cón. Mi lá wa mi, se bío á ì bíá le ì va a Maá cón á mi sía lá à wa bío yi, lé bío ó o Maá po mi. ²⁹ Ì bíá mu nɔn mia há làa na ká wán, ká mu bíowa mu wéró òn yi òn, bèra a na, ká mu khíi òn, à mi wíoka dé mi sía mií. ³⁰ Ì máa bíní máa bío bíoní cèrèè làa mia, lé bío á ho òmíjása na ká jùhúso wá a buen. O yí yú pánká ì wán. ³¹ Ee ká ho òmíjása ko 6a zúrí le ì wa a Maá, á bío ó o bò henía nɔn mií lé bñn á ì wee wé. Mi líi híní, mi wa lén hen.»

15

O Yeesu lé ho èrèzén vñdèe binbirí

¹ O Yeesu bíá: «Ìnén lé ho èrèzén vñdèe binbirí, ká ì Maá lé ho èrèzén vñdèe òanso. ² Ká lakahó lé lakahó na can mií à ho yí máa ha, ó o ò kúii ho. Ká hía wee ha, hñn búenbúen ó o wee kí, á há wíoka wé há le mí soóbèe. ³ Làa bñn síi á minén òenía wee ce wó lòn lakara na 6a kú ì káránlò na á mi tà yi bío yi. ⁴ Mi páaní làa mi, á ì mún ñ páaní làa mia. Lakahó yí dà máa ha bíá ká ho yí can le vñdèe yi. Làa bñn síi, ká minén mún yí páanía làa mi, á le Dónbeení Hácírí bíá máa kerí mia.

⁵ «Ìnén ká lòn vñdèe, ká minén ká lòn lakara. Yia páanía làa mi, á ìnén páanía làa wo, á wón òanso á le Dónbeení Hácírí bíá á à kerí yi cèrèe. Ìnén bío níi mia, á mi yí dà òee woon máa wé. ⁶ Yia yí páanía làa mi ká lòn vñdèe lakara na 6a kúiora léé kúaará. Ká há lakara mu hon à 6a khúii há bè mín wán à dé ho òshú yi cíí. ⁷ Ká mi páanía làa mi, á wee bè ì bíoní yi sese, á bío mi wee cá, á mi fio, á mi ì yí mu. ⁸ Ká le Dónbeení Hácírí bíá wi mia cèrèe se mu wee zéeni le mi lé ì ní-kenínia binbirí, á 6a núpua búenbúen á à mi ì Maá cùkú mu bío yi. ⁹ Làa bío ó o Maá waráa mi, lé bñn òan síi á ìnén mún waráa mia. Mi páanía làa mi, á mi ì wíoka á zúrí bío á ì waráa mia. ¹⁰ Ká mi wee bè bío á ì bò henía yi, se mi páanía làa mi á mi ì zúrí bío á ì waráa mia bío, làa bío ìnén páanía là a Maá á zú bío ó o waráa mi, lé bío á ì bò bío ó o bò henía yi.

¹¹ «Ì bíá bñn nɔn mia, bèra a na à ìnén sí-wee òan síi á kerí mia, á mi sí-wee jii sí. ¹² Bío á ì hení á à na mia lé bío ká: Mi warí mún làa bío á ì waráa mia bío síi. ¹³ Núpue na dà à warí mín bñnlowá á à porí yia nɔn mi mukání 6a bío yi wón mi. ¹⁴ Ká mi wee bè bío á ì bò henía nɔn mia yi, á mi ì wé wán bñnlowá. ¹⁵ Ì wáa máa bíní máa ve mia làa ton-sáwá, lé bío ó o ton-sá yí zú bío 6a jùhúso wee wé. Mi lé wán bñnlowá, lé bío á bío ó o Maá bíá nɔn mií búenbúen á ì fèera nɔn mia. ¹⁶ Minén yí lera mi. Ìnén lé yia hueekaa mia á tonkaa, á mi lén vaa wé há wára na se, hía le Dónbeení Hácírí bíá wee mi yi, á bío á à míá, bèra a na ká bío mi wee fio o Maá cón ì yèni yi à mi yí mu. ¹⁷ Bío á ì wíoka á hení á à na mia lé bío ká: Mi warí mín.»

Ho òmíjása jina a Yeesu le mí ní-keninia

¹⁸ «Ká ho ðímjńása jina mia, à mi zńrń le 6a jina mi ló mia. ¹⁹ Ká minén lè ho ðímjńása lá léé dà-kénń, á 6a lá à wań mia láa bńo 6a waráa bńo bńo sá 6a yi. Bńo nńn á ho ðímjńása jinanáa mia, lé bńo á ĩ hueekaa mia á mi wi mí ðòn láa ba. Mi bńo wáa yń sá ho ðímjńa yi. ²⁰ Mi liinń mi háćńrń bńo á ĩ bńa nńn mia wán: «Ton-sá na po mi jńhńso wón mia.» Ká ĩnén á 6a beera lò, á minén á 6a mún ñ beé lò. Ká 6a bò bńo á ĩ káránna láa ba yi, á 6a mún ñ bè minén káránlò yi. ²¹ Ee ká lé ĩnén bńo yi á 6a wé è beeráa mi lò, lé bńo 6a yń zń yńa tonkaa mi. ²² Bńo á ĩ 6uara á 6ueé bńa láa ba á 6a pá, lé bńn nńn á mu bè-kohó bńo wee mń léera 6a yi. A bńo ká wán, á 6a wáa yń dà máa bńo le mí yń zń mu. ²³ Yńa jina mi, se wón mún jina ĩ Maá. ²⁴ ĩ lá yń wó wará na á ñń-veere yń dà máa wé huúu 6a ðahń, á se bè-kohó bńo máa mń máa léé 6a yi. Ee ká bńo 6a mń mu mí 6uee, á 6a pá jina ĩnén, á jina ĩ Maá. ²⁵ Ee ká bńo túara 6a lánda yi á ko mu wé à jńi sí: «Ba jina mi ká mu jńhń jńnń mia.»*

²⁶ «O Séenńlo kńń 6uen. Orén lé le Dónbeenń Hácńrń túńa poni 6ńnsó. ĩ ĩ tonka a, ó o ò lé ĩ Maá 6ń á à 6uen. Ká a kńń 6uara ó o 6uee mń ho túńa ĩ jńi. ²⁷ A minén mún wé è mń ho túńa ĩ jńi, lé bńo mi wi láa mi háń ĩ tonlò 6úakáró páahń.»

16

¹ «ĩ wee bńo bńn na mia á mi yń bńń ĩ mńn. ² Mi káránlò zńń zoró á 6a kńń wé è hè láa mia. Háń páahń 6úń kńń dá, á bńa wee 6úe mia pá à leeka le mí wee sá na le Dónbeenń yi ká sí. ³ Ba á wé mu lé bńo 6a yń zń a Maá Dónbeenń, á mún yń zń ĩnén ⁴ Ká ĩ wee bńo mu láa mia bera a na ká 6a kńń hńnńn wee wé mu, á mi bńń leeka le ĩ bńa mu nńn mia. ĩ tonlò 6úakáró páahń, á ĩ yń bńa mu láa mia, lé bńo á ĩ lá wi láa mia.»

Le Dónbeenń Hácńrń bè-wénia

⁵ «Há laa na ká wán, á ĩ bńńa wee va yńa tonkaa mi 6ńń, á mi ðahń á ñń-kénń ká yń túara mń le lé wen á ĩ wee va yi? ⁶ Ee ká lé bńo á ĩ bńa mu nńn mia lé bńn wee va mia. ⁷ Ká mu 6en lé ho túńa á ĩ mí á à na mia: Mu sńaanń minén 6ńń á ĩ len. Ká ĩ yń wá, ó o Séenńlo máa 6uen mi 6ńń. Ee ká ĩ van, á ĩ ĩ tonka a ó ò 6uen mi 6ńń. ⁸ Ká a kńń 6uara, ó o 6ueé zéenń lè ho ðímjńása le 6a wee vńńń mńten mu bè-kora, láa bńo téréńna, le le Dónbeenń cíńń bńo ðáńń yi. ⁹ O ò zéenń le 6a wó mu bè-kohó, lé bńo 6a yń dó mí sńa mń. ¹⁰ O ò zéenń le ĩ téréńna bńo á ĩ wee va a Maá 6ńń á mi máa bńńń máa mi mi bńo yi. ¹¹ Le Dónbeenń cíńń bńo ðáńń yi, ó ò zéenń le le Dónbeenń ðeńńa cíńńo ho ðímjńa na ká jńhńso á síńńa jńhń.

¹² «Bńo 6eńeé á ĩ lá wi á ĩ bńo na mia, ká ĩ ðńń máa bńo mu lé bńo mu here po mia. ¹³ Ká le Dónbeenń Hácńrń túńa poni 6ńnsó kńń 6ueé ðń, á le è wé á mi ĩ zńrń le Dónbeenń túńa poni 6úen6úen. Há bńńń na le è bńo máa lé lerén mí beere 6ńń. Ká bńo le jń ĩ 6ńń 6úen6úen lé bńn á le kńń bńo, á à bue bńo ko á mu 6uen bńo. ¹⁴ Le è zéenń ĩ 6úńń lé bńo le è lá bńo á ĩ le le zéenń á à bue è na mia. ¹⁵ Bńo bńo sá a Maá yń 6úen6úen bńo sá mń, lé bńn nńn á ĩ wee bńoráa mu na mia le le è lá bńo á ĩ le le zéenń 6úen6úen á à bue è na mia.»

Mi yara séro mń mi sńa á à wa

¹⁶ «Hen láa 6ńń ká mi máa mi mí, ká 6ńń bńn mńn á mi ĩ bńń ĩ mi mi.» ¹⁷ O o ñń-kenńńa nńwá yen wee bńo mńn yi: «Bńo ká kúará léé webńo coon? O bńa: «Hen láa 6ńń ká mi máa mi mí, ká 6ńń bńn mńn á mi ĩ bńń ĩ mi mi» láa bńo ó o bńńa bńa: «Bńo á ĩ wee va a Maá 6ńń.» ¹⁸ Ho 6ńń na ó o wee bńo bńo kúará léé webńo? Wa 6eńńń yń zń bńo ó o wee bńo.»

¹⁹ Bńo ó o Yeesu zńna le 6a wń 6a túa wo yi, ó o bńa nńn 6a yi: «Bńo á ĩ bńa le hen láa 6ńń ká mi máa mi mí, ká 6ńń bńn mńn á mi ĩ bńń ĩ mi mi, lé bńn bńo yń á mi wee túakaráa mńn yi le? ²⁰ Awa, le ĩ mń ho túńa na mia: Mi kńń wé è wá ká mi ĩ zńnzurá ká ho ðímjńása bán wee zámaka. Mi yara kńń sè, eé ká mi yara séro mu máhá á à yèrémá à wé le sí-wee. ²¹ Hen ká a háa wee te á mu wé le lńbnee o wán hńn páahń so yi. Ká a ton wó, ò o síń wa, lé bńo ó o yń a kńńkúza. O wé nńnsá le lńbnee na yń a yi. ²² Minén mún bńo ka ká. Bńo ká wán, á mi yara sò, eé ká ĩ bńń ĩ mi mia, hńn páahń so ká mi sńa á à wa. Dén sí-wee so á nńpue máa hè yń láa mia. ²³ Ká ðen wizonle so kńń ðń, á mi máa bńńń máa túa mń láa bńo 6úń. Le ĩ mń ho túńa na mia: Bńo 6úen6úen na mi kńń flo o Maá 6ńń ĩ yèńń yi ó o ò na mia. ²⁴ Mń lá ðńń yń flora bńo 6úń ĩ yèńń yi. Mi wé flo, á mi ĩ yń, bera a na à mi sí-wee jńń sí.

²⁵ «ĩ wá há wáńo á bńaráa bńo ká 6úen6úen nńn mia. Ká páahń 6úń kńń dá, ká ĩ máa wé è wá wáńo máa na mia. ĩ kńń wé è bńo bńo bńo cńan o Maá wérewérewé á à na mia. ²⁶ Ká hńn páahń so kńń ðń, á mi wé è flo o Maá Dónbeenń yń ĩ yèńń yi. ĩ máa bńo máa na mia le ĩ wé è flo o Maá mu yi mi bńo yi. ²⁷ Mu bon. O Maá Dónbeenń mí beere wa mia, lé bńo mi wa mi á tà le ĩ ló a 6ńń bńo bon á 6uara. ²⁸ ĩ ló a 6ńń á 6uara ho ðímjńa yi. Bńo ká wán, á ĩ wee lé ho ðímjńa yń á à bńń ĩ va a Maá 6ńń.» ²⁹ O o ñń-kenńńa bńa nńn wo yi: «Ó, o! Fo máhá wáa wee bńo láa wen wérewérewé ká fo máa wá wáńo. ³⁰ Bńo ká wán, á wa wáa zń le fo zń mu bńo

* 15:25 Mi loń Lenń vnańh (Psaumes) 35.19; 69.5

buénbuén. U makóo mia á ù pa le o búí tùa fon. Bún lé bio non á wa tà le fo ló le Dónbeení cón bio bon.» ³¹ O o Yeesu bía non 6a yi: «Mi tà mu há laà na kà wán le? ³² Ee ká ho páahú lua, ho yáá 6ueé dán wó, ká mi ì kénáá á à lén mún núná yi á à dia mi ì dòn. Ee ká ì mia ì dòn, o Maá Dónbeení wi làa mi. ³³ I bía bún buénbuén non mia bèra a na à mi yí ho hээрà mi páaníló làa mi bio yi. Mi lò ò be ho ðmíjná pánká-súmáa nii yi, ee ká mi hení mi sia, lé ì dáina há.»

17

O Yeesu floró na ó o wó

¹ Bio ó o Yeesu bía ká sii wó, ó o hoonia mí yahó ho wáayi, ò o bía: «Ì Maá, ho páahú dán. Wé zéeni ínén na lé ù Za cùkú, bèra a na à ínén èn mún wé zéeni únén cùkú. ² Fo non ho pánká mií 6a núpua búenbuen wán bèra a na à ì dani nanáa le mukáni binbirí na máa vé bía búenbuen na fo kàrafáa mií yi. ³ Le mukáni binbirí na máa vé lé à 6a zúñ únén na lé le Dónbeení binbirí na bán sii mia, à zúñ ínén Yeesu *Krista na fo tonkaa. ⁴ I wó á 6a núpua non ù cùkú ho tá wán ho tonló na fo le ì sá á ì sá á ho jii sú bio yi. ⁵ I Maá, bio ká wán, á ù wé le ì bini yí ho cùkú ù nisáni, hía á ì yú lé ho yahó ká bio búí ðñ yí léra.» ⁶ «Ì zéenia ù bio lé 6a núpua na fo hueekaa ho ðmíjnáa tiahú á kàrafáa mií. Ba bio sá fon, ká fo kàrafáa 6a mií, á 6a bò ù bioní yi. ⁷ Bio ká wán á 6a zú le bio búenbuen na fo non mií á ló únén ù beere cón. ⁸ Mu bon. Há bioní na ù non mií lé hía á ì fèera non 6a yi. A 6a tà há yi. A 6a zúna kénkén le ínén ló ù cón guara, á tà le únén lé yia tonkaa mi.

⁹ «Ì yí máa fio fon ho ðmíjnáa búenbuen bio yi. Bía fo kàrafáa mií lé bán á ì wee fio bio yi, lé bio 6a bio sá fon. ¹⁰ Bía búenbuen na bio sá mií á bio sá fon, á bía búenbuen na bio sá fon á mún bio sá mií, á ì cùkú wee mi 6a yi. ¹¹ Inén biniáa wee búen ù cón, ì wáa máa keí ho ðmíjná yi, ká barén bán wi ho yi. I Maá na bán sii mia, pa 6a yi lé ù pánká, hía fo non mií, bèra a na à 6a wé le dà-kéni làa bio á únén làa mi lé le dà-kénináa. ¹² Bio á ì hía wi làa ba, á ì wó á 6a bò bio á únén karáa yi, ù bio na fo le ì zéeni. I pan 6a bio á hari ní-kéni yí wúnun, ká mu yinri yia ko ò o ví, bèra a na à bio túara le Dónbeení bioní vuhú yi à jii sí. ¹³ Há laà na ká wán á ì biniáa wee búen ù cón, ká bio á ì pá wi ho ðmíjná yi, á ì wee bio há bioní na ká búenbuen, bèra a na à barén mí beere yí le sí-wee na á ì yú á le jii sú bán sii. ¹⁴ U bioní á ì fèera non 6a yi. Ká ho ðmíjnáa máhá jina 6a, lé bio 6a bio yí sá ho ðmíjná yi làa bio á ínén bio yí sánáa ho yi. ¹⁵ I yí le ù lén 6a ho ðmíjná yi, ká ù máhá káni 6a o *Satáni nii yi. ¹⁶ Ba bio yí sá ho ðmíjná yi làa bio á ínén bio yí sánáa ho yi. ¹⁷ I Maá, wé á 6a bio sí fon búenbuen ù túiá poni pánká yi. Mu bon, ù bioní lé ho túiá poni. ¹⁸ Bio fo tonkaa làa mi ho ðmíjná yi, lé bún á ì mún wee tonkaráa barén ho yi. ¹⁹ Inén ì beere non iten fon búenbuen 6a bio yi, bèra a na à barén èn mún na míten fon búenbuen ù túiá poni pánká yi.

²⁰ «Ì yí máa fio fon bía dó mí sia mií bio yi mí dòn. Ká bía á à dé mí sia mií 6a bioní pánká yi, á ì mún wee fio bio yi. ²¹ I wee fio fon bèra a na à 6a búenbuen wé le dà-kéni. I Maá, làa bio á únén páania làa mi, á ínén páania làa fo, mún wé le barén páani làa wen, bèra a na à ho ðmíjnáa zúñ le lé únén tonkaa mi. ²² Bio fo wó ù cùkú wee mi mií, lé bún bán sii á ì mún wó ù cùkú mu wee mi 6a yi, bèra a na à 6a wé lé dà-kéni làa bio á ínén làa fo lée dà-kénináa. ²³ Mu bon, ínén páania làa ba, á únén páania làa mi. Bún wó bèra a na à 6a páaníló làa wen jii sí, á ho ðmíjnáa zúñ le lé únén tonkaa mi, á fo wa 6a làa bio fo waráa mi. ²⁴ I Maá, bía fo kàrafáa mií á ì wi à 6a keí hen na á ínén ñ keí yi, bèra a na à 6a mi ì cùkú, ho cùkú na fo dó mií lé bio fo wara mi ká ho ðmíjná ðñ yí léra. ²⁵ I Maá na téréna, ho ðmíjnáa yí zú fo, ká ínén wón zú fo, á bía fo kàrafáa mií zú le lé únén tonkaa mi. ²⁶ I zéenia ù bio làa ba á 6a zú fo. I pá à wóka wé è zéeni mu làa ba, bèra a na à bio fo wa le ínén, á dén wamini so mún wé mi barén yi, á ínén làa ba páani.»

18

O Yeesu wíiro bio

(Matiye 26.47-56; Maaki 14.43-50; Luki 22.47-53)

¹ Bio ó o Yeesu flora wó, ó o Yeesu lé mí ní-keninia hínon ló lée wá, á vaá káa ho Sedoron bonconí. Vinsla guahó búí wi bín ó o vaá zon yi làa ba. ² O Zudaa na à dé o ò na zú ho lahó mu. Lé bio ó o Yeesu lá dán buen bín le mí ní-keninia. ³ Ho *Oroomu dásiwá kuure lé 6a parowá na 6a yankarowá núnása lé 6a *Farizéwa tonkaa, lé bán ó o Zudaa mu wáa dú yahó guararáa há vinsla guahó mu yi. Ba núpua mu guan há fntéena, lé há káani na 6a zánia, lé há fio sía. ⁴ Bio ó o Yeesu zú bio á à sá a yi búenbuen, ó o vá 6ueé 6ó 6a yi, ò o túara: «Lé o yén mi wee cá?» ⁵ A 6a bía non wo yi: «Lé o Yeesu, o Nazareete nii.» O o Yeesu le mu lé mínén. Bún wee wé ká a Zudaa na dó a non wi bín làa ba. ⁶ Bio ó o Yeesu bía le mu lé mínén, á 6a ló lé mí mún á lée lüorá. ⁷ O o Yeesu túara 6a yi mu cúa-jun nii le lé o yén á 6a wee cá. A

6a le lé o Yeesu, o Nazar^εeste n̄ii. ⁸O o Yeesu bía n̄on 6a yi: «ī mà mu n̄on mia le mu lé ínén. A b̄io mu lé ínén mi wee cà, á mi wáa díá bía kà le 6a lén.» ⁹O Yeesu bía b̄un bèra a na à le b̄ioní na ó o bía à n̄ii sí: «Bia á ù kàràfáa m̄ii, á hàrì n̄i-kéní á ī yí v̄iinía.» ¹⁰Mu wee wé ò o Siman Piere 6uan ho khà-tóní. O o d̄enía dò ho, á hà lè le *Dónbeení yankarowá p̄úh̄tso beení ton-sá n̄in-tiání jikāah̄tú kúio. O ton-sá mu yèni 6a le Malekuusi. ¹¹O o Yeesu bía n̄on o Piere yi: «Dé ù khà-tóní mí lóorè yi. Fo wee leeka le 1 máa tà le lònbee na á ī Maá le le yí mi lon?»

Ba 6uan o Yeesu vannáa o Aana c̄s̄n
(Matiye 26.57-58; Maaki 14.53-54; Luki 22.54)

¹²A 6a dásíwá lè mí p̄úh̄tso, lè 6a *zúifùwa p̄únása parowá wáa w̄iira a Yeesu á can. ¹³A yía 6a 6uan wo vannáa c̄s̄n ho yahó lé o Aana. O Aana mu lé o Kayiifu 6án hio báa. Wón Kayiifu so lè le *Dónbeení yankarowá p̄úh̄tso le lúlùture mu yi. ¹⁴Lé orén h̄ia zéenia 6a zúifùwa p̄únása, le mu s̄taani ò o n̄upue n̄i-kéní hí mu n̄ipomu 6úen6úen b̄io yi.

O Piere p̄á le mí yln̄or̄t o Yeesu n̄i-ken̄in̄ii
(Matiye 26.58, 69-70; Maaki 14.54, 66-68; Luki 22.55-57)

¹⁵O Siman Piere lè mí ninza n̄i-ken̄in̄ii 6úí b̄ò a Yeesu m̄ón. O n̄i-ken̄in̄ii mu lè 6a yankarowá p̄úh̄tso zú m̄in. Lé b̄un n̄on ó o d̄arina yòó zonnáa 6a yankarowá p̄úh̄tso z̄i-beení lún yi là a Yeesu. ¹⁶O o Piere wón d̄in ho kh̄uh̄h̄ ho z̄uān̄ii. Ká a n̄i-ken̄in̄ii na so, yía lè le Dónbeení yankarowá p̄úh̄tso zú m̄in, wón b̄inia yòó ló á lée bía là a ton-sá h̄aa na pan ho z̄uān̄ii, ò o fó a Piere zonnáa. ¹⁷O o ton-sá h̄aa na lá pan ho z̄uān̄ii wáa t̄uara a Piere yi: «Ūnén so yln̄or̄t o n̄ii mu n̄i-ken̄in̄ii 6úí le?» O o Piere bía: I yln̄or̄t o n̄i-ken̄in̄ii 6úí. ¹⁸B̄io le t̄en̄í wí, á 6a ton-sáwá lè 6a parowá z̄ánia h̄a h̄a wee huee, ó o Piere m̄un p̄aan̄ia wee huee làa ba.

O Aana t̄uakaa o Yeesu yi
(Matiye 26.59-66; Maaki 14.55-64; Luki 22.66-71)

¹⁹Le Dónbeení yankarowá p̄úh̄tso wee t̄uà o Yeesu yi, là a n̄i-ken̄inia b̄io làa b̄io ó o wee k̄arán lè 6a n̄upua d̄ání yi. ²⁰O o Yeesu bía n̄on wo yi: «ī bía mu wéréwéré 6a z̄aamaa yahó. P̄aah̄tú lée p̄aah̄tú, á ī lá wee wé k̄arán 6a n̄upua 6a zúifùwa k̄aránlò z̄in̄í yi lè le *Dónbeení z̄i-beení lún yi, hen na 6a zúifùwa wee wé k̄úee m̄in wán yi. I yí sá iten yí wóráa b̄io 6úí. ²¹Lée webio n̄on fo wee t̄uàráa m̄i? T̄uà bía p̄á ī b̄ioní yi. B̄an zú b̄io á ī bía.»

²²B̄io ó o Yeesu bía b̄un, á 6a parowá n̄i-kéní 6úí na d̄in o n̄isání dó a sáahó yi, ò o bía n̄on wo yi: «Lé làa b̄un á ù ko á ù b̄io s̄n̄aa le Dónbeení yankarowá p̄úh̄tso le?» ²³O o Yeesu bía n̄on wo yi: «Ká ī bía khon, á ù zéeni hen na á ī bía khon yi. Ká ī 6èn bía se, á lée webio n̄on á fo v̄inanáa m̄i.» ²⁴O o Aana wáa le 6a 6ua a Yeesu varáa le Dónbeení yankarowá p̄úh̄tso beení Kayiifu c̄s̄n ká a p̄a can.

O Piere t̄in p̄á le mí yln̄or̄t o Yeesu n̄i-ken̄in̄ii
(Matiye 26.71-75; Maaki 14.69-72; Luki 22.58-62)

²⁵B̄un wee wé ká a Siman Piere p̄á wí ho lahó d̄à-kéní na ó o lá wi yi á wee huee ho d̄sh̄t. O o 6úí bía n̄on wo yi: «Ūnén so yln̄or̄t o n̄ii mu n̄i-ken̄in̄ii 6úí le?» O o Piere p̄á ò o bía: «īnén yln̄or̄t o n̄i-ken̄in̄ii.» ²⁶B̄un m̄ón á le *Dónbeení yankarowá p̄úh̄tso beení ton-sá n̄i-kéní na te m̄in làa yía ó o Piere hà jikāah̄tú kúio á bía n̄on wo yi: «ī so yí m̄on fo là a n̄ii mu h̄a v̄ins̄la 6uahó yi le?» ²⁷O o Piere t̄in p̄á mu. Mí lahó yi ó o k̄ò-b̄ε wá.

Ba 6uan o Yeesu vannáa o Pilaate c̄s̄n
(Matiye 27.1-2, 11-14; Maaki 15.1-5; Luki 23.1-5)

²⁸Ba *zúifùwa p̄únása wáa fó a Yeesu o Kayiifu c̄s̄n vannáa o *Oroomu n̄ii *Pilaate z̄i-beení yí, yía ho Oroomu b̄εε b̄ará ho Zudee k̄sh̄t p̄úh̄t wán. Mu wó h̄a tá-tia yi. Bía b̄ò là a Yeesu mí b̄εere yí zon le z̄ii yi. Lé b̄io 6a wí 6a 6ua m̄iten sese le Dónbeení yahó á d̄iráa ho Paaki s̄ánú ká 6a wee ce. ²⁹Lé b̄un te b̄io ó o Pilaate lóráa 6a c̄s̄n ho kh̄uh̄h̄ á lée t̄uara 6a yi: «Lé mu yén á mi le o n̄ii mu wó khon b̄io yi?» ³⁰A 6a bía: «O lá yí wó yí khon se wa yí 6uan wo yí 6uararāa ù c̄s̄n.» ³¹O o Pilaate bía: «Mí b̄iní lén làa wo. Mí waa cítí o à héha lè m̄i lándá.» A 6a bía: «Mí yí n̄on n̄ii wen le wa 6úe n̄upue.» ³²Mu wó ká s̄ii à le b̄ioní na ó o Yeesu bía á zéeníanáa b̄io ò ò h̄irāa s̄ií, à n̄ii sí.*

³³O o Pilaate wáa yèrēmáa yòó zon le z̄i-beení yi ò o le 6a 6ua a Yeesu 6úee zoráa. B̄io ó o Yeesu 6úee zon ó o t̄uara a yi: «Lé ūnén lé 6a zúifùwa b̄εε le?» ³⁴O o Yeesu bía n̄on wo yi: «Fo z̄ūna mu ūten bía lée, t̄áá lé 6a 6úí bía ī blo n̄on fon?» ³⁵O o Pilaate bía: «īnén so lée zúifú le? M̄in s̄ií n̄upua lè m̄in yankarowá p̄únása lé bía dó fo ī n̄ii yi. Lée webio á fo wó?» ³⁶O o

* 18:32 Hen ká 6a zúifùwa le mí ì 6úe o n̄upue, á 6a leeka a lè h̄a huaa. Ká ho Oroomusa le mí ì 6úe o n̄upue, á 6a 6úee wo ho kúrúwá wán.

Yeesu bía nɔn wo yi: «ĭ béenĭ bio yí sá ho dímĭná na ká yi. Ká mu bio lá sá ho dímĭná na ká yi, se 1 nùpua lá á hĭní í fi há fio á ĭ yi yí zo 6a zúífùwa júnása nĭní. Èe ká 6ùéé, ínén béenĭ yínán ho dímĭná na ká béenĭ.» ³⁷ O o Pilaate bía nɔn wo yi: «Á fo lé o béé lon, táá?» O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Lé únén ũten bía mu, í lé o béé. Í 6ueé ton ho dímĭná yi á zéení ho túiá poni lé 6a nùpua. Yia bio sá ho túiá poni yi wón wee jí bio á ĭ wee bio.» ³⁸ O o Pilaate túara a yi: «Túiá poni lée webio?»

(Matiye 27.15-31; Maaki 15.6-20; Luki 23.13-25)

Bio ó o bía bŭn vó ó o tŭn ló lée yú 6a zúífùwa á bía nɔn 6a yi: «ĭnén cŭn ó o nŭi mu yí wó yí khon bio woon yi. ³⁹ Hen ká ho *Paaki sánú sansan dŭn, á mi le í lén o kásó nŭi búí díá. Awa, á mi wí á 6a zúífùwa béé lé yia á ĭ díá le?» ⁴⁰ A 6a wee bio na a yi ká 6a wáamaka: «Búé! Yí díá wón. O Barabaasi lé yia á ũ lén díá.» O o Barabaasi jɔn hía lé o nĭ-káanii.

19

¹ O o *Pilaate wáa nɔn le jii 6a dásíwá yi le 6a 6ua a Yeesu lée ha le há lábàani. ² Ba dásíwá mu tá ho kírĭ lè há kíkara á dó a jùhŭ yi, á 6a zĭnĭa wo lè ho kán6un muhđ. ³ Ba wee 6uee đŭn o yahó ká 6a bío: «*Zúífùwa béé, Foó!» Ká 6a á dé o sáara yi.

⁴ O o Pilaate tŭn zoó ló mí zĭi yi, á lée bía nɔn 6a zúífùwa yi: «Àwa, 1 bía le 6a 6ua a 6uee léráa á mi zŭrĭ le ínén cŭn o nŭi mu yí wó yí khon bio woon yi.» ⁵ O Yeesu 6a wáa 6uan lóráa ho khŭuhŭ, ká há kíkara kírĭ wi o jùhŭ yi, á mún zá ho kán6un muhđ. O o Pilaate bía nɔn 6a zúífùwa yi: «Lé o nŭi mu na wáa.» ⁶ Bio 6a yankarowá júnása le 6a parowá mɔn o Yeesu á 6a wee bío pŭnpŭn: «Búee wo ho *kürŭwá wán! Búee wo ho kürŭwá wán!» O o Pilaate bía nɔn 6a yi: «Minén mi béere wáa fé o vaa búee ho kürŭwá wán. Inén cŭn ó o nŭi mu yí wó yí khon bio woon yi.» ⁷ A 6a zúífùwa bía nɔn wo yi: «Warén lándá yi, ó o nŭi mu ko le ho 6úero lé bio ó o le mí lé le Dónbeenĭ Za.»†

⁸ Bio 6a bía ká wiokaa zánĭa o Pilaate láa sòobée. ⁹ O o wáa bò mín lá a Yeesu yóó zon le zĭ-beenĭ yi, á zoó túara a yi: «Lée wen únén wee lé yi?» O o Yeesu yí dó mí jii wo yi. ¹⁰ O o Pilaate wáa bía nɔn wo yi: «Éee! Lé ínén á fo le fo máa bíoráa le? Fo so yí zŭ le ũ díaró táá ũ 6úeeró ho kürŭwá wán 6án pánká wi ínén cŭn le?» ¹¹ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Fo yí dá máa yí pánká ínén wán, ká le Dónbeenĭ yí nɔn ho foŭ. Lé bŭn nɔn á yia dó mí ũ nŭi yi wékheró 6úaa á po únén wékheró.»

¹² A lá bŭn jii wán ó o Pilaate wáa wee cá bio ó o ò díaráa o Yeesu ó o ò lén. Ká 6a zúífùwa wiokaa wee bío pŭnpŭn: «O nŭi na ká á fo díá ó o wá se fo yínán ho *Oroomu béé 6án bŭnlo. Nŭpe na le mí lée béé se wón wee penka le ho Oroomu béé.» ¹³ Bio ó o Pilaate já hŭn bíonĭ so, ó o le 6a 6ua a Yeesu léráa ho khŭuhŭ á vaá đĭní ho lahó na 6a le «Lún na há hue-penlenwá bá yi.» Mu heberemu 6a le «Kabataa.» Lé hón lahó so ó o Pilaate lée kará yi mí cítií flinĭ. ¹⁴ Mu wó le wizonle na lée hĭní ĭ wé 6a ho *Sabaá zoŭ, ho *Paaki sánú díró páahŭ, ká le wii yóó fárá. O o Pilaate wáa bía nɔn 6a zúífùwa yi: «Lé mí béé na.» ¹⁵ A 6a wee bío pŭnpŭn: «Búe o! Búe o! Búee wo ho kürŭwá wán.» O o Pilaate bía: «Mí wi á ĭ búee mi béé ho kürŭwá wán kénkén le?» A le *Dónbeenĭ yankarowá júnása bía nɔn wo yi: «Wa béé búí mía ká mu yínán ho Oroomu béé.» ¹⁶ O o Pilaate wáa dó a 6a nŭi yi le 6a búee ho kürŭwá wán.

O Yeesu humú

(Matiye 27.32-56; Maaki 15.21-41; Luki 23.26-39)

A 6a dásíwá wáa fó a Yeesu. ¹⁷ Ba nɔn o *kürŭwá wo yi, ó orén mí béere pá á lóráa ho lóhó mŭn, ho lahó na 6a le «Nún-6òkuee» yi. Mu heberemu á 6a wee ve ho lahó mu láa «Kolokota.» ¹⁸ Lé hón lahó so 6a 6úaa wo yi ho kürŭwá wán. Ba mún 6úaa 6a nùpua núwá jŭn búí há kürŭwáwá wán láa wo. O nĭ-kénĭ wi lá a nĭn-tŭánĭ, ká a nĭ-kénĭ wi lá a nĭn-kááhó, ó orén zoó wi ho tŭahđ. ¹⁹ O Pilaate nɔn le jii le 6a túa bio ká yóo búee o Yeesu jùhŭ yi ho kürŭwá wán: «Yeesu, NAZARÉTE NII, ZÚÍFŪWA BÉÉ.» ²⁰ Ba *zúífùwa càrèè káránna bio túara a Yeesu jùhŭ yi, lé bio ho lahó na 6a 6úaa wo yi yí náyĭ le ho lóhó, á mu mún túara le mu heberemu le mu latenmu, le mu kerékĭmu.‡ ²¹ A le Dónbeenĭ yankarowá júnása wá 6uara a Pilaate cŭn á 6ueé bía nɔn wo yi: «Fo lá yí ko á ũ túa <zúífùwa béé>, ká ũ túa <o nŭpue mu le mí le 6a zúífùwa béé.>» ²² O o Pilaate bía: «Bio á ĭ túara á á đĭn láa bio mu đĭnnáa.»

* **19:2** Ba bá-záwa le 6a nĭ-beera le bía yánkaka dá há sĭ-muna wee zĭ. Há yáwá fù here. Há kĭrĭwá na wó le ho sánú 6a wee wé kúee 6a bá-záwa júná yi á zéenínáa 6a bá-zámu pánká bio. Ká bio 6a wi á 6a zúarika a Yeesu yi, á 6a yú ho kán6un muhđ 6úí á 6a lá zĭnĭa láa wo á dó há kíkara kírĭ o jùhŭ yi. † **19:7** Mĭ lonĭ Levĭi núwá vuahđ (Lévĭtĭque) 24.16 ‡ **19:20** Mu heberemu le 6a zúífùwa 6án bíonĭ, á mu latenmu le ho Oroomusa 6án bíonĭ, ká mu kerékĭmu dén le le bíonĭ na 6a dá wee bíoráa láa mín. Mu túara le há bíonĭ bio tŭn mu á 6a 6úen6úen dári mu wé kárán.

²³ Bío 6a dásiwá 6úaa o Yeesu wó, á 6a núwá náa na 6úaa wo sankaa o sí-zínia á ká a báká na 6a tá á bliminí mía yi. ²⁴ A 6a dásiwá wee bío mín yi: «Mí yi le wa lèeka ho à sankaràa ho. Mí wa wé le jún-síni bío à zúrínáa yía ho ò sí yi.» Mu wó ká síi à le Dónbeení bíoní vüahú bío na túara à wé à jii sí: «Ba sankaa í sí-zínia, á wó le jún-síni bío à zúrínáa yía á í dà-zínii dà-kéní búí sá yi.»^S A búñ lé bío 6a dásiwá 6èn wó.

²⁵ Bía dñn 6ó a Yeesu kúrúwá yi, lé 6àn nu, lè 6àn nu 6àn hínló, là a Mari, o Kolopaasi 6àn háa, á séenia a Mari na wee lé ho lóhó na 6a le Makadala yi. ²⁶ Bío ó o Yeesu mən mín nu, á mən mí nī-kenínii na ó o wa à wón dñn 6àn nu nísání, ó o Yeesu bía nən mín nu yi: «Háa mu, lé ũ za na.» ²⁷ O o bía nən o nī-kenínii mu yi: «Lé mín nu na.» A wáa lá hón páahú so jii wán, ó o nī-kenínii wáa fó a á vaá 6uan.

²⁸ Búñ món, ó o Yeesu wáa zú le mu bío búenbúen jii sú, ó o bía bío ká: «Nu-hāní dà mi»*, á siínínaa le Dónbeení bíoní vüahú bíoní jii. ²⁹ Mu wee wé à dɛɛ búí bára sùaràa bñn á sú lè ho dívɛn bè-ɲia†, á 6a dásiwá lá le dɛɛ na wee kúini mu jumu á cú le vɛndɛ-zà búí na 6a le *izooopu 6úɛɛnɪ yi á zíira ho dívɛn bè-ɲia yi yóó dá a Yeesu yi. ³⁰ Bío ó o Yeesu yɛɛra mu, ó o bía: «Mu bío búenbúen jii wáa sú.» Bío ó o bía búñ, ó o búera mí jùhú ò o húrun.

³¹ Mu wó le wizonle na lée híni i wé ho *Sabaa zoñ, á bío á hón Sabaa so lée Sabaa beeni‡, á 6a zúífúwa júnása yi wí à 6a día bía 6a 6úaa há kúrúwáwá wán. A 6a 6ueé flora a Pilaate le o bío le 6a fi 6a zení à 6a hí fúafúà à 6a liíní 6a. ³² A 6a dásiwá wáa 6ueé fù 6a núwá jún na 6a 6úaa o nísáa zení, ³³ A 6a le mí i lorí ò o Yeesu húrun. Lé búñ te bío 6a yi fúráa o Yeesu zení. ³⁴ Ká 6a dásiwá nī-kéní máhá pá cú a dókóní lè mí cànúba. A le cání lè mu jumu dɛɛnia ló bñn. ³⁵ Yia mà mu bíowa mu túiá á mən mu mítén. Bío ó o wee mí bon. O zú kénkén le bío mí wee mí lè ho túiá poni. O wee mí mu túiá bèra a na à minén mún dé mí sía o Yeesu yi. ³⁶ Mu bon. Mu wó ká bèra a na à bío túara le Dónbeení bíoní vüahú yi à jii sí: «Hári o húule dà-kéní á yi fù.»^S ³⁷ A mu mún pá bñnia túara: «Ba à fá mí yío yia 6a cú wán.»*

O Yeesu nùuló bío
(Matiye 27.56-61; Maaki 15.42-47; Luki 23.50-56)

³⁸ A búñ wó kñfina, ó o Zoɛɛfu na wee lé ho Arimatee lóhó yi á vaá flora a *Pilaate le o na le níi mí yi le mí lá a Yeesu sánia vaá nùu. Orén mún lé o Yeesu nī-kenínii búí, ká a máhá lá yi wí à mu zúrín lé bío ó o wee zón 6a *zúífúwa júnása. O o Pilaate nən mu níi wo yi. O o Zoɛɛfu wáa 6ueé lá a Yeesu nī-hínmu. ³⁹ O o Nikodɛɛmu, yía hía 6uara a Yeesu cón ho tñnáahú búí yi, á mún 6uara. O 6uan mu bío búí na sámu sí na wó lè ho mířé á lúnkaa làa bío 6a le alowɛɛsí á 6uararàa. Mu búenbúen yú há kiloowa 6óní làa píru. ⁴⁰ O orén lá a Zoɛɛfu páania lá a Yeesu nī-hínmu à 6a kúaa mu bío mu ho nùuló dɛɛ wán á bá là a Yeesu nī-hínmu, làa bío 6a zúífúwa wee wé nùunáa mí nī-hía. ⁴¹ Vɛnsɩa 6uahó búí wi hen na 6a 6úaa o Yeesu ho *kúrúwá wán nísání á bú-fɛnle búí wi yi á nùpue dñn yi nùuna yi. ⁴² Lé dén 6a dó a Yeesu yi, lé bío mu zoñ à 6a zúífúwa wee wíoka mítén á lée híni i wéràa ho Sabaa, á le búure mu mún sùaràa yi bñn.

20

O Yeesu vèera
(Matiye 28.1-10; Maaki 16.1-8; Luki 24.1-12)

¹ Ho dimaasi zoñ yīnbíi búiríi, ó o Makadala Mari wá van le búure wán. Mu wee wé ká ho tá pá ka yúúii. O o Mari mən à le hue-beení na lá pon le búure jii á héra. ² O o lúwa vaá yú a Simən Piere lá a nī-kenínii na ó o Yeesu wa, á bía nən 6a yi: «Ba léra a Nùhúso le búure yi, á wa yi zú hen na 6a dó a yi.» ³ O o Piere lá a nī-kenínii na so wáa wá van le búure jii. ⁴ Ba mí núwá jún wee lúwí ká a nī-kenínii na so máhá dān lúwí po a Piere, ó o vaá dñn ló a. ⁵ O o zoó búɛɛra lora le búure yi, ó o mən ho nùuló dɛɛ à le día, ká a máhá yi zon. ⁶ O o Simən Piere jən o mən 6ueé dñn, á wón yóó zon le búure yi, á zoó mən ho nùuló dɛɛ à le día. ⁷ O mún zoó mən le nín-kéní na lá pon o yahó yi à le bun sese bára mí dòn, dén yi páania yi bára lè ho nùuló dɛɛ. ⁸ O o nī-kenínii na lá 6ueé dñn ho yahó máhá yóó zon. Bío ó o mən mu ká, ó o tá le o Yeesu vèera bío bon. ⁹ Mu bon. Le Dónbeení bíoní vüahú bía le o Yeesu ko ò o vèe, ká 6a nī-keninia lá dñn yi zú le bíoní mu kúará. ¹⁰ Búñ món á 6a nī-keninia núwá jún bñnia kñí6on.

O Yeesu zéenia mítén là a Makadala Mari
(Matiye 28.9-10; Maaki 16.9-11)

§ 19:24 Mí lorí Lení vüahú (Psaumes) 22.18 * 19:28 Mí lorí Lení vüahú (Psaumes) 69.22; 22.16 † 19:29 Ho dívɛn bè-ɲia fù lé 6a nī-khenia lè 6a dásiwá bè-junúii. Ho yáwá sí. ‡ 19:31 Ho Sabaa beeni: Ho Sabaa mu wí mí dòn lè há Sabaawa na ká lé bío ho lùn mín yi lè ho Paaki sántú. § 19:36 Mí lorí Lení vüahú (Psaumes) 34.20 * 19:37 Mí lorí Zakari vüahú 12.10

¹¹ Ká a Mari wón bíníá ɓuara ɓueé ðín le búure jii wee wá. O wee wá ká a ɓúɛɛ loŕi le búure yi. ¹² O o mɔn le Dónbeení tonkarowà na ló ho wáayi núwá jùn na zá há sŕ-poa. Ba kará ho lahó na ó o Yeesu nì-hínmu lá wi yi. O nì-kéní kará làa hen na ó o jùhú lá dó yi, ó o nì-kéní kará làa hen na ó o zení lá dó yi. ¹³ A ɓa tonkarowà mu wee tùa o Mari yi: «Háa mu, léee webio nɔn fo wee wáraa?» O o Mari bía nɔn ɓa yi: «Ba ɓueé léra í Núhúso á í yi zú hen na ɓa dó a yi.» ¹⁴ Bío ó o Mari bía bɔn vó, ó o yèrèmaa khii mɔn o Yeesu ó o ðín. Ká a máhá yi zúna a. ¹⁵ O o Yeesu wee tùa wo yi: «Háa mu, léee webio nɔn fo wee wáraa? Léee wée á fo wee cá?» O o Mari wáa wee leéka le lé o vɔnsŕa ɓuahó ɓanso wee tùa mí yi, ó o bía: «Hen ká lé únén ɓueé léra a Yeesu mu à ù zéení hen na fo dó a yi làa mi, á í vaá lá a.» ¹⁶ O o Yeesu von wo: «Mari!» O o Mari ðeeníá zúna a, ó o von o Yeesu lè mu heberemu: «Arabunii!» Mu kíará le: «Nì-kàránlo.» ¹⁷ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Día mi. I ðín yi yòora í Maá cón. Lén vaa yi bía dó mí sŕa mií ɓúenɓúen, bía lé wán záwa, à bío na ɓa yi le í wee yòo í Maá Dónbeení na mún lé mún Maá Dónbeení cón.» ¹⁸ O o Makadala Mari mu wáa wá vaá bía bío ká nɔn ɓa nì-keninia yi: «Í mɔn o Núhúso!» O o Mari lá bío ó o Yeesu bía á fɛera nɔn ɓa yi.

O Yeesu zéenia miten lè mi nì-keninia

(Matiye 28.16-20; Maaki 16.14-18; Luki 24.36-49)

¹⁹ Ho dimaasi kéní kéní mu zon ziihú, ó o Yeesu nì-keninia kúaa mún wán le zii ɓúu yi. Ba pon há wanna ɓúenɓúen á dóka, lé bío ɓa zána ɓa *zúífúwa júnása. Yio ɓueé tí, ó o Yeesu ɓueé ðín ɓa ðahú, ó o bía nɔn ɓa yi: «Le ho hээрà keŕí làa mia.» ²⁰ Bío ó o bía bɔn vó, ó o zéeníá mí níní lé mí dòkóní làa ba. A ɓa nì-keninia sŕa wan làa sòobɛɛ bío ɓa mɔn o Núhúso bío yi. ²¹ O o Yeesu tɔn bíníá bía nɔn ɓa yi: «Le ho hээрà keŕí làa mia. Bío á í Maá tonkaaráa mi ho ðimjáyá yi, lé bɔn ɓán sŕí á ínén mún n tonkaráa mia.» ²² Bío ó o bía bɔn vó, ó o pɛera mí jii sɔnsámu kúaa ɓa wán ó o bía: «Mí yi le Dónbeení Hácíri. ²³ Hen ká mí wé tá séra núpue léee núpue bè-kora díá nɔn wo yi, á le Dónbeení mún n sɛn ɓanso bè-kora á à díá. Ká mí wé pá le mí máa sɛn núpue léee núpue bè-kora máa díá, á le Dónbeení mún máa sɛn wón ɓanso bè-kora máa díá.»

O Yeesu zéenia miten là a Toma

²⁴ Páahú na ó o Yeesu ɓueé zéenia miten lè mi nì-keninia, ká ɓa nì-kéní lá mia bɔn. O yèni ɓa le Toma, ɓa mún wee ve o làa Hénbéní. ²⁵ A ɓa nì-keninia na ká bía nɔn wo yi le mí mɔn o Núhúso. O o Toma bía nɔn ɓa yi: «Ká ínén yi mɔn há hŕa fàani o níní yi, á yi ɓò í nín-kíza há wán, á yi ɓò í nii o dòkóní fɔnló wán, á í máa tà mu.»

²⁶ Ho dimaasi na sá bɔn, á ɓa nì-keninia tɔn kúaa mí wán le zii yi ká a Toma wi làa ba. A ɓa pon há wanna á dóka. O o Yeesu tɔn ɓuara ɓueé ðín ɓa ðahú, ó o bía nɔn ɓa yi: «Le ho hээрà keŕí làa mia.» ²⁷ O o bía nɔn o Toma yi: «Buee bè ù nín-kíza í níní fàani wán loŕi, à bè ù níní í dòkóní fɔnló wán. Wáa yi bíní yi titika, ká ù tà le í vèera bío bon.» ²⁸ O o Toma bía nɔn o Yeesu yi: «Fo lé í Núhúso á lé í Dónbeení.» ²⁹ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Fo dó ù sŕí mií lé bío á fo mɔn mí. Ká bía máhá dó mí sŕa mií á ɓa yi mɔn mi ɓán júná sŕ.»

³⁰ O Yeesu pá bíníá wó yéréké biowa cèrɛɛ á ɓa nì-keninia mɔn ká mu yi túara ho vúahú na ká yi. ³¹ Bío túara ká léee bío na à na à mí dàŕí tà le o Yeesu lé *Yia le Dónbeení mɔn léra, le o lé le Dónbeení Za bío bon, à bío mi í dé mí sŕa wo yi, à mi yi le mukání binbirí orén pánká yi.

21

O Yeesu wioka zéenia miten lè mi nì-keninia

¹ Bɔn mɔn, ó o Yeesu bíníá zéenia miten lè mi nì-keninia. Bɔn wó ho Tiberiade vù-beení jii. Bío ká lé bío ó o zéeníá lé miten làa ba. ² Wizonle ɓúu, ó o Yeesu nì-keninia ɓúu páníá wi. Ba lé o Simɔn Piere, là a Toma na ɓa wee ve làa Hénbéní, là a Natanayɛɛle na wee lé ho Kalilee kòhú lóhó na ɓa le *Kanaa yi, là a Zebedee záwa, là a Yeesu nì-keninia núwá jùn ɓúu. ³ O o Simɔn Piere bía nɔn bía ká yi: «Í í lén vaá pa ɓa cewa.» A ɓa le mí í bè làa wo. A ɓa wáa zon ho woohú wá, á vaá pan fɛɛɛ ho tá tɔn à ɓa yi fò hàrì ceza yà-kéní.

⁴ Bío ho tá wee tí, à bɔn ò o Yeesu ɓueé ðín mu jumu jii. Ká a nì-keninia máhá yi zúna a. ⁵ O o Yeesu von ɓa túara yi: «Wán ɓónlowá, mi yú cewa lé?» A ɓa bía nɔn wo yi: «Wa yi fò ðɛɛ.» ⁶ O o bía nɔn ɓa yi: «Mí wáa lèe mi zúán dé le ho woohú nín-ðání á mí í yi ɓa cewa.» A ɓa léera ho zúán dó á vá le mí í hooní yòó dé ho woohú yi, á ɓa hooníá san lé bío ho sù lé ɓa cewa. ⁷ O o nì-keninii na ó o Yeesu wa wáa bía nɔn o Piere yi: «Yia ðín ká lé o Núhúso.»

Bío ó o Piere jáyá le o lé o Núhúso, ó o lá mí báka na ó o lá tera á zá ò o yéran zon mu jumu yi wee lé o Yeesu cón. ⁸ Ba nì-keninia na ká ɓán pá ho woohú vá lé ɓa cewa na ɓa vún cèrɛɛ ɓueé lóráa. Ba lá yi náyi lè le ɓónɓóore, ɓa á yi lón mɛeterewa khimani sŕí láa de. ⁹ Bío ɓa léee ðán á ɓa mɔn há donfúaa á ɓa cezawa ɓò há wán, á mɔn ho búurú. ¹⁰ O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Mí lén ɓa cewa na mi vún búaa yen ɓúu ɓuennáa.» ¹¹ O o Simɔn Piere yòó zon ho woohú ò o

vá ho zùán lè 6a cewà léé díá. Ce-beera 6úará-hèṅun làa píru láa bùaa tìn lé bíá ló ho zùán mu yí, à ho pá yí fáara. ¹² O o Yeesu bíá nṅn 6a yí: «Mí 6uee dí.» Ba 6úen6úen á yia henia mí síi tùara a Yeesu yí le o lé o yén wón mía. Ba zù le mu lé o Nùhṅso. ¹³ O o Yeesu vá 6ueé 66 6a yí, ò o lá ho búuru lè 6a cezàwa sankaa nṅn 6a yí. ¹⁴ Bío kà lé mu zen của-tìn ká a Yeesu wee zéeni míten lè mí nì-kenínia o vèeró mán.

Bíó ó o Yeesu bíá nṅn o Piere yí

¹⁵ Bíó 6a dú wó, ó o Yeesu tùara a Simṅn Piere yí: «Zān za Simṅn, fo wa mi po bíó á bíá ká waráa mi le?» O o Simṅn le: «Ūuu, Nùhṅso, fo zù le í wa fo.» O o Yeesu bíá nṅn wo yí: «Wé pa bíá bíó sá mī bíó làa bíó ó o pi-pa wee wé paráa mí pia bíó.» ¹⁶ O o Yeesu bínia tùara a yí mu của-ṅun níi: «Zān za Simṅn, fo wa mi le?» O o Simṅn le: «Ūuu, Nùhṅso, fo zù le í wa fo.» O o Yeesu bíá nṅn wo yí: «Wé pa bíá bíó sá mī bíó làa bíó ó o pi-pa wee wé paráa mí pia bíó.» ¹⁷ O o Yeesu pá bínia tùara a yí mu của-tìn níi: «Zān za Simṅn, fo wa mi le?» A mu 6óonia a Simṅn Piere yí lé bíó ó o Yeesu tùara a yí mu của-tìn níi le o wa mí le. O o bíá nṅn o Yeesu yí: «Nùhṅso, fo zù bíó 6úen6úen. Fo zù le í wa fo.» O o Yeesu bíá nṅn wo yí: «Wé pa bíá bíó sá mī bíó làa bíó ó o pi-pa wee wé paráa mí pia bíó. ¹⁸ Le í mī ho tuiá na foñ: Bíó á fo hía lé o yàró ká ũ wee ca ũ kuio ká ũ lén va hen na á ũ síi vá yí. Ká fo khii kina po bíó ká, á ũ wé è ben ũ bàra á nì-veere 6ueé ca ũ kuio mu á à 6ua fo ò varáa hen na á fo yí wí á ũ va yí.» ¹⁹ O Yeesu bíá hñn bíoni so à zéenináa bíó ó o Piere á à híráa síi á à dérúu ho cùkú le Dónbeení yí. Bíó ó o bíá há bíoni mu wó, ó o le o Piere bè mí yí féeé.

²⁰ O o Piere yèrèmaa khii mṅn o nì-kenínii na ó o Yeesu wa ò o hò 6a yí. O lé yia nṅnzoñ 6úera van là a Yeesu cñn ká 6a kará ho dīnló nùhṅ yí á tùara a yí: «Nùhṅso o, lé o yén á à dé fo ò na?» ²¹ Bíó ó o Piere wáa mṅn o nì-kenínii mu, ó o tùara a Yeesu yí: «Nùhṅso o, á wón na ká bíó 6èn khii wé kaka?» ²² O o Yeesu bíá nṅn o Piere yí: «Hen ká í wi ò o kerí bín à í bíni 6uee yí, se bún wáa yí ciran fo. Unén díá à ũ bè mī.» ²³ Dén bíoni so bíó yí, á bíá tà a Yeesu bíó wáa wee hée bíó le o nì-kenínii mu máa hí. O o Yeesu ṅñn yí bíá là a Piere le o nì-kenínii mu máa hí. O bíá le: «Hen ká í wi ò o kerí bín à í bíni 6uee yí, se bún wáa yí ciran fo.»

²⁴ Wón nì-kenínii nì-kéní kéní so lé yia mà bíó wó ká tuiá, á tùara mu. A wa mún zù le bíó ó o mà, á bon. ²⁵ O Yeesu pá bínia wó bíó cèrèé. Ká 6a lá le mí ì tē mu yí lè mí dà-kéní kéní á à tuiá, á há vōnna na mu ù tuiá yí á kúeeníi lá máa yí lé há booró.

O Yeesu tonkarowà Bè-wénia vùahù

Vùahù tularó òhùhù

Ho vùahù na ká lé o Luki vónna bío òhun níi na o túara.

Bíó zéénia wéréwéré ho vùahù mu yí, lé bíó 6a kèrètíewa kuure wee dérää wán ká le wà:

1. O Yeesu yòoró ho wáayi lé le Dónbeení Hácírí liiró o ñi-kenínia wán bíó (1.1-2.36).
2. Ba kèrètíewa kuure òhùhù búaró ho Zeruzaléemu yí o Yeesu yòoró ho wáayi món (2.37-7).
3. Le bín-tente bueró ho kòhù lùà na ká yí bíó (8-12).
4. Bíó le wó wó dónnáa ho ðímíjǎ kána búenbúen yí (13-28).

Ho vùahù mu yí á wa mún ñ mí le lònbee lé mí sííwá na 6a kèrètíewa kuure káa yí.

Mu bíowa na bíó bíá ho vùahù mu yí, lé búñ héra ho tonló na 6a kèrètíewa ko a 6a sá lén fíéé jii: O Yeesu *Krista bín-tente bueró ho ðímíjǎ lé mí kúaráa búenbúen yí.

O Yeesu dó mí ñni ñon le le Dónbeení Hácírí á à líi

¹⁻² Tiofiile,* bíó ó o Yeesu hía wee wé làa bíó búenbúen na ó o hía wee kení lé 6a nùpua mí tonló òhùhù búaró páahù á vaa búee bíó le Dónbeení buan wo yòoraráa ho wáayi á í bíá bíó í ñín-yání vùahù yí. Sáni ò o yòo ho wáayi, ó o bíá mí sòobá-bióní lé le Dónbeení Hácírí pánká á ñon 6a nùpua na ó o hía hueekaa wó lé mí tonkarowà yí. ³ Bíó ó o húrun bínia véera ó o zéénikaa mítén làa ba há wizooní búará-òhun yí á wó bíó cèrèé á 6a zúrí ká a yíó wi lua bío bon. Hón wizooní so yí ká 6a páanía wi mín wán, ó o wee bíó le *Dónbeení béení bío na 6a yí.

⁴ Wizonle búí ká a làa ba wee dí, ó o henía bíó ká ñon 6a yí: «Mí yí lé ho Zeruzaléemu yí. Mí kéení bín á pa bíó á í fèra bíá bíó làa mia, mu hámu na á í Maá dó mí jii le mí í na. ⁵ O Zán hía wee bátízé lé mu òhumu ká minén bán á à bátízé lé le Dónbeení Hácírí hen làa wizooní blo yen.»

O Yeesu buan yòora ho wáayi

⁶ A bíá làa wo páanía kará túara a yí: «Núhúso, lé hón páahù so á fo ò wíoka a *Isirayéle ñipomu bíó á 6a à kéñ mítén le?» ⁷ O o Yeesu bíá ñon 6a yí: «Ho páahù lé le wizonle á mí yí ko mí túa zúrí. O Maá mí dòn lé yíá bàrá mu mítén. ⁸ Éé ká páahù na le Dónbeení Hácírí á à líi mí wán yí, á mí í yí ho pánká. Mí í wé í seérása á à bíó í bíó ho Zeruzaléemu yí, lé ho *Zudee lé ho *Samarii kána búenbúen yí, lé ho ðímíjǎ kúaráa búenbúen yí mún.»

⁹ Bíó ó o bíá hón bióní so wó, ó o buan yòó wá ho wáayi ká 6a ðín wee loí. A le dùndúure búí ló búee tun wo yí, á 6a yí máa mí a. ¹⁰ Bíó 6a ðín fá mí yíó ho wáayi, hen na ó o Yeesu yóó wá yí, yíó búee tí á báawa nùwá òhun na zǎ há sí-poa á ðín 6a nísání, ¹¹ á wee bíó làa ba: «Kalileesa, mí ðín hen wee loí ho wáayi léee webio? O Yeesu mu na le Dónbeení léra mí tǎhù á buan yòoraráa ho wáayi á kǎíí bíní í buen làa bíó mí mǎnnáa wo ká a yóó wá bíó síi.»

O Yeesu tonkarowà kuure

¹² Búñ món á 6a tonkarowà ló le búee na 6a wee ve làa Oliivewa vínsla búee wán á bínia lion ho Zeruzaléemu. Le búee mu lé ho lóhó á à yí kiloméeteere dà-kéní síí. ¹³ Bíó 6a líí zon ho Zeruzaléemu yí, á 6a vaá yòora ho nónwíohù na 6a lá wee wé kúee mín wán yí. Bíá kéra bín lé o Piere, o Zán, o Zaaki lá a Andere, o Filiipu lá a Toma, o Baatelemii lá a Matiye, o Alifee za Zaaki, o Simón na 6a le Zeloote†, lá a Zaaki za Zudaa. ¹⁴ Ba búenbúen fù wó mí yilera làa dà-kéní, á wee kúee mín wán túntún á páaní fio le Dónbeení yí lé 6a háawa búí, lá a Yeesu 6àn zàwa lé 6àn nu Mari.

Yíá zon o Zudaa lahó

¹⁵ Wizonle búí, ká bíá tà a *Krista bío na kúaa mín wán á à yí lòn nùpua búará-hèzín síí, ó o Piere hínon yóó ðín 6a tǎhù ò o bíá: ¹⁶ «Wán zàwa, bíó le Dónbeení Hácírí bíá lá a *Davidee jii le Dónbeení bióní vùahù yí á lá ko à mu wé. Le fèra bíá mu ho vùahù mu yí o Zudaa dǎní yí, wón na dú bíá wiira a Yeesu yahó. ¹⁷ O Zudaa lá lé wa kuure nùpua ñi-kéní, á níi lá wi ho tonló dà-kéní yí làa wen.» ¹⁸⁻¹⁹ Ho Zeruzaléemusa búenbúen zú mu le o wékheró wáí na 6a sáánia làa wo, lé ðíó ó o yá lé ho mǎhù. Hón mǎhù so lé hía ó o lion yí lé mí yahó, á píohó ná, á fin-sáníwá ló kúaará ho tá yí. Lé búñ te bíó 6a wee veráa ho mǎhù mu làa «Hakelidama.» Bǎn bióní yí á mu kúará le «cǎní mǎhù.»

* **1:1-2** Tiofiile: Le yèni mu kúará lé bíó ká «Yí le Dónbeení wa.» Yíá ó o Luki von lé le yèni mu á bíó yí tà yí zú sese.

† **1:13** Mí loí Matiye vùahù 10.4

²⁰ O o Piere b́nía b́ia: «Bio túara há lení v́uahú yí lé b́io kà: <O zii ko le d́n coon à nùpue yí zo>»[‡] Mu mún pá b́nía túara: «O búí ko ò o zo a lahó»,[§] ²¹⁻²² Lé b́n n̄n ó o nùpue búí ko ó o dé wa wán à wé o Nùhúso Yeesu v́eéro s̄eéràso. Bia ó o nùpue mu ko ò o lé t́ahú, lé bia láa w̄en páanía b̀ò mín ho ṕahú búenb́uen na ó o Nùhúso Yeesu láa w̄en vará yí, à lá ṕahú na ó o Zán Batiisi bátízera wo j̄nii wán, à vaa búe ṕahú na ó o buan ỳora ho wáayi.» ²³ A 6a wáa zéenia 6a nùpua nùwá j̄un, o Matiasi là a Zoz̄eefu na 6a wee ve láa Baasabaasi táa Zusituusi. ²⁴ B́n m̄n á 6a búenb́uen páanía flora kà síi: «Nùhúso, ún̄n lé yia z̄ú 6a nùpua búenb́uen sía. Zéeni yia á ù léra 6a nùwá j̄un na kà t́ahú láa w̄en, ²⁵ yia á à zo a Zudaa lahó ù tonkarowá tonló yí, h́on na á wón ló día ò o van hen na ó o ko ò o va yí.» ²⁶ A 6a wó le j̄n̄n-s̄ni b́io à z̄úrnáa yia le Dónbeení léra, ó o Matiasi lé yia á mu tò wán. Lé wón dó 6a tonkarowá píru d̀on na ká wán.

2

Le Dónbeení Háciri lion

¹ Ho Pántekoote zoñ, á b́ia tá a *Krista b́io búenb́uen kúaa mín wán lahó dà-kéni yí. ² Yio búeé t́i à mu b́io búí sá wee j̄i ho wáayi lòn pinpi-beení na wee và le mí pánká b́io síi, á búeé líi s̄ú le zii na 6a kará yí. ³ A 6a le mí ì lorí à b́io búí lòn d̄sh̄ d̄enní á sankaa le mí dà-kéni k̄ení, á wí 6a búenb́uen wán. ⁴ A 6a búenb́uen s̄ú le le Dónbeení Háciri, á 6a wee b́io há síi-viò b́ioní, láa b́io le Dónbeení Háciri mu le 6a bíoráa.

⁵ Mu ṕahú ká 6a *zúifúwa búí na wee b̀e le Dónbeení yí sese á ló ho d̄imj̄ná kána búenb́uen yí, á búeé kará ho Zeruzaleemu yí. ⁶ B́io 6a j̄ná mu b́io mu sá, á 6a d̄eēnia búeé f̀ò mín búirí búirí. Bia tá a Krista b́io b́io na á 6a wee b́io á b́ia wi b́n le mí n̄i-kéni k̄ení wee j̄i le mín kùrú b́ioní, á mu s̀obáa v̄inikaa 6a dà. ⁷ Mu wó 6a coon dák̄híina á 6a wee b́io: «Ba nùpua mu na wee b́io kà búenb́uen so yínorí Kalileesa le? ⁸ A mu b̄en wó kaka á wa le wa n̄i-kéni k̄ení wee j̄ináa b́io 6a wee b́io le wán kùrú b́ioní? ⁹ Warén na wi hen, á 6a búí lé 6a Paatewa. Ba búí ló ho Medii lé ho Elaamu le ho Mezopotamii kána yí. Ba búí ló ho *Zudee, le ho Kapadoosi, le ho P̄n, le ho Azii kána yí. ¹⁰ Ba búí ló ho Firizii, le ho Pánfilii, le ho *Ezipite kána, le ho Libii k̄sh̄ s̄n-kéni na suaráa le ho Sireena yí. Bia ló ho *Oroomu yí mún wi wa t́ahú. ¹¹ Ba zúifúwa binbirí láa bia yèrémáa b̀ò 6a zúifúwa mu 6an Dónbeení yí á mún wi hen. Ho Ker̄etesá le 6a araabuwa mún wi hen. Wa búenb́uen á yia yí máa j̄i le Dónbeení b̀e-beera na le wó na 6a wee b́io le wán kùrú b́ioní wón mía.»

¹² Ba búenb́uen wó coon, 6a yí z̄ú mu síi. A 6a wee b́io láa mín: «Bio kà máhá léé webio coon?» ¹³ Ká 6a búí bán b̄en wee yáa mí j̄iní yí ká 6a á b́io: «Áyí, 6a búaa j̄un s̄ú wee khée.»

O Piere j̄i-cúa na ó o f̄eera

¹⁴ O o Piere wáa h́n̄n ỳò d́n le mí ninzawa tonkarowá píru d̀on, ò o b́ia p̄np̄n̄n n̄n 6a z̄aamáa yí: «Minén *zúifúwa le minén na kará ho Zeruzaleemu yí búenb́uen, mí j̄i b́io á ì ì b́io á a na mia sese: Mí ko à mí z̄ún b́io kà j̄uh̄. ¹⁵ Ba búí wee leeka le 6a nùpua mu j̄un s̄ú wee khée, èè ká búeé. Lé b́io á mu le le ȳinb́ii léèr̄ewa b́io d̄enú níi á wa wi yí! ¹⁶ B́io ó o j̄i-cúa f̄eero Zoweele h́ia b́ia lé b́n lan wee wé há láa na ká wán. ¹⁷ B́io kà lé b́io le Dónbeení b́ia:

«Há p̄nna vaa véenii á ì ì ben í Háciri
à le è f̀e 6a nùpua búenb́uen.

Mí zà-báawa le mí zà-h́nni
á wé è f̄eé j̄i-cúa.

Mí yárón-fla á wé è mí mu bíowa búí na 6a lá yí dà máa mí.

Mí n̄i-ká á há k̀onkórá wé è j̄i yí.

¹⁸ Mu bon. H́n̄n p̄nna so yí á ì ì ben í Háciri

á le è f̀e 6a báawa le 6a h́awa na lé í ton-sáwá,
á 6a wé è f̄eé j̄i-cúa.

¹⁹ Mu bíowa búí na síi yí z̄ú

á ì ì lén ỳò ho wáayi,
á à wé mu yéréké bíowa ho tá wán.

Le c̄ani, le ho d̄sh̄,
le le minka ȳl̄ni á à k̄eí.

²⁰ Le wii á à dé mí yuumu
á ho p̄lih̄ á à wé c̄en̄c̄en lòn c̄ani.
B́n bíowa so búenb́uen á à wé è vé

‡ 1:20 Mí lorí Lení v́uahú (Psaumes) 69.26 § 1:20 Mí lorí Lení v́uahú (Psaumes) 109.8 * 2:15 Ba zúifúwa f̀ú yí máa h́ni dí b́io ȳinb́ii h́uuu, ká mu yínorí 6a floró na 6a wee wé há léèr̄ewa b́io d̄enú ṕahú wó wó.

ó o Nùhúso wizon-beeni na cukú wi á à dānāa.

21 Hón pāahú so yi ká nùpue lée nùpue na tà von o Nùhúso yèni
à wón á à fen.»†

22 «*Isirayeelesa, mi jí bío á ì ì bío á à na mia: O Nazareete nii Yeesu fù lée nùpue na le Dónbeeni zéenia bío làa mia le mí wiráa. Mu yéréké bíowa na wee zéeni le Dónbeeni pánká na le wó là a níi mi tñahú, lé bñn wee zéeni mu. Minén miten yáá zū mu. 23 O níi mu á le Dónbeeni dó mí níni yí làa bío á le wi á mu wéráa. Le fèra zū bío mi i wé làa wo. Minén lé bío dó a bío yí zū le Dónbeeni níi yi, á 6a búaa wo ho *kùrùwá wán, ó o húrun. 24 Ká le Dónbeeni máhá fáa wo mu húmú níi yi, le vèenia wo. Mu húmú lá yí dà máa yí pánká o wán hùúu. 25 O *Daviide hía bío ká o dāni yi:

I hía wee wé mi a Nùhúso í yahó fèèè.

Orén lé yia wee 6ua mii bèra a na á ì yí dèdèéka.

26 Lé bñn non á ì sñi wan,
á bióni búenbúen lée sí-wèè bióni.

Hári á ì zñí í húmú bío,
á ì sñi pá à hñ.

27 Lé bío á fo máa día mi
á ì máa va hen na 6a nñ-hía wee va yi.
Fo máa tà ù ton-sá na á ù wa á máa soo.

28 Fo zéenia mi lè ho wòhú na wee va le mukāni lahó yi.
Hen ká í wi ù nisāni á ì sñi wa wa dà khíí.»‡

29 «Wān zāwa, mi le í bío wān 6úaa Daviide bío wéréwéré na mia: O Daviide hía húrun á 6a nūuna, á búure pá dà wee zéeni ho zuia. 30 Bío ó o hía lé le *Dónbeeni ni-cúa fèero, á zū le le Dónbeeni hía báa á dórāa mí jñi non le mí i na a bēeni o mōnmānia nñ-kéni 6úí yi, 31 ó o fèra zūna bío wa 6uéé wé, ó o wāa bío a *Krista véeró bío ká sñi: Le Dónbeeni máa día ó o máa va hen na 6a nñ-hía wee va yi, le máa día ó o máa soo.»§

32 «O Yeesu mu le Dónbeeni vèenia, á warén búenbúen lé mu seérāsa. 33 O 6uan yòora le Dónbeeni nin-tñāni. Lé bñn ó o yú le Háciri yi, ñio ó o Maá dó mí jñi le mí i na. O bera le fò wa nñ-kéni kéní. A bñn lé bío mi wee mi á wee jí lōnbio. 34 O Daviide wón yí yòora ho wáayi ká a máhá bío bío ká:

•O Nùhúso bío non í Nùhúso yi:

Buee keeni í nin-tñāni,
35 fúaa ká í 6úrá ù zúkúsa ù tá,
á ù bò ù zení wán.»*

36 «Minén Isirayeele nípomu búenbúen ko á mi zñí mu kénkén le o Yeesu mu na mi 6úaa ho kùrùwá wán lé wón le Dónbeeni wó là a Nùhúso là a Krista.»

Bia tà a Krista bío nin-yāni kuure

37 Bío 6a jñá hñ bióni mu, á hñ zon 6a dàkhíina, á 6a tūara a Piere lè mí ninzāwa tonkarowá yi: «Wān zāwa, á lé mu yén á wa ko à wa wé.»

38 O o Piere bío non 6a yi: «Mí yèrèma mí yilera lè mí wará, à mi nñ-kéni kéní bátizé o Yeesu *Krista yèni yi, á mi bè-kora á à sñn ñ día. Bñn ká le Dónbeeni á à na mí Háciri mia. 39 Le Dónbeeni dó mí jñi non minén le mí mōnmānia yi, làa bío na dāni nāyi, bío búenbúen na ó o Nùhúso á à ve.» 40 O Piere pá bñnia bío hñ bióni cèrèé á 6ó lè 6a pñhú, á henia 6a sñā. O bío: «Ho lōnbio nùpua yí se, mí lè 6a mōn, à tà ho kániló bío.» 41 Ba cèrèé tà a Piere bióni yí á 6a bátizéra 6a. Mi zon á bío zon sñ bío tá a *Krista bío yí jñi, á à yí nùpua muaaseé tñ sñi. 42 Ba wee tà jí 6a tonkarowá kārānló na á bán wee na 6a yí sese, á háciri wó dà-kéni, á wee páani sanká ho búurú†, á páani flo.

43 Barén lè mí nñ-kéni kéní á mu zon dà. Ba tonkarowá wee wé ho yéréké bíowa na wee zéeni le Dónbeeni pánká. 44 Bío tá a Krista bío búenbúen fù bun6uaa, á wee páani kúee mí níi bío mín wán. 45 Ba fù wee yèé mí manawá, lè mí zñí, lè mí bíowa, á sanká wári na mín yi làa bío 6a nñ-kéni kéní korāa. 46 Làa wizooni búenbúen ká 6a wee páani kúee mín wán le *Dónbeeni zñ-beeni lùn yi á máa khí. Ba wee páani sanká ho búuru mí zñí yi, á dí mí ññló lè le sí-wèè ká bióni mia mu yi. 47 Ba wee khōoni le Dónbeeni, á mu nípomu búenbúen wee wíoka 6a yèni. Làa wizooni búenbúen ká a Nùhúso wee wá bío ó o kánia á kúee 6a kuure nùpua wán.

† 2:21 Mi loñ Zoweele vūahú 3.1-5 ‡ 2:28 Mi loñ Lení vūahú (Psaumes) 16.8-11 § 2:31 Mi loñ Lení vūahú (Psaumes) 132.11 * 2:35 Mi loñ Lení vūahú (Psaumes) 110.1 † 2:42 Ba zúiflwa fù wee wé cèka ho búuru là wé, á bè yi díráa. Ká a Yeesu ññló na ó o ñú lè mí nñ-keninia mōn, á bío tá a bío wáa wee wé mu á leékarāa o Yeesu mu bío.

3

O Piere là a Zàn weéra a mùamúa

¹ Wizonle ǫúí, ó o Piere là a Zàn h́nan wee yòo le *Dónbeení zì-beení lún yi le wi-háarè fioró páahú. ² Ba yòó wee dà ò o nni ǫúí na ton ká a le o mùamúa a kará le *Dónbeení zì-beení zǫajii na 6a wee ve làa Zǫajii-seni* jii. Làa wizooni ǫúenǫúen ká 6a wee lá a 6uee díá b́n ò o wé floka le wári bíá wee 6uee zo le zì-beení lún mu yi cón. ³ Bío ó o Piere là a Zàn wá 6ueé zo ó o m̀on, ó o le 6a há mí. ⁴ A bán fá mí ỳo wo yi, ò o Piere bíá: «Loí wen sese.» ⁵ O o nni 6̀en wáa wíokaa fá mí ỳo 6a yi. O wee leéka le 6a h́a a na bío ǫúí mí yi. ⁶ O o Piere wáa bíá ǹon wo yi: «Wári 6̀enṱn mía í cón máa na foñ. Bío í cón lé bío á ì na foñ. O Nazareete nni Yeesu *Krista pánká yi, á ù líi h́ní ỳo varáka.» ⁷ O o guan o nín-t́ání bàhó yi á wee hóoní làa wo. Mí lahó yi á b́n ò o mùamúa mu zení là a ǹonkíkáá-ỳo d̀enía fá, ⁸ ó o tá ỳóo d́n mí zení wán á wee varáka. O varákaa b̀ò làa ba a zon le Dónbeení zì-beení lún yi, á wee yénka ká a khòoní le Dónbeení. ⁹ Ba zámáa ǫúenǫúen m̀on wo ò o wee varáka ká a khòoní le Dónbeení. ¹⁰ Bío 6a zǫna le lé o nni na wee 6uee k̀ení floka le Dónbeení zì-beení Zǫajii-seni jii, á 6a ǫúenǫúen zána á wó coon bío wó a yi bío yi.

O Piere wee zéeni bío ǹon ó o nni wannáa

¹¹ Bío ó o nni yí máa lé o Piere là a Zàn m̀on á 6a ǹupua ǫúenǫúen wee 6̀uni 6uee zo 6a cón o *Salomon Sànsá † yi. Ba ǫúenǫúen wó coon bío wó bío yi. ¹² Bío ó o Piere m̀on mu, ó o bíá bío ká ǹon 6a zámáa yi: «*Isirayeelesa, léé webio ǹon ó o nni mu waró bío wóráa mia coon? Léé webio ǹon mi wee loíndá wen ká sii, ka lé mu lé warén waten lé wa pánká á ǹon ó o wee varákaráa, táá lé bío wa b̀ò le Dónbeení yi bío yi. ¹³ O *Abaraahaamu là a *Izaaki là a *Zakoobu‡ lé wán 6̀uaawa na ká 6̀an Dónbeení lé yía dó ho cùkú mí ton-sá Yeesu yi. Minén miten lé bíá dó a ho pánká 6̀ansowá ní yi, á pá a bío o *Pilaate yahó, ká wón ǹon wáa lá tá le mí ì díá a. ¹⁴ O ǹi-térénni na bío sí le Dónbeení yi á mí pá bío, ò o ǹi-ǫúe na ho kásó yi lén díaró á mí sía máhá v́ yi á flora a Pilaate cón. ¹⁵ Lé b́n mi wó 6̀oráa yía le mukáni bío wí ní yi. Ká le Dónbeení máhá véenia wo. Warén lé mu 6̀an seérása. ¹⁶ O Yeesu yèni pánká, làa bío wa dó wa sía o yi lé b́n weéra a nni mu na mi ǫúenǫúen zǫ a ỳo wí wán ká. Bío wa dó wa sía o Yeesu yi lé b́n ǹon ó o nni mu wan cunnáa làa bío mí ǫúenǫúen m̀on làa wo.

¹⁷ «Wán zàwa, í zǫ le bío minén lé mí júnása wó lá a Yeesu á mí yí zǫ jǫhú. ¹⁸ Eé ká lé ká sii á le Dónbeení wóráa, á bío le h́a bíá mí jǫ-cúa f̀erowá ǫúenǫúen jini yi á ỳo lé. Le bíá le o *Krista ko ò o l̀ò be. ¹⁹ A mí cén yèrémá mí yilera lé mí wára, á na miten le Dónbeení yi, á dén á à sèn mí bè-kora á à díá. ²⁰ B́n ká le è na há p̀nna na mí ì yí ho héerá yi mia, á mí ì yí á à v̀ur yi, á mún ñ na a *Krista na le f̀era léra mia, o Yeesu. ²¹ O Yeesu ko ò o k̀ení ho wáayi mání fúaa páahú na mu bío ǫúenǫúen khii yèrémáa wó mu bè-fla yi làa bío le Dónbeení bíaráa mu háání mí jǫ-cúa f̀erowá jini yi. ²² O *Myyiize bíá bío ká: «Mí Níhúto Dónbeení á à lén o jǫ-cúa f̀erowá 6̀úí m̀n zàwa t́ahú na ka lé í bío. Bío ǫúenǫúen na ó o wé è bío á à na mia á mí wé jǫ sese. ²³ Ǹupue léé ǹupue na khii yí máa jí a jǫ-cúa f̀erowá mu bioní, wón á à lén le Dónbeení nípomu t́ahú á à 6̀úe.» ²⁴ A lá a Samuwéle jii wán á 6a jǫ-cúa f̀erowá na khíina le mí ǹi-kéní kéní ǫúenǫúen á mún bíá há wizooní na ká bío.

²⁵ «Bío le Dónbeení dó mí jii ǹon m̀n 6̀uaawa yi lé mí jǫ-cúa f̀erowá jini á bío sá mia. Mí níi mún wi le *páanii yi, dío le Dónbeení b̀ò le m̀n 6̀uaawa páahú na le bíá bío ká ǹon o *Abaraahaamu yi: «U m̀onmánia bío yi, á há zì-júná ǫúenǫúen na ho tá wán á ì ì dúgua yi.» ²⁶ Eé ká mu nín-yáni, á lé minén lé bíá le Dónbeení tonkaa mí ton-sá Yeesu ó o 6uara bío yi. Le tonkaa wo ò o 6uee dúgua mia, á mí le mí ǹi-kéní kéní khí mí wén-kora yi orén bío yi.»

4

O Piere là a Zàn d́n ho lándá t́iá f̀erowá yahó

¹ Bío ó o Piere là a Zàn wee bío lé 6a zámáa, á b́n le *Dónbeení yankarowá, le le *Dónbeení zì-beení parowá júnása le 6a *Saduséwa 6ueé d́n. ² Ba sía 6̀enṱn yí wan 6a tonkarowá nùwá jún mu bío yi hùúu, lé bío 6a wee káran 6a ǹupua, á wee bío le o Yeesu véera, á b́n bío yi á 6a ní-hía mún dà à vée. ³ A 6a wíira 6a kúaa ho kásó yi á pannáa ho tá t́lò, lé bío le wii tò vó. ⁴ B́n pá yí hò bío á bíá já há bioní mu á c̀eré tá há yi, á bíá dó mí sía a *Krista yi á dó wán á yú báawa muaaseé h́onú sii.

* **3:2** Zǫajii-seni: Ba wee leéka le ho lé le Dónbeení zì-beení zǫajii ǫúí na léé wi bíá yínó 6a zúifúwa lahó na 6a wee kerí yi le há lara na bío sá 6a zúifúwa binbirí yi páahú. † **3:11** O Salomon Sànsá: Ho lé le Dónbeení zì-beení sànsá na wi le le wii h̀enii. Ho son á pon le zì-beení mu lún s̀n-kéní na á bíá yínó 6a zúifúwa dà wee zo yi. Lé b́n á ho lándá bío zéeniłowa h́a wee káran 6a ǹupua yi. ‡ **3:13** Mí lorí Léro v́ahú (Exode) 3.6, 15 § **3:23** Mí lorí Lándá zéeniłò v́ahú (Deutéronome) 18.15, 18, 19 * **3:25** Mí lorí Bío jǫhú 6̀enii v́ahú (Genése) 22.18, 26.4

⁵ Mu tá lée tǎn á 6a *zuífúwa júnása, lè 6a *nǐ-kǎa, lè ho *lándá bío zéenílowa kúaa mín wán ho Zeruzaleemu yi. ⁶ Ba núpua búii na wi bíá kúaa mín wán bín fǎhú lé o Aana na lè 6a yankarowá nǐhúso beení, là a Kayiifu là a Zǎn là a Aleksǎndere, á séení 6a yankarowá nǐhúso beení zǐi núpua búenbúen. ⁷ Ba le 6a 6ua 6a tonkarowá 6uee dǐnǐ mí fǎhú. Bío 6a 6ueé dǎn á 6a túara 6a yi: «Lé o yén pánká yi tǎá lé o yén yèni yi á mi weérarǎa o nǐi mu?»

⁸ A búii ò o Piere wǎa sú lè le Dónbeení Hácírí, ó o wee bío làa ba: «Minén nípomu júnása lè mí nǐ-kǎa, ⁹ bío mi wee túa wen ho zuia lè mu bè-tente na wó nǎn o mùamúá yi bío, làa bío ó o wó wó wannáa. ¹⁰ Awa, mi búenbúen ko á mi zǐrǐ mu, ò o Isirayeele nípomu mún zǐrǐ mu. Bío nǎn ó o nǐi na kǎ wannáa á dǐn mi yahó lé o Nazaréete nǐi Yeesu yèni pánká yi, yia mi búaa ho *kúrúwá wán ó o húrun, na le Dónbeení véenia. ¹¹ O Yeesu lé yia le Dónbeení bíonǐ vǎahú bíá bío le o lé le huee na á 6a sorowá pá bío, minén sorowá. Dén huee so lé dǐo bínia 6uan ho soró dǐnia.» ¹² O Yeesu mí dón lé yia dà wee kǎnǐ 6a núpua. Mu yínǎn orén yèni, á yèni búii na kún dà á kǎnǐ wǎn á le Dónbeení yí nǎn nǐi woon yi ho dǐmǐná yi.»

¹³ A 6a zuífúwa lándá túiá fǎerowá mu á mu wó coon dàkhǐna, lé bío 6a mǎn ò o Piere là a Zǎn wee bío kǎ 6a ponǐ séra. Ba mún zǐna le 6a lé 6a núpua na yí kǎrǎna. Ba zǐna mu le 6arén là a Yeesu kera mín wán míana. ¹⁴ Kǎ bío 6a mún mǎn o nǐi mu ò o wan á dǐn o Piere là a Zǎn nisǎnǐ, á 6a wǎa yí dà bío máa bío. ¹⁵ A 6a wǎa le 6a tonkarowá lée dǐn ho khúuhú vé, á 6arén bán kará wee wǎanǐ. ¹⁶ Ba wee bío mín yi: «Lée webio wa yǎá á wé lè 6a núpua mu coon? Ho Zeruzaleemusa búenbúen zǐi mu kǎnkǎn le ho yéréké bío na wó á 6a mǎn le 6arén wó mu, á warén mún yí dà máa bío le mu yí bon. ¹⁷ A mi cén wa là le heéré làa ba, á hè 6a á 6a yí bíni yí bío o Yeesu bío là a búii húuu. Lé búii á à na kǎ bío wó kǎ máa ben máa fè 6a zǎamǎa.»

¹⁸ Búii mǎn á 6a bínia von o Piere là a Zǎn á bíá henía nǎn yi le 6a khí á yí bío, tǎá á yí kǎrǎn 6a núpua o Yeesu yèni yi húuu. ¹⁹ Kǎ a Piere là a Zǎn máhá bíá nǎn 6a yi: «Minén mi beere wǎa loǐ le mu so téréna le Dónbeení cǎn á wa bè mi bíonǐ yi kǎ wa pí lerén bíonǐ le? ²⁰ Warén cén yí dà máa pe wa jǐnǐ kǎ bío wa mǎn làa bío wa jǎ á wa yí máa bío bío.» ²¹ A ho lándá túiá fǎerowá wíokaa là le heéré làa ba, á 6a kúaará 6a. Bío 6a á dǐn wán á á beérǎa 6a lò á 6a yí zǐ, lé bío 6a zǎamǎa búenbúen wee khòonǐ le Dónbeení bío wó bío yi. ²² O nǐi na waró bío wó ho yéréké á teró lúlúio po búarǎ-jun.

Bíá tà a Krista bío wee flo

²³ Bío ó o Piere là a Zǎn lò ho kǎsǎo yi, á 6a wǎ van mí kuure núpua cǎn, á vaá lá bío búenbúen na 6a yankarowá júnása lè 6a nǐ-kǎa bíá nǎn 6a yi á fǎera nǎn mí nǐnzàwa mu yi. ²⁴ Bío 6a jǎ mu wó, á 6a búenbúen wó mí yilera làa dà-kéní á wee fio le Dónbeení yi kǎ síi: «Nǐhúso, únén lé fo léra ho wáayi lè ho tá, lè ho muhú lè mu bío búenbúen na wi ho yi. ²⁵ Unén lé fo bíá lè ù Hácírí ù ton-sǎ *Daviide na lé wán búaa nǐi yi kǎ:

«Lée webio nǎn á há síi-viò núpua wee kǎnkǎrǎa?
Lée webio nǎn á ho dǐmǐnáa wee lè kǎ mu jǐhú mía?»

²⁶ Ho dǐmǐná bá-zàwa wíokaa mítén dǐn há fio bío yi.
Ba júnása mún hǐnǎn von mín kúaa mín wán á 6a lò.

Ba búenbúen wó mí jǐii làa dà-kéní là a Nǐhúso làa yia o mǎn léra wán.»†

²⁷ A mu 6èn bon ò o *Heroodé là a *Pǎnsi Pilaate wó le jǐii dà-kéní ho lòhó yi hen, 6arén là a *Isirayeele nípomu, lè há síi-viò núpua á 6a hǐnǎn ù ton-sǎ Yeesu na bío sí foǎ wán, yia fo mǎn léra. ²⁸ Bío fo hǐa fèra bíá le fo ò wé á à kǎna lè ù pánká lè ù síi bío yi, búii búenbúen lé bío 6a wó kǎ á tíira jǐii. ²⁹ Nǐhúso, wǎa loǐ 6a heéré na 6a wee lá. Na le sí-heútee warén na lé ù ton-sǎwá yi á wa wé bue lè ù bíonǐ. ³⁰ Dé ù nǐi, á 6a vǎnvárowá waró lè mu yéréké bíowa na wa wee wé ù ton-sǎ Yeesu na bío sí foǎ yèni pánká yi, á zéení kǎ ù bío bon.» ³¹ Bío 6a flora wó, á ho lahó na 6a wi yi á zǎ kǐkǐkǐ, á 6a búenbúen sú lè le Dónbeení Hácírí, á 6a hǐnǎn wee bue le Dónbeení bíonǐ lè le sí-heútee.

Bíá tà a Krista bío wee páani sanká mi nǐi bío

³² Bíá tà a *Krista bío búenbúen á fù 6un6uaa, á sía lè 6a hácírí wó dà-kéní. O búii fù yí máa bío mí nǐi bío á mí te mí dón. Ba bío búenbúen na fù wi 6a cǎn á 6a 6un6uaa yi. ³³ Ba tonkarowá fù wee zéení a Nǐhúso Yeesu véeró bío lè ho pánká beení, á le Dónbeení wee na há dú6uaa cǎrǎe 6a búenbúen yi. ³⁴ Nǐ-khenii fù mía 6a fǎhú, lé bío á bíá manawá lè 6a zǐnǐ wi á fù wee yèé há, ³⁵ á 6ua wǎrǐ 6uee dé 6a tonkarowá nǐi yi, á 6a bíni wé sí sanká na mín yi làa bío 6a nǐ-kéní kéní korǎa. ³⁶ Mu 6àn síi ó o Zozefu hǐa wó. O lé o *Levíi núwá nǐ-kéní na wee lé ho Siipere‡ yi. Ba tonkarowá wee ve o làa Baanabaasi, mu kúarǎ le yia wee hení há sía. ³⁷ O hǐa yèra mí muhú á 6uan wǎrǐ 6ueé nǎn 6a tonkarowá yi.

* 4:11 Mi loǐ Lení vǎahú (Psaumes) 118.22 † 4:26 Mi loǐ Lení vǎahú (Psaumes) 2.1-2 ‡ 4:36 Siipere: Lé ho kǎhú búii na ho Mediteranee yámú jumu kǐnia yi. Ho wi lè mu yámú jumu mu 6àn wii hénii. Ba tonkarowá páahú kǎ 6a zuífúwa na wi bǐn á boo.

5

O Ananiasì lè mìn háa Safíraa bío

¹ Níi búí háa wí bín 6a le Ananiasì, ká 6àn háa 6a le Safíraa. O háa yèéra mí mǎhú, ² á fá wárí sǎn-kéní bàrà, á 6àn háa mún zú mu, á dío ká ó o 6uan vaá nǎn 6a tonkarowá yi. ³ O o Piere bíá nǎn wo yi: «Ananiasì, lée webio nǎn ó o *Satáni dóráa há yile-kora fon, ù fá le sabéré le Dónbeení Hácírí jii, á fá ho mǎhú wárí sǎn-kéní bàrà? ⁴ Bío ho mǎhú mu lá òn yí yèéra ká yínǎn fo te ho le? A bío ho yèéra, á ho 6àn wárí bío sá a yén yi? Yínǎn fo le? A lée webio nǎn á fo wóráa bío ká? Fo yí fá sabéré nǔpua jii, le Dónbeení lè dío á fo fá le sabéré jii.» ⁵ Bío ó o Ananiasì ná há bíoní mu, ó o ló lùwá, á líi húrun. A bíá ná mu 6úen6úen zána dàkhíina. ⁶ A 6a yàrówá hínǎn cá le òn pon o yi, á 6uan vaá nǔna.

⁷ Lèèrèwa bío tǎn síi bǔn mǎn á 6àn háa wá 6ueé zon ká a yí zú bío wó. ⁸ O o Piere túara a yi: «Mí ho túiá na mí: Mìn mǎhú na mí yèéra 6àn wárí 6úen6úen lè dío ká le?» O o le úuu, le dén lè lerén. ⁹ O o Piere wáa bíá nǎn wo yi: «Ūnén lè mìn báa wó kaka wǎanía tòráa á wee khénáa le Dónbeení Hácírí kúará? Loí, bíá lée wí ho zúajii ká lè bíá vaá nǔna mìn báa. Unén 6a mún ñ lá á à lénáa.» ¹⁰ Mí lahó yi ó o háa mu 6èn òn ló lùwá o Piere tá, á líi húrun. Bío 6a yàrówá 6ueé zoó òn o húrun, á 6a lá a 6uan vaá nǔna 6àn báa nísání. ¹¹ Bíá tá a *Krista bío kuure láa bíá ná mu 6úen6úen zána dàkhíina.

Ba tonkarowá wee wé mu yéréké bíowa

¹² Mu yéréké bíowa cèrèe na wee zéeni le Dónbeení pánká á 6a tonkarowá háa wee wé mu nípomu òhahú. Bíá tá a Krista bío 6úen6úen háa wee wé mí yilera láa dá-kéní á wé kúee mìn wán le *Dónbeení zì-beení lún yi o *Salomǎn Sǎnsá* yi. ¹³ Ní-vio yí máa hení mí sía zo 6a òhahú, èé ká 6a zámáa máhǎ pá wee wíoka 6a yèni. ¹⁴ Ba báawa lè 6a háawa na wee dé mí sía o Nǔhúso yi á wee wé boo ká 6a wá. ¹⁵ A 6a wáa wee 6ua 6a vǎnvárowá á 6uee lée bàráka há wána nísáa há dǎmu sía wán, bèra a na ká a Piere háa 6ueé wee khíi, ò o bóni pá wáa yí kúia 6a búí wán. ¹⁶ Hári há lórá na súaráa lè ho Zeruzalèemu á nǔpua mún wee búni buen lè mí vǎnvárowá lè 6a nǔpua na 6a cínáwa wee beé ló. A 6a 6úen6úen wee wa.

Ba wee beé o Krista tonkarowá ló

¹⁷ A 6a yankarowá nǔhúso beení láa bíá láa wo páanía wí na lè 6a *Sadusíewa kuure nǔpua á le yandee sú 6a tonkarowá bío yi. ¹⁸ A 6a wíikaa 6a tonkarowá á kúaa 6a zámáa kásó yi. ¹⁹ Ká a Nǔhúso wáayi tonkaro búí máhǎ lion ho tǎnǎhú á líi héra ho kásó zii wonna, ò o léra 6a á bíá nǎn yi: ²⁰ «Mí lén va le *Dónbeení zì-beení lún yi á vaa bue le mukáni binbirí na máa vé bío 6úen6úen á na 6a zámáa yi.» ²¹ A 6a tonkarowá bò bío ó o bíá yi. Le yǐnbíi búiríi á 6a wá van le Dónbeení zì-beení lún yi á vaá zoó wee kǎrán 6a nǔpua.

Ba yankarowá nǔhúso beení láa bíá láa wo páanía wí á von o *Isirayèe nípomu *ní-ká. A 6arén na lè ho lándá túiá fèrowá 6úen6úen kúaa mìn wán, á 6a tonkaa 6a búí le 6a lén wa lén 6a tonkarowá ho kásó yi 6ua 6uennáa. ²² Ká 6a parowá máhǎ yí vaá yú 6a bín, á 6a wá 6ueé bíá bío ká nǎn 6a yi: ²³ «Wa vaá yú ho kásó zii wonna ká há pon òn sese, á 6a parowá na bín 6úen6úen mún ònka mí lara yi. Èé ká bío wa héra á wa zon, á wa yí zoó yú nǔpue.»

²⁴ Bío le Dónbeení zì-beení parowá nǔhúso lè 6a yankarowá núnása ná há bíoní mu, á 6a wáa yí zú hen na 6a á dé mítén yi 6a tonkarowá mu wíló bío yi, á 6a wee túa mítén yi le mu yáá wó kaka wóráa coon. ²⁵ Hón páahú so yi ò o búí 6ueé òn, á bíá nǎn 6a yi: «Mí loí, 6a nǔpua mu na mí pon jii ho kásó yi, lè 6arén vaá wí le Dónbeení zì-beení lún yi á wee kǎrán 6a nǔpua.» ²⁶ A le Dónbeení zì-beení parowá nǔhúso ònka mìn fó mí nǔpua á 6a vaá 6uan 6a tonkarowá 6uararáa ká 6a máhǎ yí wó mu láa hèrè, lè bío 6a zána le ká mí wó mu, á 6a nǔpua á à lèeka mí lè há huua.

²⁷ Bío 6a 6ueé òn ho lándá túiá fèrowá yahó láa ba, á 6a yankarowá nǔhúso beení túara 6a yi: ²⁸ «Wa so nǎnzón yí hò mia lè le soóbèe le mí yí bíní yí kǎrán 6a nǔpua o níi mu yèni yi le? A mí wáa loí bío mí wó. Ho Zeruzalèemu lóhó 6úen6úen á mí wó lè mí kǎránló, á mún wí á mí bàkǎ warén yi lá a níi mu húmú bío.»

²⁹ O o Piere lè 6a tonkarowá bíá nǎn 6a yi: «Wa ko á wa bè le Dónbeení bíoní yí á súaani bío wa á bè 6a nǔpua bíoní yi. ³⁰ O Yeesu mu na mí 6úaa ho *kúrúwá wán ó o húrun, á wán 6úaaawa 6àn Dónbeení vèenia, ³¹ á 6uan yòó bàrà mí nín-tǎní. Le wó a là a nǔhúso na lè o kǎnilo, ò o *Isirayèe nípomu bè yi á yèrémá mí yilera lè mí wára, á yí mu bè-kora séndiaró. ³² Warén, lè le Dónbeení Hácírí na le nǎn bíá wee tá le bío yi, á lè mu bè-wénia mu 6àn scérása.»

³³ Bío ho lándá túiá fèrowá ná há bíoní mu, á 6a yiwa cá cá, á wí 6a búe 6a tonkarowá. ³⁴ Èé ká *Farizèe búí máhǎ kera 6a òhahú á yèni 6a le Kamaliyèli. O lè ho *lándá bío zéeni flowa ní-kéní na 6a zámáa 6úen6úen wee kǎnbi. Wón lè yía líi hínǎn yòó òn 6a túiá fèrowá òhahú

* 5:12 Mí loí Bè-wénia vǎhú 3.11

ó o le 6a bío le 6a tonkarowà mu lée ðln ho khúuhú mání. ³⁵ Bún món ó o bíá nòn bíá kúaa mín wán yi: «Isirayēlesá, mí cá hácírí bío mí ì wé lè 6a núpua na ká bío yi. ³⁶ Nii búí 6ueé còonía hínòn á yèni 6a le Tedaasi. O hía wee wé míten lòn núpue na bío jùhú wi. Núpua na 6ueé tá bò a yi á à yí báawa khíá-náa síi. Bío ó o húrun, á bíá 6uén6úen na tà bò a yi mu páahú á saawaa, ó o bío jùhú 6ó. ³⁷ Bún món á ho mílò páahú, ó o Kalilee nii Zudaa 6èn hínòn á yú 6a núpua cèrè á 6a bò a yi. A wón 6a mún 6ó, á bíá bò a yi 6uén6úen saawaa. ³⁸ Awa, á mí le 1 bío mu na mí: 'Ba núpua mu á mí díá bío. Mí díá 6a le 6a lén. Lé bío ká 6a tonló mu á bío ló núpue nii yi, á ho jùhú á à 6úe. ³⁹ Ká ho bío 6èn ló le Dónbeení nii yi, á mí yí dá dèé búí máa wé láa ho. Mí yí wó sese á mí ì kerí lòn núpua na wee fi lè le Dónbeení.»

Bíó ó o fɛɛra mí jì-cúa vó, á ho lándá tǔiá fɛɛrowà tà a bío. ⁴⁰ A 6a von 6a tonkarowà, á 6ueé han lè há lábàani, á 6a le 6a yí bíní yí bío bío o Yeesu yèni yi, á 6a wáa díá 6a á 6a wá.

⁴¹ Ba tonkarowà ló le zǐi yi ká 6a sǐa wan, lé bío le Dónbeení le 6a ko lè le lònbee o Yeesu yèni bío yi. ⁴² Láa wizooní 6uén6úen ká 6a wee kàrán 6a núpua, á wee bue le bín-tente le Dónbeení zǐ-beení lún yi lè há zǐní na ká yi le o Yeesu lé *Yia le Dónbeení mǎn lera á wó lá a kǎnǐlo.

6

Ba núpua na wé è séeni 6a tonkarowà

¹ Mu páahú ká 6a nǐ-kenínia wee dé wán ká 6a wá. A 6a *zuífúwa na wi 6a fǐahú na wee bío mu kɛɛkɛkimu sǐa yí wan bío á 6án zàwa na lé 6a zuífúwa binbirí wee wé yi. 'Ba wee zá le láa wizooní 6uén6úen le mínén maháawa á 6a yí máa loŋ yi sese ho ðnló sankaro páahú. ² A 6a tonkarowà píru jun von 6a nǐ-kenínia 6uén6úen kúaa mín wán bíá nòn yi: «Wán zàwa, wa yí ko á wa díá le Dónbeení bioní bueró ká wa yèrémá wa yara sǐ ho ðnló bío. ³ Mí cén hueeka 6a núpua nùwá hɛjun mí fǐahú na mí zǐ le 6a téréna, á sú lè le Dónbeení Háacírí lè mu bè-zǐrímíní. Bán lé bíá á wa á dé mu nii yi. ⁴ Bún ká warén 6èn dá à na waten ho floró lè le Dónbeení bioní bueró yi lè wa sòobéɛ.»

⁵ Bío 6a tonkarowà fɛɛra mí jì-cúa vó, á 6a kuure núpua tà 6a bío. Bíá 6a hueekaa lé o Etiéna na lé o núpue na sídéró wi, na sú lè le Dónbeení Háacírí. A séeni a Fillipu, lá a Porokoore, lá a Nikonɔɔre, lá a Timon, lá a Paamenaasi, lá a Antiosi nii Nikolaa na hǐa yèrémáa bò 6a zuífúwa mu 6án Dónbeení yi. ⁶ Ba 6uan 6a vannáa 6a tonkarowà cón, á bán bò mí níní 6a wán á 6a fíora nòn 6a yi.

⁷ Le Dónbeení bioní wee bɛn fè há lara ká le wá, á 6a nǐ-kenínia wee dé wán ho Zeruzalɛmu yi, á 6a yankarowà cèrè á wee tà dé mí sǐa o *Krista yi.

O Etiéna 6a wǐira

⁸ O Etiéna le Dónbeení dúguaa nòn ho pánká yi, ó o wee wé mu yéréké bè-beera na wee zéeni le Dónbeení pánká 6a núpua fǐahú. ⁹ A 6a zuífúwa nùwá yɛn búí á hínòn pá a bío. 'Ba búí lé 6a zuífúwa kàránló zǐi núpua na 6a wee ve láa wobáani na wi míten. 'Ba lé bíá ló ho Síreéna lè ho Aleksándiri lórá yi. Ká 6a búí lé bíá ló ho Silisii lè ho Azii kána yi. Lé bán lé bíá 6ueé wee wáani lá a Etiéna. ¹⁰ Ká 6a mahá yí dárina a bío, lé bío le Dónbeení Háacírí bè-zǐrímíní na le wee na a yi lé bío ó o wee bíoráa. ¹¹ A 6a yá 6a núpua jǐnǐ á 6a le 6a bío bío ká: «Wa jǎ ó o nǐi mu bíá khon o *Mɔyǐize lè le Dónbeení dání yi.» ¹² Lé bún 6a bíá á súkúra lè 6a zámáa, lè 6a *nǐ-kǐa, lè ho *lándá bío zéenílowa. Bún món á 6a 6ueé wǐira a Etiéna á 6uan vannáa ho lándá tǔiá fɛɛrowá yahó. ¹³ Ba mún fó 6a núpua búí bóráa na 6ueé fúaa há sabioní o Etiéna mu jǐi. A bán 6ueé bíá: «Féɛɛ ká a nii mu wee bío há bín-kora á léé le *Dónbeení zǐ-beení lá a Mɔyǐize lándá yi. ¹⁴ Wa jǎ ó o bíá le o Yeesu, wón Nazareete nii so, á á fíto le Dónbeení zǐ-beení, á mún ñ yèrémá há lándáwá na ó o Mɔyǐize nòn wɛn.»

¹⁵ Ho lándá tǔiá fɛɛrowá na wi le zǐi yi mu zǎn 6uén6úen fá mí yǐo o Etiéna yi, á mǎn ó o yahó 6onmín lè le Dónbeení wáayi tonkaro yahó.

7

O Etiéna jì-cúa na ó o fɛɛra

¹ Ba yankarowà jùhúso beení tũara a Etiéna yi: «Hǎa! Bío 6a wee bío ũ jǐi so bon le?»

² O o Etiéna bíá: «Mínén wán maáwá lè wán zàwa, mí jǐi bío á ì bío á à na mia. Le Dónbeení cukúso hǐa zéeniá míten lè wán 6úaa *Abarahaamu ká a wi ho Mezopotamii yi á ðñ yí ló yí vaá kará ho Haran lohó yi, ³ á bíá nòn wo yi: «Lé díá mín kǎhú lè mín zǐi á lén va ho kǎhú búí na á ì ì zéeni láa fo yi.» ⁴ O o Abarahaamu wáa hínòn díá ho Kalidee kǎhú á vaá kará ho Haran yi. Bío ó o Abarahaamu bán maa húrun á le sǎ lera a ho Haran yi á 6uararáa ho kǎhú mu na mí wi yi ho zuia. ⁵ Dónbeení á yí nòn tá wo yi bín. Hǎri hǐa lè le nín-tǎahú bío ó o yí yú. Ká le Dónbeení mahá nòn le jǐi le mí ì na ho kǎhú mu na ká wo yi, orén lè mí mǎnmǎnia na á híní o mǎn. A ho páahú na le Dónbeení wee bío mu yi láa wo ká za woon mia o cón. ⁶ Bío ká lé bío á le bíá nòn wo yi: «U mǎnmǎnia khíi kerí kǎ-veere yi, á à wé 6a wobáani bín.»

Ba à beé 6a lò há lúluío khíá-náa yi. ⁷Ɛé ká ho síí na à wé 6a lè mí wobáani á Inén Dónbeení máhá à cití. Bún món á 6a à lé bín á à lén wé 6ueé 6uaani mi ho lahó na ká yi.* ⁸Bún món á le bò le *páanií là a Abarahaamu. Bío wee zéeni le páanií mu bío lé ho *kúúíró. Lé bún non ó o Abarahaamu za *Izaaki teró wizooni bío hētín níi yi ó o *kúúío wo. Lé bún ó o Izaaki mún kúúío o *Zakoobu, á wón 6èn kúúiora mí zàwa pírtú ñun na lé wa zí-ñúná 6àn 6úaawa.

⁹«O zàwa mu dú le yandee lè mín fεeso Zozeefu†, á yèéra a ó wó a wobá-níi ho *Ezipite yi. Ká le Dónbeení máhá kera làa wo. ¹⁰Le léra a mí lónbee 6úen6úen yi. Le wó ó o dàrina dín ho Ezipite béé yahó á zéenia mí bè-zúrminí, ó o bío wó sína a yi. A wón bàrá a mí zlí biowa lè ho Ezipite kshú biowa 6úen6úen ñúhú wán.

¹¹«Mu páahú á le híni ló ho Ezipite kshú 6úen6úen yi lè ho Kanan kshú yi mún. Mu wó lónbee làa sóobéé, á wán 6úaawa mu yí máa yi bío 6a à dí. ¹²Bío ó o Zakoobu ñá á 6a le ho dínló wi ho Ezipite yi, ó o nín-yání tonkaa wán 6úaawa le 6a va bín. ¹³Mu cúa-ñun níi na 6a bínía van bín, ó o Zozeefu wáa zéenia míten lè mín zàwa. Lé bún ó o béé bò yi zúrnanáa hen na ó o Zozeefu nonkani can yi. ¹⁴O o Zozeefu wáa tonkaa mín zàwa le 6a vaa fé mín maá lè mín zlí ñupua 6úen6úen. Ba á yí ñupua 6úará-náa hónú mia. ¹⁵O o Zakoobu wáa 6uara ho Ezipite. Lé bún ó o 6ueé húrún yi, á wán 6úaawa mún húrún bín. ¹⁶Ba 6uan 6a ní-hínmu vannáa ho Sisεemu yi, á vaá nùuna le búure na ó o Abarahaamu hía yá a Hamóore zàwa cón.

¹⁷«Bío ho páahú na le Dónbeení ko à le tíí bío le híá dó mí ñii non o Abarahaamu yi ñii wá 6ueé sùará, á bún wa ñipomu boo, á wee dé wán ho Ezipite yi. ¹⁸Bún món ó o béé búí na yí zúna a Zozeefu á kará ho Ezipite kshú ñúhú wán. ¹⁹O kshá wa ñipomu, á beéra wán 6úaawa lò, á kíkka 6a yi le 6a pí mí zàwa kúúía á 6a hí. ²⁰Lé bún páahú ó o *Moyiize ton yi. O híá léé kúnkúza na se, na bío sí le Dónbeení yi. Píina bío tln ká a wi mín zlí á 6àn nu wee yéni. ²¹Ba díá a yí máa loí yi, ó o béé hínló lé yía lá a 6uan á hón lè mí kúrú za bío. ²²Lé o béé zlí á 6a kenía o Moyiize yi lè ho Ezipitesa bío na 6a zú 6úen6úen, ó o wó a ñupue na pánká wi mí bíoní lè mí wára yi.

²³«Bío ó o Moyiize lúluío yú ho 6úará-ñun, ó o kará lon mí yi, ó o hínon le mí vaá loí mín zàwa na lé o *Isirayεele ñipomu. ²⁴O o vaá mōn o Ezipite níi búí ò o wee ha 6àn za ní-kéni, ó o tà mín za na 6a wee ha ñii, ò o 6ó a Ezipite níi. ²⁵O lá wee leéka le o Isirayεele ñipomu na lé 6àn zàwa á à zúr le le Dónbeení le mí ì dín orén wán á lénnáa 6a ñúná, yaa 6a yí zúna mu. ²⁶Mu tá na léé tñn, ó o Moyiize fò mín lè mín sí ñupua nùwá ñun ká 6a wee fi. O o le mí ì yanka 6a, ó o bíá bío ká: «Wán zàwa, minén na lé lè dà-kéni á bínía wee fi mín yi le?» ²⁷A yía dà mí nínza na so á lío o Moyiize ò o bíá non wo yi: «Lé o yén bàrá fo wa ñúhú wán le ũ wé cití wen?» ²⁸Fo wi á ũ 6úe mi làa bío á fo híihú 6óráa o Ezipite níi bío síi le?» ²⁹Bío ó o Moyiize ñá hón bíoní so, ó o lúwa á vaá kará ho Madía kshú yi. Lé bún ó o yú 6a zàwa nùwá ñun yi.

³⁰«Lúluío 6úará-ñun bún món, á le Dónbeení wáayi tonkaro búí zéenia míten làa wo le vīndε-za dshú na wee cí yi, ho tá hení yi, ho Sinayii 6úee nísáni. ³¹Bún bè-minii so wó a Moyiize coon. A bío ó o wi ò o vaa sùará mu yi á wíoka loí sese, ó o ñá a Nuhúso támu na bíá làa wo: ³²O *Abarahaamu lá a *Izaaki là a *Zakoobu na lé mín 6úawa 6àn Dónbeení lé mi.* O o Moyiize zána, á wee zà wáwáwá, á yí wi ò o loí mu yi. ³³O o Nuhúso wáa bíá làa wo: «Tēn ũ nakaa, lé bío á ho lahó na á ũ wí yi léé tá na bío sá mií. ³⁴Le lónbee na á ũ ñipomu wi yi ho Ezipite yi á ũ mōn. I ñá 6a wéé sá, á ũ lion wá líí kání 6a. Wáa buen. I ñi tonka fo ho *Ezipite yi.»†

³⁵«O Moyiize ní-kéni mu na ó o *Isirayεele ñipomu fú pá bío le lé o yén dó a le o wé mí ñúhúso lè mí cití fl.‡ wón lé yía le Dónbeení tonkaa ò o wé o ñúhúso làa yía wee lén há ñúná. Le wó mu ho wáayi tonkaro pánká yi, yía híá zéenia míten lá a Moyiize le vīndε-za na wee cí yi. ³⁶O Moyiize lé yía léra a Isirayεele ñipomu ho *Ezipite yi. O wó mu yéréké bíowa na wee zéeni le Dónbeení pánká ho kshú yi, lè ho muhú na 6a wee ve làa muhú na múia yi, lè ho tá hení yi há lúluío 6úará-ñun páahú. ³⁷Lé o Moyiize mu lé yía pá bíá bío ká non o Isirayεele ñipomu yi: «Le Dónbeení á à lén o ñi-cúa fεero búí mín zàwa tshú na ka lé í bío síi á à tonka mí cón.» ³⁸Bío mu ñipomu híá kúaa mín wán ho tá hení yi, á lé orén pá híá wee vará wán 6úaawa lè le Dónbeení wáayi tonkaro páahú, yía híá wee bío làa wo ho Sinayii 6úee wán. Lé orén á le Dónbeení bíoní na wee na le mukáni á non yi, ò o 6úee líi na wen. ³⁹Ká wán 6úaawa máhá yí tá ká 6a à bè há bíoní mu yi. Ba pá a bío, á wi 6a bíní va ho Ezipite yi. ⁴⁰Ba bíá non o *Aaron yi: «Cá há wōnna búí na wen na à dí wa yahó, lé bío á wa

* 7:7 Mi loí Bío ñúhú 6úeenii vúahú (Genèse) 15.13-14, Léro vúahú (Exode) 12.40 † 7:9 Mi loí Bío ñúhú 6úeenii vúahú (Genèse) 37-50 ‡ 7:28 Mi loí Léro vúahú (Exode) 2.14 § 7:30 Mi loí Léro vúahú (Exode) 3.2 * 7:32 Mi loí Léro vúahú (Exode) 3.6 † 7:34 Mi loí Léro vúahú (Exode) 3.7, 8, 10 ‡ 7:35 Mi loí Léro vúahú (Exode) 2.14 § 7:37 Mi loí Lándá zéenií vúahú (Deutéronome) 18.15

yí zū bío wó a Mɔyíize mu na léra wɛn ho Ezipite yi.* 41 A 6a wáa pá a nòn-za kansí á wee wé mu hámu na yi, á dú ho sǎn-beení bío ɓarén mítén dàrina wó bío yi. 42 Ká le Dónbeení máhá bínía 6a mǎn, á díá 6a á 6a wee ɓaani ho wáayi biowa, láa bío mu tũararaa 6a ɓi-cũa fɛerowá vũahũ yi:

ɔIsirayɛle nĩpomu,
há lúluío ɓúará-ɓun na mi wó ho tá hení yi,
á 6a bà-kúio na mi fũaana lè mu hámu na mi wó,
lé ínén á mi so wó mu nɔn yi le?

43 ɓùeé. Mu lé mi Mɔlooki wáahũ búkú za
lè mi Erefán† wáahũ mànàayiire á mi ɓuan,

hǎn na á mi wó miten á wee ɓaani,
lé ɓũn nɔn á ì ì sèraa mia á à dàraa ho *Babiloona wán.»‡

44 «Hã pǎnsòni búkú na há wi wán ɓaawa cǎn ho tá hení yi lé hón á há penminí na le Dónbeení lándá túara wán wi yi. Lé hǎn pǎnsòni búkú so háa wee zéeni le le Dónbeení wi 6a fĩahũ. O *Mɔyíize háa wó ho láa bío le Dónbeení zéenia le o wé láa ho. Le háa le o wé ho láa háa ó o mǎn bío síi. 45 ɓũn mǎn á há pǎnsòni búkú mu á wán ɓaawa lè mí mǎnmánia na sá mǎn á mún ɓuan. Páahũ na le Dónbeení ɓun há kána nũpua á fó táwá nɔn 6a yi ká a Zozue dú 6a yahó ká lé horǎn 6a ɓuan. A ho ɓèn wi ɓĩn fũuu fũaa o *Daviide páahũ. 46 O Daviide bío háa wó sína le Dónbeení yi, ó o fióra le níi le cǎn, á soráa ho lahó ɓúú á na a *Zakoobu ɓán Dónbeení yi. 47 Ká a *Salomon lé yía máhá son le zii mu nɔn le Dónbeení yi. 48 Ɛɛ ká le Dónbeení na dá mu bío ɓúenɓúen wán máhá yí máa zo zoo kɛni 6a nũpua zĩ-sonia yi láa bío ó o ɓi-cũa fɛero bíaraa mu.

49 Ho wáayi lé ì ɓéeni kanmúini,
ká ho tá lé ì zení beenii.
Lé le zii yén síi á mi dá à so á à na mi.
Lé ho lahó yén á ì dá a kɛni yi?

50 ɓũn biowa so ɓúenɓúen so yínɔn mi wó mu iten le?§
51 «ɓúí! Isirayɛlesa, mi yiwa tunka dá, mi yí máa tá hén mi sía lè mi ɓikǎnna le Dónbeení veró yi. Minén lè mǎn ɓaawa lée dá-kéni. 52 Lé o ɓi-cũa fɛero yén á mún ɓaawa mu á yí beéra lò? Bia buera yía mí dòn na wee wé le Dónbeení síi bío ɓuenló bío, ɓán á mún ɓaawa 60. Bío ká wán, lé orén ní-kéni mu á minén ló mǎn á mún 60. 53 Minén na le Dónbeení wáayi tonkarowá dó ho lándá níi yi, lé minén miten yi bò ho lándá mu bè-bionii yi.»

O Etiɛna ɓúeró bío

54 Bío ho lándá túúá fɛerowá ɓá há bioní mu á 6a sía ka le há à fáa o Etiɛna bío yi lè le sí-clíí. 55 Ká arén wón sú lè le Dónbeení Háciri, ó o hoonía mí yahó á lora ho wáayi, ó o mǎn le Dónbeení cúkú lá a Yeesu ó o wi le Dónbeení nín-fláni, 56 ó o bía: «Mí tántá mí ɓikǎnna, ho wáayi ɓii héra, á ì mǎn o *Nũpue Za ká a ɗĩn le Dónbeení nín-fláni.» 57 A 6a wee wáama pǎnpǎn à 6a tun mí ɓikǎnna. 58 ɓũn mǎn á 6a ɓúenɓúen ɗɛni kúaa a wán á wiira lóráa ho donkĩahũ á lée wee lèeka lè há huua á à ɓúe. Bia wee wé mu á tenkaa mí sía bàrá a yáronza ɓúú na 6a le Soole tá le o pa yi. 59 Bío 6a wee lèeka a Etiɛna lè há huua, ó o wee fio ká síi: «Núhũso Yeesu, tá fé ì mànáká.» 60 ɓũn mǎn ó o ló lion mí nɔnkɔɓuná wán, ó o wáamaa pǎnpǎn: «Núhũso, yí bè mu bè-kohó na ká 6a wán.» Bío ó o bía hǎn bioní so wó,

ó o húrun. **8**

1 O Etiɛna ɓúeró ó o Soole tá.

O Soole wee beé bíá tà a Krista bío lò

Mu nǎnzɔn mí ɓɛere, á bíá tà a *Krista bío na ho Zeruzalɛmu yi, á 6a ɓúakáa wee beé lò láa sòobé. Ba tonkarowá níi ló, ká bíá ká ɓúenɓúen saawaa zon ho *Zudee lè ho *Samaríi kána yi. 2 Ba nũpua ɓúú na wee bè le Dónbeení yi sese lé bíá lá a Etiɛna vaá nũuna, á 6a wá wá a bío yi. 3 O Soole wón ɓèn lé bíá tà a Krista bío ɓiuhũ ɓúeró ó o hĩnɔn can mí kuio bío yi. O wee hée wiika 6a báawa lè 6a háawa há zĩnĩ yi, á ɓua vaa kúee ho kásó yi.

O Filiipu wee bue le ɓin-tente ho Samaríi yi

4 Bia saawaa wá ɓán tò há kána yi, á wee bue le ɓin-tente. 5 O Filiipu wá van ho Samaríi kǎhũ ló-beení yi, á vaá wee bue o Krista bío á na ho nũpua yi. 6 Bío 6a zǎamáa ɓá bío ó o Filiipu wee bío, á mún mǎn mu yéréké biowa na wee zéeni le Dónbeení pánká na ó o wee wé, á 6a wíokaa wee tántá mí ɓikǎnna sese bío ó o wee bío yi. 7 Ba nũpua cèrɛɛ na 6a cĩnáwa

* 7:40 Mí loĩ Léro vũahũ (Exode) 32.1, 23 † 7:43 Mɔlooki: Lé ho Kanan kǎhũ háani nũpua wáahũ na 6a fũ wee há. Erefán: Lé le mànàayiire ɓúú na ho Ezipitesa fũ pá síi, á wó lè mí wáahũ á wee há. ‡ 7:43 Mí loĩ Amɔosi vũahũ 5.25-27 § 7:50 Mí loĩ Ezayii vũahũ 66.1-2

wi yi, á 6a wee fáara lé yi ká 6a à wāamaka pǎnpǎn. A 6a mùamúawà lè 6a lóni cèrèe mún wee wa. ⁸ A mu wó sī-we-beeni ho lóhó mu yi.

⁹ Nii búii na 6a le Simǎn à hía wi ho lóhó mu yi, á wó mí nii símú bǐn míana. Ho Samarii nǔpua búenbúen wee wé coon bío ó o wee wé bío yi. O lá wee wé mítén lòn nǔpue na bío jǔhú wi. ¹⁰ Ba nǔpua búenbúen hía wee jǔ a cǎn sese, á lá 6a háyúwá yi à yòo búe 6a ní-kía yi. Ba wee bío: «O nii na ká á le Dónbeeni pánká na 6a wee ve láa pánká beeni á wi cǎn.» ¹¹ Bío nǎn 6a wee ðǐn jǔnáa o cǎn sese ká sǐi, lé bío ó o wee wé 6a coon lè mí nii símú bíowa mu míana. ¹² Ká bío 6a yèrémáa dó mí sǐa le bín-tente na ó o Filiipu buera nǎn 6a yi le *Dónbeeni bǐsǐn lá a Yeesu *Krista bío yi, á 6a báawa lè 6a háawa á 6a bátízera. ¹³ O Simǎn mí bǐere mún dó mí sǐi le yi, á 6a bátízera a. Bǐn jǔi wán, ó o wáa yí máa tà lé o Filiipu mǎn. Mu yéréké bíowa na wee zéeni le Dónbeeni pánká na ó o wee mi, ó o wee wé coon bío yi.

¹⁴ Bío 6a tonkarowá na ho Zeruzalǎemu yi jǔa le ho Samariisa búii tà le Dónbeeni bíoní bío, á 6a tonkaa o Piere lá a Zǎn 6a cǎn. ¹⁵ Bío 6a vaá ðǎn á 6a fióra nǎn 6a ní-kenínia ní-fla yi bèra a na á 6a yí le Dónbeeni Hácirí. ¹⁶ Le Dónbeeni Hácirí mu lá ðǐn yí lion barǎn búii wán: 'Ba bátízera 6a o Nǔhúso Yeesu yèni yi mí ðòn. ¹⁷ O o Piere lá a Zǎn wáa bò mí níni 6a wán á 6a yú le Dónbeeni Hácirí. ¹⁸ Bío ó o Simǎn mǎn á bia dó mí sǐa o Krista yi yú le Dónbeeni Hácirí páahú na á 6a tonkarowá bò mí níni 6a wán yi, ¹⁹ ó o bíá nǎn o Piere lá a Zǎn yi: «Mí fé le wári á mí na ho ðǎnló mu bǎn sǐi mǐi, bèra a na ká í wé bò í nii nǔpue wán á wón yí le Dónbeeni Hácirí.» ²⁰ O o Piere bíá nǎn wo yi: «Le únǎn lè ú wári búenbúen páani cí, lé bío fo wee leéka le le Dónbeeni bè-hanii á dà a yá. ²¹ Mu bío mu á ú nii yí túee yi, á fo mún yí ko láa bǐn, lé bío á le Dónbeeni cǎn á fo yǐnǎn húaará. ²² Bío wi ú sǐi yi yǐnǎn bío na se. Cén díá mu á ú flo o Nǔhúso yi ká mu dà a wé, ð o sǎn díá na foñ há yile-kora na wi foñ bío yi. ²³ I mǎn á mu koomu zon fo ðákhǐna ú yí dà máa fé úten mu bè-kora nii yi.» ²⁴ O o Simǎn wáa bíá nǎn o Piere lá a Zǎn yi: «Minéen miten flo o Nǔhúso yi á na mǐi, bèra a na á bío mí bíá ká búii yí yí mǐ.» ²⁵ O Piere lá a Zǎn wee zéeni bío 6a zú a Nǔhúso ðáni yi lè 6a nǔpua, á wee bue o bíoní. Bǐn mǎn á 6a bíniá jǔn ho Zeruzalǎemu, á wee bue le bín-tente ho Samarii lórá cèrèe yi ká 6a wá.

O Filiipu buera le bín-tente nǎn o Etiopii nii yi

²⁶ Mu páahú ó o Nǔhúso wáayi tonkaro búii bíá nǎn o Filiipu yi: «Híni dé ú yahó lè le wii hǎeni bǎn nǐn-káahó. Lá ho wǎhú na ló ho Zeruzalǎemu yi á lion ho Kazaa, ho bèrowá yí boo lòn bío.» ²⁷ O o Filiipu ðǎeniá hǐnǎn wá. Ho wǎhú na ó o lá, á Etiopii nii búii bò. O lé ho Etiopii kǎhú bǐe hǎa Kandaasi ton-sá beeni na wi o nǎfóro jǔhú wán. O buara ho Zeruzalǎemu buée búaanía le Dónbeeni ²⁸ á bíniá wee 6o. Le *Dónbeeni jǔ-cúa fǎero *Ezayii vǔahú lé hía ó o kará mí wótóro yi wee kǎrán. ²⁹ A le Dónbeeni Hácirí bíá nǎn o Filiipu yi: «Bánbá vaa búe ho wótóro na ká yi à bí ho lén.» ³⁰ O o Filiipu lúwa vaá 6ó ho yi, á jǔa ð o Etiopii nii wee kǎrán o jǔ-cúa fǎero Ezayii vǔahú, ó o túara a yi: «Bío fo wee kǎrán ká á fo zú kúará le?» ³¹ O o nii bíá: «Í ì wé kaka á à zǔrínáa mu ká a búii yí zéeniá mu láa mǐ.» O o wáa le o Filiipu 6uee yòo kǎeni mí nǐsǎni. ³² Ho vǔahú bío na ó o nii wee kǎrán lé bío ká:

O bío ðonmín lá a pio

na 6a búan wá vaá búe,

O bío ðonmín lá a pioza

na 6a wee khè vará,

ká a ðǐn cǎkè yí máa wá.

³³ Ba zǐra a jǔhú,

yǐa dà a fǎe ho túiá o jǔi á yí ló.

Ba vǐiniá o mukǎni ho tá wán,

á lé o yén á à ðǎn ò bío

6a zǎwa bío á a lé wo yi?*

³⁴ O o Etiopii nii túara a Filiipu yi: «Lée wée ó o jǔ-cúa fǎero mu wee bío bío ká? Lé orǎn mítén bío ó o wee bío lée táá lée ní-veere?» ³⁵ O o Filiipu wáa ðǐn ho vǔahú bío na ó o nii kǎránna wán á láráa le bíoní, ð o buera a Yeesu *Krista bín-tente nǎn wo yi.

³⁶ Bío 6a wi ho wǎhú wán wá, cúa-yen á 6a vaá ðǎn ho saahó búii na mu jǔmu wi yi. O o Etiopii nii bíá: «Lé mu jǔmu na. Bío á à hè mí á í máa bátízé lé mu yén.» ³⁷ [O o Filiipu bíá nǎn wo yi: «Ká fo tá a Krista bío lè ú sǐi búenbúen á fo dà à bátízé.» O o nii bíá nǎn wo yi: «Úuu, í tà le o Yeesu Krista lé le Dónbeeni Za.»] ³⁸ O o ðǎeniá le 6a ðǐni ho wótóro. O orǎn lá a Filiipu lion líi zon mu jǔmu yi, á wón bátízera a. ³⁹ Bío 6a ló mu jǔmu yi, á le Dónbeeni Hácirí lá a Filiipu wáráa, ó o Etiopii nii yí bíniá yí mǎn wo. O o wáa lá mí wǎhú wá ká a sǐi wan láa sòobé. ⁴⁰ O Filiipu le mí í loí ð o wi ho Azoote lóhó yi. Lé bǐn ó o ðǐn yi á wee hǎe bue le bín-tente há lórá búenbúen na ó o wee kǎa yi, fúaa bío ó o vaá ðǎn ho *Sezaaree.

* 8:33 Mí loí Ezayii vǔahú 53.7-8

9

Bío wó a Soole yi ho Damaasi wǎhú wán

¹ Hón pǎahú so yi á bío ó o Soole pá can mí kuio bío yi, lé bia tà a *Krista bío lò beéró lè 6a búeró. O o wá van 6a yankarowá nǎhúso cǎn, ² á wón na ho vǎahú wo yi, ò o 6ua varáa ho Damaasi lóhó yi, á vaa zéeni lè 6a *zúífùwa kǎránlò zíní núnása. Hón vǎahú so lé hǎa á à zéeni le ká a yú 6a báawa lè 6a háawa na bò a Krista wǎhú, ò o wiika 6a 6ua varáa ho Zeruzalɛmu. ³ Bío ó o lá ho Damaasi wǎhú á wá vaá sùará ho yi, yí 6ueé tí á koomu búu ló ho wǎayi líi kúará a wán. ⁴ O o ló lùwá ho tá yi, á mu tǎmu búu wee bío làa wo: «Soole, Soole. Fo wee beé 1 lò ká sii lé we?» ⁵ O o tùara: «Núhúso, fo léee wée?» A mu tǎmu bía nǎn wo yi: «Í lé o Yeesu na á fo wee beé lò. ⁶ Wǎa líi híni vaa zo ho lóhó yi. Ká fo zoó dǎn, á 6a à zéeni bío fo ko á ù wé.» ⁷ A 6a nǎpua na bò là a Soole á dǎn coon yí dà máa bío. Ba wee ní mu tǎmu sá ká 6a yí mǎn nǎpue. ⁸ O o Soole líi hínan á héra mí yío, ká a màhá yí máa mí bío. A 6a fù a níi yi á zonnáa ho Damaasi lóhó yi. ⁹ Wizooní bío tǎn ká a yí máa mí. O yí máa dí, á yí máa nǎ.

¹⁰ Ní-kenínii búu hǎa wi ho Damaasi lóhó yi á yèni 6a le Ananiasi. O Núhúso zéenia mítén làa wo á von wo: «Ananiasi.» O o tà: «Núhúso, lé mí na.» ¹¹ O o Núhúso bía nǎn wo yi: «Dèní lén vaa lá ho wǎhú na 6a le «Wǎhú na muina», á va a Zudaa zii, á vaa túa o Taasi níi na 6a le Soole bío. Bío ká wán ó o lan wee flo. ¹² A bío búu zéenia mítén làa wo. O mǎn níi búu na 6a le Ananiasi na 6ueé wee bè mí níni o wán, ò o yío dǎn bíni mí.» ¹³ O o Ananiasi bía: «Núhúso, nǎpua cèrɛe bía a níi mu bío nǎn mí, á mún zéenia mu bè-kora búenbúen na ó o wó lè ù nǎpua na ho Zeruzalɛmu yi nǎn mí. ¹⁴ Ba yankarowá núnása á nǎn ho pǎnká wo yi ò o 6uee wíikarǎa bía búenbúen na wee ve ù yèni hen.» ¹⁵ Ká a Núhúso màhá bía nǎn wo yi: «Lén va, lé bío ó o níi mu á í lera le o sá í tonló. Orén lé yía á à zéeni í bío á a na há síí-vió lè mí bá-záwa là a *Isirayɛle nípomu yi. ¹⁶ Le lónbee búenbúen na a yí o ínén bío yi á í zéeni làa wo.»

¹⁷ O o Ananiasi wǎa hínan wá, á vaá zon le zii yi, á zoó bò mí níni o Soole wán ò o bía nǎn wo yi: «Wán za Soole, o Núhúso Yeesu na zéenia mítén làa fo ho wǎhú na fo lá wee 6uennáa wán lé wón tonkaa mi ú cǎn, á ù bíni wé mí, á ù mún sí lè le Dónbeení Hácírí.» ¹⁸ Mí lahó yi, á bío búu lón donkuaa á ló a yío yi, á kúenkaa líi kúará ó o wǎa wee mí. O o hínan á 6a bátízera a. ¹⁹ Bún mǎn ó o dú ó o bíniá yú ho pǎnká.

O Soole wó a Yeesu Krista sééràso

O Soole wó há wizooní bío yèn lè 6a ní-kenínia na wi ho Damaasi yi. ²⁰ Mí lahó yi ó o dèenia wee zéeni le Dónbeení bío 6a *zúífùwa kǎránlò zíní yi, á wee bue le o Yeesu lé le Dónbeení Za. ²¹ Bia búenbúen na ná a bíni á mu vǎ, á 6a wee bío: «Bia wee ve o Yeesu yèni ho Zeruzalɛmu yi ó o níi na ká so hǎa yí máa beé lò lè mí sòobɛe le? A yínǎn bǎrén ó o so ló bío yí 6uara á wá 6ueé wíika hen á vaá na 6a yankarowá núnása yi le?» ²² Ká a Soole yáá wíokaa wee zéeni le Dónbeení bío lè mí pǎnká fɛɛɛ. Bío ó o wǎa wee zéeni mu wéréwéré le o Yeesu lé o *Krista, á 6a zúífùwa na ho Damaasi yi wǎa yí zú bío 6a á na a yi.

²³ Wizooní bío yèn bún mǎn, á 6a zúífùwa wǎanía tò á 6a le mí i 6úe o Soole. ²⁴ Ká a búu màhá ná a zeñ wán. Ho lóhó zǎníní á 6a wee pa yi le wisoni lè ho tǎnǎahú á dǎn yirǎa wo 6úe. ²⁵ Hón pǎahú so yi ó o Soole ní-kenínia fó a ho tǎnǎahú á dó ho lío-beeni yi, á léee líinia lè ho dándá na 6a son kóonia ho lóhó yi mǎn.

²⁶ O Soole wá vaá dǎn ho Zeruzalɛmu, ó o wi ò o zo 6a ní-kenínia tǎahú, ká 6a búenbúen màhá zǎna a lé bío 6a yí láa mu yi le o léee ní-kenínii binbirí. ²⁷ O o Baanabaasi lé yia wǎa fó a á dú yahó á vannáa 6a tonkarowá cǎn, á vaá lá bío ó o Soole mǎnnáa o Núhúso ho wǎhú wán làa bío á wón bíarǎa làa wo á fɛɛra nǎn 6a yi. O mún fɛɛra bío ó o Soole poní sérarǎa á zéenia lè le Dónbeení bío o Yeesu yèni yi ho Damaasi yi á nǎn 6a yi. ²⁸ A lá hǎn pǎahú so yi ó o Soole wǎa wi làa ba, á wee bue le Dónbeení bíni á tɛ ho Zeruzalɛmu yi yòo lé ká a poní séra. ²⁹ O mún wee bío lè 6a zúífùwa na wee bío mu kɛɛɛkimu, á wee wǎaní làa ba. Ká bán màhá wee cá bío 6a á yirǎa wo ò 6úe. ³⁰ Bío á bia tà a Krista bío zúna mu, á 6a lɛénia o Soole vannáa ho *Sezaaree, á día a bín ó o nǎn ho Taasi.

³¹ Mu pǎahú á bia tà a Krista bío wi ho hɛɛrǎ yi ho *Zudee, lè ho Kalilee, lè ho *Samaríi kǎna yi. Ba pǎnká wee dé wán, á wee 6ua mítén là a Núhúso kǎnbii, á le Dónbeení Hácírí wee dé mí níi 6a yi á 6a wee jin.

O Piere wɛɛra a Enɛɛ

³² O Piere hínan tò ho kǎhú búenbúen yi. Wizonle búu ó o wá van bía tà a *Krista bío yi cǎn ho Lidaa lóhó yi. ³³ O vaá yú níi búu bín na yèni 6a le Enɛɛ. O lé o mùamúa, á wi le dǎmu dɛɛ yi yú há lúluo bío hɛtǎn. ³⁴ O o Piere bía nǎn wo yi: «Enɛɛ, o Yeesu Krista wee wɛɛ fo. Híní hooní ù dǎmu dɛɛ.» O o Enɛɛ dèenia líi hínan. ³⁵ Ho Lidaa lóhó lè há lórá na wi ho Saaron kǎhú tá pɛɛrú yi nǎpua búenbúen mǎn wo, á 6a tà nǎn mítén o Núhúso yi.

O Piere vèenta o Tabita

³⁶ Hãa búii na tà a Krista bío na yèni 6a le Tabita á hãa wi ho Zopee lóhó yi. Le yèni mu lè mu kerεεkimu á 6a le Dookaasi. Mu kúará le «há-woni.» O hãa wee wé mu bè-tentewá fεεε, á wee séení 6a ní-khenia. ³⁷ Mu páahú ò o tò mu vãmú á húrun. Bío 6a súeenia wo vó, á 6a yòò bàrà a ho nónwíohú yi. ³⁸ Ho Lidaa lè ho Zopee sùarãa mín yi. Bío 6a ní-kenínia já ò o Piere wi ho Lidaa yi, á 6a léra 6a núpua núwã ñun tonkaa á bíá bío ká nòn yi: «Wa wee flo fo, bábá á ù buen wa cón fùafù.» ³⁹ A 6a vaá bíá mu nòn wo yi, ó o ðèénia hínòn bò làa ba. Bío ó o buée ðón, á 6a fó a yòorarãa ho nónwíohú na ó o ní-hío wi yi. A 6a mahãawa búenbúen wee vá buee búe o yi ká 6a á wá. Hã sí-zínia na ó o Dookaasi mu bá ká a ðín yi húrun á 6a wee lá zéení làa wo. ⁴⁰ O o Piere le 6a búenbúen lé, ò o líi fàrá mí nònkóñúná wán, ò o flora. Bún món ó o yèrémãa sãnsãa o ní-hío ò o bíá: «Tabita, líi híní.» O o héra mí yío. Bío ó o mòn o Piere, ó o líi hínòn yòò kará. ⁴¹ O o Piere buan o níi yi, á séení wo ó o líi hínòn yòò ðín. Bún món ó o von bíá tà a Krista bío, lè 6a mahãawa, á buée zéení wo làa ba ká a yío wi lua.

⁴² Ho Zopee núpua búenbúen já mu, á 6a cèrεε tà a Nùhúso bío. ⁴³ Bún món ó o Piere dá cáakaa ho Zopee yi o sòn-fi búii na yèni 6a le Simòn cón.

10*O Piere veró bíá ylnón 6a zúifúwa cón*

¹ Níi búii hãa wi ho *Sezaaree lóhó yi á yèni 6a le Koroneeye. O hãa lé ho Oroomu dásiwá ku-beení búii kuure ñuhúso, ðío 6a wee ve làa Italií dásiwá kuure. ² O núpue mu hãa wee bè le Dónbeení làndá yi sese, orén lè mí zii núpua búenbúen wee kónbi le Dónbeení. Ba *zúifúwa ní-khenia ó o hãa wee séení lè mí soòbεε, á wee flo le Dónbeení yi máa khí. ³ Wizonle búii wi-háaré yi, á bío búii zéénia mítén làa wo. O mòn le Dónbeení wáayi tonkaro wéréwéré ò o buée zoó wee bío làa wo: «Koroneeye.» ⁴ O o yòò lora wo yi lè le záníi ò o bíá: «Nùhúso, mu wan le?» A ho wáayi tonkaro bíá: «Le Dónbeení tá já ù floró, á mún mòn le séení na fo wee wé na 6a ní-khenia yi, á le leékaa ù bío. ⁵ Awa, wáa tonka 6a núpua bío ká wán le 6a va ho Zopee lóhó á vaa fé o níi búii na 6a le Simòn buennáa, yia 6a mún wee ve le Piere. ⁶ O làara a níi búii na wee fi há sónna wán. O yèni 6a le Simòn, á zii wi mu yámú ñumu jii.»

⁷ Bío ho wáayi tonkaro na bíá làa wo wá, ó o Koroneeye von mí ton-sáwá núwã ñun lè mí dásiwá ní-kení na sá a cón míana á wa le Dónbeení, ⁸ á bíá bío wó búenbúen nòn 6a yi, ò o tonkaa 6a le 6a va ho Zopee.

⁹ A 6a wá. Ho tá tñn yú 6a ká 6a pá wi ho wóhú wán. Le wii á a bío le mí yòò fàrá á ðín, á 6a sùarãa ho Zopee. Lé hón páahú so yi ó o Piere yòora le zii lóhó á wá yòò wé mí floró. ¹⁰ Bío ó o yòò wi bín, á le híní ðá a, ó o le mí í dí. Bío 6a lan wee sí ho ðnló, á bío búii buée zéénia mítén làa wo. ¹¹ O mòn ho wáayi á ho héra. A ðεε búii lòn pãnsò-beení á 6a buan ñi-káa bío náa yi, á yòò ló wee líi, á wá líi búe ho tá yi. ¹² Le ðεε mu yi á ñapuwá làa náa náa sowa, làa bíá wee vará mí píora wán, lè 6a ñinzáwa lè mí síwá búenbúen wi yi. ¹³ A támu búii bíá nòn wo yi: «Piere, líi híní búe 6a á là.» ¹⁴ O o Piere bíá: «Ébé, Nùhúso, í máa wé mu. ðínló na ù hò yi, làa hãa tun á í ðín yi dú yi mòn húúu.» ¹⁵ A mu támu bínia sá já á bíá nòn wo yi: «Bíu na le Dónbeení le mu wee ce vó á ùnén yi wé làa bío na tun.» ¹⁶ Mu wó làa bún á ðón há zen cúa-tín. Bún món á le ðεε mu ðèénia buan yòora ho wáayi.

¹⁷ O o Piere wáa wee túa mítén yi lè mu bío na ó o mòn bãn kúará. Hón páahú so yi, ò o Koroneeye núpua na ó o tonkaa le 6a buen o Simòn zii á tuakaa buée ðón le bãn zãñii. ¹⁸ A 6a von á 6a túara: «Lé hen ká ó o Simòn na 6a le Piere á làara yi le?» ¹⁹ Bío ó o Piere pá lan wee le mí yi mí bè-minii bãn kúará wán, á bún le Dónbeení Hácíríi wee bío làa wo: «Loí, 6a núpua núwã tñn wi hen á wee cá fo. ²⁰ Yi titika bío, híní líi bè làa ba, ínén lé yia tonkaa 6a.» ²¹ O o Piere wáa hínòn lion 6a núpua mu cón, á líi bíá nòn 6a yi: «Yia mí wee cá lè ínén í bεεε, léé webio nòn mí buararãa hen?» ²² A 6a bíá: «Ba dásiwá ñuhúso búii na 6a le Koroneeye lé yia tonkaa wen ù cón. O léé ní-tente á wee kónbi le Dónbeení, á 6a *zúifúwa búenbúen wee wíoka a yèni. Le Dónbeení wáayi tonkaro búii bíá nòn wo yi le o bío le 6a buee ve fo buennáa mí cón, ò o ñi bío fo ò bío á á na a yi.» ²³ O o Piere fó 6a, á 6a zoó cáana làa wo.

Bíu wó a Koroneeye zii

Mu tá na léé tñn, ó o Piere làa ba páania lá ho wóhú, á bíá tà a *Krista yi núwã yen búii ló ho Zopee yi á lènia 6a. ²⁴ Ba vará cáana á tá léé tñn vaá ðonnáa ho Sezaaree. Bún ñ wé ò o Koroneeye, lè mín zii núpua, lè mín bónlowá binbirí na ó o von á kará pan wo bín. ²⁵ Páahú na ó o Piere wá buée zoó yi, ó o Koroneeye hínòn sá a yahó, á vaá líi búrá a tá, ò o tɛɛnia wo yi lè le kónbii. ²⁶ Ká a Piere mahá fù a yi á hoonía ò o bíá nòn wo yi: «Lii híní, ínén mún lé o núpue lè ù bío síi.» ²⁷ Bún món ó o pá lan wee bío làa wo á vaá zonnáa le zii yi, á zoó yú 6a núpua cèrεε ká 6a kúaa mín wán, ²⁸ ó o bíá nòn 6a yi: «Mí zú le 6a zúifúwa cón, á ho va ho

síi veere nùpue cón, tàá à páani kéeni láa wo lée bío na yí ko à mu wé, ká le Dónbeení máhá zéenia mu nòn míi le 1 yí ko à í lá nùpue woon lòn nĩ-tinii na á nùpue yí ko ò wé wa cón. ²⁹ Lé bún non á í yí pá mi veró à ì dènia buara. Awa, á mi wáa zéení í veró nùhú.»

³⁰ O o Koronéeye bíá: «Mu wizooní tñ lée zuia, ho páahú dà-kéni kéní na ká yi, le wi-háare, á í wee flo 1 zii. Yio buéé tí à nùpue búí na dà-zínií wee juúika á ðñ 1 yahó, ³¹ ò o bíá: «Le Dónbeení tà ná ú floró, á mún mən le sèenií na fo wee wé á na 6a nĩ-khenia yi, á le léekaa ú bío. ³² Wáa tonka 6a nùpua ho Zopee yi le 6a vaa bío le o Simon na 6a le Piere á buen. O láara a Simon wán, yia wee fi há sōnna, na zii wi mu yámú jumu jii.» ³³ Á ì dènia tonkaa 6a nùpua le 6a vaa ve fo, á fo tà buara bún se. Há láa na ká wán, á wa búenbúen wi le Dónbeení yahó hen à jínáa bío búenbúen na ó o Nùhúso dó ú jii yi le ú bío.»

³⁴ O o Piere wáa lá le bíoní á bíá: «Bíó ká wán á í wáa zú kénkén le le Dónbeení yí máa hueeka 6a nùpua mín yi. ³⁵ Nùpue lée nùpue, ò o lé kōhú lée kōhú yi, ká a wee kōnbi le, á wee wé le síi bío, se wón bío sí le yi. ³⁶ Mi zú bío le Dónbeení bíá nòn o *Isirayeele nùpomu yi ká le nòn ho héerá bín-tente 6a yi, ðio ó o Yeesu *Krista buararáa, wón na lé 6a nùpua búenbúen Nùhúso. ³⁷ Bíó ó o Zán bíá le Dónbeení bío lè 6a nùpua á bátizéera 6a, á bío búakáa wó ho Kalilee yi, á lá bío wó ho Zudee yi búenbúen á mi mún zú. ³⁸ Mi mən bío le Dónbeení liiníanaa mí Hácírí pánká o Nazareete nĩ Yeesu wán. Mi mún zú bío ó o Yeesu mu vararáa ho kōhú yi, á wee wé mu bè-tente ká a weé bíá ó o *Satáni pánká wi wán búenbúen, lé bío le Dónbeení hía wi láa wo. ³⁹ Bío búenbúen na ó o wó 6a zúífúwa kōhú lè ho Zeruzaleemu yi á wa mən, á lé mu sèrása. Ba búaa wo ho *kürúwá wán ó o húrun. ⁴⁰ Ká le Dónbeení máhá vèenia wo mu wizooní tñ nĩ zōh á 6a nùpua mən. ⁴¹ Mu yínó 6a nùpua búenbúen mən wo. Warén na lé fèra hueekaa wó lè 6a sèrása lé warén mən wo. Bío le Dónbeení vèenia wo mōndén, á warén láa wo páania dú á jun. ⁴² O henía mu nòn wən le wa zéenií le Dónbeení bío, á mún bue na 6a nùpua yi le orún lé yia le Dónbeení bárá ò o citi 6a yèn-vèeniaa lè 6a nĩ-hía. ⁴³ Le *Dónbeení jii-cúa fèerowá búenbúen bíá a bío, le nùpue lée nùpue na dó mí síi o yi, ó o ò yí mu bè-kora séndiaró o yèni pánká yi.»

⁴⁴ Páahú na ó o Piere lan wee bío yi, á le Dónbeení Hácírí lion bíá wee jí a bíoní wán. ⁴⁵ Bíá tà a *Krista bío na lé 6a *zúífúwa binbiri na bó lá a Piere buararáa á wó coon dàkhíina le Dónbeení Hácírí na le nòn á le bera fò bíá yínó 6a zúífúwa bío yi. ⁴⁶ Lé bío 6a wee jí á 6a wee bío há síi-viò bíoní na 6a yí zú, á wee khòoni le Dónbeení le bè-beera na le wó bío yi. O o Piere bíá: ⁴⁷ «Ba nùpua na ká á 6a dá á hè le 6a yí bátizé 6a lè mu jumu, ká 6a jōh yú le Dónbeení Hácírí lè wa bío síi le?» ⁴⁸ O o nòn le jii le 6a bátizé 6a o Yeesu Krista yèni yi. Bún mōn á 6a flora a Piere le o wé há wizooní bío yèn láa mí.

11

O Piere fèra bío wó a Koronéeye zii

¹ Ba tonkarowá láa bíá tà a *Krista bío na wi ho *Zudee yi á jí le bíá yínó 6a *zúífúwa á mún tà le Dónbeení bío. ² Bíó ó o Piere bínia van ho Zeruzaleemu, á bíá tà a Krista bío na lé 6a zúífúwa binbiri á wee zà láa wo: ³ «Lée webio nòn á fo vannáa bíá yínó 6a zúífúwa cón á páania dú láa ba?» ⁴ O o Piere wáa líí lá bío mu wóráa lè mí dà-kéni kéní búenbúen á fèera nòn 6a yi ká síi: ⁵ «Mu wee wé ká 1 wi ho Zopee lóhó yi á wee wé 1 floró. Yio buéé tí à bío búí zéenia míten láa mi. Mu lée dèe búí lòn pānsò-beenií á 6a buan jii-káa bío náa yi, na yòó ló ho wáayi á buéé líí 6ó míi. ⁶ Á í lora le yi sese, á mən 6a napuawá láa náa náa sowa, bíá ho lóhó yi láa bíá há mana yi, láa bíá wee várá mí píorá wán, lè 6a jínzáwa. ⁷ Á í jí támu búí sá na wee bío láa mi: «Piere, líi híni búe 6a à là.» ⁸ Ká 1 máhá bíá: «Ebé, Nùhúso, í máa wé mu. Dínló na ú hò yi, láa hía tun á í ðni yí dú yí mən huúu.» ⁹ A mu támu tñ pá bínia sá jí á bíá nòn míi: «Bíó na le Dónbeení le mu wee ce vó únén yí wé láa bío na tun.» ¹⁰ Mu wó láa bún á dñ há zen cúa-tñ. Bún mōn á le dèe mu dènia bínia buan yòora ho wáayi. ¹¹ Hón páahú dà-kéni so yi, á bún 6a nùpua núwá tñ búí na 6a tonkaa á ló ho *Sezaaree yi á buéé dñ le zii na á í wi yi. ¹² A le Dónbeení Hácírí bíá le 1 yí titika, le 1 híni bè láa ba. Wán záwa núwá hēzln na bó láa mi buara hen, lé bán lēnia mi vannáa ho Sezaaree, á wa vaa páania zon o Koronéeye zii. ¹³ Á wón lá bío ó o wó wó mōnnáa ho wáayi tonkaro mí zii ká a ðñ wee bío láa wo ká síi: «Tonka 6a nùpua le 6a va ho Zopee à vaa ve o Simon na 6a le Piere le o buen. ¹⁴ Há bíoní na á à káni únén lè ú zii nùpua búenbúen lé hñ ò o bío á a na foñ.»

¹⁵ «Bíó á í búakáa wee bío á bún le Dónbeení Hácírí lion 6a wán, láa bío le hía lionnáa warén wán mu jùhú búeení bío síi. ¹⁶ Á í hácírí máhá buara bío ó o Nùhúso hía bíá wán: «O Zán hía wee bátizé lè mu jumu, èe ká minén bán á à bátizé lè le Dónbeení Hácírí.» ¹⁷ Bío le Dónbeení híá hñ láa wən, páahú na wa tà a Nùhúso Yeesu Krista yi, lé bún á le mún hñ lè garén. Á ínén lée wée á à pí bío le Dónbeení le mí ì wé.» ¹⁸ Bío 6a jí hñ bíoní so, á 6a yóó wan tēen, á wee khòoni le Dónbeení ká síi: «Mu 6èntñ bon. Le Dónbeení mún tà nòn ho

wšhũ bíá yínǎn 6a zúífúwa yi à 6a dǎn yèrémá mí yilera lè mí wára, à yí le mukáni binbiri na máa vé.»

Bío ho Antiosi kèrèṭṭewa kuure jùhũ búakáará

¹⁹ Bíá tà a *Krista bío lò beéró na búakáa o Etiéna búeró páahũ lé bũn nǎn à 6a saawaaraa. Ba búí wá fúaa ho Fenisii lè ho Siipere kána, lè ho Antiosi lóhó yi. Ká 6a máhá vaá yí máa bue le Dónbeení bíoní à na nǐ-yio yi, ká mu yínǎn 6a *zúífúwa. ²⁰ Éé ká bíá tà a Krista bío nùwá yén búí na wee lè ho Siipere lè ho Siréena yi, á ló van ho Antiosi, á mún vaá wee bue le Dónbeení bín-tente na bío ciran o Nùhũso Yeesu á na bíá yínǎn 6a zúífúwa yi. ²¹ O Nùhũso dǎríló fù wi láa ba, á núpua cèrèé á tà yèrémáa bò a Nùhũso yi.

²² Ho Zeruzaléemu kèrèṭṭewa kuure já mu bío mu, á 6a wáa tonkaa o Baanabaasi le o va ho Antiosi. ²³ Bío ó o vaá dǎn bín ó o mǎn bío le Dónbeení dúbuaaraa bíá tà a Krista bío yi, ó o zámakaa mu bío yi, ò o henía 6a búenbúen sía, à 6a yí lé o Nùhũso mǎn, ká 6a tà a bío mí sía yi. ²⁴ Mu bon, o Baanabaasi 6èntfn fù léé núpue na se, á sú lè le Dónbeení Hácírí, á dó mí síi o Nùhũso yi. Núpua cèrèé tà nǎn mítén o Nùhũso yi.

²⁵ Bũn mǎn ó o Baanabaasi wá van ho Taasi lóhó, á wá vaá cà a Soole. ²⁶ Bío ó o vaá yú a, ó o bò mún láa wo guara ho Antiosi yi. Ba mí nùwá jun á wó le lúlú-kúure ká 6a wee páani kúee mín wán lè ho Antiosi kèrèṭṭewa, á káranna núpua cèrèé. Lé ho Antiosi yi á 6a búakáa wee veráa bíá tà a Krista bío láa kèrèṭṭewa.

²⁷ Mu páahũ á le *Dónbeení jì-cúa féerowá búí ló ho Zeruzaléemu yi á van ho Antiosi. ²⁸ Ba nǐ-kéní na 6a le Akabuusi á le Dónbeení Hácírí bíá nǎn yi, ó o hǐnǎn yóó dǐn ò o bíá le hen láa cǐnũ ká le hǐn-súmúú á le hó to tá búenbúen wán. A le 6èn ló páahũ na ó o Koloode wó ho *Oroomu bá-záwa bée yi. ²⁹ A 6a nǐ-kenínia wáania tò, le mí nǐ-kéní kéní á a na bío na mí dà a na á à wé lè le séenii á à toní i na bíá tà a Krista bío ho *Zudee yi. ³⁰ A bũn lé bío 6a wó, á 6a tonkaa o Baanabaasi lá a Soole le 6a guá mu vaa na ho Zudee kšhũ kèrèṭṭewa kuio ya-díwá yi.

12

O Piere léro ho kásó yi bío

¹ Mu páahũ ká a bée *Heroode* wee beé 6a kèrèṭṭewa nùwá yén búí sánia lò. ² O 6ó a Zán 6àn kǐnle Zaaki lè ho khá-tóní. ³ Bũn mǎn, á bío ó o mǎn á mu sí 6a *zúífúwa yi, ó o mún wíira a Piere. Bũn wó ho *búurú na á ja-fíní yí dó yi sǎnú díró páahũ. ⁴ Bío ó o Piere 6a wíira, ó o Heroode nǎn le jii le 6a dé o ho kásó yi, ò o bàrà 6a dásiwá nùwá náa náa kuio bío náa le 6a pa a yi. O láa wee leéka le ká ho *Paaki sǎnú dú khǐna, o ò cǐtí o 6a núpua yío yi. ⁵ O Piere wón 6a wáa pan yi ho kásó yi, ká 6a kèrèṭṭewa kuure 6àn wee fio le Dónbeení yi na a yi lè mí sóobéé.

⁶ Ho tǐnǎahũ na tá léé tí ó o Heroode á à cǐtí o 6a núpua yío yi, ká a Piere 6a can lè há zúakuaríwá bío jun ó o dũma 6a dásiwá nùwá jun páahũ. A 6a parowá mún dǐn mí lara yi ho kásó zii zúajii. ⁷ Yío 6ueé tí à wáayi tonkaro búí dǐn, á mu khoomu búí juiína zoó ho kásó zii. O o Nùhũso wáayi tonkaro líi búanbúaa o Piere dòkóní, á sǐnia wo, ò o bíá nǎn wo yi: «Lii hǐnǐ fúafúa.» Hón páahũ so yi á há zúakuaríwá feera a níní yi líi kúaará. ⁸ A ho wáayi tonkaro bíá nǎn wo yi: «Ca ũ kǐrǐ á ũ zǐ ũ nakáa.» O o Piere wó bũn. O o bíá nǎn wo yi: «Lá ũ kánbun zǐ á ũ bè mi.»

⁹ O o Piere wó bũn ò o ló léé bò a yi. O yí máa leéka le bío ho wáayi tonkaro wee wé á bon. O wee leéka le há léé kónkórá. ¹⁰ Ba léé khǐna 6a nín-yání parowá, á bǐnia vaá khǐna bíá sǎ, á wá vaá 6ó ho hǎnló woohũ na sǎnsáa ho lóhó yi, á hón héra mítén á 6a yóó ló. Bío 6a lá ho wšhũ wá, yío 6ueé tí à ho wáayi tonkaro wá ò o díá a Piere.

¹¹ O o Piere wáa zúna le bío wó ká bon, ó o bíá: «Há laa na ká wán á í wáa zũ mu kénkén le o Nùhũso lé yia tonkaa mí tonkaro na ló ho wáayi ó o 6ueé líi kǎnia mí o Heroode níi yi, á mún kǎnia mí le lónbee búenbúen na 6a zúífúwa láa wee fan le le yí mí yi.» ¹² Bío ó o lon mí yi wó, ó o wá van o Zán na 6a le Maaki 6àn nu Mari zii. Ba núpua cèrèé kúiaa mín wán bǐn á wee fio. ¹³ O vaá búanbúaa ho zúajii woohũ, ó o ton-sá háa búí na 6a le Oroode á hǐnǎn wá 6ueé hén ho. ¹⁴ Bío ó o 6ueé zúna a Piere támu, ó o síi wan wan á yí héra ho woohũ ò o bǐnia lúwa zoó bíá le o Piere léé wi ho zúajii. ¹⁵ A 6a bíá nǎn wo yi: «Fo yaá wee khée.» Ká a máhá wee bío le mu bon kénkén. A 6a wáa bíá: «Áyi! Mu lé o nǐ-hǐnbómu.» ¹⁶ O o Piere pá dǐn wee búanbúaa ho woohũ. Bío 6a wó san héra ho, á 6a mǎn wo á mu wó 6a coon. ¹⁷ O o lá mí níi dá 6a yi le 6a wé tété, ò o zéenia bío ó o Nùhũso wó léraraa wo ho kásó yi láa ba, ò o pá bǐnia bíá: «Mí bío mu na a Zaaki lè wán záwa na so yi.» Bũn mǎn ó o ló á wá van lón-veere.

* 12:1 O Heroode na 6a wee bío bío hen lé o Heroode Akiripaa nín-yániso.

¹⁸ Bío ho tá tǝn á 6a dásiwá búenbúen kánkáa, á wee cà à 6a zǝrí bío ó o Piere bío wóráa. ¹⁹ O o Heroode le 6a cà a, á 6a cà a san 6a yí yú a, ó o tǝkaka bía lá pan wo yi, ò o non le jii le 6a búe 6a. Bǝn mǝn ó o Piere ló ho *Zudee yi á vaá kará dóka mí yi ho *Sezaaree yi.

O bée Heroode húmú bío

²⁰ O Heroode sǝi hía wee cǝi ho Tiire lè ho Sidǝn lórása yi dàkhǝina. A bío 6a bè-dǝnii wee lè o Heroode mu 6ǝn kǝhǝ yi, á 6a wó le jii dà-kéní à 6a le mí ì va a cǝn. A 6a búeé dǝn o Bilasutuusi wán, yía wi o Heroode mu zii tonni jǝhǝ wán. Ba wá zoó yanka a ò o le mí véení há bióní. ²¹ Bío le wizonle na 6a bàrá dǝn, ó o Heroode lá mí bá-zámú sǝa zǝ, ò o kará mí béeení kanmúini wán, ò o lá le bióní 6a zǝamáa yahó. ²² A mu nǝpomu búenbúen bía pǝnpǝn: «Mu yí nǝn nǝpue wee bío, mu léee dofiní búí.» ²³ Pǝahǝ na 6a wee bío mu yi, á bǝn le Dǝnbeení wáayi tonkaró búí vǝna a Heroode, lé bío ho cǝkú na bío sǝ le Dǝnbeení yi ó o fó bò mítén wán. A 6a sǝnbowa zon wo ó o húrun.

²⁴ Le Dǝnbeení bióní wee bǝn fè há lúka ká le wá. ²⁵ Bío ó o Baanabaasi là a Soole tonló wó ho Zeruzalǝemu yi, á 6a fó a Zǝn na 6a le Maaki á wáráa.

13

Ba hueekaa o Baanabaasi là a Soole á tonkaa

¹ Ho Antiosi kǝrǝtǝwa kuure yi á 6a jii-cúa fǝerowá lè 6a nǝ-kǝránlowá hía wi yi. Ba lé o Baanabaasi là a Soole, là a Simǝn na 6a wee ve làa Nǝ-bírí, là a Sirǝena nǝi Lisiyuusi, là a Manajǝe na páania dǝn là a bée *Heroode.* ² Wizonle búí, ká 6a wee búaaaní a Núhǝso, á lù mí jini, á le Dǝnbeení Hácírí bía nǝn 6a yi: «Mí lén o Baanabaasi là a Soole mí dǝn à 6a sǝ ho tonló na á ì von 6a bío yi.» ³ A bío 6a lù mí jini á 6a flora wó, á 6a bò mí nini 6a wán à 6a nǝn ho wǝhǝ 6a yi á 6a wá.

⁴ Bío ó o Baanabaasi là a Soole á le Dǝnbeení Hácírí wáa von ká síi, á 6a wá van ho Selesii lóhó. Lé bǝn á 6a zon ho won-beení yi vannáa ho Siipere kǝhǝ na wi mu jumu fǝahǝ. ⁵ Bío 6a vaá dǝn ho Siipere kǝhǝ lóhó na 6a le Salamiina á 6a wáa wee bue le Dǝnbeení bióní 6a *zúifúwa kǝránló zini yi. Yia kǝra bǝn làa ba á wee séení 6a lé o Zǝn Maaki. ⁶ Ho kǝhǝ búenbúen 6a tò yi yóó ló, á vaá bó ho Pafóosi lóhó yi. Lé bǝn á 6a fò mín là a zúifú nǝi búí na wee wé mu nǝn-símú na 6a le Bara-Yeesu yi. O lá wee lá mítén lǝn jii-cúa fǝero. ⁷ O hía wi ho kǝhǝ mu jǝhǝ na 6a le Seziyuusi Poluusi cǝn. O nǝi mu fù léee nǝpue na hácírí wi. O wi ò o jí le Dǝnbeení bióní. O o von o Baanabaasi là a Soole le 6a buen mí cǝn. ⁸ Ká a nǝn-símú bánso Elimaasi á yí wi á ho kǝhǝ mu jǝhǝso á tà a *Krista bío ó o wi ò o hè 6a. (Ba *Kǝrǝsisáa wee ve o Bara-Yeesu mu làa Elimaasi.) ⁹ Hón pǝahǝ so yi, ó o Soole na 6a mún wee ve làa Poole† á le Dǝnbeení Hácírí wáa sú ó o fá mí yío wo yi, ¹⁰ ò o bía: «Únén *Satáni za sabin-fúalo yén. Fo wee vǝini 6a nǝpua. Mu bío na se búenbúen fo wee firáa. O Núhǝso sǝi bío bǝn tǝréenna, á únén wón wee báaráka làa bú. Cén kǝi mu yi. ¹¹ Awa, wáa loí mu. O Núhǝso á à bóóní foñ. Fo ò wé o muui, á à cáaka ká ũ máa mi le wii khoomu.» Mí lahó yi ó o Elimaasi yío dǝenia coora, á wó mí tǝbíri. O o wee hǝe vǝná, á wee cà yía á à tǝ o nǝi yi ì lénnáa. ¹² Bío ho kǝhǝ jǝhǝso mǝn bío wó, ó o tà dó mí síi o Krista yi. O Núhǝso bío na ó o wee jí á zon wo dá.

O Baanabaasi là a Poole van ho Antiosi

¹³ O Poole lè mí ninzáwa á zon ho won-beení ho Pafóosi yi á van ho Pǝnfilii kǝhǝ lóhó na 6a le Pǝeze. Bío 6a vaá dǝn bǝn, ó o Zǝn Maaki díá 6a, ò o bǝnía van ho Zeruzalǝemu. ¹⁴ Barén bán dǝn ho Pǝeze yi á 6a lá ho won-beení, á vaa dǝn ho Pizidii kǝhǝ lóhó na 6a le Antiosi. Ho *Sabaa zon, á 6a zon ho kǝránló zii yi á zoó kará. ¹⁵ Bío 6a kǝrána ho lándá vǝahǝ lè le *Dǝnbeení jii-cúa fǝerowá vǝahǝ wó, á ho kǝránló zii jǝhǝso le 6a bío bío ká na 6a yi: «Wán zǝwa, hen ká bióní wi mí cǝn á mí le mí ì hǝi lè 6a nǝpua sǝa se mí wáa dà à bío.»

¹⁶ O o Poole líi hǝnǝn yóó dǝn ò o dá mí nǝi le 6a wé tǝtǝ, ò o bía: «Minén *Isirayǝlesa, lé minén na wee kǝnbi le Dǝnbeení búenbúen, mí jí bío á ì i bío: ¹⁷ O Isirayǝle nǝpomu na ká 6ǝn Dǝnbeení lé dǝn hueekaa wán búaaawa. Le wó á mu nǝpomu na ká jina ho *Ezipite yi pǝahǝ na 6a wi mu nǝ-hámu yi bǝn. Bǝn mǝn á le léra 6a bǝn lè mí pǝnká. ¹⁸ Le búan 6a há mana tá hení yi á yú lǝn lúluúo búará-jun síi. ¹⁹ Ho Kanan kǝhǝ yi á há síiwá bío hǝjun nǝpua á le bó jǝhǝ, á fó táwá nǝn mí nǝpomu yi, á há bío sí 6a yi. ²⁰ Mu búenbúen wó á míana yú há lúluúo kǝhá-náa làa búará-jun làa píru síi.

* **13:1** O Heroode na 6a wee bío bío hen lé o Heroode Antipaasi na wi ho Kalilee jǝhǝ yi. † **13:9** Bío nǝn ó o Soole 6a yǝmáa wee ve là a Poole: Ba zúifúwa na bío sǝ ho Oroomu yi á yǝnnáa fù lé mu bío jun jun. Ba zúifúmu yǝni wee kǝrǝ. Ká yía bío sǝ ho Oroomu yi, á wón 6a bǝni cé le búí na yi. Ho Soole lé 6a zúifúwa yǝni. Ká ho Poole lé bío ó o bío sǝ ho Oroomu yi.

«Bún mǎn á le Dónbeení hueekaa 6a búí wàn 6úawa t̄ahú á wó lè 6a núnasa, à bán wé fáa 6a t̄úíawà. A mu wó làa bún f̄eεε á 6ueé 6ó a n̄i-cúa f̄eεro Samuw̄eεle páahú yi.»²¹ Bún mǎn á 6a flora a b̄éε le Dónbeení c̄n á le n̄on o Kiisi za Sayuule 6a yi. Wón na wee lé o B̄enzameε z̄i-n̄úhú yi. A wón kera 6a n̄úhú wán á d̄n hā l̄ulúio úará-j̄un. ²² B̄io le h̄ia pá a Sayuule díá á le n̄on o *Daviide 6a yi á wó lè 6a b̄éε. Wón Daviide so á le b̄ia b̄io ká d̄án̄i yi: «Í s̄i n̄upue á í w̄a yú, o lé o Zesee za Daviide* wón lè yia á à wé b̄io búenb̄uen na á í b̄io le o wé á à t̄í j̄ii.»²³ O Daviide m̄n̄m̄n̄ii n̄i-kéní búí lé o Yeesu. Lé wón le Dónbeení wó lá a Isirayεεle n̄ipomu k̄án̄ilo, làa b̄io á le h̄ia d̄óráa mí j̄ii le mí i wé làa b̄u. ²⁴ S̄áni ò o Yeesu buen, à bún ó o Z̄an buera n̄on o Isirayεεle n̄ipomu búenb̄uen yi le 6a yèrémá mí yilera lè mí wárá à 6a bátízé 6a. ²⁵ P̄aahú na ó o Z̄an muk̄án̄i véró wà 6ueé d̄á, ó o wee b̄io: «Mí wee leéka le í lée wée? Yia mí wee lóon̄i wí mí d̄on le ín̄én. Éε ká mí mah̄á loñ, 6̄anso wí í m̄n̄ l̄ua. H̄arí o nakáa tenló á í pá yí koráa.»

²⁶ «W̄an z̄awa, minén na lé o *Abarahaamu m̄n̄m̄n̄ia làa b̄ia mí t̄ahú na wee k̄n̄bi le Dónbeení, lé warén á ho fenló b̄ioní na ká á buera n̄on yi. ²⁷ Ho Zeruzaleεmusa lè mí núnasa á yí z̄una a Yeesu b̄io bán n̄úhú á mún̄ yí z̄una 6a n̄i-cúa f̄eεrowà b̄ioní na wee k̄arán ho *Sabaa wizooní lè mí dà-kéní kéní yi k̄úará. O Yeesu mu á 6a s̄in̄ia n̄úhú á t̄íraráa 6a n̄i-cúa f̄eεrowà b̄ioní j̄ii. ²⁸ B̄io 6a à d̄n wán á à 6úeráa wo á 6a yí yú, á 6a le o *Pilaate b̄io le 6a búe o. ²⁹ B̄io á b̄io búenb̄uen na le Dónbeení b̄ioní v̄uahú b̄ia a Yeesu d̄án̄i yi á 6a wó á mu j̄ii tun á 6a l̄in̄ia wo ho *k̄urúwá wán á líi n̄una. ³⁰ Ká le Dónbeení mah̄á véenia wo. ³¹ H̄a wizooní c̄r̄εε yi ó o Yeesu z̄éenia m̄ten làa b̄ia na h̄ia l̄éenia wo ho Kalilee yi f̄úaa ho Zeruzaleεmu. Lé bán w̄a wó a s̄éér̄asa á wee b̄io o b̄io à na a Isirayεεle n̄ipomu yi.

³² «Warén lé b̄ia wee bue le Dónbeení b̄in-tente à na mia: Le Dónbeení j̄ii na le dó n̄on wán 6úawa yi ³³ á b̄io j̄ii s̄ú. Le véenia o Yeesu á t̄íraráa mu j̄ii b̄io ká wán á n̄on warén na lé 6a m̄n̄m̄n̄ia yi, làa b̄io mu t̄íraráa h̄a Lení v̄uahú lení b̄ion n̄ú yi: «Fo lé í Za. Ho z̄ua j̄ii wán á í lé m̄n̄ Maá.»³⁴ Le Dónbeení h̄ia b̄ia mu le mí i véeni á ó o máa b̄n̄i máa hí. B̄io ká lé b̄io le h̄ia b̄ia: «Í i dú6ua mia lè h̄a dú6uaa na láayi wí. H̄ia á í dó í j̄ii n̄on o Daviide yi le í na.»³⁵ Lé bún n̄on ó o pá w̄okaa b̄ia mu le Dónbeení b̄ioní v̄uahú lahó búí yi: «Fo máa díá á ȳia b̄io s̄á foñ máa soo le búure yi.»³⁶ O Daviide páahú, ó o h̄ia tà s̄á ho tonló na le Dónbeení le o s̄á. Bún mǎn ó o h̄urun á 6a n̄una a bán 6úawa n̄is̄án̄i ó o soora. ³⁷ Ká yia le Dónbeení véenia wón yí soora.

³⁸⁻³⁹ «W̄an z̄awa, mí ko mí z̄ūn̄ mu le lé o Yeesu b̄io yi á mu bè-kora s̄énd̄iaró b̄io á bueraráa n̄on mia. Orén lé yia á n̄upue lée n̄upue dó mí s̄i yi, ó o ò fen mí bè-kora búenb̄uen yi, b̄io ó o *M̄oyiize l̄andá lá yí dá máa fení mia yi. ⁴⁰ A mí c̄n̄ pa miten b̄io, á b̄io 6a n̄i-cúa f̄eεrowà b̄ia á yí yí mia, mu b̄ia ká s̄i: ⁴¹ «Minén khònlowà, mí loñ. Mí b̄io á à v̄n̄ika mia. Mí i hí á à lé b̄n̄. B̄io mí ȳio wí lua, á í i wé yéréké b̄io búí na 6a b̄ia b̄io n̄on mia, á mí máa dé mí s̄ia mu yi.»³⁸

⁴² B̄io ó o b̄ia bún vó, ó orén là a Baanabaasi ló 6a *z̄úíf̄uwa k̄aránlò z̄ii yi. A b̄ia wí b̄n̄ flora 6a le 6a b̄n̄i buen ho *Sabaa wizone na s̄á yi, à w̄oka 6ueε b̄io mu b̄io dà-kéní mu d̄án̄i yi. ⁴³ Ho k̄úeemínwánlò m̄ndén á 6a z̄úíf̄uwa c̄r̄εε, lè 6a n̄i-vio na yèrémáa zon 6a yi, á tà b̄o a Poole là a Baanabaasi yi. A bán wee b̄io làa ba ká 6a à hení 6a s̄ia à 6a ca t̄n̄ le Dónbeení s̄aamu yi.

⁴⁴ Ho Sabaa na s̄á zoñ, lée c̄inú ká, ká ho lóhó n̄upua búenb̄uen á lá à lé è vé, á 6ueé jí a N̄úh̄s̄o b̄ioní. ⁴⁵ B̄io 6a z̄úíf̄uwa m̄n̄ 6a z̄amáa, á le yandee s̄ú 6a, á 6a wee k̄án̄ o Poole ká 6a à là a. ⁴⁶ O o Poole là a Baanabaasi w̄a wee b̄io b̄io ká làa ba ká 6a poní s̄era: «Le Dónbeení b̄ioní á lá ko à le bue na minén yi vé. Ká b̄io mí pá le, á wee leéka le mí yí ko lè le muk̄án̄i binb̄iri na máa vé, á wa w̄a a yèrémá à wa b̄ia ȳin̄r̄i 6a z̄úíf̄uwa c̄n̄. ⁴⁷ B̄io ká lé b̄io le Dónbeení b̄ia n̄on w̄n: «Í bàrà fo á wó lè h̄a k̄ana búenb̄uen n̄ipomu khoomu, bèra a na à ū bue ho fenló b̄io ho d̄ím̄j̄ná k̄úaráa búenb̄uen yi.»⁴⁸ B̄io á b̄ia ȳin̄r̄i 6a z̄úíf̄uwa j̄á h̄n̄ b̄ioní so, á 6a wee z̄amaka ká 6a à khòoní a N̄úh̄s̄o b̄ioní. B̄ia búenb̄uen na b̄io s̄á le muk̄án̄i binb̄iri na máa vé yi, á tà n̄on m̄ten.

⁴⁹ O N̄úh̄s̄o b̄ioní wee ben f̄è ho k̄h̄ú búenb̄uen n̄ipomu. ⁵⁰ Ká 6a z̄úíf̄uwa mah̄á h̄in̄on s̄ūna 6a h̄āwa na n̄in̄i se na wee k̄n̄bi le Dónbeení, lè ho lóhó ya-d̄iwá, á wó le j̄ii dà-kéní làa ba, á 6a wee beé o Poole là a Baanabaasi ló, á j̄n̄on 6a l̄era m̄n̄ k̄h̄ú yi. ⁵¹ A 6a báawa n̄w̄a j̄un mu p̄úara mí zení kh̄n̄kh̄ūn̄i á k̄úaa 6a wán,⁵² á 6a wà van ho Ikoniyuumu lóhó. ⁵² Ba n̄i-kenínia á s̄ia wan làa s̄oob̄éε, á s̄ú lè le Dónbeení H̄ácírí.

‡ 13:22 Mi loñ Samuw̄eεle n̄in-yán̄i v̄uahú 13.14 § 13:33 Mi loñ Lení v̄uahú (Psaumes) 2.7 * 13:34 Mi loñ Ezayii v̄uahú 55.3 † 13:35 Mi loñ Lení v̄uahú (Psaumes) 16.10 ‡ 13:41 Mi loñ Habakuuki v̄uahú 1.5 § 13:51 Mi loñ Matiyé v̄uahú 10.14

14

O Poole là a Baanabaasi van ho Ikoniyuumu

¹ Bío ó o Poole là a Baanabaasi vaá dñn ho Ikoniyuumu lóhó yí, á 6a vaá zon 6a *zuífúwa kàránlò zii. A bío 6a zoó bíá á wó, á 6a zuífúwa làa bíá yínórí 6a zuífúwa cèrèè á tà a *Krista bío. ² Ká 6a zuífúwa na pǎ a Krista bío á súkúra bíá yínórí 6a zuífúwa, fúaa 6a wee leéka mu bè-kora làa bíá tà a Krista bío. ³ Bún lé bío nǎn ó o Poole là a Baanabaasi á kará míana ho Ikoniyuumu yí. Ba wee bíó ká 6a poní séra, á dó mí sía o Núhúso yí. O Núhúso wee na mí pánká 6a yí á 6a wéráa mu yéréké bíowa na wee zéeni le Dónbeení pánká, á zéeni le bío 6a wee bíó o sǎamu dǎní yí lée túiá. ⁴ A ho lóhó núpua sankaa le há kuio bíó jún. Ba sǎn-kéní tà 6a zuífúwa jii, ká bíá so bèn tà 6a tonkarowá jii. ⁵ Ba zuífúwa làa bíá yínórí 6a zuífúwa le mí júnáa wee wíoka mítén ká 6a á beé o Poole là a Baanabaasi lò, á à lèeka 6a le há huua á à 6úe. ⁶ Bío 6a mí nùwá jún zūna mu, á 6a lúwa, á dó mí yara le ho Lisitere le ho Dεεbe na lé ho Likawonii kǎhú lórá cǎn, le há lórá na bǎmakaa há. ⁷ Bío 6a vaá dñn á 6a lan wee bue le bín-tente bín.

O Poole là a Baanabaasi wi ho Lisitere le ho Dεεbe yi

⁸ Nii búí wi ho Lisitere yí á zení húrún kará. O ton ká a lé o mùamúa, á dñn yí varákaa yí mǎn hùúu. ⁹ O kará wee jí bío ó o Poole wee bíó. O o Poole fá mí yío wo yí, á mǎn á bío ó o dó mí síi o *Krista yí á dà á wee wéé, ¹⁰ ó o wáa bíá nǎn wo yí pǎnpǎn: «Lii hñí yòo muin dñn ù zení wǎn.» O o nii yéran fárá mí zení wǎn á varákaa wá. ¹¹ Bío 6a zǎamǎa mǎn bío ó o Poole wó, á 6a bíá pǎnpǎn le ho Likawonii kǎhúsa bíoní: «Éee! Há doffina búí lá a núpue síí á 6ueé líí bó wǎn.» ¹² O Baanabaasi 6a wee ve làa Zeesi, ká a Poole 6a wee ve làa Hεεmεεsi, lé bíó ká mu lée bío na ò o Poole lé yia bíó.* ¹³ Ho Zeesi na lé 6a doffíní búí á zii hía wi ho lóhó jii. Dén doffíní so yankaro lé yia 6uan 6a dǎaní na 6a donkhueéra le le púilè á 6ueé dñnǎa ho lóhó dǎndá na son kòonia ho zǔajiní jii. O wi ò orén le 6a zǎamǎa á wé mu hámu á na a Poole là a Baanabaasi yí.

¹⁴ Bío 6a tonkarowá mí nùwá jún zūna mu, á 6a lèekaa mí sí-zǎnia á zéeni ká 6a yí wa bío 6a le mí ì wé, á 6a fáara yòó zon 6a zǎamǎa tǎhú, ¹⁵ ká 6a á bío pǎnpǎn: «Éee! Minén núpua mu, lée webio nǎn á mí wee wéráa bíó ká? Warén mún lé 6a núpua le mí bío síí, á wee bue le bín-tente na mia le mi ko á mi díá hǎn wǎn-kǎamǎawa so, ká mi yèrémá sǎnsá le Dónbeení na wi fεεε, dío léra ho wáayi, le ho tá, le mu yámú jumu làa bío wi mu yí búenbúen. ¹⁶ Há pǎnna na khǎina yí, á le Dónbeení díá há síiwá núpua búenbúen á 6a bò mí síi wána. ¹⁷ Ká le jún wee zéeni mítén le mu bè-tentewá na le wee wé: Làa lúúio ká le wee na ho viohó mia, á ho dñlò be wé se, á mí wé dí sí á sía wa.» ¹⁸ Hǎrí há bíoní na ó o Poole là a Baanabaasi bíá ká á héráa 6a zǎamǎa mu hámu na 6a le mí ì wé á à na 6a yí bío yí, á pá wó le lònbee. ¹⁹ Mu pǎahú, á 6a zuífúwa búí ló ho Antiosi le ho Ikoniyuumu lórá yí á 6uara ho Lisitere yí. Lé bán le 6a zǎamǎa wó le jii á 6a lèekaa o Poole le há huua, á várá wo lóráa ho donkǎhú, lé bío 6a wee leéka le o húrún. ²⁰ Bío 6a ní-kenínia ló lée dñn kǎnia wo yí, ó o líí hñnǎn, á zon ho lóhó yí. Mu tá na lée tǎn, ó orén lá a Baanabaasi bò mún van ho Dεεbe.

O Poole là a Baanabaasi bǎnia 6uara ho Antiosi

²¹ O Poole là a Baanabaasi buera le bín-tente ho Dεεbe yí, á 6a núpua cèrèè tà wó 6a ní-kenínia. Bún mǎn, á 6a yèrémǎa van ho Lisitere le ho Ikoniyuumu yí, le ho Antiosi na wi ho Pizidii kǎhú yí. ²² Ba wee hení bíá tà a *Krista bío sía, á wee hení mu na 6a yí le 6a fárá dñn, á dé mí sía o Krista yí. Ba wee bíó bío ká na 6a yí: «Wa ko wa kǎa lònbee cèrèè yí á bè yí zoráa le *Dónbeení bεεní yí.» ²³ Ba hueekaa 6a núpua búí 6a kèrètǎewa kuio le mí dà-kéní kéní yí á wó le 6a ya-díwá. Bún mǎn á 6a lù mí jini á 6a flora, á dó 6a bío o Núhúso na 6a tà nǎn mítén yí ní yí.

²⁴ Bún mǎn á 6a kǎa ho Pizidii kǎhú yí á vaá dñn ho Pánfilii kǎhú. ²⁵ Ba buera le Dónbeení bíoní ho Pεεze lóhó yí á 6a wá jún ho Atalii lóhó. ²⁶ Lé bín á 6a dñn yí láráa ho won-beení á van ho Antiosi. Lé hǎn lóhó so yí á 6a há dó 6a bío le Dónbeení sǎamu 6ánsó níi yí, á le séení 6a ho tonlò na 6a vaá sá á ho jii sú bío yí. ²⁷ Bío 6a vaá dñn ho Antiosi, á 6a von 6a kèrètǎewa kúaa mún wǎn, á lá bío búenbúen na le Dónbeení làa ba páania wó á fεεera nǎn 6a yí, làa bío á le mún hérarára ho wǎhú á nǎn bíá yínórí 6a zuífúwa yí, á bán mún dǎn tá a Krista bío. ²⁸ A 6a kará dá míana bín làa bíá tà a Yeesu bío le 6a ní-kenínia.

15

Ba kèrètǎewa ya-díwá kúaa mún wǎn

* **14:12** Ho Kεεεsisa le ho Oroomusa doffina boo. Dío 6a le Zeesi lé dén wi há búenbúen jǎhú wǎn. Ká dío 6a le Hεεmεεsi dén le há tonkaro.

¹ Nùpua nùwā yen ǒúí ló ho *Zudee yi á ǒuara ho Antiosi yi, á ǒueé wee kàrán bíá tà á *Krista bíó làa bíó ká: «Mi yí dà máa fen ká mi yí kúiora làa bíó mu bóráa o *Moyiize lándá yi.» ² O o Poole là á Baanabaasi pǎ 6a bíó, á wǎanía làa ba lè mí sòobéε mu bíó yi. Mu véení, á 6a le o Poole là á Baanabaasi, lè ho Antiosi nùpua nùwā yen ǒúí ko 6a va ho Zeruzaleemu, á vaa fεε ho túiá mu na á Krista tonkarowá lè 6a kèrétǎewa ya-díwá yi. ³ A 6a kèrétǎewa kuure nǒn bíó 6a mǎkóo wi yi le véení mu bíó yi 6a yi. Ba káa ho Fenisii lè ho *Samarii kána yi ká 6a á bíó bíó á bíá yínǒn 6a *zúífùwa wó wó yèrémáa tǎráa le Dónbeení bíó lè mí dà-kéní kéní. A mu wó sí-we-beení bíá ǒúenǒúen na tà á Krista bíó cǎn. ⁴ Ba vaá dǎení ho Zeruzaleemu yi á 6a wá van 6a kèrétǎewa cǎn á bán lè 6a tonkarowá, lè 6a ya-díwá, á bǎénia 6a yi. A ǒarén ǒen lá bíó ǒúenǒúen na 6a wó lè le Dónbeení pǎnká á fεera nǒn 6a yi. ⁵ Ká 6a *Farizíewa kuure nùpua nùwā yen ǒúí na tà á *Krista bíó á hínǒn bíá: «Bia yínǒn 6a zúífùwa na tà á Krista bíó ko 6a *kúio. O o Mǎyiize lándá bèró bíó mún hení na 6a yi.»

⁶ A 6a tonkarowá lè 6a ya-díwá kúaa mún wán, á lorínáa le bíoní mu yahó yi. ⁷ Ba kára mún míana. Bún món ó o Piere líú hínǒn lá le bíoní ò o bíá nǒn 6a yi: «Wán zǎwa, mi zú le le Dónbeení mon mí léra mi tǎhú mu míana á ï bue le bín-tente á na bíá yínǒn 6a zúífùwa yi, bèra a na á 6a jí le, á tà le bíó. ⁸ Le Dónbeení zú bíó wi 6a nùpua sía yi. Le nǒn mí Hácírí 6a yi làa bíó warén yúrǎa le bíó síi, á zéení le le tà 6a bíó. ⁹ Le yí wó bíó woon na wee zéení le warén làa ba wi mún júná yi. Le ceéra 6a sía, lé bíó 6a tà le bíó. ¹⁰ A lée webio nǒn á mi wáa wi á mí sèení 6a lè ho sèró na á wán ǒuaawa lè warén wa bεere á yí dǎína yí sò, á á khúaanáa le Dónbeení jii yi? ¹¹ Búéé dé. Bíó warén kǎnia o Núhúso Yeesu sǎamu bíó yi, lé bún ǒarén bíó mún wórǎa.» ¹² A bíá wi bín ǒúenǒúen wó tété. Bún món á 6a wee jí á Baanabaasi là á Poole cǎn. Ba wee bíó mu yéréké bíowa na wee zéení le Dónbeení pǎnká na le wó lè 6a níní bíá yínǒn 6a zúífùwa cǎn. ¹³ Bíó á 6a bíá wó, ó o Zaaki hínǒn lá le bíoní ò o bíá: «Wán zǎwa, mi jí bíó á ï bíó. ¹⁴ Bíó le Dónbeení tà lora bíá yínǒn 6a zúífùwa bíó hǎri mu júhú ǒúéení, á léraráa mu nípomu na bíó sǎ le yi 6a tǎhú, ó o Simón* zéenia.

¹⁵ «Mu fò mún lè le *Dónbeení jí-cúaa fεerowá bíoní, lé bíó mu túara le Dónbeení bíoní vúahú yi ká síi:

¹⁶ O Núhúso bíá: «Bún mónǎn á ï ï bíní ï ǒuen á ǒueé so á *Daviide zii na lá tò.

Le soni na fù á ï ï bíní ï hóoní, á le è fǎrá á á dǎn.

¹⁷ Hón pǎahú so yi á 6a nùpua na ká ǒúenǒúen,

lè hǎ kána ǒúenǒúen na á ï von á hǎ bíó sí mii á á cà á Núhúso.†

«Hǎa ká lé o Núhúso jí-cúaa,

yíá nǒn á mu bíowa mu ¹⁸ bíó zúrnanáa háání.»

¹⁹ O Zaaki pá bínia bíá: «Lé bún nǒn á ï le mu sǎaaní á bíá yínǒn 6a zúífùwa na yèrémáa bó le Dónbeení yi á 6a yí seé. ²⁰ Ká mi mǎhá wa túa 6a yi, á bíó na 6a yi le 6a wé yí lá le muini taa, lé bíó há tun. A pa míten ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síwá yi. A yí lá búaa na yí fúaaana taa. A yí dí cǎni.‡

²¹ Háání bín ká 6a nùpua wee kàrán o Mǎyiize lándá làa mún há lórǎ lè mí dà-kéní kéní yi, á kàrán ho 6a zúífùwa kàránló zíní yi há *Sabaawa ǒúenǒúen zǒn.»

Ba kèrétǎewa na yínǒn 6a zúífùwa vúahú bíó

²² A 6a tonkarowá, lè 6a ya-díwá, lè 6a kèrétǎewa kuure wǎanía tò le mí ï hueeka 6a ǒúí mí tǎhú á á dé o Poole là á Baanabaasi wán, á á tonka ho Antiosi yi. A 6a hueekaa o Silaasi là á Zude na 6a wee ve làa Baasabaasi. Ba mí nùwá jún á bíá tà á *Krista bíó wee kǒnbi.

²³ Bíó ká lé bíó túara ho vúahú na 6a á ǒua á á varáa yi:

«Warén tonkarowá lè 6a kèrétǎewa ya-díwá wee tǎení minén na lé wán zǎwa na yínǒn 6a *zúífùwa yi, bíá ho Antiosi lóhó yi lè ho Siirrii lè ho Silisii kána yi.

²⁴ Wa jí á 6a nùpua ǒúí ló wa cǎn, ká warén jǒn yí tonkaa 6a, á ǒueé lúnkaa mi yilera lè mí bíoní, á mi yí zú bíó mi ï wé. ²⁵ Lé bún nǒn á wa wǎanía tò á wa le wa á hueeka 6a ǒúí á á tonka mi cǎn. Ba á bè lá á Baanabaasi là á Poole na lé wán bǒnlowá na wa wa làa sòobéε, ²⁶ bán na zǎanía mí mukání wa Núhúso Yeesu *Krista tonló bíó yi. ²⁷ O o Zude là á Silaasi lé bíá wa wǎa tonkaa mi cǎn, á bán míten ǒuee wíoka fεε bíó túara ho vúahú yi á na mia. ²⁸ Warén á tò mu wán á le Dónbeení Hácírí mún tà mu le wa máa jí sèró mi wán máa dà máa khíí. Há lándáwá na bíó henía nǒn mia na mi ko mi bè yi lé hǎa ká: ²⁹ Mi wé

* **15:14** Simón: Le lé o Piere zúífùmu yèni na có nǒn wo yi. Ká dío 6a le Piere dén lé o Yeesu có le. † **15:17** Mi lorí Amóosi vúahú 9.11-12 ‡ **15:20** Mi lorí Léró vúahú (Exode) 34.15-16; Levii nùwá vúahú (Lévítique) 18.6-23; 17.10-16

yí là le muini taa. Mi yí dí cāni. Mi yí là bùaa na yí fūaana taa. Mi pa miten ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí sílwa yi. Ká mi wee dāri pa miten bío bñn búenbúen yi, se mu se.

Ká mi foó.»

³⁰ Bñn mñn á 6a nñn ho wñhñ bñ 6a le mí ì tonka yi á 6a wà van ho Antiosi. Bío 6a vaá dñn bñ, á 6a von bíá búenbúen na tà a Krista bío á kúaa mín wán, á 6a nñn ho vñahñ mu 6a yi. ³¹ Bío 6a káránna ho, á 6a búenbúen zámakaa ho bñn bíoní na henía 6a síla bío yi. ³² Bío ó o Zude là a Sílaasi hñá lé 6a ñi-cúa færowá búí, á 6a kará bñn míana lè mín zàwa kèrètñewa, á henía 6a síla, á 6a wíoka yí ho pánká. ³³ Ba dá dóka mí yi ho Antiosi yi. Bñn mñn á 6a dó 6a cáawése, á bñn le 6a bè wá-tente, á 6a día 6a á 6a yèrémáa van bíá tonkaa 6a cñn, ³⁴ [S] ³⁵ ò o Poole là a Baanabaasi kará ho Antiosi yi. A 6arén làa bíá tà a Krista bío cèrèe búí wee kárán 6a nùpua, á wee bue o Nùhúso bíoní.

O Poole là a Baanabaasi saawaa mñn yi

³⁶ Wizoní bío yen bñn mñn, ó o Poole bíá nñn o Baanabaasi yi: «Wa bñn tē há lórá búenbúen na wa buera le Dónbeení bíoní yi, á búεεkí wán zàwa kèrètñewa à loñ le 6a bío wó kaka.» ³⁷ O Baanabaasi lá wi ò o fé o Zán na 6a le Maaki á bèráa. ³⁸ Ká a Poole máhá yí tà a féró, lé bío ó o bñnia 6a mñn ho Pánfilii kñhñ yi, á yí bñnia yí sá tonló làa ba. ³⁹ Wānñi na here kera 6a pñahñ mu bío yi, fúaa 6a saawaa. O o Baanabaasi fó a Maaki á 6a lá ho won-beení á 6a nñn ho Siipere kñhñ. ⁴⁰ O o Poole wón 6ñn léra a Sílaasi. Sáni ò o lén, á 6ñn zàwa kèrètñewa káráfáa wo o Nùhúso yi. ⁴¹ O káa ho Siirii lè ho Silisii kána yi, á wee séení 6a kèrètñewa kuio á 6a síadéro o Krista wíoka fará tñn.

16

O Poole fó a Timotee á 6a bò mín

¹ Bñn mñn ó o Poole wá van ho Dεεbe lóhó, á dñn bñn vannáa ho Lisitere lóhó. Nñi búí na 6a le Timotee na tà a *Krista bío á wi ho lóhó mu yi. O lé o zúifñ hñnzoró na lé o kèrètñewa háa á te mí za. Ká 6ñn maá lé o *Kεεεkí nñi. ² Ba kèrètñewa na wi ho Lisitere lè ho Ikoniyuumu lórá yí á wee wíoka a yèni. ³ O Poole lá wi ò o fé o á 6a wé páani bè mín. O o le 6a kúii wo 6a *zúifñwa na wi bñn bío yi, lé bío 6a búenbúen zú mu le 6ñn maá lé o Kεεεkí nñi. ⁴ Há lórá búenbúen na 6a wee káa yi, á 6a wee bío bío 6a tonkarowá lè 6a kèrètñewa ya-díwá wānñia tò wán ho Zeruzalemu yi á na bíá tà a Krista bío yi, ká 6a á bío na 6a yi le 6a wé bè mu yi. ⁵ Ba kèrètñewa kuio wíokaa fará dñn, á síadéro o Krista yi wi, á bíá tà a Krista mu bío wee dé wán làa wizoní.

Le Dónbeení le o Poole lén va ho Maseduana

⁶ Le Dónbeení Háçiri hò 6a le 6a yí vaá bue le Dónbeení bíoní ho Azii kñhñ yi. A 6a káa ho Firizii lè ho Kalasii kána yi á wá. ⁷ Bío 6a vaá dñn ho Mizii kñhñ ñii á 6a le mí ì va ho Bitinii kñhñ yi á à loñ. Ká a Yeesu Háçiri máhá yí nñn mu wñhñ 6a yi. ⁸ A 6a wáa káa ho Mizii kñhñ yi á lion ho Torowaasi lóhó wanna dñnní. ⁹ Ho tñnāhñ á bío búí zéénia mítén lá a Poole. O mñn ho Maseduana kñhñ nùpue búí ò o muina dñn á wee fio wo ká síi: «Buen ho Maseduana yi á buee séení wen.» ¹⁰ Mí lahó yi á wa dēñnia wee cá bío wa á wé wé á á varáa ho Maseduana, lé bío wa wáa zú le lé bñn á le Dónbeení von wen le wa vaa bue mí bñn-tente á na ho kñhñ mu nùpua yi.

Ho Filiipu yi, ó o hda na 6a le Lidi tà a Nùhúso bío

¹¹ Wa zon ho won-beení ho Torowaasi yi á téréñna van ho Samotaraasi kñhñ na mu ñumu kñnia yi. Mu 6ñn tá na lée tñn, á wa van ho Niapoliisi lóhó. ¹² Lé bñn á wa dñn yi vannáa ho Maseduana kñhñ sñn-kéni na bío sá ho Oroomu yi 6ñn ló-beení na 6a le Filiipu. Ho Oroomuase cèrèe hñá kará ho lóhó mu yi. Hón lóhó so á wa wó wizoní bío yen yi. ¹³ Ho *Sabaa zon, á wa hñnán ló ho donkñahñ á wá lion ho vñhñ ñii, le ñún-sí á wa lí yí 6a *zúifñwa fióró lahó bñn. Wa líi yú 6a háawa búí á 6a kúaa mín wán, á wa kará tà há láakáwá làa ba. ¹⁴ Ba háawa mu ñi-kéni 6a le Lidi. O wee lé ho Tiatiiere lóhó yi, á wee duan lè há pñnsómuna na yáwá here. O wee kñnbi le Dónbeení. O kará wee tántá mí ñikñnna wa bíoní yi, ó o Nùhúso wó ó o wíokaa wee ñi bío ó o Poole wee bío sese. ¹⁵ Orén lé mí zii nùpua á 6a bátízera. Bñn mñn ó o bíá bío ká á vonnáa wen: «Ká mí wee leéka le 1 tà a Nùhúso yi bío bon, á mí buee làa 1 zii.» O o dñn lan wen fúuu á wa tà van.

Bío wó ho Filiipu kásó zii yi

¹⁶ Wizonle búí, ká wá wee va ho fióró lahó yi, á ton-sá háa búí na lé o fñahñni buée sá wa yahó. O wee yí wári cèrèe ho tñnló mu bío yi á na mí ñúnása yi. ¹⁷ O bò warén lá a Poole mñn, á wee bío pñnpñn ká síi: «Ba nùpua na ká lé le Dónbeení na dà mu bío búenbúen wán

§ 15:34 Le Dónbeení bíoní vñna búí yi á bío ká lé bío túara sá lè bíoní mu ñii: «Ká a Sílaasi wón le mí ì kéeni bñn.»

* 15:38 Mi loñ Bè-wénia 13.13

ton-sáwá. Ho wǎhú na wee kǎní 6a nùpua lé hón bío 6a wee bue à na mia.»¹⁸ Wizoóni cèrèe yi ká lé búñ ó o háa mu wee wé. Fúaa o Poole síi cá cá, á yèrémáa bíá nòn o cíná na ó o wee sáráa yi: «Le í bío mu na foñ: O Yeesu yèni pánká yi, á ù lén día a háa mu lòn bío.» Mí lahó yi ó o cíná dèènia wà día a háa.¹⁹ Bío ó o háa mu júnáa mòn à bío ó o lá wee yi na 6a yi á jùhú wáa 6ó, á 6a wíira a Poole là a Silaasi vannáa ho pánká 6ànsowá cǎn 6a zámáa fémínló lahó yi.²⁰ Ba 6uan 6a vannáa bán na lé ho *Oroomusa tǔiá fèerowá cǎn, á 6a bíá: «Ba nùpua na kà ðín wee kánká wa lóhó. Barén lé 6a *zúifúwa,²¹ á warén na lé ho Oroomusa á 6a máhá wee kárán lè mu bè-wénia 6úí na wa lándá le wa yí wé.»²² A 6a zámáa mún sía cá a Poole là a Silaasi yi. A 6a tǔiá fèerowá le 6a ten 6a sía, á 6a le 6a ha 6a le há fínfoóni.²³ Bío 6a han 6a wó, á 6a kúaa 6a ho kásó yi, á 6a henía mu nòn o paro yi le o pa 6a yi sese.²⁴ Bío ó o paro já búñ ká síi, ó o 6uan 6a zoó kúaa ho kásó zǐi fíkǎhú, á kúaa há súrukúwa 6a zení yi.

²⁵ Bío ho tá wà vaá sanká à màní, ó o Poole là a Silaasi wee fio ká 6a à khòóni le Dónbeení. A 6a kásóa na ká wee jí 6a cǎn.²⁶ Yíó 6ueé tí à ho tá zà lé mí sòobéé, á dèkíó ho kásó zǐi. Há wonna 6úenbúen dèènia hénkaa, á 6a kásóa 6úenbúen zúakúaríwa feera.²⁷ O o paro sína. Bío ó o mòn à ho kásó zǐi zǔajíní hénkaa, ó o wee leéka le 6a kásóa 6úenbúen lúwa, ó o dò mí khà-tóní le mí ì 6úe lè mítén.²⁸ O o Poole wáamaa pǎnpǎn o wán: «Yí yáa úten. Wa 6úenbúen wí hen.»²⁹ O o paro le 6a 6uen lè mu khoomu. A 6a 6uan mu 6uararáa ó o fó ó o bánbáa vaá zon le zǐi-zá yi ká a wee zà lé le zǎní, á zoó búrá a Poole là a Silaasi tá.³⁰ Bún món ó o fó 6a lóráa ó o túara 6a yi: «Minén nùpua mu, lé mu yén á ì ko à ì wé à fennáa?»³¹ A bán bíá nòn wo yi: «Tà a Nùhúso Yeesu bío, á únén lè ù zǐi nùpua á à fen.»³² A 6a bíá a Nùhúso bío nòn orén là a zǐi nùpua 6úenbúen yi.³³ Ho tǎnahú mu yi, ho páahú dà-kéní kéní mu yi, ó o níi fó 6a vaá seera dokuaa. O orén lè mí zǐi nùpua 6úenbúen á 6a dèènia bátízera.³⁴ Bún món ó o fó a Poole là a Silaasi yóorarára mí zǐi, á yòó nòn mu bè-ðíníi 6a yi. O níi mu lè mí zǐi nùpua 6úenbúen sía wan, lé bío 6a tà le Dónbeení bío.

³⁵ Bío ho tá tǎn, á ho Oroomu tǔiá fèerowá tonkaa 6a nùpua le 6a vaa bío le yía wee pa ho kásó zǐi yi á kúia 6a nùpua mu le 6a lén.³⁶ O o paro 6ueé bíá mu nòn o Poole yi ká síi: «Ba tǔiá fèerowá á nòn le jǐi le 6a kúia mia. Mí wáa dà a lé á à lén láa héera»³⁷ Ká a Poole máhá bíá nòn bíá 6a tonkaa yi: «Warén na bío sá ho Oroomu yi á 6a han 6a zámáa yío yi á 6a yi cííó wen láa bío mu lá ko mu wéráa, á 6uan wen vaá kúaa ho kásó yi. A 6a wáa ðín ðín le mí ì kúia wen ká mu sá máa jí. Bún lé bío na yí dà máa wé. Mí vaa bío le 6arén mítén 6uen 6uee kúia wen.»³⁸ A bán bínia vaá bíá mu nòn ho Oroomu tǔiá fèerowá yi. Bío 6a já le o Poole là a Silaasi á bío sá ho Oroomu yi, á 6a zónkaa.³⁹ A 6a wáa 6uara 6ueé bíá nòn 6a yi le mí wó khon. Bún món á 6a kúaará 6a, á 6a yankaa 6a le 6a lé ho lóhó yi à lén.⁴⁰ Bío ó o Poole là a Silaasi ló ho kásó yi, á 6a wà van o Lidi zǐi. Ba mánka mín záwa kèrètíewa wán, á henía 6a sía. Bún món á 6a wà.

17

O Poole là a Silaasi wà van ho Tesaloniki lóhó

¹ O Poole là a Silaasi ló lè ho Anfípóliisi le ho Apolonii lórá yi á vaá dǎnnáa ho Tesaloniki. Ho lóhó mu á 6a *zúifúwa káránló zǐi wi yi.² O o Poole wà van bǐn láa bío ó o lá wee wé wéráa mu. Orén lè 6a nùpua na bǐn wánia le Dónbeení bíoní vǔahú bíoní wán há *Sabaawa bío tǐn na sá mín yi.³ O wee zéeni há bíoní mu yara láa ba, le mu túara ho vǔahú mu yi le yía le Dónbeení mòn léra ko ò o lò be, á hí, á vèe. O wee bío na 6a yi: «O Yeesu mu na á ì wee bío bío láa mia, wón lé *Yía le Dónbeení mòn léra.»⁴ Ba núwá yèn 6úí tà mu yi, á léera là a Poole là a Silaasi. Ho *Keréesisá cèrèe na wee kǎnbi le Dónbeení á mún tà 6a bío á wee bè láa ba, lè 6a háawa cèrèe 6úí na níni se mún.⁵ Ká 6a zúifúwa á le yandee máhá sú mu bío yi. A 6a hǐnǎn cǎnkaa 6a ní-kora núwá yèn 6úí há 6onfúaa yi á kúaa mín wán, á súkúra 6a zámáa séenia, á kánkáa lè ho lóhó ðínia. Ba fíira van o Zasǎn zǐi á wà vaá zoó cá a Poole là a Silaasi á à léráa ho lóhó nùpua na kúaa mín wán yahó.⁶ A bío 6a zoó khon 6a yi, á 6a fó a Zasǎn láa bíá tà a *Krista bío núwá yèn 6úí á lóráa ho lóhó tǔiá fèerowá cǎn, á 6a wee bío pǎnpǎn: «Ba nùpua na kà héera kánkáa 6a nùpua há lúu 6úenbúen yi lè mí káránló. Ba mún wáa 6ueé dǎn hen,⁷ ó o Zasǎn tà á 6a láara a wán. Ba 6úenbúen yí máa tà bè 6a bá-záwa bée Sezaare lándá yi. Ba le bée 6úí wi á yèni 6a le Yeesu.»⁸ Há bíoní mu á cǐina 6a zámáa lè ho lóhó tǔiá fèerowá sía.⁹ O Zasǎn láa bíá tà a Krista bío á sáánia le wári na 6a ko 6a sááni á 6a día 6a.

O Poole là a Silaasi wà van ho Beeree

¹⁰ Ho tá hǐníní, á 6a kèrètíewa na bǐn dèènia le o Poole là a Silaasi lé à lén va ho Beeree lóhó. Bío 6a vaá dǎn bǐn á 6a wà van 6a zúifúwa káránló zǐi yi.¹¹ Ba zúifúwa na 6a vaá yú bǐn á wee tà hén mí yiwa á po bío ho Tesaloniki lóhó yi. Ba tà já le Dónbeení bíoní sese.

Làa wizooni ká 6a wee kàrán le Dónbeení bióní sese, à lorí le bío ó o Poole wee bío so bon le. ¹² Bía tà a Krista bío 6a fíahú á boo. Ho Keréssisa fíahú, á 6a háawa na níní se cèrèè lè 6a báawa cèrèè á mún tà a Nùhúso bío. ¹³ Ká bío ho Tesaloniiki zúífúwa já ò o Poole wee bue le Dónbeení bióní ho Beeree yi, á 6a wá 6uara bín á tñ 6ueé kánkáa hón lóhó so núpua, á lúnkaa 6a yilera. ¹⁴ Á 6a kèrètíewa dèénia le o Poole híní lén á dé mí yahó lè mu yámú numu cón. O o Silaasi là a Timótee bán kará ho Beeree yi. ¹⁵ Bía bò là a Poole á lèénia wo fúuu fúaa ho Ateena lóhó. Bío 6a le mí ì bíní á à wa ho Beeree, ó o Poole háania 6a le 6a vaa bío le o Silaasi là a Timótee bánbá ja mí món 6uen fúafúa.

O Poole jì-cúa na ó o fèera ho Ateena yi

¹⁶ Páahú na ó o Poole wi ho Ateena yi á pan o Silaasi là a Timótee, ó o mən á ho lóhó mu sú lè há dofi-kansiwá, á mu wee vá a yi. ¹⁷ O wee wáani lè 6a *zúífúwa láa bía yíná 6a *zúífúwa na wee 6uani le Dónbeení na ó o wee yí 6a kàránló zii yi. Láa wizooni ká a wee wáani lè 6a núpua na ó o wee yí 6a fémínló lahó yi. ¹⁸ Ba Epikuríewa* lè 6a Sitoyisíewa† nùwá yen mún wee 6uee wáani láa wo. Ba 6úí wee túaka mún yi ká síi: «O dán bíoro mu, lée webio ó o yáá dñn wee bío ká.» Ba 6úí bán 6èn le: «Mu ka lòn dofi-vio bío ó o wee bue.» Ba wee bío bñn lè bío ó o Poole wee bío o Yeesu bío, lè ho véero bío.

¹⁹ Á 6a 6uan wo vannáa ho lóhó túiá fèerowá cón, á 6a bía nən wo yi: «Mu bè-finle na á ũ wee kàrán lè 6a núpua á fo dà a zéeni yahó láa wen le?» ²⁰ Bío wa wee jí ká lée ké-fla wa cón, á wa wi á wa zún mu kúará.» ²¹ Á bío ho Ateenasá 6úen6úen lè mí káyáwá 6èn wa lè mí sóobéé lè mu bè-fla na wee wé 6àn jíló lè mu láakáwá táró.

²² O o Poole wáa líí hínon yòó dñn ho lóhó túiá fèerowá yahó ò o bía: «Ateenasá, í mən mu le há dofiina 6uani ló bío fèntñn wi mia láa sóobéé. ²³ Lé bío á í héékaa mí lóhó yi á mən mu bíowa na mí sonka mí dofiina 6uani ló bío yi. Í yáá pá mən le muini yeení lahó 6úí á bío ká lè bío túara le wán: «Dofini na á núpue yí zú.» Awa! Á bío mí wee 6uani ká mí yí zú mu, lè bñn á ínén 6uara wa 6ueé zéeni láa mia. ²⁴ Le Dónbeení na léra ho dímjá lè mu bíowa na mí ho yi 6úen6úen, na lè ho wáyí lè ho tá Nùhúso, á yí máa zoo kéni há zíní na 6a núpua wee so mítén na le yi. ²⁵ Le mákóo mía á núpue wé bío 6úí na le yi. Lerén lè dío wee na le mukáni 6a núpua yi, lè mu bío 6úen6úen. ²⁶ Le dñn o núpue ní-kéni wán á léraráa há síiwá núpua 6úen6úen héera bāraka ho tá wán, á wáana 6a kána sūaa, á fúana há pñna jíní dñia. ²⁷ Le Dónbeení wó ká síi bera a na á 6a núpua canka le. Hári ká 6a wee héé vñá cáraa le, jún-sí 6a á yí le. Túiá poni, le Dónbeení yí khara lè wa ní-kéni kéní. ²⁸ Lé bío wa mukáni ló lerén lè dío níi yi. Lé lerén nən wa wee dáñ varákaráa. Mí len-béwá 6úí yáá mún bía mu wéréwéré ká síi: «Wa lè le záwa.» ²⁹ Á bío wa lè le záwa, á wa yí kó á wa téé le Dónbeení láa sánú táá wári táá huaa kansiwá hùúu, bñn na 6a núpua kará lon mí yiwa á wó mítén. ³⁰ Há pñna na 6a núpua fù yí zú mu bío yi, bñn le Dónbeení wáa yí máa lorí yi ho zuia. Bío ká wán á 6a núpua 6úen6úen lè bía le wee ve há lúu 6úen6úen yi, le 6a yèrémá mí yilera lè mí wárá. ³¹ Wizonle dá-kéni 6úí lè dío le Dónbeení bārá, ò o núpue na le léra á cíti ho dímjá 6úen6úen lè ho térénló. Le véenia o núpue mu, á zéeni lè 6a núpua le orén lè yia le léra ò o fi le cíti mu.» ³² Bío 6a já ò o Poole wee bío ho véero bío, á 6a 6úí wee yáa mí jíní yi na a yi. Ba 6úí 6èn wee bío: «Á ũ bióní mu jíló á wa á pa láa pñn-veere.» ³³ Lé bñn wán ó o Poole 6èn wá ò o díá 6a. ³⁴ Ká 6a nùwá yen 6úí bán pá bò a Poole yi, á tà a *Krista bío. O 6úí lè 6a túiá fèerowá ní-kéni na 6a le Denii, lá a háa 6úí na 6a le Damariisi, á pá bñn séeni 6a 6úí.

18

O Poole van ho Korénte

¹ Bñn món ó o Poole ló ho Ateena yi á van ho Korénte* lóhó yi. ² O vaá fò mín láa zúífú nii 6úí na 6a le Akilaasi bñn. O nii mu ton ho kshú na 6a le Pñn yi. Orén lè mín háa Pirisiye ló ho Italii kshú yi á 6uara ho Korénte yi yí míana, lè bío ho *Oroomu bá-zàwa béé Koloodé nən le jii le 6a *zúífúwa 6úen6úen lè ho Oroomu lóhó yi. O o Poole wá van 6a cón. ³ Á bío ó orén láa ba tonló lée dá-kéni, á 6a wáa páania kará wee bíí há sñna na wee tá lè há búkúwá. ⁴ Há *Sabaawa lè mí dá-kéni kéní yí ò o Poole wee wé lá le bióní 6a zúífúwa kàránló zii yi, á wee cá ò o bío 6úe 6a zúífúwa lè ho *Keréssisa júná.

* **17:18** Epikuríewa: Ba lè ho Keréssi kshú bè-zúrló 6úí na lè o Epikuure ní-kenínia. Ba wee cá bío 6a a wé ká le lónbee máa yí 6a. Ba wee leéka le ho dímjá bío 6úen6úen lè ho wé fèráa mín. † **17:18** Sitoyisíewa: Ba lè ho Keréssi kshú bè-zúrló 6úí na 6a le Zenon ní-kenínia. Ba wi 6a zúr bío ho dímjá bíowa wee wéráa, á wi 6a yí le sí-heútee á sánsá le lónbee lè mí síiwá 6úen6úen. * **18:1** Korénte: Ho lè ho Akayii kshú ló-beeni. O Poole páahú ká ho nípomu boo láa sóobéé. Ho yéni hta wee lè ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwá na wee wé ho yi bío yi.

⁵ Bío ó o Silaasi là a Timótee ló ho Maseduana yi 6ueé dǎn, ó o Poole yahó wáa sá le Dónbeeni bíó zéeni ló mí dòn, á wee bío mu wéréwéré na 6a zúífùwa yi le o Yeesu lé *Yia le Dónbeeni mǎn léra. ⁶ Ká 6a zúífùwa mu mahá pá a bío á 6a wee là a, ó o Poole pùrúnna mí sí-zǐnia khúnkhúni kúaa 6a wán† ò o bíá nǎn 6a yi: «Hen ká mí vúnun, se mu lé minén mí bēere á mu ló yi. Nùpue máa túa mi bío làa mi. Bío ká wán á ì wáa á va bíá yǐnǎn 6a zúífùwa cǎn.»

⁷ O o ló bǐn á wà van nǐi 6úii na 6a le Titiyuusi Zusituusi cǎn. O nǐi mu wee kǎnbi le Dónbeeni, á zǐi wi 6a zúífùwa kǎránló zǐi nǐsǎnǐ. ⁸ Ba zúífùwa kǎránló zǐi jǐhúso na 6a le Kirisipuusi lè mí zǐi nùpua 6úen6úen á tà a Nùhúso bío. A ho Korntesa cǎrēe na jǎ a Poole bíonǐ á mún tà a Nùhúso bío á 6a bátízera.

⁹ Ho tǐnǎahú 6úii yi, ó o Nùhúso zéeniá mítén là a Poole, á bíá nǎn wo yi: «Yí zǎn bío 6úii. Yí wé tété, wé bío ká ú wá. ¹⁰ Inén wi làa fo á nùpue na dà a sǎnsá fo á á 6óonǐ yi wón mía, lé bío 6a nùpua na bío sá mǐi á boo ho lóhó na ká yi.» ¹¹ O Poole wó le lúlu-kùure lè mí sankha ho Korēnte yi, á kǎránna 6a nùpua bǐn lè le Dónbeeni bío.

¹² Bǐn mǎn á ho Oroomu nǐi Kaliyon á 6a bàrà ho Akayii kǎhú jǐhú wán. Lé bǐn páahú á 6a zúífùwa lò a Poole wán. Ba wǐira a 6uan vannáa le cítii fǐnǐi, ¹³ á 6a wee bío: «Bíó ó o nǐi na ká le 6a nùpua wé 6uaanínáa le Dónbeeni á wi mí dòn làa bío á wa làndá le mu wéráa.» ¹⁴ Bíó ó o Poole le mí zoó bío, ó o Kaliyon kúio o jǐii ò o wee bío lè 6a zúífùwa: «Minén zúífùwa, mu lá léé wéke 6úii na 6úaa tàá bè-vio 6úii na wa làndá hò á ì lá à tà á á jǐi mí cǎn làa bío mu lá ko mu wéráa. ¹⁵ Ká bío mu lé há bíonǐ, lè há yénnáa, lè mí kùrú làndá bío, á lé minén mítén ko à mí lon mu yahó yi. Inén máa fǐi hǎn tǐiáwá so síi bǎn cítii.» ¹⁶ O o le 6a lén. ¹⁷ A 6a 6úen6úen wáa wǐira a Sositeena na lé 6a kǎránló zǐi jǐhúso á wee ha le cítii fǐnǐi. O o Kaliyon cǎkè ò o yí dó mí jǐii 6a yi.

O Poole bǐnǎ van ho Antiosi

¹⁸ O Poole pá kará dá dóka mí yi ho Korēnte yi. Bǐn mǎn ó o díá mún zàwa kérétfewa ò o wá van ho Sǎnkeree lóhó wonna dǐnnǐi. Sǎnǐ ò o zo ho won-beeni ó o nǎn mí jǐhú á 6a léera, lé bío ó o lá dó mí jǐii nǎn le Dónbeeni yi bío 6úii dǎnǐ yi.‡ O orén là a Piriisiye lè mún báa Akilaasi á zon ho won-beeni á vannáa ho Siirii kǎhú. ¹⁹⁻²¹ Bíó 6a vaá dǎn ho Efēeze yi, ó o Poole wá van 6a *zúífùwa kǎránló zǐi yi, á vaá zoó wee wǎnǐi làa ba. Ba flora a le o cǎaka cúa-yen, ó o yí tà. O o bíá bío ká nǎn 6a yi á wá díarǎa 6a: «Ká le Dónbeeni tà á ì i va ká ì i bǐnǐ ì buen mí cǎn.» O o Poole zon ho won-beeni ho Efēeze yi á wá ò o díá a Piriisiye là a Akilaasi. ²² Bíó 6a vaá dǎn ho *Sezaaree lóhó, ó o ló van ho Zeruzaleemu, á vaá tēniá 6a kérétfewa kuure yi. Bǐn mǎn ó o wá van ho Antiosi. ²³ O cǎakaa yú bǐn á bò yi wǎrǎa. O kǎa ho Kalasii lè ho Firizii kǎna yi, á wee henǐ 6a kérétfewa 6úen6úen sía le Dónbeeni bío yi.

O Apoloosi van ho Efēeze lè ho Korēnte

²⁴ Zúífù 6úii na 6a le Apoloosi á 6uara ho Efēeze yi. O wee lé ho Alekisándiri lóhó yi. O lé o nùpue na zǐi há bíonǐ. O mún zǐi le Dónbeeni bíonǐ vǐahú bíonǐ làa sòobé. ²⁵ Ba kǎránna a là a Nùhúso wǎhú bío. O nǎn mítén á wee bue ká a zéeni bío ó o Yeesu bío wóráa binbirǐ á na 6a nùpua yi. Ho *bátéemù bío dǎnǐ yi, ó o Zǎn bátéemù bío na 6a kǎránna làa wo lè bǐn mí dòn ó o zǐi. ²⁶ O wee bío 6a *zúífùwa kǎránló zǐi yi ká a ponǐ séra. Bíó ó o Piriisiye là a Akilaasi jǎ a bíonǐ, á 6a fó a, á wíokaa zéeniá le Dónbeeni wǎhú bío binbirǐ á nǎn wo yi. ²⁷ Bǐn mǎn ó o Apoloosi wi ò o va ho Akayii kǎhú, á bǎn zàwa kérétfewa henǐ o síi mu bío yi. Ba yáá túara ho vǐahú tonía nǎn bíá tà a *Krista bío na wi ho kǎhú mu yi, le ká a Apoloosi mu vaá dǎn 6a, á 6a 6ua a sese. Bíó ó o vaá dǎn bǐn á le Dónbeeni sáamu wó ó o séeniá bíá tà a Krista bío làa sòobé. ²⁸ O jǐi-cúa na ó o wee lá 6úen6úen á 6a zúífùwa yí máa dǎn bío bío 6úii dǎnǐ yi. O wee dǐn le Dónbeeni bíonǐ vǐahú bíonǐ wán à zéeniáa mu wéréwéré na 6a yi le o Yeesu lé *Yia le Dónbeeni mǎn léra.

19

O Poole van ho Efēeze

¹ Páahú na ó o Apoloosi wi ho Korēnte yi, ó o Poole lá ho wǎhú na ló há 6úaa yi á van ho Efēeze. Kérétfewa nǐwá yen 6úii ó o vaá yú bǐn, ² ó o túara 6a yi: «Páahú na mi tà a *Krista bío á mi so yú le Dónbeeni Háciri le?» Á 6a bíá nǎn wo yi: «Wa yáá dǐn yí jǎ Dónbeeni Háciri bío yí mǎn.» ³ O o Poole bǐnǎ túara 6a yi: «Ó, o, á lé ho *bátéemù yén á mí yú?» Á 6a bíá: «Lé o Zǎn bátéemù.» ⁴ O o Poole wáa bíá: «O Zǎn hǐa wee bátízé bíá wee tà yèrémá mí yilera lè mí wǎrá, á wee bío là a *Isirayēle nǐpomu le 6a tà yǐa wá a buen orén mǎn bío, o Yeesu.»

† 18:6 Mi loni Matiye vǐahú 10.14 ‡ 18:18 Mi loni Miló vǐahú (Nombres) 6.1-21. Ba zúífùwa cǎn ká yǐa fù wé dó mí jǐii le mí ì wé bío 6úii á à na le Dónbeeni yi, á bǎnsa jǐhú á foohú máa bǐnǐ bè wán. Ká ho páahú na ó o wee léeka bío á jǐii sú, ò o mahá léé mí jǐhú.

⁵ Bío 6a já hón bíoní so wó, á 6a tà ó o bátízera 6a o Nùhúso Yeesu yèni yi. ⁶ O o Poole bó mí níní 6a wán, á le Dónbeení Hácírí lion 6a wán. Á 6a wee bío há sí-viò bíoní, á wee fɛɛ le Dónbeení jí-cúa. ⁷ Ba nùpua mu búenbúen á à yí píru jún síi.

⁸ O Poole yí máa khí 6a zúífúwa káranló zii yi. Píina bío tɪn ká lé bɪn ó o wee 6uee bío yi ká a poní séra. O wee bue le *Dónbeení béení bío, á wee cà á bía wee jí a cón á tà mu yi. ⁹ Ká 6a búí máhá tun mí yiwa, á pá le mí máa tà a Yeesu bío, á wee zúarika a Nùhúso wòhú yi 6a zámáa yío yi. O o Poole fó bíá tà a Krista bío á wáraa ó o dia 6a. Laa wizooni búenbúen ká a wee 6uee wáani lé 6a nùpua o Tiranuusi káranló zii yi. ¹⁰ O wó mu á dɔn há lúluio bío jún. Lé bɪn non á 6a zúífúwa láa bíá yínɔn 6a zúífúwa na wi ho Azii kòhú yi búenbúen á jánáa o Nùhúso bío.

O Sevaa zàwa nùwá hɛjun bío

¹¹ Le Dónbeení wee wé mu yéréké bè-beera là a Poole níi. ¹² Hári há sí-zínia lé há nín-kéníwá na dɔn o Poole sánia á 6a wee bè 6a vánvárowá wán á 6a wa, á 6a cínáwa lé bíá 6a wi yi. ¹³ *Zúífúwa nùwá yɛn búii na wee hɛɛ léka há lùá yi á ja 6a cínáwa lén bíá 6a wi yi, á mún le mí ì wé è loɪ ká mí dá a ja 6a là a Yeesu yèni pánká. Ba wee bío lé 6a cínáwa ká síi: «Mí lé là a Yeesu yèni pánká, yía ó o Poole wee bue bío.» ¹⁴ Bíá wee wé mu lé o zúífú nù na 6a le Sevaa na lé 6a yankarowá nùhúso beení zàwa nùwá hɛjun. ¹⁵ Ká a cíná máhá bíá non 6a yi: «O Yeesu á ì zú, á mún zú a Poole. Ká minén bɛn lé 6a yén?» ¹⁶ O o nù na ó o cíná wí yi á zon 6a wán, á dárina 6a, á han lé mí sóobɛɛ bóoníkaa yi á 6a lùwa ló le zii yi mí káamáa. ¹⁷ Ho Efɛze zúífúwa láa bíá yínɔn 6a zúífúwa búenbúen já bío wó, á 6a búenbúen zána, á wíokaa wee kònbí o Nùhúso Yeesu yèni. ¹⁸ Bíá tà a *Krista bío cɛɛɛ búii wee 6uee bío á zéeni bío 6a wó ká mu yi se wéréwéré 6a zámáa yío yi. ¹⁹ Mu nín-símú wérowá cɛɛɛ á buan mí vónna á 6ueé cíná 6a nùpua búenbúen yahó. Ba catio há vónna mu yáamu, á mu yú wén-hàani* muaaseé búará-jún láa píru. ²⁰ Lé ká síi ó o Nùhúso bíoní wee ben fɛraa há lùá ká le wá. Le bán pánká á 6a nùpua wee mí.

O Demetiriyuusi bíoní na ó o kánkáa ho Efɛze yi

²¹ Ká bɪn bíowa so búenbúen wó khíina, ó o Poole le mí ì káa ho Maseduana lé ho Akayii kána yi á à va ho Zeruzalɛɛmu. O wee bío bío ká mí yi: «Hen ká ì vaá dɔn bɪn, á ì mún ko á ì dá ho *Oroomu.» ²² O o tonkaa o Timotee là a Erasiite na láa wo wee séeni mún le 6a va ho Maseduana, ó orén mí bɛere wón kará dóka mí yi ho Azii kòhú yi.

²³ Mu páahú ó o Nùhúso wòhú bío á kánkáa 6a nùpua dákhíina ho Efɛze yi. ²⁴ O donkhue-sí-pá búii na 6a le Demetiriyuusi á hía wi ho Efɛze yi. Orén lé yía wee pá a dofní há-nii Aatemiisi† zì-beeni bán bè-zàwa lé le wén-hàani. Bíá wee sá a cón á wee yí le wári na boo mu bío yi. ²⁵ Wizonle búii ó o nù mu von mí ton-sáwá láa bíá làa ba tonló le mí ì wé dà-kéní á kúaa mún wán, ó o bíá non 6a yi: «Minén nùpua mu, mí zú mu kénkén le lé ho tonló na ká bío yi á wa níi bío wee dérää wán. ²⁶ Háya! O o nù mu na 6a le Poole bío na ó o wee wé á mí wee mí, á wee jí. O wee bío le há dofi-kansiwa na 6a nùpua wó mítén á yínɔn doffina. Á 6a nùpua cɛɛɛ tà a bío ho Efɛze yi. Hári ho Azii kòhú nùpua ó o wó ká cínú. ²⁷ Mu wá láa bɪn, á wa tonló yèni á à yáa. Mu yínɔn bɪn mí dòn. Wa dofní há-nii Aatemiisi zì-beeni na 6a son non wo yi á bío nùhú mún máa kɛɪ. Orén mí bɛere á bío mún máa bíni máa wé here 6a nùpua yi. Wón na á ho Azii kòhúsa lé ho dímíjá nùpua búenbúen wee búaaani.» ²⁸ Bío 6a já há bíoní mu, á 6a sía cà, á wee wáamaka ká 6a a bío: «Ho Efɛzeses Aatemiisi léé dofní há-beeni!»

²⁹ Ho lóhó nùpua búenbúen kánkáa. Ho Maseduana kòhú nùpua nùwá jún búii na là a Poole lá a wee bè mún va há kúuio, á 6a wíkaa á búunia bó yi guararää le wáani lá-beeni yi. Ba lé o Kayuusi là a Arisitaaki. ³⁰ O Poole lá wi ó o va a zoo dɪn 6a nùpua yahó, ká 6a kéréfɛwa hò a. ³¹ Ho pánká ton-sáwá búii na wi ho Azii kòhú yi na wi ho Poole mu bán bánlowá le 6a bío na a yi le o wé mí sáberé ó o yí va bɪn. ³² Hón páahú so yi, á 6a zámáa yí máa jí mún yi. Ba wee hɛɛ bío mún júná yi fúaa 6a cɛɛɛ búii yáá wáa yí zú mí kúeemínwánló nùhú. ³³ Ba zúífúwa jáana a nùpue búii na 6a le Aleksándere á léé dɪnía 6a nùpua yahó. Á 6a búii ló 6a fahú á zéenia bío ó o ko ó o bío na 6a zámáa yi. O o Aleksándere wáa hóonia mí níi dá 6a zámáa yi le 6a wé tété, ó o wi ó o lá le bíoní 6a zámáa yahó ká a zéeni le orén le mún zàwa á níni mía mu yi. ³⁴ Ká bío 6a nùpua zúna mu le o lé o zúífú, á mu bío dà-kéní na ká lé bío á 6a búenbúen páania wee wáama á yú há léɛrɛwa bío jún síi: «Ho Efɛzeses Aatemiisi léé dofní há-beeni!» ³⁵ Mu véenii, á ho lóhó pánká ton-sá vón-túaro beení lé yía dárina bíá lé 6a zámáa á 6a wó tété, ó o bíá non 6a yi: «Efɛzeses, 6a nùpua búenbúen zú le ho Efɛze

* **19:19** Wén-hɔnló: Hón páahú so yi, ká le wén-hɔnló dà-kéní lé o nùpue ní-kéní wizon-kùure sámú sáanii. † **19:24** Aatemiisi: O lé le dofní há-nii búii. Ho Efɛze yi, á 6a wee bío le orén lé yía á ho tá lé mí bío búenbúen sá yi. Orén lé yía 6a wee wé fio yi á búeraa ho dɪnló, á sánii mún jinnáa. Ba zì-beeni na 6a hía son o dofní há-nii mu bío yi bán síwá hía yi boo mu páahú.

lóhó lé hĩa pan wa dofiní hã-nii Aatemiisi zĩ-beeni yí, á pan o bãn kansí na ló ho wáayi lion yí. ³⁶ Nùpue yí dà máa kán mu. Ée ká mi máhã ko à mi wé wayi, ò o búí hĩa yí wé bío ká bãnso á yí lon mí yí. ³⁷ Ba nùpua na ká á mi ùuan guararãa hen à 6a òn yí yáara bío búí wa dofiní hã-nii zii, á mún yí bíá yí khon yí nòn wo yí. ³⁸ Hen ká á Demetiriyuusi lè mí ton-sáwá le o búí wó khon làa mí, á le citii fló wizonle wi, á bíá wee fi le mún wí. Le 6a va bán cón. ³⁹ Ká bíoní pá bíniá wí mí cón bío búí dãní yí, á bíá wee kúee mín wán á lon ho làndá bío, á dà á lon mu yahó yí. ⁴⁰ Wa yí wó sese, á 6a hĩa bío le lé warén wee káani 6a nùpua bío wó ho zuia ká bío yí. Lé bío ho kúeemínwánlò na ká á òhũhũ míá máa zéeni.» Bío ó o bíá hñn bíoní so wó, ó o le 6a zãmáa saawaa.

20

O Poole van ho Maseduana lè ho Keressi

¹ Bío mu bío na lá wee kánká ho lóhó yòó khĩna, ó o Poole von bíá tà a *Krista bío kúaa mín wán, á henía 6a sía. Bũn món ó o dó 6a cáawése ò o wá òn ho Maseduana. ² O kãa hón kòhũ so yí á bíá bío cèrèe á heníanãa bíá tà a Krista bío sía, ò o ló bĩn wa van ho *Keressi kòhũ. ³ O kará bĩn á dãn há píina bío tĩn. Bũn món ó o wi ò o lá ho won-beeni á va ho Siirii kòhũ yí. Lé hón páahũ so yí á 6a bíá nòn wo yí le 6a *zúífũwa lò a wán. O o díá ò o yèrémãa kãa ho Maseduana. ⁴ Bíá lèniã wo lé o Beeree nii Sopatere na lé o Piruusi za, là a Arisitaaki, là a Sekũnduusi na páania wee lé ho Tesaloniiki yí, là a Deebee nii Kayuusi, là a Timotee. A séeni ho Azii kòhũsa Tisiiki, là a Torofimũ. ⁵ Ba dú wa yahó á vaá pan wen ho Torowaasi yí. ⁶ Warén bán lá ho won-beeni ho Filiipu yí ho *búurú na á òa-fĩni yí dó yí sánú díró món á wó há wizooni bío hónú á bó yí vaá dãnnaã. Bũn món á wa vaá yú 6a ho Torowaasi yí. Lée yáwá òhũhũ dà-kéni á wa wó bĩn.

Bíó wó ho Torowaasi yí

⁷ Ho tibiri zòn ká le wii wá líi zo, á wa kúaa mín wán le wa à sanká ho búurú* á à là. A bío ó o Poole lée sñn á à lén, ó o tà há láakáwá lè 6a nùpua fúuu fúaa ho tá sanká mání. ⁸ Lé há nónwíora bío òn nii yí á wa yòó kúaa mín wán yí. Há flntéena cèrèe á 6a zãniã bĩn. ⁹ Yárónza fèe búí na 6a le Etiisi á kará le bonkeei jii. Bío ó o Poole wee bío ká á wá fèee, á mu dãmú bó a yárónza fèe mu. O o yóó kùera há nónwíora bío òn nii yí, á líi lùwá. A 6a le mí ùueé hóoniã a ò o húrũn. ¹⁰ O o Poole yòó lion, á líi bánbãa vaá lá a ùuan mí bàra yí ò o bíá: «Mí yí dèe mí yiwa, lé o yío wi lua.» ¹¹ O o bíniã wá yòora, á yòó cèekaa ho búurú là. Bũn món ó o pá bíniã bíá fúuu fúaa ho tá tòn á wii hà, ó o máhã wá. ¹² O yárónza fèe 6a ùuan wárãa ká a yío wi lua. A 6a búenbúen á mu wó sí-hĩlè cón làa sòobèe.

O Poole dñn ho Torowaasi yí a vanna ho Milee

¹³ Bío ó o Poole lon, lé ho bè ho wòhũ á varãa ho Asoosi lóhó, hen na á wa ko wa vaa yí o yí á wa páani zo ho won-beeni. A warén zòn ho won-beeni dú a yahó ònnaã bĩn. ¹⁴ Bío ó o ùueé yú wen ho Asoosi yí, ó o páania zòn làa wen á wa wá van ho Mifileena lóhó. ¹⁵ Wa dñn bĩn vaá ló ho Siyoo kòhũ na mu òumu kñnia yí mu tá na lée tòn. Bũn bãn tá na kũn bíniã lée tòn, á wa vaá dãn ho Samòosi kòhũ na mu òumu kñnia yí. Mu bãn tá na òen bíniã lée tòn lé bío wa vaá dãnnaã ho Milee lóhó. ¹⁶ O Poole yí wi ò o dñn búmaka míten ho Azii kòhũ yí. Lé bío ó o wi ò o bánbã vaa dá ho Zeruzaleemu á ho Pãntekoote dí yí bĩn ká mu dà a wé. Lé bũn nòn ó o yí ló lè ho Efèeze cón.

O Poole bíá lè ho Efèeze kèrètèwa kuure ya-díwã

¹⁷ O Poole tonkaa 6a nùpua ho Milee yí le 6a wa ho Efèeze, á vaa ve 6a kèrètèwa kuure ya-díwã na bĩn le 6a buen. ¹⁸ Bío 6a ùueé dãn, ó o bíá nòn 6a yí: «Á lá í buen-nònzòn ho Azii kòhũ yí jii, á bío á í ùuan lè íten ho páahũ búenbúen na á í làa míá kará mín wán á mí zú. ¹⁹ Í líniã íten á sá a Núhũso tonlò lè le wé lè le lònbee na yú mí, bío 6a *zúífũwa lò í wán bío yí. ²⁰ Mí zú mu le bío dà a séeni míá bãn dèe woon á í yí sãnkaa míá. Mu búenbúen á í buera, á kárãna làa míá 6a zãmãa yahó lè mí zĩn yí. ²¹ Ba zúífũwa làa bíá yínõr 6a zúífũwa á í henía mu nòn yí le 6a yèrémã mí yilera lè mí wárá, á tà wa òhũhũ Yeesu bío. ²² Bío ká wán lé mí tĩn wee òa ho Zeruzaleemu làa bío le Dónbeeni Háciri le í wérãa mu konloon, ká í mún yí zú bío wa vaá yí mí bĩn. ²³ Há lórã lè mí dà-kéni kényi á le Dónbeeni Háciri wee fèn ò í zèñ wán le ho kásó zoró, lè le lònbee lè mí síwã á pan mí bĩn. Bũn mí dòn lé bío á í zú. ²⁴ Inén cón á í mukáni bío òhũhũ míá, díká á bío le Dónbeeni tonkaa mí bío yí á yío lé, á le Dónbeeni sãamu bĩn-tente bío zéeni ló tonlò na ó o òhũhũ Yeesu kárãfãa mí á í sá á tii jii. ²⁵ Í hèera buera le *Dónbeeni bèeni bío mí búenbúen fãhũ, ká bío ká wán á í wãa zú le mínèn ó o búí máa bĩn máa mí mí. ²⁶ Lé bũn nòn á í wee bíorãa bío ká á á na míá ho zuia: Mí ní-kéni búí vĩniã míten á bãnso bío máa túa làa mí. ²⁷ Lé bío le Dónbeeni bío na á lé le

* 20:7 Mí lon Bè-wénia vuahũ 2.42

mí ì wé búenbúen á ì zéénia làa mia á yí ká dèè. ²⁸ Minén miten pa miten bío, à mún pa 6a kèrètíewa kuure bío làa bío ó o pi-pa wee wé paráa mí pia yi bío síi bíá le Dónbeení Hácírí kàráfáa mia le mi pa yi. Ba kèrètíewa kuure á mí wé loń bío sese. Lé le Dónbeení kúrú Za cání kúará 6a bío yi á 6a bío sá le yi. ²⁹ I zú mu le í lénlò món ká 6a núpua búii na fonmín lòn dakhínkhínwa na zánii wi á à zo mi tshú. Ba à dé le 6óonii ho pi-6oohú yi. ³⁰ Hári minén tshú á 6a núpua búii ì lé yi, á à híni wé è fúaa há sabíoni á à khàráa bíá tá a *Krista bío à bán bè 6a yi. ³¹ Mi cén tñi mi yío, à zúr mu le 1 jà mí zeń wán há lúlúio bío tñi yi, há wisonáa le mí tñónna yi ká 1 wee wá.

³² «Há làa na kà wán, á ì wáa à dé mí bío le Dónbeení le mí sáamu bíoni níi yi. Dén bíoni so le dío pánká á à na ká mí sladéro á à fàrá à tñi. Lé è na ho náfòro mia, há le bàrá ká làa bíá bío sá le Dónbeení yi. ³³ I síi yí vá núpue búii wári là a sánú, là a sí-zínia yi yí mən. ³⁴ Minén mi beere zú le í níni na ká le hía á ì sáráa, á píánanáa ínén làa bíá làa mí lá páania wi makóo. ³⁵ Lé búń á ì wó á zéénia làa mia à mí wé sá làa búń à séenínáa 6a ní-khenia. Mi wa bíni leéka le o jùhúso mí beere á bíá bío ká: Yia wee há mu bío wón cúnú na ó o yú á 6úaa po yía 6a wee na mu yi.»

³⁶ Bío ó o bíá làa ba vó, ó orén làa ba búenbúen líí fàrá mí nònkòjúná wán, ò o flora. ³⁷ Ba búenbúen wee wá, á wee wii o Poole 6ua yi á yèè kíó à dérää o cāawése. ³⁸ Ba yara só dakhíina, le bío ó o Poole bíá le 6a máa bíni máa mí mí. Bún món á 6a lèénia wo vannáa ho won-beení lahó yi.

21

O Poole wá van ho Zeruzalæmu

¹ Bún món á wa saawaa mín yi. Wa zon ho won-beení téréenna van ho Koosi lóhó. Mu tá na lée tñn lé bío wa vaá dšnnáa ho Oroode lóhó, á dñn bñn vannáa ho Pataraa lóhó. ² Wa yú ho won-beení búii bñn na wá a va ho Fenisii kšhú, á wa zon hón wáraa. ³ Bío wa vaá súaráa ho Siipere kšhú, á wee mi ho, á wa há ho dó le wa nín-káara. Wa dó wa yara le ho Siirii kšhú cšn á vannáa ho Tiire lóhó. Lé bñn á ho won-beení sèro ko ho búen yi. ⁴ Wa yú 6a kèrètíewa búii bñn á wa wó ho yáwá jùhú dá-kéni láa ba. Le Dónbeení Hácírí jà 6a zeń wán, á 6a bíá là a Poole le o yí va ho Zeruzalæmu. ⁵ Ká bío ho páahú na wa ko á wa wé bñn vó, á wa lá wa wšhú wá. A 6a kèrètíewa le mí háawa le mí háyúwá búenbúen ló á lèénia wen lée cúa ló ho lóhó yi. Bío wa híi dšn mu yámú jumu jii á wa líí fàrá wa nònkòjúná wán á wa flora. ⁶ Bún món á wa dó mín cāawése, á tēénikaa mín yi, á wa yòó zon ho won-beení, á 6arén bēn bñnia khífon.

⁷ Wa dñn ho Tiire yi á vannáa ho Pitolemayiisi lóhó, á tēénia wán zāwa kèrètíewa na bñn yi, á wa kará làa ba le wizon-kúure. Lé bñn á wa vení mu yámú jumu wán vó yi. ⁸ Mu tá na lée tñn á wa ló wá á van ho *Sezaaree. Le Dónbeení bin-buero búii wi bñn á yēni 6a le Filiipu. Lé wón á wa láara zii. O lé 6a núpua nūwá hējūn na 6a hueekaa ho Zeruzalæmu yi ní-kéni. ⁹ O hínni nūwá náa wi á yí yan, á wee fēe le Dónbeení jii-cúa na 6a núpua yi. ¹⁰ Wa wó há wizooní cērēe bñn, á le *Dónbeení jii-cúa fēero búii na 6a le Akabuusi ló ho *Zudee yi á buéé yí wen bñn. ¹¹ O o wá guara wá cšn, á buéé fó a Poole ku-cēnii, ò o can mí zení le mí níni ò o bíá: «Bíó ká le bío le Dónbeení Hácírí bíá: «Lé ká síi á 6a *zúífúwa á à ca láa yla te le ku-cēnii na ká ho Zeruzalæmu yi, á à dé bíá yí zú le Dónbeení níi yi.»» ¹² Bío wa jà há bíoni mu, á warén le wán zāwa na ho Sezaaree yi á yankaa o Poole le o yí va ho Zeruzalæmu. ¹³ Ká a máhā bíá nən wen: «Mí wee wá á wí à mí yáa 1 yilera le we? I wiokaa íten vó 1 caró bío yi ho Zeruzalæmu yi. Hári 1 búero bñn o jùhúso Yeesu bío yi á ì pá wiokaa íten vó bío yi.» ¹⁴ Bío wa hò a san láa bío ó o le mí ì wé, á wa khú a yankaró yi á wa bíá: «O Nùhúso lé yía síi bío wé.» ¹⁵ Wa wó há wizooní bío yen bñn. Bún món á wa wiokaa waten á wa jūn ho Zeruzalæmu. ¹⁶ Ho Sezaaree kèrètíewa búii lèénia wen. Ba dú wa yahó vannáa Siipere níi búii na 6a le Munasñ cñn. O lé o kèrètíe míana. Lé wón zii á wa láara yi.

O Poole van o Zaaki cšn

¹⁷ Bío wa vaá dšn ho Zeruzalæmu, á wán zāwa kèrètíewa na bñn á sá wa yahó le há zāmakaa. ¹⁸ Mu tá na lée tñn, ó o Poole láa wen bò mín van o Zaaki cšn. Lé bñn á 6a kèrètíewa kuure ya-díwá búenbúen kúaa mín wán yi. ¹⁹ O o Poole tēénia 6a yi, ò o lá bío le Dónbeení dórää mí níi wo yi ho tonló na ó o sá bíá yínən 6a *zúífúwa tshú á fēera le mí dá-kéni kéní nən 6a yi. ²⁰ Bío 6a jà á cšn vó, á 6a wee khòoni le Dónbeení, á 6a bíá nən wo yi: «Wán za Poole, wáa loń bío 6a kèrètíewa na le 6a zúífúwa booráa. Ba búenbúen sòobáa o *Moyiize lándá bío dakhíina. ²¹ Ba bíá nən 6a yi le 6a zúífúwa búenbúen na wi há síi-viò núpua tshú á fo wee kárán le 6a pí ho lándá mu. Le fo wee bío le 6a wé yí *kúio mí zāwa, le o búii yáá yi

* 21:8 Mí loń Bè-wénia vshúú 6.1-6

bíní yí bè 6a zúífùwa lándá yí hùtù. ²² Háyà! A mu wáa à wé kaka? Bío 6a màhà à jí mu kénkén le fo wi hen. ²³ Awa! A bío wa à bío á à na foñ lé bío à ù wé. Nùpua nùwá náa búí wi hen á dó mí jíní le mí ì wé bío búí á à na le Dónbeení yí. ²⁴ Wáa fé bán béráa à 6a ceéró lándá à ù páaní wé làa ba, á bío 6a ko 6a lén mu bío yí à ù sàání, à 6a bè yí à dárí lèéráa mí júná.† Ká mu wó ká síi á 6a nùpua búenbúen á à zúní le bío 6a wee bío ù jii yí bon. ²⁵ Ká mu lé bía yínáí 6a zúífùwa na tà a *Krista bío, bán wa túara ho vùahú nòn yí á zéénia bío wa wi á 6a búa le míten: 'Ba yí ko 6a là le muini taa, á yí dí cání, á yí là búaa na yí fúaaana taa, á mún pa míten ho bá-fénló lè ho há-fénló lè mí sífwa yí.» ²⁶ O o Poole wáa fó 6a nùpua nùwá náa mu, á mu tá na lée tòn ó o làa ba páania wó 6a ceéró lándá. Bún mán ó o wá zon le *Dónbeení zì-beení lún yí, ò o bía le mí ceéró lándá á à vé há wizooni bío hẹjun yí. Bún wee zéeni le lé ho páahú na á 6a à wé mu hámu yí 6a ní-kéni kéní bío yí.

O Poole 6a wíira le Dónbeení zì-beení lún yí

²⁷ Há wizooni bío hẹjun mu wáa lá ká véro, á bún à ho Azii kǎhú *zúífùwa búí mən o Poole le Dónbeení zì-beení lún yí. A 6a hínan súkúra 6a zámáa búenbúen, á 6a wíira a Poole. ²⁸ A 6a wee bío pǎnpǎn: «*Isirayeleesa, mi buen wen, yía ká lé o nni na wee héé kǎrán 6a nùpua le 6a yí kǎnbi o Isirayele nípomu búenbúen là a Mòyíize lándá, lè le Dónbeení zì-beení na ká. Há làa na ká wán ó o yáá bò mín làa bía yínáí 6a zúífùwa á zonnáa le Dónbeení zì-beení lún na bío sá 6a zúífùwa yí á zoó tíira dén sóobá-lùe so.» ²⁹ Ba wee bío bún, lé bío ó o Efeze nni Torofiimu á 6a lá mən ò orén là a Poole páania bò mín ho lóhó yí. A 6a wee leéka le lé o Poole buan wo zonnáa le Dónbeení zì-beení lún na bío sá 6a zúífùwa yí. ³⁰ Ho lóhó búenbúen kǎnkáa yóó ló, á 6a nùpua wee lé lùu búenbúen à lùwí buen. 'Ba 6ueé wíira a Poole le Dónbeení zì-beení lún yí á buan lóráa ho khùhú, à 6a dèénia pon há wanna. ³¹ Ba wi 6a búe ó Poole à bún 6a 6ueé bía á nòn ho *Oroomu dásíwá kúure jùhúso yí le ho Zeruzalemu búenbúen kǎnkáa. ³² Mí lahó yí ó o dèénia fó 6a dásíwá kúure lè mí júnáa, á 6a lùwa mà 6a zámáa. Bío á bán mən 6a dásíwá kúure lè mí jùhúso á 6a dia a Poole haró. ³³ A 6a dásíwá jùhúso vá vaá 6ó a Poole yí ò o nòn lè jii le 6a wii wo à ca lè há zúakuaríwá bío jun. Bún mán ó o túara a léenii làa bío ó o wó. ³⁴ Ká 6a zámáa màhà wee héé wáamaka ká 6a a bío mín júná yí, á 6a dásíwá jùhúso yáa wáa yí máa jí bío 6a wee bío sese. O o nòn le jii le 6a búa a Poole vaa dé 6a dásíwá lún yí. ³⁵ Bío ó o Poole á 6a dásíwá buan vaá dǎnnáa ho lún zúajii, á bán sá san lá à buan lé bío 6a zámáa wee jàa buennáa o wán lè le hère. ³⁶ Ba búenbúen bura bò a yí ká 6a a bío pǎnpǎn: «O ò búe.»

O Poole wee fé ho tíidá mí jii

³⁷ Páahú na ó o Poole vaá wee zo 6a dásíwá lún yí ó o bía lè 6a dásíwá jùhúso lè mu kérékimu: «Fo dà a na le nni míi á ìi bío bío búí làa fo le?» A wón bía nòn wo yí: «Éee! Yaa fo wee jí kérékimu. ³⁸ I lá mən le lé fo lé o *Ezipite nni na còonia káa á fó 6a ní-búewá muaaseé náa zonnáa le dùure yí.» ³⁹ O o Poole bía nòn wo yí: «Inén lée zúífú nni. I wee lé ho Silisii kǎhú ló-beení búí na 6a le Taasi na yèni ló yí. Sábéré à ù na le níi míi le 1 bío lè 6a zámáa.» ⁴⁰ A 6a dásíwá jùhúso nòn mu níi wo yí. O o Poole wáa dín ho lún zúajii ò o dá mí níi 6a zámáa yí á 6a búenbúen wó tétété, ò o lá le bióni ò o wee bío làa ba lè mu zúífùmu.

22

¹ «Wàn maáwá lè wàn záwa, mí jí bío á ìi bío há làa na ká wán, á a lénnáa 1 jùhú.» ² Bío 6a ná ò o wee bío mu zúífùmu, á 6a wíokaa wan tétété. O o Poole wíokaa lá le bióni ò o bía: ³ «Inén lée zúífú nni. I ton ho Silisii kǎhú lóhó na 6a le Taasi yí, ká 1 màhà dǎn ho Zeruzalemu yí hen. O Kamaliyéli lé yía kenía mí lè wàn búawa lándá sесе. Inén mún lá can 1 kuio le Dónbeení bío yí làa bío minén wee wéráa mu ho zúia bío síi. ⁴ Bía wee bè o Nùhúso wǎhú búí á ìi beéra ló á 6ó, á wíikaa 6a báawa lè 6a háawa búí kúaa ho kásó yí. ⁵ Le *Dónbeení yankarowá jùhúso beení lè 6a *ní-ká búenbúen á zú le bío á ìi wee bío bon. Bán lé bía á ìi fó há vǎnna cǎn, na á ìi 6ua á à varáa wàn záwa *zúífùwa na ho Damaasi yí cǎn, háa wee zéeni le 1 dà vaá wíika bía tà a *Krista bío bín á à 6ua à buennáa ho Zeruzalemu yí á 6ueé beé ló.

⁶ «Bío á ìi wi ho wǎhú wán á wá vaá súará ho Damaasi yí, ká le wii yóó fára, yío 6ueé tí à khon-beení búí ló ho wáayi líi kúaará 1 wán á kǎnia míi. ⁷ A ìi ló lùwá ho tá yí, á támu búí wee bío làa mi: «Soole! Soole! Weebio nòn á fo wee beéráa 1 ló.» ⁸ A ìi túara: «Nùhúso, fo lée wée?» A mu támu bía: «Inén lé o Nazareete nni Yeesu na á fo wee beé ló.» ⁹ Bía làa mi bò mín á mən mu khoomu ká 6a màhà yí ná bío bía. ¹⁰ A ìi túara: «Nùhúso, lée webio á ìi ko á ìi wé?» O o Nùhúso bía nòn míi: «Lii híni vaa zo ho Damaasi yí. Bío le Dónbeení wi à ù wé búenbúen á 6a zoó bío á à na foñ.» ¹¹ Ká bío mu khoomu cueéra 1 yío á ìi yí máa mi, á bía làa mi bò mín tò 1 níi yí á zonnáa ho Damaasi yí.

† 21:24 Mí loñ Bè-wénia vùahú 18.18

¹² «Nii búí na yèni 6a le Ananiasi wi bín. O wee kǎnbi le Dónbeení á wee bè wa lándá yi sese. Ba zúífúwa búenbúen na ho Damaasi yi wa a bío. ¹³ Wón lé yia 6uara 6ueé yú mi á bía nɔn yi: «Wàn za Soole, bíní wé mi.» Mí lahó yi á ĩ yio héra á mɔn wo. ¹⁴ O pá bíníá bía: «Wàn 6uaraa 6àn Dónbeení fèra léra fo bera a na à ù zúr le síi bío, à dàni mi a Yeesu, o ní-térénnii, à jí a bióní. ¹⁵ A tǔnén lé fo á à wé o seéràso á à zéeni bío fo mɔn làa bío fo jí á à na 6a núpua búenbúen yi. ¹⁶ Fo tɔn pan mu yán? Híní ve o Núhúso le 6a bátízé fo, à ù bè-kora à sɛn día.»

¹⁷ «Bìo á ĩ bíníá van ho Zeruzalɛmu, á wizonle 6úí ká ĩ wee wé ĩ fioró le *Dónbeení zì-beeni lún yi, ¹⁸ ó o Núhúso zéenia míten làa mi á bía nɔn mi: «Híní fuaáfua lé ho Zeruzalɛmu yi, lé bío á 6a núpua máa tà ho tǔiá na á fo wee mǐ ĩ dání yi bío.» ¹⁹ A ĩ bía nɔn wo yi: «Núhúso, 6a zú mu kénkén le Inén Iten lá wé va 6a káranló zíní yi, à ha bía tà ù bío, à fé 6a vaa kúee ho kásó yi. ²⁰ A páahú na á ù seéràso Etiena 6a bó yi ká a Inén ĩ bɛere wi bín, á tà mu wéró á pan 6a sí-zínia yi.» ²¹ O o Núhúso wáa bía nɔn mi: «Día á ù lén va, ĩ ĩ tonka fo á fo ò khèn ñ va làa bía yínɔí 6a zúífúwa cǎn.»

O Poole bío sá ho Oroomu yi

²² Ba zámáa jí mí yiwa á jí a Poole cǎn fúuu á vaá bó dén bióní so yi, á 6a wee bío pónpón: «Wón núpue so síi á ko ò o búte. O mukáni ko le vǐ.» ²³ Ba wee wáamaka á wee ten mí sí-zínia yòo dáka ká 6a a wé le tǔn yòo mǐ ho wáayi. ²⁴ A 6a dásíwá kuure júhúso nɔn le jíi le 6a 6ua a Poole zoo dé 6a dásíwá lún yi, à 6a ha a lè há labàani ò o zéeni bío ó o wó á nɔn 6a zámáa wee wáamakaràa o wán ká síi. ²⁵ Bío 6a wee ca a Poole lè há hǔni á à ha, ó o bía nɔn o dásí nǐ na wi bín yi: «Nii so nɔn mia á mi ha núpue na bío sá ho *Oroomu yi ká mi yí cítío wo le?» ²⁶ Bío 6a dásíwá júhúso jí mu ó o wá vaá bía mu lè mí kuure júhúso: «Páa! Loń bío fo lá à wé. O nǐ mu bío sá ho Oroomu yi.» ²⁷ A 6a kuure júhúso wá van o Poole cǎn, á vaá tǔara a yi: «À ù bío sá ho Oroomu yi kénkén à ù bío mu làa mi.» O o Poole le «Ūuu.» ²⁸ A 6a dásíwá kuure júhúso bía: «Inén léra le wén-kúii á bò yi yúràa mu.» O o Poole 6èn bía: «Inén wón ton làa bú.» ²⁹ A bía lá ko 6a ha a dèniá día a. Ba dásíwá kuure júhúso mí bɛere á zána bío ó o le 6a ca yia bío sá ho Oroomu yi bío yi.

O Poole dǎn 6a zúífúwa tǔiá fɛerowá yahó

³⁰ Lé bǔn nɔn á mu 6àn tá na lée tɛn á bío 6a dásíwá kuure júhúso wi ò o zúr bío nɔn á 6a zúífúwa le o Poole wó khonnáa, ó o feera a, ò o bía le 6a yankarowá júnása lè 6a tǔiá fɛerowá búenbúen kúee mǐn wán. Bǔn mǎn ó o búan o Poole vannáa 6a yahó.

23

¹ O o Poole wáa fá mí yio ho lándá tǔiá fɛerowá yi ò o bía: «Wàn zàwa, ĩ yi yí máa dè. Inén ĩ bɛere zú le ĩ bó le Dónbeení yi sese á 6ueé bó ho zuia yi.» ² A le *Dónbeení yankarowá júhúso beeni Ananiasi nɔn le jíi bía dǎn bó à Poole yi le 6a vúaa o jíi. ³ Ká a Poole máhá bía nɔn wo yi: «Fo la lòn soró na 6a kǔúunia.* Le Dónbeení á à vúaa fo. Fo dǎn ho lándá wán á kará wee cítiráa mi, à ù máhá le 6a vúaa mi ká ho lándá nɔn ho mu.» ⁴ A bía bó a Poole yi bía nɔn wo yi: «Cáa, yaa fo yáá wáa wee là le Dónbeení yankarowá júhúso beeni.» ⁵ O o Poole bía: «Wàn zàwa, ĩ lá yi zú ká a lée Dónbeení yankarowá júhúso beeni. Bío á ĩ máhá zú le le Dónbeení bióní bía bó ká: Yí mǐ bín-kohó á léé mǐ nǐpomu júhúso yi.»[†] ⁶ O Poole zú mu le ho lándá tǔiá fɛerowá sǎn-kéní lé 6a *Sadusǐewa, ká 6a sǎn-kéní lé 6a *Farizǐewa, lé bǔn nɔn ó o bíaràa bío ká pónpón 6a yahó: «Wàn zàwa, wán maáwá lé 6a Farizǐewa, á Inén mún lé o Farizǐe. Bío á ĩ dó ĩ síi 6a ní-hía véeró bío yi, lé bǔn nɔn 6a wee cítiráa mi.» ⁷ Bío ó o bía hǎn bióní so wó á 6a Farizǐewa le 6a *Sadusǐewa wee kán mǐn, á 6a kǎn, á sankaa mǐn lè há kúio bío jun. ⁸ Ba Sadusǐewa bán wee bío le ní-hía máa vèe. Le wáayi tonkarowá mǐa, á bè-vio 6úí na yí dà máa mi mún mǐa. A 6a Farizǐewa 6èn tà bǔn búenbúen bío. ⁹ Há wáamakaa wee dé wán ká há wá, á ho *lándá bío zéeni lowa na lè 6a Farizǐewa lé le kuure á hǎnɔn pá, á wee là mǐ hɛerè ká 6a a bío: «Wa yí mɔn bè-kohó o nǐ na ká yi. Mu ù wé bío 6úí zéenia míten lá wo, táá wáayi tonkoro 6úí bía làa wo.»

¹⁰ Le wánii wó herera dà fúaa 6a dásíwá kuure júhúso zána le 6a hǐa lɛeka a Poole. O o le mí dásíwá 6úí líi fé o Poole 6a zámáa tǎhú á zoráa 6a dásíwá lún yi. ¹¹ Mu zòń tǎnahú, ó o Núhúso zéenia míten lá a Poole á bía nɔn wo yi: «Hení ù síi. Fo zéeniá ĩ bío ho Zeruzalɛmu yi hen, fo mún ko à ù zéeni ĩ bío ho Oroomu yi.»

Ba lò a Poole wán le mí ĩ búte

¹² Mu tá na lée tɛn yǐnbíi, á 6a *zúífúwa lò. Ba dó mí jíni nɔn le Dónbeení yi á le mí máa dí, á máa jú ká mí yí yú a Poole yí bó. ¹³ Bía lò há lío mu á po núpua búará-jun. ¹⁴ Ba wá vaá yú 6a yankarowá júnása lè 6a ya-díwá á bía nɔn yi: «Wa dó wa jíni nɔn le Dónbeení yi le le

* 23:3 Ho páahú mu yi ká há soni 6a wee wé kǔuní á há flani wé yi mi. † 23:5 Mi loń Léró vǔahú (Exode) 22.27

sòobéé le wa máa dí, á máa ju ká wà yí yú a Poole yí 6ó. ¹⁵ Minén lè ho lándá tùíá fεεrowà búenbúen, mi wáa fio mu 6a dásíwá kuure jùhúso cón le o bío le 6a 6ua a Poole 6uennáa mí cón, á wé le mí wí á mi wíoka loí o bío yahó yi sese. Warén bán wáa wíokaa waten vó dín pan, á à 6úe o ká á dín yí 6ueé dón hen.» ¹⁶ Ká a Poole 6àn hín-za máhá dín já há lío mu. O o wá zon 6a dásíwá lún yi, á zóó bíá mu non o Poole yi. ¹⁷ O o Poole von 6a dásíwá jùhúso ní-kéní, á 6ueé bíá non yi: «Bè là a yàronza na ká varáa mí kuure jùhúso cón. O bíoní wí làa wo.» ¹⁸ A wón fó a vannáa mí jùhúso cón, ò o bíá: «O kásó nni Poole le 1 6ua a yàronza na ká 6uennáa ũ cón, le o bíoní wí làa fo.» ¹⁹ A 6a dásíwá kuure jùhúso fù a yàronza nni yi, á 6a khèra vaá dín ò o tùara a yi: «Lée webio á fo le fo ò bíó á à na mi.» ²⁰ A wón bíá: «Ba zúífúwa wó lè jii dá-kéní á 6a le mí ì fio fo, á ho yíró, á ũ bío le 6a 6ua a Poole á varáa ho lándá tùíá fεεrowà yahó, le lé bío á 6a wí 6a wíoka loí o bío yahó yi sese. ²¹ Eε yí jí mu. Ba 6úí wíokaa míten vó, á wí 6a párá wí wo. Ba po núpua 6úará-jun. Ba dó mí jini non le Dónbeení yi, á le mí máa dí, á máa ju ká mu yínóí o Poole á 6a yú 6ó. Ba wíokaa míten vó, á pan á únén lé yía jii.» ²² A 6a dásíwá kuure jùhúso henía mu non o yàronza mu yi le bío ó o bíá non mí yi ò o yí bío le núpue jí. O o díá a ó o wá.

Ba 6uan o Poole vannáa o kuvεεεεre Felikisi cón

²³ Bún món á 6a dásíwá kuure jùhúso von mí dásíwá júnása nùwá jun á bíá non yi: «Mí ve 6a dásíwá khíá-jun á kúee mín wán, á bè 6a cón-yóorowá 6úará-tín làa píru wán, á séení 6a núpua khíá-jun na 6uan há càn6úawá, á mi wíoka miten ho *Sezaaree varó bío yi ho tñnáahú lèèrèwa bío dènú páahú. ²⁴ Mí mín cá 6a cúaawa na mí ì lá là a Poole, á 6ua vaa dé o kuvεεεεre Felikisi nni yi ká mí yí le dèε 6úí wé o.» ²⁵ O o tùara há bíoní na ká ho vùahú yi á non 6a yi:

²⁶ «Inén Koloode Liziasi á wee tènín únén Felikisi na lé o kuvεεεεre yi.

²⁷ Ba *zúífúwa lá wíira a nni na ká, á lá wí 6a 6úe o. Ká 1 zúna mu le o bío sá ho *Oroomu yi, á Inén dásíwá á kánía wo. ²⁸ I wí á ì zún bío non 6a zúífúwa wee koonínáa wo yi, lé bún á ì 6uan wo vannáa 6arén lándá tùíá fεεrowà cón. ²⁹ A ì zúna le lé 6arén kúru lándá bío á non 6a wee koonínáa wo yi, ká núpue máhá yí dá máa bío le o wó khon ó o ko ò o 6úe, táá ò o dé ho kásó yi. ³⁰ Bún món, á 6a já ì zeñ wán le 6a zúífúwa wee lè o wán, lé bún non á ì dèénía le 6a 6ua a varáa ũ cón, á ì mún le bíá wee kooní a yi á ve o ũ cón.»

³¹ A 6a dásíwá wó bío 6a jùhúso bíá non 6a yi. Ba fó a Poole ho tñnáahú mu yi á 6uan wàráa fúaa ho Antipatriisi lóhó. ³² Mu tá na lée tón, á 6a dásíwá na wee varáa bíniá 6uara mí lún yi, á 6a díá bíá yòora 6a cúaawa á bán bò là a Poole. ³³ Ba vaa dèéni ho Sezaaree yi, á 6a dó ho vùahú o kuvεεεεre nni yi, á 6a non o Poole wo yi. ³⁴ O o kuvεεεεre kàráanna ho ò o tùara a Poole yi le o wee lé ho kshú yén yi? O o Poole bíá: «Ì wee lé ho Silisii yi.» Bío ó o zúna le o ló ho Silisii yi, ³⁵ ó o Felikisi bíá non wo yi: «Bia wee kooní foñ há 6ueé dón, á ì máhá á túa foñ.» O o non le jii le 6a dé o o *Heroode bééni zì-beení[‡] yi á pa yi.

24

O Poole á 6a zúífúwa le o wó khon

¹ Wizoóní bío hònú bún món, á 6a yankarowá jùhúso beení Ananiasi, lè 6a ya-díwá nùwá yén 6úí, á séení núpue 6úí na zú ho *Oroomu lándáwá na 6ueé bío 6a jii á bò mín 6uara ho *Sezaaree. O yèni 6a le Teεtuluusi. Ba wá vaá von o Poole o Felikisi na le o kuvεεεεre cón. ² A 6a 6uan o Poole 6uararáa. O o Teεtuluusi wáa wee zéeni bío ó o wó khonnáa ká síi: «Wa jùhúso, únén lé yía non wa yúráa ho hээрá. Mu bè-yèrémákana na wíokaa wa kshú lé ũ bè-zúrimini non á bún búenbúen wóráa. ³ Mu biowa na wa wee yí búenbúen fεεε há lúu búenbúen yi á wa zú bío, á wa yiwa yí dá máa nónsá foñ hùúu. ⁴ I yáá máa dín máa yáa ũ páahú. I wee fio fo, sáberé á ũ jí ì cón clinú. ⁵ Wa mon mu le o nni na ká dá à yáa bío ká mu 6úaa. Ba *zúífúwa na ho dímjá yí búenbúen ó o wee kánká. Lé orén lé ho Nazareetesaa kuure 6úí jùhúso. ⁶ Le *Dónbeení zì-beení na bío sá le yi ó o lá wí o ò tíí, lé bún te o wíró. Wa lá le wa á dín [wa lándá wán á à cítiráa wo, ⁷ ká 6a dásíwá jùhúso Liziasi lé yía fáa wo wa nni yi le le sí-suee, ⁸ ò o non le jii bíá wee kooní a yi le 6a buen ũ cón.] Fo tùara a nni mu yi, á únén á úten á à mí bío 6a le o wó khonnáa.» ⁹ A 6a zúífúwa bíá sá a nni mu jii le bío ó o bíá le ho tùíá.

O Poole wee fεε mí tiiá o Felikisi yahó

¹⁰ O o kuvεεεεre wáa dá mí nni o Poole yi le o bío. O o Poole lá le bíoní ò o bíá bío ká: «Ì zú le fo fá le cítii ho kshú na ká yi mu míana. Lè bún te bío á ì láaráa foñ á à fεεráa ì tiiá á à

[‡] 23:35 Heroode bééni zì-beení: Le lée zì-beení 6úí ó o Heroode háa son ho Sezaaree lóhó yi. Le zì-beení mu lé dío á ho Oroomu kuvεεεεrewá háa wee wé kéri yi.

lénnaa í jùhú ù yahó. ¹¹ Fo dà à tùaka à lorí. Í buara ho Zeruzaleemu yi á wá 6ueé bùaani le Dónbeeni mu wizooní á ðín máa dà píru jùn wán. ¹² Ba yí yú mí ká í wee wáani là á búí le Dónbeeni zì-beeni lún yi. Ba mún ðín yí yú mí ká í wee khà nùpua kúee mín yi 6a zúífùwa kàranlò zíní yi, tàà ho lóhó yi. ¹³ Ba yí dà máa zéeni le bío 6a wee bío í jùí á bon. ¹⁴ Bío á í zú á í wee wé lé bío ká: Ho wòhù na á 6arén le ho bío yí bon, hón lé hía á ínén bò á wee sá na wán bùaawa 6àn Dónbeeni yi. Bío búenbúen na wi ho lándá lè le *Dónbeeni jì-cúa fèerowá vónna yi á í tà bío. ¹⁵ Bío á í dó í sli yi, lé bún á 6arén mún sía dó yi le 6a nì-tentewá lè 6a nì-kora á khúí vèe. ¹⁶ Lé bún nòn á í wee hení í lò á 6ua íten sese le Dónbeeni lè 6a nùpua yahó.

¹⁷ «Mu ù yí lúlúio bío yen ká í máa va ho Zeruzaleemu. Ká í bíni búenlò bún jùhú lè le séeni wáí á í buan 6ueé nòn wán nípomu yi, lè mu hámu ná á í 6ueé nòn le Dónbeeni yi. ¹⁸ Bún lé bío 6àn tonlò á í kera yi le Dónbeeni zì-beeni lún yi á 6a 6ueé zoó yú, à bún ho ceéró lándá wó vó. Nùpua na boo yí kera bún láa mi, á wòronlè mún yi wó. ¹⁹ Ho Azii kòhú zúífùwa nùwá yen búí lé bío nònzoñ wi bún. Bán lé bío lá ko á 6a 6uee ðín ù yahó, á kooní mí ká 6a mòn í wékheró. ²⁰ Tàá le í tùa 6arén na ká yi: Nònzoñ na á í ðín ho lándá tùíá fèerowá yahó à fèera ho tùíá léraràa í jùhú vaá vó, ká bío 6a le í wó khonnáa búí 6a mòn à 6a zéeni mu. ²¹ Ká yínò bío á í bío pònpón 6a yahó le í tà 6a nì-hía vèeró bío, á nòn 6a wee cítíráa mi ho zuia.» ²² O Felikisi zú bío o Nùhúso wòhú bío karáa sese, ó o bàrà le cítíí fló pòn-veere yi, ó o bíá: «Hen ká 6a dásíwá kuure jùhúso Liziasi buara, á í máhà á flí mí cítí.» ²³ O o nòn le jùí 6a dásíwá jùhúso na pan o Poole yi le o dé o ho kásó yi, ká a máhà díá le o dá wé mítén, ó o mún na ho wòhú 6àn bónlowá yi á 6a wé ðán 6uee búeékí o à yí o séeni.

O Poole ðín o Felikisi là a Durusiye yahó

²⁴ Wizooní bío yen bún mòn, ó o Felikisi lè mín háa zúífù hínzoró Durusiye á bò mín buara. O le 6a vaa ve o Poole le o buen, ó o 6ueé jà bío á wón bío le sídéró o *Krista yi bío yi. ²⁵ Ká bío ó o Poole hía wee bío ho téréñ mítén lè ho 6ua mítén sese, lè le cítíí na wá a búen bío, ó o Felikisi zána, ó o bíá: «Fo wáa dà a lén. Ká í yú ní pàahú na yi, á í bíni ì ve fo.» ²⁶ O mún lá wee cà ò o Poole na le wáí wo yi, lé bún nòn ó o wee veráa wó túntún à 6uee tà lè há láakáwá. ²⁷ Lúlúio bío jùn bún mòn, ó o Poosiyuusi Fesituusi á zon o Felikisi lahó, á wó a kuvèeneere. O Felikisi wi ò o wéé 6a zúífùwa sía, ó o díá a Poole ho kásó yi.

25

O Poole le 6a bá-záwa bée lé yía á à cítíí mí

¹ O Fesituusi búenlò ho kòhú mu yi wizooní tìn bún mòn, ó o ðín ho *Sezaaree yi á vannáa ho Zeruzaleemu. ² Bío ó o vaá ðán bún, á le *Dónbeeni yankarowá júnása lè 6a *zúífùwa ya-díwá á 6ueé bíá a Poole wékheró bío nòn wo yi. Ba flora a Fesituusi ³ le o jílá mí yi ò o na ho wòhú mí yi á mí 6ua a Poole varáa ho Zeruzaleemu. Yaa 6a lò a wán, á wí 6a búe o ho wòhú wán. ⁴ Ká a Fesituusi máhà bíá nòn 6a yi: «O Poole wi ho kásó yi ho Sezaaree yi, á hen láa cítíí ká ínén í beere á a bíni í va bún.» ⁵ O o bíniá bíá: «Hen ká 6a búí wi mí tìahú á dà vaá zéenia a wékheró, à bán wáa le wa bè mín va.»

⁶ O Fesituusi wó há wizooní bío hétin, tàá bío píru mí ðòn láa ba, bún mòn ó o bíniá van ho Sezaaree. Mu tá na lée tòn, ó o Fesituusi lée kará mí cítíí fliníí lahó yi, ò o le 6a 6ua a Poole búennáa. ⁷ Ká a Poole 6ueé ðón, á 6a zúífùwa na lò ho Zeruzaleemu yi kíniá wo yi á wee kooní a yi láa biowa síwá cèrèe na á 6arén mí beere yáá yí dà máa zéeni yara. ⁸ Ká a Poole máhà pá ò o fèera ho tùíá léraràa mí jùhú ká síi: «Í yí wó bè-kohó búí 6a zúífùwa lándá lè le *Dónbeeni zì-beeni ðání yi. Í mún yí wó yí khon lè ho *Oroomu bée.» ⁹ Bío ó o Fesituusi wi ò o wéé 6a zúífùwa sía, ó o wáa tùara a Poole yi: «Fo o tà á à va ho Zeruzaleemu á 6a vaá cítíí fo í yío yi bún le bíoní mu ðání yi le?» ¹⁰ O o Poole bíá: «Í wí o bée cítíí fliníí, á le bún á í ko á í cítíí yi. Í yí wó yí khon lè 6a zúífùwa. A únén ù beere yáá zú mu. ¹¹ Ká í buan khon, á wó mu búí na bío yi á 6a ko 6a 6úe mí, á í máa pí í húmú. Ká bío 6a 6èn le í wó khonnáa á yí bon, á nùpue búí bèn mún yí ko ò o dé mí 6a níí yi. O bée lé yía á à fèe í tùíá.» ¹² O o Fesituusi lè 6a nùpua na wee na há yile-tentewá wo yi mòn mín. Bún mòn ó o bíá: «O bée lé yía á à fèe ù tùíá láa bío fo le mu wéráa.»

O Poole ðín o Akiripaa là a Bereniisi yahó

¹³ Wizooní bío yen bún mòn, ó o bée *Akiripaa lè mín hínló Bereniisi á van ho *Sezaaree á wá vaá ténia a Fesituusi yi. ¹⁴ Ba wó há wizooní bío yen bún, ó o Fesituusi yú zéenia a Poole bío là a bée Akiripaa ká síi: «Nùpue búí wi hen ó o Felikisi á dó ho kásó yi díá. ¹⁵ Pàahú na á í van ho Zeruzaleemu, á 6a yankarowá júnása lè 6a *zúífùwa ya-díwá 6ueé bíá a níí mu wékheró bío nòn míí, á 6a le í bío le o ko ò o búe. ¹⁶ A í bíá nòn 6a yi le ho Oroomusa yí máa tà síni nùpue jùhú ká síí, ká bánso láa bíá le o wó khon yí ðín mín yara ó o yí má ho tùíá yí

* 24:21 Mi lorí Bè-wénia vùahú 23.6

léraràa mi jùhù bïo 6a le o wó khon dání yi. ¹⁷ Ba bò mín làa mi á 6uara hen, á ì wáa yí día á mu yí míana, á mu bàn tá na lée t̄n, á ì van le cítí fliníi, á ì le 6a 6ua a nùpue mu 6uennáa. ¹⁸ A bía le o wó khon á 6uara. Ká há wékhewa na á ìnén lá wee leéka bïo bàn ðe woon á 6a yí mà a jii. ¹⁹ Mu lé 6arén kùrú landá bïo á 6a làa wo wáania wán, là a nii 6úi na 6a le Yeesu na húrun ó o Poole wee bïo le o yïo wi lua bïo yi. ²⁰ Bïo á ì ì wé wé è fáaraa há t̄úiwá mu á ì yí zú. Lé b̄n n̄n á ì t̄uara a Poole yi le o tà á à va ho Zeruzalemu á 6a vaá cítí o ho t̄úia mu dání yi le? ²¹ Ká a Poole màhá cà mu le o b̄e lé yia à cítí mí. A ì wáa n̄n le jii le 6a día le o wé ho kásó yi fúaa ká ì yú a n̄n o Sezaare yi.» ²² O o Akiripaa wáa bía n̄n o Fesituusi yi: «Mu mún ñ wé sí ìnén yi á ì j̄i a n̄i mu bioní.» O o Fesituusi bía n̄n wo yi: «Ho yíró ká ù j̄i há.»

²³ Mu tá na lée t̄n, ó o Akiripaa là a Bereniisi lè 6a dásíwá j̄únása lè ho lóhó n̄i-beera á bò mín, á bán dó ho cùkú 6a yi l̄enía 6ueé zonnáa le cítí fliníi. O o Fesituusi n̄n le jii le 6a 6ua a Poole 6uennáa. ²⁴ Bïo ó o 6ueé d̄n, ó o Fesituusi bía: «Á ùnén b̄eé Akiripaa, lè minén na làa w̄n pánani yi hen ká 6úen6úen, o nii na ðn mi yahó ká lé yia bïo yi n̄n á 6a zúifúwa 6úen6úen ponnáa mín ì c̄n hen, lè ho Zeruzalemu yi, á wee wáamaka le o ko ò o 6úe. ²⁵ Ìnén c̄n á ì yí m̄n bïo 6úi na n̄n ó o koráa lè mu húmú. Ee ká bïo ó orén mítén le 6a bá-záwa b̄eé lé yia ko ò o cítí mí, á ì le b̄n lé bïo á mu wáa à wéráa. ²⁶ Bïo á ì ì t̄uá sese o nii mu dání yi á à na 6a bá-záwa b̄eé mu yi á mía. Lé b̄n n̄n á ì 6uan wo á 6ueé ðnía mi yahó, s̄nkú à ùnén Akiripaa ù b̄ere yahó. Ká fo t̄uara a yi, á ì ì yí bïo 6úi á à t̄uá. ²⁷ Lé bïo mu jùhù mía ì c̄n á ì bïo le 6a 6ua kásó nii varáa ho Oroomu ká ì yí zéenia o wékkeró.»

26

O Poole lá le bioní o b̄eé Akiripaa yahó

¹ O o *Akiripaa bía n̄n o Poole yi: «Ho w̄hù n̄n foñ, wáa f̄eé ù t̄úia à l̄ennáa ù jùhù.» O o Poole wáa dó a Akiripaa káféré ò o wee f̄eé ho t̄úia à l̄ennáa mí jùhù ká sii: ² «B̄eé Akiripaa, ì sii b̄en̄t̄n wan ho w̄hù na á ì yú ho zuia bïo yi á f̄eé ì t̄úia à l̄ennáa jùhù ùnén yahó, làa bïo 6úen6úen na 6a zúifúwa le ì wó khon bïo yi. ³ A ùnén ùten yáa zú 6a zúifúwa landáwá 6úen6úen làa bïo 6a wee wé kán mín wán. A ì b̄iná wee flo fo à ù j̄i ù yi à j̄ináa ì c̄n. ⁴ Ba zúifúwa 6úen6úen zú bïo á ì karáa hari ì yarónmu páahù. Ba zú bïo á ì 6uan lè ìten háánì wán sí n̄pua f̄ahù lè ho Zeruzalemu yi. ⁵ Ba zú mi míana, á lá tà mu á 6a à bïo mu wéréwéré le ìnén mún lé wa kuure n̄pua na wee hení ho landá bïo n̄i-kénì, bía 6a le Farizlewa. ⁶ Ho zuia á 6a wee cítí mí lé bïo á ì dó ì sii bïo le Dónbeení dó mí jii le mí ì na wán 6úaa wa yi. ⁷ Wán sí n̄pua zì-j̄úná píru j̄un á mún dó mí s̄ta le mí wé è sá máa khi á wé è 6úaaní le Dónbeení fúuu le wisoni lè ho t̄n̄ahù. B̄eé Akiripaa, b̄n lé bïo n̄n 6a zúifúwa wee koonínáa mi. ⁸ Minén zúifúwa, lée webio n̄n á mi wee leéka le le Dónbeení yí dà máa v̄eení 6a n̄i-hía?

⁹ «Ìnén ì b̄ere lá wee leéka le ì ko á ì wé bïo 6úen6úen à h̄eráa o Nazareete nii Yeesu bïo. ¹⁰ B̄n lé bïo á ì wó ho Zeruzalemu yi. Mu bàn wéró w̄hù á ì yú 6a yankarowá j̄únása c̄n á w̄ilkaa le Dónbeení n̄pua c̄r̄eé kúaa ho kásó yi. Ká 6a le mí ì 6úe 6a à ì mún tà b̄n. ¹¹ P̄onna c̄r̄eé yi ká ì wee h̄eé léka 6a zúifúwa káránlò z̄iní 6úen6úen yi à beé 6a lò, á wi à ì k̄ká 6a yi à 6a yèrémá mí j̄iní à pí a Yeesu bïo. Ì lá jii 6a wán dà, fúaa ì wee màná lé vaa beé 6a lò há ká-vio 6úi lórá yi.

¹² «Wizonle 6úi á ì ló j̄n̄n ho Damaasi mu bïo yi lè le *Dónbeení yankarowá j̄únása jii na 6a n̄n mi. ¹³ B̄eé Akiripaa, mu wó le wisoni yi ká ì lá ho w̄hù wá, á ì m̄n mu khoomu na pánká wi po le wii khoomu á mu yóò ló ho wáayi á líi k̄nía ìnén làa bía làa mi bò mín yi. ¹⁴ A wa 6úen6úen ló l̄uorá, á ì wee j̄i á mu támú 6úi wee bïo b̄io ká làa mi lè wán bioní: «Soole, Soole, fo wee beé ì ló ká síi le we? Fo ka lòn varó náa na wee yén tá mín so ká wón v̄ina a. Ee ká ù màhá á wé á à sa.» ¹⁵ A ì t̄uara: «N̄hùso, fo l̄eé wée? O o bía: «Ìnén ì o Yeesu na fo wee beé lò. ¹⁶ Ee ká ù líi h̄iní yòò ðn. Ì wi à ù wé ì ton-sá. Lé b̄n n̄n á ì zéeníanáa ìten làa fo. Fo ò wé ì s̄eéráso á à zéení ì na 6a n̄pua yi le fo m̄n mi, á mún ñ bïo bïo á ì b̄iní ì zéení làa fo á à na 6a yi. ¹⁷ Ìnén á à kánì fo 6a zúifúwa làa bía yinón 6a zúifúwa ní yi. Ì wee tonka fo 6a c̄n, ¹⁸ b̄era a na à ù h̄én 6a yio, á vá bía wi le t̄bíri yi l̄eráa mu khoomu yi, á mún fé 6a o *Satáni pánká ní yi à na le Dónbeení yi. Ká 6a tà ìnén bïo yi, á 6a bè-kora á à s̄én ñ díá á à na 6a yi, á 6a à yí ho lahó bía bïo sá le Dónbeení yi f̄ahù.»

¹⁹ «B̄eé Akiripaa, lé ká sii mu wóráa. Ì yí pá mu bïo na zéenia mítén làa mi bïo. ²⁰ Ì n̄n-yaní bía le Dónbeení bïo ho Damaasi yi. B̄n m̄n á ì zéenia mu ho Zeruzalemu yi, á lá ho *Zudee k̄h̄ù 6úen6úen, á zéenia mu làa bía yinón 6a zúifúwa. Ì wee bïo na 6a yi le 6a yèrémá mí yilera lè mí wárá, á sí mí yara lè le Dónbeení, á wé wé há wárá na wee zéení le 6a yèrémá bïo bon. ²¹ Lé b̄n bïo yi 6a zúifúwa wiiraráa mi ká ì wi le Dónbeení z̄i-beení l̄un yi, á le mí ì 6úe. ²² Ká le Dónbeení màhá pan mi fúuu á 6ueé 6ó ho zuia. A ì t̄n ðn mí

yahó á wee zéení bíó á í mǎn láa bíó á í pá à na 6a nǐ-beera láa bíá ká búenbúen yi. Bíó á í wee bíó yi wí mí dǎn láa bíó 6a jǐ-cúa fεεrowà là a *Mǎyǐize bíá le mu ù wé. ²³ Ba bíá le yía le Dónbeenǐ mǎn léra á lò ò be, le orén lé yía á à wé o nǐn-yánǐ nǐpue na à vée. Le lé orén lé yía á à zéení ho kǎnǐlǒ bíó na lé mu kboom á à na wǎn nǐpomu le há sí-ví-ò yi.»

²⁴ Bíó ó o Poole wee fεε ho tǔiá á à lénnáa mí jǐhǔ ká síi, ó o Fεsituusi wáamaa o wán: «Éee Poole. Fo wee khée le? A ù minka bè-zǔrǐmǐnǐ lé bíó wáa nǎn á ù jǐhǔ mǐanáa bǐn.» ²⁵ O o Poole bíá nǎn wo yi: «Fεsituusi cǔkúso, í yí máa khée. Há bíonǐ na á í wee bíó ká á jǐhǔ wǐ, á há mún bon. ²⁶ O bée Akiripaa jǐ mu 6ǎn tǔiáwá. I dà a bíó o yahó ká í ponǐ séra. I zǔ mu kénkén le mu le mí dà-kénǐ kénǐ ó o zǔ. Lé bíó mu yǐnǎn bíó na sǎnkaa wó kúééré yi. ²⁷ Bée Akiripaa, fo dó ù síi bíó le *Dónbeenǐ jǐ-cúa fεεrowà bíá yi le? I zǔ mu le fo dó ù síi mu yi.» ²⁸ O o Akiripaa bíá nǎn o Poole yi: «Fo wáa wǐ á hen láa cǐnú á í yèrémá wee o kéréttε.» ²⁹ O o Poole bíá nǎn wo yi: «À mu wé lǎnbíó, táá á mu mǐa ponǐ bǐn, á í pá wee flo le Dónbeenǐ yi le mu yí kǎna únén ù dǎn yi, ká bíá búenbúen na wee jǐ í bíonǐ ho zuia á wé le í bíó, ká há zúakuarǐwá na can láa mí nǐi ló.»

³⁰ O o bée, là a Berenǐsi, là a kuvεεnεεre, láa bíá búenbúen na láa ba wǐ mǐn wán á hǐnǎn yòò dǐn, ³¹ á 6a fó mǐn 6a ló á lée wee bíó láa mǐn: «Wékheró 6úí na nǎn ó o nǐi na ká ko ò o búe, táá ò o dé ho kásó yi hǎn mǐa.» ³² O o Akiripaa bíá nǎn o Fεsituusi yi: «Mu yǐnǎn bíó ó o nǐi mu le o bée fǐ mí cǐtǐi, ó o lá dá à díá.»

27

Ba ɓuan o Poole jǎnnda ho Oroomu

¹ Bío mu bíá le wa ko wa lá ho won-beenǐ á varáa ho Italií kǎhǔ yi, á 6a nǎn o Poole le 6a kásósa nǔwá yen 6úí 6a dásíwá jǐhǔso na 6a le Zuliyuusi yi. O dásǐ nǐi mu á ló ho *Oroomu dásíwá kuure 6úí yi, dío 6a wee ve láa bá-záwa bée dásíwá kuure. ² Wa zon ho Adaramiite lóhó won-beenǐ dà-kénǐ na ko ho dé mí yahó le ho Azii kǎhǔ wonna dǐnnǐi cǎn á hǐnǎn wá. Nǐi 6úí na 6a le Arisitaaki á zon láa wen. O ló ho Maseduana kǎhǔ lóhó na 6a le Tesaloniiki yi. ³ Mu tá na lée tǎn, á wa vaá dǎn ho Sidǎn lóhó. O Zuliyuusi ɓuan o Poole se, ó o nǎn le nǐi wo yi ò o léka mǐn bǎnlowá wǎn á 6a yí o séení. ⁴ Bǐn mǎn á wa hǐnǎn bǐn wá. Ká ho pinpíró wee sí wa yahó, á wa kun á khǐi tun waten yi le ho Siipere kǎhǔ na wǐ mu jumu tǎhǔ, á bá hǎn wá. ⁵ Wa tò mu yámú jumu yi á ló ho Silisii le ho Pǎnfǐlii kǎna nǐsǎnǐ yi á vaá dǎn ho Lisii kǎhǔ lóhó na 6a le Miraa. ⁶ Lé bǐn á 6a dásíwá jǐhǔso yú ho Aleksǎndiri lóhó won-beenǐ 6úí na wá a va ho Italií kǎhǔ. A hǎn lé hǐa ó o kúaa wen yi. ⁷ Wa wó wizooni ká há boo ho wǎhǔ wán. Wa wá yèrédàdè, á lò bon láa soóbée á bò yi vaá dǎnnáa ho Kǐniide lóhó jǐi. A bío ho pinpíró hò wen á wa yí dà máa lá dén dǎnǐ so, á wa kun vaá ló le ho Salamǎnεε cǎn, á bá ho Kerεete kǎhǔ na wǐ mu jumu tǎhǔ wá. ⁸ Wa bá ho kǎhǔ mu, ká mu máhá wó lǎnbee láa soóbεε. Wa vaá dǎn ho lahó 6úí na 6a wee ve láa «Wonna Dǐnnǐ La-senǐ.» Ho wǐ ho Lasee lóhó nǐsǎnǐ. ⁹ Wa mǐana le vεenǐ mu yi dà, á 6a *zúífúwa jǐnǐ líró páahǔ* khǐina yú, á ho won-beenǐ pǎró lǎnbee wíokaa wee wé. Lé bǐn ó o Poole jǎnáa 6a zeñ wán ká síi: ¹⁰ «Wǎn záwa, í mǎn mu le le vεenǐ na wa wǐ yi á à wé lǎnbe-beenǐ. Ho won-beenǐ le mí séró á ho yáaró na 6úaa á à yí. A bè bǐn wá, á warén wa beere yí bǎnbáa á wa mukǎnǐ á à vǐ mu yi.» ¹¹ Eε ká 6a dásíwá jǐhǔso máhá dó mí síi bío ho won-beenǐ jǐhǔso láa yía te ho leékaa le mí ù wé yi, á po bíó ó o Poole bíá. ¹² Ho kεenǐ há wonna dǐnnǐi na ká yǐ yǐnǎn bío na se le tēenǐ páahǔ. Lé bǐn te bíó á bíá wǐ ho won-beenǐ yi boomuso á wó le jǐi dà-kénǐ á 6a le mí ù hǐnǐ ho lóhó mu yi á à lén. Ba lá wǐ á 6a vaa dá ho Kerεete kǎhǔ wonna dǐnnǐi la-veere 6úí na 6a le Fenikisi. Há yèrémáa wǐ le lé wii tēenǐ. Lé bǐn 6a wǐ á 6a vaa cáaka yi, á le tēenǐ páahǔ khǐi ká mu lá dá à wé.

¹³ Ho pinpǐ-záwa 6úí hǐnǎn le le wii hēenǐi 6ǎn nǐn-káahó á wee pεeka, á 6a wee leéka le mí dà á wé bíó 6a lá le mí ù wé. Ba hǐnǎn á vá lée bá le ho Kerεete kǎhǔ 6ǎn jǐ-kǎnǐ á wá. ¹⁴ Cúa-yen á pinpǐ-beenǐ 6úí na 6a le Erakiyon á ló ho kǎhǔ mu wii hēenǐi 6ǎn nǐn-tǎnǐ. ¹⁵ A ho yèrémá sí ho pinpíró lée bío na yí dà máa wé. A wa sǎ san día waten, á ho ɓuan wǎráa. ¹⁶ Ho kǎhǔ dà-za 6úí na wǐ mu jumu tǎhǔ á yēni 6a le Koda, ká ho wǐ le wii hēenǐi 6ǎn nǐn-káahó, le hǎn á wa khǐina nǐsǎnǐ, á ho dá tǎn wen cǐnú, á wa máhá wáa yú ho won-za na 6a wee wé zo fenináa mǐten ká mu here na can wa mǎn á lá yòò dó. Ká wa lò máhá bon wóráa mu. ¹⁷ Bío wa lá ho yòò dó vó, á 6a won-páwa canka há hǐni á bǎnbáa ho won-beenǐ á ho hǐa yí hekεnka. Ba zǎna ho hǐa vaa fúunǐ le hǎnlé yi ho Libii jǐi, á 6a lá le dēε na wee tǐ ho won-beenǐ lúwǐ yi á can ho won-beenǐ yi le ho hǔlǒ á líí dó mu jumu yi, á 6a wáa día mǐten á ho pinpíró lá wǎráa. ¹⁸ Bío ho tá tǎn á ho pinpíró pá lan wee vǐnva ho won-beenǐ le mí soóbée, á 6a ɓúakáa wee ɓūen ho séró á kúee mu jumu yi. ¹⁹ Mu 6ǎn tá na bǐnǐa lée tǎn,

* 27:9 Ba zúífúwa jǐnǐ líró: Ba zúífúwa wee wé lí mí jǐnǐ há wiso-poa píihǔ vaa véenǐi le ho tá khóoré píihǔ ɓúakárá páahǔ. Ba jǐnǐ mu líró mǎn le bíó á há pinpǐ-beera wee wé wá yi. Há wonna pǎró yidēéré wé kerǐ hǎn páahǔ so yi.

á ho won-beení bíowa búí á barén lè mí nín-bia wee khúaa yénní kúee mu jumu yi. ²⁰ Mu yú wizooní bío y-en ká núpue yère máa dá lé wii lè há mànàayio wán, á ho pinpiró pá lan wee vā lè mí pánká. Mu ù va á yí, á wa yáá wáa yí máa leéka le o búí ì fen.

²¹ Bía wi ho won-beení yi míana á 6a máa dí bío. O o Poole wáa hínan dín 6a yahó ò o bía non 6a yi: «Mí nánzon lá zú se bío á ì le mí yí le wa lé ho Kerεete yi á mí tà yi. Se mu minka bíowa na wee yáa ká á lá máa yí máa wé. ²² Εε ká há laa na ká wán á mí hení mí sía. O búí mukáni máa ví. Ho won-beení mí dòn lé hía á à yáa. ²³ Ho hñihú tñaahtú, á le Dónbeení na á ì bío sá yi á wee búaaní, lé dén wáayi tonkaro á 6uara í cón, ²⁴ á 6ueé bía non mií: «Poole, yí zón. Fo ko á ù vaa dñn ho Oroomu bεε yahó. Le Dónbeení á à fení únén láa bía láa fo páania wí búenbúen.» ²⁵ Wa nùwá, mí cén hení mí sía. I dó í síi le Dónbeení yi. Mu ù wé láa bío mu bía nonnáa mií. ²⁶ Ho pinpiró á à dón wen á à varáa ho ká-veere búí yi.»

²⁷ Mu tñànna píru náa yú ká ho pinpiró 6uan wen waráa ho *Mediteranεε yámú jumu wán. Ho tá tñahú, á ho won-beení ton-sáwá wee leéka le wa wá vaa sùará le 6ónbóore yi. ²⁸ Á 6a léera ho húló na ho hñnló dεε búí na lí á can yi á dó mu jumu yi, á mu booró yú há mæterewa 6óní láa píru láa bío hèjun. Bío 6a vā van cñnú, á 6a tñ léera ho dó, á 6a yú mæterewa 6óní láa bío hētn. ²⁹ Ba zána le wa won-beení hía vā hén há hue-beera búí. Lé bútn non á 6a khúaaana ho hñnló bíowa bío náa na líka na wee 6ua ho dñní á can ho won-beení yi á kúaa mu jumu yi lè ho món, á 6a wáa kará wee lóoni ho tá tñló. ³⁰ Ho won-beení ton-sáwá wí 6a lùwí, á 6a vā ho won-za na 6a wee wé zo fenínáa mítén ká mu here á dó mu jumu yi, á 6a wee bío le lé mu bíowa na wee 6ua ho dñní á mí wee kúee lè ho yahó. ³¹ O o Poole bía non 6a dásíwá jùhúso lè 6a dásíwá na ká yi: «Héyíi! Ba núpua mu á yí kará ho won-beení yi, á mí máa fen.» ³² Á 6a dásíwá wáa fáara ho won-za mu hñní á díá á ho wá.

³³ Bío 6a wee lóoni ho tá tñló, ó o Poole henía 6a sía le 6a dí mu bío. O bía láa ba ká: «Bío ká lé mu wizooní píru náa ká mí yí máa dí bío húúu. ³⁴ Mí cén cá mu bío dí, á mí pánkáwá á kerí. Mí ní-kéní woon á dεε búí ká máa khuee yi.» ³⁵ Hñn bíoní so bío vaa véenii, ó o Poole lá ho búurú, á dó le Dónbeení bāráká, ò o cεεkaa ho wee lá. ³⁶ Á 6a búenbúen máhá wáa yú le sí-hebúee á wee dí. ³⁷ Warén na wi ho won-beení mu yi léee núpua kñhá-jun láa búará-tñn láa píru láa nùwá hēzn. ³⁸ Bío 6a dúka sù á 6a khúaaana ho dñnló á kúaa mu jumu yi bèra na na á ho won-beení wé záyi.

³⁹ Bío ho tá tñn, á ho won-beení ton-sáwá á yí zú ho lahó na 6a wi yi. Lahó búí na sùaráa lè le 6ónbóore na ho pinpiró yí tà yi here yi, lé bñn á 6a lá wí á 6a vaa zoo dñní ho won-beení yi ká mu lá dá á wé. ⁴⁰ Á 6a feera mu bíowa na líka na wee 6ua ho dñní á kúaará. Ho won-beení mu 6án pèenía á 6a mún feera kúaará, á 6a can ho pōnsò-beení ho won-beení mu yahó, á ho pinpiró wáa dón ho à panáa hón lahó so yi. ⁴¹ Ká 6a máhá vā 6ó le hñnlé yi. Ho won-beení mu 6án yahó á fúunia le hñnlé yi á ho yí dá máa va lùe. Ká ho 6án món á mu jumu na wee hñní lè mí pánká á háakaa. ⁴² Á 6a dásíwá wí á 6a búe 6a kásósa, ò o búí hía yí wáa lén á fen. ⁴³ Ká 6a dásíwá jùhúso máhá wí ò o fení a Poole, ó o pá le 6a yí wé mu. O o bía non bía zú mu jumu yi le 6a yénka lé ho yahó à bánbá ja le 6ónbóore. ⁴⁴ Ká bía ká bán á à 6uaka há penminí táá ho won-beení bíowa búí yi á panáa 6a món. Lé ká síi á wa búenbúen wóráa á dárina lóráa mu jumu yi á dεε woon á yí wó a búí.

28

Bío wó ho Malite yi

¹ Bío wa món á wa fera wó, á wa já á 6a le ho kshú na wa wi yi yèni 6a le Malite. ² Ho núpua 6uan wen se. Mu wó á ho vlohó wee tē á le tēení wí, á 6a lò ho dshú á wa kará kñnia yi. ³ O o Poole khuiira há búeení le mí ì yénní á à kúee ho dshú yi. A bío ho dshú wunwuró wí, ó o dñhioni ló há búeení mu yi, á cúaana a Poole níi 6uan yi wee dándu. ⁴ Bío ho Malitesa món mu, á 6a wee bío láa mín: «Wa nùwá, o níi na ká lée ní-búe. O fera yí húrur mu jumu yi ká le dofní na téréenna máhá pá yí tà le o mukáni kerí.» ⁵ Ká a Poole máhá paránna a fá dó ho dshú yi. O yáá yí món o vía. ⁶ Ba búenbúen wáa pan le cúa-yen ká a Poole wee le, táá le o ò dñn dñn á à lé è lúwá líi hí. Á 6a pan san á dεε búí máa wé, á 6a yèrémáa mí jiní á wee bío bío ká: «Yia ká léee dofní búí.»

⁷ Ho kshú mu na wa wi yi ya-dí á lún beení wi. Ho sùaráa yi láa hen na wa wi yi. O níi mu yèni 6a le Pubiliyuusi. O 6uan wen sese há wizooní bío tñn yi. ⁸ O níi mu 6án maá lò yí here wí le damu dεε yi. Léee tēení láa fin-lonloóró vámú tò a. O o Poole wá zon o cón, á flora non wo yi, ò o bó mí níni o wán ó o wan. ⁹ Bñn món á ho kshú mu vánvárowá na ká wee 6uen, á bán mún wa. ¹⁰ Le kñbii 6uaró lé mí síiwá á 6a 6uan láa wen. A bío wa lénló dñn, á bío wa mákóo wí yi le véení bío yi á 6a non wen.

O Poole vāá dñn ho Oroomu

¹¹ Hã pîina tîin lé hîa wa wó bîin á bò yi wàráa. Won-beení búii mún kera bîin làa wen á le tēēnî pãahũ kîîina yú. Ho ló ho Alekisândiri yi. Ba wee ve ho làa Dofî-hénbénî.* Bío á ho wee lén á hón lé hîa wa zon. ¹² Wa ðîin ho Sirakuusi yi, á wó há wizoonî tîin bîin. ¹³ Lé bîin wa ðîin yi á bá le búee vannáa ho Erekió lóhó. Mu bân tá na lée tōn á ho pinpiró vâ, á wee lé lè le wii hēēnîi bân nîn-káahó buen. Bîin bân wizoonî jun nîi lé bío wa vaá ðōnnáa ho Puzoole lóhó. ¹⁴ Wa fò mín lé wân zàwa kēretēewa búii bîin, á 6a flora wen le wa wé há wizoonî bío hējun làa mí. Lé ká sîi á wa wá ðōnnáa ho *Oroomu. ¹⁵ Wân zàwa na tà a *Krista bío ho lóhó mu yi na ðá wa buenlò sã, á ló bueé sã wa yahó ho Apiyuusi yáwá, lè ho lahó na 6a le «Làanía bío tîin» yi. Bío ó o Poole mōn 6a ó o dó le Dónbeení bāráká á yú le sí-hebúee.

¹⁶ Bío á wa vaá ðōn ho Oroomu, ó o Poole 6a nōn le zîi búii yi ó o làara yi mí ðōn, á 6a le o dásí nîi búii wé pa a yi.

O Poole wee bue le Dónbeení bēēnî bío

¹⁷ Mu wizoonî tîin nîi zōñ, ó o Poole von 6a *zúifùwa ðúnása le 6a le mí kúee mín wán. Bío 6a bueé fò mín o zîi ó o bía nōn 6a yi: «Wân zàwa, ho Zeruzalēmu zúifùwa wîira mí á dó ho Oroomusa nîi yi. A ï ðōñ yí wó yí khon le wân ñipomu. I mún yí yáara wân ðúaawa làndá. ¹⁸ Ba tùara mîi á bío búii na 6a à ðîin wán á à búeraa mí á 6a yí yú, á 6a le mí ï díia mí. ¹⁹ Ká bío 6a zúifùwa pá mu, á ï wó san le 6a 6ua mí buennáa ho Oroomu bēē cōn á wón fēē ï tûiá. Ká mu yínōñ wân síi ñupua á ï wá bueé kooní yi. ²⁰ Lé bîin nōn á ï le mí buen á ï buee bío làa mia. Yia ó o *Isirayeele ñipomu dó mí síi yi lé wón bío yi á ho zúakuarí na ká cannáa làa mí.» ²¹ A 6a zúifùwa bía nōn wo yi: «Warén yí yú vāahũ búii na ló ho *Zudee kōhũ yi na bía á ï bío làa wen. A ñupue búii mún yí ló bîin yí bueé bía bío búii làa wen. Wa mún yí ðá ï yēn-kohó sã. ²² Ká wa máhá wi á ï zéeni bío á ï wee leéka á wa ðí. Lé bío le kuure na á fo wi yi, dén 6a ñupua pá bío há lua búenbúen yi.» ²³ A 6a dó le wizōnle nōn o Poole yi. Ba cērēē wee buen o cōn hen na ó o wi yi, ò o bue le *Dónbeení bēēnî bío na 6a yi, ká a zēenía a *Moyiize làndá bío lè le *Dónbeení ði-cúa fēerowá bioní yara làa ba, á wee cà ò o bío búee 6a ðuhũ o Yeesu bío dání yi. Ba kúaa mín wán le yinbii fúaa ho ziihũ. ²⁴ Ba búii tà bío ó o Poole wee bío yi, 6a búii ðēñ yí tà mu yi. ²⁵ Bío 6a bioní wáa wi mín ðúná yi wee saawaráa, ó o Poole bía há bioní na ká á véeníanáa: «Yaa há bioní na le Dónbeení Hácírí bía á nōn mîin ðúaawa yi là a ði-cúa fēero *Ezayii ñii á bon. Bío ká lé bío le bía:

²⁶ Lén vaa bío na mu ñipomu na ká yi:

Mi wé è ðí mu bío kēnkēñ
ká mí máa zūñ mu kúará.

Mi wé è loñ lè mí yio,
ká mí máa mí ðēē.

²⁷ Ba ñupua na ká yí máa ðí ðēē.

Ba tun mí ñikōnna
le mí máa ðí bío.

Ba muunía mí yio
á yí wi 6a mí.

Ba yí wi 6a ðí bío lè mí ñikōnna.

Ba tun mí yiwa.

Ba pá le mí máa yèrēmá máa buen ï cōn á ï wéé 6a.

²⁸ Áwa, á mí wáa zūñ mu. Le Dónbeení wó á ho fenlò bioní mu á à bue á à na bía yínōñ zúifùwa yi. Bân nà tà á à ðí le.» ²⁹ [Bío ó o Poole bía hñ bioní so wó, á 6a zúifùwa saawaa wá ká 6a a kán mín.] ³⁰ Zii búii na ó o Poole wee da yi ká a saání, lé dén ó o kará yi lúlúio bío jun. Bía wi 6a mí a wán búenbúen wee búee yí o bîin. ³¹ O wee bue le Dónbeení bēēnî bío, á wee kārán o Yeesu Krista bío lè 6a ñupua ká a poní séra, á bío búii yí máa hē.

* 28:11 Dofî-hénbénî: Há doffina mu yēnnáa 6a le Kasitoore làa Polukusi. Há yēnnáa hîa wee lé ho Kēreēsisa cōn. Lé hārēn á ho won-beení ton-sáwá na hón pãahũ so yi á hîa wee kāráfá mîten yi á há pa 6a yi.

Ho vūahū na ó o Poole túara n̄n ho Oroomu kèrètíɛwa kuure yi

Vūahū túaró n̄hū

Ho vūahū mu lé o Poole túara ho n̄n ho Oroomu kèrètíɛwa kuure yi.

O bía le 6a n̄pua 6úen6úen wó khon lè le Dónbeení, ká bía máhá tà dó mí sía o Yeesu *Krista yi á le Dónbeení á à wé á 6a à térén le yahó. Le è kání 6a mu bè-kora yi á à na le mukání binbirí na máa vé 6a yi (1-8).

O Poole bía lè 6a *zúífūwa na wee p̄1 a Yeesu bío le 6a yí dà máa p̄1 le Dónbeení máa lén f̄éé. (9-11).

O le há laà na ká wán á le Dónbeení s̄amu na le wee wé láa bía yín̄r̄i 6a zúífūwa á ko mu wé à 6a na mítén 6úen6úen o Yeesu yi, à bío sí le Dónbeení yí f̄éé (12.1-15.13).

O mún bía le mí wí à mí va ho Oroomu, à ðín b̄n varáa ho Ɛsipaaɲe. O o t̄éníá bía ó o zū ho Oroomu lóhó yi 6úen6úen (15.14-16.27).

Le t̄éenti

¹ Inén Poole na lé o Yeesu *Krista ton-sá, lé mi wee túa ho vūahū na ká á à na mia. Le Dónbeení von mi à ï wé o Yeesu Krista tonkaro. Le léra mi à ï bue le Dónbeení b̄n-tente, ² ðio le f̄era ðín mí p̄i-cúa f̄erowà wán dóráa mí p̄ii n̄n mí bíoní vūahū yi. ³ Le b̄n-tente mu bío ciran le Za Yeesu Krista. O lé o *Daviide m̄nm̄n̄í mu n̄pomu d̄aní yi. ⁴ Ɛé ká le Dónbeení Hácírí zéenia mu lè mí p̄ánká le o lé mí za bío le v̄enia wo bío yi, wón na lé wa Núh̄tso Yeesu Krista.

⁵ Lé o Yeesu Krista mu p̄ánká yi á le Dónbeení s̄amu wóráa mi là a tonkaro, bèra a na há k̄ana 6úen6úen n̄pua à dé mí sía wo yi, à wé bè o bíoní yi, à déráa ho cukú wo yi. ⁶ Minén mún lè bán n̄pua so 6úí, minén na le Dónbeení von, à mí bío s̄a a Yeesu Krista yi.

⁷ Awa! I wee túa ho vūahū na ká á à na minén 6úen6úen na le Dónbeení wa láa soobéé á von á mi bío s̄a le yi ho Oroomu lóhó yi. Le wán Maá Dónbeení lè wa Núh̄tso Yeesu Krista wé mí s̄amu láa mia, à na ho héérá mia.

O Poole wi o ò vaa búεktí ho Oroomu

⁸ I ï 6úaká lè wán Dónbeení b̄aráká déró mi 6úen6úen bío yi o Yeesu Krista p̄ánká yi. Lé bío mí s̄adéró le Dónbeení yi á bío wee bío ho ðím̄j̄ná l̄ua 6úen6úen yi. ⁹ Le Dónbeení na á ï wee s̄a na yi lè ï síi 6úen6úen le b̄n-tente na á ï wee bue bío yi, ðio bío ciran le Za, dén zū le bío á ï wee mí lé ho túiá poni. Le zū le ká ï wee fio à ï leéka mí bío. ¹⁰ P̄aahū lée p̄aahū ká ï wee fio, à ï le ká mu lé le Dónbeení síi bío, à le tà na mu ní, à ï d̄án̄ 6uen mi c̄n. ¹¹ Mu bon, ï 6̄nt̄n̄ wí à ï mí mi wán láa soobéé, bèra a na à mu bío wéró p̄ánká na le Dónbeení Hácírí dó mí à mí mún yí, à mí p̄ánká wíoka k̄erí. ¹² A há s̄adéró le Dónbeení yi na wa leéra yi á wa à heni mún sía bío yi.

¹³ Wán z̄awa lè wán hínni kèrètíɛwa, ï wí à mí zūn le ï wí à ï 6uen mi c̄n ká há b̄makaa máhá hò mí á ï ðn̄ yí yú mu w̄h̄. I ï 6uen mi c̄n, bèra a na à ï tonló c̄nú k̄erí láa bío ho k̄eraráa há k̄ana na ká n̄pua c̄n bío síi. ¹⁴ I ko à ï bue le Dónbeení b̄n-tente na 6a n̄pua 6úen6úen lè mí síwá yi, bía yío h̄era láa bía yío yí h̄era, bía k̄arána, láa bía yí k̄arána. ¹⁵ Lé b̄n̄ te bío á ï wí à ï 6uee bue le b̄n-tente mu à na minén na mún wí ho Oroomu lóhó yi.

Le Dónbeení b̄n-tente p̄ánká wí

¹⁶ Mu bon, le b̄n-tente bueró n̄yio yí máa dí mi. Le b̄n-tente mu lé le Dónbeení p̄ánká na le wee k̄ánínáa bía 6úen6úen na wee dé mí sía le yi, à 6úaká láa bía lé 6a *zúífūwa, à d̄anáa bía ká. ¹⁷ Le b̄n-tente mu wee zéeni le le Dónbeení wee wé à 6a n̄pua térén le yahó 6a s̄adéró le yi mí d̄on bío yi, láa bío mu túararáa: «Yia térénna le Dónbeení yahó bío á 6̄anso dó mí síi le yi bío yi, wón á à k̄erí le mukání binbirí yi.»†

Ba n̄pua wee wé mu bè-kora lè mí síwá

¹⁸ Le Dónbeení wí ho wáayi, á wee zéeni le mí yi wee c̄1 6a n̄pua yi bío 6a p̄á le à 6a wee wé bío yí se bío yi. Ba wee ti ho túiá poni yi lè mí wén-kora. ¹⁹ Lé bío á bío ó o n̄pue dà à zūn le Dónbeení bío d̄aní yi á yí s̄a 6a yi, lerén mítén zéenia mu wéréwéré láa ba. ²⁰ A lá ho ðím̄j̄ná n̄h̄ú 6úen̄í, á le Dónbeení p̄ánká na p̄ii mia, láa bío le karáa b̄n̄ ó o n̄pue yío yí máa mí. Ɛé ká mu máhá wee zūn le bè-wénia yi. Lé b̄n̄ te bío 6a túiá yí dà máa wé sínáa. ²¹ Ba zū le le Dónbeení dà, à 6a yí dó le b̄aráká láa bío mu koráa. Lé b̄n̄ wó á bío 6a wee

* 1:2 Mi loñ Ezayii vūahū 52.7; 61.1 † 1:17 Mi loñ Habakuuki vūahū 2.4

leeka á ñúhú míanáa, á háciira mía, á wi le tibíri yi. ²² Ba le mí lé mu bè-zúrímíní ànsowà, á 6a máhá wó 6a b́ńb́wá. ²³ Sáni 6a òuaaní le Dónbeení cùkúso na máa hí, á 6a día 6a wee òuaaní mu bè-lénnia na 6a wee ta lòn ñúpue, táá ñinza, táá ñaju laa náa so, táá bia wee wára mí píorà wán, bán na óuénóuén wee hí.

²⁴ Lé b́ń b́o yi á le Dónbeení díaráa 6a á 6a wi mu b́o na tun wéro yi, á héha lé 6a sía wára na yí se, á wee wé há ñiyi-wára láa mín. ²⁵ Ba pá le Dónbeení túiá poni á 6a bò há sabioní món. Ba wee òuaaní b́o le Dónbeení léra, á wee sá na mu yi, á lerén Dónbeení na léra mu á 6a día, dén na máhá ko lè le khòoní f́ééé. Amiina!

²⁶ Lé b́ń b́o yi á le Dónbeení díaráa 6a á 6a wee wé há ñiyi-wára na b́o sí 6a yi. Ba háawa wee da láa mín, á 6a yí máa da láa báawa. ²⁷ Lé láa b́ń síi á 6a báawa mún yí máa da láa háawa, á 6a sía wee b́ńi wá mún yi láa sòobéé. Lé b́ń b́o yi á le lònbee na ko láa ba wee yíráa 6a b́o 6a ẃnún wee wé b́o yi.

²⁸ B́o 6a pá le mí máa zúr le Dónbeení, á le b́ń día á 6a bò mí hácin-kora món, á wee wé b́o yí ko. ²⁹ Mu b́o na yí térénna lé mí síwà óuénóuén 6a wee wé: 'Ba wee wé mu yikomu, 6a yío wee lé mí ninzáwa b́o, 6a lé 6a ní-súmáa, le yandee wi 6a yi láa sòobéé. Ba lé 6a ní-búewá, á wa há warà. Ba wee khà 6a ñúpua, 6a wa mu bè-kora wéro lè 6a ñúpua. Ba wee f́taa há sabioní 6a ñúpua ñiní, ³⁰ á wee yáa mín yènnáa. Ba lé le Dónbeení zúkúsa. Ba wee lá 6a ñúpua, á wee yòoní mítén. Ba wee khòn, 6a dà mu bè-kora wéro láa sòobéé. Ba wee pí mún nùwá b́oní. ³¹ Ba lé 6a b́ńb́wá. Ba dó mí ñiní le mí i wé b́o na, á 6a máa wé mu. Ba yiwa tunka, 6a yí zú màkárí. ³² Ba ñon zú le Dónbeení cítii b́o le b́ia wee wé h́ń wára so síi b́o sá mu húmú yi. Éé ká 6arén mí beere máhá pá wee wé mu, á 6a mún wee tà b́ia wee wé mu ñii.

2

Ba ñúpua cítiró b́o

¹ Ú wé ñúpue lée ñúpue á wee cítii b́ia ká, á ù ñúhú máa lé, fo wee síiní ho úten. Lé b́o á b́ia fo wee cítii, bán wára 6an síi lé h́a únén mún wee wé. ² A wa b́ń zú le b́ia wee wé h́ń wára so síi á le Dónbeení á á cítii láa b́o térénna. ³ A únén na wee cítii 6a ñúpua á ù ñon wee wé 6a wára 6an síi, fo so wee leeka le ù ñúhú á à lé le Dónbeení cítii yi le? ⁴ Táá b́o le Dónbeení síi se, á wee ñi mí yi, á zú mu bè-tente wéro, á fo so wee lá láa bè-káamaa le? Zúr le lé b́ń tentemu so wee ñaa fo á ù yeremá ù yilera lé ù wára. ⁵ Awa, á b́o fo yi wi ù ñi d́é, á yí wi ù yeremá ù yilera lé ù wára, á le lònbe-súmúí lé dío fo b́ń ñ dé úten yi le Dónbeení sí-cífilé wizonle zón. B́ń zón ká le è fi le cítii láa b́o térénna. ⁶ Le è saáni 6a ñúpua yi á á héha lé 6a bè-wénia.* ⁷ B́ia wee wé mu bè-tentewá láa sòobéé, á wee cà ho cùkú lè le yèni le Dónbeení cón, lè le mukáni binbirí, bán le è na le mukáni na máa vé yi. ⁸ Ká b́ia káa le Dónbeení yi, na pá ho túiá poni á 6a tà mu bè-kora b́o, bán le è zéeniináa le mí yi wee cí 6a yi láa sòobéé. ⁹ Le lònbee lé le yi véé á à yí b́ia óuénóuén na wee wé mu bè-kora. Mu ù búaká láa b́ia lé 6a *zúífúwa, á à dánáa b́ia yínón 6a zúífúwa. ¹⁰ Éé ká b́ia wee wé mu bè-tentewá, bán le Dónbeení á à dé ho cùkú yi, le è wé á 6a à yí le kónbii á à keñ ho héerá yi. Le nín-yání i wé mu láa b́ia lé 6a zúífúwa, á b́ia yínón 6a zúífúwa máhá á sí. ¹¹ Mu bon, le Dónbeení yí máa hueeka ñúpua mín yi.

¹² Lé b́ń ñon á b́ia óuénóuén na wó mu bè-kora á 6a yí zú a *Móyiize lándá, bán húmú b́o á lándá níi mía yi. Ká b́ia zú ho lándá mu á 6a wee wé mu bè-kora, bán á à cítii lè ho lándá. ¹³ Mu bon, b́ia térénna le Dónbeení yahó yínón b́ia wee ñi a Móyiize lándá mí dón ká 6a máa bè ho yi. B́ia wee wé b́o ho lándá le 6a wé, bán lé b́ia le Dónbeení wee wé á 6a térén le yahó. ¹⁴ Hen ká b́ia yínón 6a zúífúwa na ó o Móyiize lándá mía cón á wee wé b́o ho lándá bó, se ho lándá mu wí 6a yiwa. ¹⁵ B́ń wee zéeni le b́o ho lándá le 6a wé wé á wi 6a sía yi, á 6a yiwa lé mu seérása. Lé b́o á páahú búí á 6arén mítén yilera pí 6a b́o, ká páahú búí á há tà 6a ñii. ¹⁶ Le Dónbeení cítii fi ñonzon, ká mu b́o á à zúr. B́ń zón ká le è ñin o Yeesu *Krista wán á à cítiráa 6a ñúpua 6a b́o óuénóuén na sà yi dání yi, láa b́o le Dónbeení bin-tente bíaráa mu, dío á i wee bue.

Ba zúífúwa yi máa bè ho lándá yi láa b́o mu koráa

¹⁷ Éé ká únén na lé o zúífú, á zú a *Móyiize lándá, á le ù síi wan le Dónbeení b́o yi, ¹⁸ fo zú b́o sí le Dónbeení yi. Lé ho lándá ñon á fo zúnáa b́o se. ¹⁹ Fo láa mu yi le fo lé 6a muuwa ya-dí, á lé b́ia wi le tibíri yi khoomu. ²⁰ Fo le fo lé b́ia yí zú mu b́o ní-karánlo, á lé 6a háyúwá ní-karánlo. Lé b́o fo zú le mu b́o zúrló le ho túiá poni á wi ho lándá yi.

²¹ Awa, únén na máhá le fo lé b́ia ká ní-karánlo b́ń wó kaka yí máa káránnaa úten? Fo wee hení mu na 6a ñúpua yi le 6a yí ñuaa b́o, á únén máhá wee ñuaa le we? ²² Fo wee kárán

* 2:6 Mi lorí Lení v́taht (Psaumes) 62.13

6a nùpua le ho há-fénló lè ho bá-fénló 6a khi yi, à ùnén màhá wee wé mu le we? Fo òina há wónna à ù màhá wee zoo òina mu bío há wónna zíní yi le we? ²³ Fo wee yòoní ùten ho lándá bío yi, à le Dónbeení yèni dén bèn wee yáa bío fo yí máa bè ho lándá mu yi bío yi. ²⁴ Mu bon, bío ká lé bío túara le Dónbeení bíoní vùahú yi: «Lé minén bío yi á bia yí zú le Dónbeení wee yáaráa le yèni.»[†]

²⁵ Mu bon, ká fo wee wé bío ho lándá bò, se ù *kúiiró[‡] bío òíhú wi. Ká fo *kúio à ù màhá yí máa bè bío ho lándá bò henía yi, se fo ka lòn nùpue na yí kúio. ²⁶ Ká yía yi kúio ò ò bèn wee bè bío ho lándá bò henía yi, á le Dónbeení so máa càtí bânso lòn nùpue na kúio le? ²⁷ A yía yí kúio ò ò wee bè bío ho lándá bò henía yi lé wón khúí cítí ùnén na yí máa bè ho yi, ká ùnén ho lándá mu òíhú wáa túara nòn yi, á fo mún kúio. ²⁸ Mu bon, mu yínón ò nùpue sánia wee wé bânso là a zúifù, á mu mún yínón ho kúiiro wee wé ò là a zúifù. ²⁹ Ká a zúifù binbirí lé yía lé orén zoó mí síi yi. A ho kúiiro binbirí, hón lé le síi na yèrémáa. Bún lé le Dónbeení Hácirí wee wé mu, ká yínón ho kúiiro na ó ò Mòyiize lándá bò. O zúifù binbirí yí máa yí le yèni nùpua cón. Le Dónbeení lé dío ó ò wee yí le yèni cón.

3

Le Dónbeení le mí ì wé bío à le wé mu

¹ Awa, á mu zúifùmu lè ho kúioró lée bío na cùnú wi le? ² Mu cùnú wi làa sòobéé há d́áa búenbúen yi. Barén lé bia le Dónbeení kárafáa mí bíoní yi ho yahó. ³ Awa, á hari ká 6a búí 6a f́ahú á yí hò bío le Dónbeení le 6a wé yi, á bún so ò h́e lerén á le máa bè mí bíoní yi le? ⁴ Bùeé. Wa ko wa zúin le le Dónbeení dén wee d́in ho túiá poni wán, ká 6a nùpua búenbúen lé 6a sabín-fúaalowa, làa bío mu túararáa le Dónbeení bíoní vùahú yi lerén mítén d́ání yi: «Ba nùpua ko 6a zúin

le bío fo wee mí búenbúen lé ho túiá poni.

A hari 6a yáa ù yèni,

se ù bío pá bon.*

⁵ Ká bío warén wee wé á mu yí téréna lé bún wó á le Dónbeení térénló bío wiokaa zúnanáa, se í wáa dà á bío bío ká á à héha lé 6a nùpua leékaró: Hen ká le Dónbeení wee beé wa lò bío búí d́ání yi, bún so wee zéeni le le yí téréna le? ⁶ Bùeé dé! Bún lé 6a nùpua leékaró. Lé bío ká le Dónbeení yí téréna, á le è cítí ho d́ímíj́ná nùpua kaka?

⁷ Ká ínén lá fá le sabéré á le Dónbeení túiá poni bío wiokaa zúna á d́óráa ho cùkú le yi, á lé mu yén bèn wáa nòn á í òíhú á à síráa le í lé ò bè-kora wéro? ⁸ Ba búí na wee là wen á yáa wee bío le wa wee bío bío ká: Mí wé wa wé mu bè-kora á mu bè-tentewá lé yi. Bán nùpua so òúná á à sí.

Nùpue na téréna le Dónbeení yahó á mía

⁹ Awa, á warén *zúifùwa màhá bèn wee leéka le wa bío òíhú so wi po bia ká lée? Bùeé dé! Í zéenia mu le 6a *zúifùwa làa bia yínón 6a *zúifùwa búenbúen á mu bè-kohó pánká wi wán, ¹⁰ làa bío mu túararáa le Dónbeení bíoní vùahú yi:

«Ba nùpua búenbúen yi

á ní-kéní ká yí téréna,

¹¹ hácirí bânso ní-kéní ká á mía,

hári ní-kéní ká yí máa cà le Dónbeení.

¹² Ba búenbúen día ho wá-tente,

6a páania wó 6a nùpua na bío òíhú mía.

Bè-tente wéro ní-kéní ká

á mía 6a f́ahú.

¹³ Ba òiní ka lòn búráa na hénkaa.

Ba wee khá 6a nùpua.

Ba bíoní ka lòn d́ihioní súró.

¹⁴ Ba wee dánkání 6a nùpua làa sòobéé,

6a wee bío há bín-kora.

¹⁵ Ba can mí kuio le ní-búee bío yi.

¹⁶ Há d́áa na 6a wee t́e yi

búenbúen á 6a wee fi mu bío yi,

à dé há yinyio 6a nùpua yi.

¹⁷ Ba yí zú h́éerá wóhú.

¹⁸ Ba yèn-d́ání yi á Dónbeení kónbii òíhú mía.»[†]

[†] 2:24 Mí lorí Ezayii vùahú 52.5 [‡] 2:25 Mí lorí Luki vùahú 1.59 * 3:4 Mí lorí Lení vùahú (Psaumes) 51.6 [†] 3:18 Mí lorí Lení vùahú (Psaumes) 14.1-3; 53.2-4; 5.10; 10.7; 140.4; Ezayii vùahú 59.7-8

¹⁹ A wa ɲòñ zù le ho lándá wò ñon bíá wee bè bío ho wee bío yi. Bún wo bèra a na à bío léení yí kerí o búí cón, á ho ðímíjǎ nùpua búenbúen mún zúr le mí wó khon le Dónbeení yahó. ²⁰ Nii woon yí dà máa wé bío ho lándá le o wé búenbúen á máa térénna le Dónbeení yahó. Mu bon, ho lándá ɲúhú, lée bèra a na à 6a nùpua zúr le mí wó khon.

Bío le Dónbeení wee kǎni là a nùpue

²¹ Ɛε ká há làa na kà wán, á bío le Dónbeení wee wé à wa wé 6a nùpua na térénna le yahó ká ho lándá nii ló, bún le Dónbeení mu wáa zéenia làa wen. O *Mɔyiize lándá mí bæere lè le Dónbeení ɲi-cúa fεεrowà zéenia mu wéréwéré. ²² Le Dónbeení wee wé à 6a nùpua térén le yahó 6a sladéro o Yeesu *Krista yi bío yi. Le wee wé mu làa bíá búenbúen na wee dé mí slá wo yi, hueekaró mía mu yi. ²³ Lé bío 6a nùpua búenbúen wó mu bè-kohó, á 6a búenbúen khèra lè le Dónbeení cùkúso. ²⁴ Ɛε ká le Dónbeení sáamu bío yi, á le wó á 6a térénna o Yeesu Krista pánká yi, wón na wó á 6a yú mítén mu bè-kohó nii yi. Le wó mu káamáa. ²⁵ Le Dónbeení wó a lè le muini yia. Lé bún bío yi ó o Krista mu húmú pánká yi á bíá dó mí slá wo yi búenbúen á yúráa mu bè-kora séndiáro. Le Dónbeení wó ká síi, á zéenináa bío le wee wé à 6a nùpua térén le yahó. Hàrì ho yánkaa, á 6a nùpua bè-kora na 6a wó ²⁶ á le há mí síi bío yi, á zéenináa bío le wee wé à 6a térén le yahó. Hàrì lòn zuia ká le Dónbeení pá térénna, á wee wé à 6a nùpua térén le yahó 6a sladéro o Yeesu yi bío yi.

²⁷ Lé bío á mu lé le sídéro le Dónbeení yi wee wé ò o nùpue térén le yahó, á mu ɲúhú míá ò o yòoni mítén mí wára bío yi. ²⁸ Mu bon, wa wee leéka le o nùpue wee térén le Dónbeení yahó o sídéro le yi bío yi, ká yínóñ o Mɔyiize lándá na ó o wee bè yi bío yi. ²⁹ Táá le Dónbeení mu so lé 6a *zúífùwa mí dòn 6àn Dónbeení le? Le so yínóñ há síiwà na ká búenbúen 6àn Dónbeení le? Uuu, le mún lé há síiwà na ká 6àn Dónbeení. ³⁰ Mu bon, lerén lé le Dónbeení dà-kéni mí dòn. Lé lerén wee wé à 6a zúífùwa térén le yahó 6a sladéro le yi bío yi, á le mún wee wé à há síiwà na ká nùpua mún térén le yahó 6a sladéro le yi bío yi. ³¹ A bún so wee zéeni le lé dén sídéro so le yi bío yi ó o Mɔyiize lándá ɲúhú wáa míanáa le? Bùeé dé! Ho lándá mu bío ɲúhú kerlò á wa yáá wíokaa wee tíí ɲii le wa sladéro le Dónbeení yi.

4

O Abarahaamu sídéro le Dónbeení yi bío

¹ A bío wa wáa à bío wán 6úaa *Abarahaamu dǎni yi lé mu yén? Lé mu yén ó o yú? ² Ká a Abarahaamu lá térénna le Dónbeení yahó bío ó o wó bío yi, se o dà á yòoni mítén, ká a máhá yí dà máa yòoni mítén le Dónbeení yahó. ³ Mu bon, bío ká lé bío túara le Dónbeení bíoni vùahú yi: «O Abarahaamu dó mí síi le Dónbeení yi, lé bún ñon le catío wo là a nùpue na térénna le yahó.»* ⁴ O ton-sá wón sǎnǎni ko làa wo, ká le yínóñ dèe na 6a wé há làa wo. ⁵ Ɛε ká a búí yí máa wé dèε, á 6ánsó máhá dó mí síi le Dónbeení na wee wé ò o bè-kora wéro á térén le yahó, wón le Dónbeení wee catí le o térénna mí yahó o sídéro le yi bío yi. ⁶ Lé bún te bío ó o nùpue na le Dónbeení wee catí le o térénna le yahó ká mu bè-wénia níi ló ó o *Daviide wee bío ɲún-síni bío ká síi:

⁷ «Bia le Dónbeení séra wékerhé dǎa, á 6ó bè-kora ɲúhú, bán ɲúná sí.

⁸ O nùpue na bè-kora ó o ɲúhúso yí ɲá a ɲúhú yi, wón ɲúhú sí.»†

⁹ Dén ɲún-síni so bío ciran bíá kúiora mí dòn léé, táá bíá yí kúiora á mu mún ciran? Mu bon, wa wee bío bío ká: «O Abarahaamu sídéro le Dónbeení yi lé bún wó a là a nùpue na térénna le yahó.» ¹⁰ Ká lé o *kúiiro mǎndén á le wóráa wo là a nùpue na térénna léé, táá le wó mu wó ó o kúioráa? Bùeé, le Dónbeení wó a Abarahaamu là a nùpue na térénna wó ó o kúioráa. ¹¹ Sǎni ò o Abarahaamu kúii, á bún le Dónbeení wó a là a nùpue na térénna le yahó o sídéro le yi bío yi. Ká ho kúiiro hón léé fíimíní na bò a wán, á zéeni le le Dónbeení wó a là a nùpue na térénna mí yahó o sídéro le yi bío yi. Lé bún bío yi ó o Abarahaamu mu wóráa bíá búenbúen na dó mí slá le Dónbeení yi á 6a yí kúiora 6àn maá. ¹² Ɛε ká a mún lé bíá kúiora 6àn maá, bán na yí kǎɲaa ho kúioró mí dòn yi, á 6a bò bío á wán maá Abarahaamu wó yi, wón na dó mí síi le Dónbeení yi sǎni ò o kúii.

Há kía wee yi le sídéro le Dónbeení yi pánká yi

¹³ Le Dónbeení dó mí ɲii ñon o *Abarahaamu là a mǎnmǎnia yi, le mí ì na ho ðímíjǎ 6a yi á ho ò wé 6a kía.‡ Ká mu máhá yínóñ bío ó o Abarahaamu wee wé bío ho lándá le o wé bío yi. Le wó mu lé bío ó o térénna le yahó o sídéro le yi bío yi. ¹⁴ Ká há kía bío lá sá a *Mɔyiize lándá bèrowá yi mí dòn, se le sídéro le Dónbeení yi ɲúhú míá, á bío le Dónbeení dó mí ɲii

* 4:3 Mi loñ Bío ɲúhú búeení vùahú (Genèse) 15.6
 † 4:8 Mi loñ Lení vùahú (Psaumes) 32.1-2
 ‡ 4:13 Mi loñ Bío ɲúhú búeení vùahú (Genèse) 12.2-3; 17.4-6; 22.15-18

le mí ì na mí nípomu yi mún lá à khí. ¹⁵ Lé bïo á bïo 6a nùpua yí máa wé bïo ho lándá le 6a wé sese, lé bïn wee cfi le Dónbeení sïi. Ká lándá lá mía, se lándá yáaró 6èn mún mía.

¹⁶ Lé bïn bïo yi á há kía bïo sánáa bía dó mí sía le Dónbeení yi, bèra a na à há wé bïo na hñn làa ba, à bïo le Dónbeení dó mí jii le mí ì na à bïo sï bía lé o Abarahaamu mñnmánia búenbúen yi. Mu yínáí bía mí dòn na wee wé bïo ho lándá le 6a wé, ká mu mún lé bía búenbúen na dó mí sía le Dónbeení yi. ¹⁷ Làa bïo mu túararàa le Dónbeení bioní vñahú yi: «Ī wó fo lé há kána cèrè nípomu 6àn maá.»[§] Le Dónbeení na ó o dó mí sïi yi yahó, ó o lé wa maá. Dén Dónbeení so lé dïo wee dé le mukáni 6a nî-hía yi, le wee wé á bïo lá mía à kerí.

¹⁸ O Abarahaamu dó mí sïi lónia mu bïo na lóniló do, á dó mí sïi le Dónbeení yí, lé bïn te bïo ó o wóràa há sfiwa na boo 6àn maá, làa bïo le Dónbeení bíaràa mu ká sïi: «Ū mñnmánia jii máa zñn.»^{*} ¹⁹ O lúlúio á à yí ho khímáni mu páahú, á ká mu húmú, á mún zú mín háa Sara máa teró bïo, èè ká a sídéro le Dónbeení yi mahá pá fará dñn. ²⁰ Bïo le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé ó o yí titikaa bïo yi harí cfinú. Ká a sídéro le Dónbeení yi bïo yi ó o wiokaa yú ho pánká, á dóràa ho cùkú le yi. ²¹ O Abarahaamu láa mu yi binbirí le bïo le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé á wéro pánká mún wi le cñn.

²² Lé bïn nñn á mu túara a Abarahaamu dání yi le «le Dónbeení catio wo là a nùpue na téréna.»[†] ²³ Èè ká le bioní mu «le Dónbeení wó a là a nùpue na téréna» á yí túara orén mí dòn bïo yi. ²⁴ Le mún túara warén bïo yi, warén na le Dónbeení catio lé 6a nî-térénnia, warén na dó wa sía le yi, lerén na vènia wa Nùhúso Yeesu 6a nî-hía tñahú. ²⁵ Le Dónbeení dia á 6a 6ó a wa bè-kora bïo yi, á wó ó o vèera, bèra a na à wa wé 6a nùpua na téréna le yahó.

5

Le Dónbeení wó á 6a nùpua làa de bñnia sï

¹ Bïo le Dónbeení wó wen lè 6a nùpua na téréna wa siadéro le yi bïo yi, á warén làa de á ho héerá wáa wi páahú wa Nùhúso Yeesu *Krista pánká yi. ² Lé orén pánká yi á wa wee zámakaráa mu sáamu na wa wi yi wa siadéro le Dónbeení yi bïo yi, á sía wan bïo wa dó wa sía wee lóni wa páaniló le Dónbeení mu cùkú yi làa de. ³ Mu yáa yínáí bïn mí dòn, wa wee zámaka le lònbee na wee yí wen bïo yi, Lé bïo wa zú le le wee wé á wa hí wa sía. ⁴ Ká wa há wa sía, lé bïn n wé á wa à dàí n yi le sée ho kúarà khénlò wán. Ká wa dàina káa ho kúarà khénlò mu yi, á wa à dàí n dé wa sía à lóni bïo le Dónbeení le mí ì wé. ⁵ Wa siadéro à lóni á bïo máa dé niyio wen, lé bïo le Dónbeení zéenia le mí wa wen làa sòobé le Hácírí na le nñn wen pánká yi. ⁶ Mu bon, wa lá yí dà dèè 6úí máa wé waten. A bïo ho páahú na le Dónbeení bàrá á dñn, ó o Krista 6ueé húrun 6a bè-kora wérowà bïo yi. ⁷ Ho tà à hí o nùpue na téréna bïo yi lònbee wi. Nún-sí á nùpue dà à hení mí sïi á à hí yia wee wé mu bè-tente bïo yi. ⁸ Èè ká le Dónbeení wee zéeni le le wa wen làa bïo ká: Bïo wa lá lé 6a bè-kora wérowà mí cúee, ká a Krista mahá pá tà húrun wa bïo yi. ⁹ Wa wó 6a nùpua na téréna le Dónbeení yahó o Krista húmú cáni pánká yi. A lée kénkén ká wa mún khii káni le Dónbeení sí-cfiilé yi.

¹⁰ Mu bon, bïo wa lá lé le Dónbeení zúkúsa, ó o za húmú pánká yi á wa làa de wáa bñnia sï. A bïo wa sï làa de ká sïi, á wa láa mu yi kénkén le wa à káni bïo ó o yio wi lua pánká yi. ¹¹ Mu yáa yínáí bïn mí dòn, wa wee zámaka le Dónbeení bïo yi wa Nùhúso Yeesu Krista pánká yi, wón na wó á wa lè le Dónbeení mu bñnia sï.

O Adáma là a Yeesu Krista bïo

¹² Lé o nùpue nî-kéní wékheró bïo yi á mu bè-kohó wéro zonnáa ho dñmíjñá yi. A lé mu bè-kohó wéro 6èn nñn á mu húmú wiráa. A 6a nùpua búenbúen mún wee hí, lé bïo 6a búenbúen lé 6a bè-kora wérowà. ¹³ Sáni le Dónbeení bè o *Moyiize lándá, à bïn mu bè-kohó wi ho dñmíjñá yi wó. Ká bïo á ho lándá lá dñn mía, á le Dónbeení 6èn lá yí máa mí mu bè-kohó bïo dé dèè yi. ¹⁴ A lá a Adáma páahú à vaa 6úe o Moyiize páahú yi, á mu húmú yú le sée 6a nùpua wán. Harí bïo á nùpue nî-kéní pánká yi ká là a Adáma wékheró bïo sïi, wón na wó bïo le Dónbeení le o yí wé, á 6a búenbúen pá húrun, o Adáma na bïo wee zéeni yia khii búen bïo. ¹⁵ Ká ho wékheró na wó, bïn lè le Dónbeení sáamu yí dà máa tèé. Lé bïo ká lé o nùpue nî-kéní mí dòn wékheró bïo yi á 6a nùpua cèrèe húrunnáa, á le Dónbeení sáamu na le wó lé 6a nùpua cèrèe o nùpue nî-kéní pánká yi, wón na lé o Yeesu Krista, bïn sáamu so bïo 6èn yí dà máa bïo. ¹⁶ Le Dónbeení sáamu là a nùpue nî-kéní wékheró á wi mín júná yi. Mu bon, o nùpue nî-kéní wékheró lé bïn wó á le Dónbeení síinia 6a nùpua púná. Èè ká mu bè-kora cèrèe wéro món, á le wó mí sáamu lè 6a nùpua, le wó á 6a téréna le Dónbeení yahó. ¹⁷ Mu bon, o nùpue nî-kéní wékheró lé bïo wó á mu húmú yú ho pánká. Èè ká a Yeesu *Krista mí

§ 4:17 Mi lorí Bïo jñhú 6úeení vñahú (Genèse) 17.5 * 4:18 Mi lorí Bïo jñhú 6úeení vñahú (Genèse) 15.5 † 4:22 Mi lorí Bïo jñhú 6úeení vñahú (Genèse) 15.6

dòn pànká yi, á 6a nùpua na wee yí mu sáamu lè mí sífà, bia le wee wé á 6a térénn le yahó, bán yío á à wé lua, á à páaní ì dí le bɛ̀ni láa wo. ¹⁸ Lé ká síi ó o nùpue nì-kéni wékkeró nɔn á 6a nùpua 6úen6úen júná súráa. Láa bɛ̀n síi, ó o nùpue nì-kéni bɛ̀-wéni na térénn, lé bɛ̀n 6ɛ̀n wee wé á 6a nùpua 6úen6úen térénn, à bɛ̀ yí yíráa le mukáni. ¹⁹ O nùpue nì-kéni mí dòn lé yíá yí bò bío le Dónbeení bíá yi, lé bɛ̀n nɔn á 6a zámáa wóráa 6a bɛ̀-kora wérowá. Láa bɛ̀n síi, ó o nùpue nì-kéni na tà le Dónbeení bío lé yíá 6ɛ̀n wó á 6a zámáa á à térénn le yahó.

²⁰ Bío ho lándá bò, á mu bɛ̀-kora 6ɛ̀n mún wee dé wán ká mu wá. Ée ká hen na mu bɛ̀-kora wee dé wán yi, lé bɛ̀n á le Dónbeení sáamu 6ɛ̀n mún wíokaa wee dé wán yi ká mu wá. ²¹ Bɛ̀n wee wé bɛ̀ra a na à bío síi mu bɛ̀-kora yúráa ho pànká á wee wé á 6a nùpua hí, lé láa bɛ̀n 6ɛ̀n síi á le Dónbeení sáamu 6ɛ̀n mún wee yíráa ho pànká, à wé á 6a nùpua térénn le yahó, à na le mukáni binbirí na máa vé 6a nùpua yi 6a páanílo lá a Nùhúso Yeesu Krista bío yi.

6

Bío ho bátɛ̀mù bío wee zéeni

¹ Awa, á bío wa wáa á bío lé mu yén? Wa so ko wa wíoka wé wé mu bɛ̀-kora á le Dónbeení wé wéráa mí sáamu cɛ̀rɛ̀ láa wen lé? ² Bùeé dé! Mu bɛ̀-kora dání yi, á wa ka lòn nùpua na húrun. A wa so ko á wa bíni wé wé bɛ̀-kora le? ³ Mi so yí zú le warɛ̀n 6úen6úen na bátízera wa páanílo lá a Yeesu *Krista bío yi, á ka le wa páanía húrun láa wo le? ⁴ Awa, ho *batɛ̀mù wó á wa ka le wa páanía húrun láa wo, á páanía nùna láa wo, bɛ̀ra a na à bío síi ó o Maá Dónbeení véeníanáa o Krista léra 6a nì-hía fiahɛ̀ lé mí pànká na cùkú wi, lé láa bɛ̀n síi á warɛ̀n mún wiráa le mukán-finle yi.

⁵ Mu bon, wa ka lòn nùpua na húrun wa páanílo láa wo bío yi. Láa bɛ̀n síi á wa mún khii vèe wa páanílo láa wo bío yi láa bío ó orɛ̀n véeraráa bío síi. ⁶ Mí wa zúri le bío wa fù karáa, bɛ̀n lá a Krista páanía 6úaa ho *kùrúwá wán, bɛ̀ra a na à mu bɛ̀-kora wérowá jùhɛ̀ 6úe wa cɛ̀n, à wa yí bíni yí wé mu 6àn wobáani. ⁷ Mu bon, O nùpue na húrun, wón wáa jùhɛ̀ ló mu bɛ̀-kora wérowá yi.

⁸ A bío wa páanía húrun láa wo, á wa láa mu yi kɛ̀nkɛ̀n le wa mún ñ páaní ì kɛ̀ri le mukáni yi láa wo. ⁹ Wa zú le bío ó o Krista wáa véera, ó o máa bíni máa hí. Húmú máa bíni máa dani ó bío, ¹⁰ lé bío ó o húrun mu bɛ̀-kora bío yi le cùkúee á mu wóráa. A le mukáni na ó o wáa wi yi ó o wi yi le Dónbeení bío yi. ¹¹ Lé láa bɛ̀n 6ɛ̀n síi á minɛ̀n mún zúri le mí ka lè mí húrun mu bɛ̀-kora dání yi, á le mukáni na mí wi yi á mí wáa wi yi le Dónbeení bío yi mí páanílo lá a Yeesu Krista bío yi. ¹² A warɛ̀n na wí le mukáni yi ho tá wán á mu bɛ̀-kora wáa yí ko mu bíni yí pànká wán. ¹³ Mí yí bíni yí día mí sánia mu bɛ̀-kora níi yi á há wé mu bío na yí térénn tonló sía, ká mí wé lòn nùpua na húrun bíniá véera bío síi, à sánia wé mu bío na térénn tonló sía, à wé sá na le Dónbeení yi. ¹⁴ Bío mí ka lòn nùpua na húrun véera, á mí le mí sánia wé mu bío na térénn tonló sía, à wé sá na le Dónbeení yi. Lé bío ó o Mɔ̀yiize lándá pànká wáa mía mí wán, mu lé le Dónbeení sáamu á mí wi yi.

Wa yí máa sá na mu bɛ̀-kora yi

¹⁵ Awa, á bío ó o *Mɔ̀yiize lándá pànká wáa mía wa wán á wa wí le Dónbeení sáamu yi, á lé bɛ̀n bío yi á wa wé è wéráa mu bɛ̀-kora le? Bùeé dé! ¹⁶ Ká mí wee wé mu bɛ̀-kora, se mí lé mu bɛ̀-kora 6àn wobáani. Bɛ̀n wee 6úen lè mu húmú. Ká mí 6ɛ̀n wee bɛ̀ bío le Dónbeení wee bío yi, á dén ñ wé mía lè 6a nùpua na térénn le yahó. ¹⁷ Mí wa dé le Dónbeení bāráká! Mí fù lé mu bɛ̀-kora wobáani. Ée ká há láa na ká wán, á bío 6a káránna láa mía na mí tà yi, á mí bò yi lè mí sía 6úen6úen. ¹⁸ Mí júná ló mu bɛ̀-kora wérowá yi, á wáa lé bío térénn wobáani. ¹⁹ I wee bío láa mía láa bío 6a nùpua wee bíoráa, lé bío mí yí máa wé zúri mu bío yara fúafúu. Mí fù ka lòn wobáani, á wee dé míten mu koom wárá lè mí sífàa yi, á káa le Dónbeení yi. Láa bɛ̀n 6ɛ̀n síi á há láa na ká wán, á mí mún día míten lòn wobáani, à wé wé bío térénn, á bío sí le Dónbeení yi.

²⁰ Bío mí fù ka lòn wobáani mu bɛ̀-kora wérowá níi yi, á bío térénn wérowá bío mía mía. ²¹ Awa, á lé ho cùnú yén mí wáa yí há wárá na mí wee níyi bío yi há láa na ká wán. Bío wee lé mu mún lé mu húmú. ²² Ée ká há láa na ká wán, á le Dónbeení fáa mía mu bɛ̀-kora níi yi, á mí wáa lé le ton-sáwá. Cùnú na wí mu yi, lé bío mí bío sá le yi, á bío wee lé mu mún lé le mukáni binbirí na máa vé. ²³ Mu bon, mu bɛ̀-kora wérowá sáani lé mu húmú. Ée ká le Dónbeení bío na le wee há láa wen wa páanílo lá a Yeesu *Krista na lé wa Nùhúso bío yi, bɛ̀n lé le mukáni binbirí na máa vé.

7

O kèrɛ̀tɛ̀ á ho lándá pànká wáa mía wán

¹ Wán zawa lè wán hínni, bío á í bío ò na mía á mí zú kɛ̀nkɛ̀n, lé bío mí zú ho lándá: O nùpue na yío wí lua, wón lé yíá ho lándá pànká wí wán. ² Láa bío síi ká a háa yan o báa, à

ho lándá ceé wo òan báa mu yi ho pãahũ òúenòúen na á wón yío wi lua yi. Ká òan báa hía húrun, se o háa jũhũ ló hón lándá so yi. ³ Ká òan báa mu yi húrun ò o bínia yan bá-veere, se o lé o bá-fé. Ée ká òan báa húrun ó o bò yi yannáa, se lándá mía o wán, se o yínáí bá-fé. ⁴ Lé láa búñ síí á mínén bío mún karáa. Mi páaníló là a *Krista bío yi á mínén mún ka lè mi húrun, á ho lándá wáa bínia mía mi wán. Mi bío wáa sá yia véera ló 6a nĩ-hía ðahũ yi, bèra a na á wa wé sá ho tonló na bío sí le Dónbeení yi. ⁵ Mu bon, pãahũ na á mu bío na yí se poni fù yú ho pánká wa wán, á ho lándá wee wé à mu bè-kora poni búe wen. A wa sá há ton-kora na wee òuen lè mu húmú. ⁶ Ée ká há laa na ká wán, á wa ka lè wa húrun ho lándá ðání yi, á wáa yú waten mu bío na á wa lá lé 6a wobáaní nii yi. Wa wáa dà á sá à na le Dónbeení yi lè le hácin-finle, lerén mi bèere Hácírí pánká yi, ká wa wáa máa bíní máa bè *Moyiize lándá yi máa sá máa nanáa le Dónbeení yi.

Bio non ho lándá bóráa

⁷ Awa, á wa wáa bío mu yén? Ho lándá lée bè-kohó le? Bùeé. *Lándá lá mía se í yí zũ bè-kohó. Mu bon, ká ho lándá lá yí bía le: «Yí le ũ yío lé mi ninza bío,»* á lá máa zũn le búñ lée bè-kohó. ⁸ Lé ho lándá á mu bè-kohó bò yi dóráa le síi bío na yí se lè mí síiwá òan wérori poni mii. Lándá lá mía, se bè-kohó mún mía. ⁹ Bío á í fù yí zũ ho lándá, á í yío wi lua. Ká bío ho lándá bò, á mu bè-kohó òen yú ho pánká, ¹⁰ á í wáa ká mu húmú. Lé búñ te bío á ho lándá na lá à wé á í yí le mukáni, lé hón á à dé mi mu húmú yi. ¹¹ Mu bon, mu bè-kohó bò ho lándá yi á khá mi yáara.

¹² Ká ho lándá hón wee ce, á bío bò henía mún wee ce, á téréenna, á se. ¹³ Awa, á lé mu bío na se bínia wó ínén óúero le? Bùeé! Ée ká mu bè-kohó máhá ðín mu bío na se wán á óóráa mi. Lé búñ wa zūnanáa le mu bè-kohó yí se láa sóobé, á mún zūnanáa mu bè-kohó sūnsūmámu bío le Dónbeení bò henía pánká yi. ¹⁴ Mu bon, wa zũ le ho lándá hón lé le Dónbeení bò ho le Dónbeení mu Hácírí pánká yi. Ká ínén wón lé o nùpue, pánká mía mii. I ka lòn wobá-nii na 6a yéera mu bè-kohó yi.

O nùpue á mu bè-kohó pánká wi wán

¹⁵ Ho tũia poni, bío á í wee wé á í òenfin yí zũ jũhũ: Bío á í wi à í wé á í yí máa wé, ká bío á í jina, búñ lé bío á í máhá wee wé. ¹⁶ Ká í hía wee wé bío á í yí wi à í wé, se í tà le ho lándá se. ¹⁷ Awa, se bío á í wee wé ká á yí ló mii, ká lé bío mu bè-kohó yú ho pánká í wán. ¹⁸ Mu bon, í zũ le mu bío na se wérori pánká mía mii. I wee wé le í wé mu bío na se, ká ho pánká na á í wé láa bú lé hía mía. ¹⁹ Bío se na á í wi à í wé á í yí máa wé, à mu bío na yí se na á í yí wi à í wé, búñ lé bío á í máhá wee wé. ²⁰ Ká í wee wé bío á í yí wi à í wé, se búñ wáa yí ló mii. Lé mu bè-kohó na yú ho pánká í wán á mu ló yi.

²¹ Lé búñ bío yi á í zūnanáa bío ká: Hen ká í le í wé mu bío na se, á bío yí se lé búñ á í ðia ká í wé. ²² Le Dónbeení lándá à ínén í bèere síi wee wa bío yi. ²³ Ée ká bè-veere óúí máhá wi, búñ òen wee fi láa bío á í tà bío. Mu wee wé mi lè mu bè-kohó bío na wi mii kásó nii. ²⁴ A hía òen lée yéréké wee sá mii! Yia máhá à kání mi mu nĩ-hínmu mu yi lé o yén coon? ²⁵ Ée ká mi wa dé le Dónbeení bāráká o Yeesu *Krista na lé wa Nũhũso pánká yi.

Awa, í hácírí yi, á le Dónbeení lándá pánká wi í wán. Ká há sánia ðání yi, á mu bè-kohó òen pánká wi í wán.

8

Le Dónbeení Hácírí wee wé ò o nùpue jũhũ lé

¹ Há laa na ká wán á bía wáa páanía là a Yeesu *Krista, bán júná máa sí. ² Mu bon, le Dónbeení Hácírí, ðio wee na le mukáni o nùpue yi o páaníló là a Krista bío yi, á kánia mi mu bè-kohó bío lè mu húmú nii yi. ³ O *Moyiize lándá lá yí dà máa wé búñ, lé bío 6a nùpua yídámu tun mu wérori wõhũ. Ée ká le Dónbeení wó mu. Le non mi zá o óueé lá há sánia lè 6a bè-kora wérowá bío, á léraráa 6a júná mu bè-kora nii yi. Lé ká síi le Dónbeení wó á óóráa mu bè-kora jũhũ, búñ na lá wee yí ho pánká 6a nùpua wán. ⁴ Le Dónbeení wó ká síi bèra a na á wa ðání wé bío ho lándá le wa wé á mu jii sí, warén na yí máa wé bío wa sía wee vá yi na yí se, á wa wee wé bío sí le Dónbeení Hácírí yi. ⁵ Mu bon, bía wee 6ua mítén héha láa bío sí 6a yi na yí se, bán yilera bò bío sí 6a yi wán. Ká bía wee 6ua mítén láa bío le Dónbeení Hácírí le 6a guaráa mítén, bán yilera òen bò bío sí le Hácírí mu yi wán. ⁶ Yia wee 6ua mítén héha láa bío sí á yí, wón lá mu húmú wõhũ. A yia wee bè bío le Dónbeení Hácírí le o wé yí, wón òen lá le mukáni na máa vé lè ho héerá wõhũ. ⁷ Lé bío á bía wee 6ua mítén héha láa bío sí 6a sánia yi, bán lé le Dónbeení zúkúsa. Ba yí máa wé bío le Dónbeení lándá le 6a wé. Ba yáa yí dà mu máa wé húúu. ⁸ Bía wee 6ua mítén héha láa bío sí 6a yi, bán bío yí dà máa wé sí le Dónbeení yi.

* 7:7 Mi loñ Léró vuahũ (Exode) 20.17; Lándá zéeníló vuahũ (Deutéronome) 5.21

⁹ Ɛε ká minén bán yí máa 6ua miten láa bío sí mi sánia yi. Mi wee wé bío le Dónbeení Hácírí le mi wé, lé bío le Hácírí mu wí mia. Hen ká a Krista Hácírí* mía nùpue na yi, se wón bánso bío yí sá a yi. ¹⁰ Ɛε ká a Krista wí minén yi, á mi yú le mukáni le Dónbeení Hácírí pánká yi, lé bío mi téréna le Dónbeení yahó. Mi ì hí bñn bon, ¹¹ Ɛε ká le Dónbeení na véenia o Yeesu á Hácírí wí mia, á lerén na véenia o Krista mu á mún ñ na le mukáni mi sánia yi le Hácírí mu na wí mia pánká yi, hñn sánia so na bío sá mu húmú yi.

¹² Wán zàwa lè wán hínni, bío lé há kíkáa wa wán lé á wa wé bío sí le Dónbeení yi, ká yínón à 6ua waten héha láa bío sí wen. ¹³ Ká mi wee 6ua miten héha láa bío sí mia, á mi ì hí. Ɛε ká mi khú mi kùrú sí bío wéró yi le Dónbeení Hácírí pánká yi, á mi ì kerí le mukáni yi.

¹⁴ Mu bon, bío le Dónbeení Hácírí wee dí yahó, bán 6úen6úen lé le Dónbeení zàwa. ¹⁵ Le Hácírí na mi yú máa wé mia láa wobáani, le máa dé zánii mia. Le wee wé mia lé le Dónbeení zàwa, á wa dá wee veráa le le «Abaa.» Mu kúará le: 1Maá. ¹⁶ Le Dónbeení Hácírí mí beere yáa wee bío mu wéréwéré wa sía yi le wa lé le Dónbeení zàwa. ¹⁷ Awa, á bío wa lé le Dónbeení zàwa, á há kía na le dó mí jii le mí ì na mí zàwa mu yi á bío mún sá warén yi. Wa à páani há yi lá a Krista. Mu bon, ká wa tà wee páani le lònbee yi láa wo, á wa mún khú páani á cùkú yi láa wo.

Le Dónbeení wí à 6a nùpua kerí le cùkú yi

¹⁸ Le lònbee lè mí síwà na wee yí wen ho zuia á yí dà máa tée lè ho cùkú na wa khú yi le Dónbeení cón. ¹⁹ Mu bon, mu bío 6úen6úen na le Dónbeení léra á síi vá láa sòobéε wee lóni bío le Dónbeení khú zéenináa bío lé le zàwa. ²⁰ Mu bon, mu bío 6úen6úen á wi ho pánká na bío jùhú mía níi yi. Yínón munén màkóo kera mu yi, yia léra mu lé yia wó mu.† Ɛε ká ho dé mí síi lóni á jùhú pá wi mu bío mu cón. ²¹ Le Dónbeení khúí fé mu bè-lénnii 6úen6úen ho yáaró pánká na mu wi níi yi lòn wobá-níi níi yi, á mu ì kerí mítén, á à kerí ho cùkú yi láa bío le Dónbeení zàwa wiráa mítén bío síi. ²² Mu bon, wa zú le hari lòn zuia á mu wee jinika lá a háa na sáni wee 6úe bío síi. ²³ Ká mu máhá yínón mu bè-lénnia mu mí don wee jinika. Warén na yú le Dónbeení Hácírí wó, dén na lé le nín-yáni bè-hánii, warén mún wee jinika á pannáa bío le khúí màná à lén wa júná, á zéeni le wa lé le zàwa. ²⁴ Wa fera bñn bon. Ká wa fenló mu máhá léé bío na wa dó wa sía wee lóni. Ɛε ká a nùpue háa mən mu bío na ó o wee lóni, se bñn bío so ó o máa bíni máa lóni. Mu bío na ó o nùpue yio wi wán ó o so tñn bíni ì lóni le? ²⁵ Ɛε ká wa dó wa sía wee lóni bío wa yio mía wán, se wa há wa sía wee lónináa mu.

²⁶ A le Dónbeení Hácírí mún wee séeni wen, lé bío wa lé 6a yidàwa le Dónbeení bío dāni yi. Mu bon, wa yí zú bío wa à floráa. Lé bñn te bío le Hácírí mu wee fio wa bío yi lè há jinikaa na bío yara yí dà máa zéeni. ²⁷ A le Dónbeení na wee mi bío khíina zoó wi há sía yi, dén zú bío le Hácírí wí le fio. Mu bon, le Hácírí mu wee fio bío dá mí sía le Dónbeení yi bío yi. Le wee wé mu láa bío le Dónbeení le mu koráa.

²⁸ Le Dónbeení wee wé à mu bío 6úen6úen wé ho cùnú bío bío wa le cón, bán na le hueekaa láa bío le lon láa bñ. ²⁹ Mu bon, le Dónbeení fèra hueeka 6a, á le mún fèra lon á le wé à 6a bonmín lè le za, bèra a na à wón wé 6a zà-kúii kñleso. ³⁰ Bán na le Dónbeení fèra le mí ì wé bío ká síi á le mún von, á bío le von á le mún wó á 6a téréna le yahó, á bío le wó á 6a téréna le yahó á le mún wó á 6a yú le cùkú.

Le Dónbeení waminí bío

³¹ Bío wa yáa wáa à bíni ì bío le mu yén? Bío le Dónbeení wí láa wen, á yia dà à sánsá wen lé o yén? ³² Le Dónbeení na yí pá mí za húmú, à le tà non wo ó o húrun wa 6úen6úen bío yi, á so máa na bío bío 6úen6úen wen máa bè mí za mu wán le? ³³ Nùpue na dà à baká bío le Dónbeení hueekaa yi wón mía. Lé bío le Dónbeení wó á 6a téréna le yahó. ³⁴ Nùpue na wáa dà à síini 6a júná wón mía. Lé bío ó o *Krista húrun. Mu yáa yínón bñn mí don, o véera, á wi le Dónbeení nín-tiáni, á wee fio le yi wa bío yi. ³⁵ Léé wée dà à fáa wen o Krista na wa wen níi yi? Lé ho yéréké na wé sá a nùpue yi léé, táá lé le yidééré? Táá lé bío 6a nùpua wee beé wa ló bío yi le? A lé le híni lè mu khemu léé, táá lé mu bío na dá wee dé le 6óonii. Táá lé mu húmú le? ³⁶ Mu ù wé wen láa bío mu túararáa le Dónbeení bíoni vñahú yi: «Lé únñ Dónbeení bío yi á wa wee zánináa wa mukáni láa wizooni 6úen6úen. Ba nùpua wee lá wen lòn pia na 6a wa vaá 6úe.»‡ ³⁷ Ɛε ká mu 6úen6úen yi, á warén lé bío le 6a san-báa binbirí o Krista na wa wen pánká yi. ³⁸ I láa mu yi binbirí le mu húmú, lè ho kerí le mukáni yi, lè le Dónbeení tonkarowá na ho wáayi, lè há pánkáwá 6úen6úen, láa bío há laa na ká wán, láa bío khúí wé, ³⁹ lè ho wáayi pánkáwá, láa háa ho tá yi, lè mu bè-lénnia 6úen6úen,

* 8:9 O Krista Hácírí na bío bío hen dén le le Dónbeení Hácírí 6úen6úen léé dá-kéni. † 8:20 Mi lorí Bío jùhú 6úeenii vñahú (Genèse) 3.17 ‡ 8:36 Mi lorí Lení vñahú (Psaumes) 44.23

á dèe woon yí dà máa fáa wɛn le Dónbeení waminí na le dín wa Núhũso Yeesu Krista wán zéenia láa wɛn ní yí.

9

O Isirayele nípomu bío sá le Dónbeení yí

¹ I ì mí ho túiá poní, ì máa fí sabéré lé bío á ì bío sá a *Krista yí. A le Dónbeení Hácírí mún wee zéeni mu wérwéré ì sli yí le bío á ì bío á bon. ² I yí wee dè láa sòobé, á lò wee be mu bío yí. ³ Mu bon, ínén ì bɛɛrɛ lá à fan le le Dónbeení dánkání mí, á ì lá a Krista fáa mún yí ká bñn lá dà à séení wán zàwa lè wán hínni na láa mí lé ho sí kéní bío yí. ⁴ Ba lé o *Isirayele nípomu. Le Dónbeení wó 6a lè mí zàwa, á zéenia mí cùkú láa ba, á bò le páanii lè mí síiwá láa ba. Le nɔn ho lándá 6a yí, á zéenia bío 6a wé è 6úaaní láa de láa ba. Le dó mí jii nɔn 6a yí bío cèrɛ dání yí. ⁵ Lé 6arén lé o *Abarahaamu lá a *Izaaki lá a *Zakoobu mánmání, á mu nípomu dání yí, á lé 6arén bân síí ó o Krista mún 6ueé ton yí, wón na wi mu bío 6úen6úen jùhũ wán, á lé le Dónbeení, á le khòonii bío sá yí fɛɛɛ. *Amiina.

Bia lé o Isirayele nípomu binbirí

⁶ Bñn wee zéeni le bío le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé á le so khú yí le? Bùèé. Éɛ ká bia 6a wee ve láa Isirayele zàwa yínón bân 6úen6úen lé bia lé o zàwa binbirí. ⁷ O o Abarahaamu zàwa mún yínón bân 6úen6úen lé bia lé o zàwa binbirí. Mu bon, bío ká lé bío le Dónbeení bia nɔn o Abarahaamu yí: «Ba zàwa na á ì dó ì jii le ì na foñ, lé o Izaaki á ì ì dín wán á fo ò yiráa 6a.»* ⁸ Bñn wee zéeni le o Abarahaamu zàwa na ó o ton 6úen6úen yínón Dónbeení zàwa. Bia lé le zàwa lé bia le Dónbeení dó mí jii bío yí, na lé o Abarahaamu mánmání. ⁹ Mu bon, há jii-cúa na ká lé hña le Dónbeení má à dóráa mí jii: «Lóhó ló tíkà ká ì bíni ì 6uen ù cón ká mìn háa Sara ton o za báa.»† ¹⁰ Bñn pá yínón mu mí dòn. O Erebekea mún ton 6a hénbéní lè wán maá Izaaki. ¹¹⁻¹² Páahũ na 6a yáá dín yí ton yí á yí wó bío se láa bío yí se, á le Dónbeení bia bío ká: «O kñleso á à wé o fɛɛso ton-sá.»‡ Le Dónbeení bia bñn bèra a na à bío le le mí ì wé à wé à lén. Le wee hueeka 6a núpua láa bío sí le yí. Mu yí máa lé 6a núpua wárá yí, ká mu wee lé lerén na wee ve 6a yí. ¹³ Láa bío mu tuáarará le Dónbeení bíoni vùahũ yí ká síi: «O wara a Zakoobu ò o díá a Ezayuu.»§

Le Dónbeení le mí ì wee bío na à le wé mu

¹⁴ Awa, á bñn kúará lé mu yén? Mu so wee zéeni le le Dónbeení yí téréenna le? Bùèé dé! ¹⁵ Mu bon, bío ká lé bío le bia nɔn o *Moyiize yí: «Ì le ì wé hii láa núpue na, á ì wé le lè 6ánsò. I le ì zúr núpue na màkárí á ì zúr 6ánsò màkárí.»* ¹⁶ Bñn wee zéeni le yínón bío 6a núpua wee cá mu, táá bío 6a wee jii mí lò bío yí. Ká le Dónbeení na wee wé le hii lé dío mu wee lé yí. ¹⁷ Bío ká lé bío bia le Dónbeení bíoni vùahũ yí: «Ì dó fo lè ho *Ezipite kshũ bɛɛ bèra a na à ì dánlò bío zúr, á ì yèni mún lé ho ðímjǎ 6úen6úen yí.»† ¹⁸ Lé bñn nɔn ká le Dónbeení le mí ì zúr núpue na màkárí, á le zúr 6ánsò màkárí. Le le mí ì wé ò o núpue yí ti, á le wé à 6ánsò yí ti.

¹⁹ Ká lé bñn mu karáa, jún-sí ó o 6úí á à tùa mí le lée webio nɔn le Dónbeení mu pá wee zaráa lè 6a núpua? Mu bon, yía dà à pí bío le Dónbeení le mí ì wé wón mía. ²⁰ Núpue so dà à pí bío le Dónbeení le mí ì wé le? Dà-míni so dà à tùa yía má le yí le lée webio nɔn ó o má mí ká le? ²¹ O sí-mí so yí dà máa mí ho córó láa bío ó o síi vá yí le? O le mí ì mí dèe na bío jùhũ wi láa sòobé, táá dío bío jùhũ tà mía lè ho córó mu, ò o mí.

²² Awa, le Dónbeení wi le zéeni le mí síi wee cí, á wi le zéeni mí pánká. A le jòh pá jà mí yí láa sòobé bia le síi wee cí yí bío yí, na bío sá ho yáaró yí. ²³ Ká le màhá mún wi le zéeni mí cùkú beení láa bia le zúna màkárí, bân na le fèra wíokaa á 6a kerí le cùkú beení mu yí. ²⁴ Bân sowaso lé warén. Le von von léra 6a *zúífúwa láa bia yínón 6a zúífúwa tiahũ. ²⁵ Bío ká lé bío le Dónbeení bia mí jii-cúa fɛɛro Ozee vùahũ yí:

«Bia lá yínón ì nípomu

á ì wé è ve le ì nípomu.

Mu nípomu na á ì lá yí wa,

á ì wáa warí láa sòobéɛ.

²⁶ Hen na 6a lá wé le:

«Mí yínón ì nípomu,»

á 6a wée ve mia yí lè

le Dónbeení na wi fɛɛɛ zàwa.»‡

* 9:7 Mí loñ Bío jùhũ 6úeení vùahũ (Genèse) 21.12

† 9:9 Mí loñ Bío jùhũ 6úeení vùahũ (Genèse) 18.10, 14

‡ 9:11-12 Mí loñ Bío jùhũ 6úeení vùahũ (Genèse) 25.23

§ 9:13 Mí loñ Malasii vùahũ 1.2-3

* 9:15 Mí loñ Léro

vùahũ (Exode) 33.19 † 9:17 Mí loñ Léro vùahũ (Exode) 9.16

‡ 9:26 Mí loñ Ozee vùahũ 2.1-3, 25

²⁷ O jii-cúa færo *Ezayii wón bèn bía bïo kà pónpón o *Isirayeele nïpomu dání yi: «Hàrì ò o Isirayeele nïpomu wé boo lè mu yámú jumu jii hèn lè bía bïo sîi, á 6a sôn-kéní mí dòn lé bía á à fen. ²⁸ Mu bon, bïo ó o Nùhúso bía le mí ì wé ò wé fúa fúa ho tá wán.»[§] ²⁹ Laa bïo ó o Ezayii mu mún pá fèra bíaráa bïo kà:

«Le Dónbeení na dà mu bïo búenbúen

lá yí ká bía wa nonkâni can yi,

se wa bïo lá à keñ

lè ho Sodoomu lóhó bïo sîi,

wa bïo lá à 6onmín

lè ho Komæare lóhó bïo sîi.»*

Le Dónbeení wee wé à 6a núpua téréen le yahó

³⁰ Awa, á bïo wa wáa á bïo lé mu yén? Bía yínón 6a *zúífúwa na yí cá à 6a téréen, á le Dónbeení wó á 6a téréenna le yahó 6a siadéro le yi bïo yi. ³¹ O *Isirayeele nïpomu bán bèn lá wi 6a ðin ho lándá wán à térénnáa le Dónbeení yahó á mu yí wó yí yú. ³² Lée webio non 6a yí wóráa mu yí yú? Lé bïo 6a yí cá à 6a téréen le Dónbeení yahó lè 6a siadéro le yi, á 6a wi 6a téréen le yahó lè há wárá na 6a wee wé. A 6a kákána le huee na wee wé ò o núpue lúwá wán.

³³ Laa bïo mu túararáa le Dónbeení bióní vūahú yi:

«Mi loñ, ho Sion lóhó yi,

á ì bàrá le huee

na wee kókôn wán,

ho búaa hó na wee lúwá a núpue.

Ɛe ká yīa máhá dó mí sīi ho yi,

á bānsō máa nīyi.»†

10

Ba zúífúwa láa bía yínón 6a à bïo sà a Nùhúso yi

¹ Wán zàwa lè wán hinni, bïo wi ì sîi yi làa sòobé na á ì wee fio le Dónbeení cón 6a *zúífúwa dání yi, lé 6a káníló bïo. ² Mu bon, ì dà à bïo mu 6a jii le 6a bènñin henía le Dónbeení bïo làa sòobé, Ɛe ká mu yara binbirí á 6a yí zú. ³ Bïo le Dónbeení wee wé ò o núpue téréen le yahó á 6a yí zú, á 6arén míten wi 6a cá bïo 6a à wé ká 6a à téréen le yahó. Lé ká sîi á 6a pánáa bïo wee wé ò o núpue téréen le Dónbeení yahó. ⁴ Mu bon, lé o *Krista non ó o *Moyiize lándá béró bïo jii súrúa, bera a na à bía búenbúen na wee dé mí sía o Krista mu yi, á bán téréen le Dónbeení yahó.

⁵ Bïo ó o Moyiize bía ho lándá na wee wé ò o núpue téréen le Dónbeení yahó dání yi lé bïo ká: «Yia wee wé bïo ho lándá bò henía wón yío á à wé lua ho pánká yi.»* ⁶ Le siidéro o Krista yi dání yi na wee wé ò o núpue téréen le Dónbeení yahó á bïo ká lé bïo bía: Yí bïo ù sîi yi le «lé o yén á à yòo ho wáyá?» Mu wee zéeni le lé o yén á yòo wé o Krista 6ueé lii. ⁷ Mún yí bïo ù sîi yi le «lé o yén á à lii ho ñi-hónbó-lóhó yi?» Mu wee zéeni le lé o yén á líí véeni a Krista 6a ñi-hía fahú.

⁸ Ká bïo ká lé bïo bía: «Le bióní 6ueé 6ó foñ. Dén bióní so lé ðio wee zéeni le siidéro o Krista yi bïo.»† Lé lerén bióní mu á wa wee bue. ⁹ Ká fo tá bía wéréwéré le o Yeesu lé o Nùhúso, ká fo dó ù sîi binbirí le le Dónbeení véenia wo léra 6a ñi-hía fahú, á fo ò fen. ¹⁰ Mu bon, le sîi na wee dé le Dónbeení yi binbirí lé bïo wee wé ò o núpue téréen le yahó. Yia bía mí siidéro o *Krista yi bïo wéréwéré, wón bānsō á le Dónbeení á à fení. ¹¹ Mu bon, bïo ká lé bïo túara le Dónbeení bióní vūahú yi: «Núpue lée núpue na dó mí sîi le Dónbeení yi wón máa nīyi.»‡ ¹² Ba *zúífúwa láa bía yínón 6a zúífúwa á hueekaró mía yi. Ba búenbúen léra o Nùhúso ñi-kéní yi, wón na wee wé mu tentemu láa bía búenbúen na wee fio mu o cón. ¹³ Mu bon, bïo ká lé bïo túara le Dónbeení bióní vūahú yi: «Núpue lée núpue na à ve o Nùhúso, ó ò kání.»§

¹⁴ Ɛe ká 6a so dà à ve o Nùhúso ká 6a yí dó mí sía wo yi le? A 6a so dà à dé mí sía wo yi ká a búí yí zéenia o bïo á 6a yí ná le? A 6a so dà à jí mu ká a búí yí buera mu le? ¹⁵ A mu so dà à bue ká a búí yí tonkaa mu bïo yi le? Laa bïo mu túararáa le Dónbeení bióní vūahú yi ká sîi: «Bia wee 6uen lè há bín-tentewá á miló sí-wee bènñin wi làa sòobé.»* ¹⁶ Ká 6a búenbúen máhá yí bò le Dónbeení bín-tente yi. Mu bon, bïo ká lé bïo ó o *Ezayii bía: «Nùhúso, lé o yén

§ 9:28 Mi loñ Ezayii vūahú 10.22-23 * 9:29 Mi loñ Ezayii vūahú 1.9; Bïo jñhú búenñii vūahú (Genèse) 19.23-28

† 9:33 Mi loñ Ezayii vūahú 28.16 * 10:5 Mi loñ Levii nùwá vūahú (Lévitique) 18.5 † 10:8 Mi loñ Lándá zéeniílo vūahú (Deutéronome) 30.12-14 ‡ 10:11 Mi loñ Ezayii vūahú 28.16 § 10:13 Mi loñ Zoweele vūahú 3.5 * 10:15 Mi loñ Ezayii vūahú 52.7

yàá dó mí síi le bín-tente na wa wee bue yi?»[†] ¹⁷ Lé kà síi á le síidéro le Dónbeení yi wee lé le bióní na ó o nùpue wee jí yi, á le bióní mu lé o Krista bío bueró.

¹⁸ Awa, le í tùa mia: O *Isirayεele nípomu á yí jíá le bín-tente mu le? Ba jíá le. Bío kà lé bío túara le Dónbeení bióní vüahú yi:

«Le Dónbeení bín-tente
á bènbéra há lùá búenbúen.

Le buera non

ho ðímíjíá nùpua búenbúen yi.»[‡]

¹⁹ Le í wíoka tùa mia: A lé o Isirayεele nípomu yí zúna mu kúará le? Awa, á bío kà lé bío ó o *Moyiize fèra bíá mu ðání yi:

«Í i wé á bíá yínón í nípomu
á mi i dí lè le yandee.

I i wé á mi sía á à cí

mu nípomu na hácírí mía yi.»[§]

²⁰ Le *Dónbeení jíi-cúa fεero Ezayii yàá henía mí síi ò o bíá bío kà:

«Bia lá yí máa cà mi
á yú mi.

Bia lá yí máa fio ðεε í cón

á í zéenia lè íten.»^{*}

²¹ Ká a Isirayεele nípomu ðání yi, á le Dónbeení jíi-cúa fεero Ezayii pá bínía le le Dónbeení bíá bío kà: «Làa wízoní búenbúen ká í wee dá í níi ve o Isirayεele nípomu na yí máa bè í bióní yi, á 6a káa.»[†]

11

Le Dónbeení yi pá a Isirayεele nípomu bío

¹ Awa, le í tùa mia: Le Dónbeení pá a *Isirayεele nípomu le? Bùèé dé! Lé bío á ínén mún lé 6a ní-kéní, á lé o *Abarahaamu mòmànání. I ló a Bènzamεε nùwá bán zí-jíúhú yi. ² Le Dónbeení nípomu na le fèra hueekaa á le yí pá. Mi bíni léeka le Dónbeení bióní vüahú bióní na kà bío, háa ó o jíi-cúa fεero *Elii mà non le Dónbeení yi ká a síi yí wan o Isirayεele nípomu bío na 6a wó yi. O le: ³ «Núhúso, ũ jíi-cúa fεerowá á 6a bó. ũ muini yεeníi lùá á 6a fù. Lé ínén í ðón ká, á ínén 6a mún wí 6a búe.»^{*} ⁴ A bío kà lé bío le Dónbeení bíá non wo yi: «Ba báawa muaseé hẹ̀jùn á í ká lè íten. Bán yí búrá le ðofní na 6a le Baale yahó á yí 6aúanía le.»[†] ⁵ Mu mún ka ká síi ho zuia. Le Dónbeení sáamu bío yi, á 6a són-kéní lé bíá le léra. ⁶ Lé le sáamu bío yi á le hueekaará 6a, ká yínón bío 6a wó bío yi. Ká búni mía se le sáamu wáa yínón sáamu.

⁷ Léé webio á mu wee zéeni? Mu wee zéeni le bío ó o Isirayεele nípomu lá wee cà á 6a yí yú. Bíá le Dónbeení hueekaa lé bíá yú mu. Ká bíá ká bán yiwa wáa tunka. ⁸ Mu bon, bío kà lé bío túara le Dónbeení bióní vüahú yi:

«Le Dónbeení wó á 6a háciira mía.

Le wó á hàrí lòn zuia

á 6a yí dà máa mi,

á yí dà máa jí bío.»[‡]

⁹ O *Daviide mún bíá bío kà:

«Le 6a bè-dínii wé lòn dáadá,

lòn kòhú na 6a à tè yi,

á bío ko làa ba á sá 6a yi.

¹⁰ Le 6a wé 6a muuiwá,

á yí bíni yí mi ðεε.

Ní le lònbee 6a jíúná yi.»[§]

¹¹ Awa, le í tùa mia: Mi wee léeka le lé 6a *zúífúwa lùwá á mu vóráa le? Bùèé dé! Éε ká lé 6a wékheró pánká yi á há síiwá na ká nùpua bó yi feraráa. A búni lé bío dó le yandee 6a zúífúwa mu yí. ¹² Ba wékheró wó á ho ðímíjíá nùpua yú mu bè-tentewá le Dónbeení bío ðání yi. A bío 6a khon ho kánílo yi wó á bíá yínón 6a zúífúwa yú mu bè-tentewá le Dónbeení bío ðání yi. Búni wee zéeni le ká 6arén zúífúwa háa tà ho kánílo bío, á mu bè-tentewá mu á á wíoka á dé wán.

[†] **10:16** Mi lorí Ezayii vüahú 53.1 [‡] **10:18** Mi lorí Lení vüahú (Psaumes) 19.5 [§] **10:19** Mi lorí Lándá zéenílo vüahú (Deutéronome) 32.21 ^{*} **10:20** Mi lorí Ezayii vüahú 65.1 [†] **10:21** Mi lorí Ezayii vüahú 65.2 ^{*} **11:3** Mi lorí Bá-záwa nín-yání vüahú (1 Rois) 19.10, 14 [†] **11:4** Mi lorí Bá-záwa nín-yání vüahú (1 Rois) 19.18 [‡] **11:8** Mi lorí Lándá zéenílo vüahú (Deutéronome) 29.3; Ezayii vüahú 6.10 [§] **11:10** Mi lorí Lení vüahú (Psaumes) 69.23-24

Le vīndēe na ló mīten làa dīo 6a fá bīo

¹³ Hā làa na kà wán, á minén na yínorí 6a *zúífúwa lé mia á í wee bīoráa. 1 lé o Yeesu tonkaro bīa yínorí 6a zúífúwa cón, á í sīi wan ho tonló mu bīo yi. ¹⁴ 1 wi á mu yandee zo wán sīi núpua na lé 6a zúífúwa á kánínáa 6a nī-dòndáa. ¹⁵ Mu bon, bīo le Dónbeení jàana 6a bānía, á bīn wó á ho dīmínáa làa de bīnía sī. Awa, ká le Dónbeení bīnía tà 6a bīo, á bīn so máa keńí lè 6a húrún véera le? ¹⁶ Ká ho dīnló bè-yáa bīo sá le Dónbeení yi, se hīa ká búenbúen bīo mún sá le yi.* Ká le vīndēe naní bīo sá le Dónbeení yi, se le 6án lakara bīo mún sá le yi. ¹⁷ O *Isirayeele nīpomu ka lòn oliivewa vīndēe na fá, á 6a kúiora lakara búti. Ünén na yínorí o zúífú ka lòn oliivewa vīndēe na ló mīten lakahó á 6a séra 6ueé ceéra hā oliivewa vīndēe na fá yi, á ho lakahó mu bò yi wee yírāa dén yuaua. ¹⁸ Lé bīn non á fo yí ko á ü yòoní ütēn, á zùan bīa ka lòn lakara na 6a kúiora yi. Fo ò yòoní ütēn le we? Yínorí ünén non á hā naní yío wi luaráa, hā naní lé hīa non á ünén yío wi lua.

¹⁹ Nún-sí fo dà á bío: Hā lakara mu kúiora bèra a na á ínén dàrī ceé. ²⁰ Mu bon, 6a ka lòn lakara na kúiora, lé bīo 6a yí dó mí sīa le Dónbeení yi. Ünén 6a 6èn ceéra, lé bīo ü dó ü sīi le Dónbeení yi. Ée ká ü mahá pa ütēn bīo, yí yòoní ütēn mu bīo yi. ²¹ Mu bon, ká le Dónbeení hīa wee kúio le vīndēe na fá lakara, se le mún dà á wé mu 6án sīi lè ünén. ²² Awa, lorí: Le Dónbeení wee wé mu tentemu lè 6a núpua, á le mún jii. Le jii bīa yí máa bè le Dónbeení mu bioní yi wán, ká ünén á le è wé lè mí tentemu ká fo tà bò mu wōhú. Ká bīn máa á ünén á le mún n sén lòn lakahó. ²³ Ká 6a zúífúwa khii bīnía tà dó mí sīa le Dónbeení yi, á le è bīnī i ceé 6a hen na 6a fù wi yi lè ho yahó, mu wéró pánká wi le cón. ²⁴ Mu bon, ünén wón sīi binbirí ka lòn vīndēe na ló mīten 6án lakahó. Fo séra á 6ueé ceéra le vīndēe na fá yi, ká hón yínorí ü sīi. Ba zúífúwa bán lá lé le vīndēe na fá 6án lakara. A 6a bīnī ceéro le vīndēe na 6a ló yi á lònbee máa keńí le Dónbeení cón.

O Isirayeele nīpomu káníló bío

²⁵ Wán zāwa lè wán hīnni, bīo le Dónbeení le mí i wé na sà yi á í zéeni làa mia, bèra a na á mí yi wé mīten lè mu bè-zúrīmīnī 6ánsowà: O *Isirayeele nīpomu són-kéní á á dīn máa zūrī bío búti yara, fúaa ká hā sīi-viò núpua na le Dónbeení hueekaa búenbúen yú ho káníló vó. ²⁶ Bīn món ó o Isirayeele nīpomu mahá á kání, làa bío mu túararāa le Dónbeení bioní vūahú yi:

«O káníló á à lé ho Sion lóhó yi.

O *Zakoobu zī-júhú núpua

píló làa de á le è khíni yi.

²⁷ Dén lé le páanii na á ínén Dónbeení

á à bè làa ba ká 1 séra 6a bè-kora día.»†

²⁸ Bío 6a zúífúwa pá le bín-tente bío, á 6a wó le Dónbeení zúkúsa, lé bīn bío yi á minén yúrāa ho káníló. Ká bīa le Dónbeení hueekaa wó lè mí nīpomu, á le wa 6án maáwá bío yi. ²⁹ Mu bon, le Dónbeení hīa hñn bío, á le máa bīnī fé mu. Le hīa von núpue na, á le máa bīnī pí 6ánsó. ³⁰ Bío mí yánkaa yí bò le Dónbeení bioní yi, á hā làa na ká wán á le Dónbeení wó le hīi làa mia 6a *zúífúwa píló làa de bío yi. ³¹ Lé làa bīn á 6arén mún yí bò le Dónbeení bioní yi hā làa na ká wán, bèra a na á bío le Dónbeení zúrīnanāa minén makári, á le mún zūrī 6arén makári làa bīn bío. ³² Mu bon, le Dónbeení díá á 6a núpua búenbúen wee pí le bioní bío, á le bè yi bīnī zúrīnāa 6a búenbúen makári.

Le Dónbeení dà po mu bío búenbúen

³³ Eee! Le Dónbeení bío búenbúen 6ēntīn jii sú. Le bè-zúrīmīnī lè le bío zúríló á jii yí zū. Bío le le mí i wé á núpue yí dà máa zūrī. A mu wéró yara á núpue mún yí dà máa zūrī. Bío ká lé bío túara le Dónbeení bioní vūahú yi:

³⁴ «Lée wée dà á zūrī o Núhúso yilera?

Lée wée dà le zéeni á à na a yi?

³⁵ A lée wée dà mu bío á à hā làa wo

ò o bè yi hānáa 6ánsó?»‡

³⁶ Lé bío mu bío búenbúen wee lé o cón. Lé orén pánká yi á mu búenbúen wiráa, á bío sá a yi. Le ho cúkú bío sī a yi fēēē. *Amiina!

12

Wa wi le mukn-fīnle yi làa Krista

¹ Wán zāwa lè wán hīnni, bío le Dónbeení wāa zéeniá mí tentemu làa wēn ká sīi, á í i hēni bío ká làa sòobéé á à na mia: Mi na mīten búenbúen le Dónbeení yi lòn muiní yīa ká mi yío

* 11:16 Mi lorí Miló vūahú (Nombres) 15.19-21 † 11:27 Mi lorí Ezayii vūahú 59.20-21 ‡ 11:35 Mi lorí Ezayii vūahú 40.13; Zoobu vūahú 41.3

ñoñ wi lwa, à bïo sî le yi, à bïo wé sî le yi. Bñn lé le ðuaanîi binbirî na mi ko mi ðuaanîi lè le Dónbeenî. ² Mi yí bè ho ðmîjñá bïowa na yí se yi, ká mi ðía le le Dónbeenî yèrémá mí háçírî à wé lè le háçírî dà-finle. Lé bñn á à na ká mi ì zúrî bïo le Dónbeenî sîi vá yi, bñn na se, á bïo sî le yi, á jñi tun.

³ Le Dónbeenî sáamu na le wó lãa mi bïo yi, á ì ì bïo bïo ká á à na mi ðúenðúen yi: O ðúí yi leéka le mí bïo jñhú wi po bïo ó o bïo karáa. Ká mi ñî-kénî kénî wé ðua miten lãa bïo mi bïo karáa à héha lè mi sîadéro le Dónbeenî yi, bïo le ñon pánká mia. ⁴ Mu bon, o ñúpue sánia léé dà-kénî, ká bïo cèékaa mín yi wó há bñn lé bïo boo, á mu lè mí dà-kénî kénî bè-wénia mín wi mín jñná yi. ⁵ Lãa bñn sîi á warén mín boo, ká wa ðúenðúen lé há sánia dà-kénî wa páanlò lá a *Krista bïo yi. Wa ðúenðúen cèékaa mín yi, yia lè mí lahó, yia lè mí lahó, lãa bïo ó o ñúpue sánia bïowa cèékaarãa bïo sîi. ⁶ Mu bïo wéro pánká á le Dónbeenî ñon wa ñî-kénî kénî yi mín jñná yi. Yia le Dónbeenî ñon mí jñ-cúa fèrò pánká yi, à ðãnsò wé wé mu à héha lè le sîidéro le Dónbeenî yi. ⁷ Yia le ñon ho pánká yi ò o wé séení ða ñúpa, à wón wé séení ða. Yia le ñon ho pánká yi ò o wé kàrán ða ñúpa, à wón wé kàrán ða. ⁸ Yia le ñon ho pánká yi ò o wé híí ða ñúpa sía, à wón wé híí ða sía. Yia le Dónbeenî ñon ho pánká yi ò o wé há ða ñúpa lè mu bïo, à wón wé hén mí yi à hãnáa ða. Yia le ñon ho pánká yi ò o wé dí ða ñúpa yahó, à wón sòobá míten mu wéro yi. Yia le ñon ho pánká yi ò o wé zúrî ða ñúpa màkárî, à wón wé wé mu lè le sî-wéé.

⁹ Mi le bïo mi wa lãa mín à bïo wé ho túiá poni. Mi jñn mu bè-kora, à ca mi kuio mu bè-tente wéro yi. ¹⁰ Mi wañ mín lãa sòobéé lãa bïo á ða zãwa mín yi ko ða warínãa mín bïo sîi. Mi wé kãñbi mín, à dé mí sòobéé mu yi. ¹¹ Mi ca mi kuio o Njũhso tonlò sáró yi, mi yí dí parî, à wé mu lè mí sía ðúenðúen. ¹² Mi wé zãmaka bïo mi ðó mí sía wee lóonî bïo yi. Mi wé hí mí sía le lónbee páahú, à wé fio le Dónbeenî yi fèéé. ¹³ Mi wé séení min zãwa lè min hínni kerètíewa lãa bïo ða màkóo wi yi. Bïa wee lãa mi wán á mí wé ðua sese.

¹⁴ Mi wé fan mu bè-tentewá à na bïa wee beé mi lò yi, mi wé fan bñn, ká mi wé yí dánkánî ða. ¹⁵ Bïa wé wee zãmaka, à mí zãmaka lãa ba. Bïa wé wee wá, à mí wá lãa ba. ¹⁶ Mi wé mí yilera lãa dà-kénî. Mi wé yí yòonî mítén, ká mí wé liinî mítén, à tà páanî lè ða ñî-khenia. Mi yí wé mítén lãa bè-zúrîminî ðãnsowá.

¹⁷ Yia wé wó khon lãa mia, à mí yí wé yí khe lè ðãnsò. Mi wé wé mu tentem lè ða ñúpa ðúenðúen. ¹⁸ Ká mu dà wee wé, à mí sòobá mítén, à ho héerá keñ minén lè ða ñúpa ðúenðúen páahú, ká ho bán yáaró yí lè mia. ¹⁹ Minén na á ì wa lãa sòobéé, mí wé yí dí yúaa mítén, ká mí dé mu le Dónbeenî níi yi. Mu bon, bïo ká lè bïo túara le Dónbeenî bíonî vúahú yi: «Hã yúaa ðírò bïo sã mií. Yia ko lãa bïo na, á ì wé mu lè ðãnsò, lé ínén Njũhso Dónbeenî bïa mu.» ²⁰ Mu pá bínia túara: «Hen ká ù zúkúso le híni wee búé, à ù na mu bïo wo yi le o dí. Ká le ju-hánî dà a, à ù na mu jumú wo yi le o ju. Ká fo wee wé ká, á mu ù keñ lòn donfúaa á fo wee khá bè ðãnsò jñhú wán.» ²¹ Mi yí le mu bè-kora yí pánká mi wán, ká mí wé wé mu bè-tentewá à yírãa ho pánká mu wán.

13

Ho pánká ya-ðíwá lè le Dónbeenî bàrà ða

¹ Ba ñúpa ðúenðúen ko ða wé bè ho pánká ya-ðíwá bíonî yi. Pánká ya-ðíwá yí dà máa keñ ká le Dónbeenî yí ñon mu níi. ² Lé bñn ñon ká yia pá ða bïo, se ðãnsò pá le Dónbeenî bïo na le bò. Ká yia wee wé bñn se o wee sîinî mí jñhú mítén. ³ Yia wee wé mu bè-tente wón yi ko ò o zñn ho pánká ya-ðíwá. Ká yia wee wé mu bè-kora wón ko ò o zñn ða. Hen ká fo wi à ù wé yí zñn ho pánká ya-ðíwá, à ù wé wé mu bè-tentewá, á ða wé è wíoka ù yèni. ⁴ Mu bon, ho pánká ya-ðíwá lè le Dónbeenî ton-sáwá ù séenílò bïo yi. Éé ká ù bèn wee wé mu bè-kora, à ù zñn, lé bïo le Dónbeenî ñon ho wãhú ða yi à ða bé bïa wee wé mu bè-kora. Hen ká ða wee bé ðãnsò, se lé le Dónbeenî tonlò na le kàràfãa ða yi á ða wee sá, à zéení lãa yia wee wé mu le le Dónbeenî sîi wee çí ðãnsò yi. ⁵ Lé bñn ñon ó o ñúpue ko ò o wé wé bïo ho pánká ya-ðíwá le o wé, bèra a na à le Dónbeenî sîi yí çí a yi, à mún wé bè mu yi lé bïo ó o zñn le bñn lé bïo téréna.

⁶ Lé bñn bïo yi á mí mún ko mí wé sáanínãa ho lãnpó. Lé bïo le Dónbeenî lé ðío kàràfãa ho tonlò mu ða yi le ða sá ho sese. ⁷ Mi ko mi na bïo ñúpe na ðíwá, à mí na mu wo yi: Yia bïo léé lãnpó, à mí sáanî ho wo yi. Bïo ko mu sáanî ho pánká ya-ðíwá yi à mí sáanî mu. Yia mi ko mi kãñbi, à mí kãñbi o. Yia ko lãa hézãní, à mí hézón wo.

Yia wa ða ñúpa se ðãnsò bò le Dónbeenî lãndá yi

⁸ Mi yí le kee búí keñ mia. Bïo ko mu keñ mia lón kee fèéé lé mí warímínlò. Yia wa mín zãwa lè mín hínni, se wón wee wé bïo ho lãndá le o wé binbirî. ⁹ Mu bon, há lãndáwá na

* 12:19 Mi lorî Lãndá zéenílò vúahú (Deutéronome) 32.35 † 12:20 Mi lorî Wahio vúahú (Proverbes) 25.21-22

kà á mi zú: «Yí wé há-fé taa bá-fé. Yí 6úe núpue. Yí ɲuaa bío. Yí le ũ yío lé mi ninza bío.»*
Hón lándáwá so láa háa ká búenbúen á jii wee sí le bióní dà-kéní na kà yi: «Waaí mi ninza láa bío á fo waráá ũten bío síi.»¹⁰ Yia wa mí ninza binbirí á máa wé bío na yí se láa wo. Yia wa mí ninzáwa se wón wee wé bío ho lándá le o wé binbirí.

Mi wa ɓua waten sese à òonnda o Krista buenló

¹¹ Mi wa wé láa bñn, sñnkú bío mi yáa zú ho páahú na wa wi yi síi. Ho páahú dñn à mi fání mí yío. Mu bon, há laa na ká wán á ho káníló wáa sùaráa láa wen á po páahú na wa ɓua wa sladéro o *Krista yi ɲúhú. ¹² Ho tá nĩ-kía, hen láa cínú ká ho ò tĩ. Awa, á mi wáa le wa día há wára búenbúen na wee wé le túbirí yi. Mi wa lá mu khoomu tonló sía à sáráa. ¹³ Mi wa ɓua waten sese lòn núpua na wi mu khoomu yi bío síi. Mi yí wa dé waten ho dándñnló le ho ɲa-ɲunló yi. Mi yí wa dé waten ho bá-fénló le ho há-fénló yi, á yí dé waten mu koomu yi. Mí yí wa dé waten há fio le le yandee yi. ¹⁴ Mi le o ɲúhúso Yeesu Krista bío à keɓí mia. Mi yí día le bío mí sía wee vá yi na yí se à yí pánká mi wán, à mi wé wé bío sí mia.

14

Mi wé yi cítí mìn dñnló bio yi

¹ Yia slidéro yi fará yí tina sese le Dónbeení yi á mi wé zúrú ɓuaró, à wé yí wáani bío ó o wee leéka. ² Láa bío síi á ɓa ɓúí wee leéka le mi dà mu bè-dínii búenbúen wé è dí, èe ká ɓa ɓúí na sladéro le Dónbeení yi á yí fará yí tina sese bán ɓèn le ho dñn-poni mí dòn ɓa wee dí ká há taa níi ló. ³ A yia wee dí mu bè-dínii búenbúen yí ko ò o zùarí yia yí máa lá há taa yi. Láa bñn síi, á yia yí máa lá há taa mún yí ko ò o cítí yia wee dí mu bè-dínii búenbúen, le bío le Dónbeení mún tà wón bío. ⁴ ũnén lé o yén á à cítíráa o nĩ-veere ton-sá? O wó se loo, o wó khon loo, se ɓa ɲúhúso lé yia á à fée mu túiá. O yáa à wé á mu ù wé se, le bío ó o ɲúhúso pánká wí dà à séení a.

⁵ O ɓúí cñn á há wizooni ɲúná wi po mìn. Èe Ká á ɓúí cñn á há wizooni búenbúen léé dà-kéní. Mí nĩ-kéní kéní ko mi láa bío mi wee leéka yi mu dání yi. ⁶ Yia le há wizooni ɲúná wi po mìn wee wé mu o ɲúhúso bío yi. Yia ɓèn wee dí mu bè-dínii búenbúen wón mún wee wé mu o ɲúhúso bío yi. Mu bon, o wee dé le Dónbeení bārāká mí bè-dínii bío yi. A yia wee dí ho zen-ɓuahó bío mí dòn wón mún wee wé mu o ɲúhúso bío yi. Wón mún wee dé le Dónbeení bārāká. ⁷ Mu bon, wa tñahú á yia mukáni wi miten bío yi wón mia, á yia á à hí miten bío yi wa tñahú wón mún mia. ⁸ Hen ká wa yío wi lua, se lé o ɲúhúso á wa yío wi lua bío yi. Ká wa húrún, se lé o ɲúhúso á wa mún húrún bío yi. Awa, á hárí wa hí loo, à wa yío wé lua loo, se wa bío pá sá a ɲúhúso yi. ⁹ Mu bon, o *Krista húrún á véera bèra a na ò o wé bía húrún láa bía yío wi lua ɲúhúso. ¹⁰ Ká ũnén, léé webio nɔn á fo wee cítíráa mìn za taa mìn hñnló? A ũnén ɓèn, léé webio nɔn á fo wee zúarínáa mìn za taa mìn hñnló yi? Wa búenbúen khíi dñn Le Dónbeení yahó á le è cítí. ¹¹ Mu bon, bío ká lé bío túara le Dónbeení bióní vñahú yi: «Inén ɲúhúso á wi féeɓe.

Ho dímíɲá núpua búenbúen

á à fará mí nankóɲúná wán í yahó,

ɓa búenbúen á à bío le í lé le Dónbeení bío bon.»*

¹² Láa bñn síi, á bío wa nĩ-kéní kéní wó á wa ko wa zéení na le Dónbeení yi.

Yí dé mìn za taa mìn hñnló bè-kora wéro yi

¹³ A mi wáa yí le wa wé cítí mìn. Bío ká lé bío á mi le mu keɓí mi yiwa: Mi yí wé bío ɓúí na à dé mìn za taa mìn hñnló kèrètíe mu bè-kora wéro yi. ¹⁴ I páníló lá a ɲúhúso Yeesu bío yi, á í zú mu, á mún láa mu yi le mu bío búenbúen wee ce le Dónbeení yahó. Èe ká a ɓúí wee leéka le mu ɓúí yí máa ce, se mu ɓèn yí máa ce ɓanso cñn. ¹⁵ Ká mìn za taa mìn hñnló lò háa wee be ũnén bè-dínii bío yi, se fo wáa yí máa zéení le fo wa a. Yí wé bèra a na à mìn za taa mìn hñnló na ó o *Krista húrún bío yi à háa vñ ũnén bè-dínii bío yi. ¹⁶ Bío se minén cñn á yí ko mu wé à ɓa núpua wé bñní bío mu bè-kohó bío mi dání yi. ¹⁷ Mu bon, le Dónbeení bá-zamu bío yí máa zéení bè-dínii taa bè-ɲunii bío. Mu lé ho térénló, le ho hээрá, le há zámakaa na le Dónbeení Hácírí wee na. ¹⁸ Yia wee sá a Krista tonló láa bñn bío síi wón bío á à wé sí le Dónbeení yi, á ɓa núpua mún ní tà a bío.

¹⁹ Awa, á wa ko wa ca wa kuio à wé wé bío á à dé ho hээрá wa páahú, láa bío wa nĩ-kéní kéní i wé á wa sladéro le Dónbeení yi á à wioka à dé wán. ²⁰ Yí loñ mu bè-dínii yi à yáaráa le Dónbeení tonló. Mu bon, mu bío búenbúen dà wee dí. Èe ká mu bè-dínii na à wé á mi ninza à wé mu bè-kohó bñn yí se. ²¹ Bío se, le ũ khí mu bío búenbúen na dà à dé mìn za taa mìn hñnló mu bè-kora wéro yi. Hárí mu wé taa, taa dívén ɲuló, taa bè-vio. ²² Le slidéro na fo yú

* 13:9 Mi loñ Léro vñahú (Exode) 20.13-17; Lándá zéeníló vñahú (Deutéronome) 5.17-21; Lení vñahú (Psaumes) 19.18

* 14:11 Mi loñ Ezayii vñahú 45.23

mu bïo mu dání yi ũ bua ũ dòn le Dónbeení yahó. Yïa sïi yí máa kán wo bïo á 6ánsó wee bua lè mítén dání yi, wón jùhú sí. ²³ Ká yïa sïi wee kán wo o bè-dínii búii dání yi, se wón 6ánsó jùhú sí, lé bïo ó o yí máa wé mu à héha lè mí sídéro le Dónbeení yi. Bïo léé bïo na yí máa wé héha lè le sídéro le Dónbeení yi, búñ léé bè-kohó.

15

Wa ko wa wé hí wa sía

¹ Warén na sídéro le Dónbeení yi fára tína ko wa wé hí wa sía bíá sídéro yí fára yí tína bïo yi. Wa yí ko wa wé wé bïo sí wén. ² Wa ní-kénii kénii ko wa wé wé bïo sí wán zàwa lè wán hínni yi, na à séení 6a, bèra a na à 6a sídéro le Dónbeení yi va lè ho yahó. ³ Mu bon, o *Kриста yí wó bïo sí a yi, 6úeé. Bïo ká lé bïo bíá le Dónbeení bíonii vùahú yi: «Há bíin-kora na 6a núpua bíá nòn únén Dónbeení yi lé ínén á há bíá nòn yi.» ⁴ Le Dónbeení bíonii vónna na túara háání 6úen6úen túara bèra a na à há kàrán wén, à wa dàñ hí wa sía, à sía wé hereka. Lé búñ wee na à wa dàñ dé wa sía lóonii bïo le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé. ⁵ Le le Dónbeení na le sí-hífilè lè le sí-he6úee wee lé cón à wé à mi wé wíoka jí mín yi, làa bïo ó o Yeesu Krista le mu wéráa. ⁶ Lé búñ ñ na ká mi 6úen6úen á à wé le jii dà-kénii, á à dérää ho cùkú le Dónbeení yi, dén na lé wa Núhúso Yeesu Krista 6àn Maa.

⁷ Awa, á mi cén wé tà mín yi làa bïo ó o Krista tàráa mia bïo síi à dérää ho cùkú le Dónbeení yi. ⁸ O Krista 6úeé wó 6a *zúífúwa ton-sá, á tíírarää bïo le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé à na 6àn maáwà yi jii à zéení le ká le Dónbeení bíá bïo na à le máa lé mu món. ⁹ O Krista mún 6úeé wó á bíá yínón 6a zúífúwa wee dé ho cùkú le Dónbeení yi le hii bío yi, làa bïo mu tíírarää le Dónbeení bíonii vùahú yi ká síi:

«Lé búñ te bïo á ì wé è sío

á à khòonííáa fo há sííwà núpua t̄ahú.»[†]

¹⁰ Mu mún túara:

«Sííwà núpua,

mí páaní zámakaa lè le Dónbeení nípomu.»[‡]

¹¹ Mu mún bíniá túara:

«Dímííá kána 6úen6úen núpua,

mí khòoní a Núhúso,

sííwà 6úen6úen núpua,

mí zéení a beemu.»[§]

¹² Le *Dónbeení jii-cúa fεero *Ezayii mún bíá bïo ká:

«Núpue 6úii á à lé o Zesee z̄l-jùhú núpua t̄ahú

á à dí há sííwà nípomu yahó,

á mu nípomu mu mún ñ dé mí síi wo yi.»^{*}

¹³ Le le Dónbeení na wee wé à mi dé mí sía lóonii bïo le dó mí jii le mí ì wé, à wé à mi kerí ho héerá lè há zámakaa na jii máa yi mí sídéro le yi bío yi. Lé búñ ñ na ká le Dónbeení mu Hácíri pánká yi, á mi ì dàñ ñ dé mí sía làa sòobéé á à lóonii bïo le dó mí jii le mí ì wé.

O Poole lé o Krista ton-sá

¹⁴ Wán zàwa lè wán hínni, ínén 1 bèere láa mu yi le mu bè-tentewà wéro bïo wi mia làa sòobéé. Bïo mi ko mi zúr á mi zú 6úen6úen, á dà wee zéení mín. ¹⁵ Búñ jón pá yí hò bïo á ì bíniá leékaa mia ho vùahú na ká lara 6úii yi làa bïo mi zú wó, á yí titikaa mu bío yi. I wó mu lé bïo le Dónbeení lè mí sáamu ¹⁶ á wó á ì lé o Yeesu *Kриста ton-sá bíá yínón 6a *zúífúwa bïo yi. Le Dónbeení tonló na á ì wee sá lé le bín-tente na á ì wee bue, bèra a na à le Hácíri pánká yi à bíá yínón 6a zúífúwa wé lòn hámu na bío sá le Dónbeení yi, á bïo sí le yi. ¹⁷ I páaníló là a Krista bío yi, á ì síi wan le Dónbeení tonló na á ì wee sá bío yi. ¹⁸ Mu bon, bío á ì wee hení í síi bío á yínón bè-veere ká mu yínón bío ó o Krista dñ í wán á wó. O Krista dñ í wán á ì wee wé à bíá yínón 6a zúífúwa tà le Dónbeení bío. O wó mu lè í bíonii, lè í bè-wénia, ¹⁹ le mu yéréké bíowa lè mí sííwà, le Dónbeení Hácíri pánká yi. Lé làa búñ á ì bueraráa o Krista bín-tente, á dñ ho Zeruzaleemu lóhó yi à vaa 6úe ho Ilirii káñd yi.[†] ²⁰ Ká bío dà-kénii na kera í síi yi, lé à ì bue le Dónbeení bín-tente há dáa na núpua dñ yí já a Krista bío yi, bèra a na à núpue hía yi bío le í wee so a búii z̄li jùhú na ó o bàrà wán. ²¹ I wó mu á héhaa làa bïo le Dónbeení bíonii vùahú bíá:

«Bia na 6a dñ yí buera a bío yí nòn yi

á à mi a,

* 15:3 Mi loñ Lení vùahú (Psaumes) 69.10 † 15:9 Mi loñ Samuwéle nín-yání vùahú 22.50 ‡ 15:10 Mi loñ Lándá zéeníló vùahú (Deutéronome) 32.43 § 15:11 Mi loñ Lení vùahú (Psaumes) 117.1 * 15:12 Mi loñ Ezayii vùahú 11.10 † 15:19 Ho Ilirii: Ho lé ho Oroomu káñd sñn-kénii 6úii.

bía ðĩn yí ná bío búu o dání yi
á à zũrĩ o bío yara.»[‡]

O Poole wee bío mí kũtũo varó bío

²² Lé búu lá wee hẽ mi nɔn á ðĩn yí guararáa mi cɔn. ²³ Ee ká hã laa na kà wán á bío á ðĩ lá ko á ðĩ wé ðĩn á ðĩ wáa tun. Mi búeekíró bío ðentĩn wi mũl mĩana. ²⁴ I wi á ðĩ va ho Esipaape. Ká ðĩ yú wee va bĩn, ðũn-sĩ á ðĩ búeé búeekĩ mia. Mu bon, ðĩ wá á ðĩ búe mi mí wán á kħĩnáa, á mi séení mi á ðĩ ðarĩ varáa hɔn kħhũ so. Ká ðĩ máhã búeé wé wizooni bío yen mi cɔn á à kħĩnáa. ²⁵ Ká hã laa na kà wán á ðĩ va ho Zeruzaleemu, á vaá séení bío bío sá le Dónbeenĩ yi bĩn. ²⁶ Mu bon, ho Maseduana lè ho Akayii kána kèrètłewa á mu ló sĩa yi le mí ðĩ cá le wárí á à séenínaa ho Zeruzaleemu kèrètłewa kuure nũpua búu na lé 6a nĩ-khenia. ²⁷ Lé ðarén mĩten leekaa mu. Ee ká lé ho túiá le 6a mí mí, á 6a ko 6a séení 6a. Lé bío á hɔn kána so kèrètłewa yĩnɔn *zũifũwa, á ho Zeruzaleemu kèrètłewa na lé 6a zũifũwa máhã pá tà séení 6a le Dónbeenĩ bío. Awa, á ðarén ðèn mún ko 6a séení bán lè mí nũ bío. ²⁸ Ká ðĩ yú le wárí mu dó ho Zeruzaleemu kèrètłewa nũ yi, á ðĩ búeé lé lè mi cɔn á à varáa ho Esipaape kħhũ. ²⁹ I zũ le ká ðĩ wee ðuen mi cɔn, á ðĩ ðuen lá a *Krista bè-tentewá cẽera na ó o wee wé lè 6a nũpua.

³⁰ Wán zàwa lè wán hĩnni, mi páani ca mi kuio laa mi, á wé fio le Dónbeenĩ yí bío yi. Bũn lé bío á ðĩ wee ca mi cɔn wa páaniló lá a Nũhũso Yeesu Krista, lè le waminĩ na le Dónbeenĩ Hácĩrĩ wé ðe wɛn bío yi. ³¹ Mí wé fio, bèra a na á ðĩ káni ho *Zudee kħhũsa na yĩnɔn 6a kèrètłewa nũ yi. Mí mún wé fio, bèra a na á ho Zeruzaleemu kèrètłewa vaa tà le séení na á ðĩ búa vaá na 6a yi bío lè le sĩ-wee. ³² Ká mu wó ká sii, ká le Dónbeenĩ tà á ðĩ ðuen mi cɔn lè hã zámakaa, á búeé vũrika mi cɔn. ³³ Le le Dónbeenĩ na wee wé á wa keĩ ho hẽerá yi á keĩ lè mí búenbúen. *Amiina!

16

Le tẽnĩ

¹ I wee tonka a Febe mi cɔn, wɔn na lé wán hĩnló mu kèrètłemu dání yi, na wee sá le Dónbeenĩ tonló ho lóhó na 6a le Sankeree yi. ² Ká á búeé ðɔn mia á mi búa a sese o Nũhũso yèni yi. Mi búa a laa bío á bío dó mí sĩa le Dónbeenĩ yi wee guaráa mín bío sii. Mi wé séení a bío lée bío na ó o mákóo wi mia yi. Orén mí beere séení 6a nũpua cẽere, sãnkú ðnén.

³ I wee tẽnĩ a Piriisiiye lá a Akilaasi yi, bán na laa mi páania lé o Yeesu *Krista ton-sáwá. ⁴ Ba zàania mí mukáni á kánianáa mi. I yi yí dà máa sá búu yi. A 6a kèrètłewa na yĩnɔn 6a *zũifũwa mún yiwa máa sá mu yi. ⁵ Ba kèrètłewa na wee kúee mín wán bán zii á ðĩ mún wee tẽnĩ yi. I wee tẽnĩ wán bɔnlo na 6a le Epayineete yi. Wón lé o nĩn-yání nũpue na dó mí sii o Krista yi ho Azii kħhũ yi. ⁶ I wee tẽnĩ á háa na 6a le Mari yi, wón na séení mia laa sòobée. ⁷ I wee tẽnĩ a Andoronikuusi lá a zũnias yi. Ba laa mi lée sii kéní, á 6a mún kera ho kásó yi laa mi. Ba lé o Krista tonkarowá na bío ðũhũ wi laa sòobée. Ba tà a Krista bío á dú ðnén yahó.

⁸ I wee tẽnĩ a Anpiliatuusi yi, wón na á ðĩ wa laa sòobée wa páaniló lá a Nũhũso bío yi. ⁹ I wee tẽnĩ a Uubɛn yi, wón na laa wɛn páania wee sá a Krista tonló, á wee tẽnĩ a Sitakiisi yi, wón na á ðĩ wa laa sòobée. ¹⁰ I wee tẽnĩ a Apelɛesi yi, wón zéenia le mí dó mí sii binbirĩ o *Krista yi. O nũ na 6a le Arisitobuule lè mí zii nũpua á ðĩ wee tẽnĩ yi. ¹¹ O Herodion, yá lé ho sii kéní laa mi á ðĩ wee tẽnĩ yi. I wee tẽnĩ a Naasiisi zii nũpua yi, bán na dó mí sĩa o *Krista yi. ¹² I wee tẽnĩ á háa na 6a le Tirifɛna laa yá 6a le Tirifooze yi. Ba wee sá a Nũhũso tonló laa sòobée. Wán bɔnlo háa na 6a le Pɛesiide á ðĩ wee tẽnĩ yi. Wón mún sá a Nũhũso tonló laa sòobée. ¹³ I wee tẽnĩ a Urufuusi yi, wón na bío ðũhũ wi laa sòobée o Krista tonló sáró yi. Bàn nu á ðĩ wee tẽnĩ yi. O mún lé ðnén wán nu. ¹⁴ O Asenkiriite, lá a Filekon, lá a Hɛmɛesi, lá a Patorobaasi, lá a Hɛemaasi, lè wán zàwa kèrètłewa na páania wi laa ba, bán búenbúen á ðĩ wee tẽnĩ yi. ¹⁵ O Filoooki lá a Zulii á ðĩ wee tẽnĩ yi. I wee tẽnĩ a Nɛree lè mín hĩnló yi, á wee tẽnĩ a Olenpaasi yi, laa bío búenbúen na dó mí sĩa o Krista yi, na páania wi laa ba á ðĩ wee tẽnĩ yi.

¹⁶ Mí tẽnĩ mín yi lè le kãnbii tẽnĩ. Ba kèrètłewa kuio búenbúen wee tẽnĩ mia.

Le zéeni na ó o Poole non

¹⁷ Wán zàwa lè wán hĩnni kèrètłewa, bío á ðĩ hení á à na mia lé bío ká: Mí pa mĩten bío 6a nũpua na wee ðé ho sankaró 6a kèrètłewa kuure yi. Ho káranló na mí yú á 6a pá bío, á 6a wee káran mia laa bè-veere á à vĩnĩnáa mia. Mí pĩ 6a bío, ¹⁸ lé bío 6a nũpua mu sii á wa Nũhũso na lé o *Krista tonló sáró bío yi here cɔn. Bío bío here 6a cɔn lé 6a dío bío. Ba wee bío hã bĩn-sĩa á vĩnĩnáa bío yí máa ðarĩ zũrĩ le sabéré lè ho túiá poni á hueeka mín yi. ¹⁹ Mu bon, 6a nũpua búenbúen zũ bío mi wee tà bèráa bío ó o Nũhũso wee bío yi. Lé búu nɔn á ðĩ

sii wannáa mi bío yi. Eε ká 1 máhá wi à mi wé mu bè-zúríminí ãnsowà binbirí à wé wéráa bío se. I wi à mi ce, à wé yí wé mu bío na yí se. ²⁰Hen làa cínú ká le Dónbeení na lé ho h́éerà ãnso á à yáa o Satāni pánká, á à dé o mi zení tá.

Le o Núhúso Yeesu wé mí sáamu làa mia!

²¹O Timotee, yíà làa mi páanía wee sá ho ton-kéní á wee t́éni mia. O Lisiyuusi là a Zasōn là a Sosipateere, bán làa mi lé ho síi kéní á mún wee t́éni mia.

²²Inén TeetiYuusi* na túara a Poole jii-cúa á mún wee t́éni mia wa Núhúso na wó á wa lé le dá-kéní yèni yi.

²³O Kayuusi, yíà á í làara wán mún wee t́éni mia. Lé wón zii á 6a kèrètíewa wee kúee mín wán yi. Ho lóhó wén-bàrálo na 6a le Erasiite, wón lè wán za Kaatuusi á wee t́éni mia.

²⁴[Le wa Núhúso Yeesu Krista à wé mí sáamu lè mi búenbúten. *Amiina!]

Mi wa khòoni le Dónbeení mi dòn

²⁵Mi wa khòoní le Dónbeení. Lerén lé ðio dà à wé, á mi síadéro le yi á à fàrá à t́in. Le è wé mu le bín-tente na bío ciran o Yeesu Krista, ðio á í wee bue pánká yi. Lé dén bín-tente so á le Dónbeení wee ðin wán zéenináa mí bío na lá sá yi há lúlúio zanzán. ²⁶Eε ká há làa na ká wán, á mu wáa ló mu khoomu yi wéréwéré le Dónbeení jii-cúa f́éerowà v́ōnna na 6a yáanía túara pánká yi. Lé le Dónbeení na wi f́éε á non dén jii so bán yi le 6a túa mu, bèra a na, à há sí-viò núpua zúrí le, à dé mí sía le yi, à wé bè le bíoní yi.

²⁷Le le Dónbeení na mí dòn lé mu bè-zúríminí ãnso, à yí ho cùkú f́éε, o Yeesu *Krista pánká yi. *Amiina!

* **16:22** O TeetiYuusi: O TeetiYuusi h́ía lé o kèrètíe v́ōn-túaro. Lé orén ó o Poole f́éera mí jii-cúa non yi ó o túara.

Ho nín-yání vūahú na ó o Poole túara nɔn ho Korɛnte kèrètɛwa kuure yi

Vūahú tɔrɔ jùhú

Le Dónbeení tonló lé o Poole búakáa ho ho Korɛnte lóhó yi. O kará bín á yú le lúlú-kùure lè mí plina bío hèzín (Bè-wénia 18.11).

Ho Korɛnte hía lée lóhó ná á mu bè-kora lè mí síwà wee wé yi. A mu lùnkáa o Poole yilera. Lé b́n te bío ó o túarará há vónna nɔn 6a kèrètɛwa kuure na wi b́n yi, á 6a zúrú bío 6a á 6ua lè mítén.

O 6úa ho Korɛnte kèrètɛwa kuure yi: Le ho sankamínló á 6a khí yi á díá mu koomu wára (1-5). Ba túiáwá fɛéró láa bío 6a wé è 6ua lè mítén ó o zéénia yara láa ba (6).

Bíó 6a túakaa bío láa wó ó o zéénia yara: Mu yaamu, le muiní taa, o Yeesu d́nló, le Dónbeení Hácírí bè-hánii na le wee na, lè 6a nì-hía vèeró bíó (7-15).

O Poole vūahú vaa véenii, ó o bíá ho Zeruzalɛmu kèrètɛwa nì-khenia séeníló bíó, b́n món, ó o tɛénia 6a yi (16).

Le tɛéni

¹⁻² Inén Poole na le Dónbeení lè mí síi bío á léra á í wé o Yeesu *Krista tonkaro, á wee túa ho vūahú ná ká. Inén lè wán za Sositeena á wee tɛéni minén kèrètɛwa kuure na wi ho Korɛnte lóhó yi, minén na le Dónbeení ceéra á mí bío sí le yi mí páaníló lá a Yeesu Krista bío yi. Le hueekaa minén láa bíá búenb́uten na wee ve wa Núhúso Yeesu Krista mu yèni há lúá búenb́uten yi, á mí wé 6ua miten láa bío le Dónbeení síi vá yi. O Krista mu lé wa búenb́uten Núhúso. ³ Le wán Maá Dónbeení, lá a Núhúso Yeesu Krista á wé mu sáamu láa mia á na ho h́erá mia.

O Poole wee dé le Dónbeení b́rarká

⁴ I wee dé le Dónbeení b́rarká fɛɛɛ mí bío yi, lé bío le wó mu sáamu láa mia mí páaníló lá a *Krista Yeesu bío yi. ⁵ Mu bon. Mu lé mí páaníló lá a Núhúso á nɔn mí yúráa le Dónbeení bè-hánia lè mí síwá búenb́uten, s̀nkú le Dónbeení bíoní bueró lè le Dónbeení bío zúrú, ⁶ lé bío ó o Krista b́n-tente na zéénia nɔn mia á mí tá bío láa sòobɛɛ. ⁷ Lé b́n te bío le Dónbeení bè-hánii búí á yí f́orarára mia, minén na wee lóoní ho páahú na wa khíi mí wa Núhúso Yeesu Krista yi. ⁸ Le Dónbeení lé dío á à síi mia á à d́nii f́úaa mu véenii, á wékhe bío yí mí léé mia wa Núhúso Yeesu Krista buen ǹnzoñ. ⁹ Lerén mí bɛere von mia á mí wé le dá-kénii lè le za Yeesu Krista na lé wa Núhúso. Hen ká le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé bío na, á le wé mu.

Ba kèrètɛwa jii-cúa yi máa fɛ́ m̀n

¹⁰ Wán zàwa lè wán h́nni, í wee yanka mia wa Núhúso Yeesu *Krista yèni yi, le mí wé le jii dá-kénii. Mí yí tá le ho sankaró á zo mí páahú. Mí wé mí yilera láa dá-kénii. ¹¹ Wán zàwa lè wán h́nni, í wee bío ká síi lé bío 6a nùpua búí na wi o Kulowee c̀n á 6ueé bíá nɔn mí le há fio wi mí páahú. ¹² Bío nɔn á í bíarára b́n lé bío mí búenb́uten jii-cúa wi m̀n júná yi. O búí le mínén b̀o a Poole yi, ká a búí èn le mínén b̀o a Apoloosi táa o Piere yi. O búí wón èn le mínén b̀o a Krista yi. ¹³ Minén so wee leéka le o Krista á dà wee sankaa le? Lé o Poole lé yía húrun ho *kùrúwá wán mí bío yi le? Lé o Poole yèni á 6a b́tizérarára mia le? ¹⁴ I yáá wee dé le Dónbeení b́rarká, lé bío ká mu yíná o Kirisipuusi lá a Kayuusi, á mí nì-kénii búí á Inén yí b́tizéera. ¹⁵ O o búí t́n wáa á lé wen ká a bío le mí b́tizéera lè í yèni. ¹⁶ Mu bon, í lá le í ǹnsá. I mún b́tizéera o Sitefanaasi lè mí zii nùpua. Bán níi ló, á í wáa ka le í yí b́nia yí b́tizéera a búí mí c̀n. ¹⁷ O Krista yáá yí tonkaa mí le í b́tizé nùpua. B̀ueé. O tonkaa mí, bèra a na á í bue le b́n-tente á na 6a yi. O le í bue le ká í yí wé mu lè mu bè-zúrúminí bíoní. Ká í wó mu láa b́n, ó o Krista húmú ho kùrúwá wán á b́hɛɛ máa kɛ́.

Le Dónbeení pánká lè le bè-zúrúminí bío

¹⁸ Mu bon. Bíá lá mu húmú ẁhú c̀n, ó o *Krista húmú ho *kùrúwá wán bío zéeníló lé mu b́nb́umu. ɛɛ ká warén na lá ho káníló ẁhú c̀n, á mu wee zéeni le Dónbeení pánká.

¹⁹ Bío ká lé bío túara le Dónbeení bíoní vūahú yi:

«Mu bè-zúrúminí 6̀nsowá bè-zúrúminí á í khíi búe jùhú.

Bía le mí zú mu bío bío na 6a zú á í khíi pí bío.»*

²⁰ Ká mu wó ká síi, á lée webio á mu bè-zúrúminí 6̀nsowá, láa bíá zú há lándáwá, lè ho d́míj́ná na ká b́n-zúrúlowá wáa dá a bío? Le Dónbeení zéénia mu le ho d́míj́ná bè-zúrúminí

* 1:19 Mí loí Ezayii vūahú 29.14

lée bǎnbúmu. ²¹ Ho ðímjǎná nùpua lè mí bè-zúrímíní hácírí á yí ðárina yí zúna le Dónbeení le bè-zúrímíní wára na á le wee wé yi. Lé bǔn nǎn á warén bióní na wa zéenia na ka lòn bǎnbúmu bío, á le Dónbeení ðín wán á kánianáa bíá tà le yi. ²² Ba *zúífúwa wí á 6a mi mu yéréké bíowa na wee zéeni le Dónbeení pánká. A bíá yínǎí 6a zúífúwa bán 6èn lé mu bè-zúrímíní á 6a wee cá. ²³ Eε ká warén bán lé o Krista na 6a búaa ho kùrúwá wán bío á wa wee bue. Bǔn lé bío wee 6óoní 6a zúífúwa yi, á bíá 6èn yínǎí 6a zúífúwa cǎn, á mu lé mu bǎnbúmu. ²⁴ Eε ká bán na le Dónbeení hueekaa cǎn, á 6a wé zúífúwa tàá 6a yí wé zúífúwa, bán zú le o Krista wee zéeni le Dónbeení pánká lè le bè-zúrímíní. ²⁵ Mu bon. Le Dónbeení bío na 6a nùpua le mu lé mu bǎnbúmu, bǔn dà 6arén bè-zúrímíní wán. A bío 6a nùpua le mu lé mu yídamu le Dónbeení cǎn, bǔn dà 6a nùpua pánká wán.

²⁶ Wán zàwa lè wán hínni, mi lorí mu sese. Mínán na le Dónbeení hueekaa á mi wó le kuure, ká wa lá mu lè 6a nùpua dání yi, á 6a bè-zúrímíní 6ánsowá, lè ho pánká 6ánsowá, lè há zǐ-júná nùpua na bío se, á yí boo mi fahú. ²⁷ Eε ká le Dónbeení máhá ðín bío ho ðímjǎná le mu lé mu bǎnbúmu wán, á zéenianáa le mu bè-zúrímíní 6ánsowá bío jǔhú mía. Le ðín bío ho ðímjǎná le mu lé mu yídamu wán, á zéenianáa le bíá pánkáwa wí bío jǔhú mía. ²⁸ Le hueekaa bíá ho ðímjǎnáa wee lorí dà wán, bíá lé 6a nǐ-káamáa na bío jǔhú mía, bèra a na á bío 6a le mu bío jǔhú wí, á bǔn wé mu bè-káamáa. ²⁹ Lé bǔn nǎn á nùpue yí dà máa khòn le Dónbeení yahó. ³⁰ Le Dónbeení wó á wa páania lá a Yeesu Krista. Lé bǔn nǎn á wa yúráa mu bè-zúrímíní binbirí na ló le cǎn. Mu lé o Krista mu á wa ðín wán á wóráa 6a nùpua na téréna le Dónbeení yahó. Lé orén wó á wa bío sá le Dónbeení yi. Lé orén kánia wén. ³¹ Lé bǔn bío yi á le Dónbeení bióní vúahú á mu túara yi ká síi: «Yia le mí ì khòn, á wón khòn bío ó o Núhúso wó bío yi.»†

2

Bíó ó o Poole buera ho Korente yi

¹ Wán zàwa lè wán hínni, bío á Ìnén í beere 6uara mi cǎn á 6ueé zéenia le Dónbeení bío na sá yi láa mia, á ì yí bíá láa mia láa bióní na kokókaa. Mu mún yínǎí ho ðímjǎná bè-zúrímíní bióní á ì bíaráa láa mia. ² Ho pǎahú na á ì wí láa mia, á bío á ì lá wí á ì zéeni láa mia yínǎí bè-veere 6úí ká mu yínǎí o Yeesu *Krista bío, o Yeesu na 6a búaa ho *kùrúwá wán. ³ Ho pǎahú na ì 6uara mi cǎn ká ì pánká mía, á le zǎní wí yi. ⁴ I bióní láa bío á ì káranna lè 6a nùpua á wí mí dòn le ho ðímjǎnáa ðen-sía bióní na 6a wee bío á 6uéráa 6a nùpua júná. Ká mu lé le Dónbeení Hácírí pánká á zéenia mu láa mia le bío á ì bíá bon. ⁵ Lé bǔn nǎn á mí síidéro le Dónbeení yi á yí fára 6a nùpua bè-zúrímíní wán, ká ho fára le Dónbeení pánká wán.

Le Dónbeení bè-zúrímíní

⁶ Wa wee zéeni mu bè-zúrímíní lè 6a kèrètíewa 6úen6úen na síidéro fára tína o Yeesu *Krista yi, bǔn bon. Eε ká mu bè-zúrímíní mu máhá yínǎí ho ðímjǎná bè-zúrímíní. Mu bè-zúrímíní mu mún yínǎí ho ðímjǎná nǐ-beera bè-zúrímíní. Bán khíí hí ì vé. ⁷ Bío á warén wee zéeni lè 6a nùpua lé le Dónbeení bè-zúrímíní na bío sá ho ðímjǎnáa yi. Mu bè-zúrímíní mu bío fèra wí le Dónbeení síi yi hàrí ká ho ðímjǎná ðín yi léra, bèra a na á wa páani le cùkú yi láa de. ⁸ Mu bè-zúrímíní mu á ho ðímjǎná nǐ-beera yí zú. Ká 6a lá zúna mu, se 6a yí búaa o Núhúso na lé o cùkúso ho *kùrúwá wán. ⁹ Bío ká lé bío túara le Dónbeení bióní vúahú yi: «Mu bío na ó o nùpue ðín yí mǎn, á ðín yí jǎ, bío na ó o nùpue yáá ðín yí léekaa huúu,

lé bǔn le Dónbeení wíokaa á bàrá ká láa bíá wa le.»*

¹⁰ Bǔn bío so á le Dónbeení zéenia lè warén lè mí Hácírí. Mu bon. Le Dónbeení Hácírí wee mi mu bío 6úen6úen sese á zúrí, hàrí le Dónbeení mí beere bío na khíina zoo sá yi. ¹¹ O nùpue hácírí mí dòn lé ðío zú há yilera na wí o yi. Lé láa bǔn síi á le Dónbeení Hácírí mí dòn lé ðío 6èn mún zú le Dónbeení yilera na wí le yi. ¹² Le hácírí na warén yú á yínǎí ho ðímjǎná na ká hácírí, ká ðío wa yú lé le Dónbeení Hácírí. Le Dónbeení dó mí Hácírí mu wén, á wa ðán zúrínáa mu sáamu na le wó láa wén. ¹³ Warén yí máa bío mu sáamu mu bío yi lè ho ðímjǎná bè-zúrímíní káránlò na wa yú. Bùéé. Wa wee bío mu sáamu mu bío yi lè le Dónbeení Hácírí bióní na le wee zéeni láa wén. Lé ká síi á wa wee zéenináa le Dónbeení bío yara lè le Dónbeení Hácírí mu bióní. ¹⁴ O nùpue na bò mí kùrú hácírí mǎn, wón nùpue so yí dà máa tà bío wee lé le Dónbeení Hácírí cǎn. Mu ka lòn bǎnbúmu 6ánsó cǎn. O yí dà máa zúrí mu kúará. Lé bío le Dónbeení Hácírí mí dòn lé ðío wee na ò o nùpue ðán cikon mu bío. ¹⁵ Ká a nùpue na le Dónbeení Hácírí wí yi, wón wee ðán cikon mu bío 6úen6úen,

† 1:31 Mi lorí Zeremii vúahú 9.23 * 2:9 Mi lorí Ezayii vúahú 64.3

ká nĩ-veere yí dà máa cikon bío wi orén yi. ¹⁶Làa bío mu túararàa le Dónbeení bióní vūahđ yi kà:

«Lée wée dà à zūrì o Nùhúso yilera?

Lée wée dà le zéení á à na a yi?»[†]

Ɛ ká warén na le Dónbeení Hácírí wi yi, bán yilera là a *Krista yilera lée dà-kéní.

3

Wa lé le Dónbeení ton-sáwá

¹ Wán zàwa lè wán híní, mu bon. Mi ka lòn òmíná na le Dónbeení Hácírí mia yi. Lé bñ non á ì yí dàrna yí bíá làa mia lè 6a nùpua na slidéro fàrá tina bío síi, à ì bíá làa mia lòn nùpua na lée kúnkúzáwa mi slidéro dání yi. ² Lé bñ te bío há bióní na á ì bíá non mia ka lòn yoomu. Há yí ka lòn òmíná na lí. Mu bon, ì lá bíá làa mia lè há bióní na ka lòn òmíná na lí á mi máa dàrn máa zūrì há kúará. Hárí há làa na ká wán, á mi pá yí dà máa zūrì há kúará, ³ lé bío á mi pá 6uan miten lè ho òmíná bío síi. Le yandee na mi wee dí làa mìn lè há fio na wi mi páahđ á so yí máa zéení le mi 6uan miten lè 6a bío síi, á wára 6úen6úen so yínó 6a wára le? ⁴ Bío ó o 6úí le mínén bò a Poole yi, ò o 6úí le o Apoloosi lé yía á mínén bò yi. A bñ 6a òmíná wára lè mi wára yínó dà-kéní le? ⁵ Le ì yáa túa mia. O Apoloosi lée wée? Á ìnén Poole lée wée? Wa so yínó le Dónbeení ton-sáwá na mi bò níní yi á tàráa le bío le? Warén lè wa nĩ-kéní kéní wee sá ho tonló na ó o Nùhúso non wen le wa sá. ⁶ Ìnén lé yía dù, ó o Apoloosi hñ. Ká le Dónbeení lé ðio wee ðéé mu. ⁷ Bñ wee zéení le yía dù làa yía hñ á yínó ðéé. Le Dónbeení lè ðio wee wé à mu dá. ⁸ Yía dù làa yía hñ 6úen6úen lée dà-kéní. Le Dónbeení khíi sáání 6a nĩ-kéní kéní yi á à héha lè ho tonló na 6a sá. ⁹ Mu bon. Wa páania wee sá na le Dónbeení yi. Mínén lé le Dónbeení mōhđ na le wee vā. Mi mún lé le Dónbeení zii na le wee so.

¹⁰ Ìnén le Dónbeení non mi pánká yi, á ì ka lòn zì-so tente na wá le zii á bàrá nùhđ. Há làa na ká wán á nĩ-vio lé bíá wee so le zii nùhđ na á ì bàrá wán. Ɛ ká 6a lè mí nĩ-kéní kéní máhá ko 6a yí hácírí bío 6a à soráa wán. ¹¹ Le zii nùhđ dén wáa bàrá vó, mu lé o Yeesu Krista. A nùpue na kún dà á bàrá zii nùhđ veere wón mia. ¹² Ba 6úí wee so le zii nùhđ mu wán lè ho sánú, táá tōn. Ba 6úí lé há huaa na yáwa here á 6a wee soráa. Ba 6úí yáa 6èn lée 6úeéni, táá náaká, táá káání á 6a wee soráa. ¹³ Ká bío á 6a lè mí nĩ-kéní kéní tonló sáráa, bñ á à wé le cítii fi nànzon á mu ù zūrì yi wéréwéré. Mu zon ká ho ðhđ lé hía á à khén wa nĩ-kéní kéní tonní kúará. ¹⁴ Ká yia son lè mu bío na dà ho ðhđ, á wón á à yí mu cúnú. ¹⁵ Ká yia bío na ó o sonnàa 6èn cá, á wón á à khe 6úen6úen. Bānsó á à kání, ká á máhá á kerí lòn nùpue na káa ho ðhđ yi khíi ló á bọ yí káníáná. ¹⁶ Mi so yí zú ká mínén lé le Dónbeení zii, á le Dónbeení Hácírí wi mia le? ¹⁷ Awa, ká a 6úí yáara mínén na lé le Dónbeení zii, á le Dónbeení á à siini wón bānsó nùhđ, lé bío le Dónbeení zii bío sá lerén mí ðon yi.

¹⁸ Héyíi! O 6úí yí khá mítén. Hen ká a 6úí wi mi tñahđ á wee leéka le mí lée bè-zúrímíní bānsó làa bío ho òmíná nùpua wee leékaráa mu, à bānsó wé lòn bñbñ, lé bñ ñ na ká à wé mu bè-zúrímíní bānsó binbirí. ¹⁹ Lé bío á ho òmíná na ká bè-zúrímíní á lé mu bñbñumu le Dónbeení cñ. Mu túara le Dónbeení bióní vūahđ yi ká síi: «Le Dónbeení wee ví mu bè-zúrímíní bānsowá lè 6a hénní na wi 6a yi.»^{*} ²⁰ Mu mún pá bñía túara ho vūahđ mu yi: «O Nùhúso zú le mu bè-zúrímíní bānsowá yilera lée kāmáa.»[†] ²¹ Bñ bío yi, ò o 6úí wáa yí yooni mítén 6a nùpua bío yi. Bñ nùhđ mia. Lé bío á mu bío 6úen6úen bío sá mia. ²² Ìnén Poole là a Apoloosi là a Piere 6úen6úen bío sá mia. Hárí ho òmíná lè le mukání lè mu húmú á bío pá sá mia. Bío wee wé ho zuia làa bío yíró ò wé 6úen6úen bío sá mia. ²³ A mínén bán bío sá a *Krista yi, ó o Krista bío 6èn sá le Dónbeení yi.

4

O Krista tonkarowá tonló

¹ Mi ko mi zūrì le warén lé o *Krista tonkarowá á lé o ton-sáwá na le Dónbeení kāráfáa mu bío na sá yi le wa zéení lè 6a nùpua. ² Bío 6a wee cá a ton-sá cñ lé ò o bè bío 6a le o wé yi lè mí dà-kéní kéní. ³ Hárí mu wé mínén, táá 6a nĩ-vio à cítii mi ì tonló na 6a dó mi dání yi, se bñ 6úen6úen lée coon. Ìnén ì bære yáa yí máa cítii ìten. ⁴ Ì láa ìten yi bñ bon, Ɛ ká bñ máhá yí máa zéení le ì téréna. O Nùhúso lé yía á à cítii mi. ⁵ Lé bñ bío yi, á mi yí cítii nùpue ká mu páahđ á yí ðn. Mi pa a Nùhúso 6uenló. Ká a khíi 6ueé ðn, á bío 6a nùpua wee sá mítén le túbiri yi wé 6úen6úen ó o 6ueé ðé mu khoomu wán, á bío 6a wee leéka mí yiwa ó o 6ueé banka. Hón páahđ so yi, ká yia ko làa fo6úa, á le Dónbeení ì dé bānsó fo6úa.

[†] 2:16 Mi lorí Ezayii vūahđ 40.13

*

3:19 Mi lorí Zoobu vūahđ 5.13

[†] 3:20 Mi lorí Lení vūahđ (Psaumes) 94.11

⁶Wàn zàwa lè wàn hínni, bío á ì bíá khlína wán bún á ì bíá bò Ìnén là a Apoloosi wán, bèra a na à mu séení mia á mi zúrínáa le bíoní na ká kúará: «Mi yí dà bío túara wán.» Minén tsháhd ó o búí yí yòoní mítén bío ó o bò a búí yí á pánáa o búí bío. ⁷O búí yí bío le mí po bíá ká. Bío wi mi cón lé le Dónbeení nòn mu mia. Ká mu ka ká, á léé webio nòn á mi wee yòonínáa mítén ka lè mu léé bío na á mi yú mítén? ⁸Minén bán wáa yú bío mi makóo wi yí búenbúen lon? Bío búí yí fòora mia sá? Mí wáa wee dí le béení ká warén níí ló lon? I yáá èn wee fan le mu wé làa bún á warén mún páaní dí le béení mu làa mia. ⁹Mu bon. I wee lééka le warén na lé o Yeesu Krista tonkarowá á le Dónbeení wó á wa ka lè wa dú 6a núpua na ká mún. Wa ka lòn kásósa na 6a ko 6a búe 6a núpua yahó lè ho wáayi tonkarowá yahó. ¹⁰Warén ka lòn bónbúwá ho ðímjásá cón wa páaníló là a Krista bío yi. Ká minén bán wee lééka le mi lé mu bè-zúrímíní bánsowá mi páaníló làa wo bío yi lon? Warén ka lòn yídáwa, ká minén bán wee lééka le mi pánkáwá wi lon? Warén 6a núpua wee loí dà wán, ká minén bán 6a wee dé ho cùkú yi lon?

¹¹Hàrí lòn zuia, ká warén le híni lè le ju-hání wee búe. Hã sl-zínia wee fòo wén. Ba wee héé ha wén. Wa lòn-kéní mia. ¹²Wa wee sá à lò be, à bè yi yíráa wa jii ðínló. Hen ká yía là wén, à wa dúgua bánso yi. Hen ká 6a wee beé wa lò, à wa hí wa sía. ¹³Hen ká 6a wee yáa wa yèni, à wa bío mu sáamu bíoní làa ba. Ho ðímjásá yèn-dání yi, á hàrí lòn zuia á warén ka lòn zàn-bío na 6a wee cá léé kúia. Ba wee cáti wén lòn yíráa.

¹⁴Bíó á ì túara ká á yínón bío na á ì túara á déráa níyio mia. Bùéé. I wi á ì zéení mia le ì zàwa na á ì wa làa sóobéé bío síí. ¹⁵Mu bon. Hàrí ká bíá wee pa mi bío o Krista wáhd wán á ka càrèé, se mún maá o Krista mu bío dání yi lé Ìnén ì dòn. Lé bío á Ìnén lé yía á buera a Yeesu Krista bín-tente nòn mia, á mi tà le yi. ¹⁶Awa, á ì èntín wee yanka mia, mí sáberé á mi wé bè bío á Ìnén wee wé yi. ¹⁷Lé bún bío yi á ì ì tonka a Timótee na lé ì za na á ì wa làa sóobéé, wón na bò a Núhúso wáhd lè mí sóobéé. I ì tonka a ò o búee wíoka lééka mia làa bío á Ìnén ì béere buannáa Ìten o Yeesu Krista wáhd wán. Lé bún á ì mún wee káran lè 6a kerétšewa kuio há lùu búenbúen na á ì wee va dá yi.

¹⁸Ba búí mi tsháhd wáa búakáa wee bío le ì máa bíni máa káa lè mi cón, á 6a wee búaaní mítén. ¹⁹Èé ká a Núhúso tà mu, á hen làa cíinú ká ì bíni búee búéékí mia. Hón páahú so yi ká mu máa wé 6a núpua mu khòn-bíoní na 6a bíá á ì pá á mu ù kápa yi mí dòn, ká bío 6a dá wee wé á ì mún ñ mí. ²⁰Mu bon. Le Dónbeení béení bío yi kápa bíoní mí dòn yi, búéé. Ba núpua ko 6a mi le Dónbeení pánká wa wára yi. ²¹Mi wi á ì 6ua búini buennáa mi wán léé, táá ì wayii Ìten á buennáa, á mi zúr ká ì wa mia?

5

Mu koomu na wó 6a kerétšewa kuure yi

¹I pá á 6a le mu koomu na á bíá yi zú le Dónbeení yáá yí máa wé, á 6a búí wee wé minén tsháhd. Ba le o búí á wee fé mún nu fèé. ²A bún pá yí máa vá mia, á mi pá wee búaaní mítén lon? Yía wee wé bún bío so á ko ò o ja lén mi tsháhd. ³Ìnén wón hàrí bío á ì míá mi tsháhd mí cútee, ká ì hácírí dén wi làa mia. I ka le ì wi mi tsháhd á fánáa le cííí bánso bío yi ⁴wa Núhúso Yeesu yèni yi. Mí kúaa mún wán, á mi zúr le ì wi làa mia lè ì hácírí, á wa Núhúso Yeesu pánká mún wi làa mia. ⁵Mu zón, á mi lén bánso mi tsháhd ò o *Satáni yáa o sánia. Ká mu wó ká, á le Dónbeení á à kání a mánáká wa Núhúso buenlò páahú. ⁶Mítén búaaníló jùhú mia. Mí so yí zú ká le ja-fíni 6a dó mu dúmu yi cíinú kán á mu búenbúen lé le? ⁷A mí cén ceé mítén. Bún bè-kohó so síi na ka lòn ja-fíni á mi búe jùhú mi tsháhd. Ká mi wó bún, á mi ì wé 6a núpua na wee ce, á à kerí lòn dún-khanii na á ja-fíni mia yi. Mí yáá lé 6a núpua na wee ce vó, lé bío á ho *Paaki muini *Pioza á 6a 6ó wa bío yi, wón Pioza so lé o *Krista mí béere. ⁸Lé bún nòn á mi wáa yí le wa dí ho Paaki sánú lè mu bío na yí se lè mu súnsumámu na ka lòn ja-fíni. Ká mi wa dí ho lè mu cemú lè ho túiá poni na ka lòn búurú na á ja-fíni mia yi.

⁹I mónđen vúahú na á ì túara non mia á ì bíá le mi wé yí va dá bíá wee wé ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí sííwá. ¹⁰I yí bíá le mi wé yí va dá bíá yí zú le Dónbeení na wee dé mítén ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí sííwá yi, á sía wee vá mí nínzáwa bío yi, á wee juuaa, á wee há há wónna. Mu lá lé làa bún, se mi lá á lé ho ðímjásá yi. ¹¹Èé ká bío á ì wí á ì bío, lé bíá máhã le mí lé 6a kerétšewa, á 6a wee wé ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí sííwá, á sía wee vá mí nínzáwa bío yi, á wee há há wónna, á wee yáa mí nínzáwa yènnáa, ká 6a a ju khée, á lé 6a kónlowá, bán síi lé bíá á ì le mi wé yí va dá. Mí yáá yí ko á mi wé páaní dí làa ba. ¹²⁻¹³Ho ðímjásá na yí zú le Dónbeení á bío yí ciran mi. Le Dónbeení lé dío khlí cííí bán. Èé

* **4:9** Mu páahú ká há híia táró wi, ká kshúsa na ló le mí hín-táwá vaá dártina bíá 6a funnáa, á 6a se 6a níi bío búenbúen á bíni varáa mún kshú. Hàrí 6a zúkúsa na 6a wíikaa á 6a mún wee wé 6ua varáa lè mí yèn-vèeni. Ká 6a vaá ðón á 6a zámáa lé léé ðín, á 6a wé búee khlí yahó làa bío 6a sò. Ká mu búenbúen khlína vó, á 6a máhã búe bíá 6a wíikaa 6uan 6a zámáa yahó.

ká minén bèn ko mi wé fi mi kuure nùpua cítii. Bío ká lé bío túara le Dónbeení bióní vùahú yi: «Mi ja na ní-sümüí lén mi t̄ahú.»*

6

Ba kèrètewa na wee ve m̄n le cítii yi

¹ Bío lon lon ká minén ó o búí lè m̄n za kèrètē á há bióní wi páahú ò o máa va le Dónbeení nùpua c̄n à bán fáa há, ká a va bía yí zú le Dónbeení c̄n le bán wé mu lée webio? ² Mí so yí zú ká bía bío sá le Dónbeení yí lé bán k̄hii cítí ho ðm̄jása le? Ká lé minén k̄hii cítí ho ðm̄jása á se mi mún dà á cítí bío n̄hú mia. ³ Mí so yí zú ká lé warén á k̄hii cítí ho wáayi tonkarowá le? Ká mu wó ká se ho ðm̄jása bío á wa mún dà a cítí. ⁴ Lée webio n̄n ká há bióní wi mi páahú à mi lén va bía 6a kèrètewa kuure bío n̄hú mia c̄n na lé ho ðm̄jása à bán cítí mia? ⁵ Há n̄yio so yí máa dí mia le? Bè-zúr̄m̄n̄i 6ánsó so mia mi t̄ahú na dà á f̄e há bióní na wi bía lé 6a zawa páahú le? ⁶ Awa, bío á mi wé lén va bía yín̄r̄i 6a kèrètewa c̄n à bán fáa mi t̄iáwá so lée bío na ko làa wéro le?

⁷ Bío mi wee 6ua m̄n varáa le cítii yi b̄n yáa wee zéeni le mi bío yáara búenbúen. Ho wékheró so lá yí ko à ho wé kúu mia le? Mí so lá yí ko mi wé tà à 6a t̄e mi wán le? ⁸ Minén lé bía yáa wee wé khe lè m̄n zawa lè m̄n h̄n̄ni, á wee t̄e 6a wán. ⁹ Mi so yí zú k̄énk̄én le bía wee wé mu b̄e-kora á n̄n̄i máa k̄er̄ le Dónbeení b̄en̄i yi le? A mi cén yí k̄h̄a m̄ten. Lé 6a nùpua na wee dé m̄ten ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí sííwá yi, làa bía wee há há w̄nna, 6a bá-féwá lè 6a há-féwá, 6a báawa m̄n yi na wee da làa m̄n, ¹⁰ 6a k̄onlowá, làa bía sía wee vá mí n̄nzawa bío yi, làa bía wee ju khée, làa bía wee yáa mí n̄nzawa yènnáa, lè 6a n̄i-wanna, bán búenbúen n̄n̄i máa k̄er̄ le Dónbeení b̄en̄i yi. ¹¹ Bío á ï tò yi ká búenbúen lé b̄n 6a búí f̄u wee wé mí t̄ahú. É ká le Dónbeení wáa ceéra mia. Mi bío sá le yi. Mí wó 6a nùpua na t̄er̄enna le Dónbeení yahó. B̄n búenbúen wó wa N̄húso Yeesu *Krista p̄nká lè le Dónbeení Hácírí p̄nká yi.

Mi wé 6ua m̄ten sese

¹² Ba búí wi mi t̄ahú wee bío le mu bío búenbúen wéro n̄i n̄n̄ mi yi, á b̄n wáa bon. É ká mu bío búí wéro mahá yí máa na à mi va làa yahó. Inén dà a bío le mu bío búenbúen wéro n̄i n̄n̄ mi. É ká ì mahá máa día á mu bío mu búí máa yí p̄nká ì wán. ¹³ Mí mún wee bío le ho ðnló wó ho p̄iohó bío yi, á ho p̄iohó b̄en wó ho ðnló bío yi. É ká ho p̄iohó loo, ho ðnló loo á le Dónbeení k̄hii búe n̄hú. Mí cén yí hácírí, wa s̄anía yí wó ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí sííwá bío yi. Há bío sá a N̄húso yi, ó o N̄húso wee pa há bío. ¹⁴ Bío á le Dónbeení v̄eenánáa o N̄húso lé b̄n 6an síi ó o mún k̄hii v̄eenánáa wen lè mí p̄nká. ¹⁵ Mí so yí zú ká mí s̄anía lé o *Krista s̄anía bío búí le? O Krista s̄anía bío búí so ko à há páaní là a háa na wee ȳé m̄ten le? B̄ue dé. ¹⁶ T̄aa mi so yí zú ká a báa na páanía là a háa na wee ȳé m̄ten á lée dà-kéní làa wo le? Bío ká lé bío túara le Dónbeení bióní vùahú yi: «Ba mí n̄wá ju na á à wé s̄anía dà-kéní.»* ¹⁷ É lé b̄n ká yia b̄en páanía là a N̄húso á wón 6ánsó á à wé dà-kéní làa wo mí hácírí yi.

¹⁸ Mí k̄hii ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí sííwá wéro yi. Mu b̄e-kora na ó o nùpua dà a wé búenbúen á yí máa 6ónía s̄anía yi ká mu yín̄r̄i ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí sííwá. Yia wee dé m̄ten ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí sííwá wéro yi, á wee wé khe lè mí kúr̄i s̄anía. ¹⁹⁻²⁰ Mí so yí zú ká mí s̄anía lé le Dónbeení Hácírí zii le? Le Dónbeení n̄n̄ mí Hácírí mia à le k̄er̄ mia. Le Dónbeení yá mia ho yà-n̄n̄ hebúee yi. Mí wáa yí te m̄ten. A mi cén wáa dé ho c̄kúti le Dónbeení yi lè mí s̄anía.

7

Mu yaamu bío

¹ Há laa na ká wán, á bío mi t̄uakaa làa mi, lé b̄n á ï wáa à zéeni yara làa mia. Mí wee bío le mu se ò o báa yí páaní là a háa. ² É ká bío ho há-fénló lè ho bá-fénló boo há laa na ká wán, á Inén b̄en le ò o báa ko ò o wé páaní lè m̄n háa, ò o háa mún we páaní lè m̄n báa. ³ O báa yí ko ò o p̄l m̄n háa ká wón makóo wi o yi, ó o háa mún yí ko ò o p̄l m̄n báa ká wón makóo wi o yi. ⁴ O háa s̄anía bío yí sá a yi, lé 6an báa á há bío sá yi. O o báa s̄anía bío mún yí sá a yi, lé 6an háa á há bío sá yi. ⁵ O báa lè m̄n háa á yí ko 6a p̄l m̄n. Ká 6a h̄a yí máa páaní á mu ko mu wé 6io na 6a bía tò wán le mí ì k̄hii m̄n yi á à dá páahú búí, ká mí ì dé mí sóob̄e ho floró wéro yi. Ká ho páahú mu k̄hina, á 6a b̄n̄i wé páaní làa m̄n. Ká b̄n̄i yí wó á n̄n̄-sí 6a h̄a máa dáñ m̄ten máa 6ua yi bío ó o *Sat̄ani wee k̄h̄a lè 6a nùpua v̄in̄i dáñ yi. ⁶ Bío á ï bía n̄n̄ mia ká á yí máa zéeni le ì le mi wé mu konloon. É ká mí mahá mún dà wé è wé làa

* 5:12-13 Mi loí Lándá zéeni lo vùahú (Deutéronome) 17.7

* 6:16 Mi loí Bío n̄hú 6úen̄ni vùahú (Genèse) 2.24

bɔn. ⁷Inén wón lá wi á 6a nùpua 6úen6úen yí yaka lè ì bío síi. Èe ká le Dónbeení wee na mu bío wéró pànká wa ní-kéní kéní yí mún púná yí. O 6úí á à ya, ká a 6úí dà á a kɛnì máa ya.

⁸Bío ká lé bío á ì 6èn ñ bío ò na 6a mabáawa lè 6a maháawa yí: Mi wáa lá kará á yí yanka lè inén bío, se mu se. ⁹Èe ká mi yí dà mu, à mi yaka. O nùpue yan, á sdaani bío ó ò ò kɛnì á máa ya, ká a ɲon yí dà mí síi máa hí.

¹⁰Bía lé 6a kèrètɛwa na yan mún, bán á ì ì bío bío ká á à na yí. Hón ɲi-cúa so yínorí inén te há, lé o Nùhúso te mí ɲi-cúa. O háa á yí ko ò o pí mún báa díá ká a lén. ¹¹Ká a hía wá, ò o 6èn mún yí bíní vaa ya. Tàá ká a wi ò o bíní ya, ò o véenì há bioní lè mún báa, à 6a ya mún. Lé mu ó o báa mún yí ko ò o ɲa mún háa.

¹²Há ɲi-cúa na á ì 6èn ñ fɛɛ bío ká wán á à na bía ká yí, hán yínorí o Nùhúso te há, lé inén te ì ɲi-cúa. Ká a báa lá a háa yan mún, ó o báa hía wó a kèrètɛ, à bán háa na yínorí kèrètɛ á tà le mí ì kɛnì láa wo, á bán báa yí ko ò o ɲa a. ¹³Lé láa bɔn síi, ká a háa lá a báa yan mún, ó o háa hía wó a kèrètɛ, à bán báa na yínorí kèrètɛ á yí pá a, á bán háa yí ko ò o lén díá mún báa. ¹⁴I wee bío ká síi lé bío ó o báa na ðín yínorí o kèrètɛ á bío sá le Dónbeení yí bán háa na lé o kèrètɛ bío yí. Mu mún lée dà-kéní lá a háa na yínorí o kèrètɛ. Wón mún bío sá le Dónbeení yí bán báa na lé o kèrètɛ bío yí. Mu lá yí ka ká, á 6a zàwa bío máa sí le Dónbeení yí. Èe ká 6a bío sá le yí. ¹⁵Èe ká yía mahá yínorí o kèrètɛ hía wi ò o fáa mu yaamu à yía lé o kèrètɛ díá le o fáa. Ká mu wó ká, se yía lé o kèrètɛ wi míten. Le Dónbeení von mia à mi kɛnì mún wán láa hɛɛrà. ¹⁶Nún-sí, á minén háawa na lé 6a kèrètɛwa á le Dónbeení dà à ðín wán á à kánínáa mí bárani na yínorí 6a kèrètɛwa. Tàá minén báawa na lé 6a kèrètɛwa á le Dónbeení dà à ðín wán á à kánínáa mí hánani na yínorí 6a kèrètɛwa.

Mi díá míten láa bío mi fù karáa

¹⁷Ká bío á ì bía non mia ká níi ló, á bío ó o Nùhúso wó á mi ní-kéní kéní bío karáa á le Dónbeení vonnáa mia, lé bɔn à mi pá díá lè míten. Bɔn lé bío á ì wee kàrán lè 6a kèrètɛwa kuio há lua 6úen6úen yí. ¹⁸O 6úí lá *kúio á le Dónbeení vonnáa wo, à 6anso yí sá mu. Tàá yía le Dónbeení von ò o ðín yí kúio à wón mún yí kúii míten. ¹⁹Ho *kúiiro lè ho yí kúiiro bío ɲúhú mía. Bío bío ɲúhú wi lé á wé bè le Dónbeení bío na le bò heníá yí. ²⁰Mí ní-kéní kéní díá míten láa bío mi fù karáa á le Dónbeení vonnáa mia. ²¹Yía lá lée wobá-níi á le Dónbeení vonnáa wo, ò o yí yáa mí yilera bɔn bío yí. Èe ká bío á 6anso á à kɛrnáa míten níi khii non wo yí, ò o wáa bè bɔn bahó yí. ²²O wobá-níi na ó o Nùhúso von ò o bío sá a yí, wón wáa wi míten o páaníló lá a Nùhúso bío yí. Lé láa bɔn síi ó o nùpue na ó o *Krista von ká a wi míten wón 6èn lé o Krista wobá-níi. ²³Le Dónbeení yá mia ho yá-nòn hebútee yí, á mi wáa yí díá le 6a nùpua wé mia lè mí wobáani. ²⁴Wán zàwa lè wán hínni, bío mi fù karáa á le Dónbeení vonnáa mia lé bɔn à mi díá lè míten le Dónbeení yahó.

Bía ðín yí yan bío

²⁵Ká bía ðín yí yan huúu, bán bío na á ì bío 6a dání yí na le o Nùhúso bío na ó o bò heníá bɔn mía. Èe ká bío á ì lé o nùpue na á 6a dà a dé mí sía yí mu sáamu na le Dónbeení wó láa mi bío yí, á ì ì zéeníá. ²⁶Le lònbee na ho zuia ká bío yí á bío ká lé bío á ì wee leéka: Mu se á 6a díá míten láa bío 6a bío karáa. ²⁷Yía bò mu fúaaamu à wón wáa yí cá bío ò ò 6úe láa bú. Ká yía 6èn ðín yí bò mu, à wón wáa díá. ²⁸Ká yía mahá pá yan, se mu yínorí bè-kohó. O hínzoró na bán fúaalè wi ká a yan, se mu yínorí bè-kohó. Ká bía yanka bán wi le lònbee yí ho ðímíjǎ yí. A le dén lònbee so á ì yí wi à le yí 6arén.

²⁹Wán zàwa lè wán hínni, bío ká lé bío á ì wi à ì bío na mia. Ho páahú na ká á yí túee. A wáa lá bío ká ɲii wán, le bía yan á wé le 6a yí yan. ³⁰Le bía wee wá á wé le 6a yí máa wá. Le bía wee zámaka á wé le 6a yí máa zámaka. Le bía wee yá mu bío á yí dé mí sía bío 6a yá yí. ³¹A bía ho ðímíjǎ bío símu zon, á ho ðímíjǎ bío wé lòn bè-káamáa cón. Lé bío á ho ðímíjǎ láa bío mí mon láa ho á máa míá ká ho ò vé.

³²Mi lá wi míten, á yilera yí máa yáa, se ì wa mu. O báa na yí yan wón wee dé mí sòobéɛ o Nùhúso tonló yí. O wee cá ò o wé bío sí a Nùhúso yí. ³³Ká a báa na yan, wón 6èn yahó sá ho ðímíjǎ bío. O wee cá ò o wé bío sí mún háa yí. ³⁴O wáa wi lè há sáa ɲun. Lé bɔn mún lé o háa na yí yan tàá o hínzoró na bán fúaalè wi. Ba wee dé mí sòobéɛ o Nùhúso tonló yí. Ba wee cá à 6a bío 6úen6úen sí a Nùhúso yí. Ká yía yan wón yahó sá ho ðímíjǎ bío. O wee cá ò o wé bío sí mún báa yí. ³⁵I wee bío ká síi lé mí sèenii bío yí, ká ì yí máa kíká mia. Ká ì máhà wi à bío ko lè ho wéró bɔn lé bío á mi wé, à na míten 6úen6úen o Nùhúso tonló yí á yí títika.

³⁶Ká a yàronza 6úí wee leéka le ká mí yí yan mún fúaalè se mi wó khon láa wo, ká a zú le mí yí dá mí síi máa hí huúu, ò o wee leéka le mí ko à mí ya mún, se bɔn yínorí bè-kohó. A 6a ya mún. ³⁷Èe ká a yàronza 6úí mahá lon mu míten le mí máa ya mún fúaalè, á zú le mí dá à hí mí síi, ká mu ló arén míten yí binbiri, ò o 6úí yí kíká na wo yí, se o wó se. ³⁸Bío wi bɔn

lé bío ká: O yàronza na fó mín fūaalé á yan á wó se. Εε ká yía le mí máa ya, wón èn bío sá sūaani.

³⁹O hāa là a báa na mu yaamu cēéra á yí dà máa fáa mín yi ká yínóí o báa húrun. Ká bán báa húrun, se o wi mítén, á dà á ya a báa na ó o sli vá yi. Ká a báa mu mǎhá ko ò o wé o kèrètíe. ⁴⁰Εε ká a mǎhá kará yí yan, se o bío á à wíoka à wé se. Bún lé bío á ínén wee leéka. A í mún zú le le Dónbeení Hácírí wi làa mi.

8

Le muiní taa bío

¹Hā làa na ká wún, á wa èn ñ loñ ho tūaró na sá 6a bùaa na yan lè le muiní taa bío. Mi wee bío le wa búenbúen lé 6a bè-zúrlowá, bún bon. Bún bío zúrló so lé bío wee na ò o núpue búaanínaa mítén. Εε ká le waminí dén wee wé á wa sladéro va lè ho yahó. ²Yia wee leéka le mí lé o bè-zúrló wón bánso ñín yí zú mu làa bío ó ko ó zúrnáa mu. ³Εε ká yía wa le Dónbeení wón le Dónbeení zú le le o bío sá mí yi.

⁴Awa! Ba bùaa na 6a yan lè le muiní há wónna wán taa làró dǎní yi, á bío ká lé bío á í bío: Wa búenbúen zú le mu bíowa na 6a núpua wee lá lòn dofiina ho ñmǎjá yí á bío púhǎ mía. Warén zú le le Dónbeení léé dà-kéní mí dòn. ⁵Hā pánká-beera na yí máa mí, á 6a núpua búí wee ve làa dofiina táá júnása, á boo. Hári ká hǎn pánká-beera so wi ho wáayi lè ho tá wán, ⁶se warén bán zú le le Dónbeení léé dà-kéní mí dòn. Dén lé ño lé wa Maá na léra mu bío búenbúen. Lé lerén mún léra wén á wa bío sí le yi. Wa mún zú le le Núhúso léé ní-kéní mí dòn. Wón lé o Yeesu *Krista, yía ñon á mu bío búenbúen wiráa. Lé orén mún ñon á wa á yíráa le mukǎní binbirí.

⁷Warén zú le mu bíowa na 6a núpua wee lá lòn dofiina bío púhǎ mía. Εε ká 6a kèrètíewa búenbúen mǎhá ñín yí yú bún bío zúrló so. Ba búí na sòobáa dó mí sía há wónna háló yi á hári lòn zuia ká 6a wee là le muiní taa, á kerí le 6a níni pá wi há wónna háló yi. A bío 6a lé 6a núpua na pánkáwá mía le Dónbeení bío dǎní yi, ká 6a wee là há taa mu, á 6a leéka le mí wó khon. ⁸Mu yínóí ñínló lé hǎa wee wé á wa bío wé sí le Dónbeení yi. Wa dú ho loo, á bío búí máa bè wa bío wán. Wa mún yí dú ho loo, á bío búí máa fá wa bío jii. ⁹Minén bán zú le mi dà ho ñínló búenbúen wé è dí. Εε ká mi mǎhá le mi yiwa. Nún-sí, á yía pánká tá mía le Dónbeení bío dǎní yi á dà a va a ví bío minén wee wé bío yi. ¹⁰Ká yía pánká mía le Dónbeení bío dǎní yi á mǎn únén na zú mu bío á ù kará há wónna zii á wee là le muiní taa, ó o so mún máa yí há làró sí-hebúee le? ¹¹Bún ká yía pánká mía le Dónbeení bío dǎní yi, wón na ó o Krista húrun bío yi, á hǎa ví únén bío zúrló bío yi. ¹²Hen ká mi wee wé khe lè mún záwa lè mún hǎnni na pánkáwá mía le Dónbeení bío dǎní yi ká síi, se lé o Krista mí bæere á mi wee wé kheráa. ¹³Lé bún ñon, ká í bè-ñinii búí dà á vǎini wán za táá wán hǎnló, á í máa bíni máa là taa huúu, bèra a na á 6a hǎa yí ví ínén bío yi.

9

Bío ó o Poole bía mí tonkaa tonló dǎní yi

¹Inén so yínóí núpue na wi íten le? I so yínóí o Yeesu tonkaro búí le? Inén í bæere á mǎn wa Núhúso Yeesu. Minén so yínóí ho cúnú na ló 1 tonló na á í sá a Núhúso bío yi le? ²Ba búí dà a pí á máa zúri le ínén mún lé o Yeesu tonkaro. Ká minén bán zú le í lé orén. Lé bío mi páaníló là a Núhúso á wee zéeni le 1 lé orén tonkaro bío bon.

³Bío ká lé bío á í wee bío na bía wee yáa í yèni yi á búeraa 6a púhǎ. ⁴Wa so lá yí ko làa bè-ñinii táá bè-ñunii bío wa wee sá a *Krista tonló bío yi le? ⁵Warén lé wa ní-kéní kéní so lá yí ko à wa ya a hǎa na lé o kèrètíe ò o wé bè làa wén wa tonló mu sáro yi, làa bío ó o Núhúso bán záwa, là a Piere là a Yeesu tonkarowá na ká wee wéráa mu le? ⁶Táá ínén là a Baanabaasi wa dòn lé wén so ko wa we sá à bè yi yíráa wa jii ñínló le? ⁷Dási nii na á à lén mí nii yi á à wéráa mu dásímu wón mía. A núpue na á à fá le vǎndé ká a máa wé è dí le bía wón mía. O o ñon-pa na yí máa ju 6a náwa na ó o wee pa yoomu wón mún mía.

⁸Bío á í wee bío ká yínóí 6a núpua bío na 6a wee wé mí dòn á í mǎn mu yi. Le Dónbeení lándá na ó o *Moyiize túara yi á mu pá ka ká. ⁹Bío ká lé bío túara ho lándá mu yi: «O náa na 6a wee sáráa ho ñínló làró páahǎ á 6a yí ko 6a hè lè ho ñínló làró.»* Bío le Dónbeení bía ká síi so wee zéeni le lé 6a náwa bío here le yi le? ¹⁰Mu so yínóí warén bío yi á le bíaráa ká síi le? Ká weréε. Mu lé warén bío yi á le bíoní mu túararáa. Yía 6a lá ó o wee va ko ò o dé mí síi bío ó o khíi yí bío yi. Yía 6a lá ó o wee vúaa ho ñínló ko ò o dé mí síi bío o ò yí bío yi. ¹¹Le Dónbeení bín-tente na wa zéenia làa mía á ka lòn bío na wa dù. Ká mí lá wee na mi níi bío wén, se mu léé bío na so po wén le? ¹²Ká mí wee na mu 6a búí yi, á warén so yí ko làa bú yí po bán le? Εε ká warén bán yí wi á wa bío le mi ko à mi wé na mi níi bío wén. Wa yí wi à bío

* 9:9 Mi loñ Lándá zéeni lo vtaht (Deutéronome) 25.4

6úí cǐnù á bǔmaka á *Krista bín-tente bueró. Lé bǔn bío yí á wa díaráa á mu bío búenbúen wee kúu wɛn. ¹³ Mi so yí zǔ le bíá wee sá ho tonló le *Dónbeení zǐ-beení yí á bè-dínii wee lé bío 6a nǔpua wee wé lè mu hámu yí bǐn le? A bíá wee fútaa 6a búaa le muini yɛɛní bán mún wee yí bío sá 6a yí. ¹⁴ Lé làa bǔn síi ó o Nǔhúso mún bóráa mu henía le yía wee bue le Dónbeení bín-tente á jǐi dǐnló wé è lé ho tonló mu yí.

¹⁵ Bío á í lá wi làa mía, á bío ko làa mi, á í yí le mi na hǎrǐ dɛɛ mií. A bío á í wee túa ká síi, mún yí máa zéení le í le mi wé mu na mií. Bǔn yí ká í yáá lá húrun se mu staaaní. Dén sí-weɛ so na wi mií á nǔpue yí dá máa hè yí. ¹⁶ Í yí ko á í khóoni íten le Dónbeení bín-tente bueró bío yí. Mu yáa léé bío na á í ko á í wé konloon. Ká í le í máa bue le bín-tente mu, á wán dɛɛ suaa mi. ¹⁷ Mu lá lé ínen íten dó íten ho tonló mu yí, se í lá le 6a wé sáání mií. ɛɛ ká ho lé dɛɛ na á í ko á í sá konloon, á í máa pí ho sáró. ¹⁸ Ká í sáání lé le sí-weɛ na í wee yí le bín-tente na á í wee bue làa káamáa bío yí ká í yí máa fé bío ko làa mi.

¹⁹ Mu bon, ínén léé nǔpue na wi íten, á yínarǐ wobá-níi. ɛɛ ká í máhá wó íten le 6a nǔpua búenbúen wobá-níi, bèra a na á í yíráa 6a boomuso á 6a tá a Krista bío. ²⁰ Hen ká í wi làa bíá lé 6a *zúífúwa, á í wé íten làa zúífú, bèra a na á í yí bán á 6a tá a Krista bío. O Mɔyíize lándá á ínén mía yí. ɛɛ ká í wi làa bíá wi ho yí, á í 6ua íten le 6a bío síi, ká í jǔn mía ho lándá mu yí, bèra a na á í yí bán á 6a tá a Krista bío. ²¹ Ká í mún wi làa bíá yí zǔ dɛɛ o Mɔyíize lándá bío dání yí, á í 6ua íten le 6a bío síi bèra a na á í yí bán á 6a tá a Krista bío. Bǔn yí máa zéení le le Dónbeení lándá bío yí ciran mi. I wee bè o Krista lándá yí. ²² Hen ká í wi làa bíá pánkává mía le Dónbeení bío dání yí, á í mún wé lòn nǔpue na pánká mía, bèra a na á í yí bán á 6a tá a Krista bío. Lé làa bǔn á í wee wé á zoráa 6a nǔpua le mí síwá tǎhú á yíráa 6a ní-dòndáa 6úí á kání konloon. ²³ Bǔn búenbúen á í wee wé bèra a na á í wee wé bío na le Dónbeení bín-tente á bènben, á ínén níi mún kerǐ mu bè-tentewá na le bín-tente mu wee zéení yí.

²⁴ Mí zǔ le bíá wee lùwǐ khǐka mún búenbúen ó o ní-kéní na khǐna bíá ká lé yía 6a wee wé na mu bío yí. Minén mún hení mi lò làa bíá wee lùwǐ khǐka mún bío síi bèra a na á mí yí mu bío. ²⁵ Bíá wee wé há penkaa jǐnkaa búenbúen á wee wé mání mí sánia le lònbee á càráa mu bío. Ká mu bío mu máhá dà wee yáa. Ká warén bán wee mání wa sánia le le lònbee á càráa mu bío na yí dá máa yáa. ²⁶ Lé bǔn non á ínén yí máa wé lòn nǔpue na wee lùwǐ concon. I mún yí máa wé lòn nǔpue na wee núaa concon. ²⁷ I wee kǐká íten yí làa sòobɛɛ á wee mání í sánia le le lònbee bèra a na ká í khǐi buera le Dónbeení bín-tente wó á le Dónbeení yí pí mí día.

10

Mi día há wǎnna háló

¹ Wán záwa le wán fhnni, í wi á mi bǐní leéka mi yiwa bío yánkaa wó wán páahú na á wán 6úaawa bó a *Mɔyíize yí. Le dǔndúure yánkaa pon 6a búenbúen yí. A 6a búenbúen mún káa ho muhú yí. ² Ba búenbúen ka le 6a yú ho *bátɛɛmù le dǔndúure le ho muhú yí, á 6a lá a Mɔyíize wé dà-kéní. ³ Ba búenbúen dú ho dǐnló dà-kéní na ló le Dónbeení cǔn. ⁴ A 6a búenbúen mún jǔn mu jǔmu dà-kéní na ló le Dónbeení cǔn. Bǔn jǔmu so ló ho ɛɛhó na le Dónbeení non 6a yí. Ho ɛɛhó mu lé o *Krista na bó làa ba.† ⁵ ɛɛ ká 6a boomuso máhá pá bío yí wó sína le Dónbeení yí, á 6a húrun ho tá hení yí.

⁶ Bǔn bíowa so búenbúen léé bío na wee zéení wɛn, á wa sía yí vá mu bío na yí se yí, làa bío á 6arén wóráa mu. ⁷ Mí yí dé mí sía há wǎnna yí làa bío á 6arén 6úí wóráa bío síi. Mu túara le Dónbeení bíonǐ vǎahú yí ká síi: «Mu nǐpomu léé kará á 6a dú á jǔn, á 6a hǐnon wee wé há káakó-wará.»‡ ⁸ Mí yí wa dé waten ho há-fénló le ho bá-fénló le mí síwá yí làa bío 6arén 6úí wóráa mu bío síi, á 6a nǔpua muaaseé 6ónǐ làa muaaseé tǐn á húrunnáa le wizon-kéní.§ ⁹ Mí yí wa khúaa o Krista jǐi yí làa bío á 6arén 6úí wóráa mu á 6a háwá háaraára 6a 6ó. ¹⁰ Mí yí bío le le Dónbeení yí wó yí se làa mía, làa bío á 6arén 6úí wóráa mu, á le Dónbeení wáayi tonkaro 6ueé 6óráa 6a.

¹¹ Bǔn bíowa so búenbúen wó, á zéenínaa wɛn. Mu túara le Dónbeení bíonǐ vǎahú yí á fèn jǐnáa warén na wi ho dǐmǐnáa véro pǎnna yí zen wán. ¹² Lé bǔn non ká yía wee leéka le mí pánká wi le Dónbeení bío yí, á 6ánsó pa miten bío, ò o hǐa yí lé lùwá. ¹³ Ho sǔnló na wee yí mia á mún wee yí 6a nǔpua na ká. Le Dónbeení na bíá mu bío á le máa yèrémá mí jǐi, á máa díá á ho sǔnló máa yí mia máa dá mí pánká wán. Ho sǔnló páahú á le Dónbeení á á wé á mí ì zǔn le ho ò khǐí. Lé bǔn ñ na ká mí ì dání mi yiwa á á jǐi ho bío yí.

¹⁴ Wán bǔnlowá na á í wa làa sòobɛɛ, bǔn bíowa so búenbúen bío yí á mí pa miten há wǎnna háló yí. ¹⁵ I wee bío ká síi làa mía lé bío á ínén cǔn á mí ka lòn nǔpua na yíto tǔn.

* **10:1** Mí lorǐ Léró vǎahú (Exode) 13.21-22; 14.22-29 † **10:4** Mí lorǐ Léró vǎahú (Exode) 16.4-35; Mí ló vǎahú (Nombres) 20.8-11 ‡ **10:7** Mí lorǐ Léró vǎahú (Exode) 32.6 § **10:8** Mí lorǐ Mí ló vǎahú (Nombres) 25.1-9

Minén mi beere wáa loñ bío á ì bía ká mu bon, tàá mu yí bon. ¹⁶ Hen ká wa lá ho báraká déró juunúí dèe guan á wa dó le Dónbeení báraká á wa juun láa de, á mu so máa páaní wén lá a Krista cáni le? A ho búurú na wa wee cèeka ká wa wee lá ho, á ho so máa páaní wén lá a Krista sánia le? ¹⁷ A bío ho búurú lé ho dà-kéní, á wa lè wa booró mí cúee, ká wa lé há sánia dà-kéní ho búurú mu na wa wee sanká bío yi.

¹⁸ Mi loñ o *Isirayele nípomu lon, bía wee lá 6a bùaa na 6a fútaana le muini yeení na bío sá le Dónbeení yí wán bán búenbúen páania lè le Dónbeení. ¹⁹ Bún so wee zéeni le o yia na 6a fá ho wáahú wán, lè ho wáahú mí beere á bío juhú wi le? Búeé. ²⁰ I wi á ì bío le 6a bùaa na 6a yan lè le muini há wónna wán lé há pánká sümáa bānsowá na á núpue yí dà máa mí á mu wó non yi, ká mu yí non Dónbeení yi. A bío á Inén máhá yí wí á minén lé há pánká-sümáa bānsowá mu á páaní bío búi yi. ²¹ O Nuhúso juunúí dèe á mí yí dà máa juúnaa á máa bini máa khii ju lè há pánká-sümáa bānsowá juunúí dèe. Mí mún yí dà máa dí o Nuhúso dñlò á máa bini máa vaá dí há pánká sümáa bānsowá dñlò. ²² Tàá wa wí á wa wé ò o Nuhúso sii cí wén wa wára bío yi le? Wa so wee leéka le wa pánká wi po a Nuhúso mu le?

Mi le mi bè-wénia á dé ho cùkú le Dónbeení yi

²³ Ba búi wi mí fahú á wee bío le mu bío búenbúen dà wee wé. Mu bon. Ee ká bío búenbúen yínón bío na se. Bío búenbúen dà wee wé, èe ká mu búenbúen yí máa wé á 6a kèrètíewa kuure va lè mí yahó. ²⁴ Mí ni-kéní kéní yí ko á mí leéka mí kùrú bío mí dön. Mí mún ko á mí leéka bío mí ì wé ká mu ù séeni mìn zàwa na ká. ²⁵ Mu bío búenbúen na wee yéé ho yáwá yí á mí dà á yá á á dí, ká mí yí lúnkaa mí yilera á dñn túa miten yí le mu ló wén, ²⁶ lé bío á bío ká lé bío túara: «Ho tá láa bío wi ho yi búenbúen á bío sá a Nuhúso yi.»* ²⁷ Hen ká yia yínón o kèrètíe á von mia lè ho dñlò mí zii, ká mí tà van, á bío 6a á na mia búenbúen á mí dí, ká mí yí lúnkaa mí yilera á túa miten yí láa hen na mu ló yi. ²⁸⁻²⁹ Ká á búi máhá bía le há taa na ká lé 6a bùaa na 6a yan lè le muini taa, á mí yí lá há. Hári ká minén yilera yí lúnkaa mu bío yi, á mí pá yí lá há yia bía mu non mia bío yi, á lúnkaráa wón yilera.

Bío á Inén wee wé ká ì poní séra, á so lá ko á mu lúnka a búi yilera le? ³⁰ Ho dñlò na á ì dó le Dónbeení báraká á ì dú, á 6a á yáa ì yèni bío yi léee webio? I so yí dó le Dónbeení báraká yí dúraa ho le?

³¹ Lé bún non ká mí wé wee dí, ká mí wee ju, tàá ká mí wé wee wé bío léee bío, á mí wé mu, á dérää ho cùkú le Dónbeení yi. ³² Bía wee vñíni 6a *zúífúwa, tàá bía yínón zúífúwa, tàá mìn zàwa lè mìn hínni kèrètíewa na ká, á minén yí dé miten yi. ³³ Lé ká sii á ì wí á ì wérää. I wí á ì bío búenbúen wé sí bía ká yi. I yí máa cá ì kùrú bío. Bío á ì ì wé á 6a cèrèe á á kánínáa lé bún á ì wee hánbá yi.

11

¹ Bío á ì wee wé á mí wé bè yi, láa bío á Inén wee bèraa bío ó o Krista wó yi.

Bío mí ko mí búa lè miten ho kúeemínwánlò yi

² I yáa 6èntn wee tēni mia, mí fobúa, lé bío á bío á ì wó non mia á mí wee leéka bío fēee, á wa kèrètíewa káránlò na á ì yú á káránna láa mia á mí mún wee bè yi. ³ Ee ká ì máhá pá wí á mí zúri bío ká yara: O baa juhúso lé o *Krista, ó o háa juhúso lé o baa, ó o Krista juhúso lé le Dónbeení. ⁴ Awa. Ká a baa búi wee fio, tàá o wee fēe le Dónbeení jì-cúa ò o pon mí juhú yí, se o wee zuañ o Krista na lé o juhú yi. ⁵ Ká a háa búi 6èn wee fio tàá o wee fēe le Dónbeení jì-cúa lé 6a núpua ò o yí pon mí juhú yi se o wee zuañ o baa na lé o juhú yi, se o ka lòn háa na juhú léera.* ⁶ Ká a háa búi yí máa pe mí juhú yi se o wáa dà a khè ho. Mu búenbúen lé dà-kéní. Ká ho juhú khèró tàá ho léeró á lé há nnyio o háa csn, ò o wáa wé pe ho yi. ⁷ O baa yí ko ò o pe mí juhú yi, lé bío ó o bonmín lè le Dónbeení, le Dónbeení cùkú wee mí a yi. Ee ká a háa ko ò o pe mí juhú yi, lé bío ó o baa cùkú wee mí a yi. ⁸ Ho léee túiá, le Dónbeení lera a háa bío búi á yí wó lá a baa. O baa bío búi lé bío le lera á wó lá a háa. ⁹ O baa yí lera a háa bío yi. O háa lé yia lera a baa bío yi. ¹⁰ Lé bún non le Dónbeení wáayi tonkarowá bío yi, ó o háa na wee fio tàá o wee fēe le Dónbeení jì-cúa á ko ò o pe mí juhú yi á zéenináa ho pánká na o yú bío. ¹¹ Ee ká wa páanílo lá a Nuhúso bío yi, ó o háa yí dà máa kerí ká a baa ní ló, ó o baa mún yí dà máa kerí ká a háa ní ló. ¹² Mu bon, o háa ló a baa yi, ó o baa 6èn wee te o háa yi, ká 6a mí núwá juun máhá lé le Dónbeení lera 6a.

¹³ Minén mí beere wáa loñ mu sese. Mu so léee bío na se ò o háa hén mí juhú yi díá ká a wee fio le? ¹⁴ Ba núpua zú le ká a baa juun-vání á túeeka, se mu lé há nnyio o wán. ¹⁵ Ee ká a háa csn á le juun-vání na túeeka so yínón cùkú bío le? O háa juun-vání le Dónbeení non wo

* 10:26 Mi loñ Lení vñahú (Psaumes) 24.1

* 11:5 Mu páahú, ká a háa léera mí juhú se o dó há nnyio miten yi.

yi, à le wé le nín-kéni na pon o òhùhù yi. ¹⁶ Ká a 6úí wi ò o pá b́nì wáani bío á ì bíá, à 6ánsò zúí le lé b́nì á warén lè 6a kèrètíewa kuio 6úen6úen wee wé.

O Nùhúso d́nló d́ntí yi

¹⁷ Bío á mu lé le zéeni tíiáwá á wa wi yi, á bío 6úí wi b́nì á ì yí dà máa khòoní mia bío yi. Mu lé bío á mi kúeemínwánlò yí máa wé á mi va lè ho yahó. Ho yáa wee lén mia lè mi m̀on. ¹⁸ Bío á ì ì cì wán lé bío ká: 1)já à 6a le ká mi san san kúaa mín wán, à mi wé c̀uúí mín. Mu ka lè mu bon. ¹⁹ Mu bon, ho sankamínlò ko ho wé mí t́ahù, à bíá lè 6a kèrètíewa binbirí bío dàí zúrínáa. ²⁰ Lé b́nì te bío ká mi kúaa mín wán, á 6a yí dà máa bío le lé o Nùhúso d́nló á mi wee dí. ²¹ Mu bon, mi nì-kéni kéní d́nló na mi wee 6ua 6uennáa lè hía mi wee wé bánbá dí. B́nì lé bío wee na à 6a 6úí le híni 6úe, ká 6a 6úí òun sù wee khée. ²² Mi zíní so mia á mi máa wé è dí ká mi ì òun yi le? Táá lé 6a kèrètíewa kuure á mi wi mi zúan yi, à dé há ǹyio bíá khon yi le? Lée webio á mi yáa wáa le ì bío na mia? Mi wi á ì pá dé mí fo6úa le? Éé ká 6úeé. 1)6ántín yí dà máa dé mí fo6úa mu bío yi.

²³ Awa, ho káránlò na ló a Nùhúso c̀ón na á ìnén yú á 6èn yèrémáa ǹon mia lé hía ká: Ho t́nàahù na 6a à dé o Nùhúso Yeesu á à na, ó o lá ho búuru, ²⁴ á dó le Dónbeení b́aráká ò o c̀eékaa ho ò o bíá: «Hía lé 1) sánia na á ì ǹon mi bío yi. Mi wé wé mu, à leékaráa 1) bío.» ²⁵ Lé làa b́nì bío síi, ká 6a dú wó, ó o 6èn lá le òunúú d́é na ho *d́ivén wi yi ò o bíá: «Bíó ká lé le páaníí finle na le Dónbeení b̀ò lè 1) c̀ani. Páahù lée páahù ká mi wé wee òun mu, à mi wé mu à leékaráa 1) bío.» ²⁶ Awa, á páahù lée páahù na mi wé lá ho búuru mu, á òun mu bío mu, se lé o Nùhúso húmú á mi wee zéeni bío. Mi wé wé mu, fúaa ká a khíi b́nía 6uara.

²⁷ Lé b́nì ǹon ká ǹpue lée ǹpue wé lá a Nùhúso búuru mu, á òun o bío mu làa bío mu yí koráa, se 6ánsò wó khon, lé bío ó o zúanina a Nùhúso sánia là a c̀ani yi. ²⁸ Ǹpue na wé le mí ì là ho búuru mu, á à òun mu bío mu, à 6ánsò cén loí miten sese à bè yi wéráa mu. ²⁹ Mu bon. Yia wee là ho búuru mu, á wee òun mu bío mu ò o yí máa k̀nbi o Nùhúso sánia, se 6ánsò wee síiní mí òhùhù. ³⁰ Lé b́nì te mu á mi t́ahù á 6a c̀erèè lé 6a vánvárowá, 6a c̀erèè pánkáwá mia, á 6a 6úí húrún. ³¹ Ká wa lá wee fèn loí waten sese, se le Dónbeení lá máa wé è c̀ití wén. ³² Éé ká a Nùhúso máhá wee c̀ití wén, à bé wén, bèra a na à wa òuná khíi yí páaní yí sí lè ho d́imjása.

³³ Awa, wán záwa lè wán hínni, mi wé kúaa mín wán o Nùhúso d́nló bío yi, à mi yí dí mín òuná yi, mi wé pa mín. ³⁴ Ká yia le híni wé dà, à 6ánsò dí mí zíi à bè yi 6uennáa, bèra a na ká mi wé kúaa mín wán, à le Dónbeení síi yí c̀í mia. Bío ká na mi tuúkaa bío, b́nì á ì ì díá ká 1) khíi 6uara mi c̀ón, á ì 6ueé zéeni b́nì yara làa mia.

12

Le Dónbeení Hácírí bè-hánia

¹ Wán záwa lè wán hínni, há làa na ká wán, á le Dónbeení Hácírí bè-wénii na wa wee mí lé bío á ì bío d́ntí yi. 1) wí à mi zúí mu yara. ² Mi zú le páahù na mi d́n̄n yí zú le Dónbeení, ká mi díá miten á há wónna na yí dà máa bío á yú ho pánká mi wán. ³ Lé b́nì te mu, á ì wí à ì zéeni mu làa mia à mi zúí le o ǹpue na wee bío lè le Dónbeení Hácírí pánká, wón yí dà máa d́ankání Yeesu. A ǹpue mún yí dà máa bío le Yeesu lé o Nùhúso ká le Dónbeení Hácírí yí dó mu 6ánsò òun yi.

⁴ Mu bíowa wéró pánká na le Dónbeení Hácírí wee na á síiwá boo, ká lé le Hácírí dà-kéni máhá wee na mu. ⁵ O Nùhúso tonlò á òuná boo, ká lé o Nùhúso nì-kéni á wa wee sá na yi. ⁶ Mu bè-wénia á òuná boo, ká lé le Dónbeení dà-kéni lé dío wee na mu 6úen6úen wéró pánká 6a ǹpua 6úen6úen yi.

⁷ Le Dónbeení Hácírí wee zéeni miten wa nì-kéni kéní yi lè mí bè-wénia à séenináa wa 6úen6úen. ⁸ Le Dónbeení Hácírí wee wé ò o 6úí wé bío mu bè-zúrímíní b́oní. O 6úí wón le Hácírí mu wee wé ò o wé bío mu bío zúríló b́oní. ⁹ O 6úí wón le Hácírí mu wee wé á le síidéró na 6án síi mia à keí wo yi, ká a 6úí wón lé 6a vánvárowá wééró pánká á le Hácírí dà-kéni mu wee na a yi. ¹⁰ Le Dónbeení Hácírí wee na mu yéréké bíowa wéró pánká o 6úí yi. O 6úí lé le Dónbeení òun-cúa f́eró pánká ó o wee yi. Ká a 6úí wón 6èn lé le Dónbeení Hácírí lè há hácín-kora hueeka lénlò mín yi 6án pánká á ǹon wo yi. O 6úí le Dónbeení Hácírí mu wee wé ò o wé bío há b́oní na a ǹpue yí zú, ká a 6úí le Hácírí mu 6èn wee wé ò o wé òuná b́oní mu à t́ání na 6a ǹpua yi. ¹¹ Lé le Dónbeení Hácírí dà-kéni mu á wee wé b́nì 6úen6úen. Lé lerén wee na mu bío wéró pánká wa nì-kéni kéní yi mín òuná yi làa bío á le síi vá yi.

O Krista sánia

¹² Wa zú le há sánia lée dà-kéni, ká bío c̀eékaa mín yi wó há lé bío á boo. Éé ká b́nì máhá yí hò bío mu páania lé há sánia dà-kéni. Wa páanílò là a *Krista bío mún ka ká síi. ¹³ Wa 6úen6úen zífira le Hácírí dà-kéni yí á wóráa há sánia dà-kéni. Wa wé *zúífúwa loo, à wa yí

wé zúifùwa loo, à wa wé wobá-níi, táá nùpua na wi mítén, se lé le Hácírí dà-kéni mu á wa búenbúen yú.

¹⁴O nùpue sánia yínán bío dà-kéni mí dòn á wó làa há, mu boo. ¹⁵Ká le zeñ lá bía le bío mínén yínán le níi, á mí wáa yínán há sánia bío búii, se bún pá máa hè bío le can há sánia mu yi. ¹⁶Ká ho jikáahú lá le bío mínén yínán le yère, á mí wáa yínán há sánia bío búii, se bún pá máa hè bío ho can há sánia mu yi. ¹⁷O nùpue sánia lá lé le yère mí dòn, á há lá wé è jí mu bío kaka? Ká há lá lé ho jikáahú mí dòn, á há lá wé è tá mu bío súii kaka? ¹⁸Mu bon, mu bíowa dà-kéni kéni na lé o nùpue sánia á le Dónbeení cékéaa mín yi làa bío le síi vá yi. ¹⁹Mu lá léé bío dà-kéni mí dòn, se há yínán sánia. ²⁰Bío wee cékéaa mín yi wé há sánia bún lé bío boo, ká há sánia hñ léé dà-kéni. ²¹Lé bún nán á le yère yí dà máa bío máa na le níi yí le mí màkóo mía le yi, á ho jùhú yí dà máa bío le há zení le mí màkóo mía há yi. ²²Hári há sánia bíowa na ka le há jùhú mía sese wa cón á wa màkóo yáá pá wi yi. ²³Hía bío cùkú mía wa cón lé hía wa wee pa bío. A hía bío bíoró nìyio wi, hñ lé hía á wa yáá wiokaa wee pa bío. ²⁴Hía cùkú mí màkóo mía bún yi. Ká le Dónbeení wiokaa o nùpue sánia bíowa á hía cùkú mía ò o wé dé ho cùkú yi. ²⁵Le Dónbeení wó mu ká síi bèra a na á mu bíowa na cékéaa mín yi wó há sánia á cùinà yí kerí yi, ká há lé mí dà-kéni kéni wé leéka mín bío. ²⁶Ká há sánia bío búii yú le lònbee, á bío ká léé le yi làa bú. Ká há sánia bío búii yú ho cùkú, á bío ká léé le sí-wee yi làa bú.

²⁷Minén mún ka lòn sánia dà-kéni na bío sá a *Krista yi, á mi le mi ní-kéni kéni lé há sánia mu bío búii. ²⁸Lé làa bún síi á ba kerétéwa kuure yi, á le Dónbeení nin-yáni wó ba búii lá a Yeesu tonkarowá. Bía sá lé le *Dónbeení jì-cúa fèrowá, mu tñ níi lé bía wee kàrán le Dónbeení bío le 6a nùpua. Bía ká lé bía yú ho pánká à wéráa mu yéréké bíowa, làa bía wee wéé 6a vánvárowá, làa bía wee séení 6a nùpua, làa bía dà wee dí 6a kerétéwa yahó, làa bía wee bío há bíoní na á nùpue yí zú. ²⁹Ba búenbúen so lé o Yeesu tonkarowá le? Ba búenbúen so wee fèe le Dónbeení jì-cúa le? Ba búenbúen so wee kàrán le Dónbeení bío le 6a nùpua le? Mu so lé 6a búenbúen á dà mu yéréké bíowa wee wé le? ³⁰Táá lé 6a búenbúen so wee wéé 6a vánvárowá le? A lé 6a búenbúen so wee bío há bíoní na á nùpue yí zú le? A lé 6a búenbúen so wee táni há le? Búéé. ³¹Bío le Dónbeení nán wéró pánká wén, á bío jùhú wi po bío ká lé bún á mi wé cá le mí sía búenbúen. Bún bío yi, á ì zéeni wshú búii na se po bío ká làa mía.

13

Le waminí bío

¹Ká í lá dà wee bío há síi-viò bíoní, le le Dónbeení wáyí tonkarowá bíoní, ká í yí wa 6a nùpua, se í ka lòn bírinbóóní na 6a wee búá, táá hñ-dèe búii na 6a wee vúaa. ²Ká í lá dà wee fèe le Dónbeení jì-cúa á na 6a nùpua yí, á zú le Dónbeení bío na sá yi, le mu bío na ká búenbúen, hári ká í lá dó í síi le Dónbeení yí á dà wee hóóní há búaa mí lara yi, ká í yí wa 6a nùpua, se í bío jùhú mía. ³Hári ká í lá wee lá í níi bío á sanká na 6a ní-khenia yi, á dà wee khòn bío á ì tà le lònbee yi bía ká bío yí* ká í yí wa 6a nùpua, á ì pá máa yí dèe búii mu yi.

⁴Yia wa 6a nùpua wón wee wé dani mí síi hí. O wee wé mu tentemu le 6a nùpua. O yí máa dí yandee. O yí máa khòn. O yí máa dé mítén. ⁵O yí máa wé nìyi-wará. O yí máa bàrá mí bío bía ká bío yahó. O síi yí máa cí fufù. Ba wó khon làa wo ó o máa 6ua mu mí yi. ⁶Yia wa 6a nùpua á síi máa wé wa mu bío na yí téréna bío yi, o síi wee wé wa ho túiá poni bío yi. ⁷Yia wa 6a nùpua á mu bío búenbúen wee wé kúu yi. Mu bío búenbúen yi, o wee tà le Dónbeení bío, á dé mí síi le yi. O wee hí mí síi mu bío búenbúen yi.

⁸Le waminí léé dèe na máa vé máa mí. Le Dónbeení jì-cúa fèrowá bío á khií vé. Há bíoní na a nùpue yí zú á bíoró jii khií bàrá. Mu bío zúrló á khií vé. ⁹Mu bon. Wa bío zúrló á jii yí sú, á le Dónbeení jì-cúa na wa wee fèe á jii mún yí máa sí. ¹⁰Èe ká mu bío na jii sú páahú khií dñn, bún ká bío jii yí sú á à vé. ¹¹Mi loñ, bío á ì fù lé o háyónza, á ì bíoní, le í yilera, làa bío á ì zú le mu bío yara, bún búenbúen á mu háyónmu wi yi. Ká bío á ì ylo yòò tñ, á ì lo mu háyónmu yi. ¹²Há làa na ká wán, á bío wa wee mi ka súiyóon. Èe ká ho páahú mu khií dñn wa wé è mí mu bío búenbúen wéréwéré. Há làa na ká wán á ì Dónbeení zúrló jii dñn yí sú. Èe ká ho páahú mu khií dñn, á ì zúrló làa de jii ì sí, làa bío lerén mí beere zúnáa mí. ¹³Bíowa bío tñ wi bún á máa vé hùuu máa mí. Bún lé le waminí, le le slidéro le Dónbeení yí làa bío wa pan bío le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé. Ká mu mí bío tñ tñahú á le waminí lé dío po bío ká.

14

Le Dónbeení Hácírí bè-hanii búii bío

* 13:3 «á í tà le lònbee yi bía ká bío yi» Le Dónbeení bíoní vñn-kía búii yi, á bío ká lé bío bía: «á non Ìten 6a cína.»

¹ Awa, á mi wáa bè le waminí wōhū na á ï zéenia láa mia, á mu biowa wéro pánká na le Dónbeení Hácírí wee na á mi wé cá lè mi sía búenbúen, s̀̀nkú le Dónbeení jì-cúa f̀̀eró. ² Yia wee bío há bióní na á nùpue yí zú, wón yí máa bío lè 6a nùpua, o wee bío lè le Dónbeení. Nùpue yí máa jí bío ó o wee bío. Le Dónbeení Hácírí pánká wee wé ò o bío há bióní na á nùpue yí dà máa zúrí. ³ Ká yia wee f̀̀e le Dónbeení jì-cúa, wón wee bío lè 6a nùpua. O wee wé á 6a kèrèt̀̀ewa sídéro le Dónbeení yí va lè mí yahó, o wee hení 6a sía, á híí há. ⁴ Yia wee bío há bióní na á nùpue yí zú, wón wee wé ò orén mí dòn sídéro le Dónbeení yí va lè mí yahó. Ká yia wee f̀̀e le Dónbeení jì-cúa wee wé á 6a kèrèt̀̀ewa kuure sídéro va lè mí yahó. ⁵ I wee fan á mi búenbúen wé bío há bióní na á nùpue yí zú. Ee ká mi máhà wee f̀̀e le Dónbeení jì-cúa á mu ò wé sí míl á á porí bún. Yia wee f̀̀e le Dónbeení jì-cúa wón bío cúnú wí po yia wee bío há bióní na á nùpue yí zú, se o búí bèn wee dán bíni táni há bióní mu á 6a kèrèt̀̀ewa kuure sídéro le Dónbeení yí va láa yahó.

⁶ Wán zàwa lè wán hínni, ká ì wáa lá 6ueé bíá há bióní na á nùpue yí zú á nòn mia mí dòn, á ï keriló mí c̀̀n cúnú lá á wé ho yén? I yí dà máa séení mia ká mu yínorí bío búí na le Dónbeení zéenia láa mi, táa mu bío zúríló á ï zéenia láa mia, táa le Dónbeení jì-cúa á ï f̀̀era nòn mia, táa kàránlò búí á ï nòn mia. ⁷ Mi lorí há sí-6úania, ho cáahū táa ho coohū, ká há búaró yí b̀̀o bío wán á 6a á zúrí bío há wee bío kaka? ⁸ Lé o yén á à d̀̀n d̀̀n á à lá há hía sía ká a yí ná bío le t̀̀n6úaní bíá wéréwéré? ⁹ Minén mún bío ka ká síi. Hen ká mi wee bío há bióní na á nùpue yí zú, á nùpue na dà á táni há á mía, á 6a á wé kaka á jínáa bío mi wee bío? Há á kerí lòn bín-conconwá. ¹⁰ Ho d̀̀míj ná yí á há síiwá boo, ká há búenbúen wí lè mín bióní á síi na bán bióní kúará míá hón mía. ¹¹ Ká yia wee bío láa mi á ï hía yí máa jí bióní, bún ká ì ka lòn ní-háni o c̀̀n, ó orén mún ñ kerí lòn ní-háni ínén c̀̀n. ¹² Minén mún bío ka ká síi. Bío mi wé cá mu biowa na le Dónbeení Hácírí wee na wéró pánká lè mi sía búenbúen, á mí cén bánbá á mi cá bío wee wé á 6a kèrèt̀̀ewa kuure sídéro le Dónbeení yí va lè mí yahó.

¹³ Awa, yia wee bío há bióní na á nùpue yí zú ko ò o fio le Dónbeení yí ò o wé dán há táni á 6a nùpua jí. ¹⁴ Hen ká ì wee fio lè há bióní na á nùpue yí zú, á ï hácírí dén á à kerí ho floró wán, ká ì yí máa le ì yí á wéráa ho. ¹⁵ Awa, á lé mu yén á ï ì wé? I ì fio lè há bióní na á nùpue yí zú lè ì hácírí, ká ì mún pá à le ì yí á à fio lè le bióní na 6a nùpua zú à 6a jí. I ì sío há lení lè há bióní na á nùpue yí zú lè ì hácírí, ká ì mún pá à le ì yí á à sío lè le bióní na 6a nùpua zú à 6a nùpua jí. ¹⁶ Ká wa yí máa wé láa bún, ká yia wee wé ho b́́aráká déro floró lè há bióní na á nùpue yí zú lè mí hácírí á bíá ká á à wé kaka á t́́aráa ho «*Aminá» ho floró mu vaa véení. ¹⁷ H́́arí á ù b́́aráká déro floró mu wé se kaka, á bíá yí ná ho máa yí cúnú ho yí.

¹⁸ I wee dé le Dónbeení b́́aráká, lé bío há bióní na á nùpue yí zú, á ínén wee bío po mi búenbúen. ¹⁹ Ee ká 6a kèrèt̀̀ewa kúaa mín wán, á há bióní bío hónú na á ï ì bío láa ba lè le bióní na 6a zú á ï ì bío á à kàrán láa ba, á ì wa á po há bióní muaaseé píurú na á ï ì bío láa ba na á nùpue yí zú.

²⁰ Wán zàwa lè wán hínni, mi yí wé lòn háyúwá mi yilera yí. Mu bè-kora dání yí bún mi wé lòn háyúwá. Ká mi máhà wé leeka mi yiwa lòn yèn-t́́ina sa. ²¹ Bío ká lé bío túara le Dónbeení bióní v́́uahú yí:

«ï ì d̀̀n há síi-viò nùpua wán

á à bíoráa lè ì nípomu lè há bióní na 6a yí máa jí.

H́́arí ká ì wó bún,

á ì nípomu pá máa jí ì c̀̀n.»*

²² Lé bún á há bióní na á nùpue yí zú h́́n bíoró wee zéeni láa bíá yínorí 6a kèrèt̀̀ewa le 6a níi mía 6a kèrèt̀̀ewa bío yí. Bún bè-zéeníni so yahó yí sá 6a kèrèt̀̀ewa. Ká le Dónbeení jì-cúa h́́n f̀̀eró bèn wee zéeni lè 6a kèrèt̀̀ewa le le Dónbeení wí láa ba. Bún yahó yí sá bíá yínorí 6a kèrèt̀̀ewa. ²³ Mí lorí. Ká 6a kèrèt̀̀ewa kuure nùpua búenbúen lá kúaa mín wán síi, á 6a búenbúen wee bío há bióní na á nùpue yí zú, ó o búí na d̀̀n yí zú 6a kèrèt̀̀ewa bío yara, táa o búí na yínorí o kèrèt̀̀e 6ueé d́́n, á 6a so máa bío le mi wee khée le? ²⁴ Ee ká 6a búenbúen wee f̀̀e le Dónbeení jì-cúa, ó o búí na yínorí o kèrèt̀̀e, táa o búí na d̀̀n yí zú 6a kèrèt̀̀ewa bío yara 6ueé d́́n, á 6a so máa le mí yiwa, á máa zúrí le mí wó khon bío 6a wee jí bío yí le? ²⁵ Bío wí 6a yiwa na á nùpue yí zú, á bío ò zúrí. Hón páahú so yí, ká 6a máhà líí búrá á à 6úaaní le Dónbeení ká 6a á bío: «Túá á 6a bióní, le Dónbeení b̀̀nt́́n wí láa mia.»

Ba kèrèt̀̀ewa kueemínwánlò bío

²⁶ Wán zàwa lè wán hínni, á bío wáa ko mu wé le mu yén? Hen ká mi wé kúaa mín wán, ká yia yú lení ò o sío le, ká yia yú bío o ò kàrán láa bíá ká, ò o kàrán 6a. Ká yia le Dónbeení zéenia láa bío búí ò o zéeni mu, ká yia yú há bióní na á nùpue yí zú bíoró pánká, ò o bío há, ká yia bèn yí há t́́áníló pánká, ò o táni há. Bún búenbúen á à dán ñ séení 6a kèrèt̀̀ewa kuure á 6a sídéro le Dónbeení yí wioka f́́ará d̀̀n. ²⁷ Ká 6a búí wí mi t́́ahú á wee bío há bióní na á

* 14:21 Mí lorí Ezayii v́́uahú 28.11

nùpue yí zū, á bǔn ko láa nùpua nùwā ñun, tàá nùwā tǐn á wé mu. Ká yíá wé bía mí bǐo, á yíá so òn bǐo mí bǐo, ò o búí mún wé tǎní bǐo 6a ñi-kéní kéní wee bǐo. ²⁸ Ká yíá á à tǎní mu mǐa, á 6ánsò ko ó o wé tété, ò o bǐo le le Dónbeení mǐ yí.

²⁹ Ká mu lé 6a búí wee fεε le Dónbeení ñi-cúa, á bán nùwā ñun tàá nùwā tǐn á ko 6a wé bǐo ká bía ká wee vā mí yiwa bǐo há ñi-cúa mu wi à 6a 6ua lé mítén wán. ³⁰ Ká le Dónbeení zéenia bǐo búí là á búí mǐ fǐahǔ, á yíá lá wee bǐo ko ò o wé tété ká á díá le bǐoní na wón 6ánsò yí. ³¹ Ká mu wee wé ká, á mí búenbúen dà wé è fεε le Dónbeení ñi-cúa, yíá wé bía mí bǐo, á yíá á à bǐo mí bǐo, bèra á na à mí búenbúen yí ho káránlò, à mún yí le sí-hebúee. ³² Yíá wee fεε le Dónbeení ñi-cúa ko ò o zǔn mítén ò o yí wé mu concon. ³³ Le Dónbeení yí wa bǐo na lúnkaa. Bǐo wee wé ho héerá bǔn lé bǐo le Dónbeení wa. Bǔn lé bǐo mu wee wéráa bía bǐo sá le Dónbeení yí kuio búenbúen yí.

³⁴ Ká 6a kèrètíewa wé kúaa mín wán, á 6a háawa ko 6a wé tété. Níi yí òn 6a yí à 6a bǐo. Ba ko 6a wé líini mítén láa bǐo 6a *zúífúewa lándá bíaráa mu. ³⁵ Ká 6a wí à 6a zǔn bǐo búí yara, á 6a túa bǔn lé mí báraní mí zǔn yí. Mu yí se ò o háa bǐo 6a kèrètíewa kúeemwánlò yí.

³⁶ Mí wee leéka le le Dónbeení bǐn-tente so ló mínén cǎn le? Tàá mu so lé mínén mí dòn á le bǐo sá yí le? ³⁷ Hen ká á búí wee leéka le mí lé le *Dónbeení ñi-cúa fεero, tàá 6ánsò wee leéka le mí yí le Dónbeení bǐo wéró pánká, á 6ánsò zǔn mu le bǐo á í túara òn mǐa ká lé o Núhúso bǐo na ó o bò heníá. ³⁸ Ká yíá yí tà mu, á le Dónbeení máa tà wón bǐo.

³⁹ Wán zàwa lé wán hínni, á bǐo mí wáa ko mí cà lé mí sía búenbúen lé le Dónbeení ñi-cúa fεero, á bía wee bǐo há bǐoní na á nùpue yí zū à mí mún yí hè. ⁴⁰ Bǐo here, lé à mu búenbúen wé láa bǐo mu koráa, á mu yí lúnka.

15

O Krista vèeró bǐo

¹ Wán zàwa lé wán hínni, le Dónbeení bǐn-tente na á í buera òn mǐa, lé dén á í bǐnía wee leéka bǐo láa mǐa. Lé lerén á mí tà bǐo á bò yí le mí sòobεε. ² Lerén lé dío á à kǎnǐ mǐa ká mí wee 6ua le sese láa bǐo á í bueraráa le òn mǐa. Ká bǔn mǐa se mí tà le bǐo con.

³ Ho káránlò na bǐo ñúhǔ wí po hía ká, híá ínén í beere yú á òn mǐa le hía ká: O *Krista húrun wa bè-kora bǐo yí láa bǐo mu túararáa le Dónbeení bǐoní vǐahǔ yí. ⁴ Ba nùna a, á mu wizooní tǐn zòñ, ó o vèera láa bǐo mu túararáa le Dónbeení bǐoní vǐahǔ yí. ⁵ O zéenia mítén là á Piere, bǔn mǎn ó o mǎhǎ zéenia mítén lé mí tonkarowá pírú ñun. ⁶ Bǔn mǎn á wán zàwa lé wán hínni na po kǐhǎ-hònú ó o zéenia lé mítén láa cùekúee. Ba cèrεε pá yí wí lua hári lòn zuia. Ba nùwā yen búí lé bía húrun 6a fǐahǔ. ⁷ Bǔn mǎn ó o zéenia mítén là á Zaaki, á mǎhǎ zéeníanáa mítén lé mí tonkarowá búenbúen. ⁸ Bǐo ó o zéenia mítén lé 6a búenbúen wó, ó o mún zéenia mítén lé ínén na ka lòn za na teró cù wán. ⁹ Mu bon, í lé 6a tonkarowá búenbúen mǎn dí. Ba yáa yí ko 6a ve mí láa tonkaro, lé bǐo á bía bǐo sá le Dónbeení yí á í beéra lò. ¹⁰ Bǐo á í karáa ho zuia, lé le Dónbeení sǎamu pánká yí. A le sǎamu na le wó láa mí á yí tò, búee. Í sǎ ho tonlò á lò bon po 6a tonkarowá na ká búenbúen. Eε ká mu yínón ínén lé í pánká á wó mu. Lé le Dónbeení sǎamu le bǐo òn á í dǎrina wóráa mu. ¹¹ Lé bǔn bǐo yí, á mu wé ínén loo, tàá 6arén loo, se dío ká lé le bǐoní na wa wee bue, á lé lerén mí tà bǐo.

Ba ñi-hía vèeró bǐo

¹² Ká mu lé o *Krista vèeró bǐo á wa wee bue, á lée webio òn á mí fǐahǔ á 6a búí wee bíoráa le 6a ñi-hía máa vèe? ¹³ Ká 6a ñi-hía máa vèe bǐo bon, se o Krista mún yí vèera. ¹⁴ Ká á Krista yí vèera, se bǐo wa wee bue ñúhǔ mǐa, á bǐo mí tà yí mún mǐa. ¹⁵ A bè bǔn wán, á se wa lé 6a sabín-fúaalowa, lé bǐo wa bía kénkén le le Dónbeení vèenia o Krista léra 6a ñi-hía fǐahǔ. Ká mu bon ká 6a ñi-hía máa vèe, se bǐo á wa le le Dónbeení vèenia o Krista mún yí bon. ¹⁶ Ká 6a ñi-hía yí dà máa vèe, se o Krista mún yí vèera. ¹⁷ Eε ká á Krista yí vèera, se bǐo mí tà yí ñúhǔ mǐa, á mí bè-kora pá ñà mí ñúná yí. ¹⁸ Mu yáa po bǔn, mu wee zéeni le bía tà á Krista bǐo á húrunnáa á bǐo yáara búenbúen. ¹⁹ Ká mu lé le mukǎnǐ na wa wí yí há láa na ká wán mí dòn bǐo yí á wa dóráa wa sía o Krista yí, se wa miiná po 6a nùpua na ká búenbúen miiná.

²⁰ Eε ká á Krista 6èntǐn vèera bǐo bon. Bǐo á mu bè-yáa wee zéeni le ho dínlò á à bè è wé se, lé bǔn bán síi ó o Krista vèeró bǐo mún wee zéeni le 6a ñi-hía à vèe. ²¹ O nùpue ñi-kéní lé yíá òn á 6a nùpua wee híráa, lé bǔn 6án síi ó o nùpue ñi-kéní lé yíá mún òn á 6a ñi-hía wee vèeráa. ²² Bǐo 6a nùpua búenbúen wee hí lé bǐo 6a léee síi dà-kéní là á Adáama, lé bǔn á 6a búenbúen mún ñ vèe, 6a páanílò là á Krista bǐo yí. ²³ Ká ho vèeró mu mǎhǎ á wé láa bǐo mu sǎnǎa mín. O Krista lé yíá dú 6a búenbúen yahó lòn bè-yáa. Bǔn mǎn ó o buenlò páahǔ á bía bǐo sá á yí mǎhǎ á vèe. ²⁴ Hón páahǔ so yí ká mu bǐo búenbúen ñúhǔ á à búe. O Krista á à búe há pánká sǔmáa 6ánsowá lé mí síiwá búenbúen na yí máa mí ñúná ká á bǐnǐ ñ na le béeni o Maá Dónbeení yí. ²⁵ Mu bon, o Krista 6ueé lá le béeni fúaa bǐo ó o búráa mí zúkúisa

mí tá á bò mí zeñ wán.* ²⁶ O zúkúso na o ò yáa ho món lé mu húmú. ²⁷ Mu bon, mu túara le Dónbeení bióní vùahú yi le le Dónbeení dó mu bio búenbúen o tá.† Ká lé le Dónbeení dó mu bio búenbúen o tá, se mu wee zéeni le le Dónbeení na dó mu dén níi ló. ²⁸ Ká a Krista khii wi mu bio búenbúen ñùhú wán, ó orén na lé o Za á 6èn ò dé miten le Dónbeení tá. Bún ká le Dónbeení na lá dó mu bio búenbúen o tá, á à wé mu bio búenbúen béε.

²⁹ Ká 6a ñi-hía yí máa vèe, á lée webio á bia wee bátízé miten 6a bio yi á wee cá? Léee webio ñon 6a wee wéráa mu? ³⁰ A warén 6èn léee webio ñon á wa wee zàanínáa wa mukáni láa wizooní. ³¹ Wizonle léee wizonle ká í wee sánsá mu húmú. Wán zàwa lè wán hínni, í wee bio bún lé bio á bio wa Núhúso Yeesu Krista wee wé mi òhúhú á í sli wan bio yi. ³² Ho Efezeze yi, á í lò bon 6a nùpua níi yi lè í san láa zín-búaa. Ká mu lé ho òhúhú bio mí dòn bio yi á í wóráa mu se lé ho cùnú yén á í yú? Ká 6a ñi-hía yí máa vèe, se le bióní na ká bio bon: «Mí wé wa dí ká wa a ñu, lé bio wa yíró húrún se mu wó.»‡ ³³ Mí yí khá miten: «Lé o nùpue na téréna ò o wee bè là a bè-kora wéro á hía wé là a bio síi.» ³⁴ A mí cén tíni mi yío, á mí khí mu bè-kora wéro yi. Ba búii wi mi òhúhú á yí zú le Dónbeení. I wee bio ká síi á há ñiyio dí mia.

Wa sánia yèremálo bio

³⁵ Eε ká 6a búii pá wee túa le 6a ñi-hía vèeró á à wé kaka síi. Ba sánia á à kerí kaka 6a vèeró páahú? ³⁶ Mí 6èntín lé 6a bónbúwá. Mí loí, hen ká a búii dù déε búii béere, ká le yí sùna, á yí ló bio le lá karáa wán, á le so ò dàni lé á yóò dá le? ³⁷ Mu bio na há yóò ló yínón bún mi dù, mu 6án béere lé dío á mí dù. Mu dá á wé weéni táá bè-dínií búii. ³⁸ Bio á le bio hía wéráa, bún sá le Dónbeení yi. Mu bè-dínií búenbúen bio na mu wee lé á sáráa síi yínón dà-kéni. ³⁹ A bia yío wi lua búenbúen sánia yínón dà-kéni. Ba nùpua, 6a sáron búaa, 6a ñinzàwa lè 6a cezáwa búenbúen sánia wi ká há búenbúen máhá wi mín ñúná yi. ⁴⁰ Ho wáayi biowa semu wi mí dòn láa bia yío wi lua na wi ho tá yi semu. ⁴¹ Le wii semu wi mí dòn, ho piihú semu wi mí dòn, á há mànáayio semu wi mí dòn. A há mànáayio mu lè mí dà-kéni kéní semu pá wi mín ñúná yi.

⁴² Lé bún lé 6a ñi-hía vèeró bio léee dà-kéni. Hen ká 6a sánia hía líi dó ho tá yi láa bio le béere wee díráa bio síi, á há soo. Ká há hía vèera, á há síi yèremá á máa bíni hí. ⁴³ Há sánia na 6a nùuna, á cùkú mia, há yí dà bio búii máa wé. Ká há hía vèera á há cùkú wé á pánká kerí. ⁴⁴ Há sánia na wee nùu, hón bio sá ho òhúhú na ká yi. Ká há khii vèera, á há a yèremá á bio ò síi ho wáayi yi. Bio há sánia na bio sá ho òhúhú yi wiráa, lé bún 6án síi á há sánia na bio sá ho wáayi yi mín wiráa.

⁴⁵ Mu so yí túara le Dónbeení bióní vùahú yi ká síi le? «O Adáma na lé o yahón nùpue, á le Dónbeení wó ó o yío wi lua.»§ Ká a *Krista na lé o mónén Adáma wón lé ho wáayi nùpue na wee na le mukáni. ⁴⁶ Bio dú ho yahó yínón há sánia na bio sá ho wáayi, há sánia na bio sá ho òhúhú yi lé hía dú ho yahó. Ho wáayi sánia hón wi láa món. ⁴⁷ O yahón nùpue na má lè le tíni wón bio sá ho tá yi. Ká a «ñun níi nùpue» bio sá ho wáayi. ⁴⁸ Bia bio sá ho tá yi ka láa yia má lè le tíni bio síi. Ká bia bio sá ho wáayi yi, bán 6èn ka láa yia bio sá ho wáayi bio síi. ⁴⁹ Bio wa láráa ho tá yi nùpue síi, lé bún wa mún khii láráa ho wáayi nùpue síi.*

⁵⁰ Wán zàwa lè wán hínni, bio á í wi á í zéeni láa mia, lé á mí zún le wa yí dà máa kerí hen na le Dónbeení wee dí mí béeni yi le wa sánia na bio sá ho òhúhú yi. Mu biowa na dá wee yáa níi yí dà máa kerí bio yí dà máa yáa yi. ⁵¹ Mí ñi bio ká. Í í zéeni bio búii na le Dónbeení lá sá yi láa mia: Mu yínón wa búenbúen lé bia á hí. Ká 6a ñi-hía láa bia yío wi lua lé warén búenbúen síi á à yèremá. ⁵² Mu ù wé fùafúa, lè le yère kèbúenlò bio síi, ho páahú na le búaaní sá á à ñi yi le mónén wizonle zon. Ká le búaaní mu sá ña, á 6a ñi-hía á à vèe, á sánia á yèremá, á wáa máa bíni máa hí hùúu. Ká warén na yío wi lua, á sánia á yèremá. ⁵³ Mu bon, há sánia na wee hí á soo, á ko há yèremá à wé hía yí dà máa hí máa soo. ⁵⁴ Ká há sánia na wee hí á soo á khii yèremá á wó hía yí dà máa hí máa soo, bún ká bio túara le Dónbeení bióní vùahú yi ká máhá wáa ñii í sí:

«Húmú, ù fùuhú fá á mu wóráa.†

⁵⁵ Húmú, ù pánká wi wen?

Húmú, ù híni na ù wee táaráa wi wen?‡»

⁵⁶ Mu húmú híni na mu wee táaráa lé mu bè-kohó. A bio 6èn wee na à mu bè-kohó yíráa ho pánká wa wán lé o *Moyiye lándá. ⁵⁷ Eε ká wa wee dé le Dónbeení báráká, lerén na wó á wa dàrnáa mu húmú wa Núhúso Yeesu Krista pánká yi.

* 15:25 Mí loí Lení vùahú (Psaumes) 110.1 † 15:27 Mí loí Lení vùahú (Psaumes) 8.6 ‡ 15:32 Mí loí Ezayii vùahú 22.13 § 15:45 Mí loí Bio ñùhú búenbúen vùahú (Genése) 2.7 * 15:49 Le Dónbeení bióní vón-ká búii yí á bio ká le bio túara: Lé bún á mí mún wa láráa ho wáayi nùpue síi. † 15:54 Mí loí Ezayii vùahú 24.8 ‡ 15:55 Mí loí Ozeé vùahú 13.14

⁵⁸ Wàn zàwa lè wàn hínni na á ì wa làa sòobéε, bñn lé bño non á mi fàrá òn, á yí díá le 6a dèké mia. Mi ca mi kuio o Nùhũso tonlò sáró yí. Lé bño mi wáa zú le le lònbee na mi wee lá a Nùhũso bño yí á yínòr káamáa.

16

Le wári na cñn non ho Zeruzaleemu kèrètłewa yi

¹ Mi wáa le wa khii zo le wári na wee cá à séenínáa bña bño sá le Dónbeení yi na wi ho Zeruzaleemu yi túiáwá yi. I bña bño le wári cáló mu bño ko mu wéráa á non ho Kalasii kèrètłewa kuure yi vó. Minén mún wé làa bñn bño síi. ² Há dimaasiwa búenbúen à mi ní-kéní kéní wári na mi sá yú búí á mi bára mí dòn làa bño mi dáráa mu. Bèra a na à mi wáa yí pa í búenlò mí cñn à bño le mí ì cánáa wári. ³ I khii búee dñn mi cñn, á 6a nùpua na á minén mi bεεre hueekaa lé bán á ì ì fé mi hamu bño á à túa há vanna à bè wán á à na yi, á 6a à 6ua à varáa ho Zeruzaleemu. ⁴ Ká ìnén í bεεre pá ko à ì 6ua mu varáa, á 6a à bè làa mi.

Bño ó o Poole wi ò o wé

⁵ I wi à ì búen mi cñn, ká í máhá à káa ho Maseduana kñhũ yi á à 6uennáa. ⁶ Nún-sí á ì búee cáaka làa mia cúa-yen, nún-sí á le tēni páahũ búenbúen á ì yáá à wé mi cñn. Bñn ká mi wáa à yí mi á à séení á ì vaá dánáa hen na á ì bò ò va yi. ⁷ Mu bon, í yí wi à ì búee mi mia làa miló ká síi ká í khíí. I wi à ì búee cáaka làa mia ká a Nùhũso tà mu. ⁸ Bño ká wán, á ì ì kēni ho Efεze lóhó yí á ho *Pántekoote á à yí mi bñn. ⁹ Lé bño á ton-beení sáró jii héra díá non mii bñn, á bña wi 6a hē ho sáró mún boo.

¹⁰ Ká a Timotee búee dñn mia, à mi sáberé à mi wíoka a 6ua, lé bño ó o wee sá a Nùhũso tonlò lé ìnén bño. ¹¹ O búí yí zuañ wo yi. Ká a khii bñnia wà à búen í cñn, à mi séení a ò o búee dá làa hēerá. I pan wo, orén lè wàn zàwa na bò làa wo.

¹² Ká mu lé wàn za Apoloosi, wón á ì henía síi á à yí cúa-yen le o bè lè wàn zàwa na bñnia wà à búen mi cñn à 6uennáa, ká a síi bēntñn yí tà le vεeni mu bño bño ká wán. I zú mu le páahũ na ò o yí le níi yi, o ò búen.

O Poole bioní véeni

¹³ Mi tñní mi yío, mi fàrá dñn mi sídéró le Dónbeení yi. Mi zéení le mí lé 6a nùpua na sía hereka, á pánkává wi. ¹⁴ Mi bē-wénia búenbúen á mi wé wé lè le waminí.

¹⁵ Wàn zàwa lè wàn hínni, le í pá bñní hení bño dà-kéní bño na mia. Mi zú a Sitefanaasi lè mún zii nùpua. Mi zú le ho Akayii kñhũ búenbúen yi, á 6arén lé bña nún-yáni tà a Nùhũso bño. Mi mún zú le 6a dēenia bánbáa wee séení bña bño sá le Dónbeení yi. ¹⁶ Awa, bán nùpua so síi, làa bña làa ba léera ho tonlò yi, á mi wé tà díá le 6a dí mi yahó. ¹⁷ Bño á wàn zàwa Sitefanaasi là a Akayikuusi, là a Fəotunatuusi á búee búεkío mi á 6ēntñn lée bño na wan í síi làa sòobéε. Lé bño á bño mi yí dà máa wé máa na mii bño mi khèra làa mi bño yi, lé bñn á 6arén wó mi lahó yi. ¹⁸ Ba 6ēntñn híina í síi làa bño 6a wee wéráa mu làa mia pōnna cèrèε yi. Ba nùpua mu síi á mi wé kōnbi.

Le tēnti

¹⁹ Ba kèrètłewa kuio na wi ho Azii kñhũ yi á wee tēní mia. O Akilaasi là a Pirisiye lè 6a kèrètłewa na wee búee kúee mún wán 6a cñn, á wee tēní mia wa Nùhũso yèni yi. ²⁰ Wàn zàwa búenbúen wee tēní mia. Minén mún tēníka mún yi sese.

²¹ Lónbio lé ìnén Poole lè í nún-bia á wee túa le tēníí na mia.

²² Ká a búí yí wa a Nùhũso mi tñahũ, à mi lén wo mi tñahũ. «Maranataa», le wa Nùhũso búen.

²³ Le wa Nùhũso Yeesu *Krista sáamu á kerí làa mia. ²⁴ I 6ēntñn wa mia lè í síi búenbúen wa páaníló là a Yeesu Krista bño yi. *Amiina!

Ho jun nii vūahū na ó o Poole túara non ho Korēnte kèrètíewa kuure yi

Vūahū túaró jūhū

O Poole lé yía wíokaa túara ho vūahū na kà non ho Korēnte kèrètíewa kuure yi. Sání ó o túa ho, à bñn 6a búí 6a tñahū lá pá a Poole mu bío le o yínórí o Yeesu *Krista tonkaro.

Ká a Poole mǎhǎ túara 6a yi, á zéenia mí bío yahó láa ba. O le mí wa 6a búenbúen, á wi á 6a bñní wé sí.

O nín-yání zéenia bío ó o lò bonnáa, láa bío le Dónbeení séeníanáa wo (1.1-11). Hǎ bín-záwa na wi orén láa ba páahū ó o bíá dání yi, á zéenia le lé o Yeesu non le jii mí yi á mí jii 6a zeñ wán. O Poole vūahū búí yi ó o zá láa ba, ée ká ho vūahū na ká yi ó o le mí síi wan láa sóobéé bío 6a tà yèrémáa mi yilera le mí wára bío yi (1.12-7.16).

O Poole le ho Korēnte kèrètíewa wé hén mí níní á wéráa mu hámu séení ho Zeruzaléemu kèrètíewa na lé 6a nǎ-khenia (8-9).

Ho vūahū mu líi véení, ó o Poole zá láa bío le o yínórí le Dónbeení tonkaro, á zéenia le 6a bío yi bon (10-13).

Le tēenti

¹ Mu lé Inén Poole na le Dónbeení le mí síi bío á wó lá a Yeesu Krista tonkaro, le wán za Timotee á wee tēení 6a kèrètíewa kuure na wi ho Korēnte lóhó yi ho Akayii kǎhū yi. Wa mún wee tēení bío sá le Dónbeení yi na wi ho kǎhū mu búenbúen yi ² Le wán Maá Dónbeení le wa Núhúso Yeesu Krista wé mu sáamu láa mia, á na ho héerá mia.

O Poole wee dé le Dónbeení báraká

³ Le le khóníi á bío sí wa Núhúso Yeesu *Krista bán Maá yi. Wón na lé o maá na zú le mǎkǎrí, á wee hení wa sía fēe. ⁴ O wee hení wa sía le lónbee na wee yí wen búenbúen yi, bèra a na á warén 6en dán ðn bñn wán á henínáa bío lò wee be sía, á 6a yi le sí-hebúee na warén wa bæere yú le Dónbeení cón. ⁵ Mu bon, láa bío síi á le lónbee wee yírǎa wen dà khíí o Krista bío yi, le láa bñn síi á le sí-hebúee na wa wee yí le Dónbeení cón o Krista pánká yi á wa wee yí puuní. ⁶ Hen ká wa lò wee be, se lée bèra a na á mí yi le sí-hebúee, á mún kání. Ée ká wa yú le sí-hebúee, se lée bèra a na á mínén mún yi le á bè yi dán lǎráa le lónbee dà-kéní kéní na warén wee lá. ⁷ Mi siadéro le Dónbeení yi á wa láa yi binbirí. Bío mi páanía le lónbee yi láa wen, á wa 6en mún zú le mí mún páanía le sí-hebúee na wa yú yi láa wen. ⁸ Mu bon, wán záwa le wán hínni kèrètíewa, wa ko wa zéení bío sá wen ho Azii kǎhū yi láa mia. Wa lá le lónbee bñn láa sóobéé. Le lónbee mu bēntfn wó herera wa wán fúaa wa yáá lá máa dán le. Wa yáá lá wee leéka le le máa ká wen. ⁹ Wa bēntfn láa wee leéka le 6a á búe wen. Lé bñn non á wa yí dó wa sía waten yi á wa dó há le Dónbeení na wee véení 6a ní-hía yi. ¹⁰ Le Dónbeení lé dío kánía wen bñn húmú so síi yi, á le pá á bñní i kání wen. Mu bon, wa láa mu yi le le pá wé è kání wen. ¹¹ Mínén mún séení wen le mí floró. Lé bñn á á na ká mu sáamu na wa á yí 6a cèrèé floró pánká yi, á 6a núpua cèrèé á á bè yi á á dérǎa le Dónbeení báraká wa bío yi.

O Poole khinia mi véení yi

¹² Bío wa sía wee zéení láa wen le bñn wa sía wee wa bío yi, mu le bío wa wee 6ua le waten ho ðímjǎ yi le mu húaarǎmu, le le yi na wee ce, dío wee lé le Dónbeení cón, sǎnkú bío wa 6uan lé waten mínén dání yi. Mu yí wó le há sǎnta bè-zúrminí pánká, ká mu wó le Dónbeení sáamu pánká yi. ¹³ Mu bon, wa vónna na wa wee túa na mia á wa yí máa túa bè-vio búí yi ká mu yínórí bío mi wee kǎrán láa bío mi wee jii há yi. 1 láa mu yi le mí i jii bío wa túara wéréwéré. ¹⁴ Mi ðn yi jǎ bío ká búenbúen: Mi dá á zámaka wa bío yi, láa bío á warén mún n zámakarǎa mí bío yi nǎnzoñ na wa Núhúso Yeesu ú buen yi.

¹⁵ 1 láa bñn yi. Lé bñn non á í lá wi á í 6uee le mí cón vé, bèra a na á mí séení mi há cúa-jun. ¹⁶ Mu bon, 1 lá wi á í 6uee ðn mi cón vé á buennáa hen ho Maseduana yi. Ká 1 bñní, á í ðn 6uee ðn mi cón á mí séení mi á í dán varáa ho *Zudee kǎhū. ¹⁷ Bío á í bío le 1 wé ká á mu yí wó so wee zéení le 1 láa yi mia le? Hen ká 1 le 1 wé bío, á í so wé mu lá a jini jun bánso bío síi le, yía wee tá ho úuu ho zuia ká ho yíró ó o le 6uee lón núpue na yí zú Dónbeení le? ¹⁸ Le Dónbeení na máa wé yèrémáa mí jii le 1 seérǎso. Há jii-cúa na wa wee fēe na mia yínórí úuu láa 6uee. ¹⁹ Le Dónbeení Za, o Yeesu Krista, yía á Inén lá a Silivēn lá a Timotee bío bío non mia jii-cúa yínórí úuu láa 6uee. Mu bon, o jii-cúa lée úuu mí ðon. ²⁰ Orén lé yía le ho úuu na wee zéení le bío búenbúen na le Dónbeení dó mí jii le mí i wé le ho túíá. Lé bñn non á

lé orén Yeesu *Krista mu á wa wee bè yi à tàráa wa amiina à dérása ho cùkú le Dónbeení yi. ²¹ Lé lerén nŋn á warén láa mia wee dàri fàrá ðŋn wa páaníló là a Krista yi. Lé lerén mí bèere hueekaa wen, ²² á bò mí fiminí wán. Le dó mí Hácírí wa sía yi, à zéení le bío le dó mí jii le mí ì na wen á le è wé máa khí.

²³ I wee báa mu jii wán le Dónbeení yahó á à dé í mukānì ì na mu bío yi, le bío nŋn á ì yi bínía yí guaráráa mí cŋn ho Korente yi, lé bío á ì yi wi à ì 6óoní mia. ²⁴ Wa yí wi à wa kíká mia à mí dé mí sía, lé bío wa zú le mí sladéro o Krista yi fàrá ðŋna, á wa wi à wa séení mia bèra a na à mí sía wa.

2

¹ Awa! A ì wáa le í máa buen mí cŋn lé bío á ì yi wi à ì ðŋn véení mí yiwa. ² Ká í véenía mí yiwa, á lé 6a yén wáa dà à weé í síi, bío á bíá dà à weé í síi lé bán á ì véenía yiwa. ³ Lé búŋ nŋn á ì túararása ho vŋahú mu. Í lá guara mí cŋn ho páahú mu yi, á mí bío lá à véení í yi, ká minén lé bíá jŋn lá ko mí weé í síi. Mu bon, í 6èntŋn láa mu yi le ká ðŋn síi wan, á minén búenbúen sía mún ñ wa. ⁴ Páahú na á ì wee túa ho vŋahú mu, ká í hácírí yára fúaa í yáa wá há yèn-ca-poa. Bío á ì túara ho yí yínŋrí à véení mí yiwa, ká í wi à mí zŋn le í wa mia láa sòobéé.

O Poole séra dia nŋn bíá wó khon láa wo yi

⁵ Yia wó khon láa mí mí ðŋahú á yí véenía ðŋn í ðŋn yi, mu lé mí búenbúen á 6anso véenía yiwa. Búeé yáa, í bíá dà í nŋi wán, mu lé 6a búí mí ðŋahú á 6anso véenía yiwa. ⁶ Wón nŋpue so á nŋpua cèrèé mí ðŋahú á zaráa, á búŋ wáa à yí o. ⁷ Há laa na ká wán á mí sŋn mu día na a yi à hení a síi, búŋ mia ó o yi í vá dàkhŋna, á yilera à yáa. ⁸ Búŋ bío yi á ì wee flo mu mí cŋn le mí zéení mu na a yí wéréwéré le mí wa a. ⁹ Mu bon, í túara ho vŋahú mu à loŋnáa le mí wee bè bío á ì bíá nŋn mia yi le. ¹⁰ Awa! A ì wáa à bío bío ká à na mia: Hen ká mí wé séra nŋpue bè-kora día nŋn wo yi, á ðŋn mún ñ sŋn mu ù díá á à na 6anso yi. Ká í lá ko à ì sŋn bío búí día na a búí yi, á ì ì sŋn mu ù díá á à na a yi minén bío yi o *Krista yahó. ¹¹ I wé è wé mu bèra a na ò o *Satāni yi yí sée mí wán, lé bío á bío ó o wi ò o wé á wa zú.

O Poole khon o Tiite yi ho Torowaasi yi

¹² Bío á ì vaá ðŋn ho Torowaasi lóhó o Krista bín-tente bueró bío yi, á ì mŋn ò o Núhúso héra í tonló sáró wŋhú. ¹³ Ká í yi pá wee ðé, lé bío á ì yi yú wán za Tiite bín, á búŋ lé bío nŋn á ì dórása ho Torowaasisa mu cāa wé se, à ì wá guara ho Maseduana kŋhú wá 6ueé loŋ le í yí o hen le.

Wa wee fāa há fūna o Krista pānká yi

¹⁴ Éé ká mí le wa khóoní le Dónbeení, lé bío á le wee dí wa yahó à fāarāa há fūna fēéé wa páaníló là a *Krista bío yi. Le Dónbeení wee ðŋn wa wán à zéenínaa o Krista à 6a nŋpua zŋn wo há lùà búenbúen yi. O zŋrúlo mu ka lòn sámu na sí á wee bēnbén fē há lùà búenbúen. ¹⁵ Mu bon, wa ka lòn bío na sámu sí na ó o Krista wee na le Dónbeení yi, bíá kánia láa bíá wee vŋiní mŋten ðŋahú. ¹⁶ Bíá wee vŋiní mŋten cŋn á mu ka lòn sámu na wee na mu húmú, ká bíá kánia cŋn á mu 6èŋ ka lòn sámu na wee na le mukānì binbirí. Yia yáa dà à sá hŋn tonló so lée wée. ¹⁷ Ba nŋpua cèrèé wee bue le Dónbeení bíoní à càráa mu bío, ká warén yí máa wé láa bán bío síi. Le Dónbeení tonkaa wen, á wa wee hén wa yiwa à sáráa há tonkaa mu tonló le yahó wa páaníló là a Krista bío yi.

3

Le páanii fŋle ton-sáwá bío

¹ Wa so wi à wa ðŋn zéení waten láa mia le? Tàá wa so makóo wi à wa 6ua vŋahú na wee zéení láa mia le 6a tonkaa wen mí cŋn láa bío 6a búí wee wéráa mu le? Tàá wa bío le mí túa ho búí na wen á wa 6ua vaa zéenínaa waten lŋn-veere yi le? ² Minén mí bèere ka le mí le ho vŋahú na túara wa sía yi á 6a nŋpua búenbúen wee kárán à zŋrú. ³ Mu bon. Minén mí bèere lé ho vŋahú na ó o *Krista túara á káráfáa wen. Ho yí túara le le ðéé na 6a wee túarása ho vŋahú wán, ká ho túara le le Dónbeení na wí fēéé Hácírí. Ho yí túara huee wán, ká ho túara 6a nŋpua sía yi. ⁴ Wa wee bío ká, lé bío wa láa le Dónbeení yi o Yeesu Krista pānká yi.

⁵ Wa yí máa leéka le ho tonló mu wa dà à sá le wa kurú pānká. Lé Le Dónbeení wee na à wa dàri wéráa mu. ⁶ Lé lerén nŋn á wa dàrina wórása le páanii fŋle ton-sáwá. Dén páanii fŋle so yí yú mí pānká ho lándá na túara yi. Le yú ho le Dónbeení Hácírí pānká yi. Ho lándá na túara wee wé à 6a nŋpua hí mu húmú binbirí, ká le Dónbeení Hácírí 6èŋ wee wé à 6a nŋpua yí le mukānì binbirí.

⁷ O *Moyiize lándá hía túara hā hue-penlenwá wán.* Ho pāahū mu yi á le Dónbeení cùkú ñuúkaa làa sòobéé, fúaa o Moyiize yahó wee ñuúkaa ho cùkú mu bio yi. Bio ó o Moyiize yahó ñuúkaró yí máa mía mí cúee, ká a *Isirayeele zàwa yí dàrña yí lora ho yi lé bio ho wee ñuúkaa dàkhíina. Ká hón lándá so na wee na ò o nùpue hí á zéenia le Dónbeení cùkú beení ká sii, ⁸ á le Dónbeení cùkú beení mu bio so khúí máa porí bñn ká mu lé le Dónbeení Hácírí wee sá mí tonló le? ⁹ Wa zú le ho lándá tonló na vaa véenii á dà à sínií a nùpue ñuúhú á cùkú wi. Ká mu ka ká, á ho tonló na wee na ò o nùpue téréen so cùkú máa keñí máa porí bñn le? ¹⁰ Wa yaá dà à bio le ho cùkú na yánkaa wi wáa yí máa mi, lé bio á hía hā laa na ká wán á 6èn po po horén. ¹¹ Mu bon, ká mu bio na hía khíí á cùkú wi, se bio wee keñí bñn fēēē cùkú 6èn ñ porí bñn cùkú.

¹² A bio wa dó wa sía wee lòoni ho cùkú mu, lé bñn ñon wa poní sēnkaa kúaará wee bioráa. ¹³ Warén yí máa wé là a Moyiize bio, wón yánkaa pon mí yahó yi lé le ñin-kéní, bèra a na ò o Isirayeele ñipomu yí mi ho cùkú na máa mía véro o yahó mu wán.† ¹⁴ O Isirayeele ñipomu hácírí fú yí dà máa yí le páanii kñle vōnna bíoni na wee káran á pi yi. Hári ho zuia á mu pá ka lé 6a pon mí yara yi lé le ñin-kéní mu. O nùpue páaniól là a *Krista lé bñn mí don wee wé à le ñin-kéní mu hén lén hā yara yi. ¹⁵ Mu bon, hári ho zuia ká a Isirayeele ñipomu wee káran o Moyiize vōnna à 6a máa zūn hā 6àn kúará. Mu ka lòn ñin-kéní na pon 6a sía yi. ¹⁶ Ká yía tà a Nùhúso bio à le ñin-kéní mu hén lén o yahó yi. ¹⁷ O Nùhúso na bio bíá lé le Dónbeení Hácírí. O Nùhúso Hácírí hía wi lahó na yi á hón lahó so nùpua keñí mítén. ¹⁸ Warén 6úen6úen na á ñin-kéní yí pon yara yi á wee loí mi a Nùhúso cùkú làa bio ó o nùpue wé mináa mí yahó ho zùbálén yi bio sii. O cùkú mu wee ñuúkaa wa wán. O Nùhúso na lé le Dónbeení Hácírí á wee wé á wa wé yèrémá ká wa wá, á keñí là a bio sii, á cùkú wé dé wán fēēē.

4

O Poole yi téera mi bàra le Dónbeení tonló sáró yi

¹ Le Dónbeení lè mí tentemu á kárafáa ho tonló mu wen. Lé bñn ñon wa yí máa tée wa bàra ho sáró yi. ² Wa yí máa sà waten wéráa bio, á pá hā ñyi-wará día. Wa yínón ñi-khāwa, á wa mún yí máa dé yèrémálo le Dónbeení bíoni yi. Ká wa wee zéeni ho túia poni bio wéréwéré. Wa wee wé ká sii le Dónbeení yahó bèra a na à 6a nùpua 6úen6úen zūn le wa lé 6a húaarāwa. ³ Ká le bñn-tente na wa wee bue á kúará sà yi, se lé bíá wee ví á le kúará sà yi cōn. ⁴ Bán nùpua so yí zū le bñn-tente kúará lé bio ó o *Satáni na wee dí mí béeni ho ðmíñá yi, á wee wé à 6a háciira máa ðan mu kúará zūn à dé mí sía le Dónbeení yi. Ba yí máa mi le bñn-tente mu khoomu ñuúkaró. Bñn na wee zéeni a *Krista kúé. ⁵ Mu bon, wa yí máa bio waten bio ká a Yeesu Krista na lé o Nùhúso lé yía á wa wee bue bio. Warén wa beere lé mí ton-sáwá o Yeesu bio yi. ⁶ Le Dónbeení yánkaa bíá: «Le mu khoomu keñí le túbirí lahó yi». Lerén lé ðio mún wó á mu khoomu wi wa sía yi, á wa zúrnáa le cùkú bio na wee mi a Yeesu Krista yahó yi.

⁷ Bñn bè-beeni so wi warén na ka lòn sía na má lè ho córó yi, bèra à na à 6a nùpua zūn le ho dànló na 6àn sii mía wee lé le Dónbeení cōn, ká ho yí máa lé warén cōn. ⁸ Le lònbee lè mí síiwá wee yí wen, éē ká le mähá yí yú sée wa wán. Wa yiwa wee de, éē ká wa háciira mähá pá yí yáara. ⁹ Ba nùpua wee ñinií wa sánia, éē ká le Dónbeení yí pá wen yí día. Ba wee lúiorá wen, éē ká mu yí máa yáa wen. ¹⁰ Pōnna 6úen6úen ká 6a wee cá wa 6úeró yahó làa bio 6a wó wó 6órāa o Yeesu, bèra a na à le mukānī binbirí na ló a Yeesu cōn à mí wen wéréwéré. ¹¹ Mu bon, wa wi le mukānī yi. Éē ká 6a wee cá 6a 6úe wen pōnna 6úen6úen yi o Yeesu bio yi. Bñn wee wé bèra a na à le mukānī binbirí na ló a Yeesu cōn à mí wa sánia na dà á hí yi. ¹² Lé ká sii á warén wee zāanínáa wa mukānī pōnna 6úen6úen yi, bèra a na à le mukānī binbirí na ho pānká mia.

¹³ Wa páania le sliðeró dà-kéni yi. Mu ka làa bio mu túararāa le Dónbeení bíoni vūahū yi le: «ĭ bíá lé bio á ĭ dó ĭ sii.»* Awa, á warén mún dó wa sía làa bñn sii, lé bñn ñon á wa mún wee bioráa. ¹⁴ Wa zú le yía véenia o Nùhúso Yeesu lé wón mún ñ véeni wen, lé bio wa páania là a Yeesu. O ò páanií ñ fé wen làa mia yòó bàrá mí cōn. ¹⁵ Bio wee wé ká 6úen6úen lé minén bio yi, bèra a na à 6a nùpua cērèē wé yí le Dónbeení sáamu ká 6a wa. Ká mu wó ká, á 6a nùpua na à dé le Dónbeení bārāká á à dé ho cùkú le yi, á wé é dé wán.

Wa khi yi hā sánia bè-fla

¹⁶ Lé bñn ñon á wa yí máa téerāa wa bàra. Hári ká wa sánia pānká wee tī yi ká ho wá, á wa hácírí flamū bñn wee dé wán ká mu wá lè hā wizooni. ¹⁷ Le lònbee na wee yí wen hā laa na ká wán na khii vé á máa tée lè ho cùkú beení na wa khii yí, hón na máa vé máa mi.

* 3:7 Mi loí Léro vūahū (Exode) 34.27-35

† 3:13 Mi loí Léro vūahū (Exode) 34.33-35

* 4:13 Mi loí Lení vūahū

¹⁸ Warén yí máa cà mu bïo na wee mi. Bïo yí máa mi lé bïo wa wee cà. Lé bïo á bïo wee mi yí máa mía, ká mu bïo na yí máa mi bïn wí bïn féeε.

5

¹ Wa zū le ká le wizonle na wa sánia na lé wa mànákáwa zíní yáara, á le Dónbeení ì na há sánia wa ñi-kéní kéníwá yí ho wáayi. Hón mànákáwa zíní so na á núpue níi yí wó á à keñí bïn féeε. ² Bïo ká wán á wa yiwa wee vá lé bïo wa wee cà mu lè wa sòobéε à le Dónbeení na há sánia bè-fla mu wen ho wáayi. ³ Ká wa yí hón sánia bè-fla so, á wa mànákáwa máa wé bïo na wee héeka mí bíri á yí yú sánia. ⁴ Mu bon, Bïo wa wi há sánia na ka lòn zíní yí á wa yiwa wee vá, á lò wee be. Wa yí le le Dónbeení fé wa sánia mí dòn, ká wa wi á le wé há làa bè-fla, bèra a na à há sánia na à keñí bïn féeε à zo há bè-kía na à hí lahó. ⁵ Le Dónbeení mí beere lé ðio wiokaa wen bïn bïo yí. Le ñon mí Hácíri wen à zéeni le bïo le dó mí jii le mí ì na, á le è na máa khí. ⁶ Lé bïn bïo yí á wa yí máa téé wa bàra, ká wa jón zū le bïo wa wi ho tá wán, á wa dání ñayi là a Nùhúso.

⁷ Mu bon, bïo wa wee ðua lè waten á wa wee wé héha làa bïo wa dóráa wa sia le Dónbeení yí, ká mu yínón bïo wa wee mi lè wa yio bïo yí. ⁸ Wa sia hereka, á mu mún lá à wé sí wen à wa lé ho ðmíjná na ká yí á vaa keení a Nùhúso nísání. ⁹ Hári á wa keñí ho ðmíjná yí, táá à wa lén vaa keení a nísání, se bïo wa makóo wi yí lé ho wé bïo sí a yí. ¹⁰ Lé bïo wa ðuenðuen ko à wa khii vaa ðin o *Krista yahó ò o cítí. Ká wa wó mu bè-tente táá ká wa wó mu bè-kora, ó ò sáání wen á à héha làa bïo wa ñi-kéní kéní wó ho ðmíjná yí.

Wa lè le Dónbeení bntia sí o Yeesu pánká yí

¹¹ Bïo wa zū a Nùhúso kñnbii jùhú, á wa wee bánbá à 6a núpua tà ho ttiáa poni. Le Dónbeení zū wen binbirí, á ì wee leeka le minén mún zū mi mi sia yí. ¹² Wa yí máa cà à wa zéeni làa mia le mi ko mi tá wa bïo. Bïo mí sia á à waráa wa bïo yí lé bïn wa wee cà, bèra a na à mi dání bïo sí bia wee yòoní míten bïo 6a karáa dání yí, ká bïo 6a sia yí á 6a yí máa loñ. ¹³ Ká lé bïo wa wee wé lòn khéerowà, lé le Dónbeení yahó á wa wee wéráa mu. Ká lé bïo wa wee wé lòn núpua na júná wi bïn, bïn lé minén bïo yí. ¹⁴ O *Krista waminí pánká ðuaa wa wán. Wa láa mu yí le orén lé o núpue ñi-kéní na húrún 6a núpua ðuenðuen bïo yí, á le Dónbeení cñn á wa ðuenðuen páanía húrún làa wo. ¹⁵ O húrún 6a ðuenðuen bïo yí bèra a na à bia yio wi lua wé yí wé bïo sí 6a yí, ká 6a wé wé bïo sí yia húrún 6a bïo yí, á véera.

¹⁶ Lé bïn bïo yí, á wa wáa yí máa loñ 6a núpua làa bïo wa wee mi làa ba à héha lè mu ñipomu. Hári ká wa yánkaa wee loñ o Yeesu yí làa bïn bïo, á há làa na ká wán á wa wáa yí máa loñ wo yí làa bïn.

¹⁷ Hen ká a núpue páanía là a *Krista, se wón ðanso lée ñi-finle. Mu bè-kía wáa khíina, mu bïo ðuenðuen wáa wó bè-fla. ¹⁸ Bïn ðuenðuen lé le Dónbeení wó mu. O Krista pánká yí, á le wó á warén làa de bínia sí, á ho tonló na á le le wa sá, lé ho wé á bia ká mún wé sí làa de. ¹⁹ Mu bon, o Krista pánká yí, á le Dónbeení ñon le níi à ho ðmíjnáa làa de bíní wé sí. Le wáa yí máa loñ 6a núpua ðuenðuen bè-kora yí. Le le wa bïo na 6a núpua na ká yí le 6a bíní wé sí làa mín.

²⁰ Awa, á wa lé o Krista tonkarowà, á wee lá le bioni o Krista yèni yí. A mu ka lè mu lé le Dónbeení mí beere ðin wa wán á wee bioráa làa mia. Wa wee ónóóní mia o Krista yèni yí le mi ðia le le Dónbeení làa mia bíní wé sí. ²¹ O Krista yí wó mu bè-kohó yí mñn, á le Dónbeení siinia a jùhú lòn bè-kora wéro bïo sii warén bïo yí, bèra a na à wa wé 6a núpua na téréna le Dónbeení yahó wa páanilo làa wo bïo yí.

6

¹ Lé ká sii á warén na lè le Dónbeení páanía wee sá, á pá wiokaa wee hení mu na mia, le mi yí ðia le le Dónbeení sáamu na le wó làa mia bïo wé káamáa. ² Lerén lé ðio bia mu ká sii:

«Ho páahú na mu ko yí,
á ì jí ù floró.
Ho kánílo wizonle zon,
á ì ðueé séeni fo.»*

Awa, ho páahú na wa wi yí lé ho pñn-tente, ho zuia lé ho kánílo wizonle.

³ Wa yí wi á wa wé bïo búu na háa na ká wa á wé è khe lé 6a núpua, lé bïo wa yí wi á núpue woon yáa wa tonló yèni. ⁴ Bïo wa wee sá ðuenðuen yí, á wa wee zéeni le wa lé le Dónbeení ton-sáwá. Wa wee hí wa sia le lònbee lè mí síiwá, lè le yí véε yí, ⁵ ho haró yí, ho kásó yí, le lònbee na wee yí wen 6a zámáa níi yí, há ton-hebúaa sáró yí, mu ðamu fóoró lè le hini

* 6:2 Mi loñ Ezayii vñahú 49.8

yi. ⁶ Wa ɔuan waten lè le yi na wee ce, á zú le Dónbeení, á wee jì wa yiwa, á wayika. Le Dónbeení Hácírí yí làa wɛn, wa wa ɔa nùpua lè wa sía ɔúenɔúen. ⁷ Wa wee wé mu lè ho túiá poni bíoní na wa wee bue le Dónbeení pánká yi. Wa wee wé bío téréna, bún ka lòn fio sía na wa wee firáa lè wa zúkúso, á mún wee paráa waten yi. ⁸ Ba nùpua ɔúí wee dé ho cùkú wen ká ɔa ɔúí bán wee yáa wa yèni. Ba ɔúí wee khòoní wɛn, ká ɔa ɔúí wee là wɛn. Ba wee bío le wa lè ɔa sabín-fúaalowa, ká wa ɔn̄n̄ wee mí ho túiá poni. ⁹ Ba wee bío le nùpue woon yí zú wɛn, á ɔa nùpua ɔn̄n̄ zú wɛn. Ba nùpua yèn-dání yi, á wa ka lè wa húrun, á wa ɔn̄n̄ yio wi lua. Ba wee beé wa lò, ká ɔa màhá máa ɔúe wɛn. ¹⁰ Hári bío ɔa wee vééní wa yiwa, ká wa sía pá wee wa fɛɛɛ. Wa lé ɔa n̄-khenia, ká wa ɔn̄n̄ wee wé á ɔa nùpua cɛ̀ɛ̀ɛ̀ wé ho náfòró ɔánsowà. Wa ka lòn nùpua na dɛɛ ɔúí mia, á mu bío ɔúenɔúen ɔn̄n̄ bío sá wɛn.

¹¹ Minén Korente lóhó kèrètɛ́wa kuure, wa héra wa yiwa á bía wéréwéré n̄n̄ mia. ¹² Wa yi pá le wa máa wań mia, minén lé bía yí tà yí wa wɛn. ¹³ I wee bío làa mia ka lè mí lé í zàwa: Mí mún wań wɛn làa bío wa waráa mia.

Le tìbíri lè mu khoomu yí dà máa páani

¹⁴ Bía yí dó mí sía o Yeesu yi bè-wénia mi yí páani yi làa ba. Mu bon, mu bío na téréna lè mu bío na yí téréna dà á wé kaka á páanínáa? A mu khoomu lè le tìbíri so dà á páani le? ¹⁵ O Yeesu *Krista là a *Satáni so dà á páani bío dà-kéní yi le? Yia dó mí sli o Yeesu yi làa yía dó mí sli o Satáni yi yilera so dà á wé dà-kéní le? ¹⁶ Lé le páani yén yáá wi le *Dónbeení zì-beeni lè há wónna páahú? Mu bon, mi so yí zú le warén lé bía lé le Dónbeení na wi fɛɛɛ zì-beeni le? Mu ka làa bío á le biaráa mu ká síi:

«í ì kɛ́n̄ ɔa fahú,
 í ì vará làa ba,
 í ì wé ɔán Dónbeení,
 á ɔa á wé í n̄pomu».

¹⁷ Lé bún bío yi ó o Núhúso biaráa bío kà:

«Mí lé ɔa fahú,
 mí yí páani làa ba.
 Mí yí dá bío na tun húutu,
 á Inén á à tà mí bío.

¹⁸ I ì wé mìn maá,
 á minén á à wé Inén zà-hínni lè í zà-báawa.

O Núhúso na dà mu bío ɔúenɔúen lé wón te mí jì-cúa.»†

7

¹ Wán zàwa na á í wa làa sòobɛɛ, bún bíowa so ɔúenɔúen á le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé. A bío mu ka kà, á mí le wa ceé wa sánia lè wa yiwa. Mí wa ɔua waten, á bío sí le Dónbeení yi, á wé kòmbi le.

O Poole yi véɛ yèrè máa wó le st-wɛɛ

² Mí wań wɛn! Wa yí wó yí khon làa nii woon, wa yí yáara á ɔúí bío, wa mún yí tò a ɔúí wán. ³ I yí bía bún á síinínáa mí júná. I yáá lá bía mu le wa ɔèntín wa mia làa sòobɛɛ. A wa yio wé lua, táá á wa hí, se wa pá wa mia. ⁴ I ɔèntín láa mia, í síi wan mí bío yi làa sòobɛɛ. Le lònbee na wee yí mí ɔúenɔúen á í síi here yi, á wee zámaka.

⁵ Mu bon, bío wa ɔueé d̄n̄ ho Maseduana, á wa yí yú v̄r̄n̄á, le lònbee lè mí síiwà yú wɛn hen. Ba nùpua wee pí wa bío á kán wɛn, wa yilera h̄n̄ yí kará lòn-kéní ⁶ Hen ká a nùpue bàra tò, á le Dónbeení bíni hení a síi. O Tiite ɔuenlò wa cón lé bún á le d̄n̄ wán heníanáa warén sía. ⁷ Mu yáá yín̄n̄ bún mí dòn. Bío ó o Tiite ɔueé bía á mún henia wa sía. O bía n̄n̄ wɛn le mí henía mí síi, o le mí sía vá làa sòobɛɛ á mí bíni mí mí, le bío mí wó làa mí kh̄fina á bínia yí síi mia, le mí henía í bío. Bío á í pá bún, á í síi wiokaa wan.

⁸ Hári ká ho v̄uhú na á í túara n̄n̄ mia á véénia mi yiwa, á Inén mu yí máa vá yi. Mu lá dà á vá mí lé bío á í zú le í véénia mi yiwa ho p̄n̄-za dɛɛ yi, ⁹ ɛɛ ká í màhá síi wan há làa na ká wán. I síi yí wan bío á í véénia mi yiwa bío yi. I wee zámaka lé bío mí yiwa vá há wén-kora na mí wó bío yi, á pá há día. Le yi-véɛ na yú mia ká, lé le Dónbeení wi á mu wé làa bún, bèra a na á mí sía c̄í mí wén-kora mu bío yi á pí há. Ká mu wó ká, se wa v̄uhú mu túaró yín̄n̄ bío na wa wó khon làa mia. ¹⁰ Ká a nùpue yi wee vá lé bío mu lé le Dónbeení síi bío, á dén yi-véɛ so wé ó o yèrè má mí yilera lè mí wára, lé bún wee na á le Dónbeení kání ɔánsò. Dén yi-véɛ so síi bío máa vá wɛn. ɛɛ ká le yi-véɛ na màhá ka làa bía yí zú le Dónbeení yi-véɛ bío síi, á wee ɔua a nùpue varáa mu húmú yi. ¹¹ Mu bon, mí yiwa na wee vá lé bío mu lé le Dónbeení síi bío, á mí wáa loń bío wó mia bío ká wán. Mí loń bío mí n̄n̄náa miten, á yilera

† 6:18 Mí loń Levii núwà v̄uhú (Lévítique) 26.12; Ezekiyeele v̄uhú 27.37; Ezayii v̄uhú 52.11; Ezekiyeele v̄uhú 20.34; Samuwɛɛle jun níi v̄uhú 7.14; Ezayii v̄uhú 43.6

buénbuén yèrèmbá. Mi wee bío sí miten yi láa sòobéé. Mi wee zéení bío ká wán le mi yi wa mu bè-kora. Mi wee cíí mi sía mu bío yi. Bío lá dà à yi miá mu bío yi á mi yàá zána. Mi sía vá à mi bíní mi mi, á mi wi à mi bíní wé le Dónbeení síi bío, ká mi bé yía wó mu bè-kohó. Mi zéenia mu bío cèrèé yi le mi níni mía bún bíowa so wéeni.

¹² Ká í túara ho vúahú nòn mia, se mu yínóní yía wó khon bío yi, á mu mún yínóní yía 6a wó khonnáa bío yi. Í túara ho bèra a na à bío mi nònnaa miten wa bío yi à bío zúrì wérèwéré le Dónbeení yahó. ¹³ Lé bún bío yi á wa yúráa le sí-hebútee.

Mu bon, mu yáá yínóní bún mí dòn á wa sía há bío yi. Wa mún wee zámaka bío ó o Tiite síi wan bío yi, lé bío mi búenbúen híina a síi. ¹⁴ Í khòonia mia o Tiite yio yi, á bío ó o van mi cón bínia, á mi bèn yi dó nìyio mii. Bío á bío wa wee bío búenbúen lé ho túia poniná, lé láa bún á bío wa khòonia láa mia o Tiite yio yi mún wóráa ho túia. ¹⁵ Bío ó o buara mi cón á mi buan wo se. Mi bò a bíoni yi lè le sòobéé lè le kònbii. Hen ká a leékaa mu, ò o wioka warí mia. ¹⁶ Í wee zámaka lé bío á í láa mia mu bío búenbúen yi.

8

Mu hámu caló bío

¹ Wán zàwa lè wán hínni, wa wi mi zúrì bío nòn le Dónbeení wóráa mu sáamu lè ho Maseduana kèrètíewa kuio. ² Ba lò bon láa sòobéé, ká 6a sía bènín pá wan láa sòobéé. Ba khon binbirí, éé ká 6a máhá wó mu hámu cèrèé le Dónbeení tonló sáró bío yi. ³ Í lé mu 6án seéráso, 6a wó bío 6a dà wee wé, 6a wó mu miten á yóó puunía lé bío mu sí 6a yi. ⁴ Ba flora mu wa cón á henía, le wa día le mí dé mí níni á séenínáa ho Zeruzalemu kèrètíewa kuure. ⁵ Ba wó mu á dà bío wa láa wee leéka wán. Barén nòn miten le Dónbeení yi, á 6a día miten nòn wen láa bío mu sínáa le Dónbeení yi.

⁶ Lé bún bío yi á wa le ho caló tonló mu na ó o Tiite lá búakáa mi cón ò o wíoka sá à tíí jii. ⁷ Mi síadéro lè mí bíoni yi, mi bío zúrìlò lè miten naló yi, lè le waminí na mi yú wa cón, bún búenbúen á mí dó mí sòobéé yi, á wó mu sese. Lé ká síi á mí sòobáaraa miten sáraa ho caló tonló na ká.

⁸ Í yi máa kíká mia. Í wi à í zéení bío 6a kèrètíewa kuio na ká wóráa láa mia, bèra a na à mi dánt zéení le mi wa bíá ká bío bon. ⁹ Lé bío mi zú wa Núhúso Yeesu *Krista sáamu na ó o wó nòn wen bío. Orén na mu búenbúen wi níi yi, á día bún búenbúen ò o tà mu khemu yi mi bío yi. O wó ká síi bèra a na ò o khemu mu wé mia lè ho náfòró 6ánsowá mi sía yi.

¹⁰ Í wi à í bío bío á í wee leéka ho caló mu dání yi: Bío mi wó á se, minén lé bia zenín lé 6a nín-yání núpua na tà ho bío, á lé minén mún nín-yání wó ho. ¹¹ Há láa na ká wán á mí tíí ho tonló mu jii. Bío mí fù sòobáa miten á tà mu, lé láa bún á mí pá wé sòobáaraa miten á sá ho tonló mu vaa tíí jii. Mí wé mu láa bío mí dáraa mu. ¹² Lé bío ká mí sòobáa miten á nòn bío le Dónbeení yi, á le è tà à fé bío wi mi cón, ká le máa loní bío mía mi cón. ¹³ Mí yi leéka le í wee séeni bíá ká lonbee láa mia bèra a na à barén vúrì ká minén lò be. Bueé, í wi à mí mání.

¹⁴ Há láa na ká wán á mí bío wi cèrèé á mu sáaaní á mí wé há bíá khon. Ká nònzoñ na minén bèn khon á barén bío wi boo, á 6a à há mia. Ká mu wee wé ká, bún ká mí máa. ¹⁵ Mu ù wé láa bío mu túararáa le Dónbeení bíoni vúahú yi: «Yia yú ho dínló cèrèé á yi yú yi puunía, á yia yi yú bío na boo á bío búí mún yi fòora yi.»*

O Tiite lè 6a búí varó ho Korénte yi bío

¹⁶ Wa wee dé le Dónbeení báraák, dén na wó ó o Tiite sòobáa miten mi bío yi láa bío warén wó láa bú. ¹⁷ Lé bío á bío wa le o Tiite va mi cón ó o tà. Mí lahó yi ó orén miten lé yía yáá henía mí bíni varó mi cón bío. ¹⁸ Wa wáa à tonka a Tiite mu lè wán za na 6a kèrètíewa kuio búenbúen wee wíoka yèni le Dónbeení bín-tente bueró bío yi. ¹⁹ Mu yínóní bún mí dòn, 6a kèrètíewa kuio lé bíá léra wán za mu ò o wé bè láa wen wa varáa yi. O wee bè láa wen à sáraa ho caló mu tonló na wee dé ho cùkú o Núhúso mí beere yi, á mu wee zéení le wa wi wa wé bío se. ²⁰ Le minka warí mu á wa wé è pa bío bèra a na à núpue yi bío khe na wen le 6uaró dání yi. ²¹ Lé bío wa wi à wa wé bío se o Núhúso yahó lè 6a núpua yahó. ²² Wa mún ñ páaní ì tonka wán za búí láa ba. Pónna cèrèé wa lora a, á mən ò o wee sòobá miten le Dónbeení tonló sáró yi. Há láa na ká wán ó o yáá wíokaa wee na miten ho tonló mu yi á po bío lè ho yahó lé bío ó o láa mia. ²³ O Tiite wón láa mí lééra ho tonló yi, wa páanía wee sá à séenínáa mia. Ká bíá á à bè mín láa wo bán lé 6a kèrètíewa kuio tonkaa 6a mi cón. Ba tonló wee dé ho cùkú o *Krista yi. ²⁴ Ká 6a bueé dñn mi cón, á mí zéení láa ba le mi wa 6a, á 6a kèrètíewa kuio na tonkaa 6a à zúrì le bío wa wee khòoni mia bío yi á bènín léé túia poni.

* 8:15 Mí loní Léro vúahú (Exode) 16.18

9

Le Dónbeení wa yía wee há mu bío lè le sí-wee

¹ Mu yáá ka lè mu nùhú míá à ì túa ho vùahú na kà na mia 6a kèrètíewa kuure séení mu dání yi. ² Lé bío á ì zú bío mi sòobáaráa miten 6a séenílò bío yi. 1 síi wan mi bío yi á wee bío na ho Maseduana kèrètíewa yi hen le «Ho Akayii kèrètíewa wi 6a séení 6a kèrètíewa kuure na wi ho *Zudee yi. Ba yáá bútakáa wee wíoka miten mu bío yi hári zenín». Ká ho Maseduana kèrètíewa mún ná mu, á 6a cèrèe wíokaa nòn miten le séení mu bío yi. ³ Ée ká 1 máhá à tonka wàn zàwa mu mi cón bera a na à bío nòn wa khòoníanaa mia à yi wé káamáa. A ì wi à mi wíoka miten láa bío á ì bíaráa mu. ⁴ Bún míá ká ínén lè ho Maseduana kèrètíewa 6ueé dñn mia ká mi ðín yi wíokaa miten ho caló mu bío yi, á warén lé bia há nìyio ò dí 6a yío yi, lé bío wa láa mia. 1 zú le minén á há nìyio mún ñ dí. ⁵ Lé bún nòn á ì leékaa le mu sdaani à ì fio wàn zàwa mu à 6a dí 1 yahó buen mi cón, á 6uee loí le séení mu bío, dón na mi dó mi ñíní nòn bío yi. Ká 1 6ueé dñn ká mu yío ló, á bún ñ zéení le mi héra mi yiwa wóráa mu ká kíkáa yi kéra mu yi.

⁶ Mí zún mu! Nùpue yí dù bío na boo, ó o máa lá bío na boo. Nùpue na dù mu bío na boo, wón ñ lá mu bío na boo. ⁷ Mi na, á héha láa bío wi mi ñ-kéní kéníwá sía yi. Mí yí wé mu láa yi véé, á kéñ lè mu léé kíkáa mi wán. Lé bío á yía wee na mu bío lè le sí-wee wón bío sí le Dónbeení yi. ⁸ Le Dónbeení dà à na bío cèrèe mia á yòó puuní bío mi mákóo wi yi, bera a na ká mi yú há pónna búenbúen yi á yòó puuní, á mi ì ðarí ñ wé bío na se cèrèe láa bú. ⁹ Mu ù kéñ láa bío mu túararáa le Dónbeení bíoní vùahú yi: «O wee hén mí yi à hánáa 6a ñ-khenia, o wee wé mu tentemu fèéé.» ¹⁰ Yia wee na mu bè-dà 6a nùpua yi á wee há 6a láa bío 6a à dí, á mún ñ na mu bè-dà minén yi. O ò ò wé á mu ù ñín á mí tentemu cúnú wé è dé wán. ¹¹ O ò ò na bío cèrèe mia bera a na à minén bèn hén mí yiwa à hánáa 6a nùpua. Mu ù wé á 6a nùpua cèrèe á à dé le Dónbeení bāráká bío mi nòn wén á wa nòn 6a yi bío yi. ¹² Le séení na mi wee wé yínón ðéé na wee séení ho Zeruzalemu kèrètíewa kuure 6a mákóo bío yi mí dòn, le mún wee wé à 6a wíoka wé dé le Dónbeení bāráká cèrèe. ¹³ Le séení na mi wee wé ká á à zéení le mi héra mi yiwa. Mu bon, mi wee bío *Krista bín-tente bío, á bò le yi, á 6a nùpua cèrèe wee dé ho cùkú le Dónbeení yi mu bío yi. Ba mún wé è dé ho cùkú le yi bío mi héraráa mi yiwa á nòn mi níi bío farén lè 6a nùpua búenbúen yi bío yi. ¹⁴ A 6a wé è fio ò na mia à zéení le mí wa mia, lé bío le Dónbeení wó mí sáamu láa mia yòó puuní. ¹⁵ Mí wa dé le Dónbeení bāráká mu bè-tente na bân síi míá, na le wó nòn wén bío yi.

10

O Poole wee bío mí tonkaró tonló bío

¹ Inén Poole 1 bæere á wee fio mia, o *Krista wayiró là a síi na se pánká yi. Ba le ká 1 wi láa mia à ì wé hézón, ká 1 khèra láa mia à ì síi wé here. ² Ká 1 máhá wee fio mia le mí yí díá le ká 1 khíi bíníá 6uara mi cón à ì yí mia zaráa. Ba nùpua búí wi mi ðahú á wee bío le 1 wee 6ua íten lòn nùpue na yí zú Dónbeení. Bán sowaso á ì 6ueé mí lè sòobéé á à na yi. ³ Mu bon, wa wi ho ðmíyá yi, ká há fio na wa wi yi á wa yí máa fi lè ho ðmíyá fio bío síi. ⁴ Há fio sía na wa wee firáa yínón ho ðmíyá fio sía. Búéé! Warén fio sía lé le Dónbeení na pánká wi fio sía. Há pánká wi à firáa há lùu na 6a zúkúsa wee sà mítén yi. Wa wee bío búé 6a sabín-fúaalowa ñúná. ⁵ Há yile-kora búenbúen na á bia wee yòoní mítén wee lá à ðín sánsaráa le Dónbeení bío zúnló á wa wee kánká kúia. Wa wee yèrémá 6a nùpua hácírí à 6a bè o Krista bíoní yi. ⁶ Ká páahú na mi cèrèe khíi zéení le mi bò a Krista bíoní mu yi bío bon, á warén ñ bé bia ká na yí bò le yi.

⁷ Minén wee loí bío wee mi mí dòn. Hen ká a búí bia le mí bío sá a *Krista yi, ó o ko ò o zún le ínén mún bío sá a Krista mu yi. ⁸ Hári ká 1 ka lè 1 dá khòoníá íten ho pánká na ó o Nùhúso nòn wén bío yi, á nìyio máa dí mí. Hón pánká so na ó o Nùhúso nòn wén, lé à wa séenínaa mí kuure, ká mu yínón mí yáaró bío yi. ⁹ 1 yí wi à ì kéñ lè 1 wi à ì zání mia lè 1 vónna na á ì wee túa, ¹⁰ lé bío 6a búí le: «O Poole vónna bíoní léé bíoní na hereka láa bíoní na wee vá. Ée ká a máhá wi láa wén ò o pánká máa kéñ, à bíoní pánká máa kéñ.» ¹¹ Há wee bío hén bíoní so zún le bío wa wee túa há vónna yi à toní na 6a yi lé bún mí bæere wa à wéráa ká wa khíi 6ueé dñn 6a. ¹² Ba búí sòobáa wee wíoka mí yènnáa dakhíina. Bán á warén so yáá à tà á à màní lè waten le? Ba wee wé mítén lòn m̀nzání sía à m̀nzá lè mítén mí dòn. Ba hácírí so wi le?

¹³ Ká warén bán máa khòoní waten máa dà máa khíi. Ho tonló na le Dónbeení dó wén le hón wa wee káya yi. Lé bún bío yi wa 6uaraaráa mi cón. ¹⁴ Wa yí dà bío le Dónbeení le wa wé wán. Mu bon, warén lé bia ñín-yání 6uara mi cón 6ueé buera le bín-tente na bío ciran o

* 9:9 Mí loí Lení vùahú (Psaumes) 112.9

Krista. ¹⁵ Wa yí máa khòoní waten ho tonló na á 6a 6úí sá bío yi. Wa láa mu yi le mí siadéro le Dónbeení yi wee de wán ká mu wà, á warén tonló mún ñ va lè mí yahó làa sòobée mí cŋn, ká wa máa dá bío le Dónbeení le wa wé wán. ¹⁶ Ká mu wó làa bŋn, á wa á dāñ ñ va lè wa yahó á vaá bue le Dónbeení bŋn-tente há kána na dà minén wán yi. Wa yí wi wa sá ho lahó na 6a 6úí 6úákáa wee sá yi á khòoní waten ho tonló na 6a sá bío yi.

¹⁷ «Yia le mí ñ khòn, à wón khòn bío ó o Nŋhŋso wó bío yi.» ¹⁸ Yia wee khòoní mítén yínŋn yia ó o Nŋhŋso tà bío, mu lè yia ó o Nŋhŋso mí beere wee khòoní.

11

O Poole lè 6a tonkarowà na bío yi bon bío

¹ I wí à mí tà á ñ bío làa mia lòn khéero cùeé. Uuu! Mí tà mu yi. ² Mí bío sí mŋi làa sòobée fúaa ñ yi wí ò o 6úí tŋií mia làa bío le Dónbeení yi wí ò o 6úí tŋiínaa mia bío síi. Mu bon, ñ bó mí fúamu nŋn báa nŋ-kéní yi. Wón báa so lé o *Krista. I wee zéení mia làa wo lòn hŋnzo-sínii na yí zŋ báa. ³ Ee ká bío ó o háa khàráa o Eeve vŋniá, á ñ zána à minén mún yilera hŋa lŋnka à vŋ làa bŋn síi, à yí día miten naló lè mí cemu mí páanílò là a Krista bío yi. ⁴ Mu bon, ká a 6úí 6ueé wee bío Yeesu veere na warén yí bío bío làa mia, tàá ká a 6úí 6ueé nŋn hácin-veere na wí mí dòn lè le Dónbeení Hácírí mia, tàá ká a 6úí 6ueé wee bue bŋn-tente veere na wí mí dòn làa dŋo warén buera nŋn mia, à bŋn mí dēení tà fúafúaa.

⁵ A ñn cŋn, á 6a nŋpua mu na mí wee páká bío le 6a lé o Yeesu tonkarowà binbirí, á yí po ñn. ⁶ Nŋhŋ sí á ñ yí dāñ bío lè 6arén bío, ká mu bío zŋrló á ñ po 6a. Wa zéenia mu láa mia wéréwéré há pŋna 6úen6úen lè mu bío 6úen6úen yi.

⁷ Tàá bío á ñ buera le Dónbeení bŋn-tente nŋn mia há káamaa yi, á liinia ñten nŋn mia bèra a na à minén júná hooní, á ñ so wó khon le? ⁸ I tà á fŋ 6a kèrèŋewa kuio 6úí nŋi bío á sáráa ho tonló nŋn mia. ⁹ Bío á ñ fŋ wí mi cŋn á mākóo wí le séení yi á ñ bío yí wó Nŋn-séro o 6úí wán. Wán zàwa kèrèŋewa na ló ho Maseduana yi lé bán buan bío á ñ mākóo wí yi 6ueé nŋn mŋi. Ho páahŋ mu yi á ñ bío yí wó Nŋn-séro minén 6úí wán, á ñ mún yí wí à ñ bío we séro o 6úí wán mí tŋahŋ. ¹⁰ I dà á khòoní ñten bŋn bío yi, á nŋpue na à hē mí ho Akayii kŋhŋ yi mu wéro yí won mia. O *Krista na wí mŋi yēni yi á bío á ñ wee bío ká lé ho tŋií poni. ¹¹ Bío á ñ bío ká so wee zéení le ñ yí wa mia le? Bùeé! Le Dónbeení zŋ le ñ wa mia.

¹² Bío á ñ bío lá yínŋn jún-séro o 6úí wán, lé bŋn mu pá karáa, bèra à na à bío le mí lé o Yeesu tonkarowà ká mu yí bon à yí bè bŋn yi khòonínaa miten le mí wee sá làa bío á warén wee sáráa. ¹³ Ba nŋpua mu yínŋn Krista tonkarowà, 6a lé 6a ñ-kháwa, á wee wé miten lòn Krista tonkarowà. ¹⁴ Mí yí le mu wé mia coon, lé bío á páahŋ 6úí ò o *Satáni mún yèrémá mítén wé lòn Dónbeení tonkaro na ló ho wáayi, á wé juiŋka lòn khoomu. ¹⁵ A mí yí le bío ó o Satáni ton-sáwá bío na 6a wee yèrémá mítén wé lòn ton-sáwá na téréna wé mia coon. Mu vaa véenii á bío 6a wó sánii á 6a so máa yí le?

Le lònbee na yú a Poole bío

¹⁶ Le ñ wíoka bío mu na mia: O 6úí yí leéka le ñ wee khée. Ee ká mí wee leéka le ñ wee khée, à mí na le nŋi mŋi le ñ khòoní ñten làa bío mí lá à nanáa le o khéero yi. ¹⁷ Bío á ñ bío há laa na ká wán yínŋn bío ó o Nŋhŋso wí à ñ bíoráa, 6ùeé! Bío á ñ wáa lan wee khòoní ñten ká, á ñ wee bío lòn khéero. ¹⁸ Yínŋn 6a nŋpua cèrèe wáa wee khòoní mítén ho ñmŋn bío dāni yi le? Awa, á ñnén mún wáa à khòoní ñten. ¹⁹ Minén na lé mu bè-zŋrŋmŋnì bānsowá á wee tà bío 6a khéerowá wee wé yi. ²⁰ Ba nŋpua wee wé mia lè mí wobáani, á wé hŋn mia, á wé juaa mí bío, á wé jŋn mia, á wé fio mí sáará, á mí wee día à bŋn 6úen6úen kúu mia. ²¹ Mu bán bíoró nŋyo wí. Mí sáberé, warén sía yí wó herera yí vaá 6ó bŋn yi. Ee ká ñ pá à bío lòn khéero ò lén. Bío á bío ká wee khòoní mítén bío yi, bŋn á ñnén mún dà á khòoní ñten bío yi. ²² Ba lé 6a *Heberewa le? Awa, á ñnén mún lé o hebere nŋi. Ba ló a *Isirayele nŋpomu yi lé? A ñnén mún ló a nŋpomu yi. Ba ló a *Abarahaamu nŋnkani yi lé? A ñnén mún lé o mŋnmānii. ²³ Ba lé o *Krista ton-sáwá lé? I yáá à bío lè ñ jŋhŋ mia bŋn, ñnén lé o Krista ton-sá po 6a. I sá ló bon po 6a, 6a dó mí ho kásó yí à po 6arén, 6a han mí po 6arén. I zāania ñ mukānii cúa cèrèe po 6a. ²⁴ Ba *Zúifúwa han mí lè le labāanii yimú cúa-úará-jun dà-kéní mia á dŋn há zen cúa-hónú. ²⁵ Ba nŋpua vŋaana mí lè le bŋni, á dŋn há zen cúa-ŋn. Cúekúee 6úí á 6a lèekaa mí lè há huua le mí ñ 6úe. Ho won-beení lú mu jumu yi làa mí dŋn há zen cúa-ŋn. Cúekúee 6úí á ñ wó le wizon-kúure lè mí tŋnāhŋ mu jun-beení yi. ²⁶ Pŋnna cèrèe ká ñ wí le veení yi á ñ lò bon bío cèrèe bío yi: Há muna 6úí na sú cáa á ñ lò bon káaló yi. Ba kŋnlowá, lè wán síi nŋpua, làa bío yínŋn wán síi nŋpua, bán 6úen6úen beera ñ lò ñ veení yi. I lò bon há ló-beera yi, há mana yi, mu jun-beení yi. Wán zàwa na le mí lé 6a kèrèŋewa à mu jŋn yí bon bán mún beera ñ lò. ²⁷ I sá lò bon dākŋina. Há pŋnna 6úí á ñ caana yí dŋma, le hŋni lè le jŋ-hānii

* 10:17 Mí loñ Zereemii vŋahŋ 9.23

* 11:3 Mí loñ Bío jŋhŋ 6úeenii vŋahŋ (Genèse) 3.1-6, 13

beera 1 lò. Pònna cèrèè à ì máa yí bío dí. Le tèní lè ho péerú mún beera 1 lò. ²⁸ Mu yáá pá yínóí bñn mí dòn. Bío á ì wee leéka bío há wízoóní búenbúen mún wi bñn: 'Ba kèrètíewa kuio búenbúen á ì yi wee dè bío yi. ²⁹ Hen ká a búí lée yídá, à ì lò wé be mu bío yi. Ká a búí wó bè-kohó à mu vá mií làa sòobéè.

³⁰ Ká í ko à ì khòóní íten, à ì wé mu í yídámu bío yi. ³¹ Le Dónbeení na lé wa Núhúso Yeesu 6àn Maá, dén na ko lè le búaaní fèèè, á zú le í yí máa fl sabéré. ³² Páahú na á ì buée yí ho Damaasi lóhó yi, ó o Kuvèèèere na wee sá a bée Aretaasi yèni yi le 6a pe ho lóhó zúajini búenbúen, à 6a wíi mi. ³³ Ká 6a máhá can ho lío-beení lè há hùni á ì zon yi á 6a lée liinía lè ho soró món, lé bñn fenía mi.†

12

Bío ó o Núhúso zéenia là a Poole

¹ I ko à ì khòóní íten à mu jún jùhú mía. Èé ká í máhá à bío mu bè-sànkana na ó o Núhúso zéenia làa mi dání yi. ² I zú à kèrètíe búí. Le Dónbeení buan wo yòoraráa ho wáayi jún-flahú mu wáa à yí lúluío píru náa. O lá van ho wáayi binbirí lée, táá há lée kònkórá jà a yi lée, bñn á ì yi zú. Le Dónbeení lé dío zú mu. ³ Mu bon! I zú le le Dónbeení buan wo yòoraráa ho wáayi. Ká a lá van ho wáayi binbirí lée táá há lée kònkórá jà a yi lée, bñn á ì yi zú. Le Dónbeení lé dío zú mu. ⁴ Bío ó o vaá jà le Dónbeení cón ho wáayi mu yi á yí dà máa bío, á mu níi mún yí nòn nùpue yi ò o bío mu. ⁵ I ì khòóní íten bío wó a níi mu yi bío yi. Ká ínén í beere dání yi, á ì khòóní íten í yídámu bío yi. ⁶ Ká í yáá pá lá wi à ì khòóní íten, se í pá yínóí khéero, lé bío á ì i mí ho túiá poni. Èé ká í máhá máa bío, í yi wi à 6a nùpua catí mi à dà bío á ì wee wé làa bío á ì wee bío wán.

⁷ Mí yí mún le, í lá dà à yòóní íten bñn bè-beera so na le Dónbeení zéenia làa mi bñn bío yi. Èé lé bñn nòn á le dó bío búí míi na wee vá í sánia yi. Le día ó o *Satáni tonkaro wó mu láa mi, bera a na à ì yi yòóní íten. ⁸ I flora a Núhúso dñn há zen cúa-tín le o véení í lónbee mu. ⁹ O o bía nòn mií: «í sáamu ù kána fo, lé bío á ho páahú na fo wee mi ù yídámu yi lé hón páahú so yi á ì pánká 6èn wíokaa wee mi yi». Awa, á mu sdaani à ì wé khòn bío á ì lé o yídá bío yi, bera a na ò o *Krista pánká kén mií binbirí. ¹⁰ Lé bñn bío yi, á ì sli wan bío á ì lé o yídá bío yi. O Krista bío yi hári 6a wé là mi, à le lónbee yi mi, hári á 6a wé jini í sánia, à ì hácirí yáa, á ì sli pá à wa. Lé bío ká í lé o yídá páahú na yi, à ì yi ho pánká hón páahú so yi.

O Poole yilera lúnkaa ho Korente kèrètíewa bío yi

¹¹ I bíá lè í jùhú mía bñn, èé ká lé minén nòn á ì biaráa ká. Mu bon, minén lé bíá lá ko à mi mí ho túiá í jii 6a nùpua yahó. Hári ká í yínóí dèè á bíá mí wee jàká bío le 6a lé 6a tonkaron wá binbirí á yí sdaani mí bío woon yi. ¹² Bío á ínén lé o Yeesu tonkaro, á ì jà í yi làa sòobéè, á le Dónbeení dñn í wán á wóráa mu yéréké bíowa lè mí síiwá. ¹³ Lé mu yén á ì wó nòn 6a kèrètíewa kuio na ká yi ká í yí wó mu yí nòn mia, ká mu yínóí bío á ì yi díá á mi lá í jún-sèró. Mí wáa sén díá na mií bñn bío yi.

¹⁴ Hen làa cínú ká í buen mi cón á bñn wáa à wé mu cúa-tín níi. Bñn á ì mún máa bío le mi na bío búí mií. Minén mi beere lé bíá á ì wee cà, í mákóo mía mi níi bío yi. Mu yínóí 6a zàwa wee bárá mí níi bío ká lè mún nùwá, ká 6a zàwa 6àn nùwá lé bíá wee bárá mu ká làa ba. ¹⁵ Inén cón á ì níi bío búenbúen lá déró ho tonló yi mi bío yi á à wé sí mií. I yáá dà à na í mukáni búenbúen mi bío yi. Bío á ínén wa mia lè í sòobéè jún-sí lé bñn wee lén mu búí bío mi wa làa mi yi.

¹⁶ Mí tà à zúr le í bío yí wó jún-sèró mi wán. Ba búí wee bío le o Poole 6èntín héra, o wee khà wen à fé níi bío. ¹⁷ Bíá búenbúen na á ì tonkaa mi cón ó o búí á ì so dñn wán á tò mi wán le? ¹⁸ I hía flora a Tiite, ó o 6uara mi cón, á wán za ní-kéní búí na mi zú á bò làa wo. O Tiite mu so buée khà mia fó búí le? Inén làa wo so yí wó yilera dà-kéní á yí sáráa le? Le dání na wa lá so yínóí dà-kéní le?

¹⁹ Bío wa bíá ho vùahú yi buée 6ó hen, jún-sí mi wee leéka le wa wee bío sí waten yi. Èé ká búéé. Wa bíá mu le Dónbeení yahó wa páaníló là a *Krista bío yi. Wán zàwa lè wán hínni na á ì wa làa sòobéè, wa wee bío bñn búenbúen bera a na mi jàa va lè mí yahó le Dónbeení wshú wán. ²⁰ I zána á ì buée yi mia ká mí yí ka làa bío á ì wee leéka, ká ínén 6èn yi ka làa bío á minén wee leéka. I zána le jún-sí á ì buée yí mia ká mí wi há fio yi, á wee dí le yandee làa mín, á sli wee cí mín yi, á wee penka làa mín ká mí ì là mín, á wee jùu mín ká mí ì yòóní miten, á yú bío na à mi wé. ²¹ I zána le ká í 6uara mi cón, á wán Dónbeení díá à há níyo dí mi mí bío yi. I zána á ì buée mi mia à wá mi bío yi, lé bío á bíá fù wi mu bè-kora wéro yi á yí yèrémáa mí yilera lè mí wára, á pá wi ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwá wéro yi. I zána á ì buée yí 6a ká 6a pá wee wé mu bío na yí se lè mí síiwá búenbúen.

† 11:33 Mi loñ Bè-wénia vùahú 9.25

13

O Poole m̀nd̀n z̀enti là a t̀enti b̀io

¹ B̀io á ĩ buen mi c̀n ká á wáa à wé ĩ buenl̀o c̀ua-t̀n níi. Mu túara ká s̀ii: «Mu b̀io búenb̀uen á wa à l̀n ỳo 6a s̀eérasa ǹwá jun táa ǹwá t̀n b̀e-b̀ionii wán.» ² Mu c̀ua-jun níi na á ĩ 6uara mi c̀n, á ĩ j̀a b̀ia wee wé mu b̀e-kora làa b̀ia ká búenb̀uen zeñ wán. B̀io á ĩ wáa khèra làa mia b̀io ká wán, á ĩ wiokaa wee j̀i mi zeñ wán le ká ĩ kh̀ii b̀nia 6uara á níi woon níi máa lé ho béró yi. ³ Mi wi á mi z̀ur wéréwéré le o *Krista wee d̀n ĩnén wán à b̀ioráa. Awa! A mi z̀ur mu le o Krista ỳnori ỳi dà mi t̀ahũ. ĩ wee j̀i mi zeñ wán, o ò z̀eení mí p̀anká làa mia. ⁴ O búeró ho *kùrùwá wán ó o z̀eenía le mí lé o ỳidà b̀n bon, ká hã laa na ká wán ó o ỳio wi lua le Dónbeenĩ p̀anká yi. Warén páaníló làa wo b̀io yi á wa mún lé 6a ỳidawa b̀n bon. Ee ká wa mahá wee j̀i mi zeñ wán: Le Dónbeenĩ p̀anká yi á warén làa wo ỳio á à wé lua mi t̀ahũ!

⁵ Mi lorĩ miten à dándá miten miten, à z̀ur le mi dó mi s̀ia o Yeesu Krista yi. Mi so ỳi z̀ũ le o wi mia le? Nún-sĩ á mi lorĩna miten mon à mi ỳi ká làa b̀n! ⁶ Ee ká ĩ láa mu yi le mi z̀ũ le warén bán z̀eenía le wa dó wa s̀ia wo yi. ⁷ Wa wee fio le Dónbeenĩ yi b̀era a na à mi wé ỳi wé mu b̀e-kora. Ee ká wa mahá ỳi máa wé mu à z̀eenínáa le warén á sée wi yi. Wa wee wé mu b̀era a na à mi wé wé ho túiá poni b̀io mí dòn, hãri ká wa b̀io búenb̀uen ká lè mu j̀ii ỳi sú. ⁸ Wa ỳi dà máa kán ho túiá poni, b̀io bon b̀n mí dòn lé b̀io wa dà wee wé. ⁹ Mu bon, wa wee zámaka b̀io á warén lé 6a ỳidawa, à minén p̀anká wi b̀io yi. B̀io wa wee cá wa floró ỳi lé à mi wé 6a ǹpua na á wékheró b̀io ỳi máa mí lèé yi. ¹⁰ B̀io non á ĩ fèra wee túarãa ho v̀uahũ mu ù na mia lée b̀era a na ká ĩ kh̀ii 6ueé d̀n mia à ĩ ỳi d̀n ho p̀anká na ó o Núhũso non miĩ wán à zárãa làa mia. Mu bon, le Dónbeenĩ ỳi non ho miĩ à ĩ yáa mia, ká lée b̀era a na à ĩ s̀eení mia à mi s̀iadéro le yi va làa yahó.

¹¹ Wán z̀awa lè wán h̀inni, mi le mi s̀ia wa, à s̀iadéro le Dónbeenĩ yi va làa yahó. Mi wé hení mín s̀ia à j̀i-c̀ua wé dà-kéní à kerĩ mín wán làa h́erã. A le Dónbeenĩ na wa wen á wee na ho h́erã 6a ǹpua yi á à kerĩ làa mia.

¹² Mi t̀ení mín yi sese lòn nu z̀awa. B̀ia b̀io sã le Dónbeenĩ yi hen búenb̀uen wee t̀ení mia. ¹³ Le wa Núhũso Yeesu *Krista sãamu, lè le Dónbeenĩ waminĩ, lè le Dónbeenĩ Hácirĩ páaníló làa wen, à kerĩ lè mi búenb̀uen.

* 13:1 Mi lorĩ Lándá z̀eeníló v̀uahũ (Deutéronome) 19.15

Ho vūahū na ó o Poole túara n̄n ho Kalasii kèrètíewa kuure yi

Vūahū tularó jūhū

Ho vūahū mu lé o Poole túara ho n̄n ho Kalasii k̄shū kèrètíewa kuure yi. Bío ó o yánkaa buera le Dónbeení bín-tente bín, á 6a n̄pua búí dó mí s̄la o Yeesu yi (Bè-wénia 16.6).

Ba búí ló 6ueé bía le b̄ia yín̄r̄ 6a *zúífūwa ko 6a kúio mítén làa bío ho làndá b̄oraa mu. O o Poole túara ho vūahū n̄n 6a yi le 6a yí bè hón k̄aránl̄o so yi, lé bío ho yí héhaa là a Yeesu *Krista bín-tente. O bía le b̄io 6a dó mí s̄la o Yeesu yi, lé b̄un te bío 6a t̄érénnaa le Dónbeení yahó, ká yín̄r̄ bío 6a b̄o ho làndá yi. O Poole n̄n-yání zéénia bío ó o Yeesu yánkaa vonnáa wo ó o wó a tonkaro (1-2).

O Poole d̄in le Dónbeení v̄n-k̄ia wán á zéénia le ȳia dó mí s̄li o Yeesu yi, á wón n̄ k̄áni, ká yín̄r̄ 6a zúífūwa làndá bèr̄o lé bío ò k̄áni 6áns̄o (3-4).

Ho vūahū lii véení ó o bía le 6a ko 6a 6ua miten lòn n̄pua na wi miten bío s̄i. Ba ko 6a dia le le Dónbeení Hácírí dí 6a yahó, á 6a à yí le muk̄n-finle, á mún n̄ warí mún (5-6).

Le t̄èní

¹ In̄n Poole lé o Yeesu *Krista tonkaro. Mu yín̄r̄ n̄pua wó mí là a tonkaro, á ì mún yí d̄in n̄i woon wán á wór̄aa wo. Mu lé o Yeesu Krista là a Maá Dónbeení lé b̄ia tonkaa mí, lerén Dónbeení mu na véénia wo léra 6a n̄-hía f̄ahū. ² Mu lé in̄n le wán z̄awa na làa mí páania wi búenbúen lé warén wee túa ho vūahū na ká á à na minén kèrètíewa kuio na wi ho Kalasii k̄shū yi.

³ Le wán Maá Dónbeení le wa Núh̄so Yeesu Krista à wé mí s̄aamu làa mia, á na ho héer̄a mia. ⁴ O Krista tá n̄n mítén á wó wa bè-kora s̄éndiar̄o muini ȳia, á k̄ánianaa wen ho zuia d̄im̄p̄a kohó na ká n̄i yi. Lé ká s̄i ó o Krista wór̄aa wán Maá Dónbeení s̄i bío, ⁵ wón na ho c̄ikú bío s̄a yí há l̄ulúio na j̄ii mia yi. *Amiina!

Le Dónbeení bín-tente lée dà-kéni mí dòn

⁶ Bío mí pá le Dónbeení na von mia o *Krista s̄aamu p̄nká yi à mi yèr̄emaa b̄o bín-tente veere na bío yí bon yi f̄ua f̄ua 6̄ènt̄in lée bío na v̄a mí làa s̄ob̄é. ⁷ Mu yí máa zéení le bín-tente búí b̄inia wi, 6ueé! Ba n̄pua búí lé b̄ia wee l̄unka mi yilera, á wi 6a yèr̄emaa a Krista bín-tente. ⁸ Awa! Ká a búí, táá warén wa b̄eere, táá wáayi tonkaro búí k̄hii 6ueé buera bín-tente búí na wi mí dòn làa dío á warén buera n̄n mia, á wón 6áns̄o à há d̄ankáa yi. ⁹ Wa b̄ia mu, á ì pá b̄inia wee bío mu: Hen ká a búí ló 6ueé buera bín-tente na wi mí dòn làa dío mí tá bío, á 6áns̄o à há d̄ankáa yi. ¹⁰ Awa! A mí so wee leéka le ì wi à 6a n̄pua tá ì bío lée, táá lé le Dónbeení? Lé 6a n̄pua á ì so wi à ì bío wé s̄i yi le? Ká mu lé à wé à ì bío wé s̄i 6a n̄pua yi, se ì lá máa wé Krista ton-sá.

Bío ó o Núh̄so vonnáa o Poole wó là a tonkaro

¹¹ Wán z̄awa le wán h̄in̄n, le ì bío bío ká na mia: Le Dónbeení bín-tente na á ì buera n̄n mia á yí ló n̄pue c̄n̄. ¹² A le mún yín̄r̄ d̄èe na á ì yú n̄pue búí c̄n̄, táá d̄èe na ó o búí k̄áranna làa mi. Le bín-tente na á ì wee bue lé o Yeesu *Krista mí b̄eere lé ȳia zéénia le làa mi. ¹³ Mi yáá pá bío á ì kuio lá cannáa 6a *zúífūwa làndá bèr̄o yi. Ì láa wee j̄iini le Dónbeení n̄pomu s̄ania làa s̄ob̄é, á wi à ì 6úe mu j̄úhū. ¹⁴ Ba zúífūwa làndá bèr̄o á ì lá henia bío po wa ninzawa na ká. A bío á wán maáwá b̄o henia á ì lá wee là h̄eere á po 6a n̄pua na ká. ¹⁵ Ée ká le Dónbeení máhá f̄era léra mi b̄ará mí dòn ká ì yáá d̄in yí ton. Le s̄aamu na le wó làa mí lé b̄un bío yi á le vonnáa mi. ¹⁶ Le zéénia mí Za Yeesu bío làa mi, á in̄n 6̄èn b̄ini zéení mu làa b̄ia yí zú le Dónbeení. A ì d̄ènia h̄in̄n wá à ì yí túara n̄pue yi làa bío á ì wé. ¹⁷ Ì yáá yí van ho Zeruzal̄emu á yí waá m̄n mún làa b̄ia wá a Yeesu tonkarowá ló mi, á ì wá van ho Arabii k̄shū, á d̄in b̄in b̄inia 6uarar̄aa ho Damaasi lóhó yi. ¹⁸ L̄ulúio b̄io t̄in b̄in m̄n á ì wá van ho Zeruzal̄emu á vaá z̄una a Sefaasi, á wó há wizooní píru h̄onú b̄in làa wo. ¹⁹ O Yeesu tonkarowá na ká ó o búí á ì yí m̄n ká yín̄r̄ o Núh̄so b̄an za Zaaki. ²⁰ Le Dónbeení lé ì s̄eér̄aso, bío á ì wee túa á à na mia ká yín̄r̄ sab̄éré. ²¹ B̄un m̄n á ì wá van ho Siirii le ho Silisii k̄ana yi. ²² Ée ká ho *Zudee k̄shū kèrètíewa kuio máhá lá d̄in yí m̄n mi. ²³ Bío 6a pá mí dòn lé bío ká: «Yia láa wee j̄iini wa s̄ania lé wón wáa wee bue le síd̄er̄o bío na ó o lá wi ò o búe j̄úhū». ²⁴ A 6a wee kh̄ooní le Dónbeení ì bío yi.

2

O Poole le 6a tonkarowá na ká

¹ Lúliúio píru náa búñ món á ínén là a Baanabaasi bò mín yòora ho Zeruzalæemu. I múñ fó a Tiite bóråa.

² I tà yòora ho Zeruzalæemu, lé bio le Dónbeení zéenia mu làa mi le 1 wé mu. I yòó dñn, á 6a kèrètíewa ya-díwá mí dòn lé bia á ï zéenia le bín-tente na á ï wee bue na bia yínórí 6a *zúífúwa yi bio non yi. Lé bio á ï lá yi wi á ho tonló na á ï sá káña, làa hía á ï lá lan wee sá há làa na ká wán á wé ton-kåamåa.

³ O Tiite lé o keræski níi, á 6a yåá pá yi kíkåa wo yi le o bè ho *kúúiró landá yi. ⁴ Kå 6a búti na le mí lé wán zåwa à mu ðån yi bon, á sá míten zon wa tñahú, à loñ bio ó o Yeesu *Krista wó á wa wiråa waten, bèra a na 6a yèrémå wén wé lé ho landá wobåani.

⁵ Eε kå wa mahå yi tà yi non mu níi 6a yi huúu, bèra a na à le bín-tente túiå poni kerí bñn mí bio yi.

⁶ Ba kèrètíewa kuure ya-díwá (bio 6a karåa bio yi ciran mi, le Dónbeení yi máa hueeka núpua mín yi), 6a ya-díwá mu á yi kíkåa míi le 1 bñni bè bio búti mu wán. ⁷ Ba yåá zåna le le bín-tente bue naló bia yínórí 6a zúífúwa yi ðån tonló á le Dónbeení karåfåa míi làa bio le karåfåaråa ho o Piere yi le o bue le na 6a zúífúwa yi. ⁸ Mu bon, yia wó ó o Piere lé o Yeesu tonkaro 6a zúífúwa cñn, lé wón mún wó á ï lé o Yeesu tonkaro bia yínórí 6a zúífúwa cñn. ⁹ O Zaaki, là a Piere là a Zån, bán na 6a wee lá lòn bóróbórøwa na buan 6a kèrètíewa búenbúen kuure dñnia á zåna le lé le Dónbeení lé mí såamu á karåfåa ho tonló mu míi. Lé búñ non á 6a dá mí níni ínén là a Baanabaasi yi á wa ténia mín yi, á zéeni le 6a tà wa bio, le 6a léé dà-kéní làa wén. A wa le warén ñ va làa bia yínórí 6a zúífúwa cñn, kå garén 6èn ñ va làa bia lé 6a zúífúwa cñn. ¹⁰ Bio 6a cá wa kñn séenia, lé á wa wé pa 6a kèrètíewa kuure ní-khenia bio. A ï 6èn sòobåa iten búñ wéró yi.

¹¹ Kå páahú na ó o Piere buara ho Antiosi lóhó yi, á ï zéenia o wékheró làa wo 6a búenbúen yio yi. ¹² Mu bon, páahú na 6a núpua búti na là a Zaaki zú mín dñn yi buara, kå a Piere mu wee páani dí lé wán zåwa na yínórí 6a *zúífúwa. Kå páahú na á bán núpua so búéé dñn yi, ó o khú á yi máa dí làa ba, lé bio ó o zåna 6a kèrètíewa na wee hení 6a zúífúwa landá bio. ¹³ Wán zåwa kèrètíewa na lé 6a zúífúwa mún zon o Piere mu bio yi. Håri o Baanabaasi 6a yåá pá cá dó mu yi. ¹⁴ Eε kå páahú na á ï møn à 6a varåa yi téréna à héha lé ho túiå poni na le Dónbeení bín-tente le mu koråa, á ï bia làa wo wán zåwa búenbúen yio yi kå sii: «Únén na lé o zúífú à ù wee bua úten làa bia yínórí 6a zúífúwa bio sii á ù díå mu zúífúmu, á dá à wé kaka à kíkånåa wán zåwa na yínórí 6a zúífúwa yi le 6a bua míten lé 6a zúífúwa bio sii?»

Bia le 6a zúífúwa làa bia yínórí 6a kånlló bio

¹⁵ Warén na lé 6a *zúífúwa tonnåa, wa yi mà yi dó bán bè-kora wérowå so na yínórí 6a zúífúwa jii. ¹⁶ Eε kå wa mahå zú le mu yínórí o *Moyiize landá bèró wee wé ó o núpue térénnåa le Dónbeení yahó, kå lé bio á ðånso dó mí sii o Yeesu *Krista yi. Lé búñ non á wa dóråa wa sia o Yeesu Krista mu yi á à wéråa 6a núpua na téréna bio wa dó wa mu yi bio yi, kå mu yínórí bio wa bò ho landá yi. ¹⁷ Kå warén wi à wa téréni le Dónbeení yahó o Yeesu Krista pånká yi, à lé búñ tñn bñnia wee wé wén lé 6a bè-kora wérowå, se búñ so wee zéeni le o Krista wee sá na mu bè-kora yi le? Búéé dé! ¹⁸ Mu bon, hen kå 1 yèrémåa bò ho landá na á ï pá díå yi, se búñ wee zéeni le 1 síinia 1 ðúhú iten. ¹⁹ Ho landá bio dåní yi, á ï ka lòn núpue na húrun. A lé horén landá mu ðån mún wó mu. Búñ wó bèra a na á ï dån kerí le mukåní yi le Dónbeení bio yi. I ka lòn núpue na páania búiaa ho *kúrúwå wán là a Krista. ²⁰ I mukåní wi búñ bon, kå 1 wåa yi te iten, o Krista mí bæere lé yia wi míi. Le mukåní na á ï wi yi há làa na ká wán á ï wi yi 1 slidéro o Krista yi bio yi, wón na wara mi, á tà non míten 1 bio yi. ²¹ I yi dá máa pí le Dónbeení såamu na le wó làa mi bio. Mu bon, hen kå mu lá lé o Møyiize landá lé hía wee wé ó o núpue téréni le Dónbeení yahó, se o Krista húrun kåamåa.

3

Ho Kalasiisa bñnbumu bio

¹ Eee! Kalasii kñhåsa, mí so léé bñnbúwå le? Yia khå mia vñinia léé wée? O *Krista na búaa ho *kúrúwå wán bio ðån zéenia làa mia wéréwéré. ² I ï túa mia làa bio dà-kéní: Bio mi yú le Dónbeení Háciri so lé bio mi tíira ho landá jii léé? Búéé! Mu lé bio mi dó mi sia le Dónbeení bín-tente na mi ðå yi. ³ Mi bñnbúra vaá 6ó búñ yi le? Mi búakåa lé le Dónbeení Háciri, á lé há làa na ká wán á mi wi mí dñn mi kúru pånká wán le? ⁴ Bio sá mia búenbúen so léé kåamåa le? Búéé! Mu yí dá máa wé kåamåa. ⁵ Mi wa loñ lon! Hen kå le Dónbeení wee na mí Háciri wén, á wee wé ho yéréké biowa mi tñahú à le so le wé mu lé bio mi wee bè o *Møyiize landá yi léé, táå lé bio mi dó mi sia le bín-tente na mi ðå yi?

Le Dónbeení wee wé ó o núpue téréni le yahó

⁶ Bío ó o *Abarahaamu bío wóráa lé bío kà: «O dó mí sli le Dónbeení yi, lé b́n n̄n le cátió wo là a n̄pue na térénna le yahó.»⁷ Awa, mi wáa zún bío kà: Bía dó mí sli le Dónbeení yi bán lé bía lé o Abarahaamu zàwa.⁸ Mu fèra túara le Dónbeení bióní v̄ahú yi le bía yín̄ 6a *zúifùwa á le Dónbeení ì wé á 6a à térén le yahó 6a síadéro le yi bío yi. Le bín-tente fèra túara a Abarahaamu dání yi á bía n̄n wo yi: «Le Dónbeení á à ðn únén wán á à wéráa mu bè-tentewá lè há síwá búenbúen.»[†] ⁹ Awa, á bía dó mí sli le Dónbeení yi á le è wé lè mu tentemu là a Abarahaamu mu bío síi. ¹⁰ Mu bon, bía wi 6a bè ho lándá yi à kánínáa á há dánkáa á à yí. Mu túara le Dónbeení bióní v̄ahú yi kà síi: «Le o n̄pue na yí máa bè bío túara ho lándá v̄ahú yi búenbúen f̄éé à tí jii à dánkání.»[‡] ¹¹ Mu lée kénkén, n̄pue yí dá máa térén le Dónbeení yahó ho lándá na á 6ánsò bò yi bío yi, lé bío mu túara le Dónbeení bióní v̄ahú yi le «yia térénna le Dónbeení yahó bío á 6ánsò dó mí sli le yi bío yi, wón á à kerí le mukání binbiri yi.»[§] ¹² Ho lándá beró bío yi c̄éra le sídéro le Dónbeení yi. Ká yia máhá wee bè bío ho lándá bò heníá yi à tí jii, wón ȳo á à wé lua ho pánká yi. ¹³ Há dánkáa na lá j̄a wa j̄úná yi ho lándá bío yi ó o *Krista fó bò mítén wán wa lahó yi, á wa wi waten. Lé bío mu túara: «Le yia búaa le búení wán á dánkání.»^{*} ¹⁴ B́n wó bèra a na à mu bè-tentewá na le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé là a Abarahaamu à bènbén dá bía yín̄ 6a zúifùwa 6a páaníló là a Krista bío yi, à wa yí le Dónbeení Hácrí na le dó mí jii le mí ì na, wa síadéro le yi bío yi.

Ho lándá lè le jii déró bío

¹⁵ Wán zàwa lè wán hínni, mi wa héha mu lè 6a n̄pua bío. Mu bío na ó o n̄pue le mí ì wé na ó o túara bará, ká mu héha lè ho k̄h̄ lándá, á n̄pue yí dá máa yèrémá mu. ¹⁶ Lé ká síi le Dónbeení dó mí jii n̄n o *Abarahaamu là a n̄nkání yi. A mu j̄n̄ lé o Abarahaamu làa yia n̄nkání can wo yi á bío le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé bío sá yi. Mu yí túara le: «Làa bía n̄nkání can wo yi», á wáa kerí lè há boo. Mu túara le Dónbeení bióní v̄ahú yi le: «Yia n̄nkání can foñ», wón na lé o *Krista. ¹⁷ Awa! A ì wáa wee bío bío kà: Le Dónbeení bío na le le mí ì wé na le dó mí jii bío yi vó á ho lándá na 6uara há lúúio khíá-náa làa 6óní làa píru le jii déró mu m̄n yí dá máa khíní yi, táa máa yèrémá le. ¹⁸ Mu bon, ká há k̄a wee yí le Dónbeení c̄n̄ ho lándá beró pánká yi, se há bío wáa yí ló bío le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé yi. A mu j̄n̄ lé bío le dó mí jii le mí ì wé á le ðn wán wóráa mí s̄amu là a Abarahaamu.

Ho lándá beró 6án j̄uhú

¹⁹ Awa, á lée webio n̄n le Dónbeení bóráa ho lándá? Le bò ho bèra a na 6a n̄pua wé zún mí wékheró fúaa ho páahú na á yia khii te o *Abarahaamu yi 6ueé ton. Lé orén bío yi á le Dónbeení dó mí jii. Le Dónbeení tonkarowá na ho wáayi lé bía zéeniá ho lándá. Ká a n̄pue búí lé yia mu ðn wán wóráa. ²⁰ Ká mu lée n̄pue n̄-kéní le mí ì wé mí bío, se o mákó máa kerí yia o ò ðn wán yi. A le Dónbeení dén máhá lé lerén mí dòn, á le dó mí jii n̄n. ²¹ Awa! B́n so wee zéeni le ho lándá làa bío le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé yí máa tà m̄n yi le? B̄eé, hen ká lándá 6úii lá dá wee na le mukání 6a n̄pua yi, á hón lándá so pánká yi, á 6a lá dá à térén le Dónbeení yahó. ²² Ká le Dónbeení bióní v̄ahú yi á mu bía le mu bè-kohó pánká wi ho ðm̄j̄n̄á n̄pua búenbúen wán, bèra a na à bío le Dónbeení dó mí jii le mí ì na bía sía dó le yi à bío sí 6a yi 6a síadéro o Yeesu Krista yi pánká yi.

Há k̄a na le Dónbeení dó mí jii le mí ì na wen

²³ Sáni à le sídéro o *Krista yi páahú dá, à wa ka lè wa wi ho kàsó yi ho lándá níi yi, á pannaá ho páahú na le Dónbeení ì wé á wa à zún dén sídéro so. ²⁴ Ho lándá lé h̄ia wó wa paro fúaa o Krista 6uenlò, bèra a na à wa térén le Dónbeení yahó wa síadéro o Krista mu yi pánká yi. ²⁵ Há làa na ká wán á le sídéro o Krista yi páahú ðn, wa bío wáa b̄n̄ia mía o paro mu níi yi.

²⁶ Mu bon, mi búenbúen lé le Dónbeení zàwa mi síadéro o Krista yi bío yi. ²⁷ Minén búenbúen na ho *bátémù wó á mi páanía là a Krista á wáa ka lè mí z̄á a Krista mu. ²⁸ Hueekaró wáa mía 6a *zúifùwa làa bía yín̄ 6a zúifùwa páahú. Hueekaró mía 6a wobáani làa bía wi mítén páahú, hueekaró mía báawa làa háawa páahú, lé bío mi búenbúen lée dà-kéní mi páaníló là a Yeesu Krista bío yi. ²⁹ Ká mi bío sá a Krista yi, se mi wáa lé o *Abarahaamu m̄nm̄anía. A há k̄a na le Dónbeení dó mí jii le mí ì na a yi á bío ò sí mia.

4

Mu wobamu lè ho kerí mítén bío

* 3:6 Mi loñ Bío j̄uhú búení v̄ahú (Genèse) 12.3

† 3:8 Mi loñ Bío j̄uhú búení v̄ahú (Genèse) 12.3 ‡ 3:10

Mi loñ Lándá bío zéeni ló v̄ahú (Deutéronome) 27.26

§ 3:11 Mi loñ Habakuuki v̄ahú 2.4 * 3:13 Mi loñ Lándá zéeni ló v̄ahú (Deutéronome) 21.23

¹ Bío ká lé bío á ī wi à ī zéeni: Páahú na ó o kía ãanso lé o háyónza yi, ó orén là a wobá-nii á hueekaró mía páahú, hãri bío mu bío búenbúen sã a yi mí cúee. ² Éé ká 6a núpua búii lé bía máhã wee lorí orén làa bío sã a yi yi, à parãa ho páahú na á ãan maã bàrà. ³ Páahú na warén mún hã ka lòn háyúwá, á wa lé ho ãimjã biowa wobáani.

⁴ Ká ho páahú na le Dónbeení bàrà á ãn, á le tonkaa mí za ó o búee ton o hãa yi. O guan mítén làa bío ó o *Moyiize lãndá bõràa mu. ⁵ O guara búee wó bèra a na á bía lá wee bè ho lãndá yi keri mítén, á mún wó wen le le Dónbeení zãwa. ⁶ Mu bon, mi lé le Dónbeení zãwa. Lé bún nãn le dó mí Za Háciri wa sãa yi, ãio wee wé à wa ãari ve le põnpõn le: «Abaa.» Mu kúará le: I Maã. ⁷ Awa, á fo wãa yínari wobá-nii, fo lé le Dónbeení za. Á bío fo lé le za, á le kía na bío sã le zãwa yi, á le mún ñ na foñ.

O Poole yilera lunkaa ho Kalasiisa bío yi

⁸ Bío mi yánkaa yí zú le Dónbeení, á mi wee sã lòn wobáani à na hã dofiina na yínari le Dónbeení yi. ⁹ Éé ká hã laã na ká wán á mi zú le Dónbeení. Bío yáá here lé bío le zúna le mi bío sã mí yi. Awa! Á mu wó kaka á mi bñia bõ bún biowa so na pãnkáwá mía, á bío jũhú mía yi? Mí wi mi bñi wé mu biowa mu wobáani le? ¹⁰ Hã wizooni búii, lé hã piina búii, lé hã pãna búii, lé hã lúliio búii á mi wee hení bío ãa. ¹¹ I zãna à ho tonló na á ī sã mi bío yi à wé kãamãa.

Le bin-tente zikusa

¹² Wãn zãwa le wãn hñni, ī wee fio mu mi cñn, mi wé le ī bío sñi. Inén so yí wó iten le mi bío sñi le? Mí yí wó bío na yí se làa mi. ¹³ Mi zú le mu vãmú lé bío nãn á ī ãnnãa mi cñn á nín-yání buerarãa le bin-tente nãn mia. ¹⁴ Mi lò bon ī vãmú bío yi. Mí lá ãa à pī ī bío, ká mi yí wó mu. Mí guan mi lòn Dónbeení wãayi tonkaro. Mí yáá guan mi là a *Krista Yeesu bío. ¹⁵ Mí sī-wεε na fù ãén bío wó kaka? Mu bon, ī lãa mu yi le ká mi lá ãa à khũaa mi yío á à na mi, se mi wó mu. ¹⁶ Lé ho tũia poni na á ī wee mi na mia bío yi á ī wóráa mi zúkúso le? ¹⁷ Ba núpua mu here mi sã, ká hã yilera na máhã wí 6a yi mi ãáni yi á yí se. Ba wí 6a kheé mia làa mi ká 6a wé à mi yèrẽmã hení ãarén bío. ¹⁸ Ká a núpue here mu bío na se sã, se mu se. Ká a wee wé mu hã põnna búenbúen yi, se mu se, ká mu yí wé páahú na á ī wi làa mia mí ãn. ¹⁹ I zãwa, ī wõkaa lò wee be mi bío yi lòn hãa na wee te bío sñi, fúaa bío mi lá a Krista ferenkóomu. ²⁰ Mu ãentñn lá à wé sī mi à ī keri mi nĩsání, à yèrẽmã ī bioní bioró à biorãa làa mia. Lé bío á ī yilera yãara mi bío yi.

O Akaare là a Sara bío

²¹ Mí bío lon! Minén na wi mi bè ho lãndá yi, mi yí jã bío ho bía le? ²² Mu bon, mu túara ho *lãndá vüahú yi le «o *Abaraamu yú 6a zãwa búaa jũn. O yã-kéni ó o yú là a Akaare na lé o wobá-hãni, ká yia so ó o yú le mín hãa Sara.»* ²³ O za na ó o wobá-hãni ton, wón ton héhaa le 6a núpua sãa bío. Ká a za na ó o yú le mín hãa wón ton le Dónbeení jii déro pãnká yi. ²⁴ Bío bía ká ãan kúará binbirí wi: Ba hãawa nùwã jũn mu bío wee zéeni le pãani cúa-jũn na le Dónbeení bõ. Le nín-yání pãani bõ ho páahú na le Dónbeení nãn ho lãndá yi le Sinayii búee wán. ãén pãani so zãwa lé 6a wobáani làa bío ó o wobá-hñzoró Akaare zãwa lé 6a wobáani bío sñi. ²⁵ O Akaare bío wee zéeni ho Sinayii búee na wi ho Arabii kshú yi bío. O bío mún wee zéeni ho Zeruzalemu na hã laã na ká wán bío, hón na le mí zãwa lé 6a wobáani. ²⁶ Ká ho Zeruzalemu na ho wãayi hón wi mítén. Lé horén lé wãn nu. ²⁷ Mu bon! Bío ká lé bío túara le Dónbeení bioní vüahú yi:

«Ūnén na yí ãa máa yí za,
weé ū sñi.

Ūnén na yí zúna a za teró via,
wé zéeka le le sī-wεε.

Mu bon, o hãa na 6a pã ãía

zãwa boo po a hãa na ãan báa wi.»†

²⁸ Minén wãn zãwa le wãn hñni, mi lé le Dónbeení jii déro zãwa là a *Izaaki bío sñi. ²⁹ Ká ho fù le ho yahó ó o Abaraamu za na ton héhaa le 6a núpua sãa bío á wee beé yia ton le Dónbeení Háciri pãnká yi lò. Lé bún mu pá karãa hã laã na ká wán. ³⁰ Éé ká lee webio túara le Dónbeení bioní vüahú yi? «Día le o wobá-hãni lén le mí za. Lé bío ó o wobá-hãni za yí ko ó o léé hã kía yi là a hãa na wi mítén za.»‡ ³¹ Awa, wãn zãwa le wãn hñni, wa yínari wobá-hãni zãwa, ká wa lé o hãa na wi mítén zãwa.

5

O Krista wó á wa wi waten

* 4:22 Mí lorí Bío jũhú búeení vüahú (Genèse) 16.15; 21.2 † 4:27 Mí lorí Ezayii vüahú 54.1 ‡ 4:30 Mí lorí Bío jũhú búeení vüahú (Genèse) 21.10

¹ O *Krista léra wa júná bèra a na à wa keñ waten binbirí. A mi cén ca vínvín. Mi yí bíní yí díá mítén mu wobámu níi yí. ² Inén Poole wee bío le ká mi wee *kúúio mitén, se o Krista bío júhú wáa bínía mia mi cón. ³ I wi à í pá bíní wíoka bío mu na mia: Núpue léee núpue na bínía kúúio mitén ho *lándá bío yí ko ò o bè ho lándá mu búenbúen yí à tí jii. ⁴ Minén na wi à le Dónbeení wé mia lè 6a nì-térénna ho lándá na mi wee bè yí bío yí, mi là a Krista fáara mín yí. Mu sáamu na ó o wó làa mia á mi vínía. ⁵ Ká warén bán wee lóoní le Dónbeení Hácírí pánká yí bío wa à térén le yahó wa sladéro le yí bío yí. ⁶ Mu bon, bíá páania là a Krista cón, á bío here yínorí à ù kúúí taa à ù yí kúúí. Ká bío here lé ù slidéro le Dónbeení yí na wee mi le waminí wára na fo wee wé yí.

⁷ Minén na lá wee va lè mí yahó sese, lé o yén hò mia le mi yí bíní yí bè ho tuiá poni yí? ⁸ Bío hò mia ká yí ló le Dónbeení na von mia yí. ⁹ Mu ka lè le ja-fi-za dèe na ká le dó mu dūmu yí khañ à mu búenbúen lé. ¹⁰ Eε ká í láa mia, á dó í síi o Juhúso yí le bío mi wee leéka máa keñ mí dön lè ínén bè-leekanií. Ká yía máhá kúaa mia mín yí hári ò o keñ kaka, ó o júhú á à sí.

¹¹ Wán zàwa lè wán hínni, ká ínén lá bínía wee káran 6a núpua le ho *kúúíro léee bío na ko, á léee webio non á 6a tñn lá wé è jiiínínaa í sánia? Mu bon, ká í lá wee wé bún, se o Krista húmú ho *kúrúwá wán bío lá máa kánká 6a núpua. ¹² Awa! Le bíá wee kúee mia mín yí wáa búe mí bámu júhú kènkèrèkè le wa lorí!

Mi wé díá le le Dónbeení Hácírí dí mi yahó

¹³ Wán zàwa lè wán hínni, le Dónbeení von mia à mi keñ mitén, èε ká mi máhá yí bè bún yí à wé wéráa bío mí sía wee vá yí na yí se. Mi wé sá na mín yí lè le waminí. ¹⁴ Mu bon, o *Moyúze lándá búenbúen jii tun le bíoní na ká yí: «Wañ mí ninza làa bío á únén ù bèere waráa úten bío síi.» ¹⁵ Eε ká mi wee bóoníka mín yí, á wee fi mín yí, à mi zúr mu le lé mínén mi bèere wee yaa mín.

¹⁶ I wáa à bío bío ká à na mia: Mi díá le le Dónbeení Hácírí dí mí bío búenbúen yahó. Lé bún ñ na ká mi máa bè bío mí sía wee vá yí na yí se yí. ¹⁷ Bío há sánia síi wee vá yí na yí se lè le Dónbeení Hácírí wee fi. A le Dónbeení Hácírí mún yí máa tà bío ó o núpue síi wee vá yí. Mu mí bío jún yí máa tà mín yí. Lé bún non á mí yí dà máa wé bío mi le mí i wé. ¹⁸ Ká mi wee díá à le Dónbeení Hácírí dí mí yahó, se mi bío wáa mia ho lándá níi yí.

¹⁹ Bío wa sía wee vá yí na yí se á wee mi wéréwéré. Mu lé ho bá-fénló lè ho há-fénló lè mí síiwá, lè há níyi-wára. ²⁰ Há wónna háló, lè mu nín-símú wéro. Ho jinmínló, há fio lè le yandee. Le sí-khúaarè, ho penka làa mín, ho máa jí mín yí à sanká mín lè há kúio. ²¹ Há yío na wee lé mí ninzàwa bío, ho ja-junló, ho dándínló, lè mu 6án síiwá. Bío á í bíá non mia lè ho yahó, lé bún á í pá wíokaa wee bío ò na mia: Bíá wee wé hñn wára so búenbúen lahó mia le Dónbeení bèení diínii.

²² Bío le Dónbeení Hácírí wee wé à mu keñ o núpue yí lé bío ká: Mu lé le waminí, le sí-wεε, ho héerá, le yí jiló, le hii wéro, le síi na se, le slidéro le Dónbeení yí, ²³ Ho wayiró, ho darí mítén 6ua yí. Bún biowa so búenbúen á ho lándá yí pá bío. ²⁴ Bíá bío sá a *Krista yí bán ka lè 6a búaa bío 6a sía wee vá yí lè mí síiwá na yí se ho *kúrúwá wán. ²⁵ Bío le Dónbeení Hácírí non á wa yío wi luaráa, à mi le wa díá waten à le Hácírí mu dí wa bío búenbúen yahó. ²⁶ Mi yí le wa wé yòoní waten, à wé yí cà há bíoní láa mín, à yío wé yí lé mín biowa.

6

Mi wé tà séent mín

¹ Wán zàwa lè wán hínni, ká a 6úí mi zù yí ò o wee wé mu bío na yí se, à mínén na le Dónbeení Hácírí dú yahó à bàrà a ho wā-tente wán. Eε ká mi máhá wayii mitén à wéráa mu. Ká mínén na wee wé mu cén pa mitén bío, à yí díá à mínén mi bèere bíni wé mu bè-kora. ² Mi wé séení mín à láráa mín jún-sèró. Ká mi wee wé ká, á mi ì bè o *Krista lándá yí á à tí jii. ³ Ká a 6úí wee leéka le mínén bío júhú wi ò o yáa yínorí dèe, se o wee khá mítén. ⁴ Le mi ní-kéní kéní wíoka lorí bío mínén mi bèere wee 6ua lè mítén, á mi ì mí bío mí dà à wéé mí sía bío yí mitén dání yí, ká mi máa téé mitén là a 6úí. ⁵ Mu bon, mi lè mi ní-kéní kéní wára na mi wee wé bío ciran mia. ⁶ Le yía 6a wee káran lè le Dónbeení bíoní wé lén bío ó o wee yí búenbúen 6úú à há làa yía wee káran wo. ⁷ Mi yí khá mitén. Le Dónbeení yí máa zúarí yí. Bío ó o núpue dù lé bún ó o là. ⁸ Yía wee dí bío sí há sánia yí wón bío khii yáa. Ká yía wee dí bío sí le Dónbeení Hácírí yí, ó ò yí le mukáni na máa vé. ⁹ Mi yí le wa wéé wa bàra mu bè-tentewá wéro yí. Mu bon, ká wa yí khú mu wéro yí, á wa khii lá bío wa dù ho páahú na mu ko yí. ¹⁰ Lé bún te mu á páahú lée páahú na wa yú mu 6án níi yí, à mi wa wé wé mu bè-tentewá lè 6a núpua búenbúen, sñnkú bíá dó mí sía le Dónbeení yí lè warén bío.

* 5:14 Mi lorí Levii núwá vūahú (Lévítique) 19:18

Mɔ̀ndɛ́n tɛ̀ɛ̀ni

¹¹ Mi loɔ́ ho tɛ́aró na ká ɔ̀uaakaró. Lé ɛ̀nɛ́n lè ɛ̀ nín-bia wee túa ɔ̀io ká á à na mia. ¹² Bia wee kíká mia à mi *kúio miten, bán nùpua so wi 6a zéení miten à 6a mi. ɔ̀io 6a wee cà lé ɔ̀io 6a à wé ká 6a nùpua máa beé 6a lò o *Krista *kùrùwá ɔ̀io yi. ¹³ Ba nùpua mu wee hení ho *kúiiro ɔ̀io ká ɔ̀arén mí beere yí máa bè ho làndá yi. Ká 6a màhá wi à mi mún kúio à ɔ̀arén khòoní miten ɔ̀io yi. ¹⁴ ɛ̀nɛ́n máa khòoní ɛ̀ten ɔ̀io ɔ̀ui ɔ̀io yi ká yínorí wa Nùhúso Yeesu Krista kùrùwá ɔ̀io yi. O Yeesu húmú ho kùrùwá wán ɔ̀io yi, á ho ɛ̀míjɛ́ná ka lòn ɛ̀ɛ̀ na húrun ɛ̀nɛ́n cón. A ho ɛ̀míjɛ́ná ɔ̀io ɛ̀nɛ́n yi á ɛ̀ mún ka lè ɛ̀ húrun. ¹⁵ Mu bon, fo kúio loo táá fo yí kúio loo, bún yínorí ɔ̀io na here. Bio here lé ɔ̀io le Dónbeení bínia wó wen lè 6a ní-fla. ¹⁶ Le bia ɔ̀uenɔ̀uen na à bè ho káranló na á ɛ̀ non 6a yi yi à le Dónbeení wé lè mí héerá, à zúrí 6a màkárí, à le mún wé mu lè mí nìpomu ɔ̀uenɔ̀uen. ¹⁷ Le ɔ̀io ká wán ò o ɔ̀ui wáa yí bíní yí seé mi. Lé ɔ̀io ó o Krista ɔ̀io yi á há fáani wi ɛ̀ wán. ¹⁸ Wán zàwa lè wán hínni, le wa Nùhúso Yeesu Krista wé mu bè-tentewá làa mia. *Amiina!

Ho vūahū na ó o Poole túara nɔn ho Efɛze kèrètíɛwa kuure yi

Vūahū tularó jūhū

O Poole lé yia túara ho vūahū na kà. Ho Efɛze lé ho Azii kòhú ló-beení lé bŭn te bío ó o nɔnnáa ho vūahū mu 6a kèrètíɛwa kuure na bŭn làa bia ká búenbúen yi. O Poole kará ho Efɛze yi yú há lúlúio bío tŭn (Bè-wénia 19.1-20.1). Lé bŭn mɔn ó o túararáa ho vūahū mu ká a wi ho kásó yi (3.1; 4.1).

Ho vūahū mu yi ó o Poole dó le Dónbeení bāráká, ò o zéenia bío le hueekaaráa mí nŭpomu, á sèraráa 6a bè-kora día o Yeesu húmú ho *kùrúwá wán pánká (1-3).

Bŭn mɔn, ó o Poole wee fan à bia búenbúen na dó mí sŭa o Yeesu yi à wé dān 6ua mŭten làa bío le Dónbeení le mu koráa (4-6).

Bío le Dónbeení nŭpomu wóráa le dà-kéní ó o Poole zéenia làa bíowa bío tŭn:

1. O le mu ka lòn nùpue sánia, ó o Yeesu lé há jūhū (1.23).

2. O le mu ka lòn zii mánkúio, ó o Yeesu lé le huee na 6uan ho soró dŭnia (2.20-22).

3. O le mu ka lòn háa, ó o Yeesu lé o háa 6an báa (5.21-33).

Le tɛɛni

¹ Mu lé ínén Poole, yia le Dónbeení le mí sŭi bío á wó á ĩ lé o Yeesu *Krista tonkaro, lé mi wee túa ho vūahū na kà. I wee tɛɛní minén na bío sá le Dónbeení yi [ho Efɛze lóhó yi], á páania là a Yeesu Krista, á siadéro wo yi fára tŭna. ² Le wán Maá Dónbeení, là a Nŭhúso Yeesu Krista á wé mu sáamu làa mia, à na ho hérérá mia.

Le Dónbeení sáamu na le wó làa wɛn bío

³ Mí wa khòoní le Dónbeení, dío lé wa Nŭhúso Yeesu *Krista 6an Dónbeení le 6an Maá. Le wó á le Hácírí bè-tentewá le mí síwá na wee lé le cón á wi wɛn wa páaníló là a Krista bío yi. ⁴ Mu bon. Le Dónbeení fèra hueekaa wɛn à wa páaní là a Krista ká bío 6úii dŭn yí léra. Le wó bŭn à wa wé 6a nùpua na wee ce le yahó, à wékhe bío yí mí léé yi. Bío le Dónbeení wara wɛn, ⁵ á le fèra le mí ì dŭn o Yeesu Krista wán á à wéráa wɛn le mí záwa binbirí. Bŭn lé bío le sŭi vá yi le mí ì wé. ⁶ A wa wáa ko wa wé khòoní le Dónbeení le sáamu beení bío yi. Bŭn sáamu beení so le wó làa wɛn bío le Za na le wa làa sòobɛ wó bío yi.

⁷ Bío wa páania là a Krista, wón na kúaará mí cāni húrunnáa wa bío yi, á le Dónbeení kánia wɛn á sèra wa bè-kora día. Bŭn lé le sáamu na jii mia, ⁸ bío le wó á wa yú yòó puunia. Le Dónbeení le mí bè-zŭrímíní na jii tun ⁹ á wó á wa dáina zŭna bío le sŭi vá yi le mí ì wé na lá sá yi, bío le fèra le mí ì dŭn o Krista wán á à wé. ¹⁰ Bŭn lé à bío ho wáayi làa bío ho tá wán búenbúen à le vá kúee mín wán ho páahū na le le mu ko yi o jūhúso ní-kéní tá, wón na lé o Krista.

¹¹ Bío wa páania là a Krista á le Dónbeení hueeka wɛn à wa bío sí le yi. Le wó mu lé bío le fèra le mí ì wé mu. A bío le le mí ì wé búenbúen á le wee wé làa bío le sŭi vá yi. ¹² A warén na nŭn-yání dó wa sŭa o Krista bío yi wee lóoní á wáa ko wa wé khòoní le le cùkú beení bío yi.

¹³ Minén mún páania là a Krista. Mí já le bŭn-tente na lé ho túia poni na wee káni mia á dó mí sŭa o Krista yi. Bío mí páania làa wo, á le Dónbeení nɔn mí Hácírí mia, dío á le dó mí jii le mí ì na. Dén Hácírí so lé le Dónbeení flimíní na bò mí wán. ¹⁴ Bío le Dónbeení fèra nɔn dén Hácírí so wɛn, á wa wáa dà à zŭrí le. Le mún ì na há kŭa na le dó mí jii le mí ì na wɛn. Hón kŭa so á wa à yí páahū na á le khúu tí warén búenbúen na bío sá le yi káníló jii. A wa wáa ko wa wé khòoní le Dónbeení le cùkú beení bío yi.

O Poole floró na ó o wó bío

¹⁵ Lé bŭn nɔn á bío á ínén já bío mí dóráa mí sŭa o Nŭhúso Yeesu yi bío, làa bío mí waráa bia búenbúen na bío sá le Dónbeení yi bío, ¹⁶ á ĩ wee dé le Dónbeení bāráká fɛɛɛ mi bío yi, á wee fio mi bío yi. ¹⁷ I wee fio wa Nŭhúso Yeesu *Krista 6an Dónbeení yi, dío lé wán Maá cùkúso, le le na mu bío zŭríló pánká mia, à wé zéeni mu bío làa mia mí Hácírí pánká yi, bèra a na à mí wioka zŭrí le sese. ¹⁸ Le le hén mi hácírí à bío mí dó mí sŭa wee lóoní na le von mia bío yi à mí dān zŭrí. A mí mún dān zŭrí le Dónbeení kŭa na semu 6an sŭi mia bío, háa á bia bío sá le yi níni wi yi. ¹⁹ A mí mún dān zŭrí le Dónbeení pánká beení na 6an sŭi mia bío, háa le wee séeni lé warén na dó wa sŭa le yi. Hón pánká beení so lé háa ²⁰ ó o vèenia là a Krista á yòó bārá mí nŭn-flānŭ ho wáayi. ²¹ Le Dónbeení yoonia a Krista ká sŭi há pánkáwá le mí síwá búenbúen jūhū wán, o yèni po há pánkáwá búenbúen yènnáa, háa há laa na ká wán làa háa wi lé ho mɔn. ²² Le Dónbeení bārá a Krista mu bío búenbúen jūhū wán, á wón

na wi mu bïo ßúenßúen ñúhú wán á le wó lè 6a kèrètíewa ßúenßúen kuure ñúhúso. ²³ Dén kuure so lé o sánia, ó o Krista mu mí kùure wi yi ñii sú, ó o mún sú há làa ßúenßúen.

2

Le Dónbeení sáamu na kánla wen bïo

¹ Minén wékhewa lè mi bè-kora na mi lá wee wé bïo yi, á mi lá lé 6a nùpua na húrun mu húmú binbirí le Dónbeení cón. ² Mi lá wee 6ua mítén lè ho ðímínáa na yí zú le Dónbeení bïo sii, á wee wé 6a cínáwa ñúhúso sii bïo. Ba cínáwa ñúhúso mu lé yia wee wíoka wíini bíá pá le Dónbeení sli bïo wéró. ³ Warén ßúenßúen mún lá ka lé 6a bïo, á wee wé bïo wa sia wee vá yi na yí se. Wa lá wee wé bïo yí se na sí wa sánia lè wa yilera yi. Lé búñ non á le Dónbeení mún lá ko le síni warén ñúná làa bíá ká bïo.

⁴ Ée ká le Dónbeení makárí 6èntín ñii mia. Bïo á le wa wen dàkhíina, ⁵ lé búñ te bïo le nonnáa le mukáni binbirí wen wa páaníló là a *Krista bïo yi, hari ká wa lá lé 6a nùpua na húrun mu húmú binbirí wa bè-kora bïo yi. Mu bon. Lé le Dónbeení sáamu kánia mia. ⁶ A wa páaníló là a Yeesu Krista bïo yi á le mún páania véenia wen làa wo, á yòò bàrá ho wáayi. ⁷ Le Dónbeení wó mu tentemu làa wen wa páaníló là a Yeesu Krista bïo yi, bèra á na á le sáamu na ñii mia á le zéeni lè 6a nùpua ßúenßúen ho yíró na lua yi. ⁸ Mu bon, mu lé le Dónbeení lè mí sáamu non mi kánianáa mi siadéro le yi bïo yi. Ho káníló mu bïo yí ló mia, mu lé le Dónbeení wó mu làa mia làa káamáa. ⁹ Ho káníló mu bïo yáá pá yí ló mi wára yi, ó o búti wáa yí ko ò o yooni mítén mu bïo yi. ¹⁰ Mu bon. Le Dónbeení lé ðio má wen, á non le mukáni binbirí wen wa páaníló là a Yeesu Krista bïo yi, bèra a na á wa wé wé há wén-tentewá, háa le fèra bò le wa wé wé.

Ba zúifúwa làa bíá yínón 6a zúifúwa wó le dà-kéni

¹¹ Minén na yínón 6a *zúifúwa, mi bíni leéka bïo mi lá karáa bïo. Ba zúifúwa le mí lé le Dónbeení ñipomu bïo 6a kúiora bïo yi. A 6a ñina mia lé bïo mi yí kúiora lè 6a bïo síi. ¹² Ho páahú mu yi, ká mi yí zú a Krista. Mi lá yí dà máa mí máa dé o *Isirayeele ñipomu ñii, búñ na le Dónbeení léra á mu bïo sá le yi. Le Dónbeení páanii na le bò làa bïo le dó mí ñii le mí ì wé á mi ñii lá mia yi. Mi lá 6uan mítén ho ðímíná yi ká bïo mi dó mi sia wee loóni lá mia, mi lá yí zú le Dónbeení. ¹³ Ée ká há làa na ká wán, mí páaníló là a Yeesu *Krista bïo yi, á minén na lá khèra le Dónbeení yi á wáa vá 6ueé bó le yi, o Krista na kúará mí cáni húrunnáa mí bïo yi pánká yi. ¹⁴ Mu bon. O Krista mu mítén lé yia dó ho héerá wa páahú. Há ñinmia na lá wi 6a zúifúwa làa bíá yínón 6a zúifúwa páahú lón soró, ó o 6ueé fù léra mí húmú pánká yi, á wó 6a lè mu ñipomu dà-kéni. ¹⁵ Ba zúifúwa làndá làa bïo 6a bò henia ßúenßúen ó o 6ueé bó ñúhú, bèra a na á 6a wé le kuure dà-ñinle 6a páaníló làa wo bïo yi. Lé búñ ó o wó á dóráa ho héerá 6a páahú. ¹⁶ O Krista mu wó á há ñinmia na lá wi 6arén mín yi páahú á wáa wó. O wó á 6a lé le kuure dà-kéni, á wó á 6a bínia sí lè le Dónbeení o húmú ho *kúrúwá wán pánká yi. ¹⁷ O Krista mu 6ueé buera ho héerá bín-tente á non minén na lá khèra lè le Dónbeení yi, lé warén na bó le yi. ¹⁸ Mu bon, lé o Krista mu bïo yi á wa ßúenßúen dà á ðinnáa wán Maá Dónbeení yahó, le Dónbeení Hácirí dà-kéni na wa yú pánká yi.

¹⁹ Awa, á minén na yínón 6a zúifúwa, mí wáa yínón ní-hání na bïo yí sá le Dónbeení ñipomu yi, mí wáa wee mí dé le Dónbeení ñipomu ñii, mí lé le Dónbeení zii nùpua. ²⁰ Mí ka lón zii na 6a wee so bán mónkúio. Ba tonkarowá lè 6a ñi-cúa fèerowá ka lón zii ñúhú. Ká a Yeesu Krista mí beere ka lón huee na 6uan ho soró ðínia. ²¹ Lé wa páaníló làa wo bïo yi á wa 6uannáa mín yi sese lón zii mónkúio, á soni wee yòò, á wé le zii na bïo sá a Núhúso yi. ²² Lé mí páaníló là a Krista bïo yi á minén mún làa bíá ká 6uannáa mín yi lón zii mónkúio, á wé le zii na le Dónbeení wi yi lè mí Hácirí.

3

Ho tonló na le Dónbeení karáfáa o Poole yi

¹ Lé búñ te bïo á Inén Poole wee fio le Dónbeení yi mí bïo yi. Ba dó mí ho kásó yí lé bïo á ì lé o Yeesu *Krista ton-sá minén na yínón 6a *zúifúwa bïo yi.

² Ho tonló na le Dónbeení karáfáa mí lè mí sáamu mí bïo yi á mí ñá bïo kénkén. ³ Le Dónbeení zéenia mu bïo na lá sá yi làa mi, bïo á ì tuara dání yi cínú. ⁴ Mí karánna ho, á mí ì mí bïo á ì zúnáa mu bïo na lá sá yi o Krista dání yi bïo. ⁵ Mu bïo mu á le yí fèra yí zéenia lè 6a nùpua na háání làa bïo á le zéenianáa mu há làa na ká wán lè warén na lé le tonkarowá, lè le ñi-cúa fèerowá, mí Hácirí pánká yi. ⁶ Mu bïo mu lé bïo ká: Bíá yínón 6a zúifúwa páaníló là a Yeesu Krista bïo yi, á 6a wáa léra há kía yi làa bíá lé 6a zúifúwa, 6a lé le kuure dà-kéni làa ba, á mu bè-tentewá na le Dónbeení dó mí ñii le mí ì wé è na mí ñipomu yi á 6a níni mún wi yi. Búñ dà wee wé le bín-tente pánká yi.

⁷ Lé dén bín-tente so á ì wee bue lé bío le Dónbeení lè mí sãamu á nòn ho tonló mu mií á ì wee sá lè lerén mí beere pánká. ⁸ Bía bío sá le yi úienúen fiahú ínén lé yía bío jùhú mía po 6a. Ée ká le Dónbeení lè mí sãamu màhá pá nòn ho tonló mu mií le ì bue o Krista bè-tentewà na jii mía bío à na bía yínón 6a zúífúwa yi. ⁹ A le mún nòn ho tonló mií à bío le le mí ì wé na lá sá yi wéró á ì zéeni bío wéréwéré na 6a núpua yi. Le Dónbeení, dío léra mu bío úienúen, á lá sá mu yi hàáni. ¹⁰ Mu wó bèra a na à ho wáayi pánkáwá wáa zún le bè-zúrmini lè mí síwà bío, 6a kèrèfèwa úienúen kuure pánká yi. ¹¹ Bún á le Dónbeení fèra le mí ì wé ká bío búí dín yi léra, lé bún le wáa tíra jii wa Núhúso Yeesu Krista yi. ¹² Wa páaníló láa wo lè wa sladéro wo yi bío yi, lé bún nòn á wa dà wee dinnáa le Dónbeení yahó ká zání mía wén. ¹³ Lé bún te bío á ì floráa mia à le lònbee lè mí síwà na á ì wee lá mí bío yi à mí yí téé mí bàra bío yi. Le lònbee mu wee zéeni le mí bío jùhú wi binbirí.

Le wamini binbirí na ó o Krista zéenia

¹⁴ Lé bún te bío á ì wee fará ì nònkórúná wán wán Maá Dónbeení yahó à fio, ¹⁵ dén na lé há zì-júná na ho wáayi láa háa ho tá wán úienúen bán Maá. ¹⁶ I wee fio lerén na semu bán sii mía yi, le le Hácírí dé ho pánká mia ¹⁷ à mí sladéro o *Krista yi bío yi, ò o kerí láa mia fèe. I wee fio le mí waí le Dónbeení, à minén mún waí mín. Ká mí wee wé bún, á mí ì kerí lòn vîndèe na naní zon ho tá yi, táa lòn zii na jùhú fará se. ¹⁸ Bún lé bío á à na á minén láa bía bío sá le Dónbeení yi úienúen á à zúrínáa le o Krista 6èntín wa wén láa sòobèe. ¹⁹ A bío ó o Krista wa láa wén á mí ì zúrí, hàrí ká núpue yí dà máa zúrí mu máa véeni. Lé bún ì na ká mí ì kerí láa bío le Dónbeení le mí kerínáa úienúen.

²⁰ Le Dónbeení dà mu bío úienúen. Bío wa dà à fio le cón, hàrí bío wa yáa wee leéka, bún úienúen á le bè-wénia wee puuní yí lè le pánká na le wee séeni láa wén. ²¹ A mí wáa wa khòoní le Dónbeení bío le wee dín 6a kèrèfèwa úienúen kuure lá a Yeesu Krista wán à wé bío yi. Mí wa khòoní le fèe há lúlúio na jii mía yi. *Aminá!

4

Wa lé le dà-kéni

¹ A bío á ínén Poole na wi ho kásó yi o Núhúso tonló na á ì wee sá bío yi wáa wee cá mí cón láa sòobèe lé bío ká: Minén na le Dónbeení von, mí 6ua miten láa bío mu koráa. ² Mí wé liiní miten à wé wayi, à wé jii mí yiwa. Mí wé hí mí sá mín biowa yi bío mí wa mín bío yi. ³ Le Dónbeení Hácírí wó mia lè le dà-kéni, á mí bánbá à ho hèéa kerí mí páahú, à mí wé le dà-kéni fèe.

⁴ Wa léé dà-kéni láa bío á há sánia léé dà-kénináa, á le Dónbeení Hácírí dà-kéni lé dío á wa úienúen yú, á bío wa úienúen mún dó wa sía wee lóoni léé dà-kéni, bío le Dónbeení dó mí jii le mí ì na wén páahú na le von wén yi. ⁵ Wa Núhúso léé ní-kéni, á mu bío na wa tá yi léé dà-kéni, á ho *bátèemú na wa yú mún léé dà-kéni. ⁶ Le Dónbeení léé dà-kéni á lé wa úienúen Maá. Le wí wa úienúen jùhú wán, le wee dín wa úienúen wán à wéráa bío le le mí ì wé, le wí wa úienúen yi.

⁷ Ée ká le Dónbeení màhá hòn wa ní-kéni kéní lè mu biowa wéró pánká láa bío ó o *Krista le mu koráa. ⁸ Bío ká lé bío túara le Dónbeení bíoní vùahú yi:

«O wiikaa mí zúkúsa na ó o dàrina
á khèra yóoraráa.

O nòn mí bè-hánia 6a núpua yi.»*

⁹ Bío 6a wee bío le «o yóra», bún kúará léé webio? Bún wee zéeni le sáni ò o yòo, ó o lion ho tá wán vó. ¹⁰ O orén mu na lion láa bún bío, lé orén ní-kéni mu lé yía pá bínia yóra ho wáayi jún-fahú á tíraráa mu bío úienúen jii. ¹¹ Lé orén hòn 6a núpua lè mu biowa wéró pánká: Ba búí ó o wó lè mí tonkarowá, 6a búí ó o wó á 6a wee fèe le Dónbeení jii-cúa, 6a búí ó o wó á 6a wee bue le Dónbeení bín-tente. Ba búí ó o wó á 6a wee pá le Dónbeení nípomu bío à káran 6a. ¹² O nòn bún biowa so wéró pánká à bán núpua so wé dàí séeni bía bío sá le Dónbeení yi à 6a dàí sá nanáa le yi, bèra a na à 6a kèrèfèwa úienúen kuure na lé o *Krista sánia à pánká wé dé wán. ¹³ Lé bún ì na á wa sladéro le Dónbeení Za yi lá a zúrínó á à wé wén lè le dà-kéni, à wé 6a kèrèfèwa na dón wó, lá a Krista na á bío búí yí fòora yi bío sii. ¹⁴ Ká mu wó ká, á wa wáa máa bíni máa kerí lòn háyónzáwa na khàró yí do, lòn woohú na ho pinpiró lè mu jumu yànbónló wee hée yerémáka. Ní-kháwa máa bíni máa vliní wén máa yí lè mí káranló. ¹⁵ Ká wa wee mí ho túia na mín yi bío wa wa mín bío yi, á wa keríló lá a Krista bío sii wé è dé wán ká mu wá, wón na lé ho jùhú. ¹⁶ Lé orén wee wé ò o nípomu wé le dà-kéni, láa bío ó o núpue sánia bío cèékaaráa mín yi wó a núpue bío sii. Ká a núpue sánia biowa lè mí dà-kéni kéní wee sá mí tonló láa bío mu koráa, à há dá wé se. Lé ká síí 6a

* 4:8 Mí loí Lení vùahú (Psaumes) 68.19

kèrètŵa búenbúen kuure bío karáa. Ká 6a lè mí nǎ-kéní kéní wa mín, á wee sá mí tonni láa bío mu koráa, á le kuure mu dá wé se.

Le mukǎn-finle na 6a kèrètŵa yú bío

¹⁷ Awa, á bío ká lé bío á ò héní ì na mia wa Núhúso yèni yi: Mi wáa yí bíní yí 6ua miten láa bío yí zú le Dónbeení bío síi. Ba wee bè mí yílera mu bè-káamáa wán. ¹⁸ Ba yí zú dèe le Dónbeení bío dání yi. Le mukǎni binbirí na wee lé le Dónbeení cǎn á 6a níi mia yi. Lé bío 6a tun mí yiwa, á le Dónbeení bío dání yi á 6a mún yí zú hǎri dèe. ¹⁹ Ba yí zú nǎyio. Mu koomu lè mí síwá á 6a wee wé ká 6a wá, mu níi finíi mia. ²⁰ Ká páahú na minén tà á *Krista bío yi, á yínǎn láa búni síi á 6a le mí 6ua lè miten. ²¹ Bío bío ciran wo búenbúen á minén ná kénkén, á mí páaníló láa wo bío yi á 6a mún káránna mia là a Yeesu Krista mu túiá poni. ²² Bún wee zéeni le mí ko mí día bío mí fú wee 6ua lè miten ká mí yínǎn 6a kèrètŵa. Bún páahú ká bío 6a núpua sía wee vá yi na wee vǎni 6a á wee yáa mia. ²³ Mi día le le Dónbeení yèrémá mia á mí yílera wé há bè-fla. ²⁴ Mi yèrémá wé 6a ní-fla. Le Dónbeení wé mia lè 6a ní-fla á mí bonmín láa de. A mí wáa 6ua miten héha láa búni, á wé 6a núpua na téréna á wee ce le Dónbeení yahó láa bío le túiá poni bóràa mu.

²⁵ Awa, á mí wáa khí há sabióní fúaaló yi. Mi wé mí ho túiá na mín yi, lé bío wa lé há sánia dá-kéní. ²⁶ Ká mí sía wé cá à mí yí wé bè-kora. Mi wé yí día le le wii tè ká mí sía pá wee cí. ²⁷ Mi yí día le o *Satáni yí pánká mí wán. ²⁸ Yía lá lée kǎnlo à bǎnso yí bíní yí 6uaa bío. Bǎnso wé sá ó ò yí mu bío á à ǎlǎnǎa mí mǎkóo, á mún ò séenínáa 6a ní-khenia. ²⁹ Mi wé yí mí bín-kora na mín yi. Há bín-tentewá na dá à héní 6a núpua sía ho páahú na mu ko yi lé há mí wé bío bèra a na à bía wee jí há à há wé séeni. ³⁰ A le Dónbeení Hácírí na le nǎn mia á mí yí véeni yi. Dén Hácírí so lé le Dónbeení fimíní na bò mí wán, á zéeni le mí bío sá le yi, á pan ho páahú na le khíi tíi mí kǎníló níi. ³¹ Bío 6a wó láa mia ká mu yí se, á mí yí 6ua mí yiwa yi. Mi wé yí cíi mí sía mín wán. Mi wé yí zú láa mín, mí wé yí lá mín. Mi día mu sunsúamu lè mí síwá. ³² Mi wé wé mu tentemu láa mín, á zúrí mún mǎkǎrí. Mi wé sǎn día na mín yi láa bío le Dónbeení ðni o *Krista wán á séra día nǎnǎa mia.

5

¹ A bío mí lé le Dónbeení zàwa na le wa láa sóobéε, á mí cén wé wé lè le bío síi. ² Mi le le waminí wé mí mí wára búenbúen yi láa bío ó o *Krista wararáa wen á húrun wa bío yi. O wara wen á nǎn mí mukǎni wa bío yi. Bío ó o wó lé le muini na bío sí le Dónbeení yi. ³ Bío mí bío sá le Dónbeení yi, á mí wáa ko mí khí ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síwá yi, á khí há nǎyi-wára na súii mia yi. Mi yí wé núpua na yío yí máa sí láa bío. Bún bíowa so búenbúen á yí ko à mu bío wé mí léé mia húúu. ⁴ Há nǎyi-bióní lè há bín-conconwá lè há kǎakó-bióní á mí yí ko mí wé bío. Bío mí ko mí wé wé lé le Dónbeení bǎráká déró. ⁵ Mi ko mí zúrí mu sese le bía wee wé ho há-fénló lè mí síwá, láa bía wee wé há nǎyi-wára na súii mia bǎn búenbúen máa dí le Dónbeení lá a Krista béeni húúu. A bío yío yí máa sí lè mu bío, bǎn mún máa dí le béeni mu. Lé bío á bío 6a wee cá ka lòn wǎnna na 6a dó mí sía yi. ⁶ Mi yí día le 6a ní-kháwa à vǎni mia lè mí bióní, lé bío á bío yí máa bè le Dónbeení bióní yi á 6a wee wé búni bíowa so á le khíi síini ǎnǎa. ⁷ Awa, á minén yí léé 6a wára yi láa ba.

⁸ Mu bon. Mi lá wi le tǎbíri yi, ká mí páaníló lá a Krista bío yi á mí wáa wi mu khoomu yi. A mí cén wáa 6ua miten láa bío wi mu khoomu yi bío. ⁹ Lé bío á bío bío sá mu khoomu yi á wee wé há wára na se, na téréna, á bío lé ho túiá. ¹⁰ A mí cén bǎnbá à mí zúrí bío sí a Núhúso yi, ¹¹ á há wára na cúnú mia, há a bío bío sá le tǎbíri yi wee wé á minén yí léé yi láa ba. Mi yáa bío mu wéréwéré le bío 6a wee wé á yí se. ¹² Mu bon, bío 6a wee sǎnka miten wé á bíoró nǎyio yáa wi. ¹³ εε ká 6a wára mu búenbúen á bío bío wéréwéré, á mu kerí lòn khoomu á ló mu wán. ¹⁴ Mu bon, mu bío búenbúen na mu khoomu ló wán búni bío so bío sá mu yi. Lé búni nǎn á bío ká bíaráa:

«Únén na dǎma, sín,

Híní lé 6a ní-hía tǎhú,

ó o Krista á à dé mí khoomu ú wán.»

¹⁵ Awa, á mí cén pa miten bío bío mí ì 6ua lè miten dání yi sese. Mi wé mu bè-zúríminí bǎnsowá ká mí yí wé bǎnbúwá. ¹⁶ Páahú lée páahú na mí dá á wé mu bè-tentewá yi á mí wé lè bío ho páahú na wa wi yí núpua wee wé mu bè-kora dǎkhíina. ¹⁷ Lé búni nǎn á mí ko à mí bǎnbá à mí zúrí bío ó o Núhúso le mí wé wé ká mí yí wé 6a núpua na yí wi mí zúrí bío. ¹⁸ Mi wé yí ǎu ho ðvén dá khíi, búni wee yáa o núpue. Ká mí wé día le le Dónbeení Hácírí pánká à kerí mí wán. ¹⁹ Mi wé sío há lení lè mí síwá na wee lé le Dónbeení cǎn á henínáa mín sía. Mi wé sío á khòoni a Núhúso lè mí sía búenbúen. ²⁰ Mi wé dé wán Maá Dónbeení bǎráká fεε mu bío búenbúen bío yi, wa Núhúso Yeesu Krista yèni yi.

Bío 6a kèrètŵa ko 6a wé 6ua láa mín

21 Bɔ mi wee kɔnbi o Krista, a mi wɛ liini mɛten na min yi.

22 Hɔawa, mi wɛ liini mɛten na mi bɔrani yi laa bɔ mi wee liinina mɛten a na *Krista yi bɔ sɛi. 23 Mu bon, o hɔa nɔhɔso lɛ ban baa, laa bɔ 6a kɛrɛtɛwa buɛnɔuɛn kuure nɔhɔso lɛ o Krista bɔ sɛi. Le kuure mu lɛ o sɔnia na o kɔnia. 24 Bɔ a 6a kɛrɛtɛwa buɛnɔuɛn kuure wee liinina mɛten a na o Krista yi, lɛ bɔn ban sɛi a 6a hɔawa mɔn wɛ liinina mɛten a na mi bɔrani yi mu bɔ buɛnɔuɛn yi.

25 Bɔawa, mi wɛ warɛ mi hɔnani laa bɔ o o Krista waraa 6a kɛrɛtɛwa buɛnɔuɛn kuure bɔ sɛi, a nɔn mi mukani le bɔ yi. 26 O wo bɔn bɛra a na a le bɔ sɛi le Dɔnbeenɛ yi. O ceera le lɛ mu nɔmu lɛ le bɔni, 27 bɛra a na a 6a kɛrɛtɛwa buɛnɔuɛn kuure mu wɛ dɛɛ na wee ce, a fianɛ mia yi, a cuku wi, a le danɛ dɛn o yahɔ ka bɛ-kohɔ yɛni yi maa ve lɛ lɛ yi. 28 Bɔn buɛnɔuɛn wee zɛeni bɔ o o baa ko o o warina min hɔa. O ko o o warɛ wo laa bɔ o o waraa mi kurɔ sɔnia. Baa na wa min hɔa se o wa mɛten. 29 A nɔpɛ na bɛnɛ dɛnɛ jina mi sɔnia wonɛ mia. O yaɛ wee wɛ dɛni ha a pa ha bɔ, laa bɔ o o Krista wee wɛraa mu lɛ 6a kɛrɛtɛwa buɛnɔuɛn kuure 30 na lɛ o sɔnia bɔ sɛi. A warɛn o yɔnɔn o sɔnia biowa guɛi le? 31 Le Dɔnbeenɛ bɔni vɔahɔ yi a bɔ ka lɛ bɔ tɔara: «Lɛ bɔn nɔn o o baa a a dia min maa lɛ min nu ka a lɛ lɛ min hɔa, a 6a mi nuwaɛ nɔn a a wɛ sɔnia da-kɛni.»* 32 Bɔ bɔa ka lɛe bɛ-beeni na sa yi. A ɛnɛn wee bɔ le mu lɛ o Krista lɛ 6a kɛrɛtɛwa buɛnɔuɛn kuure bɔ a mu wee zɛeni. 33 Ka mu mahɔ mɔn wee zɛeni minɛn bɔ: Ba bɔawa lɛ mi ni-kɛni kɛni ko 6a warɛ mi hɔnani laa bɔ 6a waraa mɛten bɔ sɛi. A 6a hɔawa mɔn ko a 6a wɛ kɔnbi mi bɔrani.

6

1 Zawa, mi wɛ bɛ mi maawa lɛ mi nuwa bɔni yi mi paanilo la a Nɔhɔso bɔ yi. Lɛ bɔ a lɛ bɔn mi ko a mi wɛ wɛ. 2 Le Dɔnbeenɛ bɔ na le bɔ hɛnia tɔahɔ, a bɔ lɛ nɔn-yani do mi jɛi bɔ wɔn lɛ bɔ ka: «Wɛ kɔnbi min maa lɛ min nu, 3 a u bɔ a a wɛ se a a yi le mukɔn-tɔni ho ta wɔn.»*

4 Maawa, mi wɛ yi cɛi mi zawa sla. Mi wɛ bɛ 6a sese a zɛeni 6a laa bɔ sɛi a Nɔhɔso yi a guaraa 6a.

5 Wobani, mi wɛ bɛ mi nɔnasa na wi ho dɛmɔna yi bɔni yi. Mi wɛ kɔnbi 6a sese lɛ le yi poni. Mi wɛ bɛ 6a bɔni yi laa bɔ mi wee bɛraa o *Krista bɔni yi bɔ sɛi. 6 Mi wɛ yi wɛ mu 6a yio yi mi don a cara le yɛni 6a cɛn. Ka mi wɛ wɛ bɔ le Dɔnbeenɛ sɛi va yi le mi sla buɛnɔuɛn lɛ bɔ mi lɛ o Krista wobani. 7 Mi wɛ sa na mi nɔnasa yi le mi sla buɛnɔuɛn, a kɛɛ lɛ mu lɛ o Nɔhɔso a mi wee sa na yi, ka mi yi maa sa na nɔpua yi. 8 Mi zɔn le bɔ mi ni-kɛni kɛni wee wɛ ka mu se a mi khii yi ban cɛni o Nɔhɔso a mi wɛ wobani ta a nɔpua na wi mɛten.

9 Wobani nɔnasa, mi mɔn 6ua mi wobani sese. Mi wɛ yi la hɛrɛ laa ba. Mi zɔn le minɛn laa ba a lɛera a Nɔhɔso ni-kɛni yi, won wi ho waayi, o yi maa hueeka nɔpua min yi.

Hɔ fio sla na le Dɔnbeenɛ nɔn wɛn bɔ

10 Bɔ a i bɔ o na mia a a vɛeninaa lɛ bɔ ka: Bɔ mi paania la a Nɔhɔso, a mi ca ho pankɔ orɛn na pankɔ beenɛ ban sɛi mia cɛn. 11 Mi khuii ha fio sla na le Dɔnbeenɛ nɔn mia, a danɛ farɔ dɛn sɔnsaraa o *Satani ni-khɛnlo. 12 Mu yɔnɔn nɔpua a wa wee firaa, buɛe. Lɛ ha pankɔ-sɔmɔa na yi maa mi, hɔa wee di le bɛɛni ho dɛmɔna na bɔ sa a Satani yi yi, lɛ ha pankɔ-sɔmɔa na yi ho waayi, lɛ hɔn wa wee firaa. 13 Lɛ bɔn nɔn a i le mi khuiiraa ha fio sla na le Dɔnbeenɛ nɔn mia buɛnɔuɛn, bɛra a na ka paahɔ na mu wɛ here yi a mi danɛ dɛn a sɔnsa mu, a mu vɛeni ka mi pa a farɔ a dɛn. 14 Awa, a mi wa wioka mɛten. Mi dɛn le Dɔnbeenɛ tɔia poni wɔn a bɔn wɛ lon ku-cɛni na mi can lɛ mi kuo. Mi wɛ 6a ni-terɛnnia a bɔn wɛ lon hɔa hɛni sla a mi pon mi kosla yi. 15 Mi ca mi kuo le Dɔnbeenɛ bin-tente na wee na ho hɛra buero yi, a bɔn wɛ lon nakaa a mi za. 16 Paahɔ lɛe paahɔ, a mi wɛ wioka dɛ mi sla le Dɔnbeenɛ yi, a bɔn wɛ lon hɔa hɛni sla na mi guan mi yahɔ a hɛra o Satani hɔa danso. 17 Mi wioka zɔn kɛnkɛn le le Dɔnbeenɛ kɔnia mia, a bɔn wɛ lon kɔnle na mi bua. Mi wioka zɔn le Dɔnbeenɛ bɔni sese a bɔn wɛ lon khɔ-tɔni, hɔa le Dɔnbeenɛ Hɔciri nɔn mia. 18 Mi wɛ fio le Dɔnbeenɛ yi fɛɛɛ mu bɔ buɛnɔuɛn bɔ yi, a wɛ dia le le Dɔnbeenɛ Hɔciri di mi yahɔ a mi floraa. Bɔn bɔ yi a mi na mɛten buɛnɔuɛn le yi a yi sa ho florɔ ta. Mi wɛ fio na bia bɔ sa le Dɔnbeenɛ yi buɛnɔuɛn yi fɛɛɛ. 19 Mi mɔn wɛ fio na ɛnɛn yi, bɛra a na a ha bɔni na a i ko a i bɔ a le Dɔnbeenɛ dɛ i jɛi yi, a i danɛ zɛeni le bin-tente na la sa yi le le si-hebue. 20 O Yeesu *Krista do mi le i zɛeni le bin-tente mu lɛ 6a nɔpua. Lɛ bɔn nɔn 6a doraa mi ho kasɔ yi. Awa, a mi fio na mi a i danɛ zɛeni le bin-tente mu bɔ lɛ le si-hebuee laa bɔ mu koraa.

Mɔndɛn tɛɛni

* 5:31 Mi lon Bɔ nɔhɔso buɛni vɔahɔ (Genɛse) 2.24

* 6:3 Mi lon Lɛro vɔahɔ (Exode) 20.12; Landɔ zɛeni lo vɔahɔ (Deuteronomie) 5.16

²¹ Wàn za Tisiiki na wa wa làa sòobéɛ, wón na wee sá a Nùhúso tonló sese, wón ɓueé zéení ɓío á ì ɓío karáa ɓúenɓúen làa mia, à mi zúrú mu. ²² Lé ɓún ɓío yi á ì wee tonkaráa wo mi cón, ò o ɓuee zéení ɓío wa ɓío karáa làa mia, à hfi mi sía.

²³ Le wàn Maá Dónbeení là a Nùhúso Yeesu *Krista à na ho hээрà minén na lé wàn zàwa lè wàn hinni kèrɛɛwa yi. Le ɓa wé à mi waí mín, à wioka dé mi sía o Yeesu yi. ²⁴ Le le Dónbeení wé wé mu sáamu làa ɓía ɓúenɓúen na wa wa Nùhúso Yeesu Krista lè le waminí na nii mia.

Ho vūahū na ó o Poole túara n̄n ho Filiipu kèrètíewa kuure yi

Vūahū túaró jūhū

Ho vūahū na kà lé o Poole túara ho n̄n ho Filiipu lóhó kèrètíewa kuure yi. Lé 6arén lé 6a n̄n-yání n̄pua na ó o Poole buera le b̄n-tente n̄n yi ho Maseduana k̄hū yi (Bè-wénia 16.12-40), á 6a tà dó mí sía o Yeesu *Krista yi. Ho vūahū mu ó o Poole hía wee túa ká a wi ho kàsó yi ká a mahá túara ho lè le sí-wεε.

Ho vūahū mu jūhū búεn̄ní ó o Poole zéenia le mí síi wan ho Filiipusa bío yi. B̄n m̄n ó o zéenia bío ó o bío kará làa ba, ò o henía 6a sía. O mún bía n̄n 6a yi le 6a wé liin̄ mítén làa bío ó o Yeesu wóráa mu bío síi. O zéenia le mí ì tonka a Epaforodiite là a Tim̄tee ho Filiipu kèrètíewa c̄n (1-2).

O j̄a 6a zeñ wán le 6a wé yi j̄i ho kàránlò na bío yi bon bío, ká 6a sòobá mítén à wé wé là arén bío síi (3).

O zéenia bío le Dónbeen̄i wee nanáa le sí-wεε lè ho h́érà bia búenb́uen na páania là a Krista yi (4).

Le t̄εn̄i

¹ In̄n Poole là a Tim̄tee na lé o Yeesu *Krista ton-sáwá wee t̄εn̄i min̄én kèrètíewa na wi ho Filiipu lóhó yi. Wa wee t̄εn̄i 6a ya-díwá làa b́ia wee séení 6a yi, làa b́ia ká búenb́uen na bío sá le Dónbeen̄i yi 6a páanilò là a Yeesu Krista bío yi. ² Le wán Maá Dónbeen̄i là a N̄hútsó Yeesu Krista à wé mí s̄amu làa mia, à na ho h́érà mia.

O Poole flora ho Filiipusa bío yi

³ P̄ahū lée p̄ahū ká ì leékaa mi bío, à ì dé wán Dónbeen̄i b́aráka. ⁴ P̄ahū lée p̄ahū ká ì wee fio à ì mún fio na mi búenb́uen yi lè le sí-wεε. ⁵ Lé bío, à lá ho p̄ahū na mi dó mí sía o *Krista yi á 6ueé 6ó ho zuia yi, á mi dó mi n̄in̄i m̄i le Dónbeen̄i b̄n-tente bueró tonlò yi. ⁶ Ì làa mu yi le ho ton-tente na le Dónbeen̄i b́ua jūhū mia, á le è sá á à tí j̄i o Yeesu Krista b̄n̄i buen-n̄nzoñ. ⁷ Ì túiá sí à h̄n̄ yilera so k̄ér̄ m̄i mi búenb́uen d̄n̄i yi, lé bío á ì wa mia làa sòob́ε. Mu bon, le Dónbeen̄i wó á mi léera le b̄n-tente bueró tonlò yi làa mi. A p̄ahū na á ì wi ho kàsó yi, á wee tà le Dónbeen̄i b̄ion̄i j̄i o cíi-fl̄i yahó, á ì wee zéení mu wéréwéré le mu lé ho túiá. ⁸ Mu bon, le Dónbeen̄i z̄u le mu lé ho túiá poni, le ì wa mia làa sòob́ε làa bío ó o Yeesu Krista waráa mia. ⁹ A ì wee fio le Dónbeen̄i c̄n le mi wamin̄i wíoka wé dé wán, à mi bío z̄un̄lò le Dónbeen̄i bío d̄n̄i yi, làa bío se làa bío yi se hueekaró mún yi à wíoka wé dé wán. ¹⁰ B̄n̄ ká mi ì d̄n̄ ñ lén bío se po bío ká b́era a na à mi ce le Dónbeen̄i yahó à wékheró bío yi m̄i yi léé yi à vaa búe o Krista b̄n̄i buen-n̄nzoñ. ¹¹ A mi bè-wénia búenb́uen á à t̄érén o Yeesu Krista p̄anká yi, á 6a n̄pua á à dé ho cùkú le Dónbeen̄i yi, á à khòon̄i le.

Le b̄n-tente bueró bío

¹² Wán z̄awa lè wán h̄nni, ì wi à mi z̄un̄ le bío sá m̄i lé b̄n̄ wó á le b̄n-tente bueró tonlò vannáa lè mí yahó. ¹³ Mu bon, ho *Oroomu b́εε z̄l-been̄i parowá j̄un̄ása làa b́ia ká búenb́uen z̄u le lé o *Krista bío yi á ì wiráa ho kàsó yi. ¹⁴ Bío á ì wi ho kàsó yi lé b̄n̄ mún wó á wán z̄awa lè wán h̄nni boomoso wíokaa dó mí sía o N̄hútsó yi, á wíokaa henía mí sía le Dónbeen̄i b̄ion̄i bueró yi. ¹⁵ Ba búu wi 6a t̄ahū wee bue o Krista b̄n-tente lé bío 6a wee dí le yandee làa mi, á wi à 6a bío jūhū wé por̄ mi. Éε ká 6a búu bán wee bue le b̄ion̄i mu lè le yi na se. ¹⁶ B̄ansowa so wee wé mu lé bío 6a wa mi, á z̄u le ì wi hen le b̄n-tente j̄i t̄aró bío yi. ¹⁷ Ká b́ia wi à 6a bío jūhū wé por̄ mi o Krista b̄n-tente bueró bío yi, bán yilera na wi 6a yi yí se. Ba wi à 6a beé ì ló à bè bío á ì wi ho kàsó yi wán. ¹⁸ Éε ká b̄n̄ búenb́uen jūhū mia. A mu wé le yi na se loo, táá yi na yí se loo, b̄n̄ yi here. Bío jūhū wi lè ò o Krista bío wé bue. Bío ó o Krista bío yú wee bue b̄n̄ lée z̄amaka ì c̄n, á ì wé è z̄amaka mu bío yi f̄εε. ¹⁹ Lé bío á ì z̄u le bío wee wé ká búenb́uen vaa véen̄i lé ì k̄anilò mi floró p̄anká yi, là a Yeesu Krista H́aciri* na wee séení mi p̄anká yi. ²⁰ Bío á ì pan làa sòob́ε á dó ì síi wee lóon̄i lé bío ká: Ì máa wé bío búu na h̄ n̄yio dà à dí mi bío yi. Ká ì síi á à wé here á wáa wé è dé ho cùkú o Krista yi ì wára yi làa bío á ì wee wéráa mu, á ì ylo wé lua, táá à ì h̄. ²¹ Mu bon, In̄n c̄n ká ì ylo wi lua, se lé ho cùkú déro o Krista yi bío yi. Ká ì 6èn h́urun loo, á ì mún ñ yí c̄n̄u b̄n̄ yi. ²² Éε ká bío á ì ylo wi lua wá, á tonlò c̄n̄u wi 6a n̄pua c̄n̄, á bío á ì wáa à lén á ì yí z̄u. ²³ Ì wee héhéeka mu mí bío j̄un̄ p̄ahū. Ì lá h́urun á vaá wi là a Krista, se mu lá à wé sí m̄i, lé bío

* 1:19 Yeesu Krista H́aciri: O Yeesu Krista H́aciri na bío b́ia hen lè le Dónbeen̄i H́aciri lée dà-kén̄i.

á bñn lé bño 6èntfn sũaaní. ²⁴ Èe ká minén bio yi á ì keríló làa mia á ñúhũ 6èn wíokaa wi po bñn. ²⁵ A bio á ì wáa láa mu yi, á ì zũ le ì kerí bñn, á à kerí le mi 6úen6úen á wé è séení mia, á mi wíoka zũr le Dónbeení bño, á sía wa mi sladéro o Yeesu yi bio yi. ²⁶ Lé bñn ñ na ká ì khii bñnia 6uara mi cón, á mi ì wíoka zámaka làa sòobéé ì bio yi mi páaníló là a Krista yi.

Bño 6a kèrètewa ko 6a 6ua le miten

²⁷ Bio bio here lé bio mi ì 6ua miten sese á à héha làa bio ó o *Krista bñn-tente le mu koráa, bèra a na ká ì 6uara mi cón loo táá ká ì yí 6uara loo, á ì wé ñi le mi fará ðfn mi sladéro o Krista yi wán le le hácirí dà-kéní, á wó le ñii dà-kéní páania lá le lònbee wee tà le Dónbeení bñn-tente ñii. ²⁸ Mi yí día le mi zúkúsa zánika mia bio woon yi. Bñn ñ zéení làa ba le 6a á yáa, ká mu 6èn ñ zéení le minén le mi ì kání. Bñn 6úen6úen lé le Dónbeení wó mu. ²⁹ Mu bon, le Dónbeení wó mu sáamu làa mia: Le wó á mi dó mi sía o Krista yi á mún lò wee be o bio yi. ³⁰ Mu bon, ñén láa mi páania wee lá le lònbee dà-kéní, ðio á ì hía lá le ho yahó á mi mèn. Á lé déñ lònbee so á ì pá lan wee lá á mi wee ñi bio.

2

¹ Mi pánká wee wíoka kerí mi páaníló là a *Krista bio yi. O waminí wee hení mi sía. Mi páania le Dónbeení Hácirí pánká yi. Mi sía se á zũ le makárí. ² Awa, á mi cén wáa wé ñi mín yi, á warí mín, á wé mi yilera làa dà-kéní. Mi wé bñn 6úen6úen á tíiraa ì sí-wee ñii. ³ Mi yí wé bio 6úu na wee wé á mi bio ñúhũ kerí porí bña ká. Mi wé yí yòoní miten bña ká wán á 6a mi mia. Ká mi wé liiní miten á wé leéka le bña ká sũaaní mia. ⁴ Mi wé yí leéka minén mi dòn bio, ká mi mún wé leéka bña ká bio.

⁵ Bio mi páania lá a Yeesu Krista, á mi 6ua miten làa bio ó o 6uannáa miten bio síi:

⁶ Orén na ka le le Dónbeení bio, á yí le mi ì 6ua mí màamínló làa de konloon.

⁷ Bùeé. O tà día bñn 6úen6úen ò o 6ueé ton le 6a nùpua bio síi á lé o nùpue binbirí, á wó miten là a ton-sá bio síi.

⁸ O liinía miten á tà bò le Dónbeení bioní yi fúaa o tà mu húmú yi, hàrí mu húmú ho *kùrùwá wán.

⁹ Lé bñn non le Dónbeení wáa yòonianáa wo ó o wi mu bio 6úen6úen ñúhũ wán, á wó ó o yú le yèni na po há yennáa 6úen6úen.

¹⁰ A bña wi ho wáayi làa bña wi ho tá wán làa bña wi ho ñi-hñnbó-lóhó yi 6úen6úen ñ fará mí nonkópúná wán o yahó.

¹¹ A 6a 6úen6úen á à bio wéréwéré le o Yeesu *Krista lé o Ñúhũso, á à dérää ho cùkú o Maá Dónbeení yi.

Ba kèrètewa ka lòn khoomu ho ðmñá yi

¹² Minén na á ì wa làa sòobéé, bio mi wee bè le Dónbeení bioní yi, á mi wé wé bio á bña le kánia ko 6a wé. Mi wé kànbi le Dónbeení làa sòobéé à wérää mu. Bio mi lá wee wé mu ká ì wi làa mia, á mi pá wíoka wé wé mu hàrí bio á ì mia làa mia. ¹³ Lé le Dónbeení wee na ho pánká mia à mi sía vá há wára na sí le yi à dàñ wérää há.

¹⁴ Bio léé bio na mi wee wé, á mi yí khí mi kíyo yi ká mi ì zá làa mín à wérää mu, ¹⁵ bèra a na à wékhe bio yí mí yí léé mia, á mi wé 6a nùpua na wee ce le Dónbeení yahó, le Dónbeení záwa na á fianí mia yi ho lònbio nùpua na lé 6a ñi-sũmáa tñahũ. Mi ka lòn khoomu 6a tñahũ lòn fñtèena na dó bio síi, ¹⁶ minén na wee bue le bñn-tente, ðio wee na le mukáni binbirí. Ká mi wee wé làa bñn, á ì dà à zámaka mi bio yi o *Krista bñni buen-nònzoñ, lé bio le lònbee na á ì lá mi bio yi yínorí káamáa. ¹⁷ Bio mi dó mi sía le Dónbeení yi á mi non miten le yi bñn ka lòn muiní na 6a yan bio síi. A hàrí ká 6a ko 6a 6úe mi, á ì wé lòn hámu na bò mu wán, á ì wee zámaka mu bio yi á à zámaka le mi 6úen6úen. ¹⁸ Làa bñn bio síi, á minén mún wé zámaka, á mún zámaka làa mi.

O Timotee là a Epaforodiite tonkaa bio

¹⁹ I wee leéka le hen làa cínú ká a Ñúhũso Yeesu tà, á ì tonka a Timotee mi cón bèra a na à ì ñi mí sá à síi hñ mi bio yi. ²⁰ Lé bio ká mu yínorí wón á nùpua na wee leéka mi bio làa bio á ñén wee leékaráa mu á mia. ²¹ Bia ká 6úen6úen yara sá mí kùrú bio ká a Yeesu *Krista bio níi lo. ²² Minén mi bèere zũ bio ó o wó. O páania sá le bñn-tente tonló làa mi làa bio ó o za wé sáráa le mín maá. ²³ Awa! Ká ì zũna bio á ì bio ò wérää, ó orén le yía á ì wee leéka á ì déñi tonka mi cón. ²⁴ I láa mu yi le hen làa cínú ká a Ñúhũso ò na ho wòhũ mií á ñén ì bèere á à 6uen mi cón. ²⁵ Èe ká wán za Epaforodiite na mi lá tonkaa ì cón ò o 6uee na mi níi bio na mi le mi ì séení làa mi mií, á ì le mu ko á ì día wo ò o bñni 6uen mi cón. O sá le bñn-tente tonló á lá le lònbee làa mi làa sòobéé. ²⁶ O 6èntfn wi ò o mi mi wán, á mún yilera lunkaa lé bio ó o zũ le mi ñá mí wánvamu bio. ²⁷ Mu bon, o lò lá yí here làa sòobéé, léé cínú ká a yáa lá à hí. Ká le Dónbeení màhá zũna a makárí, mu yáa yínorí orén mí dòn, ñén á le mún zũna

màkàrí bèra a na à le yi-vée na wi 1 wán à yí dé wán. ²⁸Lé bɔn nɔn á ɪ wi à ɪ día wo ò o buen mi cón fùafùá, bèra a na ká mi mɔn wo, à mi sɪa wa, à ɪnén yi-vée bèn yòò tí yi. ²⁹Awa! A mi sí a yahó lè há zámaka-beení mi páaníló là a Krista bio yi. 'Ba nùpua na ka là a bio á mi wé kònbí, ³⁰lé bio á cɪnú ká ká a lá à hí o Krista tonló bio yi. Bio mi yí dà máa wé máa na mi lè bio mi khèra làa mi, lè bɔn ó orén zàanía mí mukáni á wó séeníanáa mi.

3

O Krista bio jùhú wi po bio ká

¹Wán zàwa lè wán hínni, á bio ká wán á ɪ wee bio bio ká làa mia: Mi wé zámaka bio mi páanía là a Nùhúso bio yi. Mu bio na á ɪ túara nɔn mia na á ɪ bɪnía wee tí yi yinɔrí bio na wee séé mi, ká mu léé bio na á à séení mia, à bio ɔúí yí dárí mia yí vɪní. ²Mi pa miten bio 6a ton-sá-kora yi, 6a ka lòn booní, 6a sòobáa wee hení ho kúioró bio dákhlína. ³Mu bon, warén lé bia kúiora binbirí. Wa wee 6uàani le Dónbeení lè le Hácírí pánká, á wee zámaka wa páaníló là a Yeesu *Krista bio yi, á yí dó wa sía waten yi. ⁴Ká a ɔúí lá wee leéka le mí dà à dé mí sli mítén yi, se ɪnén dà à dé 1 sli bɔn yi á à poní wón 6anso. Mu bon, 1 túiá lá à wé sí à ɪ dé 1 sli ɪtén yi, ⁵lé bio á ɪnén 6a *kúio 1 teró wizooní bio hētín zòh. Wán síi lé o *Isirayeele nìpomu, 1 ton o Bēnzamee zì-jùhú yi. Wán nùwá lé 6a *zúífùwa binbirí, á ɪ lé o zúífù binbirí. 1 lé o *Farizé á henía o *Moyiize landá bèrò bio, ⁶á ɪ can 1 kuio làa sòobée le Dónbeení tonló yi fúaa 1 láa wee beé 6a kèrētewa kuure lò. A ho *landá mu bèrò dāní yi, á nùpue lá yí dà máa bio le 1 wó khon mu ɔúí yi húúu. ⁷Ée ká a Krista bio yi, á bɔn biowa so na lá ka lòn cɪnú bio 1 cón á ɪ wáa wee wé lòn bè-káamáa. ⁸Mu bon, mu bio 6uén6uén ka lòn bio na jùhú míá 1 cón, lé bio á ɪ Nùhúso Yeesu Krista zúrúlo bɔn lé bio jùhú wi po bio ká 6uén6uén. Lé orén Krista mu bio yi á ɪ pánaa mu 6uén6uén, á wee wé mu lòn zàn-bio, bèra a na à ɪ bio wíoka sí a yi binbirí ⁹à páaní làa wo. Mu yinɔrí bio á ɪnén bò ho landá yi á nɔn á ɪ térénnánaa, ká lé bio á ɪ dó 1 sli o Krista yi á le Dónbeení wóráa mi là a nì-térénnii. ¹⁰Bio á ɪ wee cá lé o Krista zúrúlo, à mún zúrú ho pánká na le Dónbeení nɔn wo yi o véeró món. 1 wi à ɪ páaní a lònbee yi làa wo à tà mu húmú yi là a bio síi. ¹¹Ká mu wó ká, á ɪnén mún n láa mu yi le le Dónbeení khíi véení mi.

Wa ko wa bánbá vaa yi bio wa wee cá

¹²Wán zàwa lè wán hínni, 1 yí dà máa bio le bio á ɪ wee cá á ɪ wáa yú vó, táá bio á ɪ ko à ɪ kɛrínáa á jii wáa tun. Ée ká 1 máhá wee hení 1 lò bèra a na à ɪ yí mu, lé bio ó o Yeesu *Krista lera mi á ɪ bio sá a yi 6uén6uén. ¹³Wán zàwa lè wán hínni, ɪnén yí máa leéka le 1 yú mu vó. Bio bio here mi lè bio ká: Bio á ɪ wó khíina á ɪ wáa yí máa lorí, bio wi 1 yahó lé bɔn á ɪ wee bánbá bio yi. ¹⁴A bio á ɪ wee cá lé bɔn á ɪ wáa wee lúwí bio yi, bèra a na à ɪ vaa yí 1 veró cɪnú ho wáayi le Dónbeení cón 1 páaníló là a Yeesu Krista bio yi. ¹⁵Lé hɔn yilera so ko à há wé kɛrí warén kèrētewa na dɔn vó le Dónbeení bio dāní yi yi. Ée ká mi wee leéka bè-vio 6úí mu bio yi, à le Dónbeení zéení mu yara wéréwéré làa mia. ¹⁶Bio wi bɪn, á hen na wa van vaá 6ó yi á mi wáa le wa wíoka bánbá làa bɔn bio.

¹⁷Wán zàwa lè wán hínni, mi wé wé bio á ɪ wee wé. Bia wee bè bio mi mɔn à wa wee wé yi lé bán á mi fá mi yío yi. ¹⁸Mu bon, 6a nùpua cèrèe wáraa wee zéení le 6a lé o Krista na húrun ho *kùrúwá wán zúkúsa. 1 láa wee wé bio mu na mia fèe, á ɪ pá bɪnía wee bio mu làa mia ká 1 wá. ¹⁹Bán nùpua so píorá lé 6a doflina, á há nìyi-wára na 6a wee wé lé hɔn á 6a wee khòoní miten bio yi. Bio 6a wee leéka lé ho dímjǎ bio mí dòn. Mu vaa véení ká 6a à yáa 6uén6uén. ²⁰Ée ká warén kùrú lahó hón yóò wi ho wáayi. A wa kánilo Yeesu Krista na à lé bɪn á à buen lé wón wa wee lóoní. ²¹Hen ká a khíi 6uara á wa sánia na cùkú míá ó o 6ueé wé á há à kɛrí lá a sánia na cùkú wi bio síi. O o ò wé mu le ho pánká na wi o cón, háa ó o ò yíráa le sée mu bio 6uén6uén warí.

4

¹Awa, wán zàwa lè wán hínni na 1 wa làa sòobée, 1 síi 6èntín vá à ɪ bɪn mi mia. Mi bio wee wéé 1 síi, á lé minén bio yi à ɪ yí ho cùkú, á mi wáa wíoka fàrá dɪn mi páaníló là a Nùhúso yi.

Le zéení bio

²O Evodii lá a Sentiisi á ɪ wee hení bio ká á à na yi le 6a jì-cúa wé le dà-kéní 6a páaníló là a Nùhúso bio yi. ³Ée ká ɪnén na páanía wee sá ho tonló làa mi lè mí yahó á ɪ wee bio bio ká á à na yi: 'Ba háawa mu mí nùwá jùn á ù séení. 'Ba páanía lá le lònbee làa mi le Dónbeení bín-tente bueró bio yi. O Kileman lè wán zàwa na ká mún páanía lá le lònbee làa mi le Dónbeení bín-tente bueró bio yi. Bán yènnáa túara bia yú le mukáni binbirí yènnáa vùahú yi.

⁴Mi wé zámaka fèe mi páaníló là a Nùhúso bio yi. 1 wíokaa wee bio mu, mi wé zámaka. ⁵Mi wé 6a nùpua na wayika à 6a nùpua 6uén6uén zúrú bio. Mi wé leéka le hen làa cɪnú

ká a Nùhúso á à 6uen. ⁶ Mi yí le mi hácírí yáa bío woon yi. Eε ká mi màkóo wé wi bío léé bío yi, á mi zéení mu lè le Dónbeení. Mi mún wé dé le b́arákà f́εεε. ⁷ Ká mi wee wé ká, á le Dónbeení á à na mí h́éerà mia, hón h́éerà so dà bío wa wee leéka búenb́úen wán, ho ò wé á mi yiwa máa wé è dè, á yilera máa wé è lúnka mi páaníló là a Yeesu *Krista bío yi.

⁸ Wán zàwa lè wán hínni, á bío ká wán á ì ì bío bío ká làa mia: Bío ko mu wé here mia lé ho t́úúá poni bío, làa bío búenb́úen na ko lè le kónbii, làa bío t́érénna, làa bío wee ce, làa bío ó o nùpue ko ò warí, làa bío ko lè ho cùkú. Bío búenb́úen na se làa sòobéε, làa bío ko lè le búaaní lé bún bío ko mu wé here mia. ⁹ Bío á ì káránna làa mia á mi tà yi, bío mi ná 1 cón làa bío mi m̀n à ì wee wé lé bún á mi wé b́é yi. Ká mi wee wé ká, á le Dónbeení na wee na ho h́éerà, á à kerí làa mia.

Ho Filiipu lóhó k̀er̀t́εwa b́arákà déró bío

¹⁰ I wee zámaka làa sòobéε ì páaníló là a Nùhúso yi, lé bío mi màhá wáa dàrina zéenia làa mi le mi pan ì bío. Mu bon, mi pan ì bío yí khú ká lé bío mi lá d́ín yí yú mu wéró ní. ¹¹ Mu yínón bío búí f̀óra mií á ǹn á ì wee bíoráa ká. Hen ká ì bío ka làa bío na, á ì síi wa mu bío yi lé bío á ì mána mu búenb́úen. ¹² I khon loo, á ì zú bío á ì ì 6ua lè íten. I bío wi loo á ì zú bío á ì ì 6ua lè íten. I yú bío á ì dí loo, tàá ì yí yú bío á ì dí loo, á ì yí puuní loo, tàá à bío wi ì cón f̀oo mií loo, mu búenb́úen yi á ì zú bío á ì ì 6ua lè íten sese. ¹³ Bún bíowa so wéró pánká ó o *Krista wee na mií. ¹⁴ Eε ká bío mi séenia mi le lónbee na yú mi bío yi 6̀nt́n lée bío na se.

¹⁵ Minén Filiipusa, mi zú le páahú na á ì 6úa le Dónbeení b́in-tente bueró nùhú mi cón, á ló ho Maseduana k̀hú yi, á lé minén mi dón lé 6a k̀er̀t́εwa kuure na séenia mi. ¹⁶ Páahú na á ì wi ho Tesaloniiiki yi lé b́in mi 6úa mu nùhú yi, á séenia mi làa bío á ì màkóo wi yi á d́n há cúa-jun. ¹⁷ Bún yí máa zéení le ì wee cá à mi wé séení mi làa bún síi f́εεε, εε ká ì màhá wi à le Dónbeení na bío mi wee wé 6̀n cúnú mia. ¹⁸ Mi hámu na mi tonkaa là a Epaforodiite 6ueé d́n mi lè mí ni-káa, mu yáa puunia bío á ì màkóo wi yi búenb́úen. Bío mi ǹn mií ka lón muiní yia na ćina á sámu sí le Dónbeení yi. ¹⁹ Wán Dónbeení na náf̀óró jiií mia á à na bío mi màkóo wi yi búenb́úen mia mi páaníló là a Yeesu *Krista bío yi. ²⁰ Le ho cùkú à bío sí wán Maá Dónbeení yi f́εεε há lúluio na jiií mia yi. *Amiina!

Le t̀éni

²¹ Bia bío sá le Dónbeení yi 6a páaníló là a Yeesu *Krista bío yi á mi t̀éni yi lè mí ní-kéni ḱení. Wán zàwa lè wán hínni na làa mi páania wi mún wee t̀éni mia. ²² Bia hen na bío sá le Dónbeení yi búenb́úen wee t̀éni mia, s̀nkú bia wee sá ho *Oroomu b́éε cón.

²³ Le o Nùhúso Yeesu Krista wé mu sáamu làa mia.

Ho vūahū na ó o Poole túara n̄n ho Koloosi kèrètíewa kuure yi

Vūahū túaró pūhū

Ho vūahū na kà lé o Poole túara ho n̄n ho Koloosi lóhó kèrètíewa kuure yi. Yia nín-yání buera le Dónbeení bíoní b̄n lé yia 6a le Epafaraasi, o là a Poole páanía wee sá ho tonló dà-kéní. O wee lé ho Koloosi lóhó mí b̄ere yi (1.7; 4.12).

Pāahū na ó o Poole wi ho kàsó yi ho Oroomu yi (4.3), ó o Epafaraasi 6ueé 6úekíio wo á bía n̄n wo yi le 6a n̄pua búí h̄n̄n wee v̄iní ho Koloosi kèrètíewa lè ho kàránlò búí síí.

Lé b̄n̄n n̄n ó o Poole túararáa ho vūahū na kà n̄n 6a yi, à zéení le Dónbeení t̄úúá poni láa ba, bèra a na à 6a pí 6a n̄pua mu kàránlò. O mún bía n̄n 6a yi le le Dónbeení ð̄n o Yeesu *Krista wán léraráa ho ð̄míj̄ná, á lé orén le wee ð̄n wán kánínáa 6a n̄pua (1-2).

O zéenia bío 6a wé è 6ua lè mítén 6a páanílò là a *Krista yi (3-4).

Lé o Tisiiki là a Oneziimu ó o Poole tonkaa lè ho vūahū mu á 6a vaá n̄n ho Koloosi kèrètíewa kuure yi.

Le t̄èen̄i

¹ Mu lé Inén Poole, yia le Dónbeení lè mí síí bío á wó á í lé o Yeesu *Krista tonkaro, lé mi wee túa ho vūahū na kà. Inén lè wán za Timotee ² á wee t̄èen̄i minén wán zàwa lè wán h̄nni na bío sá le Dónbeení yi ho Koloosi lóhó yi á páanía là a Krista, á s̄ladéró wo yi f̄ará t̄na. Le wán Maá Dónbeení à wé mu s̄amu láa mia, à na ho h̄erà mia.

O Poole Dónbeení b̄arákà déró bío

³ Hen ká wa sansan wee flo wa Núh̄so Yeesu *Krista 6àn Maá Dónbeení yi mi bío yi, à wa dé le b̄arákà. ⁴ Wa wee dé le b̄arákà lé bío wa j̄á bío mí s̄a dóráa o Yeesu Krista yi bío, láa bío mí waráa b̄ia búenb̄uen na bío sá le Dónbeení yi. ⁵ Mi dó mí s̄a á wa mín, lé bío mí dó mí s̄a á wee l̄oní le Dónbeení bè-tente na le dó mí j̄ii le mí í kà láa mia ho wáayi. Mu bè-tente mu á mí j̄á bío p̄ahū na 6a buera le b̄n-tente n̄n mia yi, ðén na lé ho t̄úúá poni. ⁶ Ho ð̄míj̄ná búenb̄uen yi, á b̄ia wee tà le b̄n-tente mu bío, à wé bío sí le Dónbeení yi á wee dé wán ká 6a wà. Lé ká síí á mu mún wee wéráa minén c̄n̄ à lá ho p̄ahū na mí j̄á le b̄n-tente mu yi, á z̄na le Dónbeení s̄amu bío binbirí à 6uee 6úe ho zuia j̄ii wán. ⁷ Mu lé o Epafaraasi, yia wa wa láa sóob̄é na láa w̄en páanía wee sá a Krista tonló, lé wón buera le b̄n-tente mu n̄n mia. O wee sóob̄a mítén à s̄aráa o Krista tonló wa lahó yi mí c̄n̄. ⁸ Lé orén 6ueé b̄ia le waminí na á le Dónbeení Hácírí wó á mí wa láa mín bío láa w̄en.

⁹ Lé b̄n̄n n̄n á p̄ahū na wa j̄á mí bío yi j̄ii wán, á wa wee flo le Dónbeení yi f̄éé mi bío yi. Wa wee flo le le Dónbeení na mu bè-z̄r̄m̄iní lè mu bío z̄r̄lò búenb̄uen na wee lé lerén mí b̄ere Hácírí c̄n̄ mia. Lé b̄n̄n n̄ na ká mí ì z̄r̄n̄ bío le síí wá yi á mu j̄ii ì síí. ¹⁰ B̄n̄n ká mí ì ð̄n̄ ì 6ua miten láa bío mu koráa là a Núh̄so, á mí wé è wé bío sí a yi búenb̄uen f̄éé lè há wárá na se lè mí sííwá búenb̄uen, á à wíoka à z̄r̄n̄ le Dónbeení. ¹¹ Bío le Dónbeení p̄ánká j̄ii mía, á wa wee flo le yi le le wé à mí p̄ánká kerí bèra a na à mí wé ð̄n̄ h̄í mí s̄a, à j̄ii mí yíwa lè le sí-w̄é. ¹² Mí wé dé wán Maá Dónbeení b̄arákà. Le wó á mí ko á mí níi kerí há k̄ia na le b̄ará ká láa b̄ia bío sá le yi mu khoomu yi le c̄n̄. ¹³ Le kánia w̄en le t̄ibírí p̄ánká níi yi, á wa wáa wi le Za na le wa láa sóob̄é b̄éen̄í ð̄iníí ¹⁴ Lé o Za mu p̄ánká yi á le kánia w̄en, á séra wa bè-kora día.

O Krista khòonlò leni

¹⁵ O Za mu yi á wa wee mí le Dónbeení na yí dà máa mí.

O kí mu bío búenb̄uen, á wí mu bè-l̄ennia búenb̄uen p̄h̄t̄ wán.

¹⁶ Lé bío ó orén lé yia le Dónbeení ð̄n wán léraráa mu bío búenb̄uen,

bío ho wáayi, láa bío ho tá yi,

bío wee mí, láa bío yí máa mí,

há p̄ánkáwá lè mí sííwá búenb̄uen.

Le Dónbeení ð̄n orén wán á léraráa mu bío búenb̄uen,

mu bío búenb̄uen le léra orén bío yi.

¹⁷ Orén wi ká bío búí ð̄n̄ yí léra.

Lé orén p̄ánká yi á mu bío búenb̄uen wi mí lara yi sese.

¹⁸ Ba kèrètíewa búenb̄uen kuure na ka lòn s̄anía 6àn p̄h̄t̄ lé orén.

Lé orén le kuure mu 6úa wán.

Lé orén lé 6a ní-hía nín-yání so na v̄era á máa bíní máa hí

bèra a na ò o ð̄i mu bío búenb̄uen yahó.

¹⁹ Lé bío mu wó sína le Dónbeení yi á bío lerén karáa búenbúen à le Za mún keńi làa búń. ²⁰ A mu mún wó sína le yi á le đín orén wán á bío ho wáayi làa bío ho tá yi búenbúen làa de bíní wé sí. Lé o Za na húrun ho *kùrúwá wán á cání kúará pánká yi á le dóráa ho héerá lerén lè mu bío búenbúen pàahú.

²¹ A minén na lá lé 6a nǐ-hání le Dónbeení cǎn, á lá lé le zúkúsa mi yile-kora lè mí bè-kora wéró bío yi, ²² á le wáa wó á mi bínía sí làa de bío le wó á le Za wó a núpue á húrun pánká yi. Le wó ká síi bèra a na à mi dǎn đín le yahó ká mi wee ce á flañí mía yi á bè-kohó yèni yi máa ve léé yi. ²³ Ká mi máhá ko mi wioka dé mí sía o Za mu yi, á fará đín. Bío mi dó mí sía wee lóoní bío le Dónbeení dó mí jii le mí i wé le bín-tente yi á mi yi khènnáa. Le bín-tente mu lé đio mi jǎ khíina, đio buera nǎn ho đímjǎ núpua búenbúen yi. A lé lerén bín-tente mu bueró tonló á Inén Poole mún wee sá.

O Poole lónbee na ó o wee lá bío

²⁴ Há làa na ká wán á le lónbee na á i wee lá mi bío yi á i wee zámaka bío yi. Lé ká síi á i sǎnia lò ò beráa á à tíráa le lónbee na wa ko wa kǎa yi jii* o *Krista tonló sáró yi 6a kèrètíewa búenbúen kuure na lé o sǎnia bío yi. ²⁵ Inén wáa lé 6a kèrètíewa búenbúen kuure mu ton-sá lé bío le Dónbeení karáfáa ho tonló mǐ, á le i zéeni mí bíoní bío yahó búenbúen mi séeniló bío yi. ²⁶ Le bíoní mu lé mu bío na le Dónbeení lá sá ho đímjǎ núpua búenbúen yi háání. É ká há làa na ká wán á le wáa zéenia le bíoní mu bío làa bío sá le yi. ²⁷ Le Dónbeení le mí i zéeni làa ba le le bío na lá sá yi na semu 6an síi mía á 6a núpua búenbúen níní dǎn keńi yi. Bún bío so lé o Krista páaniló làa mia. Lé bún nǎn á mi dó mí sía wee lóoní ho cúkú na le Dónbeení dó mí jii le mí níní i keńi yi. ²⁸ Lé wón Krista so á wa wee zéeni bío, á wee jii le Dónbeení nípomu nǐ-kéni kéní zení wán, á wee kǎrán 6a lè mí nǐ-kéni kéní mu bè-zúrminí pánká yi. Wa wee wún bèra a na à 6a nǐ-kéni kéní dǎn dá vé 6a páaniló là a Krista pánká yi. ²⁹ Lé bún te bío á i wee sáráa ho tonló mu lè i sòobéé là a Krista pánká beení na wee mí bío á i wee wé yi.

2

¹ I wi á mi zúr le i wee sá lé i sòobéé minén lè ho Lawodisee lóhó kèrètíewa, làa bío ká búenbúen na yère mún đín yi dá i wán bío yi. ² I wee sá lé i sòobéé bèra a na à mi búenbúen sía wé hereka à mi wé le dá-kéni bío mi wa làa mín bío yi. Bún bío yi á mi i yi mu bè-tentewa lè mí síiwá búenbúen na ko làa mia ká mi bènťn zúna le le Dónbeení bín-tente na mi jǎ lé ho túiá poni. Lé bún nǎn ká mi i zúr le Dónbeení bío na lá sá yi, bún na lé o *Krista. ³ Lé orén mí dòn á mu bío zúríló lè mu bè-zúrminí búenbúen na lé ho náforó binbirí wee lé cǎn. ⁴ I bío bún nǎn mia bèra a na à mi yi día míten le o 6úi khà lè mí bín-sia vǐnǐ. ⁵ I mía mi tǎahú bún bon, ká i hácirí dén máhá wí làa mia. Bío mi 6uannáa mín sese, làa bío mí sladéro o Krista yi fará tǎa á i síi wan bío yi.

Wa páaniló là a Krista bío

⁶ Awa, á bío mi tà ò o Yeesu *Krista wé mi Núhúso, á mi wáa 6ua miten làa bío sí a yi mi páaniló làa wo bío yi. ⁷ Mi fará mi sladéro wo yi lón vǐndéa na naní zon ho tá yi bío síi. Mi le mí sladéro mu wo yi á wioka wé dé wán. Mi wioka fará đín mi sladéro wo yi. Mi wé mu búenbúen héha lè ho kǎránlò na mi yú, á wioka wé dé le Dónbeení baráká féeé.

⁸ Mi pa miten bío. Mi yi día le 6a núpua vǐ mia lè mí kǎránlò na yi bon á jǐhú mía. Hón kǎránlò so fará 6a núpua lándáwá lè ho đímjǎ pánkáwá na yi máa mi wán, ká ho yi fará Krista wán. ⁹ Mu bon, bío ó o Krista wó a núpue mí cúee á bío le Dónbeení karáa búenbúen ó o mún karáa. ¹⁰ A le Dónbeení bío dǎn yi á mi bío búenbúen jii sú mi páaniló là a Krista yi, wón na wi há pánkáwá na yi máa mi búenbúen jǐhú wán. ¹¹ Bío mi páanía làa wo, á mi lé 6a núpua na 6a kúiora. Ká hón kúioró so máhá yi wó mí sǎnia yi. Ho *kúiiro na ó o *Krista wó lé mu bè-kohó pánká na ó o léra mia. ¹² Páahú na mi bátízera yi, á mi ka lón núpua na páanía núnua là a Krista á mún páanía véera làa wo lé bío mi dó mí sía le Dónbeení pánká na véenia wo léra 6a nǐ-hía tǎahú yi. ¹³ A minén na lá húrun le Dónbeení cǎn mu bè-kora na mi lá wee wé làa bío mi yi kúiora bío yi, á le wáa véenia mia mi páaniló là a Krista bío yi. Le séra wa bè-kora búenbúen día. ¹⁴ Wa wékheró bío na jǎ wa júná yi á le 6ó jǐhú lón kéní vǐahú bío síi. Le 6úaa mu ho *kùrúwá wán á 6óráa mu jǐhú. ¹⁵ Le fáara há pánkáwá na yi máa mi búenbúen fúna á dó há nǐyio há yi 6a núpua búenbúen yahó o Krista húmú ho kùrúwá wán pánká yi.

¹⁶ O ó 6úi wáa yi ko ò o cití mia bío mi yi bò 6a *lándá yi mu bè-đinii lè mu bè-junii dǎn yi, táá bío mi yi máa dí há sǎn-beera, táá ho pǐhú miló nín-yání wizone sǎnú, táá 6a *zúifúwa vǐnkáló wizone sǎnú. ¹⁷ Bún búenbúen fú lé bío lá wá 6ueé wé 6án khánkhánaamu. Ká

* 1:24 Mi lorí Matiyé vǐahú 24.3-14; Maaki vǐahú 13.19-23

mu binbiriso wee lé o Krista yi. ¹⁸ Mi yí díá le o búí bío le mi yí ko le ho cúnú le Dónbeení cón. I wee bío bíá wee wé lé 6a wee liini mítén à 6aani ho wáyí tonkarowá bío. Ba wee bío le mi bío júhú wi po bíá ká 6a bè-minii bío yi. Lé 6arén te mí kúrú yilera. Ba wee yooni mítén mu bío yi káamáa. ¹⁹ Ba yí céeera a Krista na ka lòn sánia 6an júhú yi. Lé orén wee wé à há sánia bíowa na céekaa mín yi à wé dá làa bío le Dónbeení le mu wéráa.

Wa húmú lè wa vèeró là a Krista bío

²⁰ Mi páania húrun là a Krista, á kánia ho dímíjána pánkáwá na yí máa mi níi yi. A lée webio non á mi pá wee díá mítén à 6a kíkaka yi lè mí *lándáwá, ka lè mi bío pá sá ho dímíjána yi? ²¹ Ba le mi yí lá bío ká, à yí dí bío ká, à bío ká mi yí dá. ²² Hón lándáwá so bío ciran mu bío na ká a núpue jíána mu lè mí makóo, à mu vé. Lé 6a núpua bò há á wee kàrán làa mín. ²³ Mu bon, mu ka lòn bè-zúrminí bío na se á wee zéeni le 6a núpua wé dé mí sòobée le Dónbeení bío yi, à wé liini mítén, à wé beé mí sánia lò. Ée ká mu júhú máhá mia. Mu wee kája bío 6a núpua sía wee vá yi mí dòn yi.

3

¹ A bío mi ka lè mi vèera là a *Krista, á mi wáa wé cànka bío bío sá ho wáyí, hen na ó o Krista yóo kará yi le Dónbeení nín-fláni. ² Mi wé leéka bío bío sá ho wáyí bío, ká mi wé yi leéka bío bío sá ho dímíjána yi bío. ³ Mu bon, mi ka lè mi húrun, à mi wáa yú le mukón-flnle là a Krista, wón na páania lè le Dónbeení. Bíá bío sá ho dímíjána yi á le mukón-flnle mu bío sá yi. ⁴ O Krista lé yia lé mí mukáni. Ká a Krista kúú wá 6ueé zéeni mítén le ho dímíjána, á mín n zéeni làa ba le mi bío sá mí yi, á mi ì páani a cúkú yi làa wo.

Le mukón-flnle lè le mukón-ktnle bío

⁵ Awa, á bío wi mia na bío sá ho dímíjána yi á mi 6ue júhú. Bún na lé ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síwá, lè há níyi-wará, lè mu bío na yí se na mi sía wee vá yi, lè há yío na yí máa sí lè mu bío. Bún na ka lòn wónna na mi dó mi sía yi. ⁶ Hón wékhewa so lé háa wee wé à le Dónbeení síi cínáa [bíá yí máa bè le bíoni yi.] ⁷ Lé bún 6an síi á minén mín láa wee wé páahú na há wékhewa pánká wi mí wán. ⁸ Ée ká há làa na ká wán á mi kúú mu 6úen6úen yi. Mi wé yí le mi sía cí, mi díá le mukón-jiilè, lè há lantáa, lè há kaakó-bíoni. ⁹ Mi wé yí fúaa sabíoni na mín yi. Mi wé yí wé bún bíowa so, lé bío mi wáa díá bío mi fú wee 6ua lè mítén. ¹⁰ Mi wáa yeremáa wó 6a ní-fla. Lé le Dónbeení wó mia lè 6a ní-fla á wee yeremá mia fée, à mi 6onmín làa de, à mi zúr le binbirí. ¹¹ Lé bún non á 6a *zúifúwa làa bíá yíná 6a zúifúwa, làa bíá kúiora làa bíá yí kúiora, lè 6a ní-háni, làa bíá yío yí héra, lè 6a wobáani làa bíá wi mítén, bán 6úen6úen á hueekaró mia yi. O *Krista mí dòn lé yia bío júhú wi. Bíá dó mí sía wo yi 6úen6úen ó o páanianáa.

¹² Awa, minén na le Dónbeení wa á hueekaa á mi bío sá le yi, mi wáa wé 6a núpua na zú le makári. Mi wé wé mu tentemu. Mi wé liini mítén à wé wayika. Mi wé jí mi yiwa. ¹³ Mi wé yí le mi sía cí mín yi. Ká a búí wé wó khon lè mí ninza, à mi sén díá na mín yi. Bío ó o Núhúso sáraráa mi wékheró díá, lé bún 6an síi á minén mín wé sén díá nanáa mín yi. ¹⁴ Mi warí mín, bún lé bío bío here á po bío ká 6úen6úen. Lé bún á à wé mia lè le dà-kéní binbirí.

¹⁵ Le o Krista hээрà na ó o wee na mia à dí mi bíowa 6úen6úen yahó. Lé hón hээрà so á le Dónbeení hueekaa mia à mi keí yi, à mi wé lòn sánia dà-kéní. Mi wé dé le bāraká. ¹⁶ Le o Krista bíoni keí mi yiwa à jii sí, à mi wé kàrán mín, à wé hení mín sía lè mu bè-zúrminí na jii sú. Mi wé sío há lení lè mí síwá lè mi sía 6úen6úen à déraa le Dónbeení bāraká. ¹⁷ Bío mi wee bío làa bío mi wee wé 6úen6úen á mi wé wé là a Núhúso Yeesu yèni. Mi wé dé o Maá Dónbeení bāraká o Yeesu mu pánká yi.

Bío wa ko wa 6ua làa mín

¹⁸ Háawa, mi wé liini mítén na mi bārání yi, làa bío mi ko mi wé wé làa bú mi páaniló là a Núhúso bío yi. ¹⁹ Báawa, mi warí mi hánání. Mi wé yí jiiiní mi mukáni 6a wán.

²⁰ Zàwa, mi wé bè mi maáwá lè mí nuwá bíoni yi mu bío 6úen6úen yi, lé bío á bún sí a Núhúso yi. ²¹ Maáwá, mi wé yí cí mi zàwa sía à téé 6a bāra.

²² Wobáani, mi wé bè mi júnása na wi ho dímíjána yi bíoni 6úen6úen yi. Mi wé yí wé mu 6a yío yi mí dòn à caráa le yèni 6a cón. Ká mi máhá wé sá na 6a yi lè le yi na wee ce, bío mi wee kónbi o Núhúso bío yi. ²³ Mi wé wee sá tonló lée tonló, à mi hén mi yiwa sáráa ho, à keí lè mu lé o Núhúso á mi wee sá na yi, ká mi yí máa sá na núpua yi. ²⁴ Lé bío mi zú le o Núhúso á à sáani mia, dén sáani so lé há kía na ó o bārá ká làa bío sá a yi. Yia lé mí Núhúso lé o Yeesu Krista, lé wón á mi wee sá na yi. ²⁵ Ká bíá 6an wee wé bío yí téréna, bán ó o Núhúso á à sáani yi á à héha làa bún, o máa hueeka núpua mín yi.

4

¹ Wobáaní júnása, mi wé wé bio térénna á héhaa lè mi wobáaní. Lé bio mi zú le minén mún Núhúso wi ho wáayi.

Le zéeni lè le tēni bio

² Mi yí khi ho floró yi. Mi dé sòobéé ho yi á wé dé le Dónbeení bāráká fēé. ³ Mi mún wé fio na warén yi bèra a na à le Dónbeení hén mí bín-tente bueró jii na wen, bñn na lé o *Krista bio na lá sá yi. Lé bñn bio yi á wiráa ho kásó yi. ⁴ Mi fio na mii bèra a na à ì dāí zéeni mu wéréwéré láa bio á ì ko à ì zéeni láa bñ.

⁵ Mi wé zūí miten ɓuaró bñ yínáí ɓa kèrètɛwa tɛahú. Páahú lée páahú na mi dà à wé mu bè-tentewà yi à mi wé mu. ⁶ Mi wé ɓa nupua na zū há bioní à wé bio há bín-tentewà, à wé dāí bio lè ɓa nupua láa bio mu koráa.

⁷ O Tisiiki ɓueé zéeni bio á ì bio karáa ɓúenɓúen láa mia. Wón lé wán za mu kèrètɛmu dāní yi á ì wa láa sòobéé. O wee sòobá miten à sáráa o Núhúso tonló láa mi. ⁸ Bio non á ì wee tonkaráa wo mi cñn lée bèra a na à mi zūí bio wa bio karáa, o ò híí mi sía. ⁹ O Oneziimu na wee lé mi cñn á à bè mún láa wo. Wón mún lé wán za mu kèrètɛmu dāní yi á ì wa láa sòobéé. O siidéro o Krista yi fará tina. Lé ɓarén mí nūwá jūn á à bè mún ɓueé zéeni bio wó wa cñn ɓúenɓúen láa mia.

¹⁰ O Arisitaaki, yia láa mi páanía wi ho kásó yi á wee tēni mia. O Baanabaasi ɓàn za na ɓa le Maaki mún wee tēni mia. O ɓuenló bio fèra bía non mia. Ká a ɓueé dñn mia, à mi ɓua a sese. ¹¹ O Yeesu, yia ɓa mún wee ve le Zusituusi wón mún wee tēni mia. Ba *zúífúwa na lé ɓa kèrètɛwa tɛahú, á bán mí dòn lé bñ láa mi páanía wee sá, à zéeni le Dónbeení bá-zámu bio. Ba henía ì síi. ¹² O Epafaraasi, yia wee lé mí cñn, á mún wee tēni mia. Wón mún lé o Yeesu Krista ton-sá, á wee sòobá miten à fio fēéé mi bio yi bèra a na à mi siadéro le Dónbeení yi wioka fará tñn, à wé ɓa kèrètɛwa na dñn vó, á yí máa titika le Dónbeení síi bio wéro yi. ¹³ Inén ì beere non bio ó o wee beéráa miten lò láa sòobéé minén lè ho Lawodisee lè ho Hiyerapoliisi lórá kèrètɛwa bio yi. ¹⁴ O Luki na lé o dākótúarán, yia á ì wa láa sòobéé, lá a Demaasi mún wee tēni mia.

¹⁵ Mi tēni wán zāwa lè wán hínni kèrètɛwa na wi ho Lawodisee lóhó yi. Mi mún tēni a Ninfa lè ɓa kèrètɛwa na wee kúee mún wán o zii yi.

¹⁶ Ká mi káránna ì vūahú mu vó, à mi na ho ho Lawodisee kèrètɛwa kuure yi à bán mún kárán. Ká bán mún tonía ho vūahú na non ɓa yi á non mia, à mi mún kárán hón.

¹⁷ Mi hení na a Aasiipu yi le ho tonló na o Núhúso káráfáa wo yi ò o wé sá à ho jii sí.

¹⁸ Lónbio lé inén Poole lè ì nín-bia á wee túa bio ká à na mia. Mi yí le mi yiwa sá mii ho kásó na á ì wi yi. Le le Dónbeení à wé mí sáamu láa mia.

Ho nín-yání vūahū na ó o Poole túara nɔn ho Tesaloniiki kèrètɛwa kuure yi

Vūahū túaró jūhū

Ho vūahū mu lé o Poole túara ho á nɔn ho Tesaloniiki kèrètɛwa kuure yi. Ho Tesaloniiki mu lé ho Maseduana kšhū ló-beenì. Ba kèrètɛwa kuure na ho lóhó mu yi lé orén Poole fàrá le. Ɛε ká a màhá yí dàrna yí kará bín yí míana. Lé bío á ho kàránlò na ó o wee na á 6a *zúífùwa 6úí yí tà bío, á 6a nɔn wo (Bè-wénia vūahū 17.1-17). Bío nɔn ó o túararáa ho vūahū mu lé ho tonlò na ó o sá húnia yí bín ó o wi ò o bínì sí jii.

Bío le kuure mu yí fàrá yí míana, ká bío le kèrètɛwa wee wé ká mu se 6úen6úen ó o já, ó o wee zámaka mu bío yi, á wee hení 6a sía le 6a bánbá á 6a kèrètɛmu wé va le ho yahó. O bíá 6a ní-hía vèeró bío làa ba, làa bío ó o *Krista á bínì ì buen á 6ueé fé bíá dó mí sía wo yi. O mún bíá le 6a wé sá á yí dí parí.

Ba bè-zúílowà tò mu wán le ho vūahū mu lé hía lé o Poole nín-yání vūahū na ó o túara. O túara ho há lúlúio 6úará-jun làa píru (50), le ho 6úará-jun làa píru làa dà-kénì (51) pàahū o Yeesu teró mán.

¹ Mu lé warén, o Poole, là a Silivēn là a Timotee á wee túa ho vūahū na ká á à na minén Tesaloniiki kèrètɛwa kuure yi, minén na bío sá a Maá Dónbeenì là a Nūhúso Yeesu *Krista yi. Le le Dónbeenì wé mí sáamu làa mia á na ho hээрà mia.

Bío ho Tesaloniiki kèrètɛwa 6uan le miten

² Wa wee dé le Dónbeenì bārākà fεεε mi 6úen6úen bío yi. Wa yí máa khí le Dónbeenì floró yi mi bío yi. ³ Wa wee leéka mi bío fúuu wán Maá Dónbeenì yahó. Lé bío á mi yí dú parí mi sladéro le Dónbeenì yi. Le waminí na wi mia lé dén nɔn á mi wee wéráa mu bè-tentewà. A mi sladéro wa Nūhúso Yeesu *Krista yi á mún fàrá dín. ⁴ Wán zàwa le wán hínni, wa zū mu le le Dónbeenì wa mia á hueekaa á mi bío sí le yi. ⁵ Wa yí buera le bín-tente yí nɔn mia le wa jini mí dòn, wa mún wó mu le le Dónbeenì Hácírì pánká, á mún láa mu yi kénkén le le bín-tente mu bío lé ho túiá. Bío wa 6uan le waten mi tšahū á mi bío wé seráa á mi zū. ⁶ Bío warén wó á mi bó yi, á mún bó bío ó o Nūhúso wó yi. Hàrì bío mi lò wee be làa sóobéé mí cúee, á mi pá tà bó le Dónbeenì bíoní yi le le sí-wεε, dío le Dónbeenì Hácírì wee na.

⁷ Bío mí wó ká lé búñ á bíá tà a Krista bío ho Maseduana le ho Akayii kána yí 6úen6úen lá ko 6a wé loñ yi á wé. ⁸ Lé le minén cšn ó o Nūhúso bíoní dín yi á sá jánáa ho Maseduana le ho Akayii yi. Mu yínɔñ búñ mí dòn. Mi Dónbeenì bío tàró á bènbera há lúu 6úen6úen, á mu 6án bíoró yáá wáa jūhū mia wa cšn. ⁹ Ba núpua 6úen6úen wee bío bío mi 6uan làa wén bío, pàahū na wa van mi cšn yi. Ba mún wee bío bío mi pá há wónna á mi tà le Dónbeenì binbirí na wi fεεε bío, á nɔn miten le yi ¹⁰ á pannáa le Za Yeesu na á le ho wáayi ì buen, wón na le wénia. Orén Yeesu mu lé yia á à kání wén le Dónbeenì sí-cšlè cíti pàahū.

2

Ho tonlò na ó o Poole sá ho Tesaloniiki lóhó yi bío

¹ Wán zàwa le wán hínni, minén miten mɔn wa 6uenlò mi cšn cšnú. ² Mi zū mu le sáni wa buen mi cšn, á 6a beéra wa lò, á zúarína wén ho Filiipu lóhó yi. Ká le Dónbeenì màhá henía wa sía á wa bueraráa le Dónbeenì bín-tente nɔn mia le há kánkáa. ³ Wa bè-bionii yí dín bío na yí bon wán. Yílera na yí se mia wén. Wa yí máa cá á wa víní núpue. ⁴ Bueé. Le Dónbeenì lora wén, á mɔn á wa ko làa bú, á le kàrafáa mí bín-tente wén á wa wee buen. Hen ká wa wee bío, se mu yínɔñ núpua á wa le wa á wé sía, ká mu lé le Dónbeenì. Dén na zū bío khíina zoó wi wa sía yi. ⁵ Mi zū mu kénkén le wa bíoní yínɔñ ní-khènlò bíoní. Wa yí máa bío á cá bío núpue 6úí cšn. Búñ le Dónbeenì mí beere zū. ⁶ Wa mún yí cá á minén táá ní-vio khòoní wén. ⁷ Wa yáá lá ko á wa wé fé bío 6úí mi cšn lé bío wa lé o *Krista tonkarowà. Ɛε ká wa màhá tà wayiira waten mi tšahū làa bío ó o há-jáa wé wayiiraa miten á loínáa mí zàwa yi bío síi. ⁸ Wa wa mia làa sóobéé lé búñ nɔn á wa yí kána le Dónbeenì bín-tente bueró á na mia yí mí dòn, á wa le wa á na waten 6úen6úen mí bío yi. Búñ wee zéení le mi bío 6èntfn here wén dàkhíina. ⁹ Wán zàwa le wán hínni, ho tonlò na wa sá, làa bío wa lò bonnáa á mi zū bío. Wa sá le wisoni le ho tšnaahū, bèra a na á wa bío yí wé sèró mí ní-kéní 6úí wán. Lé ká síi á wa wóráa á bueraráa le Dónbeenì bín-tente nɔn mia. ¹⁰ Minén na tà a Krista bío á wa 6uan waten sese yahó, á téréna waten. Bío 6a dà á bío le wa wó khon yi á mia. Minén

* 2:2 Mi loñ Bè-wénia vūahū 16.19-24; 17.1-9

lè le Dónbeení lé mu seérása. ¹¹ Mi zū mu le mi ní-kéní kéní á wa ɓuan làa bío ó o maá wee wé ɓua là mí zàwa bío síi. ¹² Wa nɔn há yile-tentewá mia, á hína mi sía, á bía mu henía nɔn mia le mi ɓua miten làa bío le Dónbeení síi wá yi. Dén na von mia á mi kerí le bá-zámu cùkú yi.

¹³ Wa mún pá bínía wee dé le Dónbeení bārākà bè-vio ɓúti bío yi. Páahú na mi jà le Dónbeení bioní wa jini yi, á mi yí ɓuan le lòn nùpue bioní, á mi ɓuan le le Dónbeení bioní bío síi. Mu bon. Le ɓentín ló le Dónbeení cón làa tūiá. Le bioní mu bè-wénia wee mi minén na tà a Krista bío cón. ¹⁴ Wàn zàwa là wàn hinni, ho *Zudee kòhú kèrètɛwa kuio na bío sà le Dónbeení yi bío na sà ɓa yi lé bɔn ɓàn síi á minén mún káa yi. Le lònbee na yú ɓa ɓa *zúifùwa ní yi, lé dén lònbee so síi á mìn zàwa mún beera là mi ló. ¹⁵ Lé ɓarén zúifùwa yáania ɓó le *Dónbeení jì-cúa fɛɛrowá. Lé ɓa zúifùwa mún ɓó a Núhúso Yeesu. Warén wa beere á ɓa beera lò. Le Dónbeení síi bío wéró mia ɓa yi huúu. Bío bío wi ɓa nùpua ɓúenɓúen yi á ɓa tun wána. ¹⁶ Wa lá wi á wa bue le Dónbeení bioní á na bía yínɔn ɓa zúifùwa yi á ɓán fen, á ɓa wi ɓa hē wɛn. Lé ká síi á ɓa wó á tíraráa mí bè-kora na ɓa wee wé fɛɛe jii. Ɛe ká mu véenii á le Dónbeení síi cã ɓa yi.

O Poole síi wá ò o mi ho kèrètɛwa wán

¹⁷ Wàn zàwa là wàn hinni, wa saawaa mún yi á yú páahú á wa máa mi mín, ká wa máhá wee leéka mi bío. A wa wee ɓánbá, á wi wa mi mi wán, lé bío á mi bío wi wɛn làa sòobéɛ. ¹⁸ Lé bɔn nɔn á wa lá wi á wa bini ɓuee ɓúeekí mia. Inén Poole wó mu lora dɔn há zen cúa-yɛn. Ká a *Satáni máhá hò wɛn. ¹⁹ Bío nɔn á wa dóráa wa sía, á wi le sí-wɛe yi, lé minén bío yi. Lé minén lé le sáanii na á á wéé wa sía wa Núhúso Yeesu yahó o khii bini ɓuenlò páahú. ²⁰ Mu bon. Lé minén lé wa cùkú là wa sí-wɛe.

3

¹ Bío wa míana wa máa jí mi sá, á wa jà wa yiwa san. Lé bɔn nɔn á wa tò mu wán le wa á keeni ho Ateena lóhó yi wa dòn, ² á wa tonkaa wán za Timotee mi cón, wón na wee sá le bín-tente bueró tonlò le le Dónbeení, dío bío ciran o *Krista. Wa tonkaa wo ò o ɓuee wé á mi sladéro le Dónbeení yi wíoka fàrá dín, ò o mún hení mi sía. ³ Lé bɔn á á na ká minén ɓúti máa díá miten á ho zuia lònbee na wee yí mia máa lúnka mi yilera. Minén miten yáá zū mu le warén na tà a *Krista bío ko wa káa le lònbee mu yi. ⁴ Bío wa hía wi mi cón á wa fèra bía mu nɔn mia le wa lò ò be làa sòobéɛ. Mi zū le bɔn lé bío ɓɛn wó. ⁵ Lé bɔn nɔn á i jà l yi san á i tonkaa o Timotee mi cón ò o ɓuee loñ bío mi sladéro le Dónbeení yi bío karáa á bini ɓuee bío na mií. Bío dà-kéní á i lá zàna yi, le jún-sí ó o *Satáni khá mia vínía. Ká mu lá wó làa bɔn se wa seéra waten mi bío yi káamáa.

⁶ Ɛe ká bío ó o Timotee ló mi cón ɓueé dɔn, á bío ó o bía mi sladéro le Dónbeení yi le mi waminí dání yi léé sí-wɛe bío. O bía le ká mi san san lon wa bío á mi sía wa. O le mi wee cã á mi mi wa wán làa bío á warén mún wi á wa mináa mi wán bío síi. ⁷ Wàn zàwa là wàn hinni, lé bɔn nɔn wa yúráa le sí-híllé mi sladéro le Dónbeení yi bío yi le hácirí yáaró le le lònbee na wee yí wɛn yi. ⁸ Há làa na ká wán á bío mi can tina o Núhúso yi á wee fání wa sánia. ⁹ Wa yáá yí zū bío wa á dé le le Dónbeení bārākà le sí-wɛe na wa wee yí le yahó mi bío yi. ¹⁰ Wa wee fio le Dónbeení yi le wa sòobéɛ le wisoni le ho tñaahtú á wa làa mia bini mi mín, á bío fòora mia mi sladéro le Dónbeení yi bío yi á wa tíi bɔn jii.

¹¹ Le wàn Maá Dónbeení mí beere le wa Núhúso Yeesu á wíoka ho wòhú na wa á bè ɓueé mináa mi wán. ¹² Le o Núhúso wé á le waminí na mi wa làa mín á mún wa le ɓa nùpua ɓúenɓúen, á wé dé wán á yòo puuní. Le le waminí mu ɓonmín làa dío á wa waráa mia. ¹³ Bɔn ká a Núhúso á á hení mi sía, á mi yiwa á á ce wàn Maá Dónbeení yahó, wa Núhúso Yeesu làa bía ɓúenɓúen na bío sá a yi ɓuenlò páahú.

4

Bío ɓa kèrètɛwa ko ɓa ɓua le miten

¹ Wàn zàwa là wàn hinni, wa kenía mia làa bío mi ì ɓuaráa miten á bío á á wé sínáa le Dónbeení yi. A le làa bɔn mi ɓuan le miten. Ɛe ká wa máhá wee fio mu mi cón làa sòobéɛ á wee hení mu na mia o Núhúso Yeesu yèni yi le mi wíoka dé mu wán.

² Há yile-tentewá na wa nɔn mia á mi zū. Lé o Núhúso Yeesu á há ló yi. ³ Bío le Dónbeení wee cã lé á minén mi kuio bío sí le yi: Mi pa miten bío ho há-fénló le ho bá-fénló le mí síiwa yi. ⁴ Mi ní-kéní kéní zūn bío mi ì hénináa mi sánia yi mu bío yi á héha làa bío le Dónbeení síi wá yi. ⁵ Mi yí díá miten á mu bío na yí se poní wé ɓúe làa bío á bía yi zū le Dónbeení wee wéráa mu. ⁶ Nii woon yí wé yí khe le mín za mu bío mu dání yi huúu. Wa bía mu nɔn mia wó á jà mi zeñ wán le bía wee wé hñn wárá so síi ó o Núhúso síi á á cɔ yi á á cíti. ⁷ Bío bía bon, le Dónbeení yí von wɛn le wa wé há-fénló làa há-fénló le mí síiwa. Le von wɛn á wa

bíio sí le yí búenbúen. ⁸ Lé búñ nòn ká yí pá há bíoní na ká, se mu yínón núpue á ǵanso pá bíio. Mu lé le Dónbeení ó o pá, díio wee na mí Hácírí mia.

⁹ Bún kǵíina bín, á mu nǵúhú mún wáa mía á ǵa túa vǵaahú na mia ǵa kèrètǵewa waminí dǵání yí. Bíio mi í waré làa mín á le Dónbeení zéenia làa mia vó. ¹⁰ Bún lé bíio á mi yáá ǵuan lé wán zǵawa lé wán hínni búenbúen na ho Maseduana kǵhú búenbúen yí. Ée ká wa pá wee fio mia le mi wíoka dé mu wán. ¹¹ Mí sóobá miten á kèrín mín wán ho hǵerá yí. Bíio bíio ciran mia lé bíio mi wé lorí. Mí wé sá á nǵá mi mákóo miten làa bíio wa heníanaa mu nòn mia. ¹² Lé búñ á à na ká bíia yínón ǵa kèrètǵewa wé è kǵnbi mia á mi bíio mún máa wé sèro ó búí wán.

O Nǵúhúso bíni ǵuenló bíio

¹³ Wán zǵawa lé wán hínni, wa wi mí zǵún bíia húrun túúá. Lé búñ á à na ká mí yilera máa yáa làa bíio yí dó mí sía ǵa ní-hía véero bíio yí bíio síi. ¹⁴ Wa dó wa sía le o Yeesu húrun á véera. Lé o Yeesu mu bíio yí á le Dónbeení á à ve bíia húrun á à kúee mín wán làa wo.

¹⁵ O Nǵúhúso bíoní búí dǵání yí, á bíio ká lé bíio wa á bíio: Ká a Nǵúhúso kǵíi bínia ǵuara, á warén na yío á à wé lua hón páahú so yí á máa dí bíia húrun yahó. ¹⁶ Le zéeré á à dé, á le Dónbeení wáayi tonkarowá nǵúhúso támu, lé le Dónbeení búaa ní támu sá á à jí. Bún ká a Nǵúhúso mí ǵeere á à lé ho wáayi á à líi. A bíia húrun ká ǵa dó mí sía o *Křista yí á à vée ho yahó. ¹⁷ Bún mǵn á warén na yío wi lua á le Dónbeení á à páaní í lá làa ba há dǵndúio wán á yóó sínaa o Nǵúhúso yahó. Bún ká wa á kèrín là a Nǵúhúso fǵéé. ¹⁸ Mí wé bíio há bíoní mu na mín yí á heníanaa mín sía.

5

¹ Wán zǵawa lé wán hínni, mu nǵúhú mía á ǵa túa vǵaahú na mia mu bíowa mu búenbúen ǵán wéro páahú lé mu ǵán wizonle dǵání yí. ² Minén mi ǵeere yáá zǵú mu sese le o Nǵúhúso ǵuenló á kǵíi wé mu bè-vínikanii làa bíio ó o kǵnlo wee wé ǵuennáa ho tǵnaahú bíio síi. ³ Ká ǵa núpua kǵíi wee bíio: «Wa wi ho hǵerá yí. Bíio na yí se máa yí wen.» Lé hón páahú so ǵa yío ǵueé tí ká mu bíio búenbúen fú lúnkaa mín yí ǵa wán. Mu kǵíi yóoka ǵa wán làa bíio ó o há-sániso sǵní vía wee wé yóokaráa o wán bíio síi o teró páahú. Ba máa fen le wizonle mu zón. ⁴ Ée ká minén wán zǵawa lé wán hínni, minén bán mia le tǵbírí yí, á le wizonle mu máa yóoka mi wán là a kǵnlo bíio. ⁵ Mí búenbúen bíio sǵa mu kǵoomu yí, mí bíio sǵa le wisoni yí. Mu yínón tǵnaahú wa wi yí. Wa mía tǵbírí yí. ⁶ Awa, á mí yí le dǵamu ǵúe wen làa bíia ká bíio. Mí wa fǵaní wa yío á zǵún waten ǵuaró mu bíio búenbúen yí. ⁷ Lé ho tǵnaahú á ǵa núpua wee wé da yí, á lé ho tǵnaahú á ǵa mún wee wé nǵu kǵée yí. ⁸ Ée ká warén bán bíio sǵa le wisoni yí á wa ko wa zǵún waten ǵuaró mu bíio búenbúen yí. Wa síadéro le Dónbeení yí, lé wa waminí á ko mu wé lòn háa tǵró bǵáká na wa á zǵí á à paráa waten yí, á wa síadéro ho kǵánló bíio yí á ko mu wé lòn hǵnló kǵnlé na wa wé è búñ. ⁹ Le Dónbeení yí léra wen cíttí bíio yí. Le wi á le kǵaní wen lé wa Nǵúhúso Yeesu *Křista níi. ¹⁰ Wón lé yíia húrun wa bíio yí, ǵera a na ká wa yío wi lua loo, táá ká wá húrun loo, á wa làa wo páaní kèrín mín wán. ¹¹ Mí wé hení mín sía ká síi, á wé séenika mín á mi síadéro le Dónbeení yí wé dé wán làa bíio mi yáá wee wéráa mu.

Há bíoní na bíio hení nòn ǵa kèrètǵewa yí

¹² Wán zǵawa lé wán hínni, wa wee fio bíio ká mí cǵn: Mí wé kǵnbi bíia wee sá le Dónbeení tonló mí cǵn, bán na ó o Nǵúhúso bǵará mí nǵúhú wán le ǵa wé zéeni mia. ¹³ Mí wé kǵnbi ǵa, á waré ǵa le mí sóobéé le Dónbeení tonló na ǵa wee sá bíio yí. Mí kèrín mín wán làa hǵerá.

¹⁴ Wán zǵawa lé wán hínni, wa pá bínia wee fio mia: Mí wé bíio ǵa paríwá cǵn. Bíia le hézǵnii wi yí á mí hení bán sía. Mí wé sí ǵa yídáwa. Mí wé ní mí yiwa ǵa núpua búenbúen bíowa yí. ¹⁵ Mí pá miten bíio, mí wé yí dí yúaa mín wán. Minén mín yí wé sóobá miten á wé mu bè-tentewá làa mín fǵéé, á mún wé mu làa bíia ká búenbúen.

¹⁶ Mí wé le mí sía wa fǵéé, ¹⁷ á yí kǵíi ho flóro yí. ¹⁸ Mí wé dé le Dónbeení bǵaráká bíio búenbúen yí. Bún lé bíio le Dónbeení cá minén na lé le dá-kéní là a Yeesu *Křista cǵn.

¹⁹ Mí yí hǵe le Dónbeení Hácírí bè-wénii. ²⁰ Le Dónbeení ní-cúa na lé wee fǵéé á mí yí pí á wé làa kǵakó-bíio. ²¹ Mí wé cǵncíi mu bíio búenbúen vé, á lén bíio se mu yí á ǵua. ²² Mu bíio na yí se le mí sífǵwá á mí kǵhnnáa.

²³ Le le Dónbeení na wee na ho hǵerá lé díio wé á mí kèrín le lerén bíio binbirí. Le minén mí kúio, mí hácírí, lé mí mǵnáká, lé mí sǵnía á le pá bíio á flǵaní yí zo, á lóonínaa wa Nǵúhúso Yeesu Křista ǵuenló. ²⁴ Le Dónbeení na von mia wee wé bíio le dó mí jíi le mí í wé. Lerén lé díio á à wé mu á à tí jíi.

²⁵ Wán zǵawa lé wán hínni, mí wé fio na wen.

Le tǵéni

²⁶ Mí tǵéni wán zǵawa lé wán hínni kèrètǵewa búenbúen yí le le kǵnbi.

²⁷ Díio o Nǵúhúso wán wee ǵónǵónínaa mia, le ho vǵaahú na ká á mí kǵarán le ǵa kèrètǵewa búenbúen ní.

²⁸ Le wa Níhúso Yeesu Krista sãamu à kefi làa mia.

Ho jun nii vūahū na ó o Poole túara n̄n ho Tsaloniiki kèrètíewa kuure yi

Vūahū tularó jūhū

Ho vūahū mu na kà yi, ó o Poole bíníá lá a Núhúso guenlò bio wee zéeni yahó. Lé bio 6a nūpua 6úi hía wee bio wéréwéré le o 6uara vó. A mu dó le záníí 6a kèrètíewa kuure yi. Ba wee bio le o Yeesu pá le mí máa fé mí. O Poole bía le sání o o Yeesu bíní 6uen, ó o n̄-súmúí 6úí á à híní ì káani 6a nūpua, á 6a á sánsá le Dónbeení. Ba 6úí wee leéka le bio ó o Núhúso guenlò wáa súaráa kà síí, á mí ì kèení máa wé è sá d̄e, á 6a ninzàwa wé è d̄iní. O o Poole pá mu, ò o bía bio kà n̄n 6a yi: «Yia yi wi ò o wé sá d̄e, á 6ánsò 6èn mún yi ko ò o wé dí.»

O túara ho nín-yání vūahū á píina bio yen bún món ó o 6èn túara hía kà.

¹ Mu lé warén, o Poole là a Siliv̄en là a Tim̄tee á wee túa ho vūahū na kà á à na minén Tsaloniiki kèrètíewa kuure yi, minén na bio sá wán Maá Dónbeení là a Núhúso Yeesu *Krista yi. ² Le o Maá Dónbeení là a Núhúso Yeesu *Krista wé mí sáamu làa mia, á na ho h̄erá mia.

O Núhúso Yeesu 6ueé fí le citti

³ Wán zàwa lè wán h̄nni kèrètíewa, wa ko wa wé dé le Dónbeení b̄arákà f̄éé mi bio yi. Mu térénna à wa wé mu, lé bio mi s̄adéro le Dónbeení yi wee va lè mí yahó làa sòob̄é, á le waminí na mi n̄-kéní kéní wa làa mún á wee dé wá. ⁴ Lé bún n̄n wa wee khòonínaa waten 6a kèrètíewa kuio f̄ahū bio mi tà f̄ará d̄in sese bio yi, làa bio 6a nūpua jina mia á wee beé mi lò à mí pá tà dó mí s̄a o Yeesu *Krista yi.

⁵ Mu wee zéeni le le Dónbeení citti fl̄ó térénna. Lé bún ñ na ká mi ì korí lè le Dónbeení bá-zámu, bio mi lò wee be bio yi. ⁶ Bio térénna lé bio le Dónbeení á à wé. Bía wee beé mi lò á le è beé lò. ⁷ Minén na lò wee be á le Dónbeení kh̄ii na h̄a w̄rná yi làa wen p̄ahū na ó o Núhúso Yeesu kh̄ii yóò lé ho w̄ayi lé mí w̄ayi tonkarowà na p̄anká wi á 6ueé lí zéeni mítén. ⁸ O ò 6uen ho d̄shū na yèkèyèkè yi, á 6ueé beé bía yi wi 6a z̄rn le Dónbeení lò, á yi máa bè wa Núhúso Yeesu b̄in-tente yi. ⁹ Lònbee na jii mia lé d̄io á à yi 6a. Le Dónbeení á à ja 6a á 6a á kh̄en lerén lè mí d̄arílò na cukú wi yi. ¹⁰ N̄nzoñ na o ò lé á à 6uen yi, á bía bio sá a yi á à dé ho cukú wo yi. Bía dó mí s̄a o yi á à mí a, á à z̄maka a bio yi. Minén mún ñ kerí 6a f̄ahū, lé bio mi tà le b̄ioní na wa buera n̄n mia bio.

¹¹ Lé bún n̄n wa wee fio f̄éé mi bio yi. Wa wee fio le Dónbeení yi le le wé à mí korí lè ho veró na le von làa mia. Wa wee fio le le Dónbeení d̄arílò p̄anká yi, á mu tentemu na mi wee leéka wéró lè mí s̄adéro le Dónbeení yi à le Dónbeení tí jii. ¹² Ká mu wó làa bún, á wa Núhúso Yeesu yèni á à yi ho cukú mi bio yi, á minén mún ñ yi ho cukú o bio yi. Bún lé wán Dónbeení là a Núhúso Yeesu Krista s̄amu.

2

Bio zéenia le Dónbeení zúkúso d̄ant yi

¹ Wán zàwa lè wán h̄nni, hen ká mu lé bio ciran wa Núhúso Yeesu *Krista guenlò lè wa f̄emínlò làa wo bio, á wa wee fio mia ² le mí yi d̄èní lúnka mi yilera á wé lè mí j̄uná mia b̄in, ka lè o Núhúso 6uara mí j̄á s̄a. Mu dà á wé le mu f̄era n̄n mia lòn Dónbeení j̄i-cúa, tàa mu bía n̄n mia, tàa mu zéenia le wa ka lè wa túara mu wo vūahū yi n̄n mia. ³ Mí yi día le nūpue kh̄a mia làa bio 6úí síí h̄úu, lé bio le wizonle mu máa dá ká 6a nūpua á yi k̄á, á yi pá le Dónbeení bio. A le Dónbeení zúkúso*, yia j̄uhū sú á yi zéenia mítén yi vó. ⁴ Bio 6a nūpua wee 6úaaní 6úen6úen lòn doffina ó o ò f̄iráa. O ò yòoní mítén bún 6úen6úen wán. O kh̄ii hení mí síí á yóò zo le *Dónbeení z̄l-beení yi á zoó kèení ká a bio le minén le le Dónbeení. ⁵ Bio á ì h̄a d̄in yi lò mí c̄n, á ì bía mu làa mia, tàa mi yi s̄a mu yi le? ⁶ Mí wáa z̄ú bio 6uan wo d̄inía bio ká wán. Lé bún n̄n ó o máa zéeni mítén ká mu ȳin̄ ho p̄ahū na f̄era b̄o día d̄n. ⁷ Mu bè-súmúí na bio s̄ankaa á d̄ènía 6úakáa wee wé. P̄ahū na á bio pá 6uan mu d̄inía á à kh̄en làa bú, ⁸ bún ká le Dónbeení zúkúso m̄ahá á zéeni mítén. O o Núhúso Yeesu j̄ii s̄ns̄amu p̄anká á à 6úe o. O ò yáa wo lè mí guenlò p̄anká. ⁹ Le Dónbeení zúkúso mu kh̄ii guen là a *Sat̄aní d̄arílò, á 6ueé wé mu yéréke b̄iowa lè mí sííwá á à kh̄a lè 6a nūpua. ¹⁰ H̄a wén-kora lè mí sííwá o ò wé á à kh̄a làa bía wee v̄iní mítén. Ba wee v̄iní mítén lé bio 6a pá ho túia poni na dá 6a wee k̄aní, á yi wa ho. ¹¹ Lé bún n̄n á ho p̄anká na wee v̄iní á le Dónbeení á à dé 6a yi, bèra a na á 6a dé mí s̄a bio yi bon yi. ¹² A bía 6úen6úen

* 2:3 Dónbeení zúkúso: O zúkúso mu lé o Sat̄aní tonkaro. O pá le Dónbeení bio. Orén mí besre l̄andá na ó o b̄o yi mia. Le Dónbeení d̄ankáa wi o wán f̄éé.

na yí maa dé mí sía ho tùtía poni yi à 6a wee wée mí sía mu bè-kora wéró yi, bán 6úen6úen júná á à sí.

Le Dónbeení hueekaa mia á kánta

¹³ Wán zàwa lè wán hínni, minén na ó o Nùhúso wa, wa ko wa wé dé le Dónbeení báraká fée mi bío yi. Lé bío mu nín-yání, á le Dónbeení hueekaa mia le mí ì kání lè mí Hácírí pánká, dío wee wé á wa bío sí le yi, á séení bío mi dó mi sía ho tùtía poni yi. ¹⁴ Lé bún le Dónbeení von mia bío yi le bín-tente na wa buera nòn mia pánká yi. Le von mia bèra a na ò o Nùhúso Yeesu *Krista cùkú à mi níi kèr yi.

¹⁵ Wán zàwa lè wán hínni, lé bún nòn à mi cén hení mi lò, à fàrá dín. Bío wa bía lè wa jíní nòn mia làa bío wa túara há vónna yi á kenía làa mia à mi bè yi sese. ¹⁶ Wa Nùhúso Yeesu Krista mí bεere lè wán Maá Dónbeení á wó á wa yú le sí-hebútee na jii mía lè le sídéro binbirí. ¹⁷ Le 6a wíoka dé mi sí-hebútee wán, à na ho pánká mia, hía mi ì wéráa mu bío 6úen6úen na se, mi bíoní lè mi wárá yi.

3

Mi wé fio na wen

¹ Wán zàwa lè wán hínni, mu véení á mi wé fio na wen bèra a na ò o Nùhúso bíoní wíoka wé dán ben fè há lùà fùafùà à le yí ho cùkú há lòn-vio yi làa bío á le bío wóráa minén cón bío síi. ² Mi mún fio à le Dónbeení kání wen 6a ní-kora lè 6a ní-súmáa níni yi, bío 6a 6úen6úen yínó nùpua na wee tà à dé mí sía le Dónbeení yi. ³ Eé ká a Nùhúso wón le mí ì wé bío na ò o wé mu. O ò sí mía á à pa mi bío ó o ní-súmúú maa yí mía. ⁴ O Nùhúso híina wa sía mi bío yi, o wee zéení mu na wen le bío wa henía nòn mia á mi wee wé, á mún wee wé mu ká mi wá fée. ⁵ Le o Nùhúso séení mía mi yilera yi, à mi warí le Dónbeení, à mi mún dán wé jii mi yiwa làa bío ó o *Krista jánáa mí yi bío síi.

Mi wé sá làa bío á warén wórda mu

⁶ Wán zàwa lè wán hínni, wa wee hení mu ù na mia wa Nùhúso Yeesu *Krista yèni yi, le bía 6úen6úen na lé 6a paríwá mi tñahú á yí maa 6ua mítén héha lè ho káránlò na wa nòn mia, á mi pa mítén bío yi. ⁷ Minén mi bεere zú bío mi ì 6ua lè mítén á à wéráa lè wa bío. Warén kera làa mía á wa yí dú parí. ⁸ Wa yí día waten ó o 6úú yí díinia káamáa. 'Bùéé! Wa sá á lò bon làa sòobé le wisoni lè ho tñáahú, bèra a na à wa bío yí wé sèró mi ní-kéní woon wán. ⁹ Ho pánká na wa yú bío yi, á wa lá dà à bío le mi wé séení wen. Eé ká wa le wa maa bío mu. Wa wó mu ká síi á zéení làa mia le mi bè yi. ¹⁰ Páahú na wa kera mi cón á bío ká lè bío wa henía nòn mia: Yia yí wí ò o sá dèe, á 6ánsò 6èn mún yí ko ò o wé dí. ¹¹ Wa wee bío làa mía ká síi lé bío wa wee jí le 6a 6úú wí mi tñahú lé 6a paríwá. 'Ba yí maa sá dèe. 'Ba bè-wénia 6úú mía ká yínó à dé mítén 6a ní-vio bíowa yi. ¹² Bán nùpua so á wa wee fio á à hení bío ká á à na yi o Nùhúso Yeesu Krista yèni yi, le 6a ko 6a wé sá à dàrnáa mítén 6ua.

¹³ Wán zàwa lè wán hínni, minén bán yí le mi bàrà tè mu bío na se wéró yi. ¹⁴ Hen ká a 6úú pá le mí maa bè bío wa bía ho vùahú na ká yi, à mi zún 6ánsò bío, à wé yí va dà a, á há níyio ò dí o. ¹⁵ Eé ká mi máhá yí wé o lè mi zúkúso, ká mi wé zéení a lè mìn za bío síi.

Há dúbuaa lè le tēenii

¹⁶ Le o Nùhúso mítén, yia lé ho héerá 6ánsò, à wé na ho héerá mía há pónna 6úen6úen yi fée. Le o Nùhúso kèr lè mí 6úen6úen. ¹⁷ Lé ínén Poole lè í nín-bia á te le tēenii na ká bío wee túa. I wee wé túa mu à véenínáa í vónna. Lé bún le í vónna túaró síi. ¹⁸ Le o Nùhúso Yeesu Krista wé mí sáamu lè mí 6úen6úen.

Ho nín-yání vūahú na ó o Poole túara n̄n o Timotee yi

Vūahú túaró jūhú

O Timotee ɓàn maá hía lé o *Kεεesi n̄i, ká ɓàn nu hía lé o zúífú h̄nzoró, á lé o kèrɛtɛ. O Poole là a Timotee zūna m̄n ká a Poole mu wà vaá bue le Dónbeen̄i bion̄i ho Lisitere lóhó yi. Mu p̄ahú ká a Timotee lé o yárónza f̄εε. O h̄a dó mí s̄li le Dónbeen̄i yi làa s̄ob̄εε (Bè-wénia 16.1-3). A lá b̄n̄ j̄ii wán, ó o Timotee wáa b̄o a Poole yi á ɓa wee sá le Dónbeen̄i tonl̄o (Bè-wénia 17.14; 18.5; 19.22).

O Poole v̄ōnna na ó o túara n̄n o Timotee yi lé h̄a b̄io j̄un.

Ho nín-yání vūahú yi ó o b̄ia b̄iowa b̄io t̄n̄ b̄io:

1. O j̄n̄ ɓa kèrɛtɛwa zeñ wán le ɓa pa m̄iten b̄ia wee k̄arán ɓa le mu b̄io na yí bon b̄io yi.
2. O zéenia b̄io ɓa kèrɛtɛwa ko ɓa wé ɓuaan̄ina le Dónbeen̄i. O m̄un zéenia b̄io á ɓa kèrɛtɛwa ɓúen̄b̄úen, le ɓa kuio n̄i-k̄a làa b̄ia wee séeni ɓa ko ɓa ɓua le m̄iten.
3. Mu véenii ó o Poole zéenia b̄io ó o Timotee ko ò o ɓua le ɓa kèrɛtɛwa à dàr̄i s̄aráa le Dónbeen̄i tonl̄o sese.

Le t̄εn̄i

¹In̄n Poole lé o Yeesu *Krista tonkaro, lé b̄io le Dónbeen̄i na lé wa kán̄ilo là a Yeesu Krista mu le 1 sá ho tonl̄o mu konloon. ²Timotee, lé ún̄én á ī wee túa ho vūahú na ká á à na yi, lé b̄io á wa s̄ladéró o Krista yi d̄ání yi á ū lé 1 za. Le wán Maá Dónbeen̄i là a Yeesu Krista na lé wa N̄úh̄tso à wé mu bè-tentewá làa fo. Le ɓa na mí wamin̄i le mí h̄éerá mia.

Yi háctri b̄ia wee vt̄int̄i ɓa n̄upua le mí k̄aránl̄o yi

³Laa b̄io á ī b̄iaráa mu n̄n foñ, díá à ū k̄εn̄i ho Ef̄εze yi. Ba n̄upua ɓúii wi ho lóhó mu yi á wee vt̄int̄i ɓa n̄upua le mí k̄aránl̄o. Cén h̄é ɓa le ɓa día mu. ⁴Mún b̄io na ɓa yi le ɓa yí na m̄iten h̄a w̄ahio bè-b̄ionii yi, làa b̄io á ɓàn ɓuaawa b̄io wór̄aa b̄io b̄ioró. B̄n̄ lé b̄io wee dé le w̄aan̄i na here ɓa p̄ahú, mu yí máa wé á ɓa na m̄iten b̄io le Dónbeen̄i le mí ī wé yi, á wa yí dá máa z̄ur̄i b̄io le Dónbeen̄i le mí ī wé ká wa yí dó wa s̄ia le yi. ⁵B̄io n̄n á ī le ū b̄ioráa mu na ɓa yi lé b̄io á ɓa ko ɓa war̄i mí n̄inz̄awa. Ká ɓa le mí wa mí n̄inz̄awa á ɓa ko á ɓa s̄ia ce à wé le h̄a yile-tentewá, à dé mí s̄ia ɓúen̄b̄úen le Dónbeen̄i yi. ⁶H̄s̄n̄ wén-tentewá so ɓúen̄b̄úen á ɓa ɓúii p̄á díá à ɓa wee vt̄int̄i m̄iten le le w̄aan̄i-k̄án̄le na j̄úh̄ú mia. ⁷O *M̄oyiize l̄andá k̄aránl̄o le ɓa n̄upua b̄io á ɓa wee hen̄i ká b̄io ɓa wee b̄io làa b̄io ɓa wee k̄arán á ɓar̄én mí b̄εere yi z̄ú k̄ará. ⁸Mu bon, o M̄oyiize l̄andá se, ká wa wee bè ho yi làa b̄io á mu koráa. ⁹Wa ko à wa z̄ur̄i le ho yí b̄ar̄á n̄upua na t̄ér̄enna b̄io yi. B̄ueé! B̄ia ho b̄ar̄á b̄io yi lé b̄ia yí máa bè le Dónbeen̄i b̄ion̄i yi, le ɓa n̄i-k̄āania le ɓa n̄i-s̄um̄áa, le ɓa bè-kora w̄erowá. Ho b̄ar̄á b̄ia yí máa k̄n̄bi le Dónbeen̄i, làa b̄ia wee ɓua m̄iten le le b̄io j̄úh̄ú mia b̄io yi, làa b̄ia wee ɓúe mí maawá táá mí nuwá b̄io yi. N̄i-ɓúe l̄ée n̄i-ɓúe á ho b̄ar̄á b̄io yi. ¹⁰Ho m̄un b̄ar̄á b̄ia wee wé ho h̄á-f̄énl̄o le ho b̄á-f̄énl̄o le mí s̄iwa, le ɓa báawa na wee da le mí n̄inz̄awa báawa, làa b̄ia wee ȳéé ɓa n̄upua b̄io yi. Ho l̄andá mu b̄ar̄á ɓa s̄ab̄in-f̄ūaalowa làa b̄ia wee dé mí j̄in̄i na ká ɓa máa bè mu yi b̄io yi. Ho b̄ar̄á b̄ia ɓúen̄b̄úen na yí máa bè ho k̄aránl̄o na t̄ér̄enna yi b̄io yi. ¹¹Hón k̄aránl̄o so h̄éha le le Dónbeen̄i c̄uk̄úso b̄in-tente. Le Dónbeen̄i na wee wé mu bè-tentewá le dén k̄aráfáa le b̄in-tente mu m̄ii.

O Poole wee dé o Krista b̄ar̄áká

¹²I wee dé wa N̄úh̄tso Yeesu *Krista b̄ar̄áká lé b̄io ó o n̄n ho p̄anká m̄ii á ī wee s̄aráa o tonl̄o. I wee dé o b̄ar̄áká lé b̄io ó o láa m̄ii, á léra mí wó le mí ton-sá. ¹³In̄n na f̄ú wee yáa o ȳeni, á wee beé b̄ia tá a b̄io l̄ò, á m̄un wee là a, εε ká ar̄én wón mahá z̄ūna 1 makári lé b̄io á ī lá yí z̄ú b̄io á ī wee wé, á ī yí dó 1 s̄li wo yi. ¹⁴Wa N̄úh̄tso Yeesu Krista wó mu saamu le mí s̄iwa làa mi. O wó á ī dó 1 s̄li wo yi, á wa a, á m̄un wa ɓa n̄upua. ¹⁵B̄io á ī wee b̄io ká láayi wí á ko à ɓa n̄upua dé mí s̄ia mu yi: O Yeesu Krista ɓuara ho d̄im̄j̄ná yi bèra a na à ɓa bè-kora w̄erowá k̄áni. A in̄n lé yia lé o bè-kora w̄ero po b̄ia ká. ¹⁶Ká a Yeesu mahá z̄ūna 1 makári, in̄n na bè-kora wí po b̄ia ká, á j̄n̄ mí yi 1 b̄io yi. O wó mu á zéenia le ɓa n̄upua na kh̄ii tá a b̄io á à yír̄aa le muk̄an̄i binbir̄i na máa vé. ¹⁷Le ɓa n̄upua ɓúen̄b̄úen dé ho c̄uk̄ú le Dónbeen̄i yi à wé k̄n̄bi le, ler̄én na á n̄upue yí dá máa mi, á wí f̄εε, á wee dí le b̄εn̄i f̄εε. Ler̄én mí d̄on lé le Dónbeen̄i. *Amiina!

O Poole wee hen̄i a Timotee s̄i

¹⁸I za Timotee, b̄io ká lé b̄io á ī hen̄i ī na foñ, à héha le h̄a b̄ion̄i na le Dónbeen̄i j̄i-cúa f̄εerowá yáania b̄ia ū d̄ání yi, bèra a na ū s̄li wé here le b̄in-tente tonl̄o na fo wee sá yi.

¹⁹ Wioka dé ũ sí, à sá ho lè le yi na se. Ba nì-dòndáa búí pà bǔn á 6a 6èn yí bíníá yí dó mí sía le Dónbeení yi. ²⁰ Bán nùpua so ó o Himenεε là a Alekisàndere wi òháhú. A ì díá 6a á 6a bío sá a Satáni yi, bèra a na à 6a yí bíní yí là le Dónbeení.

2

Bío á wa ko à wa wé flo bío yi

¹ Bío á à wé here mia á à dí bío ká búenbúen yahó lé bío ká: Mi wé flo le Dónbeení yi lè mí sòobé, á 6ón6óní le, á dé le bāráká 6a nùpua búenbúen bío yi. ² Mí wé flo na 6a bá-zàwa làa bíá á ho pánká wi nǔi yi búenbúen yí, lé bǔn ñ na ká wa á keñ ho hээрà yi, á à wé waten, á mún wé è wé há wárá na se. ³ Ho flo à na 6a nùpua yi lée bío na se, á mu mún sí le Dónbeení na káníá wen yi. ⁴ Le wi à 6a nùpua búenbúen kání à zǔrì ho túiá poni. ⁵ Mu bon, le Dónbeení lée dà-kéni. A yía wi 6a nùpua làa de páahú lée ñ-kéni. Wón lé o Yeesu *Krista na buéé wó a nùpue. ⁶ O buara buéé ñon mítén á káníanáa 6a nùpua. O wó mu á zéeníanáa le le Dónbeení wi le kání 6a nùpua búenbúen ho páahú na mu ko yi. ⁷ Lé bǔn bío yi á le Dónbeení wóráa mi lè mí bín-buero, á tonkaa mi le ì kárán bíá yínòñ 6a *zúífúwa, á 6a dé mí sía le yi. Bío á ì mà ká lée túiá poni, sabéré mia mu yi.

Bío 6a háawa ko 6a wé 6ua lè mítén

⁸ Awa, á bǔn lé bío ñon á ì wi à há lùà búenbúen yi à 6a nùpua hóoní mí níní dá ho wáayi á floráa. Ba yí le mí sía cǐ mún yi, 6a mún yí zá làa mún à wéráa mu. ⁹ I mún wi à 6a háawa sía zǐlò à héha làa bío mu koráa 6a nùpua búenbúen cǐn. Ba ko 6a wé dé le kǎnbii mí sía zǐlò yi, à wé 6ua mítén sese. Le 6a nún-vání wiokaró yí wé bío na à na ká 6a nùpua wé è-loñ 6a yi. Há donkhue-sía na wó lè ho sánú táa bè-vio búí na yáwá here à 6a wé yí zǐ. Ba yáa pá yí ko 6a wé zǐ há sía na yáwá here dàkhíina. ¹⁰ Eε ká 6a wé sòobá mítén à wéráa há wárá na se. Bǔn lé bío 6a háawa na le mí wee kǎnbi le Dónbeení ko 6a wé 6ua lè mítén. ¹¹ Ho káránlò páahú á 6a háawa ko 6a wé tété à bé zo à jínáa yía wee na ho káránlò cǐn. ¹² I yí tà le 6a háawa wé kárán 6a háawa, táa à 6a yí pánká 6a wán. Ba ko 6a wé keení sǔnún. ¹³ Mu bon, o Adáma lé yía le Dónbeení má ho yahó á máhá bò yi mánáa o Eεve. ¹⁴ A mu mún yínòñ o Adáma lé yía ó o *Satáni sǔna, o háa lé yía ó o sǔna, á lé wón lé yía yí bò le Dónbeení bè-biónii yi. ¹⁵ Hári bío mu wó ká à 6a háawa á à kání 6a hámu bío yi, ká 6a dó mí sía le Dónbeení yi, á le waminí wi 6a yi, á wee 6ua mítén sese làa bío le Dónbeení le mu koráa.

3

Ba kèrètíewa kuure ya-díwa

¹ Bío á ì mí ì na mia á láayi wi: Nùpue na wi ò o wé o ya-dí 6a kèrètíewa kuure yi, wón wi ò o sá tonlò na se. ² O ya-dí ko ò o zǔrì mítén guaró à wékherò bío yí mí léé yi. O ko ò o wé háa yá-kéni 6ánsò. O wárá ko à há wé se, à wé o nùpue na bío búenbúen ó o wee wé kǎja, á 6a nùpua wee kǎnbi. O mún ko ò o zǔrì 6a nǐ-hání guaró, à zǔrì 6a nùpua káránlò. ³ O yí ko ò o wé ja-ju, o mún yí ko ò o wé nùpue na wa flo, 6úéé. O síi ko le wé se, à wé o nùpue na yí wa bióní. O yí ko ò o sòobá dé mí síi le wári yi. ⁴ O ko ò o dàñ mí zǐi nùpua 6ua, ò o zàwa wé jí a cǐn, à wé kǎnbi o. ⁵ Ká a nùpue háa yí dà mí kúrú zǐi nùpua máa 6ua, ó o ò wé kaka à dàñ ñ guaráa 6a kèrètíewa kuure? ⁶ O ya-dí yí ko ò o wé nùpue na sídérò o *Krista yi òñ yí míana, bèra a na o háa yí yòoní mítén mu bío yi, à le Dónbeení síini a nǔhú làa bío le síiníanáa o Satáni nǔhú bío síi. ⁷ O ko ò o wé o nùpue na wee 6ua mítén sese à bla yínòñ 6a kèrètíewa wé kǎnbi o o wén-tentewa bío yi, bèra a na à bè-kohó bío yí mí léé wo yi, ò o Satáni háa yí yí o ví.

Ba kèrètíewa kuure ton-sáwá bío

⁸ Ba kèrètíewa kuure ton-sáwá ko à 6a wé 6a nùpua na wee 6ua mítén sese, à yí wé jíní jún 6ánsowá. Ba yí ko 6a wé ju ho *dívén dà mí nǔi wán, à sòobá dé mí síi le wári caró yi. ⁹ Le Dónbeení túiá poni bióní na le zéenia há sídérò le yi dàni yí á 6a ko 6a wé bè yí lè le yi na wee ce. ¹⁰ Hen ká mi le mi ì lén nùpua á à wé lè 6a kèrètíewa kuure ton-sáwá à mi loñ 6a ká flání mia 6a yi, ká 6a dà à sá ho tonlò mu, à mi wáa 6ua bán. ¹¹ Ba hánaní ko à 6a 6ua mítén sese, à yí wañ há ñ-júa. Ba ko 6a wé 6a nùpua na bío búenbúen 6a wee wé kǎja, à láayi keñ mu bío búenbúen yi. ¹² Ba kèrètíewa kuure ton-sá ko à 6án háa wé yá-kéni, o ko ò o dàñ mí zàwa lè mún zǐi nùpua 6ua. ¹³ Ba kèrètíewa kuure ton-sáwá na tonlò se bán á 6a nùpua wee kǎnbi, á 6a poní á à sèn á à bíoráa o Yeesu na 6a dó mí sía yi bío.

Mu bío zǔnló na wa wee yi o Krista yi cǐn

¹⁴ I wee leéka à ì buen ũ cǐn hen làa cǐnú. Eε ká ì wee túa bío ká ¹⁵ bèra a na ká ì míana guararáa à ù pá zǔrì bío á ù guaráa úten 6a kèrètíewa kuure yi. Dén kuure so lé 6a kèrètíewa

zì-pùhú na bío sá le Dónbeení yí. Le kuure mu lé dío sá ho tǔiá poni dǔnía láa bío á há bóròbòròwa wé sǔnáa le zì dǔnǐ bío síi, lé lerén á ho tǔiá poni mu dǔn wán. ¹⁶ Le Dónbeení bè-sànkanií na le zéénía láa wen wa síadéro o Yeesu yí dǔnǐ yí òntǔn léé bè-beení.

O Krista

òuée wó a nùpue,

á le Dónbeení Hácírí véénía wo zéénianáa le o bío bon.*

O o zéénía mítén lè le Dónbeení tonkarowá na ho wáayi.

O bío buera nǎn há sííwá óúenóúen yí.

Ho dǔmǐná yí á 6a nùpua dó mí sía wo yí.

Le Dónbeení yòonía wo á dó ho cùkú yí.

4

Le Dónbeení bè-wénia óúenóúen se

¹ Le Dónbeení Hácírí bíá mu wéréwéré le hen ká ho dǔmǐná véro khíi dǔn á 6a nùpua óúí wáa á khí á máa dé mí sía le Dónbeení yí. Ba á yèrémá khíi bè mu bíowa na wee khá 6a nùpua vǐnǐ yí, lè 6a cǔnáwa káránló yí. ² Bán nùpua so wee tí bío wí 6a yiwa yí ká 6a fúaa há sabióní á vǐnǐnǐa 6a nùpua. Ba bè-leékana yí, á 6a yí zǔ bío se láa bío yí se máa hueeka mǐn yí. ³ Ba wee bío le mu yaamu yí se, á wee hè mu. Ba mún wee hè 6a nùpua lè mu bè-dǔnía óúí díró ká le Dónbeení jǔn lera mu ho díró bío yí, bèra a na á bíá dó mí sía o *Krista yí, na zǔ ho tǔiá poni wé dé le Dónbeení bǎrákǎ díraa mu. ⁴ Bío le Dónbeení lera óúenóúen se, á wa ko wa wé tá mu yí á dé le bǎrákǎ mu bío yí. ⁵ Mu bon, le Dónbeení bíonǐ lè ho floró lè bǔn wee wé á mu bío óúenóúen ce le Dónbeení yahó.

O Yeesu Krista ton-sá tente

⁶ Bǔn bíowa so na ká óúenóúen á ú kárán lè 6a kèrètǔewa, bǔn ká fo mahá wáa á wé o Yeesu *Krista ton-sá tente na le Dónbeení bíonǐ wee kárán fǔee ú síidéro le yí bío yí, láa bío fo bórǎa bío 6a káránna láa fo yí bío yí. ⁷ Há wáhio na yí máa zéení mu bè-tente láa a nùpue, há yí héhaa lè wa síadéro le Dónbeení yí á ú pí bío. Bío fo ko á ú wé lé ho kenǐ úten láa bío á fo ó bèráa le Dónbeení yí sese. ⁸ Bío fo ó kenǐ lè ú sǎnǐa léé bío na dá fo wé è sèení. Ee ká ho sóobá úten á wé bè le Dónbeení yí sese bǔn cǔnú wí bío óúenóúen yí, lé bío á yíá bò le Dónbeení yí wón le dó mí jǔi le mí ì na le mukǎnǐ binbirí yí há láa na ká wán, lè ho yǐró na lua yí. ⁹ Le bíonǐ na ká léé bíonǐ na láayi wí á 6a nùpua ko 6a tá yí. ¹⁰ Mu bon, wa wee sá á lò be, á sóobá waten lé bío wa dó wa sía wee lòonǐ bío le Dónbeení na wí fǔee le mí ì wé. Le lé 6a nùpua óúenóúen kǎnǐlo, sǔnkú bíá dó mí sía le yí. ¹¹ Bǔn lé bío á fo ko á ú bè henǐ á wé kárán lè 6a nùpua.

Bíó á fo ko ú óua lè úten

¹² Yí díá le 6a zǔaǐ fonǐ lé bío á fo lé o háyónza. Ee ká ú mahá óua úten sese á bíá dó mí sía le Dónbeení yí mí á bè yí: Ú bíonǐ yí, ú wǎrá yí, bío á fo wa lè 6a nùpua yí, ú síidéro yí lè ú síi na wee ce yí. ¹³ Wé sóobá úten á kárán le Dónbeení bíonǐ vǐahú á na 6a kèrètǔewa yí. Wé henǐ 6a sía á kárán 6a á paráa 1 óuenló. ¹⁴ Le Dónbeení Hácírí hámu na fo yú á ú yí wé láa bío na pǔhú mía. Fo yú mu á héhaa láa bío le Dónbeení jǐ-cúa fǔerowá bíá páahú na á 6a kèrètǔewa kuure ya-díwá bò mí nǐnǐ ú wán. ¹⁵ Bío á í zéénía láa fo óúenóúen á ú wé sóobá úten á wé wé. Na úten óúenóúen ho tonló mu yí á 6a nùpua mí bío á fo wee varáa lè ú yahó. ¹⁶ Pa úten bío fo wee óuaráa úten láa bío fo wee kárán lè 6a nùpua dǔnǐ yí. Fǎrá dǔn á bè le Dónbeení yí mu óúenóúen yí. Ká fo dǔnna wee wé láa bǔn bío, á únén ú bǔere á á kǎnǐ úten á mún ñ kǎnǐ bíá wee jí ú bíonǐ.

5

¹ Wé yí lá hǔere láa nǐ-kǐnle. Fo wé le fo o zéení á, á ú wé mu lè le kǔnbii, á kerǐ lè o lé mǐn maá. Ba yǎrówá á ú wé zéení lè mǐn zǎwa bío síi. ² Ba há-kǐa ú zǔnǐ óuaró á kerǐ lè 6a lé mǐn nuwá. Ba há-yǎrówá á ú wé zéení lè mǐn hínni bío síi, ká ú mahá wé mu lè há yilera na se.

Ba maháwa na wí 6a kèrètǔewa kuure yí bío

³ Wé pa 6a maháwa bío, sǔnkú bíá nùpua na wee lorǐ 6a yí mía. ⁴ Ká maháa zǎwa táa o mǎnmǎnǐa wí á 6a ko 6a zǔnǐ le 6arén lé bíá ko á 6a wé lorǐ mǐn zǐ-pùhú bío. Ká 6a wee wé ká se 6a wee wí bío á 6an nuwá lè 6an óuaawa wó nǎn 6a yí khǐna. Bǔn lé bío sí le Dónbeení yí. ⁵ Ká a maháa na nùpue na á lorǐ wo yí mía, ó o kará mí dòn, wón bío óúenóúen ó o dó le Dónbeení nǐi yí. O wee fio le Dónbeení yí á óónóónǐ le le wisonǐ lè ho tǔnǎahú á máa khí. ⁶ Ká maháa na óen wee wé bío sí a yí, wón ka lè o húrun hǎrǐ ká a yío wí lua. ⁷ Bǔn lé bío á ú henǐ na 6a yí, bèra á na á wékheró bío yí mí léé 6a yí. ⁸ Ká a nùpue yí máa lorǐ bíá láa wo

* 3:16 Mi lorǐ Oroomusa vǐahú 1.4

te mín yi, sǎnkú bia bío sǎ a yi binbirí, se bío ó o le mí dó mí síi o *Krista yi ó o bíniá mǎn. O yáá sǎnsúmána po yía yí dó mí síi wo yi.

⁹ O háa na lúlúio yú ho útará-tín lé yía ko ò o mí dé 6a maháawa tǎhǎ, o ko ò o wé o háa na yan le cúekúee. ¹⁰ O ko ò o wé háa na 6a núpua wee kǎnbi o wén-tentewá na ká bío yi: O guan mí zǎwa sese, o tà á 6a ní-hání láara a wán, o seera bia bío sǎ le Dónbeení yi zení,* o séenia bíu yú le lónbee lé mí síiwá, há wén-tentewá lé mí síiwá cǎrèe ó o wó.

¹¹ Ká 6a mahá-fla bán ú lén níi. Lé bío á páahú na ká mu yaamu bío wi 6a yi, á 6a sía bío wéró wé á 6a bíni á Krista mǎn. ¹² Ká 6a wó ká, se 6a júná sú lé bío á bío 6a dó mí jini le mí máa ya á 6a yára.

¹³ Hen ká fo má 6a dó 6a maháawa jii á 6a wé è hée è vará 6a núpua jini ká 6a máa sá dèe. Mu yáá máa kǎna bún yi mí dòn, 6a lé 6a dàn biorowá, á wee kúee mí jini há tǔiáwá na bío yí ciran 6a yi. ¹⁴ Lé bún útenúten bío yi á i wi á 6a mahá-fla á yaka á te mí zǎwa wé lon yi mí zini yi, bèra a na á wa zúkúsa yí yí bín-kora mí léé wén. ¹⁵ I wee bío bún lé bío á 6a búii yáá dènia yerémáa bò a *Satáni yi. ¹⁶ Ká háa búii na lé o kèrètfe 6àn teminlowá búii léee maháawa, ó orén lé yía ko ò o wé séeni 6a, bèra a na á bán bío wáa yí wé séro 6a kèrètfe wa kuure wán. Bún ká 6a maháawa na séenilowá míá á 6a kèrètfe wa kuure á á dàn wé è séeni.

¹⁷ Ba kèrètfe wa kuure ya-díwá na wee sá mí tonló sese á ko lè le kǎnbii lè le séenii, sǎnkú bia wee dé mí sòobéee le Dónbeení bíoni bueró yi á wé kárán 6a núpua láa de. ¹⁸ Le Dónbeení bíoni vúahú á bío ká túara yi: «Hen ká a náa wee vá ho dínló yi á ù yí ca a jii.»[†] Mu pá bíniá túara: «O ton-sá ko lè mí sǎanii.»[‡] ¹⁹ Hen ká 6a kèrètfe wa kuure ya-dí búii ó o búii le o wó khon bío búii bío yi á ù le 6ánsò seérása núwá jun táá núwá tǎn kǎri, ká bún míá á ù yí tà mu. ²⁰ Yia wé wó khon á ù ve o à bíoráa 6a núpua yio yi. Ká fo wee wé láa bún á mu ù zání bia ká á 6a máa dé mítén hǎn wára so yi.

²¹ Bío ká lé bío á i wee hení ì na fon le Dónbeení lá a Yeesu Krista lé 6a tonkarowá na ho wáayi yahó: Sòobá úten á bè mu yi, á wé yí hueeka 6a núpua mín yi. ²² Wé yí zà ù síi wán á bè ù níni núpue wán dérása wo ho tonló yi 6a kèrètfe wa kuure yi ká fo yí zú bío ó o karáa sese. Yí léé o búii bè-kora yi láa wo, le únén ù beere á wé o núpue na wee ce le Dónbeení yahó.

²³ Wé yí ju jumú mí dòn, ká ù wé ju ho *divén cínú ù pìohó na wee vá túntún bío yi.

²⁴ Ba núpua búii bè-kora na 6a wee wé wee mí denkhéen hǎri ká 6a yáá dín yí cítio 6a. Ká 6a búii bán 6èn bío wee zúri láa mǎn. ²⁵ Lé láa bún síi á há wén-tentewá wee mináa wéréwéré mu khoomu yi. Há yí máa sá yi hǎri ká há bío yi zúna fùa.

6

¹ Bíá lé 6a wobáani útenúten ko 6a wé kǎnbi mí júnása, bèra a na á 6a núpua yí yáa le Dónbeení yèni, à mún yí bío yí khe ho káránló na wa wee na dání yi. ² Ká bia júnása dó mí sía o *Krista yi á 6a yí leeka le bío 6a lé 6àn zǎwa 6a sladéro bío yi á 6a máa wé è kǎnbi 6a. Ba yáa ko 6a wíoka wé sá na 6a yi lé mí sòobéee, lé bío á 6a júnása mu na 6a wee sá na yi á dó mí sía le Dónbeení yi á 6a wa 6a.

Bún biowa so á ù kárán lé 6a núpua à hení 6a sía mu wéró yi.

Ho káránló na bío yí bon le le wári warló bío

³ Ká a búii wee kárán bè-vio na wi mí dòn láa bún, á yí tà wa Núhúso Yeesu *Krista bíoni binbirí yi, á mún yí tà bío wa wee kárán lé 6a núpua waten guaró dání yi, ⁴ se wón 6ánsò wee yooní mítén, o yí zú hǎri dèe. Bío ò wa léee zía láa wáanii kánló. Bún wee buen lè le yandee lè há zía lè há lantáa, lè há yile-kora. ⁵ Ba núpua wé kán mín fèee lé bío 6a yilera yí se, láa bío 6a yí zú ho tǔiá poni. Ba wee leeka le ká mí tà bò bío sí le Dónbeení yi á mí i yí le wári. ⁶ Mu bon, le slidéro le Dónbeení yi cínú wi láa sòobéee ká bío fo yú á ù síi wán bío yi. ⁷ Wa wee te ká wa dèe búii míá, ká wa khii wee hí á wa mún máa 6ua dèe búii máa lénnáa. ⁸ Lé bún ká wa yú bío wa á dí, á yú há sí-zinia se bún á à yí wén. ⁹ Ká bia wi á 6a wé ho náforó 6ánsowá konloon bán wee dé mítén mu bè-kora wéró yi, á kǎri lòn núpua na á dádá vún. Ba wa mu bío na jǎhú míá, na wee bóoni á núpue yi, á yáa wo búenbúenbúen. ¹⁰ Mu bon, le wári warló á wee buen lè mu bío na yí se lè mí síiwá. Ba núpua búii khèra lè le Dónbeení, lé bío 6a sòobáa dó mí sía le wári cǎrò yi dà, á 6a lò 6èn wee be mu tá láa sòobéee.

Le zéeni na ó o Poole non o Timotee yi

¹¹ Ká únén na dó ù síi le Dónbeení yi, khèn láa bún biowa so útenúten. Wíoka sòobá úten á wé wé bío téréna le Dónbeení yahó. Bua úten láa bío mu síná le Dónbeení yi. Wé dé ù síi le yi fèee, á wan 6a núpua, á wé hí ù síi à mún wé wayi. ¹² Wíoka dé sòobéee ù síidéro o *Krista yi láa bío ó o dási wee dérása mí sòobéee á firáa há fio bío síi, á ù yí le mukáni na máa

* 5:10 Há zení seeró: Mu kúará le o tà liinia mítén á sá non bío bío sá le Dónbeení yi. † 5:18 Mí lorí Lándá zéeni lo vúahú (Deutéronome) 25.4 ‡ 5:18 Mí lorí Luki vúahú 10.7

vé. Lé bñn bío yi á le vonnáa fo, á fo bía ũ slidéro le Dónbeenĩ yi bío wéréwéré 6a seérása cèrèe yahó. ¹³1 wee hení bío kà á à na foñ le Dónbeenĩ yahó, lerén na wee na le mukānĩ mu bío búenbúen yi, 1 mún wee hení mu ù na foñ o Krista yahó, wón na mà ho tũíá wéréwéré o Pilaate yahó. ¹⁴Wé bè bío á í bía nan foñ yi sese, wé mu le mu jii sí bèra a na à nùpue yí dàñ mĩ wékeró bío léé foñ fúaa wa Nùhũso Yeesu Krista khii bínía 6uara. ¹⁵O khii 6uen ho pāahũ na le Dónbeenĩ le mu ko yi:

Lerén Dónbeenĩ na mu bè-tentewà lè mí síwà wee lé cñn,

na dà mu bío búenbúen, á lé le Dónbeenĩ mí dòn.

Le lé 6a bá-zàwa búenbúen b́éé, á lé 6a júnása búenbúen Nùhũso.

¹⁶Lerén mí dòn lé ðio wi f́éé.

Mu khoomu na le wi yi bān sii á nùpue yí dà máa sùará yi.

Nùpue ðñ yí mōn le, ó o 6úí mún yí dà máa mí le.

Le ho cùkú lè ho pānká à bío sí le yi f́éé. Amiina!

Ho náfóró bānsowà zéeni

¹⁷Hení mu na ho náfóró bānsowà yi le 6a wé yí yòoní mítén, le 6a yí dé mí sía ho náfóró na yí máa mía yi, à leéka le ho dà à kání 6a mu bío búenbúen yi, ká 6a dé mí sía le Dónbeenĩ yi, dén na wee na mu bío búenbúen wen à wa sía wa bío yi. ¹⁸Bío na 6a yi le 6a wé wé mu bè-tentewà, à wé wé mu cèrèe. Le 6a wé hén mí níní à séení 6a nùpua. ¹⁹Ká 6a wee wé ká sii, se léé náfóró binbirí á 6a wee bārā sese ká lè mítén à khii yíráa le mukānĩ binbirí.

Le mōndén zéeni

²⁰Timotee, bío le Dónbeenĩ kārāfāa foñ á ũ wioka pa bío sese. Hā bín-conconwà làa hía bío 6úí yí cèéra le Dónbeenĩ yi à ũ yí tà bío. Mu bío na 6a wee ve làa bío zūríló ká mu jōñ yí bon bān kārānló á ũ mún yí tà bío. ²¹Bñn bío zūríló so á 6a 6úí dó mí sía yi lé bñn te bío á 6a bíníanáa le Dónbeenĩ mōn. Le le Dónbeenĩ wé mí sāamu làa mia.

Ho jun nii vūahū na ó o Poole túara n̄n o Timotee yi

Vūahū túaró jūhū

Pāahū na ó o Poole wee túa ho vūahū na kà yi ká a wi ho kàsó yi ho Oroomu yi. O lò hía wee be (2.9) à n̄pue na à séení a mún mía (4.16).

Bio ó o Poole mu wee leéka le mí húmú wà ɓueé s̄arà, ó o bánbáa ò o kenía o Timotee na ó o wa làa s̄oòbée. O Poole wee dé le Dónbeení b̄arákà o Timotee mu bio yi. O wee hení na a yi le o f̄ará ð̄n mí slidéro o *Krista yi wán, à bánbá wé sá le Dónbeení b̄in-tente bueró tonló, h̄ari ká 6a n̄pua wee beé o lò ho tonló mu s̄aró bio yi (1.1–2.13).

O Poole pá b̄inia bía n̄n wo yi le o h̄e 6a n̄pua na wa h̄a b̄in-conconwà bioró. Lé bio á mu yí máa na à le Dónbeení tonló va làa yahó, ò o bía n̄n o Timotee yi le o wé làa bio minén wee wéráa, à lá ho t̄iá poni, lè le waminí, lè ho ten liiníló d̄ání. O mún bía n̄n wo yi le o yí n̄nsá ho k̄aránílò tente na ó o yú bio yi (2.14–4.5).

Ho vūahū véení ó o zéenia bio ó orén mí b̄eere lò bonnáa, làa bio le Dónbeení séeníanáa wo o lónbee yi (4.6-18).

Le t̄enti

¹ Mu lé Inén Poole, yia le Dónbeení lè mí s̄ii bio á wó á ì lé o Yeesu *Krista tonkaro lé mi wee túa ho vūahū na kà. Le tonkaa mí le ì bue le muk̄aní binbirí na máa vé bio, ð̄io le Dónbeení dó mí j̄ii le mí ì na w̄en wa páaníló là a Yeesu Krista bio yi. ² I wee túa ho á à na ùnén Timotee na lé ì za na ì wa làa s̄oòbée yi. Le o Maá Dónbeení lè wa Núh̄tso Yeesu Krista wé mu s̄amu làa fo, à z̄un̄ ù mak̄arí, à na ho h̄eérà foñ.

O Poole wee hení a Timotee s̄i

³ I wee dé le Dónbeení b̄arákà, d̄en na á ì wee sá na yi lè le yi na wee ce làa bio á wán maáwà f̄u wee sá nanáa le yi bio s̄ii. Le wisoni lè ho t̄n̄aahū ká ì wee fio, à ì mún wé fio na foñ. ⁴ Hen ká ì wee leéka le w̄e na fo wá bio páahū na á ì wá ð̄ia fo yi, à ì s̄ii va làa s̄oòbée à ì b̄iní mí ù wán à z̄amaka mu bio yi. ⁵ I mún wee leéka bio á fo d̄oráa ù s̄ii lè ù s̄oòbée o Yeesu *Krista yi bio. Dén slidéro so na k̄era m̄n ɓuaa Loyiisi lè m̄n nu Eniisi yi, à ì láa le lé d̄en ɓan̄ s̄ii mún wi ùnén yi. ⁶ Lé b̄un̄ n̄n á mu bio wéró p̄anká na le Dónbeení n̄n foñ páahū na á ì b̄o ì n̄n̄i ù wán yi, à ù wiokaa dé s̄oòbée yi. ⁷ Mu bon, le Dónbeení Hácírí na le n̄n w̄en ȳin̄n̄i z̄an̄i Hácírí, ká le mahá wee na ho p̄anká w̄en, á wee wé à wa warí 6a n̄pua, à mún d̄an̄ waten ɓua yi.

⁸ Awa, á ù yí n̄yi o Núh̄tso bio bioró yi, à ù mún yí n̄yi bio á Inén wi ho kàsó yi bio yi. Ká ù tà à wa páaní le lónbee yi le Dónbeení b̄in-tente bio yi, à wé mu lè ho p̄anká na le Dónbeení n̄n foñ. ⁹ Le Dónbeení mu lé ð̄io k̄anía w̄en á hueekaa w̄en à wa bio s̄i le yi. Mu ȳin̄n̄i wa w̄en-tentewá bio yi á le wóráa mu. Mu lé lerén lè mí s̄amu k̄anía w̄en làa bio le lon le mí ì wéráa mu. B̄un̄ le f̄era wiokaa wa bio yi o Yeesu Krista p̄anká yi ká ho ð̄im̄j̄á ð̄in̄ yi léra. ¹⁰ Bio ká wán á ì s̄amu mu bio wáa wee mi wéréwéré, lé bio á wa k̄ánílo Yeesu Krista ɓuara ɓueé fá mu húmú f̄uhū. O zéenia le ká wa tà le Dónbeení b̄in-tente bio, á wa à yi le muk̄aní binbirí na máa vé.

¹¹ Inén le Dónbeení léra á wó lè mí tonkaro, á le ì bue mí b̄in-tente na 6a n̄pua yi à mún k̄arán 6a làa de. ¹² Lé b̄un̄ bio yi à ì wiráa le lónbee na kà yi, á mu n̄yio mún yí dú mi, lé bio á ì z̄u ȳia á ì dó ì s̄ii yi, à ì láa mu yi le le dà à pa le b̄in-tente na le k̄aráfáa m̄i bio. Mu bon, le è pa le bio f̄úaa le wisonle na ó o kh̄ii b̄in̄ ì buen yi.

¹³ Ho t̄iá poni b̄ioní na á fo j̄á ì c̄n̄ á ù ɓua, à bè le yi. Wé mu lè le slidéro o Yeesu Krista yi à warí 6a n̄pua ù páaníló làa wo bio yi. ¹⁴ Mu bè-tentewá na le Dónbeení k̄aráfáa foñ mí Hácírí na wi làa w̄en p̄anká yi, à ù pa bio.

¹⁵ Fo z̄u le ho Azii k̄sh̄u n̄pua na dó mí s̄la le Dónbeení yi c̄èr̄e p̄á mi ð̄ia. O Fizele là a H̄eem̄ozeene mún wi 6a t̄ahū. ¹⁶ Le o Núh̄tso wé mí s̄amu là a Onezifoore z̄i-p̄uhū n̄pua, lé bio ó o wee h̄i ì s̄ii t̄unt̄un̄. Bio á ì wi ho kàsó yi ó o yí máa n̄yi bio yi 6a n̄pua yahó. ¹⁷ Pāahū na ó o ɓuara ho Oroomu yi hen ó o bánbáa ò o c̄ankaa mi f̄úaa bio ó o yú mi. ¹⁸ Le o Núh̄tso z̄un̄ o mak̄arí n̄nzoñ na ó o kh̄ii ɓueé c̄ití 6a n̄pua yi. Fo z̄u le páahū na á ì h̄ia wi ho Efeze lóhó yi ó o séenía mi làa s̄oòbée.

2

O ton-sá ko lè mí s̄an̄ni

¹ Ká únén na lé 1 za, wé yí ũ pánká mu sáamu na ó o Yeesu *Krista wó làa fo yi. ² Bío á ĩ káránna lè 6a nùpua 6a seérása cèrèe yahó na fo ná 1 cón, ũ bíní kárán lè 6a nùpua na láayi wí, bíá dà à bíní ĩ kárán mu lè 6a búí. ³ Le lònbee na wee yí o Yeesu Krista ton-sáwá á ũ tà yí làa bío ó o dásí tente wee táráa le lònbee yi bío síi. ⁴ O dásí na wi ò o bío wé sí mí nùhúso yi wón yí máa wé día mítén à bè-vio búí búmaka. ⁵ O nùpue na wi há penkaa lùwí yi á mún yí dá máa yí bío ko làa wo ká a yí bò 6a lùwílowà làndá yi. ⁶ O váro na wee tà beé mí lò ho váro yi lé yía ko ò o wé o yahón nùpue na á à yí mí lònbee càrú. ⁷ Wé và ù yi bío á ĩ wee bío na foñ wán, ó o Nùhúso ò wé á fo ò zún mu búenbúen kúará. ⁸ Bíní leéka a Yeesu Krista na véera bío, wón na lé o *Daviide mòmání. Bún lé le bín-tente na á ĩ wee bue. ⁹ Lé lerén bín-tente mu bío yi á 6a cannáa mi dó ho kásó yi á wee beé lò lòn nùpue na wó khon. Ée ká le Dónbeení bioní dén á nùpue yi can. ¹⁰ Lé bún non á ĩ wee tà le lònbee lè mí síiwá yi bíá le Dónbeení hueekaa bío yi, bèra a na à bán mún kání 6a páanílò là a Yeesu Krista bío yi á 6a dàñ zo a cùkú na máa wé yi. ¹¹ Le bioní na ká láayi wi:

Ká wa ká lòn nùpua na páanía hurun làa wo,

á wa mún ñ yí le mukání làa wo.

¹² Ká wa wee dàñ hí wa sía,

á wa à dí le bēení làa wo.

Ká wa pá a,

ó orén mún ñ pí wen.

¹³ Ká wa yí máa wé bío ó o le wa wé,

ó orén yí máa yèrémá mí jii.

Mu bon, bío ó o karáa ó o yí dà máa lé wán.

Le Dónbeení bioní bueró na jii tun

¹⁴ Bío na 6a kèrètíewa yi le 6a bíní leéka mu biowa na ká bío, à hení mu na 6a yi le Dónbeení yahó le 6a wé yí dé mítén le wáaní na nùhú máa yi. Le yí máa séení bíá wee jí le ká mu yínón 6a yáaró. ¹⁵ Sòobá úten à wé o nùpue na láayi wi le Dónbeení yahó. Bua úten là a ton-sá na yí máa n̄yi mí ton-sánii bío yi bío síi, à wé bue ho t̄úia poni bioní. ¹⁶ Há bín-conconwá làa h̄ia bío búí yí c̄éra le Dónbeení yi à ũ yí dé úten yi, lé bío á bíá wee dé mítén h̄n bioní so síi yí á wee wioka khèn lè le Dónbeení ká 6a wà. ¹⁷ Bán nùpua so bioní ka lòn cáká na wee bēeni. O Himenee là a Filēte yi 6a nùpua mu t̄ahú. ¹⁸ Ba kh̄era lè ho t̄úia poni lé bío 6a wee bío le 6a n̄-hía véera kh̄ina, à v̄inínáa 6a nùpua à 6a b̄inía a Yeesu m̄ón. ¹⁹ Ée ká le Dónbeení n̄ipomu bán yí máa d̄eké yi lòn z̄ii na n̄h̄úh̄ f̄ará t̄ina bío síi. Mu túara le z̄ii mu n̄h̄úh̄ na f̄ará t̄ina wán ká síi: «O Nùhúso zú bíá bío s̄a yi». Mu mún túara le: «Bia le mí bío s̄a à Nùhúso yi lè mí n̄-kéní kéní wáa wé yí wé bè-kohó».

²⁰ O náfóró 6ánsó z̄ii yi á ho d̄n̄lò sía lè mí síiwá wi yi. Há búí wó lè ho s̄ánú, há búí wó lè ho t̄j̄n̄n, há búí má lè ho c̄óró, há búí lé há 6̄uēn̄í á 6a tan. Há búí 6a wee s̄aráa há wizon-beera yi, ká há búí 6a wee s̄aráa há wizon-k̄aamáawa yi. ²¹ Hen ká ȳia wee ceé mítén ho káránlò mu d̄ání yi, wón á à k̄er̄n̄ lòn d̄n̄lò d̄ēe na 6a wee s̄aráa le wizon-beení yi bío síi. O bío á à sí mí Nùhúso yi, á bío n̄h̄úh̄ ù k̄er̄n̄ o c̄ón. O wiokaa há wén-tentewá wéró bío yi.

²² Awa, á mu bío na yí se na wee vá 6a yárówá dé mu bè-kohó yi á ũ kh̄ennáa. Bánbá á ũ wé o nùpue na t̄erénna, à slid̄eró le Dónbeení yi f̄ará t̄in, à warí 6a nùpua, à wé à ho h̄éerá k̄er̄n̄ ún̄én làa ba páahú. A bíá sía wee ce á wee fio wa Nùhúso yi à mún wé làa bún bío síi. ²³ Há bín-conconwá bíoró á ũ yí dé úten yi, fo z̄ú le mu wee búen lè há wará. ²⁴ O Nùhúso ton-sá n̄j̄n̄ yí ko ò o wé tá wará. O ko ò o wé wé mu tentemu lè 6a nùpua búenbúen, à wé dàñ kárán 6a nùpua. O ko ò o wé o nùpue na mu bío búenbúen wee kúu yi. ²⁵ Harí bíá yí tà a bío ó o pá ko ò o wé wayirá à kárán 6a, n̄ún-sí á le Dónbeení ĩ wé á 6a sía á à yèrémá á à tà ho t̄úia poni bío. ²⁶ Le è wé á 6a à zún bío se, á à fee mítén o *Satáni níi yi, wón na ka lòn dádá na lá v̄un 6a á 6a wee wé o síi bío.

3

Mu biowa na kh̄ii wé á ho d̄tm̄j̄ná à véraa

¹ Zún mu, le ká mu bío búenbúen véro kh̄ii wá 6ueé d̄á, á le lònbee á à k̄er̄n̄ làa s̄ob̄éé. ² Lé bío mu páahú ká 6a nùpua wé è cá mí k̄urú bío mí d̄on. Ba à warí le wárí á à porí mu bío búenbúen. Ba wé è kh̄ooní mítén, á à ȳooní mítén. Ba wé è bío há bín-kora á à l̄é le Dónbeení yi. Ba záwa máa wé è jí mín n̄wá bioní. Ba nùpua á à wé 6a bè-yízúnlowá. Bío lé le Dónbeení bío á 6a máa wé è dé k̄n̄bii yi. ³ Ba máa warí mín nùpua. Ba máa wé è z̄úri nùpue makári. Ba wé è yáa 6a nùpua yènnáa. Ba máa wé è dàñ mítén máa 6ua yi, 6a à wé 6a n̄-s̄umáa, bío se á 6a máa warí. ⁴ Bíá làa ba lé le j̄ii á 6a wé è lé m̄ón. Ba máa wé è le mí yiwa máa wéráa mu bío. Ba à wé 6a kh̄onlowá, 6a à warí mí sía bío á à porí le Dónbeení. ⁵ Ba wé è 6ua mítén lè 6a wee wé bío sí le Dónbeení yi, à le pánká 6a n̄j̄n̄ yí tà bío. Bán nùpua

so á ù khènnáa. ⁶ Ba nùpua mu t̄ahũ 6a 6úi wé è lé yi á à zo hã zíní, á zoó khã 6a hãawa 6úi na s̄adéró yí f̄ará yí t̄ina, á s̄ú lè mu bè-kora, à 6a yèrè má bè 6a bíoní yi. Ba hãawa mu s̄la wee vá mu bío na yí se lè mí s̄lìwà wéró yi. ⁷ Ba wee kení míten f̄èèè ká 6a màhã yí dàr̄ina yí z̄una ho t̄úia poni. ⁸ Bán nùpua so yí tà ho t̄úia poni bío làa bío ó o Zanèesi là a Zànberèesi* h̄a yí t̄àráa o *M̄oyize bío bío síi. Ba yilera yí se, 6a yí dó mí s̄la sese le Dónbeení yi. ⁹ Èè ká 6a bío màhã máa va làa yahó lè bío 6a nùpua 6úen6úen z̄ú le 6a v̄n̄un làa bío ó o Zanèesi là a Zànberèesi v̄lò bío h̄a z̄unánáa bío síi.

Bíó 6a kenia làa fo, á ù 6ua sese

¹⁰ Èè ká ùnén wón z̄ú bío á ì wee k̄arán lè 6a nùpua, á z̄ú bío á ì wee 6ua lè Ìten. Fo z̄ú ì tonlò j̄uhũ, á z̄ú bío á ì dórãa ì s̄ii le Dónbeení yi. Fo mún z̄ú bío á ì wee h̄nãa ì s̄ii làa bío á ì warãa 6a nùpua. Fo z̄ú bío á ì wee j̄inãa ì yi. ¹¹ Bío 6a nùpua j̄iinãanãa ì s̄ánia, á beera ì lò ho Antiosi lè ho Ikoniyuumu, lè ho Lisitere lórã yi, á fo z̄ú. Mu bon, 6a 6ènt̄in beera ì lò làa s̄obèè. Èè ká wa Nùhũso màhã k̄ánia mi mu 6úen6úen yi. ¹² B̄ia 6a kenia na wi 6a 6ua míten á héha làa bío le Dónbeení s̄ii vá yi wa páanílò là a Yeesu *Krista bío yi, bán 6a à beé lò. ¹³ Ká 6a n̄i-s̄umãa lè 6a sab̄in-f̄taalowa, bán s̄uns̄umãmu lè 6a sab̄ioní wé è dé wán ká mu wá. Ba à v̄liní 6a nùpua, á 6a nùpua mún ñ v̄liní 6arén. ¹⁴ Ká ùnén, bánbá à ù wé bè bío á fo kenia yi, à tà mu yi lè ù síi 6úen6úen. Ùnén ù beere z̄ú bío kenia mu làa fo. ¹⁵ Le Dónbeení bíoní v̄uahũ á fo z̄ú bío h̄arí ù háyónmu yi. Lé lerén dà à na mu bè-z̄ur̄imíní binbirí fon, bío á fo dà à bè yi á à dérãa ù s̄ii o Yeesu Krista yi á à k̄áninãa. ¹⁶ Le Dónbeení bíoní v̄uahũ á túara lè lerén mí beere Hácírí p̄anká. Le bíoní mu bío j̄uhũ wí làa s̄obèè. Lé lerén wee k̄arán o nùpue, á wee wé ò o pí bío yí bon, lé lerén wee bé o nùpue, le mún wee wé ò o wé wé bío t̄érinna. ¹⁷ Lé b̄t̄n ñ na ká le Dónbeení nùpue á à dàñ wé è wé hã wárã na se.

4

O Poole m̄ndèn bío na ó o h̄enia

¹ Bío ká lé bío á ì wee hení ñ na fon lè le s̄obèè le Dónbeení yahó, là a Yeesu *Krista yahó, wón na kh̄ii buen 6ueé cítí 6a yèn-v̄eniasa lè 6a n̄i-h̄ia á mún 6ueé dí mí b̄èni. ² H̄arí ho p̄ahũ wé se loo, à ho yí wé se loo, à ù wé bue le Dónbeení bíoní. Bia wé wó khon à ù z̄éeni 6a wékheró bío na 6a yi, à hení mu na 6a yi le 6a díã mu bè-kora wéró. Wé hení 6a s̄la. B̄t̄n 6úen6úen á ù wé j̄i ù yi á wé k̄arán 6a. ³ Lé bío á p̄ahũ 6úi kh̄ii dà ká 6a nùpua máa wé è j̄i bío wee k̄arán 6a lè ho t̄úia poni c̄s̄n, ká 6a wé è wé bío sí 6a yi, á wé è j̄i 6a n̄i-k̄aránlowá c̄èrè na bío yí bon c̄s̄n. ⁴ Ba à pí ho t̄úia poni bío ká 6a à bè hã sab̄ioní m̄ón. ⁵ Èè ká ùnén wón z̄úñ ùten 6uaró mu bío 6úen6úen yi, tà le lònbee yi. Wé bue le Dónbeení bin-tente na 6a nùpua yi. Sá ho tonlò mu sese làa bío mu korãa.

⁶ Ká Ìnén wón h̄umú s̄uarãa, ì ka lòn yia na 6a yan lè le muiní wó. ⁷ Ì sá a Yeesu Krista tonlò lè ì s̄ii 6úen6úen lòn nùpue na san ho saró lè mí s̄obèè. Bío le Dónbeení le ì wé á ì wó á mu j̄ii s̄ú lòn nùpue na lùwa vaá d̄s̄n hen na ó o ko ó o vaa dà yi. Ì s̄idéró o Yeesu Krista yi á ì yí díã. ⁸ Bío ká wán á ho c̄t̄nú na ko làa mi bío á ì wó bío t̄érinna bío yi, á bàrá pan mi ho wáayi. O Nùhũso na lé o cítí f̄i na t̄érinna á à na ho c̄t̄nú mu mi p̄ahũ na ó o kh̄ii cítí 6a nùpua yi. Mu máa wé Ìnén ì dòn ò na ho c̄t̄nú yi, ká bío 6úen6úen na wee lònna á bíni 6úenlò ó o mún ñ na ho yi.

O Poole wi ò o Timotee buen o c̄s̄n

⁹ Bánbá à ù buen ì c̄s̄n f̄uáfua. ¹⁰ Lé bío ó o Demaasi wá ò o díã mí á van ho Tesaloniiki lóhó ho ðm̄j̄nãa bíowa na ó o wa bío yi. O Keres̄an wón wá van ho Kalasii k̄hũ, ó o T̄iite 6èn van ho Dalamatii k̄hũ. ¹¹ O Luki mí dòn lé yia wi hen làa mi. Hen ká fo bò o buen à ù fé o Maaki buennãa, lè bío ó o dà wee séeni mí ho tonlò yi. ¹² O Tisiiki wón á ì tonkaa ó o van ho Efèze. ¹³ Fo bò o buen à ù 6uee lé ho Torowaasi yi á ù là ì báka beení na á ì díã o Kaapuusi c̄s̄n 6ua buennãa. Fo bò o buen à ù mún khuii ì v̄onna, s̄s̄nkú ì s̄onna na ho t̄uaró wí wán. ¹⁴ O Alekisandere na lé o khãa-likí 6ènt̄in wó khon làa mi dakh̄ina. Le Dónbeení á à s̄áani a yi á à héha làa bío ó o wó. ¹⁵ Ùnén mún pa ùten bío lé bío á bío wa wee k̄arán lè 6a nùpua ó o yí tà bío h̄uú. ¹⁶ Bío 6a n̄in-yání buan mi vannãa le cítí flintí, á h̄arí nùpue yí 6ueé tà ì j̄ii, 6a 6úen6úen pá mí díã. Le le Dónbeení s̄én mu díã na 6a yi. ¹⁷ Èè ká a Nùhũso wón pan ì bío á n̄on ho p̄anká mi á ì buerarãa o bíoní á bío yí z̄ú le Dónbeení c̄èrè j̄á le. Lé or̄én k̄ánia mi 6a kúdenwá yi. ¹⁸ O Nùhũso á à k̄áni mi mu bè-s̄umãa 6úen6úen yi. O ò k̄áni mi á ì k̄eñ ho wáayi o bá-z̄amu yi. Le ho c̄úkú à bío sí a yi f̄èèè hã lùlúio na j̄ii m̄ia yi. *Amiina!

Le m̄ndèn t̄ènti

* 3:8 Milorí Léró v̄uahũ (Exode) 7.11-12

¹⁹ I wee tɛɛnɪ a Pirisiyye là a Akilaasi yi. I mún wee tɛɛnɪ a Onɛzifoore zɪ-ɲúhú nùpua yi. ²⁰ O Erasiite wón kará ho Korɛnte yi, ká a Torofimu wón á ĩ díá ho Milee yi lé bio ó o lò yí here. ²¹ Bánbá à ũ ɓuen ká le tɛɛnɪ dín yí hínɔn.

O Ebuluusi, là a Pudɛnsi là a Linuusi là a Kolodia lè wàn zàwa lè wàn hinni kèrɛtɛwa na wi hen ɓúenɓúen wee tɛɛnɪ foɲ.

²² Le wa Ƴúhúso kɛɪ làa fo, le o wé mí sáamu làa mia.

Ho vūahú na ó o Poole túara n̄n o Tiite yi

Vūahú tularó jūhú

O Tiite h̄a lé o Poole n̄-kenínii. O yín̄n̄ zúifù (Kalasiisa 2.1-3). O h̄a wee bè là a Poole à 6a sá le Dónbeení bín-tente bueró tonló.

Pāahú na ó o Poole wee túa ho vūahú na kà á à na a yi, ká a wi ho Kerete yi á wee loñ 6a kèrètewa kuio na wi h̄a lórà na b̄n yi b̄io, à h̄a wé va lè mí yahó (1.5).

Mu n̄n-yání ó o Poole zéenia b̄io á 6a kèrètewa kuure ya-díwá ko 6a 6ua lè mítén (1.5-16).

B̄n̄n̄ m̄n̄ ó o Poole zéenia o Tiite l̄a b̄io ó o ko ò o wé kárán lè 6a kèrètewa kuio. H̄n̄n̄ kuio so lè 6a n̄-k̄ia kuure, lè 6a h̄á-k̄ia kuure, lè 6a yàrówá kuure, lè 6a wobáani kuure (2).

O mún zéenia b̄io 6a kèrètewa ko 6a 6ua lè mítén à dàñ k̄enínáa mún wán lè ho h̄erà, ká h̄a z̄ia lè h̄a b̄in-zàwa lè ho sankaró mía 6a pāahú. B̄n̄n̄ m̄n̄ ó o t̄enia 6a yi (3).

Le t̄enti

¹ Mu lé Inén Poole á túara ho vūahú na kà. 1 lé le Dónbeení ton-sá là a Yeesu *Krista tonkaró, bèra a na à b̄ia le hueekaa à 6a siadéro wioka f̄ará t̄n̄ à 6a z̄n̄ ho t̄iáa poni na à wé á 6a à 6ua mítén á à héha l̄a b̄io sí le Dónbeení yi. ² Lé b̄n̄ n̄ na á 6a dà à dé mí s̄ia wé è l̄oní le muk̄ani binbirí na máa wé, dío le Dónbeení dó mí j̄ii le mí ì na b̄ia b̄io s̄a le yi yi ká b̄io búii d̄n̄ yi l̄era. Wa l̄aa mu yi lé b̄io wa z̄ú le le Dónbeení máa wé f̄i sabéré. ³ Ká b̄io le le mí ì wé pāahú d̄n̄, á le zéenia b̄io le dó mí j̄ii le mí ì wé wéréwéré lè 6a n̄pua l̄a b̄ia le tonkaa le 6a bue mí b̄in-tente j̄in̄i. Lé h̄on tonló so á wa k̄anilo Dónbeení k̄aráfáa m̄i.

⁴ Mu lé Inén Poole á túara ho vūahú mu n̄n̄ unén Tiite yi. Fo lé 1 za binbirí wa siadéro le Dónbeení yi b̄io yi. Le wán Maá Dónbeení lè wa k̄anilo Yeesu *Krista à wé mí s̄amu l̄a fo à na ho h̄erà foñ.

Ho tonló na ó o Tiite ko ò o s̄a ho Kerete yi

⁵ I wà à ì día fo ho Kerete k̄h̄ú yi, à ù wioka b̄io á Inén l̄a fo búia j̄úh̄ú à véení, à mún hueeka 6a n̄pua b̄araka h̄a lórà lè mí dà-kéní kéní na 6a kèrètewa wi yi à 6a dí 6a yahó. Liin̄ ù h̄acírí b̄io á ì henía n̄n̄ foñ wán. ⁶ O ya-dí ko ò o wé n̄pue na á bè-kohó yèni yí máa ve léé yi. O ya-dí ko ò o h̄aa ya-kéní na ó o yan lé wón mí dòn ò o k̄aja yi à yí lé m̄n̄. O z̄awa ko à 6a dé mí s̄ia o Yeesu *Krista yi, 6a mún ko à 6a z̄n̄ mítén guaró, bèra a na à bè-kohó b̄io yí mí léé 6a yi, à 6a mún yí wé 6a z̄a-k̄ania. ⁷ Lé b̄io 6a kèrètewa kuure ya-dí lé le Dónbeení ton-sá, lé b̄n̄ b̄io yi ó o yí ko à bè-kohó yèni ve léé wo yi. O yí ko ò o wé n̄pue na yí máa tà jí b̄ia ká c̄n̄, á síi s̄uwa. O yí ko ò o wé o n̄pue na wee j̄u ho *d̄iv̄én̄ d̄akh̄ina, á wa h̄a b̄ioní. O yí ko ò o wé o n̄pue na s̄obáa dó mí síi le w̄arí yi, á wee cà le l̄a b̄io yín̄n̄ mu. ⁸ È ká a m̄há ko ò o wé o n̄pue na wee h̄n̄ mí yahó sí 6a n̄pua. O ko ò o wañ mu bè-tente wéró. O ko ò o wé o bè-z̄n̄m̄in̄i b̄anso, á t̄erénna, á wee wé b̄io sí le Dónbeení yi, á dà wee 6ua mítén sese. ⁹ Le Dónbeení b̄in-tente, dío lé ho t̄iáa poni na k̄aranna l̄a wo ó o ko ò o wioka 6ua sese. Ká a wee wé ká síi, o ò dàñ wé è hení b̄ia ká s̄ia á 6a à bè ho k̄aránlò na b̄io bon yi, à mún ñ dàñ ñ zéení wéréwéré l̄a b̄ia le ho k̄aránlò mu b̄io yí bon le 6a wee v̄iin̄i mítén.

¹⁰ Mu bon, 6a kèrètewa c̄èèè, s̄n̄kú b̄ia wee bè ho *k̄uirió l̄andá yi t̄ah̄ú, á yí máa jí d̄èè, á wee b̄io h̄a b̄in-conconwá à kh̄aràa 6a n̄pua v̄iin̄i. ¹¹ Yí día le b̄ansowa so wé kárán 6a n̄pua lé b̄io 6a k̄aránlò mu yí bon, ho wee yáa h̄a z̄i-j̄n̄-k̄uio. Mu yáa yín̄n̄ b̄n̄n̄ mí dòn, 6a wee wé mu à càráa le w̄arí. ¹² Ho Kerete k̄h̄usa n̄-kéní búii na b̄arén wee lá l̄a j̄i-cúa f̄eero á b̄ia b̄io ká: «Ho Keretesá lé 6a sab̄in-f̄uallowa, 6a s̄uns̄umána lòn z̄n̄-b̄uaa, 6a lé 6a pariwá, b̄io 6a wa lé ho dará 6a dí.» ¹³ A mu b̄en̄ bon, o n̄ii mu t̄iáa sí. Lé b̄n̄n̄ n̄n̄, á ù zá l̄a ba à mí le s̄obéè na 6a yi à 6a yèrèma dé mí s̄ia b̄io bon yi ¹⁴ à yí tà 6a *z̄uif̄uwa h̄acín-bioní, l̄a b̄ia p̄á ho t̄iáa poni l̄andáwá yi. ¹⁵ Yia wee ce le Dónbeení yahó, á l̄andá yí máa h̄è l̄a b̄io búii díro. Ká yia yí máa ce le Dónbeení yahó, á yí dó mí síi o Yeesu yi, wón w̄arà búenb̄uen yí máa ce. H̄arí o yilera yáa yí máa ce. O wó b̄io yí se à mu n̄yio máa dí o. ¹⁶ O wee b̄io wéréwéré le mí z̄ú le Dónbeení èè ká a w̄arà h̄n̄ wee zéení le mu yí bon. O b̄io s̄uui ló, o yí máa bè le Dónbeení b̄ioní yi, o yí dà b̄io na se máa wé.

2

B̄io 6a kèrètewa ko à 6a 6ua lè mítén

¹ È ká unén wón wé kárán 6a n̄pua lè ho k̄aránlò na b̄io bon. ² B̄io na 6a n̄-k̄ia yi le 6a wé 6ua mítén yi mu b̄io búenb̄uen yi. Le b̄io 6a à 6ua lè mítén à wé à 6a n̄pua k̄n̄bi 6a.

Ba ko à 6a wé mu bè-zúrminí 6ánsowá, à wé 6a núpua na fàrá tina mí sladéro le Dónbeení yi, à wé warí 6a núpua làa sòobé, à wé ní mí yiwa. ³A ù mún bío na 6a há-ká yi le bío 6a wee 6ua lè mítén à héha làa bío le Dónbeení sílì wá yi. Ba yí ko 6a wé yáa bíá ká yènnáa, à yí sòobá yí dé mítén ho *divén juló yi. Ba ko à 6a wé zéení 6a núpua làa bío se. ⁴Ká 6a wee wé ká sílì á 6a à dàrì wé è kàrán 6a há-fla làa bío 6a ko 6a warínáa mí bàrání lè mí zàwa, ⁵à à wé mu bè-zúrminí 6ánsowá, à wé è kápa mí bàrání mí dòn yi, à wé è lorí mí zíní tonni yi sese, à à wé 6a há-tentewá, à wé è liíní mítén á à na mí bàrání yi. Ká 6a wee 6ua mítén ká sílì, à 6a núpua máa wé è bío há bín-kora máa léé le Dónbeení bíoní yi.

⁶Mún hení na 6a yàrówá yi le 6a wé mu bè-zúrminí 6ánsowá ⁷mu bío 6úen6úen yi. Ùnén ù bære ko à ù wé wé há wára na se à bíá ká mí, à bè yi. Dé sòobé ù kàránló yi á wé wé ho lè le yi na púara díá. ⁸Wé mí ho títá poni, hía á núpue yí dà máa kán, bèra a na à há nýio dí bíá yí tà ù bío lé bío 6a máa dàrì máa bío bín-kohó wa dání yi.

⁹Ba wobáani bán á ù bío na yi le 6a wé liíní mítén na mí júnáa yi mu bío 6úen6úen yi, à wé wé bío sí 6a yi, à wé yí kán 6a, ¹⁰à wé yí kònbùní 6a níí bío. Ba yáa ko à 6a wé zéení le mí láayi wí binbirí mu bío 6úen6úen yi. Ká 6a wee wé ká sílì, à 6a wára 6úen6úen á à wé á 6a núpua wé è kònbí ho kàránló wa kánilo Dónbeení dání yi.

¹¹Mu bon, le wó mí sáamu á héraràa ho káníló wòhú non 6a núpua 6úen6úen yi. ¹²Mu sáamu mu bío yi, á le Dónbeení wee kàrán wén á wa pí bío yí sí le yi lè ho dímjá bío na wa sía wee wá yi, bèra a na à wa wé mu bè-zúrminí 6ánsowá, lè 6a ní-térénnia, lè 6a núpua na wee wé bío sí le Dónbeení yi há laa na ká wán. ¹³Bún lé bío wa ko wa wé à déráa wa sía lóoní le wizon-tente na ó o Yeesu *Krista na lé wa Dónbe-beení á lé wa kánilo khií 6ueé zéení mítén mí cùkú yi. ¹⁴O tà húrun wa bío yi, bèra a na ò o kání wén ho pánká na wee jaa wén dé mu bè-kora lè mí sílìwá 6úen6úen níi yi, à wa wé 6a núpua na wee ce o yahó, à bío sí a yi, à há wára na se wéro bío keñ yi fée.

¹⁵Bíó á ì bíá non foñ á ù wé kàrán lè 6a kèrètíewa lè ho pánká 6úen6úen na fo yú. Wé hení 6a sía le 6a bè mu yi. Ká bíá yí máa bè mu yi bán á ù wé zàráa. Yí tà le núpue zuañ foñ.

3

¹Bíní lééka 6a kèrètíewa le 6a ko à 6a wé liíní mítén 6a bá-zàwa lè ho pánká ya-díwá yahó à wé bè 6a bíoní yi, à há wára na se wéro bío keñ 6a yi. ²Bíó na 6a yi le 6a wé yí bío yí khe na núpue yi, à wé yí fi lè 6a núpua, à wé 6a núpua na wayika, à wé yí zuañ 6a núpua yi. ³Mu bon, warén mún lá yí máa ní dèe, á lé 6a ní-káania, á dó wa sía mu bío na yí bon yi. Bío wa sía wee wá yí 6úen6úen lé bún á wa hía wee wé á yí dà máa díá. Wa lá lé 6a yi-kora 6ánsowá á wee dí le yandee. Wa lá wee wé à 6a núpua jin wén, à warén mún jin 6a. ⁴Ée ká wa kánilo Dónbeení á zéení má tentemu, làa bío le wa lè 6a núpua. ⁵Le kánia wén lé bío á le zúna wa màkárí, ká mu yíná wa wára na térénnia na wa dárina wó bío yi. Le kánia wén á ceéra wén lè mí Hácírí pánká, á wa yú le mukón-finle. ⁶Le Hácírí mu á le Dónbeení non wén á le wi wén wa kánilo Yeesu *Krista pánká yi. ⁷Lé bún bío yí á wa dà à yí le mukání binbirí na máa ve, dío wa dó wa sía wee lóoní. Mu 6úen6úen dà à wé lé bío le Dónbeení wó wén lè 6a ní-térénnia le sáamu pánká yi. ⁸Há bíoní na á ì bíá non foñ ká á láayi wí.

I wi à ù hení há bío làa sòobé à na 6a núpua yi bèra a na à bíá dó mí sía le Dónbeení yi wíoka ca mí kuio mu bío na se wéro yi. Ho kàránló mu se á jùhú wi 6a 6úen6úen cón. ⁹Ká 6a núpua na wa le wáani na jùhú mía, làa bíá wa le nonkání wáani, làa bíá wa há zía, làa bíá wa a *Moyiize làndá bío wáani, bán 6úen6úen à ù khènnáa. Bún 6úen6úen jùhú mía, mu yí máa séení núpue. ¹⁰Yia wee kheé 6a kèrètíewa à ù ve o bíoráa. Ká a yí tà à ù wíoka ve o há cúa-jun níí bíoráa. Ká a pá yí ná mu, à ù wé jaa wo bání. ¹¹Mún zúñ mu kénkén le wón núpue so síi á díá ho wá-tente. Mu bè-kora na ó o wee wé wee zéení le o jùhú sú.

Le mândén tɛɛni

¹²I ì tonka a Aatemaasi tàà o Tisiiki mí cón. Ká barén á yía 6ueé dān mīa, á ùnén 6èn bánbá à ù 6uee yí mí ho Nikopoliisi lóhó yi. I wi à ì 6uee keeni bún le tɛɛni páahú. ¹³O Zenaasi na lé ho *làndá zúrlo là a Apoloosi, à ù bánbá à ù séení mí vení yi. Yí le dɛɛ búí fòo 6a yi. ¹⁴Bía dó mí sía le Dónbeení yí lè wa bío síi mún ko 6a ca mí kuio mu bío na se wéro yi, à wé séení 6a núpua làa bío 6a màkóo wí yi, bèra a na à 6a bío jùhú keñ.

¹⁵Bía wi hen làa mí 6úen6úen wee tɛɛni foñ. Bía wa wén mí sladéro le Dónbeení yi bío yi á ùnén mún tɛɛni yi. Le le Dónbeení wé mí sáamu lè mí 6úen6úen.

Ho vūahú na ó o Poole túara nɔn o Filemɔn yi

Vūahú tɔaró jùhú

Ho vūahú na kà lé o Poole túara ho á nɔn o Filemɔn yi. O Filemɔn lé o Poole ɓàn ɓónlo. O fù lé o nùpue na bio jùhú wi ɓa nùpua cón làa sòobéɛ, á lé ho Koloosi kèrètɛwa kuure nì-kéní. O Filemɔn wobá-nii búii fù wi á lùwa ò o díá a. O yèni 6a le Oneziimu.

Ho vūahú mu yi ó o Poole tɛɛnía o Filemɔn làa bía làa wo pánánia wi yi (1-3). O Poole dó le Dónbeení báráká o Filemɔn slidéro o Yeesu *Krista yi bio yi, làa bio ó o wa lè mín zàwa lè mín hínni kèrètɛwa bio yi (4-7).

Bio ó o Oneziimu wà díá mí jùhúso, ó o fò mín là a Poole ká wón wi ho kásó yi, ó o Poole mu wó ó o tà a Yeesu bio, á lé o kèrètɛ. Bio mu wó ká, ó o Poole le o bíní yèrémá va mí jùhúso Filemɔn cón. Lé bɔn te bio ó o túara ho vūahú nɔn o Filemɔn mu yi, á fíora a le ká a Oneziimu bínía ɓuara a cón, ò o tà sɛn bio ó o wó ɓúenɓúen díá à na a yi, á ɓua a sese bio ó o wáa lé ɓàn za mu kèrètɛmu dání yi bio yi (8-22).

Le tɛɛní

¹ Mu lé ínén Poole, yía wi ho kásó yi o Yeesu *Krista tonló sáró bio yi, lé mi wee túa ho vūahú na ká á na únén Filemɔn yi. O Timɔtee na lé wán za, wón làa mi pánánia wee tɛɛní foñ, únén na làa wɛn pánánia wee sá, na wa wa làa sòobéɛ. ² Wa mún wee tɛɛní wán hínló Apia yi, là a Aasiipu, wón mún làa wɛn pánánia wee lá le lònbee lè mí sííwá. Ba kèrètɛwa kuure na wee kúee mín wán ũ zii á wa mún wee tɛɛní yi. ³ Le wán Maá Dónbeení là a Nùhúso Yeesu *Krista á wé mí sáamu làa mia, à na ho h́érá mia.

O Poole síi wan o Filemɔn bio yi

⁴ Hen ká í sansan wee fio le Dónbeení yi, á í dé le báráká ũ bio yi. ⁵ Lé bio á ũ slidéro o Yeesu *Krista yi á í wee jí bio, á mún wee jí bio fo wa làa bía ɓúenɓúen na bio sá le Dónbeení yi. ⁶ I wee fio le bía dó mí sía o Krista yi làa fo pánání à pánká wioka keñ á wioka zúrú mu bè-tentewá ɓúenɓúen, bio le Dónbeení wee wé làa wɛn wa pánání ló là a Krista bio yi. ⁷ Lé bio á bio fo wa lè wán zàwa lè wán hínni á í já, á í síi ɓèntfn wan, á síi há làa sòobéɛ mu bio yi. Mu bon, bía bio sá le Dónbeení yi á fo híina sía.

O Poole wee fio o Filemɔn o Oneziimu dání yi

⁸⁻⁹ Lé bɔn te bio á í wee fíoráa fo le ũ wé bio fo ko á ũ wé. Wa pánání là a *Krista bio yi, á í lá dà à na le jii á à bio le ũ wé mu. Eɛ ká í máhá pá à fio fo bio wa wa làa mín bio yi. Awa, á ínén nì-kínle Poole, yía wi ho kásó yi o Yeesu Krista tonló sáró bio yi á pá wee fio fo bio wa wa làa mín bio yi, ¹⁰ le ũ sáberé á ũ wé bio á í bio ò na foñ o Oneziimu dání yi, wón na á í wó ó o lé í za mu kèrètɛmu dání yi ho kásó yi. ¹¹ O bio jùhú lá mía ũ cón bɔn bon, éɛ ká há làa na ká wán á ínén làa fo ó o bio jùhú wáa wi cón.*

¹² Awa, á í wáa á bio le o Oneziimu mu bíní ɓuen ũ cón, o bio ɓèntfn here mi làa sòobéɛ. ¹³ Bio á í wi ho kásó yi le bín-tente bio yi, á í yáá lá wi á í día wo í nísání, ò o wé séení mi ũ laho yi. ¹⁴ Eɛ ká í máhá yí wi á í wé bio búii o dání yi ká í làa fo yí já mín yi. Lé bio á í yí wi à mu tentemu na fo ò wé á à na mi à wé lè í wee kíká foñ lè mu wéró, ká mu lé únén ũ beere yi.

¹⁵ Nún-sí á le Dónbeení yáá wó ó o Oneziimu khèra làa fo ho pòn-za dèe yi, bèra a na ká a bínía ɓuara ũ cón, à mi wáa pánání keení f́éɛ. ¹⁶ Há làa na ká wán ó o yínón wobá-nii mí dòn, o bio jùhú wi po bɔn. O wáa lé mún za kèrètɛ, á fo ko á ũ wioka warí wo làa sòobéɛ. O lé wán za kèrètɛ na á í ɓèntfn wa làa sòobéɛ. A í mún làa mu yi le fo ò wioka à warí wo á yáa a porí ínén, bio ó o bio sá foñ bio yi, làa bio mi pánánia là a Nùhúso bio yi.

¹⁷ Awa, ká fo zú le warén lé ɓa b́snlowá binbirí, ká a bínía ɓuara ũ cón, à ũ ɓua a sese, á keñ lè lé ínén í beere. ¹⁸ Ká a wó khon làa fo bio búii yi, táá ká a ko ò o wí bio búii foñ síi, à ũ jí mu ínén jùhú yi. ¹⁹ Há jí-cua na á í wee túa lè í nín-bia lé híla ká: «Ínén Poole á à wí ũ kení na wi o yi». Í yí máa bio le fo ko á ũ wí bio búii mi, ká fo máhá ko á ũ zúrú lé ínén lé yía zɛenia o Yeesu bio làa fo á fo yúrúa le mukání binbirí. ²⁰ Awa, wán za Filemɔn, á í wee fio fo o Nùhúso yèni yi le ũ wé bio á í wee fio fo le ũ wé. Wa pánání là a *Krista bio yi, ũ yí díá le í yilera lúnka mu bio yi.

* 1:11 Oneziimu: Le yèni mu kɔarà le cmu jùhú wi.

²¹I lāa mu yi le bīo á ī túara ho vūahū yi le ū wé á fo ò wé kénkén. I yàá zū le fo ò wé yòó puuní bīo á ī le ū wé yi. ²²Mún cà le zīi búu ká lāa mi. Ho floró na mi wee wé ī bīo yi, á ī lāa mu yi le hen lāa cīnú ká ī yí īten 6ueé 6úεkí mia.

Le mōndén tēnti

²³O Epafaraasi na lāa mi páania wi ho kàsó yi o Yeesu *Krista tonló sáró bīo yi wee tēní foñ. ²⁴O Maaki, là a Arisitaaki, là a Demaasi, là a Luki, bán búenbúen na lāa wen páania wee sá ho tonló dà-kéní á mún wee tēní foñ.

²⁵Le wa Nuhúso Yeesu *Krista à wé mí sáamu lāa mia.

Hebere vūahú

Vūahú túaró jūhú

Yia túara ho vūahú mu á wa yí zū. Bànso túara ho non bía tà a Yeesu yi na le lònbee lè mí síiwà yú. O túara ho non 6a yí bera a na à 6a yí pì le Dónbeení bío, ká 6a hení mí sía à fàrá ò, à zūn le bío ó o Yeesu wó á po mu bío búenbúen.

Ho vūahú mu wee zéeni le le Dónbeení òn mí Za Yeesu wán zéeníanáa miten lè 6a núpua á mu vóráa. Le *Dónbeení jì-cúa fèerowà ó orén bío jūhú wi po. O po ho wáayi tonkarowà, á po a *Moyiize là a Zozue (1-3).

O Yeesu mu bío jūhú wi po le *Dónbeení yankarowà na yánkaa wi. Orén lé yia lé le Dónbeení yankaro binbirí. Lé bñn te bío le Dónbeení mu wee sèn 6a núpua bè-kora díá à kánínáa 6a mu húmú yi o pánká yi. Bío ó o *Isirayele nìpomu fù wee ya há muini lè 6a bà-kúio na le Dónbeení yi, lé bñn fù wee zéeni a Yeesu *Krista na 6ueé hí bío (4-10).

Ho vūahú líi véenii wee hení 6a kèrètewa sía à 6a wíoka ca mí kuio le Dónbeení bío yi. Bío le Dónbeení nìpomu fù fàrá ònnaa mí sladéro le Dónbeení yí á ho vūahú mu bía bío. Ho mún wee kàrán 6a núpua à 6a kàràfá miten o Yeesu mí òn yi. Le 6a fá mí yío wo yi, à hí mí sía le lònbee lè mí síiwà yi, á fàrá òn fúaa mu véenii (11-13).

Le Dónbeení òn mí Za wán wee bíorá

¹ Le Dónbeení yánkaa òn 6a jì-cúa fèerowà wán á biaráa lè wán 6uaawa. Le wó mu pònna cèrèe yi, á le bíoró làa ba mún síiwà boo. ² Èé ká há làa na ká wán há pònna vaa véenii, á le òn mí Za wán wee bíoráa làa wén. Lé le Za mu le òn wán á léararaa mu bío búenbúen. Lé orén le wáa dó mu bío búenbúen níi yi. ³ Orén lé yia le Dónbeení cùkú beení wee mí yi. Bío á le Dónbeení karáa lé bñn ó orén mún karáa. O 6uan mu biowa búenbúen ònna lè mí bíoní na pánká wi. Lé orén le Dónbeení òn wán á séraráa 6a núpua bè-kora díá, á 6a wee ce le yahó. Bñn mún ó o yóó kará ho wáayi le Dónbeení nín-tíání, dén na po mu bío búenbúen.

Le Dónbeení Za po ho wáayi tonkarowà

⁴ Làa bío le Dónbeení Za po poráa ho wáayi tonkarowà, lé ká síi á le yèni na le wee ve làa wo mún po poráa 6a yèni. ⁵ Le Dónbeení òn yí bía làa wáayi tonkaro 6úí le:

«Fo lé í Za.

Ho zúia jii wán á í lé mìn Maá.»*

Le mún òn yí bía bío ká là a 6úí:

«Ínén á à wé bñn Maá,

ó orén á à wé í Za.»†

⁶ Ká páahú na le Dónbeení tonkaa mí Za kínleso ho òmíná yí, á le bía bío ká:

«Ho wáayi tonkarowà búenbúen ko 6a wé 6uaaní a.»‡

⁷ A le 6èn bía ho wáayi tonkarowà òn yí le:

«Le Dónbeení wee wé à le tonkarowà keñ lòn pinpiró,

le wee wé à le ton-sáwá mu keñ lòn òhú òenní.»§

⁸ Ká le máhá bía bío ká mí Za òn yí:

«Ònén Dónbeení, ù béeni díró jii máa fí máa mí.

Fo ò pa ù nìpomu bío lè ho térénló.

⁹ Fo wa bío téréna, fo jina mu bè-kora.

Lé bñn non á ínén na lé ù Dónbeení á kúaa ho jiló ù jūhú wán

à zéeni le í tà ù bío.

Lé bñn weéra ù síi.

I dó ho cùkú foñ á po mi ninzáwa na ká.»*

¹⁰ Le pá bínía bía bío ká mí Za mu òn yí:

«Mu jūhú 6úakánii ká bío 6úí òn yí léra, á unén Nùhúso lé fo léra ho tá,

á lé fo mún léra ho wáayi.

¹¹ Bñn bè-lénna so búenbúen khii vé, ká unén á à keñ bñn fèe.

Ho wáayi lè ho tá wé è khè lòn sí-zínia.

¹² Fo ò bí mu lòn báká beení á à bàrá,

mu ù yèremá lòn sí-zínia,

ká unén á à òn làa bío fo karáa, fo ò keñ bñn fèe.»†

* 1:5 Mi loñ Lení vūahú (Psaumes) 2.7 † 1:5 Mi loñ Samuwèle cúa-jun níi vūahú 7.14 ‡ 1:6 Mi loñ Lándá zéeni lo vūahú (Deutéronome) 32.43 § 1:7 Mi loñ Lení vūahú (Psaumes) 104.4

* 1:9 Mi loñ Lení vūahú (Psaumes) 45.7-8 † 1:12 Mi loñ Lení vūahú (Psaumes) 102.26-28

13 Le Dónbeení ðĩn yí bía làa wáayi tonkarò 6úí le:

«Buee keení í nín-íáńí,
fúaa ká í 6úrá ũ zúkúsa ũ tá
á ũ bò ũ zení wán.»‡

14 A 6a tonkarowà na wee lé ho wáayi 6èn lé 6a yén? Ba lé le Dónbeení ton-sáwá. Le wee tonka 6a à 6a 6uee séení bía á à yí ho káníló le Dónbeení c̄s̄n.

2

Mi wa dé ho káníló bío le sòobéε yi

1 Lé b̄n̄n̄ n̄n̄ á bío wa ná á wa ko wa 6ua lè wa sòobéε, bèra a na wa yí wí. 2 Le Dónbeení ñi-cúa na ho wáayi tonkarowà mà á bío lé ho t̄iá, á n̄pue lée n̄pue na 6èn yí bò há yi, wón yú mu 6àn lònbee na ko làa wo.* 3 Awa, ká warén mún yí dó ho káníló na ká 6àn síí bío le sòobéε yi, á wa so dà á kání waten le lònbee na ko làa wen yi le? Ho káníló mu bío lé o N̄h̄úso m̄iten á n̄n̄-yání buera mu. A bía ná na á zéenia le warén le ho bío bon. 4 A le Dónbeení zéenia le bío 6a bía bon. Le zéenia mu lè mu yéréké bíowa lè mí sííwá na wee zéení le pánká, lè mu bíowa wéró pánká na lerén mí b̄εεre Háçírí wee na 6a n̄pua yi làa bío le síí wa yi.

Le Dónbeení ðĩn o Yeesu wán wee kánínáa 6a n̄pua

5 Le Dónbeení yí dó ho yírón ðm̄íj̄ná na wa wee bío bío ho wáayi tonkarowà níi yi. 6 Le Dónbeení bíoní v̄uah̄ú yi, ó o 6úí yáá túara bío kà:

«Éεe Dónbeení! O n̄pue lée wée á fo ò leékaráa o bío?

O n̄pue lée wée á fo ò paráa o bío?

7 Fo wó á ho wáayi tonkarowà bío ñh̄ú wí á po a ho p̄n̄n̄-za d̄εε yi.

B̄n̄n̄ m̄n̄ á fo b̄n̄iá wó ó o yú ho c̄kú lè le yèni,

8 fo bàrá a mu bío 6úen6úen ñh̄ú wán.»†

B̄n̄n̄ wee zéení le le Dónbeení wó ó o wí mu bío 6úen6úen ñh̄ú wán, á d̄εε 6úí yí ká. Éε ká há làa na ká wán á wa ðĩn yí máa mi mu. 9 Éε ká bío ká lé bío wa zú: Le Dónbeení wó á ho wáayi tonkarowà bío ñh̄ú wí á po a Yeesu ho p̄n̄n̄-za d̄εε yi. A há làa na ká wán á le b̄n̄iá wó ó o yú ho c̄kú lè le yèni le lònbee na ó o lá á h̄urunnáa bío yi. Le wó mu ká síí bèra a na à le s̄amu pánká yi, ò o h̄umú bío séení 6a n̄pua 6úen6úen. 10 Mu bon, mu se à le Dónbeení na lera mu bío 6úen6úen, ðio 6uan mu 6úen6úen ðn̄iá á wé ò o Yeesu káa le lònbee yi bèra a na ò o bío ñii síí làa bío mu lá ko mu wéráa. Le wó ká síí bèra a na à 6a n̄pua c̄r̄εε páaní le c̄kú yi làa de. Lé o Yeesu wó á 6a n̄pua c̄r̄εε wé è yíráa ho káníló. 11 O Yeesu lé yia wee wé á 6a n̄pua ce le Dónbeení yahó. A bía ó o wee wé á 6a ce bán 6úen6úen làa wo wáa lée Maá ní-kéní z̄awa. Lé b̄n̄n̄ te bío ó o Yeesu wee veráa 6a lè mín z̄awa lè mín h̄inni ká mu n̄yio mía wo yi. 12 Bío ká lé bío ó o bía:

«Dónbeení, í ì zéení ũ bío lè wán z̄awa lè wán h̄inni.

Í ì khòoní fo ũ n̄ipomu 6úen6úen ðh̄ú.»‡

13 O mún bía le:

«Ínén á à dé í síi le Dónbeení yi.»

O pá b̄n̄iá bía le:

«Lé wen na páania wi, ínén lè 6a z̄awa na fo n̄n̄ mi.»§

14 Awa, á bío á bán z̄awa so lé 6a n̄pua binbirí, ó o Yeesu mí b̄εεre mún lá 6a síí, bèra a na ò orén mí b̄εεre h̄umú pánká yi ò o yí ho pánká o *Satáni wán, yia wee wé á 6a n̄pua hí, 15 ò o mún kání bía 6úen6úen na mu h̄umú z̄n̄l̄ó lá can lòn wobáaní 6a síí wizooní 6úen6úen yi. 16 O Yeesu mu cén yí buara wáayi tonkarowà séenílò bío yi. Lé o *Abarahaamu m̄n̄m̄ania ó o wá 6ueé séení. 17 Lé b̄n̄n̄ n̄n̄ ó o ko ò o láráa mín z̄awa lè mín h̄inni síí binbirí, bèra a na ò o ðarí wé mín z̄awa lè mín h̄inni mu yankarowà ñh̄úso, á z̄ú 6a n̄pua makári, á láayi wi le Dónbeení c̄s̄n, à le Dónbeení wé s̄én 6a n̄pua bè-kora ðia. 18 A bío ó o Yeesu mí b̄εεre káa le lònbee yi á kúará khéra, lé b̄n̄n̄ n̄n̄ ó o dà wee séenínáa bía 6úen6úen na ho kúará khénlò wee yi.

3

O Yeesu bío ñh̄ú wí po a M̄oyiize

‡ 1:13 Mi lorí Lení v̄uah̄ú (Psaumes) 110.1 * 2:2 Le Dónbeení ñi-cúa na le tonkarowà mà: Mu wee bío o M̄oyiize làndá bío ðání yi. Ba z̄úíf̄uwa c̄s̄n á le Dónbeení ðĩn ho wáayi tonkarowà wán á bíaráa lá a M̄oyiize. † 2:8 Mi lorí Lení v̄uah̄ú (Psaumes) 8.5-7 ‡ 2:12 Mi lorí Lení v̄uah̄ú (Psaumes) 22.23 § 2:13 Mi lorí Ezayii v̄uah̄ú 8.18

¹ Lé bŭn nɔn á minén wàn zàwa lè wàn hŭnni na bŭo sà le Dónbeenŭ yi, minén na le mún hueekaa à mi nŭnŭ kɛrŭ le bŭo yi, mi le mi yilera kɛrŭ o Yeesu bio wán. Lé orén le Dónbeenŭ tonkaa ó o ɓueé wó bio wa dó wa sŭa yi wee bio wéréwéré yankarowá nŭhúso. ² Le Dónbeenŭ léra a ò o sá ho tonló mu, ó o mún bò bio ɓúenɓúen na le le o wé yi, làa bio ó o *Mɔyiize yánkaa wóráa mu lè le Dónbeenŭ nŭpomu. ³ Ee ká a Yeesu máhà ko lè ho cùkú á po a Mɔyiize, làa bio á yŭa son le zŭi koráa lè ho cùkú á po le zŭi mí bɛere bio sŭi. ⁴ Mu bon, zŭi na wi à nŭpue yŭ son le dén mía. Ká le Dónbeenŭ lé dŭo ɓèn wó á mu bio ɓúenɓúen wi làa bio mu karáa. ⁵ O Mɔyiize yánkaa bò bio le Dónbeenŭ le o wé yi le zŭi nŭpomu ɓúenɓúen tŭahŭ. Wón lé le Dónbeenŭ ton-sá, á bio ó o wee wé ko mu zéeni le Dónbeenŭ nŭ-cúa na le è fɛɛ. ⁶ O *Krista mún bò bio le Dónbeenŭ le o wé yi ká wón ɓèn lé le Za, á le bàrá mí zŭi nŭpomu nŭhŭt wán. Bŭn nŭpomu so lé warén, ká wa wŭokaa henŭa wa sŭa wee lóoni bŭo wa dó wa sŭa yi.

Bŭa dó mŭ sŭa le Dónbeenŭ yi khtŭi kɛrŭ le vŭrŭnà yi

⁷ Lé bŭn nɔn le Dónbeenŭ Hácírŭ bŭa bio ká:
 «Ho zuia, ká le Dónbeenŭ wee bio làa mia,
⁸ à mi yŭ wé lòn nŭpua na yŭ wi ɓa nŭ dɛɛ
 làa bio á mi wóráa mu ho pàahŭ na mi káa á khŭaana le Dónbeenŭ nŭi yi ho tá henŭ yi bio sŭi.
⁹ A le bŭa le mŭn ɓuàawa yánkaa khŭaana mí nŭi yi ho tá henŭ yi
 á khéraráa mí kúará
 à ɓa nŭn nɔn bio mi wó há lúluúio ɓúará-nŭn yi.
¹⁰ Lé bŭn te bio á le sŭi cánáa ɓa yi, á bŭa bio ká:
 Ba nŭpua na ká wee pŭŭŭ bio fɛɛɛ, le dánŭ na á ŭ wi à ɓa lá á ɓa día.
¹¹ Bio le sŭi cá ɓa yi, á le báa

le ho lahó na á le wŭokaa à ɓa vŭrŭ yi á ɓa wáa máa zo yi hùúu.»*
¹² Wàn zàwa lè wàn hŭnni, mi pa miten bio, ò o ɓúú hŭa yŭ wé si-kohó ɓánsu mi tŭahŭ á káa pŭ le Dónbeenŭ día, dŭo wi fɛɛɛ. ¹³ Mi wé henŭ mún sŭa làa wizoonŭ ɓúenɓúen, pàahŭ na wa wi «ho zuia» na le Dónbeenŭ bŭa bio. Ká mi wé wé mu bèra a na à mi nŭ-kénŭ woon yŭ día míten le mu bè-kohó khà vŭnŭ, à wé lòn nŭpua na yŭ wi ɓa nŭ dɛɛ bio sŭi. ¹⁴ Ká wa fàrá dŭn bio wa dó wa sŭa yi wán mu nŭhŭt ɓúeenŭ fúaa wa mukánŭ véró, se wa máhà páania sá lá a Krista. ¹⁵ Làa bio mu biaráa ká sŭi:
 «Ho zuia, ká le Dónbeenŭ wee bio làa mia,
 à mi yŭ wé lòn nŭpua na yŭ wi à ɓa nŭ dɛɛ
 làa bio á mi wóráa mu ho pàahŭ na mi káa á khŭaana le Dónbeenŭ nŭi yi bio sŭi.»†

¹⁶ Bŭa nŭ le Dónbeenŭ bŭonŭ à ɓa «káa á khŭaana le nŭi yi» lé ɓa yén? Mu so yŭnŭnŭ bŭa ɓúenɓúen na ó o Mɔyiize fó lóráa ho *Ezipite kàhŭ yi le? ¹⁷ Bŭa «le Dónbeenŭ sŭi cá yi há lúluúio ɓúará-nŭn yi» lé ɓa yén? Mu so yŭnŭnŭ bŭa wó mu bè-kora ho tá henŭ yi á hŭrun bŭn le? ¹⁸ A bŭa le «báa le ho lahó na á le wŭokaa à ɓa vŭrŭ yi á ɓa wáa máa zo hùúu» lé ɓa yén? Mu so yŭnŭnŭ bŭa pà á yŭ bò bio le bŭa yi le? ¹⁹ Wa ɓèn nɔn le ɓa yŭ dárna yŭ zon há vŭrŭnà lahó mu yi, lé bio ɓa yŭ tá yŭ dó mí sŭa le Dónbeenŭ yi.

4

¹ Awa, á bio le Dónbeenŭ nŭi na le dó le wa à zo há vŭrŭnà lahó na le wŭokaa ká làa wen pá wi bŭn wa bio yi, á mi cén wa pa waten bio à wa yŭ khe ho lahó mu yi. ² Mu bon, dén bŭn-tente so á wa nŭ làa bio á wàn ɓuàawa yánkaa nánáa le bio sŭi. Ká le bŭonŭ mu máhà yŭ séenia ɓa, lé bio ɓa dó mí sŭa le bŭonŭ mu yi. ³ Ká warén bán nŭ zo há vŭrŭnà lahó mu yi, lé bio wa dó wa sŭa le bŭonŭ mu yi. Ho lahó mu na le bŭa bio ká dánŭ yi:
 «Bio á ŭ sŭi cá ɓa yi, á ŭ báa
 le ho lahó na á ŭ wŭokaa à ɓa vŭrŭ yi á ɓa wáa máa yŭ hùúu.»*
 Pàahŭ na le Dónbeenŭ bŭa mu yi, à bŭn le léra mu bio ɓúenɓúen wó. ⁴ Le Dónbeenŭ bŭonŭ vŭahŭ ɓúú yi á bio ká lé bio bŭa há wizoonŭ bio hɛnŭn nŭi dánŭ yi: «Bio le Dónbeenŭ sá mí tonló ɓúenɓúen wó, á le vŭrŭna há wizoonŭ bio hɛnŭn nŭi zon.»† ⁵ A bio ká pá bŭnia bŭa: «Ho lahó na á ŭ wŭokaa à ɓa vŭrŭ yi á ɓa wáa máa yŭ hùúu.»

⁶ Bŭa le Dónbeenŭ nŭn-yánŭ bŭa le bŭn-tente mu nŭn yŭ bán yŭ zon há vŭrŭnà lahó mu yi, lé bio ɓa yŭ tá yŭ dó mí sŭa le yi. Lé bŭn te bio á ɓa ɓúú dá à zoráa ho lahó mu yi. ⁷ Lé bŭn te bio le Dónbeenŭ bŭnia dó le wizonle ɓúú, á wee ve làa «zuia». Le wizonle mu ó o *Daviide bŭa dánŭ yi lúluúio cɛrɛɛ bŭn món lè há bŭonŭ na ká, hŭa wa ló wán:
 «Ho zuia, ká le Dónbeenŭ wee bio làa mia,
 à mi yŭ wé lòn nŭpua na yŭ wi ɓa nŭ dɛɛ.»‡

* 3:11 Mi lorŭ Lenŭ vŭahŭ (Psaumes) 95.7-11 † 3:15 Mi lorŭ Lenŭ vŭahŭ (Psaumes) 95.7-8 ‡ 4:3 Mi lorŭ Lenŭ vŭahŭ (Psaumes) 95.11 † 4:4 Mi lorŭ Bio nŭhŭt ɓúeenŭ vŭahŭ (Genèse) 2.2 ‡ 4:7 Mi lorŭ Lenŭ vŭahŭ (Psaumes) 95.7-8

⁸ Ká a Zozue lá dú mu nípomu yahó á 6a zon há vürná mu lahó yi, se le Dónbeení wáa lá máa bíní máa bio wizonle búti bio. ⁹ Lé bún nòn á há vürná na ka là há wizoni bio hẹjun níi vürná bio á le Dónbeení wíokaa bio ká là mí nípomu. ¹⁰ Mu bon, yia zon le Dónbeení vürná yi, wón mún sá wó wee vürí làa bio le Dónbeení sá à le vürnanáa bio síi. ¹¹ Awa, á mí cén wa dé sòobéé à wa dān zo há vürná mu yi. Mi wa pa waten bio á wa hía yí pí le Dónbeení bio, làa bio á wān búawa pánáa le bio bio síi. ¹² Le Dónbeení bioní wee na le mukāni binbirí, le pānká wi làa sòobéé po ho khà-tóni na yara lé há bio ñun. Le wee zo 6a núpua khíi zoo búte 6a sía yi. Le ka lòn khà-tóni, á wee fūaa há hūn-ñúná khíi zoo búte ho sánbáñiló yi. Bio ó o núpue síi wee vá yi, là a yilera á le bioní mu wee zūri wéréwéré. ¹³ Mu bè-lénna yi á dēē woon yi sà le Dónbeení yi. Mu búenbúen ðin ðenkhēēn á le wee mi. Dén Dónbeení so lé ðio wa búenbúen là wa ní-kéní kéní ko wa khíi zéeni bio wa wó à na yi.

O Yeesu lé 6a yankarowá ñúhúso beení

¹⁴ Wa yú le *Dónbeení yankarowá ñúhúso beení. Wón khíina zoó 6ó le Dónbeení mí bēere yi yáa. Ba yankarowá ñúhúso beení mu lé o Yeesu, le Dónbeení Za. Awa, á bio wa dó wa sía yi á mí cén wáa le wa wíoka pa bio làa sòobéé. ¹⁵ Ba yankarowá ñúhúso beení na wa yú yínón núpue na yí dà máa séeni wēn wa yídamu yi. Orén mí bēere á ho kúará khénlò là mí síiwá yáá yú làa bio warén kúará wee khénnaa, ká arén máhá yi wó bè-kohó yi mōn. ¹⁶ A mí wáa wa vá vaa búte le Dónbeení na wee wé mu sāamu yi ká zānií mīa wēn. Ká wa wó bún, á le è zūri wa mākāri, á à sēn wa bè-kora á día. Le è wé mu ho pāahú na mu ko yi.

5

¹ Ba yankarowá ñúhúso á le Dónbeení léra 6a núpua ðahú, ò o wé sá le tonlò 6a bio yi. Orén lé yia wee na 6a núpua mu hámu le Dónbeení yi, á wee ya 6a bè-kora sēndiaró muini. ² Ba núpua na yí zū mu bio yara, na wee wa ví, bán ó o yankaro mu zū bio, lé bio ó orén mí bēere mún lé o yídá. ³ Lé bún bio yi ó o ko ò o wé ya orén là 6a zāamaa bè-kora sēndiaró muini. ⁴ Núpue yí dà máa dé mítén làa yankarowá ñúhúso mítén. Le Dónbeení lé ðio wee ve o núpue á dé ho tonlò mu yi, làa bio le vonnáa o *Aaron á dó ho yi bio síi. ⁵ O *Krista bio mún ka ká síi. O yí wó mítén làa yankarowá ñúhúso. Lé le Dónbeení dó a ho tonlò mu yi, á bía bio ká nōn wo yi:

«Fo lé í Za.

Ho zuia ñii wán á í lé mīn Maá.»*

⁶ Le Dónbeení pá bínía bía bio ká:

«Fo lé o yankaro fēēē

là a Melekisedēēki bio síi.»†

⁷ Pāahú na ó o *Krista hía wi ho tá wán, ó o flora á bónbónia le Dónbeení là mí pānká, là há yēn-caa, ðio lá dà wee káni a mu húmú yi. A bio ó o liinía mítén, á tà mu búenbúen yi, á le Dónbeení ná a floró. ⁸ Bio ó o lé le Dónbeení Za mí cūee, ò o pá tà le lònbee búenbúen na yú a yi á keníanaa mítén làa bio ó ò béráa le Dónbeení bioní yi. ⁹ Lé bún tíira a bio búenbúen ñii, á nōn á bía wee bè o bioní yi búenbúen wé è yírāa ho káníló na lé le mukāni na máa vé. ¹⁰ Le Dónbeení dó a wó là 6a yankarowá ñúhúso là a Melekisedēēki bio síi.

Héyii! Mi yí pí le Dónbeení bio

¹¹ Bio cērēē wi wa cōn wa dà á bio o Melekisedēēki mu bio ðáni yi, ká mu yara zéeni lònbee máhá wi, lé bio mi yí máa wé ñí mu bio á zūri yara fūafūa. ¹² Mi wáa lá ko mi wé 6a ní-karánlowá, á hāri lòn zuia mi mākóo pá wi 6a wíoka kārān mia là le Dónbeení bio na nín-yání kārānna làa mia. Mi mākóo pá wi mu yoomu yi, mi yí dà máa dí ðínlò na lí. ¹³ Yia mākóo wi mu yoomu yi wón ka lòn kúnkúza. O yí zū bio se làa bio yí se hueekaró mīn yi. ¹⁴ Éē ká ho ðínlò na lí hón lé bía ðēn wó te mí ðínlò. Bán fá, á zū bio se làa bio yí se hueekaró mīn yi.

6

¹ Lé bún nòn ó o *Krista nín-yání bio na 6a kārānna làa wēn á mi wa dà wán, ká wa va làa yahó o bio zūrló yi lòn núpua na dōn wó. Bio wa zū wó á mí yí wa bíní búá kārānló ñúhú: Mu lé á pí há wára na yí se, á dé ū síi le Dónbeení yi, ² làa bio 6a wee wé à ceéráa mítén le Dónbeení yahó,* là le níi bēro 6a núpua wán, làa bio 6a ní-hía á à vèeráa, là le mónðén citíi bio. ³ Bún lé bio wa á wé, ká le Dónbeení tà. ⁴ Mí loñ. Ba núpua búti wi bín á yú mu koomu, le Dónbeení hōn 6a là mu bè-tentewá cērēē, 6a mún yú le Dónbeení Hácíri, ⁵ á zū le le Dónbeení bioní se làa sòobéé. Ho ðímjā na ho yíró á 6a zū pānká bio. ⁶ Bún búenbúen mōn, á 6a pá bínía wee wé mí bè-káa, á bio wáa bíní i wé á 6a à yèrémánáa mí yilera là mí

* 5:5 Mi loñ Lení vūahú (Psaumes) 2.7 † 5:6 Mi loñ Lení vūahú (Psaumes) 110.4 * 6:2 Le Dónbeení bioní vōnna búti yi á mu bía le: Lé há bátēēmūwa.

wará bñn mía. Bán nùpua so sii ka lè 6a bínía wee 6úεε le Dónbeení Za ho *kùrùwá wán, á wee zuárí wo yi 6a nùpua ylo yi.

⁷ Hen ká ho vihóh wee tè wé se ho tá wán ò o vâro ðínló be wé se, á le Dónbeení dúfua ho tá mu yi. ⁸ Ká lé há kíkara lè le jí-kora wee sá ho wán, se ho tá mu cùnú mía. Le Dónbeení hía dánkání ho, á mu véení ká ho ò cíí.

⁹ Wán zàwa lè wán hínni na wa wa láa sòobεε, hàrí ká wa wee bío ká sii, á wa pá láa mu yi le mí bò ho wá-tente, hía wee wa ho káníló lahó yi. ¹⁰ Le Dónbeení téréenna, le yi máa sá mi bè-wénia yi, láa bío mi zééníánáa le mi wa láa de. Le séení na mi wó, láa ðíio mi pá lan wee wé 6a kèrètíewa dání yi á le zú. ¹¹ Ká wa máhá wi á mi ní-kéní kéní ca mi kuio fúaa mu véení, bèra a na á bío mí dó mi sía wee lóoní á wé á jii sí. ¹² Mi cén wáa yí dí parí, ká mi wé lè 6a nùpua na wee dé mí sía le Dónbeení yi fεεε bío sii, á yírâa bío le dó mí jii le mí i na.

Le Dónbeení dó mí jii á le máa yèrémá le

¹³ Bío le Dónbeení hía dó mí jii nòn o *Abarahaamu yi, á le báa lè mí yèni, lé bío á nùpue na po le á le è báaráa yèni á mía. ¹⁴ Bío ká lé bío le bía: «Óúu, í i wé mu bè-tentewá cèrεε láa fo, í i wé á ù mñnmánia á á wé boo láa sòobεε.»[†] ¹⁵ O o Abarahaamu bèn há mi síi pannáa bío le Dónbeení dó mí jii le mí i wé, á le wó mu nòn wo yi. ¹⁶ Ká 6a nùpua le mí i báa, á 6a báa lá a 6úí na po 6a yèni, á nùpue mún máa wé bíní kán bío 6a báa jii wán. ¹⁷ Láa bñn síi á le Dónbeení mún wi á bía le dó mí jii le mí i wé lè mu bè-tentewá á zún kénkén le le è wé mu. Lé bñn te bío le báa á bò bío le dó mí jii le mí i wé wán. ¹⁸ Mu bon, mu bíowa bío jùn mu na yí máa yèrémá á le Dónbeení yí máa fí sabéré yi. Awa, á warén na pá mu bío 6úen6úen á sía há láa sòobεε wíokaa wee dé wa sía lóoní bío le Dónbeení dó mí jii le mí i wé. ¹⁹ Bío wa dó wa sía wee lóoní lé bñn 6uan wen ðínía vínvín le Dónbeení yahó, á wó á wa dàrina cúaa ho pñnsò-beení na sankaa há pñnsóni búkú lè há cúa-jùn, á yóó zon le *sòobá-lùe 6án binbiriso yi. ²⁰ Dén sòobá-lùe 6án binbiriso so ó o Yeesu zon yi dú wa yahó warén wa bεere bío yi. Mu bon, lé orén lé 6a yankarowá jùhúso fεεε lá a nñi na 6a le Melekisedεeki bío sii.

7

O Melekisedεeki lé o bée, á lé le Dónbeení yankaro

¹ O Melekisedεeki mu lé ho lóhó na 6a le Salεemu bée, á mún lé le Dónbeení na wi mu bío 6úen6úen jùhú wán yankaro. Páahú na ó o *Abarahaamu hía tá há hía lé 6a bá-zàwa á dàrina 6a, á bío ó o bínía wee 6uen, ó o Melekisedεeki lée sá a yahó, á dúfuaa wo yi. ² A bío ó o *Abarahaamu yú há hía téení 6án cúa-pírú nñi ó o nòn o Melekisedεeki yi. Le yèni mu kúará le «térenló bée». A bío ó o le ho Salεemu bée, bñn kúará le o lé ho «hээрá bée». ³ Bán maá lé 6án ná á nùpue yí zú. Nùpue yí zú a nònkání cεení. O teró bío yí bía yí mñn, ó o húmú bío mún yí bía yí mñn. O bío 6onmín lè le Dónbeení Za bío: O lé o yankaro fεεε.

⁴ Mi lorí bío ó o Melekisedεeki mu bío jùhú wiráa. Hàrí wán 6úaa Abarahaamu bío na ó o yú há hía téení 6án cúa-pírú nñi á wón nòn wo yi. ⁵ O nñi na 6a le *Levii mñnmánia na lé 6a yankarowá ó o Mòyiize lándá nòn le nñi yi le 6a wé fé o *Isirayεele nípomu bío na 6a wee yí 6án cúa-pírú nñi. O o Isirayεele nípomu mu jòn lé 6án zàwa, lé bío á bán nònkání mún can o Abarahaamu yi. ⁶ Ká a Melekisedεeki wón nònkání yí can Levii yi, ò o Abarahaamu máhá pá nòn bío ó o yú 6án cúa-pírú nñi wo yi. O Melekisedεeki mu dúfuaa o Abarahaamu na le Dónbeení dó mí jii nòn yi. ⁷ A wa zú kénkén le yía wee dúfua wón bío jùhú wi po yia 6a wee dúfua yi. ⁸ O Levii núwá, bía ó o Isirayεele nípomu wee na bío 6a wee yí 6án cúa-pírú nñi yi, bán lée nùpua, 6a wee hí. Ká a Melekisedεeki na ó o Abarahaamu nòn mí bío 6án cúa-pírú nñi yi, wón ylo wi lua láa bío le Dónbeení bioní vtahtú biaráa mu. ⁹ O Levii núwá lé bía á mu bío 6án cúa-pírú nñi wee na yi. εε ká bío ó o Abarahaamu na lé 6án 6úaa á léra mu, bñn wee zéení le orén Levii mún wáa léra mu. ¹⁰ Mu bon, páahú na ó o Melekisedεeki sá a Abarahaamu yahó yi, ká a Levii ðín yí ton. εε ká mu páahú ká a wi mín 6úaa mu yi.

¹¹ O Isirayεele nípomu *lándá yi, ó o Levii zí-jùhú lé hía ho yankaró tonló bío sá yi. Ba lé 6a yankarowá lá a *Aaron bío sii. εε Ká 6a yankaró tonló jii máhá yí sú. Lé bñn nòn á yankaro veere 6úí ló na ka lá a Melekisedεeki bío, wón yí ló Aaron nònkání yi. ¹² Ká ho yankaro tonló hía yèrémáa, se ho lándá mún ko ho yèrémá. ¹³ Yía há bioní mu bía dání yi 6án zí-jùhú nùpua yí wó yankarowá yí mñn. ¹⁴ Wa zú le wón na lé wa Núhúso á ton o *Zudaa zí-jùhú yi. A bío ó o Mòyiize wee bío 6a yankarowá bío, ó o 6án mún yí bía bío 6úí ho zí-jùhú mu dání yi.

O Yeesu le o yankaro lá a Melekisedεeki bío sti

† 6:14 Mi lorí Bio jùhú 6úeenii vtahtú (Genése) 22.16-17 * 7:1 Mi lorí Bio jùhú 6úeenii vtahtú (Genése) 14.18-20

15 A bio wáa wiokaa non ó o yankaro mu bio wee ceráa lé bio ká: O yankaro 6úi ló á ka lá a Melekisedeki bio sii. 16 O yí wó yankaro láa bio 6a núpua bóráa mu bio sii. O wó a yankaro le mukáni na wi o yi na máa vé máa mi bio yi. 17 Bio ká lé bio le Dónbeení bióní vüahü bía: «Fo lé o yankaro fεεε lá a Melekisedeki bio sii.»†

18 Le Dónbeení khínia ho nín-yáni lándá yi, lé bio ho pánká mía, ho bio júhú mía. 19 Ho lándá mu lá yí dà máa wé á núpue máa térén le Dónbeení yahó. Ká há laà na ká wán á bio wa dó wa sía yi wee lóoní bún òn wiokaa súaani. Lé bún pánká yi á wa wee dàni vá vaa búeráa le Dónbeení yi.

20 Mu yínari bún mí dön. Le Dónbeení báa mu jii wán. Bía ká bán wó 6a yankarowá á le yí báa bio. 21 Ká a Yeesu wón le Dónbeení wó lá a yankaro, á báa bò mu wán láa bio ká: «O Núhúso á báa mu jii wán, á máa bini máa yèrémá mi jii. Fo lé o yankaro fεεε.»‡

22 Lé bún non á le páanii na ó o Yeesu wó á le wi warén lè le Dónbeení páahü á súaani dío lè ho yahó.

23 Bio pá bínia wee sanká mu mín yi lé bio ká: Ba yankaro cèrèε khínia, lé bio mu húmú yi máa díá á 6a sá lén. 24 Eε ká bio ó o Yeesu ù kerí bin fεεε, á ní-veere máa lá a lahó o yankaró tonló yi. 25 Lé bún non ó o dá wee kánináa bía wee vá 6uee 6úe le Dónbeení yi orén pánká yi. Mu bon, o Yeesu mu wi fεεε, á wee fio le Dónbeení yi 6a bio yi.

26 A wón yankarowá júhúso so na lé o Yeesu lé yía á ko láa wen. O wee ce le Dónbeení yahó, o bè-yáanii mía, fianí mía wo yi, o yí máa páanii láa bè-kora wérowá. Le Dónbeení bára a mu bio 6úen6úen júhú wán. 27 O màkóo mía ò o ya muini láa wizooní mí bè-kora bio yi lé 6a zámáa bè-kora bio yi láa bio 6a yankarowá júnása na ká wee wéráa mu bio sii. Le muini ó o yan cükéee mí dön á mu vóráa, á lé orén miten mún wó le muini mu yía. 28 Ba yankarowá júnása na 6a wee ðin o *Moyiize lándá wán á kúeeráa, bán dà á va á ví. Ká ho *lándá bèró món á le Dónbeení báa á bára mí za wó lá a yankaro, wón na bio 6úen6úen jii sú fεεε.

8

O Yeesu lé 6a yankarowá júhúso

1 Bio wa le wa á bio 6úen6úen á bio júhú wi po bio ká lé bio ká: Ba yankarowá júhúso na bio bía ká lé yía á warén yi. O yóó kará ho wáayi le Dónbeení na dà mu bio 6úen6úen nín-tíani. 2 O wee sá mí yankaró tonló mu le *sòobá-lúe yi há pónsoní búkú binbirí yi, hía á núpue yí tá, lé o Núhúso Dónbeení miten tá ho. Núpue yí tá hón. 3 Yankarowá júhúso léee yankarowá júhúso á léra, bèra a na ò o wé wé mu hámu, á ya há muini na le Dónbeení yi. Awa, á warén yankarowá júhúso òn mún ko ò o yí bio 6úi á há lè le Dónbeení. 4 O lá wi ho tá wán, se o yáá lá máa wé yankaro. Lé bio 6a 6úi wi vó á wee há le Dónbeení láa bio ó o *Moyiize lándá bóráa mu. 5 Bán yankarowá júnása so tonló na 6a wee sá lé ho binbirí so na wi ho wáayi bán khánkhánaamu. Mu bon, páahü na ó o Moyiize hía ko ò o búaká tá há pónsoní búkú yi, á le Dónbeení bía non wo yi: «Loñ, wé mu 6úen6úen láa bio á í zéeníanáa mu non fon le 6úee wán.»* 6 Ká há laà na ká wán ó o Yeesu wón le Dónbeení kárafáa ho tonló yi. Ho bio júhú wi láa sòobéε, lé bio le páanii na ó o bò le Dónbeení lè 6a núpua páahü á súaani súaani dío lá wi lè ho yahó, lé bio á bio le Dónbeení dó mí jii le mí í wé è na wen le páanii mu yi bún súaani bio lè ho yahó.

Le Dónbeení dó mí jii le mí í bè le páanii finle

7 Ká le *páanii na le Dónbeení bò lè ho yahó á fianí lá mía yi se le lá máa bini máa bè páanii 6úi. 8 Eε ká lé bio le Dónbeení nípomu wó khon láa de á non le bíaráa bio ká: «Mi loñ, lé ínén Núhúso Dónbeení bía bio ká:

Páahü 6úi khii dá, ká í bè le páanii finle

lá a *Isirayεele nípomu, lá a *Zúdaa zí-júhú nípomu.

9 Dén páanii so á à wé mí dön láa dío á í bò lè 6án 6úawa páahü na á í tò 6a níi wán lóráa ho *Ezipite kóhü yi.

Bán yí bò bio wa bía tò wán yi.

Lé bún te bio á í 6èn mún pá 6a díá, lé ínén Núhúso bía mu.

10 Bio ká món le páanii na á ínén Núhúso á à bè lá a *Isirayεele nípomu lé dío ká:

Í wé á 6a wé è lééka í lándáwá bio,

í í dé há 6a sía yi. Lé ínén Núhúso bía mu.

Í wé 6án Dónbeení,

† 7:17 Mí lorí Lení vüahü (Psaumes) 110.4
(Exode) 25.40

‡ 7:21 Mí lorí Lení vüahü (Psaumes) 110.4

* 8:5 Mí lorí Léro vüahü

á 6arén ñ wé1 ñipomu.

¹¹ Nùpue máa bíní máa kàrán mín za tàá mí ninza le 6a tà Inén Nùhúso bio, lé bño 6a úenúéen á à tà í bio, à lá 6a ñi-káa yi líi úúe 6a háyúwá yi.

¹² Tí sén 6a bè-kora á à díá,

á máa bíní máa leéka 6a wékheró bño húúu.»†

¹³ Bño le Dónbeení wee bío le páaníí finle bño, bún wee zéení le le càtio le páaníi na bò lè ho yahó làa dà-kíne. A bño léé bño 6èn hía kína, se mu ká ho víló.

9

Le nín-yání páaníí bèró

¹ Le páaníi na bò lè ho yahó á làndáwá wi wee kàrán 6a nùpua làa bio le Dónbeení wee 6uaanínáa. A 6a nùpua lè le Dónbeení mu fémínló lahó mún wi ho tá wán. ² Mu bon, há pñsóni búkú á tá mu bio yi, á káana lè há cúa-ñun. A ho nín-yání lahó na 6a wee ve làa sóobá-lùe lè bñ á le fíntá-cúaa, lè le tabárí na ho búuru na bio sá le Dónbeení yi wi wán, á zoó wi yi. ³ A ho ñun nñi lahó lè hía 6a le *sóobá-lùe 6àn binbiriso. ⁴ Lé hón lahó so á mu bio na sámu sí cíníí dèe na wó lè ho sánú bio ceéra yi, á le páaníí bonkoní na mání lè le yahó wó lè ho sánú zoó wi yi. Dén bonkoní so á le dèe búí wi yi á mu bio na 6a le *maane wi yi. O o *Aaron búin-za na sá há wónna mún wi le bonkoní mu yi, á séení há hue-penlenwá, hía le páaníí làndáwá na le Dónbeení ñon o *Móyiize yi á túara wán. ⁵ Le bonkoní mu 6àn ñúhú á ho wáayi tonkarowá na 6a le Serubénwa wi yi, á wee zéení le Dónbeení cùkú. Ba mía tàró pon le bonkoní mu ñi-pe yi, bñ na 6a nùpua bè-kora wee sén díá yi. Ée ká bún bioró páahú yínóí hía ká.

⁶ Lé làa bún á há sía mu bàrákaraa. A le *sóobá-lùe lè bñ le *Dónbeení yankarowá wee zoo sá mí tonló yi làa wizoóni. ⁷ Ká le sóobá-lùe 6àn binbiriso dén lé 6a yankarowá ñúhúso mí dön wee zo le yi. O wee zo bñ le cùekúee le lúluure yi lè 6a búaa na ó o fútaana cáni, á zoo na le Dónbeení yi orén mí beere bè-kora séndiaró bio yi, lè le Dónbeení ñipomu na ká bè-kora séndiaró bio yi. ⁸ Le Dónbeení Hácírí wee zéení mu le ká le sóobá-lùe wi bñ wá, á se le sóobá-lùe 6àn binbiriso ñii yí dà máa hén. ⁹ Bún biowa so wee zéení bio wee wé há làa na ká wán bio. Mu wee zéení le mu hámu na 6a nùpua wee wé, lè há muini na 6a wee ya yí dà máa wé á 6a máa térén le Dónbeení yahó. ¹⁰ Mu lé 6a nùpua mí dön *làndáwá na 6a bò ho dínló, lè mu bè-ñunii, làa bio 6a wee seeka lè miten dání yi. Há làndáwá mu kera bñ fúaa páahú na le Dónbeení yèrémáa mu biowa yi.

O Krista lé mu bè-kora séndiaró muini yía

¹¹ O *Krista 6uara 6ueé wó 6a yankarowá ñúhúso bèra a na wa yí mu bè-tentewá. Le lùe na ó o sá mí yankaró tonló yi dén ñii mún sú po há pñsóni búkú na yáania tá ho tá hení yi. Le yínóí dèe na á nùpua tá. Le bio yí sá ho dímjá yi. ¹² O Krista zon le Dónbeení *sóobá-lùe 6àn binbiriso yi le cùekúee mí dön á mu vóráa. Mu yínóí bà-kúio cáni ó o zonnáa, lé o kúrú cáni lé díó ó o zonnáa, á wee kánínáa 6a nùpua fèe. ¹³ O ñon-zúnlé na 6a wee cí sáni na 6a wee kúee mu ñumu yi á wáa lè 6a nùpua na yí máa ce á héha lá a *Móyiize làndá, lè 6a kókówá lè 6a dáani cáni, lè bún wee ceé 6a á héha lè ho làndá mu. ¹⁴ Ká bún wee wé ká síi, se o Krista cáni dén bio 6èn wiokaa yóó po bún. Le Dónbeení Hácírí pánká yi ó o Krista mu tá ñon mítén á wó a muini yía na á fíaní mía yi. O cáni lé dén á à ceé wa yiwa há wárá na wee 6ua wen varáa mu húmú lahó yi yi, bèra a na á wa dán sá na le Dónbeení na wi fèe yi.

Le cáni lé le páaníi na bò fíimíní

¹⁵ Lé bún ñon o *Krista bòráa le *páaníí finle le Dónbeení lè 6a nùpua páahú. O húrún á feníanáa 6a nùpua mu bè-kora na 6a wó le nín-yání páaníí páahú, á bíaa na le Dónbeení von dán yí há kía na máa vé, hía bio fèra bíaa díaa.

¹⁶ Nùpue móndén ñi-cúa bio hía wee bío, se 6ánsó húrún. ¹⁷ Mu bon, hen ká yía mà há ñi-cúa mu húrún, à há bio màhá wé le sóobé. Lé bio ká a yío wi lua, à há ñi-cúa mu bio máa wé here. ¹⁸ Lé bún yáá ñon le cáni kúaará á bòráa le nín-yání páaníí. ¹⁹ Bio ó o *Móyiize káranna há làndáwá á ñon o *Isirayeele ñipomu úenúéen yi wó, ó o lá 6a ñon-záwa lè 6a kókówá cáni na ó o cñn, á bò mu ñumu wán. O o lá le víndé-za na 6a le *izoo pu lakahó, lè ho yénsé muhú, ò o wee wáa há làndáwá vúahú, lè 6a nùpua úenúéen ²⁰ ká a bño bio ká: «Dio ká lé le páaníi na le Dónbeení bò ñon mia 6àn cáni.»* ²¹ Làa bún síi, ó o mún wáana há pñsóni búkú lè há sía na wi ho yi úenúéen. ²² Ho làndá vúahú yi á mu yáa bíaa le mu bio úenúéen wee ceé lè le cáni, le ká cáni yí kúaará á bè-kora yi dà máa sén máa díaa.

O Krista ñon miten le cùekúee mu vóráa

† 8:12 Mí loñ Zeremii vúahú 31.31-34 * 9:20 Mí loñ Léró vúahú (Exode) 24.3-8

²³ Awa, Ká bïo wi ho wáayi òn khánkhánaamu wee ceé là a *Moyiize lándáwá, á mu òn binbiriso ko mu ceé làa bïo sáani sáani òn. ²⁴ O *Krista yí zon há pónsoni búkú na 6a núpua tá yi. Hón búkú so lé hen na le Dónbeení wi yí òn khánkhánaamu, ká ho yínáí horén mí beere. Lé ho wáayi ó o Krista yòra á yò òn le Dónbeení yahó wee yanka le wa bïo yi. ²⁵ Laa lúlúio á le *Dónbeení yankarowá òn òn beeni wé zo le sòobá-lùe òn binbiriso yi le 6a búa na 6a fúana cáni. Ká a Krista wón yí máa wé zoo ya mítén láa muini fée. ²⁶ Ká a láa wee wé òn fée, se o lò lá wé è be fée á lá ho òn lánlò páahú òn beé òn ho zuia yi. Ée ká há pónna vaa véeni, ó o Krista òn le cùekúee mí òn á òn wó mítén le le muini yá á òn bóráa mu bè-kohó òn. ²⁷ Núpue lé núpue á á hí le cùekúee mí òn. Òn òn á le Dónbeení òn cíí. ²⁸ Lé làa òn ó o Krista wóráa mítén le le muini yá le cùekúee mí òn á òn bóráa 6a minka núpua bè-kora òn. O kúí bíni òn, ká òn máhá máa wé bè-kora ó òn beé òn òn. O beé káni bí pan o òn.

10

O Krista beé 6ó há muini yaró òn

¹ Bïo ó o *Moyiize lándá wee zéeni yínáí bïo wi òn binbiriso mí beere. Mu lé mu òn khánkhánaamu. Hón lándá so wee zéeni le há muini dá-kéni kéní mu ko há wé ya làa lúlúio fée. Lé òn òn á bí 6a wee ya há bïo yí á há yí dá máa wé á 6a máa téréni le Dónbeení yahó. ² Ká òn máa se bí 6a wee ya há muini mu bïo yí á bè-kora wá lá á sén á á día làa cùekúee, á lá máa bíni máa leéka mí bè-kora mu bïo, á máa ya muini mu bïo yi. ³ Ée ká beé. Laa lúlúio ká há muini mu wee wé á 6a bíni leéka mí bè-kora bïo. ⁴ Mu òn, 6a òn-záwa le 6a kókówa cáni yí dá máa òn mu bè-kora òn.

⁵ Lé òn òn á bïo ó o *Krista òn ho òn yí, ó o bí òn le Dónbeení yí:

«Fo yí tá há muini le mu bè-háni bïo,
á ò wó á í sánia wi.

⁶ Ba búa na 6a fúana á cína le muini yéni dée wán

lé há muini mu òni na 6a wee ya mu bè-kora séndiaró bïo yí wó sína òn.

⁷ A í wáa bí: Lé mi na wá á òn

beé wé ò sí bïo.

Òn lé bïo túara í dání yi le Dónbeení bíni vúahú yi.»*

⁸ Bïo ká lé bïo ó o Krista bí le ho yahó: «Fo yí tá há muini le mu bè-háni bïo. Fo múni yí tá 6a búa na 6a wee fúaa á cí le muini yéni dée wán, le le muini na 6a wee ya mu bè-kora séndiaró bïo yí bïo. Òn beeni yí máa wa ò sí.» A há muini mu òn wee ya á héha làa bïo ho *lándá bóráa mu. ⁹ O Krista òn bíni bí: «Lé mi na wá á òn beé wé ò sí bïo.» O Krista 6ó ho háni muini òn òn orén mí beere wó mítén láa muini yá dí há lahó yi. ¹⁰ O Yeesu Krista wó le Dónbeení sí bïo. Bïo ó o Krista òn mítén á húrun le cùekúee á mu wóráa, lé òn wó á wa bïo sá le Dónbeení yi. ¹¹ Ba yankarowá beeni òn wee òn ya há muini dá-kéni kéní mu láa wizooní, á há òn yí dá máa sén bè-kora máa día húu. ¹² Ée ká a Krista yan mu bè-kora séndiaró muini le cùekúee, ò o yó kará le Dónbeení ní-táni fée, ¹³ á pan bïo le Dónbeení á á dé o zúkúsa o tá ó òn bí mí zéni wán. ¹⁴ Le muini dá-kéni mí òn na ó o Yeesu mu yan lé òn wó á bí bïo sá le Dónbeení yí téréna le yahó. ¹⁵ Lé òn le Dónbeení Hácíri múni bí. Le bí bïo ká le ho yahó:

¹⁶ «Bïo ká lé bïo ó o Núhúso bí:

Há wizooní mu kúílo móndén

á dío ká le le páani na á í òn làa ba.

I òn dé í lándáwá 6a sía yi,

I òn wé á 6a wé è leéka há bïo,

¹⁷ I máa bíni máa leéka 6a bè-kora le 6a wékheró bïo húu.»†

¹⁸ Hen ká mu bè-kora hía séra día, se muini yaró wá máa òn bè-kora so séndiaró bïo yi.

O Krista héra ho wáhu òn wen

¹⁹ Awa, wán záwa le wán híni, lé o Yeesu cáni pánká yí á wa láa mu yí le wa á zo le *sòobá-lùe òn binbiriso yi. ²⁰ O có ho wá-finle na le ho wá-binbirí á òn wen. O héra ho pónsò-beeni na ká le ho le o sánia á wa wee dáí yó zo le sòobá-lùe òn binbiriso yi. ²¹ A wa yí 6a yankarowá òn òn na wi le *Dónbeení zí-beeni òn yi. ²² Mí wá wa vaa beé le Dónbeení yi le le yí na píaa día, le le sídéro binbirí. Mu bïo na wa wó á mu yí se á mí wa lén wa sía yí á há ce, á múni se wa sánia le mu òn na wee ce. ²³ Bïo wa dí wa sía yí wee òn á mí le wa wé zéeni bïo wéréwéré, á yí tée wa bára. Mu òn, le Dónbeení dí mí jii le mí òn wé bïo na, á le wé mu. ²⁴ Mí wa pa mí bïo, á wé hení mí sía le wámi le há wárá na se dání yi. ²⁵ Mí yí wa ká á wé yí òn wa kuure fémínlo láa bïo 6a ní-dóndáa òn

* 10:7 Mi lorí Lení vúahú (Psaumes) 40.7-9 † 10:17 Mi lorí Zeremii vúahú 31.33-34

khú yí máa buennáa bio sii, ká mi máhá wa wé hení mín sía, s̀̀nkú bio wa zú le o Nùhúso wizonle náana lua.

²⁶ Bio wa zú ho tuiáa vó ká wa wó bè-kora làa cãni, se muini wáa kün mia máa ya bün bè-kora so s̀̀ndiaró bio yi. ²⁷ Bio ká, lé ho lóoni le cítii le ho dá-sũmú na à cí le Dónbeení zúkúsa. ²⁸ Hen ká a 6úi yáara a *Moyiize lándá, ká mu bän seéràsa nùwá ñun táa nùwá tñ wi, á ãnsò ko ò o búe, màkárí zũnló mia mu yi. ²⁹ S̀̀nkú yia zùarina le Dónbeení Za yi, á wó le páanii cãni na ceera ãnsò le mu kàakó-bio, á là le Dónbeení Hácírí sãamuso, wón lónbee so máa porí bün le. ³⁰ Yia bia bio ká á wa zú: «Hã yúaa díró bio sá mi. Yia ko làa bio na, á í wé mu le ãnsò». O mún pá bia bio ká: «O Nùhúso á à fl le cítii mí ñipomu wán.»[‡] ³¹ Le Dónbeení na wí f̀̀ee á nùpue hía zon nù, bün zánii wi làa sòobé. ³² Mi bini leéka bio wó khíina, le páhú na le Dónbeení dó mí khoomu mi wán, á le lónbee yú mia làa sòobé. ³³ Ba là mia, á beera mi lò 6a nùpua búenbúen yio yi, táa bia 6a beera lò làa bün sii á mi tá jii. ³⁴ Mu bon, mi lò páania bon làa bia wi ho kásó yi. Hári mi nù bio 6a fó á mi yáa pá tá mu le le sí-wee, lé bio mi zú le bio sá mia á sũaaní sũaaní mu, bün á à kerí bín f̀̀ee. ³⁵ Awa, á mi wáa yí titika bio mi láa yi. Lé lerén síidéro mu bio yi á mi í yiraa le sãanii na bio ñúhú wi làa sòobé. ³⁶ Mi ko mi hí mi sía bèra a na á mi dán wé bio le Dónbeení le mi wé. Lé bün ñ na ká mi í yí bio le dó mí jii le mí í na mia. ³⁷ Le Dónbeení bioni vùahú yí á bio ká bia:

«Hen làa cínú tente ká yia lua á 6ueé dá.

O máa mia.

³⁸ O nùpue na téréna wón ñ kerí le mukáni binbirí na máa vé yi o síidéro le Dónbeení yi pánká yi.

ƐƐ ká ãnsò biniá ló le mí m̀n, á í síi máa wa a bio yi.»[§]

³⁹ ƐƐ ká bán na wee lé le mí m̀n à ví lén á warén mia t̄ahú. Warén bán dó wa sía le Dónbeení yi, á wi ho kãniló wãhú wán.

11

Wán 6uaawa síidéro le Dónbeení yi bio

¹ O nùpue síidéro le Dónbeení yi wee zéeni le mu bio na á ãnsò dó mí síi wee lóoni yíró ó o láa yi. Mu wee zéeni le bio á ãnsò yio yí máa mi ó o láa yi le mu bio bon binbirí. ² Lé wán maawá síidéro le Dónbeení yi ñn á le tárãa 6a bio.

³ Lé bio wa dó wa sía le Dónbeení yi á ñn wa zúnáa le le lera ho ðimíjã le mí bioní. Lé ká síi wa zúnáa le bio yí máa mi lé bün le ðñ wán léraráa bio wa wee mi. ⁴ O *Abɛɛ le dó mí síi le Dónbeení yi, lé bün ñn le muini na ó o yan á sũaaní a *Kajɛɛ muini. Lé o síidéro mu ñn le Dónbeení tá fóráa o hãmu, á bia le o téréna. O Abɛɛ le húrur, ƐƐ ká a síidéro le Dónbeení yi bio yi, á bio ó o wó á 6a nùpua pá wee bio bio.*

⁵ Lé o Enɔki síidéro le Dónbeení yi bio yi ó o buan yóoraráa ho wáayi le mí yèn-vèni «á nùpue yí biniá yí m̀n, lé bio le Dónbeení buan wo yóoraráa ho wáayi.» Sãni ò o bua yòo ho wáayi, á le Dónbeení bioni vùahú zéenia mu le «o bio wó sína le Dónbeení yi.»[†] ⁶ A bün ñn 6ueé wé ká mu yíná le síidéro le Dónbeení yi bio yi, á nùpue bio yí dá máa wé sí Dónbeení yi húú. Yia wee vá vaá búe le Dónbeení yi ko ò o láa mu yi le le wi binbirí, á bia wee cá 6a zún le á le mún wee sãáni yi.

⁷ Lé o Nɔwee síidéro le Dónbeení yi bio yi á le zéenanáa bio wá 6ueé wé làa wo. O o Nɔwee dó mu le sòobé yi, ó o wiokaa ho won-beeni ó orén là a zii nùpua kãnianáa. Lé o síidéro mu le Dónbeení yi á síinia ho ðimíjã ñúhú. A lé o síidéro mu bio yi á le Dónbeení le o térénnanáa.

⁸ Lé o *Abarahaamu síidéro le Dónbeení yi bio yi ó o tárãa le veró á wa van ho kshú na le Dónbeení le mí í na a yi, á ho bio sí a yi. O yáá híñn wá ká a yí zú hen na ó o wee wa yi. ⁹ O dó mí síi le Dónbeení yi, ó o wá vaá káyáa ho kshú na le Dónbeení dó mí jii le mí í na a yi yi, á kera há pãnsóni búkúwá yi bín là a *Izaaki là a *Zakoobu, bán na á há kã dá-kéni kéní mu bio mún sá yi.

¹⁰ O Abarahaamu mu láa wee lóoni ho lóhó na ñúhú fãrá tina. Hón lóhó so lé le Dónbeení zéenia bio ho fãráráa, á lé lerén mún fãrá ho.

¹¹ Lé o Sara síidéro le Dónbeení yi á ñn le wó ó o yúráa o za ká a ñn híana yí máa te, ò o mún kina. ƐƐ ká a máhá láa le ká le Dónbeení dó mí jii le mí í wé bio na, à le wé mu. ¹² Lé bün ñn á wán 6uaawa ñ-kéni mí dòn, o Abarahaamu, á wó 6a zãamáa ãn maá, ká a húmú yáá lá sũaráa. Mu ñipomu na sá a m̀n á boo le há mãnãayio bio sii, táa le le hõnle na mu yámú ñumu jii bia bio síi. Nùpue yáa yí dá máa mĩ 6a máa zún jii.

[‡] 10:30 Mi lorí Lándá zéeni ló vùahú (Deuteronomie) 32.35-36 § 10:38 Mi lorí Habakuuki vùahú 2.3-4 * 11:4 Mi lorí Bio ñúhú 6úeenii vùahú (Genése) 4.3-10 † 11:5 Mi lorí Bio ñúhú 6úeenii vùahú (Genése) 5.21.24

¹³ Bán ɓúenɓúen dó mí sía le Dónbeení yí á húrun à bío le dó mí jii le mí ì wé yí kúaa 6a wán. Ée ká 6a máhá pá khèra mɔn mu, á 6a sía wan mu bío yi, á 6a bía wéréwéré le mí lé 6a kàyáwá ho tá wán. ¹⁴ Bío 6a bía bɔn ká sii wee zéeni le 6a màkóo wi maá zii yi ho wáyai. ¹⁵ Hen ká 6a lá leékaa ho kshú na 6a ló día bini varó bío binbirí, se 6a lá à dàrì ñ bini ì va ho. ¹⁶ Ée ká lé bío le maá zii na bío sɔaaní, dío wi ho wáyai, lé dén 6a màkóo wi yi. Lé bɔn nɔn le Dónbeení yí máa ñyi bío 6a wee ve le le mín Dónbeení bío yi, dén na son ho lóhó ká láa ba.

¹⁷ Lé o Abarahaamu sliidéro le Dónbeení yí bío yi ó o tà le mí ì ya mí za Izaaki le le muini á à na le yi páahú na le le mí ì khén o kúará yi, ká a jɔn zú kénkén le le Dónbeení mu dó mí jii nɔn wo yi. ¹⁸ Mu bon, le Dónbeení hía bía nɔn wo yi: «Ba zàwa na á ì dó ì jii le ì na foñ, lé o Izaaki á ì ì ñn wán á fo ò yiraa 6a.»[‡] ¹⁹ Ée ká a Abarahaamu lon mí yi, ó o le le Dónbeení dá 6a ñ-hía wee véeni. Lé bɔn nɔn á le Dónbeení mu diaráa o za nɔn wo yi, ó o ka lòn yia na véera.

²⁰ Lé o Izaaki sliidéro le Dónbeení yí bío yi ó o dúbuaaráa o Zakoobu là a Ezayuu yí bío wá ɓueé wé dání yi.

²¹ Lé o Zakoobu sliidéro le Dónbeení yí nɔn á bío ó o húmú dɔn, ó o dúbuaaráa o Zozeefu zàwa le mí ñ-kéni kéni yi, ó o ɓuan mí búini yi á líí ɓúrá ò o ɓúaanía le Dónbeení.

²² Lé o Zozeefu sliidéro le Dónbeení yí nɔn ó o húmú páahú ó o bíaráa o *Isirayeele nípomu léro ho *Ezipite yi bío, á zéenia bío 6a á wé là a ñ-hinmu.

²³ Lé o *Moyiize ɓan nùwá sliidéro le Dónbeení yí bío yi á 6a sankaaráa wo há piina ñn. Bío 6a mɔn o za semu, ó o béε bioní 6a yí zàna.

²⁴ Lé o Moyiize sliidéro le Dónbeení yí nɔn á bío ó o hía dɔn, ó o pá le 6a wé yí ve mí làa Ezipite béε hínló za. ²⁵ O tà lá le lònbee le le Dónbeení nípomu, á bío lá dà à weé o sii ho pòn-za yi, bɔn na lé mu bè-kora ó o pá día. ²⁶ Ho Ezipite kshú náforó wi bɔn bon. Ée ká a Moyiize cɔn, á há làntàa na à là làa wo làa bío 6a wee là làa yia le Dónbeení mɔn léra bío sii á bío jùhú wi o cɔn làa sòobéε, lé bío ó o khèra mɔn ho cɔnú na pan wo ho yíró.

²⁷ Lé o Moyiize sliidéro le Dónbeení yí nɔn ó o lóráa ho Ezipite kshú yi wá ò o yí zàna bío ho kshú mu béε sii á à cɔ yi. O ka le o yio wi le Dónbeení na yí máa mí wán, lé bɔn te bío ó o fàrá ñnanáa. ²⁸ Lé o sliidéro le Dónbeení yí nɔn ó o dúráa 6a *zúifùwa sánú na 6a le Paaki, á nɔn le jii le 6a khii o Isirayeele nípomu zíní zúajiní le le cání bèra a na à ho wáyai tonkaro na wee ɓúe 6a nùpua á yí ɓúe 6a hínbii zàwa.

²⁹ Lé o Isirayeele nípomu sliidéro le Dónbeení yí nɔn 6a dàrina káanáa mu yámú jumu bè-muhú yi le mí làa lòn tá hení bío sii. Ée ká ho Ezipitesa jɔn 6a món ɓueé zon, á mu jumu ɓó 6a ɓúenɓúen.

³⁰ Lé o *Isirayeele nípomu sliidéro le Dónbeení yí nɔn 6a bánbáa ho Zerikoo lóhó há wizooní bío hɛjɔn, á ho dándá beení na son kɔnia ho lóhó mu yi á tò. ³¹ Lé o háa na lá wee yéε miten, yia 6a le Arahaabu sliidéro le Dónbeení yí nɔn ó o kánianáa, ò o yí páanía yi húrun le le Dónbeení zúkúsa. Lé bío 6a cúuilowá na ló 6a Isirayeelesa cɔn ó o ɓuan se.

³² Bío á ì yáa wáa á bini ì bío le mu yén. O Zedion, là a Baraaki, là a Samusɔn, là a Zefitee, là a *Daviide, là a Samuweele le 6a jì-cúaa fεerowá bío na 6a wó á ì yí dà máa të yi ɓúenɓúen máa véeni. ³³ Lé 6a sliidéro le Dónbeení yí bío yi nɔn 6a dàrina 6a bá-zàwa, á wó bío téréenna, á yú bío le Dónbeení dó mí jii le mí ì na 6a yi, á mún dàrina tunnáa 6a kúdenwá jini. ³⁴ Lé le sliidéro mu le Dónbeení yí bío yi nɔn 6a dàrina ɓóráa há dà-súmáa, á kánia miten ho khà-tóní ɓúeréε. Ba buεεkaa á lò bini fá. Ba henía mí sía táráa há hía, á dàrina jɔn mí zúkúsa hín-táwá. ³⁵ Lé 6a háawa ɓúii sliidéro le Dónbeení yí nɔn 6a biniá mɔnnáa mín nùpua na lá húrun lé bío 6a véera.

Ba nùpua ɓúii 6a jiiinia sánia 6a sliidéro le Dónbeení yí bío yi, á 6a pá le mí máa káni miten á 6a húrun, bèra a na à 6a bini véε à kɛr le mukáni binbirí yi. ³⁶ Ba ɓúii ná mí yiwa á há làntàa kúio 6a yi. Ba han 6a, á can le há zúakúariwá kúaa ho kásó yi. ³⁷ Ba ɓúii 6a leékaa le há huua ɓó, 6a ɓúii 6a kúiora le há kàràkàráwá, ká 6a ɓúii bán 6a ɓó le ho khà-tóní. Ba ɓúii bán yi zú hen na 6a à zo, á wee zí 6a pia le 6a via sɔnna. Mu bío ɓúenɓúen fòora 6a yi. Ba beéra 6a lò làa sòobéε. ³⁸ Ho ðmájá yí ko làa ba, le bío 6a sɔaaní ho. Ba wee héε vɔnà ho tá hení le há ɓúaa yi, á wee héε zo há hue-beera pɔnna le há kána yi.

³⁹ Le Dónbeení tà bán ɓúenɓúen bío 6a sliidéro le yi bío yi. Ée ká bío le Dónbeení mu dó mí jii nɔn le mí ì na 6a yi á 6a máhá pá yí yú, ⁴⁰ le bío Le Dónbeení lá wiokaa bío sɔaaní bɔn á ká le wa ɓúenɓúen. Lé bɔn nɔn ɓarén mí ðon yí ko 6a bío jii sí ká warén na ká níí ló.

12

Mi wa hɛ wa sta le lònbee le mí sitwà yi

‡ 11:18 Mi lon Bío jùhú ɓúenɓúen vùahú (Genèse) 21.12

¹ Awa, bío á bán seérà-kúii so kíniá wen, á minén mún wa pí bío búenbúen na wee hè wen wa máa va là ho yahó, á mu bè-kora na wee búmaka wen á wa pí díá, ká mi wa lùwí là wa sòobéε vaa dá hen na wa ko wa vaa dá. ² Mi wa fá wa yío o Yeesu yi. Wón lé yia wee wé á wa dàri dé wa sía le Dónbeení yi. Lé orén wee tíi wa sladeró mu jii. O tà á 6a búaa wo ho *kùrùwá wán ó o húrun, á tá mu bán nýio yi, lé bío ó o fèra mən le sí-wεε na wi mu món. Á há làà na ká wán, ó o 6èn kará le Dónbeení nín-tíání.

³ Mi leéka a Yeesu bío. Ba bè-kora wérowá hínon o wán, ká a máhǎ ná mí yi mu búenbúen yi. A mi wáa yí le mi bàra tèró á yí pánká mi wán. ⁴ Mi wee fi là mu bè-kora, εε ká mi ðín yí fun làa bún yí vaá 6ó mu húmú yi. ⁵ Mi so yiwa sà le zéenií na le Dónbeení non mia yi là le zàwa bío síi le?

«Í za, hen ká a Núhtso wee bé fo, á ù yí pí.

Hen ká a wee zá làa fo, á ù yí tée ù bàra.

⁶ Mu bon, o Núhtso wee wé bé bíá ó o wa.

Bíá ó o zú le 6a bío sá a yi bán búenbúen lé bíá ó o wee wé ha.»*

⁷ A lé mi béro bío yi non mi lò wee beráa. Le Dónbeení buan mia là mí kùrú zàwa bío síi. Lé o za yén á bán maá máa wé bé? ⁸ Ká le Dónbeení yí máa bé mia là mí zàwa na ká búenbúen bío, se mi lé le zii zàwa, ká mi yíná le zàwa binbirí. ⁹ Wa maáwá fù wee bé wen á wa mún fù wee kònbí 6a. A mu so yí staaaní á wa wé kònbí o Maá Dónbeení porí bún bèra a na wa yí le mukání le? ¹⁰ Wa maáwá wee bé wen ho pòñ-za yi héha là 6a kùrú yilera. Ká le Dónbeení dén wee bé wen bèra a na wa bío wé se. Le wi á wa ce làa bío lerén wee ceráa. ¹¹ Wa béro páahú á mu máa wé wé sí wen, mu wee wé beé wa lò. εε ká mu véenií á bíá bó bán lé bíá wee wé 6a núpua na téréna, bán wee wé kéí ho héérá yi mu bío yi.

¹² A mi cén hení mí bàra na tò, mi zení na wee túmaka á mí fàrá ðní. ¹³ Mi bè ho wǎhú na muina, bèra a na á yía lé o lóní bío yí dé wán, ká a véenií dàri téréni.

¹⁴ Mi wé á ho héérá kéí minén là 6a núpua búenbúen páahú, á ceé miten le Dónbeení yahó, ká bún mia á núpue woon máa mí a Núhtso Dónbeení. ¹⁵ O búí yí ví ví á pí le Dónbeení sáamu na le wee wé na a yi. Mi pa miten bío, mí yí díá le bío búí na yí se á lé mí ðáahú lòn vîndè-heεε á dèé bíá ká. ¹⁶ Mi pa miten bío mu koomu là mí síiwa wéroyí. Mí wé yi zuañ bío bío sá le Dónbeení yi làa bío á yía 6a le Ezayuu wóráa mu bío síi. Wón non ho ðínló yi á pánáa mí ní-kínmu non mín fεε yi. ¹⁷ A mu vaa véenií ó o wi á bán maá dúúua a yi, ká wón máhǎ yí wó mu. O o wá há yèn-ca-poa san á mu yí dárna yi yeremáa.

¹⁸ Bío ho fù làa yahó núpua vaa 6óráa le búee na 6a le Sinayii yi, bún na ó o núpue dá wee túii yi, na lé ho dǎhú, là le tibi-cúaa, là ho pinpi-beeni, á minén yí vá yí vaa 6óráa laho búí yi làa bún bán síi. ¹⁹ Ba ná le búaaní wíló, là mu tən-beeni sá, á 6a yí dárna mu. A 6a le le Dónbeení yí bíni yí bío láa mí miten. ²⁰ Lé bío á bío má non 6a yi po 6a. Bío ká lé bío mu támu bíá: «Núpue léee núpue túaa le búee mu yi, hàri ò o wé zàn-yia, á wón ñ lèeka là há huua á á búe.»† ²¹ Bío á bán non á zánia 6a làa sòobéε, fúaa o *Moyiize bíá bío ká: I zána zána á wee zá.

²² εε ká minén bán vaa 6ó le búee na 6a le Sion yi, là le Dónbeení na wi fεεε 6a lóhó yi, hón na lé ho Zeruzaleemu na wi ho wáayi. Mí vaa vaa 6ó 6a núpua cèrεε na wee dí ho sánú yi, bán na lé ho wáayi tonkarowá, là le Dónbeení hínbii zàwa na yènnáa túara le cǎn ho wáayi.

²³ Mí vaa vaa 6ó le Dónbeení hínbii zàwa na yènnáa túara le cǎn ho wáayi yi. Le Dónbeení na wee fi le cítii 6a núpua búenbúen wán lé ðio mí vaa vaa 6ó yi, á vaa vaa 6ó 6a núpua na téréna á bío jii sú yi. ²⁴ O Yeesu, yia kúaará mí cǎni ceéraráa wen lé wón mí vaa vaa 6ó yi. Lé orén le Dónbeení ðín wán bòraa le páanii finle làa wen. O o cǎni mún bío níhú wi po a *Abεε le bío.

²⁵ A mi cén wé jí yia wee bío làa mia cǎn sese. O *Isirayεele nípomu yáania yí ná yia ná 6a zeñ wán cǎn, á le lònbee cǎn yú 6a. Ká warén bán lé le Dónbeení wee bío làa wen ho wáayi. Ká wa tun wa jikónna le wa máa jí le cǎn, á le lònbee mún ñ yí wen léee kénkén. ²⁶ Le Dónbeení yánkaa wee bío á ho tá búenbúen dèké. A ho zuia á bío ká lé bío le dó mi jii non wen le mí ì wé: «Í pá á bíni ñ wíoka á dèké ho tá, á mún ñ dèké ho wáayi.»‡ ²⁷ Bún kúará le bío léra na dá wee dèké á kúii vé. Ká bío yí dá máa dèké bún ñ kéí bíni.

²⁸ Lé bún non á warén bá-zámu na wa yú á yí dá máa dèké. Bún bío yi á mi wa zúri le Dónbeení sáamu na le wó làa wen bío, á sá na le yi á héha làa bío le síi vá yi, là le kònbii, là le ya-hézání. ²⁹ Mu bon, wán Dónbeení ka lòn dǎhú na wee yáa mu bío.

13

Bío le Dónbeení nípomu ko 6a 6ua là miten

* 12:6 Mí loñ Wáho vuaht (Proverbes) 3.11-12 † 12:20 Mí loñ Léro vuaht (Exode) 19.12-13 ‡ 12:26 Mí loñ Aazee vuaht 2.6

¹ Mi warí mín làa bío 6a nuzáwa waráa mín bío síi. ² Ní-hāni wé huera mi wán à mi 6ua a sese, mi yí le mi yiwa sà bún yi. Ba nì-dòndáa 6úí wó mu, á 6a 6uan ho wáayi tonkarowá ká 6a yí zú mu. ³ Mi wé leéka bíá wi ho kásó yi bío, á keŋí lè mi páania wi ho yi làa ba. Mi mún wé leéka bíá 6a wee beé lò bío, á keŋí lè minén 6a mún wee beé lò.

⁴ Báawa lè mí hánání, mi wé bè bío le Dónbeení bíá yi mu yaamu dání yi. O báa táá o háa á yi ko ò o wé há-fénló táá há-fénló. Mi zúrí le le Dónbeení khíi síini 6a há-féwá lè 6a bá-féwá júná.

⁵ Mi yí le mi sía sòobá wé vá le wári yi dà khíi. Mi le bío wi mi cón à mi sía wa bío yi. Le Dónbeení mí beere yáá bíá bío ká: «Loí, 1 máa díá fo ũ dòn, 1 máa pí fo huúu.»* ⁶ Lé bún te bío wa sía hereka á dà à bíoráa bío ká:

«O Núhúso Dónbeení wee séení wen féeé,
á wa máa zón dèé.

Núpua yí dà dèé 6úí máa wé làa mi»†

⁷ Bia zéenia le Dónbeení bío làa mia á mi tà le yi á mi wé leéka bío. Mi loŋí bío 6a 6uan lè miten le Dónbeení bío dání yi vaá húrunnáa. Minén mún 6ua miten lè 6a bío síi. ⁸ Bío ó o Yeesu *Krista karáa ho hihú lè bún ó o mún karáa ho zuia. Lé bún ó o ò ðinnáa féeé máa yèrémá huúu. ⁹ Mi pa miten bío, à yí díá le 6a khá mia víini lè ho káranló síiwá na yí se. Bío se lè á wa yí ho pánká le Dónbeení sáamu na le wee wé bío yi, Ká yínón há làndáwá na bò ho dínló wán bío yi.

¹⁰ Warén muini yeení dèé wi. A 6a yankarowá na wee sá 6a *zúifúwa pónsoni búkú yi á yí ko 6a wé dí bío wi le wán. ¹¹ Ba yankarowá júnúso wee 6ua 6a búaa na 6a fútaana cáni á zoráa le *sòobá-lùe yi mu bè-kora séndiaró bío yi. Ká 6a búaa mu bán 6a wee lée dí ho donkíahú. ¹² Lé làa bún síi 6a mún 6uan o Yeesu lóráa ho Zeruzaleemu lóhó donkíahú á lée 6ó. O bío wó ká síi bèra a na ò o cáni pánká yi, á 6a núpua bè-kora sèn díá. ¹³ A mi wáa wa lée sí a Yeesu mu yahó ho donkíahú, á há làntáa na là làa wo 6àn síi á wa mún tá yi. ¹⁴ Ho lahó na wa wi yi ho ðimjá yi á máa keŋí bún féeé. Lé bún te bío wa wee caráa hía wa khíi keení yi ho yíró na lua yi. ¹⁵ Mi wé wa khòoní le Dónbeení féeé o Yeesu pánká yi, á bún wé lòn muini na wa yan non le yi. Dén muini so lé wa jini bè-bionii na wa wé è khòoníaa le. ¹⁶ Mi wíoka wé wé mu bè-tentewá lè 6a núpua, á wé séení mín lè mí ní bío. Bún ka lòn muini, mu bío sí le Dónbeení yi. Mi yí le mi yiwa sà bún yi.

¹⁷ Bia wi mi júnúhú wán á mi wé bè bioní yi. Ba wee pa mi bío, á lé 6arén mún khíi zéení bío mi bío karáa lè le Dónbeení. Ká mi wee bè 6a bioní yi, á 6a wé è sá mí tonló lè le sí-wéé. Ká mi yí máa wé bún, á 6a wé è sá ho ká 6a sía yí wan, bún á cúnú mia yi.

¹⁸ Mí wé fio na wen. Wa láa waten yi, á zú le wa yí wó yí khon bío 6úí yi. A wa mún wi á wa wé wé bío se féeé. ¹⁹ I wee hení mu á à na mia le mi fio le Dónbeení yi bèra a na à í yi ho wshú bíni buen mi cón fúafúá.

Há fara

²⁰⁻²¹ Le le Dónbeení wé à mi dàŋ wé bío se á le síi vá yi. Lé lerén lè ho héerá 6ànso. Le bò le páanii làa wen féeé lè wa Núhúso Yeesu cáni. Lé lerén vèenia wo léra mu húmú yi á wó lè mí nípomu paro binbirí. Le o Yeesu *Krista pánká yi à le Dónbeení mu wé à wa dàŋ wé bío le síi vá yi. Le ho cúkú bío sí a Yeesu Krista yi féeé. *Amiina!

Mòndén bioní làa tēenti

²² Wán zàwa lè wán hínni, há bioní bío yen na á í túara ká á mi pa bío sese, 1 túara há non mia à henínáa mi sía. ²³ Wán za Timotee á 6a wáa léra ho kásó yi díá. Ká a yú 6ueé ðán fúafúá, á wa à bè mín 6ueé 6úeékí mia. ²⁴ Mi tēeni mi ya-díwá 6úen6úen yi, làa bíá bío sá le Dónbeení yi 6úen6úen. Wán zàwa lè wán hínni na wi ho Italií kshú yi wee tēeni mia. ²⁵ Le le Dónbeení wé mí sáamu lè mi 6úen6úen.

* **13:5** Le bioní mu bíá bò bío túara ho Làndá zéeníló vtaht (Deutéronome) 31.6, 8 yi là a Zozue vtaht 1.5 yi. † **13:6** Mi loŋí Lení vtaht (Psaumes) 118.6

Ho vūahú na ó o Zaaki túara

Vūahú tularó jūhú

O Zaaki na lé o Yeesu ɓàn za, lé yia túara ho vūahú na kà. O Yeesu húmú là a vèeró mún lé bío ó o tārāa o bío, á wó a nì-keninii. O o bío zéenia le o wó ho Zeruzalɛmu kèrètɛwa kuure ya-dí (Bè-wénia 15). O bíoní yahó sá 6a *zúifúwa na lé 6a kèrètɛwa, na saawaa wi há ká-vio yi (1.1).

Bío 6a kèrètɛwa ko 6a ɓua lè miten lé bún ó o Zaaki bía bío mí vūahú yi. O bía le mu bè-zúrminí wee lé le Dónbeení cǎn. O mún bía ho náfóró, lè mu khemu, lè ho kúará khénló bío (1.2-2.13).

O Zaaki bía le le sliɗeró le Dónbeení yi lè há wárá á lɛára (2.14-26). O bía le wa jini paa ko há kɛn (3.1-13). O mún bía mu bè-zúrminí binbirí bío (3.13-18). Bía wee kútee 6a núpua mún yi, láa bía wee jūu mún, lè ho náfóró ɓansowá bán ɓúenɓúen ó o jà zeñ wán (4.1-5.6). O Zaaki vūahú lii véenii, ó o jà 6a kèrètɛwa zeñ wán le 6a wé hĩ mí sía, á wé fio le Dónbeení yi na mún yi.

Le tɛɛni

¹ Mu lé Inén Zaaki na lé le Dónbeení là a Yeesu *Krista ton-sá á túara ho vūahú na kà. I wee tɛɛní a *Isirayɛle zí-júná píru jūn n̄pomu yi, bía tà a Krista bío, na saawaa wi ho ɗm̄jná yi.

Mi hĩ mí sta le lònbee pàahú

² Wán zàwa lè wán hĩni kèrètɛwa, ká le lònbee lè mí síwá wé yú mia, à mi zúr le mí júná sí láa sòobɛɛ. ³ Hen ká mi sliɗeró le Dónbeení yi fàrá tina le lònbee pàahú, lé bún n̄ na ká mi ì wíoka à dàñ le lònbee mu. ⁴ Mí ko mi wíoka ca mi kuio à sànsá le lònbee fúaa mu vaa véenii. Lé bún n̄ na ká mi ì wé 6a núpua na bío ɓúenɓúen se, á bè-kohó bío yí máa mí léé yi, á dɛɛ ɓúu yí fòora yi.

Mi wé dé mi sta le Dónbeení yi à floráa

⁵ Ká a ɓúu wi mí t̄ahú á mu bè-zúrminí fòora yi, à ɓanso fio mu le Dónbeení cǎn, á le è na mu wo yi. Le Dónbeení hii wi, le wee há 6a núpua ɓúenɓúen, le yí máa wé héhèéka bío ɓúu yi. ⁶ Ɛɛ ká ɓanso màhá ko ò o dé mí sli binbirí le Dónbeení yi à floráa, à yí titika. Yia wee fio ká a titika bío ɓonmún lòn dɛɛ ɓúu na ho pinpiró wee yèrɛmáka láa bío ho sli vá yi. ⁷ Ɔanso yí ko ò o leéka le mí ì yí bío le Dónbeení cǎn. ⁸ O yí zú bío ó o ò dé mí síu yi. O yí dà máa bè bío dà-kéní m̄n.

O kèrètɛ na khon làa yia náfóró wi bío

⁹ O kèrètɛ na khon á bío jūhú mía ò o le mí síu wa, lé bío le Dónbeení cǎn ó o bío jūhú wi. ¹⁰ O kèrètɛ na lé o náfóró ɓanso sli mún dà á wa, lé bío le Dónbeení zéenia láa wo le ká m̄nén bío n̄ii mía, se o bío jūhú mía. O bío ɓúenɓúen á à vé lè le p̄iilè ɓúu sí na máa wé mía ká le di bío síi. ¹¹ Ká le wii há á yóó wee j̄i lè mí sòobɛɛ, à le j̄iní he, à p̄iilè di, à semu ɓúenɓúen dɛɛní v̄i. Lé ká síi ó o náfóró ɓanso bío khii wéráa. O bío ɓúenɓúen khii ɗ̄n ɗ̄n á à vé láa c̄uekúee.

Mu bè-kora wéró yilera wee lé o núpue yi

¹² Yia káa le lònbee lè mí síwá yi, ò o sliɗeró le Dónbeení yi pá fàrá ɗ̄n wón ɓanso jūhú sí. Mu bon. Yia há mí síi fúaa mu vaa véenii, á le Dónbeení ì na le mukān̄i binbirí na máa vé ɓanso yi. Dén lé le saánii na le dó mí j̄ii le mí ì na bía wa le yi. ¹³ Yia sli wé vá mu bè-kora wéró yi, à ɓanso yí bío le lé le Dónbeení mu ló yi. Mu bon. Le Dónbeení sli yí dà máa vá bè-kora wéró yi, á lerén mí beere mún yí máa dé mu wéró yilera o núpue yi. ¹⁴ Ɛɛ ká mu lé wa sía váró mu bè-kora wéró yi, lé bún wee khà wɛn v̄iiní. ¹⁵ Ká yia màhá sli vá mu bío na yí se yi á tà wó mu, à bún lé bío wé mu bè-kohó. Ká mu bè-kohó h̄ia fàrá mí naní ɓanso yi á vivio t̄na, à mu wé mu húmú.

¹⁶ Wán zàwa lè wán hĩni na á ĩ wa láa sòobɛɛ, mi yí khà miten. ¹⁷ Mu bè-tentewa ɓúenɓúen wee lé le Dónbeení cǎn, dén mí dòn na léra mu khoomu. Le Dónbeení ɗ̄n mí ɗ̄nnii, le yí máa yèrɛmáka lòn taró. ¹⁸ Le Dónbeení lè mí síi bío á yáá n̄n mí mukān̄i wɛn lè mí bíoní na lé ho t̄úia poni, á wa wáa dú mu bè-lén̄nia ɓúenɓúen yahó lè mu bè-yáa bío síi.

Mi wé wé bío le Dónbeení bioní bía

¹⁹ Wàn zàwa lè wàn hínni na á ĩ wa làa sòobéε, mi zūrì bio kà: Mi nǐ-kéní kéní ko à mi wé tá mi jìkǎnna sese. Mi wé yí cí bióní wán. Mi mún wé yí le mi sía cí fùafù. ²⁰ Mu bon, o nùpue na síi wee cí á yí dà máa wé bio téréna le Dónbeení cǎn. ²¹ Lé búñ non á bio wee tíi o nùpue yi búenbúen, lè mu sùnsùmámu à mi díá. Mi liiní miten à tà le Dónbeení bióní bio, dío le dù mi yiwa. Dén dà à kǎní mia.

²² Ká mi máhà wé yí jí le bióní mu mí dòn. Mi wé wé bio le bióní mu le mi wé. Ká mi yí máa wé búñ, se mi wee khà miten. ²³ Mu bon. Yia wee jí le bióní mí dòn ò o yí máa wé bio le bióní mu le o wé, wón ǎnso ka lòn nùpue na lá ho zùbálén ò o lora mí yahó. ²⁴ Bio ó o lora míten wó ò o wà, ó o yi dèenía sà bio ó o karáa yi. ²⁵ Ká yia ǎn wee cǐúú le Dónbeení lándá, ho lándá tente na wee wé ò o nùpue wé míten, á wee tà bè ho yi, wón ǎnso jùhú á à wé sí mu bio yi. ǎnso yí máa jí ho lándá mu à bíní nǎnsá yi. O wee bè ho yi.

²⁶ Hen ká a búú wee leéka le bio mí wee wé lé bio sí le Dónbeení yi, à ǎnso máhà jii pèé mia, se o wee khà miten, se bio ó o le mi wee wé bio sí le Dónbeení yi jùhú mia. ²⁷ Wàn Maá Dónbeení yahó á bio sí le yi binbirí lé à wa séení ǎa híimíní lè ǎa máhàawa na lò wee be, à mún yí díá le ho dímjná bio wá wén dé mu bè-kohó yi.

2

Mi wé yi hueeka ǎa nùpua mín yi

¹ Wàn zàwa lè wàn hínni, bio mí dó mi sía wa Núhúso Yeesu *Krista na lé o cùkúso yi, á mi wáa wé yí hueeka ǎa nùpua mín yi. ² Hen ká a búú lá ǎa mi kúeemínwánlò lùe yi síi, á zǎ mí nín-kíza fíbεere na wó lè ho sánú lè mí sí-sení. Mu páahú à nǐ-khenii búú mún vaá ló ǎa ho kúeemínwánlò dà-kéní kéní mu yi lè mí sí-lènná. ³ Á mi kǎnbio há sí-sení ǎnso á bía nǎn wo yi: «Únén, ǎa ee kèení le kanmúiní wán.» A mi ǎn bía nǎn o sí-lènná ǎnso yi: «Únén dín ho wáayi», búñ mia à «ú ǎa ee kèení ho tá yi í nísání.» ⁴ Ká mi wee wé búñ, se mi so yí máa hueeka mín le? Ká mi wee wé ká, se lé há yile-kora lé há mi ǎa wá a wee cítiráa mín.

⁵ Wàn zàwa lè wàn hínni na á ĩ wa làa sòobéε, mi jí bio kà: Mu so yínǎn le Dónbeení hueekaa bía lé ǎa nǐ-khenia ho dímjnáa cǎn, à ǎa dé mí sía le yi le? Dén sídéro so lé dío lé ǎa nǎfòrò binbirí. Ba níní ì kèrì le Dónbeení béeení na le dó mí jii le mí na bía wa le yi. ⁶ Éε ká minén bán máhà wee zúarí ǎa nǐ-khenia yi. A bía wee beé mí lò, á wee ǎa mia varáa le cífii finíi lara yi so yínǎn ho nǎfòrò ǎansowá le? ⁷ Ho nǎfòrò ǎansowá mu mí bεere lé bán mún wee yáa o Yeesu na mi bio sá yi yèni. ⁸ Le Dónbeení bá-zàmú lándá na túara le Dónbeení bióní vuahú yi lé há ká: «Wáñ mi ninza làa bio únén ù bεere waráa úten bio síi.»* Ká mi wee bè ho lándá mu yi binbirí, se mu se. ⁹ Éε ká mi wee hueeka ǎa nùpua mín yi, se mi wee wé mu bè-kora. Mi júná á à sí, lé bio mí yí bò ho lándá mu yi. ¹⁰ Mu bon, ká a búú vñun bio le Dónbeení bò heníà dà-kéní búú wán, hári ká a bò bio ká búenbúen yi, se lé mu búenbúen ó o pá vñun wán. ¹¹ Mu bon. Le Dónbeení na bía le ú yí fé báa táá háa,† lé dén mún bía le ú yí ǎa nùpue.‡ Awa! A ka lé fo yí fó háa táa fo yí fó báa, à fo máhà ǎa o nùpue, se fo pá vñun le Dónbeení lándá wán. ¹² Mi zūrì le le Dónbeení á à cífii mia lè ho lándá tente na wee wé ò o nùpue wé míten. Lé búñ nǎn á mi ko mi bè ho lándá mu yi mi bióní lè mi wárá yi. ¹³ Mu bon, páahú na le Dónbeení khúú cífii ǎa nùpua yi, á bía yí zúna mi nínzàwa mákárí á yí wó le híi làa ba, á le Dónbeení mún khúú máa zūrì ǎa mákárí á máa wé le híi làa ba. Ká yia wee zūrì mí nínzàwa mákárí à wé le híi làa ba, wón poní á à sén le cífii fí nǎnzoñ.

Le sídéro le Dónbeení yi ko mu wé mi há wárá yi

¹⁴ Wàn zàwa lè wàn hínni, ká a búú bía le mí tà a *Krista bio ò o wárá á mu máhà yí máa mi yi, se mu jùhú so wi le? Bún so dà à kǎní a le? ¹⁵ Ka lé mún za táá mín hínlò na lé o kèrétε á sí-zǐnia tà mia, á bè-dínii wee fòo wo yi síi, ¹⁶ ó o búú ló mi fíahú bía nǎn wo yi: «Lén làa héera, vaa lá ú téeení dèe zǐ, à vaa yí ho dínlò dí sí.» A ǎnso máhà yí hǎn wo làa bio ó o mákóo wi yi, se mu jùhú so wi le? ¹⁷ Lé búñ á yia le mí tà a Krista bio à mu yí máa mi a wárá yi, se mu jùhú mia.

¹⁸ Mu dá a wé le o búú bía bio kà: «Ba búú tà a Krista bio mí dòn, à ǎa búú ǎn wee wé há wárá na se mí dòn.» Awa! A ú wáa zéení ú Krista bio tǎrò binbirí na há wárá mia yi làa mi, á ínén ǎn zéení làa fòñ lè í wárá na se le í tà a Krista bio binbirí. ¹⁹ Fo tà le le Dónbeení léé dà-kéní mí dòn le? A búñ se lon. A ǎa cínáwa mún tà mu yi á wee za le yahó lè le zǎnii. ²⁰ Fo léé hónbú le? Fo wi à ĩ zéení làa fo le o Krista bio tǎrò na yí máa mi há wárá yi jùhú mia le?

²¹ Mi lon wàn ǎa *Abarahaamu. Léé webio nǎn á le Dónbeení le o lé o nùpue na téréna? Mu so yínǎn bio ó o wó bio yi le? O tà hǎn mí za *Izaaki lè le Dónbeení le muiní

* 2:8 Mi lon Levii núwá vuahú (Lévítique) 19.18 † 2:11 Mi lon Léro vuahú (Exode) 20.13 ‡ 2:11 Mi lon Léro vuahú (Exode) 20.14

yeɛnii dɛɛ wán. ²² Fo yí mɔn le? O sliđeró le Dónbeení yí á leéra là a wára. Lé bɔn ó o sliđeró mu jii súráa há wára na ó o wó bío yi. ²³ Bɔn lé bío nɔn á bío túara le Dónbeení bioní vùahú yí o dání yí á jii súráa: «O *Abaraahaamu dó mí sii le Dónbeení yí, lé bɔn nɔn le cátio wo là a nùpue na téréna le yahó,»^S á le dú mu bónmu làa wo. ²⁴ Mí yí mɔn le? O nùpue wára lé háa wee wé ò o wé o nùpue na téréna, ká mu yínɔn o Krista bío tàró mí dòn. ²⁵ Lé bɔn ó o háa búí na háa wee yéé mítén bío háa wóráa. O yèni 6a le Arahaabu.[†] O háa téréna le Dónbeení yahó bío ó o wó bío yi. O háa tà ó o *Isirayɛɛ le nípomu tonkarowá làara a wán, á séenia 6a á 6a ló ho lóhó yí á nùpue yí mɔn 6a.

²⁶ Mu bon, nùpue mánáká háa ló a yí ò o hí. Lé bɔn ó o Krista bío tàró na yí máa mi há wára yí á mún ka lòn bío na húrun.

3

O nùpue ko ò o jii pɛɛ wé

¹ Wán zàwa le wán hínni, mi búenbúen yí cá á mi wé ní-karánlowá. Mí zú le warén ní-karánlowá á le cítii khií we here wán á à porí 6a nùpua na ká. ² Mu bon, wa búenbúen wee wé khe bío cɛɛɛ yi. Nùpue búí lá yí máa bío khe síi, se wón 6ánsó léé nùpue na jii tun á dà mí sánia wee 6ua yi.

³ Hen ká wa wi ò o cúa wé bío wa le o wé yi, á wa dé ho kárafi o jii yi. Lé bɔn wa wee wé á dárínáa o bío. ⁴ Mí mún loń ho won-beení na 6a wee ca ho pónsò-beení yí á ho pinpi-beení wé jnáa. Léé dà-za dɛɛ búí pɛnpɛréké na cɛéra ho mún yi, lé dén á yia wee pá ho won-beení mu wee wé ki làa ho, á ho va làa hen na ó o le ho va yi. ⁵ O nùpue jii mún ka ká síi. Le ka cínú, ká le máhá wee khòoní mítén mu bè-beera na le dà wee wé bío yi. Mí loń, yínɔn ho dà-za wee cíí le dùu-beení le? ⁶ O nùpue jii mún ka lòn dshú. Wa sánia biowa búenbúen tshú á le jii le dío sú lè mu bè-kora á wee dɛɛ wa sánia búenbúen. Lé lerén wee yáa wa bío búenbúen lè ho dshú bío síi. Bɔn bè-yáanii so búenbúen wee lé o *Satáni yi.

⁷ O nùpue dà wee mání 6a nɔnuwá lè mí sííwá, lè mu jumu búaa, lè 6a jinzáwa, ó o mún mánia 6a. ⁸ Ká le jii dén á nùpue yí dá máa hè yi. Le yí se. Le yí dá máa wé tété. Le ka lòn súró na wi le yi, á wee búte 6a nùpua. ⁹ Lé le jii mu á wa wee khòonínáa o Nùhúso Dónbeení na le wa Maá. A lé lerén jii dà-kéní kéní mu á wa mún wee dánkání lè 6a nùpua, bán na le Dónbeení lera á 6a 6onmín làa de. ¹⁰ Le khòonii lè há dánkáa wee lé le jii dà-kéní mu yi. Wán zàwa lè wán hínni, mu lá yí ko mu wé wé ká síi. ¹¹ Mí so dín mɔn á jumu na sí làa bío yí sí á páania wee lé buii dà-kéní yi le? ¹² Wán zàwa lè wán hínni, mónkòró vɛndɛɛ so dà a ha jia le? A pinna so dà a ha mónkòró le? Làa bɔn síi, á mu jumu na sí yí dá máa lé le buii na jumu yí sí yi.

Mu bè-zúrminí wee lé le Dónbeení cón

¹³ Wán zàwa lè wán hínni, nùpue na bè-zúrminí binbirí wi á wi mi tshú le? A 6ánsó wáa zéeni mu làa bío ó o wee 6uaráa mítén sese, lè há wára na ó o wee liíní mítén wé. Lé bɔn á à zéeni le o bè-zúrminí binbirí wi. ¹⁴ Eɛ ká lé le yandee-súmúí wi mia, á wee penka làa mín, á mi yí yòoní mítén bío mi le mí lè mu bè-zúrminí 6ánsowá bío yi. Ká bɔn wi mia, se mi pá ho túúá poni. ¹⁵ Mu bè-zúrminí mu lé ho dímjnáa bè-zúrminí. Mu yí ló le Dónbeení Hácírí cón. Mu yáa ló a Satáni cón. ¹⁶ Hen ká le yandee lè há penkaa wi lùe na yi, á dén lùe so bío lúnka. Há wén-kora lè mí sííwá wee wé kɛn bɔn. ¹⁷ Eɛ ká yia le Dónbeení bè-zúrminí wi yi, wón yi wee ce. O mún wee wé á ho héerá kɛn 6a nùpua páahú, o wayi, o bioní mia. Bánsó zú mí ninzáwa makári. O hii wi á wára búenbúen se. O yí máa hueeka nùpua mín yi, o lé o húaar. ¹⁸ Bán wee wé á ho héerá kɛn 6a nùpua páahú, 6a wára ka lòn bè-díni, bío wee lé mu mún léé bío na sí le Dónbeení yi.

4

Bío á mi sía wee vá wéroró yi na yí se á mi khi yi

¹ Wán zàwa lè wán hínni, mu wó kaka á mi wee firáa làa mín? Mu so yínɔn mi sía bío na yí se cãró 6àn poni na wee búte mia fɛɛɛ bío yi á mu wee wéráa le? ² Mí sía wee vá mu bío búí yi ká mi máhá yí dá máa yí mu á mi wáa wé búte mín. Le yandee wi mia á bío mi yí máa yí bío mi sía vá yi, á mi wáa wé fi làa mín. Mí yí máa yí bío mi sía vá yi, lé bío mi yí máa fio mu le Dónbeení cón. ³ Tàá ká mi flora le Dónbeení cón á mi máa yí mu, lé bío á bío mi leékaa wee floráa yí se. Mí floró jùhú lé á mi yí mu bío á wééráa mi sía cùeéé. ⁴ Mí ka lòn háa na 6àn báa wi ò o wee fé 6a bá-vio. Mí so yí zú le yia wa ho dímjná bío se wón jina le Dónbeení le? Yia wi ò o warí ho dímjná bío, á 6ánsó bɛn n wé le Dónbeení zúkúso. ⁵ Mí so wee leéka le le Dónbeení bioní vùahú yí á há bioní na ká bíá káamáa le? «Le Dónbeení Hácírí na le dó

^S 2:23 Mí loń Bío Nùhú Búeení vùahú (Genése) 15.6 * 2:23 Mí loń Ezayíí vùahú 41.8 † 2:25 Arahaabu: Mí loń Zozue vùahú 2.1-21; 6.22-25

wen á le yí wi à le leé yí là a 6úí húúu.» ⁶ Eε ká le sáamu na le máhá wee wé làa wen á po bún. Bío ká lé bío bía le Dónbeení bióní vúahú yí: «Bia wee yòoní mítén á le Dónbeení pá bío, ká le máhá wee wé mí sáamu làa bia wee liiní mítén.» ⁷ A mi cén wé liiní miten le Dónbeení yahó. Mi dín sánsá a Satáni, ó o ò lùwí ká à díá mia. ⁸ Mi lén va lè le Dónbeení cón á lerén 6èn ñ sí mí yahó. Minén bè-kora wérowà, mi khi mu bè-kora wéró yí. Minén na yí máa bè mu bío dà-kéní món, mi díá miten búenbúen na le Dónbeení yí. ⁹ Mi sè mi yara, à mi wá. Mi díá há konsfí à mi wá. Mi díá le sí-wεε à mi sè mi yara. ¹⁰ Mi liiní miten o Núhúso yahó ó o yòoní mia.

Mi wé yí cttí mìn

¹¹ Wán zàwa lè wán hínni, mi wé yí òuú mìn. Yíá òuúna mìn za tàá mìn hínló, tàá á cítí wo, se 6ánsó bía khon le Dónbeení làndá dání yí, o wee cítí ho. Ká fo híá wee fí le cítí ho làndá wán, se fo wáa yí máa bè ho yí. Fo wee wé úten lè le Dónbeení làndá cítí-fí. ¹² Le Dónbeení mí dòn lé dío bàrá ho làndá á lé lerén mún lé o cítí-fí. Lé lerén dà à kání a núpue, á mún dà à wé ó o bío á à yáa. A únén 6èn lé o yén á wee cítíráa mìn za?

Minén náfóró 6ánsowá, héyí!

¹³ Awa, mi le 1 bío bío dà-kéní na mia. Mi wee wé bío le ho zuia tàá ho yíró ká mi ì va ho lóhó na ká, á vaá duan le lúú-kúure, á à yí ho cúnú. ¹⁴ Mi wee wé bío bún ká mi òh yí zú bío pan mia ho yíró. Mi ka lòn 6ó-khúumu na wé fà à ðéni bíni khi fúafúa. ¹⁵ Mi lá ko mi wé bío bío ká: «Ká le Dónbeení tá, á wa yí luá ho yíró á séniá wen á wa à wé bío ká làa bío ká.» ¹⁶ Eε á bún mi yí máa wé à mi wee yòoní miten lè mi khòn-bióní. Bún síi yí se. ¹⁷ Lé bún non, ká yíá zú bío ó o ko ò o wé ká mu se ò o yí wó mu, se 6ánsó wó khon.

5

¹ Awa, bío ká wán lé minén náfóró 6ánsowá á ì wiráa. Mi wá, à wáamaka mu bè-súmáa na khi yí mia bío yí. ² Mi náfóró wee yáa. Mi sí-zínia á ho bénló wee lá. ³ Mi sánú lè mi tǎpǎn semu wee yáa. Lé bún wee zéni le mí wó khon. Lé bún non le Dónbeení cítí fí nànzon, ká mi bío á à yáa búenbúen làa bío ho ðáhú wé cínáa mu bío bío síi. Cínú ká, ká ho ðímǎná á à vé, à minén pá pan mi náfóró bío á 6ó6ókaa ho yí léé webio? ⁴ Mi loí, 6a núpua na wee sá mi manawá yí á mi máa wé ðéni sááni yí. Lé bún lé mi wékheró, á non 6a wee zaráa làa mia. A 6a zía mu á le Dónbeení na dà mu bío búenbúen já. ⁵ Ho tá wán, á bío búí yí fòora mia. Mi wee wé bío mi sía wá yí. Mi wee wéé mi sía. Mi wee ðíni miten lòn búaa na 6a wee há ho búero bío yí ká le cítí fló wizonle dén 6èn òaana lua. ⁶ Bia yí wó yí khon, á mi síniá òúná á 6ó, à 6a yáa yí támáa hári cínú.

Mi wé hí mi sía à pa a Núhúso

⁷ Wán zàwa lè wán hínni, lé bún non, á mi hí mi sía fúaa ká a Núhúso bíniá 6uara. Mi loí o váro. O wee wé hí mí síi pa há vi-yáa na ó o ò dí mí bío, á mún hí mí síi pa há viora na à ðé o bè-ðínií, à bè yí laráa mí ðínló. ⁸ Minén mún wé hí mi sía, mi hení mi sía, lé bío ó o Núhúso ò 6uen hen làa cínú.

⁹ Wán zàwa lè wán hínni, mi wé yí le mí sía cǐ mìn yí à òuú mìn, ó o Núhúso máa cítí mia. Hen làa cínú ká a Núhúso na lé o cítí-fí á à 6uen. ¹⁰ Wán zàwa lè wán hínni, le Dónbeení òi-cúa fεrowá na bía a Núhúso Dónbeení yéni yí, á lò bon ká 6a pá há mí sía. Minén mún hí mí sía le lònbee yí lè 6a bío síi. ¹¹ Mi loí, wa wee bío le bán na tà le lònbee yí, á òúná sí. A mu 6èn bon, mi òúná a Zoobu bío. O híá há mí síi á mu bío búenbúen kúio wo yí, á mi 6èn man bío ó o Núhúso wó non wo yí mu va à vénií. Tùúá poni, o Núhúso zú le makári làa sòobéε.

Mi wé le òi-kéní 6ánsowá

¹² Wán zàwa lè wán hínni, bío yáa pá wi bín á ì hení ì na mia lé bío ká: Mi yí vǐ vǐ yí dé ðé. Mi yí dé ho tá, tàá ho wáayi, tàá bè-vio 6úí. Mi wé le úuu, á mi ðín bún wán. Ká mi le 6úéé, á mi ðín bún wán. Bún lé bío ò na ká le Dónbeení máa síni mí òúná.

Mi wé séni mìn ho floró yí

¹³ Hen ká minén ó o búí lò wee be ò o flo le Dónbeení yí. Ká a 6úí síi wan, ò o sío à khòoní a Núhúso. ¹⁴ Hen ká minén ó o búí lò yí here, ò o ve 6a kerétεwa kuure ya-díwá à bán 6uee khi ho òiló làa wo o Núhúso yéni yí, ká 6a flo na a yí. ¹⁵ Ká 6a dó mí síi binbirí á floraráa, á yí lo yí here á à wa. O Núhúso á à wéé wo. Ká 6ánsó wó bè-kora búí, ó o Núhúso ò sén mu ù díá. ¹⁶ Awa! A mi wáa wé bío mí wékheró làa mìn. Mi wé flo na mìn yí, bèra a na à mi wa. O núpue na téréna wón floró pánká wi. ¹⁷ Mi loí, le *Dónbeení òi-cúa fεro *Elii híá lé o núpue lè warén bío síi. A bío ó o flora lè mí sòobéε bèra a na à ho vioró yí tè, á ho 6èn yí tò

* 4:6 Mi loí Wáho vúahú (Proverbes) 3.34

á dǎn há lúlúio bǐo tǐn lè mí sanká. * ¹⁸ Bǔn mǎn ó o bǐnía fióra á ho viohó tò á ho tá bǐo na dà wee ha á han mí bia.

Yía vǔnun bǐni 6uenló

¹⁹ Wǎn zǎwa lè wǎn hínni, hen ká a 6úí vǔnun díá le Dónbeení tǔiá poni mi tǎahǔ, ó o 6úí 6uan 6ueé bàrá ho wǎ-tente wán, ²⁰ à mí zǔrǐ le yía fó a bè-kora wéro ho wǎ-kohó na ó o lá wi wán, wón kǎnía wo mu húmú yi. Lé bǔn ñ na ká le Dónbeení máa bǐni máa leéka 6ànsó bè-kora na ó o wó 6úen6úen bǐo.

* 5:17 Mi lorí Bǎ-zǎwa nín-yání vǔahǔ (1 Rois) 17-18

Ho nín-yání vūahū na ó o **Pi**ere **t**uara

Vūahū tularó jūhū

O Piere nín-yání vūahū ó o tūara nɔn 6a kèrètɛwa na saawaa wi ho Azii Mìnɛere kána 6úú yi. Nún-sí lé o Poole, taa bíà làa wo páania sá á zéenia le Dónbeení bío làa ba, á 6a táraa mu yi. Ba núpua fù wee baká 6a yi, á wee beé 6a lò bío 6a dó mí sía o Yeesu yi bío yi. Lé bŭn te bío ó o Piere tūararaa ho vūahū na kà nɔn 6a yi, á henía 6a sía, á 6a yara sí a Yeesu *Krista, á wé fàrá tŭn le lònbee páahū, làa bío ó o Yeesu na bío nɔn 6a kánianáa á wóráa mu. O Piere leékaa 6a làa bío le Dónbeení kánianáa 6a, làa bío le wó á 6a yúráa le sídéro o Yeesu Krista húmú là a vèeró pánká yi, á dó mí sía wee lóoní binbirí. O henía 6a sía bèra a na, á 6a wíoka fání mí yío, á gua mítén sese 6a páaníló là a Krista bío yi. Bío ó o Yeesu 6uannáa mítén le lònbee lè mí síwá na yú a yi, lé bŭn 6àn síí á 6arén mún ko 6a bè yi. O Piere nɔn le zéenií lè mí síwá 6a yi, bèra a na á 6a zŭrŭ mín 6uaró mu bío 6úen6úen yi, á bíà yí zŭ le Dónbeení wé mí mu, á bán mún tà le Dónbeení bío, á wé 6úaaní le.

Le tɛnii

¹ Inén Piere na lé o Yeesu *Krista tonkaro lé mi wee túa ho vūahū na kà. I wee túa ho á à na bíà le Dónbeení hueekaa wó lè mí nípomu yi, na saawaa wi mu nì-hāmu yi ho Pɔn, lè ho Kalasii, lè ho Kapadoosi, lè ho *Azii, lè ho Bitiinii kána yi. ² O Maá Dónbeení hueekaa mia á héhaa làa bío le fèra le mí ì wé làa bŭ, á wó mia lè mu nípomu na bío sá le yi mí Hácírí pánká yi. Le wó mu bèra a na ó o húmú ho *kŭrúwá wán pánká yi, á mí wé 6a núpua na wee ce le Dónbeení yahó, á wé wé bío ó o Yeesu Krista le mí wé. Le le Dónbeení wíoka wé wé mí sáamu làa mia, á wíoka wé na mí hɛrà mia.

Wa stadéro à lóoní ho káníló bío

³ Mí wa 6úaaní le Dónbeení, dén lé wa Nŭhŭso Yeesu *Krista 6àn Maá. Le minka tentemu bío yi, á le wó á wa yú le mukɔn-finle o Yeesu Krista na lá húrun na á le vèenia pánká yi. Lé bŭn bío yi á wa dó wa sía wee lóoní làa sòobéé, ⁴ á pannáa bío bío sá le nípomu yi na le bára ho wáyí ká làa mia. Bŭn bío so yí máa yáa, timu mia mu yi, mu yí máa yèrémá. ⁵ Bío mí dó mí sía le Dónbeení yi, á le dàríló pan mia, bèra a na á mí yí ho káníló, hía bío wíokaa vó díà pan mí zéenií ho ðmíjǎ vé nɔnzoñ. ⁶ Lé bŭn bío yi, á mí wee zámakaráa làa sòobéé, hárí ká le lònbee lè mí síwá wee yí mia há laa na ká wán ho pɔn-za yi. ⁷ Ho sánú yáá lé mu bío na wee yáa. Éé ká ho máhà pá wee wé pá ho dŭhŭ yi, á zŭrŭnáa le ho lé ho sánú binbirí. Lé ká síí á minén síadéro le Dónbeení yi na bío jŭhŭ wí làa sòobéé po ho sánú 6àn kúará mún ko lè ho khénló, á zŭrŭnáa le mí dó mí sía binbirí le yi. Ká mí síadéro le Dónbeení yi fàrá tŭna, á páahū na ó o Yeesu Krista khíí 6ueé zéenií mítén yi, á mí ì yí le khòoní, lè ho cŭkú, lè le kɔnbii. ⁸ O Yeesu mu á mí yí mɔn, á mí jɔn pá wa a. Hárí bío mí pá ðŭn yí máa mí a mí cŭee, á mí dó mí sía wo yi. Lé bŭn nɔn á mí wiráa le sí-wéé yi làa sòobéé. Dén sí-wéé so bío á yí dà máa bío. ⁹ Mí wí le sí-wéé yi, lé bío mí dó mí sía o Yeesu yi ó o kánia mia.

¹⁰ Le Dónbeení jŭ-cúa fɛerowá yánkaa cinciira ho káníló mu bío làa sòobéé, á fɛera há jŭ-cúa na bío ciran mu sáamu na le Dónbeení le mí ì wé làa mia. ¹¹ O Krista Hácírí* kera lè 6a jŭ-cúa fɛerowá mu, á le lònbee na ó o ò káa yi, lè ho cŭkú na ó o ò yí mu 6àn mɔn, á le Hácírí mu fèra zéenia bío làa ba. A 6a cá lè mí sòobéé á zŭrŭ mu wéro páahū, làa bío mu ù wéráa síí. ¹² A mu zéenia làa ba le mu bíowa mu 6àn jŭ-cúa na 6a wee fɛé á bío yí ciran 6arén mí beere, ká mu lé minén á mu ciran. A lé bŭn á bíà wee bue le bŭn-tente há laa na ká wán á zéenia làa mia lè le Dónbeení Hácírí na ló ho wáyí pánká. Ho wáyí tonkarowá yáa mún sía vá á 6a zŭrŭ mu bío mu.

Bío le Dónbeení nípomu ko 6a 6ua lè mítén

¹³ Lé bŭn nɔn, á mí wáa fání mí yío le Dónbeení tonló sáró bío yi, á zŭrŭ mítén 6uaró. Mí dé mí sía làa sòobéé à lóoní mu sáamu na le è wé làa mia o Yeesu *Krista bŭnii 6uen nɔnzoñ. ¹⁴ Bío mí lá ðŭn yí zŭ le Dónbeení bío yara á bío mí sía lá wé vá wéro yi na yí se á mí wáa díà, ká mí wé wé bío le Dónbeení le mí wé. ¹⁵ Le Dónbeení na von mia á wee ce, á minén mún wé 6a núpua na wee ce le yahó mí bío 6úen6úen yi. ¹⁶ Mu bon, mu tūara le Dónbeení bíoní vūahū yi ká síí: «Mí kɛrŭ mu cemú yi, lé bío á ínén wee ce.»†

* **1:11** Krista Hácírí: O Krista Hácírí na bío bíà hen lè le Dónbeení Hácírí lée dà-kéní † **1:16** Mí loñ Levii nŭwá vūahū (Lévítique) 19.2

¹⁷ Bío ká mi wee fio, à mi ve le Dónbeení lè mìn Maá, dén na yí máa hueeka 6a nùpua mìn yi, le wee cítí 6a búenbúen à héha làa bío 6a nì-kéní kéní wó. Le yí máa hueeka 6a mìn yi. Awa, á mi 6ua miten à zéení le mi wee kòmbi le Dónbeení ho páahú na mi ì wé ho tá wán yi. ¹⁸ Le Dónbeení léra mi júná bío mi lá wee 6ua lè miten yi, bñn na mi kenía mìn maáwá cón na jùhú mia. Mi zú le mu yíná le wá rí taá ho sánú na wee yáa á le wó làa bú. ¹⁹ Bùéé, o Yeesu Krista, yia ka lòn muiní pioza na á flañí woon mía yi, lé wón càni na bío jùhú wi binbirí pánká yi á le léraráa mi júná. ²⁰ Le Dónbeení fèra léra a mu bío yi, ká bío búí ðññ yí léra, á há pònna véení na kà yi, ó o *Krista mu wáa zéeníá míten minén bío yi. ²¹ Lé o Krista bío yi á mi dóráa mi sía le Dónbeení yi, dén na véeníá wo á dó ho cùkú yi. Lé bñn wó á mi dóráa mi sía le Dónbeení yi wee lóoní bío le le mí ì wé.

²² Ho tíúá poni bióní na mi bó yi lé dèen nòn á mi wee ceráa le Dónbeení yahó, bèra a na à le waminí binbirí keñ mia. Awa, á mi cén wañ mìn làa sòobéé lè há yiwa na wee ce. ²³ Mu bon, mi wáa bñnía ton, ká mi máhá yíná nùpua na ton à bío sí mu húmú yi. Lé le Dónbeení bióní na wi bñn fèéé pánká yi á mi tonnáa, dén na wee na le mukání binbirí. ²⁴ Mu bon, mu túara le Dónbeení bióní vùahú yi ká síi:

«Ba nùpua búenbúen ka lè le jíní bío síi,
á ho cùkú na 6a wee yí ka lè le pùúilè bío síi.

Le jíní wé he, à le pùúilè di,

²⁵ ká a Núhúso bióní dén wi bñn fèéé há lúluúo na jii mía yi.»[‡]

Dén bióní so lé le bín-tente na buera nòn mia.

2

¹ Awa, á mi khí mu sùnsùmámu lè mí síwá yi. Mi wé yí fúaa sabióní huúu, mi yí wé nì-kháwa, mi wé yí dí yandee huúu, mi wé yí jùu nùpua à yáa 6a yènnáa. ² Mi wañ le Dónbeení bióní mí dòn làa bío 6a kúnkúzawa waráa mi nuwá yoomu bío síi, bèra a na à mi dá le Dónbeení bío dání yi mi káníló bío yi. ³ Mu bon, mi zúna bío ó o Núhúso seráa.

Bía dó mi sía le Dónbeení yi lé le nípomu

⁴ Mi vá 6uee búe o Yeesu yi, wón na lé le mukání 6anso, na ka lòn huee na 6a nùpua pá día, ká lé lerén á le Dónbeení máhá léra, le bío jùhú wi le cón làa sòobéé. ⁵ Minén mún le mukání wi yi, á mi mún ka lòn huua. Awa, á mi día le le Dónbeení khuii mia soráa le zii na le Dónbeení Hácírí wi yi, á wé le *Dónbeení yankarowá na wé è ya há muiní làa bío le Dónbeení Hácírí mu le mu koráa, hñ le wé è tà bío o Yeesu *Krista bío yi. ⁶ Mu bon, bío ká lé bío túara le Dónbeení bióní vùahú yi: «Mi loñ, í léra le huee na wee 6ua ho soró ðññ, ðio bío jùhú wi làa sòobéé, á à bàrà ho lóhó na 6a le *Sion yi. Yia á à wé mí síi le yi á nýio máa dí huúu.»^{*} ⁷ Awa, á minén na wáa dó mi sía o Yeesu yi, minén á à yí le kònbii. Ká bía yí dó mi sía wo yi, á mu túara: «Le huee na 6a so-sowa lá pá día lé ðio hñ bñnía 6ueé 6uan ho soró ðññ.»[†] ⁸ A mu mún túara: «Le lé le huee na wee kòkòn wán, ho 6úaa hó na wee lúwá a nùpue.»[‡] Bán wee kòkòn le wán lé bío 6a pá le Dónbeení bióní bío. A bñn lé bío mún sá 6a yi. ⁹ Éé ká minén bán lé mu nípomu na léra, á lé 6a yankarowá na bío sá a bée yi. Mi lé ho síi na wee ce le Dónbeení yahó. Le Dónbeení wó mia lè mí nípomu, bèra a na à mi bue le bè-beera na le wó bío, dén na léra mia le tibirí yi á dó mí khoomu na 6àn síi mía yi. ¹⁰ Mi yánkaa lá yíná Dónbeení nípomu, ká há làa na ká wán á mi wáa le lé le nípomu. Le Dónbeení lá yí máa wé le hii làa mia, ká há làa na ká wán á le wee wé le làa mia.

Mi 6ua miten sese bía yí zú le Dónbeení tñahú

¹¹ Minén na á ì wa làa sòobéé, mi lé 6a nì-hání ho tá wán na khii lé á à lén. A ì wee hení mu ù na mia, à bío 6a nùpua sía wee vá yi na yí se, bío wee yáa o nùpue mukání binbirí bío à mi khènnáa. ¹² Mi 6ua miten sese bía yí zú le Dónbeení tñahú. Mi 6ua miten làa bñn, bèra a na ká 6a wee yáa mi yèni le mi lé 6a bè-kora wérowá, á 6a mi mi wén-tentewá, á dé ho cùkú le Dónbeení yi páahú na á dén ñ zéení miten làa ba yi.

Le kòmbi na ko lè ho pánká ya-ðíwá

¹³ Mi wé liiní miten na ho pánká ya-ðíwá búenbúen yi mi páaníló là a Núhúso bío yi. Mi wé liiní miten na a bée yi, wón á wi 6a búenbúen jùhú wán, ¹⁴ á mún wé liiní miten na 6a júnáa yi, bán na ó o wee tonka á 6a beé bía wee wé mu bè-kora lò, ká 6a wíoka bía wee wé mu bío na se yènnáa. ¹⁵ Mu bon, bío sí le Dónbeení yi lé á mi wén-tentewá bío yi, á bía wee bío há bín-conconwá na yí zú le dèe à yí ðáñ bío bío 6úú mi dání yi. ¹⁶ Mi 6ua miten lè 6a nùpua na wi miten bío síi. Ká mi máhá yí bè bñn yi á wé wéráa mu bè-kora. Mi wé

[‡] 1:25 Mi loñ Ezayii vùahú 24.25 * 2:6 Mi loñ Ezayii vùahú 28.16 † 2:7 Mi loñ Lení vùahú (Psaumes) 118.22

[‡] 2:8 Mi loñ Ezayii vùahú 8.14

le Dónbeení ton-sáwá binbirí. ¹⁷ Mi wé kǎnbi 6a nùpua 6úen6úen, à waí mìn zàwa lè mìn hínni kèrètŋewa. Mi wé hézǎn le Dónbeení, à wé kǎnbi o bée.

Mi ko mi wé tà le lònbee yi là a Krista bio sti

¹⁸ Minén ton-sáwá, mi wé bè mi júnása bíoní yi lè le kǎnbii binbirí. Mi wé yí wé mu làa bíá sía se à wayika mí dòn, ká mí mún wé wé mu làa bíá lònbee wi. ¹⁹ Mu bon, ká a nùpue wee hí mí síi le lònbee na lá yí ko le yí o yi le Dónbeení kǎnbii bío yi, se mu lée bío na se. ²⁰ Ká 6a wee ha mia mu bè-kora na mí wó bío yi á mí há mí sía, se bǔn so cùkú wi le? Ée ká 6a wee beé mí lò mu bè-tentewá na mí wee wé bío yi à mí há mí sía, se bǔn lée bío na se le Dónbeení yahó. ²¹ Lé bǔn wéró bío yi le Dónbeení vonnáa mia, lé bío ó o *Krista mí beere mún lò bon mí bío yi. O wó mu zéenia làa mia, bèra a na à mí bè mu yi. ²² O yí wó bè-kohó yí mǎn, o yí fá sabéré yí mǎn. ²³ Ba nùpua là a, ká arén yí là nùpue. Bíá beéra a lò ó o yí là làa heere, ká a máhá dó mí bío le Dónbeení níi yi, dén wee cítí 6a nùpua làa bío téréna. ²⁴ Orén mí beere lò bon wa bè-kora bío yi ho *kùrúwá wán, bèra a na à mu bè-kora dání yi à wa wé lòn nùpua na húrun, ká wa keí le mukáni yi bío téréna wéró bío yi. Le lònbee na ó o lá lé dén weera mia. ²⁵ Mu bon, mí lá ka lòn pia na vǔnun, ée ká há laà na ká wán á mí wáa yèrémáa 6uara mí paro cǎn, yia wee pa mí mukáni bío.

3

Blo 6a háawa lè mí bǎrání ko 6a wé 6ua làa mìn

¹ Làa bǔn síi á minén háawa mún wé liiní miten na mí bǎrání yi, bèra a na, ká mí bǎrání 6úí na pá yí dó mí sía le Dónbeení bíoní yi á mǎn bío mí wee 6ua lè miten, à bán dé mí sía le yí ká bíoní yí bíá yí nǎn 6a yi, ² lé bío 6a wee mí bío mí wee 6ua lè miten sese, làa bío mí wee kǎnbiráa 6a. ³ Mí yí le miten wiokaró á wé mí sǎnía wiokaró, lòn júná páró, lè mu bè-zǎnia na wó lè ho sǎnú, lè há sí-sení zíló. ⁴ Ká mí le miten wiokaró á wé mí yiwa wiokaró, bǔn na lé le síi na máa yáa, na wayi, na wi ho héera yi. Bǔn lé bío bío jǔhǔ wi le Dónbeení cǎn làa sóobée. ⁵ Lé làa bǔn á 6a háawa na dó mí sía le Dónbeení yi, na bío sá le yí yánkaa wee wiokaráa miten, 6a yánkaa wee liiní miten na mí bǎrání yi. ⁶ Lá a háa na 6a le Sara bío síi. Wón yánkaa wee bè bío á 6àn báa *Abarahaamu le o wé yi, á wee ve o le mí jǔhǔso. Minén á à wé wón Sara so mǎnmǎnia mu tentemu na mí wé è wé bío yi, ká zǎníi woon yí lúnka mí yilera. ⁷ Minén báawa 6èn mún zǔn le mí hánání na mí wiráa á pǎnkáwá tà mía. Mí wé 6ua 6a sese, à wé kǎnbi 6a, lé bío 6arén làa mia á à páaní í yi mu hámu na lé le mukáni binbirí. Mí wé wé ká síi bèra a na à bío 6úí yí bǔmaka mí floró.

Mi ko mi wé wé bío téréna

⁸ Awa, á mí 6úen6úen le mí yilera wé dà-kéní, à zǔn mìn màkárí, à waí mìn. Mí wé 6a nùpua na sía se, à wé liiní miten na mìn yi. ⁹ Yia wé wó khon làa mia à mí yí wí mu kee. Yia wé là mia à mí yí là 6ánsó. Mu bè-tentewá lé bío á mí wé fan na mìn yi. Mu bon, le Dónbeení von mia bǔn bío yi, bèra à na à mí yí mu bè-tentewá na le dó mí jǔi le mí í na mia.

¹⁰ «Mu bon, yia wa ó o keí le mukáni yi,

à síi wizooní wé se,

à 6ánsó khí há bín-kora bíoró yi,

à wé yí fúaa há sabóní.

¹¹ Bǎnsó pí mu bè-kora wéró, à wé wé bío téréna, à wé cá ho héera fée.

¹² Mu bon, o Nǔhǔso wee pa bíá wee wé bío téréna bío,

o wee jí 6a floró.

Ká bíá wee wé mu bè-kora bán ó o pá bío.»*

¹³ Ká mí can mí kuio mu bè-tentewá wéró yi, à nùpue so ò wé bè-kora làa mia le? ¹⁴ Hǎrí ká le lònbee á à yí mia bío mí wee wé bío téréna bío yi, se mí júná sí. Mí yí zǎn bíá dà à beé mí lò, à mí mún yí lúnka mí yilera. ¹⁵ Ká mí 6úaaní a *Krista mí sía yi, à zǔn le o lé o Nǔhǔso. Mí wé wioka miten, bèra a na ká nùpue wé tùara mia làa bío mí dó mí sía wee lòoní bío, à mí dǎn zéeni mu yara. ¹⁶ Ká mí máhá wé wayíi miten à wéráa mu, lè le kǎnbii, lè le yi na yí máa dè, bèra a na à bíá wee baká mia, na wee là mia lé bío mí wee 6ua miten làa bío mu koráa mí páaníló lá Krista bío yi, à há nǔyio dí. ¹⁷ Mu bon, ká mu lé le Dónbeení síi bío ò o nùpue lò be bío ó o wee wé mu bío na se bío yi, bǔn sǔaaní bío le lònbee á à yí o mu bè-kora na ó o wee wé bío yi.

¹⁸ Mu bon, o Krista mí beere lò bon 6a nùpua 6úen6úen bè-kora bío yi. Wón na yí wó bè-kohó yí mǎn á húrun le cùekúee 6a bè-kora wérówá bío yi, bèra a na ò o dǎn 6ua mia varáa le Dónbeení cǎn. Ba 6ó a, ká a máhá véera le Dónbeení Hácírí pǎnká yi. ¹⁹ Lé dén Hácírí so

* 3:12 Mí lorí Lení vǔahǔ (Psaumes) 34.13-17

pánká yí ó o mún vaá bueraráa le bín-tente nɔn bía wi 6a nǐ-hía lùe yi lòn kàsósa. ²⁰ Ba lé bía hía pá le Dónbeení bío, á dén há mí síi 6a bío yi o Nɔwee won-beení wíokaró páahú. O won-beení mu á nǐ-kúii hía yí zon, lée núpua nùwá hētín mí dòn, bán lé bía le Dónbeení kánía mu jún-beení yi. ²¹ Mu hía wee zéení ho *bátéémù na wee kání mia há laà na kà wán bío. Ho bátéémù yínɔn wa sánía timu á ho wee sɛɛ lén. Ho wee zéení le wa lé 6a núpua na tà bò le Dónbeení yi lè há yiwa na wee ce. Bún wó o Yeesu Krista vèeró pánká yi. ²² O Yeesu mu yòora ho wáayi, á yòò wi le Dónbeení nín-tíání. Le Dónbeení wáayi tonkarowá lè há pánkáwá búenbúen lè mí síiwá ó o wi jùhú wán.

4

Le mukɔn-fínle bío

¹ Bío ó o *Krista lò bon mí sánía yi kà síi, á mínén mún le há yilera mu síi kerí mia. Mu bon, yía sánía lò bon, wón wáa bínía mia bè-kora wéeni. ² A mí síi wizooní na mí ì wé ho tá wán á mí wáa yí ko à mí wé wé bío mí sía wee vá yi na yí se, ká mí wé wé bío sí le Dónbeení yi. ³ Mu bon, ho páahú na khíina yi, á mí sòobáa wó bía yí zú le Dónbeení sía bío. Mí lá wee wé mu koomu lè mí síiwá, á wee wé bío mí sía wee vá yi na yí se. Mí lá lé 6a ja-nuwá lè 6a dándíwá, á lá wee há há wǎnna, bún na le Dónbeení jina. ⁴ Ká há laà na kà wán á 6a wó coon bío mí yí lééra mu koomu lè mí síiwá na 6a wee wé yi làa ba, á 6a wáa wee là mia. ⁵ Eɛ ká 6a máhá khii fɛɛ bío 6a wó tǔiá làa yía wíokaa mítén wó 6a yèn-vèeniasa lè 6a nǐ-hía cítíró bío yi. ⁶ Lé bún bío yí á le bín-tente mu buera nɔnná bía húrun yi. Mu lé bía húrun mu húmú na 6a núpua búenbúen ko 6a yí mu bè-kora bío yi. Le buera nɔn bèra a na à 6a yí le mukání binbirí le Dónbeení Hácírí pánká yi.

Mi ko mi wé zúrín mín guaró

⁷ Hen làa cínú ká mu bío búenbúen á à vé. A mí cén fání mí yío à zúrín miten guaró, á mí wé dàrín fio. ⁸ Bío jùhú wí làa sòobéɛ lé á mí warí mín lè mí sía búenbúen. Mu bon, mí wé sɛn mu bè-kora cèrɛ díá. ⁹ Yía wé van yía cón, ò o 6ua a sese, ká a yí khí mí kíó yi á wéráa mu. ¹⁰ Mu bío wéro pánká na le Dónbeení nɔn mí nǐ-kéní kéní yi á mí wé séení làa mín. Ká mí wee wé kà síi, á mu tentemu lè mí síiwá na le Dónbeení wó làa mia á mí ì dàrín n pa bío sese. ¹¹ Yía le bíoní bíoró pánká nɔn yi á wón wé bío le Dónbeení bíoní na 6a núpua yi. Yía léé ton-sá, á wón wé sá lè ho pánká na le Dónbeení nɔn wo yi, bèra a na à mu bío búenbúen yi á ho cùkú bío sí le Dónbeení yi o Yeesu *Krista pánká yi, wón na ho cùkú lè ho pánká á bío sá yi há lúlúio na jii mia yi. *Amiina!

Bía lò wee be o Krista bío yi jún-síni bío

¹² Mínén na á í wa làa sòobéɛ, mí yí le le lònbe-súmú na wee yí mia á bío wé mia coon, á kerí le le lá yí ko à le yí mia. ¹³ Mí yáa wéɛ mí sía bío mí lò wee be bío yi làa bío ó o *Krista lò bonnáa bío, bèra a na ká a khii zéenia mítén mí cùkú yi, á mí sía mún n wa, á à zámaka làa sòobéɛ. ¹⁴ Hen ká 6a núpua wee là mia o Krista bío yi, se mí júná sí, lé bío le Dónbeení Hácírí cùkúso á wi làa mia. ¹⁵ O búí mí tǎahú lònbee jùhú á yí ko à mu wé bío á 6ánsó lé o nǐ-búte, táá kǎnlo, táá bè-kora wéro, táá bío á 6ánsó wee héɛ dé mí jii há tǔiáwá na yí ciran wo yi bío yi. ¹⁶ Eɛ ká a búí máhá lò wee be bío ó o lé o kèrétɛ bío yi, á 6ánsó yí nǐyi mu bío yi. 6ánsó yáá dé le Dónbeení bǎráká bío 6a wee ve o là a kèrétɛ bío yi. ¹⁷ Mu bon, le cítíí fíló páahú dǎn, á le jɔn n búáká lè le Dónbeení nǐpomu. Ká le wee búáká lè warén na lé le nǐpomu, á bía pá yí dó mí sía le Dónbeení bín-tente yi bán bío 6èn n wé kaka coon? ¹⁸ «Ká bía wee wé bío téréna wee káa le lònbee lè mí síiwá yi á fennáa, á bía yí bò le Dónbeení yi lè 6a bè-kora wérowá bán bío 6èn n wé kaka coon?»† ¹⁹ Awa, á bía lò wee be á héha lè le Dónbeení síi bío wíoka wé wé bío se. Ba wáa díá mí bío le níi yi, dén na léra mu bío búenbúen. Hen ká le dó mí jii le mí ì wé bío na, á le wé mu.

5

Ba ya-díwá zéenti na nɔn 6a yi bío

¹ Há laà na kà wán á í bíoní yahó 6èn n sí 6a ya-díwá na wi mí kuure yi. Inén mún lé o ya-dí lè 6a bío síi. I lé o sɛérásó le lònbee na yú a *Krista dání yi, ó o cùkú na le Dónbeení khii zéení á 6a núpua á à mí á í kerí yi. ² Le Dónbeení nǐpomu na le kǎráfáa mia na ka lòn pí-6oohú á mí wé pa bío sese. Mí wé yí wé mu lòn bío na 6a kíkáa mia le mí wé, ká mí wé wé mu lé bío mu ló mí sía yi, á wé wé mu làa bío le Dónbeení le mu koráa. Mí mún wé yí wé mu le wǎrí caró bío yi, ká mí wé wé mu lè mí sía búenbúen. ³ Bía le Dónbeení kǎráfáa mia á mí wé yí wé pánká wán lòn bá-záwa, ká mí wé wé bío se, á 6a wé mí á bè yi. ⁴ Ká mí

* 4:8 Mí loń Wáhio vuahú (Proverbs) 10.12 † 4:18 Mí loń Wáhio vuahú (Proverbs) 11.31

wee wé kà síi, ká yíá ka lòn pi-pa na wee pa wa búenbúen bío khii búara, á mi ì yí le sáání na cùkú wi, dío máa yáa.

Le zéení na yahó sá ba kèrèṭṭewa kuure bío

⁵ Minén yàrówá mún wé bè 6a ya-díwá bíoní yí, mi búenbúen wé liíní miten na mún yí. Mu bon. «Bia wee yòoní mítén á le Dónbeení pá bío, ká le máhá wee wé mí sáamu láa bia wee liíní mítén.»^{*} ⁶ A mi cén liíní miten le Dónbeení na dà mu bío búenbúen yahó, bèra a na à le yòoní mia ho páahú na mu ko yí. ⁷ Mu bío búenbúen na mi yilera wee lúnka bío yí á mi dé bío le Dónbeení níi yí, lé bío le wee pa mi bío. ⁸ Mi zúrí miten, à fání mi yío, mi zúkúso na lé o *Satáni na ka lòn kúden na wé h́éé wunwún ká a muu, á wee cà yíá o ò yí á à là. ⁹ Mí wíoka f́ará mi sladéro le Dónbeení yí t́íní, à sánsá a. Mi zú le mún záwa lè mún hínni kèrèṭṭewa na wi ho dímj́á yí mún lò wee be lè mi bío síi. ¹⁰ Mí lò á à be ho p̀n-za d́éé yí. Éé ká le Dónbeení ì wé á mi bío búenbúen bíni ì wé se, á mi sladéro á à wíoka à f́ará à t́ín, le è dé ho pánká mia, le è wé á bío búí máa d́éké mia máa yí. Lé lerén wee wé mu bè-tentewá lè mí síiwá. Le von mia bèra a na à mi níni kéń le cùkú na níi mia yí mi páaníló là a *Krista bío yí. ¹¹ Ho pánká á bío sá le yí f́éé. *Amiina!

Le m̀ndén t́éenti

¹² O Siliv́en, yíá lé wán za kèrèṭṭe na á ì láa yí, lé wón séenia mi túararáa ho v́n-za na ká. I túara ho à hénináa mi sá, à zéení láa mia le le Dónbeení sáamu binbirí b́n lé bío mi wi yí. ¹³ Ba kèrèṭṭewa kuure na wi ho *Babiloona yí hen, bia le Dónbeení hueekaa lè mi bío síi á wee t́éení mia. I za Maaki mún wee t́éení mia. ¹⁴ Mí t́éení mún yí sese. Le ho h́éerá à kéń lè mí búenbúen na páanía là a Krista!

* 5:5 Mi loń Wáhio vuahú (Proverbs) 3.34

Ho jun nni vūahū na ó o Piere túara

Vūahū túaró jūhū

Ho vūahū na kà lé o Piere túara ho nɔn bía búenbúen na dó mí sía o Yeesu *Krista yi. Ba núpua búí zon 6a kèrètɛwa kuio yi, á wee vīnī 6a lè ho kàránlò na wi mí dòn lè le Dónbeenī bín-tente. Á 6a kèrètɛwa mu dó míten há wára lè mí síwà na yí se yi. Lé bán núpua so bío yi nɔn ó o Piere túararàa ho vūahū mu.

O Piere le 6a ko 6a wé 6ua míten làa bío le Dónbeenī le mu koráa, á fará ðin ho túiá poni wán, hĩa ó o Yeesu tonkarowà kàrána làa ba (1).

O bía le 6a pa míten 6a nī-kàránlowà kàránlò na bío yí bon yi (2).

O Piere le bía le o Yeesu máa bīnī máa búen á lé 6a sabín-fúaalowa. O le o Yeesu mu há mí sli ó o máa búen fúa, lé 6a núpua bío yi, á wi á hàrī nī-kénī kà á yí vī, ká 6a búenbúen dàrī yí ho páahū á yèrémá mí yilera lè mí wára, á le Dónbeenī káni 6a (3).

Le tɛnī

¹ Mu lé Inén Simɔn Piere na lé o Yeesu *Krista ton-sá là a tonkaro á wee túa ho vūahū na kà. I wee túa ho á à na minén na siadéro o Yeesu yi lée dà-kénī lè warén siadéro wo yi. Būn dàrina wó o Yeesu Krista na lé wán Dónbeenī lè wa kánilo térénlò pánká yi. ² Le le Dónbeenī lè wa Núhúso Yeesu zúrílò bío yi, á le Dónbeenī wé mu sáamu cèrɛe làa mia, á na ho hɛérá cèrɛe mia.

Bío 6a kèrètɛwa ko 6a guarda miten

³ Le Dónbeenī pánká wó á wa yí bío ko làa wen búenbúen na á séení wen á wa á kerī le mukanī yi, á à wéráa bío sí le yi. Mu bon, le wó á wa zūna yía von wen á wa nínī kerī o cùkú là a tentemu yi. ⁴ Lé làa bŭn á le Dónbeenī dó mí jii wó mu bè-beera na bío jūhū wi làa sòobɛé á nɔn wen, bèra a na á mi káni ho ðimjǎ bío na 6a núpua sía wee vá yi na yí se yi, á páaní wé le dà-kénī lè le Dónbeenī. ⁵ Lé bŭn bío yi á mi dé sòobɛé miten yi, á wé 6ua miten sese, á bè bío mi dó mí sía le Dónbeenī yi wán. Mi wíoka zŭn le Dónbeenī, á bè bío mi wee 6ua miten sese wán, ⁶ á wé dàrī miten 6ua mu bío búenbúen yi á bè bío mi zŭ le Dónbeenī wán. Mí yí téé mi bàra á bè bío mi dà miten wee 6ua mu bío búenbúen yi wán, á wíoka ca tŭn le Dónbeenī yi á bè bío mi yí máa téé mi bàra wán. ⁷ Mí le mi bío wé sí mín yi á bè bío mi wee ca tŭn le Dónbeenī yi wán, á warī mín bè bío mi bío sí mín yi wán. ⁸ Mu bon, ká bŭn búenbúen wi mia làa sòobɛé, á wa Núhúso Yeesu *Krista zŭrílò mi cŭn cŭnú á à kerī, á mí wé è wé mu bío na se. ⁹ Ká bía á bŭn bíowa so mia yi, bán yí máa mi bío sese, 6a ka lòn muíwà. Bío le Dónbeenī séra 6a bè-kora na 6a wó khíina díá á 6a yiwa sà yi.

¹⁰ Awa, á minén wán zàwa lè wán hīnni, mi wíoka ca mi kuio, bèra a na á bío le Dónbeenī von mia á hueekaa bío yi á na ðin wán. Ká mi buan miten làa bŭn, á mi máa vī ho wŭhū yi máa mi hūú. ¹¹ Lé bŭn n̄ na ká a Yeesu Krista, wa Núhúso na lé wa kánilo béení na wi fɛɛɛ díró á mi nínī á à kerī yi binbirī.

¹² Lé bŭn bío yi á i pá wé è leéka mia fɛɛɛ lè mu bíowa mu bío, hàrī bío á i zŭ le mu bíowa mu á mí zŭ wó, á mí mún dó mí sía làa sòobɛé ho túiá poni bíonī na kàrána làa mia yi. ¹³ I wee leéka le ká i yio wi lua, á mu se á i wé bīnī leéka mia lè mu bíowa mu á mi hácirī kerī mu wán. ¹⁴ Mu bon, i zŭ le hen làa cīnú ká i hí làa bío wa Núhúso Yeesu Krista zéénianáa mu làa mi. ¹⁵ Eɛ ká i máhá á bánbá, bèra a na á i húmú mɔndén, á mi pá wé leéka mu bíowa mu bío fɛɛɛ.

O Yeesu Krista cùkú beení na wa mɔn bío

¹⁶ Mu bon, bío wa Núhúso Yeesu *Krista guara lè mí pánká, á wa yí bía bío làa mia lè 6a núpua hácin-bíonī, búee. Warén wa beere mɔn wo lè mí cùkú beení. ¹⁷ Mu bon, o Yeesu Krista yú a Maá Dónbeenī cùkú beení. O cùkú beení 6anso Dónbeenī bía làa wo ká síi: «Yia ká lé 1 Za na á i hò 1 táká wán, o bío sí mií làa sòobɛé».* ¹⁸ Warén wa beere jǎ mu tǎmu mu sá ho wáayi ká wa là a Yeesu mu páanía wi le búee na bío sá le Dónbeenī yi wán.† ¹⁹ Lé bŭn te bío le Dónbeenī jī-cúa fɛɛrowá bíonī láayi wíokaa wíràa wa cŭn, á mí cén wé pa há bío sese. Mu bon, há jī-cúa mu ka lòn fɛntáni na dó hen na mu yuumu wi yi, á pan ó o Yeesu na ka lòn tá-tla mànàayiire á zéení míten mí sía yi. ²⁰ Mí yáá ko mi zŭn le le Dónbeenī jī-cúa na wi le Dónbeenī bíonī vūahū yi á núpue yí dà máa zéení bío yara wéréwéré miten. ²¹ Mu

* 1:17 Mi lorī Matiye vūahū 3.17 † 1:18 Mi lorī Matiye vūahū 17.1-5; Maaki vūahū 9.2-7; Luki vūahū 9.28-35

bon, le Dónbeení jì-cúa fεerowá jì-cúa na 6a fεera á yí ló 6arén mí beere yi. Lé le Dónbeení Hácírí dó há bióní mu 6a jìní yi á 6a bía le yèni yi.

2

Ba ní-kàránlowá na bío yí bon bío

¹ Bía le mí lé le Dónbeení jì-cúa fεerowá à mu yí bon á hía wi o *Isirayεele nípomu t̄lahú. Laa b̄n̄n̄ s̄ií á 6a ní-kàránlowá na bío yí bon á mún ñ kerí mí t̄lahú. Ba wé è kàrán 6a n̄pua l̄aa bío yí bon á à yáaraa 6a. H̄arí o N̄h̄úso na séra 6a bè-kora díá á k̄anía 6a á 6a à p̄l̄ i díá. Lé b̄n̄n̄ te bío á 6a à d̄n̄d̄n̄ ñ yáa. ² N̄pua c̄èr̄ε á à tà 6a bío á wé è wé mu koomu lè mí s̄iíwá na 6a wee wé. Lé 6arén bío yí á 6a n̄pua wé è yáaraa le Dónbeení t̄úá poni w̄sh̄ú yèni. ³ Le w̄arí c̄aró l̄aa poní bío yí á 6a ní-kàránlowá mu wé è kh̄a mia lè há b̄n̄-s̄la. εε ká 6a j̄n̄ná s̄iín̄l̄ó bío máhá w̄iokaa wó díá m̄iana, le Dónbeení á à yáa 6a máa kh̄i.

⁴ H̄arí ho w̄ayí tonkarowá na yánkaa wó mu bè-kora á le Dónbeení yáá pá yí díá coon, ká le máhá dó 6a le l̄onbee lahó yi, á can 6a lè há zúakuaríwá le t̄íbí-cúaa yí pannáa le c̄ítí fl̄l̄ wizonle. ⁵ H̄arí ho háán̄ n̄pua na yí b̄o bío le Dónbeení b̄ia yí á le yí díá coon, le d̄úee be-beeni 6ó 6a j̄h̄ú. Ȳia le k̄anía lé o ñii na 6a le N̄w̄ee, wón na f̄ú wee bío lè 6a n̄pua le 6a wé wé bío t̄ér̄enna, lé wón lè 6a n̄pua n̄wá h̄èjun á le Dónbeení k̄anía. ⁶ Ho *Sod̄om̄u lè ho *Kom̄ære lórása á le Dónbeení mún s̄iín̄ia j̄n̄ná, á há lórá mu lè mí n̄pua cá b̄uk̄ub̄uk̄ub̄úk̄i. Lé ká s̄ií á le wóráa, á zéeni le bío yí máa bè bío le wee bío yí á le mún kh̄i s̄iín̄i j̄n̄ná l̄aa b̄n̄n̄ bío. ⁷ εε ká a ñii na 6a le Loote, ȳia t̄ér̄enna, wón á le k̄anía. O ñii mu p̄áah̄ú n̄pua bè-wénia na f̄ú yí se á véenia o yi. ⁸ Mu bon, o ní-t̄ér̄enn̄ii mu yi f̄ú wee vá l̄aa s̄oob̄é, lé bío ó o f̄ú wí l̄aa ba, á wee mí bío 6a wee wé, á wee j̄í bío 6a wee bío na yí se l̄aa wizoní b̄uén̄b̄uén̄. ⁹ Lé l̄aa b̄n̄n̄ ó o N̄h̄úso wee k̄án̄náa bío can t̄ina a yi le l̄onbee yi, ká a 6èn wee 6ua bío wee wé mu bè-kora, á pannáa le c̄ítí fl̄ ñn̄zn̄n̄ á à beéráa bán l̄o. ¹⁰ B̄ia ó o N̄h̄úso m̄j̄n̄áa á à beé l̄o lé bío wee z̄uán̄ le Dónbeení j̄h̄úsomu yi á 6a wee wé mí s̄la bío na yí se.

Ba ní-kàránlowá mu l̄aa mít̄en yi l̄aa s̄oob̄é, 6a wee ȳoní mít̄en, á yí máa k̄n̄bi ho w̄ayí búaa na c̄úkú wí. Ba yáa wee là 6a. ¹¹ H̄arí ho w̄ayí tonkarowá na p̄ankáwá yáa wí po po 6arén pá yí máa bío b̄n̄-kora léé ho w̄ayí búaa mu yi o N̄h̄úso yahó. ¹² Ba n̄pua mu ka l̄on n̄j̄uwá á hácira mia, na bío s̄á ho w̄ií b̄uéró yi. Ba wee là bío 6a yí z̄ú, á 6a 6èn ñ b̄úe 6a l̄aa bío 6a wee b̄uéráa 6a n̄j̄uwá bío s̄ií. ¹³ Lé h̄ón ȳéréké so ò s̄á 6a yi há wén-kora na 6a wee wé bío yi. Bío 6a wee wéé mí s̄la yi lé há ñyi-wárá na 6a wee wé, h̄arí le wisoni yi yáa. Hen ká 6a p̄án̄ia wee dí l̄aa mia, á mí yèni wé yáa, á há ñyio dí mia, lé bío 6a wa mí wárá mu. ¹⁴ Ho há-f̄en̄l̄ó á 6a dó mí s̄la yi l̄aa s̄oob̄é. Ba yí máa sa bè-kora wéró tá, á bío p̄ankáwá mia lé bán 6a wee kh̄á dé mít̄en yi. Ba ȳio yí máa sí l̄aa bío h̄uúu, á há d̄ánkáa 6èn wí 6a wán. ¹⁵ Ba v̄n̄un̄ díá ho w̄sh̄ú á 6a b̄o a ñii na 6a le Bozore za *Balaamu wárá yi, wón na 6a yá j̄ií lè le wárí le o wé mu bè-kora, ó o mún tá fó le. ¹⁶ εε ká a wékheró mu máhá bío má ñn̄ wo yi. O s̄un̄p̄èni na yí máa bío, á b̄ia l̄aa wo l̄on n̄pue, á h̄oráa o jì-cúa fεero Balaamu mu o s̄áa-wárá na ó o l̄á le mí ñ yé yi.

¹⁷ Ba ní-kàránlowá mu ka l̄on j̄un-d̄aa na á j̄umu mia yi, á mún ka l̄on v̄iohó na wee kán lè mí p̄anká ká ho máa t̄e. Le Dónbeení á à k̄úee 6a le t̄íbí-cúaa lahó yi. ¹⁸ Há b̄n̄-heb̄úaa na j̄n̄ná mia lè há ñyi-wárá na 6a wee wé lé b̄n̄n̄ 6a wee h̄é kh̄á lè 6a n̄pua na c̄on̄ia díá bío na l̄á v̄n̄un̄ wee wé, á bán mún b̄n̄i wé wé lé 6arén bío s̄ií. ¹⁹ Ba wee bío na 6a yi le ká 6a tá á 6a à kerí mít̄en, á 6arén mí beere j̄n̄n̄ lé 6a wobáani 6a s̄la bío na wee yáa 6a ñii yi. Mu bon, bío léee bío h̄ia yú p̄anká n̄pue wán, á 6anso wé mu bío mu wobá-nii. ²⁰ Ba b̄úí z̄ú a Yeesu Krista, ȳia lé wa N̄h̄úso á lé wa k̄án̄l̄o, lé b̄n̄n̄ bío yi á bán wáa díá ho d̄m̄j̄ná bío na wee v̄iín̄i 6a n̄pua. εε ká 6a máhá b̄iín̄ia díá mít̄en á ho d̄m̄j̄ná bío mu yú p̄anká 6a wán, á 6a bío w̄iokaa yá à porí bío mu f̄ú karáa. ²¹ Mu bon, 6a yáá l̄á yí z̄úna bío le Dónbeení le 6a 6ua lè mít̄en s̄taani bío 6a z̄ú mu á 6a yí máa bè le Dónbeení mu l̄andáwá na k̄arána l̄aa ba yi. ²² Mu bè-z̄ur̄m̄in̄i b̄ioní na ká lé h̄ia bío s̄á 6a yi: Bío ó o buenza l̄á támaa lé b̄n̄n̄ ó o b̄iín̄ia vaá wee dí, ó o ñn̄b̄uèni na 6a l̄á s̄era á b̄iín̄ia wee zo ho f̄anc̄in̄l̄ó yi.

3

O N̄h̄úso b̄n̄i b̄uenl̄ó bío

¹ Minén na á ñ wa l̄aa s̄oob̄é, bío ká wáa lé mu cúa-jun ní ká 1 wee túa mia. Há w̄n̄na mu mí bío j̄un yi á ñ wee léeka mia, á wee dé p̄anká há hácín-tentewá na wí mia yi. ² Mi le mí hácírí kerí le *Dónbeení jì-cúa fεerowá jì-cúa na 6a f̄era má wán. Mi mún b̄n̄i léeka a Yeesu tonkarowá bío na 6a k̄arána l̄aa mia bío, b̄n̄n̄ na lé wa N̄h̄úso lè wa k̄án̄l̄o bío na ó o b̄o henía. ³ Bío mi ko mí z̄ur̄i ho yahó lé bío ká: Ho p̄áah̄ú vaa véeni ká 6a n̄pua 6úú á à h̄n̄i wé è wé bío 6a s̄la vá yi na yí se. Ba wé è yáa mí j̄in̄i yí á à na mia, á wé è bío bío ká: «Bío ó o Yeesu wáa dó mí j̄ií le mí ñ b̄uen, ó o wen? Wán 6úawa h̄umú j̄ií wán, á mu bío b̄uén̄b̄uén̄

pá ðín làa bío mu lá karáa hàrí ho ðímíjǎ nǎhǎ búéénii.» ⁵ Ba wé è bío bǎn lé bío 6a wee wé le cǎnii à kǎn lè 6a yí zǔ bío wó khǎina, le le Dónbeení yánkaa léra ho wáayi lè ho tá, ká mu jummu fù wi há làa búenbúen yi, á le bíá á ho tá ló mu jummu yi. ⁶ Lé mu jummu á le Dónbeení mún pá bínía véenía lè ho ðímíjǎ bío mu na le fù léra. ⁷ Làa bǎn síi, á le Dónbeení mún bíá le ho wáayi lè ho tá na ho zuia à kǎn bín à pa bío le khǎi cítí 6a nǎpua yi, á à síini bíá pá le Dónbeení júná. Mu zoñ ká ho wáayi lè ho tá á à cí búkúbúkúbúkú.

⁸ Minén na á í wa làa sòobéé, bío dà-kéní na mi yáá yí ko à mi nǎnsá yi lé bío ká: O Nǎhǎso cǎn á le wizonle dà-kéní ka lòn lúlúio khǎá-pírú, á há lúlúio khǎá-pírú ka lòn wizonle dà-kéní. ⁹ Ba nǎpua búii wee leéka le o Nǎhǎso wee mía á à wéráa bío ó o dó mí jii le mí ì wé. Éé ká búéé. O há mí síi mi bío yi, á yí wi à hàrí nǎ-kéní vǎ, ká mi búenbúen yèrémá mi yilera lè mí wára.

¹⁰ Éé ká a Nǎhǎso bǎni búenlò wizonle dén pá khǎi cí 6a nǎpua wán là a kǎnlo bío síi. Mu zoñ ká ho wáayi bíowa á à yáa, ho jumvǎló sǎ á à jí pǎnpǎn. Ho tá làa bío wi ho yi búenbúen á à vǎ. ¹¹ Bío á bǎn bíowa so búenbúen khǎi wé, á mí cén zǔn bío mí ì 6ua lè miten. Mí 6ua miten làa bío sí le Dónbeení yi, á ca tǎn le yi. ¹² Mí lòoni le wizonle na le Dónbeení ì wé ó o *Krista á à bǎni ì búen yi, à 6ua miten sese bèra a na à le wizonle mu dá fúafú. Mu zoñ le Dónbeení á à búe ho wáayi nǎhǎ lè ho dǎhǎ. A mu bíowa na wi ho yi búenbúen á à juu. ¹³ Le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé ho tá lè ho wáayi bè-fla, á bío téréna wé è wé yi. Bǎn lé bío wa wee lòoni.

Mi ko mi zǔn miten buaró

¹⁴ Awa, minén na á í wa làa sòobéé, á bío mi wee lòoni le wizonle mu, á mí bǎnbá téréna miten, à wékhe bío yí mí léé mia, à mí kǎn ho héra yi. ¹⁵ Mí zǔn le bío ó o Nǎhǎso jánáa mí yi ò o máa búen nǎhǎ léé bèra a na à 6a nǎpua fen, làa bío á wán za Poole na wa wa làa sòobéé túararáa mu nǎn mia. O túara mu á héhaa lè mu bè-zúrmini na le Dónbeení nǎn wo yi. ¹⁶ Lé bǎn ó o Poole wee túa mí vǎnna búenbúen yi ká a wee bío mu bío. Há bióní búii wi há vǎnna mu yi á jǎló do. Lé bǎn te bío 6a nǎpua búii na yí zǔ mu bío yara, na síadéro le Dónbeení yi yí fǎrá yí tǎna, á wee yèrémá há bióní mu kúará. Ba wee yèrémá há kúará làa bío 6a wee yèrémánáa le Dónbeení bióní vǎahǎ bióní búii bǎn kúará. Lé ká síi 6a wee wé à yáaráa miten.

¹⁷ Éé ká minén na á í wa làa sòobéé, í jǎ mi zeñ wán vó. Mí yí día le bíá yí téréna à vǎini mia, mí fǎrá tǎn mí síadéro le Dónbeení yi. ¹⁸ Mí wa wé à wa wíoka kǎn wa Nǎhǎso Yeesu *Krista na lé wa kǎnío sǎamu yi, à wa zǔrilo làa wo à wíoka wé dé wán. Le ho cǎkú à bío sí a yi há làa na ká wán lè há lúlúio na jii mía yi. *Amiina!

Ho nin-yani vūahū na ó o Zān tūara

Vūahū tūaró jūhū

O Zān, yia lé o Yeesu nī-kenínia nī-kéní, lé wón tūara ho vūahū na kà. O tūara ho á jīnáa 6a kèrètíewa zeñ wán 6a nī-khāwa bīo yi. O bía mí vūahū mu yi le o Yeesu lé le Dónbeení Za bīo bon á 6ueé wó a nūpue binbirí. O mún zéenia le 6a kèrètíewa lé le Dónbeení zāwa, á 6a ko 6a wé 6ua mīten lāa bīa wi mu khoomu yi bīo, à mún warí mín. Lé bīo le Dónbeení lé le waminí 6ānso, á mún ka wéréwéré lòn khoomu.

Le Dónbeení bioní wee na le mukānī binbirí

¹ Bīo á ī wee tūa á à na mia lé bīo bīo ciran yia lé le Bioní na wee na le mukānī binbirí. Mu jūhū 6úeení ká bīo 6úí ðīn yí léra ká arén wi fée. Ká bīo ká wán wa já a tāmū, á mōn wo, á fá wa ylo wo yi, á 6uan wo yi. ² Yia wee na le mukānī binbirí á zéenia mīten lāa wen. Wa mōn wo á wee mī ho tūiá o jii. Wa wee bue le orén na wee na le mukānī binbirí á wi fée. O pānía wi là a Maá Dónbeení. Ká hā làa na ká wán á le Dónbeení wó á wa mōn wo. ³ Mu bon. Bīo wa mōn lāa bīo wa já lé bīn wa wee bue bīo á mún n na mia, bèra a na à minén lāa wen mún pānī. Warén pānía là a Maá Dónbeení lè mí Za Yeesu *Krista. ⁴ I wee tūa mu á à na mia bèra a na à wa sí-wee jii á sí bīo wa pānía bīo yi.

Mi 6ua mīten lāa bīa wi mu khoomu yi bīo sī

⁵ Dīo ká lé le bioní na wa já o Yeesu *Krista cón, dīo wa à bue á a na mia: Le Dónbeení ka wéréwéré lòn khoomu. Hārī bīo 6úí yūií lòn tībírí á mia le yi. ⁶ Ká wa le wa pānía lāa de á wa pá wee 6ua waten lāa bīa wi le tībírí yi bīo sīi, se wa lé 6a sabín-fūaalowa, á yí máa bè le Dónbeení tūiá yi. ⁷ Ee ká wa wee 6ua waten lāa bīa wi mu khoomu yi bīo, lāa bīo le Dónbeení mí beere karāa wéréwéré lòn khoomu, se wa wāa pānía, á le Dónbeení Za Yeesu cānī á wé è ceé wen wa bè-kora 6úen6úen yi. ⁸ Ká wa le wa yí máa wé bè-kora, se wa wee vīiní waten, á yí tà le Dónbeení tūiá poni bīo. ⁹ Ee ká wa wee tà bīo wéréwéré le wa wó khon, á le Dónbeení na téréna á yí máa yeremá mí jii, dén á à sēn wa bè-kora á à día, á à ceé wen bīo wa wó khon yi 6úen6úen. ¹⁰ Ká wa le wa yínorí bè-kora wérowā, se wa wee lá le Dónbeení lòn sabín-fūaalo, se wa yí tà bīo le bīa yi.

2

Wa séenlo lé o Yeesu Krista

¹ I zāwa, í tūara bīo ká, bèra a na à mí yí wé mu bè-kora. Ká a 6úí pá khií vā vā wó bè-kohó, á wa séenlo wi o Maá Dónbeení nīsānī. Wón lé o Yeesu Krista, wón na téréna. ² Mu bon, o Yeesu *Krista wó wa bè-kora séndiaró mūnī yia. O yí wó mu warén wa dòn bīo yi. O mún wó mu ho ðmíjāsa 6úen6úen bè-kora bīo yi.

³ Hen ká wa wee bè bīo le Dónbeení bò henía yi, se wa wāa zū le wa zū le Dónbeení binbirí. ⁴ Ká a 6úí le mí zū le, ò o yí máa bè bīo á le bò henía yi, se wón lée sabín-fūaalo á yí tà le Dónbeení tūiá poni bīo. ⁵ Ká yīa mahā wee bè le bioní yi, wón wee zéeni le mí wa le Dónbeení bīo bon. Lé ká sīi á wa à zūrnāa le wa pānía lāa de. ⁶ Yia le mínén le le Dónbeení pānía, á 6ānso 6ēn mún ko ò o 6ua mīten lāa bīo ó o Yeesu 6uannāa mīten bīo sīi.

Mu bè-flnle na le Dónbeení bò henía

⁷ Minén na á ī wa lāa sòobée, bīo ká yínorí bè-flnle na le Dónbeení bò henía á ī wee tūa á à na mia, 6úeé. Mu lée bè-kīnle na mí já pāahū na 6a 6ueé buera le Dónbeení bīn-tente nōn mia yi. Bīn bè-kīnle so lé le bioní na mí já mu pāahū. ⁸ Ee ká mu mún lée bè-flnle á ī wee tūa á à na mia. Mu bè-flnle mu bīo bon binbirí. Mu wee mí a Yeesu *Krista lè minén mí beere yi. Lé bīo á bīo yūií lòn tībírí 6úakāa wee vī, á le Dónbeení tūiá poni na ka lòn khoomu á 6a nūpua 6éenia wee mí. ⁹ Yia le mí wi bīn khoomu so yi ò o jina mín za tāá mín hīnló kèrètíe, se 6ānso pá wi le tībírí yi. ¹⁰ Yia wa mín zāwa lè mín hīnni kèrètíewa, wón wi mu khoomu yi. Wón 6ānso á bīo na dà wee vīiní mia yi. ¹¹ Ká yīa jina mín za tāá mín hīnló kèrètíe, wón wi le tībírí yi. O wee varāka le yi, ó o yí zū hen na ó o wee va. Lé bīo le tībírí wó a là a muí.

¹² I zāwa, í tūara mia lé bīo mí bè-kora séra día o Yeesu Krista pānká yi.

¹³ Minén nī-kīa, í tūara mia lé bīo á yīa wi bīn ká bīo 6úí ðīn yí léra á mí zū.

Minén yārówá, í tūara mia lé bīo ó o Satānī fūuhū á mí fá.

¹⁴ I zāwa, í tūara mia lé bīo ó o Maá Dónbeení á mí zū.

Minén ní-ká, í túara mia lé bio á yia wi bín ká mu bio 6úi ðín yí léra á mi zú.

Minén yarówá, í túara mia lé bio mi sɔadéro o Yeesu yi pánká wi, á pan le Dónbeení bioní bio, ó o *Satáni fúuhú á mi fá.

¹⁵ Awa, lé mi 6úen6úen á í wee bio bio ká á à na yi: Mi yí warí mu biowa na bio sá ho ðimíná yi. Ká á 6úi wa ho ðimíná bio, se 6ánsó yí wa a Maá. ¹⁶ Lé bio le síi na wé vá mu bio na yí se yi, láa bio há yío wé lé 6àn yíró poni, lé ho náforó yíró na wee wé ó o núpue yooní mítén, bún 6úen6úen yí ló a Maá yi, mu bio sá ho ðimíná yi. ¹⁷ A hón ðimíná so lé ho biowa na yí se na 6a núpua sía wee vá yi á ñòh wee khíí. Ká yia wee wé bio le Dónbeení síi vá yi, wón á à keñ bín féeé.

O Krista zúkúsa á wi

¹⁸ Í zàwa, hen láa cínú ká hón ðimíná so á à vé. Mi já le o *Krista zúkúso á à zéeni mítén. Éé ká há láa na ká wán yáá, ó o Krista zúkúsa á wi. Lé bún ñon á wa zúnáa le hen láa cínú ká hón ðimíná so á à vé. ¹⁹ O Krista zúkúsa mu lá wi wa tɔahú ká 6a 6èntín lá yí tà a bio, lé bún ñon 6a lóráa wa tɔahú. Mu bon, ká 6a 6èntín lá tà a bio, se 6a yí ló wa tɔahú á yí wá. Éé ká bio 6a ló wa tɔahú wá, bún wee zéeni le 6a 6èntín lá yí tà a Krista bio. ²⁰ Éé ká minén bán ó o Yeesu Krista wó á mi yú le Dónbeení Hácírí, á mi 6úen6úen mún zú ho túia poni bio. ²¹ I wee túa mia yínoñ bio mi yí zú ho túia poni, 6úee. Ho túia poni á mi zú, á zú le ho túia poni á sabéré mia yi.

²² Awa, á yia wáa lé o sabín-fútaalo lé o yén? Mu so yínoñ yia le o Yeesu yínoñ *Yia le Dónbeení man léra le? Mu bon, yia wee bio bún wón lé yia lé o Krista zúkúso. Wón pá a Maá Dónbeení lé mí Za Yeesu bio. ²³ Núpue léee núpue na pá le Dónbeení Za Yeesu bio, se 6ánsó yí páania lá a Maá Dónbeení. Núpue léee núpue na tà le Dónbeení Za Yeesu bio, se 6ánsó páania lá a Maá Dónbeení. ²⁴ Lé bún ñon á bio mi já páahú na 6a 6úee buera le Dónbeení bín-tente ñon mia yi á mi pan bio lé mi sòobéé. Ká mi pan bio mi já bio páahú na 6a 6úee buera le Dónbeení bín-tente ñon mia yi, á minén mún ñ páaní lé le Dónbeení Za Yeesu lá a Maá Dónbeení. ²⁵ Ká wa páania ká síi, á wa à yí le mukáni binbirí na máa vé, ðio ó o Yeesu dó mí jii le mí ì na wen.

²⁶ Bio ñon á í túararáa bún biowa so ñon mia, lé 6a núpua na wi 6a wé khá mia víní bio yi. ²⁷ Éé ká minén bán ó o Yeesu wó á mi yú le Dónbeení Hácírí á le wi láa mia. A mi makóo yáa wáa bínia mia ní-karánlo veere yi. Mu bon, le Dónbeení Hácírí wé è káran mia lé mu 6úen6úen. Bio le Hácírí mu wé è káran láa mia lé ho túia poni, le yí máa fí sabéré. A mi cén páaní lá a Yeesu Krista láa bio le Hácírí mu kárananáa mu láa mia.

Yia páania lá a Yeesu yi ko ò o wé bè-kora

²⁸ Awa, í zàwa, mi cén páaní lá a Yeesu Krista bèra a na ká a khii lua, á wa sí a yahó ká wa yiwa yí máa dè, à ñiyio yí dí wen.

²⁹ Mí zú le o Yeesu *Krista á térénna. Bún bio yi à mi mún zúri le núpue léee núpue na wee wé bio térénna le Dónbeení yahó, se wón 6ánsó mún lé le Dónbeení Za.

3

¹ Eee! Mi lorí bio ó o Maá Dónbeení waráa wen! O Maá Dónbeení wa wen láa sòobéé, ó o wee ve wen le mí zàwa, á wa 6èn lé le zàwa bio bon. Éé ká ho ðimínáa bán yí zú le wa lé le Dónbeení zàwa lé bio á 6a yí zú le. ² Awa, minén na á í wa láa sòobéé, wa wáa lé le Dónbeení zàwa wó. Ká bio wa khii keñnáa bún á le Dónbeení ðín yí zéenia láa wen. Bio á wa zú lé bio ká: Hen ká a Yeesu *Krista khii lua, á wa à mí a láa bio ó o karáa, á warén mún ñ yeremá à keñ lá a bio. ³ Bia 6úen6úen na dó mí sía wee lòoní bún ko 6a wé ceé mítén láa bio ó orén mí béeere wee ceráa bio síi.

⁴ Núpue léee núpue na wee wé mu bè-kora, se 6ánsó pá le Dónbeení lándá. Mu bè-kora wéro lé le Dónbeení lándá píló. ⁵ A mi ñòh zú le o Yeesu Krista 6uara á sèn 6a núpua bè-kora día. A mi mún zú le o yí máa wé bè-kohó huúu. ⁶ Lé bún ñon á yia páania láa wo á mún yí ko ó o wé bè-kora. Á yia wee wé mu bè-kora wón yí ñon wo á mún yí zú a.

⁷ I zàwa, mi yí día mítén le núpue khá víní. O núpue na wee wé mu bio na térénna le Dónbeení yahó, wón térénna láa bio o Yeesu Krista térénanáa. ⁸ Ká yia wee wé mu bè-kora, wón bio sá a *Satáni yi. Lé bio ó o Satáni wee wé mu bè-kora hári ho ðimíná júhú 6úeení. Lé bún ñon le Dónbeení Za Yeesu Krista 6uara bèra a na ò o 6úee yáa o Satáni bè-wénia. ⁹ Yia wó le Dónbeení za wón 6ánsó yí ko ò o wé bè-kora. Mu bon, le mukáni binbirí na wee lé le Dónbeení cón á wi 6ánsó yi. O yí dà máa wé è wé bè-kora, lé bio ó o lé le Dónbeení za. ¹⁰ Lé ká síi á le Dónbeení zàwa lé le Satáni zàwa wee hueekaráa mún yi: Yia yí máa wé bio térénna le Dónbeení yahó á yí wa mún za táá mún hínló kèrètíe, wón bio yí sá le Dónbeení yi.

Bio bia 6a kèrètíe: wa min yi waminí dání yi

¹¹ Dìo kà lé le bíoní na mi jí páahù na 6a 6ueé buera le Dónbeení bín-tente non mia yi: Mi wa warí mín. ¹² Minén tlahù ò o 6úí yí bè bío ó o *Kape wó 6àn síi yi, wón bío sà a Satáni yi, á non ó o 6óráa mín fè. A léé webio non ó o 6óráa wo? Lé bío ó orén lé o nǐ-súmúí à 6àn fè wó bío térénna le Dónbeení yahó.

¹³ Wán zàwa lè wán hínni, lé bǔn non ká ho ðmǐjása jina mia, à mi yí le mu wé mia coon. ¹⁴ Warén zú le wa bío wáa yí sá mu húmú yi, le wa yú le mukānǐ binbirí. Wa zú mu lé bío wa wa wán zàwa lè wán hínni kèrèṭṭewa. Yia yí wa mín za tàá mín hínló, wón bío sá mu húmú yi. ¹⁵ Mu bon. Yia jina mín za tàá mín hínló kèrèṭṭe wón ka lòn nǐ-6úe. A mi zú le o nǐ-6úe nǐ-kéní ká à máa yí le mukānǐ binbirí na máa vé.

¹⁶ Bío kà lé bío wa zúnáa le waminí: O Yeesu *Krista wa wen, á dó mí mukānǐ non wa bío yi. Lé làa bǔn síi á warén mún ko wa dérāa wa mukānǐ na wán zàwa lè wán hínni kèrèṭṭewa bío yi. ¹⁷ Hen ká a 6úí á bío wi cǎn síi, à 6àn za tàá 6àn hínló kèrèṭṭe 6úí 6èn khon, ó o yí zúnáa a makári, á yí séeña wo, se bío le Dónbeení le o warí lé 6a nǔpua ó o so wa làa ba le? ¹⁸ I zàwa, mi yí le wa wán mín lé há bíoní na wa wee bío na mín yí mí dòn. Mí lè wa waminí á wé mi wa wára yi. Bǔn lé bío á à zéení le wa wa mín binbirí.

¹⁹ Lé ká síi wa à zúrúnáa le wa bío sá ho tǔiá poni yi. A wa sía á à kerí ho héerá yi le Dónbeení yahó. ²⁰ Hári ká wa sía le wa wó khon kaka, á le Dónbeení dén pá dà po wa sía. Le zú mu bío 6úen6úen.

²¹ Minén na á í wa làa sòobé, hen ká wa sía yí le wa wó khon, se wa poní séra kúaará le Dónbeení yahó. ²² Bǔn ká wa flora bío léé bío le cǎn á le è na mu 6úen6úen wen, lé bío wa bò le bíoní yi, á wee wé bío sí le yi. ²³ Bío kà lé bío á le bò henía: Le wa dé wa sía mí Za Yeesu *Krista yi, á mún warí mín làa bío ó orén mí beere bórāa mu henía. ²⁴ Yia bò le Dónbeení bíoní yi wón páanía làa de, á le mún páanía lé 6anso. Le Dónbeení non mí Hácírí wen. Lé bǔn non á wa zúnáa le le páanía làa wen.

4

Yia le Dónbeení Hácírí wi yi á wee zúrú kaka

¹ Minén na á í wa làa sòobé, mi pa miten bío. Bia 6úen6úen na le le Dónbeení Hácírí wi làa mí á mi wé yí ðéni dé mí sía yi. O 6úí le mí wee bío lè le Dónbeení Hácírí pánká, à mi cǔii 6anso bíoní à khénnáa o kúará loñ le mu so bon le. Lé bío á bia le mí lé le Dónbeení jǐ-cúa fèrowá à mu yí bon á wi ho ðmǐjá lua 6úen6úen yi. ² Mí dà a zúrú bia le le Dónbeení Hácírí wi làa mí làa bío ká: Yia bíá wéréwéré le o Yeesu *Krista 6ueé wó a nǔpue bío bon, se wón le Dónbeení Hácírí wiráa. ³ Ká yia yí tà le mí í bío wéréwéré le o Yeesu Krista 6ueé wó a nǔpue, se Dónbeení Hácírí mía làa wón 6anso. Lé o Krista zúkúso hácírí wi làa wo, dío 6úenló bío á mí jí. Awa, á lé dén hácírí so wáa wi ho ðmǐjá yi há làa na ká wán. ⁴ E ká minén na lé 1 zàwa, minén bío sá le Dónbeení yi á bán na le mí lé le *Dónbeení jǐ-cúa fèrowá à mu yí bon á mí dàrina á fáara fúna. Mí dàrina 6a lé bío á le Hácírí na wi le minén pánká wi po dío wi ho ðmǐjá yi. ⁵ Ba jǐ-cúa fèrowá mu bío sá ho ðmǐjá yi, lé bǔn non 6a wee bíorāa ho ðmǐjása bíoní, á bán mún wee jí 6a cǎn. ⁶ Ká warén 6èn bío sá le Dónbeení yi, á bia zú le wee jí wa cǎn. Ká yia bío yí sá le Dónbeení yi wón yí máa jí wa cǎn. Lé làa bǔn á wa dà a hueekarāa yia le Dónbeení Hácírí na lé ho tǔiá poni wi yi á à lén mín yi làa yia ó o Satáni na lé o sabín-fúaaló hácírí wi yi.

Le waminí ló le Dónbeení yi

⁷ Minén na á í wa làa sòobé, mi le wa warí mín, lé bío le waminí ló le Dónbeení yi. Ká mi wa mín se mu wee zéení le mí lé le Dónbeení zàwa, á zú le Dónbeení. ⁸ Bia yí wa mín, bán yí zú le Dónbeení, lé bío le Dónbeení lé le waminí 6anso. ⁹ Bío kà lé bío le Dónbeení zéenia le mí wa làa wen: Le tonkaa mí Za kéní ó o 6uara ho ðmǐjá yi, á wa dàñ yí le mukānǐ binbirí o pánká yi. ¹⁰ Bío kà lé bío wee na á wa zúrúnáa le waminí bío: Mu yínǎí bío warén wa lé le Dónbeení. Ká lé bío lerén wa làa wen, á tonkaa mí Za ó o 6ueé wó wa bè-kora séndiaró muiní yia. ¹¹ Minén na 1 wa làa sòobé, á bío á le Dónbeení wara wen le mí sòobé ká síi, á warén mún ko á wa warí mín. ¹² Nǔpue na ðñ mǎn le Dónbeení wón mía. E ká wa wa wán, á le è kerí làa wen, á bío le Dónbeení wa lé 6a nǔpua á à mí wéréwéré wa tlahù.

¹³ Bío non wa zú le warén páanía làa de á lerén mún páanía làa wen, lé bío le non mí Hácírí wen. ¹⁴ O Maá Dónbeení tonkaa mí Za ò o 6uee kání ho ðmǐjása. Warén mǎn mu á lé mu séerāa. ¹⁵ Nǔpue na bíá wéréwéré le o Yeesu lé le Dónbeení Za, wón 6anso le Dónbeení páanianáa, ó o mún páanía le le Dónbeení. ¹⁶ Warén bán zú bío le Dónbeení wa làa wen, á mún dó wa sía mu yi. Le Dónbeení lé le waminí 6anso. O nǔpue na wa le Dónbeení á wa 6a nǔpua, wón páanía le le Dónbeení, á le Dónbeení mún páanía làa wo. ¹⁷ Bío non wa poní á à sénnáa le cítíí fí nǎnzón lé bío wa zú le bío le Dónbeení wa làa wen á wee mí wéréwéré wa tlahù. Wa poní á à sén le Dónbeení yahó lé bío wa páanía làa de ho ðmǐjá yi làa bío ó o

Yeesu *Krista páanáná láa de ho yi. ¹⁸ Yía zú le le Dónbeení wa mí, wón á záníi mía yi. Mu bon, yía zú le le Dónbeení wa mí binbirí, wón á záníi yí dà máa keŋ yi hùúu. O núpue na zána lé yía wee leéka le le Dónbeení á à síiní mí jùhú. Lé bñn nɔn á yía le záníi wi yi yí máa mi bío le Dónbeení wa láa wo wéréwéré.

¹⁹ Warén wa mín lé bío le Dónbeení nín-yání wara wɛn. ²⁰ O 6úí lá le minén wa le Dónbeení ò o jina mín za táá mín hínló kèrètɛ, se 6ánsó lé o sabín-fútaalo. Mu bon, 6án za táá 6án hínló na ó o wee mi ó o yí wa, ó o 6èn n̄ wé kaka á warínáa le Dónbeení, dío ó o yí máa mí? ²¹ Le Dónbeení mún bò mu henía le yía wa mínén Dónbeení, á 6ánsó mún ko ò o waí mín za táá mín hínló kèrètɛ.

5

Le Dónbeení zàwa yú le sée ho dímjǎ wán

¹ Núpue léee núpue na tà le o Yeesu lé *Yía le Dónbeení nɔn léra bío bon, se wón 6ánsó á le Dónbeení wó lé mí za. A núpue léee núpue na wa yía lé o maá, ó o mún n̄ waí o maá mu zàwa. ² Ká warén wa beere wa le Dónbeení á wee bè bío le bò henía yi, lé bñn wa á zúrnáa le wa wa le Dónbeení zàwa. ³ Mu bon, ká wa wa le Dónbeení, á wa wé è bè bío le bò henía yi. A bío le Dónbeení bò henía á máa wé sèrò na jǎ wɛn, ⁴ lé bío á bíá lé le Dónbeení zàwa 6úen6úen á yú le sée ho dímjǎ wán. A bío nɔn wa yúráa le sée ho dímjǎ wán lé wa sladéro o Yeesu yi bío yi. ⁵ Yía yú le sée ho dímjǎ wán léee wée? Mu lé yía tà le o Yeesu *Krista lé le Dónbeení Za bío bon.

Ho tǔiá na mà o Yeesu Krista dǎni yi

⁶ O Yeesu *Krista mu lé yía 6ueé káa ho *bátèémù jumu yi, á kúaará mí cǎni húrunnáa. O yí káa ho bátèémù jumu yi mí dòn, o káa ho bátèémù jumu yi ó o mún kúaará mí cǎni húrunnáa. A yía wee mí mu tǔiá lé le Dónbeení Hácírí, lé bío le Hácírí mu lé ho tǔiá poni 6ánsó. ⁷ Bío wee zéeni le mu bon léee bíowa bío tǐn: ⁸ Le Dónbeení Hácírí, lè mu jumu, lè le cǎni. A mu mí bío tǐn wee zéeni mu bío dà-kéni mu. ⁹ Hen ká wa wee tà ho tǔiá na 6a núpua wee mí yi, á le Dónbeení tǔiá na le wee mí po 6a núpua tǔiá, hón wa mún ko wa tà yi. Ho tǔiá na le wee mí lé hía bío ciran le Za. ¹⁰ Yía tà le o Yeesu lé le Dónbeení Za, wón láa ho tǔiá mu yi. Yía yí tà ho tǔiá mu bío, wón wee wé le Dónbeení láa sabín-fútaalo. Lé bío ó o yí tà le ho tǔiá na le Dónbeení wee mí mí Za dǎni yí á bon. ¹¹ Ho tǔiá mu lé hía ká: Le Dónbeení nɔn le mukǎni binbirí na máa vé wɛn. Lé le Za á le dǐn wán á nɔnnáa le. ¹² Yía páanía lè le Dónbeení Za, se wón yú le mukǎni binbirí na máa vé. Yía yí páanía lè le Dónbeení Za, se wón yí yú dén mukǎni so.

Le mukǎni binbirí na máa vé bío

¹³ Bío ká 6úen6úen á í tǔara nɔn minén na tà le Dónbeení Za Yeesu yèni pǎnká bío, bèra a na à mí zúri le mí yú le mukǎni binbirí na máa vé. ¹⁴ Bío nɔn wa poni sèraráa le Dónbeení yahó lé bío ká: Hen ká wa flora le Dónbeení yi bío 6úí dǎni yi ká mu lé le síi bío, à le jí wa cǎn. ¹⁵ A bío wa zú le le wee jí wa cǎn, á wa mún zú le bío wa flora bío yi á le wó wó.

¹⁶ Hen ká á 6úí mɔn mín za táá mín hínló kèrètɛ 6úí ò o wee wé mu bè-kohó na yí máa wé ò o hí mu húmú binbirí, á 6ánsó ko ò o fio le Dónbeení yi na a yi, á le è na le mukǎni binbirí wo yi. Le bíoni mu bío ciran bíá wee wé mu bè-kohó na yí máa wé á 6a hí mu húmú binbirí. Ée ká mu bè-kohó 6úí wee wé ò o núpue hí mu húmú binbirí. Yínɔr bñn á í le mí fio bío yi. ¹⁷ Wékheró léee wékheró 6úen6úen léee bè-kohó bñn bon. Ée ká bè-kora 6úen6úen máhá yi máa wé ò o núpue hí mu húmú binbirí.

¹⁸ Wa zú le yía wó le Dónbeení za á máa wé è wé mu bè-kora, lé bío le Dónbeení Za Yeesu wee kǎni a mu wéro yi. O o *Satáni mún yí dà máa wé o láa dɛɛ woon. ¹⁹ Warén bán zú le wa bío sá le Dónbeení yi. Ká ho dímjǎsa na yí zú le Dónbeení bán 6úen6úen ó o Satáni pǎnká wí wán. ²⁰ Wa mún zú le le Dónbeení Za Yeesu lé yía 6ueé wó á wa zúnáa le Dónbeení binbirí. A wa páanía lè le Dónbeení binbirí wa páanílo lè le Za Yeesu *Krista bío yi. Lerén lé le Dónbeení binbirí, á lerén mí dòn lé dío mún wee na le mukǎni binbirí na máa vé. ²¹ I zàwa, mí pa miten bío à mí yí 6úaaní há dofina na yínɔr le Dónbeení binbirí.

Ho p̄un n̄i v̄uah̄ na ó o Zān t̄uara

Vuah̄ t̄uara ó p̄uh̄

O Zān, yia lé o Yeesu n̄i-ken̄inia n̄i-ken̄i, lé wón t̄uara ho v̄uah̄ na kà. Ho v̄uah̄ mu yi, ó o von m̄iten làa n̄i-k̄inle. O t̄uara ho n̄on 6a k̄er̄et̄ewa kuure 6úí yi.

Ba k̄er̄et̄ewa kuure mu ó o wee ve làa h̄aa lè mí z̄awa. O w̄iokaa b̄ia 6a n̄i-kh̄awa lè le wamin̄i b̄io, á m̄un b̄ia le 6a s̄obá m̄iten à wé bè le Dónbeen̄i t̄uá poni yi.

Vuah̄ n̄in-ȳdn̄i b̄ion̄i

¹⁻² In̄én na lé o n̄i-k̄inle, lé mi wee túa ho v̄uah̄ na kà. I wee túa ho á à na a h̄aa na le Dónbeen̄i lera yi, or̄én lè mí z̄awa. I wa mi 6úen6úen làa s̄ob̄é, lé b̄io le Dónbeen̄i t̄uá poni na le z̄een̄ia làa w̄en á wa tà yi á ho wi wa yiwa yí f̄éé. Mu ȳin̄on̄i in̄én̄i d̄on wa mia. B̄ia 6úen6úen na tà ho t̄uá mu b̄io á m̄un wa mia. ³ Le o Maá Dónbeen̄i lè mí Za Yeesu *Krista à wé mu s̄amu lè le hii làa w̄en, à 6a na ho h̄er̄à war̄én na tà ho t̄uá poni b̄io á wa m̄in yi.

Mi wa war̄ m̄in à p̄l ho k̄ar̄ánl̄o na yí bon b̄io

⁴ U z̄awa 6úí á ī p̄á b̄io le 6a tà bò le Dónbeen̄i t̄uá poni yi làa b̄io ó o Maá Dónbeen̄i hen̄ian̄aa mu n̄on w̄en, á ī s̄i 6̄en̄f̄in wan mu b̄io yi làa s̄ob̄é. ⁵ H̄aa mu, h̄a làa na kà wán, á b̄io á ī hen̄i ì na fon̄ lé b̄io kà: Mi wa war̄ m̄in. Le b̄ion̄i mu ȳin̄on̄i b̄in-f̄inle na bò hen̄ia á ī t̄uara n̄on mia, 6úeé. Le b̄io mà n̄on w̄en ho p̄ah̄ na wa 6úak̄aa á p̄á le Dónbeen̄i b̄ion̄i yi. ⁶ Hen̄ ká wa wee bè b̄io le Dónbeen̄i bò hen̄ia yi, lé b̄in̄ á à z̄een̄i le wa wa le Dónbeen̄i. B̄io le Dónbeen̄i bò hen̄ia p̄ah̄ na wa 6úak̄aa p̄á le Dónbeen̄i b̄ion̄i yi lé b̄io kà: Mi wa war̄ m̄in.

⁷ I wee b̄io kà s̄i lé b̄io 6a n̄i-kh̄awa w̄aa b̄era f̄ò h̄a làa 6úen6úen. Ba wee b̄io le b̄io ó o Yeesu *Krista 6úeé wó a n̄upue á yí bon. Ba lé 6a n̄i-kh̄awa, 6a lé o Krista z̄ukúsa. ⁸ A mi c̄én pa m̄iten b̄io, à b̄io mi wó 6úen6úen le Dónbeen̄i b̄io yi á mi yí t̄è yi, ká mi yí mu c̄un̄ à ho p̄ii s̄i.

⁹ Yia yí máa tà bè ho k̄ar̄ánl̄o na b̄io ciran o Krista yi, ká a báara dia ho, se wón yí z̄u le Dónbeen̄i. Ká yia wee tà bè ho yi, wón p̄aan̄ia là a Maá Dónbeen̄i lè mí Za. ¹⁰ Ká n̄upue 6úí na yí máa tà bè ho k̄ar̄ánl̄o na b̄io ciran o Krista yi wé 6uara mi c̄n̄, á wi ò o k̄ar̄án mia, à mi yí tà le o làa mi wán. Mi yí h̄én mi yara s̄i b̄anso. ¹¹ Yia h̄era mí yah̄ó s̄á a n̄upue mu s̄i, se b̄anso làa wo l̄era h̄a w̄en-kora na ó o wee wé yi.

Vuah̄ m̄ond̄én b̄ion̄i

¹² B̄io c̄er̄èé á ī wi à ī b̄io làa mia, ká ī m̄ah̄á yí wi à ī t̄uá mu v̄uah̄ yi. I wi à ī 6uen mi c̄n̄ ðten á wa 6úeé p̄aan̄i ì tà h̄a láak̄awá. Ká b̄in̄ wó, á wa s̄i-w̄eé p̄ii m̄ah̄á à s̄i.

¹³ M̄in h̄in̄l̄o na le Dónbeen̄i m̄un lera, wón lè mí z̄awa wee t̄en̄i mia.

Ho tɛn nii v̄uahú na ó o Zán túara

V̄uahú t̄uaró n̄uhú

O Zán, yia lé o Yeesu ní-kenínia ní-kéní, lé wón túara ho v̄uahú na kà. Ho v̄uahú mu yi, ó o von míten làa ní-kínle. O túara ho n̄on 6a kèrèt̄f̄ewa kuure ya-dí 6úí na 6a le Kayuusi yi. O wíokaa o Kayuusi là a Demetiriyuusi yènnáa bío 6a wó bío yi.

Ká a Dioter̄efu wára h̄s̄n ó o yi wa, ó o le 6a kèrèt̄f̄ewa yi bè h̄a yi.

Le t̄ɛnti

¹ Kayuusi, mu lé ínén na lé o ní-kínle á wee túa ho v̄uahú na kà á a na foñ. I wa fo làa s̄ob̄é. ² Ünén na á i wa làa s̄ob̄é, i wee fan à ù bío 6úen6úen wé se. Bío á ünén le le Dónbeení 6uannáa mín sese, lé b̄un 6án s̄ii à ù s̄anía lò mún wé hereráa. ³ Wàn z̄awa kèrèt̄f̄ewa 6ueé bíá n̄on mìí le le Dónbeení t̄úia poni bío á fo hení, á fo mún wee bè ho yi. Bío á i n̄á mu, á i s̄ii wan làa s̄ob̄é. ⁴ Bío á i s̄ii á à b̄ini i wa yi á à porí bío á i n̄á à 6a le i z̄awa mu kèrèt̄f̄emu dání yi hò le Dónbeení t̄úia yi, b̄un míá.

O Kayuusi bò le Dónbeení yi sese

⁵ Ünén na á i wa làa s̄ob̄é, wàn z̄awa kèrèt̄f̄ewa á fo wee 6ua sese, h̄ari bíá lé 6a ní-h̄aní á fo pá wee 6ua sese. B̄un lé bío wee z̄éení le fo 6̄ɛntín bò le Dónbeení yi. ⁶ Bío fo wa làa ba á 6a mà t̄úia n̄on 6a kèrèt̄f̄ewa kuure yi. Ká bán n̄upua so s̄ii fo wee séení 6a varáa yi làa bío le Dónbeení le mu koráa, se mu se. ⁷ Mu bon, mu lé o *Krista tonló bío yi á 6a lóráa, à 6a yi fó h̄ari d̄ɛ bíá yi z̄ú le Dónbeení c̄s̄n. ⁸ Awa, á mu s̄a warén yi à wa wé séení bán n̄upua so s̄ii. Ká wa wee séení 6a, b̄un ká wa mún páanía làa ba á wee z̄éení le Dónbeení t̄úia poni bío.

O Dioter̄efu là a Demetiriyuusi bío

⁹ I túara ho v̄on-za n̄on mí kèrèt̄f̄ewa kuure yi. Ɛé ká a Dioter̄efu na wa ò o wé dí mu bío 6úen6úen yahó á yi máa c̄atí i b̄ioní. ¹⁰ Ká i 6uara, á h̄a wén-kora na ó o wó, le h̄a sabíoní na ó o f̄uaana i j̄ii á i 6ueé bío bío làa míá. Bío ó o b̄inia wee wé yáá po b̄un. O yi máa tà à wàn z̄awa kèrèt̄f̄ewa làa o wán. A bíá mún tà le 6a wé làa mí wán ó o hò. A bíá 6a wee làa wán ó o wee n̄a lén 6a kèrèt̄f̄ewa kuure yi.

¹¹ Ünén na á i wa làa s̄ob̄é, fo wé m̄on 6a n̄upua na wee wé bío yi se à ù yi bè 6a wára yi. Ɛé ká fo wé m̄on 6a n̄upua na wee wé bío se à ù bè bán wára yi. Yia wee wé bío se wón bío s̄a le Dónbeení yi. Yia wee wé bío yi se wón yi z̄ú Dónbeení.

¹² O Demetiriyuusi wón 6a n̄upua 6úen6úen 6̄ɛn wee wíoka yèni. Bío ó o wee 6ua míten héha le le Dónbeení t̄úia poni lé b̄un wee z̄éení le o lé o ní-tente. Inén mún wee wíoka a yèni, á ù z̄ú le bío á i wee mí 6úen6úen lé ho t̄úia.

Le m̄ondén t̄ɛnti

¹³ Bío c̄ɛr̄ɛ á i wi à i bío làa fo, ká i mahá máa túa mu v̄uahú yi. ¹⁴ I wi à i 6uen ù c̄s̄n hen làa c̄inú, á wa 6ueé páaní i tà h̄a láakáwá. ¹⁵ Le ho h̄ɛr̄à à kerí làa fo. Mín b̄s̄nlowá na làa w̄en páanía wi á wee t̄ɛní foñ. Mún t̄ɛní wàn b̄s̄nlowá na làa fo páanía wi yi le mí ní-kéní kéní.

Ho vūahú na ó o Zude túara

Vūahú tularó nūhú

O Zude lé yía túara ho vūahú na kà á n̄n le Dónbeení n̄pomu búenbúen yi. Ho vūahú mu bióní ló mín là a Piere n̄un n̄i vūahú na á wón túara. Hã v̄nna mu mí bío n̄un wee n̄i 6a k̄er̄t̄lewa zeñ wán le 6a pa míten bío 6a n̄i-k̄aránlowà na bío yí bon bío yi, bán na wee wé hã wárá na 6a sía wee vá yi na yí se.

O Zude mu bía le 6a n̄i-k̄aránlowà mu wee wé mu bío na yí se làa sòob̄é. O bía le le Dónbeení á à síiní 6a n̄úná. O mún bía le 6a k̄er̄t̄lewa wíoka wé bánbá à wé le dà-kéní là a Yeesu, à dé mí sòob̄é le Dónbeení bío yi le Dónbeení mu Hácírí p̄nká yi, à wañ mín, bèra a na ò o Yeesu *Krista p̄nká yi à 6a yí le mukání binbirí na máa vé.

Le t̄en̄ti

¹ Mu lé ínén Zude, o Yeesu *Krista ton-sá, ínén na lé o Zaaki b̄an za, lé mi wee túa ho vūahú na kà. I wee túa ho á à na bía ó o Maá Dónbeení hueeka yi, á wa, bía ó o Yeesu Krista wee pa bío. ² Le o N̄úh̄tso wé mu tentemu c̄er̄é làa mia, à na mí h̄er̄à mia, á wíoka wañ mia.

Ba n̄i-k̄aránlowà na wee v̄t̄iní 6a n̄upua bío

³ Minén na á i wa làa sòob̄é, i síi b̄en̄t̄n lá vá làa sòob̄é à i túa mia ho k̄ánl̄ó na bío ciran wa búenbúen d̄ání yi. Hã làa na kà wán á mu wáa l̄ee konloon à i wé mu, bèra a na à i hení mí sía à mí f̄ará t̄n mu bío na mi tà yi, bío le Dónbeení n̄n b̄ia bío s̄á le yi le c̄úkúee á mu vóráa. ⁴ I wee túa mia lé bío 6a n̄upua búti na p̄á le Dónbeení, á tun míten yi zonnáa mí t̄ah̄ú. Ba wee ȳer̄emá wán Dónbeení s̄amu b̄ioní kúará à d̄án wéráa mí sía wárá na yí se. Lé b̄un 6a wee wé à p̄náa o Yeesu Krista, wón mí d̄on na lé wa ya-dí l̄é wa n̄úh̄tso. Mu f̄era túara le le Dónbeení á à síiní 6a n̄úná.

⁵ I z̄ú le bío á i bío ò na mia kà búenbúen á mi z̄ú, ká i m̄ah̄á p̄a b̄inia wee leéka mia làa b̄ú. Mi z̄ú bío ó o N̄úh̄tso k̄ánf̄anáa o *Isiraȳele n̄pomu ho *Ezipite k̄h̄ú yi. Ká b̄ia p̄á yí dó mí sía le yi bán le wó á 6a h̄urun. ⁶ Mi b̄iní leéka ho wáayi tonkarowá búti bío, bán na ȳlo yí s̄ú ho p̄nká na le Dónbeení n̄n 6a yi á 6a ló hen na 6a lá wi yi. Lé b̄un te bío le Dónbeení can 6a kúaaráa le t̄ibi-cúaa yi á pannáa le wizonle na le k̄h̄ii fi le citii yi. ⁷ Mi mún b̄iní leéka ho *Sod̄omu le ho *Kom̄ore lórása bío, l̄é hã lórá na s̄uarákaa yi làa ba bío. Hã lórá mu n̄upua dó míten mu koomu wárá l̄é mí síwá yi, á wi 6a wé da l̄é 6a z̄an-búaa. A bío kà wán 6a wi ho d̄h̄ú na wee c̄í f̄éé yi. Mu wó kà à n̄úná 6a n̄upua zeñ wán.

⁸ Lé h̄n wárá so síi l̄é h̄la á 6a n̄upua mu na wi mi t̄ah̄ú á mún wee wé. Ba h̄ácira b̄o mu bíowa na yí bon wán, á mu bío na sí 6a yi na yí se lé b̄un 6a wee wé. Le Dónbeení n̄úh̄tso mu 6a wee z̄uán yi, á wee là ho wáayi búaa na c̄úkú wi. ⁹ H̄ari ho wáayi tonkarowá n̄úh̄tso na ȳeni 6a le Mis̄eele yáa p̄á yí hení mí síi yi wó b̄un. Wón n̄n là a *Sat̄ani khon mín yi o *M̄aȳiize n̄i-h̄inmu wán, ká a m̄ah̄á yi là a. Bío kà lé bío ó o b̄ia: «Le o N̄úh̄tso beé ú l̄ó». ¹⁰ É ká b̄arén n̄upua mu bán wee là bío 6a yí z̄ú, 6a yí máa le mí yiwa wéráa mu bío l̄on n̄ajuwá, lé b̄un yáa wee yáa 6a. ¹¹ Ho ȳer̄éké á à sá 6a yi. Ba wee wé là a n̄i na 6a le *K̄ap̄ee bío síi. Le wárí caró bío yi á 6a wó khon làa bío ó o n̄i na 6a le *Balaamu wóráa mu bío síi. Ba bío yáara, lé bío 6a k̄aa là a n̄i na 6a le Koree bío síi. ¹² Hen ká mi b̄unbua-d̄n̄l̄ó á 6a p̄ániaa wee dí làa mia, à mi d̄n̄l̄ó díro ȳiráa k̄er̄. Ba wee dí b̄ubaa ká mu n̄iyi máa dí 6a, 6a wee leéka míten bío mí d̄on. Ba ka l̄on v̄ioh̄o na wee kán l̄é mí p̄nká ká ho máa t̄é. Ba ka l̄on v̄n̄s̄la na yí máa ha mí haró p̄ah̄ú, na 6a d̄era kúará á hã h̄urun. ¹³ Ba n̄iyi-wárá wee mi làa bío ho mu-beení n̄umu ȳanbónl̄ó kh̄uankh̄uaa wee l̄ee kúia mináa bío síi. Ba ka l̄on m̄an̄aȳio na la-kéní mia, á le Dónbeení b̄en ká ho lahó làa ba le t̄ibi-cúaa yi, á 6a k̄h̄ii k̄er̄ yi f̄éé.

¹⁴ O En̄oki, yia l̄é wán maawá n̄wá h̄epun n̄i à lá a Ad̄ama n̄i wán, á ȳankaa f̄era le Dónbeení n̄i-cúaa b̄arén d̄ání yi mún ká síi: «Mí lor̄, lé o N̄úh̄tso na b̄o ò buen l̄é ho wáayi tonkarowá c̄er̄c̄er̄c̄er̄, ¹⁵ á b̄ueé cití 6a n̄upua búenbúen. Ba bè-kora w̄erowá búenbúen na k̄aa á p̄á le Dónbeení ó ò síiní n̄úná 6a bè-kora na 6a wó l̄é hã b̄in-kora na 6a bía le Dónbeení d̄ání yi bío yi».

¹⁶ Ba n̄upua mu sía yí máa wa mi. Ba wee wírí míten bío yi làa wizooní búenbúen. Ba sía bío na yí se lé b̄un 6a wee wé. Ba wee khon l̄é mí b̄ioní, á wee wíoka 6a n̄upua ȳeni à caráa mu bío.

Le z̄eení na n̄n 6a k̄er̄t̄lewa bío yi

¹⁷ É ká minén na á i wa làa sòob̄é, mi b̄iní leéka wa N̄úh̄tso Yeesu *Krista tonkarowá n̄i-cúaa bío. ¹⁸ Ba bía le: «Hã p̄nna vaa véení, ká 6a n̄upua wé è yáa mí n̄iní yi á à na mia.

Ba wé è wé mí sía bío na yí se, á à p1 le Dónbeení bío». ¹⁹ Lé 6arén wee kheé 6a nùpua. Ba leékaa bío na, à 6a wé. Dónbeení Hácírí mía 6a yi. ²⁰ Εε ká minén na á ī wa làa sòobéε, mi ðín mi siadéro le Dónbeení yi wán à séenináa mín, à mi wíoka va làa yahó. Mi wé fio lè le Dónbeení Hácírí pánká. ²¹ Mi 6ua mín làa bío le Dónbeení wa làa mia, à dé mi sía lòoní le mukānī na máa vé, dío wa Núhúso Yeesu *Krista á à na mia o tentemu bío yi. ²² Bia siadéro yí fará yí tīna sese le Dónbeení yi á mi zūrí makárí. ²³ Mi kání 6a há púná síiníló yi. Mi mún zūrí bíá ká makárí, ká mi mahá pa miten bío. Mi jin 6a wára, hàrì 6a sí-zīnia á mi yáá pá yí tūii yi 6a wén-kora bío yi.

Mòndén jì-cua

²⁴⁻²⁵ Le Dónbeení dà, le è pa mia á mi máa díá ho wōhū, le è wé á mi ò ðín le yahó ká bè-kohó bío máa mí máa leé mia. Le è wé á mi ò zāmaka le yahó le cùkú beení yi. Mi wa khòoní le Dónbeení na lé le dà-kéní, le lé wa kánílo wa páanílo là a Yeesu *Krista bío yi, wón na lé wa Núhúso. Le ho cùkú, lè mu beemu, lè ho pánká 6úen6úen na bío sá a yi fēεε à bío pá sí a yi há laa na ká wán à lén fēεε. *Amiina!

Le Dónbeeni Bè-sànkani na le zéenia là a Zán

Vuahù tularó jùhù

Yia túara mu bè-sànkani vüahù lé o Zán na lé o *Krista tonkaro. Páahù na ó o wee túa ho yi ká bía tà a Krista bío á ho Oroomu béε wee beé lò làa sòobéε. O túara ho páahù na 6a hía wíira a guan zoó díá ho kòhù na wi mu jumu tñahù, hía 6a le Patimóosi yi. O túara ho á heníanáa bía tà a Krista bío sía. O le 6a wíoka dé mí sía o Yeesu yi lé bío ó o dàrina mu bío búenbúen. O vüahù mu yi á le Dónbeeni páanii kíne vüahù bío cèrèε wee mi yi.

O Zán bía mí vüahù yi le o Yeesu zéenia míten làa mí. A lé o Yeesu mu mún bía le o túa bío ó o mən búenbúen (1). O o Zán 6èn túara há vónna bío hẹ̀nùn á nɔnka 6a kèrètɛwa kuio bío hẹ̀nùn na wi ho Azii kòhù yi (2-3). O zéenia bío ó o mən ho wáayi, lè ho sò-mánu firó, lè há búaaní bío hẹ̀nùn, lè mu bíowa bío hẹ̀nùn, lè há lánporá bío hẹ̀nùn bío (4-16). Ho ló-beeni *Babiloona cíló là a Satáni lè mí ton-sáwá yáaró bío (17-20). Bún mən ó o mən ho ðímjǎ finle na le Dónbeeni léra. O bía le hen làa cíni ká a Yeesu á à bíni ì buen (21-22).

Bího vüahù wee zéeni

¹ Bío wi ho vüahù na ká yi lé le Dónbeeni bè-sànkani na le zéenia là a Yeesu *Krista á wón zéeni na mí ton-sáwá yi, á 6a zúri bío ò wé hen làa cíni. O o Yeesu tonkaa mí tonkaro na ló ho wáayi ní-kéni, ò o buεe lii zéeni mu lè mí ton-sá na 6a le Zán. ² Bío ó o Zán mu mən búenbúen ó o mà ttiá. O zú le mu lé le Dónbeeni jii-cúa, á zú le lé o Yeesu Krista zéenia mu. ³ Bía wee káran le Dónbeeni jii-cúa na túara ho vüahù na ká yi, làa bía wee jii há á pa há bío bán júná 6èntfn sí, lé bío mu bíowa mu wéro á súaráa.

O Zán zéenia 6a kèrètɛwa kuio bío hẹ̀nùn yi

⁴ Ho vüahù mu lé ínén Zán wee túa ho á à na ho Azii kòhù lóra bío hẹ̀nùn kèrètɛwa kuio bío hẹ̀nùn yi. Le le Dónbeeni, dío wi féεε, na wi ká bío búii ðin yi léra na bò ò buen, á wé mu sáamu làa mia, á na ho hээрá mia. Le há háciira mí bío hẹ̀nùn, * hía ðin le Dónbeeni bá-zámu kanmúini yahó á mún wé mu sáamu làa mia, á na ho hээрá mia. ⁵ Le o Yeesu Krista, yia wee mí ho ttiá le Dónbeeni jii, yia láayi wi, yia nín-yáni véera ló 6a ní-hía tñahù, yia wi 6a bá-záwa búenbúen jùhù wán á mún wé mu sáamu làa mia, á na ho hээрá mia.

Lé orén wa wen, á húrun cáni kúaará káníanaa wen wa bè-kora yi, ⁶ á wó á wa le le *Dónbeeni yankarowá nípomu na wee sá bán Maa Dónbeeni tonló. Le ho cùkú lè ho pánká á bío sí a yi féεε há lúluio na jii mia yi. *Amiina!

⁷ Mí lorí! Nín-yia há dundúio yi bò ò buen. Ba núpua búenbúen á à mí a, hári bía cú a. Ho ðímjǎ kána sífwa búenbúen á à tà le wéε o bío yi. Lé bún mu ù wéráa. *Amiina! ⁸ O Nùhúso Dónbeeni, dío wi féεε, na wi ká bío búii ðin yi léra, na bò ò buen, dío dà mu bío búenbúen á wee bío: «Lé ínén á búaa mu bío búenbúen jùhù, á lé ínén mún ñ véeni mu bío búenbúen.»

O Zán mən o Krista lè mí cùkú beeni

⁹ Inén lé o Zán na lé mún za wa páaníló là a Yeesu bío yi. I làa mia páania le Dónbeeni bá-zámu yi, á léera mi lò beéró làa bío mi wee hínáa mi sía yi làa mia. Lé ínén 6a hía wíira á guan zoó díá ho kòhù na wi mu jumu tñahù, hía 6a le Patimóosi yi. Ba zoó díá mi bín lé bío á ì buera le Dónbeeni bíoni á zéenia ho ttiá na ó o Yeesu mà. ¹⁰ O Nùhúso wizonle zòn,† á le Dónbeeni Háciiri pánká kera í wán, á ì jǎ támu búii sá pónpón lòn búaaní támu í mən. ¹¹ Á mu támu mu bía làa mi: «Bío fo wee mí á ù túa ho vüahù yi na há lóra bío hẹ̀nùn na ká kèrètɛwa kuio bío hẹ̀nùn yi: Ho Efeze, ho Simiina, ho Peεkaamu, ho Tiatire, ho Saade, ho Filadelfii, lè ho Lawodisee.» ¹² Bío á ì jǎ mu támu mu sá, á ì yèrémáa le í khii lorí yia bía làa mi, á ì khii mən fíntá-cúawa bío hẹ̀nùn na wó lè ho sánú. ¹³ O o búii lòn núpue‡ á zoó wi há tñahù. Bāso zǎ ho báká tóni, á can míten lè le nín-kéni na tá lè ho sánú. ¹⁴ O jún-váni ka púiapúia lòn yènsé. O yio ka lòn dshù denle, ¹⁵ á zení wee juiika kúiakúia lòn tǎjǎn na 6a pá á wíokaa. O támu sá wee jii lòn jún-beeni vánáló. ¹⁶ Há mànayio bío hẹ̀nùn ó o guan lè mí nín-tfáni. Ho khà-tóni yara júnso na jia wi á wee lé o jii yi. O yahó ka cécén lòn wiso-hádshù.

* **1:4** Há háciira mí bío hẹ̀nùn: Mu bío hẹ̀nùn wee zéeni mu bío na jii sí búio. Hen ká á há háciira bío hẹ̀nùn le le Dónbeeni Háciiri á mu wee zéeni bío. † **1:10** O Nùhúso wizonle: Le wizonle mu lé o Yeesu véeró wizonle. Le lé ho dimaasi. ‡ **1:13** Mu kerekimu yi á mu bía: «Lòn núpue za». Mu bío wee zéeni yia ó o Daniyεεle mən (Daniyεεle vüahù 7.13-14; 10.5-6). Ba zúifúwa csn ó o núpue za mu lé Yia le Dónbeeni mən léra.

¹⁷ Bío á ì m̀n wo kà, á ì lùwá a tá díá, á yí máa kànkán lòn nùpue na húrun. O o líí bò mí nín-tiání ì wán ò o bíá: «Yí z̀s̀n wá. Lé Ìnén á ǵúa mu bío ǵúenǵúen ǵúhú, á lé Ìnén mún khíi véení mu bío ǵúenǵúen. ¹⁸ Ìnén lé yia le mukáni binbirí wi c̀s̀n. Ílá húrun, á lé mi na wáa wi le mukáni yí f̀eεε há lúlúio na ǵii mia yí. Mu húmú á ì pànká wi wán, á ho ní-hónbó-lóhó á ì pànká mún wi wán. ¹⁹ Awa, á bío fo wee mi, bío wi láa bío ǵueé wé mu m̀n, b̀n ǵúenǵúen á ù túa. ²⁰ Ká mu lé há mànáyio bío h̀eǵun na á ì ǵuan lè ì nín-tiání, lè há f̀ntá-cúaawa bío h̀eǵun na wó lè ho sánú, b̀n b̀n kúará á ì ì zéení láa fo: Há mànáyio bío h̀eǵun h̀s̀n bío wee zéení le Dónbeení tonkarowá na wee pa ǵa kèrèt̀ewa kuio bío h̀eǵun yí bío. Ká há f̀ntá-cúaawa bío h̀eǵun, h̀s̀n bío ǵèn wee zéení ǵa kèrèt̀ewa kuio bío h̀eǵun bío.»

2

Bío má ǹn ho Efεεze kèrèt̀ewa kuure yí

¹ «Há ǵi-cúa na ká á ù túa á na le Dónbeení tonkaro yí, yia wee pa ho Efεεze lóhó kèrèt̀ewa kuure yí:

«Yia ǵuan há mànáyio bío h̀eǵun lè mí nín-tiání, na wee varáka há f̀ntá-cúaawa bío h̀eǵun na wó lè ho sánú t̀ahú, lé wón wee bío bío ká: ² I zú bío mi wee wé, mi tá le lònbee yí mu bío yí, á mún wee hí mi sía mu yí. I zú le bíá lé ǵa ní-súmáa á mi pá bío. Ba ǵúí na le mí lé o *Kриста tonkarowá à mu yí bon, á mi khéra kúará, á zú le ǵa lé ǵa sabin-fúaalowa. ³ Mi wee tá hí mi sía, á tá le lònbee yí ì bío yí, mi yí máa téé mi bàra. ⁴ Eε ká ì m̀hã á zá láa mia bío ǵúí na á ì m̀n mia á mu yí se bío yí. Bío mi wa láa mi p̀ahú na mi ǵúakáa dó mi sía m̀í á mi díá. ⁵ Awa! A mi cén wá mi yiwa bío mi fú karáa wán, á zúí le mi ló lè ho m̀n. Mi cén yèrémá mi yilera lé mi wára à wé láa bío mi fú karáa bío. Ká mi yí yèrémáa, á ì ǵueé lá mi f̀ntá-cúaa á à lén b̀n. ⁶ Ká ì m̀hã mún wee ǵúa mia. Lé bío á bío ǵa Nikolayitewa wee wé á mi ǵina, láa bío á Ìnén mún ǵinanáa mu.

⁷ «Yia wee ǵí bío, á ǵanso ǵí bío le Dónbeení Hácírí wee bío na ǵa kèrèt̀ewa kuio yí. Yia dáńna ho fúuhú fá, á le Dónbeení v̀nsla ǵuahó v̀ndεε na wee na le mukáni ǵa nùpua yí, á ǵanso á ì na dén b̀n beεre díró níi yí.»

Bío má ǹn ho Simiina kèrèt̀ewa kuure yí

⁸ «Há ǵi-cúa na ká á ù túa á na le Dónbeení tonkaro yí, yia wee pa ho Simiina lóhó kèrèt̀ewa kuure yí:

«Yia ǵúa mu bío ǵúenǵúen ǵúhú, á mún khíi véení mu bío ǵúenǵúen, yia lá húrun á véera, lé wón wee bío bío ká: ⁹ I zú mi lò beéró bío, á zú mi khemu bío, á ho náforó binbirí ǵn wi mi c̀s̀n. Á bíá le mí lé ǵa *zúífúwa á ǵa yínóí ǵa zúífúwa binbirí bío ǵa wee yáa lè mi yèni á ì mún zú. Ba nùpua mu kuure bío sá a *Satáni yí. ¹⁰ Le lònbee na á yí mia á mi yí z̀s̀n. Mi loń, o Satáni á à wé á mi ǵúí ǵa à kúee ho kásó yí á à khénnáa mi kúará. Le lònbee á à yí mia há wizoóní bío píru yí.* Mi f́ará ǵin mi sladéro m̀í wán, hári ǵa ǵúe mia, á ì ì na le mukáni binbirí mia.

¹¹ «Yia wee ǵí bío, á ǵanso ǵí bío le Dónbeení Hácírí wee bío na ǵa kèrèt̀ewa kuio yí. Yia dáńna ho fúuhú fá, wón ǵanso á mu húmú cúa-ǵun níi máa yí.»

Bíoní má ǹn ho Pεεkaamu kèrèt̀ewa kuure yí

¹² «Há ǵi-cúa na ká á ù túa á na le Dónbeení tonkaro yí, yia wee pa ho Pεεkaamu kèrèt̀ewa kuure yí:

«Yia ho khà-tóní yara ǵunso na ǵia wi á wee lé ǵii yí, lé wón wee bío bío ká: ¹³ I zú le ho lóhó na fo wi yí lé o *Satáni béení díiní. Mi yí bíńía ì m̀n á mi f́ará díń mi sladéro m̀í wán. Hári p̀ahú na ǵa ǵó a níi na ǵa le Antipaasi yí mi c̀s̀n hen na ò o Satáni mu wi yí, á mi pá wókkaa dó mi sía m̀í. O Antipaasi mu lé wón má ho túú ì ǵii binbirí. ¹⁴ Eε ká ì m̀hã á zá láa mia c̀ínú bío á ì m̀n mia á mu yí se bío yí. Ba ǵúí wi láa mia na bò a níi na ǵa le *Balaamu káranló yí. Wón na zéenia o *Isirayεεle nípomu khá v̀ínínló lá a níi na lé o béε, yia ǵa le Balaaki† á bán lá há wónna taa, á wó ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí sííwá. ¹⁵ Lé ká síi ǵa ǵúí mún wi láa mia á bóráa ǵa Nikolayitewa káranló yí. ¹⁶ A mi cén yèrémá mi yilera lè mi wára. Ká mi yí yèrémáa, á hen láa c̀ínú ká ì ǵuen, á ǵueé fi láa bán nùpua so lè ho khà-tóní na wee lé ì ǵii yí.

¹⁷ «Yia wee ǵí bío, á ǵanso ǵí bío le Dónbeení Hácírí wee bío na ǵa kèrèt̀ewa kuio yí. Yia dáńna ho fúuhú fá, á ho *maane na ǵa sánkaa á ì ì na a yí ó o ò lá. I mún ñ na le hue-poni ǵanso yí. Le huee mu á ì wóncí le yèn-finle wán á à na ǵanso yí. Ní-veere yí dà máa zúí le yèni mu ká yínóí yia le hue-poni mu ǹn yí.»

* 2:10 Há wizoóní bío píru: B̀n wee zéení le le lònbee mu máa mia. † 2:14 Balaamu láa Balaaki: Mi Loń Míló v̀uahú (Nombres) 22-24; 25.1-3; 31.16

Blo mà nòn ho Tiatiiire kèrètɛwa kuure yi

¹⁸ «Hã jì-cúa na kà á ù túa à na le Dónbeení tonkaro yi, yía wee pa ho Tiatiiire lóhó kèrètɛwa kuure yi:

«Yia lé le Dónbeení Za, na yío ka lòn dǎhú dɛnle, á zení wee juiika lòn tǎ̀nòn, lé wón wee bío bío ká: ¹⁹ Bío mi wee wé á ì zú. Á le waminí na wee mi mia, làa bío mi yí máa bíní í món, làa bío mi wee wé na 6a núpua yi, làa bío mi wee hínaa mi sía, mu búenbúen á ì zú. Í mún zú le há làa na ká wán, á bío mi wee wé á po bío mi wó páahú na mi búakáa dó mi sía o Yeesu yi. ²⁰ Ɛé ká í máhá á zá làa mia bío búí na í mɔn mia á mu yí se bío yi. O háa Zezabɛɛle[‡], yía le mí lé le *Dónbeení jì-cúa fɛero á mu yí bon á mi wee díá ò ò khá í ton-sáwá vɛníní. O wee jàa 6a dé ho bá-fénlò le ho há-fénlò le mí síiwá wéró yi, le há wǎnna taa làró yi. ²¹ Á ì nòn ho páahú wo yi, ò o yèrémá mí yilera le mí wára, ká a máhá yí tá le mí í díá mí koomu wára. ²² Awa! Í ì wé ó ò ò tɛ mu vámú á bíá làa wo wee páaní búenbúen á ì beé lò làa sòobɛɛ, se 6a bèn yèrémá, á díá a koomu wára. ²³ Bia bò a yi búenbúen á ì búé. Ká mu wó ká, á 6a kèrètɛwa kuio búenbúen á á zúrì le ínén lé yía á zú a núpue yilera, làa bío ó o síi vǎ yi. Í ì sáání mi ní-kéní kéní yi á à héha làa bío mi wee wé.

²⁴ «Ká minén Tiatiiire kèrètɛwa kuure núpua na ká, na yí tá yí bò ho káranlò mu yi, á mún yí wi mí zúrì bío 6a wee ve là a *Satáni bío na sà yi, bán á ì bío bío ká á à na yi: Í máa bíní máa hení bío búí wéró máa na mia, ²⁵ ká bío mi dó mí sía mi lé búni mí fǎrá dín wán làa bío mi wee wéráa mu fúaa í bíni búenlò.

²⁶⁻²⁸ «Yia dǎrna fá ho fúuhú, á bò bío á ì wee zéeni yi fúaa mu véenii, wón á ì ì na ho pánká yi ó ò ò wé há síiwá búenbúen jùhú wán làa bío á ínén mún yúráa ho pánká í Máa cǎn bío síi. O ò ò sùwaní mí pánká 6a wán làa sòobɛɛ, á wé é fi 6a lòn sía na má làa córó. Bǎnso á ì ì na há tá-tla mànàayire yi. [§]

²⁹ «Yia wee jí bío, á bǎnso jí bío le Dónbeení Hácírí wee bío na 6a kèrètɛwa kuio yi.»

3

Blo mà nòn ho Saade kèrètɛwa kuure yi

¹ «Hã jì-cúa na kà á ù túa à na le Dónbeení tonkaro, yía wee pa ho Saade lóhó kèrètɛwa kuure yi:

«Yia há háciira bío hɛ̀jɔn na bío sá le Dónbeení yi wiráa, na há mànàayio bío hɛ̀jɔn wi níi yí, lé wón wee bío bío ká: Bío mi wee wé á ì zú. Ba núpua wee leéka le mí yú le mukáni binbirí, á mí jòn húrún le Dónbeení yahó. ² Awa, á mí cén fání mí yío, á dé pánká mítén yi, á bío ká mia jùhú há yí búé. Mu bon. Í zú le bío mi wee wé á jii yí sú í Máa Dónbeení yahó. ³ Awa, á mí bíni leéka mí yiwa bío mí jǎ lé le Dónbeení bíoní á tá le yi bío. Mí yèrémá mí yilera le mí wára, á wé bɛ le bíoní mu yi. Ká mí yí fǎnia mí yío, á ì búeé yòoka mí wán là a kǎnlo bío. Mí máa dǎn máa zúrì í búenlò mí cǎn páahú. ⁴ Ɛé ká 6a búí máhá wí mí cǎn ho Saade mu lóhó kèrètɛwa kuure tǎhú á búan mítén sese le Dónbeení yahó lòn núpua na sí-zǎnia wee ce wéréwéré. Bán á à bè làa mí ká 6a zá há sí-poa, lé bío 6a ko làa bú.

⁵ «Làa búni síi á yia dǎrna ho fúuhú fá, á wón ñ zǎnín le há sí-poa. O yèni á ì máa lén bia yú le mukáni binbirí yènnáa vúahú yi húuu. Í ì dín í Máa le mí tonkarowá yahó á à bío le bǎnso bío sá mií.

⁶ «Yia wee jí bío, á bǎnso jí bío le Dónbeení Hácírí wee bío na 6a kèrètɛwa kuio yi sese.»

Blo mà nòn ho Filadelifi kèrètɛwa kuure yi

⁷ «Hã jì-cúa na kà á ù túa à na le Dónbeení tonkaro na wee pa ho Filadelifi lóhó kèrètɛwa kuure yi:

«Yia na bán síi mia, na lé ho túiá poni bǎnso, yía ó o *Daviide béeni díró níi naló pánká wí níi yi lòn woohú won-za, yía héra mu bío jii á núpue máa dǎn pe mu jii, na mún pon mu bío jii á núpue máa dǎn hén mu jii, lé wón wee bío bío ká: ⁸ Bío mi wee wé á ì zú. Í zú le 6a núpua yí máa kǎnbi mia sese, ɛé ká mí máhá pá wee bè í bíoní yi, mí yí pá í bío 6a núpua yahó. Awa, í héra ho zúajii nòn mia. Á núpue na mún dá à bíni ì pe ho á mia. ⁹ Mí loí, bío ká lé bío á ì ì wé làa bíá bío sá a Satáni yí, bán na wee fúaa há sabioní le mí lé 6a *zúífúwa á mu jòn yí bon. Í ì wé á 6a búeé fǎrá mí nɔ̀nkórnáa wán mí yahó, á 6a à zúrì le í wá ma. ¹⁰ Bío á ì henía nòn mia le mí hí mí sía á mí tá bò yi. Lé búni nòn á le lònbee na búeé khén ho dímíjǎ núpua búenbúen kúará á ínén bèn mún ñ kǎnii mia yi. ¹¹ Hen làa

[‡] 2:20 Zezabɛɛle: Mí loí Bá-záwa nín-yání vúahú (1 Rois) 16.31; 19.1-2 § 2:26-28 Tá-tla mànàayire: Le mànàayire mu wee zéeni le sée yíró bío. Le mún wee zéeni a Krista bá-zámu búakáró bío. Mí loí Lení vúahú (Psaumes) 2.8-9; Miló vúahú (Nombres) 24.17; Bè-sànkani vúahú 22.16

clinú ká 1 buen. Bío mi dó mi sía mií lé b́n mi f́rá d́n ẃn làa b́o mi wee ẃŕa mu, b́ra a na ò o búí h́a yí fé mi b́o na wee źení le mi fá ho f́uh́.

¹² «Yia d́ŕna ho f́uh́ fá, ẃn ñ kerí lón b́ŕb́ŕ ò í Maá *Dónbeení źí-beení yi f́éé. B́nso ò kerí le źi mu yi f́éé. Í Maá Dónbeení yéni, lè le lóhó yéni á ñ í túa b́nso ẃn. Hón lóhó so lé ho Zeruzalému finle na à lé ho ẃayi le Dónbeení ćn á à lii. Inén yèn-finle á ñ mún ñ túa b́nso ẃn.

¹³ «Yia wee jí b́o, à b́nso jí b́o le Dónbeení Hácíri wee b́o na 6a kèrèt́ewa kuio yi sese.»

Bío mà ńn ho Lawodisee kèrèt́ewa kuure yi

¹⁴ «Há jí-cúa na ká á ù túa à na le Dónbeení tonkaro yi, yia wee pa ho Lawodisee lóhó kèrèt́ewa kuure yi:

«Yia yéni 6a le *Amiina, yia wee mí ho túiá poni le Dónbeení jii, yia láayi wi, yia lé ho túiá poni b́nso, na le Dónbeení d́n ẃn léraráa mu b́o búenb́uen, lé wón wee b́o b́o ká: ¹⁵ Bío mi wee wé á ñ źu. Le Dónbeení b́o yi, á mi yí sùwa, á mi mún yí wan. Mi lá ka lè mi sùwa táa mi lá wan, se b́n pá ẃa śaaní. ¹⁶ Ká b́o mi yí sùwa á mi mún yí wan, á mi ka t́n, á ñ í ḱn mia á à kúia. ¹⁷ Mi wee b́o le mi níi b́o wi, le mi b́o miten mi náfóró ẃn, b́o búí yí f́ora mia, táa. A mi yí źu ká mi lé 6a yinyio b́nsowá á b́o makári wi. Mi lé 6a ní-khenia. Mi lé 6a muuwa á wee vará mi b́o. ¹⁸ Awa, á mi día le í źení mia: Ho śánú binbirí na ceéra ho d́h́ yi á mi ẃa 6uee yá í ćn. Lé b́n ñ na ká mi ñ wé mu b́o b́nsowá binbirí. Mi 6uee yá há sí-poa í ćn à źi sáraa mi níyio. Mi mún 6uee yá há yío t́ni í ćn à váani lè mi yío à mi wé mi. ¹⁹ B́a á Inén wa ká 6a wó khon, à ñ źa làa ba, à bé 6a. Mi cén b́n dé sòobéé miten yi, à yèrémá mi yilera lè mi wára. ²⁰ Mi lorí, í d́n ho źajii á wee t́ení. Ká yia jí 1 sá á tá le í 6uee zo, á ñ í zo b́nso ćn á wa à páani í dí.

²¹ «Yia d́ŕna ho f́uh́ fá, á ñ wé á b́nso ò kerí ni mu bá-zámu kanmúini wán 1 nísáni, làa b́o á Inén mún fá ho f́uh́ á karáa í bá-zámu kanmúini wán 1 Maá nísáni.

²² «Yia wee jí b́o, à b́nso jí b́o le Dónbeení Hácíri wee b́o na 6a kèrèt́ewa kuio yi sese.»

4

Le khòoni na le Dónbeení wee yi ho ẃayi

¹ B́n món, á ñ b́nia món à ho ẃayi jii h́ra. A mu támu na lá b́a làa mi lè ho yahó, na sá wee jí lón búani, lé b́n t́n wee b́o làa mi: «Buee yóo hen, á ñ źení b́o 6ueé we láa fo.» ² Mí lahó yi, á le Dónbeení Hácíri pánká kera í wán, á ñ mún mu bá-zámu kanmúini búí ho ẃayi ò o búí karé le wán. ³ B́nso semu ka lè há *hue-sení búí na 6a le zasipu làa saaduana ćač́akaró b́o síi, á wee juiika kúiakúia. Le bon-khónle mún ló ḱnia mu bá-zámu kanmúini mu yi á wee juiika lón *hue-sení na 6a le emeroodé. ⁴ Mu bá-zámu kanmúini mu b́n síi 6óni làa b́o náa ḱnia le yi, á 6a ní-ká 6óni làa nùwá náa kará wán. Ba búenb́uen źa há sí-poa, á búra mu bá-zámu khònlúaa na wó lè ho sánú. ⁵ Mu bá-zámu kanmúini mu á ho viohó juiikaró wee lé yi, á ho námakaró sá mún wee jí le yi. Há f́ntá-cúaaawa b́o h́jún zánia yèen b́ará le yahó. Hón lé há h́ciira b́o h́jún na b́o sá le Dónbeení yi. ⁶ B́o búí lón saahó na jumu wee ce wéréwéré lón máká d́uh́ á mún wi mu bá-zámu kanmúini mu yahó.

Búaa búaa náa búí mún d́n ḱnia le kanmúini mu yi. Ba yara lè 6a máa búenb́uen léé yío. ⁷ O nín-yání yia ka lón kúden. O jún níi yia ka lón dáa-za. O t́n níi yia yahó ka lón núpue yahó. O náa níi yia wón ka lón duio na déera wá. ⁸ Ba mí búaa náa búenb́uen á mia b́o h́zín h́zín wi. Há búenb́uen wó lè há yío. B́o ká lé b́o 6a wee b́o le wisoni lè ho t́naah́ f́éé:

«O Nùhúso Dónbeení b́n síi mia.

O dá mu b́o búenb́uen.

O wi ká b́o búí d́n yí léra.

O wi f́éé, o b́o ò buen.»

⁹ Hen ká 6a búaa mu sansan wee b́o yia kará mu bá-zámu kanmúini wán beemu b́o á wee khòni a, á wee dé o b́aráká, wón na wi f́éé há lúlúio na jii mia yi, ¹⁰ à 6a ní-ká 6óni làa nùwá náa lii búrá yia kará mu bá-zámu kanmúini wán na wi f́éé há lúlúio na jii mia yahó à búaaní a. Ba wee wé hén mí sánú khònlúaa lii kúia mu bá-zámu kanmúini yahó ká 6a à b́o b́o ká:

¹¹ «Nùhúso, wa Dónbeení,

fo ko lè ho cùkú.

Fo ko lè le khòni.

Ho pánká búenb́uen b́o sá foñ.

Lé bio únén lé yia léra mu bio búenbúen.
 Unén lé yia le mu kɛɛ́,
 á mu bèn wi.»

5

O Pioza mi dòn lé yia ko lè ho vūahū bɛnló

¹I bɛnía le ɪ loɪ, á ɪ mɔn à yia kará mu bá-zámu kanmúini wán buan vūahū búí lè mí nín-tíáni. Ho vūahū mu yahó lè ho mání búenbúen á ho túaró wi wán, á bun. Ho jii lan lè ho sò-mánu há zen cúa-hèjun. ²I mún mɔn wáyai tonkaró búí na pánká wi, ò o wee bio bio ká pónpón: «Yia ko lè ho sò-mánu na lan lè ho vūahū mu jii firó á bɛn ho lé o yén?» ³Ká yia máhá ko lè ho bɛnló á kárán ho á yi ló. Bãso mia ho wáyai, o mún mia ho tá wán, á ho tá fíkshú ó o mún mia yi. ⁴A ɪ bɛntín wá mu bio yi láa sòobɛɛ, lé bio á yia ko lè ho bɛnló á kárán ho á yi ló. ⁵A 6a ni-kía bóni láa núwá náa ni-kéni búí á wee bio láa mi: «Yi wá bio. Loɪ, yia 6a wee ve láa Zúdaa zɪ-júhú núpua kúden, o bɛɛ *Daviide mɔnmáni, á fá ho fúuhú.* Wón lé yia ko lè ho sò-mánu na lan lè ho vūahū mu jii firó, á bɛn ho.»

⁶I bɛnía le ɪ loɪ, á ɪ mɔn Pioza búí na ka lòn yia na 6a fá yan láa muini, ká á dɛn le bɛɛni kanmúini sli yi, 6a búaa búaa náa, lè 6a ni-kía bóni láa núwá náa tshú. O Pioza mu wáa lá a yio lé mu bio hɛjun hɛjun. Hsɛn yio so lé há háciira bio hɛjun na le Dónbeení tonkaa ho dímiɲá kúaráa búenbúen yi. ⁷O Pioza mu wá vaá bó yia kará mu bá-zámu kanmúini wán, ò o fó ho vūahū na á wón buan lè mí nín-tíáni. ⁸Bio ó o fó ho buan, á 6a búaa búaa náa lè 6a ni-kía bóni láa núwá náa á bueé búrá a Pioza mu yahó. Ba búenbúen buan há kòncówá, á mún buan há lánpóra na wó lè ho sánú, na mu bio búí na sámu sí sú á wee cí yi. Bún bio so wee zéeni bíá bíó sá le Dónbeení yi fióró bio. ⁹A 6a búaa búaa náa lè 6a ni-kía bóni láa núwá náa wee sío le len-finle na ká:

«Unén lé fo ko lè ho vūahū mu féró.
 Fo ko lè ho vūahū mu féró á fi ho sò-mánu na lan ho jii.
 Lé bio únén lé fo 6a yan lè le muini.

U cání lé dío yá 6a núpua á 6a bíó sá le Dónbeení yi.
 Ba ló ho dímiɲá kána núpua lè mí síiwá búenbúen yi,
 hári 6a wé lúe lée lúe,
 hári 6a bíó bíoni lée bíoni.

¹⁰Fo wó á 6a lé wán *Dónbeení yankarowá nípomu,
 á 6a wé sá na le yi.

Ba á dí le bɛɛni ho tá wán.»

¹¹I bɛnía le ɪ loɪ, á ɪ jná ho wáyai tonkarowá sá. Ba ka cɛɛɛɛɛɛɛɛɛ, á kɛnía mu bá-zámu kanmúini, lè 6a búaa búaa náa, lè 6a ni-kía bóni láa núwá náa yi.[†] ¹²Bio ká lé bio 6a wee bio pónpón:

«O Pioza na 6a lá fá
 á ho dáníló, lè ho náfòró, lè mu bè-zúmini, lè ho pánká á bio sá yi.

O ko lè le kònbii.

O ko lè ho cúkú.

O ko lè le khòonii.»

¹³A mu bè-lɛnnia búenbúen, bio wi ho wáyai láa bío wi ho tá yi, bío wi ho tá fíkshú, láa bio wi mu jumu yi, mu búenbúen na wi há kúaráa búenbúen yi, á ɪ jná sá á mu wee bio bío ká:

«Le khòonii, lè le kònbii, lè ho cúkú, lè ho pánká
 á bio sá yia kará mu bá-zámu kanmúini wán,
 lá a Pioza yi fɛɛɛ há lúluúo na jii mia yi.»

¹⁴A 6a búaa búaa náa le: Amiina! A 6a ni-kía bóni láa núwá náa bèn líí búrá á 6a búaanía 6a.

6

O Pioza fù ho sò-mánu bío hɛzɪn

¹I bɛnía le ɪ loɪ, á ɪ mɔn ò o Pioza fù ho nín-yáni sò-mánu na lá lan ho vūahū jii. A ɪ jná 6a búaa búaa náa yá-kéni sá ò o béra lòn viohó na ná: «Buee khíí lén!» ²A ɪ le ɪ loɪ, á lée cón-poni na. Yia yòora á 6a buan le tɛɛ. O búí nɔn mu bá-zámu khònlúee wo yi ó o búra á wáraa lòn san-bɛɛ á tɪn wá vaá fá ho fúuhú.

³O o Pioza fù ho jún níi sò-mánu na lá lan ho vūahū jii. A ɪ jná 6a búaa búaa náa jún níiso sá ò o béra: «Buee khíí lén!» ⁴O o cúa búí zoó ló hùɛɛn lòn dshú. Yia kará a wán ó o búí

* 5:5 Zúdaa zɪ-júhú núpua kúden lá a bɛɛ Daviide mɔnmáni: Mí loɪ Bio Núhú Búɛɛni vūahú (Genɛse) 49:9; Ezayii vūahú 11.1, 10 † 5:11 Mí loɪ Daniyele vūahú 7.10

nɔn ho pànká yi, ò o wé à ho hɛ̀ɛ̀rà yí keń ho tá wán, à 6a nùpua wé 6úe mín. O 6úí nɔn ho khà-tó-tóní wo yí ó o 6uan.

⁵ O o Pioza fù ho tɛn ní sò-mánu na lá lan ho vùahù jii. A ì já 6a bùaa bùaa náa tɛn níso sá ó o béra: «Buee khí lén!» A ì le ì loń, à lée cón-bíri na lua. Yía kará a wán á 6uan le ðɛɛ na 6a wee mánzá lè mu bío línlimu. ⁶ A ì já bío 6úí sá lòn nùpue tãmu 6a bùaa bùaa náa sɛ́i yi à mu wee bío: «O nùpue wizon-kùure sãmú sãání lè há daa lãnpãmúarè dà-kéni yàwá. Ká mu lè há sío, se lée lãnpãmúarè bío tɛn ho yàwá dà-kéni mu yi. Ká ho jiló lè ho *dívɛ́n bɛ́n à ù díá mí yàwá yi.»

⁷ O o Pioza fù ho náa ní sò-mánu na lá lan ho vùahù jii. A ì já 6a bùaa bùaa náa níso sá ó o béra: «Buee khí lén!» ⁸ A ì le ì loń à lée cón-khũni na lua. Yía kará a wán yèni 6a le Húmú. Ho ní-hónbó-lóhó bò a món. Ho ðímjána nùpua 6úen6úen sankanɔn cúa-náa ní bío dó 6a ní yi, à 6a 6úe 6a lè ho khà-tóní, lè le híni, lè mu wámú, lè 6a zín-bùaa.

⁹ O o Pioza fù ho hònú ní sò-mánu na lá lan ho vùahù jii, á ì mɔn há mánákáwa 6úí le muini yɛɛní tá. Bia bò le Dónbeení bíoni yi, á mà ho túiá le jii á 6a 6ó, lè bán te mí mánákáwa. ¹⁰ Bío ká lè bío há mánákáwa mu wee bío pónpón: «Núhũso Dónbeení na 6án sɛ́i mía, yía lè ho túiá poni 6ãnsò, lè ho pãhù yén fo ò pa á à siinína ho ðímjána nùpua júná á à ðiráa há yúaa wa 6úeró bío yi coon?» ¹¹ A le Dónbeení nɔn há sɛ́i-poa 6a ní-kéni kéní yi, à le bia nɔn 6a yi le 6a hí mí sɛ́i cínú à paráa 6a ninzáwa ton-sáwá, 6án zàwa lè 6án híni na 6a à 6úe lè 6arén bío sɛ́i jii síró.

¹² I bíniá le ì loń, á ì mɔn ò o Pioza fù ho hɛ̀zín ní sò-mánu na lá lan ho vùahù jii, á ho tá ðékió lè mí pànká. A le wii yèrémáa ka kúirikúirikúiri, à ho píihù hón múia hobobo lòn cãni. ¹³ Há mánáyio wee tɛ́ lii lòn hãnbíó na ho pinpi-beeni wee ðii. ¹⁴ Ho wáyai bun zon mín yi lòn pãhù á vɛ́nun, á há 6úaa lè há táwá na mu jumu kɛ́niá yi, bɛ́n 6úen6úen lóka mí lara yi á vɛ́nun. ¹⁵ Ho ðímjána 6úen6úen bá-záwa lè 6a júnása, 6a dásíwá júnása, ho nãfóró 6ãnsowá, bíá pãnkáwá wí, 6a wobáani láa bíá wí mítɛn, 6a 6úen6úen hɛ̀ɛ̀ra sá mítɛn há kãní yi lè há 6úaa hue-beera pónna. ¹⁶ A 6a wee bío lè há 6úaa lè mí hue-beera: «Mí jì wɛn, à yía kará mu bá-zãmu kanmúini wán à yí mí wɛn, ò o Pioza siini wa júná. ¹⁷ Lè bío á yía kará mu bá-zãmu kanmúini wán là a Pioza wizon-beeni na 6a à fí le cítii yi wáa ðɛn. A yía dà à kãní mítɛn le wizonle mu yi wón mía.»

7

Le Dónbeení bò le fimini mí ton-sáwá buráa wán

¹ Bɛ́n món, á ì le ì loń le Dónbeení tonkarowá nùwá náa à 6a ðín ho ðímjána sãa mí bío náa yi á ho ho pinpiró hen na 6a ðínka yi, à ho yí và ho tá, lè mu jun-beera, lè há vɛ́nsɛ́a wán. ² A ì bíniá le ì loń, á ì mɔn le Dónbeení tonkaro veere ò o ló lè le wii hɛ̀ɛ̀ni. Le ðɛɛ na le Dónbeení, ðio lè le mukãní 6ãnsò, á wee bè lè mí fimini ó o 6uan. O o bíá bío ká pónpón lè le Dónbeení tonkarowá nùwá náa mu, bíá le nɔn ho pànká yi à 6a yáaraa ho tá lè mu jun-beera: ³ «Ho tá lè mu jun-beera lè há vɛ́nsɛ́a á mí ðín yí yáa ká wa yí bò le fimini wán Dónbeení ton-sáwá buráa wán yí vó.» ⁴ A bíá le fimini mu bò wán á 6a zéeniá jii láa mí. «Ba 6úen6úen wó nùpua muaaseé búarã-hèjun láa muaaseé náa. «Ba ló a *Isirayɛ́le nípomu zɛ́-júná 6úen6úen yi. ⁵⁻⁸ O *Zúdaa zɛ́-júhù nùpua na le fimini mu bò wán lée muaaseé píru jun. O o Urubɛ́n, là a Kaade, là a Azɛ́ere, là a Nefutalii, là a Manasee, là a Simion, là a Levii, là a Izakaare, là a Zabulon, là a Zozéfu, là a Bɛ́nzamee, bán 6úen6úen zɛ́-júná nùpua muaaseé píru jun jun á le fimini mu bò wán.

Ba zãamá-kúii ðín o Pioza yahó

⁹ Bɛ́n món, á ì le ì loń, à lée minka zãamá-kúii na. Ba jii yí dà máa zúń. Ba ló ho ðímjána kãna nùpua lè mí sílwa 6úen6úen yi, hári 6a wé lùe lée lùe, hári 6a bío bíoni lée bíoni. I mɔn 6a à 6a ðín mu bá-zãmu kanmúini yahó, là a Pioza yahó. «Ba zã há sɛ́i-poa, á 6uanka há yúkúio vónna à zéeni le mí sɛ́i wan. ¹⁰ Bío ká lè bío 6a wee bío pónpón: «Wán Dónbeení na kará mu bá-zãmu kanmúini wán là a Pioza, lè bán kãniá wɛn.»

¹¹ A ho wáyai tonkarowá 6úen6úen ðín kɛ́niá 6a ní-kia 6óni láa nùwá náa, lè 6a bùaa bùaa náa na ðín kɛ́niá mu bá-zãmu kanmúini yi á líí búrá le yahó, á wee 6úaaní le Dónbeení ¹² ká 6a a bío:

«*Amiina!

Mu bè-zúrúmini lè ho ðãrló lè ho pànká á bío sá wán Dónbeení yi.

Le ko lè le kɛ́nbii lè ho cùkú.

Wa ko wa khòoni le à dé le báráká fɛ́ɛɛ há lúlúio na jii mía yi.

*Amiina!»

13 A 6a nǐ-kla nǐ-kéní wáa tùara miì: «Ba sǐ-poa bànsowá mu á fo zú le? Ba wee lé wen?»

14 A ì bía non wo yi: «Wàn maá, únén lé fo zú 6a.» O o nǐ-kínle mu bínía bía: «Bia ká lé bia káa le lonbe-be-beení* yi. Ba seera mí sǐ-zǐnia o Pioza cáni yi á há wee ce púiapúia. 15 Lé bǔn te bío 6a ðínnáa le Dónbeení bá-zámu kanmúini yahó. Ba wee sá na le Dónbeení yi le wisoni lè mí ðnáahú fɛɛ le zǐ-beení na bío sá le yi yi. A le Dónbeení, ðio kará mu bá-zámu kanmúini wán á à kerí láa ba, á à pa 6a bío.

16 Hini láa ju-hání máa bǐní máa ðàní 6a.

Wii máa bǐní máa jí 6a,

á wunwuró mún máa bǐní máa beé 6a ló.

17 Lé bío ó o Pioza na wi mu bá-zámu kanmúini sǐi yi á à pa 6a bío láa bío ó o pi-pa wee wé paráa mí pia bío. O wé è ðí 6a yahó á à varáa le jun-ðání yi, ðio wee na le mukáni binbirí, á le Dónbeení á à sùuka 6a yèn-caa búenbúen.»

8

O Pioza fù ho hɛjun nǐ sò-mánu

1 Bío ó o Pioza máhá fù ho hɛjun nǐ sò-mánu na lá lan ho vùahú jii, á bío ho wáayi búenbúen wó tétété á dó mí yi. 2 A ì le 1 loí, á ì mɔn le Dónbeení tonkarowá nùwá hɛjun na ðín le Dónbeení yahó. A 6a non há búaaní dà-kéní kéní 6a yi. 3 A le Dónbeení tonkaro veere búí ló á búéé ðín le *ánsán cǐnǐi ðɛɛ nǐsání. O búan ho lánpóhó na 6a wee wé cǐi mu bío na sámu sǐ yi. Ho wó lè ho sánú. A 6a non mu bío na sámu sǐ cɛɛɛ wo yi ò o cǐi mu ho yi ho *ánsán cǐnǐi ðɛɛ na wó lè ho sánú wán, ðio wi mu bá-zámu kanmúini yahó. A mu bío mu láa bía bío sá le Dónbeení yi floró ò o páaní na le Dónbeení yi. 4 A mu bío na sámu sǐ na wee cǐ ho lánpóhó na ó o búan yi yǐnǐ láa bía bío sá le Dónbeení yi floró á páanía yòò ðán le Dónbeení. 5 Bún mɔn ó o wáayi tonkaro mu khá há donfúaa ho *ánsán cǐnǐi á kúaa ho lánpóhó mu yi á kónkúaa kúaa ho tá wán lè mí pánká. Bío ó o kónkúaa há kúaa ká sǐi, á ho viohó juúikaa á námakaa, á ho tá dèkio lè mí pánká.

Há búaaní bío nda na nǐn-yání wá

6 A ho wáayi tonkarowá nùwá hɛjun na búan há búaaní wáa wíokaa mítén há wǐló bío yi.

7 O o nǐn-yání tonkaro wáa wá mí búaaní. Bío ó o wá le, á ho viohó mànàayio, lè ho dǎhú, lè le cáni lúnkaa mín yi á ðíndín tò ho tá yi. A ho tá lè mí vǐnsá lè mí jǐnǐ bío na cǎka búenbúen á à yǐ mu bán sankanɔn cúa-tǐn.

8 O o jun nǐ tonkaro á wá mí búaaní. A bío búí lòn búe-beení na zà, á 6a lèera dó mu yámú jumu yi, á bío yèrémáa wó le cáni á à yǐ mu bán sankanɔn cúa-tǐn. 9 A 6a búaa na wi le cáni mu yi á húrún. A há wanna na wi le yi mún fù.

10 O o cúa-tǐn nǐ tonkaro wá mí búaaní. A le mànàayi-be-beení búí zà wó ho dǎhú kùera lion há vùna lè há jun-ðáa bán sankanɔn cúa-tǐn tǐn wán. 11 Le mànàayiire mu yèni 6a le Henheró. A há vùna lè há jun-ðáa jumu, á bío yèrémáa wó mu jun-hia á à yǐ mu sankanɔn cúa-tǐn. A 6a núpua cɛɛɛ húrún lè bío 6a jun mu jun-hia mu.

12 O o cúa-náa nǐ tonkaro wá mí búaaní. A le wii, lè ho píihú, lè há mànàayio sankanɔn cúa-tǐn tǐn nǐi á bóonia yi, á mu bán khoomu sankanɔn cúa-tǐn tǐn nǐi á wó. A le wisoni lè ho ðnáahú sankanɔn cúa-tǐn tǐn nǐi wó le tǐbirí cíkoon.

13 A ì le 1 loí, á ì mɔn ðuio búí ò o yòò wee ðɛɛ ho wáayi firiciríi á wee bío bío ká pónpón: «Yéréké loo! Yéréké! Ho yéréké á à sá ho ðímǐná núpua yi lé bío le Dónbeení tonkarowá nùwá tǐn na ká á à wǐ mí búaaní.»

9

Bío wó há búaaní bío hònu nǐ wǐló mɔn

1 O o cúa-hònu nǐ tonkaro wá mí búaaní. A ì mɔn mànàayiire búí na kùera lion ho tá yi. Ho kǎhú na náyiló jii mia jii won-za á 6a non le yi. 2 A le búéé héra ho kǎhú na náyiló jii mia jii, á le minka yǐnǐ ló ho yi kúntùn, á pon ho tá búenbúen yi á mu wó le tǐbirí á le wii yǐ máa mí. 3 A 6a kóoyówá ló le yǐnǐ mu yi á bera fò ho tá. Ba non ho pánká 6a yi á 6a wé táa 6a núpua lè 6a naawá bío sǐi. 4 A 6a bía non 6a yi le le jǐnǐ, lè há vǐnsá, láa bío lée bío na wee sá há vónna á 6a yi tǐii yi. Ká 6a núpua na le Dónbeení flimíní mia wán lé bán mí ðón á 6a wé táa. 5 Ba yǐ non le nǐi 6a yi le 6a búe 6a núpua mu, ká 6a máhá á beé 6a lò láa sóobɛɛ á à ðá há píina bío hònu. Bío 6a wee beé lá a núpue ló á ka lòn naa táró via bío sǐi. 6 Páahú na á bǔn ñ wé yi ká 6a núpua wé è bío le mí lá húrún se mu sǐaaní. ɛɛ ká 6a máhá máa hí. Ba sǐa wé è vá mu húmú yi. ɛɛ ká 6a máa yǐ mu.

* 7:14 Le lonbe-be-beení: Mi Loí Matije vùahú 24.21; Maaki vùahú 13.19

⁷ Ba kòoyówá mu ka lòn cúawa na 6a wíokaa há hía táró bío yi. Ba búenbúen júná á mu bío búí ponka yi lòn bá-zàmu khònlúaa na wó lè ho sánú. Ba yara ka lòn nùpua yara, ⁸ á jún-vání túeeka lòn háawa jún-vání. Ba jia ka lòn kúdenwá jia. ⁹ Ba kosía ka lè há ponka yi làa hñlò biowa búí. Ba mía sá wee jí wùrùwá rí wùrùwá rí lòn wótórówa lè mí cúawa na lùwa hò ò va há hía. ¹⁰ Ba zúaa wí á ka lòn naawá zúaa. Lé hñn zúaa so á 6a à beé lè 6a nùpua lò há píina bío hònu yi. ¹¹ Ba kòoyówá mu bèé lè o tonkaro na pan ho kshú na náyiló jii mía yi. O yèni lè mu heberemu 6a le Abadon, ká mu kerekimu á 6a wee ve o làa Apoliyon, mu kúará le «Bè-yáaro.» ¹² Bún lè ho nín-yání yéréké na wó khíina. Yérékéwá bío jún á pá à bini ì wé á à sí bún yi.

Bío wó há búaaní bío hèzín nii wíló mán

¹³ Bún mán ó o cúa-hèzín nii tonkaro á wá mí búaaní. A ho *ánsán cínii dèe na wó lè ho sánú, dío wi le Dónbeení yahó á támu búí ló kónbúaa mí bío náa yi á í jà sá. ¹⁴ Mu támu mu bía non o tonkaro cúa-hèzín nii na buan mí búaaní yi: «Ba tonkarowá na ló ho wáyai nùwá náa na 6a can ho muhú na 6a le Efaate jii á ù fee kúia.» ¹⁵ O o feera 6a kúará à 6a búe ho dímjá nùpua sankanòn cúa-tín nii jùhú. Ba lá wíokaa 6a día á pannáa dén lúlúure so, hón píihú so, dén wizonle so, hón pòn-kéní kéní so. ¹⁶ Barén hín-táwá na yóra 6a cúawa á 6a zéénia jii làa mí. Ba le 6a lè ho muaaseé khía-pírú píru júná khía-jun. ¹⁷ Bío á í mán lè 6a sí lè bío ká: Ba búenbúen mu biowa ponka kosía yi. Mu búí ka hùee lòn dshú. Mu búí lè mu bè-búrán. Mu búí lè mu bè-dondó. Ba cúawa júná ka lòn kúdenwá júná. Ho dshú lè le yíini lè ho kíribi wee lè lè 6a jini. ¹⁸ Mu bè-súmáa bío tìn mu, ho dshú lè le yíini lè ho kíribi na wee lè lè 6a jini lè bío 6óka ho dímjá nùpua. Bía mu 6ó búenbúen á à yí 6a sankanòn cúa-tín. ¹⁹ Ba cúawa mu pánkáwá wi 6a jini lè 6a zúaa yi. Mu bon, 6a zúaa júná wi á ka lòn háwá, lè hñn 6a wee 6óoníina 6a nùpua yi.

²⁰ Ká 6a nùpua na mu bè-súmáa á yí yú yí 6ó, bán pá yí yèremáa yí día mí wònná háló. Ba pá wee búaaní 6a cínáwa. Há wònná na wó lè ho sánú, làa hía wó lè le wán-hñlò, làa hía wó lè ho tshún, làa hía wó lè há huaa lè há wéeni, bún na yí máa mi mu bío, á yí máa jí mu bío, á yí dá máa wé dèe, lè bún á bán pá wee búaaní. ²¹ Ba nùpua búeró, lè mu nín-símú wéeró, lè ho há-fénlò lè ho bá-fénlò lè mí síwá, lè ho kònlò, bún búenbúen á 6a pá yí yèremáa á yí día wéeró.

10

Ho vñn-za na á ho wáyai tonkaro buan

¹ A í biniá le í loí, á í mán le Dónbeení tonkaro búí na pánká wi, ò o ló ho wáyai wee lii. Le dúndúure pon wo yi lòn dà-zíni. A le bon-khónle bánbáa o jùhú. O yahó wee juiika lòn wí, á zení ka lòn dshú bóróbórówa. ² Vñn-za búí na héra ó o buan. O nín-tánin zeñ ó o hò mu yámú jumu wán, ká a nín-káahón zeñ ó o hò ho tá wán, ³ ò o béra pñpñn lòn kúden. Bío ó o béra ká síi, á ho vlohó námakaró bía há zen cúa-hèjun. ⁴ Bío á hón vlohó so námakaa khíina, á í wí á í túa bío ho námakaró mu bía, á í jà támu búí sá ho wáyai á mu bía: «Ho vlohó mu námakaró bán jii-cúa á ù bua ù dön. Yí túa há.» ⁵ O o tonkaro na á í mán ò o díni mu yámú jumu lè ho tá wán, á hóonía mí nín-tánin nii dá ho wáyai, ⁶ ò o báa lè le Dónbeení yèni, dío wi bún féee há lúlúio na jii mía yi, na léra ho wáyai làa bío wi ho yi búenbúen, lè ho tá làa bío wi ho yi búenbúen, lè mu yámú jumu, làa bío wi mu yi búenbúen. O bía: «Mu wáa máa bini máa mía. ⁷ Nónzoñ na ó o hèjun nii tonkaro á à wí mí búaaní yi, bún zoñ ká le Dónbeení bío na le lá le mí ì wé na sà yi á à wé á jii ì sí, làa bío le mánáa mu non mí ton-sáwá na lè le jii-cúa ferowá yi.» ⁸ A mu támu na á í lá jà sá ho wáyai á tìn biniá bía bío ká non mií: «Vaa fé ho wáuh na ó o tonkaro na díni mu yámú jumu lè ho tá wán buan.» ⁹ A í 6èn vaá 6ó á yi, á flora a le o na ho vñn-za mu mií. O o bía non mií: «Nín-hía, wáa fé ho lá. Ho líi wé hée ù píohó yí hári ká ho lá ka lòn sòró ù jii yi.» ¹⁰ A í fò ho vñn-za mu á là. Ho yoo 6ó6ó lòn sòró. Bío á í là ho wó, á ho wó mu bè-hia í píohó yi. ¹¹ A 6a bía bío ká non mií: «Fó ko á ù pá bini bue bío le Dónbeení le mí ì wé lè ho dímjá kána nùpua lè mí síwá cèrèe, hári 6a bío bioní léee bioní, lè 6a bá-zàwa cèrèe.»

11

Ba nùwá jun na wee mí ho túia le Dónbeení jii

¹ O o búí non le káani na 6a wee mánzá lè mu bío mií, ò o bía làa mi: «Vaa mánzá le *Dónbeení zí-beení, á mánzá ho *ánsán cínii dèe. Ba nùpua na wi le Dónbeení zí-beení mu yi á wee búaaní le, á ù mí à zún jii. ² Ká le zí-beení mu bán lún á ù yí mánzá. Hón día non bía yí zú le Dónbeení yi. Ba á yonka ho lóhó na bío sá le Dónbeení yi há píina búará-jun làa bío jun yi. ³ Ba nùwá jun na wee mí ho túia í jii á í ì tonka à 6a 6ueé féé í jii-cúa. Ba á zí há sía na wee zéení le mu yúmú wó 6a wán á à féraa í jii-cúa mu há wizooní khía-pírú jun

lāa búará-tín yi.»⁴ Bān nūwā jūn so lé hā Oliivewa vīnsīa bīo jūn lè hā fīntá-cúaaawa bīo jūn, hīa bīo bīa háani.* Bā dīn o Nūhūso na wi ho dīmíjā búenbúen jūhū wán yahó.⁵ Ká a búii lè mí i wé 6a lāa bè-kohó, á ho dshū ù lé lè 6a jini léé cíi 6a zúkúsa á à búe. Lé ká síi á yia le mí i wé 6a lāa bè-kohó á à hīráa.⁶ Bā yú ho pánká á à hērāa ho viohó á ho máa tē, páahū na 6a wee fēē le Dónbeení jū-cúaa yi. Bā dà à yèrémá mu jumu á mu ù wé le cāni. Bā dà à wé á mu bè-sūmáa lè mí síiwá wé é sá ho dīmíjā yi túntún ho páahū na sí 6a yi.

⁷ Ká hā jū-cúaa na 6a ko 6a fēē á fēera wó, ó o yia búii á à lé ho kshū na nāyiló jūii mīa yi á léé fī lāa ba. O ò dān 6a, á à búe 6a.⁸ A 6a nī-hínmu 6a á kúia 6a nūpua fēmínló lahó yi, ho ló-beení na 6a búaa 6a Nūhūso yi ho *kúrúwá wán á 6ó. Ho ló-beení mu yèn-wáahū 6a le *Sodoomu táá *Ezipite.⁹ Bā nūpua na ló ho dīmíjā kána nūpua lè mí síiwá búenbúen yi, hāri 6a wé lūe léé lūe, hāri 6a bīo bīoní léé bīoní, fīahū á 6ueé dīn á à lorí 6a nūwā jūn mu nī-hínmu hā wīzooní bīo tīn lè mí canko yi, á à pí le 6a máa nūu.¹⁰ Bā nūpua na ho dīmíjā yi sía á à wa bīo 6a hūrun bīo yi. Bā á dí mu sánú á à hā mín lè mu bīo, lé bīo 6a jū-cúaa fēerowá nūwā jūn mu á beérarāa 6a ló lāa sòobéé.

¹¹ Ká hā wīzooní bīo tīn lè mí canko mu khīna, á le Dónbeení kúaa mí sōnsāmu na wee na le mukānī 6a yi á 6a vèera hīnōn. A bīa mu wó yīo yi búenbúen zāna lāa sòobéé.¹² A 6a nūwā jūn mu jā tāmū búii sā pōnpōn ho wāayi á mu wee bīo lāa ba: «Mí buee yòo hen.» A 6a hīnōn yòo wá hā dūndúio wán ká 6a zúkúsa dīn wee lorí.¹³ Ho pōn-kéní mu yi á búin ho tá dēkío lè mí pánká, á fū ho lóhó sankanōn cúaa-pírú níi. Nūpua na hūrun mu yi léé muaaseé hējūn. Bīa fera yi hūrun bān zōnkaa, á 6a búaaaní le Dónbeení na wi ho wāayi.

¹⁴ Ho cúaa-jūn níi yéréké khīna, á hen lāa dīnú ká ho cúaa-tīn níi i búen.

Bīo wó hā búaaaní bīo hējūn níi wíló mōn

¹⁵ O o hējūn níi tonkaro wá mí búaaaní, á tāmū cèrèē bīa pōnpōn ho wāayi:

«Wa Nūhūso Dónbeení lāa *Yīa ó o mōn léra
á ho dīmíjā bēení bīo máhā wāa sá yi binbirí,
á le Dónbeení á à dí le bēení fēēē hā lúluúio na jūii mīa yi.»

¹⁶ A 6a nī-kīa 6óní lāa nūwá náa na kará mí bá-zāmu kanmúiní wán le Dónbeení yahó á líi búrá á 6a wee búaaaní le Dónbeení¹⁷ ká 6a á bīo:

«Nūhūso Dónbeení,
únén na dà mu bīo búenbúen,
na wi fēēé á wi ká bīo búii dīn yí léra,
wa wee dé ū bārāká,
lé bīo á ū pánká na jūii mīa lé hōn fo lá lè ū bēení.

¹⁸ Ho dīmíjā kána nūpua sía cá foñ,
éé ká únén lé yīa síi wāa wee cí 6a yi.
Ho páahū dōn á ū fī le cíttí bīa hūrun búenbúen wán.
Ho páahū dōn á ū sáání ū ton-sáwá na lé ū jū-cúaa fēerowá,
lāa bīa bīo sá foñ yi, bān na wee kōnbi fo,
bīa bīo jūhū wi lāa bīa bīo jūhū mīa.

Ho páahū dōn á ū yāa bīa wee yāa ho dīmíjā nūpua.»

¹⁹ Bīo 6a bīa wó, á le *Dónbeení zī-beení na wi ho wāayi jūii hēra. A le páaaní 6onkoní díaa wee mí. Á ho viohó jūiikaa á nāmakaa. Ho tá dēkío lè mí pánká á ho viohó mánāayio tò cèrèé.

12

Bīo ó o hāa là a yīa wó lāa mīn

¹ Būn mán á yéréké bè-beení búii zéenia míten ho wāayi. O léé hāa, á le wii pon yi lōn dà-zīnii á bò mí zení ho plīhū wán. O búra mu bá-zāmu khōnlúee na wó lè hā mánāayio pírú jūn.² O sání dōn á wee búe, ó o wee wá pōnpōn.³ A yéréké bè-veere búii bīnīa zéenia míten ho wāayi. Mí lorí, o léé jūa be-beení búii síi á ka hūēn lōn dshū. O jūná léé bīo hējūn, ká a wāa léé bīo pírú. O jūná mí bīo hējūn á mu bá-zāmu khōnlúe-zāwa búra yi.⁴ O sāara hā mánāayio sankanōn cúaa-tīn níi lè mí zīnī á kúaa ho tá yi. O jūa be-beení mu dīn o hāa na sání wee búe yahó. O wi ká a ton ò o lá a za ví.⁵ O o hāa mu ton mí za bāa. O za mu khīi súwaní mí pánká ho dīmíjā kána nūpua búenbúen wán. Bīo ó o ton, ó o za dēenīa fó búin wán á guan yòora le Dónbeení lè mí bá-zāmu kanmúiní cōn.⁶ Ká a hāa wón lūwa van ho lahó na le Dónbeení wíokaa ká lāa wo yi le dūere yi. Lé bīn 6a á pa a bīo yi hā wīzooní khā-pírú jūn lāa búará-tīn páahū.

* 11:4 Mí lorí Zakari vūahū 4.3, 11-14

7 A hã fio wãa cùana ho wáyai. Le Dónbeení tonkarowá lè mí jùhúso Misèele á fun là a jĩa be-beení mu lè mí tonkarowá, 8 á dàrina 6a á 6a lahó wãa mía ho wáyai. 9 Ba jòn wo lè mí tonkarowá lera bín. O jĩa be-beení mu lé o háa na wi bín hááni.* Ba wee ve o làa Ní-bákálo táá Satáni. Lé orén wee khà ho ðmíjńá nùpua búenbúen vĩní. Ba jòn orén lè mí tonkarowá búenbúen kúaa ho tá yi.

10 A ĩ jńá tãmu búí sã ho wáyai à mu wee bío bío ká pńpń: «Le Dónbeení wãa kánia wen há làa na ká wán. Le zéenia le mí dà mu bío búenbúen, le mí lé o bée.

Le zéenia le yia le mən lera á ho pánká búenbúen nən yi. Lé bío á yia lá wee ðin wán Dónbeení yahó à baká wán zawa lè wán hínni yi le wisoni lè ho ðnàahú le 6a wó khon á 6a jòn lera ho wáyai.

11 Wán zawa lè wán hínni á dàrina a o Pioza cáni pánká yi, làa bío 6a mà le le Dónbeení bíoní lé ho túia poni pánká yi. Ba mukáni bío yí here 6a yi, á 6a yí zána mu húmú.

12 Lé búń nən á minén na wi ho wáyai búenbúen wãa zãmaka. Èe ká minén na wi ho tá wán làa bío wi mu jumu yi á ho yéréké 6en ñ sá yi.

Lé bío ó o Satáni lion mi cń. O sii cá lè mí sòobée lé bío ó o zú le ho pãahú na ká a yi ka cinú.»

13 Bío ó o jĩa be-beení zúna le 6a jòn wo dó ho tá yi wó, ó o bò a háa na ton o za báa yi wee ja. 14 A 6a nən há mía búí o háa mu yi lòn duio be-beení mía, ó o déera vannáa le dùure yi, ho lahó na le Dónbeení wiokaa ká làa wo yi. Lé bín 6a à pa a bío yi há lúlúio bío ðn lè mí sanká pãahú. O jĩa be-beení na mún lé o háa mu na wi bín hááni máa yí o máa wé làa ðe. 15 O o háa mu kúna mu jumu á mu wáná lòn muhú jumu á bò a háa món wá vaá lá a. 16 Ká ho tá màhá séenia o háa á héra mí jii á ho ðenia vá mu jumu mu búenbúen véenia. 17 Bío mu wó ká, ó o jĩa be-beení mu sii cá a háa yi, ó o bíńia wá vaá wee fi là a zawa na ká. Bán zawa so lé 6a nùpua na wee bè bío le Dónbeení bò henía yi, á bò ho túia poni na ó o Yeesu zéenia làa ba yi. 18 O jĩa be-beení mu wá vaá ðn mu yámú jumu jii.

13

O yia na ló mu yámú jumu yi bío

1 A ĩ bíńia le ĩ loń á ĩ mən yia búí ò o ló mu yámú jumu yi. O júná léee bío hẹrun, á wãa léee bío píru. Há wãa mu mí bío píru zĩńia lè mu bá-zamu khõńlúe-zawa. Há júná mu á 6a túara há yennáa wán á là lè le Dónbeení. 2 O yia mu ka lòn manən mùinda. O nín-khonna ka lòn búe-khá nín-khonna, á jii ka lòn kúden jii. O o jĩa be-beení á nən mí pánká bán sii wo yi, á nən mí bá-zamu bán sii wo yi. 3 O yia mu júhú dá-kéni ka lè 6a há ho ó o lá á hí. Èe ká ho màhá bíńia wan. Bío mu wó ká á ho ðmíjńá nípomu búenbúen wó coon mu bío yi, á 6a tá a yia mu bío. 4 A 6a wee búaaní a jĩa be-beení lé bío ó o nən mí pánká bán sii wo yi. Ba mún wee búaaní a yia mu ká 6a à bío: «Yia á à tée là a yia mu wón mía. Yia dà a mía.»

5 O yú le níi ò o wé yáa mí jii yi ká a là le Dónbeení. Bún bán wéro níi nən wo yi há pína búarajun làa bío jún yi. 6 O o wee bío há bín-kora léé le Dónbeení yi ká a là le yèni, làa hen na le wi yi, làa bío wi ho wáyai. 7 O yú le níi ò ò fi làa bío bío sá le Dónbeení yi à dàń 6a. O yú ho pánká ho ðmíjńá kána nùpua lè mí síwá búenbúen wán, hàń 6a keri lúe léee lúe, hàń 6a bío bíoní léee bíoní. 8 Ho ðmíjńá nùpua búenbúen á à búaaní a. Bán na yennáa yí túara hàń ho ðmíjńá júhú búeńfi bío yú le mukáni binbirí yennáa vúahú yi, híá ò o Pioza na 6a bó te, lé bán á à búaaní a.

9 Yia wee jí bío, à 6anso jí bío á à bío: 10 Yia ho kásor zoró sá yi, wón ñ zo ho. A yia ho khà-tóni húmú sá yi, wón 6a à búe làa ho. Lé búń á bío bío sá le Dónbeení yi ko 6a hí mí sia yi, à wioka dé mí sia le Dónbeení yi.

O yia na ló ho tá yi bío

11 A ĩ bíńia le ĩ loń á ĩ ðn mən yia búí ò o líi ló ho tá yi. O wãa lé mu bío jún á ka lòn Pioza wãa. Ká a màhá wee bío là a jĩa be-beení bío sii. 12 O nín-yání yia pánká bán sii ó o yú bera a na ò o wé sá a yahó. O wee kíká ho ðmíjńá nùpua búenbúen yi à 6a búaaní a nín-yání yia na 6a há ò o lá á hí ká a màhá bíńia wan. 13 O wee wé mu yéréké be-beera. O yáa wee wé á ho ðhú lé ho wáyai líi à 6a nùpua búenbúen mi. 14 O wee vĩni ho ðmíjńá nùpua lé bío ó o yú le níi á wéráa bún yéréké bíowa so o yia na ló mu yámú jumu yi yahó. O wee bío le o yia na 6a há lè ho khà-tóni ò o yí húrún, á 6a mí bán kansí à dérãa ho cùkú wo yi. 15 O yú ho pánká ò o dé le mukáni o kansí mu yi ò o wé dàń bío, ò o mún dàń búe bío búenbúen na le mí máa búaaní a kansí mu. 16 Bío bío júhú wi làa bío bío júhú mía, ho náforó 6ansowá lè

* 12:9 Mí Loń Bío Níhú Búeení vúahú (Genèse) 3.1-15

6a nì-khenia, 6a nùpua na wi míten lè 6a wobáani, bán búenbúen ó o yia mu wee kíká yi á 6a bè le flimini mí nín-tiání níní wán tãá mí búráa wán. ¹⁷ Ká le flimini mu mia nùpue wán, á 6ánsò yí dà bío máa yá, ó o mún yí dà bío máa yéé. Le flimini mu lé o nín-yání yia yèni, tãá ho míló jii na màa lè le yèni mu.

¹⁸ Ba nùpua ko 6a le mí yiwa hen sese: Yia zū mu bío, á 6ánsò dà à zūrú o yia mu yèni míló jii 6án kúará. Mu wee zéeni á nùpue bío. Hã jii lée 666.

14

O Pioza làa bío le Dónbeeni yá bío

¹ A í bíníá le í loí à lée Pioza na le búee na 6a le Sion búee wán. Ba nùpua muaaseé búará-hèjùn, làa muaaseé náa páanía wi le wán làa wo. Ba nùpua mu ó o Pioza lè mín maá yènnáa tiara búráa wán. ² A í jná támu búí sá ho wáayi lòn jùn-beeni vánaló. Mu sá mún wee jí lòn viohó na wee námaka lè mí pánká. Mu sá wee jí lòn kòncówá na 6a wee búá. ³ Ba nùpua mu búenbúen òn mu bá-zámu kanmúini, lè 6a búaa búaa náa, lè 6a nì-kíá yahó á 6a wee sío le len-finle. Nùpue na dà le leni mu á à sío mia ká mu yínáí 6a nùpua muaaseé búará-hèjùn làa muaaseé náa mu na le Dónbeeni yá ho òmúná nùpua tiahú. ⁴ Bán á yí páanía làa háawa yí mən hùúú á 6a wee ce le Dónbeeni yahó. Ba wee bè o Pioza yi á varáa há lùá búenbúen na á wón wee wa yi. Ho òmúná nùpua tiahú á 6arén lé bío le Dónbeeni yá á 6a bío sá lerén là a Pioza yi lòn bè-yáa bío síí. ⁵ Ba yí fá sabéré yí mən hãri lòn wizón-kéni. Wékheró bío yí dà máa mí máa lée 6a yi.

Ho wáayi tonkaro búí wee bío le Dónbeeni cítii bío

⁶ A í bíníá le í loí á í mən wáayi tonkaro búí ò o yòó wee dée ho wáayi firicíríi. O wáa bueé bue le bín-tente na wi bín féeé á jii mia á à na ho òmúná kána nùpua lè mí síiwá búenbúen yi, hãri 6a keri lùe lée lùe, hãri 6a bío bíoni lée bíoni.

⁷ O wee bío bío ká pónpón: «Mí wé kònbí le Dónbeeni à lén le yèni. Lé bío le Dónbeeni cítii flíó páahú òn. Mí wé búaaní le Dónbeeni na lera ho wáayi, lè ho tá, lè mu jumu búenbúen.»

⁸ O o jùn níi wáayi tonkaro na bò a nín-yání tonkaro món, á wee bío bío ká: «Ho *Babiloona beeni bío yáara loo! Ho bío yáara! Ho dèera ho òmúná nùpua búenbúen lè ho bá-fénló lè ho há-fénló lè mí síiwá làa sòobéé lòn *dívén na ho juiína làa ba.» ⁹ Bún món ó o tñ níi wáayi tonkaro na bò a jùn níi món, á bío bío ká pónpón: «Yia wé è búaaní a yia na ló mu yámú jumu yi lè mí kansí, ká 6ánsò ó o yia mu flimini wi búure táa o níi wán, ¹⁰ á wón le Dónbeeni síi á à cǐ yi làa sòobéé. Mu ù wé lòn dívén na here á le Dónbeeni juiína lè 6ánsò. O lò á à be làa sòobéé ho kiríbi na wee cǐ yi 6a tonkarowá na bío sá le Dónbeeni yi là a Pioza yahó. ¹¹ A ho dshú na wee beé o lò á máa hí máa mí. Ho yíini wé è lé féeé há lúúúo na jii mia yi. Mu bon, bán na wé è búaaní a yia lè mí kansí, na 6a á bè o yia mu flimini wán, bán lò kúú wé è be le wisoni lè ho tñnãhú féeé.»

¹² Lé bún á bío bío sá le Dónbeeni yi, bío wee bè bío le bò henía yi á yí bíníá o Yeesu món, á ko 6a hí mí síi yi. ¹³ I jná támu búí sá ho wáayi, á mu bío: «Túá bío ká: Bío wee hí ká 6a páanía là a Núhúso bán júná sí bío ká wán.» A le Dónbeeni Hácírí le úu le bán júná sí. Le 6a á vúrú le lònbee na 6a lá bío yi. Ba bè-wénia wee zéeni le 6a tonló sá se.

Lé mu bío khèró páahú wáa òn

¹⁴ A í bíníá le í loí à lée dùndúure dà-poni na, ò o búí lòn nùpue kará le wán. O búra mu bá-zámu khònlúee na wó lè ho sánú, á buan le khònlé na jia wi. ¹⁵ O o tonkaro búí zoó ló le *Dónbeeni zí-beeni na ho wáayi yi á wee bío pónpón làa yia kará le dùndúure wán: «Lá ú khònlé à ù khé mu bío ho tá wán, mu khèró páahú òn.» ¹⁶ A yia kará le dùndúure wán wáa khò mu bío ho tá wán búenbúen véenía. ¹⁷ O o tonkaro búí bíníá zoó ló le Dónbeeni zí-beeni yi ho wáayi, á mún buan le khònlé na jia wi. ¹⁸ O o tonkaro búí na wee loí le muini yeeníi dshú bío á zoó ló ho *ánsán cíníi lùe yi. O wee bío bío ká pónpón làa yia buan le khònlé na jia wi: «Lá ú khònlé à ù líi khé ho èrèzén na ho tá wán búenbúen, ho wáa bon.» ¹⁹⁻²⁰ O o wáayi tonkaro mu líi khó ho èrèzén búenbúen á lée kúaa le dà-beeni na 6a wee jaa ho yi ho donkiahú. Le dà-beeni na ho èrèzén wee jaa yi á wee zéeni le Dónbeeni sí-cíilè bío. Ba lée jaana ho èrèzén mu, á mu wó le cãni vãnáa yú há kilomæterewa kúá-tñ síi, ká le booró wee dé o cúa á ká a juhú.

15

Le Dónbeeni tonkarowá lè mu bè-súmáa bío

¹ A í bíníá le í loí á í mən yéréké bè-beeni búí ho wáayi na wó mi coon. I mən Dónbeeni tonkarowá núwá hènun, á buanka mu bè-súmáa bío hènun. Bún bè-súmáa so lè bío á à tí le

Dónbeení sí-clílé jii. ² A ì bíníá le 1 loń á ì mǎn bío búí lòn saahó na jumu wee ce wéréwéré lòn mákǎ dũhũ á ho dšhũ mún wi yi. Bía dàrńa a yía lè mí kansí lè ho mílò jii na màa là a yèni, lé bán đĩn ho saahó mu wán. Ba ɓuan hã kǎncówá na le Dónbeení nǎn ɓa yi, ³ á wee sío le Dónbeení ton-sá *Mɔyiize là a Pioza leni:

«Núhũso Dónbeení na dà mu bío ɓúenɓúen,

bío fo wee wé ɓúenɓúen lé mu bè-beera, mu wee wé ɓa nùpua coon.

Dímjńá kána ɓúenɓúen bée,

bío fo wee wé ɓúenɓúen á térénna, mu đĩn ho túiá poni wán.

⁴ Yía máa kǎnbi fo

wón mía.

Yía á à pĩ máa ɓúaaní fo

wón mía.

Fo lé le Dónbeení ũ dòn, ũ sii mía.

Ho dímjńá kána nùpua ɓúenɓúen á ɓueé ɓúaaní fo

lé bío á ũ wee wé bío térénna à ɓa mi.»

⁵ Bũn mǎn á ì mǎn à le zĩ-beení na ho wáayi jii héra. A hã pǎnsóni búkú na wee zéeni le le Dónbeení wi lè mí nǐpomu á zoó díá wee mi. ⁶ A le Dónbeení tonkarowá nùwá hẹjun mu na ɓuan mu bè-súmáa bío hẹjun á zoó ló le zĩ-beení mu yi. Ba zá hã báká túa bè-poa pũiapũa, á canka mĩten lè hã nín-kéniwá na tá lè ho sánũ. ⁷ A ɓa ɓúaa ɓúaa náa na kíńia mu bá-zámu kanmúini yi yá-kéni á nǎn hã lánpóra bío hẹjun na wó lè ho sánũ ho wáayi tonkarowá nùwá hẹjun mu yi. Hã lánpóra mu sú lè le Dónbeení na wi fɛɛ hã lĩlũio na jii mía yi sí-clílé. ⁸ A le *Dónbeení zĩ-beení wáa sú lè le yiini. Le yiini mu wee zéeni le Dónbeení cùkú lè le dǎnĩlò bío. A nùpue yi dá máa bĩnĩ máa zo le, ká mu bè-súmáa bío hẹjun na ɓa tonkarowá mu ɓuan á yi kħĩna.

16

Mu bè-súmáa bío hẹjun bío

¹ A ì jńá támu búí sǎ pǎnpǎn zoó le *Dónbeení zĩ-beení yi á mu bía bío ká nǎn ɓa tonkarowá nùwá hẹjun mu yi: «Le Dónbeení sí-clílé na wi hã lánpóra mu yi á mi kǎnkó kúia ho tá wán.»

² O o nín-yání tonkaro kǎnkúaa mí lánpóhó yi bío kúaa. A mu hĩnǎn wó hã cǎká-súmáa bía ɓúenɓúen na ó o yía fĩmini wi wán, bía wee ɓúaaní a yía mu kansí.

³ O o jun níi tonkaro kǎnkúaa mí lánpóhó yi bío kúaa mu yámú jumu yi, á mu yèrémáa ka lòn nĩ-hío cǎni. A ɓa ɓúaa na wi mu yi ɓúenɓúen húrũn.

⁴ O o tĩn níi tonkaro kǎnkúaa mí lánpóhó yi bío kúaa hã wũna lè hã jũn-dǎa yi, á hã jumu yèrémáa wó le cǎni. ⁵ A ì jńá ò o tonkaro na mu jumu bío wi níi yi á bía: «Ũnén na wi fɛɛ á wĩ ká bío búí đĩn yi léra, ũ síi mía.

Bío fo fá lè ũ cĩtĩi á térénna.

⁶ Ba nùpua kúaa á ì jĩ-cúaa fɛɛrowá cǎni làa bía bío sǎ foń na ká cǎni,

á fo ɓèn nǎn le cǎni ɓa yi le ɓa jũ. Mu yú ɓa.»

⁷ A támu búí ló ho *ǎnsǎn cĩnĩi, á ì jńá. Mu bía: «Mu bon, Núhũso Dónbeení na dà mu bío ɓúenɓúen, bío fo wee fĩ lè ũ cĩtĩi á térénna, mu đĩn ho túiá poni wán.»

⁸ O o náa níi tonkaro kǎnkúaa mí lánpóhó yi bío kúaa le wii wán. A le wii yú le níi wee cĩkaráa ɓa nùpua lè mí dšhũ, ⁹ á le cĩkaa ɓa làa sóobɛɛ. A ɓa wee là le Dónbeení, dén na pǎnká wi mu bè-súmáa mu wán. Ba yĩ tà à yèrémáa mí yilera lè mí wára à dérǎa ho cùkú le Dónbeení yi.

¹⁰ O o honũ níi tonkaro kǎnkúaa mí lánpóhó yi bío kúaa á yía bá-zámu kanmúini wán. A hã kána na ó o wi jũhũ wán á le tĩbĩ-cúaa dó wán. A ɓa nùpua wee cúaa mi dǎnnĩ lè bío ɓa ló wee beráa. ¹¹ A ɓa wee là le Dónbeení lé bío hã cǎkáwá wee beérǎa ɓa ló à ɓa pá yĩ tà yĩ yèrémáa yĩ día mí wén-kora wéró.

¹² O o hẹzn níi tonkaro kǎnkúaa mí lánpóhó yi bío kúaa ho muhũ na ɓa le Efaaraate yi, á ho jumu vǎ bera a na à ɓa bá-záwa na ló lè le wii hẹnĩi ɓuee dǎn kħĩi. ¹³ A ì bíníá le 1 loń á ì mǎn cĩnáwa ɓúaa tĩn búí à ɓa wee lé ɓa ɓúaa ɓúaa tĩn jini yi. Ba ka lòn béewa. O yá-kéni wee lé o jńa be-beení jii yi, ká a búí wee lé o yĩ na ló mu jumu yi jii yi, ká a yá-kéni wee lé yia na wee fɛɛ hã jĩ-cúaa na yĩ bon jii yi. ¹⁴ Ba lé o *Satáni tonkarowá na wee wé mu yéréké bíowa. Ba à hĩnĩ ì tẹ ho dímjńá ɓúenɓúen bá-záwa yi á à ve, à ɓa ɓuee tá hã hĩa lè le Dónbeení, dén na dà mu bío ɓúenɓúen, le Dónbeení mu wizon-beení zon.

¹⁵ O o Núhũso bía: «Mi loń! I ɓueé yòoka mi wán là a kǎnlo bío. Yía fánia mí yío, á wee zĩ mí sǎ fɛɛ bèra a na ò o yĩ vará mí bĩrĩ 1 ɓuenlò páahũ á hã nĩyio dĩ, wón ɓanso jũhũ sí.»

¹⁶ Ba cĩnáwa mu von ho dímjńá bá-záwa ɓúenɓúen kúaa mín wán ho lahó na ɓa le Haamakadon lè mu heberemu yi.

¹⁷ O o hẹ̀nun nii tonkaro kónkúaa mí lánpóhó yí bío kúaa ho pinpiró yí. A támu ́úí ló mu bá-zámu kanmúini yí zoó le *Dónbeení zí-beení yí, á bíá pǎnpǎn: «Mu wáa vó.» ¹⁸ Ho viohó ́niiikaa á nàmakaa, á ho tá dèkíó lè mí pánká. A lá 6a núpua lénló ́nii wán 6uee 6úe ho pǎahú mu yí á ho tá dèkéro mu 6án síi òn yí wó yí mǎn. ¹⁹ A ho ló-beení bénkaa lè há cúa-tín, á ho òmíjǎ kána lórá 6úen6úen fú. Le Dónbeení yí céra ho ló-beení *Babiloona yí día. A ho òmíjǎ na wee zéeni le le Dónbeení síi cá lè mí sóobéé bío á le kíkǎa ho yí á ho ́nun. ²⁰ Há kána na mu ́nunu kǎnía yí lè há 6úaa 6úen6úen vǔnun, á núpue yí máa mí. ²¹ Ho viohó mǎnǎayi-beera tò lion 6a núpua wán. Le mǎnǎayiire dà-kéni líró dà á yí kiloowa 6úarǎ-́nun làa píru síi. A 6a núpua là le Dónbeení le minka lónbee na yú 6a há mǎnǎayo mu bío yí. Le lónbee mu 6án síi mía.

17

O háa na sóobáa wee yéé miten bío

¹ Bún mǎn á 6a tonkarowá nùwá hẹ̀nun na 6uan há lánpóra ní-kéni vá 6ueé 6ó míi ò o bíá: «Buen le í zéeni bío á í i síinínáa o háa na sóobáa wee yéé miten dakhíina ́niihú làa fo, yá kará mu ́nun-beera ́nii. ² Ho òmíjǎ kána bá-záwa wee fé o. Ho òmíjǎ núpua mún wee fé o làa sóobéé, ó o bío wee khéeni 6a lón *òmíjǎ na 6a ́nun.» ³ A le Dónbeení Hácírí pánká kera í wán, ó o tonkaro mu 6uan mí vannáa le òmíjǎ yí. A í mǎn háa 6úí le òmíjǎ mu yí ká a kará a yá yá-muhú 6úí wán. O yá mu ́núná lè há bío hẹ̀nun á wáa lè há bío píru. O sǎnía 6úen6úen vó lè há yènnáa na wee là le Dónbeení. ⁴ O háa mu na kará a wán zá le dà-muhú cǔncǔn. O bè-zǎnía á wó lè ho sǎnú, lè há *hue-seni lè mí síiwá na yáwá here. O 6uan le ́nununí dèe na wó lè ho sǎnú. Le sú lè mu bío na wee zéeni a yǎrǎ-wará là a bá-fénló na ó o wee wé. ⁵ Le yèni 6úí na kúarǎ sá yí á túara a 6uure wán, le

«Babiloona BEENÍ,

HÁAWA NA WEE YÉÉ MITEN LÈ HO ÒMÍJǎ YÍRÁ-WARÁ 6ÁN NU.»

⁶ I mǎn o háa mu ò o ́nun le cǎni á sù wee khée. Bíá bío sǎ le Dónbeení yí, bíá mà ho túiá o Yeesu ́nii lè bán te mí cǎni.

Bíó á í mǎn wo ká, ó o bío wó mí coon làa sóobéé. ⁷ O o tonkaro mu bíá le lée webio mǎn ó o háa mu bío wóráa mí coon. O bíá: «Bíó ó o háa mu, là a yá na ó o kará wán bío karáa á í i benka à na fon. O yá mu lè o yá na ́núná lè há bío hẹ̀nun, á wáa lè há bío píru. ⁸ O yá mu na fo mǎn á yó lá wí lua, ká bío ká wán ó o húrun. O ko ò o vèe lè ho kǎhú na náyiló ́nii mía yí, á bío lée yáa 6úen6úen6úen. Ba núpua na yènnáa yí túara hàrí ho òmíjǎ ́niihú 6úeení bíá na yú le mukǎní binbirí yènnáa vúahú yí á à mí a ká 6a à wé coon. Ba à wé coon lè bío ó o yó lá wí lua, á húrun, á bǎnía mǎn wán.

⁹ «Ba núpua ko 6a le mí yiwa hen sese à zúrínáa mu bíowa mu 6án kúarǎ. Há ́núná bío hẹ̀nun wee zéeni há 6úaa bío hẹ̀nun na ó o háa na bío bíá á kará wán. Há mún lè 6a bá-záwa nùwá hẹ̀nun. ¹⁰ Ba bá-záwa mu tǎhú á 6a nùwá hònú béeení vó. Ká a ní-kéni wee dí mí béeení, ká yá so béeení díró wí làa mǎn. O khií lá le, ó o máa dí le máa mía. ¹¹ Ká a yá na yó lá wí lua ká bío ká wán ó o húrun, wón mí beere lè 6a bá-záwa nùwá hẹ̀nun nii. O mún ló 6a nùwá hẹ̀nun tǎhú. Wón bíó á à yáa 6úen6úen6úen.

¹² «Há wáa bío píru na fo mǎn hǎn 6èn lè 6a bá-záwa nùwá píru na òn yí lá mí béeení. Ba á yí ho pánká á à dí le béeení là a yá ho pǎn-za dèe cǎnú mí òn yí. ¹³ Ba à wé le ́nii dà-kéni á à sá à nanáa o yá mu yí lè mí pánká 6úen6úen. ¹⁴ Ba à fí là a Pioza, ká wón mǎhá à dàrí 6a, lè bío ó o wí 6a ́núnáa 6úen6úen ́niihú wán, á wí 6a bá-záwa 6úen6úen ́niihú wán. Bíá ó o von á hueekaa, bíá sǎdéro wo yí fǎrá òn, lè bán lá a Pioza mu á à pǎaní í fá ho fúhú.»

¹⁵ O tonkaro mu pá bǎnía bíá bío ká làa mí: «Mu ́nun-beera mu na fo mǎn, bío ó o háa na wee yéé miten kará ́nii, bún lè ho òmíjǎ kána minka núpua, hàrí 6a wé lùe lée lùe, hàrí 6a bío bíoní lée bíoní. ¹⁶ Ká há wáa bío píru na fo mǎn là a yá mí beere bán á à ́nii o háa mu. Bío wí o cǎn 6úen6úen 6a à 6úe ́niihú ká 6a à día wo mí káamáa. Ba à là a taa ká bío ká 6a à cǎí. ¹⁷ Mu bon. Le Dónbeení dó bío le le mí í wé wéro 6a sía yí á 6a à wé le ́nii dà-kéni á à sá à nanáa o yá mu yí lè mí pánká 6úen6úen fúaa bío le bíá à ́nii sí. ¹⁸ Ká a háa na fo mǎn, wón lè ho ló-beení, háa yú ho pánká ho òmíjǎ kána bá-záwa 6úen6úen wán.»

18

Ho Babiloona lóhó cǎló bío

¹ Bún mǎn á í bǎnía mǎn le Dónbeení tonkaro 6úí ò o yóó ló wee líi. O yú ho pánká beení á cùkú khon-beení líi kúarǎa ho òmíjǎ kúarǎa 6úen6úen yí. ² O tonkaro mu bíá bío ká pǎnpǎn: «Ho *Babiloona beení bío yáara loo! Ho bío yáara! Ho wáa lè 6a cǎnǎwa lóhó. Ba

cináwa lè mí síwà kará ho yi. Ba jínzàwa na yí máa là* na 6a nùpua jina, bán 6úen6úen wi ho yi. ³ Ho dèéra ho òmíjíná nùpua 6úen6úen lè ho há-fénló lè ho há-fénló lè mí síwà làa sòobéè lòn òmíjíná na ho juiína làa ba. Ho ka lòn háa na wee yéé mítén á ho òmíjíná bá-zàwa wee fé. Ba duanlowá wó ho náfòró 6ànsowá mu minka bío na á ho lóhó mu sa sía wee vá yí bío yi.»

⁴ A í bíníá jná támu 6úí sá ho wáayi à mu bía: «Minén na lé í nípomu, mi lé ho lóhó mu yi, bera a na à mí níni yí kerí mu bè-kora na ho wee wé yi, à mu bè-súmáa na à yí ho à yí yí mia. ⁵ Mu bè-súmáa á à yí ho lé bío mu minka bè-kora na ho wee wé á jná mín wán yóó 6ó le Dónbeení yi, á le yí céra ho yí díá. ⁶ Há wén-kora na ho wó lè 6a nùpua lé hǎn 6àn síí à mí mún wé làa ho. Bío á ho wó lè búñ 6àn síí cúa-jun à mí wé làa ho. Ho wén-kora na ka lòn *dívén á ho juiína lè 6a nùpua lé hǎn hereló 6àn síí cúa-jun à mí mún juií làa ho. ⁷ Hen na ho 6úaaníá mítén vaá 6ó yi, lè mu minka bè-sení na ho wééra lè mí síí, lè ká síí à mí mún beé lè ho lò à vééní ho yi. Ho wee bío mí yi le mí lé o béé, le mí yínóí maháa á mí yi máa vá máa mi húúu. ⁸ Lé búñ non á wizon-kéni 6úí ká mu bè-súmáa á à yí ho. Búñ lé mu húmú, lè le yi véé, lè le hǎn-súmúí. Horén mí béere á à cǐ ho dǎhú yi dúkúdúkúdúkú. Lé bío ó o Núhúso Dónbeení na síiníá ho jnúhú á pánká wi.»

⁹ Mu nǎnzón á ho òmíjíná kána bá-zàwa na lè ho lóhó mu lééra ho há-fénló lè ho há-fénló lè mí síwà lè ho minka bè-sení na wééra ho síí yi á à mí ho cǐló yíiní. Ká 6a mǎn le á 6a á wá à kúaará ho bío yi. ¹⁰ Mu zón ká 6a à khèn á à òmíjíná lè le zǎnii bío wee wé ho yi bío yi, ká 6a à bío bío ká:

«Yéréké loo, yéréké!

Ho *Babiloona beení na lá yí máa sí yí,

nín-hǎa jnúhú dèeníá sú ho pǎn-za dèe yi.»

¹¹ Ba duanlowá 6úen6úen mún ní tà le wéé lòn yúmú wó 6a wán lé bío á yía wé è yá 6a bío á wáa mía. ¹² Búñ bíowa so lé ho sǎnú, lè ho tǎjón, lè há *hue-sení lè mí síwà na yáwá here, lè há pǎnsò-sení bè-poa, lè há pǎnsò-muna na yáwá here lè há súiina, lè há 6úeení 6úí síwà na yáwá here. Ba mún wee yéé há donkhue-sǎa lè mí síwà. Há 6úí wó lè 6a sǎmáwá jia, há 6úí lè há 6úeení 6úí síwà na yáwá here, há 6úí lè ho hǎnló, há 6úí lè ho tǎjón, há 6úí lè há *hue-sení 6úí síí. ¹³ Ba mún wee yéé mu bíowa na sǎmu sí á yáwá here. Búñ lé le vǐndé 6úí donkuua, lè há vǎn-zàwa 6úí, lè ho jiló na sǎmu sí, lè ho mírè. Ba mún wee yéé ho òmíjíná lè ho jiló, lè mu dǔmu lè ho òmíjíná lè mí síwà. Ba mún wee yéé 6a nàwa, 6a pia, 6a cúawa lè mí wótórówa. Ba mún wee yéé 6a nùpua. ¹⁴ Ba wé è wá ká 6a à bío bío ká: «Mu minka bè-sení na ú yíó lá wee lé á yáara wó 6úen6úen. Ú náfòró lè ú semu 6úen6úen wó. Fo máa bíni máa yí mu húúu.»

¹⁵ Ba duanlowá na duara ho yi wóráa ho náfòró 6ànsowá á à khèn á à òmíjíná lè le zǎnii bío wee wé ho yi bío yi. Ba à tà le wéé lòn yúmú wó 6a wán ¹⁶ ká 6a à bío bío ká:

«Yéréké loo, yéréké!

Ho ló-beení yáara wó!

Ho lá ka lòn háa na wee ní há pǎnsò-sení bè-poa,

lè há pǎnsò-muna na yáwá here,

á wee zǐ mu bíowa na wó lè ho sǎnú,

lè há *hue-sení lè mí síwà na yáwá here.

¹⁷⁻¹⁸ Ho ló-beení mu náfòró 6úen6úen dèeníá yáara wó ho pǎn-za dèe yi.»

Há won-beera júnása, làa bíá wee pà há, làa bíá wee zo há, làa bíá wee yí mí jii òmíjíná mu yámú jumu wán, bán 6úen6úen ká 6a mǎn ho ló-beení mu cǐló yíiní á 6a à khèn á à òmíjíná, á à bío bío ká pǎnpǎn: «Ho ló-beení mu 6àn síí lá mía.» ¹⁹ Ba à tà le wéé á wé è khuii le tǐnǐ á à kúee mí wán lòn yúmú wó 6a wán, ká 6a à bío bío ká pǎnpǎn:

«Yéréké loo, yéréké!

Lé ho ló-beení mu minka náfòró bío yi á há won-beera 6ànsowá á náfòró wiráa.

Lé búñ 6úen6úen dèeníá yáara wó ho pǎn-za dèe yi.»

²⁰ Minén na wi ho wáayi, mí zámaka ho yáaró bío yi.

Minén na bío sá le Dónbeení yi,

lá a Yeesu tonkarowá lè le Dónbeení jni-cúa fèerowá, minén mún zámaka.

Lé bío le Dónbeení síiníá ho jnúhú bío ho wó làa mia bío yi.

²¹ A ho wáayi tonkaro 6úí na pánká wi wáa lá le hue-be-beení 6úí á léeráa dó mu yámú jumu yi ó o bía: «Lé ká síí á 6a khii léeráa ho ló-beení *Babiloona lè mí pánká cúekúee wán, á nùpue yère máa bíni máa dá ho wán. ²² Ú kónco 6úawá, lè ú len-béwá, lè ú pòrópí-wíwa, lè ú búaa-wíwa á sá máa bíni máa jii húúu. Ú níi ton-sáwá á nùpue yère máa bíni máa dá wán.

* 18:2 Ba jínzàwa na yí máa là: Mí lorí ho Lánda zéenílò vuahú (Deutéronome) 14.12-18

Ʋ bio niló sá máa bíni máa jí. ²³ Khoomu máa bíni máa dé foñ. Yaamu máa bíni máa ca foñ. Bɔn ɔ́uenɔ́uen á wé foñ, lé bio á ù duanlowá bio wi po ho ðimɔ́ná nupua ɔ́uenɔ́uen vɔ́inia lé ù nin-símú wára. ²⁴ Le Dónbeení jì-cúa fɛɛrowá, làa bia ká na bio sá le yi na 6a 6ó, lé 6a nupua na 6a 6ó ɔ́uenɔ́uen, bɔn ɔ́uenɔ́uen jà ho ló-beeni mu jùhú yi. Lé bɔn te bio le Dónbeení á à siinínaa ho jùhú.»

19

¹ Bɔn mɔ́n, á ì jà támu ɔ́ui sá ho wáayi lòn zámá-kúii na wee bio: «Mi khòoni le Dónbeení.

Lerén lé ðio wee fení 6a nupua.

Ho cùkú lé ho pánká á bio sá wán Dónbeení yi.

² Bio le wee fi lé le cítii á téréna, mu ðin ho tɔ́ia poni wán.

Mu bon, lerén lé ðio siinía a háa mu na sòobáa wee yèè mítén jùhú, yia wó á ho ðimɔ́ná nupua páania làa wo á yáarará 6a.

Le Dónbeení ton-sáwá na húmú bio ló a níi yi á le dù yúaa.»

³ Mu támu pá bínia bia:

«Mi khòoni le Dónbeení!

Ho ló-beeni mu cɔ́ló ðshú máa hí máa mi.

Ho yíini á à lé fɛɛɛ há lúluo na jii mía yi!»

⁴ A 6a nì-kía 6óni làa nùwá náa, lé 6a bùaa bùaa náa á líí búrá le Dónbeení na kará mí bá-zàmu kanmúini wán yahó, á 6a wee bio:

«*Amiina! Mi khòoni le Dónbeení!»

O Pioza yaamu sánú ðíró bio

⁵ A ì jà támu ɔ́ui sá lé mu bá-zàmu kanmúini cón á mu bia:

«Minén na lé le Dónbeení ton-sáwá na wee kòmbi le,

bía bio jùhú wi làa bía bio jùhú mía, mi khòoni wán Dónbeení.»

⁶ A ì bínia jà támu ɔ́ui sá ho wáayi lòn zámá-kúii támu. Mu sá jà lòn jùn-beeni vánaló, mu sá jà lòn viohó na ná lé mí pánká bio síi, á bía bio ká:

«Mi khòoni le Dónbeení

lé bio á wa Núhúso Dónbeení na dà mu bio ɔ́uenɔ́uen á wi mí béeni yi.

⁷ Mi le wa sia wa, mi wa zámaka, mi wa dé ho cùkú le yi,

lé bio ó o Pioza yaamu sánú ðíró á ðn.

Bàn fúaalé wón wiokaa mítén vó.

⁸ Le Dónbeení non há sí-zinia bè-seni bè-poa púiaptia wo yi.»

Hán sí-poa so bio wee zéeni bio téréna na á bía bio sá le Dónbeení yi wó.

⁹ A le Dónbeení tonkaro wáa bía non mi: «Túa bio ká: Bía 6a von o Pioza yaamu sánú ðiiní ðentín júná sí.» O o bínia bia: «Bio bía lé le Dónbeení tɔ́ia na á le mà.» ¹⁰ A ì wáa líí búrá á tá le ì 6úaaní a, ká a máhá bía non mi: «Ébé! Yí wé bɔn. Inén wee sá le Dónbeení tonló lé únén lé mín zàwa lé mín hínni bio síi, minén na bò ho tɔ́ia poni na ó o Yeesu zéenia yi. Le Dónbeení lé ðio á ù 6úaaní. Mu bon, ho tɔ́ia poni na ó o Yeesu zéenia, lé hón á le Dónbeení jì-cúa fɛɛrowá jì-cúa fára wán.»

Bio á yia yòora a cón-poni á à wé

¹¹ A ì bínia le ì loñ, á ì mɔ́n á ho wáayi jii héra. A ì le ì loñ á lé cón-poni na. Yia yòora a yèni 6a le «Yia láayi wi á lé ho tɔ́ia poni bánso.» O wee siini 6a nupua júná, á tá há hía làa bio téréna. ¹² O yio ka lòn ðshú ðnle. Mu bá-zàmu khònlúe-zàwa cɛɛɛ á búra a jùhú yi. Yèni ɔ́ui á túara a wán. Nupue yí zú le ká mu yínoré orén mí ðon. ¹³ O kánɔ́un na ó o zá á zírfa le cãni yi. O yèni ɔ́ui 6a le «Dónbeení bioni.»

¹⁴ Ba hín-táwá na ló ho wáayi á yòora 6a cón-poa bò a yi. Ba zá há sí-poa bè-seni púiaptia.

¹⁵ Khà-tóni yara juno na jia wi á wee lé o jii yi. Hón khà-tóni so lé hía ó o ð firáa lé ho ðimɔ́ná kána nupua, á à ðán 6a. O o ð sùwaní mí pánká 6a wán làa sòobé. O ð fi 6a làa bio 6a wee firáa ho Erezén bia á jaa bio síi, á zéenináa le Dónbeení na dà mu bio ɔ́uenɔ́uen sí-cílé. ¹⁶ Bio ká lé bio túara a kánɔ́un là a buzòoh wán:

«BÁ-ZÁWA Ɔ́UENƆ́UEN BÉɛ, NÚNÁSA Ɔ́UENƆ́UEN NÚHÚSO.»

¹⁷ A ì bínia le ì loñ, á ì mɔ́n le Dónbeení tonkaro ɔ́ui ó o zoó ðin le wi yi, á wee bio bio ká pónpón lé 6a jínzawa na wee khíi yòo dée firiciri ho wáayi: «Mi 6uee kúee mín wán á mi dí ho sánú, hía le Dónbeení wiokaa bio. ¹⁸ Bía ɔ́uenɔ́uen na húrún á mí 6uee dí sánia: Ba bá-zàwa, 6a dásíwá júnása, 6a cúawa làa bía wee yòo 6a, 6a nupua na wi mítén lé 6a wobáani, bía bio jùhú mía làa bía bio jùhú wi.»

¹⁹ A ì bínia le ì loñ á ì mɔ́n o yia, lé ho ðimɔ́ná bá-zàwa lé mí hín-táwá, á 6a kúaa mín wán á firáa làa yia yòora a cón-poni lé mí hín-táwá. ²⁰ A 6a wíira a yia mu, á wíira yia fɛɛra há

ji-cúa na yí bon na wó mu yéréké biowa o yia mu yahó. O wó kà síi á khàráa 6a nùpua vīnía, bán na ó o yia mu fimini bò wán, bán na òuaanía o kansi. O yia mu là a ji-cúa fero mu á 6a kúaa ho kiribi dā-be-beeni yi lè mí yèn-vèeni. ²¹ O o yia mu hīn-táwá na ká bán á yia yóra a cón-poni 6ó lè ho khà-tóni na wee lè o jii yi, á 6a jinzàwa òuenòuen òueé dú 6a sánia, á sù.

20

Bio wó há lúluio khía-pírú pàahú

¹ A ī bīnía le ī loí á ī mōn le Dónbeeni tonkaro ò o ló ho wáayi wee lii. O òuan ho kshú na náyiló jii mía bán zūajii won-za, á òuan ho zúakuarí na òuaa. ² O tonkaro mu wīra a jia be-beeni. O jia mu lè o háa na wi bīn hāáni. Ba wee ve o làa Nī-bákalo táá Satāni. O wīra a can lè ho zúakuarí ò o mía dā há lúluio khía-pírú. ³ O can wo lío dó ho kshú na náyiló jii mía yi, á dó jii, á bò le Dónbeeni fimini wán. O wó bīn bèra a na, ò o wáa yí bīn yí dāi khā 6a nùpua vīnía ká há lúluio khía-pírú mu yí khīna. Ká hīn khii khīna, ó o ko ò o lén lée fee òua ò wé ho pōn-za dèe.

⁴ A ī bīnía le ī loí á ī mōn bá-zāmu kanmūini. Bīa kará há wán á le bēeni díró pānká mōn yi. I mún mōn bīa 6a kúiora júná mánákāwa. Ba kúiora 6a júná lè bio 6a zéeni ho túiá na ó o Yeesu má, á buera le Dónbeeni bioni. Bán yí òuaanía o yia, á yí òuaanía o kansi. O fimini mún mía 6a buráa lè 6a níni wán. Ba vèera á à páani í dí le bēeni làa yia le Dónbeeni mōn lera á à dā há lúluio khía-pírú. ⁵ Bīn lè ho nīn-yáni vèeró. Ba nī-hia na ká bán máa vèe ká há lúluio khía-pírú jii á yí sù. ⁶ Bīa nīn-yáni vèera bán júná sí, 6a bio sá le Dónbeeni yi. Mu cúa-jun nīi húmú máa yí pānká bán wán. Ba á wé le Dónbeeni làa yia le mōn lera yankarowá. Ba á dí le bēeni làa wo á à dā há lúluio khía-pírú.

O Satāni bio yāara

⁷ Ká há lúluio khía-pírú mu khīna, á 6a à lén o Satāni á lée fee á à día ⁸ ó o tīn ì hīnī wé è khā ho dīmíjā kána òuenòuen nùpua á à vīnī. Hōn kána so 6a wee ve làa Kooki làa Makooki* O o ò ve 6a à kúee mín wán há hīa táró bio yi. Ba á wé boo lòn yámú jumu jii hōnlè bia bio sīi. ⁹ I mōn 6a á 6a ló ho dīmíjā kúarāa òuenòuen yi jàana lua á òueé dó kīnía ho lóhó na le Dónbeeni wa làa sòobēe yi, hīa le nīpomu wi yi. Ká dshú búii máhā ló ho wáayi á líí 6ó 6a jūhú. ¹⁰ O Satāni na lá wee khā 6a vīnī wón 6a wīra dó ho kiribi dā-be-beeni yi, hen na á 6a kúaa o yia làa yia fēera há ji-cúa na yi bon yi. Ba lò á à be bīn fēee le wisoni lè ho tīnāahú há lúluio na jii mía yi.

Le Dónbeeni citio ho dīmíjā nùpua òuenòuen

¹¹ A ī bīnía le ī loí á ī mōn bá-zāmu kanmūi-beeni dā-poni làa yia kará le wán. Ho tá le ho wáayi jūuna vūnun o yahó, á máa bīnī máa mi. ¹² A ī bīnía le ī loí á ī mōn 6a nī-hia, bia bio jūhú wi làa bia bio jūhú mía, á 6a dīn mu bá-zāmu kanmūini mu yahó. O o búii hénkaa há vōnna na 6a nùpua bè-wénia túara yi. O o búii mún lá ho vūahú búii héra. Hón á bia yú le mukāni binbirí yènnáa túara yi. A le Dónbeeni fá le citii 6a nī-hia wán á héhaa lè 6a bè-wénia na túara há vōnna mu yi. ¹³ Bīa hūrun mu jumu yi céra á mu jumu díá á 6a ló. Hāri mu húmú lè ho nī-hōnbó-lóhó á díá mí nī-hia á 6a ló. A le Dónbeeni citio 6a nī-hia òuenòuen á héhaa làa bio 6a nī-kéni kéní wó. ¹⁴ A mu húmú lè ho nī-hōnbó-lóhó á 6a dóra kúaa ho dā-be-beeni yi. Hón dā-be-beeni so lè mu húmú cúa-jun nīi. ¹⁵ Nùpue lée nùpue na yēni mía ho vūahú na á bia yú le mukāni binbirí yènnáa túara yi, bán òuenòuen 6a mún dóra kúaa ho dā-be-beeni mu yi.

21

Ho wáayi finle le ho tá finle

¹ A ī bīnía le ī loí á ī mōn ho wáayi finle le ho tá finle. Ho wáayi lè ho tá na lá wi lè ho yahó á jūuna vūnun. Mu yámú jumu wáa mía. ² A ī mōn ho Zeruzaleem lóhó dā-finle, hīa bio sá le Dónbeeni yi. Ho ló ho wáayi le Dónbeeni cōn wee lii. Ho se làa sòobēe lòn há-fla na wíokaa mítēn mí yaamu bio yi. ³ A mu tōn-beeni búii sá jā lè mu bá-zāmu kanmūini cōn á bīa: «Mī loí, bio ká wán á le Dónbeeni páania kará lè 6a nùpua. Le páania kará làa ba, á 6a lè le nīpomu. Le Dónbeeni mí bēere wi làa ba. ⁴ Le sùukaa 6a yēn-caa òuenòuen. Mu húmú lè le yi vèe lè le wéé, lè le lōnbee á wáa wó, lè bio á mu bè-kā òuenòuen wó.»

⁵ A yia kará mu bá-zāmu kanmūini wán wáa bīa: «Mī loí, í wó mu bio òuenòuen lè mu bè-fla.» O bīa: «Túia bio á ī bīa, lè bio há bioni mu lè ho túiá poni á láayi wi.»

* **20:8** Kooki làa Makooki: Há bio wee zéeni bīa lè le Dónbeeni zúkúsa bio ho pāahú vaa véeni. Loí Ezekiyeele vūahú 38-39

⁶O o bíníá bía: «Mu jii wáa sú. Lé 1nén á 6úa mu bío 6úen6úen jùhú, á lé 1nén mún n véení mu bío 6úen6úen. I lé mu bío 6úen6úen jùhú 6úeení, á mún lé mu véení. Yia le ju-hání dà, á mu jumu na wee lé le mukáni binbirí jun-dání yi á 1nén n na 6ánsò yi làa káamáa ó o ò ju. ⁷Bún 6úen6úen lé há kía na bío á à sí yia fá ho fúuhú yi. A i wáa à wé 6ánsò 6án Dónbeení, á 6ánsò wáa à wé 1 za. ⁸Ká 6a zónlowá, làa bía pá le Dónbeení bío, là há yírá-wará wérowá, là 6a nì-6úewá, làa bía wee wé ho há-fénló là ho bá-fénló là mí síiwá, là 6a nì-cíwa, là 6a wón-háwá, là 6a sabín-fúaalowa, bán 6úen6úen á à kúee ho kiríbi dá-be-beení yi á bún 6èn n wé bán bío na sá 6a yi. Bún lé mu húmú cúa-jun níi.»

Ho Zeruzaleemu lóhó dà-ftnle

⁹A le Dónbeení tonkarowá nùwá hẹ̀jun na 6uan há lánporá bío hẹ̀jun na mu bè-súmáa wi yi ní-kení á 6ueé bía non mí: «Buen le 1 zéení a Pioza bán há-fla làa fo.»

¹⁰A le Dónbeení Hácírí pánká kera 1 wán ó o tonkaro mu lá mi yòorará le 6úee 6úí na 6úaa á dñn làa sòobéé wán. O zéénia ho Zeruzaleemu lóhó na bío sá le Dónbeení yi làa mí ká ho ló ho wáayi le Dónbeení cón wee líi. ¹¹Ho lóhó mu wee juiika kúíákúíá là le hue-sení na yáwá here na 6a le zasipu bío síi. Ho wee ce wéréwéré lòn máká dūuhú. Bío ho wee juiikaráa wee zéení le Dónbeení cúkú. ¹²Ho lóhó mu dándá na bánbáa ho á 6úaa, á mún dñn. Há zūajiní na wi ho dándá mu yi á léee píru jūn. A há là mí dà-kení kení á le Dónbeení tonkarowá ní-kení kení pan yi. O o *Isirayele zī-júná píru jūn yènnáa túara há zūajiní mu mí dà-kení kení wán. ¹³Há zūajiní bío tñn wi là le wii hēenii, bío tñn wi là le wii hēenii 6án nín-tíání, bío tñn wi là le wii hēenii 6án nín-kááhó, ká há bío tñn wi là le wii tēenii. ¹⁴Ho dándá mu jùhú bára há hue-be-beera píru jūn wán. O Pioza tonkarowá píru jūn yènnáa túara há hue-be-beera mu dà-kení kení wán.

¹⁵O o tonkaro mu na wee bío làa mí á 6uan le dēe 6úí na wee mǎnzá là mu bío. Le wó là ho sánú. Dén lé dño ó o ò mǎnzá là ho lóhó, là ho zūajiní, là ho dándá. ¹⁶Ho lóhó mu sáa léee bío náa, á maa mín. O o tonkaro mu wáa mǎnzáa ho lóhó mu á ho yú mu bío mǎnzání cúa-muaaseé píru jūn na à yí há kilomēterewa muaaseé jūn làa khlá-náa síi. Ho dáamu á mún maa mín là ho sání dà-kení tóntómú. ¹⁷O mún mǎnzáa ho lóhó mu dándá làa bío 6a núpua wee mǎnzá là mu bío á ho yú nín-kókóni cúa-6úará-hẹ̀jun làa bío náa. ¹⁸Ho dándá mu son là há *hue-sení 6úí na 6a le zasipu. Ho lóhó mí bēere hón son là ho sánú binbirí, á wee ce wéréwéré lòn máká dūuhú. ¹⁹Há hue-be-beera píru jūn na ho dándá jùhú bára wán á donkhueékaa là há hue-sení píru jūn.

Le nín-yání hue-be-beení á donkhueéra là le hue-sení na 6a le zasipu.

- Le jūn níi donkhueéra là le hue-sení na 6a le safiire.
- Le tñn níi donkhueéra làa dño 6a le kaliseduana.
- Le náa níi donkhueéra làa dño 6a le emeroode.
- ²⁰Le hònú níi donkhueéra làa dño 6a le saaduana.
- Le hēzín níi donkhueéra làa dño 6a le koronaliina.
- Le hẹ̀jun níi donkhueéra làa dño 6a le korisoliite.
- Le hētñn níi donkhueéra làa dño 6a le beeriile.
- Le dēnú níi donkhueéra làa dño 6a le topaaze.
- Le píru níi donkhueéra làa dño 6a le korizoparaze.
- Le píru dòn níi donkhueéra làa dño 6a le turikuaaze.
- Le píru jūn níi donkhueéra làa dño 6a le amitiisiite.

²¹Há zūajiní píru jūn na lénkaa ho lóhó mu dándá yi wonna là mí dà-kení kení á wó là há hue-poa 6úí síi bè-sení dà-kení kení na yáwá here. Ho lóhó mu wá-beení hón wó là ho sánú, á wee ce wéréwéré lòn máká dūuhú.

²²Ho lóhó mu á i yí mǎn *Dónbeení zī-beení yi. Ho mákóo mía le yi, lé bío ó o Núhúso Dónbeení na dá mu bío 6úen6úen là a Pioza lé bán mí bēere á wi bín. ²³Ho lóhó mu mákóo mía le wii là ho píhú khoomu yi. Le Dónbeení cúkú ka lòn khon-be-beení á dó ho wán. O o Pioza mún dó mí khoomu ho wán. ²⁴Lé bún khoomu so á ho dímjǎná kána núpua á à keri yi. Á ho dímjǎná bá-záwa á á 6ua mí níi bío ò 6uennáa ho yi. ²⁵Ho lóhó mu dándá zūajiní á maa bíni maa pe le wisoni yi. Mu bon. Há maa bíni maa pe, lé bío á tá maa bíni maa hí. ²⁶Ho dímjǎná cúkú là ho bè-sení 6úen6úen á 6a wé è 6ua á 6uennáa ho lóhó mu yi. ²⁷Bío na yí maa ce le Dónbeení yahó maa zo ho lóhó mu húuu. Há yírá-wará wérowá là 6a sabín-fúaalowa mún maa zo ho lóhó mu húuu. Bía yènnáa túara bía yú le mukáni binbirí yènnáa vūahú yi, hía ó o Pioza te, lé bán mí dòn zoó kēení ho lóhó mu yi.

22

¹O o tonkaro mu zéénia ho muhú 6úí làa mí. Ho jumu wee na le mukáni binbirí 6a núpua yi. Mu wee juiika lòn máká dūuhú. Mu wee lé le Dónbeení là a Pioza bá-zamu kanmúini cón, ²á vǎná ho lóhó mu wá-beení síi yi. A le vǐndēe na wee na le mukáni binbirí á wi ho

muhú mu sáa mí bío ñun yi. Le wee ha hã cúa-pírú ñun le lúluure yi. Piihú léé piihú à le ha. Le bân vónna lé le tñi á ho ðimíná kãna nùpua wee váani lè mítén. ³ Bío búí na le Dónbeení dánkánia á máa bíní máa kerí ho lóhó mu yi. Le Dónbeení là a Pioza bá-zàmú kanmúini wi ho yi, á le Dónbeení ton-sáwá wé è òúaaní le Dónbeení. ⁴ Ba à mí le Dónbeení yahó, le yèni á à túa 6a buráa wán. ⁵ Ho tá máa bíní máa hí. Nùpua makóo máa bíní máa kerí fíntání làa wii khoomu yi, lé bío ó o Núhúso Dónbeení á à dé mí khoomu 6a wán. Ba à dí le béeni fée hã lúluúio na ñii mía.

O Yeesu le hen làa cínú ká mí ì bíní ì buen

⁶ Bún mán, ó o tonkaro mu bínia bía non mi: «Hã bióni na fo ñá lé ho túia poni á láayi wi. O Núhúso Dónbeení lé yia wee dé mí Hácírí mí ñi-cúa fèerowà yi. Orén lé yia tonkaa mí tonkaro ò o buee zéeni bío á à wé hen làa cínú lè mí ton-sáwá.»

⁷ O Yeesu bía: «Loí, í ì bíní ì buen hen làa cínú. Yia wee tà bè le Dónbeení ñi-cúa na fèera ho vūahú na ká yi èntín ñúhú sí.»

⁸ Lé ínén Zán á mon mu biowa mu, á ñá bío bía búenbúen. Bío á ñ mon mu á ñá mu vó, á ñ líi gúrá o wáayi tonkaro mu tá le 1 òúaaní a. ⁹ Ká a màhá bía non mi: «Ébé! Yí wé bún. Inén wee sá le Dónbeení tonló lè únén lè mín zàwa lè mín hínni bío síi, minén na lé le *Dónbeení ñi-cúa fèerowà làa bía wee tà bè ho vūahú na ká bióni yi. Le Dónbeení lé ðio à ù òúaaní.»

¹⁰ O o pá bínia bía: «Hã ñi-cúa na fèera ho vūahú na ká yi á ù yí 6ua ù ðon. Mu bon, bío hã zéenia wéró á sùaráa. ¹¹ Yia yí téréna, à wón wé wé bío yí téréna. Yia yí máa ce le Dónbeení yahó, à wón wé wé bío yí máa ce le Dónbeení yahó. Yia téréna, à wón wé wé bío yí téréna. Yia bío sá le Dónbeení yi, à wón wé wé bío sí le Dónbeení yi.»

¹² O Yeesu bínia bía: «Loí, í ì bíní ì buen hen làa cínú. Bía wó se làa bía yí wó yí se lè mí ñi-kéni kéní á ñ guan bío na ko làa ba wá buéé na yi. ¹³ Lé ínén á búa mu bío búenbúen ñúhú, á lé ínén mún ñ véeni mu bío búenbúen. Í lé mu bío búenbúen ñúhú búeení, á mún lé mu véeni.»

¹⁴ «Bia sèera mí sí-zínia á hã wee ce wéréwéré bán ñúná sí. Ba à ðarí ñ zo ho lóhó mu yi á zoó dí le vīndèe na wee na le mukáni binbirí bia. ¹⁵ Ká bía lé 6a booni* lè 6a ñi-cíwa, làa bía wee wé ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síwà, lè 6a ñi-búewá, lè 6a wñ-hāwà, làa bía wa hã sabióní, bán búenbúen á à kerí ho khūhū.»

¹⁶ «Inén Yeesu lé mí tonkaa í tonkaro na ló ho wáayi ò o buee zéeni mu biowa mu bío lè minén kerétewa mi kuio yi. Í lé o bée *Daviide mōnmāni, í ka lòn tá-tía mānāyire† na wee ñiiika.»

¹⁷ Le Dónbeení Hácírí là a há-fla páania wee bío le: «Buen.» Bía búenbúen ñá bío bía à bán mún bío le: «Buen.» Bía le ñu-hāni dà, à bán buen. Bía wí à 6a ñu mu ñumu na wee na le mukáni binbirí à 6a buee ñu mu làa kāmāa.

¹⁸ Minén búenbúen na wee ñi le Dónbeení ñi-cúa na fèera ho vūahú na ká yi á ínén Zán wee mí bío ká làa sòobéé á à na yi: Hen ká nùpue bò bío ho vūahú mu ñi-cúa na fèera wán, á le Dónbeení ñ wé á mu bè-súmāa na bío bía ho vūahú mu yi á à yí bānso. ¹⁹ Ká yia bèn mún léra bío búí ho vūahú mu ñi-cúa na fèera yi, á le Dónbeení á à lén bānso níi le vīndèe na wee na le mukáni binbirí bia ðínií, lè ho lóhó mu zoró yi, làa bío mu zéenfanāa ho vūahú mu yi.

²⁰ A yia na zéenia bío bía ho vūahú na ká yi bío wee bío bío ká: «Hen làa cínú ká í bíní ì buen léé kénkén.»

«*Amiina! Núhúso Yeesu, buen!»

²¹ Le o Núhúso Yeesu wé mí sāmú lè 6a búenbúen.

* 22:15 Ba booni: Ba zúfúwa cón á 6a booni bío wee zéeni 6a nùpua na yí máa ce le Dónbeení yahó. † 22:16 Tá-tía mānāyire: Mí lorí 2.26-28